Bq 352/68

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921 január 1-én — 1. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Ujesztendő

vágyai, reményei töltik be a lelkünket, amikor ma utjára bocsátjuk ezt az ujságot, amelyben immár a második évtizedben tárgyaljuk, vitatjuk, boncoljuk mindazt, ami Budapest jelenét és jövendőjét illeti. A vágyak és remények azonban a tiz esztendő alatt igen kevésszer voltak olyan halványak, olyan betegesek, olyan igen szánalomraméltók, mint ma. Nem tudunk boldogok lenni, hogy a régi esztendő kommunális mérlegét nem zárhatjuk le olyan eredménnyel, amilyent mi kivánunk ennek a nagyrahivatott, pompás városnak. Ez az elmult esztendő arra az egyre mégis csak jó volt, hogy Budapest tisztázni tudta magát a rá szórt vádak alól és ma rehabilitálva indul tovább a fejlődés utján. Budapestnek nincs szüksége, hogy kegyelmet kérjen, tisztán áll mindenki előtt és ha vörös szinbe öltöztették annak idején, annak soha oka nem volt, mert ez a város nemzeti gondolkodását soha egy pillanatra sem tagadta meg. A szenvedések áradata szakadt erre a városra, attól a pillanattól kezdve, hogy felbomlott az ország rendje. Ha akadtak, akik ezeket a szenvedéseket is kejelgésnek és dorbezolásnak nézték, azok csak annak akarták látni. Csak annyi az igaz, hogy a szennyes áradatnak természetszerüen itt volt a legtöbb alja, salakja és itt rohant el az örvény legsebesebben, legtöbbet pusztitva.

Most aztán megint Budapesten a sor, hogy kitegyen magáért. Budapestnek kell hozzálátni a munkához, hogy példát adjon az országnak. Eddig két oka volt annak, hogy a munka meg nem kezdődhetett. Az egyik ok az a légáramlat, amely megakadályozta az ipari és kereskedelmi tevékenységet. Budapest pedig mindenkor ezzel foglalkozott, ásót-kapát most sem vehetett a kezébe, nem csaphatott fel kisgazdának. Most mintha enyhült volna a veszedelem. Mintha Hegedüs Loránt egy csapásra megváltoztatta volna az emberek mentalitását és mintha sikerült volna meggyőzni nekik a legegyszerübb gazdasági tételt, hogy a földmüvelésből csak ugy van igazi haszna az államnak, ha azt ipar és kereskedelem egészíti ki. Amig Budapest régi terjedelmü munkájának utjai el vannak zárva, amig a munka feltételeit meg nem adják, addig igen sulyosan szenved az ország. És fájdalommal kell megállapitanunk, hogy csak az ujesztendőtől várhatunk a multtal szemben javulást.

A másik munkaakadályozó ok az volt, ami a városházán történt, azaz hogy nem történt. Az ötlettelenség egymagában még nem jellemzi a mai városházát, a mai városháza igazi passzivitása abban domborodik ki, hogy a régi, komoly és jól bevált terveket sem hajtották végre. A közgyülési többség azonban igen sulyos gyermekbetegségeken esett át és ha igaz, most kezd lábadozni. A tanács is előbb-utóbb talán erőre kap és kiheveri a sulyos veszteségeket, amelyeket el kellett szenvednie. Mi hittel hisszük és reméljük, hogy ez igy lesz, mert különben az ujesztendő nem hoz Budapestnek semmi jót. A konszolidáció, amelynek áldásait immár az egész megcsonkitott, megrabolt ország érezni kezdi, vonuljon be végre a maga egész szépségében és *őszinteségében* a városházára is. Mi Budapestnek ennél jobbat nem tudunk kivánni az ujesztendő alkalmából.

Fullánkok

A tanács

végre teljes. A hosszu és áldatlan választás, a fölebbezések áradata rettenetesen megtépázták az emberek idegét. Csaták a többségi párt belsejében, csaták az ellenzékkel, győzelmek és vereségek, vitás eredmények, a véletlen ostoba játékai sorakoztak egymás mellé, amig végre a tanács kialakulhatott. Belső meggyőződésünk, hogy a tanács másmilyen is lehetett volna, mint amilyen ma, sőt másnak is kellett volna lennie, hogy azokat a feladatokat, amelyek kolosszális terheket jelentenek, jól meg tudja oldani. Biznunk kell azonban benne, hogy a tanács minden erejével, akaratával és tehetségével most már a nagy válságok után hozzálát az alkotó munkához. Bukások és győzelmek fájdalmainak és örömeinek mar el kell némulnia és a szürke, de munkás hétköznapoknak kell elkövetkezniök.

A magyar vendégszeretet

amelynek mindenkor legendás hire volt, ma némiképen pironkodik, mert Budapest kénytelen adót vetni a szállodai szobákra is. Eddig nem is gondoltunk jövedelmeink ilyetén való szaporitására, de ma Budapest koldul és még mindig férfiasabb dolog, ha adót vetünk az idegenre, mintha kiállunk az utcasarokra kéregetni, vagy baksist koldulni, mint a török. Nemzeti jótulajdonságaink és hibáink fölött való érzékenykedéssel azonban nem is lehet a kérdést megoldani, mert az idegenadó épenséggel nem igazságtalan dolog. És ha az idegen a maga kitünő valutájával egy esztendő alatt harmincmillió magyar koronát juttat Budapest székesfőváros szegénykasszájának, bizonynyal nem panaszkodhatik, hogy lehuztuk a bőrét. Hiszen Budapesten csak a budapestiek élnek szegényesen és drágán; az idegen itt úgy él, mint sehol a föld kerekségén és ráadásul olyan olcsón, hogy aki Budapestre jön kéjutazásra, szinte meggazdagodva tér haza. Nos, ilyen körülmények között igazán nem lehet panasza az idegennek, aki nehány garasával segiteni fog Budapest pénzügyi helyzetének javitásában.

A borbélyok

ma már tizenkét koronát akarnak kapni egy borotválásért és ha ez igy megy, akkor a borotválkozás is hovatovább luxussá válik és a tizenkét koronára lassankint még luxusadót is kell majd fizetni. Általában a borbélyok a legszorgalmasabb áremelők, pedig mesterségükre mindenkinek szüksége van tisztasági szempontból. Nem egészen értjük az Árvizsgáló Bizottságot, amely ennek a primitiv, minden férfi számára szükséges iparágnak minden kivánságát teljesiti. Csodálkozni kell, hogy a negyvenfilléres borotválkozásból hogyan lett tizenkétkoronás? Ez mindenesetre olyan horribilis percent, amilyennel nem sok ember munkája dicsekedhetik. Ha pedig az Árvizsgáló Bizottság tagjai félnek a borbélyok bosszujától, tanuljanak meg ők zsilettel borotválkozni és ne kényszeritsenek rá bennünket...

Buzáth alpolgármester a földgázról

Elektromos árammá alakitva kivánja a földgázt Budapestre hozni

Budapest fütése, világitása, ipara egészen uj, eddig szinte el sem képzelt perspektiva elé került annak a lehetőségnek számbavételével, hogy a földgázat Budapestre lehet vezetni és mindent ezzel az olcsóbb fütő és világitó anyaggal lehet majd ellátni, minden szükségletet ezzel lehet majd kielégiteni. A nemzetgyülés már letárgyalta a földgáz-szerződésről szóló törvényjavaslatot és igy lassan megkezdődhetik a munka. Kétségtelen, hogy a külföldi tőke nagy rizikót vállal, amivel szemben a feltárható kincsek nagy részét a magyar állam rendelkezésére bocsátja. Föl kell itt jegyezni, hogy a világ egyik legnagyobb és leghatalmasabb olaj-vállalata, az Anglo-Persian Oil Company világhirü szakértője, Könninghein Kreg mindenben elfogadta a magyar szakértők munkáját és teljesen arra alapitja vállalkozását.

Hogy mit jelent Budapestre nézve a földgáznak idevezetése, erre vonatkozólag csak pár adatot kell felsorolnunk. Ezek szerint 1913-ban az ország feketeszén importja kereken 38 millió métermázsát tett ki, aminek legnagyobb részét Budapest fogyasztotta el. Ennek békeértéke százmillió koronára rugott, mai értéke pedig két milliárd lenne. Ezt az importszénre szükséges kétmilliárdot sokkal kisebb összeg váltja fel, ha a földgáznak Budapestre való vezetése megtörténik és még az a kellemes helyzetünk is meg lesz, hogy megszabadulunk ebben a tekintetben Csehországtól és más külső államoktól való kellemetlen függésünktől és egyben az eddigi megalázó kéregetésünknek is vége szakad.

Fölkerestük dr. Buzáth János alpolgármestert és megkértük, ismertesse a Fővárosi Hirlap közönsége előtt a földgázhoz füzött reményeit. Buzáth alpolgármester a következőket volt szives válaszolni:

— Mi ugy számitjuk, hogy *két esztendő mulva Budapest áttérhet a földgáz használatára*, aminek ma még szinte beláthatatlan előnyei lesznek. Miután a nemzetgyülés már törvénybe iktatta a földgázról szóló szerződést, *az angolok három hónapon belül kötelesek mind a három helyen, tehát Tolnában, Kecskemét mellett és Budapest közvetlen közelében munkához fogni.* Természetesen arra vonatkozólag, hogy melyik forrásból vezessék Budapestre a földgázt, csak a szerzett tapasztalatok birtokában lehet dönteni a szerint, hogy hol milyen mennyiségü földgázt lehet kitermelni. Ebben a kérdésben már módomban volt ugy a kormánynyal, mint az angolokkal tárgyalni és az az impresszióm, hogy *az angolok még vérmesebb reményeket füznek a földgáz-forrásokhoz, mint mi magunk.* Az angolok biznak benne, hogy Budapest számára évenkint több százmillió köbméter gázt tudnak átengedni. Ha meggondoljuk, hogy Budapest gázfogyasztása 1916-ban, amikor a fogyasztás csak kis mértékben volt korlátozva, 105.6 millió köbméterre volt szükségünk; akkor a több százmillió köbméter produkció rendkivüli ellátottságot jelent. Hozzá kell ehhez venni azt is, hogy a földgáz a kőszén-gáznál sokkal nagyobb kaloriáju és igy fütési célokra kiválóan alkalmas. Természetesen számitunk arra is, hogy az ipartelepeket is földgázzal láthatjuk el.

— A társaságot az állammal kötött szerző-

VÁROSI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR

dés kötelezi arra, hogy megfelelő mennyiségű gázlelet esetén *a földgázt egész a főváros határáig elvezesse* és a megállapitott feltételek mellett a fővárosnak rendelkezésére bocsássa. Ez természetesen csak az esetben lesz gazdaságilag lehetséges, ha oly nagy mennyiségű földgázt találnak, hogy az idevezetés, amely tudvalevőleg óriási költségekbe kerül kifizesse magát s az összes befektetéseket, a földgázt számitásba venni szokott, aránylag rövid élettartam alatt amortizálni lehessen.

— Nekem azonban a földgáznak Budapestre való juttatása tekintetében az a véleményem, hogy sokkal praktikusabb lenne, *ha nem földgáz alakjában vezetnék ide az energiát, hanem a földgázt ott, a termelési helyen elégetnék és elektromos áram formájában továbbitanák az energiát Budapestre.* Ez nemcsak biztosabb, de olcsóbb is lenne, mint a földgáz idevezetése. Hiszen a földgáz vezetéséhez rengeteg pénzbe kerülő acélcsövek fektetésére van szükség, mig az elektromos áram elvezetése a lényegesen olcsóbb dróton történik. A köszén-gáznál mindenesetre nagy mértékben olcsóbb a földgáz, de még olcsóbbá tesszük a nagyközönség szükségletére, a főváros világitására és az ipari telepek ellátására szolgáló energiát. A jövő, amelyet ez a perspektiva elénk tár, mindenesetre nagyon kecsegtető és minden reményünk megvan rá, hogy reményünkben nem fogunk csalatkozni.

Mulasztások a főváros fejlesztése körül

Feleki Béla dr. kritikája a költségvetésről, a tanács és a közgyülési többség feladatairól

A törvényhatósági bizottság demokrata-programmal megválasztott tagjai ismert okokból nem vettek részt a budget-vitában. A költségvetést azonban a párt városatya-tagjai alapos kritika alá vették. Ennek a vitának kimagasló pontja volt Feleki Béla dr., fővárosi bizottsági tag, előadása, aki két alkalommal két-két órás beszédben ismertette azokat a feladatokat, amelyeket a tanács és a közgyülés nem tüzött ki célul. Feleki Béla dr. tudása, tárgyismerete, a főváros iránt való lelkes szeretete révén a régi törvényhatósági bizottságban rendkivüli tekintélyre tett szert. Az ilyen kimagasló egyéniségek véleményét ma nemcsak jól esik hallani, de a közgyülési többségnek sem fog szégyenére válni, ha az ő célkitüzése nyomán haladva, Budapest székesfővárost okosan, praktikusan kormányozza és alkotásokkal teszi emlékezetessé az eddig tulságosan sivárnak mutatkozó rezsimet.

Feleki Béla dr. felkérésünkre a következőkben körvonalazta a Fővárosi Hirlap közönsége számára a főváros költségvetéséről szóló kritikáját:

Budapest környékének kihasználása

— Mindenekelőtt egy igen nagy hibára kell rámutatnom. A főváros tanácsa és közgyülése megfeledkezett most, amikor legaktuálisabb lett volna, egy igen fontos feladatról: *Budapest környékének kihasználásáról.* Most a földbirtokreform megvalósitásánál meg lett volna a mód és az idő, ahogyan és amikor ezt a gondolatot meg lehetett volna valósitani. A törvény minden kisközségről gondoskodik, legelőt juttat, közcélra szolgáló területeket ad nekik, de *Budapestről, az ország fővárosáról nincsen benne szó.* Pedig már gróf *Serényi* Béla volt földmüvelésügyi miniszter megmondta annak idején, hogy *Budapest egész környéke Szahara.* A fővárosnak a vidéktől való függetlenitése élelmezésének javitása és olcsóbbá tétele csak ugy képzelhető el, ha Budapest megkapta volna ezt a Szaharát, ha itt konyhakertészetet, marha-, sertés- és baromfitenyésztést, tejgazdaságot stb. létesitett volna. Ezekért a területekért eddigi tulajdonosaik horribilis árakat kértek, amiket a főváros meg nem adhatott. Most azonban meg lett volna a mód, hogy a törvény jogot adjon a fővárosnak ezeknek a területeknek normális árakon való megszerzésére. Csak annyi jogra lett volna szüksége az ország fővárosának, amennyit az utolsó zsellérnek is biztosit a törvény. *Ezen a területen virágzó gazdaságot lehetett volna teremteni,* ami nemcsak Budapest, de a környék lakosságának is nagy hasznára lett volna, mert állandó munkaalkalmat nyujtott volna.

— De amikor ezt a kedvező alkalmat elmulasztották, nem gondoltak *a főváros közegészségi viszonyaira sem.* Mert ne feledjük el, hogy hiábavaló minden óriási áldozat, amelyet kórházak épitésére és fenntartására forditanak mindaddig, *amig a környék közegészségügyi tekintetben nem tartozik a főváros hatáskörébe.* Hiszen évtizedek tapasztalata bizonyitja, hogy a vörhenyt és a kanyarót, meg a többi gyermekbetegségeket a környékről hurcolják be Budapestre. Az anya a karján, villamoson hozza be fertőző beteg csecsemőjét Budapestre, pedig a környék állandó fészke a gyermekbetegségeknek. Ha a főváros hatásköre kiterjedne ide is, meg lehetne akadályozni a fertőző betegségek becipelését. Valahogy ugy képzelem a megoldást, ahogy Londonban van, ahol London megyéje London város hatáskörébe tartozik *közélelmezési, közbiztonsági és közegészségügyi* tekintetben.

A pótadó-emelés ellen

— Szólni kell a főváros pénzügyi helyzetének megjavitásáról és e tekintetben meg kell állapitani, hogy *a legszerencsétlenebb mód a pótadó emelése.* Amennyivel a főváros a pótadó emelése révén többet vesz be, annyival többet költ szükségletei beszerzésére. *Nem más ez, mint mindennek mesterséges megdrágitása,* ami természetesen maga után vonja, hogy a lakosság is szenved ezáltal. Sokkal fontosabb lenne a gazdasági üzemek jövedelmezőbbé tétele. A fővárosnak huszonegy különféle üzeme van. Ezeknek jövedelmezőségét kellene helyes ellenőrzés mellett fokozni. Ennek pedig nem az a módja, amit most gyakorolnak: *a folytonos, az örökös áremelések;* hanem az egységes beszerzés és jó gazdálkodás révén. Kétségtelen, hogy *az adóemelés egymaga sohasem fogja fedezni a főváros szükségleteit.*

— Itt meg kell emlitenem régi kivánságunkat, hogy egyes monopóliumok, mint például a gyógyszertárak adományozása, a városnak jussanak. A főváros majd megtalálja a módját, hogy ezeket hasznositani tudja.

A vágó-dijak és a hus ára

— Az élelmezés szempontjából igen károsnak tartom, hogy a sertés- és marha-vágóhidon 200%-kal emelték a vágási dijakat. Ez az intézkedés órási áremelkedést okoz. Bármily nagy is a vásárra való fölhajtás, *a rendkivüli vágódijak teszik, hogy a hus ára megfizethetetlenül magas.* Ez rossz politika, mert amit igy a vágódijakon beszednek, a főváros közönsége tulságosan drágán fizeti meg.

Az erők egyesitése

— Ujjá kell épiteni az egész várost. Erkölcsileg és anyagilag egyaránt. Csak *az összes erők összefogásával* lehet azonban ezt a nagy célt megközeliteni. Óriási hiba, hogy a törvényhatósági bizottság egyik pártja, kizárta az alkotó munkából a másik pártot, a 72 tagu ellenzéket. Hiszen ma ezáltal a többségre elvégezhetetlenül sok munka hárul. A bizottságokban annyi a teendő, hogy a többséghez tartozó bizottsági tagok egymagukban elvégezni nem tudják. Ez fizikai lehetetlenség. Ugyanakkor, mikor a legfőbb törekvésnek az erők egyesitésének kellene lenni, e helyett ma az a helyzet, hogy a főváros közönsége által választott törvényhatósági bizottság tagjainak egy része ki van zárva a munkából.

— A gyermekvédelem, gyermeknevelés, a csecsemővédelem és a jótékonyság teljesen el van hanyagolva. Itt is csak ugy lehetne célt érni, ha az *egész* társadalmat bevonnák az akcióba. A nagy reménységgel megalkotott *Népjóléti Központ* ma létlenségre van kárhoztatva. A jótékony elemek egy részének kizárása által és a társadalom teljes elbénulásával igen nagy a visszaesés a multhoz képest, amelyhez viszonyitva a jelenlegi helyzet egyenesen szégyenletes.

A gazdasági élet fellenditése

— A *gazdasági élet fellenditésével* se a tanács, se a közgyülés egyáltalán nem foglalkozik. Budapest ugyan egy agrárállam fővárosa, de mégis minden erővel törekedni kell arra, hogy a kereskedelmi és ipari érdekeket hathatósan mozditsuk elő. Az agrárérdekek ellátását azonban kitünően elvégzi a nemzetgyülés, a városoknak a feladata az ipar és kereskedelem létalapjának megteremtése és megőrzése. Németországban már hozzáláttak ehhez és az egyes városok intenzivan foglalkoznak azzal, hogy milyen gyárakat, ipari és kereskedelmi üzemeket kell létesiteni. Budapesten ilyen törekvéseket egyáltalán nem lehet tapasztalni. Pedig ha ebben az irányban nem történnek elhatározó lépések, *Budapest jövedelme napról-napra csökkenni fog, igen sivár jövő áll előttünk.* Természetesen nagy nehézség a *nyersanyaghiány.* A tanácsnak már is el kellett volna járnia a kormánynál, hogy a főváros nyersanyagot hozhasson be. Ugyanakkor utat kellett volna keresni arra, hogy a külföldön való személyes eljárással, az itteni külföldi képviseletek ajánlataival előnyös módon nyersanyagot szerezzünk. Nem fér hozzá kétség, hogy ez a törekvés nem lett volna kilátástalan. Hónapok előtt jelentkeztek külföldiek, akik itt gyárakat akartak alapitani és külföldi előmunkásokat akartak ide hozni, hogy a magyar munkásokat kiképezzék. Mindennek a feltétele az volt, hogy állami kedvezményeket kapjanak. Itt azonban senki sem foglalkozott velük, közönyösséget tapasztaltak, hátat fordítottak tehát Budapestnek. Ahogy a kereskedelem sulypontja bizonyos okok miatt Bécsbe terelődött, ugy ebben a tekintetben is napról-napra érkeznek hirek, hogy a már Budapestből kiábrándult külföldi tőkések Jugoszláviában alapitanak gyárakat, részvénytársaságokat. Belgrádban ma már egész csomó ilyen gyár van, sőt a megszállt Délmagyarországon is látunk hasonló törekvéseket. Ahogy a kereskedelem átterelődött Bécsbe, ugy megy most a gyárakat teremtő külföldi tőke Jugoszláviába. A mi nemtörődömségünkkel szemben legutóbb megtörtént, hogy Frankfurt város tanácsa elhatározta, hogy tanulmányozni fogja a cipőipar pangásának okait és megkeresi a rekonstrukció utjait. Ott azonban külön ügyosztály foglalkozik ezekkel a kérdésekkel, figyelemmel kiséri az ipari cégek állását, az okokkal, amelyek miatt egyes iparágak nem tudnak létesülni, vagy érvényesülni és megadja a segitséget természetesen a kormány közreműködésének igénybevételével.

A takarékosság utja

— A főváros első feladata *a pénzügyi egyensuly helyreállitása.* E nélkül nincs hitel, hitel nélkül nincs munka. A takarékosságot meg kellett volna kezdeni már a tanácsnoki állásoknál. Betöltöttük az összes tanácsnoki állásokat, holott itt mód lett volna *állások egyesitésére, megszüntetésére.* Nem tudom, miért ne lehetne egyesiteni a közjótékonysági és szociálpolitikai ügyosztályokat, vagy a két épitkezési ügyosztályt? *A három alpolgármesteri állásnak is csak jobb időkben volt jogosultsága.* Ma kettő is elég lenne. A gazdag Budapest megtehette, a szegény Budapestnek nincs joga hozzá. A hivatalokban meg kell követelni *a hivatali erők teljes kihasználását.* Emellett igen fontos a gazdasági vállalatok fruktifikálása, mert amig a magánvállalatok megélnek, sőt sokszor föl is virágzottak, a mieink csaknem csődbe jutottak.

Meg kell kezdeni az épitkezést

— Budapest mindig épitkezett. A szénhiány nem ok arra, hogy ne legyen épitkezés. *Épitkezési célra a külföldtől minden szükséges anyagot megkaphatunk, ha bizonyos előnyöket biztositunk a külföldi tőkének.* Uj élet, uj munkálódás kelthetkezhetik ezen az alapon. Berlinben ezrével épültek az uj épületek, nálunk ugyanakkor 200,000 munkanélküli van, ami a tönk szélére vezet.

— Hitelt, bizalmat kell kelteni magunkkal szemben. Meg kell teremteni a különböző osztályok békéjét. Mit használ a sok tanitó, mit használ a sok pompás iskolaépület, ha az iskolák folyton szünetelnek, hol egészségi okokból, hol meg a szénhiány miatt? Aggodalommal kell a

jövő felé tekinteni, mert *ha ez igy megy, egy teljesen képzetlen, tudatlan nemzedék jön utánunk,* ugyanakkor, amikor a körülöttünk fekvő országok lázasan dolgoznak a jövő nemzedék kulturája érdekében. De pazarlás is, hogy az óriási tanügyi költségek, rengeteg tanerő alkalmazása mellett ilyen siralmas tanitási eredményt tudjunk felmutatni. A gyermekek elzüllése is ijesztő mérveket ölt, aminek oka az iskolázás hiánya, a gyermeknevelés elhanyagolása, ami melegágya minden bűncselekménynek.

Szénterület még nem szénbánya

Észrevételek egy helyreigazitáshoz

Multheti számunkban megirtuk, hogy a fővárosnak megvételre fölajánlották a Pilis-Vörösvár határában levő gróf Karátsonyi-féle területeket, amelyekben az ajánlat szerint lignit és dus szénerek vannak. Hogy tényleg bányászható szénterületről van-e szó, azt csak fúrásprobákkal lehetne megállapitani, de kifejeztük azt a véleményünket is, hogy a fővárosnak nem szénterületre, hanem üzemben levő szénbányára volna szüksége, erre is csak akkor, ha megvételéhez a szükséges pénzeszközökkel is rendelkeznék.

Erre a cikkünkre a gróf Karátsonyi uradalom igazgatósága az alábbi helyreigazító sorok közlésére kérte föl lapunkat:

> A Fővárosi Hirlap december 22-iki számában megjelent „Szénterületet kinálnak a fővárosnak" cimü közleménynek kizárólag a gróf Karátsonyi névvel és szénterülettel kapcsolatos részére reflektálva, az igazság érdekében utalunk a 60-as évek produktiv bányamunkálataira. Hantken 1878-ban megjelent könyvére, a legujabb geológiai kutatásokra, melyek kellő ismerete a névtelen cikkiró alaposságát és tárgyilagosságát érdemelt fokra szállitja le.
>
> Uradalmi igazgatóság.

A helyreigazitásnak készségesen megfelelünk és kijelentjük, hogy mi csak ujságirói feladatunkat végeztük, amikor a fővárosnak tett ajánlatról hirt adtunk. Annak a megállapitása, hogy a felajánlott területen van-e bányamüvelésre alkalmas szénréteg, ez nem a mi feladatunk. A cikkiró kifogásolt „alaposság és tárgyilagosság" tehát minden kritikán felül áll. A cikkiró tollát most is, mint mindig, a főváros érdekei vezették és egy szóval sem állitotta, hogy a szóban levő területen nincs szén, viszont azonban a fővárosnak is előbb azt kell megállapitani, hogy van-e szén? Ennek a megállapitása pedig a mai viszonyok között rendkivül költséges. Hantken Miksa 1878-ban megjelent „Magyarország szénterületei" cimü kiváló munkája is csak a pilisi szénmedencéről emlékszik meg, de azt már nem állitja, hogy a Karácsonyi-uradalom tulajdonában lévő szénterület alkalmas-e egyuttal a bányászásra is. Mert a helyzet megitélésénél mindig csak ezt a szempontot kell mérlegelni. Geológiai értelemben ugyanis a Dunántul — a már feltártakon kivül — még igen sok szénterület van. A Bakonyban, Szentgálon, Bakonybélen, a zirci apátság uradalmaiban és még több más vidéken számtalan szénkibuvás és csekély mélységben szaggatott szénerek találhatók, de a gyakorlati bányászatra ezek a területek nem alkalmasak, mert rentabilis bányászatot, sok millióba kerülő akna- vagy tárnafelszerelésekkel, esetleg iparvasuttal, vagy sodronypályával, az emlitett helyek egyikén sem lehet berendezni. Másként pedig okszerü bányászás ma már el sem képzelhető.

A helyreigazitás szerint a szóban levő területen a 60-as években már produktiv bányamunkálatok folytak. Erre nézve is elmondunk egy analog esetet, amelyből szintén levonható a tanulság.

Hantken könyvében olvasható, hogy gróf Esterházy komárommegyei uradalmában van egy Zsemle nevü község, ahol már a 17. század végén szenet találtak. 1860 körül itt be is rendeztek valami primitiv bányászatot és szenet termeltek. 1890 körül gróf Pejachevich kibérelte a zsemlei (most Vértes-Somlyó) bányát és a Schlick-gyár által készitett modern aknaberendezéssel megkezdte a bányászatot. Néhány évig naponta több vaggon szenet kibányásztak és azt a környéken fuvarosok utján elhelyezték. Ez a bánya 1893-ban beszüntette a müködést, az aknát elöntötte a viz. Ilyen állapotban váltotta magához királdi Herz Zsigmond, a Magyar általános kőszénbánya közben elhunyt vezérigazgatója. Herz egyuttal szénkutatási és bányászati szerződést kötött gróf Esterházy Miklós összes uradalmaira. Milyen feltételek mellett és kiknek közbenjárásával történt meg a szerződéskötés, az nem tartozik ide. Az uj vállalkozó Zsemlén (Vértes-Somlyón) a régi bánya körül három furlyukat mélyitett le. Szenet mindegyikben talált, de bányászásra alkalmasat nem. Tehát a régi bánya 100 méteres körletében már nem volt oly vastag szénréteg, amely a kibányászásra érdemes lett volna. Már be akarták szüntetni a további kutatásokat, amikor Brodmann Miksa nevü bányamérnök ajánlatára a zsemlei bányától mintegy 25 kilométernyire fekvő bánhidai völgykatlanban lemélyitették a 4-ik furlyukat és itt 67 méter mélységnél kezdődően 30 méteres szénréteget furtak át. Egy-egy kilométeres körletben még vagy 6—8 furlyukat mélyitettek le és a dus széneret mindenütt megtalálták. Mint ismeretes, itt rendezték be aztán az ország leghatalmasabb szénbányászatát, mert megtalálták azt a széneret, amely száz év alatt sem bányászható ki.

Elmondtuk ezt, mert ha figyelembe vesszük a zsemlei esetet, „a 60-as évek produktiv bányamunkálatai" még nem garantálják a bánya ujból való megnyitásának lehetőségét, viszont (ugy mint Zsemlével megesett) nem messze az elhagyott bányától, Pilis Szent-Iványon, közben a Budapestvidéki kőszénbánya r.-t. egy eléggé virágzó bányaüzemet rendezett be.

Nincs tovább. A Fővárosi Hirlap-ot most is, mint mindig, csak egy szempont irányitja: ha van pénze a fővárosnak hozzá, akkor vegyen szénbányát, de csak olyat, amely bányászásra érdemes és alkalmas.

Az uj tanács

Akiket kibuktattak és akik maguk mennek el

A tanácsjegyző-választásokkal lezáródnak a választások és remélhetőleg lezáródik a sok fölösleges izgalom is, amelyben a tisztviselői karnak része volt. A választások mérlege igen szomorú: a főváros elvesztett egy csomó kiváló tisztviselőt, fizet évenkint ezeknek negyedmillió korona korai nyugdijat.

A nyugdijazottak, a kibuktattak természetesen nem tudnak megélni a szerény nyugdijból és most foglalkozás után néznek. Az első, aki álláshoz jutott, Déri Ferenc alpolgármester. A Kartonnyomó gyár r.-t. hivta meg ügyvezető igazgatónak és aki ismeri Déri Ferenc tehetségét, praktikus gondolkozását, tisztában van vele, hogy a vállalatnak nemcsak disze lesz, de egyben a lelke is, nemcsak bölcsen fog kormányozni, de ő maga lesz a legszorgalmasabb tisztviselő is. Csak úgy, mint ezt a városházán évtizedeken át ellanyhulás nélkül csinálta. A másik, aki igen hamarosan elhelyezkedik, Keményy Géza tanácsnok-főjegyző lesz. Máris több igen komoly ajánlatot kapott és ma már rajta mulik, hogy melyiket válassza. Vita Emil tanácsnok egyelőre pihen, amire huszonkilenc esztendeig nem volt ideje, tudását, energiáját és példátlan szorgalmát nem sokáig hagyják parlagon heverni, sokan lesznek, akik kapvakapnak rajta, hogy Vita Emil munkáját magukénak vallhassák. Marher Aladár és Stankovits Szilárd tanácsnokok egyelőre nem mozdulnak, mert azt a biztatást kapták, hogy fővárosi üzemek élére kivánják őket állitani. Ha elmondjuk még, hogy Wildner Ödön teljesen az irodalomnak szenteli az idejét, akkor be is fejeztük a legméltánytalanabbul kibuktatott főtisztviselők névsorát.

A kibuktatottak sorából kikerült az elmult héten Berczel Jenő dr., akit — mint ismeretes — megválasztottak tanácsnokká. Berczel visszakerül a városgazdasági ügyosztály élére, ahol sok és becses munkát végzett eddig is. Bizunk benne, hogy a választási herce-hurca, amelyből ennek a kiváló főtisztviselőnek olyan sok és olyan méltánytalanul kijutott, nem veszi el a kedvét.

Ezek után tehát teljes a tanács. Sok baj és gond volt azonban a beosztással. A tanügyi ügyosztály élére senki sem kivánkozott, Sallay Árpád tanácsnok pedig mindenáron szabadulni akart tőle. Buzáth alpolgármester a legrátermettebb Városy Gyulát akarta az ügyosztály élére állitani és kész volt őt minden kinálkozó támadással szemben megvédeni. A megállapodás mégis Csupor József tanácsnok személyében történt, igy az uj tanács beosztása a következő:

Elnöki ügyosztály: Szaszovszky József tanácsnok-főjegyző.

Út- és csatornaépitő ügyosztály: Fock Ede tanácsnok.

Városépitő ügyosztály: Bárdi István tanácsnok.

Katonai és illetőségi ügyosztály: Sánta Dénes tanácsnok.

Közlekedési ügyosztály: Till Antal, tanácsnok.

Pénzügyi ügyosztály: Bukovszky Viktor, tanácsnok.

Tanügyi ügyosztály: dr. Csupor József, tanácsnok.

Közélelmezési ügyosztály: Vajna Ede, tanácsnok.

Közjótékonysági ügyosztály: dr. Városy Gyula, tanácsnok.

Közegészségi ügyosztály: Édes Endre, tanácsnok.

Közjogi ügyosztály: dr. Zilahi Kiss Jenő, tanácsnok.

Világitási és vizvezetéki ügyosztály: dr. Sallay Árpád, tanácsnok.

Középitési ügyosztály Orczy Gyula, tanácsnok.

Szociálpolitikai ügyosztály: dr. Lobmayer Jenő, tanácsnok.

Közgazdasági ügyosztály: dr. Purébl Győző, tanácsnok.

Városgazdasági ügyosztály: dr. Berczel Jenő, tanácsnok.

Sok embert elkedvetlenitett a választások körül való mellőztetésük. Ezek között legtöbb joggal panaszkodnak Liber Endre és dr. Lung Géza főjegyzők, akiknek olyan szándékaik is vannak, hogy ha el tudnak helyezkedni egyebütt, akkor elhagyják a városi szolgálatot. Mindketten igen kiváló, szorgalmas tisztviselők és igy nagy veszteség éri távozásukkal a fővárost. Egyelőre mindketten szabadságon vannak, reméljük azonban, hogy elfelejtik majd a rajtuk esett méltánytalanságot és visszatérnek iróasztalukhoz abban a reményben, hogy legközelebb reparálni lehet majd sérelmeiket.

Események

Kétnapos közgyülés. Kétnaposra tipródott széjjel a közgyülés, amelynek legfontosabb tárgya a villamosok megváltásának kérdése volt. A tizenkettesek merész elhatározásával szemben Szabó Imre tiszti-főügyész bölcs óvatossága állott. Az éjszakai tanácskozások misztikumai sem győztek meg bennünket arról, hogy miért kellett annak az életbevágó fontosságu ügynek az utolsó pillanatra maradnia? Nehéz küzdelmek voltak ezek és a legkritikusabb pillanatban, az éjszakai ülés előtt Szabó Imre főügyész már rezignáltan jelentette ki:

— Dixi et salvavi animam meam.

A közmunkabizottság dolgában Orczy tanácsnokot csaknem Kratky tanácsnok sorsa érte el, ami természetes is lett volna, mert, ha az igazságot két korrekt ember mondja el, akkor az nem lehet más és más. Külön izgalmakat váltott ki a Chevra Kadisa ügye, amelynek ismertetésénél Csupor tanácsnok nagyon férfiasan viselkedett. Bohn József, az interpelláló, azonban azt bizonyitgatta, hogy interpellációjával milliókat mentett meg a fővárosnak. Egyszer csak a magas c-be csapott át a hangja, mire a közgyülésen még járatlan Haller István, volt kultuszminiszter ijedten kapta be a vállai közé a fejét. De Bohn megnyugtatta:

— Ne tessék megijedni, azért én nem haragszom. Ha én haragszom, az másként néz ki.

A jegyzőválasztásokon a keresztény közszépárt akarata ezuttal tökéletesen érvényesült. A demokraták és liberálisok csak azokra szavaztak, akiket a kijelölő választmány nem jelölt első helyen a régi állásokra. A régi állásukat a következők vesztették el: Sor Manó főjegyző, Bodrog Jakab, Pichler Ottó, Kortsák

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

Január 1-től 7-ig.

JUDÁS FIAI

A Corvin filmgyár mestermüve. 6 felvonásban

AZ ÜZLET — ÜZLET!

Egy amerikai karrier története. 5 felvonásban.

Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától). Előadások kezdete: 5, 3/4 7 3/4 9 órakor. Vasárnap és ünnepnapokon 1/2 4, 1/4 6, 7 és 9 órakor.

Károly (ma már a Kereskedelmi Bank tisztviselője), Radványi Gyula, Wirnhardt Béla, Szőllősi Dezső és dr. Sidó Zoltán tanácsjegyzők, valamint dr. Darvas István és Grim Aladár h.-tanácsjegyzők. Uj tanácsjegyzők lettek: Zielinski Tibor, Laczó Viktor, dr. Felkai Ferenc, Bärtl Tivadar, dr. Szwoboda K. Endre, dr. Salamon Géza, dr. Rosta János, dr. Gergelyi Ernő, dr. Hügel Jenő, dr. Horony-Pálfi Aurél, dr. Pottornyay László, dr. Beliczay Imre, dr. Matolay Viktor, dr. Lukácsy József, dr. Markovich Aladár, dr. Hajnóczky József, dr. Garancsy László és Venczel Géza tanácsi fogalmazók, dr. Szlovák Pál id. tanácsi fogalmazó és dr. Faller János kezelőtiszt.

Rassay kilépett a keresztény községi pártból. Rassay Károly nemzetgyülési képviselő, fővárosi bizottsági tag a jegyzőválasztásoknál azt az álláspontot képviselte, hogy a régi tisztviselőket nem szabad ok nélkül kibuktatni. Felszólalása után a párt a hivatalos listával való szavazást pártkérdéssé tette. Ebből Rassay Károly levonta a konzekvenciákat és még szerdán este a közgyülés folyamán átadta a keresztény községi pártból való kilépését bejelentő levelét.

Sürgetik a fővárosi törvény revizióját. Kedden este, a tanácsjegyző-választások előtt, izgalmas ülés folyt le a Károlyi-palotában, ahol a keresztény községi párt értekezletei vannak. Az értekezletnek eredményei kivillantak a szerdai közgyülésen, de a tanulságokat nem mindenki vonta le. Beszéltünk Rassay Károly volt államtitkárral, aki elitélte azt és ennek a véleményének a pártértekezleten is kifejezést adott, hogy olyan embereket, akik egyszer egy állást már becsületesen betöltöttek, ne jelöljenek első helyen. Lipták Pál, kereskedelmi államtitkár, ezen az estén igy nyilatkozott a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Én nem is voltam ott az értekezleten. Az én álláspontom az, hogy én választottam polgármestert. A többi a polgármester dolga. Válassza meg a polgármester a maga munkatársait, ugy a hogy akarja, mert ő felelős mindenért, ami a városházán történik.

Hasonlóan korrekt álláspontot vallott Frühwirth Mátyás képviselő is, aki azt fejtegette, hogy minél előbb meg kell csinálni a fővárosi törvény revizióját. Ez ma már nem egy ember követelése, hanem mindenkié, aki komolyan gondolkozik Budapest jövőjéről. A Fővárosi Hirlap állandóan harcolt ezért a gondolatért, de a főváros volt vezetősége is tudatában volt annak, hogy a fővárosi törvény a mai formájában meg nem állhat az uj időkben. Azok a városatyák, akik a fővárosi törvény revizióját most mind hangosabban követelik, többek között azt kivánják, hogy a jövőben legföllebb a tanácsnokok kerüljenek választás alá, de a politikai változások ne érintsék előmenetelükben, sőt amint a példa mutatja, existenciájukban azokat a tisztviselőket, akik csendben dolgoznak és akik tulajdonképen a tanácsnok vagy egyéb hivatalfőnökök akaratának egyszerü végrehajtói.

Renaissance Szinház megnyilik januárban.

Szilveszter este és ujévkor a szenzációs sikerü Star-film: a Lengyelvér II. része: Lángok lovagja kerül a Corso vásznára. A publikum állandóan ostromolja az elővételi pénztárt, hogy kedvenceit, Loth Ilát, Petrovichot, Mattyasovszkyt és Bojdát láthassa ebben a csillogó művészettel átszőtt grandiozus filmben. Az előadások 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

A Várszinház e heti müsora. Szerda és csütörtök: Arany fácán. Péntek: Orfeusz a pokolban. Szombat d. u.: Piros bugyelláris; este: Orfeusz a pokolban. Vasárnap d. u.: Szép Heléna; este: Orfeusz a pokolban.

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Honthy Hanna, Balogh Böske
és Galetta Ferenc felléptével
::: Minden este 1/2 7 órakor :::
SZILVESZTER
Operett 3. felv. Irták: Balassa Emil és Urai Dezső.
1921. január 1-én és 2-án délután 1/2 3 órakor mérs. helyárakkal
A NEBÁNTSVIRÁG
Jegyek elővételi dij nélkül egész hétre előre válthatók a szinház pénztáránál délelőtt 9-től 1-ig és délután 3 órától az előadás kezdetéig, valamint az összes jegyirodákban.

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

A TŐKE

...

Várandós esztendő

Ez az esztendő, amelybe most lépünk át, az a kocka, amelytől mindent várunk. Várandós esztendő, amelyről nem lehet tudni, örömet, vagy gyászt zúdít-e ránk. Ha adnánk a százesztendős jövendőmondóra, azt kellene hinnünk, hogy most kezdődik a hét szűk esztendő után a hét bő esztendő. De ha nem megyünk is el a babonáig, ami a gazdasági gondolatok termelőihez alig-alig illik, akkor is itt áll előttünk, mint ujesztendei ajándék, Hegedüs Loránt pénzügyminiszter programmja, amely a kösziklából is vizet fakasztani látszik.

Nagyhitü ember. Hinni kell neki. De máris akadtak kishitüek, akik harmadnapra megszöktek mellőle. Hogy gondolkozhatnak ezek az emberek? Olyanok ezek, akik nem láttak még beteg embert meggyógyulni, száraz ágat kivirágozni. Mert a magyar közgazdaság már nem is beteg ember, hanem egyenesen elszáradt galy. A csodatévő akkor is csodatévő marad, ha nem egyetlen lehellettel virágoztatja ki, hanem ha egy esztendő alatt mozditja meg benne az életerős nedveket.

Nem érzünk magunkban bizantinus hajlandóságokat, de minden behódolás és babona nélkül azt kell mondani, hogy ez az esztendő Hegedüs Loránt esztendeje. Az ország és ő egy esztendőre leszerződtek, hogy ő rendet teremt a pénz, a gazdaság, magyarán: az egész porta körül. Vagy sikerül, vagy nem. Ha sikerül: a legnagyobb magyarok közé tartozik, ha nem sikerül, akkor a legvilágosabb, legszebb koponyák egyike is betörött a világválság gránit-kockáin. Az ostobák csak azok, akik azt vélik, hogy Zürich a mi impresszióink alapján hanyatvágódik, hogy a pénznek egy név elegendő a kövérre hizáshoz. Ki mert volna ilyet hinni, ki mert volna ilyet mondani? A pénzügyminiszter, akinél fanatikusabb hitü ember ma nincs ebben az országban, egy esztendőről és nem száguldó percekről beszélt. A türelmetlenség, az idegesség szülhetett fékevesztett vágyakat, de komoly ember sohasem hihetett ezeknek. Ami ma bizonyosság, az az, hogy az út, amelyen Hegedüs Loránt elindult, helyes. De ennek az útnak stációi vannak: a teljes konszolidáció, a rend, a bizalom, a hit. És még egy, ami már nem stáció, hanem aminek kiindulási pontnak kell lenni: a termelő-munka felvétele minden vonalon. Mert a pénzügyminiszter csak elvesz, a munkáskéz pedig az egyedüli, amely adni tud.

Egész tömege a jelentőségeknek hat ránk biztatóan. Gazdasági szabadság, szabad kereskedelem, a munka becsülete, a határok megnyitása, a vasuti forgalom felvétele idegen államokkal: mi lehet más, mint egy nagyszerüen várandós esztendőnek a biztatása. Ilyenkor nincs más teendő, mint hinni és bizni.

Riemer Gyula. Ismert név. Hallatára szomorú emlékek élednek fel. A háboru elején, mint egy nagy textil-vállalat vezérigazgatója, a hirhedt posztócsalók társaságában szerepelt. A vád alól felmentették, de vizsgálati fogsága alatt levélcsempészésen tetten érték és ezért két évi börtönbüntetést szenvedett el. Azóta Riemer nem igen szerepelt a nyilvánosság előtt, csak a napokban találkoztunk ujra a nevével. Riemer az utóbbi években a Szabóipari r.-t. vezérigazgatója volt, erről az állásáról azonban lemondott és most az Ecclesia áruforgalmi r.-t. vezetésében vesz részt.

Tőkeemelések. A Püspöki Uradalmi Bérpince R.-T. igazgatósága a részvénytőkének 6 millióról 16 millióra való felemelését határozta el. Három régi részvényre egy ujat adnak 810 koronáért. — Az Unió bányászati és ipar r.-t. 8.9 millióról 15 millióra emeli alaptőkéjét. Régi részvényesek két régire egy ujat kapnak 255 koronáért. — A Magyar vasuti forgalmi r.-t. január 12-re rendkivüli közgyülést hivott egybe alaptőkéjének felemelése ügyében.

A Neuschlosz-féle Nasici Tanningyár és Gőzfürész R.-T. A Rosenberg Hermann vezérigazgató által a Banque de Paris et des Pays Bas vezetése alatt álló elsőrangu pénzcsoporttal folytatott tárgyalások sikerrel befejeződtek. Ennek eredményeképp Genf székhelylyel részvénytársaság alakul. A Nasici részvényeseinek minden részvényért két darab, egyenként 100 svájci frank névértékü és a budapesti tőzsdére is bevezetendő részvény fog a jövő év elején cserébe felajánltatni. Az uj részvények egy tekintélyes részét a mostani árfolyamot meghaladó áron a külföldi pénzcsoport veszi át, mig a fennmaradó részvénymennyiség legalább ugyanolyan áron külföldön lesz elhelyezendő. A tranzakció keresztülvitelét a Hazai Bank R.-T. eszközli.

Az Angol-magyar bank Bécsben. Az Angol-magyar bank bécsi fiókját — mint a Fővárosi Hirlap értesül — angol tőke bevonásával, önálló intézetté fogja átalakitani, 200 millió K alaptőkével. A tranzakcióra vonatkozó megállapodásokat Krausz Simon alelnök legutóbbi bécsi tartozkodása alatt intézte el.

A Fővárosi takarékpénztár uj igazgatója. Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár Berzeviczy Albert dr. elnöklete alatt tartott igazgatósági ülésén Gerlóczy Bélát, a Magyar Agrár- és Járadékbank igazgatóját, aki ezt megelőzőleg a Pénzintézeti Központnak volt igazgatója, ügyvezető-igazgatójává szerződtette.

A Zabolai Faipar Részvénytársaság minap tartotta az egyesitett XIII. és XIV. üzletévekről szóló rendes közgyülését. Az egyesitett mérleg 1,234.046 korona 47 fillér tiszta nyereséget mutat ki, amelyből részvényenként 20 korona (10 százalék) osztalék kerül kifizetésre 27-től az Angol-Magyar Bank pénztáránál.

A Pénzintézeti Központ Schmidt József dr. v. b. t. t. elnöklete alatt megtartotta az 1918. és 1919. évekre vonakozó közgyülését. A közgyülés elfogadta a Pénzintézeti Központnak a törvényhozás által elfogadott uj alapszabályait. Megvizsgálta és megállapitotta az 1918. és 1919. évekre vonatkozó zárszámadást és elhatározta, hogy az „A" sorozatu üzletrészek után két évre összesen 7.38 százalékos osztalékot fizet. Választottak 18 igazgatósági tagot s beválasztották az igazgatóságba Popovics Sándor, Teleszky János volt pénzügyminisztereket, Gerlóczy Gyulát, a Postatakarékpénztár vezérigazgatóját és Valkó Károly államtitkárt.

A Kartonnyomó-Ipar Részvénytársaság e hó 22-én tartott igazgatósági ülésében elhatározta, hogy az 1921. évi január 8-án tartandó közgyülésnek javasolni fogja, miszerint az 1919—20. üzletévben elért 2 millió 042.988.96 korona nyereségből osztalék gyanánt 1921. évi január 10-től kezdve a Magyar Általános Hitelbank pénztáránál részvényenként 40 korona, azaz 20 százalék kerüljön kifizetésre. Az igazgatóság ezen ülésében Déri Ferenc dr. ny. alpolgármestert a vállalat ügyvezető-adminisztrativ igazgatójává nevezte ki.

Az Erzsébet gőzmalom r.-t. Langfelder Ede elnöklésével tartott közgyülése elhatározta, hogy az 1918. és 1919. évi szelvényeket e hó 29-től kezdve a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank váltja be. A közgyülés Steiner Henrik főkönyvelőt h.-igazgatóvá nevezte ki. A felügyelő-bizottságot pedig három év tartamára ujból megválasztotta.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám

FŐVÁROSI ORFEUM
Mészáros Giza a Belvárosi-Szinház tagja vendégjátéka
és a nagy januári müsor. Kezdete 1/2 7 órakor.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Kezdete fél 7 órakor
A pekingi csók
1 felv. Irta: Harmath Imre, zenéjet szerezte: Vincze Zsigmond
Harmadszor
Vigjáték 1 felv. Irta: Liptai Imre
Adagio Dráma.
Berky Lili, Szőllősi Rózsi, Békeffy László, Mihályi Vilcsi és Gózon Gyula
uj kuplékkal. Január 4-én kedden uj müsor.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 1/2 7 órakor. Tel.: József 121—68.
a fényes januári uj müsor!
Herendy Manci, a füttyös primadonna felléptével CSALOGÁNYDAL
Harmath-Zerkovitz látványos operettje és a kitünő uj artisták.

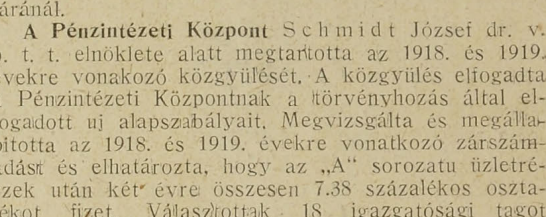

Az előadások 5, 7 és 9 órakor, vasárnap és ünnepnapokon 3, 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

Az előadások 5, 7 és 9 órakor, vasárnap és ünnepnapokon 3, 5, 7 és 9 órakor kezdődnek

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921 január 5-én — 2. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Öt hónap

körül tartott, amig a főváros közgyűlése kitessékelte a városházáról azokat a tisztviselőket, akik — nem is mernénk mondani, hogy nem tetszettek neki, — hanem akik születési viszonyaik, vagy a társadalomban való elhelyezkedésüknek mindenesetre jószándéku volta miatt indexre kerültek. Az elveket ugyan nem lehetett a maguk kemény szigorában teljesen keresztülvinni, de mégis a munkaerős, sőt munkakész tisztviselők egész tömege megy most nyugalomba. A fővárost ez a könyörtelen elvhűség most nagy kiadásokba veri.

Sok pénzébe kerül. A pazarlás vádját azonban nem szabad könnyelmüen hangoztatni, mert ami sok pénzbe kerül, nem következés, hogy egyben drága is legyen. Ha az egyik kabát kétannyiba kerül mint a másik, még mindig olcsóbb, ha négyszer olyan erős, mint amaz. Sajnos, a bölcs fogyasztónak ezt a régi vásárlási elvét nem alkalmazhatjuk a főváros többségi pártjára. A keresztény erkölcsök közé tartozik az igazmondás is és mi nem tudnánk a lelkiismeretünkkel békességben élni, ha meg nem mondanánk, hogy *a választáson messziről sem lehetett ujakkal pótolni azokat az értékeket, amelyeket szántszándékkal vesztettünk el.* A győzelem nagyon drága volt és nem tudjuk, hogy tényleg győzelem volt-e? Mi legalább nem nevezhetjük győzelemnek azt, ahol igen szép értékeket veszitünk el. *Ha három olyan minden kivánalmat kielégitő, olyan tiszteletreméltó, tudásban, karakterben, munkásságban olyan kimagasló alpolgármestere nem lenne a fővárosnak, mint amilyeneket szerencsés kézzel kiválasztottak, akkor a városházán ma düledezne minden.* Kétségtelen, hogy a tanács is nyert egy-két uj erőt, de sokkal többet vesztett, mint nyert, ráadásul nehány olyan erő maradt ki a következő sorból, akik talán mindent pótolni tudtak volna.

A legnagyobb fájdalommal azonban arra kell gondolnunk, hogy a főtisztviselőknél gyakorolt elvet kiméletlenül alkalmazták a jegyzői állások betöltésénél is. Vajjon tudják-e a bizottsági tag urak, hogy mi is az a jegyző a városházán? Ő az igavonó, ő végzi a munka zömét, anélkül, hogy ezért akár dekorum, akár nyilvános elismerés, vagy akár becsületes megélhetés járna. A jegyző a tanácsnok jobbkeze, amely dolgozik, de amit csinál, annak sem a dicsősége, sem a felelőssége nem az övé. A felsőbb akaratnak engedelmes végrehajtója ő, évtizedeken át szürkeségben, hirnévtől, dicsőségtől, jó sorstól megkímélve, csak dolgozik. Hogy ezek közül a szegény, derék munkásemberek közül miért kellett kibuktatni akár a zsidókat is, azt a legintranzigensebb kereszténvi gondolkozással sem tudjuk megállapitani. Hiszen maga Ereki Károly is csak gazdasági harcot hirdet a zsidóság ellen, csak a szellemi vezetés pozicióját akarja kiragadni a kezükből. Szeretnénk mi tudni, hol lehetne ártalmára a keresztény társadalomnak egy öreg robotos szolga, aki picike kenyérért harminc esztendeje huzza az igát?

Meg kellett ezt mondani. Meg kellett állapitani, hogy az inga itt tullengett a humanizmus határain. És bármerre forduljon a kocka, mi a jövőben is ugyanezzel az eltökéltséggel fogjuk védeni a becsületes munka koldusan maradt lovagjait, akiket ezuttal nem sikerült megmentenünk.

Fullánkok

Számlálják az embereket

és ez a népszámlálás valóban egyik legszomorubb aktusa az uj időknek, amelyek bűnünkön, akaratunkon kivül ránk szakadtak. A magyarság egetverő szomorusága, jajgató fájdalma soha semmiben olyan rettenetesen meg nem nyilatkozhatik, mint majd azokban a számokban, amelyek a csonka országból egybegyülnek. Ha odafönt Budán a statisztikai hivatalnak szive lenne, zokogása áthallana a Dunán, amikor majd a hiányzó millió és millió magyar nyomát keresi... Csak egyetlen-egy maradt meg nekünk a maga teljes épségében, sőt menekült magyarok ezreivel megduzzasztva: Budapest, a mi drága, szép, nagy jövendőjü Budapestünk. Ez a város pedig nem érdemli meg, hogy ugy bánjanak vele a kőszivü statisztikusok, amint bánnak. Hát Isten neki, számláljanak meg bennünket, de mit vétettünk mi szegény halandók, hogy valamennyiünknek meg kell bolondulnunk a népszámlálási ivek kérdéseinek tengerében? Budapest egyetlen vágya ma, hogy meg kell változtatni a Miatyánkot: ...és szabadits meg a népszámlálási ivektől...

A tiszti főorvos

tele van panasszal, nem mintha Budapesten járványos betegségek tombolnának; hanem inkább amiatt, ha járvány jönne, bizony, különösen az ifju nemzedék között, igen sürün szedné áldozatait. Hogyne. Nincs fütenivalónk. A fánkat elárvizsgálták, a szenünket elvette Trianon. A táplálkozásunk gyenge, mert nem keresünk annyit, hogy „Európa legolcsóbb városában" jóllakhassunk. A tisztaságra nem fordithatunk kellő gondot, mert a negyedik emeletre, ahol lakunk, nem ér fel a főváros kétkoronás vize. Egyszóval, nemde, itt a boldog ujesztendő?

A pékek

mindenesetre furcsa emberek. Emlékezzünk a titáni harcokra, amelyet a zsemlye érdekében folytattak. Hogy hadakoztak a hatósági ár ellen, amelyet drágának mondottak! Csak tegyék szabaddá a zsemlyesütést — mondották — minden másként lesz. Hogy esküdöztek, hogy fogadkoztak. Majdnem elhittük nekik, hogy a közélelmezési miniszter tönkre akarja őket tenni, mert tulmagasra szabja meg a zsemlyeárakat. Hogy sajnáltuk akkor a szegény pékeket, akik csodálatos fájdalommal tudták elsirni a keserveiket. A pékek azonban nem engedik magukat sokáig sajnálni. Először is a zsemlyesütés szabaddátételének pillanatától fogva sohasem gondoltak arra, hogy a 2.70-es árat, amelyet akkor ők neveztek uzsoraárnak, lecsökkentsék. Most azonban ők azok, akik ezeket az uzsoraárakat emelni akarják. Persze az a baj, hogy kevés a kenyér, sok a zsemlye. A közönség, ha akarja, ha nem, kénytelen venni a drága zsemlyét, a pékek pedig nem lennének pékek, ha a nagy forgalom mellett nem akarnának még nagyobb hasznot zsebrevágni.

Tavaszra nagyarányu épitkezéseket várnak

Mi lesz a házbérekkel?

Ma még nincs számottevő épitkezés, de vállalatok, amelyek épitkezéssel, vagy annak egyes részleteivel foglalkoznak, azt mondják, hogy télen át esztendők óta nem volt annyi megrendelésük és annyi munkájuk, mint az idén. A Fővárosi Hirlap munkatársának alkalma volt több szakemberrel beszélni, akik tele vannak a reménységgel, hogy a tavaszra nagyarányu épitkezések kezdődnek Budapesten. Természetesen elsősorban magántevékenységről van szó, de ennek is feltételei vannak. Igen fontos például az, hogy a pénzkérdésben most már világosan kezdenek látni az emberek és benne van a köztudatban, hogy a vagyonok megcsapolása nem lesz olyan nagyarányu, mint amilyennek várták. Ezzel szemben azonban szakemberek tisztában vannak azzal, hogy például a házaknál a budapesti vagyonváltság lényegesen nagyobb lesz a bécsi vagyonadónál. A mi háztulajdonosainknál ugyanis valószinüleg 25 százalékos lesz a vagyonváltság a bécsi 60 százalékos vagyonadóval szemben, de Bécs a ház jövedelmezősége után, a mi pénzügyminiszterünk pedig a ház forgalmi értéke után veti ki az adót, az adónál pedig a kulcs kevésbbé fontos, mint az adóalap nagysága. Ha azonban a vállalkozókedvet ez a csalódás le nem töri, akkor határozottan élénk épitőtevékenységre számithatunk. A másik kérdés a házbér kérdése. E tekintetben biztosra veszik, hogy az uj házakban szabad megegyezés tárgyává fogják tenni a lakásbéreket. Épen ezért várják, hogy a készülő lakásrendelet olyan lesz, amely reálissá teszi a tőke számára az épitkezést, mert ha a tőke megtalálja a számitását, inkább fekteti a pénzét épitkezésbe, mint a bizonytalan papirosokba.

A készülő lakásrendeletről még azt hallottuk, hogy az progresszív alapon készül. Kislakásos embernek kevesebbel lehet emelni, mint a nagylakásosnak. Sőt van olyan hirünk is, amely azt mondja, hogy a kormány szabaddá kivánja tenni bizonyos kikötésekkel a lakbéreket, kivéve a köztisztviselőket, akiknek mai lakbérét akarja meghagyni. A háztulajdonosok minimális követelése — értesülésünk szerint, — hogy minden szoba után 1000 korona lakásbért szedjenek, amin kivül esnék természetesen a vigan növekvő közüzemi pótlék.

A régi háziurak egyébként nem igen volnának meghatva attól, hogy az uj házak tulajdonosai tetszés szerinti házbéreket szedhetnének, őket pedig ujból korlátozná a lakásrendelet. Ez ugyanis szerintük azt jelentené, hogy egy-egy milliómos nyolc-tiz szobás lakásáért kevesebbet fizetne, mert régen lakik benne, mint egy uj házba költöző fiatal hivatalnokpár a kétszobás lakásért. A kormány azonban tisztában van vele, hogy, ha belátja is a háziurak többnyire szorongatott helyzetét, mégis gátakat kell emelni a felszabadulásra váró házbéruzsorának is. A régi háziurak ma tényleg nem keresnek a házukon, olyik még rá is fizet, különösen olyanok, akiknek törlesztéses kölcsön van betáblázva a házukra. Szegény ember, akinek mása nem volt, mint egy háza, már többnyire tul is adott rajta. Csak a napokban adta el a főváros egyik alpolgármestere is a házát, mert az alpolgármesteri fizetésből nem győzte a fenntartási költségeket. A legtöbb háziur azonban nem követi az alpolgármester becsületes példáját, hanem egyszerüen kitörli az

BUDAPESTI VÁROSI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR

emlékezetéből, hogy fenntartási költségek is vannak a világon. Valószinüleg ezek is megszabadulnak azonban majd a házuktól, ha jön a vagyonváltság. A ház ma csak igen gazdag embernek való, aki ki tudja várni, amikor a házból ujra vagyon lesz.

A régi háziur baja azonban aligha lesz baja az uj háziurnak. Épen ezért remélhető, amire az épitőiparban határozottan számitanak, hogy a tavaszra megkezdődnek és pedig nagy arányokban az épitkezések. Persze a magánvállalkozók részéről. Sokkal szomorubb a helyzet a hatósági épitkezések körül. E tekintetben legelső sorban a főváros szokott számitásba jönni. A főváros azonban szegény és nem kezd uj épitkezésbe. Egy és más régen megkezdett épitkezés befejezése a legmesszebbmenő terv ma a városházán és ma már megelégednének azzal, ha eszközöket találnának a vállalkozási kedv felkeltésére, a magántevékenység serkentésére.

A városházán a Közuti módositott feltételeit várják

Fenyegetés a megváltással — Vagy megegyezés, vagy pörlekedés

Éjjel-nappali tanácskozások és küzdelmek után a villamos-vasutak kérdésében győzedelmeskedett a tizenkettes ad hoc bizottság és a közlekedési ügyosztály együttes álláspontja, amelylyel szemben dr. *Szabó* Imre főügyész és egyideig a tanács aggodalmai állottak. Ezek után a közgyűlés egyhangulag kimondotta, hogy *a két villamos vasut területhasználati szerződését 1921 január hó elsejére felmondja.*

Sok ellentétes magyarázattal és kombinációval szemben meg kell most már állapitani, hogy *tulajdonképen mit jelent a közgyülés határozata?* Röviden azt mondhatnánk, hogy

a főváros a megváltás, illetve a területhasználati szerződés fölmondása mellett döntött, ez azonban nem föltétlenül jelenti azt, hogy a főváros tényleg házi kezelésbe veszi a közlekedési vállalatokat.

Azok, akik a közgyülésnek ezt a határozatát iniciálták, ugy találták, hogy a Közuti által tett ajánlat elfogadhatatlan és igy a fővárosnak fel kellett mondania a szerződést *csak azért, hogy szabad kezet biztositson magának a jövőre.* Egyik döntő érv az volt, hogy a Közuti kilencvenéves szerződést kivánt, amit a tizenkettesek tulságosan hosszú megkötöttségnek tartottak. Ezzel a lépéssel, amelyet most tett a közgyűlés, még két esztendő áll rendelkezésre, amely alatt remélhetőleg meg fogják találni a szükséges megoldást. *A városházán mindenesetre arra számitanak, hogy a Közuti módositani fogja az ajánlatát.*

Ezzel szemben kétségtelen, hogy

a közgyülés ilyetén döntése nem volt elkerülhetetlenül szükséges

és annak jelentőségét legtöbben abban látják, hogy *a tizenkettes bizottság ezzel is nyomást akart gyakorolni a Közutira.* Olyan oldalról, ahol elfogultan birálják az esetményt, kaptuk a következő nyilatkozatot:

— A fővárosnak elegendő lett volna közgyülési határozatában kimondani, hogy *ragaszkodik a jogaihoz és a villamos társaságokkal tárgyalásba bocsátkozik a megoldásról.* Nem volt szükség azonban a január elsejei felmondásra. Ezzel tulajdonképen semmit sem veszitett volna a főváros, legföllebb egy esztendő haladékot jelentett volna, mely *a jövő év január elsején,* ha közben más megoldás nem akadt volna, *élhetett volna a közgyülés ezzel a jogával.* Egész általánosságban nincs semmi olyan momentum, amely azt mutatná, hogy a megváltás a főváros számára előnyt jelentene. Ezzel szemben *a felmondással elvesztette a háramlási jogot, vagyis azt, hogy annak idején a főváros ingyen jusson hozzá a villamos vasutakhoz.* Ma pedig nehéz milliókra van szükség a megváltáshoz. Maga a vasutak karbahelyezése vagy százmilliót emésztene fel, de ha a megváltás gondolata végleg győz, viselnie kell a fővárosnak a kisorsolatlan részvények, az átlagosztalékok, az élvezeti jegyek költségeit és kiadásait. Az eredmény az lehetne, hogy a deficit, amely ma is toronymagas, óriási rekordot érne el, vagy pedig a közönséget kellene ujból horribilis módon megterhelni. Azt a közönséget, amely már amugy is alig birja a terhet.

A Közuti álláspontja a felmondás után is az, hogy *a méltányos tárgyalásoknak lojálisan néz elébe.* A tárgyalások megkezdését azonban a fővárostól várják.

Mi most a teendő?

A közgyülés határozata után a tanács azonnal elküldte közjegyző utján a felmondó leveleket. Amig a kereskedelmi és belügyminiszternek jóváhagyó határozata le nem érkezik, addig csak tájékoztató tanácskozásokat lehet kezdeni a vasuttársaságokkal. Ugyancsak tárgyalásokat kell majd azután kezdeni az állammal is és pedig az egyesitett üzemkezelés idejéből származó függő kérdések tisztázásáról.

A tanács ugy véli, hogy a megváltási jog gyakorlása a társaságokkal szemben a fővárosnak legerősebb, de jogos fegyvere, mert *mérlegbeveti a vasutak berendezésének üzemképes, jó állapotban való átadására vonatkozó kötelezettséget.* A társaságok azonban ezt a követelést aligha akceptálhatják, mert mindenesetre arra fognak hivatkozni, hogy a vasutak 1918 november óta nincsenek az ő kezükben, az üzemképességért és rekonstrukcióért ők nem felelhetnek. A főváros részéről nyiltan bevallják, hogy nem gondolnak a megváltás tényleges effektuálására, ezt a körülményt mint az alkunál nagy sulylyal eső tényezőt kivánják felhasználni. *A tényleges foganatositás csak abban az esetben válik aktuálissá, ha az egyezségi tárgyalások sikertelenek maradnának.*

Ezen a ponton azonban *aligha lenne elkerülhető a perlekedés.* A főváros ugyanis ugy képzeli a dolgot, hogy az egyezség meghiusulása esetén a vasutakat a társaságoknak vissza kellene adni, a megváltási időpontig a berendezések jókarba helyezését el kellene velök végeztetni és ha ezt meg nem tennék, a költségeket biróilag megállapittatni és a megváltási összegből levonni. Nehéz elképzelni, hogy a villamos-társaságok ebbe szó nélkül belemennének és nem inditanának egyetemleges pert az állam és a főváros ellen. Az állam ellen, mely két esztendőn át kezelte a vasutakat, nem eszközölt semmiféle beruházást és százmilliós deficitet gyüjtött. De ugyanakkor aligha fogják a társaságok elfelejteni, hogy a közkezelés emez időszakáért — bár csak látszólag — de a fővárost is terheli némi felelősség, mert *a cégkönyvben most is tulajdonosként szerepel.* Igaz ugyan, hogy a vasutakat a főváros tulajdonába, birtokába tényleg át nem vette, igazgatóságukban sem mint tulajdonos, sem mint hatóság soha részt nem vett. Ehhez azonban a társaságoknak semmi közük sincs és igy *alighanem meg fog indulni a pörök áradata,* amelyekben részben a társaságok állanak majd szemben az állammal és a fővárossal, részben az állam és főváros küzdenek egymással. Egyszóval a Károlyi-kormány által történt köztulajdonbavétel minden felgyülemlett genyedése most kerül majd operáció alá.

A főváros mindenesetre a legszélsőbb optimizmus álláspontjára helyezkedett, amikor a megváltást tüzte ki célul. A városházán ugyanis abban sem látnak veszedelmet, hogy a már megtörtént felmondástól a főváros többé vissza nem léphetne. Ha ugyanis sikerül az összes, egyesitett vasutakat egyezségi uton megszerezni, akkor a felmondás hatályon kivül való helyezése egyik része lesz az egyezségi feltételeknek. A megváltási összeg tekintetében *a rossz valutában* reménykednek a városházán. Azt mondják:

— Nem félünk tőle, hogy a szerződéses feltételek szerint járó megváltási átlag-osztalék, akár egyezségileg, akár birói döntéssel állapittják meg, talán tulságosan előnyös lenne a társaságokra nézve. Itt véletlenül az a körülmény, hogy pénzünk értéke jelenleg le van romolva, a főváros javára kedvezően eshetik latba. A megváltási összeg ugyanis egy fix összegű évi járadék, s ha feltételezzük, hogy a hátralevő időre, amelyre a járadék fizetendő, a pénzünk vásárló ereje a békebelinek legalább a felét átlagban el fogja érni, még akkor is a részvényesek a békebeli jövedelmüknek tulajdonképen csak a felét fogják megkapni.

Az egyezkedési kisérletek minden valószinüség szerint hamarosan megindulnak. Igen jelentékenyen sulyosbitja a helyzetet, hogy a villamos-társaságok alaposan belelátnak a főváros kártyáiba és mindenek felett tisztában vannak azzal, hogy — *a megváltási szándék nem tulságosan komoly.*

Miklós Ödön a Dunabizottság elnöke

Magyar emberek az adminisztrációban — Még nem történt döntés a székhely-kérdésben

A Fővárosi Hirlap már hetekkel ezelőtt jelentette, hogy a nemzetközi Dunabizottság elnöke Miklós Ödön nyugalmazott államtitkár személyében magyar ember lesz. Ujesztendő napján ugyanis Troubridge admirális, aki mint Anglia képviselője, eddig viselte ezt a tisztet, átadta azt Magyarország képviselőjének. Tudvalevőleg a nemzetközi Dunabizottság elnöke minden hat hónapban változik és pedig az egyes nemzetek delegátusaira megállapitott sorrendben jut. A Dunabizottság első elnöke francia volt, julius elseje óta angol, most pedig 1921. év julius elsejéig magyar ember lesz. Ez az első eset a háboru befejezése óta, hogy Magyarország képviselője valamely általános európai szervezetben nemcsak mint tag vehet részt, hanem mint elnök szerepel.

Érdekes elmondani ebből az alkalomból, hogy kik a tagjai ennek a nemzetközi Dunabizottságnak, amely Ulmtól Brailáig telihatalmu ur a Duna és forgalma fölött és amelynek elnöke most Miklós Ödön lett. Tagjai pedig: Anglia részéről Sir Troubridge admirális (helyettese még nincs), Olaszország részéről: Rosetti követ, helyettese Marozzi kapitány, Németország részéről Seliger követ, helyettese Thermann báró követségi tanácsos. Bajorország és Württemberg külön követet is küldtek, mint parti államok Peters titkos tanácsos személyében, Ausztria részéről: Bucheisen miniszteri tanácsos, helyettese: Horabostel követségi titkár, Bulgária részéről: Lazarow a közmunkák és viziutak főigazgatója, Jugoszlávia részéről: Risztics követ, helyettese Bilfan kapitány, Románia részéről: Concescu követ, helyettese: Botez kapitány, Cseh-Szlovákia részéről: Müller államtitkár. Miklós Ödön helyettese Jármay Elemér miniszteri tanácsos a külügyminisztériumban.

Miklós Ödön elnöklése alatt igen nagyfontosságu kérdések megoldására van kilátás. Még a nyáron az őszbe is belenyuló tárgyalásai voltak Párisban a két Dunakonferenciának, a nemzetközi és az európai (ennek Magyarország nem tagja) Dunakonferenciának. E tárgyalásokon előterjesztették a dunai konvenció 42 paragrafusból álló tervezetét. A küldöttek ebben a kérdésben kormányaikkal való megállapodásuk után az áprilisban ismét Párisban összeülő konferencián a második olvasás alkalmával közlik kivánságaikat.

A Dunabizottság szervezeteiben azonban vannak még magyar emberek, igy az adminisztrativ főosztály helyettes vezetője Rudán Amade miniszteri tanácsos, a hajózási főosztály helyettes vezetője pedig Hankovszky hajóskapitány. Miután a Hungáriában eddig a Dunabizottság számára bérelt helyiségek kicsinyeknek bizonyultak, az irodák február közepén a budai pénzügyigazgatóság Fő-utca 1. szám alatt levő helyiségeibe, közvetlen a Lánchid budai feljárójánál, költöznek és itt maradnak addig, amig a székhely-kérdés végleg tisztázódik.

Mint említettük, a Dunakonferencia második ülésszaka áprilisban lesz Párisban, majd ugyanitt ülnek össze májusban is a Dunabizottság tagjai.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

JUDÁS FIAI

A Corvin filmgyár mestermüve. 6 felvonásban

AZ ÜZLET — ÜZLET!

Egy amerikai karrier története. 5 felvonásban.

Január 7-én uj müsor!

Pénztár: d. e. 1/9-től 1/2-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától). Előadások kezdete: 5, 3/4 7, 3/4 9 órakor. Vasárnap és ünnepnapokon 1/2 4, 1/4 6, 7 és 9 órakor.

Egyessy — Junius — Zilahi Kiss

Affér egy röpirat körül

A régebbi ujságirók még élénken emlékeznek Egyessy Gézára, aki nem volt ugyan a szinesebb ujságirói egyéniségek közül való, de aki sokat forgolódott a politikusok között és egyidőben a Magyar Távirati Irodát is szerkesztette. Ott volt mindenhol, ahol politikát csináltak és ő maga is szenvedélyes politikus volt. Ott sétált a Kossuth Lajos-utcában, ott feketézett a Balatonban és ott ebédelt a Kis Pipában. A politika volt az élete, a levegője.

Aztán eltünt Egyessy Géza. Visszavonult mindentől, nem lehetett látni sehol. Évek óta csendes, visszavonult életet élt. És most hirtelenében megint felbukkant. Fürgén rójja a városháza lépcsőit. Magyaros szabásu, rókaprémes, kackiás télikabát van rajta és kis zöld füzetkét lóbál a kezében. Ez a zöld füzetke adta vissza Egyessy Géza aktivitását, egyben pedig ez a zöld füzetke hozott rá nagy bajt.

Az történt ugyanis, hogy Egyessy Géza kedvet kapott beleszólani a most divatos vitákba. Részt kivánt venni a ma egyedül virágzó irodalomba, a zsidó kérdés irodalmába. Erről szól a zöld füzetke, amelyben — igaz lelkünkre mondjuk — nem tudjuk, mi foglaltatik, annyi azonban bizonyos, hogy nagy bajba sodorta a veterán irót. Egyessy megirta, az ügyész megcenzurázta, a nyomda kinyomta a zöld füzetet. Belekerült több mint ötezer koronába, ami bizony nem kis pénz egy öreg irónak. De hát a zsidókérdésről szóló irásműveket még mindig elolvassák az emberek és Egyessy bácsi eléldegélhetett volna a jövedelemből egy-két hónapig.

Itt következett azonban a baj. Egyessy megjelent Zilahi Kiss Jenő tanácsnoknál, a közjogi ügyosztály vezetőjénél, aki azonban kijelentette:

— Nem adhatok erre a könyvre utcai árusitási engedélyt. A meggyőződésem ellen nem cselekedhetek. Ha Buzáth alpolgármester meg akarja adni, ő megteheti.

Egyessy bácsit nagyon sértette ez a kijelentés:

— Igy bánnak a keresztény, magyar irókkal! Én sem erkölcstelen, se hazafiatlan dolgot nem irok, meg kell kapnom az utcai árusitási engedélyt — pattogott.

És ezt el is lehet hinni Egyessy bácsinak és ha Zilahi Kiss Jenő tanácsnok meggyőződésével nem egyezik a röpirat tartalma, akkor a veterán iró alighanem nagyon szörmentén bánik a zsidókkal. De alighanem van még egy baj. Egyessy Géza ugyanis nem irta ki a füzetre a nevét, hanem Junius álnév alatt adta ki azt. A Junius álnévnek azonban multja és pedig nevezetes multja van a magyar irodalomban. Valaha a nagytudásu, pompás logikáju Zilahi Kiss Béla irta kiváló tárcáit és cikkeit Junius álnév alatt. Lehet, hogy Zilahi Kiss Jenő tanácsnok ezt is zokon vette. Nem minden ok nélkül.

Egyessy Gézának Buzáth alpolgármester sem tudott olyan választ adni, amely kielégitette volna, mert az alpolgármester nem kivánt beleavatkozni a tanácsnok diszkrecionális jogába. A veterán iró tehát most nem kisérletezik tovább a városházán, hanem rókaprémes bundája legközelebb Meskó Zoltán belügyi államtitkár előszobájában fog feltünni. Kérdés, milyen szerencsével? Mert — utcai árusitás nélkül — az ötezer korona egyelőre uszik. . .

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Honthy Hanna, Balogh Böske
és Galetta Ferenc felléptével
::: Minden este 1/2 7 órakor :::
SZILVESZTER
Operett 3. felv. Irták: Balassa Emil és Urai Dezső.
1921. január 6-án és 9-én délután 1/2 3 órakor mérs. helyárakkal
A NEBÁNTSVIRÁG
Jegyek elővételi dij nélkül egész hétre előre válthatók a szinház pénztáránál délelőtt 9-től 1-ig és délután 3 órától az előadás kezdetéig, valamint az összes jegyirodákban.

LADY MARY Sportregény a turf és a boxmatchek világából
Megelőzi ezt egy pompás kutya-komédia
DODÓ MINT DADA
a ROYAL-APOLLÓBAN
Előadások: 5, 7 és 9 órakor. Jegyek a szinház pénztáránál és Bárdnál kaphatók.

Brilliáns, arany, ezüst és platinát minden hirdetett árnál drágábban veszek DEUTSCH ÉKSZERÉRZ, Károly-körut 28. szám. (Gerlóczy-utca mellett.)

Események

Éber Antal. Ha ketten teszik ugyanazt, nem ugyanaz — igy mondja ezt a latin közmondás. A kétnapos közgyűlésen is két ellenzéki szónokot hallottunk. Az egyik *Elek* Mór volt, a másik *Éber* Antal. Mind a ketten megtörték az ellenzék visszavonultságát, de mégis más és más megitélés alá kell venni mind a két esetet. Hallottuk Elek Mór beszédét és láttuk azt a jogos türelmetlenséget, amely beszéde alatt a többséget elfogta. Csak *Haller* István volt kultuszminiszter, aki jóformán most jelent meg először a főváros közgyűlésén, bibelődött még azzal, hogy közbeszólásokkal tarkitsa ezt a beszédet. Egészen más volt azonban az a beszéd (és az előbbit csak a kontraszt kiélesitése céljából emlitettük), amelyet *Éber* Antal mondott el. Életbevágó fontosságu kérdésben szólott a szakértelem ragyogó tisztaságu tudásával, ugy hogy a többség őszinte megbecsülését kapta hálaképen. *Éber* Antalnál a szakembert, a lelkiismeret szava szólitotta a szereplésre, amelynek döntő jelentősége volt. A többség hálás tapsokkal honorálta Éber Antal felszólalását, pedig amiket mondott, nem volt szőrmentén való simogatás. Megmondta nyiltan, hogy olyan hatalmas, nagy befektetéseket kivánó és sulyos rizikóval járó üzemet, mint a villamos-vasutak, nem merne a főváros kezére bizni. Rámutatott arra is, amit a többség eddig szintén nem mondott meg, hogy a főváros vezetői meglehetősen felületesen, szinte bohém módon gondolkoznak a főváros külföldi kölcsöneinek kérdéséről. Rá kellett mutatni ezekre a dolgokra, mert a szakértelem szavának talán hatása lesz ott is, ahol a dolgok már rosszul indultak meg. A többség pedig megláthatta most ismételten, hogy az ellenzék, amely távoltartja magát a tárgyalásoktól, milyen értékekkel rendelkezik.

Budapest polgármestere Varsó közönségének. A Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamarának egy gazdasági szakemberekből álló bizottsága járt mostanában Lengyelországban, ahol e bizottság a Magyarország és Lengyelország közötti gazdasági kapcsolat megteremtésének lehetőségeiről tárgyalt az illetékes lengyel hatóságokkal és gazdasági körökkel. A bizottság most érkezett haza Lengyelországból és a résztvevők egyértelmüen örömmel adnak hirt arról, hogy Lengyelországban a magyar küldöttséget mindenütt rendkivül meleg szeretettel és megértéssel fogadták. A magyar küldöttség varsói fogadása különösen megkapó ünnepségek keretében történt meg, diszelőadás volt az Operában, Varsó város tanácsa a bizottság tagjainak tiszteletére bankettet adott, azonban az ünnepségek közül kétségkivül legnagyobb jelentősége volt annak a jelenetnek, amely Varsó város ősi székházának közgyülési termében játszódott le és amely ünnepség keretén belül a bizottság átadta Sipöcz Jenő dr. budapesti polgármester figyelmes ajándékát Varsó város közönsége részére. Az ünnepségnek ez a része a magyar delegáció megérkezésének napján játszódott le és voltaképen ezzel a fogadással kezdődött meg a magyar bizottság eredményteljes munkássága. A délszaki növényekkel gazdagon diszitett városháza lépcsőházában diszruhás hajduk várták a magyarokat, akik a városi székház történelmi nevezetességü termein keresztül a tanácsterembe vonultak. Innen a közgyülési terembe mentek, ahol Varsó város elnökével az élén együtt volt már az egész városi tanács. A lengyeleknek tulajdonképpen polgármesterük nincs, a város élén a városelnök áll, mig az adminisztrációnak a városi tanács elnöke a vezetője. Az ünnepséget Dzewietzky Pietro városelnök meleg üdvözlő szavai nyitották meg, majd előlépett Giesswein Sándor dr. nemz. képviselő, a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara alelnöke, aki, mint székesfővárosi bizottsági tag, Budapest székesfőváros nevében üdvözölte Varsó város vezetőségét és közönségét. Beszéde végén Paál Jób, a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara igazgatója, átnyujtotta a város elnökének Budapest székesfőváros küldeményét, egy müvészi kivitelü, francia nyelven nyomtatott albumot, amelynek első oldalán kaligrafikus betükkel a polgármester lengyel nyelvü dedikációja volt olvasható, jeléül annak, hogy a székesfőváros első tisztviselője átérzi a lengyel székváros felujuló gazdasági kapcsolatának jelentőségét. A dedikáció magyar szövege a következő: „A jövendőjében rendületlenül bizakodó magyar székesfőváros közönsége nevében meleg üdvözlését küldi a magyar gazdasági élet tagjai utján a lengyel testvérnemzet fővárosa közönségének. Budapest, az Ur 1920. esztendejének mindszent hava 30-ik napján. Dr. Sipöcz Jenő, Budapest székesfőváros polgármestere." Dr. Nyáry Albert báró meleg szavai után a városi tanács elnöke, Barinszky, francia nyelven mondott rendkivül meleg köszönetet a szép megemlékezésért, majd a városi elnök kijelentette, hogy a varsói Lengyel-Magyar Kereskedelmi Kamarának március elsejére tervezett látogatása alkalmával örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy Varsó város képviseletében maga is eljöjjön Budapestre.

Két főjegyző nyugdijaztatását kéri. Az utolsó választások nagyon megingatták a tisztviselőknek a városházán való érvényesülésbe vetett hitét. A városházáról való menekülés — nagyban folyik. Legutóbb dr. Kortsák Károly tanácsjegyző ment át a Kereskedelmi Bankhoz és elhagyta a főváros szolgálatát dr. Markos Béla fogalmazó is, aki Bárczy, majd Bódy polgármesterek mellett mint titkár, rendkivüli agilitással müködött. A legujabb nyugdijazási kérvények között van dr. Igaly Kálmán, főjegyzőé, akit az utolsó választásokon ugyan megválasztottak, de mégsem akar maradni. Elkedvetlenedett Lung Géza dr. főjegyző is, aki a választási küzdelemben szerzett igen keserü tapasztalatokat. A kormánybiztosi állástól egészen a tanácsnokságig mindennek kombinálta Lungot a keresztény községi párt, mig végül főjegyzővé tényleg meg is választották. A városházán ugy tudják, hogy Lung nem kivánja állását elfoglalni, hanem nyugdijaztatását kéri és a politika terén próbál szerencsét.

A kimaradottak. Azoknak a tisztviselőknek a száma, akik a most már végleg befejezett tisztujitáson kibuktak, megközeliti az ötvenet. Elfogulatlanul meg kell állapitani, hogy a többségi akarat még ilyen keményen soha sem nyilatkozott meg. A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában megemlékeztünk azokról a jegyzőkről, akik a választáson kibuktak. Lapzárta előtt az utolsó pillanatban irtuk ezeket a sorokat és igy a névsor nem lehetett teljes, kifelejtettük tudniillik azokat a régi jegyzőket, akiket egyáltalán nem is jelöltek. Ezek a következők: Lakics Elemér, Müller Emánuel, Lengyel Lőrinc és Schubert Ernő. Igy most már teljes a szomoru névsor.

Viszonylag igazán nem drága... Perlesz, vagy leguiabban Pér Dezső ur szalámigyára hirdeti ezt hangos reklámszóval a forgalomba hozott szalámigyártmányairól. Hát nézzük csak, hogy „viszonylag" tényleg nem drága-e egy kiló szalámi, ha azt potom 480 koronáért mérik? Vegyünk számitási alapul egy 150 kilogrammos hizott sertést, amelynek bevásárlási ára az ősszel (akkor fogtak hozzá az u. n. téli szalámi gyártásához) 100 korona volt kilónkint. A szalámigyárosok állitása szerint egy kilogramm szalámi előállitásához 2 kilogramm nyershus és zsir kell, melynek az ára ilyenformán 200 korona? Ehhez hozzáadhatunk: 25 százalék élősulyveszteséget, 50 koronát; a közalkalmazottak részére átengedett zsirkontingens fejében kg.-ként további 25 K-t, ez is 50 korona; gyártási költség fejében 1 kg. szalámi után 25 koronát. A kész szalámi kilogrammja tehát bőven számitva 325 koronába kerül. Kivánesiak vagyunk ezek után és erre talán leginkább az Árvizsgálóbizottságtól nyerhetnénk választ, hogy miért kell Perlesz, vagy Herz szalámibárónak a belföldi forgalomban 150—180 koronát nyerni minden kilogramm szalámin? Mert az ellen semmi kifogásunk, ha az export-szalámin a gyárosok ily horribilis haszont vágnak zsebre és kihasználják a valutáris különbözetet, az ellen azonban tiltakoznunk kell, hogy a belföldi árusitásnál az áruuzsora ilyen hallatlan mértékét alkalmazzák. Mert avval nem lehet érvelni, hogy a szalámi luxuscikk. Persze hogy az, ha kilogrammja 480 K-ba kerül, de rögtön közfogyasztási és közélelmezési cikké válnék, ha 100—120 koronájával kerülne forgalomba. Pedig ezt is meg lehetne oldani. Perleszék, vagy Herzék természetesen ebbe önként nem mennek bele, de kényszeriteni kell őket rá. Ugy például, hogy csak annyi kilogramm szalámira kaphatnának külföldi kiviteli engedélyt, ahány kilogrammot, itthon 100—120 koronáért piacra dobnának. És ezt még a szabadkereskedelem korlátozásának sem szabad tartani, egyszerüen a szalámibárók profit-éhségét kell némileg leszoritani.

Ismét eladtak egy szállodát. Az idegenforgalom fejlesztésének megcsufolására ismét megszüntetnek egy szállodát! Arról értesülünk ugyanis, hogy a budai Dunaparton levő Fiume szállodát megvette a Helios kereskedelmi r.-t. avval a szándékkal, hogy a szállodát megszünteti és helyébe betelepiti hivatalát és áruraktárait. Furcsa, hogy a lakáshivatal szó nélkül belenyugszik a szállodák tömeges beszüntetésébe és igy segédkezet nyujt a lakásinség fokozásához.

A Corso e heti műsorán Sardou világhirü drámájának, a Fedorának páratlan sikerü filmváltozata szerepel. A Magyar szinház műsordarabjának méltó pendantja ez a gyönyörü tájfelvételekben és pompás interieurökben gazdag, kitünő szereposztásu olasz filmsláger. Ezzel egyidejüleg a párisi Gaumont filmgyár Itéljen a tenger cimü halászdrámája kerül bemutatásra.

Várszinház e heti műsora. Szerda: Cigányszerelem. Csütörtök d. u.: Az aranyfácán; este: Cigányszerelem. Péntek, szombat: Gülbaba. Vasárnap d. u.: A sárga csikó; este: Gülbaba.

A TŐKE

...

Szemle

Politikai ujesztendő helyett gazdasági ujesztendő. — Vita arról, hogy fizetni kell. — A szilveszteri züllés.

A politikai ujesztendőn, aki okos magyar ember csak akadt, mind gazdasági kérdésről beszélt. Elsősorban gróf Teleki Pál, a miniszterelnök. Olyan szavakat hallatott, amilyenekre régen vágyakoztunk, amelyeknek kimondásához azonban szükséges volt a forradalmi szenvedelmek meleg levegőjének egy kis lehülésére. Ha az ujságoknak elegendő papirosuk lett volna, sok-sok oldalt tett volna ki a miniszterelnök ujévi beszéde, amelyet szó szerint módunkban van ismerni és amelynek gerince a gazdasági reorganizációnak gondolata volt. Magyarországon pedig nem kerül nagy nehézségbe a gazdasági reorganizációt megcsinálni. Csak egy kell hozzá, amire Teleki igen jelesen megtalálta a helyes kifejezést: dolgozni és dolgozni hagyni. Mert eddig a forradalmas levegőben ugy volt, hogy az emberek egyik fele azért nem dolgozott, mert másoknak a munkában való megakadályozásával volt elfoglalva, a másik fele meg azért nem, mert megakadályozták a munkájában. A három forradalom alatt mindenkor más és más jelszó alatt történt ez. Végre elértünk ahhoz az időponthoz, amikor a jelszó: dolgozni és dolgozni hagyni.

*

Az emberek, különösképen pedig azok, akiknek van veszteni valójuk, még mindig nem emésztették meg Hegedüs Loránt pénzügyminiszter beszédét. Most arról vitatkoznak nagy kitartással, hogy vagyonadó-e a vagyonváltság, vagyonváltság-e a vagyonmegváltás és hogy egyáltalán vagyonadó-e a vagyonadó? Olyan rendületlen nyugalommal vitatkoznak terminus technikusokon és olyan szépen és olyan különféleképen definiálnak fogalmakat, hogy az embernek örül rajta a szive. Tulajdonképen pedig nem gondolnak arra az igen fontos dologra, hogy nem is fináneminiszter az, aki egy kicsit nem ravaszabb, nem rafináltabb, mint a többiek, akik nem pénzügyminiszterek, vagy mint azok, akik pénzügyminiszterek szeretnének lenni. Hát persze, hogy engedi őket egy kicsit a szavakkal tornázni a pénzügyminiszter. Természetesen a saját pénzükért tornásznak. Mert végeredményben akár vagyonadó az, akár vagyonváltság az, mindenesetre olyan, amit meg kell fizetni. Hiszen, ha nem kellene megfizetni, akkor nem is vitatkoznának róla az emberek.

*

Amióta a háboru ránk kényszeritette, hogy az állam beleavatkozzék az emberek magánéletébe, azóta az emberek is azt teszik egymással és könyökig vájkálnak egymás legintimebb dolgaiban. Közvetlen az ujesztendőt követő napon irjuk e sorokat, de minden fogadást megajánlunk, hogy holnap reggel az ujságok hasábokon fogják találgatni, hogy mennyit züllött el Budapest Szilveszter éjszakáján. Persze egészen bizonyos, hogy a milliók tömege folyott le az erre az alkalomra külön preparált torkokon és hogy a luxusadó is milliókat jövedelmezett. És ez az, amiért mi nem tudunk lelkesedni. Mi a németektől a háboru alatt és után ugy tanultuk meg, hogy ne csak az állam takarékoskodjék, hanem az egyén is és igy őszintén szólva, nem haszon az államnak az olyan adó, amelyet polgárainak mértéktelen pénzherdálásából csip el, ha még annyit jövedelmez is. A haszon az, amit a polgár megtakarit, nem pedig, amit elpocsékol. Ez a legegyszerübb, de legigazabb nemzetgazdasági tétel.

Tőkét emel az uj Fabank. A Fabank r.-t., amely nagyarányu terjeszkedésében máris a magyar közgazdasági élet számottevő tényezőjévé fejlődött, de kitünő ügyvezetőinek: Bauer, Ehrenfeld és Král igazgatóknak vezetése alatt fejlődésének csucspontját még korántsem érte el, hir szerint 70 milliós alaptőkéjét rövidesen felemeli. A tőkeszaporitás nagysága még nincs megállapitva, de a tranzakció hire a tőzsdén igen kedvező fogadtatásra talált, mert a részvényeket a magánforgalomban 600 korona körül vásárolják. A tőkeemelés után a részvényeket a tőzsdére is bevezetik.

Az Universum-részvények bevezetése. Az Universum kereskedelmi R.-T., amely mult év március havában alakult meg 20 millió korona alaptőkével és széleskörü terjeszkedése folytán már julius havában 40 millióra szaporitotta részvénytőkéjét, értesülésünk szerint még e hó folyamán bevezeti részvényeit a tőzsdén. A dr. Elek Kálmán szakszerü vezetése alatt álló vállalatról igen kedvező hirek vannak forgalomban és ennek tulajdonitható, hogy a 200 koronás névértékü részvényeket 650 korona körül máris élénken keresik a magánforgalomban.

Az Egisz- és Industria-részvények kottirozás előtt. Hir szerint az Egisz-részvényeket még e hó első felében kottirozni fogják. A magánforgalomban lázasan érdeklődnek a részvények iránt, amelyeknek árfolyama 1400 korona körül mozog. — A magánforgalomban az Industria-bank részvényeit is élénken keresik 380 koronás árfolyamon. Beavatottak szerint a bank részvényei is bevezetés előtt állnak.

Keresik a Just-izzót. A Fővárosi Hirlap a sajtóban elsőnek adott hirt a Strasser és Társa bankcég által alapitásra kerülő uj izzólámpagyárról, amelynek vezérigazgatója dr. Just, a Wolframlámpák föltalálója lesz. A részvénytársulat 25 millió alaptőkével még e hó második felében fog csak megalakulni, a tőzsdén azonban máris nagy bizalommal tekintenek a vállalat felé, mert a kibocsátandó 200 K-ás n. é. részvények „Just-izzó" néven a magánforgalomban 650 K-ás kurzuson nagy keresletnek örvendenek.

Győr a községi takarékpénztár ellen. Érdekes határozatot hozott Győr város legutóbb tartott közgyülése, amely napirendre tért a községi takarékpénztár felállitása felett. Az indokolás szerint a községi takarékpénztárnak csak akkor volna létiogosultsága, ha azt a város a saját tőkéjéből fel tudná állitani. Ekkora mobil tőkéje azonban a városnak nincs. Ha a város a tőkét pénzintézetektől kölcsönözné, akkor tulajdonképen nem csinálna mást, mint egy hétszázalékos kamatozásu kölcsönüzletet. A községi takarékpénztár ügykörébe nem tartozhatnak azok a feladatok, melyek ma az összes pénzintézetek tevékenységét képezik, mint pl. valuta-üzletek, ipari alapitások. A községi takarékpénztár foglalkozhatna a város összes pénzügyeinek rendezésével, jelzáloghitel és elsőrangu személyi hitel nyujtásával. Az ilyen irányu müködés azonban ma teljes lehetetlen.

Uj bankház. Nemrégiben megirtuk, hogy Krausz Pál a Katonai biztositó intézet vezérigazgatói állásáról lemondott, amely alkalommal az intézet igazgatósága, érdemei elismeréséül, az alelnöki állásra választotta meg. Krausz Pál most, mint egy hozzánk intézett körlevélből látjuk, munkásságát a bankszakmában kivánja folytatni, amennyiben Krausz Pál és társai céggel bankbetéti társaságot alapitott, amelynek kültagjai az Angol-Magyar Bank és Krausz Simon. Az uj bankház minden bankszerü üzlettel foglalkozik és irodáját Szabadság-tér 15. szám alatt nyitotta meg.

A Goldberger Sám. F. és Fiai R.-T. közgyülése elhatározta a K 1,741.946.03 tiszta nyereségből az 1919—20. üzletévre részvényenként 28 korona osztalék kifizetését. S egyuttal elhatározta azt is, hogy Kelemen Gyula dr. nevére 100.000 koronás alapitványt létesit. A közgyülés megválasztotta az igazgatóságot és azután az igazgatóság elnökévé Budai-Goldberger Leó dr.-t, alelnökévé Budai-Goldberger Gézát és Vészi Józsefet választotta meg.

A Mitr. uj elnöke. Horváth Elemér, a M. Kir. Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság elnöke, ki sok esztendő óta meleg szeretettel és fáradhatatlan buzgalommal látta el a rábizott diszes ügykört, elnöki teendőinek végzésében tartósan akadályozva lévén, lemondott erről az állásáról. A társaság nagy sajnálattal vette tudomásul a lemondást és Horváthot alelnökké választotta. A társaság elnöke Popovics Sándor dr. belső titkos tanácsos lett. — A társaság közgyülése különben tudomásul vette az 1918. és 1919. évi egyesitett zárószámadást, mely az 1919. év katasztrofális eseményei folytán 3,756.355 K veszteséget tüntet föl és Popovics Sándor dr.-on kivül Montagu Vilfiers urat beválasztotta az igazgatóságba.

A Magyar-Olasz Bank uj fiókja Király-utca 57. sz. alatt e hónap 3-án nyilt meg. A fiók vezetésére a középpontból Vágó Károly igazgatót delegálták.

A Gróf Csáky László prakfalvi vas- és acélgyár r.-t. december 29-iki közgyülése az alaptőkét 12 millióról 20 millió K-ra emelte fel. Az uj 200 K n. é. részvényekre 3:1 arányban 620 K-ás áron január 5-től 11-ig gyakorolható az elővétel.

Az Általános takarék vidéki hálózata. A Magyar általános takarékpénztár r.-t. e hó 9-én rendkivüli közgyülést tart, amelyen az igazgatóság a Szegedi általános hitelbank r.-t. és a székesfővárosi Közgazdasági bank és takarékpénztár r.-t. beolvasztását javasolja. Ugyanezen tárgysorozattal már dec. 31-ére összehivott közgyülés határozatképtelenség miatt elmaradt.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

FŐVÁROSI ORFEUM
AZ UJ JANUÁRI MÜSOR!
Kezdete 1/2 7 órakor

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Kezdete fél 7 órakor
Az asszony és a hűség
Voltaire meséje alapján. Irta: Csendes Géza.
A község dolgába
Komédia 1 felv. Irta: Liptay Imre.
A veréb
Maupas ant novellája 3 felv.
Berky Lili, Szőllősi Rózsi, Békeffy László, Mihályi Vilcsi és Gózon Gyula
uj kupiékkal.

Erzsébet-körut 31. : BONBONIER : Telefon J-121-68
Még csak néhány napig! Kezdete 7 órakor.
A kabarészezon szenzációja: „GYULA" Pajzs Elemér szindarabja, Fehő Rózsi, Kovács Lilly és Kőváry Gyula brilliáns alaktiása.

LADY MARY Előadások 5, 7 és 9 órakor.
Sportregény a turf és a boxmatchek világából.
Ezen kivül szinre kerül még egy kitünő
RENÉ CRESTÉ-KÉP
az OMNIÁBAN
Jegyek a szinház pénztáránál és Bárdnál kaphatók.

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

Aranyat, ezüstöt, régiségeket Brillánst,
gyöngyöket még mindig legmagasabb árakon vesz Schmelzer Benő IV., Károly király-ut 28.
Központi Városház, főkapu mellett. Telefon 139—43.
Ékszerek nálam olcsó árban kaphatók.

AUTOTAXI bármely időpontban bárhova
telefonon rendelhető
mert utcai telefonberendezésünk útján a legközelebbi állomásról azonnal küldhetünk autotaxit. Hatósági viteldijszabás
telefon: AUTOTAXI

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
(cégt. SZENTGYÖRGYI JENŐ)
KÖZPONTI FÜTÉS, SZELLŐZTETÉS ÉS VIZVEZETÉK BERENDEZÉSI VÁLLALAT
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88. SZ.
TELFFON: JÓZSEF 8-97. MOCSONYI-UDVAR.

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921 január 12-én — 3. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Tele reménnyel

kezdjük meg az uj esztendőt. És ezuttal az ujévi üdvözléseknél is érdemes megállani egy szóra. *Sipőcz* Jenő dr. polgármester meleg szavakkal üdvözölte ugy a kormányzót, mint a kormányelnököt. A kormányzó meleg, szép szavai Budapest iránt való rokonérzését tükrözik. De rendkivüli jelentősége van azoknak a szavaknak is, amelyek gróf Teleki Pál miniszterelnök ajkairól hangzottak el. Meg kell állapitani, hogy a miniszterelnök nemcsak jóindulattal viseltetik Budapest iránt. Mert ez erre nem elegendő. De kétségtelen az is, hogy tisztán látja a bajokat is, amelyek ólomsulyával nehezednek ránk. Ez a fontos. Tiszta látás, jóakarat, okosság: nem is kell több, hogy a keresztény kurzus tenni tudjon valamit ennek az érdemtelenül sokat bünhődött városnak az érdekében.

A miniszterelnök tisztában van ezzel. Örömmel vesszük tudomásul amit mondott: „remény van arra, hogy a keresztény, nemzeti szellemben való rekonstrukció a jövőben biztosan fog utjában előre haladni." De nem állott meg a miniszterelnök ennél a szépenhangzó mondatnál, amely meleg szinekkel festi a reményeket, de még nem jelöl meg utakat. Ezt sem mulasztotta el. Amit a *Fővárosi Hirlap* hasábjain nem győzünk elégszer leirni, szintén ott volt a miniszterelnök ujesztendei beszédében: „Arra kell törekedni, hogy a székesfőváros *visszanyerje a maga nagy gazdasági jelentőségének megfelelő helyét és hogy gyakorolni tudja a kelet felé azt a gazdasági vonzóerőt, amely jövő fejlődésének legelső biztositéka lehet.*" Egyszóval *a gazdasági szempontok* a fontosak. Termelni, alkotni, mindent kihasználni: ez a jövő zenéje. Budapest központi fekvése, nagyszerü Dunája, pompás kereskedői, népének diadalmas életakarása: ezek azok, amelyek nemcsak visszahódítják, de megsokszorositják egykori való csodálatos vonzóerejét. A jövendő reménysugarai pompás tüzkévékben hullanak ránk. Csüggedésre, magunk-elhagyására, kishitüségre nemcsak hogy ok nincsen, de egyenesen katasztrófa lenne, ha átadnánk magunkat ezeknek a defetista gondolatoknak. Élni kell bennünk a hitnek, hogy Budapest nagyszerübb és hatalmasabb lesz a jövőben mint bármikor volt a multban. Ma tudjuk csak, hogy a mult milyen kincseket hagyott ránk, amikor vagyonokat igérnek olyasmiért, aminek értékét valaha nem is sejtettük. Ezeket az értékeket ma egy szálig meg kell menteni a jövő számára, ha már uj kincseket nem is szerezhetünk.

De cselekdeni is kell. Dolgozni és ismét csak dolgozni. Az energiánknak meg nem szabad lanyhulni, a kifeszitett izmainknak meg nem szabad ernyedniök. *Minden erőt jármába kell fogni ennek a hatalmas nemzetmentésnek, mert nem szabad elfelejteni egy pillanatra se, hogy Budapest sorsa a nemzet sorsa.* Pillanatnyilag lehetséges, hogy rászorultunk az országra, de a jövő perspektivája az, hogy Budapest is kenyérkereső, munkás város lesz. Ha *minden* energiát kihasználunk, amely rendelkezésünkre áll, akkor minden virág, amely az ország szép ágán kipattan, innen, ebből a városból fogja kapni életerejét.

Fullánkok

Itt a flastrom,

olvassátok. A flastrom „Pótlás" cimen jelent meg a főváros hivatalos lapjában. Azt mondja, hogy tévedésből csak Kratky és Buzay tanácsnokoknak és Szimely főszámvevőnek köszönte meg a közgyülés buzgó, lelkiismeretes, önzetlen munkásságukat. Pedig a tanács „pótlólag közli, hogy a közgyülésnek javasolta azt is, hogy dr. Vita Emil .... stb.-nek is nyilvánitsa köszönetét." Lehet, hogy most ujabb „Pótlás" következik, mert ebben a Pótlékban nincs benne, hogy a közgyülés honorálta-e a tanácsnak ezt a kivánságát? Vagy talán tényleg nem is honorálta és az egész csak egy uj fajtája a flastromnak?

Hat koronáért

valaha nem is olyan régen végigélveztük a Város Szinház egész előadását. Kitünő helyen ültünk, nekünk énekelt a primadonna, nekünk táncolt a naturbursch, nekünk mókázott a komikus. Hat koronáért mienk volt a világ és ma hat koronákat szednek a Városi Szinházban a kalapunkért és a kabátunkért. Csak a Városi Szinházban és sehol máshol. Ez az árdrágitás annál inkább bosszantó és kibirhatatlan, mert hiszen a ruhatárnak minimálisak az üzemköltségei és semmi rizikója nincs. Nyolctól tizenhatezer koronáig terjedő napi bevételt jelent ez, tulajdonképen pedig olyan adó, amely egymaga képes a kulturának mérhetetlen károkat okozni. Ha ugyan a hat koronás ruhatári illeték fejében legalább kulturát is adnának a Városi Szinházban ...

Bécsben,

ahogy olvassuk, megtékezik a dorbézolókat. Az osztrák belügyminiszter kijelenti, hogy amig a tömegek nyomorognak, addig a háboruban meggazdagodott elemeknek sincs joguk otromba, megbotránkoztató jólétben dőzsölni. Ez történik Bécsben. És mi történik Budapesten? Semmi. Egy időben divatban volt fejbeverni azokat, akik egy-egy kávénak nevezett lötty mellett pihenték ki a napi munka fáradalmait. Ez is régen volt már és az ütéseket akkor sem azok kapták, akik öttogásos vacsorát ettek és pezsgőt nemcsak a szomjuk oltására használták fel. A nyomor nem szünt meg, de hallgatnak azok, akiknek a puritán, egyszerü élet hirdetőinek kellene lenni. Valamit pedig nekünk is tennünk kellene, mert ha nem vagyunk is olyan koldusok, mint a bécsiek, de a takarón tul nyujtózkodnunk nekünk sem szabad. Nem elég, ha az állam takarékoskodik, nem vezet megoldásra, ha csak az államit károkon spóroljuk meg a drága benzint. A komoly, alkotó munka megkezdésére soha nagyobb reményeink nem voltak, mint most. De mit ér az, ha egyik kezünkkel szétszórjuk amit a másikkal keresünk. Ezért kell mindenkinek takarékoskodni és megfogni a nehezen gyülő garast.

Körséta a városházán

Csöndes izgalmak — Vidám pletykák és szomoru valóságok

Most már legalább az ujságirónak is módjában van megkezdeni a városházi körsétát. Mert eddig csak a tisztviselők körsétáltak, amit nem is lehet tőlük valami tulságosan szigoruan venni, hiszen az életükről, exisztenciájukról volt szó. A választási izgalmak felkorbácsolták a lelkeket és a városházán az alatt a csekély öt hónap alatt, amig a tisztujitás vajudott, több röpirat született, mint amennyi aktát intéztek el. Vannak még sebek, de a seb-tulajdonosok már nincsenek itt a városházán, amelyet sikerült „kitisztogatni", ha érzékeny veszteségek árán is. A fontos azonban, hogy ha a vége jó, minden jó. A kibukottak pedig ma ugy válogatnak a jobbnál jobb állásokban, mint tót a vadkörtében. Akik ma még nem ülnek melegen, annak csak az az oka, hogy még melegebben akarnak ülni. Mert egészen bizonyos, hogy *Déri* Ferencnek nagyobb jövedelme van a Kartonnyomónál, mint teszem azt *Frühwirth* Mátyás képviselő és városatya urnak a gázgyári igazgatóságban. Pedig a derék, szorgalmas Frühwirthre is ráférne czekben a nehéz időkben egy kis karton-nyomás. De hát az idők is, az emberek is hálátlanok. Aki a forumon mozog, annak irigyei vannak, annak türnie kell az irigység nyilait. Hogy mást ne emlitsünk, ott van a kitünő *Usetty* Ferenc, akire miután nem lehetett ráfogni, hogy mozit nyit a Rákóczi-uton, ráfogták, hogy mint a Ferenc József-intézet kormányzója összeférhetetlen. Hát hogy lehetne összeférhetetlen egy olyan kedves ember mint a jó Usetty? Hiszen nem is fájna neki tulságosan ez a szeretetlen kis pletyka, ha nem odahaza a saját pórtáján hiresztelnék róla. A keresztény szocialista képviselőről ugyanis a keresztény szocialista *Uj Lap* irta ezt a mesét, ami legalább is bosszantó.

Nem is törődik az ember az ilyen apróságokkal, a városházán is csak egy percig pletyka az ilyen. De annál szivesebben és annál többet beszélnek arról, hogy

alighanem megüresedik egy tanácsnoki állás,

mert a nyugalombavonuló *Gergely* előljáró helyére *Sántha* Dénes tanácsnokot kombinálják. Arról, hogy jószántából hagyná-e el helyét a katonai ügyosztály vezetője, vagy kivánják-e tőle ezt a sulyos áldozatot erről nem szól a fáma. Bizonyos azonban, hogy a tanácsnokválasztásból nem tudunk sehogy kikeverődzni és a tanácsnokválasztás lassan olyan sablonja lesz már a közgyülésnek, mint például az ülés megnyitása. Ugy mondják, hogy Sántha Dénes tulajdonképen *Lung* Géza dr.-nak csinál helyet. Szegény Lung Géza nem érdemli meg ugyan, de ma már semmi más nem hiányzik a keserüségéhez, mint hogy igy konferálják be:

— Itt látható a *tengeri kigyó*. Fejétől a farkáig száz méter, a farkától a fejéig kétszáz méter. Ez az a tengeri kigyó, amely a kormánybiztosságnál kezdődött és soha sem lesz vége ...

Mert megüresedhetik a tanácsnoki állás, de ez még mindig nem jelenti holtbizonyosan, hogy Lung Gézát választanák meg. Kétségtelenül vannak lelkes hivei, de épen a hosszu küzdelem elkeseredett ellenségeket is teremtett a számára. És tény az, hogy más reparálni való

is lennének, másokat is ért méltánytalan mellőzés, amelynek terén teljes joggal veszik fel Lung Gézával a versenyt *Marher* Aladár, *Stankovits* Szilárd, *Borvendég* Ferenc és *Liber* Endre. Az egyetlen tanácsnoki állást pedig, amelynek megüresedésére remény van, nem lehet parcellázni és igy ujabb keserü küzdelemre van kilátás.

De már csatája is van a héten *Lung* Gézának, aki

a bíróság előtt veszi fel a harcot

a *Neues Pester Journal*-lal. Sajtópöre lesz, amely aligha szükölködik majd izgalmas jelenetekben. Lung Géza is makacs, kemény legenetekben. Lung Géza is makacs, kemény legény, de az ellenfele sem ijed meg a maga árnyékától. A párbaj elé mindenesetre nagy érdeklődéssel néznek és ugy vélik, hogy a pör kimenetele nagy befolyással lesz a későbbi eseményekre.

A levegő tehát még mindig eléggé puskaporos a városházán és igy nem csoda, ha még mindig akadnak, akik

bucsut mondanak a kapufélfának.

A héten például *Warga* László müszaki tanácsos szánja el magát, hogy otthagyja a fővárost. A sok, sulyos veszteség között is, amelyek az utolsó félesztendőben a városházát érték, föltünő ez az ujabb veszteség. Warga László a legkiválóbb magyar épitőművészek egyike, akinek a magyar haza határain tul is rendkivüli sikerei voltak. Ha elmegy, bizonyosan komoly oka van rá, mert nem válik meg az ember ok nélkül élete legszebb alkotásától. Mert Warga László attól bucsuzik. Egy hivatalos szobát hagy el telve egy termékeny elme klasszikus alkotásaival. Az uj, a nagy Budapestet papiroson már egészen megépitette Warga László és ha ez a pompás város megszületik valaha, senki sem fogja elfelejteni, hogy az az ő müve volt.

Ha még ennél is több izgalom kell, akkor ott van még

a tanács uj beosztása,

amelynek szenzációja az, hogy a tanügyi ügyosztály uj vezetője a fiatal *Zilahi Kiss* Jenő tanácsnok lett, aki ilyen formán rájutott a nevezetes ugródeszkára, amelyről legtöbb elődje az alpolgármesteri székbe jutott. A tanács beosztására heteken át törte a fejét a polgármester és heteken át nem volt nap, amikor a beosztás kérdéséről nem tanácskozott volna az alpolgármesterekkel. A dolog sehogy se akart menni, amig végre most megtalálták a megoldást, amelytől azonban maguk a polgármesterek sincsenek tulságosan elragadtatva. A kavarodást tulajdonképen a szelid *Sallay* tanácsnok okozta. Sallay soha sem irtózott semmiféle munkától. Ahova állitották, becsületesen, kiválóan elvégezte a munkáját. A tanügyi ügyosztály élén azonban semmi áron sem akart megmaradni. Makacsul ragaszkodott hozzá, hogy ő más ügyosztály élére akar kerülni, inkább a kenyerét veszti, de nem lesz tanügyi tanácsnok, amiért pedig valaha versengtek a tanács tagjai. Nem lehetett megbékéltetni, nem lehetett rábeszélni. Igy került azután a tizenkettedik ügyosztály élére. A tanügyi ügyosztálybeli válság ezzel azonban nem fejeződött be, mert most meg *Némethy* Béla főjegyző, az ügyosztály lelke, jelentette ki, hogy ha Sallay megy ő sem marad. Ő még a városi szolgálatot is el akarta hagyni. Megrökönyödött erre az egész ügyosztály. Föltekeredtek tehát és valamennyien deputációba verődve, elmentek *Némethy* Bélához, hogy megkérleljék, maradjon az ő kedvükért. A kollégák szeretete meghatotta a főjegyzőt és kijelentette, hogy marad.

Sallay Árpád viszont a viz és a világitás fölött fog parancsnokolni. Amikor szerény negyedikemeleti lakásomban a polgármesternek ezt a kommünikéjét olvastam, csoda történt. Csoda, ami hónapok óta csak éjszaka fordult elő a lakásomban. Egy *fényes délben* megeredt a viz és megszokott káromkodásomat, amelyben e menydörgös menykőt a tekintetes ügyosztálylyal vonatkozásba szoktam emlegetni, egész nap nem gyakorolhattam. Egész nap folyott a viz. Meg kellene kérdezni az uj tanácsnokot, hogyan csinálta ezt a csodát? Megyek a telefonhoz és Sallay tanácsnok urat akarom kérni, de ezt a zord választ kapom:

— Sallay tanácsnok ur *szabadságon van.*

Sallay szabadságon van? Akkor éljen Borvendég, aki, ime a köszlákból is vizet fakaszt.

Huszonháromezer házasság

Statisztika a boldogságról

Egy elveszett háboru minden sanyarusága és gyötrelme nehezedett erre a városra, melyre valaha olyan igen-igen büszkék voltunk. Mégis reménykedve állunk a jövendő küszöbén és a holnaptól reméljük, amit a ma megtagadott tőlünk: egy kis nyugodalmat, egy kis boldogságot és a békés munkálkodás lehetőségét. Remélünk, mert ötesztendei háboruskodás minden szenvedése, keserüsége és gyötrelme nem tört meg bennünket annyira, hogy a remény szikráját ki tudta volna ölni belőlünk. Ezrek, meg ezrek lótnak-futnak az utcán és kergetik a boldogulást, meg a boldogságot. Szinte el sem hinnők, ha a statisztika számai nem bizonyitanák, hogy amióta Budapest — Budapest: az anyakönyvvezetőknek még sohasem volt annyi dolguk, mint a szomoruság, a gyász, az összeomlás esztendeiben: tavaly, meg az idén. A mult évben, — melynek számadásait most zárja le a statisztikai hivatal — tehát 1920-ban 11.687 házasságot kötöttek; minden nap harminckettőt. De mi ez a szám az előző esztendőnek, 1919-nek a teljesitményéhez képest?! 1919-ben ugyanis — a forradalom és a kommunizmus évében 23.076 házasságot kötöttek, szóval minden nap hatvanhármat.

Képzeljék, több mint negyvenhatezer ember fogadott örök hűséget az anyakönyvvezető előtt. Több, mint negyvenhatezer szerelmes ember talált egymásra, hogy együtt folytassák az életet és a küzdelmeket. Nem riasztotta vissza őket a holnap bizonytalansága; hogy a megélhetés egyre nehezebb. A szerelemnek és boldogságnak nincsen akadálya. Hogy mekkora szám ez a huszonháromezer esküvő: az bizonyitja legjobban, hogy a megelőző esztendőben: 1918-ban csak 9041 házasságot kötöttek. A házasságkötések erős tempója már 1918 novemberben, a demobilizáció után megindult. Azonban a házasságkötések igazi dandárja mégis csak 1919. év elején indult meg. Az emberek egy nagy kontingensét elfogta a házasodási láz. Mindenki sietett realizálni a boldogságot. Azok, akik évekig vártak és reméltek: nem akartak tovább várni.

Mikor az olasz fronton felbomlott a rend — 1918. november 1-től december 31-ig körülbelül kétezer házasságot kötöttek Budapesten; 1919. május 31-ig pedig 11.971-et; tehát öt hónap alatt többen házasodtak, mint a háborut megelőző évben, 1913-ban az egész esztendő alatt. Érdekes különben, hogy 1919. március 21-ig, a proletárdiktatura kikiáltásáig — tehát 12 hét alatt — 3226 házasságot kötöttek, mig a kommunizmus első öt hetében 8745-öt (naponta 249-et); többet, mint akár 1915-ben, akár 1916-ban, vagy 1917-ben az egész esztendő alatt. A tavasz volt-e szebb és megejtőbb; vagy az emberek voltak-e mások 1919-ben?! A nagy emóciók, a nagy átélések, az izgató események kergettek-e bele annyi temérdek embert Hymen börtönébe? Van-e ember, aki meg tudná mondani? Lehet, hogy a háborus izgalmaktól megtépázott idegü emberek ellentálló ereje a házassággal szemben is gyöngébb, akár csak a betegségekkel szemben. Ne törődjünk az okokkal. Örüljünk, hogy annyi embert lepett meg a mámor és gratuláljunk a huszonháromezer uj párnak.

Hogy a huszonháromezer házasság közül hány százalékban volt a szerelem és hányban az érdek a kerítő; hány uj pár találta meg azt a boldogságot, amelyet keresett? Erről nem beszél a diszkrét statisztika. Ugy látszik, hogy a háborunak az a sok házasság a legnagyobb és legrokonszenvesebb eredménye, mert bizony a születések és a halálozások statisztikája sokkal szomorubb képet mutat. Ime:

Év	Házasság	Születés	Halálozás
1918.	9041	14768	29924
1919.	23076	19271	20710
1920.	11687	20769	21703

Mit mondanak ezek a számok? Arról beszélnek, hogy bár a születések száma lassacskán mégis emelkedik, és a halálozások száma az 1918. évi halálozások számával szemben apad: a halálozások még mindig jóval meghaladják a születések számát. 1918-ban 15.156-tal haltak meg többen Budapesten, mint ahányan születtek, 1919-ben 1439-el többen, mig 1920-ban már csak 934-el haladta meg a halálozások száma a születésekét. Bizony szomoru számok ezek nagyon és ezt az igen-igen nagy szomoruságot csak az a huszonháromezer házasság ellensulyozza, meg a tavalyi tizenegyezer. Ugy látszik, hogy ezek a házasságok a garancia arra, hogy ebben az esztendőben talán mégis csak többen fognak születni Budapesten, mint ahányan meghalnak.

Pásztor Mihály.

Megoldatlan a kórház-probléma

A közegészségügy többe kerül, mint a közigazgatás és közoktatás együttvéve — Megszünt a kórházak tulzsufoltsága — Nem jönnek a vidéki betegek

A fővárosnak ma legnagyobb gondja, hogy a kórházak financiáit valamiképen rendbehozzák. A tanácsnak erre vonatkozó előterjesztését az elmult héten tárgyalta a pénzügyi bizottság és január 19-én veszi elő a közgyülés. A kórházak folyton növekvő deficitje nagyon sulyos barázdákat vont a pénzügyi bizottság tagjainak homlokára. Gondolkoztak arról, miként lehetne fokozni a takarékosságot, de sok vigasztaló eredményt nem tudtak felmutatni. A kórházprobléma a pénzügyi bizottság tanácskozása után is megoldatlan maradt, de nem sok a reménység arra sem, hogy a közgyülésnek módjában lenne a dolgon valamit lendíteni.

Hogy a számok beszéljenek, a helyzet a következő: a kórházak 1921. évi szükséglete 257 millió, amiből 170 millió terhelné az államot. Hogy ez a negyvenmillió mit jelent, könnyü megérteni akkor, ha tudjuk, hogy amig az év elején 1920 évre készitett költségvetés-tervezetben a kiadások 127 millióban voltak előirányozva, addig az 1920—1921. háztartási évre készült költségvetésben a kiadások összege már 257 millió koronát is meghaladja. Ez utóbbi költségvetés alapján tehát magasabb ápolási dijra és nagyobb összegü előlegekre van szüksége a fővárosnak, mint az 1920 évre készitett, közel 130 millióval kevesebb kiadást feltüntető költségelőirányzat alapján. Igy van ez, dacára annak, hogy a költségvetésben már maga a tanács is a legszigorubb takarékosság elvét alkalmazta. Csak egy-két példát kell felhozni a kiadások emelkedésének illusztrálására. A ruhamosás ugyanis a tavalyi 1,910.000 koronával szemben az idén 4,600.000 koronába kerül. 1917-ben egy beteg napi gyógyszer-, müszer-, kötőszer- és egyéb orvosi szükséglete 90 fillérbe került, 1918-ban 1.24 koronára emelkedett, 1919-ben pedig 1.30 korona volt. Ezzel szemben az 1920/21. évi költségvetésben napi 10 koronát kellett előirányozni, ami egészben tizenhatmilliós emelkedést jelent. Az előző, csak 1920-ra megállapitott költségvetésben az élelmezés tétele 59,400.000 koronával szerepelt, mig az uj 1920/21. évi költségvetésben ez az összeg 114,336.936 koronára növekedett, ami 100 százalékos növekedést jelent.

Érdekes, hogy amig valaha állandóan kórházaink tulzsufoltságáról kellett beszélnünk, ma a kórházi ágyak egy része üresen áll, mert az ország mai szük határai és a rossz közlekedés miatt a vidéki betegek nagy része elmarad, holott rendes viszonyok között a kórházi betegek 80 százalékát a vidékiek tették ki. Igy a jelenlegi viszonyok között egy ágynak legfeljebb 300 napi elfoglaltságára lehet számitani, ami az összes kórházaknál 2,138.100 ápolási napot tenne ki.

Tény az, hogy a közegészségügy zavartalan menetének biztositására félmilliárdnál nagyobb összegre lenne szükség. A kétszázötven millióhoz ugyanis hozzászámitandó még a 170 milliós ünnlevőség, azután 84 millió előleg kell kórházi célokra, végül be kell fejezni az Uj Szent János-kórház három tüdőbeteg-pavillonjának épitkezését, amire 54 millió szükséges. Összegezve tehát a főváros kórházainak szükségletét, 565 millióra rug az igényelt összeg, ami azt jelenti, hogy a főváros közegészségügye majdnem százmillióval többe kerül, mint a közigazgatás és a közoktatás együttvéve. Ez a két utóbbi ugyanis együttvéve csak 480 milliót emészt fel.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este ½ 7 órakor. Tel.: József 121—68.
A szenzációs januári müsor!
FALU VÉGÉN KURTA KOCSMA Petőfi Sándor költeménye 3 képben és a nagysikerü varieté müsor.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

A beteg városháza

A tisztviselői kar háborus növekedése — Egy év alatt 45,800 betegnap

Dr. Feleki Béla főv. bizottsági tag, a Fővárosi Hirlap egyik legutóbbi számában igen érdekesen szólott hozzá a főváros költségvetéséhez. Rendkivül fontos, eddig nem érintett szempontok voltak ebben az interjuban, amely a többségi párt tagjainak sorában is feltünést keltett. Dr. Feleki ebben a beszélgetésben megemlitette, hogy a fővárosi tisztviselők létszáma a békebeli létszámmal szemben rendkivüli emelkedést mutat. A Fővárosi Hirlap munkatársa érdeklődött ennek a feltünő jelenségnek mibenléte iránt és a következő felvilágositásokat kapta:

— Azok a zavarok, amelyek a hadban levő alkalmazottaknak kisegitő munkaerőkkel csupán részben történt pótlása miatt a háboru alatt állandóan felmerültek, különösen az 1918 évben voltak erősen érezhetők. Ennek oka az volt, hogy a kisegitő személyzet nagyrésze alighogy a munkába beletanulhatott, részben katonai szolgálatra bevonult, részben pedig ,magánalkalmaztatásban található jobb keresetek miatt elhagyta a városi szolgálatot és igy kényszerüségből el kellett fogadnunk a jelentkezőket munkabirásukra és használhatóságukra való tekintet nélkül. A közigazgatási végleges, ideiglenes és kisegitő tiszti személyzet békelétszáma 2337 volt, amivel szemben ez a létszám 1918 végén 2809, majd 1919 végén 3192 személyre emelkedett.

— Az alkalmazottak létszámemelkedésének oka egyrészt az, hogy a fővárosi lakosság létszáma a békelétszámhoz viszonyitva tetemesen emelkedett, minélfogva szükségszerüen megszaporodtak a tennivalók, továbbá, hogy az alkalmazottak munkabirása lényegesen csökkent, részben a katonai szolgálat, részben a silány táplálkozás, részben a tulfeszitett munka következtében. Igy az adminisztráció nehézségeit évről-évre fokozták az alkalmazottak körében egyre nagyobb számban előfordult megbetegedések. Az 1918. évben 1044 közigazgatási tiszti alkalmazott volt beteg, összesen 31.340 napon át, ami az alkalmazottak egyharmadrészét jelenti. Az 1919-ik évben már 1526 tisztviselő volt 45.800 napon át beteg-szabadságon.

— Megállapitottuk azonkivül azt is, hogy a betegség cimén hiányzóknak körülbelül egyharmada a háboru óta nyert alkalmazást. Ezekből az adatokból tisztán látható, hogy a régi begyakorolt személyzet egészségi állapota a tulfeszitett munka és hiányos táplálkozás következtében megrendült. Másrészt megállapitható az is, hogy a háboru alatt alkalmazott személyzet szolgálatképessége testi fogyaszkozásánál fogva annyira korlátozott, hogy igen gyakran a hivatalok ügymenetét veszélyezteti. A hadbavonult régi alkalmazottak visszatérése folytán annyiban javult a helyzet, hogy módunkban volt a kevéssé használható kisegitő női alkalmazottakat megfelelő képesitésü hadból visszatért férfi-alkalmazottal pótolni.

Vizszolgáltatás viz nélkül

Szomoru kilátás a jövőre

Az utolsó időkben a budapesti vizszolgáltatás sok kivánnivalót hagy maga után. A város egyes részeiben a harmadik-negyedik emeletek lakói csak nagyritkán juthattak vizhez. A vizvezeték csak esti tiz órától éjfélig szuperált és megzavarta a háztartások régi rendjét és nyugalmát. Néhány nap óta azonban a vizvezeték ismét rendesebben adja a vizet. Illetékes helyen érdeklődtünk, hogy mi az oka annak, hogy a vizszolgáltatás nem kifogástalan? A kérdésünkre a következő felvilágositást kaptuk:

— Magunk is tudjuk, hogy a vizszolgáltatás az utóbbi időben jogosan rászolgált a kritikára. Ennek oka pedig nem is a szénhiány, mint sokan hiszik, mert a vizművek szénnel viszonylag eléggé el van látva. A baj igazi forrása az, hogy a vizművek elérkezett teljesitő képességének határához; a vizművek kibővitésre szorul, mert a mai állapotában képtelen a publikum fokozott igényeit kielégiteni. A baj nem uj keletü. A káposztásmegyeri vizművek kibővitése már nyolc esztendő óta aktuális, mert már nyolc évvel ezelőtt konstatálták, hogy a káposztásmegyeri művek 73 kutja nem lesz elég Pest vizszükségletének ellátására, ha a város lakossága a régi tempóban gyarapszik. Épen ezért Kájlinger Mihály vezetésével már 1913-ban el is készitették a vizművek kibővitési munkálatait, 1914-ben a közgyülés is jóváhagyta a terveket. A tervek realizálására azonban nem került a sor, mert közbejött a világháboru.

— A világháboru éveiben már nagyon éreztük a szükségét a kibővitésnek. A munkálatokhoz azonban nem mertünk hozzáfogni, pedig a munkálatok végrehajtásához mindössze 8.2 millió korona kelett. Ha ma akarnánk megcsinálni a vizművek kibővitését, akkor a nyolc millió koronás épitkezéshez legalább száz millió kellene. Ennyi pénzzel pedig ezidőszerint nem rendelkezünk. De különben is, az anyaghiány és a munkaerő hiánya is meggátol bennünket abban, hogy egy ilyen nagyszabásu munkálathoz hozzáfogjunk. A dologban különben az a legérdekesebb, hogy a vizművek eddigi beruházásainak összes költségei 48 millióra rugtak, és most a kibővités egymaga száz millió koronás kiadással járna.

— Mint már emlitettem, a káposztásmegyeri vizművek 73 kutból szivattyuzzák a vizet. A vizmü szolgáltató képessége jelenleg 9.2 kilométer partvonalat aknázva, maximumban 170.000 m³. Ez egy esztendőben 50 ezer köbméter viz; sokkal kevesebb, mint amennyire a pesti oldalnak szüksége van. A közép Duna — vizállás mellett az előirt napi 240.000 m³ termelésére összesen 13 kilométer, tehát még további 4 kilométer aknázására lesz szükség. Már most az a kérdés, hogy az ujabb kutakat mikor épithetik meg, mert a meglevő kutak nem adnak többé annyi vizet, mint amennyire Pestnek szüksége van és ha száraz nyarat kapunk és a Duna vizállása tulságosan alacsonyra száll, akkor Pest vizellátása igen kritikus helyzetbe kerül. Ha nyáron a Duna vizének állása alacsony lesz, el lehetünk készülve rá, hogy a pesti oldalon még az elsőemeleti lakók is aligha kapnak vizet. Az elmult nyarat csak azért éltük át minden komolyabb baj nélkül, mert az elmult nyár nem volt száraz. Gyakori volt az esőzés; a Duna vizállása meglehetősen tartotta magát. Azonban ki tudja megjósolni, hogy vajjon az idén is olyan kitünő nyarunk lesz-e, mint amilyen tavaly volt? Pedig ha száraz nyarunk lesz, akkor a vizművek felmondja a szolgálatot.

Események

Házurak, házmesterek, lakók. A háztulajdonosok vagy tulságosan türelmetlenek, vagy taktikusok és azért követelnek nagyon sokat, hogy legalább keveset kaphassanak. Nos, mi nagyon jól tudjuk, hogy egy kicsit van okuk a nyugtalanságra, de azt is tudjuk, hogy egy kicsit várniok kell, amig megnyilik számukra a korlátlan stajgerolás menyországa, ha még olyan *Zöld Vadász*-beli jeleneteket rendeznek is. Megszokhatták, hogy a magántulajdon szentségéhez, bizony nehéz időkben hozzá szokott nyulni az állam, amelynek esztendők sora óta nemcsak a kivételes sorsban levő emberek házához, de a meztelen életéhez is joga van hozzányulni. A „nyomorgó" háziurak rendjét mi is sajnáljuk, de ha ma nem telik is nekik a házbérjövedelemből az életre, annyi kétségtelen, hogy a ház, mint vagyon, megmarad és eljön az idő, amikor dus jövedelmet nyujt. Addig azonban várni kell. Nem is vitázunk velük, hogy igazuk van-e vagy nincs. Persze, hogy igazuk van, de segiteni egyelőre nem lehet. Sebek gyógyulását lehet siettetni, lehet enyhitőszereket alkalmazni, de sebeket egyszerüen összeragasztani: ezt még nem találta ki az orvostudomány. De meg az is a bökkenők közé tartozik, hogy amikor a háztulajdonosoknak igazuk van, ugyanakkor és ugyanolyan mértékben áll ez a lakókra is. Hát persze hogy azok sem hagyják a maguk igazát. Ők sem képesek arra, hogy a katasztrófálisan megdrágult életszükségleteken felül még a legszükségesebbet, a lakást is tébolyitó árakon fizessék meg. Mert a háztulajdonosok tébolyitó árakról ábrándoznak. Stajgerolás, szabadforgalom, szabad felmondás, ha mindezt a kivánság-tömeget máról holnapra megvalósitaná a kormány, akkor a legközelebbi negyedkor *Budapest lakosságából legalább félmillió az utcán volna kénytelen letelepedni.* Tehát mától kezdve áll a nagy harc, amelyben a kormánynak kötelessége lesz hatalmi szóval letörölni a háziurak könnyeit és az átmenetet bölcsen megcsinálni. A harcnak legérdekesebb momentuma azonban, hogy ezuttal az életben talán legelőször a házmesterek kifejezetten a lakók mellett foglaltak állást. És ez vigasztaló is, mert a lakókat legyőzhetik a háziurak, de a házmestereket alig. Mert Pesten a legnagyobb ur mindig a házmester volt és magunkról tudjuk, hogy a házmesternek mindig igaza van.

Künn a Beöthy, Ben a Blumenthal. Ez a legujabb pesti játék. Addig, ameddig a játékban eljutottunk, egészen mulatságos volt a história. De ha sikerül Beöthy László terve, a nagy színházi tröszt, azon bizony most kesereghetne a színházjáró közönség, de legfőként a színészek, mert mind a két csoport ki lenne szolgáltatva a tröszt kénye-kedvének. A közönség és a színészek szemével nézve a dolgokat, boldogan állapitjuk meg, hogy túl vagyunk a tröszt veszedelmén, egyben azonban nem tudjuk elfojtani a harsány hahotát, amely a torkunkat fojtogatja. Ben Blumenthal urnak azonban nem lehet valami nagy véleménye a jó magyar szokásokról, a lovagias konkurrensről, akit ezuttal Beöthy László reprezentál. Mindenesetre nagyon kecses volt a póz, amelylyel az üzlet előtt Beöthy vezérigazgató megvendégeli Ben Blumenthalt. Ezzel a kecsessel azonban vetekszik az a snajd, amellyel, miután az üzlet visszament, lekezeli ugyanazt a Ben Blumenthalt. De közbelép Bedő ügyvéd ur is és megrázza villámait és a villámok fényével világitja meg diszkréten Beöthy szerepét. Mulatságos, kedves jelenetek ezek, apró, ügyes kabaré-számok: a Beöthyek családi vacsorája, meg a Ben Blumenthalok pénze. A fontos, hogy nincs tröszt és Ben a Blumenthal — künn a Beöthy.

A közgyülés és a bizottságok munkája. Az utolsó hetekben, mintha kissé komolyabb iramot vett volna a közgyülés munkája, amely kezdetben bizony nem volt kielégitő. A közgyülési terem sohasem mutatja a nagy érdeklődés külső képét — hiszen az ellenzék is hiányzik, — de ezzel szemben a tárgyalás kezd komolyabb mederbe terelődni. Most jobbára végetért a tisztujitás, nincs tehát akadálya annak, hogy a komoly munka végérvényesen megkezdődjék. A legközelebbi közgyülés a Fővárosi Hirlap értesülése szerint január 19-ikén lesz, amikor is többek között a villamos-müvek és gázgyár költségvetése kerülnek tárgyalásra. Ugyancsak napirendre tüzik a kórházak ügyét, amelyet a mult közgyülés napirendjéről — mint ismeretes — levettek. Ezen a közgyülésen választják meg az árvaszéki jegyzőket is. Nem emlékezhetünk meg előnyösen a bizottsági tárgyalásokról. A bizottsági ülések néptelenek és sok esetben előfordult már, hogy nem is lehetett ülést tartani épen a részvétlenség miatt. A legutóbbi napokban például a kikötő-bizottságnak lett volna ülése, de el kellett halasztani azt, mert a bizottság tagjai nem jelentek meg. A halasztás is hiába való volt, mert a bizottság tagjai ujból távolmaradásukkal tüntettek. Természetesen városatyának lenni nemcsak dekorum, hanem sulyos kötelesség is. Budapest törvényhatósági bizottságának sok a munkája, amelyet komolyan, nagy szeretettel, önzetlenséggel, odaadással kell elvégezni. A többségi párt önként vállalkozott arra, hogy ezt a munkát egyedül végzi el, ezt az elhatározást tiszteletben kell tartani, de az elhatározás csak addig komoly, amig a vállalt feladatot mindenki lelkiismeretesen el is végzi.

A Renaissance csütörtökön, január 13-án két kitünő uj filmet mutat be. Az egyik Az aranypor cimü nagyszabásu és izgalmas amerikai film, amely az aranyásók világában játszódik le, a másik a Forgószél-kisasszony cimü vigjáték, amelyben Lucy Doraine játssza a főszerepet. A filmrevü is uj müsort ad csütörtökön. Hajdu Ilona operaénekesnő áriákat énekel, Márkus Gábor sanzonokat ad elő, többek között Dohnányi Ernő egy uj dalát zenekisérettel. A bemutatón a zenekart maga Dohnányi fogja dirigálni, fellép azonkivül az Operaház balletkara is.

Várszinház e heti müsora. Szerda: Cigánybáró. Csütörtök: Szerelem vására. Péntek: Gróf Rinaldó. Szombat: Trilby. Vasárnap d. u.: Gül Baba; este: Gróf Rinaldó.

Kis kávéház a Corsoban. Max Linder pompás alakitásában pereg le a Corso vásznán e héten Tristan Bernard hires vigjátéka, a Kis kávéház. A kitünő színész e filmben életre kelti mindazt a sok humort, iróniát, kacagtató bohóságot, tragikomikus visszásságot, amit a francia esprit ebbe a darabba összehalmozott. A női főszerepben egy ragyogó amerikai filmstar excellál, akit direkt ehhez a filmhez szerződtettek.

A TŐKE

...

Szemle

Vége a szalámigyárosok Eldorádójának — Vaklárma

Hogy a szalámigyárosok megfosztották Budapestet a hustól és még inkább a husnak türhető árától — ezt már régebben megállapitottuk. Igazolni kell azonban ebben a kérdésben a közélelmezési minisztériumot, amely ezen az uton tudta csak a lakosság zsiradagiait biztositani. Az amerikai zsirt a valuta disparitása miatt lehetetlen volt az utóbbi időben vennünk, miért is a közélelmezési miniszter kénytelen volt koncessziót adni a szalámigyárosoknak 45.000 darab sertés levágására, azzal a feltétellel, hogy minden levágott sertés után félmázsa zsirt voltak kötelesek a közellátás céljaira beszolgáltatni. Belátta azonban maga a közélelmezési minisztérium is, hogy ez a módszer sem megfelelő és az a közönségnek más oldalról való megkárositására vezet. Ez az oka annak, hogy most, amikor a szalámigyárosok ujabb 45.000 sertés vágására kérnek koncessziót, a minisztérium nem hajlandó azt nekik megadni. Más szóval ez annyit jelent, hogy vége van a szalámigyárosok Eldorádójának. A közönség ezt mindenesetre megnyugvással veszi tudomásul, mert nemcsak bosszantó, de kétségbeejtő is volt, hogy amig a szalámigyárosok a szalámi-exporttal milliókat kerestek, ugyanakkor a kispénzü, nyomorgó közönség hihetetlen árakat volt kénytelen fizetni pár falat disznóhusért. Természetes, hogy fel kellett menni a sertés árának, ha a szalámigyárosoktól a termelő nem tudott annyit kérni, amennyit azok meg ne fizettek volna. Hiszen ma a sertést élősulyban 120—130 koronájával adják. De mi ez Herznek, Picknek, Perlesz uréknak, akik Svájctól egy kiló szalámiért 700 koronákat inkasszálnak. Pedig nem szabad elfelejteni, hogy a hus, különösen amikor kenyérben szükösen vagyunk, elsőrendü szükséglete a lakosságnak, amely a betevő falatjáért küzd akkor, amikor a szalámigyárosok milliókat és milliókat keresnek.

*

Nem a közgazdasági élet, hanem a békés családi otthonok csendjét verik fel azok a lelkiismeretlen hazudozók, akik hét, mint hét után előállanak tökéletes értesültségükkel. Mert, hogy a héten megint vaklármának bizonyult az, amiről az egész város suttogott, hogy hétfőn, vagy mikor, kicserélik a pénzünket. És ennek a hiszékeny városnak minden hiszteriás lakója a haját tépte, a fejéhez kapdosott, mintha a háza égne. Ha Budapesten csak egy picikét józanak lennének az emberek, akkor képentörölnék a vaklármát csinálókat és azt mondanák nekik: hogy kicserélik a pénzt? Hát persze, hogy kicserélik. Ez nem titok, ezt mindenki tudja. Hogy pedig májusban cserélik-e ki, vagy holnap, az egészen mindegy. Kicserélik, amikor készen lesz az uj pénz. És ez nem is tartozhatik a pénzügyminiszter féltve őrzött tervei közé, mert a pénzügyminiszternek egészen mindegy, hogy kinél van az az ezerkoronás, amely helyett ő hajlandó egy uj bankót adni és amely alkalomból készkiadásainak fedezésére ötven koronát kiván felszámitani. Komikus tehát a láz, amelyet a budapesti közönség önmagára erőszakol. Csak nehány józan, okos és erélyes ember kellene, aki megleckéztetné ezeket a veszedelmes pyromanikusokat.

Megint uj fapapir. A tőzsdére ismét uj fapapirost: az Általános faipari és fakereskedelmi r.-t. részvényeit vezetik be. A kisdedet a Mercur-bank tartja a keresztviz alá. A keresztelőre hivó beharangozás lelkes kommünikék alakjában már megtörtént, ezekben azonban elfelejtették megirni az ujszülött világrajövetelének körülményeit. Sehol sem olvastuk, hogy az Általános faiparinak a szülőanyja az Avas-szatmári gőzfürész és falepároló r.-t. volt, 1,200.000 K alaptőkével. Ez a vállalat igen rentabilis lehetett, aminek bizonyitéka, hogy az 1000 koronás részvényeket 5 koronára kellett lebélyegezni. Ilyen előzmények után 1917. évben reorganizálták a vállalatot, uj erőségeket vásároltak, több faiparvállalatot beolvasztottak, megszerezték Rényi Fülöp bécsi cégnek a faüzleteit és az alaptőkét egész 15 millió koronáig fölemelték. A börzén már sóváran várják fa hiányában az uj — fapapirt.

Dr. Justh-féle izzólámpa- és villamossági gyár részvénytársaság szombaton tartotta alakuló közgyülését. A társaság dr. Justh Sándornak, a Wolfram-lámpa feltalálójának vezetése alatt, az általa megszerzett Egyedi-féle ujpesti malátagyár épületeiben, izzólámpagyártással és villamossági kellékek előállitásával fog foglalkozni. Az uj lámpagyár berendezésénél 30.000 lámpa napi termelés vétetett tervbe, de gondoskodás történt arról is, hogy ezen termelési mennyiség nehézségek nélkül nagyobbitható legyen. A gyár alaptőkéje 25,000.000 korona, a vezetés dr. Justh Sándor vezérigazgató és Révész Arnold műszaki tanácsos, ügyvezető igazgató kezeire van bizva. Justh Sándor több nagy izzólámpagyár szervezője, a lámpa-technika terén közismert szaktekintély és jelenleg az amerikai és angol General Elektric Companie Ltd. konsulense. Révész Arnold ügyvezető igazgató több nagyszabásu magyar villamostelepet és közművet létesitett és kipróbált erejét teljes mértékben az uj vállalatnak fogja szentelni. Az igazgatóság tagjai a következők lettek: Egyedi Lajos, Hofherr Albert, dr. Justh Frigyes Sándor, Kenéz Béla, dr. Kindlovits Gyula, Márkus Miksa, Spitz Sándor, Schwartz Sándor, Strasser Ernő, Wien, dr. Strasser József, Vészi József, dr. Weisz Gyula, Wörner Vilmos Frigyes. A felügyelő bizottság tagjai: dr. Dános Emil, Friedrich Tivadar, Katona Béla, dr. Latinovits Endre, Meisner Jenő, dr. Spett Ferenc és dr. Strasser Ernő.

Szerkesztőváltozás A Világpiacnál. A Világpiac felelős szerkesztői állását, szellemi és anyagi irányitását dr. Kósa Miklós, a kitünő közgazdasági iró vállalta. A legutóbb megjelent szám már az ő zsurnalisztikai rátermettségének bélyegét viseli magán.

Uj vasipari részvénytársaság. (Aktiengesellschaft für Eisenbahnbedarf Wien). A vasutak anyagszükségletének ellátására — mint velünk közlik — december hó 20-án Wienben a Wolf Ottó német nehézvasipari konzern közreműködésével uj vállalat alakult 20 millió korona alaptőkével. A részvénytársaság igazgatóságának Bahnhans Károly dr., volt osztrák vasutügyi miniszter az elnöke, Fleischer Ottó nagyiparos a másodelnöke, alelnökei pedig dr. Bachrach Adolf titkos tanácsos és dr. Kind Róbert, az Otto Wolf-konzern vezetője. Az igazgatóság tagjai: Biedermann Gyula, a Biedermann und Comp. wieni cég tulajdonosa, Bellák Gyula, a Trifailer Kohlenwerke A. G. vezérigazgatója, Pacificio Ferro bankár, Zürich, dr. Biedermann Miklós iogtanácsos, Filius Károly, a Rheinische Stahlwerke A. G. vezérigazgatója, herceg Lichtenstein Eduard, Wien és Winternitz József, az Eisen und Stahl A. G. vezérigazgatója, Wien. A vállalat ügyeinek vezetésével Biedermann Gyulát, a Biedermann und Comp. wieni cég tulajdonosát bizták meg. Az érdekeltség hasonló célu részvénytársaságot alakit a közel jövőben Zürichben, Prágában és Belgrádban is. A wieni részvénytársaság a legszorosabb érdekközösségben áll a budapesti Biedermann és Társa vasutfelszerelési céggel, amely legközelebb külön részvénytársaságot alakit Budapesten is. Ennek a részvénytársaságnak vezetőjéül Biedermann Jenő, a Biedermann és Társa cég főnöke van kiszemelve.

A „Hermes" közgyülése. A „Hermes" Magyar Általános Váltóüzlet részvénytársasága szombaton tartotta báró Ullmann Adolf elnöklete alatt rendes közgyülését. Az igazgatóság által a közgyülés elé terjesztett mérleg 2 millió 670.382.25 korona tiszta nyereséget mutat fel, melyből folyó hó 10-től kezdődőleg az 1918/19. üzletévre 6 százalék, azaz 12.— koronának, az 1919/20. üzletévre 10 százalék, azaz 20.— koronának, összesen 32.— koronának osztalékként való kifizetése határoztatott el. A közgyülés továbbá az alaptőkének 30 millió koronára történő felemelését határozta el és az uj részvények kibocsátási időpontjának, valamint módozatainak megállapitásával az igazgatóságot bizta meg. Az igazgatóságba Kovács Géza, a Magyar Általános Hitelbank ügyvezető igazgatója, a felügyelő bizottságba pedig dr. Szende Vilmos választattak meg uj tagokul. A közgyülést követő igazgatósági ülésen báró Ullmann Adolf elnökké és dr. zólyomi Wagner Ödön pedig alelnökké választatott meg.

Uj kiviteli és behozatali vállalat. Transeurópa Kiviteli és Behozatali Részvénytársaság, mely az ősz folyamán alakult meg, Bécsi-utca 5. szám alatt (Telefon 158—14.) foglalta el uj helyiségeit. A társaság ügyvezető igazgatójává dr. Kovalóczy Rezsőt, a budapesti kereskedelmi és iparkamara volt titkárát választotta meg.

A Vásárpénztár Takarék- és Bankfiókja. A Vásárpénztár, melyet a főváros 1907-ben alapitott, a mult héten tartott közgyülésén alaptőkéjét 20 millió koronára emelte fel és üzletkörének a cégben világosabb kifejezése végett elhatározta, hogy cégét „Budapesti Takarék- és Vásárpénztár R.-T." cégre változtatja. A vásárpénztár ügyfelei régi kivánságának eleget óhajtván tenni, a központi vásárcsarnokban Zlinszky László vezetésével takarék- és bankfiókot nyitott, amelynek működése a takarék- és a banküzlet valamennyi ágára kiterjed s ahol safe deposit is áll a közönség rendelkezésére.

Az Általános Takarék vidéki terjeszkedése. A Magyar Általános Takarékpénztár R.-T. rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy szegedi és székesfehérvári affiliált intézeteit magába olvasztja és ezek ezentul a takarékpénztár szegedi, illetve székesfehérvári fiókjai gyanánt fogják működésüket folytatni.

A Magyar-Olasz Bank miskolci fiókja folyó hó 10-én megnyilt. A fiókválasztmány elnöki tisztét dr. Puky Endre nyug. alispán, udv. tanácsos vállalta, mig vezetőként a központból Greiner Rezső igazgató delegáltatott.

A Kartonnyomóipar r.-t. e hónap 8-án megtartott közgyülésén elhatározta, hogy szelvényenként 40 koronát fizet és ez a Hitelbanknál váltható be.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Honthy Hanna, Balogh Böske
és Galetta Ferenc felléptével
::: Minden este 1/2 7 órakor :::
SZILVESZTER
Operett 3. felv. Irták: Balassa Emil és Urai Dezső.
Vasárnap január 16-án délután 1/2 3 órakor mérs. helyárakkal
A NEBÁNTSVIRÁG
Jegyek elővételi díj né lkül egész hétre előre válthatók a szinház pénztáránál délelőtt 9-től 1-ig és délután 3 órától az előadás kezdetéig, valamint az összes jegyirodákban.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
A KIS KÁVÉHÁZ
MAX LINDER-rel a főszerepben. Vigj. 6 felv. 1 előjátékkal.
A SZERELEM VÁRA
DAGNY SERVAE-sel a főszerepben.
Január 14-én uj müsor!
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM
LIESZKOVSZKY és NÁDASY
a m. kir. Opera első táncosainak vendégfellépése
valamint a nagy januári müsor. Kezdete 1/2 7 órakor.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Kezdete fél 7 órakor
Az asszony és a hűség
Voltaire meséje alapján. Irta: Csendes Géza.
A község dolgába
Komédia 1 felv. Irta: Liptay Imre.
A veréb
Maupas ant novellája 3 felv.
Berky Lili, Szőllősi Rózsi, Békeffy László, Mihályi Vilcsi és Gózon Gyula
uj kuplékkal.

A TÜZES OSTOR FANNY WARD, a második legnépszerübb amerikai filmstar
Megelőzi ezt egy kitünő Mary Osborne-kép:
MARY ÉS AZ ÓRIÁS
a ROYAL-APOLLOBAN
Előadások: 5, 7 és 9, vasár- és ünnepnapokon 3, 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. Jegyek a szinház pénztáránál és Bárdnál kaphatók.

BARRABAS
I. RÉSZ VAN-E TÖRVÉNY? ez a czime a hatalmas franczia kalandorfilmnek négy részben
Előadások 5, 3/4 7, 1/2 9, vasár és ünnepnap 1/2 4, 1/2 6, 7, 1/2 9 órakor kezdődnek
az OMNIÁBAN
Jegyek a szinház pénztáránál és Bárdnál kaphatók.

Brilliáns, arany, ezüst és platinát minden hirdetett árnál drágábban veszek DEUTSCH ÉKSZERÉRZ, Károly-körut 28. szám. (Gerlóczy-utca mellett.)

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG RÉSZVÉNY-TÁRSASAG
likör-, rum- és cognac-gyár, :: teanagykereskedés ::
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

BUDAPESTI
TŐZSDE-ALMANACH
X. évfolyama
(szerkesztik Róna Lajos, A Pénzvilág felelős szerkesztője és Dacsó Emil a Fővárosi Hirlap felelős szerkesztője) nyomás alatt van és február havában megjelenik. A kemény kötésü, mintegy 1000 oldal terjedelmü könyv előfizetési ára példányonkint 150 korona. Az Almanach nélkülözhetetlen mindenkinek, akit a tőzsdéhez bármilyen kapcsolat füz. Kiadóhivatal: IX., Boráros-tér 6. Telefon: József 67 és 137—13.

Tizedik évfolyam Budapest, 1921 január 19-én 4. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

A kórházak

dolga kerül ezen a héten a közgyülés elé. Amikor ezt a témát a napirenden látjuk, nem állhatjuk meg, hogy ennek a fontosságára komolyan fölhivjuk a közgyülés figyelmét. A keresztény világnézetet elégszer halljuk emlegetni a közgyülési teremben és ennek a keresztény világnézet megnyilatkozásának legelső sorban akkor kell megtörténnie, amikor olyan szamaritánus intézményeknek a jövendő sorsáról van szó, mint a budapesti közkórházak. A keresztény erkölcs nevében álljon sarkára ennél a kérdésnél a többségi párt és tegye meg kötelességét. A polgármesteri székben ma jóindulatu férfiu ül, aki azonban a kormány-hatalommal szemben nem tud kellő erélylyel fellépni. A közgyülésnek azonban módjában van akaratának méltó módon kifejezést adni. A nemzetgyülésben is ül legalább husz olyan képviselő, akik egyszersmind a főváros törvényhatósági bizottságának tagjai. Sok köztük a tekintély, vannak aktiv és volt miniszterek: érvényesitsék akaratukat és szoritsák rá az államkincstárt, hogy fizesse meg amivel tartozik és nyuljon a hóna alá a fővárosnak akkor, amikor ez egy az ország érdekében nélkülözhetetlen tüdőbetegkórháznak épitését pénz hiányában nem tudja befejezni.

Örömmel állapithatjuk meg, hogy *Haller* István volt miniszter, aki ujabban élénken kezd a főváros ügyeivel foglalkozni, a keresztényszocialista párt városi bizottságának ülésén komoly beszédben vette pártfogásába a kórházak ügyét. Elmondta, hogy a főváros mindaddig nem tudja financiáit rendezni, amig az állam és a főváros között való pénzügyi elszámolás elintézve nincs s magyarán, amig *az állam meg nem fizeti az adósságait*. Elmondta, hogy az állam körülbelül 180 millióval tartozik már a fővárosnak és inditványozta, hogy a „részletek pontos földeritése" céljából bizottságot küldjenek ki. Szerintünk a részletek már régen pontosan fel vannak deritve, sőt ha Haller István belemélyed a kérdésbe, meg fogja látni, hogy a főváros még gavallérosan is viselkedik, mint hitelező. A fontos itt az, hogy fogjanak végre munkához. Hiszen ugyanannak a keresztényszocialista városi bizottságnak, amelyben Haller a főváros érdekében szólalt fel, Benard Ágoston népjóléti miniszter is tagja. Álljon a sarkára ő és „a részletek pontos felderitésével" fizessen.

Mert ha nem fizet, a főváros kórházai katasztrófa előtt állanak. Pedig jó egy pillantást vetni arra, hogy mit jelentenek Budapestnek ezek a kórházak és általában mintaszerü közegészségügyünk? Azt, hogy, amig a három város egyesitésekor évenkint 1000 ember közül 43 halt meg, addig Budapest negyvenéves jubileumának esztendejében 1000 ember közül már csak 19 pusztult el. Ujabb statisztika nem áll rendelkezésünkre, de a fejlődés az utolsó hét esztendőben is kimutatható. Mert ne felejtse el a közgyülés, amely szerdán itélkezik, hogy a „régi" Budapest nemcsak kórházakat épitett az emberhalandóság ellen, hanem a közegészségügy céljait szolgálják az előzetes óvóintézkedések, igy a fertőtlenitő-intézet megalapitása, a csatornahálózat kifejlesztése, a vizvezeték megépitése és kiterjesztése, a gyermekvédelmi és iskola egészségügyi intézkedések. Mindez milliárdokba került és pedig békebeli jó pénzben. Budapestnek mérhetetlen összegeibe került a közegészségügynek a mai állapotba hozása, a halálozási percent lecsökkentése és az a mérhetetlen biztonság, amelylyel bármikor szembe tud nézni a legkegyetlenebb járványokkal is. Ez a biztonság azonban leromlott egy kicsit, mert a háboru alatt nem tudta folytatni Budapest nagyarányu munkáját. És amikor majd a közgyülés az állam tartozásának megfizetését fogja követelni, ne felejtse el megmondani, hogy ennek ellenében ujra milliárdokba fog kerülni a közegészségügy. Mert egy nagyváros egészségéhez nem elég a kórház, oda tiszta viz, jó csatorna és még ezerféle más kell, ami ma mind-mind milliókba és milliókba kerül. És ezeket az óriási összegeket Budapest lakosságának kell majd kiizzadnia.

Budapest közlekedési mizériái

A villamosok házi kezelésben — Át kell térni a felső vezetékre — A fiakkerekről nem szerelik le a taksamérőt — Jó üzlet a mütakarmánygyár

Till Antal tanácsnok nyilatkozata

Budapest életének az utolsó esztendőkben legsulyosabb problémája az élelmezés volt. Ma az élelmezés pénzkérdéssé zsugorodott és a megélhetés problémája a szociális térre csuszott át. Az óriási gond tehát, amely a városházára nehezedett, megszünt és a közélelmezés egyszerü adminisztrációvá vált. Ezzel szemben legsulyosabb gondokat ma a fővárosnak az okoz, hogy a lakosságnak miként biztositson türhető közlekedést. Igen nagy probléma ez, amely szinte megoldhatatlannak tetszik. A bajok is egyre gyülekeznek. A közlekedés nemcsak rossz, de javitása érdekében is alig lehet valamit tenni. Nemcsak drága, de a tarifák állandóan uj és uj emelésével kell számolni. Tengődés, kinlódás az egész, amit ma közlekedésnek nevezünk. Még szerencse, hogy az a vihar, amely a főváros élén álló legbecsesebb erőket elsodorta, a közlekedési ügyosztály élére Till Antal tanácsnokot állitotta, aki régen dolgozik és régen alkotó munkát végez ebben az ügyosztályban. A kérdések ismeretében, gyors elhatározásban, uj ötletek felvetésében, nehéz kérdések megoldásában excellens tisztviselő. Ma pedig, amikor közlekedésünk minden vonalon válságos napjait éli, egyetlen szerencse, hogy ez a rendkivül fontos ügyosztály az ő kezében van. Fölkerestük Till Antal tanácsnokot, aki a Fővárosi Hirlap számára az aktuális problémákat a következőkben vázolta:

Széleskörü autonómia a községesitett villamosvasutnak.

— A *villamosok* kérdésével a tanács e héten foglalkozott. A tanács intézkedéseit a következőkben foglalhatom össze: Tudomásul vette a tanács a két vasuttársasággal szemben megejtett felmondást. Felhivta a közlekedési ügyosztályt, tegyen meg mindent, hogy a főváros jogai megóvassanak. Intézkedett, hogy a főváros cégtulajdonossága töröltessék. Kiküldött a tanács egy ellenőrző bizottságot, végül pedig *utasitást adott az egyezkedési tárgyalások megindítására.*

— Ez intézkedések között legfontosabb *az egyezkedő tárgyalások* megindítása, amelyek azonban csak a közgyülés határozatának miniszteri jóváhagyása után kezdődhetnek meg. Addig azonban bőségesen van munkánk, mert fontos előkészületeket kell megtennünk, szakmunkálatokat kell végeznünk és tárgyalásokat folytatnunk.

— Fontos szerepe van *az ellenőrző bizottságnak* is, amelynek tagjai között az illetékes fővárosi tisztviselőkön kivül öt fővárosi bizottsági tag és több külső szakértő is helyet foglal. Ennek a bizottságnak hivatása: a vasuttársaságok üzletmenetét, könyveit, felszerelését, számadásait fölülvizsgálni.

— Ami általánosságban a megváltás gondolatát illeti, igen téves információk kerültek a közönség közé. *Senki sem gondolt olyan házi kezelésre, amelyet itt a városházán végeznénk, mondjuk adminisztrálnánk.* Ez nemcsak képtelenség, de egyenesen ostobaság lenne. Erre távolról sem gondoltunk. Ha azonban házi kezelésről beszélünk, eszünkbe sem jut ennek szószerint való értelmezése, mert az a biztos csődöt jelentené. Én egyénileg ugy képzelem, hogy *a villamos-vasutnak sokkal messzebbmenő autonómiát nyujtunk, mint például amilyent ma a gázgyárnak adunk. A vezetésével kiváló, mondhatnám európai hirü szakembert kell megbizni, még ha azt idegenből hozzuk is.* Természetesen az ilyen embert meg kell fizetni annak rendje és módja szerint. És szabad kezet kell neki biztositani minden téren, mert az olyan kezelés, amelynek egy villamos-kalauznak a fizetésemelése dolgában a közgyüléshez kell folyamodnia, semmit sem ér. Az a fontos, hogy mi itt az ügyosztályban a vállalat vezetésébe be ne folyjunk, ne is halljunk róla, a mi kötelességünk azonban továbbra is a közlekedés hatósági ellenőrzése marad. Nem zárkózunk el attól sem, hogy *a villamos-vasut részvénytársaságként szerepeljen és örömmel vesszük, ha a részvényjegyzésben a külföldi tőke is részt vesz.* Ennek ugyanis nagy előnyei lehetnek, hogy egyebet ne emlitsek, például a szükséges nyersanyag beszerzése körül.

Nincs remény a villamosközlekedés javulására.

Kérdést intéztünk a tanácsnokhoz a villamosközlekedés javitására, a lógás megszüntetésére stb. vonatkozólag. A válasz a következő volt:

— A villamos-közlekedés jobbátétele a legnehezebb feladatok közé tartozik. *Semmi remény nincsen arra, hogy e tekintetben hamarosan javulást lehetne elérni.* Nem is csoda. Hiszen amig a villamos kocsik egymásután dőlnek ki a használhatóságból, addig az utazó közönség száma megsokszorozódott. El kell ismerni, hogy Bécsben lényegesen jobb a villamosközlekedés, aminek okát abban látom, hogy ott a főbb vonalokon két pótkocsit járatnak. Sajnos, ezt mi nem tudjuk utánozni, mert a mi motorjaink gyengék ahhoz, hogy két pótkocsit vezessenek. Közvetlenül a háboru előtt történtek erősebb, két pótkocsi vezetésére is alkalmas motorokra megrendelések, de a beállott viszonyok miatt ezek már nem készülhettek el.

Ma bizony álomnak tünik fel, amikor az ember valaha kényelmesen ujságot olvashatott a villamoson és amikor a kocsi belsejében meg lehetett szüntetni az állóhelyeket. Hogy mikor érjük el megint ezt az állapotot, bizony az ma még a messze jövő titka.

— Ami a lógást illeti, ez a munka a rendőrségre hárul. Nekünk, a fővárosnak, erre nincs befolyásunk. Egyéni véleményem azonban az, hogy egy hét alatt meg lehetne szüntetni, ha minden forgalmasabb megállóhoz kiküldenének két rendőrt. Az egyik leszedné a lógókat, a másik összegyüjtené a leszedetteket és óránkint bevinné őket a legközelebbi kerületi kapitányságra. Itt kivétel nélkül mindet száz korona birsággal kellene sujtani és egy hét alatt vége lenne minden lógásnak.

— Megemlitem még, hogy a Baross-utca egy részében a villamos vonalnak *felső vezetékre* való átszerelésében akadályaink vannak, bizonyos anyag beszerezhetetlensége miatt. Pedig fontos lenne ennek az egész vonalnak átalakitása, mert az alsó vezeték teljesen tönkrement. Általában szerintem arra kell törekednünk, hogy *lehetőleg mindenütt térjünk át a felső vezetékre, amely nemcsak praktikusabb, de lényegesen olcsóbb is.* A felső és alsó vezetékről való hosszu vita ma már véget ért és pedig a felső vezeték teljes győzelmével. Az alsó vezeték mellett mindössze esztétikai szempontok szóltak, ma azonban, amikor olyan igen szegények vagyunk, kicsinyes esztétikai szempontokat nem vehetünk figyelembe. De még ezeket az esztétikai aggodalmakat sem osztom teljes mértékben, hiszen csak az olasz városokra kell emlékeztetnem, ahol igen csinosan, esztétikai szempontból is kifogástalanul oldották meg a felső vezetékek kérdését. Nem is szólok arról hogy nagyobb havazások idején, amikor az alsó vezetékes részeken megállanak a villamosok, a felső vezetékes részeken vidáman közlekednek. A legfontosabb szempont mindenesetre az, hogy *az alsó vezeték beállitása ötször annyiba, karbantartása pedig tizszer annyiba kerül, mint a felső vezetéké.* A mai viszonyok között tehát nem igen lehet gondolkodni azon, hogy melyiket válassza az ember?

Jogos a bérkocsisok harmincszoros taksa-követelése.

A bérkocsisok taksájuknak harmincszorosra való felemelését kérték. Erre vonatkozólag a tanácsnok a következőket mondta:

— Épen most kaptam a bérkocsisok ipartársulatának memorandumát, amelyben *a taksának huszszorosról harmincszorosra való felemelését kérik.* A bérkocsisok kifejtik, hogy 900 fuvaros-iparosnak a megélhetése forog kockán. Kérik, hogy a kétfogatu bérkocsit a főváros *luxus közlekedési eszköznek nyilvánitsa.* Ez azt jelenti, hogy a kétfogatu bérkocsikról joguk legyen a taxamérőt levenni és igy a fuvar ára a kocsis és a közönség között szabad egyezkedés tárgya lenne.

— Ki kell jelentenem, hogy *a bérkocsisok kivánsága elől nem lehet elzárkózni.* Az utóbbi időben mindannak, amire a bérkocsisoknak szüksége van, ára horribilis módon emelkedett. Ezt nem a bérkocsisok memorandumából, hanem saját tapasztalatomból tudom, hiszen ezt a fuvartelepen magunk is fájdalmasan észleljük. Csak néhány példát. Félév alatt a legapróbb dolognak, a patkósaroknak az ára 70 fillérről 1 korona 40 fillérre emelkedett. A lóárak 15,000 koronáról 30,000 koronára szöktek fel, a fiakker-ló pedig 50,000 koronába kerül. A kocsifényezés 2000 korona helyett ma 3000 korona. A patkolás (négy lábra) félév előtt 200 korona volt, ma 280 korona. Magának a taxamérőnek a bérlete is duplájára emelkedett. Nem is szólok a zab, a szalma, a széna áráról, de ki kell emelnem, hogy még a mütakarmány ára is hallatlanul felszökött. Be kell látni azt is, hogy *ez az egész bérkocsisipar megszünésével fenyeget.* Nagyon jól tudjuk, hogy a közönséget ez az emelés igen érzékenyen érinti, de *nem szabad egy virágzó iparágat sem tönkretennünk.* Hiszen ma 900 bérkocsi tulajdonos van Budapesten, akiknek családja, alkalmazottaik és alkalmazottaik családja is existenciáját veszti, ha a bérocsisok beszüntetik az ipart. Ráadásul pedig ebben az esetben *egyéb iparágak is sulyosan szenvednének.*

— Bécsben a taksa szintén harmincszoros, de a legtöbb bérkocsis leszerelte a taksamérőt, ami a szabad egyezkedést állitja vissza. *A taksamérő leszerelésének elvi ellensége vagyok,* mert ha ez megtörténnék, ujra a régi épenségnem épületes jelenségek térnének vissza, amelyeket Bécsben nemrég személyesen tapasztaltam. *A fiakkerek taksamérőjének leszereléséhez tehát semmiképen nem járulhatok hozzá.* Bécsben például tizperces utért 60 koronát, a pályaudvartól egy közelfekvő szállóig 300 koronát, a Westbahnhoftól az Ostbahnhofig 400 koronát fizet az ember taksamérő nélkül.

— A bérkocsisok kivánságáról előbb meghallgatjuk a főkapitányság és az Árvizsgáló Bizottság véleményét, aztán az ügyosztály előterjesztése a közlekedési bizottság, majd a tanács és végül a közgyülés elé kerül. Szóval *belekerül hat hétbe, amig a kereskedelmi minisztérium is megadja hozzájárulását a taksaemeléshez.*

Mit csinál a mütakarmánygyár?

Érdeklődtünk a főváros által nehány év előtt felállitott mütakarmánygyárának sorsa iránt. A következő választ kaptuk:

— A mütakarmánygyárat abban a felfogásban létesitettük, hogy a csarnoki szemétből bőséges mütakarmányt állithatunk elő. Rengeteg sajtótámadásban volt részünk, a mütakarmánygyár azonban kitünő üzletnek bizonyult, s olyan mértékben tudtuk előállitani a mütakarmányt, hogy a saját szükségletünk kielégitése után a fölöslegből exportra is jutott volna és igy tetemes jövedelmünk volt kilátásban. Ekkor azonban kitört a háboru és megtörtént az, hogy *a háboruban még a szemét is elfogyott.* Ugy történt ez, hogy a csarnoki árusok is rájöttek arra, amire mi, hogy a hulladék kitünő állati takarmány. Kiválogatták, kirostálták a szemetet ők maguk és teheneket, de különösen kecskéket tápláltak vele. Odasülyedtünk tehát szemét hijján, hogy a kontingentált napi egy vaggon mütakarmány helyett már csak félvaggonnal tudtunk előállitani. Ekkor a mütakarmánygyárat bérbeadtuk az *Unio mütakarmánygyárnak* igen kedvező feltételek mellett. Az Unio szőllőtörkölyt dolgozott fel takarmánynyá, később azonban ez is fogytán volt és a maximális termelés ismét leolvadt félvaggonra. Bennünket azonban ez tulságosan nem érdekelt, mert a bért fix összegben kaptuk, a szerződésünk pedig 1922. dec. 31-ig tart. Most azonban ujból szép eredménnyel dolgozik az Unio, ugy, hogy napi termelése meghaladja a két vaggont. Az anyag, amiből a mütakarmány ezidőszerint készül: kukoricacsutka, korpa, törköly, szemétből némi mész hozzáadásával melasz-szerü készitményt állitanak elő. A mütakarmány ára a legutóbbi 390 koronáról most 480 koronára emelkedett. A fuvartelep számára az Unio annyit tartozik rendelkezésre bocsátani önköltségi árban, amennyire szükségünk van. Ezenkivül minden vaggon termelés után 500 koronát kapunk, az igy fizetett összeg azonban évi 60,000 koronánál kevesebb nem lehet.

Nem lesz köztisztasági adó.

Végül megemlitettük a tanácsnoknak, hogy értesülésünk szerint Balló Alfrédnak, a köztisztasági hivatal kiváló igazgatójának életrevaló terve van a város köztisztasági költségeinek fedezésére.

— Balló igazgató tervét ismerem — volt a válasz — és az előterjesztés ezdőszerint a pénzügyi ügyosztályban van, de ugy tudom a pénzügyi ügyosztály nem tartja az ideát kivihetőnek. Balló ugy kalkulált, hogy a köztisztaság költségeit teljes egészében be lehet hozni egy *mérsékelt köztisztasági adóval.* Számitása szerint az adózást három csoportra kellene osztani. A szükségelt milliók egy harmadrészét fizették volna a lótartók, a fogattulajdonosok, akik közül csak a katonai és községi lovakat lehetne mentesiteni. Másik harmadrész a háztulajdonosokra, a harmadik harmadrész pedig az egyes lakásokra esne, természetesen mindenhol *szem előtt tartva a progresszivitás elvét.* A lakók szemontjából véve nem is lenne terhes ez az adó, sőt még a háziurak is kibirnák, de annál jobban sujtaná a lótartókat. Miután az utcai szemeteltakaritás költségei ma 30 milliót tesznek ki, ebből a lótartókra tizmillió jutna vagyis ha Budapesten 10,000 lovat számitunk, akkor *egy lóra ezer korona köztisztasági adó esik.* Ez igy egymagában is sok, de ha valaki negyven lovat tart, egészen csinos adót fizetne utána. A köztisztasági adó gondolatának kiindulási pontja helyes, a progresszivitás elvét is keresztül lehetne vinni, de olyan gazdasági okok szólanak a terv mellőzése mellett, hogy ha mégis megcsinálnánk, esetleg többet ártanánk vele, mint amennyit használunk. Legalább ugy tudom, hogy a pénzügyi ügyosztálynak ez a véleménye. Nagyon valószinü tehát, hogy köztisztasági adó nem lesz.

FULLÁNKOR

„A pártértekezleten

hangosabb volt a tanácsnok ur!" — ezt a különös közbeszólást kockáztatta meg Platthy György fővárosi bizottsági tag a pénzügyi bizottság ülésén Lobmayer Jenő tanácsnokkal szemben. Mi ugy tudjuk, hogy a tanács tagjai a megujhodás óta nem csinálnak pártpolitikát. Helyes is ez, mert a régi rezsimben is keserü kirohanásokat intéztünk a miatt, hogy a tisztviselőknek pártkörről pártkörre kellett vándorolniok, idejüket és pénzüket pazarolni a jövendőjük érdekében. Ugy tuljuk, az uj éra ezen a téren egészséges változást hozott. Abban a hitben élünk, hogy a tisztviselőknek többé nem kell protekcióért járniok. Arra azonban régente sem volt példa, hogy a tanácsnokok a pártkörben hangosabbak lettek volna, mint a pénzügyi bizottságban. Akkor csak az életérdek vitte őket oda, ma pedig még hangosak is lennének? Hát ez kizárt dolog. De ha Platthy Györgynek véletlenül mégis igaza lenne, akkor ott lennénk, vagy még messzebb jutottunk volna, mint a régi érában, amikor minden alkalmat megragadtunk a pártközi kilincselések megbélyegzésére. A tisztviselőnek nem szabad pártpolitikába avatkozni, ez a legegyénibb érdeke, mert láttunk mi olyasmit is már, hogy nemcsak a politizálókat, de a nem politizálókat is elfujta a politikai forgószél. Ismételjük azonban, hogy mi nem tekintünk szentirásnak egy-egy, esetleg nem is kellően megfontolt közbeszólást, de várjuk, hogy Lobmayer tanácsnok ur, akit ambiciózus, komoly embernek tudunk, el fogja oszlatni kétségeinket. Lehet akár suttogva, akár hangosan is.

Menekülnek

a városatyák a bizottsági tagságoktól, amit nem is csodálunk. Igen sulyos munka nehezedik rájuk a sok főka és kevés eszkimó megforditott elmélete révén. Aki lelkiismeretesen, becsületesen akarja ma városatyai kötelességét teljesiteni, annak bizony a félélete a városházán kell tölteni. A bécsi városatyák is érzik ezt és ugy segitenek most magukon, hogy igen csinos fizetést állapitanak meg önmaguknak. A világért se tessék azt gondolni, hogy mi ugyanezt a gondolatot akarnánk propagálni, vagy ötletet akarnánk adni. Budapest nagyon szegény, annyira azonban még sem koldus, mint Bécs. A bécsiek azonban a bohém koldus logikájával gondolkoznak és azt mondják, hogy, aki koldus, annak az sem árt, ha még koldusabb lesz. Budapest még nincsen annyire és hihetőleg nem is lesz. Itt ingyen kell a városatyáknak dolgozni és pedig elismerjük, hogy elég sokat. Kevés a bizottsági tag és sok a bizottság. Mindegy, a dolgot, ha vállalták el kell intézni. És pedig nem önmaguk honorálásával. Ott van a sokat emlegetett pártfegyelem. Netalán itt is lehetne alkalmazni.

A demokraták a háziurak akciója ellen

Dr. Fábián Béla törvényhatósági bizottsági tag nyilatkozata

Egész Budapest lakossága izgalommal tekint a háziurak akciója felé. Kétségtelen, hogy a kormány nem fogja honorálni a mértéktelen és teljes anarchiát előidéző kívánságokat. Feltétlen honorálni való tehát a nemzeti demokratapárt akciója, amelylyel tiltakozik a jogtalan és a város nagyobb részét tönkretenni készülő háztulajdonos tervek ellen. Megkérdeztük a demokraták álláspontjára nézve dr. *Fábián* Béla törvényszéki bíró, fővárosi bizottsági tagot, a határozati javaslat szerzőjét, aki a *Fővárosi Hirlap* munkatársának a következőket mondta:

— A demokratapárt nem nézheti tétlenül azt az akciót, melyet az utóbbi időben a háziurak nagy apparátussal vezettek be, hogy a házaik felett való szabad rendelkezési jogot visszakapják. Agitációjuk belső tartalma: egyrészt szabad rendelkezési felmondási jog legalább a lakások egy része fölött, másrészt pedig a lakbérek emelését korlátozó rendeletek hatályon kívül való helyezése.

— Követelésük jogosságát gazdasági helyzetük válságos voltával indokolják: házaik jövedelméből nem képesek megélni. Nekem erre vonatkozólag az a felfogásom — és most már inditványom elfogadása után a demokratapártnak is, — hogy a háziuraság nem foglalkozás, mely megélhetési lehetőséget kell, hogy biztositson. A háziurak a házvételt tőkebefektetésnek kell, hogy tekintsék, mely még mindig aránytalanul jövedelmezőbb a bankbetéteknél, vagy a hadikölcsönökben való elhelyezésnél, melyek alig valamit hoznak tulajdonosaiknak, de gazdaságosabb is, mert míg a bankbetétek pénzügyminiszteri rendelettel devalváltattak, a hadikölcsönök pedig névértéküknél alacsonyabb árfolyamra csönkkentek, addig a házak értéke — csak a 2—3 év előtti árakat tekintve, — 10—20, sőt 50-szeres emelkedést mutat fel

— A háziuraknak a házkölcsönökre vonatkozó érve sem állhat meg. Akik a háboru előtt táblázattak be kölcsönöket házaikra, azok ma a frankértékü koronát vásárló erejének majdnem századára csökkent koronával fizethetik vissza, akik pedig a háboru alatt vásároltak házakat, azok tőkéjük elhelyezését keresték, nem pedig jövedelmük fokozását s gazdaságosan is jártak el, mert ezen tőkebefektetéssel vagyonukat megtöbbszörözték. Aki aranyban vagy brilliánsban helyezte el a pénzét vagy valutapapirokban, annak sem jövedelmeznek értékei, csak koronaértékükben növekedtek.

— Ha a háziuraknak csak egy-egy lakásra nézve is megadnók a felmondási jogot, ezzel a főváros lakóinak ezreit tennők hajléktalanná s ezzel az amugy is zaklatott magyar közéletbe állami támogatással fröcskendeznénk ujabb izgatási anyagot, melyet aztán bőségesen kihasználnának azon szélső jobb- és szélső baloldali elemek, akiknek a közállapotok stabilizálódása a legnagyobb veszedelmük.

— A lakbérek emelésének megengedése nem jelentene egyebet, mint intézményes átterjesztését a drágulási folyamatnak egy oly terrénumra, mely eddig szüzen állott szemben a drágitás viharával. A kereskedők és iparosok a drágulást ismét átháritanák a közönségre s igy az emelés egyrészt közvetlenül, másrészt közvetve az iparcikkek és élelmiszerek árának emelkedésében éppen a fixfizetésüeket sujtaná, tehát azokat, akik ez ország legszerencsétlenebbül szenvedő és kinlódó polgárai.

— Nem engedjük meg, hogy ez a kérdés a háziurak elleni agitáció céljaira használtassék ki, mert a meggyőződésünk, hogy itt a háziurak egy csekély töredékének akciójáról van szó, a nagytöbbség érzi és tudja, hogy a tőkének ilynemü agresszivitása, mely a polgárságot elsőrendü létszükségletei kielégitésében támadná meg, nem érdeke senkinek ebben az országban, még azoknak sem, akik tőkéiket házakba fektették.

— Budapesten felmondásról és a lakbérek jelentékeny emeléséről s az emelés el nem fogadása esetére kilakoltatásról mindaddig beszélni sem lehet, mig itt a lakásépités oly mértékben meg nem indul, hogy szabad lakások állnak majd rendelkezésre és a lakfelmondás nem jelent egyszersmind Budapestről való kiutasitást is.

— Ami a párt akcióit illeti, a vasárnapi határozat értelmében a főváros minden kerületében gyüléseket fogunk tartani, hogy aztán egy közös értekezleten állapodjunk meg a nemzetgyülési és a városházi harc taktikájára vonatkozólag.

— Hangsulyozni kivánom, hogy a kérdést nem tekintjük politikai természetünek, hanem a legérzékenyebben gazdasági jellegünek s igy nem lehetetlen, hogy ez akciónkban a többi pártokkal egy frontszakaszon fogunk haladni. Annál is inkább, mert a meggyőződésem, hogy az általános választói jog alapján mandátumot nyert pártok ebben a kérdésben más álláspontot, mint amelyet a vasárnapi értekezlet magáévá tett, el nem foglalhatnak.

Hobé, a rejtélyes idegen

Hogyan készül a francia likör Budapesten

Horváth Károly h. államtitkár, fővárosi bizottsági tag néhány hét előtt a közgyülésen interpellációt intézett a tanácshoz, amelyben visszaéléssel vádolja a Damase Hobé & Cie. S. A. Budapest (Gyár és iroda: VI., Lomb-utca 11.) céget, mert annak hirdetései és müködése az ipartörvény 58. paragrafusába ütköznek. A hivatkozott törvény többek között azt mondja: „egy kereskedőnek nem szabad cégén, nyomtatványain, vagy hirdetésein olyan megjelöléseket használni, amelyek a tényleges üzleti viszonynak, vagy a valóságnak meg nem felelnek."

Mielőtt fejtegetéseinkben tovább mennénk, kijelentjük, hogy minket csak Horváth Károly közérdekü interpellációja késztetett arra, hogy a felvetett kérdést tanulmányozzuk, egyébként semmiféle vonatkozásban sem kivánunk a Hobé-féle gyártmányok iránt pártoskodást támasztani. Ipari terjeszkedésünk szempontjából örvendenünk kell, ha egy francia cég Budapesten gyárat alapit és tart üzemben, természetesen annak a kötelességnek a tiszteletben tartásával, amelyet a magyar törvények reája is előirnak. Horváth Károly állitása szerint a Hobé cég ebben vétkesnek találtatott. Mi ugy érezzük, hogy az interpelláló bizottsági tagnak igaza van. De ha már hozzáfogunk e téren a nagytakaritáshoz, akkor vegyük elő a többi likőr-gyárosokat is. „Grande distillerie française": a Zwack, a Braun testvérek, az Ambra r.-t., a Gottschlieg r.-t. és az összes többi budapesti likőrgyárak. Valamint Damase Hobé, valamennyi magyar likőrgyár francia vignettával hozza forgalomba a „triple-sec"-et, a „curaçao"-t, a „Cherry-brandy"-t, a Benedictinit, a Chartreust, az Allasht és ki tudja meg miegymás nevü italokat. Emiatt megütközni nem igen lehet, mert akkor „cognac" név alatt a Magyarországon készült borpárlatot sem szabadna forgalomba hozni. Cognac ugyanis egy francia város neve és az ott készült borpárlatot keresztelték „cognac"-nak. Ugyanigy vagyunk a „Médoc cordial"-lal (Médoc város nevét viseli) a Benedectinivel, (a hasonnevü apátság után) a Chartreussel stb. Ha tehát Damase Hobé párisi vegyészmérnök Budapesten személyesen likőröket gyárt és azt francia cimkékkel hozza forgalomba, ez ellen szigoru kifogást emelni — az egyenlő elbánás elvénél fogva — nem igen lehet. Mert annyi joga Hobénak is van, mint a többi likőrgyárosoknak.

Tekintsünk bele különben a likőrgyártás titkába. Kétféle módszer van: a francia, vagyis a meleg uton való gyártás és a másik, a hideg uton való készités. A legtöbb magyar likőr hideg uton készül. Ehhez különösebb berendezkedés nem kell, ilyen módon mindenki házilag is készithet likőröket. Aetherikus olaj, vagy essencia, cukor és szesz kell hozzá. Az illóolajat, vagy essenciát (pl. rum-aromát, császárkörte, vanilia, allash, chartreus és minden más likőr essenciáját) az aetherikus olaj gyárosoknál szerezzük be. Készitsünk tehát 100 liter vanilia likört. Veszünk 30 liter szeszt, amelyhez hozzáadunk 40 liter vizet és főzünk 30 kilogramm cukorszörpöt, melybe beleöntünk egy deciliter vanilia-essenciát. Mindezeket az anyagokat jól összekeverjük és kész a vanilia-likőr. Evvel ellentétben a francia-likőr igy készül. A „triple-sec" aromáját például száritott narancshéjból párolják le. A narancshéj vizzel felöntve kerül a rézüstbe, amelyet addig forralnak, amig a viz csövön keresztül gőz alakjában elpárolog. A gőzt légmentes edényben felfogják, lehütik és kész a cseppfolyós narancsessencia. Ez a főalkatrésze a „triple sec"-nek, de a különböző gyárak, — amelyek ugyanis francia módszerrel dolgoznak — saját titkos receptjeik szerint más aromatikus vegyszereket is adnak hozzá. A szesz, a cukor menynyisége és az aromatikus szerek keveréke is minden gyárnak a saját titka, de fontos, hogy az egész eljárás meleg uton történjék, tehát a vizet, a szeszt és a szirupot is forralt állapotban keverik össze. A francia eljárás szerint a fent leirt módon párolják különféle gyógyfüvek keverékéből a növényi illatokat (Benedektinihez, allashoz, chartreushöz), igy készül kávéból a Mocca-illat, a vanilia-lehuzat stb. A likört aztán ugy gyártják, mint a triple-secnél leirtuk. Ha kész a likör, desztillálják, majd palackozzák és igy érlelni hagyják. Minél tovább — hónapokig, vagy évekig — fekszik a likör, annál érettebb, annál finomabb zamatu.

Ezek után teljesen mindegy, hogy Párisban, vagy Budapesten készül-e a francia módszerü likör. Hobé mesternek saját receptje van, és e szerint gyártja Párisban, Berlinben, Wienben és Budapesten, szóval mindenütt, ahol gyára van a saját védjegyével ellátott likőröket. Jól, vagy rosszul? Ezt birálja meg a fogyasztóközönség, amelyet nem lehet félrevezetni sem francia, sem kinai, sem arabus nyelvü cimkékkel.

Jubilál az élelmiszerüzem

Százmilliót ér a telep

Érdekes jubileum lesz az idén. Tizesztendős jubileumát üli meg a Községi élelmiszerüzem, amely ez alatt a tiz esztendő alatt óriási missziót töltött be. Az uj közélelmezési bizottság tagjai, köztük Joanovich Pál ny. államtitkár és dr. Vasek Ernő ny. kormánybiztos, a napokban jártak kint a telepen. Elragadtatással szemlélték azt a mérhetetlen gazdagságot, amelyet itt halmoztak fel. A bizottság tagjai azonban csak azt látták, ami ma tárult a szemük elé. Hallhatták, hogy az élelmiszerüzem évenkint 13,000.000 kilogramm élelmiszert szolgáltat ki és első szempillantásra is észrevehették, hogy a telep ma százmilliónál lényegesen több értéket képvisel. De nem láthatták azt, hogy miből lett? Erre vonatkozólag érdemesnek tartunk néhány adatot felsorolni.

1911 év őszén indult meg a közélelmezési ügyosztály akciója a drágaság leküzdésére. Az első cél az árnivellálás volt, de csak aki most látta ezt a telepet, az tudja, milyen messze hagyta el az üzem ezt az eredeti célt. Folkusházy Lajos alpolgármester volt akkor a közélelmezési tanácsnok. A közgyülés és a sajtó elkeseredetten támadta a gondolatot, majd évek során át az üzemet, mig végre egész Budapestnek látnia kellett a nagyszerü eredményt. Az első esztendőben az üzemnek öt igazgatója volt. Az ötödik Reich Samu lett, aki azóta is az üzem élén áll és akinek Folkusházy mellett legnagyobb érdeme van a felvirágoztatás körül. Ezt a rendkivül praktikus, kiváló szakembert, akinek szorgalma és odaadása is páratlan Folkusházy éles szeme fedezte fel és csábitotta haza Hollandiából. Amit itt csinált tiz év alatt, nem egyszer méltatták a világsajtó hatalmas orgánumai is áradozó cikkekben.

Az első 19 árubódé 1911 december 2-ikán nyilt meg. Azóta a számuk ötvenre emelkedett és vannak közöttük bérelt boltok, amelyek Budapest legszebben berendezett, legtisztább üzlethelyiségei közé tartoznak. Kezdetben csak birkahust, vadhust, és a főváros által gyártott kolbászárukat hozott forgalomba az üzem, de Reich már az első esztendőben a tojást, a vajat, a sajtféléket, a szárnyasokat és édesvizi halakat is árusitani kezdte. A háboru kitörése után az élelmiszerüzem ugyszólván egy éjszaka alatt nemcsak a fővárosnak, de az egész országnak legnagyobb élelmiszerelárusitó üzemévé lett. Leirhatatlan az a teljesitőképesség, amelyet az egész háboru alatt produkált. Ma már nincs egyetlen élelmezési cikk se, amelylyel az élelmiszerüzem ne foglalkoznék.

Mint emlitettük, az üzem ma több mint százmilliót ér. Pedig a közgyülés eredetileg a berendezésre és az üzleti forgótőkére együttesen 500,000 koronát szavazott meg, majd 2,500.000 K-ra emelte.

Értesülésünk szerint Reich Samu igazgató azzal fogja megünnepelni a tiz esztendős jubileumot, hogy pompás ujitásokat léptet életbe. Valószinüleg még ebben az esztendőben elmondhatja az élelmiszerüzem, hogy minden, de minden anyagot, ami óriási üzemében található, iparilag is feldolgoz. Igy lesz ez kezdve a virsliktől és kolbászoktól egészen a papir-szipkáig, amelynek céljaira a baromfik szárnytollait fogják felhasználni.

Események

Előfizetőinket tisztelettel fölkérjük, hogy az esedékes előfizetési díjakat a megküldött postatakarékpénztári befizetési lap fölhasználásával sürgősen beküldeni szíveskedjenek, mert további késedelmezés esetén kénytelenek leszünk a lap küldését beszüntetni.

Előfizetési árak:

Egész évre 160 korona
Fél évre 80 korona

A koronázási jubileumi díj. A Ferenc József koronázási jubileumi díj kiadása valaha a háború előtt óriási irodalmi esemény volt. Két-háromezer korona akkor sokat jelentett, ma azonban igazán nem más, mint egy kis zsebpénz. A díjat különben a forradalmak alatt nem adták ki és most készülnek valakiket megjutalmazni a tanács 1918 dec. 3-iki határozata értelmében esedékes 2800 koronás tudományos és 2000 koronás szépirodalmi díjjal. A biráló bizottság tagjaiként a következőket fogják kiküldeni: Magyar tudományos díj: elnök: dr. Buzáth János, helyettese: dr. Lobmayer Jenő, tagjai: Ernst Sándor, dr. Hanuy Ferenc, dr. Lázár Ferenc, dr. Magyar István, Ortvay Rezső, dr. Osvald István. Magyar szépirodalmi díj: elnök: dr. Buzáth János, helyettese: dr. Lobmayer Jenő, tagok: dr. Berzeviczy Albert, Hamar István, dr. Jeszenszky István, Rózsavölgyi Gyula, K. Törökné Kovács Hermin és Usetty Ferenc.

Sántha tanácsnok nem mond le. A mult héten — amint meg is irtuk — hirek keringtek a városházán Sántha Dénes tanácsnokról. Ha a hirek igazak lettek volna, akkor az udvariasság szobrát kellett volna megmintázni Sántha tanácsnokról, aki csupa udvariasságból, hogy helyet csináljon Lung Gézának, le akart volna mondani a tanácsnoki állásról és elvonult volna Óbudára előljárónak. A hirek most megcáfolódnak, Sántha tanácsnok marad, az óbudai előljáró pedig Szente, Rajháti, vagy Papperth tanácsjegyzők közül lesz valaki.

Az Apolló sorsa. Az Apolló-kabaré sorsa tekintetében különböző hiradások jelentek meg az elmult napokban. Mindenekelőtt meg kell állapitani, hogy nem igaz az a hir, mintha Csernoch János hercegprimás, a Kaszelik-örökség gondozója, bármilyen lépést tett volna a színház ellen. Olyan fennköltelkü főpap, mint Csernoch, nem is tehet ilyesmit, amikor tudja, hogy több mint ötven család exisztenciájáról van szó. A középitési bizottság döntése ismeretes. Eszerint a tanácsnak a békekötéstől számitott három hónap lejártával kötelessége a szinház lebontását végrehajtatni. A kérdés most az, hogy vajjon megvan-e már kötve a béke és ha igen, mikor történt? Akkor-e, amikor Benard miniszter aláirta, akkor-e, amikor a nemzetgyülés ratifikálta, vagy csak akkor lesz-e megkötve, amikor legalább három ellenséges nagyhatalom szintén törvénybe iktatta a trianoni békét. Szabó Imre főügyész lesz hivatott erről jogi véleményt adni és jogász-ember aligha mondhat mást, hogy a béke ma még nincs megkötve.

Hajdu Ilona a Renaissanceban. A Renaissance műsora állandóan zsufolt házakat vonz. A közönség pompásan mulat a Forgószél kisasszony kacagtató fordulatain és el van ragadtatva az Aranypor gyönyörü és izgalmas képeitől. Az egynegyed 9-kor kezdődő előadás filmrevüjében állandóan viharos tapsok ünneplik Hajdu Ilona opera-áriáit. Nagy sikere van Dohnányi Ernő Nemzeti fohász-ának, Márkus Gábor Ady-dalainak, az Operaház ballettáncosnőinek, Vidor Jenny primadonna-karrikaturáinak és ifj. Tolnai Ákos verseinek is. Az előadások kezdete 5, háromnegyed 7 és negyed 9, vasárnap fél 4, 5, háromnegyed 7 és negyed 9.

A Városház e heti műsora. Szerda, csütörtök: Gróf Rinaldo. Péntek: A samárjai asszony. (Először). Szombat: A samárjai asszony. Vasárnap délután: Sztambul rózsája; este: A samárjai asszony.

Nick Winter és Mattyasovszky Ilona játsszák a Corso műsorán a Dráma az Alhambrában cimü 2 részes kalandorfilm főszerepeit. Az első rész, mely 5 felvonás keretében izgalmas trükkök és bravurok sorozata, páratlan érdekességü cselekményével és a rendezés látványosságával szenzációszámba megy. Ezenkivül Max Linderrel a főszerepben: Maxi és a nadrágtartó cimü bohózat kerül bemutatásra.

A tőke

A tőzsdéről

Heim és Schlick. Blazirt arcvonásokkal, jellegzetes nagy sasorral, monoklival a jobbszemén egy ifju áll a Schlick-krécliben. Heim Jaques. Lesimitott, lángvörös a haja. Ha kidugná a fejét egy kéményen, nyomban nagy tüzriadalom támadna és nyilván megfujnák a vészkürtöket. Arca simára borotvált, sápadt. Hangját nem hallani és csak a szemei forognak szenvtelen kifejezéssel. Végigtekint a körötte hadonászó, zsivajgó tömegen, amely áhitattal lesi minden mozdulatát. Pózolja a nagy gondolkodót, pedig leri az arcáról, hogy semmire sem gondol. A napoleoni-póz ellenszenvessé teszi. De hisz vajjon, ki tudná elképzelni Napoleont a harcmezőn, ahogy Schlick-kötéseket noteszbe jegyez? Mert Heim Jaques most Schlick-ben dolgozik. Vásárol. Azt mondják külföldi számlára. Lehet. Más jól értesültek azonban ugy tudják, hogy a Schlick és Láng között fuzió készül és ez ad Heimnak vásárlási kedvet. De megszólalnak a legjobban informáltak is és azt hiresztelik, hogy a Schlick-részvények körül majorizálási harc folyik: a Magyar-Olasz és az Iparbank összecsaptak a részvénytöbbség megszerzése körül. Mindegy. A fontos, hogy Heim vásárolja a Schlicket és evvel emeli a részvények kurzusát.

(A börzéző szedő megjegyzése: — Szépen emeli!... 5000 koronám uszik rajta.)

Égisz a fekete táblán. — Titkár ur! 1250 koronáért kötöttem Égisz-t. A Scherz titkár táblája körül gomolygó tömegből azt kiáltották oda hétfőn, pont 11 órakor Mezei titkárnak, (ő helyettesitette aznap Scherz titkárt), mire a táblára, a többi papirok közzé feljegyezték:

Égisz 1250.—

Ennyiből állt a tőzsdetanács által engedélyezett bevezetés, mert hisz az Égisz-t már régen bevezették a tőzsdére, hónapok óta forgalmas üzletet bonyolitanak le e papirban, amelyhez most a hivatalos szinezetet is megadták. Ezentul az Égisz-t tehát hivatalosan lajstromozzák, naponta föliriák majd a fekete táblára, mert már a magánforgalomban is tapasztalható volt, hogy a részvények iránt az érdeklődés mindegyre növekszik.

Ütközet Drasche mellett. Lezajlott a nagy harc, amely a Kőszénbánya és téglagyár (Drasche) részvénytöbbségének a birtokáért heteken át folyt. Eddig a Drasche a Hitelbank ipari érdekeltségéhez tartozott, mert szinleg ott volt a majoritás. A tőzsdén lefolyt események azonban azt igazolták, hogy a Hitelbank nem ült valami erősen a nyeregben, mert mikor ismeretlen célra vásárolni kezdték a Draschét, az árfolyamok folytonos emelkedése arányában mindegyre több áru jelentkezett (valószinüleg a közönség köréből és nem a Hitelbank tárcájából), ugyannyira, hogy a 6000 koronás kurzus felé már az eddigi felvevők is elmaradtak. Az utóbbi napokban Drasche-részvények már egyáltalán nem cseréltek gazdát. Mert a részvények most már biztos kezekben vannak: a majoritás az Angol-Magyar Bank tárcáiában fekszik. A Munk és Davidson bankcég utján ők voltak a titokzatos vásárlók, akik heteken át izgalomban tartották a Drasche-részvények boldog tulajdonosait.

A Just-féle izzólámpa-részvények dominálták az utóbbi napokban a magánforgalmat. A részvények, amelyekből 50—100 és 500-as skripszek vannak forgalomban, igen keresettek voltak 750 K, sőt még magasabb árfolyamon is. Tüzelik a vételkedvet a vállalatról forgalomba került igen kedvező hirek. Többek között, hogy a gyárat legkésőbb április havában üzembe helyezik és hogy a gyártmányok iránt máris lázas érdeklődés mutatkozik. Just neve világhirü és ennek tulajdonitják, hogy már Amerikából is érdeklődtek több millió darab izzólámpa szállitása iránt.

Az Általános faipari és fakereskedelmi részvényeit a Mercur-bank csütörtökön vezeti be a tőzsdén. A magánforgalomban egyelőre csekély érdeklődés mutatkozik a részvények iránt. Árfolyamuk 1000—50 korona körül ingadozik.

Az uj fabank textil-vállalkozása. Selyem- és Textilárú-Kereskedelmi R.-T. cég alatt Budapesten (V., Bálvány-utca 22.) a bécsi Maximilian Friedmann & Gebr. Schiel selyemgyáros, a budapesti Holitscher Bernát nagykereskedő cég és a Fabank részvételével uj vállalat alakult 10 millió korona alaptőkével (20.000 darab 500 korona névértékü részvény).

A Star filmgyár és filmkereskedelmi r.-t. 1918—1919. és 1919—1920. évi együttes mérlegét 5 millió korona alaptőke és 7,858.009 K nyers jövedelem mellett 1,225.264 K tiszta nyereséggel zárja. A január 25-re egybehivott közgyülésnek az igazgatóság az alaptőke felemelését és az elsőbbségi részvények előjogainak megszüntetését fogja javasolni.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Honthy Hanna, Balogh Böske
és Galetta Ferenc felléptével
::: Minden este 1/2 7 órakor :::
SZILVESZTER
Operett 3. felv. Irták: Balassa Emi és Urai Dezső.
Vasárnap január 23-án délután 1/2 3 órakor mérs. helyárakkal
A NEBÁNTSVIRÁG
Jegyek elővételi dij nélkül egész hétre előre válthatók a szinház pénztáránál délelőtt 9-től 1-ig és délután 3 órától az előadás kezdetéig, valamint az összes jegyirodákban.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
MADAME RECAMIER
történelmi filmregény 6 felvonásban
A ROSSZ FIU
pályadijas cowboy-film 5 felvonásban.
A TENGERÉSZ amerikai burleszk-vigjáték.
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: 5, 7 és 9 ó. Vasárnap 3, 5, 7 és 9 ó.

FŐVÁROSI ORFEUM
LIESZKOVSZKY és NÁDASY
a m. kir. Opera első táncosainak vendégfellépése
valamint a nagy januári müsor. Kezdete 1/2 7 órakor.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Kezdete fél 7 órakor
Az asszony és a hűség
Voltaire meséje alapján. Irta: Csendes Géza.
A község dolgába
Komédia 1 felv. Irta: Liptay Imre.
A veréb
Maupas ant novellája 3 felv.
Berky Lili, Szőllősi Rózsi, Békeffy László, Mihályi Vilcsi és Gózon Gyula
uj kuplékkal.

Erzsebet-körut 31. : BONBONIER : Telefon J-121-68
Minden este 7 órakor. A kitünő uj januári müsor.
ÉJFÉLKOR (Gömöry Vilma és Kőváry)
Gárdos Kornélia fellépte és még 6 uj bohózat, tréfa.

BARRABAS
II. RÉSZ, A KAINBÉLYEG
hatalmas franczia kalandorfilm négy részben
az OMNIÁBAN
Előadások 5, 3/4 7, 1/2 9, vasár- és ünnepnap 1/2 4, 1/4 6, 7, 1/2 9 órakor kezdődnek
Jegyek a szinház pénztáránál és Bárdnál kaphatók.

A GOLKONDA ROBERT ROBERTSON a főszerepben. :-: Irta: RUDYARD KIPLING.
Megelőzi ezt egy kitünő amerikai burleszk-vigjáték
ZIGOTT MINT DONZSUÁN
a ROYAL-APOLLOBAN
Előadások: 5, 3/4 7, 1/2 9, vasár- és ünnepnap 1/4 4, 5, 3/4 7, 1/2 9 órakor kezdődnek. Jegyek a szinház penztáránál és Bárdnal kaphatók.

Brilliáns, arany, ezüst és platinát minden hirdetett árnál drágábban veszek DEUTSCH ÉKSZERÉRZ Károly-körut 28. szám (Gerlóczy-utca mellett

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likör-, rum- és cognac-gyár, :: teanagykereskedés ::
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921 január 26-án — 5. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

A legszélesebb választói jog

alapján ült össze ez a törvényhatósági bizottság, amelynek momentán csak a többségi pártja intézi Budapest ügyeit. A héten aztán az a meglepetés érte Budapest lakosságát, hogy a legszélesebb választói jog mellett is túlsok háziur került be városatyának, ami mindenesetre furcsa jelenség, mert hiszen Budapest több mint egymillió lakosa közül legföllebb néhány ezer lehet a háziur. Egy kicsit kiábrándítóan hat ez a meglepetés, mely nem csak a távollevő ellenzék, de a jelenlevő többség is mindenkor és nyiltan a demokrácia elveit vallotta. Ha azonban a demokrácia csak addig tart, amig a korlátlan felmondás kérdése szőnyegre nem kerül, akkor — bocsánatot kérünk — de ez nem demokrácia. Meg kell állapitani, hogy a többség vezérei, mint *Csilléry* András, vagy *Usetty* Ferenc, a lakók érdekében szavaltak. Tudni kell azt is, hogy a kisebbség szociálista-párt képviselő csoportja szombaton este valósággal egyhangulag tiltakozott a korlátlan felmondási jog ellen. Nehéz akkor mégis megérteni azt a közgyűlési határozatot, amely ezt a családok existenciáját mélyen érintő kérdést *nem találta sürgősnek.*

Igazolja a többséget az is, hogy a kérdés fölvetője, aki a lakók érdekében beszélt, szintén az ő soraikból került ki. A legnagyobb csalódás tehát magát a többséget érte, mert — mi legalább úgy ismerjük a pártfegyelmet — nem engedték volna ezt a témát fölvetni, ha az ellentétben lett volna a párt programmjával. De vajjon hol maradt ugyanez a pártfegyelem a szavazásnál? Szerencsére ezt az óriási fontosságu kérdést nem az fogja eldönteni, hogy annak tárgyalását a főváros közgyülésén 56 háziur nem tartotta sürgősnek.

Mi tudjuk nagyon jól, hogy a háziurak oldalán is van igazság. Tudjuk, hogy vannak koplaló háziurak, de ki meri tagadni, hogy ezerszer annyian vannak a koplaló partájok? Hiszen fölvirrad még a háztulajdonosok napja is, de a *korlátlan* felmondási joggal meg kell várni, amig elegendő lakás lesz, a korlátlan stájgerolási joggal pedig azt az időt, amikor az ő szabadságukkal együtt a szabad elhelyezkedés lehetősége is megjön és amikor minden társadalmi osztály elérj azt, hogy a létminimumát meg tudja keresni. Ennek a két korlátlanságnak a mai viszonyok között való gyors életbelépése azt jelentené, hogy a családok ezrei kerülnek az utcára. A háztulajdonosoknak be kell látniok, hogy vagyonuk értéke óriási módon megnövekedett akkor is, ha annak jövedelmezősége a minimumra csökkent is. Aki pedig nem tudja bevárni a jövedelmezőség kialakulását, az valószinüleg egyike azoknak, akiknek vagyoni viszonyai nincsenek arányban azzal, hogy milliókat érő ház tulajdonosa legyen. Az ilyen háziur ne keresse a lakókon azt, amit tőle a konjunktura megtagadott.

Nem akarja azonban senki sem útját állani annak, hogy a gazdag ember ne fizesse meg tisztességesen főuri lakosztályait. A szociális intézkedések csak a szegények, a szerény körülmények között élők érdekeit szolgálhatják. Ahol a jólét tobzódik, ahol élére rakják az ezreseket, a valutákat, vagy a részvényeket, ott nincsen helye a szánalomnak. Keressék és találják meg az igazságot, akiknek ez ma a feladatuk és ne szaporitsák a nyomoruságot.

Fullánkok

A kritika

nem csak joga, de kötelessége a törvényhatósági bizottság tagjainak, az viszont, hogy ez a kritika komoly legyen, eminens érdeke nem csak maguknak a városatyáknak, de a párt és a közgyülés tekintélyének is. Az ostobaságig hazug vádakat kovácsolni nem nehéz, de annál szégyenletesebb dolog. Hiszen a közelmultban olyan puritán férfiut akartak vádlottként kezelni, mint Buzáth János alpolgármester, akihez soha sem ért a gyanunak még csak az árnyéka sem. Hogy a végén a vádló rágalmazóként állott a közgyülés előtt, azzal mi előre tisztában voltunk. Buzáth János tisztességét, az elektromos üzem jóhirnevét pedig nem kevésbbé jeles férfiak védték meg, mint Joanovich, Kossalka és Usetty bizottsági tagok. Ilyen módon népszerüséget keresni nem szabad, a demagógiának ez a módja érvényesülhet a soffőrök között, akiket minden demokratikus világfelfogásunk dacára sem vagyunk hajlandók Buzáth János, vagy akármelyik derék tisztviselő illetékes birának elismerni. A soffőrök egészen más korszakban itélkezhettek az alpolgármesterek fölött, és mi azt a korszakot egyátalán nem kivánjuk vissza.

Lámpa-razzia

is van már és úgy látszik, helyes hogy van, mert a megrendszabályozottak eddig több mint negyedmillió birságot fizettek. Egyes mulatóknak és nagy éttermeknek a világitási rendelettel való visszaélése azonban már egyenesen felháborító. Heti tiz-tizenöt vaggon szenet jelent az a pazarlás, amit a Bristol, a Hungária, a Dunapalota, a Metropol szállodák, a Tabarin, az Excelsior, az Imperial és egyéb barok véghez visznek. De nem szabad kivételeket sem tenni. Egyes mulatóknak két óráig van joguk nyitva tartani, mig másoknak tizenkettőkor zárniok kell. Igazságérzetünk tiltakozik az ellen, hogy ilyen kivételeket inaugurálhanak bármely jogcimen. Mindenkivel szemben egyforma mértékkel kell mérni. Nem olyan korban élünk, amikor az emberek, akiket száz kényszer szorit még mindig meg, szivesen türnék el, hogy másoknak kiváltságaik vannak.

A Turul-kaszinó

és társaira is rájár a rud. Az ember elképed azon a találékonyságon, amelylyel a kártyások a bőrüket védik. Az ötletesség olyan fedezéke mögött játszódnak le kis és nagy tragédiák, hogy Arsen Lupinnek is becsületére válnék. Az ötletesség mögött azonban az erkölcsöknek olyan rettenetes elfajzása jelentkezik, hogy az embernek kétségbe kellene esnie, ha nem tudná, hogy ebből a nyavalyából is van gyógyulás. És ez a gyógyulás a háboruban kificamodott elmék és erkölcsök javitása, a belső rend visszaállitása, a gazdasági rekonstrukció elkövetkezése. De ha mindez nem elég, akkor ott van az állam kezében a végső eszköz: tessék a naplopókat munkára korbácsolni.

Körséta a városházán

Korrigálják a hibákat — Szerződéseket kapnak a mellőzöttek — Szétosztják a jegyzőket

A városházán most, hogy végre valahára tényleg befejeződött a tisztujitás, némiképen mégis helyreállott a nyugalom. Az árvaszéki jegyzők megválasztásával lezáródott a tisztujitás és most már majd a tanácsi választások kerülnek sorra.

Legsulyosabb gond volt azonban a tanácsnokok beosztása, amelyen legalább ideiglenesen most már tul van a polgármester. Hasonló beosztási gondok azonban ujból aktuálisak, mert

a megválasztott uj jegyzőket is el kell helyezni,

valamint a régebbi főjegyzők és jegyzők kivánságainak figyelembevételével ők is uj beosztást fognak nyerni. Ma ugyanis e tekintetben még teljes a rendetlenség, vannak egészen kis ügyosztályok, ahol négy-öt jegyző müködik. A megválasztott jegyzők természetesen többen majd a kerületi előljáróságokhoz fognak jutni.

Beszélnek arról is, hogy nemcsak a fogalmazói, hanem a számvevőségi, pénztári és egyéb szakszemélyzetből is többen el akarják hagyni a főváros szolgálatát, aminek oka egyrészt a nehéz megélhetés, másrészt pedig az, hogy sokan tartanak tőle, hogy a tanácsi választásoknál majd ugyanazok az elvek fognak érvényesülni, amelyeket az általános tisztujitásnál szomoruan láttunk. Ugy tudjuk, a tanács sokkal méltányosabb lesz és az igazi érdemeket mindenesetre honorálni fogja. Az aggodalom mindazonáltal él és a menekülés folyamata máris megindult.

Megemlékeztünk *Wargha* László műszaki főtanácsos esetéről, aki szintén elkedvetlenedett és menni akar. Értesülésünk szerint a héten

Wargha László tényleg beadta nyugdijazás iránt való kérvényét,

a polgármesterek azonban ugy találják, hogy azt a hatalmas munkaerőt, teremtő energiát és páratlan szakképzettséget, amelyet *Wargha* László képvisel, *semmi szin alatt nem nélkülözheti a főváros.* Wargha egyszerüen pótolhatatlan. Ragaszkodik hozzá *Bárdi* tanácsnok is, aki most a városépitési ügyosztály élére került. Bárdi műszaki rendőri kérdésekben elsőrendü szaktekintély, de nem nélkülözheti Wargha László városrendező talentumát. Ugy tudjuk, már meg is találták a módját, ahogyan Wargha László munkáját továbbra is biztositani lehet. Elintézik ugyan a nyugdijazás iránt beadott kérvényét és miután nyugdijazták, *talentumához méltó szerződést ajánlanak föl neki.* Szóval mint szerződéses alkalmazott folytatja tovább kiváló tevékenységét.

Itt emlitjük meg, hogy a városépitő ügyosztály, amelyet műszakivá szerveztek át, helyettes vezetője a jövőben szintén műszaki képzettségü ember lesz. Ugy tudjuk, a III. ügyosztály helyettes vezetője *Barczen* Gyula műszaki főtanácsos lesz, mig *Véssei* Ede főjegyző, az eddigi helyettes ügyosztály vezető elhagyja az ügyosztályt. A jegyzői kar éme kitünő tagjának ma még nincs uj helye, de aligha lesz nehéz elhelyezni, mert nem felejtették el még azt a sikeres, alkotó munkát, amelyet annak idején a közegészségi ügyosztályban Buzay, majd *Márkus* Jenő tanácsnokok mellett kifejtett.

Ujra beszélni kezdenek arról, hogy a két kibukott, keresztény-vallásu tanácsnokot,

Marher Aladárt és Stankovits Szilárdot, miként lehetne elhelyezni?

A terv az, hogy — mint azt Wargha László esetében láttuk — őket is szerződéses jelleggel kivánnák alkalmazni. Emlegették is egy időben Marhert, mint az élelmiszerüzem, Stankovitsot pedig mint az elektromosmüvek igazgatóját. Ez a két terv azonban természetszerüen teljesen kutbaesett, mert a két üzem régi vezetője kiálta a legkegyetlenebb offenzivát és mindketten nélkülözhetetlennek bizonyultak. A két tanácsnok sohasem pályázott ezeknek az igazgatóknak az állására, mert ők maguk is teljesen tisztában voltak azoknak értékével. Helyet szeretnének nekik biztositani, feltétlenül meg is érdemelnék, de ma még senki sem tudja, milyen uton-módon. *Borvendég* Ferenc főjegyző, akit a tanácsnokválasztásnál szintén sulyos méltánytalanság ért, a földgáz-kérdésben teljesen önálló hatáskört kap és értesülésünk szerint valamivel szintén kárpótolni kivánják a fájdalmasan mellőzött *Liber* Endre főjegyzőt is. Az ő uj munkaköréről azonban még nem történt intézkedés.

Csatazaj a Városi Szinház körül

A Népszinházi Bizottság döntése előtt

Soha szinházbérletről még annyit nem beszéltek, mint a Városi Szinház pályázatáról. Csunya kortes-kedés indult meg és különösen a sajtóban fest igen jellegzetesen az a harc, amely a pályázók között megindult. A nyilatkozatok vizözöne önti el a lapok hasábjait és a tárgyilagosság meglehetősen hiányzik minden ponton.

A Népszinházi Bizottság döntése már nem sokat várat magára, sajnos, ez aligha fogja jelenteni a megindult harc megszünését. A tizenkét pályázó közül tizenegy le fog maradni és ez a tizenegy ujabb uttakot fog inditani a szerencsés tizenkettedik ellen. A mi álláspontunk ebben a kérdésben az, hogy a fővárosnak kötelessége annak adni a bérletet, aki a művészeti és anyagi megbizhatóság követeléseinek megfelel és aki mellett a főváros legtöbb haszonhoz jut.

A fővárosnak, ami a hasznot illeti, nem sok a válogatni valója. Az összes ajánlatok iparkodtak az eddigi százalékos részesedéshez alkalmazkodni és — talán két pályázó kivételével — mindegyik harminc százalékos részesedést ajánlott. Vessünk azonban egy pillantást a pályázókra. A MOVE és HADRÓA egyesületek csak akkor nyujtanának teljes művészeti garanciát, ha ismernénk azokat a markáns művész-egyéniségeket, akiket a szinház élére akarnának állitani és ha tudnánk, hogy ezek teljesen függetlenek az egyesületek irányitásától és azoknak csak anyagi elszámolással tartoznak. Az egyesületi szinház-kormányzással tisztában vagyunk. Alig lehet azonban nagy fejtörése a Népszinházi Bizottságnak, amikor ezeknek az egyesületeknek az ajánlatát tárgyalja, mert mindakettő elárulja, hogy mozival akar operálni. Tisztelet, becsület a mozinak, de a Városi Szinházat erre a célra elpazarolni nem szabad. Tapolczai Dezső és Faludi Gábor külön ajánlatokat nyujtottak ugyan be, de senki sem kételkedik benne, hogy a két ajánlat mögött egyazon pénz bujik meg. Ez a rezsim pedig eddig sem produkált a Városi Szinházban igazán művészit, de Faludiéknak, ami alatt a Tapolczai-féle ajánlat sorsa is értendő, rossz néven fogja venni a bizottság, hogy a Vigszinházat külföldi ember kezére juttatták. De nem fogadhatja a bizottság bizalommal a Beöthy-féle ajánlatot sem, mert nem szolgáltathat segédkezet egy szinházi trösztbeteges, pusztitó és antiszociális terieszkedésének. Hiába mondja Beöthy, hogy a Városi Szinház a saját külön szakállára megy, senki sem lesz olyan naiv, hogy Beöthyt, a Városi Szinház igazgatóját el akarja választani a benne összpontosuló másik négy igazgatótól. És ki hiszi el, hogy Beöthynek ideje lesz a Városi Szinházzal jobban törődni, mint a többi szinházaival?

Nem sok töprengés kell hozzá, hogy a Pázmán Ferenc, Dalnoki Viktor, Verő György és Darányi Ferenc ajánlatait túlságosan komolyan ne vegyük. Szinházigazgatást eddig csak messziről láttak, sőt például, Darányi Ferenc, közelről sem sokat; mégis a fáma azt mondja, hogy Darányi Ferenc egyike azoknak, akik a legtöbb reménynyel pályáznak. Ábrányi Emilről Tangó azt állitotta, hogy a Városi Szinházat ki akarja bérelni, hogy elszerződtesse az Opera legjobb erőit és igy végül az Opera is az ő kezére jusson. Hogy ez igaz-e, nem tudjuk, de mindenesetre igen érdekes manöver lenne, ami csak az állami szinházak gyámoltalanságát mutatja. Ábrányi ismeri az Operát és ha ilyen ötletei vannak, akkor tisztában van azzal is, hogy az Operaházat legyürni nem valami nehéz.

Igen figyelemreméltó ajánlat a derék budai direktoré. Sebestyén Gézáé. A sok üzletember között egy lelkes, becsületes idealista, aki szivesen áldoz a művészetért, a kulturának nem vámszedője, de zászlóvivője. Megélni akar ő maga, jó exisztenciát kiván a szinészeinek és a többi minden a kulturáé és a közönségé. Budai küzdelmei, de ajánlatának becsületessége is olyan, hogy a Népszinházi Bizottság honorálni hivatott mindezeket a jeles tulajdonságokat és azt a tisztes áldozatkészséget, amit ez a kiváló ember hozni hajlandó. Sebestyén Géza ma apostola a magyar szinészetnek. Ezt nem mi mondjuk róla, hanem Haller István állapitotta meg a kultuszminiszteri székből, amikor ez a derék magyar direktor otthagyta a megszállott Temesvárt és eliött ide kalács helyett száraz kenyeret enni. Ezzel az emberrel szemben Budapestnek le kell rónia háláját.

Az állami ajánlat forrását a konkurrenciától való félelemben látjuk, mert a kultuszminisztérium nagyon jól tudta, hogy Beöthy is, Ábrányi is operaszinházat akarnak csinálni, amely sulyos konkurrencia lenne a gyenge lábon álló állami Operának. Kérdés, hogy a Városi Szinház sorsa nem dőlt-e el már abban a pillanatban, amikor az állam megtette ajánlatát? Vajjon ezzel nem lett-e puszta formalitás a Népszinházi Bizottság és a közgyülés állásfoglalása, hiszen a belügyminisztertől függ a közgyülés határozatának jóváhagyása. Budapest közönsége nincsen elragadtatva az állami szinházak vezetésétől és tényleg kétséges, hogy magánember nem nyujtana-e többet, nem tudna-e jobban reuzálni, mint az állam? Van azután még egy igen fontos probléma. Mi lesz a Városi Szinház mai alkalmazottjaival, akik mintegy 300 családot reprezentálnak? Ez az aggodalom fennáll akkor is, ha Beöthy vagy Ábrányi kapják a bérletet, hiszen ők is mindketten operaszinházat akarnak csinálni és akkor a mai személyzetnek csak igen kis részét tudnák alkalmazni. A régi Népszinház szinészeinek sorsa jut eszünkbe. Ezek esztendőkön át alig tudtak elhelyezkedni, amikor a Nemzeti Szinház beköltözött a Népszinház épületébe. Pedig akkor még más megélhetési viszonyok voltak, mint ma. Csekély vigasztalás az, amit Pekár Gyula államtitkár mond, hogy az állam a Városi Szinházba — operetteket is kiván játszatni. Igazi érv azonban az, amit Hegedüs Loránt pénzügyminiszter mond. Szerinte ez a bérlet nemcsak az állami szinházak mérlegét állitaná helyre, de egyben erkölcsi okokból megkiméln é a közönséget is attól, hogy olyan horribilis helyárakat fizessen, amilyeneket a magánszinházakban szednek föle. Okvetlen figyelembe kell venni azonban azt az egészséges gondolatot, amely dr. Lázár Ferenc királyi közjegyző, fővárosi bizottsági tagtól származik. E szerint az állam bérbevételi ajánlatát nem szabad addig tárgyalni, amig az állam meg nem fizeti a főváros kórházaival szemben fennálló tartozásait.

Megérett az idő a pártok békéjére

Mi az akadálya az együttmüködésnek? — Az ellenzék kész munkába lépni — Miért lépett ki Jaczkó Pál a keresztény-pártból?

A városházi szituáció igen élesen kezd hasonlitani ahhoz, amely az országos politikában előállott. Mindenki tudja azonban, hogy az országos politikában egy pillanatra sem állottak szemben olyan ellenségesen egymással szemben a pártok, mint a közgyülési teremben. A hangulat lecsendesedése tehát itt nem is volt várható olyan gyorsan, mint azt az országgyülésen láttuk. Bent a Dunaparti palotában azonban most az a bölcs gondolat kezd uralkodóvá lenni, hogy mindenkinek a tudását, tapasztalatait és munkáját igénybe kell venni, aki az országnak használni tud. Ugyanez a gondolat ujabban erősen kezd hőditani a közgyülési többség tagjai sorában. Természetesen vannak ugynevezett intranzigensek, akik azonban — nomina sunt odiosa — az utóbbi időben sulyos vereségeket szenvedtek, mint például az élelmiszerüzem, vagy az elektromos-művek ellen inditott offenziva során. Ezek a jelenségek megerősitették az elfogulatlanok hitét, akik mindig tudták, hogy a mult alkotásait meg kell becsülni és azokat közös erővel tovább kell fejleszteni. Ezek a mérsékeltek már több izben szóvátették, hogy az ellenzéknek a közgyülés munkájában való részvételét valamely aranyhid megépitésével lehetővé kell tenni.

ujabban pedig mind élénkebb lesz a kivánság, amely az ellenzéket a munka során akarja magával szemben látni.

A kérdés most már csak az, hogy mi az akadálya az együttmüködésnek? Mi az események elfogulatlan szemlélői, őszintén megmondhatjuk, amit látunk és ez az, hogy a probléma pompásan megoldódnék, ha — amit a keresztény községi párt tagjainak nagy része is kiván — *mérsékeltebb tekintélyek vennék át a vezérszerepet*, és ha — mint a parlamentárizmus elemi szokásai megkövetelik — *helyet adnának az ellenzéknek a bizottságok munkájában.*

Mi, ugy tudjuk, ez ki is elégitené az ellenzéket, amely mindenesetre komoly értékeket bocsátana a köz rendelkezésére. Mert az ellenzéken is látható ma már, hogy *megérett az idő a pártok békéjére.* Alkalmunk volt az ellenzék több vezető-egyéniségével is beszélni, alkalmunk volt tapasztalni, hogy

az ellenzékben is megvan az akarat, hogy a megfelelő módon nyujtott békejobbot elfogadja.

Hiszen kétségtelen az is, hogy *az ellenzék is visszás helyzetbe került.* Eljutott ahhoz a ponthoz, amikor döntenie kell. A döntés pedig nem lehet más, mint *vagy részt venni a munkában, vagy lemondani a mandátumról.* A mandátumról való lemondás azonban nem csak negativum lenne, de egyben az ellenfél erejének erőszakos megnövelése, amit egy pártnak sem szabad előmozditania. Ha tehát az ellenzék lemondana mandátumáról, az azt jelentené, hogy a póttagokra nézve is kötelező lenne ez a cselekedet. Ezzel szemben azonban *a többségi párt póttagjait be kellene hivni a közgyülésbe.* Ilyen könnyü győzelmet az ellenzék nem biztositha a többségnek.

Ma, amikor mindkét oldalon meg van a vágy a békére, *nem exponált tekintélyes férfiaknak kell kezükbe venni a kiegyenlités munkáját,* s aki ismeri a hangulatot, nagyon jól tudja, hogy az eredmény el nem maradhat, sőt *az ellenzékkel való béke lesz az, amely a többségi pártban is megindithatja a tisztulási folyamatot.*

Jellemző a helyzetre

Jaczkó Pál dr.-nak a többségi pártból való kilépése

is, amely igen komoly tünet. A többségi pártban érzik is ennek jelentőségét és tartanak a következményektől. A *Fővárosi Hirlap* munkatársa kérdést intézett *Jaczkó* Pálhoz kilépésének okára vonatkozólag, mire a következő kedves humoru, de egyben nagyon jellemző választ kapta:

— A demokrata és liberális városatyák távolmaradnak a közgyülésről, ugy gondoltam, hogy ha kilépek, *megpróbálom az ő helyüket betölteni.* Természetes tehát, hogy a munkában talán fokozott erővel tovább is részt veszek, mert én *ezen az uton látom az egészséges kialakulás lehetőségét.*

Megkérdeztük *Jaczkó* Pál dr.-tól, hogy szándékoznak-e többen is az ő példáját követni?

— *Többen is akartak velem jönni, de én lebeszéltem őket erről a szándékukról* — volt a válasz. — *Azóta több kisérlet történt abban az irányban is, hogy rábirjanak a pártba való visszatérésre, de meggyőződésem, hogy a közérdekre nézve előnyösebb lesz, ha nem térek vissza.*

Jaczkó Pál nyilatkozatából is kiviláglik, hogy a többségi pártban is vannak hullámzások, ami előbb-utóbb egészséges kialakuláshoz vezethet. Valószinü azonban, hogy ha az ellenzék ujra módot kapna a munkában való részvételre az egészséges kialakulás is lényegesen előbb következnék be. Ebből pedig a legnagyobb hasznot Budapest lakossága huzná.

Harc a progressziv adózásért

Fayer Sándor bizottsági tag nyilatkozata a pénzügyi értekezletről

A héten igen fontos értekezlet volt a városházán a községi adózás reformjáról. A tanácskozásról, amely Sipőcz Jenő dr. polgármester elnöklésével folyt le, sokféle, egymással ellentétes hir jelent meg. A tény az, hogy ezen az értekezleten igen fontos elv alakult ki és ez az, hogy a főváros az adóztatás terén minden vonalon a progresszivitás utjára tér. Sőt ezt már a gáz és villany uj árának megállapitásánál meg is kezdte. A progresszív adózás behozatalának azonban ma még sulyos akadálya van és ez a törvénynek az a rendelkezése, hogy a főváros területén az állami és a községi adóztatásnak közös tipusunak kell lennie. A fővárosnak akkor, amikor a helyes utra lép, ezt az akadályt még el kell háritania.

Ezekben a tárgyalásokban igen fontos szerep jutott Fayer Sándor vezérigazgató, fővárosi bizottsági tagnak, aki az adózás progresszivitásáért a közgyülésen már többször sikraszállott. Felkerestük Fayer Sándor főv. biz. tagot, aki a pénzügyi értekezlet lefolyásáról és progressziv adótervéről a következőket volt szives a Fővárosi Hirlap számára elmondani:

— A kérdéses pénzügyi értekezlet nem volt nyilvános és igy, bár annak folyamán véleményem szerint semmi olyasmi nem hangzott el, ami szükségessé tenné a titoktartást, mégsem tartom magamat felhatalmazottnak arra, hogy arról érdemben bármiképpen is nyilatkozzam. Azt az egyet azonban megelégedéssel konstatálhatom, hogy, véleményem szerint, a főváros komoly gazdasági érdekeit érintő kérdésekre vonatkozó tárgyilagos terveim, mint azt már több izben volt örvendetes alkalmam tapasztalni, ugy a polgármester ur, mint a tanács, mint pedig a többségi párt vezető tagjai teljesen tárgyilagosan, pártszempontok kikapcsolásával tárgyalják és ez a tény igazolja annak az eljárásomnak helyességét, hogy pártonkivüli álláspontomnál fogva a főváros munkájától nem tartom távol magamat, hanem abban továbbra is résztveszek. Ugy gondolom, hogy mindkét oldalon a bizottsági tagoknak legalább egy része rá fog jönni arra, hogy vannak olyan komoly gazdasági és egyéb kérdések, amelyeket minden pártszenvedély kikapcsolásával lehet tárgyalni és hogy tulajdonképpen a legfontosabb kérdések ilyenek, viszont azok a kérdések, amelyeknél a pártszenvedélyek összecsapnak, a csekélyebb jelentőségüek. Azt hiszem, hogy ezen az alapon a többségi párt is kivánni fogja a komoly munkában való részvételt az egész vonalon és még biztosabb vagyok abban, hogy a kisebbség megfelelő formában a komoly munkában mindenkor hajlandó is lesz részt venni.

— Adózási tervezetemben az ujszerü az, hogy az adózás nagyságát nemcsak a megadóztatandó összeg nagyságától, vagy származásától kivánom, hanem lényegesen fontosabbnak tartom a progresszivitás szempontjából a megadóztatandó összegek rendeltetését. Ezen meggondoláshoz az a tény vezetett, hogy a progresszivitás alapját tulajdonképpen az összegek teherbirása adja, tehát abból a feltevésből statuáltatnak progressziv adók, hogy nagyobb jövedelmek vagy nagyobb vagyonok fokozottabb adókulcs mellett való megadóztatást is elbirnak. Az én meggondolásom alapja az, hogy az adóteher elbirásának sokkal nagyobb mértékben adja alapját a megadóztatandó összegek hováforditásának kérdése. A jövedelem vagy vagyon bármily nagyságának tulságos mértékben való megadóztatása az adóalany produktivitását csökkenti, esetleg az adóalanyt magát semmisiti meg. Ha azonban a progressziv kulcsot a fogyasztás mérve szerint alkalmazom, ugy a progressziv megadóztatás eredménye kizárólag csak a fogyasztás csökkentésében juthat kifejezésre. Természetesen igen korlátolt az a kör, amelyben ilyen adózást keresztül tudunk vinni, de nagy örömmel láttam, hogy a tanács az első alkalmat megragadta és beleilleszkedve ebbe az eszmekörbe, a gáz- és villanyfogyasztás árait már ilyen alapon állapitotta meg. Mint ismeretes, a gáz- és villanyszolgáltatás árait a fogyasztott mennyiséghez képest progressziv módon állapitották meg. Ez nem jelent mást, mint hogy egy bizonyos mennyiségen tul való fogyasztásért a város progressziv kulcs alapján adót szed, amely adót viszont arra fordítja, hogy a legkisebb mennyiségben való fogyasztás árait önköltségi árakon alul adhassa. Mig egyrészt a legtakarékosabban élő osztályok nem tudják a mai árakat megfizetni és igy indokolt, hogy ezek az önköltségnél olcsóbb áron jussanak világitás és fütéshez, addig méltányos, hogy azok, akik a minimális quantumnak pl. az ötszörösét fogyasztják, ezt ne az ötszörös, hanem egy lényegesen magasabb áron tudják csak fogyasztani, ami egyrészt takarékosságra szoritja őket, másrészt pedig adóalapot szolgáltatnak, amelynek segélyével a takarékos fogyasztások árai mérsékelhetők. Ez a gondolat sok más térre is átvihető és megvalósitható luxusadó, lakásadó, vigalmi adó, és egyéb fogyasztási adók alakjában. Ez adná az adózási terv objektiv megadóztatási oldalát, mig ezen kivül az eddigi rendszer szerint vallomások alapján, adókivető-bizottságok utján volna a költekezés progressziv módon megadóztatandó.

— Mint más forrásból is nyilvánosságra került, ugyanezen az ülésen tárgyaltuk azt a tervezetet, hogy a vállalatok adója, valamint a III. osztályu kereseti adó magasabb községi adópótlékok alá vonassék, mint a többi egyenes adó, amely terv homlokegyenest ellenkezik az én tervemmel, mert hiszen épen azokat az összegeket sujtaná progressziv módon, amely összegek rendeltetése a termelés szolgálatában állani és amelyeket én leginkább kivánok kiméln. Dacára e homlokegyenest való ellentétnek, a megjelent közleményekből nem igen tünt ki világosan az ellentét, mert a két adótervezetet érthetetlen módon mint egy egységes tervezetet állitották be. Mondanom sem kell, hogy gondolatvilágomtól milyen távolállnak a produktivitást sujtó, megakasztó és ezáltal közgazdasági életünkre káros adóztatási tervek. Éppen ugy, mint az ugyanekkor tárgyalásra került ama tervezet, hogy a részvénytársaságok osztalékának 10 százalékát foglalják le a város számára. Ilyen egyoldalu, igazságtalan adótervezettel sohasem értek egyet. Amit különben a gázüzem-költségvetéséhez való felszólalásom alkalmából a legutóbbi közgyülésen határozottan le is szögeztem.

Álhirek a fürdők bérbeadásáról és az exotikus állatok eladásáról

Ügynökök tülekedése a városházán — Nem bucsuzunk a vizilovaktól — Berczel tanácsnok nyilatkozata

A valuta-különbségek természetesen állandóan a legfantasztikusabb hireket szülnek. Szenzációs bérletekről, legendás vásárlásokról beszél állandóan a fáma. A hirek középpontja pedig állandóan a városgazdasági ügyosztály, ahol persze tülekednek az ügynökök, akik keresni szeretnének és miután Berczel tanácsnok udvariasan a kezükbe adja a kilincset, üzleti zsenialitásukat azzal elégitik ki, hogy elhiresztelik, milyen legendás összegeken fogják bérbevenni egy amerikai (mert mindig amerikai szerepel) pénzcsoport számára a Gellért-fürdőt. Legutóbb is hire kelt, hogy tőkeerős külföldi pénzcsoportok nagyszerü ajánlatot tettek a főváros két nagy fürdőjének, a Gellértnek és Széchenyinek hosszabb időre szóló bérletére. Az ajánlat ugy szólt volna, hogy a két fürdőt lényegesen átalakitják (vajjon mit tudnának ezekben a mintafürdőkben átalakitani?), befektetéseket eszközölnének és a haszonból nagyobb percentet juttatnak a fővárosnak. Arról is tudni véltek, hogy a városházán is „belátták" a bérbeadás célszerüségét és várják az ajánlattevőket. Érdeklődtünk dr. Berczel Jenő tanácsnoknál, hogy mi igaz ezekből a hirekből? A tanácsnok kijelentette, hogy a fürdők bérbeadásáról komoly formában nincsen szó. Az ügynökök ugyan sokszor bekopogtatnak hozzá, aminek azonban nem lehet más célja, minthogy a tanácsnoknál történt látogatásuk meztelen tényével tovább házaljanak.

Ezekkel az ügynöki ábrándozásokkal egyidejüleg megint hire kelt, hogy a főváros a „pénzügyi helyzetének megjavitása érdekében" hajlandó lenne a legritkább állatoktól is megválni. Berczel tanácsnok erre vonatkozólag igen kategorikusan jelentette ki, hogy a főváros nem válik meg attól, amije van. Örvendetes, hogy exotikus állataink ma vagyonokat érnek és ha ez igy van, annál természetesebb, hogy ezeket a vagyonokat meg is akarják őrizni. Nagyjelentőségü, hogy a két viziló hat millió márkát ér, ami azt jelenti, hogy a főváros ezidei deficitjét a két viziló révén fedezni lehetne. Nem felel meg azonban a valóságnak az sem, mintha Hagenbeckék azt a hat millió márkát konkrét ajánlat formájában kinálták volna. Mindössze az történt, hogy a világhirü hamburgi állatkereskedő sógornője megtekintette az állatkertet és beszélgetés közben a vizilovakat tényleg hat millió márkára becsülte.

És valóban semmi értelme sem lenne a ritka értékes állatok eladásának, amikor Budapestnek ma minden reménye megvan arra, hogy rendkivüli idegenforgalomhoz fog jutni. Erre vall az, hogy a tanács nem állatokat eladni, sőt ellenkezőleg, az állatkertet renováltatni akarja. Restaurálni fogják a zsiráf-házat, a várromot, az elefánt- és teve-pavillont, valamint a madárházat és kijavitják a pálmaház üvegezését is. Mindezekre a munkálatokra félmillió koronát szántak.

Események

Nem bontják le az Apollót? Állandóan figyelemmel kisértük azt a harcot, amely az Apolló kabaré körül folyt és amely sok művész kenyerét rövidítette volna meg, vagy vette volna el. A Fővárosi Hirlap több izben hallatta ebben az igazságos ügyben a maga objektiv véleményét és most azt olvassuk, hogy az Apolló Kabaré bérleti szerződésének egy évvel való meghosszabbitására megvan a remény. Mindenesetre örülünk álláspontunk győzelmének, bár érdeklődtünk a főváros városépitési ügyosztályában, ahol erről a szerencsés megoldásról ezideig semmit sem tudnak. A városépitési ügyosztály azonban ugyanazt a magyarázatot füzi a békeszerződés ratifikálásának időpontjához, amelyet mi a Fővárosi Hirlap legutóbbi számában kifejtettünk. Az ügyosztály azt mondja, hogy a békeszerződés ratifikálását akkor lehet csak befejezett ténynek tekinteni, amikor azt három ellenséges állam is ratifikálta és erről a tényről a fővárost a kormány hivatalos átiratban értesitette.

Bécs három üzemének egymilliárd váltóadóssága van. Bécs város gázgyára, elektromosmüvei és közuti vasuti üzeme ezen a héten egy bankkonzorciumtól ujabb ötszázmilliós váltóhitelt kapott, amivel ennek a három nagy városi üzemnek a bankkonzorciumnál levő váltóadóssága elérte az egymilliárdot.

Ahol 13.50 korona az átszállójegy. Berlin közuti vasutjának tarifa-kérdése éppen olyan sulyos probléma, mint azt Budapesten, de különösen Bécsben látjuk. Hat hét előtt a tarifát 80 pfennigre emelték, ezen a héten pedig elhatározták, hogy a viteldijat egy márkában állapitják meg, ami azt jelenti, hogy a berlini viteldij magyar koronában kifejezve, az utóbbi napok kurzusa szerint, mintegy kilenc koronát reprezentál. Ennek az ujabb emelésnek az az oka, hogy a most folyamatban levő és az alkalmazottak ujabb bérköveteléseiről szóló tárgyalások mintegy hatvan millióval terhelik meg a közuti vasutak budgetjét. Szó van arról is, hogy az alkalmazottak vasárnapi munkáját magasabb pótlékkal kell honorálni. Ebben az esetben a vasárnapi viteldijakat vagy duplára kell emelni, vagy a vasárnapi közlekedést teljesen beszüntetni. Ujitás lesz az is, hogy egy átszállójegy másfél márkába fog kerülni, vagyis amiért a budapesti közönség három koronát fizet, az a mi pénzünkben 13.50 koronába kerül.

Muszáj nevetni!
Gyárfás telefonál
című tréfás hanglemezen, amely kizárólag egyedül ismét kapható
WÁGNER beszélőgépek osztályában, Budapest, József-körut 15. Fióküzlet: Ráday-utca 18.

A Renaissance pénteki premierje ismét esemény lesz és felül fog multi minden várakozást. A sátán naplója (Hymnus a szerelemről) cimü rendkivül érdekes 5 felvonásos filmregény kerül szinre. Az egynegyed kilenc órás előadás keretében pedig Lakatos László egyfelvonásosa, a „Kényes kisasszony", Németh Juliska és Virányi Sándorral a cimszerepben. Fellép azonkivül M. Medek Anna is, az Operaház tagja.

A Vállalkozók Lapja Lakatos és Komor szerkesztésében a 42. évfolyamába lépett. A szaklap érdemekben gazdag multra tekint vissza. Olvasóköre érdekét főleg avval szolgálja, hogy az ország egész területén levő munkaalkalmat nyilvántartja.

Várszinház e heti müsora. Szerda: Túl a nagy Krivánon. Csütörtök délután: Sárga csikó (Királyszinházban). este: A samárjai asszony. Péntek: Gül Baba. Szombat: Három a kislány. Vasárnap délután: Bob herceg, este: Három a kislány.

Nick Winter, Mattyasovszky Ilona és Francesca Bertini a Corsoban. A Corso egész héten a Dráma az Alhambrában II. részét, a Romok között c. 4 felvonásos kalandortörténetet mutatja be, melynek érdekes jelenetei fokozni fogják az I. rész sikerét. Ezzel egyidejüleg Francesca Bertini legujabb alakitása, a Frou-frou cimü nagyszabásu drámában kerül bemutatásra.

A TŐKE

...

Merkurfa. A lapok már előre beharangozták, hogy csütörtökön nagy látványos diszelőadás lesz a tőzsdén, bevezetik a Faipari és fakereskedelmi részvényeket. Igy történt. Öt perccel 11 óra előtt a Merkur házizenekara elhelyezkedett a fekete tábla előtt. Az okos kis Móric, aki eddig a szinfalak mögött a kulisszákat tologatta, kikukucskált a függönyön és hátraszólt Heidlberghez:

— A közönség már sorakozik. — Erre Steiner Arthur lágy hangon fuvolázni kezdett:

— Veszek Merkurfát 1150-ért . . .

Tizenegy óra. Csengetés. Mint a sziuindiánoknál, felhangzik az őrült csatakiáltás:

— Merkurfa, Merkurfa . . .

Bálint József, a kikiáltó, egyre hangosabban invitálja a publikumot:

— Csak folyvást, uraim, folyvást. Itt kapható a Merkurfa . . . Itt látható az óriási Merkur-kigyó, a fejétől a farkáig 20 méter, a farkától a fejéig 40 méter hosszu. Tessék, uraim, csak folyvást, folyvást . . .

A zenekar megadta a jelt, az előadás kezdetét vette és a csábitó hivogatásnak bedült publikum mire észbekapott, fogcsikorgatva látta, hogy a Merkurfa csak csuszik, egyre csuszik, feltartóztathatatlanul a lejtőn lefelé.

Mikor a részvényes osztalékot fizet. Lloyd-Bank részvénytársaság cim alatt százmillió korona alaptőkével uj bank alakul a fővárosban. Elnöke báró Szterényi József, az Universum kereskedelmi r.-t. elnöke és vezérigazgatója Nagy Béla, volt vidéki bankigazgató, jelenleg a Hazai fatermelő r.-t. igazgatója lesz. Hogy milyen közgazdasági szükséglet támasztja életre a bankot, az a nyilvánosságra hozott programmból nem tünik ki. Azt állitja magáról, hogy banküzlettel és finanszirozásokkal akar foglalkozni, csakugy, mint a többi bank, amelyben hiányt eddig sem szenvedtünk. Van azonban ennél a bankalapitásnál egy olyan körülmény, amely méltán megérdemli a megemlitést. Az uj bank ugyanis az első nagyobbszabásu üzletet, amely biztos haszonnal jár, a saját részvényesein akarja lebonyolitani, minden költség és kockázat nélkül. Biztos forrásból tudjuk ugyanis, hogy a százmillió máris tul van jegyezve (hisz egyenkint tiz milliót, vagy ennél nagyobb összeget jegyeztek: a Hazai fatermelő, Kallós, Blau, Spitz fatermelők, dr. Salusinszky stb.), ennélfogva százmillióig csak a jegyzés arányában adják ki a részvényeket és a befizetési helyen, a Hazai fatermelőnél csakis ily feltétellel fogadják el a 30 százalékos befizetéseket. Ellenben a részvénytársulat nem százmillióval, hanem 200 millió koronával fog megalakulni, de a második százmillió részvényeit már csak felpénzzel bocsátják a részvényjegyzők rendelkezésére. Ezek után, aki azt állitja, hogy nálunk nincsenek zseniális bankigazgatók, az téved. Vagy nem vall az pokoli ötletességre, amikor egy bank már a születése pillanatában keres — a saját részvényesein.

A Schwartzer r.-t. svábhegyi üdülőtelepe. A Schwartzer-féle szanatórium részvénytársaság tudvalevőleg tavaly 4 millió koronára emelte föl alaptőkéjét, főleg azért, hogy a Kis-svábhegyen megszerzett ingatlanain nagyszabásu üdülőtelepet rendezzen be. Az épitkezések Komlós Jenő vezérigazgató szakszerü tervei szerint még tavaly megindultak és már befejezésükhöz közelednek. Modern szálloda, szanatórium, vizgyógyintézet, lesz a telepen, amelyen konyhakertészetet és saját tehenészetet is berendeznek. Ezek a nagyarányu beruházások ujabb tőkéket igényelnek és e célból a részvénytársulat alaptőkéjét rövidesen több millió koronával fölemelik. Az üdülőtelep az idei nyári szezonban már megnyilik.

Páris nem társul Honctővei. A Hazai fatermelő r.-t. és Weissmayer, az eszéki Kroatische Landesbank vezérigazgatója már régebben közös opciót szereztek az Arad-csanádi vasutak honctői cementgyárára és a Hazai fatermelőnek ugyancsak opciója van a gróf Potócky-féle erdőbirtokokra, valamint Hunyadmegyében Lunkán, Gyergyóván mellett mintegy 10.000 hold terjedelmü erdőségekre. Hartenstein Jenő vezérigazgató párisi utazásának elsősorban az volt a célja, hogy francia tőkét szerezzen az opció kihasználására. Amint értesülünk, Hartensteinnak ez a terve egyelőre nem járt a kellő sikerrel.

Cukrot importáló bank alakult. Pfeiffer Gyula cukorbehozatali nagykereskedését Central bank és kereskedelmi részvénytársaság céggel és 25 millió korona alaptőkével részvénytársasággá alakitotta át. Az alapitásban a Magyar általános takarékpénztár és az Országos állatkereskedelmi r.-t. is résztvettek. A vállalat vezérigazgatója Pfeiffer Gyula, aki főleg csehországi cukorgyárakkal áll összeköttetésben és eddig is már jelentékeny cukrot importált részint közhasználati célokra, részben a nemzeti hadsereg számára. Minthogy Hegedüs pénzügyminiszter legujabb rendeletével a cukor behozatalát korlátozta, a Central bank a Szob állomáson rendelkezésére álló nagymennyiségü cukrot a likörgyárosok egyesülete utján fölajánlotta a budapesti likörgyárosoknak, akik azonban a behozatali engedélyt maguk tartoznak megszerezni. A cukor Budapesten átvéve métermázsánkint 1100 koronába kerül. Ugy értesülünk, hogy a pénzügyminiszter ipari célokra hajlandó a behozatali engedélyt megadni.

Geldmakler és siber. Valamikor, hajdan Malvieux, Wahrmann Mór, a Kohnerek, a Schossbergerek (az utódok bárói cimet viselnek), a Fischl testvérek (most Dirsztay bárók), a Latzkó és Popper, valamint a Garai és Magaziner cégek voltak a pesti bankárok. Tekintélyek voltak, döntő szavuk volt a pénzvilágban, ők foglalkoztak a pénzváltásnak akkor is szövevényes müveletével, amelyért egytized ezrelékes jutalékot számitottak. Pesten akkor még német világ volt és „Geldmakler"-eknek hivták őket. A budapesti piacon ma is vannak pénzkereskedők, a pénzzel való üzérkedés azonban a különféle trükkök sorozatos üzelmeit veti felszinre és tendenciózus és hamis hirresztelésekkel kell állandóan küzdeni azoknak a beavatatlanoknak, akik ellensulyozni akarják a tág lelkiismeretü üzérek csalafintaságát. A „siber"-ek, igy hivják most a bankárokat, nagy apparátussal dolgoznak, Budapesten és Wienben előkelően berendezett bankirodákat tartanak és főleg pénzátutalásokkal gyarapitják illegitim jövedelmeiket. Neveket nem emlitünk, a pénzvilágban eléggé ismeretes a siberek lajstroma, annyi azonban bizonyos, hogy Malvieux Geldmakler annakidején egy évi fáradságos munkával sem keresett annyit, mint amennyit a mai siberek a barátnőjük számára vásárolt plörőzös kalapra áldoznak. A régi jó világ elmerült; messze kerültünk tőle, messzire, mint a Geldmaklertől a — siber.

Az Első Magyar Részvény-Serfőződe közgyülése elhatározta, hogy részvényenként 250 koronát fizetnek. Az igazgatóságba ujra megválasztották Kunz Józsefet és Metzler Jenő dr.-t.

Az Első Budapesti Gőzmalmi Részvénytársaság közgyülése az igazgatóság javaslatait, melyek szerint a malomszámlának 12.7 millió koronával történt felértékelése után az 1918. és 1919. üzleti évekre mutatkozó 8,431.441.18 korona nyereségből az évi osztalékszelvények részvényenként és évenként 50 koronával, összesen 6,250.000 K-val váltandók be, elfogadta. Az esedékes szelvényeket a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál váltják be.

A Magyar vadkiviteli vállalat r.-t. most teszi közzé egyesitett 1919—20. évi mérlegét, amely az 500.000 K alaptőke után 136.051 K tiszta nyereséget mutat ki. A közgyülés február 2-án lesz.

Az Ehrlich fütőanyagkereskedelmi r.-t. mult év junius 30-án lezárt mérlege 364.824 K bruttojövedelem mellett, a tavalyi áthozattal együtt 15.817 kor. tiszta nyereséggel zárult.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Szombaton, január 29-én este 6½ órakor először és a következő napokon
Honthy Hanna, Orosz Erzsi, Galetta Ferenc
:: Kabos Gyula, Szirmai Imre fellépével ::
A BÁLKIRÁLYNÉ
Strausz Oszkár operettje
Vasárnap január 30-án délután ½3 órakor mérs. helyárakkal
SZILVESZTER
Jegyek elővételi dij nélkül egész hétre előre válthatók a szinház pénztáránál délelőtt 9-től 1-ig és délután 3 órától az előadás kezdetéig, valamint az összes jegyirodákban.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
Január 28-tól február 4-ig
„Moulin Rouge leánya"
amerikai film 6 felvonásban Karinthi Frigyes filmfeliratával és a kitünő kisérő müsor.
Pénztár: d. e. ½9-től ½1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: 5, 7 és 9 ó. Vasárnap 3, 5, 7 és 9 ó.

FŐVÁROSI ORFEUM
LIESZKOVSZKY és NÁDASY
a m. kir. Opera első táncosainak vendégfellépése
valamint a nagy januári müsor. Kezdete ½7 órakor.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Kezdete fél 7 órakor
Az asszony és a hűség
Voltaire meséje alapján. Irta: Csendes Géza.
A község dolgába
Komédia 1 felv. Irta: Liptay Imre.
A veréb
Maupassant novellája 3 felv.
Berky Lili, Szőllősi Rózsi, Békeffy László, Mihályi Vilcsi és Gózon Gyula
uj kuplékkal.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este ½ 7 órakor. Tel.: József 121—68.
A szenzációs januári müsor!
FALU VÉGÉN KUTA KOCSMA Petőfi Sándor költeménye 3 képben és a nagysikerü varieté müsor.

BARRABAS
III. RÉSZ, LUCIUS DOKTOR
hatalmas franczia kalandorfilm négy részben
Előadások 5, ¾7, ½9, vasár- és ünnepnap ½4, ½6, 7, ½9 órakor kezdődnek
az OMNIÁBAN
Jegyek a szinház pénztáránál és Bárdnál kaphatók.

Az Amerikai Arisztokraták Fairbanks egyik legujabb filmje
Megelőzi ezt egy kitünő VERNON CASTLE dráma
KETTEN A PUSZTA SZIGETEN
a ROYAL-APOLLOBAN
Előadások: 5, ¾7, ½9, vasár- és ünnepnap ½4, 5, ¾7, ½9 órakor kezdődnek. Jegyek a szinház pénztáránál és Bárdnal kaphatók.

Brilliáns, arany, ezüst és platinát minden hirdetett árnál drágábban veszek
DEUTSCH ÉKSZERÉRZ
Károly-körut 28. szám
(Gerlóczy-utca mellett.

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG
RÉSZVÉNY-TÁRSASAG
likör-, rum- és cognac-gyár,
:: teanagykereskedés ::
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921 február 2-án — 6. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Barátságos levelet

kaptak a tanács tagjai, hogy lépjenek be a keresztény községi párba. Miután ez a párt ma többségben van a közgyülésen, a tiszteletreméltó invitálásról, amilyenhez eddig nem igen lehetett szerencséje a tanács tagjainak, téves fogalmai támadhattak egyeseknek. Az ilyen barátságos invitálások nem teljesitése rendesen nem szokott az udvariassági aktusok közé számitani. Mi sohasem védtük a városházán eddig uralkodott rezsimeket. Sőt ellenkezőleg: támadni szoktuk. Nem állitjuk tehát azt sem, hogy azok nem akarták a tisztviselőket a maguk pártcéljaiknak megnyerni. A módszerek megválogatásában azonban mindenesetre óvatosabbak voltak, még akkor is, ha tényleg toboroztak a tisztviselők között. Mi azonban az uj rezsimtől sok szépet és jót vártunk. Azt hittük, a zászlóra tüzött puritánság elsősorban abban fog megnyilatkozni, hogy a tisztviselőt pártoktól, politikától, minden efemer hullámtól meg akarják védeni. Fájdalmas csalódással látjuk, hogy nem volt igazunk.

Kezdődött a tisztujitásnál. Mi ugy tudtuk, hogy a városházán a kormányzat ekszponense legfőllebb a főpolgármester lehet. A polgármestertől lefelé mindenki csak adminisztrativ hivatalnok. Valaha abban a naiv hitben éltünk, hogy aki munkás, tehetséges ember, annak a városházán örökkön biztositott poziciója van. A tisztujitás mást mutatott. Most meg ráadásul halljuk a barátságos invitáló levél hirét. Bizony mindez igen elszomoritja a budapesti embert. Hiszen, ha a főtisztviselői állások betöltésénél a párthoz-tartozandóság lesz a legfőbb mérték, akkor megeshetik az, hogy komoly értékek helyett jó szónokok és jól idomuló emberekből fog állani a tanács, amelynek bizony a pártklubban való szereplésénél sokkal fontosabb, hogy a köz érdekében cselekedjék.

Nekünk rettenetes volt az a rendszer, amely, ha nem is követelte meg, de szivesen vette, hogy a tisztviselők ugy választások idején felvonuljanak a *különböző* klubbokban, viziteljenek a városatyáknál. Ez azonban sohasem volt feltétlen kötelesség. Aztán jöttek Czobel Ernő és társaik, akik hajcsárbottal terelték be a tisztviselőket a szakszervezetbe. Ezeket a dicsőségeket nem szabad megirigyelni. A keresztény községi pártnak pedig semmi oka sincs még csak egy-egy barátságos levél elküldésére sem. A pártnak olyan többsége van, amely feltételezi, hogy a tisztviselőknek pártemberekké való átgyurására *semmi szükség sincs*. Mi őszintén szólva, olyan levelet vártunk, mely azt mondja, te tisztviselő vagy, dolgozz, nem türjük meg, hogy *bármely* politikai párthoz csatlakozzál. Ez lett volna az a levél, amelynek örömmel tapsolt volna Budapest lakossága, amely — akár hiszik az elfogultak, akár nem — nagyon büszke lenne rá, ha egyszer igazán független tisztviselői lennének.

Végeredményben pedig mi talán jobban ismerjük a keresztény községi pártot, mint a tulajdon pártvezére. Ez a párt jelentékeny többségében nem fogja helyeselni ezt a lépést. Nem akarunk nagy szavakat használni, nem kivánunk jóslatokba bocsátkozni, de mégis megállapithatjuk, hogy nem volt célirányos, bölcs cselekedet elküldeni ama bizonyos barátságosan invitáló levélkét.

Fullánkok

A Közmunkatanács,

ez a bűbájos fakir, aki édesdeden szundikál ötvenesztendős babérjain, felirattal fordult az igazságügyminiszterhez és szokatlan élénkséggel házbéremelést követel. Nem akarunk igazságtalanok lenni s bevalljuk, hogy van valami igazsága is a méltóságos mumiatestületnek. Nevezetesen igaz az, hogy a budapesti házak tönkremennek. Persze, sem a háború alatt, se azóta eszébe se jutott egyetlen háziurnak se, hogy a házaikat renoválják, vagy csak a leomló kéményeket is rendbehozzák. Mi már kifejtettük álláspontunkat, amely abban kulminál, hogy aki ma háziur akar lenni, az igazán úri passzió; aki háziúr akar lenni, annak meg kell fizetni a jövendő vagyonának az árát. És ha összeroskad a ház, akkor annak a háziurnak a kára, aki tőke nélkül akar vagyonokat zsebrevágni a jövőben. A közmunkatanács azonban mindenesetre — ezt el kell ismerni — a nemzeti vagyont akarja megvédeni. Ahogyan azonban teszi, az a látszata, mintha a nemzeti vagyon helyett a spekuláló háziurakat venné pártfogásába. Az igazságügyminiszter maga is nagyon jól tudja, hogy az embernek szélcsendben is kapkodnia kell a fejét, nehogy a folyton hulló vakolat ráessen. Nem szükséges ehhez a Közmunkatanács stájgerolási ötlete.

A Közuti

bonyodalmai kezdenek egeszen csinosan kialakulni. A pör, amely ennek a nehéz problémának a mélyén mindenkor ott kavargott, most már élénken előre veti árnyékát. Mert a közutit megváltani, területhasználati szerződését felmondani feltétlenül joga van a fővárosnak. De ezenközben szerződésszerüen most azt is követeli a város, hogy a békebeli üzemképességet is állitsa vissza a társaság. A közuti azonban abban a kényelmes helyzetben van, hogy tőlük a király által kinevezett kormány vette el a vasutat, és igy ő rá nem lehet csak úgy egyszerüen ráhúzni a szovjet-kommunizálást. Neki nem lehet csak úgy, egyszerüen visszaadni a vasútját, és mintha közben mástélszáz milliós deficitet sem gyüjtöttek volna a terhére, mindent meg nem történtté tenni. A kemény dióra egyszer már rácsaptak, de úgy látszik, még sem akar azonnal feltörni.

A vasárnapi munkaszünet

igen szép dolog. Kegyes lélekkel nem is lehet mást parancsolni, hiszen az Uristen hat napon teremté a világot és a hetediken megpihent. Teljes rokonszenvünk kiséri a városi tisztviselőt vasárnap a templomba és édes, megérdemelt pihenőjére. De éppen a héten olvastunk csinos anekdotát arról, hogy a polgármester közönséges hétköznapon furcsa tapasztalatokat gyüjtött az egyik előljáróságon. Nos tehát, igen egyszerü a mi kivánságunk, amely aligha ellenkezik a bibliával, és ez az, hogy a tisztviselők hat napon át alaposan érdemeljék ki a hetedik napi pihenőt. Mert hogy az Uristen hat napon át egészen alaposan elvégezte a maga pensumát.

Uj szivattyu-telep épül a Dunaparton

Megjavitják az utburkolatokat — Megdrágult a bazalt és az aszfalt — Mindent elrabolt a trianoni béke

Fock Ede tanácsnok nyilatkozata

Budapest sok és mindnyájunk előtt nyitottan álló problémái közül igen kevesen veszik észre azt, hogy egyik legsürgősebben megoldandó kérdés az utak, utcák, uttestek megjavitása, valamint a tönkrement parkok felfrissitése. A lerongyolt uttestek példátlan károkat okoznak, a nemzeti vagyont képtelen módon pocsékolják. Ugyanakkor pedig a tönkrement parkok, ligetek Budapest közegészségét fenyegetik szinte beláthatatlanul nagy veszedelemmel. Minderre igen könnyü azt mondani, hogy tessék rendbehozni az utakat s akkor nem sántul meg a ló, nem törik a kerék, nem lyukad ki az autógumi. De az emberek nem tudják, hogy a gyászos trianoni béke még a legszükségesebb és legprimitivebb anyagtól, a kőtől is megfosztott bennünket. Nem nehéz kitalálni azt sem, hogy ha tönkrementek a parkjaink és ligeteink és ha ez az állapot káros és veszedelmes a város egészségére, akkor fel kell frissiteni a növényzetet. A növényzetek felfrissitéséhez azonban viz kell, a vizvezeték pedig a legkisebb mértékben tudja csak ellátni ma már legfontosabb életszükségleteinket is. A helyzet meglehetősen vigasztalan, amit élénken illusztrál Fock Ede tanácsnoknak, az utépitő és csatornázó ügyosztály kiváló vezetőjének következő nyilatkozata, amelyet a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt tett:

Külföldről hozunk bazaltot.

— Most készitjük az ügyosztály uj költségvetését, amelyben — magam is elismerem — riasztó számok foglaltatnak. A kérdés, mit fog szólni majd hozzá a pénzügyi ügyosztály, amelynek igen szigorú kritikát kell gyakorolni a kiadási tételek felett. Sajnos azonban, Budapest uttestei annyira tönkrementek, hogy sürgősen és mindenhol segiteni kell. A helyrehozás azonban mérhetetlen összegeket emészt föl, amit igen könnyü belátni, ha csak egy pillantást vetünk szükségleteinkre, a munkabérekre és mindenekfelett az anyagárakra.

— Legsulyosabb a helyzet a kővel. A békeszerződés mindössze a Celldömölk mellett levő sághegyi bányát hagyta meg. Ez ma az egyetlen bazaltbányánk, a többi mind idegen kézen van. Ilyenformán, miután a sághegyi bánya termelése egymagában nem elegendő, kénytelenek voltunk a megszállott területeken levő kőbányákhoz is fordulni, de ha külföldről kaphatunk utcaburkolásra alkalmas követ, azt is szivesen fogadjuk. Mindenesetre felhivást intéztünk a sághegyi és badacsonyi bányákhoz, hogy tegyenek ajánlatot, ugyanakkor azonban érdeklődtünk a cseh megszállás alatt levő korláti és ugyancsak cseh kézen levő somoskő-ujfalusi Krepuska-féle bányáknál. Gondolunk arra is, hátha ki lehetne használni az osztrák korona alacsony árfolyamát és megpróbáljuk, hogy bécsi és mauthauseni vállalkozókkal tudnánk a szállitásra megegyezni.

— Szó van arról is, hogy a kormány kedvezményes vasuti tarifákat engedélyez a szükséges utburkolási anyagok szállitására. Sajnos, *ez az engedmény nevetségesen kicsiny*. Ez a tarifamérséklés mindössze annyit jelentene, hogy évenkint 200.000 koronát tudnánk megtakaritani, ami az utépités óriási szükségletei mellett bizony, elenyészően kis összeg. Akcionkat azonban nem hagyjuk abba és mindent megkisérlünk, hogy *a kormánytól komolyabb engedményeket*

eszközöljünk ki. Fel fogjuk használni erre azt az alkalmat, hogy az állami alkalmazottak kedvezményes gáz- és villany-árakat fognak fizetni. *Ezt a kedvezményt azonban csak akkor lehet megadni, ha az állam viszont a szén szállítására állapit meg lényegesen mérsékeltebb vasuti tarifákat és ha ugyanezt a tarifát engedélyezi az utak rendbehozásához szükséges kőanyag szállításánál is.*

A Magyar Aszfalt 100 százalékos áremelése.

— A legujabb meglepetés, ami bennünket ért, hogy a *Magyar Aszfalt r.-t. éppen most jelentette be a száz százalékos áremelést.* Ennek egyik oka az, hogy nincs bitumenünk. Magyarország eddig Felső-Dernáról szerezte be bitumen-szükségletét, azonban most ez is román kézen van. Az Angol Aszfalt-társaság viszont svájci bitumennel dolgozott, s ugy tudom, még ma is van vagy negyven vagon készlete, de a Magyar Aszfalt sem fogyott ki még teljesen ebből a fontos anyagból. A Magyar Aszfalt egyébként a 100 százalékos áremelést az adók és munkabérek emelkedésével okolja meg. Az elmult évben az aszfaltozásra forditott összeg négy millió koronát tett ki, mig az idén ugyanez a munkateljesitmény esetleg nyolc millióba fog kerülni.

Nincs többé faburkolat.

— Uj burkolásról természetesen szó sincs és örülünk, ha toldozni-foldozni tudunk. Miután pedig fában rendkivül szegények vagyunk, *szakitanunk kell a fával való burkolással.* Nemhogy uj utcákat tudnánk fával burkolni, a régieket sem tudjuk karban tartani. Ez az oka annak, hogy *több helyen máris kidobattuk a tönkrement faburkolatot,* igy a piaristák székháza előtt, a Reviczky-utcában és az Üllői-uton. Az idén folytatni fogjuk ezt és a faburkolat helyett valószinüleg kis kőkockával fogjuk ezeket a területeket burkolni, mert fánk egyáltalán nincs, az import-fáért pedig óriási árakat kellene fizetnünk. Még annyi faanyagunk van, hogy az idén az Andrássy-uton el tudjuk végezni a javitásokat, de jövőre már ide sem jut ebből az anyagból. Általában mindennemü burkolatnál azt az elvet kell szem előtt tartanunk, hogy a meglevőt kell megtartanunk, javitgatnunk, mert uj burkolásokra nem igen van módunk. Elég baj az, hogy elárasztanak bennünket olyan igényekkel, amelyek teljesen lokális érdekeket képviselnek, ezeket a kivánságokat azonban a mai viszonyok között nem tudjuk kielégiteni.

Szüretlen viz a ligetek öntözésére.

— A parkok, betétek, ligetek sorsa igen fontos, elsősorban a közegészség szempontjából. Szinte katasztrófával fenyeget bennünket az a szomoru tény, hogy *esztendők óta nem tudunk öntözni,* mert a vizvezeték vizét nem vonhatjuk el a lakosságtól. Egyetlen megoldás az lenne, hogy *szüretlen vizet* kapjunk valami módon, mert ha nem kapunk, akkor megöl a por bennünket. *Egyenesen katasztrofális lenne, ha tovább is kopáran maradna a Városliget, a Népliget és az uj lóversenytér, mert ez az a három fásitott, dusnövényzetü hely, amelyek valósággal Budapest tüdejét alkotják.* Ezeknek intenziv ápolását meg kell kezdeni ujból és pedig igen sürgősen, mert sohasem tudjuk, mikor köszönt ránk megint egy forró nyár, amely inkább tizedmagával jön, mint egyedül. Egy ilyen forró, tikkadt nyár pedig kellő növényzet nélkül a járványok özönét hozhatja ránk. A vizvezeték igazgatóságával már meg is kezdtem a tárgyalásokat ebben az irányban és abban az örvendetes meglepetésben volt részem, hogy a vizvezeték igazgatójának kész kidolgozott terve volt arra vonatkozólag, miként lehetne a parkokat, ligeteket, betéteket szüretlen vizzel ellátni. A terv szerint *a Dunaparton szivattyutelepet állitanánk fel, amely direkt nyomással a csövekbe juttatná a szüretlen vizet.* Fájdalom, ennek a kivitele is 35—40 milliós koronás kiadást jelent, más megoldás pedig nincsen. A kérdést mindenesetre meg kell oldani és pedig sürgősen, mert különben Budapest az egészségével fog ráfizetni.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Tel.: József 121—68.
Minden este 1/2 7 órakor.
A szenzációs februári uj müsor!

Meskó Zoltán belügyi államtitkár

Wolff Károly leveléről

Wolff Károly, a keresztény községi párt elnöke a héten levelet intézett a főváros tanácsának tagjaihoz, amelyben arra szólitja fel őket, hogy *lépjenek be a pártba.* Ezzel a kérdéssel mai vezércikkünkben tárgyilagosan foglalkozunk. A tanács tagjai számára azonban azonnal adott helyzet teremtődött. Mindnyájuknak tisztában kellett azzal lenniök, hogy őket Budapest közgyülése nem azért választotta meg, hogy pártemberek legyenek, hanem, hogy mint *pártatlan tisztviselők végezzék kötelességüket.* Mi nem kivánunk azok fölött a főtisztviselők fölött pálcát törni, akik Wolff Károly kivánságának eleget tettek. Megbizunk a legtöbbjükben, mert a legtöbbjük mögött szép és tiszteletre méltó mult áll, amelyekkel ez a lépésük sem fogja ellentétbe hozni. A belépettek a következők: *Sipőcz* Jenő dr. polgármester, akit már mint pártembert választottak meg, *Rényi* Dezső alpolgármester, *Szassovszky* József, *Sánta* Dénes, *Lobmayer* Jenő, *Zilahi Kiss* Béla, *Till* Antal és *Purebl* Győző tanácsnokok. Nem léptek be, tehát megőrizték pártatlanságukat az összes régi tanácstagok: *Folkusházy* Lajos és *Buzáth* János alpolgármesterek, *Fock* Ede, *Csupor* József, *Berczel* Jenő, *Bukovszky* Viktor, *Városy* Gyula, *Sallay* Árpád, *Orczy* Gyula, *Bárdi* István, *Édes* Endre és *Vajna* Ede tanácsnokok.

A Fővárosi Hirlap munkatársának alkalma volt erről az eseményről kikérni Meskó Zoltán belügyi államtitkár véleményét, aki a következőket volt szives kérdésünkre válaszolni:

— A lapokból értesültem róla, hogy *Wolff* Károly, a keresztény községi párt elnöke, levelet intézett a főváros főtisztviselőihez, hogy lépjenek be pártjába, amely majoritásban van a közgyülésen. Reménylem, hogy ezt a hirt hamarosan meg fogják cáfolni. Amennyiben mégis megtörtént, *nem tulajdonitok neki különösebb jelentőséget.* Wolff Károlynak, mint pártvezérnek, joga volt felszólitó levelet küldeni a tisztviselőkhöz, hogy lépjenek be pártjába. Minden pártvezérnek joga van híveket toborozni. Ugyanezzel a joggal én is küldhettem volna levelet a fővárosi tisztviselőkhöz, hogy csatlakozzanak — teszem azt — az Országos Földmives Szövetséghez. Persze, nem mint államtitkár, hanem mint szövetségi elnök. Más kérdés az, hogy *kötelesek-e a tisztviselők ennek a felszólitásnak eleget tenni? Erre a kérdésre aztán határozott „nem"-mel felelek. A tisztviselőket senki sem kényszeritheti egy pártba való belépésre. Általában azonban, miután a Wolff lépésének kellemetlen látszata lehet, azt semmi esetre sem helyeselhetem.*

Hatvan milliót keres a főváros a villamos vasutakon

Az egyesitett villamos vasutak most zárták le a mult esztendő üzleti számadásait, és kiderült, hogy a Budapest területén közlekedő villamos vasutak naponta csaknem egy millió korona bevételt hoztak. Kétségtelen, hogy normális viszonyok mellett a napi forgalmi bevétel elérte volna az egy milliót is, de az év folyamán több izben volt félnapig, olykor pedig egész napig is forgalomszünet és ezek a forgalmi szünetek természetesen kifejezésre jutnak a bevételi eredményekben. Az egyes vasutak bevételi eredményei 1920-ban ezek voltak:

Közuti Vaspályatársaság	183,050.775.78
Villamos Városi Vasut	112,299.679.50
B. U. R. vasut	15,078.340.80
Földalatti vasut	15,212.336.10
Bérletjegyekért	23,362.444.40
Külön kocsikért	312.450.00
Összesen	349,316.026.58.

Ebből a hatalmas bevételből a fővárosnak az egyes villamos vasuti vállalatokkal kötött területhasználati szerződése értelmében jelentékeny részesedés jut. A közuti Vaspályatársaság például a forgalmi bevételből az első 9 millió után 510.000 korona részesedést fizet, a kilenc millió koronát meghaladó bevétel után pedig 16 százalékot. A Városi Villamos Vasut 3 százalékot; a Budapest—Ujpest—Rákospalotai Vasut szintén 3 százalékot; a földalatti vasut 1 százalék részesedést fizet a bruttó forgalmi bevétel után. Eszerint tehát a Közuti Vaspálya egymaga a tavalyi bruttó forgalmi bevétele után 28.56 millió kor. részesedést fizet a fővárosnak, szóval részvénytőkéjének 50.4 százalékát. A Városi Villamos 3.36 millió koronát; a B. U. R. vasut 450.000 koronát; a földalatti 152.123 koronát fizet részesedésképpen. A bérletjegyekből származó bevételekkel együtt pedig 35.4 millió koronára rug a főváros mult esztendei részesedési jövedelme.

De nemcsak a villamos vasutak bruttó bevételéből részesedik a főváros, hanem ezenkivül igen jelentékeny összeget fizetnek a villamos vasutak közlekedési adó cimen is. A Budapest hátán közlekedő villamos vasutak havonta kereken 2 millió koronányi közlekedési adót fizetnek. Egy-egy esztendőben 24 millió koronát tesz ki. A forgalmi adó és a részesedés együttesen 59.4 millió. Szóval hatszázezer korona hijján hatvan millió korona bevétele van a fővárosnak a villamos vasutakból; ugyanannyi, mint amennyi az adópótlékból és házbérkrajcár-jövedelemből együttesen volt előirányozva a főváros 1920. évre szóló költségvetésében. A villamos vasutak megváltásával a főváros elesik ettől a jelentékeny jövedelemtől, amelyhez nem kellett befektetési tőke és amely nem járt rizikóval.

A tarifaemelés pontosan 40 százalékkal emelte a villamos vasutak forgalmi bevételét, ugy, hogy ma már 1.25 millió korona Budapest területén közlekedő villamos vasutak napi bevétele. A vicinálisokkal együtt másfélmillió korona a napi bevétel. Ha tehát a mai napi bevételek megmaradnak az év végéig, akkor 1921-ben 547.5 millió koronás bevételre számithat az Egyesitett Villamos Vasut.

A hatvan millió koronás vasuti követelésből eddig csak a 24 millió koronányi közlekedési adót kasszálta be a főváros; már most kérdés, hogy megkapja-e a 35.4 millió koronára rugó részesedést is. A főváros tanácsa hivatkozván a területhasználati szerződésre, mindenesetre követeli a 35.4 millió koronát is. Viszont megeshetik, hogy az Egyesitett Villamos Vasutak vezetősége esetleg azon a cimen tagadhatja meg a fizetést, hogy annak idején, amikor a kormány szocializálta a vasutakat, kimondta azt is, hogy a területhasználati szerződések érvényét megszünteti. Már most tehát az a kérdés, hogy érvényesek-e ma is ezek a területhasználati szerződések, vagy sem?

Okleveles { *manikür* / *pedikür* / *masszőr*

Mit nem akar a tiszti főorvos!

Szomorodott szivvel jelentjük, hogy dr. Szabó Sándor, Budapest székesfőváros tiszti főorvosa, kegyetlenül hadat üzent a manikürök, pedikürök és masszőrök rendjének. Röviden szólva, a rigorózus főorvosnak az a kivánsága, hogy mindezek az urak és hölgyek, akik e három társadalmi osztályba sorozhatók, a közel jövőben már csak iparengedélylyel, sőt ami több, kellő szakképzettséggel gyakorolhassák nemes és emberszerető mesterségüket.

Mi azt tapasztaltuk, hogy ezekben az urakban és hölgyekben eddig is elegendő szakképzettség volt, nemes hozzáértéssel és jeles buzgalommal fáradoztak körmeink tisztitásán és csinositásán, humanitárius odaadással operálták ki kinzó gyükszemeinket és közben kellemes humorral adták elő az előző pácienstől hallott anekdotákat. Végül pedig, egészen hálátlanok lennénk, ha el nem ismernénk, hogy a masszirozással foglalkozó zsentlemének a legnemesebb szakértelem magaslatán állottak és ennek latbavetésével igyekeztek friss vért nyomkodni petyhüdt és fáradt izmaink közé.

Ismételjük, hogy hálátlanok lennénk, ha mindezt el nem ismerjük és nem teszünk vallomást, hogy bizony sokszor önző érdekkel nyüitottuk át kezünket egy-egy csinos manikürös kisasszonynak, aki bizony sulyos sebeket vágott néha — a szivünkbe. És konstatáljuk, hogy az enemü operációs hibán az ipartörvény

sem fog segiteni, amelynek reviziója során Szabó főorvos kegyetlen tervét meg akarja valósitani.

Igaz, — és itt a főorvos pártjára kell állanunk — hogy a tisztes iparral sok visszaélés történt. Budapest társaságbeli urai nagyon jól tudják, hogy a manikürös kisasszonyok között bőven vannak, akik soha sem okoznak fájdalmat, de annál több örömmel lepik meg azokat, akik művészetükre bizták magukat. Sőt akadtak olyanok is, akik csak a névjegyükön, vagy a bemutatkozásnál manikürös-kisasszonyok, mesterségük gyakorlását azonban céltudatosan mellőzik. Vannak különben Pesten manikür-szalonok is, ahol soha sem manikürözneK. Sőt ellenkezőleg.

Sajnos, ennek mindnek nem fog végetvetni, ha a főorvos kivánsága megvalósul, mert a körülirt hölgyek és urak a jövőben is iparigazolvány nélkül és más irányú szakképzettséggel fogják mesterségüket gyakorolni. Nem akarjuk azonban a főorvos gondolatát komolytalannak beállitani. Igazán szükség van az iparigazolványra és szükség van a szakképzettségre. Sok kellemetlen bajnak, sőt szerencsétlenségnek lehet elejét venni, ha ezeket a derék embereket kioktatják a hygiena elemeire, gyakorlati utasitásokat kapnak, tisztaságra szoknak és kézügyességre tesznek szert, mielőtt megkezdik mesterségük gyakorlását. Végre is eddig az volt a helyzet, hogy valamennyien a mi körmünkön, izmainkon és tyúkszemeinken tanulták meg a mesterségüket. A jövőben azonban másként lesz, nagyon szigoruan fogják kezelni a dolgot, és mielőtt a masszőr úr neki esik legyöngült testünk dögönyözésének, jogunk lesz neki azt mondanunk:

— Pardon uram, mutassa az oklevelét!

Megint holtpontra jutott a kikötőépités

Akadékoskodik a földmivelési miniszterium

Nincs nap anélkül, hogy nagyképü táviratok ne jönnének arról, hogy a duzzadt hólyaggá fölfujt Cseh-Szlovákia, vagy a kusza Románia, itt vagy amott hatalmas dunai kikötőt épit. A hirekben természetesen sok a tulzás, mert hiszen ezek a felelőtlen táviratok is argumentumként szolgálnak abban a harcban, amelyet az államok egész tömege folytat a dunai hegemóniáért. De azért komolyan is dolgoznak a szomszéd államok és annál szomorubb, hogy nálunk tulajdonképpen semmi sem történik dunai hajójáratunk fellendítése, Budapestnek dunai központtá való tétele körül. Komoly közgazdasági körökben élő hit az, hogy Budapestnek fél megélhetését adná a dunai hajózás, ha komolyan hozzálátnánk ennek fejlesztéséhez és a kezünkben levő előnyök kihasználásához. Ezzel szemben mi történik? Az, hogy *a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő*, amelynek terve immár *negyvenesztendős jubileumát ünnepli*, nem tud felépülni, mert a főváros munkakedvét, áldozatkészségét és előrelátó lelkesedését állandóan kontrakarirozza az a bürokratikus és rövidlátó szellem, amelyet a demokratikus korszak sem tudott megváltoztatni.

A negyvenéves semmittevési jubileumot is azzal akarja megünnepelni a földmivelésügyi miniszterium, hogy *ujabb akadályokat támaszt a kikötőépités körül. A főváros és az állam között a legutóbbi napokban ismét olyan sulyos ellentétek keletkeztek, hogy a kikötőépités kérdése teljesen holtpontra jutott és a tanács kénytelen lesz ezt az ominozus ügyet a közgyülés elé vinni.* Mi hiszünk és remélünk ebben a lépésben. A törvényhatósági bizottság mindenesetre előrelátásának és erélyének próbáját teszi le akkor, amikor ebben a kérdésben állást foglal. Nem nagy szavakat és nem frázisokat használunk, amikor azt mondjuk, hogy *Budapest életéről van szó*, amikor ezt a kérdést kezébe veszi a közgyülés. Ha ebben a kérdésben nem tanusit a közgyülés elegendő erélyt, ha nem tud akaratának érvényt szerezni, *Budapest kereskedelmét és iparát öli meg, tehát azt, amiből a jövőben kénytelenek leszünk megélni.*

A főváros tanácsának a forradalom után sikerült a kereskedelmi miniszteriummal méltányos megállapodást kötni. Egyike volt ez azoknak a kérdéseknek, amelyek terén a Károlyi-kormány kivételesen belátóan viselkedett. A bolsevizmus után következett kormányok is fenntartották ezeket az intézkedéseket. A munka meg is indult és a főváros *Fock* Ede tanácsnok nagyszerü vezetésével pompás munkát végzett a soroksári Dunaágban. Egyszer azután mást gondoltak odafent és feloszlatták a kikötőépités vezetésével megbizott *autonom bizottságot*, a mely pedig kitünően müködött. Erre azután az történt, hogy *az egész nagy horderejü kérdést bürokratikus kézbe adták*, amelyről köztudomásu, hogy a frissen szakitott rózsa is elhervad benne.

A legujabb fordulat aztán az, hogy a bürokraták gyanus szemmel néznek arra, hogy a főváros érdekében is történjék valami. A földmivelési miniszterium megbizottai *teljesen fel akarják bontani azt a megegyezést, amelynek alapján eddig épitették a kikötőt*, meg akarják bolygatni a legjobb uton levő pénzügyi megegyezést és *ki akarják csavarni a főváros kezéből mindazt az előnyt, amelyet eddig jogosan neki szántak*. Valahogy egészen furcsa módon, ellenséges szemmel nézik a főváros felvirágzását, dacára annak, hogy tudni kellene, hogy a fővárosnak jutó előnyök tulajdonképpen közvetve az állam javára szolgálnak. Most a főváros közgyülésén van a sor, hogy olyan komoly megértést tanusitson ezzel az ügygyel szemben, amilyet az tényleg megérdemel. A tanács a maga hatáskörében gyenge ahhoz, hogy a bürokrácia makacsságával megküzdjön. Adja a közgyülés teljes támogatását ebben az ügyben és mi nem hisszük, hogy a kormány, amelyben annyi józan gondolkozásu, praktikus férfiu ül, arra adja fejét, hogy a bürokraták évtizedes halogatásainak és akadékoskodásainak továbbra is segitő kezet nyujtson.

Események

A szegény tröszt igazgatók. „Elitélem ezt a tervezetet" — mondja büszkén az egyik színházigazgató, amikor az egyik lap munkatársa elég könnyelmüen megkérdezte tőle, hogy mit tart a premierek és reprizek luxusadójának duplájára emeléséről? Ez a válasz egyszersmind azt jelenti, hogy nemcsak a felemelt adót fogják a közönségen behajtani, hanem majd a premier- és repriz-jegyeket is méltó módon emelik. Eddig való tapasztalataink legalább azt mutatják és a fővárosnak vigyázni kell, hogy — és ez különösen a tröszt-igazgatókra vonatkozik — a luxusadó emelése cimén a színházaknak ne lehessen módjuk a közönséget ujból megnyuzni. Ezek a tröszt-emberek méhecskejárással emlegetik, hogy a luxusadóval le akarják szoktatni a közönséget a színházbajárásról, ugyanakkor pedig szédületes belődijakat szednek, amit csak milliomosok tudnak megfizetni és hat koronás ruhatári dijakat zsarolnak ki a közönségből, amely ezzel az összeggel a vacsoráját javithatná meg. De lényegesen megjavitja — és ezt tényleg — a tröszt igazgató vacsoráját.

Negyvenéves szerződés. A pénzügyi bizottság pénteken tárgyalja a Lovaregylet ajánlatát az uj lóversenytérre vonatkozólag. A bizottság talán még járatlan ezekben a dolgokban, valószinüleg nem fog ártani a figyelmeztetés, hogy jó lesz a Lovaregylet dolgait egy kicsit alaposan megnézegetni. A Keresztény Községi Párt a legszélesebb körü választói jog alapján jött létre, a legalsóbb néprétegek érdekeit is képviselnie kell. Ezeknek a legalsóbb néprétegeknek pedig semmi, de semmi közük nincs a Lóversenyegylethez, hacsak az nem, hogy játékszenvedélyüket felcsigázta. A demokratikus politika nem lehet az, hogy még negyvenesztendő mulva is müködésben lássuk a kitünő Lovaregyletet, hogy a lóverseny még negyven év mulva is mint „nérszerü" intézmény szerepeljen. A lóverseny ellen küzdeni ennek a pártnak erkölcsi kötelessége, legalább is az ellen a lóverseny ellen, amely nem lovakat nemesit, hanem embereket ront meg.

Uj tarifa a villamos-vasutakon. A Fővárosi Hirlap értesülése szerint az Egyesült Városi Villamosvasut igazgatósága uj tarifajavaslaton dolgozik, amelynek keretében eleget akar tenni — természetesen a lehetőségekhez mérten — azoknak a kivánságoknak, amelyek a főváros közgyülésén felmerültek. Hir szerint a vasutak igazgatósága a tarifarevizió alkalmából nem kiván emelni, sőt ellenkezőleg, bizonyos méltányossági szempontok szerint a kedvezményeket óhajtja kiterjeszteni.

Kinevezések a Vásárpénztárnál. A Budapesti Takarék és Vásárpénztár igazgatósága január 15-ikén tartott ülésén Braun Miksa cégvezetőt aligazgatóvá, Gráf Károly és Kell Jenő főtisztviselőket cégvezetőkké, Erdős Tivadar, Huszár Zsigmond és Krizsán Endre tisztviselőket főtisztviselőkké nevezte ki.

Drágább lesz a fa. Budapest számára végre — hiszen most már valószinüleg vége felé jár a tél — sikerült jelentékenyebb famennyiséget biztositani. Zavarok tehát alig lesznek, de miután csak importfáról lehet szó, a valutakülönbségek pedig fokozódtak a legutolsó fabeszerzés óta, biztosra lehet venni, hogy ha már lesz fa, az legalább megint drágább lesz. Hogy milyen mértékünek kinálkozik ez az áremelés, azt még nem lehet megállapitani.

Repülő-állomás Budapesten. A kormány elhatározta, hogy Budapesten repülő-állomást létesit, és most a kereskedelmi miniszter azzal a kéréssel fordult a fővároshoz, hogy erre a célra megfelelő területet bocsásson rendelkezésre. Ezt a kérdést a jövő héten fogják tárgyalni és a főváros minden bizonnyal eleget fog tenni a kormány kivánságának.

Lámpa-razzia. Vettük az alábbi sorokat: Becses lapja január 26-iki számának „Fullánkok" rovata „Lámpa-razzia" cim alatt foglalkozik a világitási rendelet körül felmerült és felháboritónak minősitett visszaélésekkel. Engedje meg, hogy mint az Ipartestület alelnöke és a szállodai szakosztály elnöke védelembe vegyem a szállodák, de egyuttal a mulatók és vendéglők oly sulyosan kifogásolt eljárását, azon egyszerü és elfogultságtól ment oknál fogva, hogy semmiféle szénpazarlás a jobb-világitással nem ment végbe. Nem érte kár az áramtermelés körül a fővárost, sőt ellenkezőleg, épp a főváros anyagi érdeke részesült előnyben a többfogyasztás folytán támadt nagyobb bevétel révén és maga a közönség, a jobb világitással csak jobban járt. Hivatásunkkal járó kötelességünk továbbá a körünkben időző idegenek felkarolása és az itt tartozkodásuk kellemessé tétele, amit a külügyminiszter szintén istápol, minélfogva ez az igyekezetünk nem válik hátrányára a fővárosnak sem kereskedelmi, sem idegenforgalmi szempontból. A szénpazarlásra vonatkozólag azért mondhatom oly határozottsággal, hogy az nem áll fenn, mert magától *Buzáth* alpolgármester urtól hallottam, hogy ha valamennyi szálloda, étterem és mulató összes villanyégői egész éjjelen át égnek, ez szénben 20 q-nál többet nem tehet ki, mert a világitás köz és magáncélra amugy is szükségeltetvén, a feszültségnek meg kell lenni és a gépek az ehhez szükséges energiát produkálják, tekintet nélkül arra, hogy a szállodák stb. fogyasztása nagyobb-e vagy kisebb és igy végeredményben csak a város jár jól pénzügyileg, ha több fogyasztás van. Ez természetes nem áll a viz és légszeszre, amelyek megfogható, tartalékolható dolgok és igy amig indokolt az ezek körüli takarékosodás, merőben közérdekellenes a sporolás a villanyvilágitással. Soraim szives közléséért őszinte köszönettel stb.

Váradv Gyula.

A Magyar Studio első művészeti aukciója február 6-ikán nyilik meg a Nemzeti Szalon termeiben az Erzsébet-téren. Budapest kulturközönsége számára rendkivüli művészeti esemény lesz. Régi, külföldi, valamint kiváló magyar mesterek festményei, miniatürök, szobrok, porcellánok, szőnyegek, iparművészeti szenzációk vonulnak fel páratlan változatosságban és értékben.

Két filmsláger a Corsoban. A *Corso* e heti műsorán Harry Piel legujabb filmszenzációja, a *Halál megvetője* cimü kalandortörténet, valamint Croker közismert regényéből, a Dianából készült filmváltozat szerepel *Hollay Kamillával*, a bájos magyar művésznővel a főszerepben.

A Sátán naplóját mutatta be a *Renaissance-Szinház* eddig példátlan sikerrel. A fantasztikus szerelmi történet négyes főszerepét Lucy Doraine személyesiti. A nagy siker következtében az elővételi pénztár a közönség ostroma alatt áll.

A várszinház e heti müsora. Szerdán délután a *Falu rossza*, este pedig a *Debrecenbe kéne menni* van müsoron. Csütörtökön és szombaton a II. ker. királyi katolikus főgimnázium jótékonycélu diszelőadása lesz, pénteken a *Sebestyén-társulat* 100. előadásául a *Dolovai nábob lánya* kerül szinre. Jövő vasárnap délután *Gróf Rinaldó*-t, este a *Tatárjárás*-t adják.

Fanny Ward és Charles Ray a Royal-Apollóban. Első filmje bemutatása alkalmával a pesti publikum is szeretetébe fogadta *Fanny Wardot*. Második filmje hétfőn került bemutatásra a Royal-Apollóban *Emberek vagyunk* cimen. Előtte két hires amerikai művész mutatkozott ismét be: *Charles Ray* és *Bessie Barriscale*. *A sinfeinn kisasszony* cimü irországi történetben. Az előadások köznapokon 5, 3/4 7 és 1/2 9 órakor, vasárnapon és ünnepnapokon 1/2 4, 5, 3/4 7 és 1/2 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is kaphatók.

A legyőzött Barrabas az Omniában és a Tivoli-an. Befejezéséhez ér a nagyszabásu francia kalandortörténet a *Barrabas*. A harmadik résznek a *Legyőzött Barrabas* a cime, és ebben leálcázzák a vakmerő kalandortársaságot. Az előadások az *Omniában* köznapokon 5, 3/4 7 és 1/2 9 órakor, mig a *Tivoliban* köznapokon, 5, 3/4 7 és 1/2 9 órakor, vasárnapon és ünnepnapokon 3, 5, 7 és 9 órakor. Omnia jegyei Bárdnál is.

A TŐKE

...

Lánczy Leó

Különös valami a *Bank*. Nincs intézmény, amelyet kivülről annyit támadnának, viszont nincs intézmény, amelynek szükségességét belsőleg minden ember ne érezné. *Lánczy* Leó, akit az egész magyar közélet elsiratott, hogy eltávozott közülünk, *bankfejedelem* volt a szó igaz, nagyszerü értelmében. Az a stilus, amely az övé volt és amelyet átnevelt sok fiatal magyar pénzügyi zsenibe, megmentette őt minden ellenszenvtől és megszerzett számára minden tiszteletet, minden megbecsülést, ami kijár a korszakalkotó tehetségeknek. Mert Lánczy Leó középpontja, élesztője, apja volt annak a nagyarányu gazdasági életnek, amely Magyarországon a háboru előtt kifejlődött és szerencséje volt ennek az országnak a rettenetes szerencsétlenségben, hogy a háboru rettenetes korszakában egy Lánczy Leó klasszikus értéke és bölcsessége állott szolgálatában. A bankár takarékossága átterelődött magánéletére is és nem volt egyetlen órája sem, amelyet munka nélkül herdált volna el. Most, hogy elérkezett az ujjáépités munkája, most lett volna rá igazi szükség, most lehetett volna a magyar gazdasági élet igazi óriása, beteg, agyondolgozott teste azonban nem birta tovább a nagy lélek szárnyalását és a titáni munka, amelylyel hozzá hasonlóan senki sem mérkőzhetett, nagyszerü tanitványaira maradt.

A sikerek, amelyeket életében káprázatos sorozatban mutatott fel, gyönyörü bizakodásban keltek uj életre, most, hogy hazáján igazán segitenie kellett. A Pesti magyar kereskedelmi bank, amelyet kormányzott, félelmetesen tulnőtt a magyar viszonyokon és olyan világitó torony lett, amelyet az idegen, akinek segitő kezére számitanunk lehetett, a szegényes kis magyar földből, ezt látta meg először. És nem hiába látta meg. Amióta a konszolidáció utjára tértünk, Lánczy Leó nagy neve, szorgalma, maga képére teremtett intézménye sokkal többet segitett ezen az országon, mint amennyit a legelfogulatlanabb ember is elkönyvelt számára. Ma az anyagiasság, a jelszavak csunya áradatában tiszta lélekkel azt kell megállapitanunk róla, amikor koszorunkat letesszük a sirjára, hogy nemcsak zseni volt, de egyike volt *a legnagyobb magyar hazafiaknak is*. Tanusága ennek egész nagyszerü élete.

Libamáj-háború. A májpástétom, a padéfoa (pâte de fois) a nagy világégés előtt körülbelül olyan szerepet játszott Párisban, mint nálunk a liptói turó. A bulmis (Boulevard St. Michel) diákjai, vagy a rue de la paix munkából hazatérő midinettjei, ha a hónap hátralevő huszonkilenc napján megéheztek, két sou-ért padéfoát, egysou-ért kenyeret vettek és igy összesen tizenöt centimért pompásan megvacsoráztak. Épugy, mint a régi jó időkben a hasonrangu urak és hölgyek nálunk az ötért turóval és kettőért kenyérrel. A padéfoa valószinüleg nem mindig libamájból, sőt tán egyáltalán nem szárnyasok májából készült, a legvalószinübb, hogy főalkateleme borju- és disznómái volt, de ezt a kis hamisitást meg kelett bocsátani, mert kenyérre kenve igen jóizü és tápláló volt. Régen volt, szinte álomnak tetszik, mert a padéfoa ma már Párisban is csak inyencek eledele. Kilójáért 35 frankot is fizetnek, persze engroban. Azelőtt tán mértmázsája került ennyibe. Ez az óriási ár (no meg a valutáris differencia) nagy háboruságnak lett nálunk az okozója. A baromfikereskedők egyesülete harcba szállt a libamáj-pástétom gyárosokkal. Az összetüzésnek az előzménye, hogy a közélelmezési miniszter a nyers libamáj-exportálását (legfőbb piaca Páris), megtiltotta, ellenben megengedte a libamájpástétom kivitelét. Libamájpástétom-gyártással a Hitelbank érdekkörébe tartozó Ezcelsiorgyár és a Kereskedelmi bank konszernjében a Hegyesi I. és társa cég foglalkoznak és ugyanezek az érdekcsoportok egyrészt a Nemzetközi be- és kiviteli r.-t., másrészt a Magyar vadkiviteli r.-t. utján még két kisebb gyárral is készittetnek pástétomot. Ilyenformán a májpástétom csaknem monopóliuma a két bankérdekeltségnek. Ez azonban korántsem hiba, mert a nyers libamájat a baromfikereskedők csak közvetitők utján exportálhatnák, akik az árat itthon koronákban fizetnek, evvel ellentétben a libamáj-pástétom kivitele az exportáló vállalatok organizációja utján közvetlenül történik és idegen valutát kapunk érte. Nem szükséges tehát a libamájért háboruskodni és a Baromfikereskedők egyesülete helyesebben tenné, ha a saját szakmájával törődnék és Budapestre minél több és olcsóbb baromfit szállitana.

Vereinigte Spiritus. A tőzsde magánforgalmi zugában (bátran zugtőzsdének is nevezhetnénk) az elmult héten igen lázasan kinálták egy uj papirost: a *Vereinigte Spiritust*. Bár a legtöbben nem is sejtették, hogy mi fán termett ez a papir, mégis jelentékeny üzletet bonyolitottak le bennük: előbb 2400 koronán majd felverték 5000 koronáig. Csak a beavatottak tudták, hogy a „Vereinigte Spiritus und Liqueur Industrie A.G." a Baróti szeszgyár nacionizált pozsonyi, märisch-osztrau és zsolnai gyáraira alapitott részvénytársaság, amelynek alaptőkéje 15 millió sokol. Ennek a vállalatnak a részvényeit plaszirozta el a magánforgalomban a *Stux Hugó és Gyula* cég. Ez esetben tehát egy komoly vállalat papirjairól van szó, de mégis furcsa, hogy a budapesti tőzsde termében, a hivatalos idő alatt és a tőzsdetitkár közvetlen közelében, tán füle hallatára, oly papirral is lehet a magánforgalomban kereskedni, amelyről bővebb részleteket csak hosszabb kutatás után tudtunk meg. Némi óvatosság tán mégis helyénvaló volna, ha a tőzsdén uj papirokat hoznak forgalomba.

A Trieszti Általános Biztositó Társu at (Assicurazioni Generali) magyarországi igazgatósága *Dávid* Sándort, a tüzbiztositó osztály főnökét, *Gönczi* Sándort, a szervezési osztály főnökét, *Kemény* Bélát, az életbiztositási osztály főnökhelyettesét és *Rosenberg* Mórt, a könyvelési osztály főnökét cégjegyzővé nevezte ki. Ugyanez alkalomból, a budapesti főügynökségnél *Kemény* Aladárt, *Pogány* Józsefet és *Vas* Árminf cégjegyzővé nevezte ki.

A wieni M. L. Biedermann & Co. bankház Budapesten. A több mint másfél évszázad óta fennálló *M. L. Biedermann & Co* wieni bankház, melynek müködése Európa összes államaira kiterjed s amely a budapesti pénzpiaccal már eddig is nagyon szoros üzleti összeköttetést tartott fenn, *Budapesten* — amint érdekelt helyről közlik — a *tőzsdepalotában* (V., Szabadság-tér 18. sz.) fióktelepet létesitett. A fióktelepnél érdekeltséget vállalt a Société Française des Pays Danubiens, Marcel Schwob & Cie párisi bankház is, mely cég egész külföldi szervezetével és összes külföldi érdekeltségeinek bevonásával fog együtt müködni a budapesti fiókkal. Az ujonnan létesitett fióktelep vezetője *Dános* István, aki a Párisban és Bruxellesben másfél évtizeden át szerzett tapasztalatait fogja értékesiteni az uj bankháznál.

Az Általános takaréknak nincs érdekeltsége a Central banknál. Multheti számunkban megirtuk, hogy *Central bank és keresk. delmi r.-t.* cég alatt, 25 millió korona alaptőkével cukrot importáló cég alakult, amelynek alapitásában a Magyar Általános Takarékpénztár is részt vett. Illetékes helyről most azt a felvilágositást kaptuk, hogy az Általános takarékpénztár csak a részvénytőke befizetési helye gyanánt szerepelt, de anyagi érdekeltséget az uj banknál nem vállalt.

A Wiener Kommerzialbank február hó 7-én Bécsben rendkivüli közgyülést tart, amelyen a részvénytőkének 100 millióról *200 millió K-ra* való fölemeléséről fog határozni.

A Lipótvárosi takarék nyári mulatója Az *Angol-Park*, amely eddig a Meinhardt testvérek magántulajdona volt, nemrégiben 4 millió korona alaptőkével részvénytársasággá alakult át. Az alapitásnál a *Budapesti-Lipótvárosi Takarékpénztár* nagyobb érdekeltséget vállalt.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület igazgatósága *Fejér* Aladár dr. igazgatót ügyvivő-igazgatóvá nevezte ki és *Pósch* Gyula dr. ügyvédet igazgatóként szerződtette.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

MAGYAR STUDIO
Budapest, V. Dorottya-utca 8.
Telefon: 150—45, 78—74.
I. Művészeti aukció
a Nemzeti Szalon termeiben (Erzsébet-tér)
1921 február 6—13.
Régi Külföldi, valamint kiváló magyar mesterek festményei' továbbá miniatürök, szobrok porcellánok, szőnyegek' gobelinek és más iparművészeti tárgyak.
Kiállitás: február 6-án d. e. 10-től d. u 2-ig. 7., 8., 9-én d. e. 10-től d. u. 1-ig és d u. 3-tól 6-ig.
Árverés: Február 10., 11., 12-én d. u. 1/4 4-től, 13-án d. e. 11-től kezdve

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Minden este 1/2 7 órakor
Honthy Hanna, Orosz Erzsi, Galetta Ferenc
:: Kabos Gyula, Szirmai Imre felléptével ::
A BÁLKIRÁLYNÉ
Strausz Oszkár operettje
Vasárnap február 6-án délután 1/2 3 órakor mérs. helyárakkal
SZILVESZTER
Jegyek elővételi dij nélkül egész hétre előre válthatók a szinház pénztáránál délelőtt 9-től 1-ig és délután 3 órától az előadás kezdetéig, valamint az összes jegyirodákban.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
„Moulin Rouge leánya"
amerikai film 6 felvonásban Karinthi Frigyes filmfeliratával és a kitünő kisérő müsor.
SESANO Regény 6 felv.
Február 4-től uj müsor.
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: 5, 7 és 9 ó. Vasárnap 3, 5, 7 és 9 ó.

FŐVÁROSI ORFEUM
Minden este 1/2 órakor.
A kitünő februári uj müsor!

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Kezdete fél 7 órakor
Az asszony és a hűség
Voltaire meséje alapján. Irta: Csendes Géza.
A község dolgába
Komédia 1 felv. Irta: Liptay Imre.
A veréb
Maupassant novellája 3 felv.
Berky Lili, Szőllősi Rózsi, Békeffy László, Mihályi Vilcsi és Gózon Gyula
uj kuplékkal.

BARRABAS
IV. rész, a legyőzött Barrabas
hatalmas franczia kalandorfilm befejező része
az OMNIÁBAN
Előadások 5, 3/4 7, 1/2 9, vasár- és ünnepnap 1/2 4, 1/4 6, 7, 1/2 9 órakor kezdődnek
Jegyek a szinház pénztáránál és Bárdnál kaphatók.

EMBEREK VAGYUNK FANNY WARD második filmje. Megható társadalmi dráma.
Megelőzi ezt Charles Ray és Bessie Barriscale kép
A SINNFEIN KISASSZONY
a ROYAL-APOLLOBAN
Előadások: 5, 3/4 7, 1/2 9, asár- és ünnepnap 1/2 4, 5, 3/4 7, 1/2 9 órakor kezdődnek. Jegyek a szinház pénztáránál és Bárdnál kaphatók.

A VILÁG LEGJOBB HANGLEMEZE!
„TÁBORTŰZNEL"
cimü gyönyörüen sikerült kétoldalu hanglemez. Ismet kapható kizárólag:
WÁGNER beszélőgépek osztályában, Budapest, József-körut 15. Fióküzlet: Ráday-utca 18.

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

Uj és használt
ZSÁKOK és PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

Brilliáns, arany, ezüst és platinát minden hirdetett árnál drágábban veszek DEUTSCH ÉKSZERÉSZ Károly-körut 28. szám. (Gerlóczy-utca mellett).

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likör-, rum- és cognac-gyár,
:: teanagykereskedés ::
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.

Tizedik évfolyam *Budapest, 1921 február 9-én* *7. szám.*

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca [illegible] sz. Telefon 137—15. [illegible] ám.

Milyen legyen a lakásrendelet?

A szegény ember védelme — Mindent el kell követni az épitkezés megkezdéséért

Dr. Bródy Ernő képviselő nyilatkozata

Az igazságügyminiszteriumban állandó tanácskozások folynak az uj lakásrendeletről. Budapest lakosságát ma semmi sem érdekli jobban, mint ez a kérdés, mert exisztenciák és családi tüzhelyek sorsa függ tőle. A Fővárosi Hirlap munkatársának alkalma volt erről a nagyérdekü kérdésről beható beszélgetést folytatni Bródy Ernő nemzetgyülési képviselővel, ennek a kérdésnek egyik legkiválóbb ismerőjével, aki statisztikai csalhatatlan adatai alapján foglalkozik évek sora óta a hatalmas problémával. Bródy képviselő 1917 április 16-ikán a Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet meghivására is tartott előadást, amelyet az egyesület kiváló szakemberekből álló közönsége is nagy elismeréssel fogadott. Ez inditott bennünket arra, hogy a képviselő véleményét ebben a kérdésben kikérjük és azt a következőkben ismertessük:

Lakásbőségtől a lakásszükségig.

— Budapesten — mondta a képviselő — a lakáskérdés ma már katasztrofális jelentőségüvé emelkedett. Ennek megvan a maga oka. A háboru óta nem épitettek. Hat év óta semmiféle épitkezés nem történt és ugyanezen idő alatt a lakosság száma megnövekedett. Természetes tehát, hogy a meglevő kevés lakás nem lehet elegendő. Budapest régebben sem volt valami hires a lakáskérdésben. Az 1894-iki demografiai kongresszus alkalmával egy neves francia tudós konstatálta, hogy Európa fővárosai közül nincs egy sem, amelynek lakásviszonyai olyan nyomoruságosak volnának, mint épen Budapesté. Ezután történt, hogy — a millennium megünneplése után — megindult itt egy nagy lakásakció, megindultak az épitkezések, spekulációra épitették ezeket a nagy bérkaszárnyákat, amelyekben a hygiénia semmiféle követelményét nem vették figyelembe, csak azt nézték, hogy minél több hasznot szerezhessenek maguknak. Egészségtelen, spekulativ épitkezés volt ez, aminek következtében bizonyos idő mulva beütött az épitkezési krach, amikor nem tudták a felvett kölcsönöket törleszteni, egyszóval nem jól sikerült az üzlet és megállt az épitkezés. Ekkor történt, hogy maga az állam és maga a város is hatósági feladatnak tekintette az épitkezést. Az állam a *Wekerle-telepet* csinálta Kispesten, a főváros pedig a kislakásos épitkezéseket. Ezek folytán 50.000 lakás épült Budapesten. Abban az időben ez megállitotta a katasztrófát, mert ha ez az 50.000 lakás nem épült volna, már abban az időben, az 1910-es évek elején, katasztrófává vált volna a lakásügy.

— Az az érdekes, hogy a háboru kezdetén lakásfölösleg volt Budapesten. Ma már talán kevesen tudnak róla. 1915 első negyedében volt 2900 üres lakás, a második negyedben 4300, a harmadikban 3900, a negyedikben 3100. 1916 negyedik negyedében már csak 500 lakás volt üres. Tehát látjuk, hogy akkor kezdődött az özönlés. A népszámlálási statisztika, amelyből a főbb adatok most jelentek meg, megállapitja, hogy Budapest növekedése az utóbbi időben tulajdonképen nem volt arányos, hogy nagyon sokan eltávoztak ebből a városból. Én már 1917 elején felhivtam a figyelmet, hogy csináljunk valamit, mert meg fog ismétlődni Budapesten az, ami Berlinben történt a 70-es háboru után.

— Négy év óta ebben a kérdésben nem történt semmi, mert *rendeletekkel nem lehet lakásokat gyártani*, lakásokat csak épitkezéssel lehet előállitani. Igaz, hogy ennek kimondása is nagyon könnyü, maga az épitkezés pedig nehéz, de minden akadályt le kell gyürni

A lakásprobléma a szegény emberek problémája.

— A statisztikai adatok bizonyitják, hogy itt a szegény lakosság bőréről, exisztenciájáról van szó. Budapesten 20.000 ház közül 53 százalék földszintes, csak 15 százalék egyemeletes, tehát 70 százalék földszintes és egyemeletes, amelyekben valószinüleg nem a nagyurak laknak. Csak 10 százalék kétemeletes, 14 százalék háromemeletes, 4 százalék négyemeletes, ötemeletes igen kevés van. A lakásprobléma tehát a szegény emberek problémája. A statisztika szerint egyszobás lakás van 94.000, tehát a lakások 54 százaléka, kétszobás van 42.000, tehát a lakások 24 százaléka, összesen 174.000 lakás között 137.000, azaz 78 százalék egy- és kétszobás lakás. Ezekben az egy- és kétszobás lakásokban a lakosságnak 70 százaléka, azaz 640.000 ember lakik. Nyilvánvaló, hogy a legszegényebb embereknek, az alkalmazottaknak, a hivatalnokoknak, a munkásoknak legszükségesebb életigényéről van szó. Az utolsó tiz év alatt 18.000-ről csak 20.000-re emelkedett fel a lakások száma. Ebből is a háboru előtt épült a lakások legnagyobb része, mert a háboru alatt nem épült ugyszólván semmi. 1910-ben volt 174.000 lakás, azóta épült 19.000 az uj házakban, ugy hogy tulajdonképen 194.000 lakásunknak kellene lenni, ennek ellenére 207.000 lakásunk van. Ennek magyarázata, hogy a nagyobb lakásokat széjjelosztották. Akár hogy fogja az ember a kérdést, mindenképpen a százezrek életkérdéséről van szó.

A kislakásnak nem szabad felmondani.

— Most tehát az a kérdés, van-e a kormányzatnak szive ezeknek a szegény embereknek a lakbérét ugy felemeltetni, hogy kikergessék őket a lakásukból, hogy földönfutóvá tegyék őket ebben a városban. Nemcsak a lakbéremelés, de a felmondás kérdése is szóban forog. Bizonyos elveket le kell itt szögezni. Az első elv az, hogy akiknek egy-két szobájuk van, semmi esetre sem szabad kimozditani lakásukból, semmi esetre sem szabad a felmondási jogot velük szemben gyakorolni és ha már belemennek egy lakbéremelésbe, amelyet az illető vagyoni viszonyainak javulása megenged, annak határának kell lenni, mert nem szabad megtürni azt, hogy kislakásokból licitálás utján a gazdagabb emberek kikergessék a szegényebb embereket.

Szünjön meg a spekuláció.

— A második elv az, hogy ki kell zárni mindenféle spekulációt. Ne engedjék meg a lelépési dijakat, mindenféle üzérkedési dijakat, ne lehessen eltürni és megengedni azt, hogy amikor a főbérlő keveset fizet a háztulajdonosnak, ugyanakkor az albérlőitől nagyobb bért kapjon. Nem szabad, hogy a főbérlő tizszer annyit kapjon, mint amennyit ő fizet, mert ez erkölcstelen és felháboritó. Igazságszerető ember ilyen üzérkedésnek a megengedését nem türheti. Egyáltalán annak kell az elvnek lenni, hogy minden dolgozó embernek adjuk meg családi otthonát. A dolgozó mindenkinél jobban megérdemli, hogy legyen családi tüzhelye, hogy munka után lehajthassa fáradt fejét.

A középosztály védelme.

— Kivánatos az is, hogy a nagyobb lakással bíróknak a jövedelmükhöz képest fel lehessen emelni a lakásbérét, akinek nagyobb jövedelme van, az fizethet is többet. *De ennek is legyen határa*, mert különben az történik, hogy a nagytőke lelovagolja a tisztességes, szolid embereket. Nem csupán azokat kell védeni, akiknek két szobájuk van, hanem azokat is, akiknek *háromszobás* lakásuk van, *a középosztályhoz tartozó polgárságot is*, mindazokat, akik keserves munkával keresik meg a kenyerüket.

— Általában egyetlen magyar állampolgárt, aki már a háboru előtt idejött és exisztenciát talált, ne lehessen kikergetni. Hova mehet az vissza? Teljesen egyetértek azzal, hogy aki nem magyar állampolgár, annak itt helye nincs. Aki megszállott területről jött, az sem mehet vissza. Itt megkereste, megtalálta a maga exisztenciáját, tisztességesen él, miért ne maradhatna itt?

A kereskedők és iparosok.

— *A kereskedők és iparosok üzlethelyiségeinek is ki kell zárni a felmondást.* Hiszen ha a kereskedőket és iparosokat kikényszeritik eddig elfoglalt üzlethelyiségeikből, hova menjenek? Ma nincs kereslet és nincs kinálat, nem tudnak elhelyezkedni, nem tudnak máshova menni. *Ez megint csak a schiebereknek juttatna előnyt*, azoknak, akik talán nagyobb bért tudnának fizetni azért az üzlethelyiségért és ezzel a szolid, tisztességes kereskedőt kiüznék a helyéből. Nem szabad előnyben részesiteni a háboru konjunkturális lovagjait, nem kell azoknak semmiféle előnyt, privilégiumot adni a pénzük révén; ellenkezőleg, *a szolid, megalapozott polgári exisztenciákat kell védeni.* A nagytőke nem szorul védelemre. Fontos, hogy a kereskedők, iparosok megmaradhassanak helyiségükben és ha határozott időre szóló szerződésük van, *ez is automatikusan meghosszabbodjék;* nehogy az történjék, hogy ha a szerződés lejár, akkor szabad legyen a vásár, mert nincsenek meg a normális gazdasági feltételek. Ha majd lesz épitkezés, ha majd a kereslet arányban fog állani a kinálattal, akkor ezen a téren is szabad lehet a verseny, de addig nekünk a becsületeseket védenünk kell azokkal szemben, akik máról holnapra nagy vagyonokat kaparásztak össze.

Ki viselje a tatarozás költségeit?

— Olvastam, hogy az igazságügyminiszter azt tervezi, hogy a házban levő javitások, tatarozások költségeit a lakó viselje. Azt hiszem, ez nagyon nehéz pont lesz, mert a cél az, hogy ezek a tatarozások tényleg megtörténjenek, de ha ez a lakókra fog hárittatni, mi lesz az eredmény? Sem a lakók, sem a háziurak nem fogják megcsináltatni, tehát nem lesz semmiféle eredménye ennek az intézkedésnek. Valószinüleg vannak a lakók között is olyanok, akik ezt megtehetik, de nem lehet generaliter kimondani.

A nyári lakások.

— Én objektiv szemmel nézem a dolgokat és lehetetlen állapotnak tartom azt, hogy a háztulajdonos, ha régebben az övé a ház és nem mostanában szerezte meg, ne mehessen be a saját lakásába, vagy pedig ha a leánya férjhez megy, ne legyen neki lakása az apja házában. Feltétlenül meg kell engedni, hogy a háztulajdonos a maga, vagy családja részére

a saját házában egy kis lakást kaphasson. Természetesen csak csere ellenében, mert senkit sem lehet kitenni az utcára.

— Igen nehéz kérdés a nyári lakások dolga is. A környéken, a Zuglóban, a Svábhegyen, Zugligetben, Hüvösvölgyben érdeklődtem és statisztikát kaptam, hogy jelenleg hogyan áll a kérdés? Ezeken a helyeken a mult összel 341 villát rekviráltak. Hetvenheten lemondtak az igénybevételről, a megmaradt 263-ból 83-at elfoglaltak, 182 üresen maradt. Szóval a nyári lakás télen nem kellett, ami meg is érthető, mert ezek a nyári lakások nincsenek berendezve téli szállásra. Viszont érthető az is, hogy a villatulajdonos nyáron be akar menni a saját villájába. Akik télen nem akartak bevonulni, nyáron szeretnének odamenni. Ezt nem szabad megengedni.

A lakáshivatal.

— Itt van aztán az igénybevétel kérdése. Itt sulyos a helyzet, mert nincsenek a jogi élet terén rendesen funkcionáló szervek a megfelelő módon is beállitva, hanem olyan titokzatosan folyik ez az eljárás és olyan fórumok vannak felállitva, amelyek nem alkalmasak a közönség megnyugtatására. Sokat hallottam szidni a lakáshivatalt, mégis meg vagyok győződve róla, hogy annak minden birája a tisztesség magaslatán áll. Nem szabad azonban megengedni, hogy a magyar birói kart bárhonnan, bármiféle alaptalan támadás érje. Viszont azonban a lakáshivatalnak a strukturája olyan, amely alapot és módot nyujt arra, hogy ezek a birák ne részesüljenek egyhangu elismerésben. Maga az a mód, hogy nincsen jogszabály, hogyan kell eljárni, maga az összeállitása a dolognak, az a fórum, amely titkosan tárgyal, a nyilvánosság kizárásával, alkalmat és módot ad mindenféle feltevésre. Miután igazán a rend felé haladunk, be kell hozni itt is a normális állapotokat, ami abban áll, hogy a nyilvánosság, a szóbeliség és közvetlenség alapján tárgyaljanak a lakásügyekben is. Ne legyen alkalom suttogó gyanusitásokra, alaptalan feltevésekre. Ott a nyilvánosságnak, a szóbeliségnek és közvetlenségnek erejével, hatalmával mindenki megfogja védeni a maga érdekét. A panaszbizottságot, elnöki tanácsot formájában ugy kell átalakitani, hogy az, mint a magyar biróság egyik orgánuma, mint tényleges biróság a biróság eszközeivel, szerveivel és a magyar biróság tradicióival szolgálja ki a feleket. Csakis a jognak helyes és általános alkalmazása mellett és ezenfelül minden egyes esetnek külön speciális tartalma szerint lehet igazságosan itélkezni ezekben az ügyekben.

Meg kell kezdeni az épitkezést.

— Most már mi a jövő? A jövő nem áll másból, mint hogy *minden áron és minden módon meg kell indulnia az épitkezésnek.* Legelső és legsürgősebb dolog legyen *az épitési szabályzat* megváltoztatása, hogy minden nehézséget, mindenféle akadályt, mindenféle bürokratikus szempontot eltávolitsunk és lehetővé tegyük annak, aki épiteni akar, az épitkezést. Az épitkezések számára megadnék mindenféle előnyt, ott mindenféle felmondási korlátozást kiküszöbölnék, a lakbéremelést a végtelenségig megadnám, az adómentességet minden formájában biztositanám, szóval igyekeznék minden módon és áron arra, hogy a magántőkét is csábitsuk az épitkezésre. Meg lehet oldani a közös lakások problémáját is, mert hiszen azáltal, hogy bizonyos berendezések nagyobb területre és többek számára készittetnek, szintén olcsóbbságot lehet elérni.

— Bécsben is minden erővel igyekeznek pénzt, tőkét előteremteni erre a célra. Ha ott valaki azt mondja, hogy hajlandó 50,000, 60,000 vagy 70,000 korona évi bért fizetni egy uj lakásért, — valószinüleg jómódu ember, — akkor leköti magát tiz évre és mondjuk 500,000 koronát lefizet előlegképen. Ilyen módon összegyül az épitési tőke és épitenek.

— De nem csak a tőke kérdése van itt, hanem a nyersanyag kérdése is. A szénkérdés, a fakérdés megoldása szintén fontos. A szénkérdés, úgy látszik, javulóban van. Ma már azt hallottam, hogy Poroszországból hoznak szenet. Olvastam arról, hogy Angolországból kaptunk szénajánlatokat. A gazdasági forgalom helyreállitása azért is égető szükség nálunk, hogy a szénkérdést megoldhassuk. Viszont a szénkérdés megoldásával az épitőipar is el tudja kezdeni a munkát: akkor a normális állapot rögtön helyreáll, mert *Budapestnek legspeciálisabb éltető ipara az épitőipar.* Az épitőiparnál minden iparos megtalálja a maga munkáját: a bádogos, az ács, a lakatos, az asztalos, *harminckétféle ipari szakma van érdekelve az épitőiparban.* Nem kell azonnal három- és ötemeletes kőházakra gondolni. Épitsünk barakkokat, épitsünk 30—40 évig használható, füthető barakkokat, amelyekben el lehet helyezkedni és talán *a hivatalokat is helyezzük el ezekben.* Ezáltal talán felszabadulnának a lakások is. Erről már számtalanszor volt szó, de elhatározó lépés soha sem történt. Az adómentességről, vagyonváltság-mentességről szóló igéreteket törvényben kellene biztositani, mert ha csak egyszerü igéretek vannak, az igéretek személyhez vannak kötve, a miniszterek és államtitkárok gyakran változnak és akkor nincs semmi sem. Az utódnak rendszerint más eszméi vannak és a megkezdett munka abbamarad.

Zielinszky Szilárd programmja

A Közmunkatanács uj elnökének bumutatkozása

A Fővárosi Hirlap már a mult esztendő februárjának közepén jelentette olvasóinak, hogy a Közmunkák Tanácsának elnöke előbb, vagy utóbb Zielinszky Szilárd müegyetemi tanár lesz. Akkor Simonyi-Semadam Sándor miniszteriuma volt kormányon és azóta az egyik kormány a másikat váltotta fel, a Közmunkatanács elnökségéről egyik sem döntött. Most azonban megtörtént a kinevezés és Zielinszky már be is mutatkozott a Közmunkatanács ülésén. Nemcsak Zielinszky professzor kiváló kvalitásait nyerték meg ezzel a kinevezéssel, de egyben igen fontos, hogy technikust állitottak ennek az intézménynek az élére, amelynek munkája oroszlánrészét müszaki kérdések foglalják le. De legfontosabb, hogy Zielinszky eljövetele a Közmunkatanács immár elveszett hatáskörét uj területre terjeszti ki, mert az ő programmja a Közmunkatanácsnak országos intézménnyé való kiépitése.

Zielinszky Szilárd, a Közmunkatanács uj elnöke, a mult héten bemutatkozott a tanácsban, de bocsánatot kért, hogy szélesebb, mindenre kiterjedhető programm helyett ezuttal csak vázlatot adhat, mert csak előző estén értesült kinevezéséről és kötelességének ismerte a tanács legelső ülésén megjelenni.

Programmját három főbb pontban foglalhatjuk össze:

1. A Közmunkatanács hatáskörének szélesebb, lehetőleg országos alapokra való helyezése. A Közmunkatanács a jövőben legyen irányitója, ellenőrzője a vidéki városok városszabályozási, csatornázási, utépitési és egyéb középitkezési tevékenységének is.

2. Az elavult épitési szabályzat helyett uj, a kor igényeinek megfelelő, liberálisabb szabályzat alkotása, amely a réginél lényegesen nagyobb szabadságot biztositson az épitkezők számára.

3. Megakadályozása annak, hogy a budapesti és vidéki épitkezéseknél az esztétika és a jóizlés ellen tovább is szabadon lehessen merényleteket elkövetni. E tekintetben is szükséges a Közmunkatanács hatáskörének kiterjesztése.

Ezt a rendkivüli jelentőségü programmot a Közmunkatanács tagjai lelkes tetszéssel fogadták. Annak méltatásaként a Fővárosi Hirlap a következő nyilatkozatot kapta:

— A Közmunkatanács léte az 1870. évi X. t.-c. alapján nyugszik. Ez a törvény mindenekelőtt kimondja, hogy a budapesti Dunaszakasz szabályozásának céljaira felhatalmaztatik a miniszterium huszonnégymilliós sorsolási kölcsön kötésére, mely ötven esztendő alatt történik és pedig olyanformán, hogy az utolsó részlet 1920 julius 1-én esedékes. A kölcsönből fedezendők a következők: a Lánchid megváltása, két uj állóhid épitése (azóta az állam még két uj hidat épitett), a Dunának a főváros határai között való szabályozása, amely az árviz ellen védelmet nyujt és a hajózás akadályait a kereskedelem központján elháritja, *továbbá tágas kikötők biztositása, uj rakpartok és raktárak létesitése,* az áruforgalom könnyitése, a közlekedési zavarok elháritása, a helyszini és magasságrajzi felvételek, tervek, kisajátitások és más előmunkálatok végzése.

— Mindezek alapján az emlitett három ponton kivül *Zielinszky* Szilárd, a Közmunkatanács uj elnöke programmjába vette azt is, hogy

minden rendelkezésre álló eszközzel a Közmunkatanács hatáskörébe kivánja vonni a csepeli kereskedelmi és ipari kikötő épitését is,

amely terv, különösen ha sikerülni fog, igen nagyjelentőségü. Éppen a *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában olvastuk, hogy a kikötőépités körül a földmivelésügyi miniszterium bürokratái ismét nehézségeket akarnak okozni és fel akarják boritani a főváros és az állam eddig való megegyezését.

— Az 1870. évi X. t.-c. idézett szakasza mutatja, hogy *Zielinszkynek* ebben a kérdésben igaza van, mert a törvény kötelességévé teszi a Közmunkatanácsnak, hogy „tágas kikötőket biztositson, uj rakpartokat és raktárakat létesitsen". Ezzel szemben a Közmunkatanács képviselői tényleg benne voltak abban az autonom bizottságban, amelyet nemrég jónak láttak felosztalni, ami azt jelenti, hogy ebben a pillanatban a kikötőépités kérdésébe a Közmunkatanácsnak semmi beleszólása nincs és hogy a földmivelési miniszterium a főváros hatáskörét is mindinkább le akarja szoritani. Ha a kormány tényleg a Közmunkatanácsra bizza a kikötőépités feladatát, amire valószinüleg garanciákat is kapott Zielinszky, akkor mindezek a surlódások ki lesznek küszöbölve, mert Zielinszky teljes jóindulattal van a főváros iránt. És a kikötő jelentőségét is ismeri, amit sajnos, a miniszteriumokban nem sokan mondhatnak el magukról. Ezzel biztositottnak látszik, hogy a kikötőépités, amely most üli hegyvenéves jubileumát, a lehető leggyorsabb tempóban fog tovább haladni.

— Ami Zielinszky föntebb felsorolt három programmpontját illeti, azok szinte önmagukban hordják jelentőségüket. Az épitési szabályzat modernizálása régi és általános követelés, szintugy az épitkezési izléstelenségek megrendszabályozása is. *Legfontosabb azonban a Közmunkatanács hatáskörének kiterjesztése.*

— A Közmunkatanács fentartásának a mai formájában és a mai hatáskörében nem sok értelme van. Hogy ma, amikor a fővárosnak nagyszerü mérnöki kar áll rendelkezésére, a Közmunkatanács fölöslegesen gyámkodjék, ez nem hozza be azt a horribilis összeget, amit a Közmunkatanács hatalmas apparátusa természetszerüen felemészt. Amikor az 1870 : X. t.-c. megszületett, egészen más volt a helyzet, akkor még igenis szükség volt erre a gyámkodásra, de ma igazán semmi értelme. Zielinszkynek is az az álláspontja, hogy a Közmunkatanács ellenőrző munkájára ma már nem Budapestnek van szüksége, hanem azoknak a vidéki városoknak, amelyek ma, vagy csak nem régen jutottak el a fejlődésnek abba a stádiumába, amelyben a főváros a Közmunkatanács megalapitásakor, 1870-ben volt. Annak a néhány épitési engedélynek a kiadására, amelyre ma Budapesten szükség van, nem kell olyan hatalmas intézmény, mint a Közmunkatanács. De a vidéki városokat nem szabad még magukra hagyni. Óriási fontosságu, hogy ezek a városok ne engedtessenek teljesen szabadjukra. A városépitési és középitési terveiket felül kell birálni, hiszen városépitő szakemberek nem igen vannak a vidéki városokban, amelyek számára *ma* ez legalább is luxus lenne. Éppen ezért a Közmunkatanács hatáskörének a vidékre való kiterjesztése igen fontos ujitás lesz és kétségtelen, hogy a vidéki városok életében ugyanazt a nagyhivatásu szerepet fogja játszani, mint amelyet Budapest gyermekkorában betöltött.

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

A házbér-adó átengedését kéri a főváros az államtól

A főváros meg akarja kérni a pénzügyminisztert, hogy az állami házbér-adót engedje át a fővárosnak. A főváros pénzügyi osztálya érdekes munkálatban fejti ki nemcsak azt, hogy a főváros háztartásának milyen nagy szüksége lenne az állami házbér-adóra, hanem azt is, hogy a városházán miképpen gondolják keresztülvihetőnek a reformot.

Több évtizedes tapasztalat igazolja, mondja a pénzügyi osztály, hogy a jelenlegi községi adórendszer tökéletlen, mert ebben a rendszerben az állami hozadéki adók szolgálnak a százalékos községi adók alapjául. Már pedig a hozadéki adók az adózóképességre figyelemmel egyáltalában nincsenek és ennélfogva ezek az adók az adózóval szemben a legtöbb esetben igazságtalanok, hozamuk pedig a fővárosra nézve csekély fejlődőképességet mutat. Mivel pedig a főváros mégis kénytelen emelni a pótadó-kulcsot, mikor nagyobb bevételre van szüksége, ennélfogva az adókulcs emelésével kénytelen fokozni a közteherviselésben azt az aránytalanságot és igazságtalanságot, melylyel a hozadéki adórendszer már magában az alapadóban: az állami adóban sujtja a polgárságot.

Már most lássuk, miképpen akar ezen a bajon segíteni a főváros. A főváros a mai pótlékos adórendszer helyébe egy önálló városi adót kér a maga számára a kormánytól. Azt mondja, hogy az adófajtákat osszák két csoportra. Az általános fizetőképességen alapuló adószedés joga legyen az államé; ellenben az ugynevezett szolgáltatás- és ellenszolgáltatás, az érdekeltség alapján való adóztatás joga elsősorban a városokat illesse. A reform tehát az ingatlan-adókat a városoknak engedné át, viszont a városok — a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adójának kivételével — a többi hozadéki adók után kivetett pótlékokról mondanának le és így ezeket a hozadéki adókat az állam használhatja fel intenzivebben a maga javára.

Az ingatlan-adónak, már természeténél fogva is, városi adónak kellene lennie. Az ingatlan jövedelmezősége szoros összefüggésben áll a város életével, közigazgatásával és mindazokkal a városi intézményekkel, amelyeket a városfejlesztés érdekében megfelelő áldozatokkal a városok létesitenek. Az állami ingatlan-adó átengedése módot nyujtana a városoknak arra, hogy a házadót önállóan modern alapokra fektetve a telekadóval kombinált an szedhessék. Az ilyen kombinált adó természetesen fejlődőképességével a jelenlegi adórendszernél biztosabb alapot teremtene a háztartásnak egyensulyban tartására.

Rekompenzációképpen a városok lemondanának a hozadéki adók pótlékolásának jogáról. „Azokra a városokra nézve azonban, — mondja óvatosan a pénzügyi osztály előterjesztése, — melyeknél a hozadéki adók után kivetett községi adó az állami házbér-adóhoz viszonyitva aránytalanul nagy, az ingatlan-adó átengedése magában véve természetesen nem elegendő. Az ilyen városok háztartási egyensulyának biztositására a hozadéki adók helyett a jövedelem-adó pótlékolását kellene megengedni." A pénzügyi osztály javaslata végül is az, hogy a főváros kérje a kormánytól a községi adórendszer reformját, de főként az állami házbér-adó átengedését.

Az állami házbér-adó, amelyet a főváros ajándékképpen szeretne megkapni az államtól, most körülbelül 55 millió koronára rughat, ennek 33 millió a községi pótadója. Szóval 88 millió korona jövedelme lenne a fővárosnak a pesti házból, amiből 1918-ban nem egészen 17 millió korona jövedelme volt.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 1/2 7 órakor. Tel.: József 121—68.
3 SCHROEDERS a világhirü gladiátorok és a nagyszerü szinházi és varietémüsor!

Divatos tánclemezek!
Foxtrott, One Step, Bostonkeringők, csárdások stb. — Óriási választékban ismét kaphatók:
WAGNER beszélőgépek osztályában, Budapest, József-körut 15. Fióküzlet: Ráday-utca 18.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

Események

Bibithi mester

még az Abbazia kávéházban, az öreg Eötvös Károlytól tanulta a bölcsességet. A vajda bizony mindig az ellenzék keserü kenyerét ette és ez a klasszikus, nagy magyar koponya koldus-szegényen hanyatlott le a halottaság vánkosára. Hát politikában, világfelfogásban Bibithi mester, a vajda egykori „udvari káplánja", egy kicsit félrelépett az öreg ur egyenes, szép útjáról. A jó János nem korpulens ember, vékony dongáju testét egy kicsit elragadták a szelek. Hej pedig de szépen tudott valaha szónokolni a vajda modorában! Italos jókedvünkben néha ugy hallottuk, mintha maga Eötvös Károly szólalt volna meg az ajkáról. De a kitünő Horváth János, akit most Bibithivé léptettek elő, a vajda erkölcseitől nem tágit, ha a politikában egy kicsit siklott is más irányban. Neki nem kell rongyos tizezer korona, pedig aligha kellett volna érte valami szizifuszi munkát végezni. Boritékot elő, jöjjenek a tanuk, pecsétet rá, gyerünk a polgármesterhez: itt a bünjel. Hát persze, guvernamentális politikát nem tanulhatott az öreg Eötvöstől, aki hol harmadmagával, hol magában csatázott a Góliáth-pártokkal. Nagy ember ez a Horváth János, a vajdától csak ellenzéki, harcos politikát tanult. Hogy lehet egy ilyen kényes kérdéssel zavarba hozni polgármestert, népszinházi bizottságot. De hát ő beledobta a követ a kútba, vajjon ki emeli ki? Egy hét telt el a pecsétes levél átadásától a népszinházi bizottság üléséig, az ülésről pedig állig begombolkozva jöttek ki az urak, izzadságos kommünikét gyártottak, amelyben azt mondják, hogy mindent tudnak, de nem árulnak el semmit. Hadd keveredjen gyanuba mind a tizenhárom pályázó. Hej, az Eötvös Károly tanitványának most kellene csak nagyot cserditenie a karikás ostorával!

Skultéti bácsi. Skultéti bácsi történelmet jelent már a budapesti városházán. Hatalmas alakja nélkül a tanácsterem nem is lenne talán tanácsterem. Harminc esztendő óta csak ő rajta át lehet oda bejutni, harminc esztendő óta őrzője a közügyek eme szentélyének és harminc esztendő óta udvarias, kedves, egyenesen uri modorával lekötelezte az emberek százait, akik a perdülő idők során ide bejáratosak voltak. Skultéti Ernő február elsején töltötte be harmincesztendős jubileumát. Nem mentünk el hozzá interjut kérni, pedig megérdemelte volna, de nem mertünk, mert nem lehetett volna őszinte. Hiszen az ut, amelyet Ráth Károlytól Sipőcz Jenőig megtett, sok finom, előkelő, pikáns észrevételre adna alkalmat. De Skultéti bácsinak egyelőre hallgatnia kell, mert szolgálatban van. Majd ha nyugalomba megy, mi jelentkezünk elsőknek, hogy megirhassuk a memorandumát. Amit ma mondhatna, biztosan okos, kedves és gáláns lenne, de amit majd akkor mond el, biztosan szenzációnak kinálkozik. A maga egyszerü, természetes eszének mérlegére sok nagy urat állitott és egészen bizonyos, hogy ő az, aki legbiztosabban megmérte a fajsulyukat. Sok vihart, sok szépet, sok csunyát láthatott harminc esztendő alatt. Rezsimek diadalmaskodtak, rezsimek buktak, polgármesterek jöttek, polgármesterek mentek, de ő mindig a helyén maradt. Vajjon hányan vannak a városházán ma dirigáló potentátok, akiket ő még aktacsomókkal szaladgáló sihedereknek látott? Mi azzal üdvözöljük őt ezen a napon, hogy tudjuk, ő sokkal többet használt Budapestnek szótlanul, mint azok, akik nagy hangon követelik ma városmentő diadalaik elismerését.

A vásárcsarnok ellenőrei. A fővárosi bizottságok közül most alakitják meg az igen fontos vásárcsarnoki bizottságot, amelynek elnöke Vaina Ede tanácsnok, hivatalból tagjai Orczy Gyula tanácsnok, Szabó Imre tiszti főügyész és Ács Ferenc főszámvevő. A 12 törvényhatósági bizottsági tag közül, akik tagjai a bizottságnak, hatot a közgyülés, hatot pedig a tanács küld ki. A tanács által kiküldöttek: Becsey Antal, Joanovich Pál, dr. Kozma Jenő, Mihalkovits Szilárd, Pálfy József és Schmidkunz Lajos. A közgyülés jelöltjei: Alpár Ignác, Ambruss Gyula, Hlatky Lajos, Nagy Ferenc, Sajó Sándor és Szalay Gyula.

Egy futurista film sikeréről hozott a mult héten hirt a külföldi sajtó. A Genuina cimü 6 felvonásos filmfantasztikum, a főszerepben a buja szépségü Fern Andrával ez a filmszenzáció, mely merész meglátással hirdet egy egészen ujszerü művészetet. A Corsó hétfőn mutatta be a Genuinát, a közönség zajos tetszésnyilvánitása mellett.

Egy repriz teszi érdekessé a Városinház e heti műsorát. Szerdán Három a kislány, csütörtökön Bob herceg, pénteken a Faun kerül szinre. Szombaton lesz az Elvált asszony reprize, vasárnap este ugyanez kerül szinre, jövő vasárnap délután az Iglói diákokat adják mérsékelt helyárakkal.

Vissza a paradicsomba a Royal-Apollóban. Klasszikus film a „Vissza a paradicsomba", amely a Royal-Apolló műsorán e héten szerepel. Jack Londonnak, a hires amerikai regényirónak egyik főmüvéből, a Vadon szavá-ból iródott (a könyv most jelent meg magyar nyelven). A főszerepet Nell Shipmann, egy nagyszerü drámai színésznő játsza. Megelőzi ezt az Eltünt trónörökös cimen egy kacagtató burleszk. Az ezt követő héten a várva-várt nagy attrakció, a „Madame Dubarry" kerül szinre a Royal-Apollóban Pola Negrivel a főszerepben. Az előadások köznapokon 5, 3/47 és 1/29 órakor, vasárnapon és ünnepnapokon 1/24, 5, 3/47 és 1/29 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

Vissza a paradicsomba az Omniában. Páratlanul érdekes film került szinre az Omniában. A színtere Grönland örökjeges birodalma. A filmen Nell Shipmann játsza a főszerepet, a legelsőrangu amerikai drámai talentumok egyike. Az előadások köznapokon 5, 3/47 és 1/29 órakor, vasárnap és ünnepnapokon 1/14, 1/16, 7 és 1/29 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

Szerelem virágai a Tivoliban. A Tivoli műsorát egy pompás Nordisk-filmattrakció dominálja. A cime: Szerelem virágai és egy lenyügözően érdekes mese keretében a város és a falu lelkének különbségét bizonyitja. Az előadások köznapokon 5, 3/47 és 1/29 órakor, vasárnapon és ünnepnapokon 3, 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

A TŐKE

A francia cserepes

Hegedüs Loránt az Otthonban

Hegedüs Loránt pénzügyminiszter mult héten megjelent az Otthon-Körben, régi kollegái között és nagyszabásu előadást tartott. Örökké kedves emléke marad ez az előadás az ujságirói karnak. A napilapok hosszu tudósításokat közöltek róla, de nem merithettek ki mindent, mert nincs helyük. De meg más baj is van. Az, hogy a gyorsirók nem tudják követni azt az iramot, amilyenben Hegedüs beszél, sziporkázik. Háromszáz szótag! — ez a gyorsirók réme. Ez az, amit nem lehet kibirni. A Távirati Iroda például hét gyorsirót küldött ki, mégis csapnivalóan rossz tudósitást adott. Hiába, ebben sem lehet Hegedüssel versenyezni. Mi abból, ami a tudósításokból kimaradt, szeretnénk egyet-mást reprodukálni. Mindjárt az első bókot, amit a minisztertől mi ujságirók kaptunk. Azt mondta:

— Husz évé vagyok tagja az Otthon-Körnek és hogy jogom van itt felszólalni, bizonyitom azzal, hogy mindig rendesen fizettem a tagsági dijakat.

Már mindenki meg volt nyerve, mert a hallgatóság soraiban nem sokan voltak, akik ezt elmondhatták magukról. De most következett a legkedvesebb:

— Előre figyelmeztettek, ne jöjjek el ide, mert babona, hogy az a miniszter, aki az Otthonba beteszi a lábát, máris megbukott. Ezért jöttem ide.

Harsányabb derültséget keveset láttunk életünkben. Heltai Jenő és Karinthy Frigyes irigykedve tekintettek a pénzügyminiszterre.

El kell mondani azonban a francia cserepes históriáját is. Azt mondja Hegedüs:

— A napokban egy bankdirektor barátommal beszéltem, aki azt kérdezte tőlem, hogy érzem magamat és hogyan állok a pénzügyi terveimmel? Egy Bismarck-anekdotával feleltem neki. A francia cserepes lecsett a negyedik emeletről. Esés közben lábbal lefelé zuhant és nem fordult meg a levegőben, hogy a feje legyen lefelé. Az első emeletnél megkérdezte tőle valaki, hogy hogyan érzi magát. Azt felelte: „Egyelőre jól, csak azt szeretném tudni, hogyan jutok le a földre." Hát igy érzem én is magam és igy vagyok én is az én pénzügyi terveimmel.

Egyelőre lábbal megyek lefelé és remélem, nem fogok a fejem lágyára esni.

Sok minden érdekes, sok minden szép és mulatságos is akadt a beszédben. Megsugott egyet-mást az ujságíróknak, olyasmit is, amit nem szabad elárulni. De kikötötte, hogy elárulni nem szabad. A kari szolidaritás kötelez bennünket vele szemben, hogy teljesitsük a kivánságát. Végre is husz éve tagja az Otthonnak és sohasem mulasztotta el a tagsági dij megfizetését...

A miniszter ott vacsorázott régi baráti körben és vacsora után is ottmaradt. Betévedt az olvasóba is, ott is hosszan tartott előadást, közben pedig rátámaszkodott egy fiatal ujságírónak a vállára és ugy beszélt.

Egyszer csak megszólalt az ujságiró:

— Nekem ugyan hiába hizeleg, én tőlem nem kap egy fityinget sem. Engem hiába főz...

Nagy volt a derültség ezen a kedves ujságirói perfidián, Hegedüs azonban a beszéd hevében egy szót sem hallott, csak a derültséget vette észre. Később megkérdezte, min nevettek olyan jóizüen? Megmondták neki. Nagyon jól mulatott rajta és sietett megkeresni a cinikus kollégát. Illedelmesen bemutatkozott neki:

— Hegedüs Loránt vagyok. De ugy-e, ha szépen kérném, adna nekem mégis öt koronát?

A kolléga most már udvariasan összevágta a bokáját és azt mondta:

— Sajnálom kegyelmes uram: nem. Éppen most hagytam ott az utolsó koronámat a kártyaszobában.

A Lloyd-bank szervezkedése. Két hét előtt jelentettük, hogy Lloyd-bank r.-t. céggel uj nemzetközi pénzintézet alakul a fővárosban. A hivatalos kommüniké szerint a bank alaptőkéjét 100 millió koronára tervezték, de mint a Fővárosi Hirlap a sajtóban elsőnek megirta, a részvényjegyzés oly nagy arányokat öltött, hogy az alapitók elhatározása szerint a március 3-ára kitüzött alakuló közgyülésen a pénzintézet nem a tervezett 100 millió koronával, hanem 200 millió korona alaptőkével fog megalakulni. Az intézet szervezési munkálatai serényen folynak és a hivatal céljaira átalakitják a Gresham-kávéházat, amelyet a bank 6 és fél millió koronáért megvásárolt. A személyzet felvételével dr. Mándy István ügyvezető igazgató foglalkozik, aki a Belvárosi Takarékpénztártól a Lloyd-bankhoz ment át. Eddig mintegy 70 tisztviselőt alkalmaztak, köztük előkelőbb pozicióra egy most nyugalomba vonult székesfővárosi tanácsnokot is. Ugyancsak szervezik a bank bécsi telepét is, amelyet a Lukács & Comp. bécsi bankház fog képviselni, amelynek főnöke, Lukács Henrik, előbb a bécsi Central-Wechselstube A. G. igazgatója volt, tulajdonképen a Lloyd-bank alapitásának a kezdeményezője és az eszme megpenditője. A bank üzleti életében előforduló szindikátusi üzleteket a Lukács-bankház fogja lebonyolitani és értesülésünk szerint máris szoros kapcsolatot létesitett zágrábi, hollandiai és svájci pénzcoportokkal. A bécsi telep deviza-üzleteinek vezetője dr. Beer lesz, aki fiatal kora dacára is elismert szaktekintély az osztrák fővárosban. Dr. Szterényi József elnök és Nagy Béla vezérigazgató az intézet széleskörü berendezkedésének általános irányitásával foglalkoznak és müködésük területét az a szempont irányitja főleg, hogy a bankot már a megindulás kezdetén a hazai közgazdaság hasznos tényezőjévé emeljék.

Hartenstein párisi tárgyalásai kitolódtak. Hartenstein Jenő, a Hazai fatermelő r.-t. vezérigazgatója, több heti párisi tartózkodás után hazaérkezett. Mint már közöltük, a Hazai fatermelő érdekében egy francia pénzcsoporttal folytatott tárgyalásain kivül, érdekeltséget keresett az opció kihasználására, amelyet a Hazai fatermelő Weissmayerrel, a Kroatische Landesbank vezérigazgatójával közösen szerzett a Honctői cementgyárra, valamint a grófi Potocky-féle erdőbirtokra és a hunyadmegyei Lunkán község határában fekvő 10.000 holdas erdőségekre. Minthogy a tárgyalások még nem vezettek eredményre, Hartenstein rövidesen ismét kiutazik Párisba.

Bárdi József redivivus. Megirtuk annakidején, hogy Bárdi József, a nevéről alapitott autókereskedelmi és garage részvénytársaság (jelenleg Metropole-garage) vezérigazgatója, állásából kilépett és akkor az volt a szándéka, hogy szakmájában szerzett kiváló tapasztalatait és nemzetközi összeköttetéseit külföldön fogja értékesiteni. Ezt a szándékát azonban, mint értesülünk, megváltoztatta és munkásságát ezentul is a hazai autóipar fellendítésére szándékozik forditani. Terve már a megvalósulás stádiumába lépett, amennyiben most rendezi be Kossuth Lajos-utca 6. szám alatt nagyszabásu autóipartelepét, ahol főleg autó-felszerelési cikkekkel és import-autók kereskedésével kiván foglalkozni. Bárdi, aki egyik uttörője volt a magyar autóiparnak, uj vállalkozásával is bizonyára érdemes eredményeket fog elérni.

A Kereskedelmi Bank elnöke. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósága a Lánczy Leó elhalálozásával megüresedett elnöki állásra Weiss Fülöpöt, a bank eddigi ügyvezető alelnökét választotta meg. Az igazgatóság Weiss Fülöp megválasztásával a bank felvirágoztatása körül szerzett érdemeit kivánta elismerni, egyuttal pedig a bank ügyeinek az eddigi szellemben való tovább vezetését célozta. Ennek legjobb biztositékát Weiss Fülöp személyében látta, mint aki Lánczy Leóval a mai Kereskedelmi Bank nagy alkotójával együtt eddig is ellátta az elnöki teendőket és nagyrészben hozzájárult ahhoz, hogy a bank mai jelentőségét érte el. — Alelnökökké Fellner Henriket és Heinrich Ferencet, az igazgatóság régi tagjait választották meg.

Az izzólámpakartel fél a konkurrenciától. Az izzólámpakartel, amelynek feje és főérdekeltje az Egyesült izzólámpa- és villamossági r.-t., éveken keresztül zavartalanul élvezte az egyeduralmat, amelyet fantasztikus áremeléseivel szinte már a lehetetlenségig fokozott. Ezt a paradicsomi állapotot, ugy látszik, megzavarni készül a mostanában megalakult Dr. Just-féle izzólámpa- és villamossági r.-t., amely néhány hónapon belül megkezdi üzemét és a kartel diktatorius hatalmát bizonyára megtörni fogja. Érzik ezt a kartel lovagjai és a készülő harcot egy most megjelent nyilatkozatukban már be is jelentették. Ezzel a nyilatkozattal szemben a Dr. Just Izzólámpa- és Villamossági R.-T. a következőket jelenti ki:

Miután a Just-féle izzólámpa- és villamossági gyár alakulásával megtört az a fikción alapuló monopólium, melyet az Egyesült Izzólámpagyár és a kartel eddig kiaknázott, ez a társaság nagy szabadalmi jogok hangoztatásával akar az ujonnan alakult vállalat ellen hangulatot csinálni. Ezzel szemben a tényállás a következő: Monopólszabadalom a Wolfram-lámpa előállitására Magyarországra nézve nem létezik. Ilyen szabadalom csak Amerikában van, ahol dr. Just Sándor és Franz Hanaman névre szól. Az összes többi államokra csak a Wolframszál egyes, igen különböző, előállitási módiai vannak szabadalmazva. A Just-izzólámpagyárnak nemcsak saját uj és bejelentett szabadalmak állnak rendelkezésére, hanem a szabad eljárási módozatok egész sorozata is. Gyártása tehát egész természetesen, semminemü jogosan fennálló szabadalmat sérteni nem fog és igy a konkurrens részről közzétett nyilatkozat célzatos, de felesleges. Viszont nem is fog sikerülni azt a fikciót tovább fenntartani, hogy léteznek egy oly izzólámpa gyártási szabadalom, amely, mint ezt az Egyesült izzó részéről elhitetni szeretnék, — egész országok világitási fogyasztását egyes vállalatok korlátlan nyerészkedésének és valuta- és egyéb a közérdeket sértő üzleteinek kiszolgáltatna. Ilyen szabadalom — szerencsére, — nem létezik. Minthogy azonban a kartellből kiinduló hirdetés burkoltan gyanusitást előlegez, annak szerzői ellen a mai napon a Just-gyár igazgatósága a sajtópert megindította.

A szalámi, amely bőségesen tejel. A Magyar szalámigyár r.-t. most tette közzé tavalyi mérlegét. A vállalat alaptőkéje 2 millió korona és a kimutatott tiszta nyeresége mintegy 400.000 korona (25 százalék), ellenben a 4 év óta fennálló részvénytársaság tartaléktőkéje csaknem 4,600.000 K (tehát több mint 2 és félszerese az alaptőkének). Ebből a mérlegből aztán tisztán ki lehet olvasni, hogy miért megfizethetetlen a fővárosban a sertéshus. Ez a vállalat minden árt megadhat a sertésért, mert többet igazán nem szabad keresni, mint négy év alatt négyszer az alaptőkét (a tartaléktőkét és 4 évi tiszta nyereséget). Minthogy a Szalámigyár r.-t. a Perlesz nagyvágó cégé, természetes, hogy a szállitott vágott sertésekre a Perlesz-cég sem fizetett rá, annál kevésbé, mert ezt a hasznot Perleszék nem tartoznak nyilvánosan elszámolni. Végül ott van még a mérlegben kimutatott árukészlet. Vajjon mennyit fognak még ezen keresni? Ezt nem Péri szalámi-báróéktól kérdjük, hanem a kérdést inkább a fiskusnak ajánljuk a figyelmébe.

A Nemzetközi Kiviteli és Behozatali Részvénytársaság Ullmann Adolf báró elnöklésével tartott igazgatósági ülésén megállapitotta a társaság 1920. évi mérlegét, amely 2,150.380.39 korona nyereséggel zárult. Az igazgatóság ez év február 10-én tartandó rendes közgyülésnek javasolni fogja, hogy osztalék fejében 8 százalék azaz részvényenként 16 korona kerüljön kifizetésre. — Az igazgatóság Reiss Jenő dr. ügyvezető igazgatót vezérigazgatóvá, Klein István dr. igazgatóhelyettest ügyvezető igazgatóvá nevezte ki, Pető Róbert igazgatóhelyettest az igazgatói cimmel ruházta fel. Paksy József dr., Spiegel Andor és Erdős Jenő cégvezetőket igazgatóhelyettesekké, Polgár Gábor és Neuhaus Ferenc főtisztviselőket cégvezetőkké és Schönfeld Erzsébet főtisztviselőt titkárrá léptette elő.

A Szesztermelési és Kereskedelmi Részvénytársaság melynek három mezőgazdasági szeszgyára, gyümölcspárló-telepe, szesznagykereskedése, likőr- és ecetgyára van, megszerezte a Deutsch Sámuel Részvénytársaság gödöllői ipartelep összes részvényeit. A vállalat ujabb nagyobb tranzakciók keresztülvitelére alaptőkéjét legközelebb felemeli.

A Magyar Város- és Községfejlesztési Részvénytársaság Madarassy-Beck Gyula báró igazgatósági elnök elnöklésével megtartott rendkivüli közgyülésén elhatározta a társaság jelenleg 32 millió koronát tevő alaptőkéjének 95.000 darab uj, az 1921. évre osztalékjogosult 400 korona névértékü részvény kibocsátása utján 70 millió koronára való felemelését. Az uj részvényekből 40.000 darab a régi részvényeseknek ajánltatik fel 2:1 arányban 1000 korona áron, plus 30 korona kiállitási dij és illeték, mig a fennmaradó 55.000 darabot a fentinél magasabb áron, egy, a Magyar Jelzálog Hitelbank vezetése alatt álló csoport vette át. Az elővételi jog február 21-ig gyakorolható a Magyar Jelzálog Hitelbanknál és a kibocsátó intézetnél. A közgyülés továbbá az igazgatóság uj tagjaivá megválasztottta Enyedy Béni és Némethy Károly v. b. t. t. urakat.

A Magyar őstermelő r.-t. igazgatósága a február 14-ére összehivandó rendes évi közgyülésnek a kimutatott 5,349.081.09 tiszta nyereségből 22 korona (11 százalék) osztalék kifizetését fogja javasolni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Minden este 1/2 7 órakor
Honthy Hanna, Orosz Erzsi, Galetta Ferenc
:: **Kabos Gyula, Szirmai Imre** felléptével ::
A BÁLKIRÁLYNÉ
Strausz Oszkár operettje
Vasárnap február 13-án délután 1/2 3 órakor mérs. helyárakkal
SZILVESZTER
Jegyek elővételi dij nélkül egész hétre előre válthatók a szinház pénztáránál délelőtt 9-től 1-ig és délután 3 órától az előadás kezdetéig, valamint az összes jegyirodákban.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
Február 11—18-ig.
A SZÉNKIRÁLYNŐ
amerikai szinmü 5 felv. Maria Jakobini főszereplésével.
HAMIS ESKÜ
regény 5 felv.
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: 5, 7 és 9 ó. Vasárnap 3, 5, 7 és 9 ó.

FŐVÁROSI ORFEUM
Minden este 1/2 7 órakor.
A kitünő februári uj müsor!

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Kezdete fél 7 órakor
Az asszony és a hűség
Voltaire meséje alapján. Irta: Csendes Géza.
A község dolgába
Komédia 1 felv. Irta: Liptay Imre.
A veréb
Maupassant novellája 3 felv.
Berky Lili, Szőllősi Rózsi, Békeffy László, Mihályi Vilcsi és Gózon Gyula
uj kuplékkal.

Brilliáns, arany, ezüst és platinát minden hirdetett árnál drágábban veszek DEUTSCH ÉKSZERÉSZ Károly-körut 28. szám. (Gerlóczy-utca mellett).

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likör-, rum- és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

Tizedik évfolyam *Budapest, 1921 február 16-án* *8. szám.*

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

A közgyülés munkája

kétségkivül azon az uton van, hogy a komolyabb irány felé terelődjék. Mi nem vártunk csodákat ettől a közgyüléstől, amelynek többségében csak hirmondónak voltak olyanok, akiknek megvolt a régi gyakorlatuk, megvolt a tárgyismeretük. Sajnos, az ellenzék, amely mindezekkel rendelkezett, hosszu idő óta még mindig távol marad a közgyülési teremtől, bár tagadhatatlanul vannak jelek, amelyek a két oldal között a feszültség meglazulására engednek következtetni. Mindazonáltal a tárgyilagos szemlélőnek el kell ismerni, hogy a szélsőséges elemek kezdenek háttérbe szorulni és a komoly munka hivei lesznek hangosabbak.

A csendet még megzavarja egy-egy interpelláció, vagy inditvány, amelyek politizálnak, ahelyett, hogy a főváros nehezen döcögő szekerét próbálnák a simább utra lenditeni. Sajnos, még vezéri helyről is dobnak be politikai természetü, gyujtó anyagot a le nem higgadt hangulatba. Ilyen az a téma is, amely a sajtóról szól és amely ujabb oktalan ingerlésre vezet. A *Fővárosi Hirlap*nak joga van ezt megállapitani, mert a mi multunkon nincsen szeplő. A *Fővárosi Hirlap* nem várta be, amig a kommün pasái beszüntetik, a lázadás első napján letettük a tollat és vörös kommandóra egyetlen sort sem irtunk le. Sőt tovább megyünk: sem a lap, sem a szerkesztő, sem a munkatársak, sem a kiadóhivatali személyzet egyetlen fillért sem vettek fel a hirhedt Szellemi Termékektől, amit pedig kevés lap mondhat el magáról. Nem babérkoszorut akarunk ezekből az érdemekből a saját homlokunk köré fonni; csak megállapitjuk, hogy a sajtóról szóló inditvány bennünket nem érint és igy jogosan emeljük fel szavunkat az ellen, hogy a közgyülés drága idejét nem a multban való bogarászásra, hanem *a jövő számára való épitésre kell felhasználni.*

Éppen ebből az okból viszont örömmel üdvözöljük azt az előterjesztést, amely *Fayer* Sándor bizottsági tag inditványára készült iparunknak és kereskedelmünknek a világkereskedelembe való bekapcsolódásáról és a tranzitó-forgalom megindításáról. Ezek azok a kérdések, amelyek vérbe és husba vágnak, ezek azok az alapkövek, amelyeken Budapest ujjáépülhet. Reméljük, hogy a vita, amely e téma körül szárnyait bontogatja, erőteljes, gyümölcsöző és termékeny lesz. Mi csak éppen szembeállitjuk ezt a két törekvést, józan gondolkozással nem lehet eltéveszteni, melyik az a terület, ahol az alkotó munkát meg lehet kezdeni.

Budapest romokban hever és a romokból kell ujra felépiteni. A romokból kell kiszedni az ép téglákat, a használható gerendákat. Ezek a napok nem arra valók, hogy az épiteni akarók politikai izgalmakkal vonassanak el igazi hivatásuktól. Ha a téglák és gerendák között még mindig salak találkozik, a munkáskéz ugyis félre fogja lökni, mert az uj épületben nem lehet használni. De pazarlás az ép anyagnak az utcára szórása és időpocsékolás a mesterséges izgalmak keltése. Az *ilyen* munkán nincsen áldás. Budapest lelke sir és jajgat a jobb sorsért, amelyet megérdemel ez a város annyi szenvedés után. Ennek a jobb sorsnak az utjai nyitva állanak, rajtunk áll, hogy elinduljunk rajtuk. Halálos vétek egy pillanatig is késlekedni. A közgyülés többségében meg kell lennie az akaratnak, hogy igy történjék és hogy ezáltal a város lakosságának háláját vivja ki. Ez a korszak nem lehet a züllesztés folytatása, nem lehet a nélkülözések, a szenvedések fokozója; ennek a korszaknak jólétet kell fakasztania, feledtetni a keserü multat, kiirtani a szivekből a keserüséget. A közgyülésnek nem a korbácsot, hanem a munka fegyvereit kell állandóan a kezében tartania.

Kibővitik a Gellért-fürdőt

Hatvan uj szállodai szobát épitenek — Tiz-tizenkét millióba kerül az épitkezés Berczel tanácsnok terve

Addig beszéltek a Gellért-fürdő bérbeadásáról, legendás külföldiekről, amig a sok zavaros hir és megbizhatatlan ügynök házalása helyett a *Fővárosi Hirlap* pozitivumot, okos tervet adhat hirül. A főváros, igen helyesen, nem herdálta el kincseit, mint más megszorult városok, hanem megőrizte azokat, mert amiből az idegen vagyonokat csikarhatna ki, abból a fővárosnak is meg lesz a maga haszna. A fáma szárnyán legtöbbet a Gellért-fürdőt hordozták meg, ami egészen természetes is, mert nincs csodálkozni való azon, ha a Gellért-fürdőben fölhalmozott gazdagságra szemet vetettek a külföldiek. A tanács nem törődött a fámával és arra rendezkedett be, hogy a Gellért-fürdőt megtartja saját kezelésében és annak jövedelmezőségét a lehető mértékig fokozza. Ide kapcsolódnak be azután azok a tervek, amelyekről most akarunk beszámolni.

Minden kétségen fölül áll, hogy a Gellért-fürdő világ-intézmény, amely szinte párját ritkitja. És itt nemcsak a fürdő-épület müvészi szépségeiről, pazar pompájáról van szó, hanem arról is, hogy a Gellért-fürdőnek szinte páratlan specialitása, a betegek kényelmét nagyszerüen szolgáló tulajdonsága, hogy *a gyógyhotel egy fedél alatt van a fürdőkkel.* Liften és betegkocsikon az összes helyiségek megközelithetők anélkül, hogy a nagyszerü épületet csak egy pilanatra el kellene hagyni. Ilyen körülmények között egészen természetes, hogy a főváros nem vágyik a fürdőt kezéből kiadni, hacsak tényleg káprázatos ajánlatot nem kap. Mindenesetre be kell azonban rendezkedni, mert nem lehet kétségbevonni, hogy az intézmény tökéletessége és fényes berendezése révén a jövőben is hasznothajtó vállalat lesz. Tény azonban az, hogy a kiképzés nagyszerüsége révén hasznositható objektumok ma még nincsenek teljességgel kihasználva.

Ez az a gondolat, amelyből *Berczel* Jenő dr. tanácsnok, a városgazdasági ügyosztály kiváló vezetője kiindult. Látta, hogy a pompás csarnokok által elfoglalt területek mellett a hotelszobák száma nem arányos; pedig a centrális igazgatás akkor sem lenne magasabb, ha a szobák száma nagyobb lenne, sőt az üzemköltségek ebben az esetben sokkal jobban oszlanának meg. Ez érvek alapján

ma már befejezett dolog, hogy a Gellért-fürdőt ki fogják bővíteni.

De még egy rendkivül fontos érv játszik közre ennél az elhatározásnál és ez az, hogy *1907. óta katasztrofálisan megfogyatkozott a szállodai szobák száma Budapesten.* Akkor, amikor Budapestnek a jövőben nagyrészt a transitókereskedelemből, az idegenforgalomból kell megélnie, ez a jelenség mérhetetlen veszedelmeket rejt magában.

Vessünk egy pillantást a szállodai ipar mai helyzetére, ki fog derülni, hogy *Budapest eminens érdeke a szállodai szobák szaporitása, aminek érdekében a fővárosnak is minden telhetőt meg kell tennie.* 1907 óta a következő szállodákat használják hivatalok, szövetkezetek, pénzintézetek stb. helyiségeiként:

Angol királyné	100	szoba	Pénzintézeti Központ
Kontinental	150	„	Orsz. Központi Hitelszöv.
Mátyás király	78	„	Áruforgalmi
Budapest	44	„	
István király	66	„	Államrendőrség
Hunnia	56	„	Főkormánybiztosság
Orient	80	„	Ált. Fogyaszt. Szövetkezet
Parlament	89	„	Nemzeti Hitelintézet
Nádor	62	„	Államrendőrség
Berlin	82	„	Bocskay-Szövetség

A következő szállodák megvételéről *most tárgyalnak:*

Meteor	86 szoba
Edison	65 „

Ismeretlen okból *megszünt* két szálloda:

Imperiál (kicsi)	29 szoba
Mátyás király	25 „

Ez mindössze azt jelenti, hogy Budapesten 1907 óta *a szállodai szobák száma 1054-gyel lett kevesebb.* 1907-ben volt összesen 4505 szállodai szoba, amiből ezek után 3451 maradt. Hozzá kell azonban venni ehhez, hogy

katonai beszállásolásokra	603
menekülteknek	175
idegen missziónak	313
összesen	*1091*

szoba van igénybe véve. Szóval a Budapestet felkereső vidékiek és külföldiek elhelyezkedésére mindössze 2360 szoba áll rendelkezésre. Óriási visszaesés ez, amikor *a szállodai szobák száma a békeidőhöz viszonyitva szinte a felére apadt.* Amikor minden reményünket az átmenő forgalomra, az idegenek látogatására alapitjuk, akkor bizony megfelelő szállodákra is szükség van. Ez is egy érv arra, hogy a Gellért-fürdő szobaszámának megnövelése elsőrendü fontosságu.

De magának a Gellért-fürdő jövedelmezőségének is fontos feltétele, hogy ott a betegek felvevésének lehetőségét minél inkább növeljük. Hiszen ma Pöstyén és Trencsén-Teplicz is idegen kézen van, mindazok a betegek, akik eddig ezeket a fürdőket keresték fel, a Gellért-fürdőben fognak helyet keresni. A Gellért-fürdőben tehát

hatvan uj szállodai szobát készül a főváros épiteni.

A módja ennek megvan. A kádfürdők traktusán, ahol a vizgyógyintézet is van, fognak épülni az uj szobák, amelyeknek ablakai a kedves fürdő-udvarra fognak nyilni. Ma a Gellért-

fürdőben 174 szoba van, amely *az uj épitkezéssel 234-re fog emelkedni*, amivel természetesen csak a fürdő rentabilitása fog emelkedni.

Az ügyosztály tervei szerint a szobák egyszerübbek lesznek, mint a már meglevők, és lehetőleg egyszerü eszközökkel fogják azokat megteremteni. Amit csak lehet,

a főváros a maga eszközeivel, házilag fog megcsinálni,

igy a lépcsők és a liftek máris megvannak és azokat csak be kell épiteni. Maga állitja elő a főváros a szükséges salak-beton falakat is, úgy, hogy leginkább csak az ajtókat, ablakokat és a berendezést kell vállalatba adnia. A szobák két emelet-sorban nyernek elhelyezést, úgy, hogy *egy-egy emeleten 30—30 szoba épül.* Miután sem alapot épiteni, sem tetőt emelni nem kell,

az egész befektetés csak 10—12 millió koronába kerül,

ami a mai viszonyok között éppenséggel nem mondható soknak. Ami pedig a legfontosabb, *Berczel* tanácsnok biztosan számit rá, hogy *néhány esztendő alatt játszva be lehet hozni az épitkezés költségeit*, a Gellért-fürdő, amelynek nagyszerüségét mindenki megcsodálja, ismét tökéletesebb és jövedelmezőbb lesz.

Gójok és sabesz-gójok

Pillanatfelvétel a multheti közgyülésről

A szerdai közgyülés a mulatságosabb közgyülések közé tartozott. Temérdek ötlet, humor, közbeszólás, derültség, zaj, helyeslés, ellentmondás, éljenzés és szünni nem akaró taps cifrázta az egyes felszólalásokat. A városatya urak igazán kiélvezhették ezt a délutánt, amely — legyünk őszinték — meglehetősen unalmasan kezdődött. Sipőcz Jenő polgármester unottan kezdte a szokásos bejelentések elrecitálását. A betegeket, a halottakat, az előljárójelölteket egyforma hangsullyal ismertette meg a közgyüléssel. Aztán jöttek az interpellációk, meg az inditványok. Baranszki Gyula bizottsági tag ur az Alagutban észlelhető és türhetetlen állapotok miatt interpellált. Pálfy József bizottsági tag ur a keresztény behozatali társaság ügyében. Dr. Wolff Károly bizottsági tag ur a sajtó ügyében, dr. Conlegner József bizottsági tag ur a szabadkőmüves páholyok ügyében terjesztett elő inditványt. Ezután Hilbert Vilmos bizottsági tag ur inditványa következett „a fővárosi alkalmazottak vallásfelekezetek szerinti megoszlása bejelentéséről kimutatás alakjában". Szakmándy János bizottsági tag ur... A közgyülés álmosan hallgatta a monoton bejelentéseket. Csak akkor serkent föl a mélázásból a mélyen tisztelt közgyülés, amikor felemelkedett bibiti Horváth János és beszélni kezdett:

— Tisztelt közgyülés!

Bibiti Horváth egyik legrokonszenvesebb tagja a közgyülésnek. Kedves, barátkozó, előzékeny. A beszéde kissé papos. Ezuttal megkörnyékeztetésének szomoru, de igaz történetét mondta el a közgyülésnek.

— Elsősorban elmondom azt, hogy mi történt és hogyan történt, — mondta Bibiti öblös hangon, — másodsorban megvilágitani akarom...

— Csak az igazat! — szólt közbe Kazay László.

— Nem vagyok ügyvéd! — vágta vissza kevélyen Bibiti és aztán hosszan, mélyen járó hangon és okfejtéssel magyarázta meg, — mint ő mondta — hogy ki is az a Szőnyi-Stern Dezső János, aki nem többel, mint tizezer koronával meg akarta környékezni.

— Némileg tájékozódva vagyok ily szinházi ügyekben — mondta nem minden dicsekvés nélkül.

— Mint katolikus pap szerezte ezeket a tapasztalatokat? — szólt közbe a demokraták oldaláról Fóthy Vilmos, egy jól táplált arcu városatya.

— Hát részben! — mondta Bibiti rendületlenül. És azután beszélt; beszélt tovább a „sápadt arcu urról", ahogy Szőnyit elkeresztelte. Elmondta, hogy nyilván titkos ellenfelei akarták kelepcébe csalni, de hát most majd megtanulják, hogy vele ilyen könnyen nem lehet kibabrálni.

Végre is — mert a jóból is megárt a sok — a városatyák már unni kezdték a hosszu szónoklatot. Az elnök tapintatosan megkérte, hogy fejezze be. Az idegesség nőttön-nőtt.

— Miért nem dobta ki?! — kiváncsiskodott valaki.

— Ki kellett volna dobni!

— Nem tartozik ide! — kiáltották a türelmetlenebbek. Bibiti Horváth azonban nem az a legény, akit amugy könnyü szerrel el lehetne hallgattatni. Elmondott mindent, elmondta, hogy ő minden fertályban 10.000 leit kap haszonbér fejében és megemlékezett minden másról, ami a szivén feküdt, mig aztán öt óra előtt két perccel váratlanul befejezte a vesztegetési ügyet. Megtörölte verejtékes homlokát és lemondóan intett a kezével:

— Megmondtam nekik, de nem érdemes ezeknek beszélni!...

Még Wolff Károly reflektált Horváth felszólalására. Aztán jöttek a többi ügyek: az állatkerti vendéglő, a kegyuraisággal összefüggő kérdések. Az ember azt hitte volna, hogy na most már béke lesz és rend lesz, mikor az óbudai zsidó temető kérdésénél egyszerre csak kitört a közgyülési vihar. Villámlott és dörgött. Arról volt szó, hogy az óbudai zsidó temető megtelt. A tanács azt mondta, hogy ki kell bővíteni. Hilbert Vilmos pedig azt mondta, hogy nem szabad kibővíteni a régi temetőt, hanem temetkezzenek a zsidók is az uj temetőbe, amely a villamos megállótól háromnegyed órányira van. Gyalogoljanak a zsidók is, ne csak a keresztények. Az uralkodó párt nagy lelkesedéssel fogadta a helyes propoziciót. Stern József hiába csöndesitette őket. Nem használt.

— Merem állitani, hogy nem a kerületbeli kereszténységnek a felfogását képviselik az urak, én ott élek ebben a kerületben.

— Éppen nem! Éppen nem! — kontrázott Fóthy Vilmos.

— Maga sabesz-gój! — adta vissza a szót Bohn József virágkereskedő.

— Te ne beszélj! — kiáltotta vissza a kedélyes virágkereskedőnek kipirult arccal Fóthy. — A te vezéred volt az, aki...

A vihar már akkor javában tombolt. Közbeszólások cikkáztak át a hatalmas közgyülési termen. A lárma egyre hatalmasabb lett.

— A te vezéred volt az, aki azt mondta, hogy nem kell pap — sivitotta át a hangkaoszon keresztül Fóthy. — Kérdezd meg Wolffitól!...

Sipőcz rázza a csengőt. A vihar azonban csak lassan csitul el. Stern József nehezen ismét szóhoz jut és folytathatja beszédét. Mikor aztán Stern a nagy izgalom közepette mégis befejezhette mondókáját: Sipőcz polgármester megkérdezi Fóthyt, hogy mit mondott Wolffra, mert a nagy zajban nem hallotta. Fóthy hosszu beszédbe kezd.

— Nem kell szónoklat! — kiáltja feléje Csilléry.

— Tessék kérem megmondani, mit... — szólt közbe Sipőcz.

— Személyes megtámadtatás cimen szeretném... — mondja Fóthy.

Erre feneketlen lárma keletkezett.

— Ki támadta meg? — kiáltják sokan.

— Üldözési mánia! — szól közbe valaki.

— Egy közbeszólásra vonatkozólag — kezdi Fóthy — hogy disz-gójnak lettem minősitve...

A közbeszólók megint csak elfojtották Fóthyban a szót. Az idegesség pillanatról-pillanatra nőtt. Végre is Fóthy dühösen vágta oda a többségnek:

— Köztünk az a különbség uraim, hogy én nyiltan antiszemita vagyok, mig önök magukat csak keresztényeknek vallják...

A jobboldal viharos derültséggel és viharos tapssal fogadta Fóthy megnyilatkozását. Most már nem is haragudtak rá; sőt már majdnem szerették. Kiderült, hogy nem is akarta megsérteni Wolffot. Végre is az óbudai zsidó halottak alaposan elvesztették ezt a csatát. A közgyülés pedig folyt tovább. A referensek referáltak, a városatyák szónokoltak. Ment minden a maga utján programm szerint, zökkenő nélkül.

Közben két elegáns, finom öreg ur tanácstalanul állott a réz-reliefekkel kivert szárnyas-ajtó előtt. A pipázóba igyekeztek.

— Nem értem barátom, nem értem? — mondta az egyik.

— Mit nem értesz? — kérdezte a másik.

— Nem értem, hogy mi az a „gój"; mi az a „sabesz-gój"; meg mi az a „disz-gój"?!

— Ez barátom, ez... — kissé elgondolkozott — ez a közgyülés uj frazeológiája. Mi kissé öregek vagyunk hozzá, hogy ezt is tudjuk; de a fiatalság majd megtanit rá.

Fülünkön

...

A takarékosság

elvét nem elég, ha a pénzügyminiszter hangoztatja naponta néhány beszédben. Nem elég, ha az államtitkári állásokat szüntetik meg X X X X X X X X X X *A takarékosság elvének érvényesülnie kell a fővárosnál is, ahol kiülönben aláhuzott pont ez a polgármester programmjában is. De legfőbb az, hogy a takarékossági elvet belevigyük az állam, a város minden polgárának a tudatába. Vérünkké kell válnia a spórolásnak, mindnyájunknak éreznie kell, hogy minden korona, amit fölöslegesen dobunk ki, az országot gyengiti. Mi a középitési bizottságnak a Nemzeti Mozgó ügyében hozott döntését is ebből a szempontból tekintjük. Az a rész, amely botrányról beszél, bennünket nem érdekel. Ha történtek volna visszaélések, meg lesz a módja, hogy azok elintéztessenek. A fontos az az álláspont, amelyet Zielinszky Szilárd, a közmunkatanács elnöke képviselt. Nincs egyetlen téglánk se ma, amelyet luxus-épitkezésre szabadna felhasználni. Elég lakástalanunk van, és ha idegen jön a városba, nincs szállodánk a számára. A Nemzeti Mozi nem fontos, akárkik ülnek is az igazgatóságában. A fontos, hogy minden tégla, amit elhelyezünk, szenvedést enyhitsen, vagy kenyeret keressen.*

A sörgyárosok

megint áremelésre szánták el magukat. Mi tudjuk, hogy ilyen alkalmakkor mindig milyen szivfájdalmaik vannak és miután mostoha sorsuk gyakran kényszeriti őket erre a szomoru lépésre, az egész sörkartell szivbajos lett. Most azonban a derék vegyészek segitségére sietnek a sörkartellnek, amely valószinüleg boldogan veszi tudomásul, hogy nincs szükség, sőt ok sincs az árak újabb emelésére. Bizonyára nagy kő esik le a szivükről, hogy megmenekülnek ettől a sulyos lépéstől. Hát persze, ezernyi gondjuk között ki vehetné rossz néven szegényektől, hogy sör helyett eddig vizzel traktáltak bennünket és csekély 30 százalékkal volt gyengébb a sör, mint amilyennek lenni kellene. Amilyen önzetlen emberek, sietni fognak a jogtalanul bezsebelt milliókat visszaszármaztatni a kárvallottakhoz, a nagyközönséghez.

Az iskolák

megnyitása, amint látjuk, elhatározott dolog. És most, pont most jut eszébe egyszerre két bizottsági tagnak, hogy inditványt tegyen. Hónapokon keresztül tartott a gyermekeket züllésbe kergető szünet. Ez alatt az idő alatt senkinek sem jutott eszébe valami megváltó gondolat. Most aztán itt az ötlet! Nyissuk meg az iskolákat azonnal és zárjuk be 14 napra az összes szinházakat, mozikat, mulatókat. Akkor lesz szén. No persze, ha elveszik a szinházaktól és moziktól. Mi magunk is azon az állásponton vagyunk, hogy az iskola több kulturát terjeszt, mint a brettli; de, engedelmet kérünk, másfél esztendeje azt is prédikáljuk, hogy ismét jogaiba iktattuk a magántulajdont. Nem gondolja-e a tisztelt bizottsági tag úr, hogy ha ma az én szenemet veszik el, holnap esetleg a te kabátodra kerül a sor? Mert ez igy szokott történni.

RENAISSANCE
JARDIN D'HIVER ÉPÜLETÉBEN
NAGYMEZŐ-UTCA 22/24. SZ.
éttermei megnyilnak
február hó 16-án, szerdán

Budapest fájdalmas tükre

Fayer Sándor inditványa és a Tanács előterjesztése — Bekapcsolódás a külkereskedelembe

Fayer Sándor törvényhatósági bizottsági tag még a mult esztendő novemberében igen fontos inditványt tett, amelyben azt kivánta, hogy a törvényhatóság intézzen felíratot a nemzetgyüléshez és a kormányhoz, hogy kapcsolódjunk be a nemzetközi forgalomba, mert a főváros életlehetőségei a fokozott külkereskedelemben találhatók meg. A közgyülés már akkor szimpatikusan fogadta ezt az inditványt és utasitotta a tanácsot, hogy ebben az értelemben tegyen előterjesztést. A szerdai közgyülés elé fog kerülni Purebl Győző dr. tanácsnoknak ebben a kérdésben való sok jóindulatra való, de meglehetősen gyengén fogalmazott előterjesztése.

Az előterjesztés lényege, ami tulajdonképpen Fayer Sándor bizottsági tag érdeme, teljes elismerést fog aratni. Konstatálja ez az előterjesztés, hogy teljesen érdemtelenül, de a politikai viszonyok kedvező kihasználásával Bécs feje fölé kerekedett Budapestnek. Bécset nem sok választotta el, de mégsem volt szerencséje mind máig a kommunizmushoz. A mi politikai zavaraink, a szabad forgalomtól való elzárkózottságunk mindazt a tranzitó-kereskedelmet, amely bennünket illetett volna meg, Bécs letarolta az orrunk elől.

Budapest viszonyaira élénk világot vetnek azok az adatok, amelyekkel Purebl tanácsnok előterjesztése szolgál. Budapest fájdalmas tükre ez, amelynek vidámabbá változtatása még sok energiát és sok józanságot fog megkövetelni. Ezek az adatok igazolják, hogy Budapest igazi életereje mindenkor az ipar és a kereskedelem volt, amelyeket a jövőben szászoros gonddal kell majd istápolnunk. A háboru utolsó éve, valamint a forradalmak és a román megszállás ideje a legsulyosabb gazdasági visszaesés képét mutatja. Az üzletnyitások száma, amely 1911-ben 7419 volt, 1918-ban 6027-re, 1919-ben 4334-re csökkent. Legjobban jellemzi azonban a gazdasági feilődést az áruforgalom szomoru képe. Budapest áruforgalma volt tonnákban: 1910-ben behozatal 72.994, kivitel 33.302, 1911-ben behozatal 86.683, kivitel 35.133, 1912-ben behozatal 80.333, kivitel 33.686, 1918-ban behozatal 47.529, kivitel 17.965, 1919-ben behozatal 23.959, kivitel 8050, 1920-ban október haváig meglevő statisztika szerint behozatal 28.987, kivitel 8584 tonna. Mindez azt jelenti, hogy az árubehozatal a békeforgalom egyharmadára, a kivitel pedig a háboru előtti forgalom egynegyedére sülyedt. Mindez az adat Fayer Sándor felszólalásának tökéletes igazolása, mert megmutatják ezek az adatok, hogy Budapestet, ha nem segitünk, kivédhetetlen katasztrófa fenyegeti. Sajnálatosan nincsenek benne az érdemes előterjesztésben azok az adatok, amelyek ma Bécs üzleti, gazdasági előretörését determinálják. Mi szerintünk ezeket az ijesztő, sőt kétségbeejtő adatokat szintén fel kellett volna vonultatni, hogy lássák a közgyülés tagjai, mi mindent vesztettünk a politikai zavarok miatt, amelyeknek ajándékképpen átengedett idejét Bécs gazdasági előnyeinek kiépitésére használt fel. Mi abban a meggyőződésben élünk, hogy ha most, ebben a feltétlenül nagyon kései időpontban kezdjük el a regenerálódás munkáját és ha azt komolyan csináljuk, még mindig meg van a módunk arra, hogy mindent visszaszerezzünk, amit Bécs elharácsolt tőlünk. A szerdai közgyülés hangulata meg fogja mutatni, hogy komolyan veszik-e a városatyák ezt a tragikus helyzetet, amelybe belejutittunk, vagy sem. Ha igen, akkor kitartó munkával, egymás megbecsülésével még mindent elérhetünk.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 1/2 7 órakor. Tel.: József 121—68.
3 SCHROEDERS a világhirü gladiátorok és a nagyszerü szinházi és varietémüsor!

Jancsi, az éneklő bohóc
cimü tréfás, különösen sikerült eredeti hanglemez a gyermekek kedvence. — Ismét kapható kizárólagosan:
WAGNER beszélőgépek osztályában, Budapest, József-körut 15. Fióküzlet: Ráday-utca 18.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

A Gellért-fürdő a betegeké

Be kell szüntetni az éjszakai duhajkodást

Lapunk más helyén foglalkozunk azokkal a tervekkel, amelyek a Gellért-szálló nagyarányu fejlesztéséről szólnak.

Előtérbe tolódik azonban az a probléma is, hogy mi történjék a Gellért-fürdő vendéglőjével? Frenreisz Istvánnak, a mostani bérlőnek a szerződése május elsejére lejár. A vendéglő mai vezetése ellen igen sok a panasz. A bérlőnek tagadhatatlanul óriási jövedelmei vannak, amit jelentékenyen fokoz az a körülmény, hogy gyakran reggelig tartó mulatságokat rendeznek a Gellért-fürdőben. Igaz, hogy a mulatságok jövedelméből a főváros 8½%-os haszonrészesedést kap, de ez sem elég ok arra, hogy a fürdővendégek, legelsősorban a betegek nyugalmát zajos éjszakai mulatozásokkal zavarják. A fővárosnak tehát akkor, amikor a Gellért-éttermet ujból bérbeadja, elsőrendü kötelessége, hogy azt a kitünő üzletet jó kézbe adja. Meg kell adni a módot arra, hogy előkelő budapesti vendéglősök ajánlkozzanak és a bérletet olyan vendéglős kapja meg, aki a Gellért-fürdő világhirához méltó módon lássa el a vendégeket.

A vendéglő bérletére vonatkozólag különben kérdést intéztünk

Berczel Jenő dr. tanácsnokhoz,

aki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a következő nyilatkozatot tette:

— A Gellért-fürdő vendéglőjének bérletével legközelebb foglalkozik az illetékes bizottság. Az ott kialakuló vélemény fogja megszabni, hogy nyilvános versenytárgyalást hirdetünk-e, vagy sem. Én — őszintén szólva — egyénileg nem vagyok hive az ilyen esetekben a nyilvános versenytárgyalásnak. Ez nekem régi álláspontom, mert nem egyszer megesett, hogy a főváros, különösen vendéglők bérbeadásánál, a versenytárgyalás révén kellemetlen helyzetbe jutott. Versenytárgyaláson nem lehet kiválasztani azokat a pályázókat, akiknek személye és üzleti multja a legmegfelelőbb. Spekulánsok és komolytalan pályázók igérik be a legmagasabb béreket. Pedig egy ilyen természetü üzletet, amilyen könnyü tönkretenni, épp olyan nehéz annak renoméját visszaszerezni. Megesett már, hogy a fővárosnak igen magas bért ajánlottak meg, de az üzletből ezt a bért nem lehetett kicsiholni; akkor aztán megkezdődött a bérlet sibolása. Milliós hasznokkal adták tovább az üzletet, amivel szemben mi tehetetlenek voltunk, mert a bérlő orvosi bizonyitvánnyal igazolta, hogy halálos beteg. Az ilyen visszaéléseknek csak akkor tudjuk elejét venni, ha olyan bérlőt választunk ki, akinek személye is garancia arra, hogy a visszaélések és az üzlet tönkretétele ki van zárva.

Az Existencia existenciája

A főváros 100,000 koronás részvényjegyzése

Őszintén szólva, nem tudjuk, hogy mi az az Existencia? Már tudniillik ez az Existencia, amelyről itt szó van és amelyről a szociálpolitikai bizottságban olyan sokat hallottunk. Az Existencia a főváros sulyos segedelmével akarja existenciáját biztositani, lehet, hogy joga is van hozzá, de lehet, hogy nincs joga hozzá. Se a tanács, se a bizottság nem tudja, mi ez az Existencia? Csilléry András hallott róla, Zilahi Kiss Lajos bizottsági tag azonban tele van a dicséretével. Az ő zsirójára szavazott meg azután a bizottság százezer koronás részvényjegyzést.

El kell ismerni, hogy a bizottság nem volt könnyelmü, nagyon rágták a dolgot, csóválták a fejüket, de végül mégis belementek a hatalmas szubvencióba. Százezer korona nagy összeg és a százezer koronákkal a fővárosnak is nagyon, de nagyon óvatosan kell bánni, mikor azt az adófizetők keserves garasaiból kénytelen kifizetni. Az Existenciának lehetnek igen nemes céljai, de a fővárosnak nem sok százezer koronája van, aminek ne lenne helye. Nagy takarékossági fogadalmak között ilyen összegeket áldozni egy célra, amelylyel a mélyen tisztelt bizottság tagjai sincsenek valami nagyon tisztában, egyszerüen nem lehet.

Olyan adat ez a városházi gazdálkodásról, hogy érdemes feljegyezni, mi történt a szociálpolitikai bizottság ülésén, mert meg kell állapitani, hogy ki felelős ezért a százezer koronáért? Karányi Elemér főjegyzőnek jutott a megtiszteltetés, hogy ismertesse az Existencia „ipari és kereskedelmi szövetkezet" kérését, aminek teljesitését Zilahi Kiss Lajos igen melegen ajánlotta. Elmondta, hogy az eddig befizetett alaptőke fél millió korona. Csilléry András is bizonyitotta, hogy az Existenciának az a célja, hogy „segitse a házi-ipari munkának gépipari uton való előállitását." Ez a furcsa cél nem elégitette ki dr. Zlinszky Jánost, aki az alapszabályok, az elszámolások, a mérleg és a cégjegyzés beterjesztését követelte. Dr. Baránszki Gyula is ugy vélekedett, hogy idézze be az ügyosztály a vezetőket, tárgyalják meg az alapitási tervezetet és tudják meg, mit akar az Existencia? Az elnök erre bejelentette, hogy a főváros már eddig is támogatta a szövetkezetet és a mühely-bérházban adott neki helyiséget. Szakál Géza az ilyen arányu támogatást „veszedelmes precedensnek" mondta; ha különben a főváros az Existencia megalakulását előmozditotta azzal, hogy helyiséget adott neki, akkor már eleget támogatta az egyesületet, amelyben „különben sem bizik." Most Zilahi Kiss Lajos másodszor is felszólalt és kijelentette, hogy az „Existencia nem kezdheti meg a működését addig, amig pénze nincs." (Hát a félmillió befizetett alaptőke?) Végre Csilléry András találta meg a megoldást, azzal a kikötéssel szavazta meg ő is, a bizottság is a 100.000 koronás részvényjegyzéshez való hozzájárulást, ha a főváros az igazgatóságba és a felügyelő bizottságba delegálhat valakit.

Kétségtelen, hogy ezt a 100.000 koronát igen könnyü kézzel adta ki a főváros. Pláne, ha tudjuk, hogy a bizottság ugyanezen ülésén a Magyar Történelmi Társulatnak 4000 koronát, a Magyar Irodalomtörténeti Társaságnak 2000 koronát, a Kévének 4000 koronát szavazott meg segélyképen. A filharmonikusok kérését viszont felfüggesztették, amig zárszámadását be nem terjeszti. Az Existencia azonban 100.000 koronát kapott. Pedig ez nem is felekezeti kérdés.

Események

Az ideiglenes alkalmazottak fokozatos elbocsátása. A háboru tartamára felvett kisegitő, ideiglenes hivatalnokok, havidijasok és ideiglenes altisztek fizetése cimén még az 1921. évi költségvetésbe is 1,800.000 koronát kiván felvenni a tanács. Ez ma, amikor a háboruból már régen visszatértek a tisztviselők, némiképp sulyos és felesleges megterheltetése a főváros budgetjének. A tanács azonban — mint értesülünk — el van határozva az ideiglenes alkalmazottak létszámának fokozatos csökkentésére és Sipőcz Jenő dr. polgármester a napokban megállapodott az alpolgármesterekkel és Csupor József dr. pénzügyi tanácsnokkal, hogy az ideiglenes személyzet 25 százalékát el fogják bocsátani, mert a tapasztalat szerint ennyit nélkülözhet a főváros. Vannak ugyanis háborus intézmények, ahol az ideiglenes személyzetre még most is szükség van, a háboruból sem tért vissza mindenki, sok a munkaképtelenek és a fővárostól eltávozottak száma is. Ez az elbocsátandó 25 százalék körülbelül kétszáz személyt jelent, akiknek szolgálati viszonyát egy éven belül fel fogják bontani.

A Lovaregylet ultimátuma csődöt mondott. A Lovaregyletet a forradalmak egy kicsit megkinozták, de most annál magasabb lóra kapaszkodott fel. Azt hiszi, hogy a nyerészkedésnek, a játékszenvedélynek egyedül a bolsevizmus az ellensége és nem tudja, hogy ezek ellen minden éperkölcsü embernek harcolnia kell. Ebben a beképzeltségében arra ragadtatta magát a Lovaregylet, hogy ultimátumot küldött a fővárosnak. Az ultimátum tudomására hozza a tanácsnak, hogy ha a ligettelki dülőbeli uj versenytér ügyét nem viszi e hó 19-éig dülőre, megkezdi az alagi versenypálya átalakitását és kibővitését és lemond arról, hogy a lóversenyek Budapesten tartassanak. A pénzügyi bizottság — igen helyesen — nem ijedt meg ettől a fenyegetéstől és alaposan bele kiván nézni a Lovaregylet számadásaiba. Bizottságot küldött ki, amely megvizsgálja az ügyet. A bizottság kétségki-

vül fel fogja emelni a főváros részesedési összegének százalékát, 1000 koronában fogja megszabni a terület holdankint való gazdasági haszonbérét, pönálét fog kikötni arra az esetre, ha három éven belül a lóversenyek nem kezdődnének meg.

Szentmihály *Werner E.* közkedvelt regényének filmváltozata szerepel a *Corso* e heti müsorán. A kitünő *Star-dráma* lebilincselően érdekes suettje, melyet *Pakots József* irt át filmre, az eredeti mü teljes hangulatát hiven tükrözi vissza. *Makay Margit* és *Petrovich Szvetiszlav* a főszerepekben nagy drámai erővel, kitünő játékukkal és megjelenésük suggestiv varázsával a filmet az idei szezon attrakciójává avatják. A kifejlett müvészi izlésről és tudásról tanuskodó rendezés *Balogh Bélát* dicséri. Egyidejüleg egy kacagtató *Max Linder* vigjáték szerepel a müsoron.

Várszinház. Szerda: *Az elvált asszony.* Csütörtök: *Taifun.* Péntek: *Szép Ilonka.* Vasárnap d. u.: *Mágnás Miska,* este: *Szép Ilonka.*

A „Szerelem vására" a Royal Apollóban. A nagysikerü Garrick-drámát, a *Szerelem vásárát,* amely két esztendő óta sürün kerül szinre a Vigszinházban, mint a tavalyi drámai termés legkitünőbb darabját filmre alkalmazta Joe *May,* a legelső német filmrendező. Ennek a filmnek ugyanolyan diadalmas a pályafutása, mint a szinpadi münek. A *Madame Dubarry* után ez a második német fitm, amelyet Amerika is játszik és Mia *May,* aki a filmen Lavinia Morlandot adja, ugyanolyan hires primadonna ma Amerikában, mint Pola *Negri.* A film rendezése irodalmi értékü, közremüködői a német szinjátszás legillusztrisabb egyéniségei. Albert *Steinrückben* olyan kvalitást ismerünk meg, mint a J'accuseében Séverin Marsában. Nehéz a döntés, melyik érdekesebb: a szinpadi, vagy a filmbeli *Szerelem vására.* Az évadnak ez a kimagasló és a film fejlődésében kétségkivül legjelentősebb mü előadásait a *Royal Apollo* hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor, vasárnap és ünnepnapon ¼4, 5, ¾7 és ½9 órakor kezdi. Jegy Bárdnál is, elővételben is kapható.

A sziciliai kastély az Omniában. Lenyügözően érdekes film *„A sziciliai kastély"*, melyet a párisi Grand Guignol müvészei játs ottak el Olaszországban. A feledhetetlen hatásu filmdrámát magyar dráma előzi meg: a *„Lidércnyomás"*, amelyet *Gellért Lajos, Pártos Gusztáv* és *Lux Margit* játszák. Az előadások köznapokon ½5, ½7 és ½9 órakor vasárnap és ünnepnapokon ½4, ¼6, 7 és ½9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

A sziciliai kastély a Tivoliban. Olaszországban játsszák francia szinészek ezt a filmet, ametyet megkapó drámai vázlat és természeti látványosságok szőnek keresztül-kasul. A drámát *„Kicserélt szerep"* cimen egy kétfelvonásos amerikai burleszk, azonkivül egy kis egyfelvonásos komédia előzi meg. Az előadások köznapokon 4, 6 és 8 órakor, vasárnap és ünnepnapokon 3, 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

Nyilatkozat.

Külföldi utamról visszatérve, olvastam, hogy Sándor Pál nemzetgyülési képviselő a nemzetgyülésen vádakat emelt ellenem.

Vádjai valótlanok.

Az általa emlitett százmilliónak — miután privát üzletekben sem közvetve, sem közvetlenül részt nem vettem — még a töredékét sem kerestem meg, de még vállalataim keresete is messze mögötte marad a Sándor Pál emlitette milliónak.

Sem én, sem vállalatom tojást nem rejtegetett, nem halmozott. A vezetésem alatt álló hütőházba, mint nyilvános raktárházba, különböző felek, főleg beszerzési csoportok, szövetkezetek és hatóságok raktároztak be télre tojást, **de minden tojásmennyiségről tudomással birt a Közélelmezési Minisztérium** s annak felhasználása és ára felett csak a hatóság rendelkezhetett és rendelkezett.

Romlott tojás a hütőházból nem került ki soha; mindenki tudja, hogy a budapesti egyike Europa legjobb hütőházainak.

Semmiféle monopoliumot vállalatom nem kapott, semmiféle monopolisztikus üzletben részünk nem volt. Az Áruforgalmi egyedárusági üzleteiben, mint pl.: gabona, gyapju és papir-actioban sem közvetve, sem közvetlenül nem vettünk részt.

A vállalat, melynek élén állok, negyedszázad óta áll fenn és jogosan foglalkozik élelmiszer- és árukereskedelemmel. Igenis kötöttünk és kötünk más cégekkel közösen üzleteket és kötöttünk az Áruforgalmi rtg.-gal is, de csupán olyan cikkekre nézve, amelyeknek forgalma szabad, amelyekkek mindenki jogosan kereskedhetik.

Minderről Sándor Pál akár személyesen, akár bármely megbizottja utján hitelesen meggyőződhetik nálam.

Hogy vállalatom nagy áruüzleteket csinál és ezzel a magyar kereskedelmet fejleszti, senki sem kifogásolhatja.

Budapest, 1921. február 11.

Stern Samu
A Magyar Élelmiszerszállitó és Árukereskedelmi r.-t. vezérigazgatója.

FŐVÁROSI ORFEUM
Minden este ½7 órakor.
A kitünő februári uj müsor!

Brilliáns, arany, ezüst és platinát minden hirdetett árnál drágábban veszek DEUTSCH ÉKSZERÉSZ Károly-körut 28. szám. (Gerlóczy-utca mellett).

A TŐKE

...

A Foresta számüzöttje

A Forestánál, fent a csucson nem tud elülni az izgalom. Fónagy megy, Fónagy marad, olasz igazgató jön, minden marad a régiben... Kaleodoskopszerüen kergetik egymást az ellentmondó hirek, amelyből a távolálló szemlélők csak egy következtetést vonhatnak le: nem zörög a haraszt, ha nem fuj a szél. Valami nincs rendben a Forestánál. És miért van e kavarodás? Beavatott hirek szerint bajok vannak az üzletvitel körül. Azt mondják, hogy a Foresta vállalatainak romániai erdőségeiben több százezer vagon kitermelt fa rothad, mert a román vasutak teljesitőképessége csődöt mondott. És ezen a katasztrófális helyzeten most a vezető személyek csereberélésével akarnak segiteni. Előbb gróf Porro volt kiszemelve vezérigazgatónak: azt hitték, hogy olasz ember majd jobban boldogul a román hatóságoknál. De hamarosan rájöttek, hogy a nemes gróf csak erdőben látott fát, fogalma sincs egy ilyen hatalmas vállalat vezetéséről. A grófot tehát elejtették és kinevezték Gross Bélát vezetőnek, de kijelentették, hogy a pénzügyi adminisztrációt ezentul is Fónagy Aladár fogja intézni. Igy tervezték még néhány hét előtt, közben azonban Fónagy is skartba került és ma már csak névleg szerepel a Forestánál, hatásköre ugyszólván teljesen megszünt. Már a hivatalba sem jár, hanem külön irodát nyitott Bécsben. Ott várja csendes visszavonultságban, hogy a magyar faérdekeltségek majd hivni fogják. Egyelőre azonban ilyen szándék sehol sem nyilvánult meg. Az uj Fabank vezérei nem igen rokonszenveznek Fónagygyal, akinek nem tudják elfelejteni, hogy annakidején, amikor a régi Fabank tranzakcióját előkészitette, nem valami kollégiálisan gondoskodott régi munkatársairól és sikereinek osztályosairól. Arról is szó volt, hogy Fónagy a Hazai Fatermelőnél jut vezető pozicióba. Ez a terv is megfeneklett, mert Hartenstein Jenő nem kiván vele osztozkodni a hatalom birtokolásában. Igy aztán Fónagy eljutott oda, hogy a Forestától kicseppent és számkivetettségben él Bécsben, mert a magyar favállalatok, nem minden ok nélkül, keserüséggel vannak eltelve iránta.

Megfékezik a biztositó kartellt. A kartellbe tömörült magyar biztositó társaságok és a Magyar gyáriparosok országos szövetsége között fölmerült harc egyre jobban kiélesedik. A gyáriparosok elhatározták, hogy végre rendet teremtenek és nem türik tovább azt a haszonleső, önző politikát, amelyet a biztositó társulatok velük szemben követnek, amelyek korántsem viselnek ma olyan kockázatot, mint háboru előtt, ellenben a biztositási prémiumot fantasztikusan fölemelték. Ma a biztositási objektumok (gépgyárak, malmok, sörgyárak stb.) milliárdokra vannak biztositva és előkelő biztositási matematikusok állitják, hogy a társulatok a békebeli tarifa mellett is busásan keresnének. De a biztositó társulatok telhetetlenek és a prémium fokozásában nem ismernek mértéket, ellenben alkalmazottaik éhbéren sinylődnek. Páriák voltak a multban, azok maradtak a mai sulyos megélhetési viszonyok között is. Nincsenek belátással a fővárosi tüzoltóság iránt sem és a tüzőrség fentartásának óriási módon megszaporodott költségeit teljesen átengedik a főváros szegény háztartásának, holott a tüzoltóság tisztán az ő érdekeiket védi. A biztositó társulatok járuléka még mindig csak a békebeli százezer korona ajándékból áll, amely járulék 4—5 tüzoltó évi fizetését is alig fedezi. Igazán érthetetlen, hogy a főváros miért olyan elnéző a biztositó társulatokkal szemben és miért nem emeli föl a járulékot a biztositási dijnak legalább a 10 százalékára. A gyáriparosok sokkal erélyesebben léptek föl és amennyiben a biztositó kartell nem lesz hajlandó legalább 100 százalékkal mérsékelni a prémiumot, akkor fölállitják a gyáriparosok biztositó szövetkezetét. Most folyik a harc, amely bizonyára a gyáriparosok győzelmével fog végződni. Végre is le kell törni a biztositó társulatok féktelen profitéhségét.

Castiglioni Kamillo — versenyistállótulajdonos. A régi monarchia leghiresebb telivér-versenytelepe Tata volt, amely legvirágzóbb korát Esterházy Miklós gróf idejében élte. Niki gróf valóságos fejedelmi udvartartást tartott és ennek fényéhez tartoztak a tatai versenynapok, amelyeken igen gyakran a királyi ház tagjai is megjelentek. Hangos volt a tó partján elterülő remeteségi versenypálya, ahol reggelente tucatszámra galoppoztak a nemes telivérek, hires angol zsokék ösztönzésére. A bőkezü várur elhunytával azonban az utódok már nem áldoztak annyit a lóidomitás sportjára és a tatai sporttelep évről-évre lezüllött. A versenyistállók lassankint elköltöztek Tatáról és részben Alagon, részben Badenben kerestek maguknak uj otthont. Ma már alig egy-két träner müködik Tatán és az összezsugorodott grófi versenyistálló. Jelenlegi tulajdonosa Esterházy Pál gróf, aki azonban szintén nem lehet valami különös imádója a lóversenysportnak, mert a napokban tárgyalást kezdett Castiglioni Kamillóval, aki az uradalmi versenyistállót szőröstül-bőröstül, versenyteleppel, lovakkal, istállókkal együtt meg akarja vásárolni. Rövidesen tehát uj dress, a Castiglioni szinei fognak viritani a lóversenyeken és uj életre keltik majd a már feledésbe boruló tatai versenytelep régi hirnevét.

Gyógyfüvet termelő részvénytársaság. Zsengeri Manó, a Hazai bank volt igazgatója, Europa kereskedelmi vállalat r.-t. céggel és 5 millió korona alaptőkével részvénytársulatot alapitott, amely vállalatnak egyuttal vezérigazgatója lett. Az uj vállalat gyógyfüvek termelésével és kereskedésével fog foglalkozni, főleg kiviteli szándékkal. A termelés igen zseniálisan van megoldva. A részvénytársulat szerződést köt a földbirtokosokkal, akik kötelezik magukat, hogy bizonyos számu hold földön gyógyfüvet termelnek, amelyhez a magvakat a részvénytársulat adja, de a külföldről származó kertészt is rendelkezésre bocsátja. A földbirtokos tehát csak földet ad, minden egyéb költség a részvénytársulaté, ellenben a termékek értékesitéséből származó hasznon megosztozik a földbirtokossal. A termelés értesülésünk szerint igen jövedelmező (állitólag 50.000 koronát is hajt holdankint) és a részvénytársulat már több ezer holdra kötött termelési szerződéseket.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Minden este ½7 órakor
Honthy Hanna, Orosz Erzsi, Galetta Ferenc
:: **Kabos Gyula, Szirmai Imre** felléptével ::
A BÁLKIRÁLYNÉ
Strausz Oszkár operettje
Vasárnap február 20-án délután ½3 órakor mérs. helyárakkal
SZILVESZTER
Jegyek elővételi dij nélkül egész hétre előre válthatók a szinház pénztáránál délelőtt 9-től 1-ig és délután 3 órától az előadás kezdetéig, valamint az összes jegyirodákban.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
Február 18—25-ig.
Kétéletü asszony
6 felv., főszerepben Priscilla Dean.
Az élet vándorai
vigjáték 4 felv.
Pénztár: d. e. ½9-től ½1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: 5, 7 és 9 ó. Vasárnap 3, 5, 7 és 9 ó.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 7 órakor
GÓTHNÉ KERTÉSZ ELLA és GÓTH SÁNDOR vendégfellépte
Hamar egy asszonyt!
LIPTAI IMRE és GÓTH SÁNDOR vigjátéka.
Falu
MÓRICZ ZSIGMOND darabja, RÓZSAHEGYI KÁLMÁN felléptével.
Berky Lili, Mihályi Vilcsi, Békeffy László és Gózon Gyula uj magánszámokkal.

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likőr-, rum- és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. **VI., Eötvös-utca 8.**

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921 február 23-án — 9. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

A politika hullámverése

még mindig nem simult el teljesen a városházán és mi azt látjuk a legnagyobb fájdalommal, hogy azok, akik ezt az improduktiv katlant fütik, tulajdonképen nem is tudják, hogy a politikai izgalmak mérgét főzik. Hiszen olyan szép, olyan magasztos szavakba és gondolatokba burkolózik bele ma a politika, hogy az embernek szentségtörést kell elkövetnie, ha a dicsőséges gondolatok mögött settenkedő politikát akarja elérni. Mindenki hódolattal van a nagy teremtő és kormányzó gondolatokkal szemben, a kereszténység és a nemzeti eszme drága kincs, de soha sem volt és soha sem lesz politika. Az a politika, amely a munkát megakasztja. Ellenkezőleg, a két diadalmas gondolat teremtő-erővel, alkotótehetséggel ruházza fel azt, aki magáénak vallja. A városházán is láttunk már momentumokat, amelyek, ha halványan is, de ezt látszottak igazolni. Az elmult napokban azonban megint visszaesés mutatkozott. Mintha lesiklottunk volna a munka utjáról és ujra belebuktunk volna a politika kátyujába. Félelmes, veszedelmes látszat ez, de reméljük, csak látszat és amire ismét vannak jelek: igen közel van a város szekerének a kátyuból való végleges kiemelése.

Az uj politikai hullám a héten tartott két közgyülésen mutatkozott. Az első közgyülésen a Keresztény Községi Párt önmagában intézte el a sajtókérdést. Szerintünk ez a legszélsőbb politika napirendre vetése; de a párt igen nagy részének is ez volt a véleménye, tagadóba venni azonban azokat a gondolatokat, amelyeket az inditvány magában foglalt, a párt részéről, vagy a pártemberek részéről szentségtörés lett volna. A sajtó kérdésének felvetése azonban mindig politikát jelent: ettől pedig Budapestnek, amely még mindig romokban hever, amelynek nincs tüzelője, nincs pénze, ahol két téglát nem tesznek ma egymás mellé, aggódva kell őrizkedni. A határozattól, amelyet meghoztak a közgyülésen, nekünk kell legkevesebbet tartani: de mégis az a legmelegebb kivánságunk *Budapest érdekében*, hogy a közgyülés egészen más dolgokkal foglalkozzék.

A második közgyülésen már csak mellékzöngék jutottak a politikának, bár igen fontos jelenségnek tartjuk azt, hogy ez alkalommal a demokraták megjelentek és résztvettek a munkában. Reméljük, bizunk benne, hogy *az együttes, teremtő munka feltételeit többé egyik oldalról sem kisérlik majd meg felboritani.* Az idegességet, a türelmetlenséget mind a két oldalon le kell csapolni. A főváros közgyülésén is meg kell végre érteni az embereknek, hogy ha a galiciaiak kitoloncolását, vagy a schieberek megfékezését kivánják, az semmi esetre sem személyes ügye Gáspár Fülöpnek és a tiszteletreméltó Csilléry András számára sem lehet halálos sértés, ha valaki a fogorvos szót pötytyenti ki. A közéletben szereplő embereknek nincsen joguk ilyen tulfütött érzékenységhez, türelemre, a belső önérzet pajzsára van szükségük, amelyről minden apró támadás visszapattan. A fórumon nyilak röpködnek és aki odamegy, annak erre fel kell készülve lennie. De ezeknek az apró nyilaknak, ha szabad is imitt-amott csipniök, de robbantani nincs joguk. És az apró csatározások között is megakaszthatatlanul, feltartóztathatatlanul dolgozni szokás.

A lakásrendeletet leküldték a fővárosnak

Tomcsányi igazságügyminiszter tanácskozása Sipöcz polgármesterrel és Bródy Ernő képviselővel

A pénteki rendkivüli közgyülésnek — ugy látszik — nagyobb eredménye lesz, mint azt előre sejteni lehetett volna. A lakásügyet kétségkivül a demokraták helyezték ujból az érdeklődés fikusába, a többségi párt azonban utólag szintén szemet vetett a problémára, amely feltétlenül népszerüséget biztosit. Az ellenzék igen komolyan viselkedett és jól tette, hogy nem csinált kanapépört abból, hogy a közgyülésen ki beszélt először. A pénteki közgyülés első eredménye az, hogy *az igazságügyminiszter máris leküldte a fővárosnak a készülő lakásrendeletet, hogy Budapest közönségének módjában legyen abba betekinteni és kivánságait közölni a kormánnyal.*

Tomcsányi igazságügyminiszter tanácskozásai.

Szombaton délelőtt megjelent a parlamentben *Sipöcz* Jenő polgármester és felkereste *Tomcsányi* Vilmos Pál igazságügyminisztert, akivel közölte a pénteki közgyülésnek a lakásrendelet dolgában hozott határozatát. Az igazságügyminiszter közölte a polgármesterrel, hogy a rendeletet le fogja küldeni a fővároshoz és igyekezni fog a polgárság kivánságait, amennyiben annak még módja van, honorálni.

Tomcsányi Vilmos Pál igazságügyminiszter ezután *Bródy* Ernő képviselővel értekezett. *Bródy* ismertette azokat a kivánságokat, amelyeknek a főváros közgyülésén már hangot adott. Kifejtette, hogy igen aggodalmas a lakásrendeletnek az az intézkedése, amely a háztulajdonosoknak módot ad arra, hogy ne csak akkor mondhassanak fel a lakóknak, ha a saját házukban a maguk részére akarnak lakást biztositani, hanem akkor is, *ha igen széleskörü rokonságukat akarják elhelyezni. Ez az intézkedés igen sok visszaélésre adna alkalmat* és ezért a lakosságnak az a kivánsága, hogy *a lakások felmondásának ezentul se legyen helye.* Kivánja a polgárság továbbá a lakáshivatal megszüntetését és azt, hogy az 1500 koronánál kisebb lakásbéreket ezentul se lehessen emelni. *Tomcsányi* miniszter azután közölte *Bródy* képviselővel *Sipöcz* polgármester látogatását és azt, hogy a főváros közönségének kivánságaképen már intézkedett is, hogy a *miniszterium a lakásrendeletet küldje le a fővárosnak.* Arra kérte azután a képviselőt, hogy ő is hasson oda, hogy a főváros mielőbb fejezze ki kivánságait, mert *a lakásrendeletet még február havában szeretné nyilvánosságra hozni.* Majd még a következőket mondta a miniszter:

— *Én ugyan a fővárost meghivtam arra az értekezletre is,* amelyen az érdekeltek és a szakértők véleményét meghallgattam, mégis szivesen teszek eleget ennek a kivánságnak, s amennyiben módomban lesz, változtatok is a rendeleten.

Bródyt meghivták a bizottságba.

Demokrata részről kaptuk a következő felvilágositásokat és információkat:

— A közgyülésen, őszintén szólva, meglepett bennünket, hogy Sipöcz polgármester azzal nyitotta meg a közgyülést, hogy két inditvány érkezett be. Nem csináltunk a dologból kázust és tudomásul vettük, hogy Wolff Károly már február 11-ikén bejelentette inditványát. Nem vettük magunkra azt a célzást sem, amikor Wolff a demagogiát emlegette.

— A közgyülés határozata szerint a tanács tizenkét tagu ad hoc bizottságot küld ki, s ebbe a bizottságba delegálja a tiszti főügyészt és a statisztikai hivatal igazgatóját. Az ilyenképpen megalakult bizottság bevonja tanácskozásaiba az érdekelt körök képviselőit is, akik igy együttesen tárgyalják le a kérdést. Ez ellen semmi kifogása nem lenne senkinek, ha Wolff Károly mindjárt ki nem fejezte volna azt a kivánságát, amelyet a tanács, mint a közgyülés akaratát honorálni is fog és amely szerint a tanács a bizottságot a szociálpolitikai, pénzügyi és középitési bizottság tagjaiból állitja össze. Ha tudjuk, hogy a kisebbségi pártok ki vannak rekesztve valamennyi bizottságból, akkor tisztában vagyunk vele, hogy ezt az igen fontos kérdést, amelyet mi állitottunk az érdeklődés középpontjába, ismét az ellenzéki pártok nélkül kivánják megoldani. Enyhiti valamelyest a helyzetet az a tény, hogy Bródy Ernő nemzetgyülési képviselő, fővárosi bizottsági tagot meghivják az ad hoc bizottságba. Hogy milyen cimen, azt ebben a pillanatban még nem tudjuk, de Bródy el fog menni és teljes erejével azon fog dolgozni, hogy a fővárosnak az igazságügyminiszterhez küldendő felterjesztése tényleg megfelelien a lakók kivánságainak.

— Nincs eldöntve még az a fontos kérdés sem, hogy a kiküldött ad hoc bizottság maga küldi-e el felterjesztését, vagy csak a közgyülés hozzájárulásának kikérése után teszi-e meg ezt. Mi és elsősorban Bródy Ernő, aki benne lesz a bizottságban, azon fogunk dolgozni, hogy a közgyülés ebben a kérdésben még egyszer hallathassa hangját.

Mit mond Mahunka?

A képviselőház folyosóján is élénken tárgyalták a napokban azt az akciót, amelyet a közgyülés a lakásrendelet dolgában kezdett. Bródy Ernő és Rassay Károly a lakók érdekeit védték és különösen Rassay tüzelt a lakáshivatal ellen. Ezzel szemben Mahunka Imre a lakbéremelés szükségességét hangoztatta, de kifejtette, hogy ezt nem a háziurak, hanem az iparosok szempontjából kivánja.

— Te is csak háziur vagy, Imre bátyám, — mondta Bródy Ernő.

Mahunka azonban igen komolyan felelt:

— Igazán nem a háziur beszél belőlem. Én öreg ember vagyok, nekem nincs szükségem semmire, amit még magamnak kivánok, az legföllebb egy kis jóegészség. De az ipar sorsa érdekel. Százezrekre megy azoknak a munkásoknak a száma, akik munka hijján, fájdalom, köpködéssel foglalkoznak. Ha azonban az épitkezés megindul, az ipar kilencven százaléka foglalkozáshoz jut. A házbérek emelésére tehát feltétlen szükség van, mert másként az épitkezés meg nem indulhat. Végre valahol meg kell kezdeni a megkötöttségből való föloszabadulást.

Bródy Ernő azonban azon a véleményen volt, hogy a gazdasági föloszabadulásnak máshol kell megkezdődnie, nem pedig pont a lakásbéreknél, mert a fixfizetéses alkalmazottak és a munkások nem tudnak magasabb házbért fizetni. Különben is, ha a házbérek maga-

sabbak lesznek, ez a drágasági hullám ujabb megjelenését hozná magával.

Telcs Béla dr. és a demokraták.

A pénteki közgyülésen nagy meglepetést keltett, különösen a demokraták körében, *Telcs* Béla dr.-nak felszólalása, aki a rideg háziuri önzést szólaltatta meg. *Sümegi* Vilmos, a következő szónok, kijelentette, hogy *partikularisztikusabb beszéd még soha sem hangzott el a közgyülési teremben.* Tudomásunk szerint *Telcs* dr. a *Háztulajdonosok Szövetségének,* — amelynek a hivatalnoka — hivatalos szónoka volt. A demokratapárt haragját az keltette fel, hogy *Telcs* Béla dr. *a demokrata programm alapján került be a közgyülésre. A párt* — értesülésünk szerint — *péntek óta nem tekinti tagjának Telcs dr.-t, aki barátságos felszólitást kapott, hogy lépjen ki a pártból,* mert a demokrata programmal nem egyeztethető össze a háziurak elszánt és rajongó védelme.

Botbüntetés a városházán

Szemelvények a szerdai és a pénteki közgyülésekről

Ne méltóztassék megijedni, mindössze is csak az ujságirókról van szó. Azokról se mindről, csak a rosszmáju ujságirókról. Ezekkel szemben aztán ne legyen irgalom. A sajtókérdést — mert mikor az ujságirókat ütik, azt rövidesen sajtókérdésnek nevezik, — szóval a sajtókérdést a Keresztény Községi Párt elnöke: Wolff Károly vetette szőnyegre a főváros közgyülésén. Törvénybe citálta a destruktiv ujságirókat; sürgette a sajtókamarát, mely a hirlapirók működését szabályozza, „ezenfelül a sajtóban észlelt kronikus bünözési hajlammal szemben a keresztény magyarság érzéseit becsületes erkölcsi védelembe veszi". Szigoru a bünösökkel szemben, mert azt mondja, hogy a bünösökre ne az államfogház, hanem a közönséges vétkezőkre kiszabandó büntetéseket alkalmazzák.

— Ötvenet a fenekökre! — kiáltott bele a vezér beszédébe Stumpf Károly kocsigyártó, és klasszikus közbekiáltásával megvetette az alapját egy uj sajtótörvénynek, amelyben mint büntetés, im helyet kapna a bot is. Stumpf Károly, mint gyakorlati emberhez illik, nem kukoricázik sokat, hanem mindjárt ötvenben állapitja meg azt a számot, amelyet a fenékre le kell mérni. Mikor Stumpf Károly nagyszerü ideáját belekiáltotta a közgyülés levegőjébe: a meglepetés halk moraja fogadta az ötletet. A városatya urakat kétségen kivül nem a bot lepte meg, hanem az ötven. És tényleg, ha alaposan utána gondolunk a dolognak, önkéntelenül is felvetődik a kérdés, hogy nem lesz-e sok ötven? Mert kérem, van fenék, amék megbirja, de akad olyan is, amék nem birja meg. Annyi föltétlenül bizonyos, hogy a gyakorlati fenék tagadhatlanul többet bir...

Egyébként a derék Stumpf nem sokáig fürödhetett a sikerben. Jöttek uj témák, jöttek uj szónokok, akik épp olyan szomjasak voltak a sikerre, épp ugy áhitották a tapsot, akárcsak Stumpf. Sikere volt Hilbert Vilmosnak is, az óbudaiak népszerü vezérszónokának, aki azt kérte a tanácstól, hogy a fővárosi tisztviselők vallás szerint való statisztikáját mutassa be a közgyülésnek. Azután felszólalt, de nem volt meg a remélt sikere Szakmándy János szabómesternek, aki azt proponálta, hogy vasárnaponkint zárják be a szinházakat, mulatókat és mozikat; vegyék el a szenüket és fütsenek be az iskolákba. Első hallásra el kell ismernie mindenkinek, hogy Szakmándy bácsi ötlete pompás ötlet, jó ötlet. Legfeljebb egy kivetni valót találnánk benne, ha ugyan megkérdezne bennünket, hogy miért épp vasárnap akarja becsukni azokat a szerencsétlen szinházakat, mikor hétköznap is becsukhatná. Elég az hozzá, hogy Szakmándy János elmondta ötletét ugyanazon a komoly és kenetes hangon, mint amelyen Hilbert Vilmos kérte be a tanácstól a zsidó városi tisztviselők névsorát és Hilbertet megtapsolták, Szakmándy Jánost nem. A fene érti ezt a dolgot. Mi hát a szónoki siker titka?

A szerdai közgyülésen mondta el szüzbeszédét dr. Conlegner József közalapitványi kir. főtanácsos is. Mindent összevéve, érdekes beszédet mondott. A szabadkőmiveseket szidta. A beszéd lenyügöző hatásu volt, csak Paulheim Ferenc bácsi, a közgyülés legnépszerübb épitőmestere hallgatta Conlegner beszédét megdöbbenéssel vegyes sajnálkozással. Kerek, piros arca egyre pirosabb lett; pápaszeme csillogott, hatalmas szőke bajsza alatt szomoruan mosolygott. Nem hihette, nem akarta elhinni a kőmivesekről ezt a sok csunya dolgot. A rokonszakmát nem itélhette el az első hallásra.

Szerdán délután rendes közgyülés volt, pénteken pedig rendkivüli közgyülés. A pénteki közgyülésnek, — amelyen a lakásrendelet dolgát tárgyalták, az volt az érdekessége, hogy a demokraták bevonultak. Hosszu haragszomrádosdi után megjelentek a „baloldal" padjaiban és felszólalásaikkal emelték a vita nivóját, közbeszólásaikkal pedig tarkitották a közgyülési viták tarkaságát. Bródy Ernő volt a demokraták vezérszónoka. Szépen és hosszan beszélt. Simán és zavartalanul mondhatta el beszédét egész addig, mig beszédében el nem érkezett a tisztességes emberek jogához. Itt aztán egy kis kavarodás támadt.

— Minden tisztességes embernek joga van hozzá, hogy éljen és boldoguljon! — mondta Bródy Ernő.

— Akkor lesz boldog ez az ország, ha elviszik innen a láncosokat és a galiciaiakat! — riposztozott Csilléry András.

Erre a demokraták között óriási felzudulás támadt.

— Vagyunk olyan magyarok, mint maga! — kiáltották Csilléry felé a tulsó oldalról.

— Akkor lesz boldog ez az ország, ha fogorvos marad a fogorvos! — vágta oda Csillérynek Gáspár Fülöp, az ismert gőzfavágó.

Csilléry elfehéredett. Erre a feleletre nem volt elkészülve.

— Hallatlan szemtelenség, — mondta a kegyelmes ur háta megett valaki — visszamernek gorombáskodni.

A lakásvita vége felé Czigány Sándor géplakatos szólalt föl és őszinte derültséget keltett. Czigány Sándor elsőrendü szinész-tehetség, nagyszerü komikus, amellett elmés, és világos fejü ember. Külső megjelenésében hasonlit egy kissé Ferenczyhez, a kabarék nagyszerü komikusához. Páratlan humorral azt kezdte mesélni, hogy mint épit házat a paraszt és miért nem kapni eternitet. Azután azt mondta, hogy a háziuraknak meg kell engedni a lakbéremelést. Paulheim Ferenc, a népszerü épitőmester egyre tapsolt Czigánynak. Egyszerre aztán Czigány forditott egyet a beszédén és azt mondta, hogy meg kell ugyan engedni a háztulajdonosnak a béremelést, de a fölemelt bért a bérház tatarozására kell költeni.

— A háziurak a háboru alatt nem javitottak semmit — mondta Czigány. — Uraim, hiszen ma már ott tartunk, hogy nem a háziurak tartják fenn a házat, hanem a puszta föld. Ha az nem lenne, magától elsülyedne minden bérház...

Paulheim bácsinak nyitva maradt a háza. Már akkor mindenki lelkesen tapsolt, csak Paulheim két karja hanyatlott le fáradtan.

Fontok, frankok, milliárdok

A fővárosnak óvakodnia kell a fezőröktől

Budapest boldogulása mindnyájunknak vágya, álma, reménysége. De azért álmodozásokba nem szabad esni, nem szabad azt várnunk, hogy a sült galamb a szájunkba repül. Nem tételezhetünk föl mást a főváros tanácsáról, mint hogy mindezzel teljesen tisztában van és eszerint cselekszik. Éppen ezért nem aggódunk amiatt sem, hogy a tanács a külföldi milliárdokról való legendákba beleessék és a reális gondolkodás kanapéját, mint haszontalan butordarabot, kidobassa.

A polgármesterhez közelálló lapban olvassuk Sipöcz Jenő dr. polgármester nyilatkozatát, hogy angolok, franciák vetélkednek egymással abban, hogy milliárdokra rugó értékben fontokat és frankokat dobáljanak Budapest fejéhez. Ki akarják bérelni a főváros fürdőit, a Vigadót, a világitási üzemeket. A villamos vasutakért pedig valósággal versenyeznek a külföldi tőkék. Nem tartjuk lehetetlennek, hogy mindazoknak a tárgyalásoknak, amelyeket a polgármester most valószinüleg csak megbizottakkal folytat, reális alapjuk van. Hiszen a külföldi tőkének olyan keveset kell itt nálunk, ahol rossz a valuta és olcsó a munka, reszkiroznia. De az sem lehetetlen, hogy a tárgyalásoknak nincs reális alapja és akkor a polgármesternek nem szabad kiadni kezéből a legfontosabb adut-kat. Az óvatosság itt több, mint helyénvaló. Kötelesség és pedig felelősséggel teljes kötelesség. Nem egy példa mutatja, nem egy csalódás szolgál intő példaként, hogy az ilyen üzletek közvetitésével fezőrök foglalkoznak, akik mögött esetleg nem külföldi milliárdos pénzcsoportok, de egyáltalán senkisem áll. Hátha csak a főváros hajlandóságait akarják kipuhatolni, csak a főváros kártyáiba szeretnének belenézni. Ha aztán tudják, hogy a fővárosnak vannak bérbeadó, vagy eladó szándékai, akkor keresnek a gombhoz kabátot, a főváros esetleg homályos kivánságához, komoly milliárdokat, amelyeket nem találnak meg. Mi egészen általánosságban azon az álláspontón vagyunk, hogy ami jó üzlet a külföldieknek, annak feltétlenül jó üzletnek kell lenni a főváros számára is. De ha csak fezőrök azok, akik érdeklődnek és csak a főváros szándékainak kipuhatolása után igyekeznek külföldi tőkét fölhajtani: az ilyen parasztfogást el kell háritania a fővárosnak magáról. A házaló ügynökökkel való tárgyalás méltóságán alul áll a fővárosnak. De nemcsak érzelmileg látjuk ezt, hanem a realitás szempontjából is állitjuk. Hiszen a fezőrök csak lerontják a főváros renoméját a külföldön. Ezek az emberek pénzt ugyan nem tudnak felhajtani, de annál inkább módjukban van a házalással lerontani a főváros tekintélyét. Csak a minap mondta el a nemzetgyülésen báró Szterényi József, hogy mennyit ártott Németországban egy előkelő, állami privilégiumokkal ellátott vállalatnak a házalása, amely azt hiresztelte, hogy Magyarországnak sürgősen pénzre van szüksége. Isten óvjon, hogy bárkinek csak halvány joga is legyen hasonló dolgokat hiresztelni Budapestről. Ezért kimért udvariassággal, sőt fölényesen kell tárgyalni mindenkivel, aki ilyen kérdésben jelentkezik. Nekünk kincseink vannak, amelyeket nem vagyunk hajlandók elherdálni, de ha valaki varázslatos ajánlatokkal jön és azoknak teljesitését kézzelfoghatóan biztositja, akkor hajlandók vagyunk vele tárgyalni. Különben nem.

Van azonban még egy fontos körülmény. A fővárosnak font és dollár kölcsönei is vannak. A békét aláirtuk, ratifikáltuk, de ebben a tekintetben semmi megállapodás még nem történt. Nincs kétség benne, hogy a jóvátételi bizottság, amelynek hatáskörébe ez a kérdés is tartozni fog, amint azt Bécsben tette, Budapest kivánságait is a legelőzékenyebben fogja honorálni. De nem igen valószinü, hogy a kérdés rendezéséig a főváros bármilyen formában entente-kölcsönt kapna, vagy vehetne igénybe. Egygyel több ok van tehát arra, hogy azok a bizonyos „külföldi tőkecsoportok", amelyekről most sürün esik szó, ne csak házaló fezőrök koponyájában született tervek legyenek.

Városházi kabaré

* * *

„Jó Sipöcz atyánk..."

Az álmoskönyv kiment a divatból, bizony gyerekkorunkban láttuk utoljára, amikor a cselédek olvasták. Nem tudjuk, mi volt benne, de ha benne van, hogy ludhust enni jó, akkor biztosan benne van az is, hogy a hatalmasokkal jóban lenni sem megvetendő. A hatalmasoknak pedig nem árt, ha az ember egy kicsit becézgeti őket. Igy születhetett meg az egyik kommunális érdekeket szolgáló kitünő laptársunk szellemes cikkében ez a kifejezés:... „jó Sipöcz atyánk"... Senkisem mondta, hogy nem jó, az is biztos, hogy Sipöcz, de az „atyánk" talán még ráérne egy kicsit. A polgármester semmi esetre sem kivánhatja, hogy derüs, vidám fiatalságát ilyen kedves jelzőkkel vegyék el tőle. Mert egészen bizonyos, hogy a fiatalság még a polgármesterségnél is többet ér.

De az ilyen cimadományozásokkal jó egy kicsit elővigyázatosnak lenni, ami kiderül szegény jó Páriss Pál esetéből, akit a szellemes cikkiró mindenesetre jól ismer. De nem ismerik azok a „szelid gyermekek", akiknek atyjává tette meg Sipöcz Jenő dr.-t. Szegény Páriss Pál a zsivány-diktatura áldozata lett. A rémes emlékezetü „vörös karneval" egyik diadalkapuja összedült (pont akkor, amikor az egész kommün összeomlását vártuk nagy örömmel) és maga alá temette a véletlenül arra haladó szerencsétlen Párisst, akit holtan huztak ki a romok alól.

Páriss Pál a gyermekeknek irt. Bájos meséket talált ki és apró olvasói nagyon szerették Nagyapót, amely névvel a kedves Páriss Pál üde fiatalságát leplezte kis barátai előtt. Persze az apróságok szeretik a közvetlen érintkezést. Előbb csak

leveleket irtak. Addig csak ment is a dolog, mert Páriss kollégánk a Nagyapó postája cimü rovatban levelezett velük. Persze le is rajzoltatta magát csinos, hogy ugy mondjuk, kackiás ősz szakállal. De az ifjuság pszichologiájából következik, hogy Nagyapót látni, sőt talán megtapogatni is szerették volna. Kezdtek följárogatni a szerkesztőségbe. A fiatal Páriss előbb letagadta magát. A szerkesztőségi szolga szigoruan kijelentette:

— Nagyapó most nincs itt, tessék máskor jönni.

Hát az apró vendégek persze máskor is eljöttek. Tisztában volt ezzel Páriss Pál is és előre berendezkedett. Nehogy a gyermekek, akik szembekerülnek vele, elveszitsék illuziójukat, csináltatott magának hosszu, ősz-szakállas parókát és ha jöttek a kis barátok, felköltötte a parókát és senkisem kételkedett benne, hogy igazi Nagyapó.

Hát Sipöcz „atyánk"-nak is gondoskodni kell valami ilyesmiről. A fiatal polgármester valószinüleg joggal büszke a fiatalságára, de ha már „atyának" kell lennie, akkor nem nélkülözheti a parókát. Mások Steinach professzor módszere szerint megfiatalitják magukat. De hát ez a szomoru polgármesteri sors. Neki parókát kell szereznie. Értesülésünk szerint a parókára nem fognak versenytárgyalást kiirni. A polgármester egy megbizható zsidó cégnél rendeli meg.

Mizériák a tej körül

Garázdálkodnak a tejcsempészek

Egyre gyakoribb a járvány, egyre több a beteg Budapesten. Gyöngébb a lakosság ellenálló ereje a betegségekkel szemben. A betegségek is és a fizikum ellentálló erejének lecsökkenése mind a háborus esztendőkről maradt ránk örökségképpen. Nyugodt, gondtalan élet; kiadós táplálkozás, sok tej: ezek lennének azok a panaceák, amelyek ki tudnák gyógyitani Budapest népét a háborúból. Sok tej . . . Vajjon mennyi tejet iszik most Budapest? Megkérdeztük Moussong Gézát, a központi tejhivatal agilis igazgatóját, aki mosolyogva felelt:

— Hogy mennyi tejet iszik most Budapest? Először is állapitsuk meg, hogy vannak, akik isznak és vannak, akik nem isznak. Egyébként, ami a tejfelhozatal mennyiségét illeti, annyit megállapithatunk, hogy ma sokkal jobban állunk, mint ma egy éve. A mult év januárjában átlag 43.509 liter volt a napi tejfelhozatal, most pedig átlag 65.000 liter. Azonban amennyire javult a kvantitás, annyira romlott a kvalitás. Mult esztendőben a Budapestre hozott tej csupa édes tej volt, mig a mostani tejfelhozatalból 9—10 ezer liter naponta savanyu állapotban érkezik a fővárosba. Annak, hogy olyan nagymennyiségü tej savanyodik meg: az az oka, hogy nincs jég és nicsenek hütő vaggonjaink.

— Egyébként a napi tejfelhozatalból nagyjából el tudnánk látni az igényjogosultakat, ha nem lenne annyi a beteg-igazolványos, aki egy-egy fél liter tejre tarthat számot.

1921. év januárjában		47.000
1920. „	„	39.000 és
1919. „	„	41.000 volt

a beteg-igazolványosok száma, ami amellett bizonyit, hogy a betegek száma jelentékeny tempóban emelkedik. Meg kell jegyeznem, hogy a tej minősége is romlott az utóbbi időkben. Ma az édes tej is magas sav-fokkal érkezik, ugy hogy a sav-fokon mésszel és szódával kell tompitani, nehogy a forralás után összemenjen. Érdekes és jellemző, hogy naponta 15.000 liter tejet csempésznek a fővárosba. A vegyvizsgáló-intézet rémes dolgokat tudna beszélni a csempész-tejről, melynek kilenc-tizedrésze teljesen használhatatlan. És ezt az agyonvizezett tejet literenkint 16—18 koronáért árulják a tejkofák. Hogy ez a drága csempész-tej nem használ Budapest közélelmezésének, sőt ellenkezőleg: azt mondanunk sem kell. A rossz tej becsempészését razziákkal próbáljuk lehetetlenné tenni. A razzia alkalmával lefoglalt tejet csak elvétve lehet — mint tejet — forgalomba hozni. Különösen Budapest környékéről kerül be sok rossz tej a fővárosba. Ezeket próbálják megcsipni a pályaudvaroknál és a vámoknál az embereink. Be kell vallanunk, hogy a razzia nem sokat segit, mert a csempészek olyan magas áron adják a tejet, hogy a csempészés akkor is kifizetődik, ha a hatóság néha-néha el is kobozza a portékájukat. A razziáknak és lefoglalásoknak annyi eredménye mégis csak van, hogy a csempészek egyrésze megunja a „zaklatást" és tejkészletét átadja a legális kereskedőknek.

— Érdekes, hogy hány gyerek kap tejet Budapesten. Tudvalevően a 0—5 éves gyerekek részére adunk tejigazolványt. Ebben a hónapban például

15.800 csecsemő
10.500 1—2 éves
6.300 2—3 éves és
3.400 3—5 éves gyermek

kap tejigazolványos édes tejet. Ha nem érkezik föl elég tej, akkor elsősorban a 3—5 évesektől vesszük el a tejet, aztán a betegektől.

— A kávések és kávémérő-tulajdonosok naponta 14—15.000 liter tejet fogyasztanak. Ezekből az adatokból természetesen nehéz megállapitani, hogy végeredményben hányan isznak tejet Budapesten. Mégis, ha a fővárosba hozott tejmennyiséget elosztjuk a lakosság számával, akkor kiderül, hogy

1920 nyarán		0.073 liter
1919	„	0.040 „
1918	„	0.089 „
1917	„	0.12 „
1916	„	0.16 „ és a háboru előtt
1913	„	0.36 „ tej jutott

naponta a főváros minden lakójára. Illetve ennyi jutott volna, ha a tejet szétosztották volna igazságosan a lakók között. De nem osztották szét. Igy aztán voltak, akiknek jutott tej, és voltak, akiknek nem jutott.

*

Itt emlitjük meg, hogy a Tejkereskedők Egyesülete, amely alatt a fővárosi tejnagykereskedők testülete értendő, az utóbbi időben meglehetős mozgékonysággal szorgalmazza a tejforgalom szabaddá tételét. Mi ugyan hivei vagyunk a szabadkereskedelemnek, de a tejkérdésben azonositjuk magunkat Szabó Sándor dr. tiszti főorvos álláspontjával, amely közegészségügyi szempontból ellenzi a tej forgalmának szabaddá tételét.

Fullánkok

***

A páholyokról,

tudniillik — szabadkőmüves-páholyokról is szó volt e héten a közgyülésen. Nekünk erről a vitáról, amely nem igen érdekelt bennünket, egészen más páholy jutott eszünkbe. Az a diszes páholy, amely a Városi Szinházban eddig a népszinházi bizottság tagjainak kinálta esténként bársonyos ölét. Mindenesetre kényelmes és előkelő dolog, ha fejedelmi páholy áll rendelkezésére az embernek. Van valami komoly varázsa ennek a bizottsági tagságnak. Most azonban arról van szó, hogy a népszinházi bizottság jogait — már legalább ami a Városi Szinházat illeti — a közgyülés visszakövetelni magának. Ha pedig ez igy lesz, akkor a páholy-használat joga is a közgyülésre száll át. Aggódó töprengéssel nézzük, hogyan fogják azt elosztani? Ugy-e, mint mikor három kisgyereknek van egy macskája? Vagy sorra megy a páholy tulajdonjoga is az egész közgyülésen, mint a falusi biróság? Tessék elhinni, ez lesz a legnehezebb problémák egyike.

*

A „távollevő" alkalmazottakról

ujabban sok szó esik. Itt is, amott is emlegetik őket és kétségtelen, hogy valami erélyes intézkedés készül ellenük. Nem tudjuk, vannak-e, nincsenek-e ennek a problémának titkos rugói, de maga az elv helyes. Aki fél bemenni a hivatalába, munkahelyére, mert bolsevista bűnei vannak, vagy duzzogási szabadságon van: ezeknek az állapotoknak meg kell szünnie, mert a fizetésért dolgozni szokás. Helyes, hogy a távollevőket vessék ujabb vizsgálat alá. Ha egészségesek, dolgozzanak. Ha betegek, gyógyuljanak meg. Tudjuk, hogy a fővárosnak minden garasra szüksége van, tudjuk, hogy nincs kidobnivaló pénzünk. De . . . Mert „de" is van. Az elhangzott beszédekben nem igen találunk túlzóan emberséges hangokat. Méltányosan, igazságosan, emberségesen tessék mindenkivel bánni. A szegénység még nem ok az embertelenségre. Legyünk szigoruak, de a szivünket soha egy pillanatra se felejtsük el.

Események

***

A pesti publikumról

sok rosszat mondanak és — bevalljuk — sok rosszat irtunk már mi is. Ez a közönség tényleg nem szereti a rendet, sokszor modortalan, türelmetlen, bolondul ideges. A sok rossz tulajdonság közül a legtöbb megvolt a békében is, csak a háboruban minden modortalanság, minden idegesség megizmosodott. Baj az, de a nevelés igen súlyos feladat. A főkapitány most hozzákezdett a közönség rossz szokásainak lenyesegetéséhez. Csak az a kérdés, hogy milyen mértékben fog ez neki sikerülni? Azt mondják azonban, hogy a kései szinházjárók között máris sikerült rendet teremteni. Három nap alatt megszelidült a rakoncátlan publikum és mindenki megérkezik pontosan. Ebből is látszik, hogy a rendet megtartani nem ördöngősség. Viszont az is igaz, hogy a szinházba későnjárók egészen más célokat szolgáltak a rendetlenségükkel, mint teszem azt, a villamoson lógók. Aki későn jött a szinházba, az azért cselekedte, mert feltünést akart kelteni. Ezt a rendetlenséget igazán idejében volt megszüntetni, bár a békét is akkor fogjuk majd igazán köszönteni, ha csak olyan bolondok akadnak, akik a feltünés kedvéért lógnak a villamoson.

Buzay Károly megbizatása. Buzay Károlyt egy időben sulyos vádakkal illették. Ezek a vádak azt látszottak bizonyitani, hogy Buzay tanácsnok vagyont gyüjtött magának. Azóta minden vádtól tisztázták őt és most kiderül a legfőbb bizonyiték, hogy Buzay Károly nagyon szegény ember. Olyan szegény ember, hogy a tanácsnoki nyugdijból nem tud megélni. Állást vállal tehát a fővárosnál. Most nevezte ki a polgármester a javadalmi dijak intézőségének igazgatójává, ahol tudását és tapasztalatait bizonyára bőven fogja a főváros hasznára kamatoztatni. Mellette továbbra is megmarad Bak Raphael igazgató, aki évek óta sikeresen dolgozott e hivatal élén.

A Közuti hajlandó tárgyalni a várossal. A Közuti most ujabb kisérletet tesz arra, hogy azt a kétségbeejtően sulyos kaoszt, amelyet a Károlyi-rezsim föltdézett, megoldja. El kell ismerni, hogy a főváros nem gondolt arra, mi lesz azokkal a kérdésekkel, amelyeket a Közuti több mint két esztendős szocializáltsága idézett elő. Igaz, hogy a fővárosnak is igaza van, amikor azt mondja, hogy ehhez semmi köze nincs. De valakinek mégis közének kell hozzá lenni és ez a valaki mindenki lehet, csak a Közuti nem, amelyet mindenétől megfosztottak és amelynek semmi befolyása nem volt arra, ami a vasutakkal ez idő alatt történt. A Közuti igazgatósága most igen okos, igen érthető és feltétlenül méltánylandó határozatot hozott ebben a kérdésben. A határozat igy hangzik:

A Budapesti Közuti Vaspályatársaság a kereskedelemügyi m. kir. miniszter felhivására foglalkozott Budapest főváros azon közgyü-

EXCELSIOR
CSEMEGE KONSERVGYÁR ÉS GYÁRTMÁNYAI

Libamáj-pástétomok és conserves
Gyümölcs-, főzelék-, hus- és vad conserves
ELSŐRENDŰ GARANTÁLT TISZTA GYÁRTMÁNYOK
MINDENÜTT KAPHATÓ!

lési határozatával, mely a közuti vasutaknak és az érdekkörébe tartozó többi vállalatoknak 1923. évi január 1-ére leendő megváltását, illetve megszerzését határozta el, a hátralevő rövid két évi időtartamra pedig a vasutvállalatoknak a társaság üzemébe való ideiglenes visszaadását kivánta.

Az igazgatóság sajnálattal vette tudomásul, hogy a főváros a társaságnak egy nagyszabásu egységes, modern vállalat alapitására vonatkozó ajánlata elől mereven elzárkózott és azt még csak alkutárgyalás alá sem vette, holott a tárgyalások folyamán lehetséges lett volna olyan egyetértő megállapodásokra jutni, amelyek a közérdeknek mindenben megfelelve, a főváros és környéke részére a modern közlekedés minden előnyeit biztositották volna.

Jóllehet, ilyen alkutárgyalásra az igazgatóságban a hajlandóság továbbra is megvan, mindazonáltal a főváros községesitési politikájának utjában állani nem kiván s a felmondást mint bevégzett tényt tudomásul vette.

A vállalatoknak annak idején erőszakosan történt elvételéből kifolyólag származó összes kártéritési és szerződéses igényeit azonban a társaság önként értetődőleg fentartja és az elmult két év óta keletkezett kötelezettségeket sem ismeri el.

Méltányos megegyezés esetére lehetővé kivánja tenni továbbá a társaság a fővárosnak azt is, hogy a Budapest—Ujpest—Rákospalotai és a földalatti villamos közuti vasutakat egyidejüleg szintén birtokába vehesse és ekként a területén levő összes közuti vasutvonalakat egyesitve tarthassa.

A főváros azon kivánságát azonban, hogy a hátralevő rövid két évi időtartamra a társaságok a vállalatokat a mai lehasznált állapotukban átmenetileg saját üzemükbe visszavegyék, az igazgatóság sem a jog, sem az igazsággal, sőt a legelemibb méltányossággal sem tartja összeegyeztethetőnek, s mint ilyent, visszautasitotta. A közuti vasutak egyesitése ugyanis elsősorban a közönségnek áll érdekében és azoknak egész rövid időre való szétválasztása — holott azokat a főváros ujból egyesiteni akarja — éppen a főváros által hangoztatott józan közlekedési politikával jutna ellenkezésbe.

Ellenben a helyiérdekü vasutvonalaknak mielőbb való visszaadásához a társaság továbbra is ragaszkodik s az igazgatóság ilyen értelemben külön felterjesztéssel járult a kereskedelemügyi miniszterhez.

Elintézik a fegyelmi ügyeket. A proletárdiktatúrának immár lassan két éve lesz, hogy vége van. A fővárosnál azonban a fegyelmi ügyek még mindig nincsenek elintézve. Minden ok megvan arra, hogy az ártatlanok ne legyenek többé gyanu alatt, viszont a bünösök elvegyék büntetésüket. Csütörtökön a fegyelmi választmány ülést tart, amelyen több fegyelmi ügyet intéznek el. Értesülésünk szerint már rövid időn belül befejezést fognak nyerni ezek az ügyek, amelyek már régen megérettek a döntésre.

A Tizennegyedik és a Rejtelmes házasság egy műsor keretében e héten került a Corsóban bemutatásra. A kitünő Star-filmben Petrovich, Loth Ila, Mattyasovszky és Fenyő Emil játsszák a főszerepeket.

A Városház e heti műsora. Szerda: Szép Ilonka. Csütörtök d. u. Hamupipőke, este: A falu rossza. Péntek? A cornevillei harangok. Szombat: A mandarin. Vasárnap d. u.: Túl a nagy Kriványon, este: A cornevillei harangok.

„Szerelem vására" a Royal-Apollóban. A J'accuse és a Tizedik szimfónia világsikerei mellé szegődik most a „Szerelem vására", Vajda Ernő grandiózus amerikai tárgyu filmje, amely oly óriási érdeklődést kelt fővárosszerte, hogy a Royal-Apolló igazgatósága közkivánatra e héten is műsoron tartja a „Szerelem vására"-t. E film magyar vonatkozásai és elementáris sikere követelnek meg egy ujabb hetet. Az előadások köznapokon pontban 5, 7 és 9 órakor, vasárnapokon negyed 4, 5, háromnegyed 7 és fél 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál és a pénztárnál előre is kaphatók.

A „Reichstadti herceg" az Omniában és a Tivoliban. A főváros két előkelő mozgóképszinháza, az Omnia és a Tivoli hétfőtől kezdve „A reichstadti herceg" cimü történelmi filmregényt mutatja be, amely ugyanazt a tárgyat dolgozza fel, mint amelyet Rostand világhirü Sasfiókja. Érdekes összehasonlitás nyilik most ismét film és szinpad között és a film nagyszerüen meg is állja helyét minden szempontból. Az Omnia előadásai köznapokon fél 5, fél 7 és fél 9 órakor, vasárnapokon fél 4, negyed 6, 7 és fél 9 órakor, mig a Tivoli előadásai köznapokon 5, 7 és 9 órakor, vasárnapokon pedig 4, háromnegyed 6, fél 8 és 9 órakor kezdődnek. Az Omnia jegyei Bárdnál is.

A VILÁG LEGJOBB HANGLEMEZE!
GYÁRFÁS TELEFONÁL!
cimü tréfás kétoldalu hanglemez. Ismét kapható kizárólag
WÁGNER beszélőgépek osztályában, Budapest, József-körut 15. Fióküzlet: Káday-utca 18.

Erzsébet-körút 31. : BONBONIER : Telefon J-121-68
:: UJ MÜSOR ::

A TŐKE

...

Exotikus papirok a magánforgalomban. Ismételten szóvá tettük már, hogy a tőzsdeteremben a hivatalos idő alatt, a tőzsdetitkárok szemeláttára, fülehallatára nyiltan kereskednek oly papirokkal, melyeknek bevezetését a tőzsdetanács még nem engedélyezte, azoknak hivatalos jegyzését még nem rendelte el. Ezek a papirok, lehet, hogy komoly értéket tartalmaznak, de minthogy forgalomképességüket a hivatalos fórumok nem adták meg, értékelésük teljesen illuzórius. Az utóbbi napokban például igen sürün hallatszik a „veszek, vagy adok Király-autót". Vajjon ki tudná megmondani, hogy miféle részvények ezek, mennyi a bonitásuk, ki látta a vállalat mérlegét? A vállalat közzétett hirdetéseiben olvassuk, hogy személyszállitással foglalkozik. Hát ez olyan természetü üzlet, hogy részvényeit a tőzsde árfolyamlapjában is kottirozhatják? Egy szép napon oda jutunk majd, hogy a 6867. számu konfis üzleti forgalmának kihasználására részvénytársulat alakul és nyomban utána a tőzsde magánforgalmában a konfis-részvényekkel üzérkedni fognak. Ugyancsak megjelentek a magánforgalomban a Zagyvapálfalvai üveggyár részvényei is. Azt hallottuk róluk, hogy a Mercur fogja bevezetni. Csak rövid idő előtt volt szerencsénk megismerni a Mercur hasonló műveletét. Akkor a Mercurfát vezette be. A magánforgalomban valóságos indiánus táncot jártak a Mercurfa körül. Aztán eljött a nagy ünnepi aktus és a Mercurfa egy percig sem tudta tartani és azóta sem érte el azt a kurzust, amit a magánforgalom matadorjai mesterségesen előidéztek. Mindezek után pedig a tőzsdetanács figyelmét fölhivjuk a magánforgalomnak nevezett zugjátékra, amelynek a tőzsdeteremben semmiesetre sem szabad lejátszódni.

Guttmann Géza trükkje. Néhány hónap előtt Guttmann Géza átadott a szolgájának egy csomó dollár-bankjegyet, hogy vigye el a bankba. A szolga azonban nem ment el a bankba, hanem elutazott Amerikába, mert a dollárok ott is forgalomképesek. A mult héten Guttmann Géza az uj szolgájával elment a Lipótvárosi takarékpénztárba, ott átvett 6000 darab Lipót-részvényt és odaadta a szolgájának, hogy vigye haza. Titkon azt remélte, hogy majd megugrik vele. De mit tesz Isten? A szolga a részvényeket hazavitte. Evvel ugyan megjártam, — gondolta Guttmann Géza. Mit csináljak én 6000 darab Lipót-takarékkal? Borus ábrázattal járkált a tőzsdeteremben, amikor hirtelen kitünő ötlete támadt. Egy ujságiró karikázott el mellette. Megállitotta. Hallotta, hogy a Lipótvárosi fuzionál a Lloyd-bankkal? — szólott hozzája. Valóban? — és választ sem várva, az ujságiró továbbrobogott. De öt perc mulva a tőzsdeteremben már mindenki tudta a szenzációs hirt a fuzióról. És egyszerre csak sürü embertömeg vette körül Guttmann Gézát és felhangzott a csatakiáltás: veszek Lipót-takarékot. Hamarosan elfogyott a 6000 darab részvény és a vérszegény Lipót-takarék 325-ről fölszökött 450-re. A dicsőség azonban csak 24 óráig tartott, kisült, hogy a fúzióból egy árva szó sem igaz és azóta a Lipót-takarék csuszik lefelé. De mit bánja azt Guttmann Géza, neki sikerült a trükk.

A Krausz-szeszgyár likörgyára. A Krausz-Moskovits szeszgyár r.-t., amelynek részvényeit rövidesen bevezetik a tőzsdére, értesülésünk szerint a likörgyártásra is berendezkedik és az uj márka már rövidesen megjelenik a piacon. A vállalat különben Magyaróvárt étergyárat is szándékozik létesiteni.

Biedermann részvénytársaság. A Biedermann és Társa bankbizományi cég, amely a Wolf-Koncern magyarországi képviselője és az ismeretes Máv. szerződés közvetitője és részese, részvénytársasággá alakult át. A részvénytársaságnak Bécsben is van irodája.

Az Országos Kereskedő- és Iparosszövetség meghivására dr. Sebeök Dezső Hegedüs Loránt pénzügyi programmjáról tartott előadást. Előadásában a vagyonadó és vagyonváltság előnyét és hátrányát tárgyalta és hangsulyozta, hogy az ingó és ingatlan vagyonváltságnak kivetése és behajtása csakis egy időben történhetik. Ledermann Mór elnök köszönte meg a magas szinvonalu előadást.

A Magyar Általános Takarékpénztár R.-t. Kronberger Lipót udvari tanácsos elnöklete alatt tartott közgyülésén dr. Horváth Lipót vezérigazgató előterjesztette az 1920. évről szóló igazgatósági jelentést, amelyet a közgyülés elfogadott és elhatározta, hogy a részvényszelvény 1921. február 18-tól kezdve 40 koronával (8 százalék) váltassék be. A közgyülés dr. Bayer-Krucsay Dezső svéd konzul, gyárost és Purgly Pál földbirtokost uj tagokul az igazgatóságba és Szénásy Gyula nagykereskedőt uj tagul a felügyelő bizottságba megválasztotta.

A Magyar Őstermelő R.-t. közgyülése elhatározta, hogy az 5,349.081.09 K tiszta nyereségből a 3-ik számu szelvényt 22 koronával (11 százalék) váltja be február 16-ától kezdve a Magyar Általános Takarékpénztárnál.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

REVŰ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Minden este 1/7 órakor
Honthy Hanna, Orosz Erzsi, Galetta Ferenc :: Kabos Gyula, Szirmai Imre felléptével ::
A BÁLKIRÁLYNÉ
Strausz Oszkár operettje
Vasárnap február 27-én délután 1/3 órakor mérs. helyárakkal SZILVESZTER
Jegyek elővételi dij nélkül egész hetre előre válthatók a szinház pénztáránál délelőtt 9-től 1-ig és délután 3 órától az előadás kezdetéig, valamint az összes jegyirodákban.

FŐVÁROSI ORFEUM
Minden este 1/7 órakor.
Még csak néhány napig a szenzációs februári műsor

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
Február 25-től március 4-ig.
ÚTSZÉLI RÓZSA
amerikai történet 5 felv. főszerepben Mae Murray.
SÁTÁN CIMBORÁI
rejtelmes történet 5 felv. (Pathe Journal).
Pénz ár: d. e. 1/11-től 1/1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától) Előadások kezdete hétköznap: 5, 7 és 9 ó. Vasárnap 3, 5, 7 és 9 ó.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 7 órakor
GÓTHNÉ KERTÉSZ ELLA és GÓTH SÁNDOR vendégfellépte
Hamar egy asszonyt!
LIPTAI IMRE és GÓTH SÁNDOR vigjátéka.
Falu
MÓRICZ ZSIGMOND darabja, RÓZSAHEGYI KÁLMÁN felléptével.
Berky Lili, Mihályi Vilcsi, Békeffy László és Gózon Gyula uj magánszámokkal.

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likör-, rum és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

AUTOTAXI bármely időpontban bárhova
telefonon rendelhető
mert utcai telefonberendezésünk utján a legközelebbi állomásról azonnal küldhetünk autotaxit. Hatósági viteldijszabás.
telefon: AUTOTAXI

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
TŐZSD ÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.
Telefon: 101—4

Tizedik évfolyam *Budapest, 1921 március 9-én* *10—11. szám.*

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Hegedüs Loránt pénzügyminiszter

nyilatkozik a Fővárosi Hirlapnak a háboru előtti adóságokról szóló francia egyezményről — Hogyan kell visszafizetni a főváros frankkölcsöneit?

Budapest legaggodalmasabb, legterhesebb gondjai közé tartozik az, hogy miként kell majd külföldi kölcsöneit visszafizetni? A békeszerződésben tudvalevően nincs egyetlen szó sem Budapestre, vagy Budapest külföldi kölcsöneire vonatkozólag. Következésképen a főváros külföldi kölcsöneire is ugyanazok az elvek az irányadók, amelyekkel a békeszerződésben a magánosok külföldi tartozásainak ügyét intézik el. *A magánadósságokért és igy a főváros külföldi kölcsöneiért is a magyar állam felelős.* Megállapitja a békeszerződés azt is, hogy *ezeket a tartozásokat*

annak az államnak a valutájában kell fizetni, amelynek polgárai a hitelt nyujtották.

Egyszóval a főváros külföldi kölcsöneit is a hitelező államok valutájában kell visszafizetni. Ez az egyetlen pozitivum, amit a főváros külföldi kölcsöneiről a neuilly-i békeszerződés kimond.

A kérdés ilyenformán nem intéződött el a békeszerződés aláirásával és ratifikálásával. Amióta *Hegedüs* Loránt a pénzügyminiszter, sürgős és komoly lépések történtek *a háboru előtti adósságokra vonatkozólag.* Első sorban Angliával, majd pedig legutóbb Franciaországgal kötött ebben a kérdésben a magyar állam egyezményt. *Hegedüs* Loránt pénzügyminiszter a francia egyezmény megkötése után ezt az eseményt nagy örömmel jelentette be a nemzetgyülésnek, egyben pedig nem mulasztott el meleg szavakban köszönetet mondani a francia kormány előzékenységéért. Már ezekből a szavakból is sejteni lehetett, hogy *a háboru előtti adósságokra vonatkozó egyezmény igen kedvező.*

Miután ez a kérdés módfelett érdekli a fővárost és Budapest közönségét,

Hegedüs Loránt pénzügyminiszter-

hez fordultunk, aki a *Fővárosi Hirlap* munkatársának kérdésére a következő rendkivül érdekes és jóleső választ volt szives adni:

— A nemzetgyülésen már bejelentettem, hogy a háboru előtti adósságokra vonatkozó egyezményt Anglia után Franciaországgal is sikerült megkötnünk. *Magát az egyezmény szövegét legközelebb módomban lesz a nemzetgyülés elé terjeszteni.* Ebből a szövegből ki fog tünni, hogy a francia egyezmény reményen fölül kedvező ránk nézve. Nem győzöm eléggé hangoztatni, hogy ebben a kérdésben a francia kormány milyen *előzékeny és milyen méltányos volt Magyarországgal szemben.*

— Különösen meg kell állapitanom, hogy akkor tünnek ki a mi előnyeink, ha a mi egyezményünket összehasonlitjuk azzal, amelyet a franciák az osztrákokkal kötöttek. *Amig ugyanis az osztrákok a háboru előtti francia kölcsönök után öt százalékot fizetnek, addig mi csak három százalékot fogunk fizetni.* A másik legfőbb előnyünk az osztrákokkal szemben, hogy *nekünk két évvel későbbi időpontig engedik kölcsöneinket törleszteni, mint az osztrákoknak. Végül megkaptuk mindazokat a kedvezményeket is, amelyeket az osztrákoknak is megadtak.* Ez azt is bizonyitja, hogy mi jobb taktikusok vagyunk, mint az osztrákok, akik mindenbe belemennek és csak siránkoznak és kunyorálnak. *Én a francia jóindulaton és előzékenységen kivül az egyezmény kedvező voltában a magunk sikerét is látom, legfőképen pedig azt, hogy komolyan veszik azt az elhatározásunkat, amely szerint mi alkuszunk, ahol lehet, de amely terhet magunkra veszünk, azt becsülettel vállaljuk. A külföld tudja már, hogy én fizetni akarok és fizetni fogok.*

— Az angolokkal kötött egyezmény korántsem ilyen kedvező. Az angolok — be kell vallani — nem voltak tulságosan előzékenyek velünk szemben. *A háboru előtti adósságokra vonatkozó angol egyezményünk éppenséggel nem vigasztaló. Ezért nem szeretném azt véglegesnek tekinteni.* Éppen ezért *megkértem Valkó államtitkár urat, hogy utazzék ki ujból Londonba és kisérelien meg az egyezményből lealkudni, amit lehet. Remélem, utja nem lesz sikertelen.* Angliával is megpróbáljuk megértetni, hogy mi fizetni akarunk és fizetni fogunk, de csak annyit, *amennyit tudunk.*

Kérdést intéztünk még a pénzügyminiszter urhoz arra vonatkozólag is, hogy a vagyonváltságra vonatkozó törvényjavaslat terheivel miért sújtotta erősebben az ipart, mint a földbirtokot? Kétségtelen, hogy

a főváros iparára óriási sulylyal nehezednek ezek az intézkedések,

dacára annak, hogy Budapest ipara a hadviselés érdekében dolgozott az egész háboru alatt.

Hegedüs miniszter elismerte a főváros iparosainak ezt az érdemét, majd a következő magyarázatot adta:

— A hadiváltság tényleg *súlyosabb terheket ró az iparra, mint a földbirtokra.* A hadiváltságból, amely a rokkantakat lesz hivatott eltartani, *háromszázmillió korona bevételre számitok. Ebből a háromszáz millióból az ipari vállalatok kétszázötven milliót fognak megfizetni.* Tudom, hogy ez nem az abszolut igazság, de miután az abszolut igazságot elérni nem tudom, meg kell elégednem azzal, hogy eljutok a relativ igazsághoz. Talán ha az én pénzügyi javaslataimat egyenként veszi az ember szemügyre, akkor bizonyos igazságtalanságok látszata ébred. Ez azonban csak látszat, mert az én pénzügyi terveim egész komplexumának ismeretével szabad csak itéletet mondani. *Én igyekszem a terheket az egyes társadalmi osztályok között igazságosan megosztani.* Azt mondom tehát, hogy Budapest iparosai ne érezzék magukat jobban megterheltetnek, mint például a földtulajdonosok, mert *ha az iparosokat jobban sújtja a hadiváltság, a földbirtokosokra viszont más terhek fognak nehezedni, amelyeket az iparosok nem éreznek. Ugy oldottam meg, hogy az iparosok tartsák el a rokkantakat, a gazdák pedig gondoskodjanak az ellátatlanokról.* Ebből a szempontból nézve a dolgot, egészen más képe van a dolognak, mert igy meglátszik, hogy *az egyes társadalmi osztályokra nehezedő terheket én minden igyekezettel paralizálni akarom.*

Első pillanatra is kitünik, hogy *Hegedüs* Loránt pénzügyminiszter ügyesen vezetett tárgyalásai révén

a főváros a külföldi adósságok visszafizetése dolgában igen jelentékeny előnyökhöz jutott,

ami *egyelőre csak a francia adósságokra vonatkozik, de — ugy látszik — a pénzügyminiszternek reménye van arra is, hogy az angol adósság letörlesztése terén is tud majd előnyöket biztositani Budapest számára.*

A kölcsönök fizetési módjára vonatkozólag még figyelembe kell venni a békeszerződésnek azt a pontját, amely igy hangzik: „Azon összegek, amelyekkel a magas szerződőfelek valamelyikének polgára egy ellenséges állam polgárának tartozik, az adós állama vizsgáló- és kiegyenlitő-hivatalának terhére könyvelendők és viszont a hitelezőnek saját állama vizsgáló- és kiegyenlitő-hivatala utján fizetendők ki". Ez azt jelenti, hogy például az 1910. évi kétmillió font sterlinges 4-százalékos kölcsön stb. a magyar állam vizsgáló- és kiegyenlitő-hivatalának terhére könyvelendő el és az angol vizsgáló- és kiegyenlitő-hivatal fogja kifizetni a hitelező angol pénzcsoportnak. *A magyar állam tehát köteles garanciát vállalni a főváros adósságaiért és viszont a fővárosnak senkivel dolga és elszámolása nem lesz, csak a magyar vizsgáló- és kiegyenlitő-hivatallal.*

Meg kell még állapitani, hogy Bécs város külföldi adósságainak kamatfizetésére ötesztendős halasztást kapott, ami Budapest esetében a pénzügyminiszter nyilatkozata értelmében azt jelenti, hogy *a főváros francia kölcsönének törlesztésére hét esztendei haladékot kaptunk,* ami a jelentékeny százalékleszállitás mellett szintén igen komoly és megbecsülni való eredmény.

Jakabokról, lovakról és egyebekről

Megfigyelések a szerdai közgyülésen

A városatyák lassacskán gyülekeznek a közgyülésre.

— Mire való most a közgyülés; minek most felszólalni! — meséli a pipázóban valaki, — hiszen ugy sem jelenik meg semmi a lapban, sztrájkolnak a nyomdászok.

A polgármester jóval négy után nyitja meg a közgyülést. A szónoklatokat eleinte alig füszerezi közbeszólás. Minek? Nem érdemes! — gondolják magukban a közbeszólók. — Nem érdemes! Hisz nincsenek lapok.

A pipázóban az ujságirók Glücksthal Samu előadását hallgatják, aki az uj adókról prelegál.

— Ki kellene hivni a közgyülésből a városatyákat is — mondja az ujságiró, — ő rájuk is rájuk fér egy kis tanulás.

A pipázó egy másik sarkában meg egy másik népszerü városatya pletykálkodik.

— Hallottátok! A Népszinházi Bizottság az Ábrányi-Wein konzorciumnak itélte oda a Városi Szinházat — mondta mosolyogva.

— Tehát győzött a Friedrich-párt! — szól közbe egy maliciózus demokrata.

— Nem barátom, az igazság győzött.

Erre aztán az igazságról kezdtek beszélni. Valaki elmesélte, hogy valamelyik hires pesti fiskálishoz nem egészen egészséges „ügyet" vitt egy alkalommal egy gazdag vidéki, akire ma biztosan rámondanák, hogy nem kivánatos elem.

— Ügyvéd ur, nagy igazságtalanság történt velem. A törvényszék elitélt — ártatlanul. Csak önben

bizom. Védjen meg. Vállalja el a védelmemet a Táblán.

A hires fiskális elvállalta. Abban egyeztek meg, hogy kliense hazautazik és az ügyvéd a tárgyalás után majd sürgönyileg értesiti az eredményről. A tárgyalás nagyszerüen sikerült. A fiskális olyan remekül védte kliensét, hogy a Tábla felmentette. Az ügyvéd menten sürgönyzött Grün urnak: „Az igazság győzött."

Még aznap megérkezett Grün ur válasza: „Nur apellieren!" Mert Grün ur igen helyesen ugy okoskodott: ha az igazság győzött, akkor őt a Tábla is elitélte.

Mialatt a pipázóban vesèztek: azalatt a közgyülés termében javában folyt a „vita." A zsidó humoráért népszerü Czigány Sándor volt az első szónok. Ezuttal keresztény munkatársai nevében beszélt a nyomdász-sztrájk ellen. Kifejtette, hogy a sztrájkot a zsidó kapitalizmus és a destruktiv sajtó csinálta. Inti a nyomdászokat, hogy ne dobják oda magukat a Jakabok ölébe. Kéri a munkásokat, hogy ne játszanak a tüzzel, de ne játszon a tüzzel a zsidó tőke sem!

A közgyülés arculatján különben bizonyos csalódást lehetett észrevenni, mikor Czigány abbahagyta a beszédét és leült. Humort vártak tőle és az egész beszéde alatt nem mondott egyetlen zsidó viccet sem.

A sztrájk után az uj lóverseny-tér bérleti szerződése következett, amelyről beszéltek sokan, de amelyet mégis Stadler Nándor világitott meg legtökéletesebben.

— A lóverseny — mondta Stadler — erkölcstelen abból a szempontból, hogy a játékszenvedélyt szitja és mint ilyet, nekem, mint keresztény embernek, tulajdonképpen nem szabadna megszavaznom. Mivel azonban a lóverseny akkor sem szünik meg, ha én nem is szavazom meg, és ha én nem szavazom meg, akkor megszavazza más, tehát megszavazom én is.

Végül a játékosok védelmére kelt és nagy szakismeretre valló előadásban kifejtette a szónok, hogy a totalizatőr-fogadásoknál a nyereség kiszámitásánál megkárositják a fogadó társadalmat.

A lovak után az iparról és a kereskedelemről esett szó. Nemcsak a téma volt érdekes, hanem érdekes és tartalmas ember az is, aki ezt a témát a közgyülés elé hozta: Fayer Sándor. Tulajdonképpen az volt a kérdés, hogy a magyar ipart és kereskedelmet miképpen lehetne és miképpen kellene belekapcsolni a világkereskedelembe. Azt mondja Fayer, hogy a főváros lakosságának 64 százaléka az iparból és a kereskedelmből él, tehát elég fontos ez a kérdés, hogy a közgyülés foglalkozzék vele. Elmondta, hogy a főváros mai kereskedelmi forgalma negyedrésze a békebeli forgalomnak és még ennek a negyedrésznek jórészét is Bécsben bonyolitják le. Beszélt az ipartörvény reviziójáról, amelyet a mostaniak ugy akarnak megcsinálni, hogy az ipar- és kereskedelemüzésre való jogot engedélyhez és szakképesitéshez akarják kötni. Ezt pedig ugy akarják keresztülvinni, hogy egy szállodának csak pincér lehet a vezetője és a Rimamurányi-Salgótarjáni vasmü részvénytársaságnak bányász.

— A temetkezési vállalatnak csak halott lehet a vezetője — szólt közbe egy szellemes városatya.

Fayer tovább akarja vinni ezt a gondolatot és azt szeretné kimondani, hogy az efféle törvényeket pedig csak hozzáértő emberekkel szabad megcsináltatni. A tisztességtelen kereskedelmet a szabad kereskedelemmel akarja kipusztitani. Majd a szövetkezetekről és egyéb monopóliumokról mondott el pikáns dolgokat a jobboldal állandó közbeszólászápora közepette.

Fayer Sándornak nagy sikert hozott a felszólalása.

Az elnök azután kihirdette, hogy az előljáró-választáson Raiháti Győző és Szente Miklós kapták a legtöbb szavazatot. Abszolut többséget azonban egyik sem kapott, tehát pótválasztás lesz. Lipótvárosi városbirónak ellenben Lukács Gyula vendéglőst választották meg.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 1/2 7 órakor. Tel.: József 121—68.
Uj müsor! Uj operett! Uj varietészámok!

WÁGNER
MAGYAR HANGSZERÁRUHÁZA
Budapest, József-körut 15. Fióküzlet: Ráday-u. 18.
Képes árjegyzéket ingyen küld.

A biróság itélt a csarnoki kilakoltatások ügyében

Visszahelyezett három mészárost — Birtokháboritásnak minősitette a főváros intézkedését

Vajna Ede tanácsnokot, a közélelmezési ügyosztály vezetőjét, heteken át szorongatták a közgyülésnek a jogtudománnyal hadilábon álló elemei a csarnoki fülkék bérletének kérdésében. A főváros tanácsában kétségkivül meg van a törekvés, hogy a keresztény hegemoniát minden törvényes eszközzel biztositsa, jogtalanságokra azonban csak kényszeriteni lehet a tanácsot annál is inkább, mert hiszen egészen természetes, hogy a jogtalanságok csak gyengitik, nem pedig erősitik a keresztény kurzust.

Amikor Vajna tanácsos a csarnokban fülkéket bérlő zsidó vallásu mészárosok ügyében válaszolt egy interpellációra, a közgyülés ezt a választ nem vette tudomásul. Vajna tanácsnok ilyenformán kénytelen volt kilenc zsidó vallásu mészárosnak felmondani. Történeti sorrendben előbb a vásárcsarnoki igazgató mondott fel, majd ezt a felmondást a tanács és a közélelmezési bizottság is megerősitette. A felmondás terminusra szólt, amit a szomoruan érdekeltek, akik 12—23 év óta bérlik a fülkéjüket, azzal igyekeztek kitolni, hogy a kereskedelmi, majd a belügyminiszternél deputációztak. A miniszterek azonban kijelentették, hogy nem ismerik az ügyet, előbb tanulmányozni kivánják azt, különben is magánügyről van szó. Ezzel nyertek is pár napot, azonban

február 19-ikén rendörök és csarnoki hordárok jelentek meg, akik a régi bérlőket kilakoltatták, a holmijukat pedig kiszórták.

A karhatalommal történt kilakoltatás után megkezdődött a vetélkedés az üresen maradt csarnoki fülkékért. Az egyiket meg is kapta a Nyukosz és az Ergon R.-T. közösen. Egy másik fülkét, hogy a fővárosi választásokról szóló törvény összeférhetetlenségi szakaszainak is legyen módja a pirulásra, egy fővárosi bizottsági tag kapta. Schneider Béla fülkéjébe ugyanis

Rátz Sándor mészáros, fővárosi bizottsági tag költözött be,

akinek nemcsak a Klauzál-téri csarnokban, hanem itt a központi vásárcsarnokban is volt fülkéje, de a Schneider helyét üzleti szempontból előnyösebbnek találta. Sőt már Schneider Béla cégtábláját is éppen a maga nevére akarta átfestetni, amikor erőteljesen beleszólt az ügybe a független magyar biróság hangja.

A kilakoltatott mészárosok ugyanis időközben a birósághoz fordultak. Pénteken, március hó 4-ikén, a központi járásbiróságon tartották meg az első tárgyalást. Ez alkalommal három kilakoltatott mészáros ügye került szőnyegre: Schneider Béláé, Grünspan és társá-é és Spatz Miksáé. Mindhármuk jogi képviseletét dr. Köncs Boldizsár ügyvéd látta el, aki az utolsó tisztujitásig a főváros tiszti főügyész helyettese volt. Köncs Boldizsár ügyfeleinek sommás visszahelyezését kérte és a biróság teljes mértékben helyt adott ennek a kérelemnek. A biróság

elrendelte a tényleges állapot visszaállitását, amelyen jogtalan változtatás történt;

majd kimondotta, hogy a bérleti viszonyt önhatalmulag nem lehet megszüntetni. Megállapitotta a biróság, hogy birtokháboritás történt, minek folytán

a tényleges jogállapotot 24 órán belül helyre kell állitani.

A biróság döntésével szemben fellebbezésnek sincs helye, amiből most már levonhatják a közgyülés tulbuzgó tagjai azt a konzekvenciát, hogy a jogot felrugni akkor sem szabad, ha bármilyen szép jelszavak mellett történik is az. A független biróságtól eredő kemény cáfolatok egyáltalán nem válnak dicsőségére azoknak, akik az ilyeneket kiprovokálják.

Ernszt Sándor, a koronatanu

Divatba jön a városházán az igazmondás?

Bocsánatkéréssel kell bevezetnünk ezt az irásunkat. Bocsánatot kérünk, hogy mi mutatunk rá a közel jövő vezérférfiaira, akiket nem akarunk megrágalmazni azzal, hogy liberálisak, de akikről nyiltan állitjuk, hogy keresik az igazságot és azt le nem tagadják. Ezek közé a férfiak közé tartozik Ernszt Sándor is. Mi nem törődtünk soha pártállásokkal, mi soha sem szegődtünk egyetlen párt szolgálatába sem. A Fővárosi Hirlap nyiltan szembeszállott a mult rezsim hibáival, ellenzéke voltunk a virilistákkal telitett közgyülésnek, amely még emellett a klikkrendszer jármát is nyögte. Tessék utána nézni a Fővárosi Hirlap hasábjain azoknak a harcoknak, amelyeket mi vivtunk: a mai rezsim nemcsak értékes arzenált gyüjthet a Fővárosi Hirlap régi évfolyamaiból, de megtanulhatja azt is, hogy miként kell épiteni. Igazságtalanok nem voltunk soha. Ha kinpadra feszitenének bennünket, akkor sem mondhatnánk azt, hogy például Bárczy István ártott a fővárosnak. Ma, amikor milliárdos vagyonok hirdetik az ő kormányzásának dicsőségét, ilyen aljasok nem tudnánk lenni.

A Keresztény Községi Párt nem azért vette át a kormányzást, hogy lerombolja, ami megvan, hanem hogy szaporitsa Budapest javait. Ennek azonban legelső feltétele a multtal szemben való objektivitás. Ezt az objektivitást kevesen gyakorolták mindezideig. Pedig azon a ponton teremnek az igazi vezérek, ahol raffinált szemüvegek nélkül néznek az emberek. Volt már egy ember, aki igy akarta megkezdeni munkásságát a városházán. Vass József volt, akit azonban az ország ügyei szólitottak el a kisebb, de talán kedvesebb munkaterületről. Most Ernszt Sándor kezd feltünedezni az igazság megközelithetetlen, meggyanusitást nem türő palástjában. Soha, munkában gazdag életében egy pillanatra sem gondolt arra, hogy ő legyen Budapest megváltója. Multjának puritánsága, jellemének tisztánlátása pedig predesztinálja erre. A csökönyös, rövidlátó és az igazsággal nem számoló vezérek ideje lejárt. Az olyan embereknek kell jönniök, akik a szónoki bombasztok helyett az igazság szolgáinak álltak be, vagy ezt gyakorolták egész életükben.

Ernszt Sándor nem törődik azzal, hogy ma még népszerü vezérek abban lelik a maguk nagyságát, hogy a mult erényei közül csak a mult hibáit halászszák ki. Ez a módszer lehet ideig-óráig érvényesülő demagógia, de nem lehet a reális városi politikának bázisa. Aki egy városért dolgozik, az nem temetkezhetik bele a napi politikába, annak rövidlátónak kell lennie és nem szabad mást látnia, mint a város érdekeit. Ernszt Sándor ma ezt cselekszi. Az erkölcsi magaslat, amelyen ő áll, megengedheti azt, hogy dicsérettel emlékezzék meg azokról, akik a multban is becsületesen sáfárkodtak. Egy a közelmultban elmondott beszédjét idézzük Ernszt Sándornak, hogy ezt az állitásunkat igazolhassuk. Az igen fontos beszéd-részlet igy hangzik:

— Azt méltóztatnak mondani, hogy eddig törvényesen rendezve nincs az autonómia ügye és amig a törvény nem rendezi ezt, nehéz foglalkozni itt a jogviszonyokkal. Ez nem áll. Maga a székesfőváros már régebben azon volt, hogy ezt a nagy kapitális ügyet, amely mérhetetlen az ő kifolyásaiban, radikálisan megoldja. Én hálával és tisztelettel emlegetem az eddigi patrónust, mert az az ő kötelességeit nobilisan végezte. Ezt elismerték mindig a főpásztorok és azonkivül itt vannak a nagy müvészi templomok, amelyek európai hirüek, mint például a mi gyönyörü, fenséges, elsőrangu és müvészi Bazilikánk, amelyet a főváros emelt.

Mi nagyszerübb erkölcsi tanut keresve sem találhatnánk Budapestnek a multban volt adminisztrációjának igazolása számára, mint amilyen Ernszt Sándor. Mi magunk, akik százával vetettünk gáncsot Budapest urai ellen, soha sem találtunk kifogásolni valót müködésükben, amikor kegyuri jogait bőkezüen, odaadással gyakorolta. Egy magasrangu pap, aki ma igy nyilatkozik Budapest elmult rezsimjéről, azt méltán lehet szavahihető koronatanunak tekinteni.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

Fullánkok

•••

Ernszt Sándor

több vihart látott már életében a magyar parlamentben, mint egyik-másik közgyülési hangadó legszebb álmaiban elképzelt. A városházán nem sokszor hallottuk még hangját. De ez a hang, és mindenekfelett a bölcsesség, amelyet a héten a pénteki bizottságban hallottunk, más volt, mint amit itt hónapok óta tapasztalunk. Akárki ült volna be a polgármesteri székbe, a mai súlyos viszonyok mellett nem jöhetett volna mással, mint a terhek növelésével és a takarékosság elvével. Benne is volt mind a kettő dr. Sipőcz polgármester programmjában, de rezsimje alatt csak az adósrótot láttuk igazi szorgalommal működni. Ernszt Sándor azonban ugy véli, hogy ez nem elegendő, mert a másik programmpont, a takarékosság még fontosabb. A terhek növelése mindig igazságtalan és a terheket soha sem lehet egyenletesen megosztani; de a takarékosság a város minden lakóját egyenletesen menti meg a terhek bizonyos részétől. Mi nem mondjuk, hogy pazarolnak a városházán, ez a rezsim sem költ többet, mint az elődjei; de ennek a rezsimnek sokkal jobban kell takarékoskodni, mint azoknak, akiknek az a szerencse jutott, hogy egy ép, erős, teherbiró várost kormányozhattak. Ma szomoru idők romjain állunk, s ahol valaha jogos volt a fehér kalács, ott ma öröm a száraz kenyér is.

Az Ábrányi-Wein cég

kapta meg a Városi Szinházat. Az emberek, amikor meghallották a hirt, egy kicsit vakarták a fülük tövét. Vannak olyanok is, akik egészen komolyan haragusznak ezért a megoldásért. Mi, őszintén szólva, nem tudjuk, hogy miért ez a nagy harag? Hiszen még azt sem ismerheti senki, hogy milyen nagyszerü terveket hozott magával Ábrányi. Azaz mégis: Ereki, Csilléry és bibithi Horváth bizottsági tagok tudják. Nekik elmondta egyszer, amikor Csilléry lakásán véletlenül találkoztak. De ha haragusznak is, azt aztán igazán nem értjük, hogy miért csodálkoznak? Hiszen hetek óta a verebek is csiripelték, hogy Ábrányiék kapják a szinházat. Vagy már azon is csodálkozni kell, ha egyszer valóra válik, amit mindenki tud?

A játékbarlang terve örökre megbukott

A Margit-sziget sorsa

Hirek jelentek meg a napokban arról, hogy a Grünwald és Schiffer cég, a Margit-sziget legujabb bérlője, a főváros tanácsához benyujtotta épitkezési tervezetét. A terv szerint állitólag egy óriási méretü Stadion épitése is szerepelne, sőt Grünwald és Schifferék átvették volna azt a szomoru örökséget is, amely egy játékbarlangnak, a Cercle des Étrangéres-nak ötletében áll.

Mint ismeretes, az előbbi bérlőtársaságnak a részvénytöbbségét még a mult esztendő novemberében Schiffer Miksa nagyvállalkozó vásárolta meg a bérlőtársaság anyaintézetétől, a Pesti Magyar Kereskedelmi banktól. Ezzel meghiusultak azok a tárgyalások, amelyek feltétlenül igen előnyöseknek igérkeztek és amelyeket az előző bérlőtársaság igen komolyan folytatott egy francia pénzcsoporttal. A franciák igen nagyarányu beruházásokat helyeztek kilátásba és a tárgyalások már igen messzire jutottak, amikor a deus ex machina megjelent Schiffer Miksa és megvette a részvények többségét. Nem lehet kétséges, hogy a franciák többet lenditettek volna a sziget sorsán, mint Schifferék. Hiszen a francia pénzcsoport érdekköréhez tartozik többek között Ostende, Trouville, Wiesbaden és Konstanza is és a társaság 250—300 milliót lett volna hajlandó a szigetbe beruházni és nagyszabásu programmjuk rendkivül megnövelte volna Budapest idegenforgalmát.

Annál megdöbbentőbb volt tehát a hir, amely azt vélte tudni, hogy Grünwald és Schifferék játékbarlanggal szeretnének kisérletezni. Ezzel a hirrel szemben azonban a városházán illetékes forrásból a következő információt kaptuk:

— Hogy a Grünwald és Schiffer cég benyujtotta volna épitkezési tervezetét, nincs tudomásunk. Igy azt sem tudjuk, hogy abban Stadionról, vagy Cercle des Étrangéres-ről lenne szó. Ha tényleg Stadiont akarnának épiteni, ezért csak hálás lehetne Budapest és az ország is, mert nemzeti sportunknak ez igen nagy hasznára lenne. Őszintén szólva azonban nem hiszek benne, hogy a bérlőtársaság ilyen áldozatra határozta volna el magát, hiszen a Stadion épitése a mai viszonyok között töméntelen pénzbe kerülne anélkül, hogy látnám azt az óriási hasznot, amely a befektetésnek megfelelne. Lehet, hogy gondoltak talán egy junktimra, amely ugy szólna, hogy ha játékkaszinót engedélyeznek a számukra, akkor áldozatot hoznak ezért a Stadion felépitése révén. Nem hihetem azonban, hogy a Közmunkatanács, amelynek élén olyan puritán férfiu áll, mint Zielinszky Szilárd, bármilyen formában is belemenne egy játékbarlang felállitásába. Azok az értesülések, amelyeket mégis módunkban volt hallani, semmit sem tudnak Grünwald és Schifferék ilyen terveiről. Mindig csak azt hallottam, hogy a szállodát akarják kibővíteni, modernné akarják tenni a fürdőt és ezen a réven akarnak Budapest idegenforgalmának szolgálatába állani. Ha a játékbarlang ötlete mégis felmerülne, amit nem hiszek, a főváros mindenesetre résen lesz, hogy ne legyen az ötletből semmi. A játékbarlang terve mindörökre megbukott.

Jönnek a lengyelek

Áprilisban visszaadják a magyarok varsói látogatását

A Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara, amely a külföldi kamarák között a legintenzivebb munkásságot fejti ki, tudvalevően november és december havában egy szakemberekből álló bizottságot küldött ki Varsóba, Krakóba, Bielitzbe és Lodzba. Ez a bizottság, amelynek vezetői Nyáry Albert báró és Szücs Zsigmond voltak, igen beható tárgyalásokat folytatott nemcsak Lengyelország közgazdasági tényezőivel, hanem a lengyel hatóságokkal is. E tárgyalások igen értékes adatokat eredményeztek a lengyel-magyar gazdasági egyezmény megkötésénél és sok szempontból fontos gyakorlati eredménynyel is jártak. Ennek egyik jellemző megnyilvánulása, hogy a lengyel közgazdasági világnak harminc illusztris vezetője érkezik április első napjaiban Budapestre.

A lengyel delegáció érkezéséről és e delegáció terveiről, munkásságának programmjáról Paál Jób, a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara igazgatója, munkatársunknak a következő érdekes nyilatkozatot tette:

— Ma kaptuk meg a varsói Lengyel-Magyar Kereskedelmi Kamara elnökének, Tolloczkó Julian nyug. lengyel miniszternek táviratát, amelyben közli velünk, hogy a Lengyel-Magyar Kereskedelmi Kamarának harminc tagból álló küldöttsége Kamaránk látogatásának viszonzásául április 9-én Budapestre érkezik. E bizottságban részt vesznek Varsó város főpolgármestere, Varsó város országgyülési képviselője, a hatalmas lengyel textilérdekeltség vezetői, a különböző lengyel kereskedelmi kamarák reprezentánsai és Lengyelország közgazdasági életének azon kimagasló férfiai, akik ma Lengyelországban nemcsak a közgazdaságot, hanem a politikát is irányitják.

— A Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara természetesen mindent elkövet, hogy a lengyel vendégek fogadása igen ünnepélyes keretek között történjék meg, az irányukban megnyilvánuló szivélyesség és melegség hasonló legyen ahhoz, ahogyan bennünket fogadtak Lengyelországban, másrészt azonban a Kamara elkövet mindent olyan irányban is, hogy ez a látogatás gyakorlati eredményekkel végződjék. A Kamara Nyáry Albert báró elnöklésével máris megalakitotta a fogadó-bizottságot, amelynek Giesswein Sándor pápai prelátus, gróf Festetich Pál, Palugyay Ferenc, Szirmay Oszkár és Szücs Zsigmond a társelnökei és amelyben a magyar társadalomnak, iparnak, vállalkozásnak és kereskedelemnek ugyszólván minden reprezentánsa benne van. A fogadó-bizottság máris permanenciába lépett és rendelkezéséhez képest Kamaránk állandó irodája megkezdte a szervezés és az adatgyüjtés munkáját.

— Kamaránk mindenekelőtt felhivással fordul az összes vállalatokhoz, cégekhez, akik a magyar-lengyel relációkban kapcsolatot keresnek. E vállalatokat felszólitjuk, hogy Kamaránknak a Vigadó-tér 3. alatt levő irodájában jelentsék be, hogy exportálni akarnak-e Lengyelországba, vagy importálni szándékoznak-e onnan Magyarországba árut. Megkérjük a cégeket arra, hogy haladéktalanul jelentsék be azon megbizottjaik nevét, akik részükről tárgyalásra fel vannak jogositva. Ezeket az adatokat szakmák szerint gyüjti a Kamara és az érkező lengyeleknek nyomban kész adatokat bocsát rendelkezésükre.

A Kamara igazgatója szives volt elmondani még, hogy a magyar közgazdasági világban a lengyel delegáció érkezését rendkivül nagy érdeklődés előzi meg és minden kilátás meg van arra, hogy a gazdasági kiránduláshoz füzött remények — éppen ugy mint a Kamara eddigi akciói — valóra válnak.

Események

•••

Fölemelték a fürdők árait. A szén és egyéb anyagárak folytonos emelkedése, valamint az ujabban ismét megszaporodott személyzeti kiadások folytán dr. Berczel Jenő tanácsnok kénytelen volt a főváros fürdőinek árszabályát revizió alá venni és az árakat mintegy 40 százalékkal fölemelni. A Gellért-fürdőben például a termal-fürdők árát 30 K-ról 50 K-ra, az I. oszt. kádfürdőt 60 K-ra, a II. oszt. kádfürdőt 50 K-ra, a szénsavas fürdőt 80 K-ra és a diszfürdőt 100 K-ra emelték. Az áremelések dacára a budapesti fürdők még mindig a legolcsóbbak a kontinensen.

A kultuszminiszter köszönete az Artesnek. Az Artes müvészeti r.-t. Nadler Róbert festőmüvész Tromsői este cimü müvét megvásárolta és az Országos Szépmüvészeti Muzeumnak ajándékozta. A kultuszminiszter a hivatalos lapban köszönetet mondott a vállalat áldozatkészségéért. Itt emlitjük meg, hogy dr. Bálint József, az Artes ügyvezető igazgatója, aki több hónapig amerikai üzleti körúton volt, a napokban hazaérkezett és ujra átvette hivatala vezetését.

A brikett csődje. A fővárosi iskolákban megkezdték a tanitást és egynémely iskolában tényleg tanitanak is. Általában azonban bajok vannak. A főváros ugyanis brikettet gyártat az iskolák számára. Az akció azonban csődöt mondott, mert a kisérleteket későn kezdték meg, akkor, amikor az anyagot tulajdonképpen már a tüzbe kellett volna dobni. Akkor kezdett a főváros az idei fütőanyagról gondoskodni, amikor már a jövő évi tüzelő gyüjtését kellett volna megkezdeni. Igy történt az, hogy a normális 36 heti szorgalmi idő az idén legföllebb 18—20 hétre tehető. Nem lehet leirni azt a romboló hatást, amit ez az iskolanélküliség a gyermekek lelkében végzett. Mindez a negativum pedig akkor következett be, amikor a gyermekek lelkéből ki kellett volna irtani mindazt a förtelmes gyomot, amelyet a „proletár diktatura" nevelt fel benne.

A Corso e heti slágere Harry Piel idei legszenzációsabb 6 felvonásos attrakciója, a Hullámsir. Ezenkivül a legkitünőbb amerikai burleszkfilm, a főszerepben Chaplin-nel Vihar az áruházban került bemutatásra.

Várszinház e heti müsora: Kedd: Gül Baba. Szerda: d. u.: Gyermekelőadás, este: Éva. Csütörtök: Tatárjárás. Péntek és szombat: Egy pesti leány története. Vasárnap d. u.: Dolovai nábob leánya, este: Az elvált asszony.

„Roland mester" a Royal-Apollóban. Az első Eva May-film kerül szinre e héten a Royal-Apollóban „Roland mester" cimen. Eva May, a leánya a világhires Mia Maynak, maga az üde fiatalság, a temperamentum, szépség és kecsesség, és már első fellépésével megmutatja, hogy tehetség dolgában méltó leánya a nagyszerü Miának. Megelőzi ezt Charlye Chaplinak, Amerika legnépszerübb burleszk-komikusának fellépése, egy kacagtató komédiában, a „Vándormuzsikus"-ban. Az előadások köznapokon 4, 6 és 8 órakor, vasárnapokon 3, 3/45, 1/27 és 1/49 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

„Roland mester" az Omniában. E héten az első Eva May-filmet mutatja be az Omnia, a „Roland mester"-t, amelyet Joe May rendezett mindenütt ismert müvészi készséggel. Eva May, Mia May leánya és igy most már hárman vannak, akik a May nevet világszerte kitünően csengővé teszik. A középkoru legenda elragadó mesét dolgoz fel, melynek közremüködői, kitünőségei a német drámai szinját-

szásnak. Megelőzi ezt egy kacagtató amerikai burleszk. Az előadások köznapokon 4, 6 és 8 órakor, vasárnapokon 1/24, 1/46, 7 és 1/49 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

„Az elsodort élet" a Tivoliban. Grandiózus olasz film van műsoron e héten a Tivoliban „Az elsodort élet" címen, melynek főszerepét a szépséges primadonna, P. Menichelli, játsza. A darabot egy pompás amerikai burleszk előzi meg. Az előadások köznapokon 1/25, 1/27 és 1/49 órakor, vasárnapokon 1/24, 1/46, 7 és 1/29 órakor kezdődnek.

A TŐKE

Fónagy eltévesztett taktikája. Fónagy Aladár magánzó megérkezett Budapestre. Mikor elhagyta szinte páratlan sikereinek szinhelyét, a Széchenyi-utcai bankpalotát, és elindult ragyogó szerencsecsillagának káprázatos fénye után, a féltő jóbarátok közül sokan sajnálkoztak a tehetséges, szorgalmas és féktelenül ambiciózus ember távozásán. Akik ismerték, már akkor megjósolták, hogy Fónagy, szakmabeli kifejezéssel élve, nagy fába vágta a fejszéjét és nem fog vele megbirkózni tudni. A jóslás beteljesült, Fónagyot hamarosan elgáncsolták azok a kiválasztottak, akiket magával vitt. Budapestre érkezvén, nézzen körül Fónagy és láthatja, hogy mennyire rossz emberismerő volt: a régi Fabank emberei között igazi támaszai csak azok lehettek volna, akiket elhagyott. Ezért a sulyos taktikai hibáért most már csak a késői bánat nyujthat neki némi vigasztalást.

Az Élestár uj igazgatója. Pártos Szilárd dr. azoknak az ujságíróknak a sorába tartozik, aki a közgazdasági irodalomban is értékes munkásnak bizonyult, de a gyakorlati életben is közhasznu tevékenységet fejt ki. A háboru alatt a Sertésforgalmi iroda vezetői között nagy szaktudásával tünt ki, majd később egy előkelő közgazdasági lap szerkesztésével emelte nevének jó hirnevét. Legujabban a Nemzetközi Kiviteli és Behozatali R.-T. érdekkörébe tartozó Élestár Kereskedelmi r.-t. igazgatójának nevezték ki. Meg vagyunk győződve róla, hogy Pártos dr. uj poziciójában, széleskörü ismereteinek felhasználásával hozzá fog járulni a főváros közélelmezésének javitásához.

A Fabank köréből. A Fabank r.-t. a hivatalos lap vasárnapi számában tette közzé multévi mérlegét, amely élénk tanuságot tesz róla, hogy az Ehrenfeld-Bauer-Král igazgatók vezetése alatt álló intézet a várakozáson felül is megfelelt a hozzáfüzött reményeknek. A tiszta nyereség 5,684.989 K. és az osztalék 10 százalék lesz. A közgyülést e hó 14-én tartják meg, amely alkalommal a 60 milliós alaptőkét 200 millióra emelik föl. Ugyancsak betöltik az elnöki állást is és a tisztségre Lukács László volt miniszterelnököt választják meg.

A Városfejlesztő fejlődése. A Magyar Város- és Községfejlesztő R.-T. üzletkörének kiszélesitésére és az üzletkörébe tartozó vállalatok nagyarányu szaporodására való tekintettel legutóbb keresztülvitt tőkeemelése után a nagyobb pénzintézetek sorába lépett, uj vezérigazgatójává Urbanovich G. Zoltán dr.-t, az Angol-Magyar Bank eddigi ügyvezető igazgatóját nevezte ki. E kinevezés összefüggésben van az intézet ama tervével, hogy ügykörét bankszerü üzletekre is kiterjeszti és ennek megfelelően rövidesen a részvénytársaság cégét is megváltoztatja. Az uj vezérigazgató állását április hó 15-én foglalja el.

Uj tőzsdei cég — patinás nevekkel. Grossmann Adolf és Schönberger Ármin, kik évek során át mint tőzsdeügynökök müködtek, körlevélben tudatják, hogy tevékenységüket ezentul „Grossmann és Schönberger" törv. bejegyzett bank- és tőzsdebizományi cég alatt folytatják és az uj cég — elsőrangu külföldi összeköttetései révén — a deviza- és valuta-üzletet is felvette müködési körébe.

A Lloyd Bank megalakulása. A Lloyd Bank r.-t. — mint velünk közlik — e hó 5-én tartotta meg alakuló közgyülését. A bank alaptőkéje 200,000.000 korona. Az alapitásban a hazai nagyipar egy előkelő érdekcsoportján kivül a Commerz- und Diskonto-Bank Wien, valamint a Lukács és Társa wieni és az S. Einhorn's Söhne amsterdami bankház vettek részt. A közgyülés az igazgatóság tagjaivá választotta báró Szterényi József nyug. m. kir. kereskedelmi minisztert (elnök), Goldberg Bertold nagyiparost (alelnök), Adler Félixet, az Universum kereskedelmi r.-t. vezérigazgatóját, Bartóky József titkos tanácsost, Blau Miksa faltermelőt, Einhorn Henrik bankárt, Friss Zsigmond nagyiparost, Fuchs L. Lajos kir. tanácsost, dr. Klug Emilt, Lukács Henrik bankárt, Murányi Alfréd földbirtokost, Nagy Bélát (vezérigazgató), Rubinstein Dimitrijev főkonzult, dr. Salusinszky Gyulát, Schiel Adolf kereskedelmi tanácsos, nagyiparost, Steinhübl Sámuelt, a bécsi tőzsdekamara első alelnökét és báró Szurmay Sándor nyug. m. kir. honvédelmi minisztert. A felügyelő-bizottság tagjaivá választattak: Picha Rudolf, dr. Barnabás Pál, Fellner Leó, Figdor Richárd, dr. Goldhammer Leó, dr. Ország Ernő, dr. Párkány Frigyes, Román Miklós és Soltész Adolf (elnök). Az igazgatóság ügyvezető-igazgatójává dr. Mándy Istvánt, igazgatóvá dr. Dréhr Imrét nevezte ki. Cégjegyzési jogosultsággal Biernaczky Szilárd, Déri Miklós és Hajdu Lajos ruháztattak fel.

A Rimamurányi tőkeemelése. A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü-Részvénytársaság jelentése szerint a létesitett kokszkötések alapján Ózdon egy uj kohó rövidesen ezelőtt üzembe helyeztetett s igy az eddigi termelés megfelelő növelése várható. Arra való tekintettel, hogy az üzemfelvétel igen nagy összegeket igényelt, melyek részben hitel utján fedeztettek s azon meggondolástól vezettetve, miszerint a megnagyobbodó üzlet a forgótőkének további erősitését teszi szükségessé, az igazgatóság elhatározta, hogy egy f. évi március 21-ére egybehivandó rendkivüli közgyülés elé oly inditványt terjeszt, mely szerint a társaság alaptőkéje 150.000 darab uj részvény kibocsátása által 30 millió koronával 100 millió koronára emeltessék fel.

A Blockner-iroda fölvilágosit. A Blockner-féle hirdetési iroda a mult héten az alábbi közleményt küldte be a lapok kiadóhivatalaihoz:

„A Faipari rt. épitési szabadalma. Már korábban megirtuk, hogy a Mercur Váltóüzleti Részvénytársaság érdekközösségéhez tartozó Általános Faipari és Fakereskedelmi rt. egy értékes szabadalomnak van birtokában, mely szabadalom tárgya egy különleges épitési anyag előállitása. Ezzel az anyaggal az épitkezésnek oly lehetőségei nyilnak meg, hogy ezek által a lakásinségen ugyszólván egy csapással sokat lehetne enyhiteni. A szabadalomnak Németországban való értékesitése végett Berger vezérigazgató a napokban tárgyalásokat folytat az intézet wieni alapitóintézetével, valamint a vele szoros érdekközösségben álló Darmstädter Bankkal Berlinben. Ugyanezen tárgyban Berger vezérigazgató Prágában is járt és ott a Mercur érdekcsoportjához tartozó bankokkal tárgyalt. A megbeszélések az egész vonalon kellő eredménnyel jártak."

A közlemény 200—300, vagy még több száz koronáért soronkint természetesen számos lapban megjelent. Ebben nincsen semmi kifogásolni való, hiszen közönséges hirdetési ügyletről van szó, de elismerésre méltó az a nagy áldozatkészség, amit a Blockner-iroda ez alkalommal tanusitott. Mert mindenki az első pillanatra láthatja, hogy itt a Mercur-bank érdekei nem játszanak közre, hanem a lényeg, a mindent átfogó szempont az, hogy a tájékozatlan közönség végre kellő felvilágositásban részesüljön. A Mercur-fát (igy nevezik a tőzsdén az Általános Faipari részvényeit) néhány hét előtt vezették be nagy zenekari kisérettel, diszelőadás keretében a tőzsdén. A fene érti ezeket a börzéseket. Megjelent a Mercur-fa és a kutya sem törődik vele. A tőzsdén tovább is nasicit, meg Ganz-Danubiust, vagy Ofát, Magyar Hitelt és miegymást adnak-vesznek, de Mercur-fával senki sem kereskedik. Hát ezt csak a vak tájékozatlanság okozhatja és ezért föl kell világositani a sötétben járkálókat! Erre a nehéz föladatra vállalkozott a Blockner-iroda, midőn a fenti közleményt leadta a lapoknak. A legnagyobb áldozatkészségtől sem riadt vissza, tudja meg mindenki, hogy a Mercur-fa nemcsak afféle közönséges Mercur-fa, a Mercur-fa egy olyan fa, amelynek saját külön szabadalma is van. Aki aztán még ezentul is nasicit, vagy más hasonló lim-lomot és nem Mercur-fát vásárol, — azon már semmiféle kommünikékkel sem lehet többé segiteni.

A Király-autó és a tőzsdei magánforgalom. A Király Automobil R.-T. az alábbi helyreigazitást küldte be hozzánk: Hivatkozással a sajtótörvényre, felkérjük, hogy a Fővárosi Hirlap f. évi február 23-án „Exotikus papirok a magánforgalomban" cim alatt megjelent cikkre vonatkozólag alábbi helyreigazitó sorainkat közzétenni sziveskedjék: „Téves a cikknek az az állitása, hogy a Király Automobil R.-T. részvényeinek forgalomképességét hivatalos fórumok nem adták meg és igy értékelésük teljesen illuzórius, mert a Budapesti Áru- és Értéktőzsde f. évi január 17-én kelt 71/T. számu értesitése szerint a tőzsdetanács a f. évi január 15. napján tartott ülésében elrendelte, hogy a Király Automobil R.-T. részvényei a tőzsde árjegyző lapjában lajstromoztassanak és jegyeztessenek. Le kell szögeznünk azt a tényt, hogy a tőzsdetanács e határozata január 15-én kelt, mig a Fővárosi Hirlap fenti cikke február 23-án jelent meg. Mindezeket tudva, részvényeinket az „exotikus papirok" közé sorolni nem lehet, amit avval igazolt a közönség, hogy részvényeinket a bevezetés hirére mohón vásárolta, ugy, hogy a magánforgalomban ma már alig kaphatók. Mérlegünk egyébként a Budapesti Közlönyben megjelent és a kereskedelmi törvény értelmében annak idején közszemlére volt kitéve. A cikk továbbá hivatkozik arra, hogy a vállalat hirdetései szerint személyszállitást folytat, de elhallgatja, hogy ugyancsak hirdetéseinek szerint a személyszállitás mellett teherszállitással, autobuszforgalom lebonyolitásával, automobilok eladásával és vételével is foglalkozik. Vállalatunk magyarországi vezérképviselete, a Zervo benzinmegtakaritó készüléknek, dusan felszerelt raktára van mindennemü autóalkatrészekben. Óriási autóiparunk van. Gummiraktárunkban mintegy 8 millió korona értékü, legkitünőbb Michelin és Pirelli gyártmányu gummi van felhalmozva. Két nagy befogadóképességü garageunk a Király-utca 11. és Csáky-utca 45/47. szám alatt a főváros szivében fekszik. Mindkét garageunk igen nagy teljesitőképességü javitómühelylyel áll kapcsolatban, melyekben szakavatott müszaki személyzet vezetése alatt az automobiloknál előforduló bármely javitások végeztetnek."

A részvénytársaság kivánságának megfeleltünk, de hangsulyozni kivánjuk, hogy nekünk csakis a tőzsdeteremben folytatott magánforgalom ellen volt és van kifogásunk. Minthogy a Király-autó részvényeket hivatalosan még nem lajstromozták, amig a bevezetés meg nem történik, a tőzsdeteremben adás-vétel tárgyát nem képezhetik. Csakis a magánforgalom megrendszabályozása végett, de korántsem a Király Automobil R.-T. ellen irtunk.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Minden este 1/27 órakor
Honthy Hanna, Orosz Erzsi, Galetta Ferenc :: Kabos Gyula, Szirmai Imre felléptével ::
A BÁLKIRÁLYNÉ
Strausz Oszkár operettje
Vasárnap március 13-án délután 1/23 órakor mérs. helyárakkal
SZILVESZTER
Jegyek elővételi dij nélkül egész hétre előre válthatók a szinház pénztáránál délelőtt 9-től 1-ig és délután 3 órától az előadás kezdetéig, valamint az összes jegyirodákban.

FŐVÁROSI ORFEUM
UJ MÜSOR!
Kezdete este 1/27 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
Priscilla Dean szerelme
Életregény 5 felv.
Meg nem értett asszony
Egy házasélet története 5 felv. A főszerepben **Ruth Clifford.**
Pénztár: d. e. 1/29-től 1/21-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: 4, 6 és 8 ó. Vasárnap 3, 5, 7 és 9 ó.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 7 órakor
GÓTHNÉ KERTÉSZ ELLA és GÓTH SÁNDOR vendégfellépte
Hamar egy asszonyt!
LIPTAI IMRE és GÓTH SÁNDOR vigjátéka.
Falu
MÓRICZ ZSIGMOND darabja, RÓZSAHEGYI KÁLMÁN felléptével.
Berky Lili, Mihályi Vilcsi, Békeffy László és Gózon Gyula uj magánszámokkal.

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

Tizedik évfolyam *Budapest, 1921 március 26-án* *13—14. szám.*

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Tiz esztendő

Nem tüzünk ki zászlókat, nem rakunk girlandokat, nem állitunk szinpadot, amelyről rekedt torku aktorként a saját dicsőségünket hörögetnénk. Egyszerüen egy ujabb téglát teszünk az épülethez, amelyet tiz esztendőn át épitünk és soha sem romboltunk. Az első jubileum alkalmából nem mutogatjuk a kapott és osztott sebeket, csak följegyezzük, hogy valamennyi szabályszerü mérkőzésben esett, amit kaptunk, nyitott sisakkal, szembeszállva fogadtuk, ami csapást lemértünk, nem orozva, nem hátulról mértük az ellenfélre. De nem tárjuk elédszives és remélhetőleg tiz éven át velünk kocogó olvasó, jubiláns, ősz fürteinket. Sőt tiltakozunk az ellen, hogy az esztendőnek fejünk fölött való tizedik megfordulása alkalmával bárki az idő mulandóságáról elmélkedjék. Nem történt semmi csak dolgoztunk, csak irtunk, csak sok-sok becsületes munkát végeztünk, de fiatalok maradtunk. Frissek erőben, frissek akaratban, de frissek a jók és hasznosak szeretetében, a rosszak, a kártékonyak üldözésében is. Nem vagyunk fáradtak, kedvvel, boldog örömmel, lelkesen végeztük el tiz esztendő munkáját, most csak egy pillanatra állunk meg meghatottan közönségünk előtt, csak addig, amig egyik fiatal vállunkról a másikra dobjuk át a forduló évtizedet, mint juhászlegény a subáját.

Most tiz esztendeje annak, hogy a *Fővárosi Hirlap* első száma elhagyta a nyomdát és az első eleven, friss ujságszám megjelenése óta, amig az iróasztalon szorgalmasan, megszakitás nélkül róttuk a betüt, a hátunk mögött a polcon tizre szaporodott a kötetek száma. Ez a mult nem olyan hosszu, hogy meg kellene irni a történetét, hogy nagyképü beszámolót kellene adnunk arról, amit cselekedtünk. Erre nincs szükségünk. Akit Budapest dolga érdekelt, vagy érdekel, az nem tudott és nem tud ma sem meglenni a *Fővárosi Hirlap* nélkül. A mi olvasóközönségünk a legbeavatottabb közönség, amelyre nem lehet hatni ferditésekkel, az ujságirás ügyes trükkjeivel. A mi kritikánkat mindig kritikával olvassák az emberek, nekünk többet kell tudnunk, nekünk jobban kell értenünk a dolgokat, mint azoknak, akik csinálják az eseményeket. Nem könnyü munka ez, de ma, amikor tiz esztendő áll a hátunk mögött, tulzások és dicsekvések nélkül állapithatjuk meg, hogy becsületesen és jól végeztük a munkánkat, aminek tanubizonysága az a szakértő, érdekelt közönség, amely évek során mellénk sereglett és évek során fokozódó bizalmával ajándékozott meg bennünket. Pedig nem igen invitáltuk a közönséget. Mi nem igértünk se albumot, se évenkint tizenkét regényt, se gramofont, se zenélő-órát: csak komoly kritikát a kommunális és közgazdasági kérdésekben. Ma az önérzetek elhalványodásának napjaiban szinte feltünik az a mód, amivel mi annak idején a közönséghez fordultunk. Egyetlen mondat volt az, amelyet meghivóként küldtünk a közönségnek az első ujságszám legelső hasábján. Azt mondtuk: *„Helyes nyomokon és tulzás nélkül keresni az igazságot:* ezt az utat választja a *Fővárosi Hirlap*. Akinek tetszik, szivesen látjuk utitársul.“ Ezt az igéretet betartottuk, senki sem érezheti magát becsapottnak, megcsaltnak. Ma már tanunk lehet rá mindenki, hogy ezek az egyszerü szavak nem hetykeségből, nem kérkedésből fakadtak, ez volt a belső meggyőződésünk, ezt cselekedtük és ezt fogjuk tenni a jövőben is.

Amikor megindult nagy utjára ez az ujság, amely most érkezett meg első fontosabb mértföldkövéhez, uttörő volt. Ha most visszatekintünk az első bizonytalanba tett lépésekre, bevallhatjuk, hogy hivatottságunkban senki más nem hitt, csak mi magunk. Kritizálni, támadni, verekedni, javitani jöttünk akkor, amikor senki sem kritizált, amikor mindenki a mamelukok hitével csodálta azokat a férfiakat, akik a város élén állottak. Kommunális és közgazdasági problémákat fejtegettünk akkor, amikor a város lakosságában még alig-alig élt érdeklődés ezekkel a kérdésekkel szemben. Az emberek boldog jólétben éltek, nem volt gond a betevő falatra, a kávéházakban jólakott emberek cigánymuzsika mellett füstölték az olcsó és jó magyar trafikot és esténkint palackborokat, durranós pezsgősüvegeket bontattak. Ki törődött akkor azzal, hogy mi történik a városházán? A mi fanatikus hitünk és a mi ujságirói ügyességünk volt az, amely megolvasztotta a közönyösség jegét. Lassan megértette a közönség, hogy a világ legeslegszebb hivatása, Budapest polgármesterének lenni, ha az ember érti a dolgát, ha van benne alkotó, teremtő erő. Belátta a közönség, hogy a városháza, ha hivatása magaslatán áll, nem közönséges aktagyár, hanem mühely, ahonnan a jólétet terjesztik, a város budoárja, ahol szépségét cicomázzák, agyvelő, ahol ennek a metropolisnak gondolatait termelik. És valóban voltak a budapesti városházának időszakai, amikor az emberi tökéletesség határai között meg is felelt becsületesen ennek a feladatának. És a kritika, amelylyel a városházát a *Fővárosi Hirlap* illette, ilyenkor megenyhült, mert el kellett ismernie az érdemeket; de megszünni ez a kritika tiz esztendő óta nem szünt meg egy pillanatra sem. Ha erős legények álltak a kormányrudnál, csak bátrabb lett a hangunk, ilyenkor még többet kivántunk Budapest polgárai javára. Az erős, okos és becsületes vezetők kibirták, sőt javukra szolgált, hogy a komoly, a kérlelhetetlen, a megalkuvást nem ismerő kritika tovább is megmaradt a maga mivoltában és nem állott be tömjénezni, nem állt be szolgalelkü tapsolónak. Ha gyöngék, de jóindulatuak akadtak az ügyek intézői között, iparkodtunk őket a helyes utra vezetni, szeretettel a hónuk alá nyultunk; de ha a polgárság rovására bünt követett el valaki, azt megismertettük az igazmondás korbácsával.

Tiz esztendő alatt sok csatát vivtunk meg, de nyilainkat sohasem mártottuk a rosszakarat, vagy a pártpolitika mérgébe. Rezsimek jöttek, rezsimek mentek, rezsimek voltak, vannak és lesznek; mi azonban nem ismertünk és nem ismerünk ma sem pártokat, uralmi csoportokat, klikkeket, de legkevésbé bálványokat. Mi nem aggattuk tele érdemtelen emberek mellét a szóvirágok kitüntetéseivel, de az igazi érdemek dicséretében is a tényeket vonultattuk fel. Az ember helyett a mi szemünkben csak a végzett munka, a teremtő akarat, a becses alkotás beszélhetett és nem egy esetben csak az irótollunk hegyét kellett megnyomnunk, hogy felfujt nagyságok potrohából kiszálljon a levegő.

Ma harcok, kritikák, békés tanácsadások, tanulmányok, riportok százai és százai tárulnak elénk a kötetekből, amelyek tiz esztendő szellemi munkáját alkotják. Ez az, amire büszkék vagyunk. Tiz esztendő alatt vagy tizezer cikket irtunk a *Fővárosi Hirlap*-ba. A jó kedvtől a keserü reménytelenségig játszottunk hangulataink minden hurján; de valljuk és állitjuk, hogy Budapest népe hangulata is mindig ugyanaz volt, mint a mienk. Emberek tettei eltántorithattak az egyes emberektől, csoportok ellen fegyverkeztünk, az egész városházát ostromoltuk időnkint, de egyhez, Budapest polgárságához, amelynek érdekében tiz év előtt fölvettük a tollat, mindig hüek maradtunk.

Hálával olvasóközönségünkön kivül, amely megértett és amely életet, virágzást adott nekünk, nem tartozunk senkinek, csak annak a budapesti ujságiró-társadalomnak, amely jóindulatával és munkájával támogatott minden időkben. A kommunális ügyekkel foglalkozó ujságirók nagy tudásukkal, szorgalmas munkájukkal, szinte kivétel nélkül részt vettek a tiz esztendő munkájában. A *Fővárosi Hirlap* abban a szerencsében részesült, hogy a magyar sajtó legkiválóbb tagjai tüntették ki állandóan irásmüveik legjavával. Ha végigtekintünk azoknak a névsorán, akik ennek az ujságnak egy évtizeden át munkatársai voltak, őszinte büszkeség tölt el bennünket. A jubileumi alkalom nem késztet bennünket dicsekvésre, kérkedésre, nem akarunk ma munkatársaink diszes névsorából himet varrni egyszerü köntösünkre, de belső hálával gondolunk mindenkire, aki szellemi kincseinek átengedésével tett gazdagabbá bennünket. Aki ismeri a mi multunkat, tudja nagyon jól, hogy ennek az ujságnak minden egyes közleménye nemcsak igazságérzetről és tudásról tett tanuságot, de egyben minden sor, amit ezeken a hasábokon leirtunk, az irásmüvészet szépségeivel is dicsekedhetik. Voltak és vannak munkatársaink, akiknek érzékenységét nem akarjuk sérteni azzal, hogy nevüket bokrétának tüzzük oda ünneplő süvegünkre; de ezek azok, akik mulhatatlan érdemeket szereztek ennek az ujságnak életrekeltésében, számottevő, irányitó orgánummá való növelésében. Esztendők hosszu során át gerincei voltak a lapnak és kincsestárrá tették a megszaporodott ujságköteteket.

Ugyanezekkel az erőkkel és ugyanezekkel az erényekkel indulunk el a második évtized felé. Jóleső érzéssel tekintünk vissza a multra és bátran köszöntjük a jövendőt. Az ujság nem érzékenykedik, ha napoktól, évektől, vagy évtizedektől bucsuzik, mert az ujság előtt mindig ott van a jövő kapuja, amely mindig fényesebbnek, reményekkel ékesebbnek tetszik, mint a hervadt mult. Emberek, rezsimek, pártok, politikák, gondolatok és eszmevilágok omlanak össze és maradnak el az utszélen, mig az ujság uj gőzzel vagy uj szárnyakkal száguld tovább az ut közepén. Az ujság csak akkor szédülhet bele árkokba, szakadékokba, ha emberek vagy pártok szekerére kéredzkedik fel, ha emberek vagy pártok muló, elsülyedő népszerüségéhez köti a maga exisztenciáját. A *Fővárosi Hirlap* nem tudott volna egy pillanatig sem élni a függetlenség levegője nélkül; de a jövőben sem hajlandó a szabadságából föláldozni egy mákszemnyit sem. Fiatalon, növekvő kedvvel, régi becsülettel, uj akarásokkal, függetlenül, szabadon, az egyedül állni tudás büszkeségével masirozunk tovább, mint Budapest hü katonái.

Lengyel-magyar barátkozás a fővárosban

Április 9-én ötven tagu lengyel küldöttség érkezik

A Fővárosi Hirlap hirt adott már arról, hogy a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara lengyelországi látogatásának viszonzásául Lengyelország városi, társadalmi és közgazdasági életének vezetői április kilencedikén Budapestre érkeznek. A lengyel vendégek itt mindenekelőtt a főváros intézményeit kivánják tanulmányozni, ezenfelül azonban természetesen behatóan informáltatják magukat Magyarország közgazdasági viszonyairól.

A főváros vezetősége a látogatás jelentőségét igen helyesen fogta fel és a maga részéről is mindent elkövet, hogy teljes mértékben sikerüljön a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamarának az az akciója, amelylyel a lengyel vendégek budapesti tartózkodását külsőségeiben is ünnepélyessé akarja tenni. Arra való tekintettel, hogy a varsói Lengyel-Magyar Kereskedelmi Kamara által vezetett bizottság az első olyan külföldi delegáció, amely barátságos szándékkal keresi fel Magyarországot, a lengyel vendégek fogadásának keretei messze kinőnek az ilyen fogadások sablónos keretei közül és kétségtelen, hogy Budapest egész közönsége igen impozáns módon fogja meleg testvéri érzelmeiről biztositani a hozzánk érkező lengyeleket.

A Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara megbizásából Nyáry Albert báró, a Kamara társelnöke, fogarasi Tamássy Árpád táborszernagy, gróf Festetich Pál és Baránszky Gyula dr., a Kamara elnöki tanácsának tagjai a napokban hosszabb tárgyalást folytattak Sipöcz Jenő dr. polgármesterrel, kivel megbeszélték azt, hogy a főváros milyen módon kapcsolódjék bele a lengyel vendégek ünnepélyes fogadásába és az itt-tarrtózkodásuk alkalmából megállapitandó programmba. A polgármester természetesen a legnagyobb készséggel jelentette ki hajlandóságát arra, hogy a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara akcióját támogatja és e tanácskozáson a részleteket illetőleg is teljes megállapodás jött létre.

A Fővárosi Hirlap munkatársának az ünnepség részleteiről Paál Jób, a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara ügyvezető-igazgatója a következőket mondotta:

— Magától értetődik, hogy Kamaránk a részletes programm megbeszélése előtt a kormányhoz és a fővároshoz fordult, mert akcióját országos szempontból is olyan fontosnak tartotta, hogy e két tényező támogatása nélkül nem állott volna módjában annak kereteit megállapitani. Mindkét részen a legteljesebb megértésre és jóindulatra találtunk, mindkét részen teljes mértékben felfogják a lengyelországi küldöttség budapesti tanulmányutjának országos jelentőségét.

— A főváros a maga részéről valóban megértő módon siet támogatásunkra. *Sipöcz* polgármester ur a főváros Idegenforgalmi Hivatalának kiváló igazgatóját, *Zilahy* Dezsőt utasitotta, hogy a lengyel vendégek fogadásával kapcsolatban részletes előterjesztést dolgozzon ki. Zilahy Dezső, aki Kamaránk elnöki tanácsának saját személyében választott tagja és már eddig is nagy szolgálatokat tett a magyar-lengyel gazdasági közeledés és kapcsolat ügyének, tudomásunk szerint előterjesztését már meg is tette és ez az előterjesztés a polgármester ur részéről minden tekintetben helyeslésre talált.

— Az eddigi tervek szerint a lengyelek, akiknek száma minden bizonnyal megközeliti az ötvenet, április 9-én este érkeznek meg a balatoni expressvonattal és a Máv. igazgatóságának előzékenységéből a kelenföldi pályaudvar helyett a keleti pályaudvarnál szállanak ki. Itt fogja őket *Sipöcz* polgármester ur a főváros közönségének nevében üdvözölni. A városba való bevonulás külsőségeiben is impozáns lesz. A pályaudvaron a Budai Dalárda teljes férfikara lengyel szöveggel a lengyel himnuszt énekli. *Márkus* Jenő miniszteri tanácsos, a Budai Dalárda kitünő elnöke, a legnagyobb készséggel tette lehetővé *Véssei* Ede dr. fővárosi főjegyzővel egyetemben, hogy a Budai Dalárda ugy a fogadásnál, mint a programm további részénél is rendelkezésünkre álljon.

— A vendégek a főváros által rendelkezésre bocsájtott diszfogatokon vonulnak majd a fellobogózott utcákon keresztül a margitszigeti Nagyszállóba, ahol a szükséges szobákat Zilahy igazgató ur máris biztositotta a részükre.

— Másnap, április 10-én az ünnepségek sorozata a koronázó Mátyás-templomban rendezendő misével kezdődik, ezt követően séta-hangverseny lesz a várban, majd az egész társaság a Gellért-szállóba vonul, ahol *Sipöcz* Jenő dr. polgármester és a városi tanács tagjai *hivatalos fogadást* adnak a lengyelek tiszteletére. A fogadás után lunch lesz a szálló nagytermében; itt is a főváros lesz a házigazda. Este az Operaház ünnepi diszelőadást rendez, a legjobb szereposztásban a *Bánk-Bán*-t adja, az előadás előtt pedig a szinpadról diszmagyarban *Nyáry* Albert báró köszönti a lengyel vendégeket. Az Opera diszelőadása után a *Magyar-Lengyel Egyesület* látja vendégül a bizottságot.

— Hétfőn a kormány ünnepélyes fogadása után a *Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara* nagytermében a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara ünnepélyes teljes ülést tart, amelynek keretében a Kamara elnöksége át fogja nyujtani *Tolloczko* Julian nyugalmazott lengyel közlekedésügyi miniszternek, a varsói *Lengyel-Magyar Kereskedelmi Kamara* elnökének, *Brun* Stanislaw Gustawnak, *Varsó* város országgyülési képviselőjének és *Szembek* János gróf budapesti lengyel követnek a Kamara disztagságáról szóló és *Ligeti* István iparművész által megtervezett diszokleveleket. Az ünnepi teljes ülésen az összes budapesti kereskedelmi és ipari testületeken és érdekképviseleteken kivül az ország valamennyi kereskedelmi- és iparkamarája is képviselteti magát és ennek az ülésnek a keretében egyrészt a lengyelek fognak tájékoztatni bennünket gazdasági viszonyaikról, másrészt mi nyujtunk a részükre ilyen tájékoztatást, még pedig a két ország közötti relációban számbajöhető összes szakmákat illetőleg.

— A következő napokra a gyakorlati munka vár; a programmot iparvállalatok megtekintése, a fővárosi üzemek megtekintése és ankétek töltik ki, április 18-án pedig a lengyelek elutaznak; egy részük haza megy, egy részük pedig Miskolcz érintésével a Tokaj-Hegyalját tekinti meg.

A falusi por, meg a városi por

Szabó Sándor tiszti főorvos nyilatkozata

Itt a tavasz és Budapesten majd megfulunk a rettenetes portól. Ugy este felé sürü porfelhőbe burkolódzik a mi züllésnek indult cifra városunk és ez a rettenetes porfelhő lassankint kiszoritja az életet az utcáról. Mióta itt a tavasz és elhozta nekünk a virágillat helyett a porfelhőket, azóta uj járvány kapott lábra Budapesten: a porjárvány. Ez nem tréfa. Az emberek százait és ezreit teszi beteggé a por. Eleinte csak köhögnek tőle, később azonban ágynak dőlnek, mert a porjárvány tüdőbetegséget és gégehurutot idéz elő.

A tekintély

Vasárnap délelőtt nagy tanácskozáson vettünk részt az ujvárosházán. Igen előkelő társaság volt ott, de mindenekfölött előkelő volt Belitska Sándor altábornagy, honvédelmi miniszter megjelenése, aki ugyan egyszerü, bár elegáns kék zakkóöltönyt viselt, de a háta mögött egy hatalmas, szép szál huszárkapitány lépdelt méltóságosan. Hát ez mindenesetre emeli a tekintélyt. De ott volt a kormány egyik legszámottevőbb tagja, a kedves, kisasszonyosan finom Tomcsányi Vilmos Pál, ujján az ékes gyürüvel, amelyet sub auspiciis regis való doktorrá avatása alkalmával kapott. Ő a duplaminiszter, belügy- is, igazságügy is. A harmadik miniszter egy kiváló szakemberrel képviseltette magát. Egyszóval szép volt a dolog, az emberek csak azon bosszankodtak meg, hogy a főváros részéről nem jelent meg senki. Nem jött el a polgármester és nem jöttek el a tanács tagjai, pedig az ankéten egész csomó városatya is fölszólalt.

Néhányan kritikus lelkek együtt maradtunk ebéden és ott kezdtük az eseményeket meghányni-vetni. Azt mondta valaki:

— Hát ha mostanában annyit beszélnek a tekintélyről, a tekintélyek visszhállitásáról, akkor magukra azoknak, akik a tekintélyre számot tartanak, kell mindent megmozditani ebben az irányban. De ezt nem lehet elérni ugy, ahogy ma a főváros csinálta. Egy olyan gyülésen, ahol a lakáskérdéssel foglalkoznak, tehát ahol a fővároson akarnak segiteni, ahol három miniszter jelenik meg, a főváros meg csak nem is képviselteti magát. Hát emeli ez a polgármester és a tanács tekintélyét?

A haragos ur kitörésében volt valami keserü igazság, de nem voltam abban a helyzetben, hogy a dühöngését folytassam. Inkább tréfára fordítottam a dolgot és egy pár apróságot mondtam el a társaságnak a tekintélyről és a tekintély tiszteletéről.

*

Egész életemben egyszer éreztem önmagamon a tekintélyt.

Vékony, csont és bőr gyerek voltam. Vagy nyolc esztendős. Komáromtól nehány kilométerre laktunk és rokonlátogatóba mentünk Hontmegyébe. Vasut arra nem vitt akkor még. Fölpakkoltunk hát a családi hintóba, hátra a kocsiládát, benne kétnapi élelem, ülés alá a zabot és hajnalban nekiindultunk. Átkocogtak a lovacskák a komáromi dunai fahidon, délben Perbetén voltunk és lovakat válltottunk, az ozsonnát persze a kocsiládából Nagy-Sallóban fogyasztottuk el. A nevelésemről a „helybéli mester" gondoskodott, az is velünk volt, potrohos, őszbehajló ur. Ozsonna után elmentünk megnézni a nagysallói honvédemléket. A potrohás mester hosszu fehér porköpönyegben, én meg röviduiju, tarka trikóban.

Megyünk, megyünk, hát egyszer csak látjuk ám, hogy jön utánunk a fél-falu. Kiváncsi asszonyok tátják a szájukat, gyerekek cikkáznak el előttünk, majd mind sürübb és sürübb a tömeg. Csak nézzük, mi az ördög lelte ezeket? Hallgatjuk a beszédüket. Hamarosan megértettünk mindent, amikor egy mezitlábas fiucska magyarázta az anyjának:

— Nizze csak kee idesanyám, itt vannak a komédiások. Az a kövér hanyatt fekszik, aztán ugy dobálja a levegőbe azt a kicsikét.

Hát az öreg mester éktelen dühre gerjedt. Hogy ő komédiás, hogy hanyatt fekszik és gyereket dobál a levegőbe. Majd fölrobbant. Miért? Mert tekintélyében érezte magát megsértettnek. És én? Hát én már mondtam, hogy akkor az egyszer éreztem, mi az a tekintély. Lehet valami szebb, valami nagyobb egy nyolc esztendős gyerek szemében, minthogy ő komédiás, hogy őt bámulják, irigylik az ügyességét? Szóval a tekintély tekintetében külön-véleményen voltam az öreg mesterrel szemben, akiben volt annyi tisztesség, hogy buffogott még egy darabig magában, de nem emelt még sem óvást az ellen, hogy komédjásoknak néztek. Hálás is vagyok érte az öregnek mindmáig, pedig már régen elföldelték.

Nagy-Sallóban persze „nem léptünk fel." Tovább kocogtunk a nagysallóiak szörnyü bánatára. Biztosan irigykedtek a szomszéd-falura, azt hiszem, Garam-Berzencére, mert mikor a kocsis megpeccintette a lovakat, hogy „no gyerünk", a mezitlábas kis palóc, mélabusan jegyezte meg:

— Biztosan Berzencén jáccanak estére...

*

A csendőrséget mindenkor igen kiváló intézménynek tartottam. Föltétlen tekintélye volt előttem. Egyszer azonban ez a tekintély is megingott előttem, aminthogy nincs a világon olyan tekintély, amelyre néha-napján árnyék ne vetődnék.

A csendőrség előttem addig csorbittatlan tekintélyére a nyergesujfalusi korcsmában vetődött rá az előbb emlitett árnyék. A korcsma ikszlábu puhafa-asztala mellett két megtermett, szép, kakastollas legény ült és poharazott. Őszintén és becsületesen megvallom, ebben a pillanatban igen tekintélyesek voltak. Az egyik őrmesteri méltóságot viselt, a másik fiatalabb volt pár csillaggal a gallérján. Az őrmester nyugodtan iddogált, a fiatal töltött bort. Most az őrmester veszi a kezébe a szódásüveget és belefröcscsint a borába. És ez volt a szerencsétlensége, tekintélyének összeomlása. Sas-szemeim ugyanis felfedezték a szódásüvegen a következő elmés felirást:

Mi az oka annak, hogy az idén olyan hihetetlenül és szokatlanul poros Budapest? Ugy látszik, hogy ennek a kellemetlen bajnak az egyik oka az, hogy a télen elpusztitották az erdő- és faültetvények jó részét azok, akik másképpen nem tudtak tüzelőhöz jutni. Dr. Berczel Jenő tanácsnok, a városgazdasági osztály vezetője, rémes dolgokat beszélt el ezekről a pénzzel föl nem becsülhető pusztitásokról. Erzsébetfalva, Kispest, Wekerle-telep és az Angyalföld harminc esztendős faültetvényeit csaknem teljesen kipusztitották. Csak az Ehman-telepi faültetvények maradtak meg. Ezt a fásitási övezetet tudvalevően azért létesitette a főváros, hogy megállitsa vele a rákosi homoktengert. Harminc esztendős ez az övezet, és a fainség tönkretette. Kivágták azok, akik fáztak és nem volt fájuk. A város most öt esztendőre 250.000 koronát szánt rá, hogy pótoljuk azt, amit elpusztitottak. Egy-egy esztendőre 50—50.000 korona jut. Nem sok; sőt nagyon kevés. De aztán meg, egyelőre legalább hiábavalónak látszik minden törekvésünk, hogy pótoljuk a pusztitásokat, mert azokon a vidékeken kecskékkel etetik föl az uj hajtásokat. Az erdőkkel is bajok vannak. A farkasvölgyi erdőt még a proletárdiktatura idején kényszerkitermeléssel ritkitották meg. Egyáltalában a budai erdőkben néhány hónap alatt annyit „termeltek" ki, hogy most tiz esztendeig nem nyulhatunk az erdőkhöz. A publikum most majd a virágzó gyümölcsfákat fogja kipusztitani. A kirándulók nem törődnek vele, hogy a főváros kövek közé zárt népétől lopják el ezzel az illatos levegőt.

Megkérdeztük a kertészeti osztály vezetőjét is. Az is nagyon érdekes dolgokat mondott. Utcáinkon, tereinken körülbelül százezer darab élőfája volt a fővárosnak. Ebből a télen huszezret kivágtak. Most már csak 80.000 fánk van. A kivágott fák helyébe uj csemetéket ültettünk, de ezeket másnapra már ellopták. Egyszerüen kihuzták a földből karóstól, mindenestől. Ez pedig nemcsak azért baj, mert minél kevesebb a fa, annál több a por Budapesten, hanem baj azért is, mert ezeknek a csemetéknek az elültetése nem is olyan olcsó mulatság, mint ahogy az ember hinné. Egy-egy ilyen csemete ugyanis karóstól, mindenestől: elültetve összesen 150 koronába kerül. Mivel huszezer darab ilyen csemetét loptak el, tehát csupán ennél három millió korona a főváros kára.

A porfelhők dolgában természetesen meginterpelláltuk Szabó Sándor tiszti főorvost is és elmondtuk neki, hogy az a gyanunk, hogy ennek a szokatlan és rettenetes pornak, amely most megfekszi Budapest tüdejét, elsősorban és főképpen a fainség, illetve az az okozója, hogy az elmult télen elpusztitották a fásitási övezetet. Budapest kitünő és szeretetreméltó főfizikusa erre kifejtette, hogy gyanunk nem alapnélküli, a rettenetes portengernek az okozója azonban mégis más.

— Tegnap a főváros tanácsa is foglalkozott a por-problémával, — mondta Szabó itszti főorvos. — Én kifejtettem, hogy az erdőpusztitások, valamint a fásövezet kipusztitása mindenesetre fokozza a bajt. Az erdőpusztitás azonban mégis csak klimaváltozást idéz elő; a porfelhők igazi oka azonban az, hogy — nem locsolnak. Budapest utburkolatának ötven százaléka makadam. Ehhez tessék hozzávenni, hogy a mi mai hepehupás-gödrös utburkolati viszonyaink mellett — mert hiszen a háboru kitörése óta nem javitottuk az utjainkat — mint porzik ez a makadam, ha nem locsolják. Már pedig nem locsolják. Hogy miért nem locsolják, annak sok oka van. A sok közül az egyik, hogy nincs elég locsolókocsink, a másik, hogy a vizvezeték nem tud elég vizet produkálni. Máskor, más időben ilyenkor volt a tavaszi áradás. Az idén azonban most kezdődik a kánikula. Ime ez a porfelhők keletkezésének a története. Természetesen ezeknek a porfelhőknek sulyos egészségügyi kihatásaik vannak. A tüdőbetegek, a gégehurutosok és szemhurutosok száma hihetetlen módon megszaporodott. Ez érthető is. Nem szabad ugyanis elfelejteni, hogy más a falusi por és más a városi por. A falusi por: elporladt agyag; a városi por: elporladt kő. Ha a vegyvizsgálók górcső alá vennék a budapesti port, megijednének tőle. A pesti por ugyanis szabad szemmel nem látható finom kődarabokból, kristályokból és egyéb szilárd testekből és bacillusos piszokból tevődik össze. A falusi porból sár lesz, ha az ember szájába ér, és a nyállal összekeveredik; a pesti por azonban kikezdi, megsebzi, sőt inficiália a tüdőt. Tüdőbetegséget idéz elő. Ez az oka hogy most annyira elszaporodott a köhögős, betegtüdejü ember Budapesten.

Akik tiltakoznak a csatornázás ellen

A leromlott valuta játékai

Valaha, nem is olyan régen, versenyeztek az emberek azért, hogy telkeik, amelyeknek értékét minden erejükkel emelni akarták, csatornát, villamost, villanyt, gázt kapjanak. Emlékezünk még rá, hogy városatyák mandátuma erősödött, vagy gyengült azáltal, hogy ki tudták-e eszközölni választóik számára a csatornahálózatnak bizonyos területekre való kiterjesztését, vagy sem. Valaha minden telektulajdonos számára életkérdés volt ez. Ma azonban a telektulajdonosok nemcsak hogy engedtek a negyvennyolcból, de egyenesen dühös haraggal fordulnak az ellen, aki csatornázást csak emlegetni is mer. Szinte visszajutottunk abba a legendás időbe, amikor a falusi nép a kataszteri mérnököt földkóstolónak nevezte és miután uj adók kivetésétől tartott, inkább leütötte a földkóstoló derekát, semhogy megengedje a földjén a mérések eszközlését. Ma a budapesti telektulajdonosok tiltakoznak minden erejükkel a csatornázás ellen.

A főváros — ime egy konkrét példa — Rákosfalván, a X. kerületi Vezér-utcában levő iskola miatt csatornát akar épiteni. A csatornaépitéseknél az a jogszokás, hogy minden telektulajdonos megtéríti a fővárosnak azt az összeget, amibe a telke mellett elhuzódó csatorna-részlet kerül. A Vezér-utca telektulajdonosai azonban, amikor megtudták, hogy csatornát akar a főváros épiteni, deputációba verődtek össze, elmentek a városházára, ahol erélyesen tiltakoztak a merénylet ellen, amely őket a vagyonuktól akarja megfosztani.

Nem könnyü ezt igy megérteni, de rögtön világos lesz a dolog, mihelyt elmondjuk, hogy

a csatorna folyóméterre béke idején 30 koronába, ma pedig 1000 koronába kerül,

ami viszont azt jelenti, hogy egy telektulajdonos, akinek száz folyóméteres telke van, amivel igazán nem mondtunk sokat, a csatornázásért kerek százezer koronát fizethet ki egy összegben. Ez az oka annak, hogy most a telektulajdonosok, akik valaha boldogok lettek volna, hevesen tiltakoznak minden csatornázási merénylet ellen.

Ugyanez az eset

a gyalogútburkolásnál is,

ami szintén a telektulajdonos költsége. A kocsiutat a főváros kövezi a maga költségén, de a gyalogút rendbehozatala a telektulajdonosra vár. Ha netán a fővárosnak ma jutna eszébe gyalogutakat burkolni, éppen olyan felzudulással állna szemben, mint amikor csatornázni akar. Természetesen ez is pénzkérdés. Lássuk csak magát az anyagot. Béke idején egy darab járdakő 17 fillérbe került, ma pedig egy darab 22 koronát kóstál. Egy kvadrát-méter terület kikövezéséhez pedig 14 darab kőre van szükség, ami azt jelenti, hogy egy négyszögméter járdaburkoláshoz csak egyedül az anyag 308 koronába kerül, amihez még hozzájárul a burkoló munka költsége. Nem kell az embereknek se járdakövezés, se csatorna, Budapest e tekintetben tétlenségre van elitélve.

Különös esetek azonban mégis fordulnak elő: a magán-tevékenység hódit. Vannak helyek és vannak emberek, akik magáncsatornákat épitenek és azt bekapcsolják a főváros csatornahálózatába. Persze olyan rosszul épülnek ezek a magáncsatornák, hogy imitt-amott ezek nemcsak veszélyeztetik a közegészséget és tisztaságot, de máris tönkreteszik. Ezek az esetek arra inditották a tanácsot, hogy igen szigoru fellépésre határozza el magát. A tanács most készíti elő a szabályrendelet-módositást, amelynek értelmében ezentúl

senki közterületen csatornát nem épithet

és ilyenformán a jövőben a tanács senkinek csatornaépitési engedélyt ki nem ad, hanem maga épiti meg a csatornát.

Akik ugyanis eddig magáncsatornát épitettek, lehetetlen bekapcsolásokat, összekötéseket csináltak. Igy történt például, hogy az Egressy-úton egy Weinreb nevü háztulajdonos, aki üzletszerüen foglalkozott házépitésekkel, engedély nélkül épitett csatornát és azt bekapcsolta a főváros hálózatába. A kommunisták azután tönkretették az átemelő-telepet, ugy hogy most a szenny, piszok és minden az egészségre ártalmas anyag elárasztja az Egressy-utat, megfertőzi a levegőt, büzt fejleszt és

---

Ezen üveg Budapest székesfőváros területén kivül lopottnak tekintendő.

Azóta sem találkoztam szódásüveggel, amely ilyen makacsul ragaszkodott volna Budapest székesfőváros területéhez. De ez az egy ilyen volt és egy csendőrőrmester Nyergesujfalun vidáman nyomogatta. Hát persze vége volt előttem az őrmester ur tekintélyének, aki kvaterkázás közben felfüggesztette nyomozó hatósági mivoltát.

*

Kisdiák koromban feltétlen tekintély volt előttem Komáromban Buzogány Gyula városi főmérnök. Akkoron természetesen távol állott tőlem, hogy kommunális ügyekkel foglalkozzam és valóban Buzogány ur sem a komáromi kommunitás érdekében kifejtett tevékenységével érdemelte ki osztatlan és vitathatatlan tiszteletemet. Sőt ellenkezőleg azzal, hogy igen gyakran szerepeltem meghivott vendégje gyanánt, Fektor György uram hirneves cukrászdájában, ahol korlátlan mennyiségben élvezhettem a mérnök erszényének terhére és veszélyére a legfinomabb habrollókat, szerecsenfánkokat és krémeslepényeket. Nem is igen lehet egy tekintély számára szilárdabb alapozást elképzelni.

Egyszer azonban baleset történt. Komárom városa gőzfürdőt épitett a Dunaparton. Ma is ott áll és hirdeti Buzogány Gyula dicsőségét, sajnos azonban, ha én arra járok, csak a Duna másik oldaláról nézhetem könnyes szemekkel, mert a hid közepén buta, de szuronyos cseh katonák állják el az utat. Az épitkezés rendben folyt, Buzogány nemes buzgalommal és sok mérnöki tudással dolgozott. A baleset azonban nem maradt el. Egy szép napon ugyanis megérkezett az uj kazán s a jó komáromi öreg urak boldogan mosolyogtak, hogy csúzos tagjaik melengetésére ezentúl nem kell minduntalan Pestre szaladgálniok. De a kazánt el is kellett helyezni a fürdőépületben. És ekkor derült ki a katasztrófa. A körültekintő épitkezés mellett sem maradt akkora kapunak vagy ajtónak nevezett nyilás az épületen, amelyen a kazán befért volna. Falat kellett bontani, ami egymagában még nem lett volna baj, ha a helybeli sajtó egyik izgága tagja meg nem szimatolta volna a dolgot. De megszimatolta és kemény cikket irt a városi gazdálkodás ellen. Végződött pedig a cikk a következő lendületes verssel:

Keskeny ajtó, széles kazán,
Derék gyerek a Buzogány.

Egész Komárom nevetett, én azonban el voltam keseredve, mert megbántották atyai barátomat. A versben tulajdonképen nem volt olyasmi, ami miatt biróság előtt lehetett volna felelősségre vonni az epés-tollu költőt. Buzogány azonban kemény legény volt és elégtételt vett magának. Rettenetesen megpofozta az izgága szerkesztőt. Azóta egészen más fogalmaim vannak a sajtószabadságról, de akkor nagyon örültem az elégtétel-vevés eme formájának. A pofozás után pár héttel megmutatták nekem a szerkesztőt. Esküszöm rá, hogy a feje ferdén állott a nyakán. Megengedem, hogy azelőtt is ferdén állt a feje, de évek során kialakult bennem a legenda, hogy a pofonok billentették meg a különben nem tulságosan értékes fej egyensulyát. Egyszóval, Buzogány félrepofozta a szerkesztő fejét, de helyreállitotta a tekintélyét, mert most már nem a kazánon, hanem a költőnek eltolódott fején nevettek Komáromban.

Ma azonban, amikor nem atyai barátomnak, hanem a heves-vérü szerkesztőnek pályáján közeledem a negyedszázados jubileum felé, lelkem egész erejével tiltakozom az általam is tisztelt tekintélyek helyreállitásának ilyen módja ellen.

Pogány Béla.

WÁGNER
HAGYAR HANGSZERÁRUHÁZA
Budapest, József-körut 15.
Fioküzlet: Ráday-utca 18.
Képes árjegyzéket ingyen küld
RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

rontja az egészséget. Weinreb ur ellen most eljárás indul és valószinü, hogy igen szigoru büntetésben lesz része.

Ilyen állapotokat teremtett a háboru Budapesten.

Szeretlek, ha gyaláznak is

te édes, gyönyörü, leszólt, szegény Pestem. Áldott benne rossz járdádnak minden köve, aszfaltodnak sok-sok gödre, ütött-kopott házaid hulló vakolata, sétatereid csenevész bokra, az utaidat szegélyező lombtalan fa: pusztulásodnak minden szimbóluma. Te vagy a háboru igazi, legnagyobb vesztese, te, ki pár esztendő alatt viruló szépségü, pompázó leányzóból öreggé, szurtossá vénhedtél, akibe ma minden jött-ment büntetlenül törölheti poros, sáros csizmáját. De ráncaid alul kicsillan még egykori szépségednek nyoma és ha a deresfejü öreg pesti fiu holdvilágos estéken szomoru szivvel bolyong a Dunaparton, a régi szépség, az elmult ragyogás emlékein merengve: a hatalmas pesti folyó karcsu hidaival, a komor Gellérthegy, a távolból sötétlő budai hegylánc reményt és vigasztalást int feléje. Ami a pesti ember szivének kedves, ami szülővárosunkat egyetlenné teszi a világon, mindaz, ami a szivünkhöz nőtt ebben a kicsiből naggyá lett városban: az megmaradt nekünk, azt el nem veheti sem külső ellenség kapzsisága, sem belső ellenség, a Pestet faló tudatlanság és irigység.

Igen, ez a Pest a miénk! Azoké, akik itt születtünk, akik itt játszottunk a pesti sétatér porában, akik itt tanultuk az abc-t, akik láttuk nőni a semmiből és vele nőttünk édes szüleink városával, akik itt küzdöttük végig az életet, akiknek kedvesei itt porladoznak. A mi apáink épitették nyilegyenes utcasorait, a mi munkánk, verejtékünk destruálta Pestet világvárossá. Nekünk ez a város anyaföldünk, hiába ócsárolják, nekünk ez a kedves. Romantikánk ebben a pesti talajban gyökeredzik, hasztalan állitják vele szembe a faluét. A mi szép, nagy, kultura, müveltség ebben az országban volt és van, az mind itt fogant meg ebben a városban. Gyár, vasut, üzlet, szinház, iskola, zene, szellemi és gazdasági fellendülés, Budapesten született és mi voltunk azok, a letünő nemzedék, akik Nagy-Magyarországot innen, a fővárosból belekapcsoltuk a müvelt világ civilizációjába. Innen indult hóditó utjára negyvennyolc óta minden szép és nemes eszme, és Pest nélkül az ország még ma is Szerbia kulturszinvonalán állana. Mi voltunk a müvelt Magyarország uttörői és ha Pozsonynál a boldog békeidőkben már nem kezdődött a Balkán, ugy ez csakis Pestnek volt érdeme. Amit odakünn, a nagy világban rólunk valaha tudtak, azt Budapest közvetitette és minden jó és szép idebenn, Pestről jött. Nem Balmazujvárosról, vagy Kunszentmártonról.

És ezért föl a fejjel, pesti ember! Szidhatnak, ócsárolhatnak, akik nem érzik édes szülővárosunk varázsát, akik idegen lélekkel tódultak ide, hóditó ellenségként és most ki akarnak verni a házunkból. Lesz ez még másképpen. A létért való küzdelemből mi pestiek fogunk győzelmesen kikerülni, mert mi itt gyökeredzünk a pesti talajban, mi vagyunk a szivósak, az erősek. A teli tüdő, az öblös száj és öntözött torok gyenge fegyver lesz, amikor tudás és müveltség lépnek a küzdőtérre. Pest a pestieké! És az idegen betolakodók, akik szivük egy dobbanásával sem érzik azt, hogy mi ez a város nekünk pestieknek, szét fognak innen széledni, mihelyst a szeretet és a jog diadalmas napja keresztültör az irigység és gyülölködés fekete felhőin.

És akkor a mi hozzád való nagy szeretetünk ismét fel fog támasztani, édes Pestünk.

Bari Ágost.

Mit akart Schneider & Comp. és Mannesmann a csepeli kikötővel?

A megcsappant szenzációk — Nem hozni, hanem vinni akartak százmilliókat Fock Ede tanácsnok nyilatkozata

Az elmult hetekben a csepeli kikötővel kapcsolatban szenzációs hirek keringtek a csepeli kikötővel kapcsolatban. Az egyik hir ugy szólott, hogy a francia Schneider-Creuzot cég megbizottja utján tárgyalásokat kezdett az illetékes magyar hatóságokkal „a csepeli rakpartnak hatalmas kikötővé való kiépitése dolgában. A hires ágyugyár először ötszáz millió frankos ajánlatot tett, amiből később — elhuzódván a tárgyalások, — harminc millió frankos ajánlat lett." Ugyancsak olvastunk hireket arról, hogy a világhirü berlini Mannesmann cég is érdeklődni kezdett a csepeli kikötő iránt és szintén nagy pénzek befektetését helyezte kilátásba.

Mindenekelőtt meg kell állapitani, hogy ezek a hirek lelkiismeretlen pletykák, vagy helyesebben félfüllel hallott ál-szenzációk. Ezekkel szemben mindenekelőtt meg kell állapitani, hogy nem is a Schneider-Creuzot cégről, hanem a Schneider & Comp. cégről van szó, amelynek képviselője, Leon H. Daudet főmérnök, tényleg járt pár hét előtt Budapesten és érintkezett is igen sürün ugy a hivatalos körökkel, mint ipari cégekkel. Sem a Schneider & Comp., sem Leon H. Daudet, sem Mannesmannék nem akartak azonban pénzt adni a csepeli kikötő épitésére, hanem ellenkezőleg, a szóban forgó százmilliókat ők akarták elvinni és igy meg akarták kárositani a magyar ipart, amelynek amugy is óriási küzdelmei folynak a fennmaradásért.

Fock Ede fővárosi tanácsnokhoz, az ut- és csatornaépitési ügyosztály kiváló vezetőjéhez fordultunk, aki a következő becses felvilágositásokat adta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A Schneider & Comp. cég nevében Leon H. *Daudet* főmérnök ur nálam is járt az elmult hetekben és tárgyalt a csepeli kikötő dolgában. Szó sem volt azonban arról, hogy ők ajánlottak volna fel pénzt a kikötő épitésére; ellenkezőleg, az árujukat akarták nálunk elhelyezni. Darukat akartak szállitani és a raktárak felépitésére kivántak vállalkozni. Miután e tekintetben nem sikerült megállapodásokat létesiteni, Leon H. *Daudet* ur elutazott Budapestről azzal az igérettel, hogy pár hét mulva vissza fog térni. Nem hallottam ugyan róla, de igen könnyen lehetséges, hogy a hires *Mannesmann* cég is érdeklődött a csepeli kikötő iránt. Valószinü, hogy a hires Mannesmann-csöveket, amelyek ennek a gyárnak a specialitásai, akarták felajánlani.

— Nekünk azonban nem árura, hanem hitelre van szükségünk. Érdekes, hogy Leon H. *Daudet* állandóan azt bizonyitgatta, hogy nekünk kicsi lesz a helyi kikötő, amelynek épitését megkezdtük, hanem csináljuk meg az országos kikötőt. Óriási tervekkel jött, amelyek az egész Csepel-szigetet magukban foglalnák, természetesen, mert akkor még több árut vélt eladni nekünk. Az én véleményem azonban az, hogy harminc-negyven esztendőre elegendő nekünk a helyi kikötő, amely álló vizben épül. Sajnos, ezzel is bajban vagyunk, mert az állam részéről ebben a dologban semmi sem történik.

— Hiszen *ma még pénzügyi egyezményünk sincsen.* Igen helyes lett volna az a megállapodás, amelyet 1918-ban kötöttünk a kereskedelmi miniszteriummal és amelynek értelmében az állam segitette volna a fővárost a helyi kikötő, a főváros pedig az államot az országos kikötő felépitésében. Ma az állam épit a mi területünkön, igéreteket is kaptunk, de nekünk pontos megegyezésre, pénzügyi egyezményre van szükségünk. Olyan helyzetbe jutottunk a kikötő-épités dolgában, hogy *kénytelen leszek ezt az ügyet legközelebb a közgyülés elé vinni, amely az autonom bizottság felállitását fogja kivánni.* Ez a bizottság, amelynek minden kérdésben szabad keze volt és amely lehetővé tette, hogy nem kellett hivataltól hivatalhoz szaladgálni, kitünően bevált, de utóbb minden ok nélkül mégis megszüntették.

— Ami azonban a *Schneider & Comp.*, valamint más külföldi cégek ajánlatait illeti, ezekre kereken kimondom, nincs szükségünk, mert amit ezek a cégek nyujtani tudnak, azt meg tudják csinálni a Schlick-Nicholson, vagy a Danubius is, amelyek kiállják a versenyt Schneiderékkel. A főváros nem lehet olyan hazafiatlan, hogy idegen céghez szaladjon, amikor idehaza is megkap mindent és amikor *nekünk is vannak olyan kitünő mérnökeink, mint a franciáknak.* Csak megemlitem még, hogy Daudet urnak olyan propozicióját is volt, amely szerint haszonrészesedésre is hajlandó lett volna szállitásokat eszközölni. Erre azonban az volt a feleletem, hogy a csepeli kikötőnek a hasznát mi akarjuk látni, a jövedelemre, amelyet nyujtani fog, igen nagy szüksége van a fővárosnak.

— A főváros ezidő szerint a partfalakat épiti, amire vállalkozott. Naiv túlzások azok a megjelent hirek, amelyek arról szólnak, hogy a helyi kikötő még ebben az esztendőben készen lesz. Erről természetesen szó sem lehet. Mi beépitjük a partfalat, azután nem tudjuk, hogy mi lesz, mert ezidő szerint semmi sem történik. Pedig jó lesz sietni, mert ha nem sietünk, a csehek fognak előretörni, akik Pozsonyban és Komáromban terveznek nagyszabásu kikötőket. Ezek épülnek is, nálunk viszont az állami huzavona mindent megakadályoz. *Hazafias kötelesség, hogy a kikötő kérdésében végre valahára történjék is valami.*

AZ EGYETLEN KARTELEN KIVÜLI PÉNZINTÉZET!

LLOYD BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, V., SAS-UTCA 27.

Igazgatóság: Báró Szterényi József ny. m. kir. keresk. miniszter (elnök), Goldberg Berthold nagyiparos (alelnök), Adler Félix az Universum kereskedelmi r.-t. vezérigazgatója, Bartóky József v. b. t. t., Blau Miksa fatermelő, Einhorn Henrik bankár, Friss Zsigmond nagyiparos, Fuchs L. Lajos kir. tan., dr. Klug Emil, Lukács Henrik bankár, Murányi Alfréd földbirtokos, Rubinstein Dimitrijev főkonzul, dr. Salusinszky Gyula, Schiel Adolf keresk. tan., Steinhübl Sámuel a bécsi tőzsdekamara első alelnöke, báró Szurmay Sándor ny. m. k. honv. min. Vezérigazgató Nagy Béla. Ügyvezető igazgató dr. Mándy István. Igazgató dr. Dréhr Imre.

Alaptőke 200.000.000 kor.
Telef 77-65, 114-47, 114-48.

Betétek legmagasabb kamatozás mellett itt helyezhetők el

Kollégiális üdvözlet a Fővárosi Hirlapnak

A kommunális ügyekkel foglalkozó ujságirók megemlékezése

Jubiláris alkalomból szokásos az autogramm-gyüjtés. Boldog és boldogtalan, aki felvergődött egy kicsit az uborkafára, leadja ilyenkor a névjegyét az ünneplő ujságnál. Mi a magunk kis családi ünnepét nem ütöttük dobra, nem hivtunk lakodalomra senkit; annál jobban esik, hogy ujságiró-kollégáink, akik vagy résztvettek ennek az ujságnak csinálásában, vagy pedig akikkel együtt dolgoztunk Budapest javáért, meleg szeretettel, meghálálni való kedvességgel nyilatkoznak rólunk a családi ünnep alkalmából. A kommunális ügyekkel foglalkozó ujságirók, akikkel mindenkor egy akarattal, egy szőlőt kapáltunk, mondják el egyszer kedves humorral, egyszer komolyan, de mindig szeretettel, amit rólunk tartanak. Itt alább az olvasó elé tárulnak ezek a Fővárosi Hirlap-hoz intézett kedves levelek, amelyek az olvasónak pillanatnyi kedves örömet okoznak, nekünk azonban örök szép emlékek, drága ereklyék lesznek. Tükör ez a mi számunkra, amelyből látjuk, hogy becsületesen és jól dolgoztunk tiz esztendőn keresztül, mert régi ujságiróerény, hogy engedékenységre lehet birni, hogy tulzásokba lehet csábitani akkor, amikor felfujt politikusokról, közéleti senkikről van szó, de sohasem olyan kemény kritikus az ujságiró, mint amikor ujságiró kollégájáról kell véleményt mondania. Büszkeséggel tölt el bennünket a tudat, hogy a mi legfőbb itélő fórumunk, legszükebb kollégáink, jó véleménnyel vannak tiz esztendős multunkról és tizesztendős munkálkodásunkról.

A fővárosi tudósitóknak a Fővárosi Hirlap-hoz intézett kedves leveleit itt közöljük:

A fiatal kolléga üdvözli az öreg kollégát; az Uj Budapest, melynek eddig éppen 10 száma jelent meg, üdvözli a 10-ik évfolyamába lépő Fővárosi Hirlapot!

Ha valamelyik kollégámról bizonyos vagyok, hogy párttekinteteken felülemelkedve, csak a város érdekét, fejlődését, boldogulását viselte szivén: akkor elsősorban az én Dacsó Emil barátomról kell idejegyeznem, hogy mindig okos, józan és mérsékelt volt a lapja és még akkor is megtudta őrizni az objektiv kritika hangját, amikor a törzsfőnökök irányitották, — sokszor önkényesen, — a városházi politikát.

Életem legboldogabb napjai voltak, amikor cikkeket irhattam Dacsó Emilnek, már csak azért is, mert akkor még nem voltam boldogtalan — laptulajdonos. Ha most utaink, melyek a módok keresésében, amelyek egyképen Budapest széppé és naggyátételét célozzák, kissé szétágaznak is, én mégis a régi szeretettel üdvözlöm őt, további hasznos munkálkodást és jó szerencsét kivánok számára.

Doby Andor

az Uj Budapest szerkesztője és a Nemzeti Ujság főv. rovatvezetője.

Igen tisztelt Dacsó szerkesztő ur!

Igazán tiz éve volna már, hogy a Fővárosi Hirlap a városháza folyosóján az ébresztőt megfujta és öldöklő iramot diktált álmos kis konkurrenseinek. Sokan örültek akkoriban a jól értesült, frissen szerkesztett uj orgánum bátor hangjának, de sokan féltek is tőle, mert a szemfüles szaklap bizony gyakran rákoppintott a zavarosban halászók körmére. Népszerüségét, amelyet városi és gazdasági körökben a lap elért, nemcsak az előbb emlitett erényeinek, hanem becsületes, gerinces, de mindig okosan mérsékelt várospolitikájának és mindenek felett hazafias szellemének köszönheti, amelytől a tiz esztendő alatt soha el nem tért s — remélem — ezután sem fog eltérni.

Mi, városházi tudósitók, mindig rokonszenvvel kisértük a Fővárosi Hirlap karriérjét, noha a szerkesztőségbe járó tiszteletpéldányt el-eldugdostuk, hogy a friss riportokat nyugodt lélekkel kiollózhassuk belőle a magunk lapja számára.

A további munkához kitartást, sok szerencsét és a mainál jelentékenyen különb időket kiván

kész hive

Győry Károly

„Az Est“ volt fővárosi tudósitója.

Kedves szerkesztő uram,

igazán nagyon szivesen és örömest üdvözlöm önt és a Fővárosi Hirlapot a tizéves jubileum alkalmából, meg kell azonban mondanom, hogy a Fővárosi Hirlap nem tizesztendős. Abban igaza van önnek, hogy tiz évvel ezelőtt jelent meg az első száma és mégis jóval több idő áll már a lap háta mögött. Mert ha a háboru évei duplán számitanak a katonának, akkor nyugodtan mondhatjuk, hogy egy lap életében is kétszeresen lehet számitani nemcsak a háborus éveket, de még a mai időket is. Mert vajjon ki küzdött meg több nehézséggel, bajjal, akadállyal az utóbbi időkben, mint az ujság? Papirinség, festékhiány, cenzura és száz más egyéb baj csőstől szakadt az ujságokra, amelyek között a Fővárosi Hirlap is becsülettel állta és vivta a harcot.

Én tehát a Fővárosi Hirlapot huszesztendős ujságnak tekintem ez alapon. De ha végig lapozom köteteit, ha visszagondolok a szép és nemes munkára, a kommunális ügyek iránti törhetetlen szeretettel végzett müködésére, amelyet kifejtett, akkor azt látom, hogy legalább harminc esztendőre való energia, ötlet, kritika, javitás, épités, irányitás van a Fővárosi Hirlapban.

Kedves szerkesztő uram, tehát láthatja, hogy itt szó sincs a Fővárosi Hirlap tizesztendős jubileumáról és ennélfogva én nem irhatok ugynevezett „jubileumi sorokat“. Hétköznapi szavakban azonban elmondom, hogy a Fővárosi Hirlap egyike azoknak a munkásoknak, akik a nagy, szép, európai Budapestet megteremtették és akikre most az a sokkal nagyobb feladat vár, hogy ne engedjék lerombolni azt, amit hazafias szeretettel és magyar becsülettel megalkottak.

E munkához kiván minden jót és igaz sikert szerkesztő ur régi hive

Halász Ernő

a „Magyarország“ belső munkatársa.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Mint a fiatalabb gárda egyik öregebb tagja állok be a Fővárosi Hirlap gratulánsai közé és remélem, hogy a tizéves sikerrel telt mult csak kezdete egy még messzire kinyuló és eredményekben gazdag jövőnek.

Havas András

a „Magyarország“ főv. tudósitója.

A Fővárosi Hirlap tizesztendős fennállása alatt kitünő munkát végzett. Kitünő munkát, mondom, amelyben természetesen már benne van az is, hogy pártatlan ujságirói munka volt az, mit teljesitett. A napilapoknak sohasem volt elég terük arra, hogy a főváros ügyeivel, illetve a fővárosi ügyek egyes részleteivel behatóbban foglalkozzanak s igy ezen a téren valóságos missziója volt egy pártatlan hetilapnak, amely nemcsak a fővárosi ügyek iránt érdeklődő nagyközönségnek szolgált felvilágositással, de az ujságiró szemével adott utmutatást a törvényhatóság tagjainak is. A Fővárosi Hirlapnak az volt a sikere, hogy e vállalt munkáját nemcsak lelkiismeretességgel és szorgalommal, de olyan ujságirói készséggel teljesitette, amely mindig megtalálta a közönség lelkéhez vezető utat.

Igaz, hogy mindezt nekem nem volna szabad elmondanom, hiszen mint fővárosi rovatvezető, sokáig munkatársa voltam a Fővárosi Hirlapnak s ez ugy hathat, mintha magamat is dicsérném a Fővárosi Hirlapon keresztül. Mondanom sem kell, hogy e szándék távol áll tőlem s mindazt az elismerést és becsülést, melyet a Fővárosi Hirlap munkássága iránt érzek, tessék azok között az esztendők között elosztani, amikor én nem dolgoztam a Fővárosi Hirlapba.

Hegedüs Gyula

a „Magyarság“ szerkesztője.

Kedves szerkesztő uram!

Nem régen vezetem *Az Est* és a *Pesti Napló* fővárosi rovatát, és igy alig vagyok kompetens arra, hogy komoly „kritikát“ mondjak. A *Fővárosi Hirlap* azonban nem szokványos szaklap, amelyet csak az „érdekeltek“ szük köre lapozgat. Amikor megjelent, a magyar ujságirás házi szenzációja volt, frisseséget, elevenséget, ötletességet vitt bele a magyar szakirodalomba. Nem is szaklap volt, hanem bármelyik eleven, jól szerkesztett nagy napilap kiszélesedett fővárosi rovata.

Az igazi ujság mindig az élő lelkiismeret és a *Fővárosi Hirlap* nehéz és jó viszonyok között a mi szép fővárosunk lelkiismerete volt. Egy város fejlődését millió apró körülmények idézik elő. A sok mozgó rugók között ott volt az ön tisztességes törekvése is és ön köré csoportosult a magyar ujságirodalom tehetséges gárdája is. Legfeljebb egyet sajnálok, még pedig azt, hogy a mai viszonyok között az „élő lelkiismeret“ vélemény-nyilvánitási szabadsága egy kissé meg van kötve. De remélhetően lesznek még más idők is.

Igaz tisztelettel és barátsággal

Paizs Ödön

„Az Est“ és a „Pesti Napló“ fővárosi rovatvezetője.

Kedves szerkesztő ur!

Szeretettel köszöntöm a Fővárosi Hirlap tiz esztendős jubileuma alkalmából. Magukért a jubileumokért ugyan nem tulságosan rajongok, mert eszembe juttatják, hogy a kelleténél jobban öregszem, de a *Fővárosi Hirlap* jubeliuma az más. A Fővárosi Hirlap pályafutásának megindulása a békebeli időket juttatja eszembe, amikor még két krajcár volt a zsemlye, hat krajcár volt a villamosjegy és Londonba olcsóbban jutott el az ember, mint most Nagyváradra. Az igaz, hogy akkor még Londonba sem kellett vizum, nemhogy Nagyváradra. Szóval jobb sorunk volt akkor még. Más világ is volt, jobban is éltünk, fiatalabbak is voltunk, de már akkor is igen-igen elégedetlenek voltunk. Bárczy István polgármester akkoriban kezdte „pazarolni“ a város pénzét és még szerencse, mert ha Bárcy akkor nem pazarol, akkor nem tudom, hogy miből élnénk ma és miből éltünk volna a háboru alatt. Akkor kezdte meg a Fővárosi Hirlap pályafutását, és aki meg akarja tudni, hogy azóta mi történt: az olvassa el a Fővárosi Hirlap régi köteteit: hol szomoru, hol mulatságos, de mindig hü és tanulságos krónikáját találja benne az ember Budapest elmult és tanulságos tiz esztendejének. A világ pedig rohan, mint egy régimódi express, mi pedig — régiek — elmaradunk. A Fővárosi Hirlap vele rohan az eseményekkel; nem marad el. Egyre frissebb, egyre legényesebb, egyre fiatalabb lesz; csak mi öregszünk napról-napra jobban, akik olvassuk ezt a nagyszerüen megcsinált lapot.

Kedves szerkesztő ur, szeretettel köszöntöm lapja jubileuma alkalmából és erőt, egészséget kivánok a további munkához. Igaz hive

Pásztor Mihály

A *Világ* fővárosi rovatvezetője.

Mondd meg az igazat, betörik a fejed! Igy a közmondás. Örömmel állapitom meg, hogy a Fővárosi Hirlap már tiz

éve fanatikusan hirdeti az igazat, anélkül, hogy bántódása esett volna. Ilyenformán az igazmondás mégsem lehet annyira veszélyes és én bizom a Fővárosi Hirlapban, hogy erről az egyenes utjáról ezentul sem fog letérni.

Possel Gusztáv
a „Neues Politisches Volksblatt" fővárosi rovatvezetője.

Budapest, 1921 március 14.

Kedves kollegám!

Szivesen teszek eleget felhivásának, hogy a Fővárosi Hirlap jubiláris számába irjak. Ha irásom pongyola és kissé felületes lesz, tulajdonitsa azt nagy elfoglaltságomnak, amely ugyszólván azt sem engedi meg, hogy lélekzetet vegyek. Jubileumhoz gratulálni szoktak, de én most eltérek ettől a szokástól, mert, amikor a városházi kalendáriumban visszalapozgatok, bizony szomoruság fog el és nem tehetek mást, mint azt, hogy szivem mélyéből őszintén kondoleáljak szeretett fővárosunknak és igy a város ügyeivel annyira összeforrott Fővárosi Hirlapnak is. Szomoruságom érthető, amikor visszaemlékezem Budapest fejlődésének legszebb korszakára és amikor fejembe tódulnak a nagy koncepcióju tervek és alkotások, amelyek ezt a mi fővárosunkat hatalmassá és boldoggá tették volna és amelyeket a szörnyü világháboru és a gyalázatos forradalmak halomra döntöttek.

Nézzük csak azt az esztendőt, amikor a Fővárosi Hirlap megindult, tehát az Ur 1911-ik évét. Milyen boldog volt még akkor ez a mi kedves Budapestünk. Igaz, hogy akkor sem volt teljes a boldogság és ugyanollyan panaszokat lehetett hallani és olvasni, mint mostanában, de a köznyomor még sem volt oly nagy és a közerkölcsök nem olyan lazák, mint jelenleg. Drágaság miatt panaszkodtak az emberek éppen ugy, mint azt most teszik és az utcák tisztátalansága miatt szidták a város urait, akárcsak most. És ez a folytonos elégedetlenség szomoruan megbosszulta magát, mert hát mi az akkori drágaság a maihoz képest és mennyivel kevesebb port kellett nyelnie a pesti embernek akkor, mint mostanában. De ne beszéljünk az emberek elégedetlenségéről, szerénytelenségéről, soha ki nem elégithető vágyairól. Nézzük, hogy mi is történt tiz évvel ezelőtt itt Budapesten a közigazgatás terén. Apponyi Albert grófi, akit e héten választottunk diszpolgárunkká, akkor jött vissza amerikai utjáról, ahol kidomboritotta Magyarországnak önálló és független állami voltát és az egy milliónál nagyobb számu véreinket a hazához való hüségre intette. Ezekért a hazafias, önzetlen cselekedeteiért Somogymegye átirata kapcsán Budapest törvényhatósága szivből üdvözölte a nagy államférfiut. Abban az esztendőben vette meg a főváros a Városi Villamos Vasut részvényeinek a többségét és a Krausz Mayer-féle angyalföldi telek-komplexumot potom áron. Akkor jelentek meg a taksamérők a bérkocsikon és ugyancsak abban az esztendőben indult meg a Kossuth Lajos-utcai villamos vasut. Mily nagy öröm volt, amikor a Ferenc-körtuton, Kossuth Lajos-utcában, Eskü-téren és Kigyó-téren kigyulladtak az első villamos ivlámpák és mily botrányt csináltak abból, hogy megépült a Népopera, amely ma oly nagyszerü jövedelmi forrása a fővárosnak. Ugyancsak 1911-ben helyezték üzembe a főváros hirdetővállalatát, amely oly kitünően bevált intézményünk, továbbá kibővitették a kenyérgyárat, amely annyi jó szolgálatot tett Budapest fogyasztó közönségének. Az óbudai gázgyár akkoriban kezdte meg a működését Heltai Ferenc kitünő vezetése mellett, akkor épült a Bárczy-féle kislakásos bérházak egy része is. A pestszentlőrinci Szemere Miklós-féle telket akkor szerezték meg a szemétfeldolgozó üzem céljaira, akkor vették meg ugyancsak potom áron a svábhegyi Lederer-féle telepet, a Tabán szabályozási munkálatai nagyban folytak és perfektuálták a belvárosi templom környékének a rendezését. Bánffy Dezső báró, az erős magyar, akkor halt meg és Budapest törvényhatóságában az elnöklő Fülepp Kálmán után Vázsonyi Vilmos parentálta el Magyarországnak ezt a markáns politikai egyéniségét. A sajtó szabadságát az akkori naiv emberek keveselték és több izben sürgették a szabadság kiterjesztését és intézményes biztositását. És, hogy milyen naiv lelkek voltak és milyen becsületes, jószándéku világban éltünk még akkor, ennek legjobb bizonyitéka, boldogemlékü Kasics Péter bátyánknak a galambok védelméről szóló inditványa. Kasics hosszabb beszédet szentelt a galamboknak, kérve részükre a hatóság erős védelmét. A beszédet türelmesen meghallgatták, az inditványt elfogadták és a galambok háboritlanul boldogan turbékoltak és vigan lakmároztak a franciskánusok temploma előtt. Ki törődik ma a szegény galambokkal?...

Ne haragudjon, kedves kollegám, hosszu csevegésem miatt és ha tényleg sokat és unalmasat irtam, tegye el a Fővárosi Hirlap huszéves jubileumára. Hiszen ráérünk.

Szivélyes üdvözlettel készséges hive

Radó Rikárd
a Fővárosi Közlöny szerkesztője.

Hogyan mulik az idő. Tiz éve már, hogy a Fővárosi Hirlap megjelenik és még él, sőt virul. Pedig csak őszinte vagyok, ha ma bevallom, hogy amikor e kitünő városgazdasági lapnak első száma megjelent, nagyon rövid életet jósoltam neki, mert fölöslegesnek tartottam. Az akkori jóslásomnál persze egy hiba csuszott be, amely minden számitásomat, ime, amint látjuk, felboritotta. Tudniillik nem vettem számitásba, hogy a Fővárosi Hirlap szerkesztőjének szorgalma, hozzáértése, tisztessége és buzgósága abban az irányban, hogy jó lapot, megbizható hirekkel és nagy tájékozottsággal csináljon, nemcsak, hogy lankadni nem fog, hanem inkább ugyszólván napról-napra gyarapszik. Hogy ezuttal rossz jós voltam, annak szivből örülök, nemcsak azért, mert minden tisztességes lapvállalkozásnak sikert kivánok, hanem még inkább azért, mert a Fővárosi Hirlapnak sikere egy kedves, szeretetreméltó és készséges kollegának fáradságos munkájának gyümölcseként jelentkezik. További sikert kiván

Salgó Ignác
a „Neues Pester Journal" szerkesztője.

Én is ott voltam a Fővárosi Hirlap bölcsőjénél, amidőn a városi reformok vágyából megszületett az uj szám. Ahhoz a stilushoz, amelyet Vázsonyi és Bárczy képviseltek az alkotásban, hol kritikával, hol dicsérettel, de mindig azzal az érzéssel szóltunk hozzá, hogy Nagy-Budapest jövője lüktet a leirt sorokban. Fogékony és hevült érzelmekkel álltam én is azok közt, akiket a Fővárosi Hirlap „lapunk barátai" titulussal illethet. Most, visszanézve a harcos időkre, érzem, hogy mi mind, akik a lap bölcsőjénél állottunk, megkoptunk reményeinkben. Megkopott eszményünk, Budapest is. A stilus, a szin, a méret vesztett valamit a régiből. Elülről kell sokat kezdeni. Ujból növelni kell a méreteket és ezek arányához visszahivni a régi és megkeresni az uj embereket.

Köszöntöm a jubiláns lapot abban a reményben, hogy segit fölépiteni Nagy-Budapestet a pénzügyi és társadalmi romokból.

Serényi Gusztáv
a „Magyarság" közgazdasági szerkesztője,
a „Budapesti Hirlap" volt fővárosi rovatvezetője.

Tizesztendős mult? Ujságnál ez tizesztendős harcot jelent. Olyan ujságnál, mint a Fővárosi Hirlap, ezenfelül még tizesztendei uttörő munkát is; olyan uton, mely csak egy irányt ismer: előre; és csak egy célt: még jobban előre. A mai pihenőn hadd állapitsuk meg, hogy a Fővárosi Hirlap erről az irányról soha le nem kanyarodott, ezt a célt soha szem előtt nem tévesztette. Az igazság vándorbotjával s a felvilágosodottság szövétnekével halad most is tovább a maga utján és mi sokan követjük, mert ez a mi utunk is. Két hajó, ha nyilt vizen szövetkezik, üdvözli egymást. A Fővárosi Hirlap és szerkesztő ur, a kormányos, a maga szép utjának mai stációján fogadja szives üdvözletemet.

Szabó Károly
a „Magyar Hiradó" szerkesztője.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Szivből köszöntöm a jubileum alkalmából és kérem, ne vegye szerénytelenségnek, ha jubilánsnak érzem magamat is, hiszen tizesztendővel ezelőtt Önnel együtt bocsájtottam vizre a Fővárosi Hirlap büszke hajóját.

Tiz esztendővel ezelőtt! Akkor Bárczy István volt a polgármester, — ma Sipőcz. A közgyülés vezére Vázsonyi Vilmos volt, — ma Wolff Károly. Kulturtanácsnok Déri Ferenc volt, — ma Z Kiss Jenő és a szociálpolitikai ügyosztály élén Wildner Ödön állott, — ma Lobmayer Jenő.

Tiz esztendővel ezelőtt a főváros lakásokat, iskolákat épitett, községi kezelésbe vette az élelmiszerellátást, a gázgyárat, a villamosmüveket stb., — egyszóval destruktiv munkát végzett. Ma a városháza és a közgyülés ellen-Deák Ferencei megmutatják, miként lehet jobban gyülölni képzelt ellenségeiket, mint szeretni hazájukat és fővárosukat. Ezt pedig konstruktiv munkának hivják.

Kivánom a Fővárosi Hirlapnak, hogy tiz esztendő mulva a retrospektiv elmélkedés derüsebb legyen.

Dr. Szilágyi Hugó
a „Pesti Napló" politikai belmunkatársa,
a „Fővárosi Hirlap" volt helyettes-szerkesztője.

Budapest, 1921. március 17.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Fogadja legmelegebb szerencsekivánataimat a Fővárosi Hirlap 10 éves jubileuma alkalmából. Egy lap életében tiz év nem sok idő, de a Fővárosi Hirlap-nak elegendő volt ahhoz, hogy igen jelentős orgánummá nője ki magát, oly orgánummá, mely kommunális és közgazdasági téren tekintélyes szerepet játszik és a legszélesebb körökben a legkitünőbb hirnévnek örvend. A Fővárosi Hirlap méltán rászolgált erre; a lap mindig hivatása magaslatán állott, nagy ambicióval szolgálta a főváros érdekeit és érdekes fejtegetéseivel, alapos tanulmányaival, melyeknek minden sorából a főváros iránti szeretet sugárzik ki, sok fontos kérdés megoldásához járult hozzá.

Mindezt nagy örömmel állapitja meg a Fővárosi Hirlap szorgalmas olvasója

Schwét Henrik
a „Pester Lloyd" főv. rovatának vezetője.

A 15 esztendős Független Budapest szeretettel és meleg kollegialitással üdvözli a 10 esztendős Fővárosi Hirlap-ot és annak szerkesztőjét. Az uttörő köszönti az apostolt, akik talán más utakon, de megindulásuk óta egyforma szeretettel és lelkesedéssel törekszenek egy fenkölt, magasztos, nagy cél felé, következetesen, állandóan hirdetik a főváros szeretetét és munkálkodnak Budapest nagyságának, fejlődésének, lakossága jólétének, boldogulásának, könnyebb megélhetésének előmozditásán.

A Független Budapest sohasem látott riválist a Fővárosi Hirlap-ban, csak segitő társat látott és becsült benne az előbb emlitett célok elérése tekintetében.

Haladjon a Fővárosi Hirlap továbbra is, időtlen időkig, azon az uton, amely 10 esztendős pályafutása alatt nemcsak barátainak szeretetét, de mindeneknek tiszteletét és elismerését biztositotta magának.

A legmelegebb szeretettel üdvözöl régi kollegád

B. Virágh Géza
a „Független Budapest" szerkesztője.

A *Fővárosi Hirlap* akkor alakult, amikor Budapest megindult a fejlődésnek azon az utján, amely néhány év mulva a nagy európai metropolisok első soraiba juttatta Magyarország szék- és fővárosát. Ebben a nagy munkában a Fővárosi Hirlap is tevékeny részt vett, mert mint par excellence várospolitikai orgánum, a figyelmet fokozottabban Budapestre irányitotta. A Fővárosi Hirlap megelégedettséggel és büszkeséggel tekinthet vissza tiz éves multjára. A jubileumhoz őszinte szivvel gratulál régi barátod

Walikovszky Károly
az „Igazság" fővárosi rovatvezetője.

Legujabb különlegesség: „HOBÉ-GRAND-MONARQUE"
HOBÉ LIKŐRKÜLÖNLEGESSÉGEK
-Triple-sec
-Curaçao
-Cherry-Brandy
-Kristály-kömény
-Cacao
-Vanilia
-Mocca
-Elixir
HOBÉTINE
Hobé-Damase és Társa
francia rendszerü nagy szeszárupárolás részvénytársaság
TELEFON: 14—94
Gyár és iroda:
Budapest, VI., Lomb-utca II. szám

„UNIO" BIZTOSITÓ R.-T.
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 40-42.
Teljesen befizetett alaptőke ... 8,000.000 K
Tartalék ... 45,000.000 „
Külön tartalék ... 2,000.000 „
Biztositások összege ... 180,000.000 „
A társaság mindennemü élet-, kiházasitási-, gyermek-, szavatossági- és balesetbiztositást vállal a legelőnyösebb és legmodernebb feltételek szerint. — Felvilágositással szolgál fenti központ, valamint az összes vidéki képviseletek.

A törvényhatósági bizottság munkaképessége

Irta **Fayer Sándor** föv. biz. tag, vezérigazgató

Hegedüs Loránt parlamenti bemutatkozó beszéde alkalmából mondotta, hogy sokan azt állitják, hogy evvel a parlamenttel nem érdemes és nem lehet dolgozni. Ő ennek ellenkezőjét vallja. Eljött, meghozta azt az áldozatot és megakarja mutatni, hogy igenis, lehet evvel a parlamenttel dolgozni és azt mondotta, hogy ha egy elkeseredett magyar becsületes akarása és fanatizmusa ezen az országon segithet, akkor ő a parlament segitségével ezt megkisérli.

Azóta, habár lassan is, — de hiszen ez másként nem lehet, — de biztosan haladunk a javulás felé. Ugy látszik, egy elkeseredett magyar fanatikus akarása segiteni fog ezen az országon, de kétségtelenül beigazolódott, hogy azon kiváló közgazdasági és politikai tényezőinkkel szemben, akik ezt a parlamentet lekicsinylő mosollyal kivánták elintézni és azon szempontból, hogy parlamentünk annyira nivójuk alatt áll, hogy evvel dolgozni méltóságukon alul való és visszavonultak, — ezekkel szemben Hegedüs Lorántnak volt igaza. Többet használ egymaga az országnak munkájával, mint az ország többi nagy közgazdászai és politikusai visszavonulásukkal.

A parlament megérdemli a legnagyobb elismerést akkor, amikor önmegtagadással háttérbe szoritja partikuláris érdekeit és támogatja Hegedüst nagy szanálási munkájában.

Ezen gondolatokkal eltelve, önkéntelenül előtérbe nyomul azon kérdés: miért nem képes a főváros törvényhatósági bizottsága egyetértéssel dolgozni legalább oly gazdasági kérdésekben, melyekben mindenkit csak egy közös érdek vezérelhet.

Ha a dolgok mélyére tekintünk, ugy nincsenek is a törvényhatósági bizottságban oly ellentétes érdekek, mint a parlamentben. Hiszen mindannyian ama nehéz feladattal kivánunk megbirkózni, hogy Budapestet, melynek életképessége eddig nagy Magyarországban rejlett, eredeti nagyságában tovább is fentartsuk és fejlesszük, mert nekünk egy pillanatig sem szabad feladnunk a reményt, hogy Budapest nem Csonka-Magyarország, hanem Nagy-Magyarországnak a fővárosa.

Emellett koncedálom, vannak pártérdekek és pártkérdések is. De ha két részre osztjuk a kérdéseket, ugy a feladatok nagy-nagy tömegével fogunk szemben állni, mely feladatok megoldása tekintetében nem lehetnek eltérők a nézetek. És fogunk találni egy igen kis számu, csip-csup személyes- és pártügyet, amelyeknél a legnagyobb ellentétek is lehetségesek. Miért nem lehetséges ezeket a kérdéseket ketté választani, miért nem lehetséges a fontos kérdések előtérbe helyezésével egyetértést vagy legalább is egy harmonikus együttmüködést, mely eredményes munkálkodás alapfeltétele volna, elérni? Miért kell minden kérdés megvitatásánál a lényegnek háttérbe szorulnia és a jobbról és balról bevetett kisebbszerü ellentétek kidomboritásával a lényeg helyett ezeken rágódni? Miért lehetséges, hogy akkor, amikor objektiv közgazdasági kérdések megvitatása van napirenden és a helyzet végre szemmel láthatólag olyan, hogy a közgyülés valamely közérdekü kérdésben egységes állást foglalhatna, miért lehetséges akkor az egyik oldalról átkiabálni a másik oldalra, „ha helyes is, ha üdvös is, ha szükséges is, ha belepusztulunk is abba, nem fogadjuk el, nem fogadjuk el, mert a tuloldalról jön.“ Amikor objektiv kérdésekről van szó és igazán a közönség érdekében kivánatos volna és fel is merül a kérdés, ne csináljunk felekezeti kérdést ebből, tárgyaljuk a kérdést általánosságban, miért kell arra azt válaszolni, „csakis felekezeti kérdést csinálunk, csakis ezt nézzük,“ és miért kell ehhez mérten állást foglalnunk?

Persze, hogy ez másként legyen, ahhoz az volna szükséges, hogy mindenki Hegedüs Lorántként egy elkeseredett magyar fanatizmusával akarja talpra állitani ezt az országot, akarja talpra állitani Budapestet.

Amikor ezeket és mindazon jelenségeket nézzük, amelyek a közgyülési teremben a pártok szenvedélyes vitái alkalmával lebonyolódnak, akkor azt hinnénk, hogy áthidalhatatlan eltérésekről van szó, s nincs egy pont, ahol megegyezést lehetne találni.

Pedig lehet. Milyen egyértelmüség nyilatkozott meg, amikor a székesfőváros megtisztelte önmagát azzal, hogy *Apponyi* Albertet diszpolgárává választotta. Nem az egyhanguság, amellyel ezen választás történt, hanem az a félreérthetetlen és leplezhetetlen, ez alkalommal minden arcra kiülő őszinte lelkesedés, elismerés, szeretet és megbecsülés, amelyet a közgyülés minden egyes tagja legnagyobb államférfiunk iránt érez, önkéntelenül is azon gondolatot váltják ki, hol vannak tehát az ellentétek, hol van a megegyezés lehetetlensége, amikor Apponyi Albertet bizonyára mindenki követné. Vagy mondhatja-e a jobb oldal, hogy Apponyi nem eléggé keresztény? Mondhatja-e a baloldal, ha igazán az ország érdekeit tekinti, hogy nem vagyok hajlandó liberalizmusomat Apponyi Albert liberalizmusával egyenlő mértékre leszállitani? Mondhatja-e valaki, hogy Apponyi nem volna-e legelkeseredettebb védője a keresztény és nemzeti alapnak és jellegnek, amelyet az országnak meg kell óvnia? És dacára ennek, nem liberális gondolkodásu-e Apponyi? Nem elegendő-e és nem elfogadható-e Apponyi konzervativ liberalizmusa oly alapként, melyre helyezkedni lehet. Talán ujjmutatás ez egy oly bázisra, amelyen a közgyülés munkaképességét helyre lehetne állitani.

A közgyülés munkaképessége természetesen csak akkor állhat helyre, ha a parlamentizmus elve mindenképen megvalósul, ha a bizottságokban való érdemleges munka, amint a parlamentizmus elve megkivánja, nem egy párt munkáját, hanem a fővárosi közönség képviseletének munkáját jelenti.

Ha pedig elkeseredett magyarok fanatikus, becsületes akarása segithet ez országon, segithet Budapesten, ugy azt hiszem, leszünk elegen.

Közgyülés — végkimerülésig

Megfigyelések a multheti közgyüléseken

Mostanában minden másnap közgyülés; vagyis szabatosabban ugy fejezhetnénk ki magunkat, hogy közgyülés — végkimerülésig. Legyünk őszinték, most — már egy hét óta — párviadal folyik a főváros közgyülési termében. A városatya urak viaskodnak az uj adók ellen. Viaskodnak, de kevés eredménynyel. Mivel pedig a városatyák első hallásra nem szavazzák meg ezt a sok fene uj adót, Folkusházy alpolgármester azt eszelte ki ellenük, hogy addig közgyülésezteti őket, mig az utolsó adót is meg nem szavazzák. Már most tessék elképzelni, hogy milyen kemény büntetés ez. Künn a szabadban a leggyönyörübb tavasz mosolyog; az utcasarkon már árulják a friss ibolyát és az emberek a Váci-utcában boldogan szivják tüdőre a parfümözött pesti port, mely sohasem volt olyan bacillusos, mint az idén. Ezalatt pedig a városatya kénytelen délután beballagni az uj városházára és délután 4-től esti kilencig hallgatni, hogy milyen okos ember (pláne adókérdésekben) Baránszky Gyula és milyen pokolian szellemes ember ez a Bohn József és Biber József. No dehát nem is mindegyik városatya birja ki azt a sok beszédet, amit a kollégája beszél. Ennek lehet köszönni, hogy napról-napra több és több ember marad el a közgyülésről. Szombaton délután már csak 42-en voltak. Maga a főpolgármester — polgármester Sipőcz is megunta a szóharcot és nem jött el a szombati közgyülésre. Mivel pedig legalább hatvanhat városatya kell hozzá, hogy a közgyülés egy-egy uj adót megszavazhasson, ennélfogva Folkusházy alpolgármester a szálloda-adó megszavazását kénytelen volt szerdára halasztani.

De nagyon is elkalandoztunk. Elmulasztottuk elmondani, hogy ez az adóvita, a folytatólagos közgyülések és a szürke beszédek végnélküli sora, fölemelő ünneppel kezdődött. A főváros törvényhatósági bizottsága Budapest diszpolgárává választotta gróf Apponyi Albertet, ezt a csudálatos patriárkát, a legkülönb magyart a mai magyarok között. Jelentéktelen háláját rótta le ezzel Budapest közönsége a nagy ember iránt azért, mert a győző Európa előtt megvédelmezte hazáját akkor, amikor mindenki elhagyott bennünket. Szép és megható volt ez az ünnep. Utána a polgármester öt perces szünetet rendelt el, és az öt perces szünet után ismét elkezdődött a végnélküli adóvita szaharája, amelybe mint egy üditő oázis, ékelődött be az az interpelláció, amelyet Pakots József mondott el Zilahi Kiss Jenőről, a forradalmár tanácsnokról. Pakots Zilahi Kiss Jenő egyik, az Uj Nemzedék szerkesztőjéhez intézett levelét olvasta föl. Ez a levél 1918 október elején iródott, amikor még a forradalom hullámai nem ért el Budapestig. A fiatal és zseniális tanácsnok (jelenleg a közoktatási osztály vezetője), azt ajánlja ebben a levélben, hogy alakitsák meg a Nemzeti Tanácsot, szekularizálják a papi birtokokat; töröljék el a cimeket; szocializálják a közüzemeket és államositsák az iskolákat. Még sok egyéb volt ebben a levélben. De hát ez mind — amint emlitettük, még 1918 októberében történt. Most szakitsunk le néhány száz lapot a naptárról, lépjünk át a multból napjainkba és itt találjuk Zilahi Kiss-t a konstruktiv párt szélső csatárjaként, amint Szent György lovagként küzd a destrukció sárkánya ellen. Kemény legény; pardont nem ismer. Ha valaki zsidó, vagy forradalmár volt, annak nincs helye többé sem az ügyosztályában, sem a tanitótestületben. A régi forradalmárok közül csak egy embert hagyott meg a tanügyi osztályban: önmagát. Neki azonban nagy mentsége, hogy megtérő bünös. Amilyen kitünő forradalmár volt 1918-ban, olyan kitünő ellenforradalmár ma. Teljesen szakitott a destrukcióval. És hogy mennyire konstruktiv mostanában, mutatja az, hogy a tanitókhoz nagy márciusi beszédet intézett, amelyben kifejtette, hogy a taniónak ugy kell nevelni a tanitványát, hogy a gyerek folyton azt duruzsolja a szülei fülébe, hogy ne olvassanak destruktiv ujságot. Azt hisszük, hogy Zilahi Kiss Jenő ebben a beszédében tulajdonképpen hazabeszélt; ugy okoskodván, hogy ha a gyerekek duruzsolása következtében a szülők csakugyan nem olvasnak destruktiv lapot, akkor nem fogják elolvasni azt az 1918. november 7-én megjelent lapot sem, amelyben a tanácsnok bácsi örökbecsü forradalmi kiáltványa megjelent. Egyébként csodáljuk, hogy ez a snajdig tanácsnok Pakots interpellációja után nem állott föl a közgyülésben és nem tartott vala ilyenforma beszédet:

— Uraim! Azt a bizonyos levelet Zilahi Kiss Jenő segédfogalmazó irta. A segédfogalmazó ur elmeszüleményeért Zilahi Kiss Jenő tanácsnok nem vállal felelősséget.

Egyébként higyjék el, hogy ez a Zilahi Kiss-ügy csak Kissnek nagy ügy és magát a polgárságot ennél sokkalta jobban érdekli, hogy a főváros pénzügyi osztályának érdemes vezetője: Csupor József tanácsnok, Csupor szerint 220, mások szerint 300-nál is több milliónyi uj adót akar a szőnyegen levő nyolc uj adó segitségével kiszedni a polgárság zsebéből. Hiszen jól tudjuk, hogy kell a pénz, mert a főváros háztartása nagyon beteg. Hogy milyen beteg, az mutatja legjobban, hogy a háztartás rendbehozására Csupor József tanácsnokot a kórházi ügyek éléről hozták át a pénzügyi osztályba. De ha már olyan nagy a baj, hogy specialistára van szükség, akkor miért nem hivták meg a beteghez Szabó Sándort, a tiszti főorvost?

Legolcsóbban

kaphatók az összes füszer- és csemege-áruk, borok, italok, élelmicikkek stb. az

Élestár

fiókjaiban

V., Fürdő utca 5. sz.
II., Margit-körut 5/a.
VII., Klauzál-utca 26.

KORNIS KERESKEDELMI R.-T.

BUDAPEST ANDRÁSSY-UT 2. SZÁM. TELEF. 87-80

Ajáni budapesti raktárról azonnali szállitásra a legolcsóbb napi árakon: raffiát, kokusz-olajzsirsavat, paraffint, miragyertyákat, keményitőt, kénrudat, fibriszt stb.

Fullánkok

...

Jubilál

a Fővárosi Hirlappal együtt ez a rovat is. Az első számtól a mai számig szinte kivétel nélkül három kis témáról beszéltek ugyanezek a jellegzetes kurziv betük. És nem maradt ki szinte egyikből sem a fullánk, amely soha sem érintett érdemetlent. Körülbelül másfélezer Fullánk jelent meg a jubileumig, de ennek a rovatnak mégis csak a népszerüsége növekedett, nem pedig az ellenségeinek a száma. Ha valakit itt ezekben a kerekvágásu betükben pellengérre állitottunk is, mindig a jóindulatu humor pellengére volt az. Barátaink, jóembereink akárhányszor szintén nem menekedtek meg ettől a pellengértől, félszegségeik idejuttatták őket, sőt van ennek a rovatnak bizonyos exkluziv jellege, mert a gonosztevők, a becstelenek, a rosszakaratuak nem tarthatnak igényt a bebocsáttatásra. Csak jólnevelt, jómodoru, tisztakezü urak szoktak itt megjelenni. De ma ünnep van, elengedjük a jubiláris alkalomból, hogy a fullánkra itéltek tizesztendős tábora felvonuljon előttünk. Csendben ünnepelünk és a másfélezer fullánk elitéltjeinek mindegyszálig amnesztiát adunk. Ma béküljünk ki egymással, szoritsunk kezet, mert tiz esztendő óta ez az első Fullánk, amelyből hiányzik a fullánk. S ha a mondat után pontot tettünk, nem állunk jót semmiért: ott következik a második évtized.

Lakást épiteni

mindenki akar. Az állam is, a főváros is, de nem tud. Ha tehát jön valaki, akinek ötlete van a lakásépitéshez, ha a terv életrevaló, kivihető, akkor mindenkinek melléje kell állani. Persze, semmi esetre sem lehet számitani arra, hogy a lakásépités majd a háziuraknak is inyére lesz. Nem, a háziuraknak nincs uj házakra szükségük, még akkor se, ha már majd fél-Budapest az utcán, sátrakban fog lakni. A háziuraknak nem a lakásinség megoldása az érdekük, ellenkezőleg, minél nagyobb lakásinség felidézése és pedig szabad felmondási és stajgerolási joggal egybekötve. No persze, ez egészen természetes. Már meg is inditották a háborut és gáztámadást intéznek mindazok ellen, akikről fel tudják tételezni, hogy egy-két lakással enyhiteni fogják a lakásmizériákat. Ebből az esetből azonban külön tanulságokat is lehet levonni arról, hogy — amit magunk sem igen hittünk — milyen megokolatlan sirásokat visznek véghez a háziurak. Hiszen tetszik tudni, hogy a háboruhoz pénz kell. Sok pénz. Pláne az ilyen ellenszenves háboruhoz, amelyet a lakásinségesek ellen viv meg az ember. Ha pedig a háziuraknak annyi pénzük van, hogy háborut is tudnak viselni és ahogyan mi látjuk a dolgot, elég drága munkiót használnak, akkor igazán ne sirjanak többet a fülünkbe, hogy nem tudnak megélni.

Sokkal jobb,

hogy Apponyi nem volt ott a közgyülésen, amely őt diszpolgárává választotta. Sokkal jobb igy, hiszen ennek a klasszikusan nemes államférfiunak elég keserüsége van az életben, minek még jobban elkeseriteni. Mert elkeseredett volna, ha ezt a léleknélküliséget látja, amelyet a közgyülés egy része — nomina sunt odiosa — tanusitott. Két szép és lelkes beszéd, néhány lelkes ember, a többinek azonban ott ült az arcán a kérdés: hát még ez az Apponyi is nagy ember? De láttuk ezeken az arcokon a feleletet is: én vagyok ebben az országban az egyetlen nagy ember. No lesz is belőlük diszpolgár — egész biztosan.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
Vasár- és ünnepnap d. u. fél 4 és minden este fél 7 órakor
MYRIAM BARKA
és a nagyszerü márciusi müsor

Öt millió vigalmi adó

Bevétel január és február hónapokban

A pesti közönség biztosan észre sem vette, talán azt sem tudják az emberek, hogy ilyen is van. Hiszen a vigalmi adó már benne van a szinházjegy árában és a mulatságok, meg a kártya és a lóverseny árában, nem adnak róla külön elszámolást, mint a fizetőpincér a luxusadóról. Az ilyen adó nem fáj, nem törődik vele senki, nem is igazi adó, legalább is senki se tudja, vagy nem is tőrödik vele, hogy mikor szinházjegyet vált, vigalmi adót fizet, meg azzal sem törődik, hogy ha kártyát vesz a kezébe: vigalmi adót fizet. Ez az adó nem fáj és nem rontja el a szórakozást és nem zavarja ugy meg a munka utáni élvezetet, mint a luxusadó, amelyet lépten-nyomon oda kennek a pesti vendég orrához, hogy nesze, itt van, fizess luxusadót.

Tulajdonképpen magát az adó szót kellene eltörölni és akkor nem is fájna és nem is esne senkinek se nehezére az adófizetés. Magát az adót azért meg kell hagyni minden megfogható és alkalmas formában. Hiszen a legutolsó kimutatás arról számol be, hogy *Budapest székesfőváros ez év első két hónapjában 5 millió koronát vett be vigalmi adóban.*

Ami azt jelenti, hogy *Budapest ebben a két hónapban kimondhatatlan sok milliót költött „vigalomra"*. Abban a két hónapban, amikor a pénz szüke kezdődött, a boltokban nem jelentkeztek a vevők, a vásáresarnokban este nyugodtan összepakolhatták az árusok a reggeli portéka háromnegyedrészét, a kereskedőknek a nyakukon maradt a sok megrendelt áru és Budapest a költekezésben kezdett tartózkodóan viselkedni.

Ugynevezett olcsósági hullámot vártak az emberek és egyre várnak még most is az olcsósági hullámra. Akinek már kétszer forditották ki és be a ruháját, az nem csináltatott ujat, mert várta a szövet árának a csökkenését. Akinek már nem volt talp az utolsó cipőjén, csak lyuk mellett lyuk, nem csináltatott uj cipőt, mert várta a bőr árának a leszállitását. Zsirt, lisztet, cukrot, husi és minden egyéb holmit alig vásárolt a pesti ember, csak éppen a legszükségesebbeket, ami nélkülözhetetlen, mert drágának tartotta és azt tartotta, hogy *holnap ugy is olcsóbb lesz.* A bankok nem adtak pénzt, mert a bankoknak sem volt. A kereskedők nem fizettek hitelezőiknek, mert a vevőközönség se fizette ki a tartozását. *Mindenki magánál tartotta a pénzt, már akinek volt és mindenki visszatartotta a pénzét.* Általában azt lehet mondani, hogy pénzszüke volt, még a jómódu embereknél is. Hiszen a jómódu emberek azelőtt butort, képeket, szőnyeget, ékszert, könyvet vásároltak és ezalatt az idő alatt a jómódu ember se vásárolt semmit.

És ugyanakkor *vigalmi adóban 5 millió korona* gyül össze a főváros pénztárában, két ilyen „rossz" hónap alatt.

Igazán nem lehet tudni, hogy jókedvükben, vagy rosszkedvükben vigadnak hát a pesti emberek? Vajjon azért nőtt 5 millió koronára két hónap vigalmi adója, mert mindenkit megrémitett és kétségbeejtett a pénzszükös állapot és a könnyelmü Budapest „elvigadta" szokott, gőgös nemtörődömségével utolsó fillérjét is? Azt gondolták talán az emberek, hogy egyéb ugy sincs ebből a szegény földi életből, mint a „vigalom" és a szórakozás, hát még többet mulattak, mint azelőtt?...

Mindenesetre meglepően hat, hogy a pénzvilágnak ebben a beteg és agóniában szenvedő két hónapjában a vigalmi adó 5 millió koronára növekedett.

De a pénzszüke és a pénzvilág agóniája még most is tart. Sőt egyre komolyabb és komolyabb lesz a beteg, akinek már aggasztó az állapota. És ha körüljárjuk a budapesti szinházakat, a mulatóhelyeket, ha kimegyünk az ügetőversenyre, ha érdeklődünk a kártyagyárban: még mindig azt látjuk, amit ezelőtt. *Budapest, a könnyelmü, léha, szegény és nyomorgó Budapest egyre ugy él, mint az elmult esztendők boldog idején, amikor még könnyen dőlt a pénz a kézhez, csak éppen ki kellett nyulni utána.* A szinházakba napokkal előre kell jegyet váltani. A versenypályán nem lehet mozogni a tengernyi népáradatban, a mozik, a szórakozóhelyek nézőtere minden előadásra megtelik... A pesti ember várja az olcsósági hullámot és minden reggel és minden este remegő izgalommal vizsgálja a kirakatokban az árakat, meg a csarnoki kofák és árusok holmija elé kitett árakat, közben pedig éppen ugy él, mint azelőtt. Szórakozásra mindenkinek telik, még annak is, aki nem fizeti a tartozásait, vagy tovább viseli a lyukas cipőjét, vagy ujra átfordittatja a kifordított ruháját, mert a szórakozásnál nem várnak olcsósági hullámot az emberek. *Sőt a szórakozás egyre drágul.* A magánszinházak most akarják ujra felemelni a helyárakat, a mozisok is áremelésre készülnek, *a vigalmi adó is ezzel együtt növekedni fog.*

Két ugynevezett „rossz" hónap vigalmi adó statisztikája után kiváncsian várjuk a főváros márciusi vigalmi adó kimutatását. A március a pénzvilágban sokkal szomorubb februárnál és januárnál, sőt a kettőnél együttvéve is.

Mégis egész bizonyosra vehető, hogy *a budapestiek vigalmi adója nem csökkent.* A farsangnak ugyan már vége van és a farsangi bálok és mulatságok vigalmi adója nagyon sokat tett ki, de ez nem jelent semmit. Budapest farsang után is mulat, mint ahogy farsang előtt is mulatott, jóban és rosszban, télen és nyáron át. Hátha még egyszerre *ujra megindul a pénz* és ujra ott forgolódik majd a kereskedelemben... Egyetlen hónapban lesz 5 millió korona vigalmi adójövedelme Budapest székesfővárosának...

Három milliós haszon egy meg nem kötött üzleten

A szokol és az utca-kövezés — A főváros maga gyártja az aszfaltot

A főváros nem foglalkozik ugyan valutaüzlettel, de a magyar korona javulása és az idegen valuták romlása révén mégis sok előnyhöz jutott. Igy elsősorban a főváros külföldi kölcsöneire gondolunk. E sorok irójának módjában volt iklódi Szabó Jánossal, a nemzetgyülés pénzügyi bizottságának előadójával beszélni, aki elmondta, hogy Magyarország francia adósságai körülbelül 400 millió frankot tesznek ki, amely a francia egyezmény benyujtásának napján mintegy tizenhárom milliárd koronát reprezentált. Rá egy hétre adósságunk egy milliárddal olvadt le, mert a négyszáz millió frank ekkor már csak tizenkét milliárd koronát ért. Miután a főváros a franciáknak egyik legnagyobb adósa, Budapest szempontjából igen nagy fontosságu a korona áremelkedése.

De a korona áremelkedése és az idegen valuták sülyedése más területen is igen áldásos eredményeket mutat. Igy elsősorban a fa beszerzésénél van ennek rendkivüli jelentősége, hiszen tüzelőfát, épületfát mind Cseh-Szlovákiából kell hoznunk és szokollal fizetnünk.

Érdekes eset történt a főváros kőanyagbeszerzésénél. Budapest utai le vannak romolva a végletekig, ezt számtalanszor módjában van konstatálni nemcsak a gyalogjáróknak, de azoknak is, akik autón száguldanak. A főváros ugyan el van látva tartalékanyaggal, de az anyagbeszerzés még sem szünetelhet. Először tehát a hazai bazalt-bányákhoz fordult az illetékes ügyosztály. Szomoruan és megrovásként jegyezzük fel, hogy a hazai bányák még csak azzal sem erőltették meg magukat, hogy árajánlatot tettek volna.

Nem volt tehát más mód, minthogy cseh bányáktól kérjen ajánlatot a főváros, de az innen beszerzendő kőanyagot rendkivül megdrágitotta az, hogy szokolban kellett volna fizetni, a szokol árfolyama pedig igen magas volt. Várni kellett tehát, mert ezeket a magas árfolyamokat megfizetni nem lehetett. Közben a szokol meggondolta magát és leszállt a magas lóról. A napokban aztán Fock tanácsnok elővétette az ügyosztályban a cseh árajánlatot és az ennek az alapján megejtett számadásokat. Ujra átszámitották a valutát és kiderült, hogy a főváros kerek három milliót keresett azon, hogy nem kötött meg egy üzletet.

Most azután tovább várnak, hátha még többet lehet keresni az üzlet meg nem kötésén. Könnyen megtehetik, mert a főváros gondossága milliókat érő

tartalékot gyüjtött össze, amig ezzel dolgozni tudnak, addig ám hadd zuhanjon a szokol egészen addig, amig Hegedüs pénzügyminiszter várja, vagyis amig egy szokolt adnak egy koronáért. Ha addig eltart a tartalék, akkor sok milliót takarit meg a főváros.

Egyébként a magas árak arra kényszeritik a fővárost, hogy amit lehet, házi munkában végezzen el. Az aszfaltgyárak ajánlata is olyan magas volt, hogy a javitási munkálatokat ma már kivétel nélkül maga a főváros végzi. Legutóbb a Koronaherceg-utca aszfaltját javitották meg, ez idő szerint pedig az Eksü-téren folyik a munka. Miután a vállalkozókat nem lehet megfizetni, a főváros külföldön szerzett be bitument és maga állitja elő az aszfaltot.

A főváros és a valuta-lavina

Mi lesz a főváros arany-kölcsöneivel?

A nagy valutazuhanást nem csak a börzén lesik szivszorongva, hanem a városházán is. A dolog ugy áll, hogy a fővárosnak jelentékeny külföldi adósságai, ugynevezett arany-kölcsönei vannak, amelyeket, ha majd itt lesz az ideje, arany frankokban, arany font-sterlingekben és arany márkákban kell törleszteni. A háboru ideje alatt, amikor ellenséges államok követeléseit nem törlesztettük, az anuitások halmozódtak, egyidejüleg pedig a külföldi valuták — mint ismeretes — a magyar koronával szemben értékben hihetetlen módon emelkedtek, ugy, hogy az aranyban fizetendő külföldi adósság — mint *Csupor* József tanácsnok, a pénzügyi osztály vezetője a minap a főváros közgyülésén kijelentette — magyar koronára átszámitva, meghaladja a másfél milliárdot. Mikor azonban Csupor tanácsnok ezt az érdekes kijelentést tette, akkor még a francia frankot 32 koronával, a márkát 9 koronával és a font sterlinget pedig kétezerrel adták és vették a pesti börzén. Ma azonban az angol font már ezer körül jár, a márka leszállott 4·60 koronára, a francia frankot pedig ma még 19 koronával jegyezték, de egészen bizonyos, hogy adják még olcsóbban is. Mivel nem messze van már az ideje annak, hogy a külföldi valuták kurzusa a felére esik, kétségtelen, hogy néhány nap alatt a főváros külföldi adóssága a felére száll le. Két héttel ezelőtt még másfél milliárddal tartozott Budapest a külföldnek, ma már csak 7—800 millióval.

A főváros háztartása szempontjából tehát óriási jelentősége van ennek az áresésnek. Mivel a francia adósságok törlesztésére — mint *Hegedüs* pénzügyminiszter a *Fővárosi Hirlap* mult heti számában kijelentette — *hét* esztendőt kapunk, ennélfogva abban az esetben, ha a külföldi valuták megmaradtak volna azokban a régiókban, amelyekben januárban ragyogtak, akkor a főváros budgetjébe hét esztendőn keresztül évenkint körülbelül 215 millió koronát kellett volna fölvenni a külföldi adósságok törlesztésére. Ez az évi tehertétel már a mai valuta-kurzusok mellett is mintegy százhusz millió koronára csökkent. A városházán természetesen tovább figyelik a kurzusok esését és remélik, hogy a megindult lavina egyhamar nem áll meg.

A nagy valuta-lavina természetesen elgázolt néhány tranzakciós tervet is, amelyet külföldi pénzek segitségével és a fővárossal kapcsolatban akartak nyélbe ütni élelmes vállalkozók. *Sipöcz* Jenő polgármester csak a minap vallotta be egy interjuban, hogy egészen elhalmozzák külföldi kölcsönajánlatokkal. A tanács ezek közül az ajánlatok közül természetesen ki fogja választani a legelőnyösebbet. Az ajánlatok legtöbbje, amelyekről a polgármester szólott, legelső sorban a villamos vasutakra vonatkoztak. Volt egy francia pénzcsoport, mely a főváros fürdőit akarta bérbe venni. És hogy ez a terv nem realizálódott: azon mult, hogy az utolsó pillanatban beleszólott a dologba a politika. A francia kormány nem engedte meg, hogy a szóban forgó bank tőkét invesztáljon Magyarországon.

De ha ilyen tempóban esik a valuta, akkor nem csak az import-cikkeknek az árai fognak leszállani, de természetesen le kell szállitani azoknak a szolgáltatásoknak az árait is, amelyeknek előállitásához import árukat használtunk. Ha felére esik a szokol és a márka kurzusa, akkor felére kell esnie a külföldi szénnek is, ami föltétlenül magával hozza a gáz- és villany-árak leszállitását. Olcsóbb lesz a közlekedés és olcsóbb lesz a fürdő. Ime ez lesz az első hatása a valuta-lavinának.

A hazafiatlan gömbvas

A főváros nem akar Biedermann-affért

A gömbvas igen nagy nevezetességre tett szert a háboru alatt. Nevezetesen gömbvas nélkül nem lehet épiteni és gömbvas egyáltalán nem volt kapható. Ami ebből a fontos anyagból az osztrák-magyar monarchia területén volt, azt mind összeszedte a hadvezetőség, amelynek a védőmüvek épitéséhez volt rá szüksége. Budapestet egy időben szintén ilyen védőmüvekkel vették körül, majd mikor az ellenség többé nem veszélyeztette nemcsak Budapestet, de az ország határait sem, akkor a védőmüveket lerombolták és a gömbvasat, amelyet akkor már aranyért sem lehetett kapni, beraktározták. A főváros nem egyszer kért, könyörgött, hogy csak annyit adjanak, amennyiből egy-két düledező és veszedelemmel fenyegető partfalat rendbe lehetne hozni. De nem kapott.

Ez volt a gömbvas karriérjének a teteje, mert az összeomlás után már nem volt ennyire rátartós. Lassankint kapható is lett, most azonban megint hazafiatlan dolgokkal kell megvádolni a gömbvasat. Német ajánlatok érkeznek ugyanis a városházára és ez ajánlatok szerint a németek 19 koronás egységárak mellett volnának hajlandók gömbvasat szállitani, mig a hazai gömbvasért 23 koronás egységárakat követelnek. A fővárosnak most van egy kis ideje a gondolkodásra, mert csak a napokban szállitott a Rimamurányi három vaggon gömbvasat, ami eltart egy ideig. Ez idő alatt meg kell fontolni, hogy érdemes-e, szabad-e a 4 koronás árkülönbség miatt a külföldre menni és mellőzni a hazai ipart. Sok 4 korona mindenesetre sokra megy, de a főváros tanácsa attól is fél, nehogy a városházán is Biedermann-hecceket lehessen csinálni.

Értesülésünk szerint azonban a főváros ahhoz a módszerhez kiván folyamodni, hogy megkisérli a hazai áraknak a leszoritását. Itt van kéznél a német árajánlat, tudja meg a magyar ipar, hogy ha az árakat nem hajlandó önként leszoritani, akkor a főváros, amely minden fillérrel köteles a mai viszonyok között takarékoskodni, kénytelen lesz külföldre menni és szükségleteit ott beszerezni. A kérdésbe valószinüleg az Árvizsgáló Bizottságnak is beleszólása lesz, annál is inkább, mert neki is kötelessége, hogy a magyar ipart versenyképessé tegye — ha az iparosok akarata ellenére is — a külföldi iparral.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Igazgató KÖNYÖT ÉS TÁRSA
Vasárnap, március 27-én délután 1/2 4 órakor
MEGNYITÓ ELŐADÁS
Este 7 órakor
NAGY DISZELŐADÁS
Husvét hétfőn 2 előadás, d. u 1/2 4 órakor és este 7 órakor.
Minden csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap d. u. 1/2 4 órakor
NAGY CSALÁDI GYERMEK-ELŐADÁS
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig délután 3 órától

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
DAMANGAL, A SARGA ÖRDÖG
bünügyi regény 6 felv.
A HÁZASÉLET GYÖNYÖREI
amerikai burleszk 2 felv.
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától)
Előadások kezdete hétköznap: 5, 7, 9. Vasár- és ünnepnap 3, 5, 7, 9 ó.

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

Események

I. évfolyam, 1. szám. Meghatottan vesszük a kezünkbe a mai jubiláris alkalomból a Fővárosi Hirlap-nak azt a számát, amelyen igen egyszerüen ez áll: I. évfolyam, 1. szám. Végiglapozunk a sulyos ujságszámon és mindenekelőtt azt állapitjuk meg, hogy akkor még volt papir és pedig olcsó volt. Aztán jönnek a cikkek... gondolatok, emberek vonulnak el előttünk. Vezércikk Nagy-Budapestről, amelytől talán sohasem álltunk olyan távol, mint ma. Fullánk a Wekerle-telepről, a szigetet bérlő, szállodát épitő grófról és a Górcsöves Lujza nagyságáról, akihez azóta annyiszor, de annyiszor tért vissza az ujságiró tolla. Hatalmas kritika Budapest pénzügyi politikájáról. Az ilyesmi is feleslegessé vált azóta, mert hiszen Budapestnek ma nincs többé pénzügyi politikája. A fővárosi törvény reviziójáról kör-interju, amelyben nyilatkoznak: dr. Platthy György, dr. Glücksthal Samu, dr. Vázsonyi Vilmos, Márkus Miksa, Heltai Ferenc és dr. Springer Ferenc. Egészen csinos névsor, csupa érték, és vajjon össze lehetne-e ma annyi okosságot gyüjteni, mint akkor ezek mondtak? Az ügyosztályokat vezető tanácsnokok is nyilatkoznak a programmjukról. A nevek? Antal Gyula, Buzay Károly, Déri Ferenc, gróf Festetich Géza, Rényi Dezső és dr. Vita Emil. Ma csak Rényi Dezső ül már a városházán. A többit elsodorta a nagy szélvész, vagy jóelőre elköltöztek az élők világából. Érdekes olvasmány ma a Fővárosi Hirlap első száma, de még érdekesebb végiggondolni azt, amin ennek a számnak a megjelenése óta keresztülmentünk és keresztülment a Fővárosi Hirlap, amely ime tiz év után ugyanazzal a függetlenséggel, ugyanazzal a kedvvel, a város iránt való szeretettel köszönti az olvasót.

A mozi-háboru. Az elmult hét a mozgószinházak nagy háborujának jegyében folyt le. A politikai események, a külföld szenzációi, mind eltörpültek amellett az esemény mellett, amelyet a mozikról szóló kormányrendelet idézett fel. A harc — ezt előre meg kell állapitani — rendkivüli felkészültséggel folyt. *Rassay* Károly nemzetgyülési képviselő hatalmas jogi tudással felépitett, szenzációkban bővelkedő pompás beszéde páratlan hatást gyakorolt és aki nem tudta volna, hogy itt nem nehány mozgótulajdonos egyéni érdekéről, hanem sokkal mélyebben szántó veszedelemről van szó, ebből a kiváló beszédből mindenkinek meg kellett érezni, hogy itt mindnyájunk érdeke közös azokéval, akik momentán jogaik védelméért küzdenek. Az érdeklődés, amelyet a harc kiváltott, tehát nem pusztán a mozi népszerüségének köszönhető, hanem legelső sorban annak, hogy a közönségben feléledt a jogérzék és mindenki egyformán tiltakozik még a gondolat ellen is, hogy bizonyos engedélyek meg nem hosszabbitásának ürügye alatt emberek élete munkájának eredményét, sokszor egész vagyonát vegyék el minden kártérités nélkül. Hiszen a mozi értéke nem a székekben és a lepedőben rejlik, még nem is a diszes portálékban és pompásan kiképzett falakban, hanem sokszor egy névben, amelyet évtizeden át való drága reklammal és céltudatos munkával növeltek vonzóvá. Ma azonban, amikor a megvivott harc eredményeként a kormány engedékenységre hajlandó, bizni kell abban, hogy emberek vagyonában nem kivánnak kárt tenni és nem renditik meg a hitet a társadalomban, amely a kommün letörése óta abban a biztonságban él, hogy becsülettel szerzett vagyonát senki el nem akarja és el nem fogja venni.

Lehet és kell épiteni. Eddig csak azt hallottuk kormánytól és fővárostól, és mindenkitől, hogy épiteni nem lehet, mert nincs pénz és nincs épitőanyag; de nem tagadta senki, — az érdekelt háztulajdonosokat kivéve, — hogy nincs szükség épitkezésre. Sőt erről nem is vitatko-

zott senki, mert erre érvek nincsenek, legföllebb szofizmákkal lehet dolgozni. Hogy épiteni kell, azt semmi jobban nem bizonyitja, mint hogy vasárnap az *Országos Lakásépitő Nagybizottság* ülésén három miniszter volt jelen és nagy érdeklődéssel kisérték a felszólalásokat, de legfőként *Heltai* Béla vezérigazgató konkrét tervét. *Hogy a főváros távollétével tündökölt, annak nincs más jelentősége, mint az a ritka hidegvérüség, amelylyel a tanács a közérdekü és praktikus dolgokkal szemben viselkedik.* Pedig *Heltai* Béla előadása rendkivül tanulságos volt. Mindenekelőtt adatokkal bizonyitotta be azt, amit eddig mindenki tagadott, nevezetesen, hogy *van épitő-anyagunk.* Ezek után az épitkezés tulajdonképen pénzkérdéssé zsugorodott, amelynek megoldására szintén konkrét terve van a Nagybizottságnak. Eloszlanék a pénzügyi nehézség, ha a pénzügyminiszter garanciát vállalna egy két-milliárdos külföldi hitelért. Fedezetül a teherbiró lakosságra 10—60 százalékos progresszív lakásépitési adót kellene kiróni. Ebben az esetben nem lenne semmi akadálya annak, hogy 20—25.000 kislakás épüljön, ami nem csak a hajléktalanok elhelyezkedését tenné lehetővé, de beteljesednék ezáltal a háziurak szivevágya is: a *lakásforgalom szabaddátétele.* Érdemesnek tartjuk közölni az *Országos Lakásépitő Nagybizottság* tisztikarának és választmányának teljes névsorát.

Az elnöki tiszt betöltését akkorra hagyták, amikor majd a külföldön való orientálódás megmutatja, hogy mely név legalkalmasabb. Társelnökök lettek: dr. Bárczy István volt igazságügyminiszter, Giesswein Sándor pápai prelátus, képviselő, Huszár Károly volt miniszterelnök, dr. Kenéz Béla, a nemzetgyülés alelnöke, Sréter István volt honvédelmi miniszter, gróf Széchenyi Viktor képviselő, báró Szterényi József volt kereskedelmi miniszter. Ügyvezető igazgató: Heltai Béla. Előadó: dr. Orbók Attila képviselő. Jogtanácsos: dr. Csernyánszky Aladár ny. kuriai biró. Titkár: Pogány Béla. A választmány tagjai: Balla Aladár képviselő, dr. Barla Szabó József képviselő, dr. Bródy Ernő képviselő, B. Virágh Géza szerkesztő, Dacsó Emil szerkesztő, Doby Andor szerkesztő, Dömötör Mihály volt belügyminiszter, Erődi Harrach Béla képviselő, Fóthy Vilmos főv. biz. tag, Frühwirth Mátyás képviselő, dr. Hentz Károly képviselő, Iklódi Szabó János képviselő, Jaczkó Pál főv. biz. tag, Kolozsi Endre képviselő, dr. Kósa Miklós szerkesztő, Lechner Jenő müépitész, Mahunka Imre képviselő, Magyar Miklós igazgató, dr. Márkus Jenő min. tanácsos, vezérigazgató, Medvegy Elemér müépitész, Meskó Zoltán volt belügyi államtitkár, Nagy István főv. biz. tag, Pajor Mátyás igazgató, Pásztor Mihály szerkesztő, Radó Richard szerkesztő, dr. Rassay Károly volt államtitkár, Róbert Emil képviselő, dr. Rósa Ferenc ügyvéd, Salgó Ignác szerkesztő, Sándor Mihály szerkesztő, dr. Schweiger Béla ügyvéd, Seifert Károly főmérnök, Stadler Nándor, Szilágyi Lajos képviselő, Schwét Henrik szerkesztő, Stricker Gyula épitész, Sümegi Vilmos lapkiadó, Szabó Károly szerkesztő, Szijj Bálint képviselő, Szilágyi Miklós főszerkesztő, Tomori Jenő képviselő, Turi Béla képviselő, Ugron Gábor volt belügyminiszter.

Milotay István pöre Zilahi Kiss tanácsnok ellen. Milotay István nemzetgyülési képviselő, a Magyarság főszerkesztője, rágalmazásért bepörölte Zilahi Kiss Jenő tanácsnokot, a közoktatási ügyosztály agilitásáról hires vezetőjét. Az ember önkéntelenül arra gondol, hogy az affér magját Zilahi Kiss tanácsnoknak a legutóbb napvilágra került forradalmi levele alkotja. Ez a levél ugyanis az Uj Nemzedék-ben jelent meg annak idején és az Uj Nemzedéket akkor Milotay István szerkesztette. Affér azonban a levél ujabb felszinre kerülése miatt nincsen Milotay és Zilahi Kiss között, mert hiszen kétségtelen, hogy az Uj Nemzedék régi évfolyamaiból másnak is igen könnyü volt kikeresni a forradalmi hévvel szinte tulfütött levelet. Zilahi Kiss tanácsnok azonban mindezek dacára nagyon fel van ingerülve Milotay István nemzetgyülési képviselő ellen és ennek az ingerültségének nemrégiben egy gyülésen is hangot adott, bár csak közbeszólás formájában, amely közbeszólás igy hangzott:

— Milotay az Éber pénzén csinálja a Magyarságot!

Milotay István azt mondja, hogy Éber Antalnak semmi köze sincs a Magyarság-hoz és politikai erkölcstelenségnek tartaná, ha azt a politikát, amelyet ma a Magyarság folytat, Éber Antal anyagi támogatásával csinálná. Ez az oka annak, hogy Zilahi Kiss Jenő tanácsnok ellen rágalmazásért feljelentést tett. A tárgyalás elé a városházán nagy érdeklődéssel tekintenek.

Borvendég főjegyző üdülése. Borvendég Ferenc főjegyző a háboru alatt és után példátlan munkát végzett a vizvezetéki és világitási ügyosztály élén, ahol a legnagyobb küzdelmet folytatta szénért és mindenért, amire a termelésnél szükség volt. Idegeit ez a harc a végletekig kimeritette, ráadásul hálából ezért a munkáért a keresztény községi párt Zilahi Kiss Jenőt választotta meg tanácsnoknak. Borvendég ezenkivül makacs légcsőhurutot is kapott és igy kénytelen volt szabadságra menni. Hat hét óta keresi a gyógyulást, mig most Balatonfüredre utazott üdülésre, ahonnan remélhetőleg egészségesen fog visszatérni.

Adó. Ebben az esztendőben ugy látszik jobb aratása van az adószedésnek, mint tavaly volt. Állami adókban az idén az év első két hónapjában 61.5 millió koronával; városi adókban pedig 48.4 millió koronával folyt be több, mint a mult év első két hónapjában. Érdekes, hogy például hadinyereség-adóban a folyó év első két hónapjában 18 millió korona, tavaly csak 4.7 millió korona folyt be. Az év első két hónapjában

	az idén	tavaly
Községi adóban	25.2 millió K	8.3 millió K
Házbérkrajcárban	11.0 „ „	1.9 „ „
Telekértékadóban	8.9 „ „	— „ „
Telekátirási dijban	1.4 „ „	0.7 „ „
Pezsgőadóban	2.8 „ „	1.1 „ „
Vigalmi adóban	8.7 „ „	1.1 „ „

folyt be.

A „Corso"-ban a szezón elején oly nagy sikert aratott „Ötödik osztály" cimü diáktörténet kerül előadásra. Balogh Béla, a Star főrendezője zseniális mesterműve ez a könnyekig megindító ifjusági regény, melynek főszerepeit a közönség kedvencei: Loth Ila, Latabár, Ujváry, Verebes Ernő és Papir Miklós játsszák.

Várszinház e heti müsora: Szerda: Tündérek a földön (a Turul-szövetség előadása). Csütörtök: A samárjai asszony. Pénteken és szombaton nincs előadás. Vasárnap délután: A kis lord; este: Bün és bünhődés. Hétfő délután: A gólya; este: Bün és bünhődés.

„Simplicia" a Royal-Apollóban. A Royal-Apolló e heti müsorán Joe Maynak, a hirneves német filmrendezőnek talán legsikerültebbnek mondható ezidei filmalakitása szerepel: a „Simplicia", amelynek női főszerepét a szépséges Eva May alakitja. Technikailag, épitőművészetileg és szinpadilag tüneményesen szép és minden részletében stilszerü a darab. Megelőzi ezt egy kacagtató Chaplin-burleszk „Tüz van!" cimen. Az előadások köznapokon és vasárnapon egyformán 4, 6 és 8 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

„A fehér ördög rabszolgái" az Omniában és a Tivoliban. A Xa-Xa állandóan zsufolt széksorok előtt pergett le az eddigi előadásokon s a közönség kifogyhatatlan érdeklődéssel figyelte a vakmerő és folyton növekvő izgalmakkal telitett játékot. A második rész, amelynek „A fehér ördög rabszolgái" a cime, lélekzetelfojtó látványok ujabb sorozata. Az Omnia előadásai köznapokon 1/25, 1/27 és 1/49, vasárnapon 1/24, 1/46, 7 és 1/29 órakor, mig a Tivoli előadásai köznapokon 1/25, 1/27 és 1/49 órakor, vasárnapokon 4, 3/46, 1/28 és 9 órakor kezdődnek. Omnia jegyei Bárdnál is.

A Fővárosi Cirkusz vasárnap, március hó 27-én nyitja meg kapuit. Az igazgatóság oly szenzációs müsort állitott össze, amelyhez hasonlót a háboru kezdete óta a közönségnek nem volt alkalma látni.

Megcsodálják a lábát az utcán, a társaságban, feltünést kelt mindenhol, ha a cipőjét Radio terpentines cipőkrémmel tisztittatja.

AUTOTAXI

bármely időpontban bárhova

telefonon rendelhető,

mert utcai telefonberendezésünk utján a legközelebbi állomásról azonnal küldhetünk autotaxit. Hatósági viteldijszabás.

Telefon: AUTOTAXI

A TŐKE

A Lloyd Bank és a Fabank tranzakciói

A pénzpiac két szenzációja

A közelmultnak két nagy eseménye volt közgazdasági szempontból: a *Lloyd Bank* megalakulása és a *Fabank* tőkeemelése. A *Lloyd Bank* jelentősége alapitóinak személyi kvalitásaiban, nemzetközi összeköttetéseiben és tőke-erősségében rejlik, a *Fabank* tranzakciója pedig egy fiatal, kevéssel több mint féléves intézet fejlődésére jelent uj, biztató stádiumot.

A *Lloyd Bank* terve hónapokon át érlelődött, beható tanácskozások előzték meg Budapesten és Bécsben, magyar, osztrák és holland tőke van lekötve benne és a tekintélyes alapitókon kivül a közönség széles rétege is intenziven érdeklődik iránta. Az eredetileg 100 millióra tervezett alaptőkét majdnem kétszeresen tuljegyezték és később is annyi előjegyzés érkezett, hogy legalább 200 millióra kellett az alaptőkét felemelni és még igy is igen sok aláirást nem lehetett figyelembe venni. A bank programmja felöleli a bank és áruüzleti szakma minden vonatkozását és a magyar piac érdekeit erős külföldi expoziturákkal kivánja kifelé is képviselni.

A bank szervezése heteken át folyt, hatvan tisztviselőt szerződtettek és a vezetőség élére *Szterényi* és *Hartenstein* gárdájául *Nagy* Béla vezérigazgatón kivül, aki az egész apparátust nagy lelkesedéssel és szakértelemmel irányitja, dr. *Mándy* Istvánt, a Belvárosi Takarékpénztár igazgatóját ügyvezető igazgatóként és dr. *Drélr* Imrét, a Leszámitoló-Bank kitünő aligazgatóját igazgatónak nevezték ki. Az ő direktiváik szerint dolgoznak az intézet törzsének kiépitésén és az egész szervezet egységes felállitásán. Azok az átmeneti nehézségek, amelyet a *Központi Hitelbank*-kal való fuzió okozott, már elintéződtek, ugy, hogy a hó végére a tisztviselői kar megkezdheti egész vonalon a munkát. A *Lloyd Bank* olyan nagy tranzakciókat készit elő, amelynek lebonyolitása az egész pénzpiac figyelmét fogja felkelteni.

Rendkivül nagystilusu az a fejlődés, amelyet a *Fabank* karrierje mutat. A mult év nyarán alakult meg a régi Fabank néhány vezetője közül ez a kis intézet és ma egyike a legelismertebb, legerősebb és legmegbizhatóbb intézeteknek Magyarországon. *Bauer, Ehrenfeld* és *Král* igazgatók valóban csodát műveltek és minden okuk és joguk meg van ahhoz, hogy nem csak a részvényesek, de az egész pénzpiac megbecsülését nyugtázhassák. A *Fabank* e páratlanul nehéz időkben nem csak teljesen mobil maradt, nem csak hogy hitelre és reeszkomptra nem szorult, hanem példát adott sokkal nagyobb intézeteknek is arra, miként kell óvatos és mégis energikus üzletpolitikával urrá lenni személyi és tárgyi akadályok fölött. Most kezdi meg a *bécsi fiók* is a maga működését és remélhetőleg méltó párja lesz a pesti anyaintézetnek, amely kétszázmilliós alaptőkéjével a legelső nagybankok közé emelkedett.

A fatermelés és értékesités bankári teendőin felül a *Fabank* ma már valóban egyetemes értékü pénzintézet, amelyet nem csak respektálnak, de — irigyelnek. Vezetőinek óvatossága, körültekintése és öntudatos gazdálkodása épp oly garanciája a *Fabank* jövőjének, mint amilyen bizalom kiséri első léptei nyomán a *Lloyd bankot,* amely fiatalságában is már versenyen és — kartellen kivül áll.

Az Angol-Magyar Bank igazgatósága megállapitotta az 1920 december 31-ével zárult 30-ik üzletévre vonatkozó mérlegét. Az üzletév brutto nyeresége az előző évi áthozattal együtt 80.028.459.51 K, mig a tiszta nyereség-egyenleg 40.523.085.19 K. — A nyereség hovaforditása tekintetében az igazgatóság azt a javaslatot fogja a folyó évi április 9-én tartandó évi rendes közgyülés elé terjeszteni, hogy abból 12 és fél százalék, azaz részvényenként 50 K osztalék fejében a részvényesek között 28,750.000 K fizettessék ki, a rendes tartalékalap 4,000.000 K-val gyarapittassék, a bank alkalmazottai nyugdijintézetének 2,000.000 K adományoztassék, mig az alapszabályszerü levonások után fenmaradó 3,015.059.86 K az 1921. üzletév számlájára vitessék át.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár 1920. évi mérlegét 7,250.537 korona 48 fillér tiszta nyereséggel zárja. Az igazgatóság a március hónap 30-ikára egybehivott közgyülésnek részvényenként 100 korona osztaléknak kifizetését fogja javasolni.

A Magyar Általános Ingatlanbank Halom Dezső dr. vezérigazgató elnöklete alatt megtartotta rendes közgyülését. A 4,017.242.78 korona tiszta nyereségből részvényenként 15 százalékos, azaz 30 korona (tavaly 11 százalék, azaz 22 korona) osztalékfizetés határoztatott el.

A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü-Részvénytársaság rendkivüli közgyülése a társaság alaptőkéjének 150.000 darab 200 korona névértékü uj részvény kibocsátása által 30 millió koronával 100 millió koronára való felemelését elhatározta. A kibocsátásra kerülő uj részvényekből 112.000 darab a régi részvényeseknek ajánltatik fel 1800 korona árfolyamon 40 korona kibocsátási költség felszámitása mellett, összesen tehát darabonként 1840 koronáért, ugy, hogy minden 25 régi részvényre 8 uj részvény esik. A további 38.000 darab részvényt a társulathoz közelálló pénzcsoport veszi át magasabb árfolyamon és hosszabb időre való zárolás mellett s egyuttal az összes uj részvények átvételéért is szavatol. Az igazgatóság uj tagjává dr. Weiss Fülöp, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank elnöke választatott meg.

Az Országos Fatermelő Részvénytársaság Pongrácz Rudolf gróf dr. cs. és kir. kamarás elnöklete alatt tartotta meg rendkivüli közgyülését, amely tudomásul vette a Székpataki Erdőipar r.-t. és a Marosvölgyi Fatermelő r.-t. részvényeinek az Internationale Trust A.-G. Glarus (Svájc) és az Angol-Magyar Banktól való megvételét. Ezzel kapcsolatban a közgyülés elhatározta az alaptőkének 30 millió koronáról 100 millió koronára való felemelését 350.000 drb. 200 korona n. é. részvény kibocsátása által. A régi részvényesek három részvényenként egy uj részvény átvételére kapnak elővételi jogot 1250 korona kibocsátási áron. Az elővételi jog folyó hó 18-tól folyó hó 31-ig gyakorolható a Fabank Részvénytársaságnál (Budapest, V., Nádor-utca 21.) Ezen tranzakció folytán, melynek sikere egy, e célra alakult szindikátus által garantálva van, az Országos Fatermelő r.-t. alaptőkéje 100 millió, tartalékalapja 166 millió lesz. E két részvénytársaság átvételével az Országos Fatermelő r.-t. eddigi faállománya 2 millió köbméter fenyőfával szaporodott.

A Belvárosi Takarék üzletéve. A Belvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság igazgatósága közli, hogy 1920. évi mérlege 4,489.840.31 korona tiszta nyereséggel zárul, melynek alapján az igazgatóság az április másodikára egybehivott közgyülésnek részvényenként 40 korona osztalék kifizetését fogja javasolni. Ugyanezen közgyülés fog határozni az alaptőkének felemelése tárgyában.

A Nemzeti Takarékpénztár és Bank R.-T. közli: Az 1920. évi nyereség, bőséges tartalékolások után, 5,492.677.92 korona, melyből az igazgatóság az e hó 31-én tartandó közgyülésen 35 korona = 7 százalék osztalék fizetését fogja javasolni.

Az Egyesült Fa- és Ipar Részvénytársaság ezévi rendes közgyülését e hó 24-én délelőtt 10 órakor tartotta. A tárgysorozat legkiemelkedőbb pontja a részvénytőkének 50 millióról 100 millióra való felemelése volt. Az üzletévi nyereség 22,447.173.— korona, amelyből a részvényesek között 12,500.000.— koronát osztottak fel. A többi felett alapszabályszerüleg intézkedtek.

Wörner J. és Társa Gépgyár R.-T. március hó 31-én tartja évi rendes közgyülését. Az 1920 julius 18-tól december 31-ig terjedő üzletévről készült mérleg szerint a gyár 25 millió korona részvénytőke mellett, 1.107 millió korona tiszta nyereséget ért el. A mérlegnek érdekes tétele a „Telek, épületek és berendezés"-számla, mely mindössze 25.796 koronával, az anyag- és készáruraktár 9.704 millióval szerepel. Ezekkel szemben a gyár értékcsökkenési tartalékja 890 ezer K-val van beállitva.

A Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár R.-T. közgyülése elhatározta, hogy a 3,580.587.04 K-t kitevő nyereségből a tartalékalap 500.000 K-val, a nyugdijalap 150.000 K-val javadalmaztassék, osztalékul 14 K (7 százalék) fizettessék s 334.337.27 K vitessék át uj számlára. Ezután a közgyülés elhatározta az alaptőkének 50 millió K-ról 75 millió K-ra való felemelését. Az uj részvényekből 25.000 darabra az elővételi jog 300 K-ás áron a részvényeseket illeti meg, mig a többi részvények szabad kézből való értékesitésére az általa választandó időben és módon az igazgatóság nyert felhatalmazást. Az elővételi jog 10:1 arányban f. hó 30-tól április 6-ig lesz gyakorolható. Az igazgatóságba uj tagul Meinhardt Ottó Miksa (Coventry, Anglia) egyhangulag megválasztatott.

A Magyar-Olasz Bank milanói képviselete olasz részvénytársasággá alakult át „Banca Ungaro-Italiana (Italia)" céggel. Helyiségei a Via Manzoni 6. szám alatt vannak. Az uj bankot Gallia Elemér János, a Magyar-Olasz Bank eddigi kirendeltségének igazgatója vezeti.

Angol-Magyar Bank Részvénytársaság. A kilencvenes évek magyar közgazdaságának alkotó erejü irányitó szelleme, Baross Gábor kezdeményezésére 1890-ben alakult Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság céljául a magyar árukereskedelem nagyarányu fejlesztését és a világforgalomba való intenzivebb bekapcsolását tüzte ki. A szerény keretekben alakult intézet céltudatos munkával nagyarányu, gyors fejlődést ért el. Fejlődésének jellegzetes vonása a kezdeményezés s az uttörő munka a magyar közgazdaság addig járatlan utain. A gyarmatáruüzlet felvételével, déligyümölcs-aukciók rendezésével, valamint azzal, hogy cserzőanyagjaink értékesitését a külföld kezéből kivette s hogy gépiparunk termékeinek s a magyar sónak világpiacot teremtett, nagysikerü munkát végzett az intézet. Midőn pedig a felhalmozódott gazdasági erők feszitő energiája a szük kereteket mindjobban tágitotta, az intézet a banküzlet intenzivebb fejlesztésének terére lépve, Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársasággá alakult át. Az intézetnek sikerült a közeli s távolabbi Keleten sürü üzleti hálózatot teremtenie s övé az érdem, hogy Szófiában és Spalatóban, Konstantinápolyban és Szmirnában s a világpiac sok más fontos helyén megvetette lábát a magyar kereskedelem. Igy valósult meg a Baross kitüzte cél, a magyar kereskedelem fejlesztésében s nemzetközi kapcsolatainak megteremtésében jelentős munkát végzett az intézet. S most, mikor országunk helyzete megkivánja, hogy gyengék lévén, a külföld erőit vonjuk be az ujjáépités nagy munkájába, az intézet megtalálta és sikerrel oldotta meg ezt az ujabb feladatát is. Az Angol-Magyar Bank 400 millió koronányi saját tőkével és a brit gazdasági világhatalom jelentős erőinek biztos támaszával folytatja munkáját a magyar kereskedelem szolgálatában, változott viszonyok közt változott eszközökkel törekedve megvalósitani alapitóinak gondolatát.

A Triesti Általános Biztositó Társulat (Assicurazioni Generali) Triestben 1831 december 26-án alakult meg. Müködését előbb az elemi ágazatokra terjesztette ki, majd 1834-ben felvette üzletkörébe az életbiztositást. Azóta is uj ágazatok bevezetésével és a modern ujitásokkal a biztositási intézményben mindenkor elől járt és uttörő munkát végzett. Az intézet, — mely a nemzetközi biztositási piacon domináló helyet tölt be, — a magyarországi biztositási üzlet megszervezésében is a legelső volt és rendkivül előnyös feltételeivel nagy népszerüséghez jutott. A magyarországi üzletének fejlődése szoros összefüggésben áll Jókai Mórnak és Hegedüs Sándornak, a volt kereskedelemügyi miniszternek nevével, kik a magyarországi igazgatósági tanácsnak voltak tagjai. Üzleti erejére jellemző számok, hogy fennállása óta 1914 december 31-ig 1,815.900 darab kárt fizetett ki 1.212,012.598 korona 55 fillér értékben. Megalapitotta a Magyar jég- és viszontbiztositó r.-t.-ot, valamint az Első általános baleset- és kárbiztositó társaságot. Megalapitotta továbbá a Magyar általános takarékpénztár részvénytársaságot és közreműködött annak fokozatos fejlődésében. E vállalattal karöltve több virágzó pénzintézet és vállalat alapitásában vett részt.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Minden este 1/2 7 órakor
Dömötör Ilona, Monthy Hanna, és Galetta Ferenc felléptével
LUXENBURG GRÓFJA
operett 3 felv. Irta: Welner és Bodánszky, zenéjét szerzé: Lehár Ferenc
Március 27 és 28-án délután 1/2 3 órakor mérsékelt helyárakkal
A BÁLKIRÁLYNÉ
Jegyek elővételi dij nélkül egész hétre előre válthatók a szinház pénztáránál délelőtt 9-től 1-ig és délután 3 órától az előadás kezdetéig, valamint az összes jegyirodákban.

FŐVÁROSI ORFEUM IGAZGATÓK KELETI ÉS RIBNER
NAGYMEZŐ-UTCA 17. SZÁM
Az amerikai Tingli-Tangli óta
legtöbbet nevet a közönség most
a MI TU MO-nál!
Március 27. és 28-án 2 előadás. Kezdete d. u. 3/4 3 és este 1/2 7 ó.

KŐSZÉNBÁNYA-'S TÉGLAGYÁR TÁRSULAT PESTEN
(EZELŐTT DRASCHE) TELEFON: Józs. 114-21
Keramit-kocsiutkövek,
keramit-lapok,
keramit-, steró-, pillértéglák,
travers-téglák,
falburkoló téglák,
fayence-porcellán-lemezek,
porcellán-szigetelők,
egészségügyi és használati cikkek,
tüzálló chamotte-téglák.
BUDAPEST, VII., KIRÁLY-U. 67.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 7 órakor
GÓTHNÉ KERTÉSZ ELLA és GÓTH SÁNDOR vendégfellépte
Hamar egy asszonyt!
LIPTAI IMRE és GÓTH SÁNDOR vigjátéka.
Falu
MÓRICZ ZSIGMOND darabja, RÓZSAHEGYI KÁLMÁN felléptével.
Berky Lili, Mihályi Vilcsi, Békeffy László és Gózon Gyula uj magánszámokkal.

A
BUDAPESTI TŐZSDE-ALMANACH
1921. évi kiadása megjelent!
X. évfolyam, jubiláris kiadvány
Tartalmazza a budapesti áru- és értéktőzsdét illető összes szabályokat, szokványokat, joggyakorlatot és egyáltalán minden tudnivalót.
A BUDAPESTI TŐZSDE-ALMANACH
Kompassz-része
ismerteti mindazon részvénytársaságokat, melyeknek papirjai jegyezve vannak a pesti tőzsdén. Leghitelesebb cim- és lakjegyzékét közli a budapesti és bécsi tőzsde tagjainak.
Az Almanachba HEGEDÜS Loránt pénzügyminiszter irt bevezető cikket. Szerkesztették dr. PÓR Aladár és dr. KENDE Ernő tőzsdei titkárok közreműködésével RÓNA Lajos és DACSÓ Emil.
Ára izléses kiállitásban, keménykötéssel, 700 oldalnyi terjedelemben 150 korona.
Kapható minden könyvkereskedésben és megrendelhető a
Budapesti Tőzsde-Almanach
kiadóhivatala utján (IX., Boráros-tér 6. szám).

Magyar Általános Takarékpénztár
Részvénytársaság
Budapest, V. ker., József-tér 14. szám.
(Az intézet házában) Alapitotta 1881-ben az ASSICURAZIONI GENERALI
FIÓKOK:
IV., Kossuth Lajos-utca 14—16; V., Lipót-körut 11; VI. Andrássy-ut 46; VII., Erzsébet-körut 23; VII., Király u. 23
Elsőrendü tőkebefektetés: a Magyar Általános Takarékpénztár Részvénytársaság adómentes 4%-os és 4 1/2%-os zálogleveleit, amelyek a budapesti, bécsi, amsterdami és trieszti tőzsdéken jegyezve vannak, minden központárnál óvadék és bánatpénz gyanánt elfogadtatnak. A takarékpénztár jezálogtörlesztéses kölcsönöket engedélyez földbirtokokra és bérházakra. Elfogad betéteket. Leszámitol váltókat, előleget ad tőzsdén jegyzett értékpapirokra és vidéki pénzintézetek részvényeire. Megbizásból vesz és elad értékpapirokat a budapesti és az összes külföldi tőzsdéken. Óvadékcélokra és bánatpénzül letesz értékpapirokat és betétkönyveket. Biztosit sorsjegyeket és részvényeket kisorsolásból eredő árfolyamveszteség ellen.

NEMZETKÖZI KIVITELI ÉS BEHOZATALI RÉSZV.-TÁRS.
BUDAPEST, VI. KER., VILMOS CSÁSZÁR-UT 7.
SÜRGÖNYCIM: INTEREXIM.
TELEFON: 10—22, 53—69, 53—70.

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG
RÉSZVÉNY- TÁRSASÁG
likőr-, rum- és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

Északmagyarországi Egyesitett Kőszénbánya és Iparvállalat r.-t.

Budapest, V.
Arany János-utca 29.

MAGYAR-OLASZ BANK R.-T.

ALAPTŐKE: 350,000.000 K

Igazgatóság: V., Nádor-utca 16-18.
Fiókok:
VII., Király-utca 57.
IV., Váci-utca 27-29.
VI., Andrássy-ut 5.
VIII., József-körut 2.
IV., Károly-körut
VIII., Népszinház-utca
VII., Thököly-ut
Szeged, Szombathely, Miskolc, Milano

TART.-TŐKE: 243,000.000 K

BUDAPEST, V., NÁDOR-UTCA 16.

Első Pesti Spodium- és Enyvgyár r.-t.
Budapest, IX., Csont-u. 2.
Telefon: József 19—02, 19—18

Gyártmányaink:
Csontzsir
Csontenyv
Csontliszt.

Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű R.-T.

KÉSZITMÉNYEI:
Épület-vasgerenda, vasuti kocsi és hajóépitési tartó- és vasöntvény, különféle szerszámok, ólmozott lemez stb.

Megrendelések kizárólag a
Kereskedelmi vezérigazgatósághoz,
BUDAPEST, V.,
NÁDOR-UTCA 36
alá intézendők!!

Budapestvidéki Kőszénbánya r.-t.

Alaptőke: 6,000.000 korona.

Központi iroda:
Budapest, V., Lipót-körut 12.
Bányák:
Pilisszentiván és Pilisvörösvár.

Évi termelés circa 4·5 millió méterm. kiváló minőségü szén.

UNIVERSUM
KERESKEDELMI R.-T.
BUDAPEST, IV. KER., MUZEUM-KORUT 41.

Elnök: báró Szterényi József
Alaptőke: 40,000.000 korona
EXPORT—IMPORT. — Sürgönycim: Versumag Telefon: József 72—70, József 72—71 és 71—24

Hüvelyesek, élelmiszerek és ásványolaj-termékek.

FABANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
V. NÁDOR-U. 21

FOGLALKOZIK A BANKÜZLET MINDEN ÁGAVAL. RAKTÁRJEGYEK VÉTELE ÉS ELADÁSOK LEBONYOLITÁSÁVAL, ERDŐTERMELÉSEK FINANCIROZÁSÁVAL, FRANYAGOK, IPARI CIKKEK KIVITELÉVEL ÉS BEHOZATALÁVAL

MAGYAR KIRÁLYI
FOLYAM- ÉS TENGERHAJÓZÁSI RÉSZV.-TÁRS.
Igazgatóság: BUDAPEST, V., MÁRIA VALÉRIA-UTCA 11. SZ.
Részvénytőke: 58,800.000 korona.

I. IDEIGLENES SZEMÉLYHAJÓFORGALOM:

A DUNÁN:
1. **Budapest-Esztergom-Pozsony-Wien** között nagy termesgőzösökkel. (Külön fülkék. Hajóhelyek. Kitünő vendéglő.)
2. **Budapest - Visegrád - Dömös - Esztergom** között naponta több járat nagy személyszállitó hajókkal
3. **Budapest-Fadd-Tolna** között.
4. **Budapesti helyi és átkelési járatok.**
5. **Átkelési járatok Visegrád és Nagymaros** között.

A TISZÁN:
Szolnok és Csongrád, Csongrád és Szeged között.

II. TEHERSZÁLLITÓ FORGALOM:
az egész hajózható Dunán és ennek hajózható mellékfolyóin. A személy- és áruszállitásra vonatkozó mindennemü felvilágositással készséggel szolgál a társaság igazgatósága.

„ÉGISZ"
EGYESITETT GYÓGYFÜRDŐK-, INGATLAN- ÉS SZÁLLÓ R.-T.
Központi iroda: VI., RÓZSA-UTCA 61.
TELEFON: 92-65. és 92-66. Sürgönycim: „ÉGISZ" BUDAPEST.
Alaptőke: 600,000.000 kor. 300.000 részvény à 200 kor.

A társaság kebelébe tartozó vállalatok:
Balatonmenti Fürdők R.-T., Balatonmenti Yachtépitő R.-T, Idegenforgalmi és Utazási Vállalat R.-T., Parkváros R.-T., Svábhegyi Fogaskerekü Vasut R.-T., Szent Lukács-fürdő R.-T., Tátrai Hév. Vasutak R.-T., Tátrai Ingatlan R.-T.

Elnök: **Dr. Bárczy István,** vezérigazgató: **Dr. Márkus Jenő,** igazgatók: **Dr. Keblovszky Lajos** és **Halász Ottó.**

A társaság alakulási éve: 1918.

Igazgatóság: **Dr. Bárczy István** elnök, **Krausz Simon** alelnök, **Donner Gyula, Fleissig Sándor, Gálos Kálmán, Dr. Jekelfalussy Zoltán, Dr. Némethy Károly, Dr. Urbanovich G. Zoltán.**

SALGÓTARJÁNI KŐSZÉNBÁNYA
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

MEGRENDELÉSEK KÖZP. IRODÁNKHOZ INTÉZENDŐK
BUDAPEST, V., ARANY JÁNOS-U. 25.

ELSŐ DUNA-GŐZHAJÓZÁSI TÁRSASÁG
ALAPITTATOTT 1829-BEN. RÉSZVÉNYTŐKE 101,850.000 KORONA.
Telefon: 34-53, 165-45, 30-69, 30-79. (Budapest.)

Személyszállitó forgalom: Menetrendszerinti naponkénti gyorshajóforgalom **Linz** és **Wien, Wien** és **Budapest** között fényüzéssel berendezett gőzhajókon; rendszeres személyszállitó járatok termes gőzösökkel. (Külön fülkék, kitünő vendéglő.) **Budapest-Fadd-Tolna,** ill. **Mohács** között menetjegyek a menetjegykiadási helyeken kaphatók.

Teheráruforgalom: a Dunán **Regensburg** és **Sulina** között, a Száván, a Tiszán, Dráván a Béga, Ferenc- és Ferenc József csatornában.

Raktárházak: Regensburgban, Linzben, Wienben és Bosn.-Brod-ban. Felvilágositással szolgál az igazgatóság Wienben (III., Hintere Zollamtsstrasse 1.) és a forg. igazgatóság Budapest (V., Rudolf-rakpart 3.)

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. április 6-án — 15. szám.

Fővárosi Hiriap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

A Buchwald-szék

igen szerény jószág volt valamikor. Ma azonban legendát kellene arról irni, hogy milyen jó sorba került — meg kell vallanunk — érdemtelenül. Valaha, szép, finom békeidőben kiballagtunk a Dunapartra, ránk sütött az Isten napja mosolyogva, szeliden és mi gondtalanul leültünk a Buchwald-székre — pihenni. Lábunk alatt rohant a kék Duna, fejünk felett ragyogott az ég és az öreg nénike odatopogott elénk, elvette a két krajcárunkat, megköszönte szépen és adott egy cédulát, amely felhatalmazás volt arra, hogy egész nap süttethetjük magunkat a nappal és egész nap ott üldögélhetünk a Buchwald bácsi székjében.

Kerültek-fordultak az idők, háboru volt, a pénz elértéktelenedett, forradalmak, rezsimváltozások jöttek. Sőt Buchwald bácsi is meghalt és az egész üzletét rátestálta Budapest székesfővárosra. Hát meg kell állapitani, hogy ez az üzlet Buchwald mester kezén nem volt jótékony intézmény, hiszen vagyont szerzett belőle. De a vagyont a mi apró, kicsike két krajcárjainkból szerezte. Nem panaszkodott soha senki, hogy őt Buchwald megzsarolta és senki sem mondta, hogy a Dunaparton már leülni sem lehet, mert a Buchwald-székek megfizethetetlenek. A székek uj gazdája, a főváros, azonban elkezdte a két krajcárt tornásztatni és addig tornásztatta, amig négy korona lett belőle. Ez a négy korona pedig magyarul annyit jelent, hogy ma a Dunaparton csak hadimilliomosoknak van módjukban egy kicsit pihenni és sütkérezni a tavaszi napsütésben.

Ennél a Buchwald-szék-históriánál mi pompásabb tükröt nem tudnánk a tekintetes tanácsnak mutatni: nézzenek bele, ilyen az ő egész szociális érzésük. Ilyen az egész pénzügyi politikájuk, ilyen a rólunk való kedves gondoskodásuk. Ha magánember teszi ezt, az uzsorabiróság régen lecsukatta volna, de a hatóságnak még a napfényre is szabad adót kivetnie? Mert adót vetnek mindenre és pedig olyan adókat, amilyenektől a szeme szikrázik az embernek. A városháza mai financpolitikája nem a takarékosságnak ad abszurdum vitele, nem az uj jövedelmek teremtése, hanem a közszükségleti cikkek megdrágitása, a régi adók felsrófolása és olyan uj adók életbeléptetése, amelyek legelemibb közszükségleteinket sujtják. Az a tanács, amely nyolc koronát akar egy köbméter vizért szedni, amely az idegentől, akit eddig kötéllel szerettünk volna fogni, 50 százalékos szállodaadót követel; az a tanács igazán nem vindikálhatja magának, hogy pénzügyi zsenialitásáról dithirambust irjunk. A pénzügyi tanácsnok ur valószinüleg értesült az olcsósági hullám érkezéséről és most kalaplengetve fogadja. Jó, hogy jössz, kedves olcsósági hullám, mi éppen most emeljük a vizdijakat, a gázt, villanyt már nem lehet emelni, mert az most is megfizethetetlen. De légy nyugodt, kedves olcsósági hullám, mi szolidárisak vagyunk veled és emeljük az adókat és uj adókat találunk ki a *Neue Freie Presse*-ből, amely lapnak kitünő tudósitásai vannak a bécsi városházáról.

Fullánkok

Az albertfalvai repülőgépgyár

leégett, ami bizony sulyos csapás a nemzeti vagyon szempontjából. A kár mindenesetre kevésbé lett volna érzékeny, ha a budapesti tüzoltóság előbb érkezik meg a helyszinére. De a tüzoltók két órát késtek, ami a kitünő, pontos, önfeláldozó, kötelességüket életveszedelmek között is teljesitő tüzoltóinknál soha sem szokott előfordulni. És most sem a tüzoltók voltak hibásak. A tüzoltóság bizonyos létszámon felül csak a polgármester engedelmével hagyhatja el a főváros határát. De Budapest polgármesterét nem lehetett megtalálni. Egyszerüen azért, mert a lakásszámát nem tudta a városháza portása, de nem tudta a bejelentő hivatal sem. Isten mentsen, hogy vicceket akarnánk mondani, vagy csinálni. Itt valami baj vagy félreértés volt, de az is bizonyos, hogy a mi tüzoltó-parancsnokságunkat is fel lehetne hatalmazni az ilyen kérdésekben való döntésben. Mit tudja azt a polgármester, hogyan kell tüzet oltani, milyen létszámnak kell itthon lenni, mennyi ember mehet vidékre. Copf ez az egész intézkedés. Már pedig vagy a copfot kell levágni, vagy a polgármesternek kell bejelentenie a lakását.

Már megint

inkompatibilis dolgot olvasunk az egyik fővárosi bizottsági tagról, aki valami telekügyben és ráadásul keresztény kisiparosok kárára járt el. És kezdenek ezek az esetek igen gyakoriak lenni. Nem vádolunk és nem is vádolhatunk bizonyitékok hiján senkit panamával, vagy kijárásokkal; de a jóindulatu és önzetlen intervenciókkal is jó lesz egy kicsit óvatosabbnak lenni. Az inkompatibilitásoknak mindenkor renditheteten üldözői voltunk, de amikor a parlament az 1920. XI. t.-cikket tárgyalta, mi mutattunk rá nem a magunk, hanem a mai közgyülés érdekében, hogy ezek a mérték nélkül szigoru inkompatibilitási intézkedések sok-sok groteszk esetet fognak teremteni. A törvény szigoruságát azonban semmi esetre sem lehet azzal enyhiteni, ha nem törődünk az ilyen intézkedésekkel.

A Margit-sziget

neve ujabban sokat fordul meg az ujságok hasábjain és a főváros közgyülésén is kifogások esnek a mai bérlők ellen. Sajnos, tény az, hogy ami a sziget körül történik, rendkivül titokzatos. Mindössze a belépőjegyek árának horribilis felemelése az, ami egészen világos. A sziget problémája különben nem mai keletü. Hosszu évek óta töprengnek rajta jóindulatu emberek, miként lehetne ezt a gyönyörü Istenalkotását a köz javára minél inkább kihasználni. Ne emlegessük hát ezt a kérdést, hanem cselekedjünk. Azaz hogy ne csak emlegessük, hanem vegyük elő, bontsuk ki, teregessük széjjel a sziget ügyét és csináljuk meg; amit a törvény enged és amivel senkivel szemben sem követünk el jogfosztást.

Körséta a városházán

Savanyu-káposzta szagu szimfoniák — Kormánybiztos? — Jön a kenyértörvény — A polgármester sem elég jó protektor

Ahogy belép az ember a városházára, átható savanyu, erjedő illat csapja meg az orrát. Sokan nem tudják mire vélni ezt a szagot, de a beavatottak — ugy mondják — most erjed, mint tavaszszal a hordó-káposzta: *a főváros pénzügyi politikája.* Mert nagy dolgok történnek most a városházán, olyan nagy dolgok, hogy a kereskedelmi kamarának is bele kellett avatkoznia a kommunális ügyekbe. Az az adógyár ugyanis, amely most a városházán müködik, figyelembe sem vette egy pillanatra sem a gazdasági érdekeltségek véleményét, amelyet eddig a pénzügyminiszterek még minden alkalommal meghallgattak. Egy zseniális tanácsnak és egy szuverén többségnek azonban nincsen szüksége szakvéleményre. Közbeszólásoktól nem zavartatva, a polgárság fejfájására nem gondolva, a második emelet egyik sarokszobájában

költi Csupor tanácsnok az ő halhatatlan szimfóniáit.

Halhatatlan ugyanis mindaddig, amig a közgyülés kezében van a dolog, mert a városházi szimfónia-költő ügyesen megnyergelte ezt a többséget, amely volt idő, hogy őt is ki akarta buktatni. Megszünik azonban ezeknek a Csupor-szimfóniáknak a halhatatlansága akkor, amikor kormány-jóváhagyás alá kerülnek. Nem szabad elfelejteni ugyanis, hogy ami adó elképzelhető, ami jövedelmi forrás legálisan megnyitható, azt az állam ma mind a maga számára foglalja le. Az állammal ma nem jó egy tálból cseresznyét enni, Hegedüssel nem jó szimfónia-költésben versenyezni. Nem tudom, hiszi-e a közgyülési többség, hogy az adók ama tömegéből, amelyet most nap-nap után megszavaznak, lesz-e énekes halott; mi azonban tapasztalataink szerint beszélünk és állitjuk, hogy a mai adózuhatagból alig marad valami magnak, mert a pénzügyminiszterek rendesen nagyon kegyetlenek szoktak lenni a *mások* adójavaslataival szemben. A ravasz Csupor tanácsnok valószinüleg azért csinál annyi javaslatot, hogy a sokból talán több marad meg. Hiszen ha mindazt az adót jóváhagynák, amit Csupor tervbevett és mindaz a jövedelem befolyna, amit megálmodtak a tanácsban, akkor föl lehetne épiteni az uj városházát, meg lehetne költeni az Erzsébet-sugárutat és az ujszülött Tabánt és még mindig sok-sok milliós fölöslege maradna annak a szegény budgetnek, amely asztmás tüdejével ma alig tud lélekzetet venni.

Mert a városi gazdálkodás, a takarékoskodás ma sem tart versenyt az adólázzal, amely a tanácsban dühöng. Sőt hallottunk a héten olyan hangot is, amely

a városházára erőskezü kormánybiztost követelt,

mert a polgárság immár türhetetlennek tartja azoknak a mérhetetlen és megokolatlan áremeléseknek végeszakadatlan sorozatát, amely most folyik a városházán. Ugyanakkor pedig, amikor a lakosságot elviselhetetlen terhekkel nyomoritják meg, ugyanakkor bérleteket adnak ki kurzushü, ugynevezett „megbizható“ elemeknek versenytárgyalás mellőzésével, holott a vak előtt is világos, hogy egy-egy ilyen bérletnél százezreket, ha nem milliókat dobnak ki az ablakon.

Ez az oka annak, hogy bizonyos ellenzéki oldalról a „megbizható“ bérlők kis üzleteinek megtekintésére és ellenőrzésére „megbizható“ kormánybiztost szeretnének látni.

A lakosság gondja ezalatt az, hogy miként fog megélni, mert hogy a főváros által tervezett adókat megfizetni nem tudja, azzal eleve tisztában van. Annyi bizonyos, hogy

az olcsósági hullámmal Budapest népe nem tud betelni,

mondhatnám nem tud vele találkozni, mert mit jelent annak, akinek 1400 korona a havi fizetése, ha a 2400 koronás cipőt ezentul 2300 koronáért adják. Enni és ismét enni, ez a budapesti ember egyetlen vágya ma, mert a ruházkodási óhajok amugy sem tartoznak a realitások légkörébe. Éppen ezért igen fontosnak tartjuk azt az akciót, amelyet a főváros *a gabona szabad forgalma ellen* megindított és amely a szerdai közgyülésen jut kifejezésre. Tény az, hogy a főváros lakossága érdekében, közélelmezési, közgazdasági és közrendészeti zavarok elkerülése érdekében mulhatatlanul szükséges, hogy a főváros lakosságának lisztellátása elengedhetetlen állami érdek lévén, ez továbbra is hatósági feladat legyen. És ami a főváros mostani akciójában novum, az az, hogy *a kenyérellátást törvényben biztositsa a törvényhozás.* De követeli a főváros a lisztadag és kenyéradag felemelését és a főváros lakossága számára szükséges gabonamennyiségnek az összes művelhető területekre közadóként való kivetését. Hát ha a főváros közgyülésének e határozatának hire eljut az országházig, lesz akkor ott olyan felfordulás, amilyen még nem volt. A szegény kisgazdák, akik állandóan nyomorukról panaszkodnak, olyan patáliát fognak csapni e miatt „a pesti szemtelenség“ miatt, amilyent még nem igen láttak az országház márványfalai. És el fogják verni a port a tisztelt közgyülésen abból az alkalomból, hogy egyszer, *egyetlen egyszer* igaza volt.

De nemcsak testi, hanem szellemi táplálékkal is él az ember és éppen ezért a kenyér mellett

uj könyvtárigazgatóról is gondoskodni kell.

Nem lennénk meglepődve, ha azt hallanánk, hogy erre az állásra egyetlen jelölt a fővárosi könyvtár „megtisztogatója“, *Kremmer* Dezső, aki nemcsak egyetemi magántanár, nemcsak a polgármester iskolatársa, de egyben ő az, aki a „fertőző“ betüt kiirtotta a könyvtárból. Annál csodálatosabb, hogy — amint mondják — annyi példátlan érdem mellett még sem ő a komoly jelölt, hanem egy *Krisztics* Sándor nevü ur, aki... Nos, akinek az érdemeit még ugy sem tudjuk felsorolni, mint Kremmerét, de akit igen magas helyről protezsálnak. Egyszóval van mód és alkalom, amikor nem elég politikai érdemeket szerezni, nem elég a polgármester iskolatársának lenni... Bizony ez szomoru, de szóról-szóra igy van...

Másfélmillió károsodás érte a főváros kórházait

Az amerikai magyarok pénze és a Wiener Bankverein

Tévedések, mulasztások, a dolgok eladminisztrálása ezuttal érzékeny, másfélmilliós károsodással sujtotta a budapesti, fővárosi kórházakat. Az amerikai magyarok ugyanis igen szép ajándékot küldtek erre a humánus célra, de (eddig még nem lehet tudni, kinek a hanyagságából és mulasztásából) kerek négy hónapon át hevert a pénz a Wiener Bankverein-nél, amely szintén nem sietett a magas dollárkurzuson kifizetni. Most azután, ugy látszik, mégis a főváros kezéhez jutott a pénz, de természetesen a megváltozott valuta-kurzusok révén, 30 %-os veszteséggel.

A Verhovay-egylet tizenhatezer dollárja

Amikor a világháboru véget ért és Amerikába is elérkezett a hire, hogy az ártatlan magyar gyermekek ezrei lerongyolódva, éhezve, a kórházak mindenből kifosztva, az amerikai magyar testvérek segitségét várják, a *Verhovay-Segély-Egylet* vezetősége tagjai sorában azonnal gyüjtést inditott és *a gyüjtés eredménye 16,723 dollár, 24 cent lett.*

Ebből az összegből az egyesület 1920 januárhavában *tizezer* dollárt küldött el a magyarországi kórházak javára. Ezt az összeget a *Magyar Vörös-Kereszt* nyugtázta is. A megmaradt 6723 dollár 24 centet 1920. szeptember 23-ikán az *American Express Company*-val a *Wiener Bankverein* utján dollár-utalványon küldték el *Budapest székesfőváros polgármesterének.* Ugyanakkor az egyesület központi titkára külön is értesitette a polgármestert a pénz elküldéséről és egyben megkérte a polgármestert, hogy a pénz megérkezését a budapesti lapokban hozza nyilvánosságra és a lapok egy-egy példányát küldje meg Amerikába.

Gáspár István, az egyesület pénztárosa december 1-én *ujra* ajánlott levélben kérte a polgármestert, hogy a nyugtát azonnal küldje el, de *még csak választ sem kapott a budapesti városházáról.* Most azután pár hét előtt *Gáspár* pénztáros *Nagy* Béla budapesti lapszerkesztőhöz fordult, járjon közbe személyesen a polgármesternél, hogy a nyugta végre utnak induljon, egyben adjon számot arról is az egyesületnek, hogy a pénzt milyen célra használták fel.

A városháza nem válaszol

Nagy Béla szerkesztő felkereste dr. *Sipöcz* Jenő polgármestert, aki viszont a tudakozódót *Dingha* Árpád főpénztári igazgatóhoz utasitotta. Ott azután kiderült, hogy az 1920 szeptember 23-ikán küldött értesités 104040/1920. szám alatt be is érkezett, azonban *a kérdéses csekk az értesitéshez nem volt mellékelve.* Megkapta a főváros a december 1-én ajánlott levélben megküldött sürgetést is, azonban *a 6723 dollárról szóló csekk ehhez a levélhez sem volt mellékelve.*

Egészen különös jelenség azonban, hogy *a városházán sem az első, sem a második levélre nem válaszoltak, de annak sem néztek utána, hogy mi lett az amerikai dollárokkal,* hanem vártak, hogy majd csak megjön egyszer a csekk.

Ami a Wiener Bankvereinnak nem sürgős

Most azután az amerikai intervencióra Dingha Árpád főpénztári igazgató végre elküldött egy hivatalnokot a *Wiener Bankverein* budapesti főintézetéhez, ahol megállapitást nyert, hogy az *American Express Company* még *októberben* értesitette a pénzintézetet, hogy 6723 dollár 24 centre egy csekket irt ki reá Budapest székesfőváros polgármesterének való kifizetés céljából. A bank igazgatósága ugy adja elő a dolgot, hogy miután nála a csekket be nem mutatták, azt ki sem fizethette; mihelyt azonban Budapest pénztárigazgatója eljárt nála, azonnal kábelezett az American Express Company newyorki telepéhez és felhatalmazást kért, hogy a kérdéses összeget a valószinüleg elveszett csekk bemutatása nélkül is kifizethesse a polgármesternek.

Amióta mindezek történtek, a newyorki engedély már biztosan megérkezett és igy a főváros megkapta a pénzt, amelynek kifizetése a Wiener Bankverein-nak éppenséggel nem volt sürgős. Természetesen nem volt sürgős, hiszen, ha az amerikai utasitás megérkezésekor fizette volna ki Budapest betegeinek az amerikai ajándékot, akkor a dollárt 600 koronás árfolyamban kellett volna adnia. Március közepére, amikor a kifizetés megtörtént, a dollár árfolyama 400 koronára csuszott le.

A betegek pénze iránt négy hónapon át senki sem érdeklődött. Nem érdeklődött első sorban a főváros, és igy a 6700 dollárért csak 2,700.000 koronát kap, vagyis a mulasztás okozta kár meghaladja az 1,300.000 koronát. Ez a kár azonban a kórházakat nem érheti, *ezért a mulasztásért valaki erkölcsi és anyagi felelősséggel tartozik.* Ki kell deriteni, ki az, aki köteles lesz ezt a pénzt megfizetni, ki az, aki állásával felel ezért a példátlan mulasztásért?

Föllebbezés a szállodai adó ellen

Csupor tanácsnok nem respektálta a szakértekezlettel kötött megegyezést — A szállodások nem akarják beszedni az adót

Budapest idegenforgalmáért évtizedeken át harcoltunk és most, hogy mód és alkalom lenne annak fellendítésére, jön Csupor tanácsnok, jön a közgyülés és megcsinálja a szállodai adót, olyan mértékben, hogy az halála lehet a reménybeli idegenforgalomnak. De nemcsak erről van szó, hanem arról is, hogy Budapest egyik legnemesebb multu, egykor virágzó, ma tengődő iparágának teljes tönkretételét hozhatja magával ez a horribilisan magas adó. A szállodás iparnak éppen ellenkezőleg hóna alá kellene nyulni most, amikor az utolsó esztendők szenvedései és rablásai után ez az iparág talpra akar állani. Nem csoda, ha ilyen körülmények között a szállodások elkeseredetten tiltakoznak a sulyosan sérelmes uj adó ellen, amely előbb jött, semhogy káraikat, elpusztult holmijukat pótolni tudták volna. A közgyülési határozatot a szállodások mindenesetre meg fogják föllebbezni. Erre külön okuk is van, mert Csupor József dr. tanácsnokkal történt megegyezésükhöz ma is ragaszkodnak, dacára annak, hogy a tanácsnok és a közgyülés nem respektálták ezeket a megállapodásokat. A szállodai adó ellen inditott harcnak erről az epizódjáról Várady Gyula, a Budapesti Szállodások és Vendéglősök Ipartestülete szállodai alosztályának elnöke, a következőket mondta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Nemcsak a magunk, de a közönség érdekében is meg fogjuk fellebbezni a közgyülési határozatot. A közgyülési határozat különben is nagyon meglepett bennünket, ami természetes is, hiszen a Csupor József dr. tanácsnok urral folytatott megbeszéléseinken nem azok a megállapodások jöttek létre, amelyeket most a közgyülés elfogadott. Csupor tanácsnok ur elnöklésével az idegenforgalmi hivatal igazgatójának és a szállodai érdekeltségek bevonásával szakértekezlet volt. Ez alkalommal a tanácsnok ur bemutatta tervezetét és kikérte a meghivottak birálatát. Amikor a birálatok elhangzottak, a tanácsnok ur magáévá tette a szállodásoknak azt a javaslatát, hogy a szállodai adó 20 százalékkal a 150 koronáig terjedő szobabéreket, 30 százalékkal a 151—200 koronáig és 50 százalékkal a 200 koronán fölüli szobabéreket fogja terhelni. Ennek a megegyezésnek a hangoztatásával váltunk el egymástól, de az eredmény azt mutatja, hogy a tanácsnok ur semmisnek tekintette ezt a megállapodást, a maga eredeti tervezetét vitte a közgyülés elé, ahol minden ellenérvelés dacára sikerült ezt az eredeti javaslatot elfogadtatnia. Az adó ezek szerint a következő skálát mutatná: ahol a napibér a 60 koronát meg nem haladja, 20 százalék, ha a 100 koronát meg nem haladja, az egész bér 30 százaléka, ha a 200 koronát meg nem haladja, az egész bér 40 százaléka, ha a 200 koronát meghaladja, az egész bér 50 százaléka. A történtekből most már csak a jövőre vonhatjuk le a konzekvenciát arra nézve, hogy mennyire lehet bizni egy tanácsnoki kijelentésben. De meg kellett tanulnunk azt is, hogy mire értékeli Csupor tanácsnok ur azt a szakértekezletet, amelynek összehivását ő maga tartotta szükségesnek.

A föllebbezés sikere nem maradhat el. Az érvek, amelyeket a szállodásoknak módjukban lesz felsorakoztatni, nem maradhatnak hatástalanok. Hiszen a szálloda nem luxus, elsőrendü életszükségletet elégit ki és mégis példátlanul magasak azok az adótételek, amelyeket a főváros rá akar huzni erre a sokat szenvedett iparágra. Tudni kell azt is, hogy nem a szoba alapára után, hanem egyéb szolgáltatmányok dijazása után akarják az adót számitani, ami azt jelenti, hogy Budapesten nincs 100 koronánál olcsóbb szoba és igy minimálisan 40 százalékos adót fog fizetni minden szálló-vendég. Ezt az adót nem fogja elbirni az idegenforgalom, amely Németországban a 10 százalékos szállodai adó miatt is megcsappant. De nemcsak az adótételek nagysága kiván módositást. Rengeteg alkalmatlanságot okoz az is, hogy az adót a szállodás utján akarják beszedetni. Ötvenszázalékos adót beszedni, surlódások nélkül, szinte képtelenség, sőt arra sem ad senki felvilágositást, hogy milyen eszközei lesznek a szállodásnak

akkor, ha a vendég egyszerüen kijelenti, hogy adót pedig nem fizet? Az is képtelenség, hogy a hivatalos minőségben itt lakó külföldieket ilyen adóval sujtsuk; sőt megtörténhetik, hogy a missziók, a nemzetközi jogra való hivatkozással, egyszerüen megtagadják az adófizetést. A szállodásoknak az adó beszedését illetőleg az a javaslatuk, hogy a megállapitott adótétellel, például 10 százalékkal, magasabban kell megállapitani a szállodai szobák alapárát. A felemelt alapárnak ezt a százalékát a szállodás köteles lenne adó fejében beszolgáltatni. Ez a fővárosra mindazokat az előnyöket biztosithatja, amelyeket az eredeti terv biztositani kiván, de elkerüli annak hátrányait, mert a közönség nem érzi, hogy adót fizet.

Varsó város diszalbumot küld Budapest polgármesterének

Wysocki Antoni hozza magával a lengyel főváros ajándékát — Forgalmi zavarok miatt a lengyelek néhány nappal elhalasztották utazásukat — A lengyel kamara igazgatójának nyilatkozata

A főváros több izben hirt adott már arról, hogy a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara elnökségének meghivására Lengyelország társadalmi és közgazdasági életének legkiválóbb vezetői április havában Budapestre érkeznek. Az érkezés napja már meg volt állapitva, ugy volt, hogy a lengyelek április 9-én érkeznek Budapestre, azonban a varsó—wieni vonalon beállott kisebbszerü forgalmi zavarok következtében az utazás most néhány nappal késedelmet szenved. Ez a késedelem valószinüleg egyheti lesz, ugy hogy mindössze a programmnak egyheti kitolásáról van szó. A programmnak ilyen módon való kitolása kétségkivül azzal az eredménynyel jár, hogy az ünnepségek egy része a szabadban lesz megtartható és a lengyelek megtekinthetik a főváros azon nevezetességeit is, melyeknek megtekintése a melegebb tavaszi napokon sokkal inkább megfelelő.

A lengyelek utazásával kapcsolatban alkalmunk volt a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara ügyvezető igazgatójával, Paál Jób urral beszélni, aki a következőket mondotta munkatársunknak:

— A varsói Lengyel-Magyar Kereskedelmi Kamara azon táviratában, amelyben utazásának néhány nappal való elhalasztásáról értesit bennünket, közli velünk azt is, hogy Varsó város vezetőségének legutóbb megtartott közgyülése Wysocki Antonit, Varsó város elnökségének illusztris tagját hivatalosan megbizta azzal, hogy a lengyel székesfőváros közönségének nevében Budapest részére készitett diszes albumot személyesen nyujtsa át Budapest székesfőváros polgármesterének, hogy ezzel is dokumentálja a két város meleg együttérzésének és barátságának jelét. A diszes kivitelü album átnyujtása hivatalos ünnepségek keretei között fog megtörténni és ez ünnepség Budapest történetében kétségkivül jelentős momentum lesz.

— A lengyelek budapesti tartózkodásának programmjáról uj részleteket nem igen közölhetek. A „Fővárosi Hirlap" hasábjain alkalmam volt már a programmot közölni, mindössze csak annyit jegyezhetek meg, hogy a varsó—wieni vasutvonalon bekövetkezett forgalmi zavarok miatt az utazás néhány napi halasztást szenved és a már megállapitott programm ennek megfelelően pár nappal, alkalmasint egy héttel kitolódik.

— A lengyelek budapesti érkezésével kapcsolatban Kamaránk tervbe vette egy kisebb szabásu kiállitás rendezését is. Ezt a kiállitást a Magyar Kereskedelmi Csarnok Szabadság-téri palotájában rendezzük és eddig is számosan jelezték már a kiállitásban való részvételüket. Természetesen olyan vállalatok állitanak most ki, akik exportképes cikkeket termelnek. Külön érdekessége lesz a kiállitásnak, hogy azon mint kiállitók, a lengyelek is résztvesznek, akik ezen a kiállitáson fogják bemutatni a magyar érdekeltségeknek a magukkal hozott árumintákat.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7 órakor
NAGY ELŐADÁS
Csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután 1/24 órakor
családi- és gyermekelőadás
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

Események

A Fővárosi Hirlap jubileuma. A *Fővárosi Hirlap* csendben, zajtalanul, előzetes beharangozás nélkül egyetlen ujságszámmal ülte meg a nevezetes évfordulót, hogy tiz esztendeje jelent meg első száma. A nagyközönség, lapunk jó barátai ebből a jubiláris ujságszámból értesültek a mi szerény családi ünnepünkről. Hálával köszönjük meg mindazoknak kedvességét, akik ebből az alkalomból jó szivvel fordultak felénk. Az egész magyar napisajtó szeretetreméltó szavakkal, meleg érzéssel köszöntötte a tizesztendős *Fővárosi Hirlap*-ot, amely büszkén teszi el emlékei közé a kollégialitásnak ezt a kitüntető megnyilatkozását. A hetilapok és szaklapok még nem jutottak el eddig kezünkhöz, de itt is sok szeretet és megbecsülés árad felénk. Igen kedves és megtisztelő sorokat ir rólunk például a Budai Napló, amely maga is állandóan és nagy hozzáértéssel foglalkozik kommunális ügyekkel. Szinte meghálálhatatlan az a jóindulat, amellyel kiváló laptársunk, *A Pénzvilág* szinte hasábnyi megemlékezést közöl rólunk. Fogadják ezért a sok jóságért és szeretetért laptársaink hálás köszönetünket, valamint mindazok a jóbarátaink és jóakaróink is, akik levélben vagy táviratban emlékeztek meg a mi szerény jubileumunkról.

Közérdekü csapszékek. A Fővárosi Hirlap volt az első lap, amely megemlékezett arról, hogy a kormány, a főváros közbenjöttével megalakult a Közérdekü Élelmezési R.-T., amelynek célja, hogy a középosztályt olcsó és izletes étellel lássa el. Az intézmény altruista jelszavakkal kezdte meg müködését, amit például a főváros is tökéletesen honorált, amikor ingyen, bér nélkül rendelkezésére bocsátotta a lelkes közélelmezőknek konyháit, étkezőit és minden felszerelését. Óriási kedvezmény ez, amelyet feltétlenül azzal kell megszolgálni, hogy a részvénytársaság a legmesszebbmenő módon a köz érdekében dolgozik. Örvendetesnek kellett tartanunk ezt az alakulást, amelynek élén Schnetzer Ferenc tábornok és Göre József igazgató állanak; ujabban azonban az alakulás mind élesebben hivja ki a sajtó kritikáját. Komoly sajtóorgánumok birálják azt a bérbeadási módot, amelylyel a népélelmezési üzemet a részvénytársaság megkapta és amely mód — a nyilvános pályázat mellőzése — rendszerré kezd fajulni a városházán. Tény az, hogy az a bérlemény, amelyet a főváros a Közérdekü Élelmezési R.-T.-nak bérbe adott, legalább ötven millió értékü, amivel szemben az r.-t alaptőkéje mindössze 25 millió. Tizenötmilliót az állam adott, tizet pedig az OKH. hozott össze. A pompás szerződés értelmében, amelyet a r.-t. kötött a fővárossal, egyetlen kötelezettsége, hogy a főváros szegényeinek harminc ingyen ebédet ad. A cél tehát, amelyet a társaság maga elé tüzött, nemes és szép, az ellen sincs kifogásunk, ha a főváros az ilyen esetekben áldozatokat hoz, de teljes ellenőrzést és szigoru felügyeletet köt ki a maga számára annál is inkább, mert hiszen ötven milliós vagyonának sorsa forog kockán. A sajtókritika kifogásolja azonban azt is, hogy az alapszabályok 35. §-a értelmében a tiszta jövedelem 10%-át az igazgatóság tagjai részére biztositották. A sajtónak ezek a megjegyzései előzetes birálatként hangzanak el. Mi a magunk részéről csak reprodukáljuk ezt a kritikát, a sulyt arra helyezzük, hogy majd a részvénytársaságnak kifejtendő müködését ellenőrizzük. Ha a főváros csak félvállról vállalta ezt az ellenőrzést, a sajtó majd teljes mértékben gyakorolni fogja azt. Egyelőre csak azt a feltünő dolgot látjuk, hogy a közérdekü élelmezőkben közérdekü italozás is folyik. Ez az, amit mi nem tudunk és nem is vagyunk hajlandók megérteni. Semmi szükség sincs arra, hogy a szegény emberek olcsó ebédjét drága alkoholos itallal sulyosbitsák. Mi, amikor jóindulattal karoltuk fel ezt az akciót, mindig közérdekü élelmezésre, de nem közérdekü csapszékekre gondoltunk.

Aki a saját üzletében lett üzletvezető. Vannak a sorsnak különösen furcsa játékai. Pláne mostanában akadunk ilyen viccekre. A kilakoltatott mészárosok ügyéről van szó. A per még folyik, de a főváros az uj bérlőket már jogaikba iktatta. Arról már nem is beszélünk, hogy Rácz Sándor fővárosi bizottsági tag az 1920. évi XI. t.-c. szigoru alkalmazása mellett szintén kapott egy ujabb fülkét. Most azt a groteszk dolgot akarjuk csak elmondani, hogy a kilakoltatott Keményi Vilmos mészáros most is ott áll a fülkéjében és vigan méri a hust. Vajjon mit jelent ez? A közgyülés határozatának nem tud érvényt szerezni a tekintetes tanács? Hogy lehet az, hogy ezt a Keményi Vilmost kilökték a fülkéjéből és mégis ott van és tehihatalmu módon intézkedik? A dolog igen egyszerü. A fülke uj tulajdonosa most a Hunnia részvénytársaság. Miután pedig a Hunnia hussal bánni nem tud, üzletvezetőnek szerződtette Keményi Vilmost. Istenem, hát ennél természetesebb, egyszerübb és mindenekfelett igazságosabb dolgot aztán mi elképzelni sem tudunk. A Fővárosi Kereskedelmi Hitelintézet viszont csak galiciaiakat szerződtet üzletébe, ami megint csak természetes, miután ugyanebből az üzletből egyszerü hadviselt magyar zsidókat dobtak ki. Hát már viccelni se lenne szabad?

Autótaxik a lóversenyekre. A versenylátogató közönség köréből felmerült kivánságnak engedve, az Autótaxi-vállalat a Kigyó-téri és Oktogon-téri állomásairól 5 személyből álló csoportban viszi ki a közönséget a Káposztásmegyeri versenypályához és ugyanazon autótaxi hozza őket a fenti állomásokra vissza. Az autótaxiknak ily csoportos használata folytán az oda- és visszautazás költsége, minthogy a viteldij összegének csak 1/5-e esik egy-egy személyre, személyenkint maximum 200 K-ba kerül. Egyes autótaxik 5 személy összejövetele után indulnak.

Frenreisz győzött. Igenis, vegye mindenki boldogan és megelégedetten tudomásul, hogy Frenreisz István, a Gellért-fürdő vendéglőse, gyomrok és zsebek jóltevője, diadalmaskodott azzal az alávaló felfogással szemben, hogy akadhat még a világon nálánál jobb vendéglős is, sőt olyan is, aki vagy egy millióval több bért hajlandó fizetni bérként a fővárosnak, mint amennyit Frenreisz István fizet. Frenreisz győzött és három ujabb esztendeig ő marad a Gellért-fürdőben, ahol megteremtette a Benard-szobát — örök emlékére annak, hogy ez a nagy államférfiu érdeklődésével tüntette ki őt, Frenreiszt és az általa olyan kiválóan képviselt ipart. A főváros tanácsa előtt semmi esetre sem maradhatott titokban az, hogy Frenreisz István hü választója volt Benard miniszternek és igy a vendéglős-iparban is feltétlenül megbizható képviselője a konstruktiv irányzatnak. Ha pedig valahol konstrukcióra van szükség, akkor ez a hely elsősorban a vendéglő, ahol tokányt, töltött káposztát és turós rétest szokás konstruálni. Frenreisz István eme konstruktiv törekvéseit azzal honorálta a tanács, az albizottság és a főbizottság, hogy nincs szükség nyilvános versenytárgyalásra. Hogy is lenne szükség, ha olyan kiváló férfiu tiszteli meg a várost kitüntető ajánlatával, mint Frenreisz. A vita csak arról folyt, hogy három, vagy hat esztendővel hosszabbitsák-e meg a bérletet. Nem tudjuk helyeselni, hogy csak három esztendőt engedélyeztek. A fővárost nem mindennap érheti olyan megtiszteltetés, hogy Frenreiszek verekszenek egy bérletért. Ki kellett volna használni ezt az alkalmat és kötelezni kellett volna Frenreisz Istvánt, hogy élete fogytáig magas szubvencjó mellett virágoztassa a Gellért-fürdő vendéglőjét, amely csak benne és általa élhet.

Felolvasás. A Grafikai főnökök társaskörében kedden este Radványi László dr., Az Üzlet szerkesztője, a Grafikai reklám müvészetéről cimen felolvasást tartott. A nagy és előkelő közönség az érdekes előadást élénk figyelemmel kisérte és tetszésének több alkalommal adott zajos kifejezést.

A Corsoban e héten a szenzációs Star-film, a Lengyelvér második része kerül bemutatásra. A dalbetétet Petrovich Szvetiszláv, a főszereplő személyesen énekli. Ajánlatos a jegyeket előre megváltani.

Várszinházban minden este a Majális, Farkas Imre nagy sikerrel bemutatott vigjátéka kerül szinre fél 7 órai kezdettel.

Budai szinkör e heti müsora: Szerda, szombat: Lili bárónő. Csütörtök: Farsang tündére. Péntek: János vitéz. Vasárnap délután: Mágnás Miska. Este: Három a kislány.

„Malombra" a Royal-Apollóban. Lyda Borellinek, a világhirü olasz tragikának „Malombra" cimü filmje az utolsó, amelyen a közönség gyönyörködhetni fog a müvésznő megkapó játékában, egészen különnemü alakitásaiban, csodálatos szépségében. A „Malombra" romantikus történet egy tulfinomult

idegzetü grófnő szerelmeiről. Megelőzi a darabot egy pompás amerikai dráma, „Az asszony és a férje" cimen, amelynek vezetőszerepeit Norma Talmadge és Jewel Carmen játsszák. Az előadások köznapokon 5, 7 és 9 órakor, vasárnapon és ünnepnapon fél 4, 5, háromnegyed 7 és fél 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

„Tarik feltámadása" az Omniában és a Tivoliban. Ezer izgalmas állatkalandban gyönyörködtek eddig az Omnia és a Tivoli zsufolt házai a Xa-Xa cimü nagy amerikai állatfilm előadásai alkalmával. A nagy dzsungel-látványosság e héten befejeződik, a negyedik rész, amelynek „Tarik feltámadása" a cime, a kibontakozást és a végső megoldást hozza. Az előadások ugy az Omniában mint a Tivoliban köznapokon 5, háromnegyed 7, fél 9 órakor, vasárnapon és ünnepnapon 4, háromnegyed 6, fél 8 és 9 órakor kezdődnek. Omnia jegyei Bárdnál is.

A TŐKE

...

A kisemberek hadikölcsöne

A nagybankok igazgatói nemrég nagy hévvel szálltak sikra azért, hogy a fixkamatozásu értékpapirok, a záloglevelek, községi kötvények mentesittessenek a vagyonváltság alól. Megható egyértelmüséggel az argumentumok egész arzenálját vonultatták föl amellett, hogy a középosztály és a kisemberek tulajdonában levő ilyen papirok után a pénzügyminiszter ne szedjen vagyonváltságot. Felhozták azonkivül az általános közgazdasági ellenérveket is. Nevezetesen azt, hogy a jelzálogkölcsönöknek a jövőben való folyósithatása, amivel szoros kapcsolatban van a többtermelés, az épitkezés lehetősége és a gazdaságok ujjaépitése, követeli parancsolóan a záloglevelek megkimélését. Némi meglepetéssel szemlélhetnők a bankigazgató uraknak ezt a szociális felbuzdulását és azt, hogy egyszerre magasabb közgazdasági szempontok szerint igazodnak, ha nem tudnók, hogy egyik legjelentékenyebb üzletágukról van szó. Amikor azonban a pénzügyminiszter a nemzetgyülés elé törvényjavaslatot terjesztett, amely a hadikölcsönök kamatlábát 3 százalékra szállitja le, a bankvezérek bölcsen hallgattak. Mert ez a dolog alig érdekli már őket; hadikölcsön-érdekeltségeiktől elenyésző töredék kivételével már régen megszabadultak. A le nem bonyolitott hadikölcsönkötvényekre adott lombardkölcsönökért, amennyiben a kamatleszállitás folytán nem találnák meg fedezetüket, a pénzügyminiszter szintén kárpótlást kinál nekik a 30 év alatt visszafizetendő nyereménykötvények alakjában. Már pedig annak idején éppen a bankok voltak azok, amelyek a lakosság legszélesebb és éppen nem vagyonos rétegeit nagyszabásu propagandával a hadikölcsön jegyzésére buzditották. S noha a háboru alatt az állam egész tekintélyét latba vetette, hogy kölcsönjegyzésének egyszersmind nemzeti erőnk megfelelő bizonyságai legyenek, a hadikölcsönök eredménye nagyrészben a bankok iránt való bizalomnak volt tulajdonitható. Nyilvánvaló, hogy a hadikölcsönök kamatredukciója a legnagyobb mértékben antiszociális és az erre vonatkozó javaslat rendelkezései csak a szegényebb néposztályokat sujtják. Azonkivül semmiképen nem egyeztethetők össze Hegedüs Loránt általános programmjának alapelveivel. Ezek szerint ugyanis a részvénytársaságok 15 százalékkal, a betétek 20 százalékkal lesznek megadóztatandók, ezzel szemben a hadikölcsön-tulajdonosokat 50 százalékos adó sujtaná. A pénzügyminiszter ezzel az intézkedésével költségvetésünk 30 milliárdját mindössze 320 millió koronával csökkenti, de viszont az állam megbizhatóságát kétessé tenné. Ujabb kölcsönt ezekután nehéz lesz a belföldön elhelyezni. A miniszternek tehát okvetlenül revideálni kell tervezetét. Ezt kivánják a szociális szempontok, amelylyel nincsenek ellentétben az állami érdekek sem.

A Kereskedelmi Bank tőkét emel? Hir szerint a Kereskedelmi Bank, amely tudvalevőleg a tőkeemelések sorozatából kivonta magát, tőkeszaporitási tervvel foglalkozik. A tranzakció valószinüleg csak május havában lesz aktuális.

Magyar-román kereskedelmi kamara alakul? Illetékes körökben foglalkoznak egy magyar-román kereskedelmi kamara létesitésének tervével. A kamara élére egy volt minisztert kivánnak megnyerni.

A Salgó romániai tranzakciója. Chorin Ferenc dr., a Salgótarjáni kőszénbánya vezérigazgatója visszaérkezett Bukarestből, ahol a petrozsényi bánya eladása kapcsán tárgyalásokat folytatott. A bukaresti tanácskozáson végleg elintézték a függő személyi és technikai kérdéseket.

Esik a nyersbőr ára. Hetek óta megy vissza a nyersbőr ára és a maximális 195 koronás ár helyett ma már 40 koronáért kapható. Ezzel szemben Németországban emelkednek az árak.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület március 23-án tartotta báró Daniel Ernő elnöklete alatt 81. évi rendes közgyülését, amely az igazgatóság valamennyi javaslatát elfogadta és elhatározta, hogy a kimutatott 16,001.112 K 90 f. tiszta jövedelemből az 1920. évi osztalék-szelvény 700 K-val váltassék be, 1,000.000 K az ázsió-tartalékalap, 500.000 K a nyugdijalap javára fordittassék, 500.000 K adassék a tisztviselők külön jutalmazására és 1,873.631 K 05 f. vitessék át az 1921. évi nyereség- és veszteség-számlára. A megejtett választások során megválasztattak az igazgatóságba: báró Daniel Ernő, dr. Darányi Gyula, Erney Károly, Kiss Aladár, dr. Tóth Béla, Végh Arthur és gróf Wenckheim Dénes; a felügyelő-bizottságba: Tasnádi Szüts András (uj); a választmányba: Agorasztó Tivadar (uj), dr. Halász Móric (uj), Radisics György (uj).

A Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. igazgatósága március 24-én tartott ülésében az 1920. év zárószámadásait megállapitotta és elhatározta, hogy az ápr. 5-re egybehivandó közgyülésnek részvényenkint 65 korona osztalék adását fogja inditványozni. A közgyülésnek inditványozni fogja az igazgatóság azt is, hogy a társulat kebelében fennálló jótékony intézmények javadalmazása után létesitsen alapitványt a selmeci erdészeti és bányászati főiskolánál 1 millió korona összeggel ösztöndijul szegény tanulók részére oly kikötéssel, hogy egyenlően érdemes pályázók között társulati alkalmazottak leszármazóié legyen az elsőbbség és juttasson a budapesti közgazdasági egyetemnek 500.000 K-t a közgazdasági ismeretek fejlesztésének céljára.

A Magyar Általános Fatermelő R.-t. alaptőkéjét 20 millió koronáról 32 millióra emeli fel; az uj részvényekből 20.000 darab 5:1 arányban, 1200 korona árfolyamon, hozzáadva 70 korona kamat és költség, a régi részvényeseknek ajánlták fel. Az elővételi jog március 30-tól április 8-ig a Magyar Általános Hitelbanknál gyakorolható.

Az Esztergom-szászvári kőszénbánya r.-t. 1920. évi mérlegét 20 millió K alaptőke és 9,989.723 kor. nyersjövedelem mellett 7,063.450 K tiszta nyereséggel zárja. Az osztalék 40 K = 20 százalék lesz.

A Nemzeti Takarékpénztár és Bank Részvénytársaság március 31-ikén tartott közgyülése az 5,492.677 korona 92 fillér 1920. évi nyereségből 35 korona osztalék kifizetését határozta el és 1,361.710 korona 47 fillért uj számlára vitt elő.

A Fővárosi Sörfőző Részvénytársaság Kőbányán a Kelemen Gyula dr. elnök vezetésével a Hazai Bank helyiségeiben megtartott közgyülése az alaptőkét 16 millió koronáról 22 millió koronára emelte. A részvényesek április 6-ától 14-éig a Hazai Bank pénztáránál minden 5 darab régi részvény alapján 1 darab uj részvényt vehetnek át 1020 koronáért.

A Belvárosi Takarékpénztár R.-T.-nak április 2-án tartott közgyülése az 1920. évi osztalékot 40 koronában állapitotta meg és egyuttal elhatározta az intézeti alaptőkének felemelését 36 millió koronáról 60 millió koronára. A részvények kibocsátási módozatait az igazgatóság a közgyülléstől nyert felhatalmazás alapján külön hirdetményben fogja megfelelő időpontban közzétenni.

A „Magyar Lap- és Könyvkiadó részvénytársaság" igazgatóságának március hó 31-én tartott ülésén gölniczbányai Hartig Sándor ny. államtitkár az igazgatóság elnöki tisztéről lemondott azon kijelentéssel, hogy az igazgatóságnak továbbra is tagja kiván maradni. Az igazgatóság Hartig Sándornak az elnöki tisztségről való lemondását sajnálattal tudomásul vette, érdemeit jegyzőkönyvbe iktatta és megnyugvással fogadta, hogy az igazgatóság tagjainak sorában továbbra is buzgólkodni fog a vállalat érdekében. Ezután az igazgatóság elnökévé egyhangulag Szilágyi Miklóst, alelnökké pedig lovag dr. Falk Zsigmond vezérigazgatót választották meg.

A Wörner J. és Társa R.-T. március 31-én tartotta Kenéz Béla dr. elnöklésével első évi rendes közgyülését. A zárószámadás az 1920. julius 8-tól 1920 december 31-ig terjedő első üzletévre egymillió 106.998 korona tiszta nyereséget mutat ki, melyből részvényenként 15 koronát, azaz 12 százalék osztalékot fizetnek. A szelvényeket április hónap 1-től kezdve a Strasser és Társa bankház váltja be.

Az Óbuda-ujlaki takarékpénztár r.-t. márc. 30-án tartott közgyülésén elhatározta alaptőkéjének 20 millió K-ra való felemelését, ugyszintén az 1920. évre 6 százalék = 12 K osztalék kifizetését. A részvénykibocsájtás olykép történik, hogy az uj részvényekből a régi részvényes 1 drb után 5 ujat névértékben, az uj részvényes pedig 220 K árfolyamon kapja. Az elővételi jog ápr. 30-ig gyakorolható. Ezen tranzakcióval az intézet a Nemzeti hitelintézettel érdekközösségre lépett.

A Bárdi József Automobil R.-T., amely vállalat nem téveszteudő össze a Bárdi József magáncéggel, ez évi közgyülését e hó 7-én tartja. A közzétett mérleg 846.408 K tiszta nyereséggel számol el.

Az Ujlaki tégla- és mészégető r.-t. 1920. évi zárószámadásaiban 9 millió K alaptőke mellett, amiből azonban csupán 6 millió K bir 1920-ra osztalékjogosultsággal, 6,246.570 K nyersjövedelmet mutat ki. A tiszta nyereség 1,039.800 K, ami mellett 1,434.809 K-t forditottak leirásokra. Az igazgatóság az április 6-ra összehivott közgyülésnek 40 K = 13½ százalék osztalék fizetését fogja javasolni.

A Magyar ruggyantaárugyár r.-t. 1920-ban 10 millió K alaptőke és közel 45 millió K tartalékok mellett 26,891.950 K nyers hasznot ért el, amiből a költségek és 500.000 K értékcsökkenési leirás levonása után a tiszta nyereség 6,379.052 K. Az igazgatóság az április 6-ra összehivott közgyülésnek 60 K = 30 százalék osztalék fizetését fogja ajánlani.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

Legujabb különlegesség: „HOBÉ-GRAND-MONARQUE"
HOBÉ LIKŐRKÜLÖNLEGESSÉGEK
-Triple-sec
-Curaçao
-Cherry-Brandy
-Kristály-kömény
-Cacao
-Vanilia
-Mocca
-Elixir
HOBÉTINE
Hobé-Damase és Társa
francia rendszerü nagy szeszárupárolás részvénytársaság
TELEFON: 14—94
Gyár és iroda:
Budapest, VI., Lomb-utca II. szám

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Minden este ½7 órakor
Dömötör Ilona, Honthy Hanna és Galetta Ferenc felléptével
LUXENBURG GRÓFJA
operett 3 felv. Irta: Weiner és Bodánszky, zenéjét szerzé: Lehár Ferenc
Vasárnap április 10-én délután ½3 órakor mérsékelt helyárakkal
A BÁLKIRÁLYNÉ
Jegyek elővételi dij nélkül egész hétre előre válthatók a szinház pénztáránál délelőtt 9-től 1-ig és délután 3 órától az előadás kezdetéig, valamint az összes jegyirodákban.

FŐVÁROSI ORFEUM
Kezdete este 7 órakor.
Csortos Gyula vendégjátéka az Ítélet előtt c. francia szketchben és az áprilisi rekord-müsor.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 7 órakor
GÓTHNÉ KERTÉSZ ELLA és GÓTH SÁNDOR vendégfellépte
Hamar egy asszonyt!
LIPTAI IMRE és GÓTH SÁNDOR vigjátéka.
Falu
MÓRICZ ZSIGMOND darabja, RÓZSAHEGYI KÁLMÁN felléptével.
Berky Lili, Mihályi Vilcsi, Békeffy László és Gózon Gyula uj magánszámokkal.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
LONDON REJTELMEIBŐL:
WHITECHAPEL
Életkép 6 felvonásban.
Pénteken, április 6-án uj müsor.
Pénztár: d. e. ½11-től ½1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: 5, 7, 9. Vasár- és ünnepnap 3, 5, 7, 9 ó.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 7 órakor. Tel.: József 121—68.
Züllöttek klubja és a szenzációs uj áprilisi müsor.

WÁGNER
MAGYAR HANGSZERÁRUHÁZA
Budapest, József-körut 15. Fióküzlet: Ráday-u. 18
Képes árjegyzéket ingyen küld

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. április 13-án — 16. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

A főváros és az állam harca a Margit-szigetért

Benárd miniszter ötlete — A Közmunkatanács saját sirját ássa — Föl lehet-e bontani a bérlők szerződését?

Dr. *Benárd* Ágoston népjóléti miniszterről el kell ismerni, hogy a jó ötleteket gyorsan megérti és ügyesen alkalmazza más célokra. A főváros március 16-iki közgyülésén *Horváth* Károly (IV. ker.) bizottsági tag nagyfontosságu beszédet mondott, amelyben szóvá tette a Margit-szigeten a bérlő társaság által teremtett állapotokat és azt kivánta, hogy *a szigetet a főváros vegye kezelésébe.* Nem volt alkalmunk megfigyelni, ott volt-e Benárd miniszter ur Horváth bizottsági tag beszédénél, de a beszéd hire mindenesetre eljutott hozzá, mert *sürgősen lépéseket tett, hogy a főváros előkészületben levő szándékainak gáncsot vessen és a szigetet az állam, helyesebben a maga halálraitélt miniszteriuma számára biztositsa.* Nincs módunk betekinteni a kulisszák mögé és igy nem tudjuk *Benárd* ment-e *Zielinszky*-hez, a Közmunkatanács elnökéhez, vagy Zielinszky ment-e Benárdhoz, annyi bizonyos, hogy a *Horváth* Károly helyes gondolatát az államra applikálták és most együtt dolgoznak annak érdekében, hogy a sziget a népjóléti miniszterium kezébe kerüljön.

A *Zielinszky-Benárd*-féle akcióról azonban jó előre meg kell állapitani, hogy van egy célja, amelyet el akar érni és lesz egy eredménye, amelyet minden esetre fel tud majd mutatni. A cél, amelyet el akar érni, hogy

> *a népjóléti miniszterium, amelyet Hegedüs Loránt már halálra itélt, jogcimet kapjon a további fennmaradásra és Benárd továbbra is miniszter lehessen;*

ezért kell a Margit-sziget, amely nélkül nincs jogcim annak bizonyitására, hogy a népjóléti miniszteriumra és Benárdra igen nagy szükség van.

Az eredmény, amelyre ma nem is gondol Zielinszky, de amely okvetlenül bekövetkezik, az lesz, hogy

> *a sziget átadásával megszünik a Közmunkatanács fenntartásának létjogosultsága;*

hiszen eddig is mindenki azt bizonyitotta, hogy a Közmunkatanácsra nincsen szükség. Ime, most egyetlen fontos ügykörét is kiadja kezéből: mi okon kell akkor még ezt a drága hivatalt tovább is fenntartani? A Károlyi rezsimben, mielőtt a Közmunkatanácsot megszüntették, *Polónyi* Géza, a Közmunkatanács akkori elnöke, terjedelmes memorandumot adott be, hogy miért kell a Közmunkatanácsot fenntartani? *Az egyetlen érv a sziget volt.* Hát ha Polónyi nagy agyveleje nem tudott más argumentumot kifőzni és Zielinszky ezt az egyetlen egyet is kiadja a kezéből, akkor a *Közmunkatanácsra igazán nincs többé szükség.*

A legközelebbi jövő e tekintetben világosságot fog hozni. Most azonban csak *arról a harcról akarunk beszámolni, amely a főváros és az állam között kitörőben van a Margit-sziget dolgában.*

Ennek a harcnak csak a főváros győzelmével szabad végződnie. Más ut, más mód nincsen. A városháza urainak most az egyszer talpra kell állaniok és minden erejükkel meg kell védeniök a főváros jogait és utját kell vágniok olyan egyéni ambicióknak, amelyek a főváros megkárositására vezetnének.

Mi történt a Közmunkatanács titokzatos ülésén?

Csütörtökön a *Fővárosi Közmunkák Tanácsa* nevezetes ülést tartott. Ezen az ülésen került ugyanis *egészen meglepetésszerüen* szóba a Margit-sziget ügye. Meglepetésszerüen — mondjuk — mert a Közmunkatanácsnak van egy ugynevezett *Margitszigeti bizottsága,* amelyet *egyáltalában össze sem hivtak, hogy ezt az ügyet előkészitse.* Kétségtelen tehát, hogy a Közmunkatanácsot nem ok nélkül tették ki ennek a meglepetésnek, amit az is bizonyit, hogy a tanácstagokkal valósággal fogadalmat tétettek a titoktartásra. Egészen természetes tehát, hogy a *Fővárosi Hirlap*-nak pontos információi vannak a történtekről.

Az ülésen *Zielinszky* Szilárd elnök elmondta, hogy *a Margit-sziget kezelése tulajdonképen nem lehet a Közmunkatanács feladata.* Hiszen a szigetet fürdőhelynek kell tekinteni, közegészségügy tehát, amely a népjóléti miniszterium hatáskörébe tartozik. Ismertette azután, hogy *Benárd* miniszter nagy örömmel foglalkoznék a Margit-sziget kérdésével és igy a Közmunkatanácsnak meg kell tennie a szükséges lépéseket, hogy *a sziget kezelését az állam, helyesebben a népjóléti miniszterium vegye át.* Ebből a célból érintkezésbe kiván lépni a különösen érdekelt népjóléti miniszteriumon kivül mindazokkal a miniszteriumokkal, amelyeknek a dologba beleszólásuk van, tehát: a miniszterelnökséggel, a belügyminiszteriummal és a pénzügyminiszteriummal.

Ekkor azonban ujabb meglepetés történt. A főváros ugyanis értesülvén a *Zielinszky-Benárd* tervről, csütörtökön, tehát a Közmunkatanács ülésének napján, szintén ülést tartott, amelyen kimondta, hogy *a főváros is igényt tart a Margit-szigetre, arról semmi szin alatt lemondani nem hajlandó, ebben a kérdésben a közgyülést is állásfoglalásra birja.* A tanács egyben utasitotta *Fock* Ede és *Sallay* Árpád tanácsnokokat, hogy a tanács emez állásfoglalásának a Közmunkatanácsban is kifejezést adjanak. Ennek az utasitásnak az alapján *Fock* Ede tanácsnok rövid beszédben reflektált *Zielinszky* elnök szavaira és közölte a tanács határozatát, amely szerint *a főváros a Margit-sziget tulajdonjogára igényt tart.*

Rövid vita indult meg ezután, amely vita is tanusithatja, hogy a fővárosnak imminens érdeke a sziget tulajdonjogához való ragaszkodás. Végül *Zielinszky* elnök is hozzájárult, hogy *a kormányhoz való felterjesztéssel egyidejüleg a Közmunkatanács a fővároshoz is átir, hogy amennyiben a főváros is igényt tart a szigetre, a szükséges lépéseket a kormánynál megtehesse.* Ezután a Közmunkatanács *felhatalmazta az elnökséget az előzetes tárgyalások megindítására.*

Mi jogon követeli a főváros a Margit-szigetet?

A Fővárosi Hirlap munkatársának alkalma volt olyan egyéniséggel beszélni, aki a főváros álláspontját a Margit-sziget dolgában teljességgel ismeri. A következő felvilágositásokat kaptuk:

— A fővárosnak a Margit-szigetre vonatkozó jogai minden kétségen fölül állanak. *Aki ismeri az 1908. évi XLVIII. t.-c. intézkedéseit, teljesen tisztában van ezzel.* Kétségtelen, hogy ha a kormányhatóságok ennek a törvénynek az intézkedéseit figyelembe veszik, nem tehetnek mást, mint hogy, miután a Közmunkatanács le akar mondani a szigetről, azt a fővárosnak adják át.

— Ne feledkezzünk meg azonban a Közmunkák Tanácsának eredetéről sem, mert ez az eredet és a mult a leghatározottabban megerősiti azt a tényt, hogy a Közmunkatanács tulajdonképen a főváros, helyesebben Budapest életerejéből táplálkozott és igy *ha a Margit-szigetről lemond, az csak a főváros tulajdonába szállhat át.* Az 1870. évi X. t.-c. a Közmunkatanács létalapjául fővárosi pénzalapot rendeli, amely tulajdonképen koldus-alap. A Dunaszabályozás révén képződött telkek értékesitéséből állott elő ez az alap, élt pedig a Közmunkatanács az utadóból és a külföldi részvénytársaságok itteni fiókjainak adójából, amelyek ujabban nagyon megcsappantak. Ezenkivül jövedelmi forrása volt a Közmunkatanácsnak a hidfillérek, amiből *eddig rendeltetési helyére semmi sem folyt be. Ezt a jövedelmi forrást harminc esztendőn át soha sem számolták el,* hanem felhasználták részben a hidak épitési költségeire, részben a hidakkal kapcsolatos kisajátitásokra. *Polónyi* Géza a városházán legszebb szónoki sikereit akkor aratta, amikor ezeket az elszámolásokat sürgette.

— Budapestnek drága kincse a sziget. Lemondani róla semmi szin alatt sem szabad. Legkevésbé pedig ugy, hogy legjobb meggyőződésünk szerint nem tarthatjuk azt a kezet, amelybe kerül, megbizhatónak. Az állami kezelés nem megnyugtató. Tudjuk, hogy amit az állam a kezébe vesz, az el van temetve. De semmi esetre sincs szükség arra, hogy a népjóléti miniszteriumban külön szakosztályt állitsanak fel, amely azután agyonadminisztrálja a szigetet. Az államnak nincs meg a mulhatatlanul szükséges szerve, amely a sziget ügyét kezébe vehetné. *Az eredmény tehát az uj és fölösleges hivatal felállitása lenne, amivel szemben a fővárosnak készen áll a maga régen működő apparátusa,* amely eddig is teljes megelégedésre végezte munkáját. Nem szabad elfelejteni azonban azt sem, hogy a Margit-sziget egyik legnagyobb csábitó-erejét természeti és kertészeti szépségei teszik. Kertészete pedig az államnak szintén nincs, mig a főváros olyan tökéletes intézménynyel rendelkezik, amilyet az állam tiz esztendő alatt sem lenne képes majd kifejleszteni.

A botanikus kert ügye

A József főherceggel kötött szerződésnek van egy pontja, amelynek értelmében a szigeten 36.000 négyszögöl területen botanikus kertet kell létesiteni. Ez benne van az 1908. évi XLVIII. t.-c.-ben is. Ritzéknek a Lukács-kormánnyal kötött szerződésében, amely azután társaságról társaságra szállott át és egészen Schiffer Miksáékig jutott el, az országos növénykert ügye egyáltalán nem szerepel, ami törvénysértést jelent és igy magát a szerződést is illuzóriussá teszi.

A fővárosnak az állam ellen most kezdődő harcában mindenesetre döntő jelentőségü lesz a botanikus kert ügye és az a miniszterelnöki válasz,

amelyet grófi Khuen-Héderváry adott Ambrózy bárónak a főrendiház 1910. évi december 20-iki ülésén elmondott interpellációjára. Ebben a válaszban kifejtette a miniszterelnök, hogy a Margit-sziget csak nyilvános park lehet és hogy a botanikus kertet a főváros áldozatkészségéből meg lehet csinálni.

Föl lehet-e bontani a szerződést?

A szerződés felbontása legsulyosabb gondja volt valaha Polónyi Gézának, sajnos, az ő ragyogó fiskális elméje sem tudott sikert elérni. Hogy áll ma a helyzet? Vannak, akik azt remélik, hogy a szerződést meg lehet semmisiteni, mert az törvényellenes a botanikus kertre vonatkozó pont kihagyása miatt. Szó van arról, hogy a bérlő-társaság nem teljesitette szerződéses kötelezettségét, mert a szerződésben kikötött 10 milliós beruházást mind máig nem eszközölte. Ezzel szemben azonban a bérlők kezében van az a hatásos ellenérv, amely szerint a Közmunkatanács sem teljesitette szerződéses kötelezettségét, mert a sziget partjait, ahol a bérlőknek villákat kellett volna épiteni, nem töltette fel. Meg van tehát a kifogás, hogy a bérlők miért nem eszközölték beruházásaikat. Csak futólagosan emlitjük meg még azt a tervet, hogy a főváros, amint azt Ritzék után a Walla-csoport, majd a Kereskedelmi Bank, Fleischlék és Schifferék cselekedték, megvásárolja a bérlő-társaság részvénytöbbségét. Ha ennek meg van a lehetősége, akkor az egész probléma pénzkérdéssé zsugorodik össze.

Mit akar Benárd?

Benárd miniszter természetesen van olyan ügyes ember, hogy csinos szóvirágokkal ültesse körül a szigetre vonatkozó terveit, amelyek mögött — mint emlitettük — tulajdonképen a népjóléti miniszterium megmentésének gondolata settenkedik. Mindenekelőtt megállapitjuk, hogy magának *a kormánynak még sejtelme sincs Benárd ötletéről*. A miniszteri tanácson mindenesetre azzal fog érvelni, amit *Horváth* Károly a közgyülésen elmondott, hogy tudniillik a szigeten ma rablógazdálkodás folyik. Ez ok lehet arra, hogy a főváros okosabban kezelje majd a szigetet, de nem lehet ok arra, hogy a természetnek ez a gyönyörü alkotása az állami adminisztrálásában menjen tönkre. Föl fogja vetni a miniszter azt az éppenséggel nem uj gondolatot is, hogy *hévvizü strand-fürdőt* akar a szigeten létesiteni. Mind ezt és még sok minden mást meg lehet csinálni és pedig sokkal jobban, ha a szigetet a főváros veszi kezébe. Ráadásul a sziget jövedelmezősége is emelkedni fog. Ne felejtsük el ugyanis, hogy a sziget ma is jó üzlet — *a bérlők számára*. A bérlők a Közmunkatanácsnak évi 225.000 koronát fizetnek, tehát pontosan annyit, mint amennyit ők az *egyik* vendéglőstől kapnak. A Közmunkatanács ebből a 225.000 koronából 210.000 korona részletet fizet ki a sziget vételárára, vagyis marad összesen 15.000 korona, amivel az ellenérték adminisztrációnális kiadásai is többre rugnak. Kétségtelen, hogy ilyenformán igen nagy érdekek füződnek a bérleti szerződés megszüntetéséhez és a szigetnek a főváros által való birtokbavételéhez.

Fölemelték a berlini villamos-tarifát. A Fővárosi Hirlap berlini tudósitója irja: A berlini villamos-tarifát megint felemelték. Érdekes volt ezuttal a pártok állásfoglalása. Ezt a kérdést már februárban kezdték el tárgyalni. Akkor a tarifaemelés ellenzéke a demokrata frakció volt, mert a szocialista baloldal a munkaviszonyok követelt reformját háttérbe akarta tolni. Ez az ellentét azonban a tanács és a pártok között lefolyt tárgyalások során elsimult. Most azután a többség ugy határozott, hogy a városi munka-tarifát juniusban revideálni fogja, ujra bevezeti a nyolc órai munkaidőt és az üzemi tanács jogait a törvényadta keretek közé szoritja. Ezzel a határozattal lehetővé vált, hogy a demokraták is az egy márkás villamos-tarifa mellé álljanak. Ugyancsak tarifát emelt a magánkézben levő magasvasut és földalatti vasut is, amely tavaly még 5 és fél százalék osztalékot adott részvényeseinek. Itt most a következők az uj tarifák:

III.	osztály	az ötödik állomásig	0·85 márka
III.	„	az egész vonalra	1·— „
II.	„	az ötödik állomásig	1·10 „
II.	„	az egész vonalra	1·25 „

Fullánkok

•••

Az uj lakásrendelet

nyilvánosságra kerülése nem izgatta fel tulságosan a kedélyeket. A háziuraknak nincsen benne nagy gyönyörüségük és a lakókat sem teszi tönkre egészen. Csak félig. Ágas-bogas szörnyeteg ez a lakásrendelet, amelyről egészen jogosan mondhatta el Baránszky Gyula egy ankéten, hogy ahol ezt a rendeletet kotyvasztották, ott se magyarul, se értelmesen nem tudnak irni. Ez az oka annak, hogy a rendelet megjelenése után közel egy héttel nagy bizonytalansággal tekintünk annak „rejtett szépségei" felé, amelyek majd csak a gyakorlatban, az alkalmazásnál fognak igaz valójában napfényre kerülni. Addig is azonban, amig az értelmetlenség misztikumából a kellemetlen csalódások bimbói kipattannak, üdvözöljük és ünnepeljük benne üde, friss, hajnali gyermekét — az olcsósági hullámnak.

Az egész férfiak,

amilyen példának okáért Tomcsányi Vilmos Pál miniszter ur is, bármily rövid idejük adódik is, de megkezdett alkotásaikat be szokták fejezni. Tomcsányi miniszter ur rövid helyettesitésre vonult be a belügyminiszteriumba, ahol az első akta, amelyet elintézett, nyilván a mozik ügye volt. A kapitalista világrend mellett, amelyben értesülésünk szerint Magyarország él és élni kiván, goromba hibák vannak a mozi-ügynek mostani „elrendezésé"-ben. Tomcsányi miniszter nem mondhatja, hogy nem figyelmeztették ezekre a goromba hibákra; mégis megtörtént, hogy a belügyminiszteriumból való távozása előtt sürgősen be is fejezte a mozisok szelekcióját. Hatalmi szóval megszüntetett jogokat, teremtett ujakat, vagyonokat irt át uj nevekre, egy szóval a mozi-ipart jelentékenyen felfrissitette. Természetesen nem igy van, de az egésznek az a szinezete, mintha csak azért és csak addig ült volna bele a belügyminiszteri székbe, hogy a mozisok között rendet teremtsen. Ha azonban ez nem is igaz, az mindenesetre tény, hogy az elintézés gyorsasága azért volt ilyen feltünő, mert a belügyminiszteri szék gazdát kivánt cserélni. Ezt az „alkotás"-t azonban Tomcsányi a maga számára kivánta biztositani. Annyi bizonyos, hogy sikerült is általa megörökitenie szerény nevét a magyar jogtörténetben. Ott ilyesmi még nem fordult elő.

A zsemlyéről

hallottunk egy dalt a szerdai közgyülésen. T. Kovács Hermin énekelte; de be kell vallanunk, nem a régi volt ez a dal, amely valaha a régi jó időkben ugy szólt, hogy „kerek ez a zsemlye, nem fér a zsebembe." Vajjon ma a mai zsemlyéből hány fér bele az ember zsebébe? A mai zsemlye kicsi, rossz, de drága. Nem is zsemlye, csak egyszerüen egy eszköz arra, hogy ki lehessen lopni az emberek zsebéből a pénzt. Vajha tanácsnok, akinek jóakaratát kétségbevonni egy pillanatra sem akarjuk, igen egyenesen jelentette ki, hogy mindenről tudomása van és iparkodni fog a visszaélések megszüntetésére. Tessék elhinni, hogy erről a zsemlye-históriáról már szégyen beszélni. Az ember pirul, amig leirja a panaszokat, amelyeket nem lehet kiküszöbölni, amióta ujra zsemlye lett a zsemlye. Azaz, hogy amióta megint zsemlyének hivják azt a kis kovászt, amiből a pékek az emeletes házat épitik . . .

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 7 órakor. Tel.: József 121—68.
Zülöttek klubja és a szenzációs uj áprilisi müsor.

Szinház-vita és egyéb történetek

Pikantériák nélkül, gyenge érdeklődés mellett — Vrabec és Róna, Ábrányi és az Állam — Pesti mizériák

Nem tudni, mi az oka, de bizonyos, hogy az utolsó hetekben mintha megcsappant volna a városatya urak érdeklődése a főváros közgyülései iránt. Hiszen szó sincs róla, láttunk már mulatságosabb dolgokat is a főváros közgyüléseinél. Sétálni a korzón a napsugárban, mindjárt kedvderitőbb szórakozás, mint hallgatni Gáspár Fülöp és Biber József elmés közbeszónoklatait, dehát végre is azért városatya a városatya, hogy rendesen eljárjon a közgyülésre és végighallgassa egymás bölcsességét.

Szóval — amint emliténk — mostanában gyönge érdeklődés mellett szoktak lezajlani a közgyülések. De nem is olyan érdekesek már ezek a közgyülések, mint régen. Hiányoznak a pikantériák. Hol vannak azok a nagyszerü idők, amikor Vasek Ernő szakszerü leleplezései voltak napirenden; amikor Hilbert Hugó minden közgyülésre tartogatott egy-egy inditványt a nem kivánatos elem ellen; és már rég nem hallottuk — mint Paulheim bácsi tréfásan elnevezte — a Biber-csoport kiváló elnökének, Bohn Józsefnek mindig szakszerü és mindig tárgyilagos fejtegetését a Chevra Kadisáról? Ámbár — majd el is felejtettük — Bohn József épp a legutóbbi közgyülésen szólalt föl. A népligeti vendéglő bérlete volt soron. Arról volt szó, hogy a régi bérlőnek adják-e oda a bérletet, aki mellesleg ellenforradalmár is volt, vagy pedig egy uj vendéglőssel kössenek uj bérleti szerződést, aki ötezer koronával kinált több bért, mint a másik, de aki Bohn szerint szimpatizált a kommunistákkal? Róna és Vrabec között folyt a háboru. Bohn, hogy megmutassa, menynyire objektiv: a régi, de zsidó bérlő mellett foglalt állást. Mire a keresztény-párt bölcsessége — ez csak természetes — Vrabec mellett döntött. Ime, ilyen a politika.

Egyébként, ha már arról van szó: a pénteki közgyülés föltétlenül szórakoztatóbb volt, mint a szerdai. Igy a pénteki közgyülés mindjárt szinházzal: a Városi Szinházzal kezdődött. A közgyülés azt akarta megállapitani, hogy a Népszinházi Bizottságnak csakugyan volt-e joga hozzá vagy sem, hogy Ábrányi Emilnek itélje oda a szinház bérletét. Persze az egyiknek ez volt a véleménye, a másiknak amaz. Az Ábrányi-párt ütközött itt meg az Opera-párttal. Az Állam, illetve az Opera pártjának Joanovich Pál nyugalmazott államtitkár volt a vezérszónoka. Joanovich elegáns ember és elegáns szónok, de ezuttal nem egészen népszerü ügyet védett. Ugy látszik, hogy ezt érezte ő maga is, mert nehezen melegedett bele a témájába. Ugy indult neki a beszédének, mint aki ki akarja beszélni a Városi Szinház egész bérleti idejét. Különben Joanovich mindössze is csak annyit kért, hogy mivel az állam megfölebbezte a Népszinházi Bizottság döntését: tehát a tanács hozza ide ennek a szerencsétlen Városi Szinháznak a dolgát a közgyülés elé, hogy a közgyülés bölcsességének alkalma legyen nyilatkozni, hogy tulajdonképpen kinek is akarja odaadni a szinház bérletét. A közgyülés azonban nem akceptálta Joanovich kivánságát. Szabó Imre tiszti főügyész ugyanis teljes jogi fegyverzettel jelent meg a porondon és visszaverte Joanovich összes érveit.

— Én e helyen nem a kormányt, hanem az önkormányzatot képviselem! — mondta többek közt a tiszti főügyész és a közgyülés lelkesen megéljenezte ezt a kijelentést.

Azután az inditványok és az interpellációk végnélküli sora következett. Bibiti Horváth János a tejpancsolókat ostorozta. T. Kovács Hermin meg a zugpékeket, akik olyan kis, olyan rossz és olyan drága zsemlyét sütnek. Dr. Lázár Ferenc azt nehezményezte, hogy olyan poros Pest. Azután Till Antal tanácsnok mondta el mondókáját; akit megint Vajna tanácsnok vált föl az előadói asztalnál...

A hallgatóság tagjainak száma ijesztően fogyott, csak az inditványok és interpellációk nem akartak elfogyni.

A közgyülési terem közepén Müller Kálmán gyönyörü, okos, klasszikus szabásu ősz feje emelkedik ki a sok nem érdekes fej közül. Hallgatja, hallgatja az unalmas beszédeket és a nagyon ritkán szellemes közbeszólásokat. Hallgatja, hallgatja . . . És ugy szeretnők megkérdezni tőle, hogy miket gondol, mialatt ezeket a beszédeket hallgatja?!

A repülők harca a főváros ellen

Mi van a nemzetközi repülőtérrel? — Petróczy István légforgalmi igazgató nyilatkozata

Fönt a miniszterelnökségen, abban a teremben, ahol a miniszterek az ország ügyeit intézik, a minisztertanács asztala mellett ülünk körben és várjuk a miniszterelnököt, hogy nyilatkozzék a politikai válságról. A falakon Magyarország volt miniszterelnökeinek arcképcsarnoka, a terem levegőjében pedig van valami a tegnap éjszakai minisztertanács izgalmaiból. Gróf *Teleki* Pál miniszterelnök késik, ezt az időt arra használja fel *Eckhardt* Tibor min. tanácsos, sajtófőnök, hogy bemutatja *Petróczy* István nyug. ezredest, légforgalmi igazgatót, akinek némi kérni valója lenne a sajtóval szemben. Az ezredes elegáns zsakettben van, frissen ugrik fel a helyéről, aztán pattogva kezd beszélni:

— Petróczy István vagyok, légforgalmi igazgató. Azért mutatkozom be újra, mert nemrég egyik ujság Petroczkynak irt. Az ellen tiltakozom, mert én nem vagyok cseh.

Aztán a repülésről beszél, példákkal illusztrálja, hogy a sajtó tulságosan laikus a repülés terén, mindenekfelett pedig igen indolens a nagy kérdéssel szemben. Persze, hiszen nincs hely az ujságban, de az ilyen nagy problémák mégis más sorsot érdemelnének, mint amilyenben részük van. Nagy megnyugvással veszszük tudomásul, hogy a repülés ma már nem olyan veszedelmes produkció, amelynél a felszállás előtt végrendeletet kellene csinálni. Nagyon tetszik ez a katonás beszéd, bár figyelmébe szeretnénk ajánlani a kedves méltóságosnak, hogy bőven akadnak emberek, akik föl sem szállnak, itt sétálnak köztünk a Váczi-utcában és mégis végrendeletet csinálnak. No persze, ezek gyáva fráterek.

Miután igy megnyugtatott bennünket az ezredes ur, egyszer csak a fővárosról kezdett beszélni és őszinte, becsületes, de kemény kritikát mondott a városházáról, amelyet följegyzünk itt, mert érdemes, hogy a főváros urai meghallják, mit tart róluk egy lelkes ember, aki egy nagyjövőjü intézményt szeretne jogaiba iktatni, ha a nemtörődömségnek olyan tipusaival nem találkoznék utjában, mint amilyen ma a városházán tanyázik.

— Hónapok előtt — mondta *Petróczy* ezredes — tárgyalásokat kezdtünk a fővárossal *a nemzetközi repülőtér* megalkotása céljából. El kell ismernem, hogy nagy jóakarattal fogadták a tervet a városházán, de *eredmény nincs*. Nem szabad elfelejteni, hogy Budapestről Wienbe egy óra, másfél óra alatt el lehet repülni, de *ha nem lesz repülőterünk, akkor a nemzetközi repülőforgalom egyszerüen ki fogja hagyni Budapestet* és a repülők más irányt fognak keresni. *Ugy fogunk járni a repülőtérrel is, mint a budapesti kereskedelmi kikötővel.* Ha ezzel a nemtörődömséggel kezeljük azokat a dolgokat, amelyeknek jövőjük van, amelyek lelkesedést érdemelnek, akkor *a szomszédos államok mindent elkaparintanak előlünk.* Ha ez bekövetkeznék, szégyenleném, hogy mint magyar ember jöttem a világra.

Petróczy ezredes ur — ugy látszik — jobban ismeri a budapesti városházát, mint azt előre feltételeztük róla. A jellemzés, amelyet adott, teljesen megáll és a finom, sima szavak bizonyára sok keserüségét leplezik ennek a lelkes embernek. A hasonlat pedig a kereskedelmi kikötővel, egyenesen frappáns volt. Ez az ujság minden energiáját csatába vitte a kikötőért és általában a Duna-kérdésben. Esztendők óta harcolunk, hogy a tervek valóra váljanak. Meg tudtuk mozditani *Bárczy* István teremtő kedvét, amely ha megmozdult, biztosan és mulhatatlanul alkotott. De sikra szálltak és nagyon sokat dolgoztak a kikötőért *Déri* alpolgármester, *Fock* és *Vita* tanácsnokok is. *Dérit* és *Vitát* elsodorta a kurzus, *Fock* Ede pedig egyedül, magára hagyottan küzködik egyik-másik miniszterium kegyetlen elzárkózottságával, gazdasági és technikai látókörének szánalmas szegénységével.

Alkotások, tervek, remények, lelkesedések tüze égett valaha a budapesti városházán. Ma?... Akták gyülnek, bürokraták sorvadnak, politika orkánja tombol. Ezredes ur, nem az önfajtáju lelkes embereknek való hely ma a városháza... *(p. b.)*

Uj Budapest épül Kaliforniában

Százhatvan holdat foglal el a Csendes tenger partján

Amerikából jön a hir, hogy utban van az uj Budapest. Egyelőre még csak tervről van szó, de aki ismeri az amerikai energiákat, tudja, hogy ott nemcsak az elhatározások, de maguk a városok is gyorsan születnek. Az amerikai magyarok kedves, szép megemlékezése ez a magyar fővárosról, amely, sajnos, hatalmas rajokban volt kénytelen fiait az ujvilág felé bocsátani.

Az amerikai magyarság vándorlása most Kalifornia felé vesz irányt. Az a kevés magyar, aki eddig Kaliforniában élt, még ezelőtt másfél esztendővel is szervezetlenül, szétszakadozottan, egymásról nem tudva, magyar társadalmi életet nem élve, lakta Kaliforniát. Néhány társával egy kiváló magyar ember, Bakcsy Kornél, volt budapesti lapszerkesztő, kezdte szervezni másfél esztendővel ezelőtt a kaliforniai magyarokat. Los Angelos városában, Vigg Sándor magyar ügyvéddel együtt, megalapitotta a Los-Angelos-i Magyar Társaskört, amelyhez egyre több és több Kaliforniába vándorolt magyar csatlakozik.

Az utóbbi hónapokban egyre több magyar telepedik meg Kaliforniában, akik Ohió, Pennsylvania, Michigan, Indiana, Missouri, Illinois és Virginia államokból érkeznek oda. Ezeket a magyarokat karolja föl és támogatja a Los-Angelos-i Magyar Társaskör.

Los-Angelos városában nemrégiben aztán megalakult a kaliforniai magyar telepitő társaság is, amely azt a feladatot tüzte maga elé, hogy az Amerika gyáraiban és bányáiban dolgozó, de eredetileg földmüvelő magyarságot a földhöz visszavezesse, földhöz juttassa. Körülbelül negyvenezer hold terület az Kalifornia déli részében, ahová az amerikai magyarok farmerek gyanánt letelepedhetnek. A föld Kalifornia egyik legtermékenyebb földje, az a gazdag, homokos föld, amelyben dúsan megterem minden. A kaliforniai magyar telepitő társaság egyelőre csak olyan magyarokat fog földhöz juttatni az általa kiszemelt területeken, akik már megszerezték az amerikai állampolgárságot.

A telepitő társaság a magyar telepes földek központjában 160 holdnyi területet hasitott ki, amelyen megfogja épiteni az amerikai Budapest városát. A kaliforniai hatóságok, amelyek szivesen látják az amerikai magyarság átvándorlását (mert a Kaliforniában nagyon elszaporodott japánok kiszoritását remélik általuk), már jóelőre megadták az engedelmet a kaliforniai Budapest városának fölépitéséhez. A társaság azon a véleményen van, hogy a telepes magyarság ne adja oda pénzét a közeli városok kereskedőinek, amikor az üzleti forgalom mellett önmaguk is szép, virágzó várost teremthetnek maguknak. Aminek természetesen az a következése is lesz, hogy a magyar földmüvelő telepesek körében magyar üzletemberek és magyar iparosok is le fognak telepedni.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7 órakor
NAGY ELŐADÁS
Csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután 1/24 órakor
családi- és gyermekelőadás
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likör-, rum- és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

Brikett-gyáros lesz a főváros

Egyelőre két gépet szereznek be

A főváros eddig is gyártatott brikettet a Máv. gyárában, most azonban azt ambicionálja, hogy ő maga is brikett-gyáros legyen. Egyelőre kicsiben fogják kezdeni, de kétségtelen, hogy idővel terjeszkedni fog az üzem, amely Orczy tanácsnok hatáskörébe tartozik majd és az ő felügyelete alatt fog működni. Az uj üzemalapitási tervről ezeket a felvilágositásokat kaptuk:

A fővárosnak ezidőszerint ugyszólván semmi természetes tüzelőanyaga nincs és csakis a Szentlőrincen termelt bányakoksz, valamint a gázművekben visszamaradó darakoksz áll nagyobb mennyiségben rendelkezésre. Mindkét anyag olyan azonban, hogy azokat természetes állapotukban használni szinte lehetetlenség, bár a tisztviselők és más rossz sorsban levő szerencsétlenek abban a megtiszteltetésben részesültek éveken át, hogy a Cséry-telep büzös fekete gyémántjaival kinlódhattak.

A gázgyári darakoksz azonban már természetes előállitási alakjában, a bányakoksz pedig előzetes kiválogatás és felaprózás után brikettezésre alkalmas s ebben az állapotban bármely tüzelőhelyen elégethető. A főváros tehát tárgyalásokat kezdett az Államvasutakkal. E tárgyalások során kiderült, hogy a Máv. brikettgyára alkalmas anyag rendelkezésre bocsátása esetén a főváros szükségletének csak egy részét tudná és lenne hajlandó előállitani. Viszont az egész szükséglet előállitására szolgáló gyárberendezés óriási költségeket emésztene fel. Ezért az épitkezési ügyosztály — hogy ugy mondjuk — a lehetőségek figyelembe vételével ötven percentre kiegyezett, vagyis egyelőre két darab napi nyolc órai munkaidő mellett 100—100 q. teljesitményü brikettgépet szerez be, mig a szükséges többi brikettet a Máv.-nál állittatja elő.

A berendezéseket egyelőre egészen ideiglenes jellegüen kivánják létesiteni. A gépeket meglevő épületekben helyezik el, hajtóerőnek lokomobilokat alkalmaznak és csak a feltétlenül szükséges mellékgépeket szerzik be. A két gép-csoport beszerzése és felállitása együttesen 800.000 koronába kerül.

Események

Lemond a Közmunkatanács alelnöke. Teljesen megbizható forrásból jelenti a *Fővárosi Hirlap*, hogy *Szentgály* Antal, a Közmunkatanács alelnöke, aki ezen a réven fővárosi bizottsági tag is, állását elhagyni készül. Szentgály Antal hosszabb ideig, *Polónyi* Géza halála után önállóan vezette a Közmunkatanácsot és becses munkával tüntette ki magát. Hir szerint Szentgály a hivataloskodásba unt bele és tehetségét mint magánember kivánja értékesiteni.

Végleg Ábrányi. A Városi Szinház dolgában — amint értesülünk — nyugvó pontra értünk el. Az államnak ugyan módjában lenne a közgyülés határozatát megfellebbezni, de ettől a jogától eláll és lemond a Városi Szinház bérletéért folytatott harcról. Eszerint *Ábrányi* Emil véglegesen bérlője lett a Tisza Kálmán-téri szinháznak, ahol remélhetőleg nemes művészi munkát fog végezni. Ábrányinak minden kvalitása megvan ehhez, megérdemli, hogy a bizalmat mindenki előlegezze neki. Majd a munka, amelyet végezni fog, lesz az alapja annak a kritikának, amelyet a közvélemény ki fog mondani róla.

Ruha, szőrme, szőnyeg stb. molykár elleni megóvását elismert legjobb módszer szerint jótállás mellett vállalja a Katzer-féle R.-T., Ó-utca 44. Telefon 21—98 és 124—83. Dijtalan el- és hazaszállitás.

Ki lesz a Fővárosi Könyvtár igazgatója? A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában megemlékeztünk arról a harcról, amely a Fővárosi Könyvtár igazgatói állásáért folyik. Most ebben a kérdésben felvilágositó sorokat kaptunk egy olyan egyéniségtől, aki nemcsak ismeri a könyvtár viszonyait, de ama szellemi kiválóságaink közé tartozik, akiknek feltétlen joguk van ebben a kérdésben állást foglalni. A levél igy hangzik: „A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában a Fővárosi Könyvtárról esik szó és itt „egy Krisztics Sándor nevü ur" oly beállitásban szerepel, mint aki komoly jelölt az igazgatói állásra, noha semmiféle érdeme erre nincsen, de magas helyről protezsálják. Miután én egy alkalommal cikket irtam a Fővárosi Hirlapba a városi könyvtárról, amelynek érdekei változatlanul szivemen feküsznek, hadd legyen ez jogcim, hogy ebben a kérdésben felvilágositsam a Fővárosi Hirlapot. Krisztics Sándor nem uj ember a könyvtárban, amelynek felépitésében Szabó Ervinnek kiváló munkatársa volt. Elsőrendü szakember a könyvtártudomány terén és bár politikai elvei nemcsak hogy mások, mint az enyéim, de számomra tellességgel érthetetlenek: ezek semmit se

vonnak le az ő arravalóságából, ha a könyvtár igazgatói állásáról van szó. Teljesen kizártnak tekinthető, hogy olyan alapos műveltségü, széleslátókörü és a városi könyvtár misszióját annyira átérző ember, mint Krisztics Sándor, a könyvekkel éreztesse a maga politikai előitéleteit. Amilyen őszinte megelégedéssel látták Szabó Ervint a könyvtár igazgatói állásában azok is, akiket politikai felfogás tekintetében egy világ választott el tőle, épp oly örömmel üdvözölhetnék ebben az állásban Krisztics Sándort azok is, akik — mint jómagam — mégannyira is idegenkednek az ő politikai elveitől."

Gunnar Tolnaes legujabb szerepe a *Maharadzsa legdrágább kincse* c. 5 felv. keleti történetben felülmulja az évekkel ezelőtt nagy sikerrel bemutatott *Maharadzsa gyöngyében* való alakitását. E nagyszabásu filmslágert, melyet a cenzura csak felnőttek részére engedélyezett, a *Corso* mutatta be e héten.

Budai Szinkör e heti műsora. Szerda: Majális. Csütörtök: Hejehuja báró. Péntek: Vengerkák. Szombat: Három a kislány. Vasárnap délután: Gül-Baba. Este: Tatárjárás.

„Broadway Bill" a Royal-Apollóban. A Royal-Apolló közismert művészi műsorára e héten fölöttébb érdekes amerikai attrakció került a „Broadway Bill" cimen. Két uj amerikai szinészszel is megismerteti a közönséget: Harold Lockovooddal és Martha Mansfielddel. Megelőzi ezt egy pompás Charlie Chaplin-burleszk: Charlie mint cukrász. Az előadások köznapokon, vasár- és ünnepnapokon egyformán 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

„Az utolsó Wellington" az Omniában és a Tivoliban. Az Omnia és Tivoli műsorát a Xa-Xa nagysikerü hetei után egy nagyszabásu amerikai szinmü, „Az utolsó Wellington" ékesiti. A hatfelvonásos dráma, amelynek főszerepeit Howard Hickman és Mary Mersch játsszák, vadregényes szikllák közt játszódik le. A drámát mind a két szinházban pompás burleszkek előzik meg. Az előadások mindkét szinházban egyformán köznapokon 5, háromnegyed 7 és fél 9 órakor, vasár- és ünnepnapokon 4, háromnegyed 6, fél 8 és 9 órakor kezdődnek. Omnia jegyei Bárdnál is.

A TŐKE

* * *

Céltalan ellanállás

A kereskedelmi érdekképviseletek fühöz-fához kapkodnak, hogy barrikádokat emeljenek az olcsobbodási áradat ellen. Behozatali tilalmakat, állami beavatkozást követelnek, de arról hallani sem akarnak, hogy a viszonyokhoz alkalmazkodva, megfelelően leszállitsák az árakat. Ami a behozatali tilalmat illeti, azt Hegedüs pénzügyminiszter már részben megvalósitotta, hogy nem engedett be az országba olyan cikkeket, amelyek nélkülözhetők. De ha a kereskedők arra az álláspontra helyezkednek, hogy a külföldi konkurrenciát állami beavatkozással kell kiküszöbölni, az mindenképpen méltánytalan kivánság. Távol áll tőlünk, hogy az agráriusokért sikra szálljunk, akik a háboru alatt és a békekötés után is folytonosan gazdagodtak, de amikor nyilvánvaló, hogy a mezőgazdasági termékek ára egyre és lényegesen csökken, akkor a kereskedők sem kivánhatják, hogy őket melegházi növények gyanánt kezeljék, hiszen ők is bőségesen ki tudták használni a konjunkturát. Végre is nincs másról szó, mint az árak aránylag lassu lemorzsolódásáról, ami egyuttal a pénz javulását is jelenti. Ha a gazda bele tud törődni abba, hogy marháját és termését a világpiaci árak esése folytán kénytelen olcsóbban adni, akkor az iparosnak és kereskedőnek is be kell adni a derekát, sőt fokozottabb mértékben. És ez nagyon természetes, mert az élelemre mindenki inkább rászorul, mint az iparcikkekre. Teljesen abnormis dolog volna, ha a gazdasági produktumoknak értékcsökkenését az ipar és kereskedelem nem akarná követni, sőt végeredményben azon nyerészkedni akarna. A mai olcsóbbodási tendencia sokkal természetesebb jelenség, mint annak idején a drágulás folyamata volt és a kereskedők sem tehetnek egyebet, mint azt, hogy vonják le a következményeket és fokozatosan adják olcsóbban áruikat, mert csak igy biztosithatják fizetőképességüket. Általában itt az ideje annak, hogy a termelő osztályok, amelyek a háborus évek folyamán diktálták az árakat és termelési költségeiket tetemesen fölülmuló hadinyereséghez jutottak, most, amikor a háboru már régen véget ért, áldozatot hozzanak, mert a többi társadalmi rétegek ezt az áldozatot koplalásukkal és lerongyolódásukkal már hét év óta folytonosan viselik. Minden farsangnak bőjt a vége. Eddig a kereskedők, iparosok és gazdák farsangoltak és a fixfizetéses osztályok sinylődtek. Most is csak arról van szó, hogy a termelők és a közvetitők kevesebbet keressenek, ami még mindig nem jelenti, hogy a lakosság tömege jólétbe kerül, hanem csak azt, hogy némi lélekzetvételhez jut. Hiszen az olcsóbbodás automatikusan maga után vonja majd az illetmények leszállitását is. A normális viszonyokhoz való közeledés mindnyájunk érdeke és ezért a kereskedők éppoly hiába berzenkednek ellene, mintha az ellen tiltakoznának, hogy a hosszu tél után tavasz következzék.

Megállapodás jött létre a Lloyd bank és a Központi Hitelbank közt. A Lloyd bank és a Központi Hitelbank közt az összes függő ügyekben létrejött a megegyezés. Dr. Szilágyi Dezső, a Központi Hitelbank vezérigazgatója nem vesz részt tovább az egyesitett két bank ügyvezetésében.

A Foresta bevezetése a pesti és bécsi tőzsdén. Értesülésünk szerint május végén ugy a budapesti, mint a bécsi börzén bevezetik a Foresta részvényeit. Milanóban, Párisban és Londonban csak juniusban fog megtörténni a bevezetés.

Kármán Aladár előléptetése. A budapesti kereskedelmi kamara *Kármán* Aladárt, a jeles közgazdasági irót, ki a Keleti vásárok rendezésével is nagy érdemeket szerzett, segédtitkárrá nevezte ki.

Az Angol-Magyar Bank közgyülése. Az Angol-Magyar Banknak gróf Károlyi Imre elnökletével megtartott közgyülése elhatározta, hogy az intézet a kimutatott 40,523.085 koronányi tiszta nyereségből az 1920. évi osztalékszelvényt részvényenként 50 koronával váltja be folyó hó 12-től kezdve. A közgyülés Simpson Adrian angol kir. alezredest az igazgatóság és báró Fejérváry Imrét a felügyelő-bizottság uj tagjává választotta meg. A közgyülés után megtartott igazgatósági ülés az eddigi elnökséget ujból megválasztotta, ezenkivül pedig társelnökké Isaacs Godfrey Charles igazgatósági tagot.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár igazgatósága az intézet mult évi mérlegét 10,509.071 K 31 f. nyereséggel állapitotta meg és az e hónap 16-ára egybehivott közgyülésnek 100 korona osztalék kifizetését fogja javasolni, mely 10 koronával haladja meg az intézet eddigi legmagasabb 90 koronás osztalékát.

A Lloyd Bank rendkivüli közgyülése. Április 24-én rendkivüli közgyülést tart a Lloyd bank r.-t. a következő napirenddel: Az igazgatóság jelentése a bank müködésének megkezdéséről, uj igazgatósági tagok választása, az alapszabályok 68. §-ának megváltoztatása, inditványok.

Az Égisz egyesitett gyógyfürdők, ingatlan és szálló r.-t. (az Angol-magyar bank vállalata) 1920. évi mérlegét 60 millió K alaptőke mellett 2.287.645 K tiszta nyereséggel zárja. Az osztalék 12 K = 6 százalék lesz.

A Chinoin tőkeelemelése. A Chinoin-gyár R.-t. e hó 20-án tartandó rendes közgyülésének napirendjén szerepel a társaság alaptőkéjének felemelése. A társaság mérlege a 10 millió korona alaptőke mellett 26,250.000 korona tartalékot mutat ki, mig értékcsökkenési tartalékja 1,960.440 korona. Tiszta nyeresége 1,598.290 korona.

Az Olasz Bank váltóüzlete. A Magyar-Olasz Bank váltóüzlete folyó hó 11-én V., Nádor-utca 18. szám alatt Lindner Sándor cégjegyző vezetése mellett megnyilt. Az uj váltóüzlet lebonyolit mindennemü bankügyletet és ezenfelül elfogad takarék- és folyószámla-betéteket.

A Gschwindt-féle szesz-, élesztő-, likőr- és rumgyár r.-t. 1920. évi mérlege 6 millió K alaptőke mellett és a mult évről áthozott 1,585.258 K nyereséggel 3,700.824 K tiszta nyereséget tüntet föl.

A Fővárosi Bank és Váltóüzlet 1,416.214 K 99 f. tiszta nyereségéből 26 korona osztalékot fizet. Róna Richárd ügyvezető igazgató vezérigazgató lett.

Az Ujlaki Tégla- és Mészégető Részvénytársulat április 6-án, vágvecsei Wellisch Alfréd középitési tanácsos elnöklete alatt megtartott LI. évi rendes közgyülésén elhatározta, hogy az 1920. évre szóló részvényszelvényt 40 koronával fogja április 7-étől kezdve, az Angol-Magyar Bank főpénztáránál (V., Vilmos császár-ut 32.) beváltani. — Az igazgatóságba uj tagokul beválasztották: Bódy Tivadar dr., Faragó Ármin és Kaas Albert báró urakat.

A budapesti keleti vásár idegenforgalmi irodája. A budapesti kereskedelmi és iparkamara kérésére Budapest székesfőváros tanácsa a vásár látogatásának megkönnyitése céljából a budapesti keleti vásár rendelkezésére bocsátotta a székesfőváros idegenforgalmi irodáját. Az idegenforgalmi iroda fog gondoskodni a május 14. és 27-ike között a vásárra érkező kereskedők és iparosok elszállásolásáról. Mindenkinek, aki az irodát igénybe akarja venni, érkezését legalább nyolc nappal előbb be kell jelentenie az irodának (IV., Harisköz 1.), hogy a hivatal kellő lakásról gondoskodhassék. Az Iparcsarnokban egyébként szorgos munkáskezek dolgoznak a berendezésen és a kiállitók is megkezdték már a rendezési munkálatokat.

A Bárdi József automobil r.-t. közgyülése elhatározta, hogy az 1920. évre részvényenként 20 K = 10 százalék osztalékot fizet, mely a Magyar kereskedelmi hitelbank r.-t.-nál váltatik be. Az igazgatóság uj tagjaiul megválasztattak: Mezey István és Freund Vilmos, a felügyelő bizottságba pedig Lippe Károly báró.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

Legujabb különlegesség: „HOBÉ-GRAND-MONARQUE"
HOBÉ LIKŐRKÜLÖNLEGESSÉGEK
-Triple-sec
-Curaçao
-Cherry-Brandy
-Kristály-kömény
-Cacao
-Vanilia
-Mocca
-Elixir
HOBÉTINE
Hobé-Damase és Társa
francia rendszerü nagy szeszárupárolás részvénytársaság
TELEFON: 14—94
Gyár és iroda:
Budapest, VI., Lomb-utca II. szám

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Minden este ½7 órakor
Honthy Hanna, Báthory Elza és Galetta Ferenc felléptével
LUXENBURG GRÓFJA
operett 3 felv. Irta: Welner és Bodánszky, zenéjét szerzé: Lehár Ferenc
Vasárnap április 17-én délután ½3 órakor mérsékelt helyárakkal
LILI
a Rákosi Szidi sziniskolájának vizsgálati előadása.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
„A KOMORNA BÜNE"
Kalandorregény 5 felv.
„AZ ARANYOS GAZEMBER"
Vigjáték 5 felv.
Pénztár: d. e. ½11-től ½1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: 5, 7, 9. Vasár- és ünnepnap ½4, ¼6, 7, 9

FŐVÁROSI ORFEUM
Kezdete este 7 órakor.
Csortos Gyula vendégjátéka az itélet előtt c. francia szketcsben és az áprilisi rekord-müsor.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 7 órakor
GÓTHNÉ KERTÉSZ ELLA és GÓTH SÁNDOR vendégfellépte
Hamar egy asszonyt!
LIPTAI IMRE és GÓTH SÁNDOR vigjátéka.
Falu
MÓRICZ ZSIGMOND darabja, RÓZSAHEGYI KÁLMÁN felléptével.
Berky Lili, Mihályi Vilcsi, Békeffy László és Gózon Gyula uj magánszámokkal.

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

WÁGNER
MAGYAR HANGSZERÁRUHÁZA
Budapest, József-körut 15. Fióküzlet: Ráday-u. 18
Képes árjegyzéket ingyen küld.

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. április 20-án — 17. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGA[illegible]SÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

A putri-adó

igen áldásos és modern adó lehet a maga nemében, mert azt Indiában szedik; de Budapesten lakás- és üzlet-adóval kedveskedni, mi ezt igazán nem tudjuk valami boldog örömmel és édes megnyugvással fogadni. Ezzel az adónemmel azután egészen levirágzott a városházi adóötletkitermelés, amely a maga más mezején való tallózó szegénységében a *Neue Freie Presse* fővárosi rovatán át egészen Indiáig jutott át. Ugy látszik, a városházán az uj rezsimben nem szeretik a cikornyákat, nem szeretik a körmönfont gondolatokat, hiszen olyan szépek az egyszerü, természetes ötletek, minek rejtett adóalapok után kutatni, amikor itt vannak a közszükségleti cikkek.

Van-e könnyebben megfogható adó, mint a fogyasztási adó, amelyet máris felemeltek és ez az emelés nem drágit meg egyebet, csak a *betevő falatot*. A szálloda-adó, amely a vándor álmát, pihenését zsarolja meg, szintén nemes alkatrésze a főváros pénzügyi politikájának, csak ugy, mint a gáz, villany és a viz, amelyeknek árát minden héten emelgették, lévén azok komoly közfogyasztási cikkek. Mindennek a teteje azonban a lakás- és üzlet-adó. Hát ha ennél szociálisabb, igazságosabb adót nem tudnak Wolffék és tanácsék kifőzni, akkor nincsen helyük egy város, egy milliós város kormánya mellett. Igen egyszerüen képzelik el az urak, hogy aki tudott mindeddig lakbért fizetni, aki tud közüzemi pótlékot fizetni, aki tud fölemelt lakbért és fölemelt közüzemi pótlékot fizetni, az megmutatta, hogy a teherbiró képessége megingathatatlan, tehát nyugodtan le lehet róla huzni a lakás-adóval még egy bőrt.

Az ötlettelenség, a tehetetlenség eme Szaharájában, amelylyel szemben állani szerencsénk van, vajjon miért nem mondják az urak egészen egyszerüen, egészen nyiltan, hogy ennyi a bevételünk, ennyi a kiadásunk, ennyi a deficitünk, tehát a községi pótadót ennyivel kell felemelni? Ez egyszerü, becsületes, nem kertelő beszéd lenne és a gyenge, komoly teherbirásra be nem rendezett agyvelőket sem kellene megerőltetni putri-adók és egyebek kifőzésével. No de tudni kell, hogy ez a veszett fejszének a nyele. Ha a pótadót emelnék fel, ami talán természetesebb és jogosabb lenne a közfogyasztási cikkek árának és adójának emelésénél, akkor az urak többé *önmaguk előtt sem* látszanának zseniálisaknak. Hiszen már kezdünk hallani hangokat, amelyek azzal kérkednek, hogy *milyen klasszikus rezsim ez, amelynek egymilliárdos budgetje van, a kiadások tavalytól az idéig a duplájukra emelkedtek, a községi pótadót azonban egy félpercenttel sem kell felemelni.*

A budgetet rendbehozni akármilyen eszközökkel, akármilyen módon, de mindenesetre a lakosság tönkretételével, tessék elhinni, egyáltalán nem nagy mesterség. Fejmegerőltetés nélkül egyszerü pótadó-emeléssel is el lehetett volna ezt érni, de az urak szeretik a finom és az előkelő formákat. Ez ellen még nem is lenne kifogásunk, ha megnyuzatásunkkal szemben kapnánk is valamit. De nem kapunk semmit a világon, egy poros, lezüllött városunk marad, de — ha igaz — lesz egy megfésült költségvetésünk pótadó-emelés nélkül. Le a kalapot, uraim, ez előtt a bölcsesség előtt.

Fullánkok

Benárd

miniszter urtól meghatottan veszünk bucsut, miután éppen a Fővárosi Hirlap legutóbbi számában beszélgettünk róla, hogy a Margit-szigetet nem szabad miniszteri tárcák alátámasztására használni. Reméljük, Bernolák miniszter ur, aki kiváló agyvelő és kiváló jogász, más véleménynyel lesz a Margit-sziget kérdésében, annál is inkább, mert neki nincsen szüksége hasonló eszközökre. Benárd kiválósága azonban ezentúl is rendelkezésére fog állani a fővárosnak, mert ott ül a közgyülési teremben és valószinüleg most már egy véleményen leszünk a Margit-sziget dolgában is, mert a jövőben valószinüleg Benárd Ágoston is a főváros mellé fog állani, ámbár hogy az is lehetséges, hogy ő sem nem állam-, sem nem főváros-, hanem egyszerüen Benárd-párti.

A szigeten

pedig ugyanekkor nagy dolgok történnek. A Közmunkatanács, amely bucsuzni készül és a bérlő-társaság, amelyet bucsuztatni készülnek, szépen összeegyeztették az érdekeiket. A Közmunkatanács megengedte a bérlőknek, hogy felemeljék a belépődijakat, de ugyanakkor a maga számára is hozzácsapott a belépődijhoz csekély egy koronácskát, amivel együtt most már jámbor lélek, aki a szigeten akarsz üdülni, négy koronát szurhatsz le a demarkációs vonal átlépéséért. Négy korona nem csekélység és azt hisszük, ez az első pont, amelyen a Margit-sziget megközelitette, sőt tul is haladta a világvárosiasság határát. Négy korona nem sok, de mégis azt jelenti, hogy a szigeten ugyan nem történtek beruházások, azt nem alakitották át világfürdővé, amint azt tervezték, ellenben elvették a néptől, amelynek történelmi jogai vannak hozzá. Mindez az ujfajta demokrácia szent nevében történik, amelyet a közélet szereplői nem győznek eleget beleharsogni a levegőbe, amelyet azonban egy pillanatig sem vesznek komolyan. Ráadásul azonban mást is jelent ez a négy korona: életelixirt a Közmunkatanácsnak, balzsamot ennek a mumiaintézménynek, amely a főváros pénzéből él, de a Margit-sziget létét használja fel fennmaradása ürügyéül. Ha másért nem, ezért is kárhozatos ez a négy korona.

Az egészség

talán még a politikánál is fontosabb, bár ez a mai magyar viszonyok között nem egészen bizonyos. Az egészséghez azonban a hygiénián kivül, ami Budapesten ma nem igen van, orvosokra is szükség van. Első sorban adminisztrativ orvosokra is, akik a hygiéniára ügyelnek fel. A kerületi orvosok körül azonban nagy bajok vannak. Most választanak, de már megint válogatnak faj vagy vallás szempontjából, mint tót a vadkörtében. Igy van azután, hogy a kerületi orvos, aki a Ferencvárosban lenne hivatott dolgozni, Óbudán lakik. Mert hogy egy kicsit még mindig forditott világot élünk.

Levél egy házasulandó ifjuhoz

Szenzációs mesaliansz a városházán

Kedves Házasulandó Ifju! Üdvözlöm Önt abból az alkalomból, hogy családot alapit, hogy Ön, aki fiatalon révbejutott, boldoggá tesz egy kedves, fiatal leányt, aki mindenesetre méltó lesz arra, hogy felesége legyen Budapest székesfőváros egyik legelőkelőbb főtisztviselőjének. Higyje meg, kedves Házasulandó Ifju, tele vagyok ebben a pillanatban romantikus gondolatokkal, tele vagyok a szerelem szeretetével, amely ime csodákat tud müvelni, amely a maga diadalmas és szent ellentmondhatatlanságával vallások, fajok, politikák kinai falait dönti le. Keresztyén ember szól Önhöz a kereszténvhez, (nem hinném, hogy Ön is keresztyén lenne) és kéri arra, nézzünk vissza mind a ketten néhány hónappal a multba, amikor Önt Budapest székesfőváros egyik előkelő főtisztviselőjévé tette meg az irányzat, amely inkább gyülöli a zsidót, mint szereti a keresztyént.

Mindenkinek a politikai meggyőződését mélységesen tisztelem és igy feltétlen jogosnak ismertem el azt is, hogy Ön, akit müvelt és modern embernek mondanak, odakötötte sorsát ahhoz a politikához, amely hátrafelé halad és gyülölve szeret. Joga volt hozzá. Ez a politika céljául tüzte ki a városháza zsidótlanitását. Elkergették a főváros legkitünőbb tisztviselőit, mert zsidók voltak. És helyükre, kedves Házasulandó Ifju, önöket ültették be. De nemcsak a zsidókra járt rá a rud, hanem másokra is. Röpiratok villámai csapkodtak a viharos levegőben. Vádak, hazugságok teremtek, beleturkáltak az emberek életébe, bele akartak nézni a szivekbe és ha nem láttak bele, akkor is ugy tettek, mintha láttak volna. Röpiratok pajzsa mögül mérgezett nyilakat lőttek kollégák a kollegák ellen, csunya volt a harc és sokan elestek benne egészen ártatlanul. Az egyik tanácsnok éppen a rágalomhadjárat miatt kibukott, majd nagynehezen mégis megválasztották, mert azt fogták rá, hogy zsidó származásu. Egy másik kiváló ember azért bukott ki, mert a *felesége*, csak a felesége, zsidó származásu.

Önön, kedves Házasulandó Ifju, nem lehetett szeplőt találni és Ön ellen azóta sem lehetett kifogást emelni, Ön nem irt forradalmi leveleket, Ön soha meg nem tévedett, családjába zsidó vér nem keveredett. De most Önnél is baj van, kedves Házasulandó Ifju, mert a szerelemmel nem lehet viccelni, a szerelem nem ismer korlátokat, az koronás főket is megbolondit. Nos, mi türés-tagadás benne, Ön meszalianszot akar kötni; a kedves, szép és Önhöz minden tekintetben méltó menyasszony — zsidó származásu. Hát ime, itt van a hires röpiratok, a hires rágalmazó hadjáratok értéke. Hát itt van ni, hogy nem lehet soká másnak lenni, mint embernek. Sokan megkisérelték már, hogy elrugják maguktól az ember-mivoltukat, de mindig visszatértek hozzá. Önnek, kedves Házasulandó Ifju, nagy lelki harcai vannak mostanában. Nos hát föl a fejjel, szivja tele magát a szerelem szent büszkeségével és drága dacosságával és ne ijedjen meg, hogy ujra emberré lett. Ne féljen, ezt a lépését senki, de senki nem fogja Ön ellen politikai hajsza céljaira kihasználni. Akik nem hittek, vagy akik tagadták az örök emberi létezését, azok riadtan fogják behunyni a szemüket, nehogy tudomást kelljen róla venniök.

VÁROSI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR

Akik pedig, mint az én szerénységem is, rendületlenül hittünk az emberi sziv, az emberi vér, az emberi igazság létezésében, Istenem, miért akarnátok éppen ebben az emberi pillanatában rosszat Önnek? Sőt ellenkezőleg, meleg jókivánatainkat küldjük a frigyhez, amely egy becsületes, józan, gerinces embert mutat be nekünk.

(p. b.)

Ha Buchwald bácsi felkelne....

Tizenötezer korona egy vasárnap

Ha Istenben boldogult Buchwald bácsi felkelne sirjából és egy napsugaras vasárnap délben végigsétálna a dunaparti korzón: egészen bizonyosan nagyon elcsudálkoznék. A Dunapart ugyan nem változott, amióta a hires korzószékek bérlője elköltözött ebből az árnyékvilágból; a kilátás sem. A királyi palota még mindig ott áll a várhegy tetején és az öreg Gellért fején ugy fest a citadella, mint valami hálósipka. A korzón most is rendületlenül ott sétál az előkelő Lipótváros: megmutatván a napsugárnak a Dénes, a Berkovits, a Reiter, a Förstner meg a többi szabó legujabb kreációit. De nem ezekről akarunk beszélni, mert hát Buchwald bácsi szemében ez mind nem ujság; ezen nem érdemes csudálkozni. A székek, a hires, zöldre festett Buchwald-székek is a régiek. Ezeket a székeket még Buchwald bácsi hagyta a városra, ingyen, megtérités nélkül. És ezekben a székekben most is ülnek. De mennyire ülnek, milyen „feszt" ülnek, hogy a korzó frazeológiáját használjuk. Azon sem csodálkoznék Buchwald bácsi, a Buchwald-székek rokonszenves bérlője, hogy a székek nem változtak. Ellenben bizonyára és föltétlenül csodálkoznék, hogy mennyire megdrágult a „székfoglalás."

Aki ma leül egy Buchwald-székre, az négy koronát kell hogy fizessen a fővárosnak, mert most maga a főváros szedi a helypénzt. A főváros házi kezelésbe vette a Buchwald-székeket is. Csakhogy mennyivel másabb volt a helyzet a Buchwald bácsi idején? Buchwald bácsi idejében három krajcár, más szóval hat fillér volt egy-egy szék használati dija és a főváros tanácsában nagy meglepetést és felzudulást keltett, amikor a háboru idején az általános drágaságra való hivatkozással, Buchwald bácsi alázatos instanciában arra kérte a tekintetes tanácsot: engedje meg, hogy a székfoglalás árát 6 fillérről tiz fillérre emelhesse föl. A tekintetes tanács alapos megfontolás után csak olyan feltétel mellett volt hajlandó bellemenni az emelésbe, ha Buchwald bácsi rekompenzációképpen ujra festeti hires székeit. A kommün után már egy korona volt a székfoglalás dija, dehát a kommün után a korona volt a legkisebb pénzegység. Az idén aztán, amikor az ólcsósági hullám végigszántott az egész világon: a fővárosi javadalmi dijak kezelősége azt proponálta a tanácsnak, hogy a korzó-székek használati diját emelje föl két koronára. A tanács azonban — épp benne volt az emelésben — és nem két, hanem négy koronára emelte föl a Buchwald-székek használati diját.

A stájgerolás hire villámgyorsan terjedt el a korzón. A stammgasztok indignálódva foglalták el régi helyeiket és udvarias, de határozott hangon jelentették be tiltakozásaikat. A Buchwald-nénik a tiltakozókat a polgármesterhez utasitották.

Azonban minden csoda három napig tart, a korzó szenzációja is. A korzó-stammok hamar megszokták az uj taksát és ma már azzal a nyugalommal foglalja el ki-ki a maga székét, mintha kiskorában mindegyiket megverték volna, ha nem négy koronát fizetett volna egy kis pihenőért. A korzón mindössze 728 szék van és ezekből a székekből április 10-én, vasárnap 15.020 koronát keresett a főváros. Ez pedig azt jelenti, hogy a nap folyamán a székeket 3755 személy vette igénybe, szóval a székek a nap folyamán ötszörnél többször váltottak gazdát. Április 3-án, amikor nem volt olyan barátságos az idő, mint 10-én, szóval április 3-án már csak 9120 koronát árult ki a város a székekből, amelyeket 2280 személy vett igénybe, mig április 13-án 11.292 korona volt a jövedelem.

A városházán nagyon tetszik ez a jövedelmi forrás és szivesen szaporitanák a székek számát, de nincs több szék. Uj széket pedig nem igen érdemes most csináltatni, mert egy-egy uj szék 2000—2500 koronába kerül, ugy hogy 500—625 ülővendég kell hozzá, amig a város kiárulja egy-egy ilyen uj szék beszerzési költségét.

A titokzatos Nemzeti Mozgó

Kik vannak a háttérben? — A középitési bizottság ujabb vizsgálatot lát szükségesnek

A Nemzeti Mozgó ügye a héten ismét a középitési bizottság ülésén szerepelt müsoron. A napilapok különféle tudósitásokat hoztak, amelyekben még a bizottság döntése is különféleképen hangzott. Történt pedig a bizottság ülésén az, hogy elfogadták dr. *Kozma* Jenő álláspontját, amely szerint

szólitsa fel a tanács az érdekelteket, jelentkezzenek először, kik és mik, másodszor hogyan kalkulálnak, hogyan tudják a befektetéseiket amortizálni; előbb érdemlegesen határozni nem lehet.

Ez a határozat volt a bizottsági ülés eredménye. De van még egy. És ez az, hogy *Rényi* Dezső alpolgármester több felszólaló kérdésére válaszolva, azt mondta, hogy a *Nemzeti Mozgó* igazgatóságának a következők a tagjai: *Simonyi Semadam* Sándor (elnök), *Urbánovics* G. Zoltán, *Nagy* Ferenc egyetemi tanár v. b. t. t., *Nagy* Árpád v. b. t. t. és *Szüllő* Géza.

A bizottságot ez a névsor nagyon meglepte, mert *sokkal hosszabbra és sokkal pikánsabbra számitottak.* A bizottsági ülés után csodálkozva kérdezték, hová lett *Mándy* Gyula, *Haller* József, *Ben Blumenthal* és *Ungerleider* Mór neve?

Érdekes volt különben az ülés lefolyása is. A középitési ügyosztály javaslatát Barczen Gyula főtanácsos ajánlotta elfogadásra. Petrovácz Gyula azt kifogásolta, hogy kész megállapodásokkal jöttek a bizottság elé. Épitészeti kifogásai voltak különben a terv ellen. Dr. Baránszki Gyula jogi szempontból volt ellene az épitési engedély megadásának. Ezen a drága helyen se mozgót, se színházat nem szabad épiteni, oda csak nagy szálloda vagy nagy áruház való. Inditványozza, hogy ezen a helyen ne adjanak színháznak se ideiglenes, se végleges épitési engedélyt.

Buday Dezső elmondta, hogy amikor először nem adták meg az engedélyt, ennek oka az volt, hogy nem kivántak az idegen tőke számára a főváros közepén hasznot nyujtó vállalatot engedélyezni. Most is az a kérdés, hogy keresztény, vagy idegen tőke kezébe kerül-e?

Dr. Kossalka János szerint az épitőipar szempontjából fontos lenne, hogy legyen munkaalkalom. Ennél sokkal fontosabb azonban, hogy olyan mozgó jöjjön létre, amely nem az eddigieknek lesz egyszerü folytatása az idegrombolásban és a rossz példaadásban. Az engedélyek megadását tehát az előadások nivójához kell kötni. A fővárosnak a bemutatandó képekkel szemben vétójoga legyen. Rényi alpolgármetser megmagyarázta erre, hogy a kormány már ugyis megcsinálta a filmcenzurát, de Kossalka még az államénál is nagyobb óvatosságot követelt.

Nagy István azt kifogásolta, hogy a bizottság az épitkezésnek olyan magánjogi részeibe kiván beavatkozni, amelyek tisztán az épitkező elhatározására tartoznak. A statutumok a bizottságnak olyan jogot nem adnak, amely lehetővé tenné annak megvizsgálását, hogy minő tőke és érdekeltség áll a dolog mögött?

Dr. Kozma Jenő nem lát tisztán és a Nemzeti Szinház megépitését féli. A valutánk előbb-utóbb megjavul. Meg lehet kezdeni az épitkezést. A szerződés pontjai két évi bérletről, egy-egy évi meghosszabbitással, annyira nem komolyak, hogy azokat szakemberek egy pillanatra sem fogadhatják el. Lehetetlen, hogy itt ne legyenek titkos klauzulák. A tőke nem megy bele ilyen vabank-vállalkozásba. Minden érdek és valószinüség a mellett szól, hogy itt legalább husz, harminc, esetleg ötven éves dologról lesz szó. Meg kell vizsgálni műszakilag és ki kell kalkulálni, komoly lehet-e az ajánlat, vagy nem és egyáltalán milyen érdekeltség van mögötte. Ezután előterjesztette föntebb ismertetett inditványát, amelyet a bizottság magáévá is tett.

Röviden szólt még dr. Verebély Jenő, aki azt kivánta, hogy ha majd biztositva látják a keresztény és nemzeti alapnak és erkölcsnek megfelelő nivót, akkor adják meg az épitési engedélyt. Paulheim Ferenc azt akarja kikötni, hogy az üzlethelyiségeket csak keresztény emberek kaphassák bérbe. Dr. Kazay Lászlónak is az volt a véleménye, hogy amig nem tudják, kinek a vállalata, kinek a pénze, minő garanciákkal, addig ne adják meg az engedélyt.

A Nemzeti Mozgó titokzatos és rejtelmes hátterét akarják tehát mindenáron felfedni a városházán és ezért fogadták el Kozma dr. halasztó inditványát.

Usznak a milliárdok

Tavasz-vasárnapi séta a Dunaparton

Az áldott és forró napsütésben, boldog tunyasággal hajóparkok pihennek a csöndes Duna hátán. *„Bajor Lloyd"*, *„Magyar Folyam"*, *„D. G. T."* gőzösök, magyar, osztrák, német, bajor, jugoszláv, görög, bolgár zászlókkal és csöndes, néptelen fedélzetükön a vasárnapi pihenés áldott nyugalmával. Meglibben az ezüst hullám, oda-oda verődve a kopott hajók oldalához, föl-fodrozódik a viz, himbál a hajó és a csöndes, néptelen hajók mélyéről, mintha zugás, dübörgés, a munka zaja kiabálna elő.

Mintha ládákat dobálnának, hordókat gördítenének, bálokat hánytorgatnának, raktárt rendeznének a hajók mélyén és ha az elegáns Dunapartról közelebb lépsz a viz széléhez és közelebbről figyeled a néptelen hajóparkokat, az elhagyott fedélzetet, egyszerre csak megdöbbenve állapithatod meg: a csöndes vasárnap itt végtelen munkával telik, a néptelen hajónak csak a fedélzetén nincs ember, a gyomrában, a mélyében izzasztó, keserves munka folyik, *„hé-ruck"*-ot kiabálnak az emberek, ládák emelkednek, vassineket vonszolnak, hordók gördülnek, gépek mázsás sulyait cipelik, és rakják, rendezik a hajók szállitmányait, mert a Dunán tavasz, drága, jó, boldog tavasz van és megindul az élet föl Bécsnek, Passaunak, le Orsova felé, gazdag, megrakott békés hajókkal, — amelyek már elfelejtették, hogy háboru volt, amelyek ma csak azt tudják, hogy munka — csakis munka van.

Mi van fölhalmozva a Dunaparton?

Mi eddig azt hittük, hogy még mindig nincs közlekedés, kereskedelem a Dunán, de ezek a megrakott hajók élénken cáfolnak bennünket. Nem ezrek és tizezrek, de

milliárdok vonulnak át ma is Budapesten a Duna hullámain

és pár napra, pár órára, átrakodásra, vagy rövid raktározásra megpihennek ezek a milliárdok a pesti Dunapart mentén. Nézzük meg ma, hogy egyetlen délután, amikor még nincs szabad dunai forgalom, micsoda kincsek sorakoznak a pesti Dunapart mentén.

Fönt, az ujpesti gyárak kikötőinél, két görög hajó áll érdekes rakománnyal: gyapjut szállitanak Görögországból Passaunak irányitva és a két hatalmas dunai hajó árujának értéke magyar pénzben meghaladja a 12,000.000 koronát.

Az első pesti rakpartok mellett, az ujpesti rakpart raktárállomásainál román terméskő-uszályhajók sorakoznak, 10—12 egymás mögött, erdélyi bazalt, márvány és faragott kő értékes tartalommal. Ezeken a hajókon van a legsivárabb s a legszomorubb szállitmány. Félig kész sirkő-faragványok és mintázott siremlék-kövek, amelyeket Cseh-Szlovákiában rendeltek s amelyekért iparcikk rekompenzációt fizet a Cseh-Szlovák állam.

Uszályhajók állnak fával, épület- és butorfaanyaggal, deszkával, gerendákkal megrakottan, ezek a szállitmányok viszont Cseh-Szlovákiából a Jugoszláv államba vannak irányitva. Értékük, a kisérő hajószemélyzet véleménye szerint, 18—20 millió korona.

Az Országház előtt, a hatalmas rakodóparton a Bajor-Lloyd vontatógőzösei sorakoznak és mögöttük sin- és vasárukkal megrakottan áll vagy harminc uszály; a sinanyagot Németországból Romániába szállitják, mint ahogy Romániába kerülnek azok a háztartási cikkek is, amelyek bálokba, ládákba csomagolva alig két héttel ezelőtt indultak utnak Németországból a Dunán lefelé. A sinek között rengeteg az iparvágánysin. Ezeknek az irányitása Erdély.

Emeletnyi magasságra rakják föl közvetlenül a parlament alatti ezeket az iparvágányokat, mert innen már nem a Bajor Lloyd, hanem egy másik hajóstársaság szállitja tovább Erdélynek a német ipari

árut. Ugyancsak itt még gőzmozdonyokat, szétszedett aratógépeket, cséplőgépeket láthatsz, csupa német gyártmány és Budapesten keresztül valamennyi a Balkánra indul. Koronákban még számsorban is hosszu volna az az érték, amit milliókban ez a parlament előtt veszteglő szállitmány képvisel.

A Ferenc József-rakparton a Magyar Folyam- és a Dunagőzhajózási Társaság hajói állanak.

Az egyik Németországba induló vontatóhajó; uszályain 2 millió korona értékü magyar butor van fölraktározva, egy másik bort szállit, mig egy harmadik hajó, amelyen Jugoszláv zászló lobog, az S. H. S. jellel, bácskai lisztet szállit Németország felé.

A cseh-szlovákok az itt veszteglő hajókon különösen mezőgazdasági gépekkel szerepelnek és a fölhalmozott, fölraktározott szecskavágó- és répavágógépeken nem egy helyütt olvashatod a gyártó cég neve mögött: Bratislava és zárójelben, mintegy emlékeztetőül — Pozsony.

Magyar árut, magyar értéket nagyon keveset tartalmaznak ezek a megrakott és utrakész hajók, mindössze néhány szállitmány butort, bort és két teljes hajórakomány cementet találhatsz, egy fél hajórakományban pedig nyersbőrt.

De mint ahogy nem szállit ki Magyarország a Dunán átvonuló milliárdos értékekből jelentős hányadot, ugyanugy a raktáraknál és rakodópartoknál veszteglő hajók legnagyobb része nem nekünk hozza a külföldi árucikkeket. Pedig a mezőgazdasági cikkeken kivül a Ferenc József-rakpartnál sorakozó hajókon rengeteg olyan áru van, ami nálunk, szegény éhes és lerongyolódott országnál nagyon elkelne.

Az 1712-ős uszály teljes rakománya cukor és Csehországból Jugoszláviába megy. A 768-as bajor gőzös két uszályt vontat, amelyen cseh posztók vannak ládaszámra felraktározva, a 14216-os uszályon pedig sertést és élőmarhát szállitanak, mind olyan országból, amelyet hónapokkal ezelőtt még Magyarországnak hivtak, csaknem mind olyan országba, amely nevében és érzésében magyar föld volt.

Évtizedeken és évszázadokon keresztül a magyar Duna vitte egyik országrészből a másik országrészbe az ilyen árukat, és ha megálltunk a Dunaparton ily csöndes tavaszi délután, a felvonuló uszályok során csak magyar neveket, magyar zászlókat, a magyar boldogságot és a magyar gazdagságot láttuk.

Most idegen a zászló, idegen a kincs, ami Budapest mellett néhány órára megpihen. Csak a viz a miénk, a csöndes, mosolygó, türelmes Duna.

Az ezüstös Duna, amely hallgató, igába tört hullámaival cipeli... cipeli az elrabolt vagyont.

Falus Ferenc.

Hegedüs nagy gyomlálást végez a főváros adó-ötleteiben

Bajok a milliárdos költségvetés körül — El lehet-e kerülni a pótadó-emelést?

Budapestnek meg lesz az idén az a büszkesége, hogy — ha nem is krajcárnyi pontossággal — milliárdos költségvetése lesz. A takarékosság és beruházásnélküliség jegyében lefolyt esztendő után egy kis meglepetés ez, mert hiszen a sarki hordár is tisztában van azzal, hogy ez alatt az év alatt sehol sem állott be 100%-os drágulás, csak a főváros kiadásaiban. Abban a költségvetésben, amelyet még Bódy és Déri csináltak meg és amely alá Sipőczék csak a nevüket irták alá, a kiadások nem érték el a félmilliárdot. A városházán most elkeseredett adó-kutatásokat végeznek a külföldi lapokban, s ahol egy ötletet találnak, azt kritika és a viszonyok mérlegelése nélkül meg akarják valósitani. Nem számolva a közönség teherbirásával, minden adót, minden közszükségleti cikk árát felsrófolják. Amikor pedig lekopiroznak egy külföldön már megbukott adóötletet, akkor a kulcsot a külföldinek tizszeresében állapitják meg. Legorditóbb példa erre a szálloda-adó, amelyet a pénzügyi ügyosztály a berlini lapokból halászott ki és az ott érvényben levő kulcsot egyszerüen megszorozta tizzel. Ennél egyszerübben, simábban egy városnak a pénzügyeit igazán nem lehet elintézni.

Adó adó után születik a városházán, de nem számolnak egygyel és ez az, hogy gondolhatnak-e ennek az adó-zuhatagnak a jóváhagyására is? Alkalmunk volt egy olyan személyiséggel beszélni, aki a főváros pénzügyeit éppen olyan jól ismeri, mint Hegedüs Loránt pénzügyminiszter gondolkodását. Az illető személyiség a Fővárosi Hirlap számára a következő nagybecsü nyilatkozatot tette:

— A városházi adó-gyár, ugy látszik, konkurálni kiván az állammal, de nem számol azzal, hogy a pénzügyminiszter tisztában van a főváros lakosságának teherbiró képességével. Tudja nagyon jól a miniszter, hogy erre a közönségre az állam nevében máris olyan terhet rakott, amelyet kérdés, el tud-e viselni? *Több terhet nem igen fog engedni.* Különösen *kétségtelen az, hogy*

az antiszociális adókat, mint például a lakásadó, Hegedüs Loránt szó nélkül vissza fogja dobni.

Hiszen ismerjük jól a programmját. Tudjuk, számtalanszor hangoztatta a szociális szempontokat. Minél több gyerek, annál kevesebb adó — mondta nem egyszer. Éppen most alapozzák meg ujból a legfontosabb adónemeket és pedig alapul nem az egyént, hanem a családot veszik. Hogy képzelik tehát a városházán, hogy az a miniszter, aki a maga pénzügyi politikája számára ilyen normákat állit fel, jóváhagyja a lakásadót? Hegedüs nagyon jól ismeri az angol elvet, hogy „az én házam, az én váram"; ebbe a várba nem fogja beengedni a főváros finánc-zseniit. A főváros a lakásadó cimén 40 milliót állitott be budgetjébe, de titokban 65 milliót remél belőle. Azt hiszem, nem vádolhat senki különös jóstehetséggel való kérkedéssel, ha megjósolom, hogy *a költségvetésnek ezt a tételét egész nyugodtan törölhetik.*

— Általában bármilyen nagy szeretettel és jóindulattal viseltetik is *Hegedüs* Loránt pénzügyminiszter Budapesttel szemben,

a főváros adó-ötleteiben mindenesetre nagy gyomlálást fog végezni.

Hiába dicsekszenek a városházán azzal, hogy az ő uj adóik a szabad jövedelmet és a nagyobb keresetforrással birók élvezeteit sujtják; ez nem áll, mert a legantiszociálisabb adók komplexumát állitották össze. Ha ezt nem hinnék, *nagyon hamarosan illetékes forrásból fogják ezt megtudni.*

— Azt sem merném állitani, hogy amikor a tavalyi alig félmilliárdos költségvetéssel szemben az idén egymilliárdosat produkálnak, valamiképen ad abszurdum vitték volna a fennen hirdetett takarékosság elvét. Különösen akkor tünik fel a költségvetésnek ez a beteges megduzzadása, ha tudjuk, hogy *ebből az egy milliárdból semmit sem alkottak, csak éltek belőle. Azaz, hogy nem is éltek, csak tengődtek.*

— De vessünk egy pillantást még az adótervekre. Megszervezték már, hogy vigalmi adó cimén 30 millióval többet fognak beszedni, hogy a szállóvendégektől az idegenforgalom növelése céljából 36 milliót vasalnak ki, hogy a vagyonátruházási illetékből 8 millióval többet remélnek és hogy a fogyasztási adókat 10 millióval fokozzák. Szóltam már a szállodai-adó abszurditásáról, de mindenekfelett hangsulyozni kell, hogy ha a kormány engedélyez is valami alacsony hotel-adót, de *olyan magas emelésről, amilyet megállapitottak, szó sem lehet, hiszen ha a fővárosnak nincs is szüksége idegenforgalomra, az ország közgazdasága nem nélkülözheti azt.* De ha más ok nem lenne, időközben megerősödött valutánk is képtelenné teszi azt a horribilisan magas adókulcsot, amelyet az egy centimesre sülyedt korona még ugy ahogy, megokolttá tett. Nem kell külön bizonyitani, hogy a közszükségleti cikkek fogyasztási adójának emelése az „olcsósági hullám" idején milyen abszurdum.

— Még a közgyülés sem szavazta meg a *lakás- és üzlet-adót,* amelyről már szóltam. De nem szavazta meg a szállás- és albérleti-adót sem, amelynek jövedelmét 12 millióra taksálják, valamint az összes fővárosi díjak és illetékek emelését, amelyek mintegy 6 milliót hoznának. De nagyon kétséges az, hogy ezuttal jobb szivvel lesz-e a kormány a fővárossal szemben, amikor bizonyos adók átengedését kéri, mint elődjei voltak. Ezek a több-kevesebb joggal forszirozott adó-átengedési kérelmek éppenséggel nem mai keletüek. Évek óta kéri ezeket a főváros és évek óta utasitják vissza ezt a kérelmet a különböző kormányok. A főváros pedig ma biztosan számit a fényüzési adó megpótlékolásából 25 millióra, a jövedelmi adó megpótlékolásából 35 millióra és a házbér adó átengedéséből 25 millióra. Számit rá, de hogy mit kap belőle, az még *nagyon kétséges.* A tanács tehát légvárat épitett, amikor az egymilliárdos kiadási oszlop mellé, ezekből a tulontul bizonytalan bevételekből épitett fel egy másik milliárdos oszlopot. Alig tehet majd utólag szemrehányást nekem a főváros, ha azt mondom most, hogy jó lenne a deficit kiküszöbölését, amely — ha a dolgokat jól megnézzük — soha sötétebb árnyékot nem vetett, mint ma, *reálisabb alapokon kisérelné meg.*

Események

Zielinszky itt, Zielinszky ott. Az egész közvélemény elismeri, hogy amikor a Közmunkatanács élére *Zielinszky* Szilárd müegyetemi tanárt kinevezték, feltétlenül jó választást csináltak. Zielinszky kiváló ember a maga szakmájában és ha jogi kérdésekkel nem is foglalkozott, de kétségtelen, hogy éles esze, széles látóköre révén a jogi természetü kérdésekben is korrektül tud majd eljárni. A főváros többségi pártjában mégis hangok emelkednek ujabban nem annyira Zielinszky ellen, mint az ellen, hogy a Közmunkatanács elnöke még máig sem függetlenitette magát régebbi hivatalaitól és diszes megbizatásaitól. Azt mondják, hogy a Közmunkatanács, amely meglehetősen elavult és fölösleges intézmény, nem kiván valami megfeszitett munkát az elnöktől, de egész sorát tölti be Zielinszky az állásoknak és bizottsági tagságoknak, amelyek inkompatibilisak a Közmunkatanács elnöki állásával. Mindenekelőtt inkompatibilisnak tartják, hogy Zielinszky még mindig elnöke az *Országos Középitési Tanács*-nak. Hogy ezen a cimen fővárosi bizottsági tag a Közmunkatanács elnöke, az tulajdonképen nem lenne baj, mert hiszen a Közmunkatanács alelnöke is hivatalból tagja a közgyülésnek. Az azonban — mint mondják — megint nem éppen összeférő, hogy Zielinszky benne van a főváros középitési bizottságában, amely véleményező szerv és igy furcsa helyzet állhat elő, ha a középitési bizottság véleményezése dolgában, amelyben ő is résztvett, később felsőbb fokon, mint a Közmunkatanács elnökének, szintén részt kell vennie a döntésben. A közgyülési többség soraiban azt remélik, hogy Zielinszky csak ideiglenesen tartotta meg ezeket az elfoglaltságait és mielőtt a dolgot szóvá tennék, választani fog a Közmunkatanács és az Országos Középitési Tanács elnöksége között. Mindezek mellett még müegyetemi tanár is Zielinszky, és pedig az óráit is rendesen, pontosan megtartja a müegyetemen. Ezért van, hogy a Közmunkatanács üléseit ujabban mindig délután tartják, amikor a müegyetemen nincsenek órák. Szó van arról is, hogy a Közmunkatanács tagjai kérni fogják az üléseknek délelőttre való áthelyezését.

Ruha, szőrme, szőnyeg stb. molykár elleni megóvását elismert legjobb módszer szerint jótállás mellett vállalja a Katzer-féle R.-T., Ó-utca 44. Telefon 21—98 és 124—83. Dijtalan el- és hazaszállitás.

A főváros és a filmcenzura. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az elmult hetekben állitotta föl a harminc-tagu országos filmtanácsot, amely előzetes filmcenzurát gyakorol, vagyis elbirálja az előadandó filmeket. Ennek a tanácsnak összeállitásánál megfeledkeztek a főváros lakosságának képviseletéről, s igy a tanács felirt a miniszterhez, hogy a főváros tanácsának képviseletét is vegye be a tanácsba legalább két taggal. A tanács feliratára ezideig válasz nem érkezett, de nem lehet benne kétség, hogy a miniszter ennek a kivánságnak eleget fog tenni.

A Tosca, Sardou világhirü drámájának filmváltozata kerül a Corsoban e héten bemutatásra. A közkedvelt opera szövegkönyve nyomán készült izgalmas dráma különleges irodalmi értékével és a főszereplő Francesca Bertini elbüvölő alakitásával fogja a mozilátogató közönséget meghóditani.

Budai Szinkör e heti müsora. Szerda: Szerelem vására. Csütörtök: Lili bárónő. Péntek: Az erénycsősz. (Először.) Szombat délután: Kisértetek; este: Az erénycsősz. Vasárnap délután: Hejehuja báró; este: Az erénycsősz.

„Az idegen" a Royal-Apollóban. A Royal-Apolló müvészi müsorára e héten a legujabb amerikai filmtermés egy értékes darabja került „Az idegen" cimen, amelynek cimszerepét a legdivatosabb amorozok egyike, William K. Wilson alakitja. Megelőzi ezt egy kis olasz dráma „A hermelines hölgy" cimen, amelynek cimszerepét Madelaine Patois, egy szőke francia szépség adja. Az előadások naponta 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

A legujabb amerikai film, amelyben a legujabb amerikai rendezői szempontok, meglepő uj játékfelfogás és temérdek technikai ujitás látható, „Az idegen" cimen került e héten az Omnia vásznára. Megelőzi ezt egy megragadó meséjü Ambrosio-dráma, „A hermelines hölgy", cimszerepben az ismert francia szépséggel, Madelaine Patois-al. Az előadások köznapokon 5, 3/47 és 1/29 órakor, vasárnap és ünnepnapokon 4, 3/46, 1/28 és 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

A Fővárosi Cirkusz szenzációs müsora esténként telt házakat vonz, amit nem is lehet csodálni, mert a müsor minden egyes száma a legkiválóbbat produkálja. A 4 légtornász, a 2 Wyplons, a 2 Leygthon, Thuark és Gould Looping the loop, a 6 Hewicks, a legkitünőbb bohócok, Könyöt igazgató és neje legujabb idomitásaik, ezek mind oly változatossá és fényessé teszik a müsort, amilyet csak a háboru előtt lehetett a cirkuszban látni.

A TŐKE

...

Az Osztrák-Magyar Bank végkielégitése

Az Osztrák-Magyar Bank egy százalékkal fölemelte a kamatlábat. Meg kell mindjárt állapitanunk, hogy ez az elhatározás ugy a bécsi, mint a budapesti pénzügyi köröket a legnagyobb mértékben meglepte. Hiszen a bank több mint hat éven keresztül nem változtatott a kamatlábon és ebben egyértelmüen járt el a német birodalmi bankkal, amely öt százalékos kamatlábat állapitott meg a háboru első évében és amellett maradt mostanáig. A kamatlábemeléseket nem szokás meglepetésszerüen keresztülvinni, mert annak a pénzpiac helyzetéből kell természetszerüen következnie. Az Osztrák-Magyar Bank azonban jónak látta, hogy intézkedését egyoldaluan tegye meg, anélkül, hogy az ausztriai közvéleményt valamennyire előkészitse és hogy teendő lépésére nézve érintkezést keressen az osztrák pénzintézetekkel és az ipar képviselőivel, nem is emlitve a magyar közgazdasági tényezőket. A bank vezetősége azzal okolja meg a kamatláb emelését, hogy ezzel nemcsak saját legitim érdekeit mozditja elő, hanem az állami érdekeket is. Azonkivül ipari tekintetben és a devizaárfolyamok javulása dolgában is javulást vár a kamatlábemeléstől. Ezzel szemben a helyzet az, hogy Ausztriában szinte lehetetlenné teszi annak a legalább huszmilliárdos belső kölcsönnek létrejöttét, amelyhez az antant hathatósabb segitését kötötte. Ami pedig azt a föltevést illeti, hogy a kamatlábemelés a nagy tömegeknél tezaurált bankókat ki fogja csalni rejtekhelyükből, mert a bankok kénytelenek lesznek betéti kamatukat emelni, az legalább is kétséges, mert az osztrák közönség abba a helyzetbe fog jutni, hogy 6—6½ százalékos állami cimletekben helyezheti el pénzét és a három havi fölmondás folytán könnyen fog intézkedhetni tőkéjéről. De akármilyen hatással lesz is a kamatlábemelés Ausztriára nézve, minket főleg az érdekel, hogy miért kell az Osztrák-Magyar Bank e lépésének maga után vonni azt, hogy a hitel itt is megdráguljon. Hiszen nálunk csak névleg van pénzszüke; valójában a betéteknek a pénzkicseréléssel összefüggő föhalmozása folytán a bankokban óriási pénzbőség uralkodik, amely abba a helyzetbe hozza pénzintézeteinket, hogy az Osztrák-Magyar Bank mellőzésével is kielégithetik a jelentkező hiteligényeket. Mindamellett az a közgazdasági képtelenség fog előállni, hogy hitelviszonyaink megszenvedik majd az Osztrák-Magyar Banknak intézkedését, mert a különböző hitelügyletek szokványos feltétele az, hogy a kikötött kamat 1—1½ százalékkal több a mindenkori bankkamatlábnál. Mindebből azt a következtetést kell levonnunk, hogy az Osztrák-Magyar Bankkal, amelyhez talán két hét mulva a bankjegyforgalom szempontjából sem lesz semmi közünk, mielőbb meg kell szüntetnünk minden kapcsolatot. Meg vagyunk győződve arról, hogy a bank azért nyult ehhez a lépéshez, mert máris magánintézetnek tekinti magát, amely az állami és általános közgazdasági közérdek fölé helyezi a részvényeseinek érdekét. Erre vall az a viselkedése a magyar állammal szemben, amikor a budapesti banképületért Hegedüs pénzügyminisztertől 6 milliót kért aranyban és ezt igazolja a mostani kamatlábemelés is, amelylyel szemben egyaránt foglalnak állást az osztrák és a magyar pénzügyi körök. Az Osztrák-Magyar Bank ugy tesz, mint a siralomházba tett delikvens, akinek minden teljesithető kérését meg kell adni. Hogy azonban az osztrák és a magyar kormány miért járult hozzá ahhoz, hogy a bank, amely ez idő szerint még mindig a jegybank szerepét viszi, olyan intézkedést tegyen, amely nyilvánvalóan ártalmas a közgazdasági viszonyoknak, azt már kevésbbé értjük. Végre is a bank részvényeseinek szempontja nem előbbre való, mint a két ország millióinak érdeke. Az Osztrák-Magyar Banknak van annyi aktivája, hogy ne kelljen neki végkielégitést adni a nagyközönség terhére.

Tőkét emelnek a nagybankok. Értesülésünk szerint május első felében a Hitelbank, Kereskedelmi Bank és Leszámitolóbank fog tőkét emelni. A tranzakciót részint a rendes közgyülésen, részint rendkivüli közgyülések kapcsán fogják lebonyolitani.

Éber Antal milanói utja. Információnk szerint Éber Antal dr., a Magyar-Olasz bank vezérigazgatója Milanóba utazott, ahol a Banca Commerciale igazgatóságával fog tárgyalni.

Az Angol-Magyar bank köréből. Fleissig Sándor, az Angol-Magyar bank vezérigazgatója háromheti szabadságra utazott. Visszatérése után Krausz Simon alelnök fog Karlsbadba utazni. A bank igazgatósága Dr. Gáspár Arthur volt c. államtitkárt igazgatói cimmel ruházta fel.

A Lichtig-gyár üzemben. Értesülésünk szerint a Neuschloss-Lichtig-gyár albertfalvai telepei, ahol tudvalevőleg tüz pusztitott, ujra kivétel nélkül teljes üzemben vannak.

A Hobe tőkeemelése. Amint értesülünk, a Hobe-Damasé-gyár r.-t. tőkeemelése május második felében lesz aktuális. A tőkeemelés kapcsán valószinüleg 10 millióval szaporitják a jelenlegi részvényállományt.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár Kunz Jenő dr. elnöklete alatt folyó hónap 16-án tartotta 49-ik közgyülését, mely az igazgatóságnak a 10,509.071.31 K nyereség felosztására vonatkozó inditványait jóváhagyta és elhatározta, hogy az 1920. évi osztalékszelvény folyó hónap 18-tól kezdve 100 koronával beváltassék. Uj tagokul az igazgatóságba: Bangha Gyula dr., Gschwindt Ernő dr. és Surányi Miklós dr., a felügyelő-bizottságba: Lovrich István dr. és ifj. Wekerle Sándor dr. választattak.

Az Égisz egyesitett gyógyfürdők, ingatlan és szálló r.-t. április 16-án tartott közgyülése az 1920. évre 12 K, azaz 6 százalék osztalékot állapitott meg. Uj igazgatósági tagok lettek: dr. Ádám Géza, gróf Edelsheim-Gyulay Lipót, Fuchs Artur, dr. Márkus Jenő, dr. Petzrik Jenő, gróf Thoroczkay Miklós és Ugron Gábor.

A Kereskedelmi Hitelbank mérlege és tőkeemelése. A Magyar Kereskedelmi Hitelbank április hó 28-án tartja rendes közgyülését, amelyen szerepel az alaptőke felemelés is. Az intézet mérlege a 45 millió alaptőke mellett 24,100.000 korona tartalékot tüntet fel s tiszta nyeresége 5,798.241 korona. A társaság értékpapirállománya a mérlegben 19,348.215 koronával szerepel, mig adósai 85,738.382 koronával. Betétállománya 56,942.972 korona.

A Budapesti iparbank r.-t. 1920. évi zárószámadásaiban 10 millió K alaptőke mellett 529.010 K tiszta nyereséget mutat ki, amiből 12 K, vagyis 6 százalék osztalékot fizetnek.

A Vasvármegyei elektromosmüvek r.-t. (a Tröst vállalata) 1920. évi mérlegét 6 millió K alaptőke és 11,458.514 K brutto bevétel mellett 1,265.457 K tiszta nyereséggel zárja.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7 órakor
NAGY ELŐADÁS
Csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután 1/24 órakor családi- és gyermekelőadás
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

Legujabb különlegesség: „HOBÉ-GRAND-MONARQUE"
HOBÉ LIKŐRKÜLÖNLEGESSÉGEK
-Triple-sec
-Curaçao
-Cherry-Brandy
-Kristály-kömény
-Cacao
-Vanilia
-Mocca
-Elixir
HOBÉTINE
Hobé-Damase és Társa
francia rendszerü nagy szeszárupárolás részvénytársaság
TELEFON: 14—94
Gyár és iroda: Budapest, VI., Lomb-utca II. szám

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Minden este 1/27 órakor
Honthy Hanna, Báthory Elza és Galetta Ferenc felléptével
LUXENBURG GRÓFJA
operett 3 felv. irta: Welner és Bodánszky, zenéjét szerzé: Lehár Ferenc
Vasárnap április 24-én délután 1/23 órakor mérsékelt helyárakkal
A PAJKOS DIÁKOK
Rákosi Szidi sziniiskolájának vizsgálati előadása.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
INGOVÁNYOS UTON
amerikai filmregény 5 felvonásban
A SZÖKEVÉNYEK
amerikai vig életkép 5 felvonásban
Pénztár: d. e. 1/2II-től 1/3I-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: 5, 7, 9. Vasár- és ünnepnap 1/24, 1/46, 7, 9

FŐVÁROSI ORFEUM
Kezdete este 7 órakor.
Csortos Gyula vendégjátéka az itélet előtt c. francia szketcsben és az áprilisi rekord-müsor.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 7 órakor
RÓZSAHEGYI KÁLMÁN felléptével:
MINT A MEZŐ VIRÁGAI
Életkép. Irta: Móricz Zsigmond
A MEGBOLDOGULT ALAJOS
Szomaházy István vigjátéka
VAN MÉG SZEBB IS . . . !
Énekes játék. Irta: Török Rezső
Zenéjét szerezte: Váradi Aladár
Berky Lili, Szőllősi Rózsi, Mihályi Vilcsi, Pál Piroska és Békeffy László uj magánszámokkal

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 7 órakor. Tel.: József 121—68.
Züllöttek klubja és a szenzációs uj áprilisi müsor.

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likör-, rum- és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
VI., Eötvös-utca 8.
Telefon: 81-18.

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. április 27-én — 18. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Ébredjenek

fel a városatya urak, mert nagy veszedelem fenyeget és a kormány megint elkövette azt a kedves figyelmet, hogy amikor a főváros legelsőrendü életkérdéséről van szó, akkor a fővárosról, de a főváros nélkül intézkedett. A *Fővárosi Hirlap* mai számában elmondjuk, hogy a kereskedelmi miniszterium a francia *Schneider & Comp.* cégnek juniusig opciót adott a budapesti kereskedelmi kikötő épitésére. Leon *Daudet* főmérnök ur, a cég képviselője, a napokban érkezik meg Budapestre, hogy nagy kegyesen megadja a választ, reflektál-e a francia cég a számára biztositott opcióra? Ha reflektál, *ez annyit jelent, hogy a magyar ipar teljes mellőzésével idegen cég fogja learatni ennek a rendkivüli arányu épitkezésnek minden hasznát.* De ez még nem elég. Minthogy pénzünk nincs, azt mondják a bölcs franciák, hogy nekik nem is kell pénz, fölépitik ők a kikötőt pénz nélkül is, de majd részt kérnek a haszonból. Egyszóval a *Schneider & Comp. cég hajlandó Budapestet örök adófizető gyarmatává tenni* és Leon *Daudet* főmérnök urat kirendeli adószedőnek.

Vigyázzunk uraim, mert rettenetes veszedelmeket látunk. Ez az ország agrár-ország, de megteremtett mégis egy tiszteletreméltó ipart. És most, amikor a háboru, a bolsevizmus és a megszállás után ez az ipar lélegzetvételhez akar jutni, ezt a lélegzetvételt nem szabad beléje fojtani. Egyik vállalkozást a másik után kapják a külföldi cégek. A cipészipar — hogy csak egy példát emlitsünk — ezrével bocsátja el munkásait és ugyanakkor a kereskedelmi miniszter 200.000 pár cipőt rendel *Bécsben*, ahol a bőr is drágább, a munkabér is magasabb. De igy van ez minden vonalon. Hát hol itt a nemzeti érdekek védelme?

A fővárosnak most sarkára kell állani. *Össze kell hivni sürgősen a közgyülést* és mielőtt a szeretetreméltó franciák, akiknek nem elég szigoru a trianoni béke, lekötnék az üzletet, fel kell emelni tiltakozó szavunkat *a magyar ipar mellőzése ellen.* Megrendülve értesülünk erről az eseményről és nincsenek elég kemény szavaink arra, hogy méltóképen elitéljük még a gondolatot is, amely *Budapest jövőjének egyik legbiztosabb jövedelmi forrását külföldi cég fejőstehenének szánja.* Ébredjenek fel a közgyülés urai, vagy hagyják abba a politikai herce-hurcát, állapodjanak meg hazafiságuk klasszifikálásában és kezdjenek harcolni a közös ellenség ellen. Hiszen ha a politikai civódást abba nem hagyják, mindent ki fognak szedni a város kezéből. A Margit-sziget veszedelemben van, el akarja venni az állam, a kikötő veszedelemben van, el akarják venni a franciák. Ki tudja, mi van még veszedelemben? De baj van, jó lesz körülnézni és cselekedni, mert *a putriadóból hiába akarnak megélni, ha az igazi, a lakosságot nem terhelő jövedelmi forrásokat kardcsapás nélkül adják ki a kezükből.*

Fullánkok

„A módositott ügyrend"

megérkezett a tanácsnokokhoz, akik számára most már nincsen kitérő, be kell lépni a többségi pártba. A liberális sajtóban emiatt nagy a felháborodás, amelyet mi teljes mértékben nem tudunk osztani. A különbség csak az, hogy azelőtt a főbb tisztviselőket nem szólitották fel a belépésre, mert azok maguk is igyekeztek. Ha pedig ma gondolkoznak és vonakodnak, annak elsősorban az az oka, hogy manapság, ebben a háboru feldulta világban, mire valamire eltökéli az ember magát, már minden megváltozott. Mire rászánod magad, hogy csatlakozol egy párthoz, a párt már nincs a világon, vagy pedig a programmját forditotta ki, mint juhászlegény a subáját esőben. Amit a körlevélről, meg a „módositott ügyrend"-ről mégis mondani akarunk, az az, hogy legyen egy kis belátás az urakban, ne kényszeritsék bele a politikába, aki nem akar politizálni, hiszen mi már ott tartunk, hogy az apagyilkosnak is meg kellene bocsátani, ha véletlenül nem politizál.

*

A Nemzeti Mozgóról,

amikor ezeket a sorokat irjuk, talán megint vitatkoznak a városházán. Negyedszer melegitett káposzta ez, amire nem igen van gusztusunk. Mi csak a szegény középitési bizottságot próbáljuk ezen a helyen sajnálni, mert mig ez az ügy előtte forgott, mindig álarcban kellett megjelennie és elváltoztatott hangon kellett beszélnie. Nem mondhatta meg őszintén, amit gondolt, hanem uvdarias labdacsban kellett beadnia a nem-et. Most abból az alkalomból üdvözöljük a bizottságot, hogy az ujabb kinoktól megszabaditotta őt a derék belügyminiszter, aki egyszerüen nem adott játszási engedélyt a Nemzeti Mozgónak. Most már aztán akár meg is lehet adni az épitési engedélyt.

*

A lakásügyben

különböző vélemények alakultak ki a legutóbbi közgyülésen. A legérdekesebb vélemény mindenesetre az volt, hogy a demokraták nem is a lakókat, hanem a mozitulajdonosokat védik. Ami a mozirendeletet illeti, erről meg van nekünk is a véleményünk, mert hiszen a magántulajdon szentségének szilárd bázisán állunk. De a mozitulajdonosokkal agyonverni a lakókat talán mégsem lehet. A többség ugyanis egyszerüen kijelentette, hogy a demokraták a mozisokért csatáznak. Ha ez igaz lett volna, akkor a többségi pártnak mi lett volna a kötelessége? Az ugy-e, hogy ne engedje a lakáskérdést a mozik mellékvágányára lecsuszni, hanem védje meg ő a lakók érdekeit.

Bernolák miniszter Budapest egészségéért

Preventiv intézkedések a környéken

A népjóléti minisztérium élére Bernolák Nándorban erős egyéniség került. Kiváló jogi tudása mellett mindenesetre figyelemreméltó az uj miniszter szociális érzéke, amire olyan elengedhetetlen szükség van ennek a miniszteriumnak az élén és amivel hivatalbeli elődje egyáltalán nem rendelkezett.

Bernolák miniszternek ezideig nem volt alkalma programmot adni, de kétségtelen, hogy e tekintetben is ki fogja elégiteni azt a rendkivüli várakozást, amelyet hozzá füznek. Olyan helyről, ahol a miniszter szándékaival teljesen tisztában vannak, kaptuk a következő érdekes fejtegetést:

— Bernolák miniszter legutóbb Debrecenben lakott, de előbb állandóan Budapesten tartózkodott és igy jól ismeri a főváros érdekeit, amelyek benne megértő barátra és igazságos istápolóra fognak találni. A fővárosnak elsőrendü érdekei füződnek a népjóléti miniszterium munkájához. Első sorban is a kórházi ügyek tartoznak ide, amelyek nem mindig részesültek kellő méltánylásban. Érdemes megemliteni, hogy a főváros kórházügyeit legszeretetteljesebb elbánásban a kommün bukása utáni első miniszter, *Csilléry* András, részesitette. Bernoláktól azonban szinte még többet várhatunk. Ő mindenekelőtt kiváló adminisztrativ erő, aki rendet teremt a miniszteriumban, gyors elintézést biztosit és nem lesznek majd olyan állapotok, mint amiről éppen most akar interpellálni a nemzetgyülésen *Usetty* Ferenc, aki el fogja mondani, hogy 25.000 rokkant kérvényt nem intéztek el. A kórházi dijak megállapitására a fővárosnak is hosszu hónapokig kellett várnia. Most majd minden tekintetben gyors és méltányos elintézésre számithatunk.

— Az uj miniszter annyit máris elárul, hogy *Budapest egészsége érdekében erőteljes akcióra készül.* A miniszter teljes elismeréssel van a kiváló munkával szemben, amelyet a tisztifőorvos és vezérkara a járványok leküzdése érdekében cselekedett. Hiszen a háboru alatt egyáltalán nem, a háboru befejezése óta pedig, a spanyol járványt leszámitva, *alig volt komolyabb, számottevő járvány Budapesten.* A miniszter *preventiv intézkedéseket kiván életbeléptetni Budapest egészsége érdekében* és pedig olyanokat, amelyeket megtenni sem nem hivatása a fővárosnak, sem pedig módjában nincsen. A miniszter rájött arra, amit a főváros közgyülésén és bizottsági ülésén valaha annyit hangoztatott a kitünő dr. *Feleky* Béla és ez az, hogy *Budapest egészségét nem itt bent a városban, hanem a környékbeli falvakban kell megvédeni.* A környék hygiéniáját veszi tehát védelmébe a miniszter, hogy a ragályos betegségeket ne lehessen onnan behurcolni s igy *a főváros és a miniszterium közös munkájával ideálissá lehet tenni Budapest egészségi viszonyait.* Emellett azonban az állam sem fog a jövőben megfeledkezni Budapest egészségügyi intézményeinek fejlesztéséről, a miniszter különös sulyt kiván fektetni a kórházak, szanatóriumok fejlesztésére és az utolsó években nagyrészt elpusztult diszpanzérek ujabb felállitására.

Kirohanás a „Fővárosi Hirlap“ ellen

Egy városatya, akinek fáj a sajtószabadság

A főváros pénzügyi bizottságának legutóbbi ülésén egy kis, kövérkés, szemüveges, de haragos úr bepanaszolta a Fővárosi Hirlap-ot. Nem azzal, hogy mi csináltuk volna a forradalmat, vagy mi gyilkoltuk volna meg gróf Tisza Istvánt; hanem azzal, hogy mi a kövérkés városatyának állítólag goromba politikai ellenfelei lennénk. Őszintén szólva, nem akartuk ezt a kiváló reklámot, amelyhez érdemek nélkül jutottunk, kihasználni; de nehogy önmagunkkal szemben elfogultaknak láttassunk, kénytelenek vagyunk beszámolni az „esemény“-ről.

Mindenekelőtt fáradságot nem kímélve, megállapitottuk, hogy az illető urat dr. Vasek Ernőnek hivják. Érdekelt volna megállapitani, hogy — amire büszkén hivatkozott — mint „ujságiró“, hol irt egy maradandó sort; szégyelljük magunkat, de ilyen ügyességgel nem rendelkeztünk. Nevezzük tehát hősünket röviden dr. Vasek Ernőnek és reméljük, hogy a mai demokratikus korban nem fog ránk megharagudni ezért a konfidenciáért.

Dr. Vasek Ernő történelmi becsü beszédének bennünket kellemesen érintő részletei tehát a gyorsirói jegyzetek szerint, körülbelül igy hangzanak:

— A Fővárosi Hirlap április 20-iki számában ugy vagyunk lefestve, mintha mi egyszerüen hülyéknek néznénk ki, mert adókkal foglalkozunk. A lap utcaszéli hangot használ velünk szemben. Én ujságiró ember vagyok és nekem kellemetlen, hogy éppen én teszem szóvá itt ezt a kérdést, de ilyen hangot nem lehet használni uri társaságban, de még külső körülmények között sem engedhető meg, hogy minket nyuzóknak és tehetetleneknek, meg nem tudom miknek nevezzenek el. Kötelességemnek tartom ezt bejelenteni és azt hiszem, ebben találkozom a bizottság véleményével. Amit mi teszünk, azt joga van a sajtónak birálni, de ezt a hangot vissza kell utasitani. Ne nevezzenek bennünket zsarolóknak, népnyuzóknak, a lakosság tönkretevőinek. Kérem a polgármester urat, hogy ennek konzekvenciái is legyenek és ha másként nem, méltóztassék a legszigorubb eszközhöz fordulni, a főváros szüntesse meg ennél a lapnál az összes előfizetéseket és ha még mindig ezt az utszéli hangot fogja használni, tessék kitiltani az illetőt. Igy nem lehet tárgyalni, én ujságiró ember vagyok, de ezt nem türhetem el.

Haragudott még dr. Vasek azért is, mert a Fővárosi Hirlap legutóbbi számában „leeresztett rostélyu urak“ megállapitották, hogy a főváros antiszociális javaslatai között Hegedüs pénzügyminiszter „gyomlálni“ fog. Persze ennek is a szegény Fővárosi Hirlap az oka, nem pedig a miniszter, legkevésbbé pedig a lakosság minden rétegében ellenszenvvel fogadott, rossz adójavaslatok.

Nem akarjuk elégtételként odaállitani, de az eseményhez tartozik, hogy a bizottság nem itélt bennünket se botbüntetésre, se kötél általi halálra, se gályarabságra, a felszólalásra egyszerüen elfelejtettek reflektálni. Az elnöki székben Folkusházy Lajos alpolgármester ült. Ha dr. Vasek nem tudná, elmondjuk, hogy ő az a férfiu, akinél keményebb gerinccel, idegtelenebb józansággal, önmagának bölcs értékelésével még kevés ember viselte el a sajtó „utcaszéli hangját“, amely sokszor az ócsárlásig ment el. Őt szinte az egész sajtó állitotta pellengérre háborus közélelmezési politikájáért, hogy aztán eljőjjön az idő, amikor az egész sajtó spontán belássa tévedését és spontán szolgáltatott neki elégtételt. Az ilyen embert mi kemény férfiunak hivjuk, ő nem való a hisztériás asszonyok fajtájából, akik a kancsalul rájuk néző szemet is szeretnék kikaparni. Tanulhatnának tőle, akik ujonnan lépnek a közpályára. Aki biztos a maga igazában és a maga tehetségében, annak nincs oka félni még a vádaskodástól sem, nemhogy csendőrért kellene kiáltania akkor, ha jogos kritikával élnek vele szemben.

Dr. Vasek urnak a hangunk ellen van kifogása, az ellen a hang ellen, amely ugyan adott sebeket az idők során nemcsak a mai rezsimnek, hanem Bárczy Istvánnak és Bódy Tivadarnak is, akik azonban a mi kritikánkban sohasem láttak utcaszéliséget. Amikor pedig most az emlitett április 20-iki számban kötelességszerüen megkritizáltuk a lakásadót, igazán nem gondoltunk Vasek urra, hogy még ennek az antiszociális adónak a kigondolásában része lenne, sőt feltételeztük volna róla, a keresztényszocialistáról, annyi szociális érzéket, hogy még ha kényszerüségből ő tervelte volna ki ezt a kétségbeejtő adót, akkor is letagadná az apaságot. Ha keményen leszóltuk ezt az adót, kérdezzék meg Budapest népét, nem volt-e igazunk? Mi Vasek urat, vagy a szegény pénzügyi bizottságot igazán nem bántottuk, de igenis megállapitottuk a felelősséget, amelylyel ennek a javaslatnak a szerzői tartoznak.

Ami pedig a „konzekvenciákat“ illeti — amint Vasek ur igazán kollégiális ötleteit és a sajtószabadságról való nemes felfogását nevezte — azokat mi boldogan fogjuk üdvözölni, bár nem hinnénk, hogy a jogos kritikát, sőt akár a vélemények szabad megnyilatkozását ilyen módon kivánnák a városházán elnémitani. A budapesti városházán a sajtószabadság ellen sohasem követtek el merényleteket és ha volt valami megtorolni való, azt a független birósága bizták. A Vasek-féle önbiráskodási elméletet aligha fogja magáévá tenni a mai többségi pártnak igen sok tekintélyes, nemes közéleti multra visszatekintő kitünősége. Ám felvilágosithatjuk kiváló vádlónkat arról, hogy a Fővárosi Hirlap nem abból él, hogy a főváros előfizet rá, abból az összegből nem sok kritikánkat lehetne kiszedetni. Minket a közönségünk tart el, amely igenis kiváncsi arra, hogy mi a véleményünk a városházán történtekről.

Inditványozott azonban Vasek, az „ujságiró“, még valamit. Hogy tiltsanak ki bennünket, alighanem a Fővárosi Hirlap összes munkatársait a városházáról. Hát ez mutatja, hogy Vasek ur nem ujságiró. Ha ujságiró lenne, tudná, hogy a rendőri riporter soha olyan jó riportokat nem ir, mint mikor néha-napján begombolózik előtte a rendőrség; a politikus soha ugy harcolni nem tud, mint mikor egy politikai klub ajtai bezárkóznak előtte. De ha Vasek ur ujságiró lenne, ezért a kollégiális ötletéért mindenesetre erkölcsi testületünk elé állittatnánk, mert ilyen bolondgombát mondhat egy városatya, mondhat egy ügyvéd, mondhat mindenki, de egy ujságiró — soha.

Tolloczkó ny. lengyel miniszter

nyilatkozik a Fővárosi Hirlap-nak a magyar fővárosban szerzett élményeiről, a lengyelek budapesti fogadtatásáról és az érintkezés gyakorlati hasznáról

A Fővárosi Hirlap hirt adott már arról, hogy a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara meghivására Lengyelország közgazdasági és politikai életének legkiválóbb tényezői érkeztek Budapestre, akik itt körülbelül 10 napi tartózkodásuk alatt igen behatóan tanulmányozták a főváros különböző üzemeit és Magyarország közgazdasági viszonyait. A főváros tanácsa és közönsége a lengyel vendégeket külsőségeiben is olyan pompával fogadták, aminőt Budapest már régen látott.

A lengyel vendégek a legnagyobb elragadtatással nyilatkoztak a főváros vendéglátásáról, különösen igen melegen emlékezett meg erről Tolloczkó Julián nyug. lengyel közlekedésügyi miniszter, a varsói Lengyel-Magyar Kereskedelmi Kamara elnöke, aki tudvalevően vezetője volt az egész delegációnak.

Tolloczkó Julián hétfőn reggel utazott el a fővárosból, elutazása előtt azonban szives volt még a Fővárosi Hirlap munkatársát fogadni. A kegyelmes ur, aki igen jelentős szerepet játszik Lengyelország politikai és közgazdasági életében, munkatársunknak a következőket mondotta:

— A legnagyobb elragadtatás és a legmélyebb hála hangján kell, hogy megemlékezzem arról a valóban nem várt és minden tekintetben bennünket mélyen megindító fogadtatásról, amelyben a magyar közönség, elsősorban természetesen Magyarország gyönyörü székesfővárosának kormánya és a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara részesitett bennünket. Hazaérve Varsóba, kétségkivül meg fogjuk találni a formáját annak, hogy hivatalosan is a legmélyebb hálánkat és köszönetünket fejezzük ki a bennünket körülvevő ünnepségek rendezésében résztvett tényezőknek, itt e helyen csak röviden óhajtanék részleteiben is megemlékezni azokról a momentumokról, amelyek annyira a szivünkbe irták magukat.

— A megérkezés. Fellobogózott, kidiszitett pályaudvar. *Fock* tanácsnok, *Wimmersberg* báró és *Nyáry* Albert báró gyönyörü szónoklatai, a budai dalárda éneke, a bevonulás, az első kellemesen eltöltött vacsora, olyan impressziókat hagytak bennünk már az első napok, amit soha feledni nem tudunk.

— És másnap. Az a minden várakozást felülmuló impozáns fogadás, amelyben a főváros tanácsa, élén az Önök gyönyörü metropolisának kiváló vezetőjével, dr. *Sipöcz* Jenő polgármesterrel, a minden képzeletet felülmuló ragyogó termekben részesitett, a miniszterelnök palotájában megtartott fényes fogadás, a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara impozáns közgyülése, a meleg, meghitt és külsőségeiben is nagyszerü bankettek, a főváros közüzemei, a tiszteletünkre rendezett exportkiállitás, a felejthetetlen váczi hajókirándulás, a budapesti ipartelepek és még sok-sok egyéb momentum olyan benyomást gyakorolt ránk, amelyeket feledni nem lehet és amelyekről mi csak elragadtatással, hálával, meleg, nagyon meleg szeretettel emlékezhetünk meg.

— Az Önök lapjának terjedelme nem lenne elegendő arra, hogy névszerint is mindenkinek köszönetet mondjunk. Az ország és a főváros több kiváló vezetőjéről azonban szeretnék már itt is megemlékezni. Elsősorban kell, hogy a legmélyebb hálával szóljak *Horthy* Miklós kormányzó ur őfőméltóságáról, aki hosszabb ideig tartó kihallgatáson volt kegyes fogadni és olyan benyomásokat tett rám, aminő benyomásokat eddig egy ember sem hagyott szivemben. Meg kell emlékeznünk a kormány tagjairól, *Bethlen* István gróf miniszterelnökről, a miniszterelnök ur őnagyméltóságának szeretetreméltó, barátságos nejéről, *Bánffy, Hegyeshalmy, Hegedüs, Belicska,* nagyatádi *Szabó* miniszter urakról, akikkel gyakrabban volt alkalmam személyesen is érintkezni, Magyarország politikai életének olyan kiváló vezetőiről, mint *Apponyi* Albert gróf, *Huszár* Károly, *Giesswein* Sándor dr., azután a főváros vezetőségéről, elsősorban ismét *Sipöcz* polgármester urról, *Folkusházy* alpolgármester urról, *Vajna, Purébl, Till, Sallay* tanácsnokokról és *Zilahy* Dezső urról, az Idegenforgalmi hivatal kiváló igazgatójáról, aki valóban nappallá tette az éjszakáját is, hogy itt-tartózkodásunkat minden tekintetben kellemessé tegye.

— Sok köszönni valónk marad még hátra, azonban hangsulyozottan szólni szeretnék szivem egész melegével a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamaráról, amely intézmény rövid fennállása óta olyan nagy eredményeket ért el a két ország gazdasági kapcsolatának megszilárditásában, aminő eredményeket eddig még egyetlen hasonló intézmény sem tudott felmutatni. Az egész lengyel nemzet mélységes hálára van lekötelezve a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamarának, különösen pedig annak kiváló vezetői, Madarassy Beck Gyula báró és Nyáry Albert báró urak személye iránt. Valóban csodálattal bámuljuk ezeknek az uraknak jelentős munkásságát, azonban az elismerésünk pálmáját meg kell hajtanunk a Kamara ügyvezető igazgatója, Paál Jób előtt is, aki hónapok óta egész munkásságát, teljes értékes tevékenységét a lengyel-magyar gazdasági reláció fontos ügyének szenteli és aki az eddig elért eredményekért kétségkivül az elismerés oroszlánrészét érdemli meg. Nagy elismeréssel kell megemlékezni a Kamara kiváló főtitkára, dr. Folténvi Róbertről, aki tudását, értékes multját és nagy tehetségét szenteli ügyeinknek. Nem szabad megfeledkeznünk a magyar kir. Kereskedelmi Muzeum kiváló apparátusáról, élén Návay Aladár államtitkár urral, valamint Bodor Aladár iparmüvészről, aki a tiszteletünkre rendezett exportkiállitás kérdését valóban müvészi módon oldotta meg.

— Amidön végül — bár ezt elsőnek kellett volna emliteni — köszönetet mondok a magyar sajtónak, azért a rendkivül meleg hangért, amelylyel bennünket fogadott, engedje meg, hogy befejezzem a nyilatkozatomat, mert — tette hozzá mosolyogva — mindjárt indul a vonat.

A magyar ipart kizárják a csepeli kikötő építéséből

A Schneider & Comp. cég opciója — Leon Daudet folytatja tárgyalásait

A *Fővárosi Hirlap* már hetek előtt figyelmeztette a közvéleményt, *de legelső sorban a városházi illetékes köröket, hogy a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő körül valami készül.* Egyes miniszteriumokban mindig elgáncsolták a fővárost, amikor természetes jogainak ezen a téren érvényt akart szerezni. Nem akarjuk most a régi sérelmeket felhánytorgatni, csak megállapitjuk, hogy *most* mi történt. A nemzetgyülés pénzügyi bizottságának egyik legutóbbi ülésén — mint a *Fővárosi Hirlap* értesül — felszólalt *Hegyeshalmy* Lajos kereskedelmi miniszter és kijelentette, hogy

a budapesti kereskedelmi kikötő épitésére egy francia pénzcsoportnak ez év juniusáig opciója van.

Többet nem mondott a miniszter, a titokzatos opcióról többet nem is igen lehet megtudni, *a városházán pedig még ennyit sem tudnak a dologról,* amit nem irunk a városháza, hanem egészen más hatóságok rovására.

Megállapitjuk azonban, hogy a francia pénzcsoport, amelyről itt szó van, a *Schneider & Comp.* cég, amelynek képviselője, Leon H. *Daudet* főmérnök, *udvariassági* látogatást tett annak idején a városházán. Daudet ur jelenleg nem tartózkodik Budapesten, de azt a felvilágositást kaptuk róla, hogy *a legközelebbi napokban visszaérkezik és befejezi tárgyalásait.*

Ez ellen az egész törekvés ellen, amely itt a kereskedelmi kikötő épitésénél megint megnyilvánul, *fel kell emelnünk tiltakozó szavunkat,* mert

ismét a magyar iparnak egy nagy állami és fővárosi munkából való kirekesztése előtt állunk.

A mi iparunk tengődik, tele vagyunk munkanélküliekkel és a kereskedelmi kikötő épitését oda akarják adni egy francia cégnek, ahelyett, hogy ennél a nagy munkánál a magunk iparának nyujtanánk munkát. Tesszük ezt akkor, amikor megjavult a valutánk és módunkban van olcsóbb, türhető áru szenet beszerezni. A mi számunkra *a kikötő felépitése szimpla pénzkérdés.* Ha pénzünk van, van kikötönk. *De Schneiderék, Daudeték nem pénzt akarnak hozni, hanem az árujukat, a gyártmányaikat akarják a nyakunkba sózni.* Amit Schneiderék nekünk nyujtani tudnak, azt éppen olyan jól, ha nem jobban, megcsinálják a magyar cégek is. A Schlick-Nicholson, meg a Danubius mindenkor kiállják a versenyt Schneiderékkel. *A főváros, de az állam sem, nem lehet olyan hazafiatlan, hogy idegen céghez szaladjon, amikor idehaza is megkap mindent és amikor nekünk is vannak olyan mérnökeink, mint a franciáknak.*

Kétségtelen azonban, hogy a miniszterium jóhiszemü vezetőit azzal tévesztették meg Schneiderék, hogy bizonyára azt mondták,

nem kell pénzt adnotok, ingyen épitünk, majd azután haszonrészesedést kapunk a kikötő jövedelméből.

Ez a legveszedelmesebb lépés, amit valaha tehettünk, hiszen Budapest a kikötőjéből, a tranzitó-forgalmából akar élni a jövőben, egy tál lencséért ezt alkudnánk most el? Kétségbejtő gondolat, amelynek nem szabad valóra válnia. Ha kell, veszünk fel hazai vagy akár külföldi kölcsönt, könnyen vissza fogjuk fizetni javuló valutánkkal és a kikötő dus jövedelmeivel, de a jövőnket elkótyavetyélni nem szabad.

A forradalom a vádlottak padján

Megfigyelések a multheti közgyülésen

A főváros szerdai közgyülésén a vádlottak padjára került a forradalom. Dr. Liszka Árpád volt a közvádló, egy cigányos arcu, őszülő fejü városatya, akinek a közgyülés termében ez a vádbeszéd volt a szüzbeszéde. Hogy egészen őszinték legyünk, Liszka Árpádnak nem volt túlságosan nagy sikere a debutálással. Pedig a feladata nem volt nehéz. Nincs hálásabb téma manapság a forradalomnál, nincs egyszerübb dolog manapság, mint ütni a „destruktiv" sajtót. Nos, a siker még sem volt igazi. Pedig a kórus váltig kiáltotta a „Feszitsd meg!"-et. De ugy látszik, hogy Liszka Árpád szónoki készsége gyönge volt a pompás feladathoz. Ő korábban banküguyész volt; adás-vételi szerződések fabrikálásával töltötte el ideje javát; és valahogy ez érzett meg szürke és unalmas beszédén. Szerencsére, akik utána jöttek a szónoklásban: azok már ügyesebbek voltak; nem engedték elejteni a nagyszerü témát és olyan csinos kis förgeteget támasztottak, hogy a közgyülési terem hatalmas kandallóján elhelyezett köszentek megdöbbenve hallgatták a nagy hangkaoszt.

Azok között, akik hozzászóltak a témához, érdekes volt a Gál Jenő dr. beszéde. Valósággal elemében volt. Támadott és védett egyszerre. Támadta a forradalmat és védte a forradalmárokat. Ugy látszik, hogy a nagy szónoklásban megfeledkezett róla, hogy most nem a törvényszék tárgyaló-termében perorál, hanem a főváros közgyülési termében és egyszerre csak azon vette észre magát, hogy védi a forradalmár lapokat és védi Wolff Károlyt, „aki szintén nem tudta kiparirozni a forradalmat és likvidátori funkciót vállalt a Nemzeti Tanácstól"...

— Az önök kiváló elnöke, Wolff Károly — mondta Gál Jenő többi között a keresztény párt felé fordulva — az önök kiváló elnöke...

Az udvarnagyi biróság elnöke ijedten és indignálódva háritotta el magától a váratlan védelmet:

— Kérem, ne dicsérjen! — kiáltotta idegesen Gál Jenő felé. Gál Jenő szót is fogadott; nem dicsérte őt tovább, mert közben szóvitája támadt a kereszténypárt egy másik kiválóságával, Csillér Andrással, aki, mint a Friedrich-kormány volt tagja, szintén beleirta nevét az elmult nagy idők történetébe.

Nagyon kedvesen egészitette ki a vitát az elpusztithatatlan kedélyü Czigány Sándor temperamentumos felszólalása. Czigány természetesen szintén a destruktiv zsidó sajtót gyomrozta; és igazán kár, hogy épp a legkacskaringósabb mondásánál egyszerre csak belesüvitett a beszédébe Gáspár Fülöp illuzió-romboló hangja:

— Ki szolgált a vörös katonáknál?!...

A szónoklás közben indiszkrét módra megzavart Czigány meglepetve állott meg a szó közepén. Aztán sokkal, de sokkal csöndesebben folytatta:

— Én szolgáltam a vörösöknél, de... de a destruktiv zsidó sajtó kergetett a vörösök karjaiba...

A közgyülés tagjai részvéttel hallgatták a destruktiv zsidó sajtó ujabb áldozatának őszinte vallomását. Még egy-két szónoklat és esti tizkor befejezték a tanácskozást, hogy péntek délután aztán ismét elölről kezdjék a — lakáskérdés megvitatását.

Nem akarunk senkit sem megbántani, de ebben a pénteki tanácskozásban sok volt, ami a kabaréra emlékeztet. Szerdán a keresztény párt közbeszólói fejtettek ki nagyobb tevékenységet, mig pénteken délután a változatosság kedvéért a demokraták mutatták meg, hogy ők is birják hanggal és tüdővel. A pénteki lakásvita kezdete még a szerdai közgyülésbe nyulik vissza, amikor is a polgármester megvonta a szót Bródy Ernőtől, aki az uj mozirendeletet röviden bolsevizmusnak mondta.

Pénteken aztán folytatódott a mozivita, amelyben Gál Jenő, Pakots József, Gáspár Fülöp, Fayer Sándor, Joanovich Pál és Minke Béla szónokoltak, de amelyen a „közbeszónokok" egész hatalmas serege vett részt. Mint közbeszólók a demokraták részéről a kellemes Fóthi Vilmos, a gőzfürész élességével vágó Gáspár Fülöp, a hatalmas hangu Freund Dezső, a joviális Bedő Mór és a temperamentumos Pakots József tüntették ki magukat. Mig a keresztény oldalról a hipertemperamentumos Minkén, a kedélyes Horváth IV. Károlyon, a szigoru Liptay Lajoson és a meggondolt Kossalkán kivül egész sereg ifju és öreg városatya müködött közre. Viczián István helyettes belügyi államtitkár, az uj mozirendelet állitólagos szerzője szintén jelen volt a közgyülésen és közvetlen tapasztalást szerezhetett róla, hogy a hires rendelet milyen hatást vált ki a városatyákból. Az urak egyáltalában nem kiméltek egymás érzékenységét és a legváltozatosabb gorombaságokat vágták egymás fejéhez. Négy órán keresztül folyt az ádáz szóharc, amelyet időnkint hatalmas detonációk, diadalmas orditások, tapsok, éljenek szakitottak félbe. A tomboló vihart olykor-olykor, egy bölömbikáéhoz hasonló hang (azt mondják, hogy egy demokrata városatya a szerencsés hangtulajdonos) süvitette át. Utána mindig hosszan, engesztelően szólt az elnöki csengő, amely azonban a tomboló lármát sehogysem tudta lecsendesiteni. Csak akkor simultak el az izgalmak, amikor a furcsa lakásvita, — amelyen mindenről, még Bäcker Bébyről is szó volt, csak a lakásmizériáról nem — befejezést nyert és az elnök az ülést berekesztette.

Események

Lobmayer tanácsnokot megoperálták. Mint részvéttel értesülünk, dr. Lobmayer Jenő tanácsnok, a szociálpolitikai ügyosztály vezetője, sulyos beteg. A tanácsnokon veszedelmes mütétet hajtottak végre. Állapota iránt az egész városháza őszinte, meleg részvéttel viseltetik.

A Menetjegyiroda fürdőosztálya megnyilt. Hasznos felvilágositást nyujt mindazoknak, akik Bártfa-, Barlangligeti-, Csiz-, Korytnica-, Matlárháza-, Pöstyén-, Rajec-, Stósz-, Stubnya-, Szliács-, Szklenó-, Szobránc-, Ó- és Uj-Tátrafüred-, Tátraszéplak-, Tátraotthon-, Trencsénteplic-, Vihnye-fürdőkbe igyekeznek.

Ruha, szörme, szőnyeg, stb. molykár elleni megóvását elismert legjobb módszer szerint jótállás mellett vállalja a Katzer-féle R.-T., Ó-utca 44. Telefon 21—98 és 124—83. Dijtalan el- és hazaszállitás.

A nebántsvirág. Hervé örökbecsü operettjének filmváltozata kerül e héten a Corsóban bemutatásra. A Star filmgyár nagysikerü alkotása e bübájos filmoperett, melynek főszerepét Loth Ila, a legkehetségesebb magyar moziprimadonna kreálja. Ezenkivül Mary Osborne-al a főszerepben, a Bájos napsugár cimü vigjáték szerepel a müsoron.

Budai Szinkör e heti müsora: Szerda, péntek: Az erényeczősz. Csütörtök: Tatárjárás. Szombat, vasárnap: A drótostót. Vasárnap délután: Szép Ilonka.

„Vera Violetta" a Royal-Apollóban. A szezon utolsó heteiben még néhány különleges attrakcióval szolgál közönségének a Royal-Apollo. A jövő héten a „Vera Violetta" cimü ötfelvonásos dráma van müsoron, melynek főszerepeit egy nagyszerü trió, Pola Negri, Várkonyi Mihály és Antalffy Sándor alakitják. Megelőzi ezt két kacagtató amerikai burleszk Zigottóval és Bigorlóval a főszerepekben. Az előadások egyformán 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

„Öt piros pecsét" az Omniában és a Tivoliban. A „Szerelem vására" nálunk is gyors népszerüségre szert tett egyik főszereplője, Alfred Gerasch játsza a vezetőszerepet abban az amerikai stilü kalandordrámában, amely „Öt piros pecsét" cimen e héten az Omniában és a Tivoliban szinre kerül. A darabot mindkét szinházban kacagtató burleszkek előzik meg. Előadások köznapokon 5, 3/47 és 1/29 órakor, vasárnap 4, 3/46, 1/28 és 9 órakor kezdődnek. Omnia jegyei Bárdnál is.

AZ
ERNST-MÚZEUM AUKCIÓI
XVI.
AZ ORSZÁGOS MAGYAR
IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT
MŰTÁRGYAI, VALAMINT
FŐURI ÉS KÜLÖNBÖZŐ MÁS, MAGÁNBIRTOKBÓL
SZÁRMAZÓ MŰTÁRGYAK.
ELSŐRANGU RÉGI és MODERN FESTMÉNYEK
(Amerling, *Balen*, *Bassano*, Bourguignou, *Brill*, *Bylert*, Claesz, Harlem, Daffinger, Dughet, *F. Floris*, Lampi, *Lely*, *Lamen*, *Molinaer*, Mengs, *Neufchatel*, Rugendas, Querfurt, *Ribera*, *Teniers*, *Toorenvliet*, *Lucas Uden*, *Valckenborch*. — Barabás, Biharl, Böhm, Borsos, Ferenczy, Liezenmayer, *Lieder*, Lotz, Markó, Mednyánszky, *Munkácsy*, Mészöly, Székely, Zichy, stb.)
Nagyértékü iparművészeti tárgyak:
arany, ezüst, porcellán, fajánsz, bronz, **gobelin**, szőnyegek, butorok, stb.)
Kiállitás: 1921. április 24—29-ig, 9-től 5-ig.
AUKCIÓ: 1921 április 30-tól naponként d. u. 3 órától, vasár- és ünnepnapokon d. e. 1/211 órától 1 óráig, délután 1/24 órától.
Illuszirált katalógus ára **100** K, illuszirációk nélkül **40** K.

A TŐKE

...

A Lloyd Bank tőkét emel. A Lloyd Bank R.-T. alighogy megkezdte müködését, máris tulszárnyalta a tervezés alkalmával megszabott kereteket. Az intézetnél oly sok nagyszabásu és annyi különböző irányban szétágazó tranzakció előkészületei vannak munkában, hogy azoknak keresztülviteléhez a 200 milliós alaptőke kevésnek mutatkozik. Az intézet igazgatósága ennélfogva, hogy a megfelelő tőkék rendelkezésére álljanak, már most behatóan foglalkozik az alaptőke szaporitásával. Ez a terv annál könnyebben megvalósitható, mert az alaptőkét már az intézet alapitása előtt erősen tuljegyezték. Teljesen megbizható forrásból közölhetjük, hogy az alaptőkét rövid időn belül 400 millió koronára fogják fölemelni.

Ügyosztályok átszervezése a Magyar-Olasz Banknál. A Magyar-Olasz Banknál a jelzálogosztályt átszervezték és annak élére Bálint Ármin igazgatót állitották, aki legutóbb az intézet titkári hivatalát vezette, a fuziót megelőzőleg azonban kiváló szaktudással a Magyar Országos Bank jelzálogosztályának ügyeit intézte. A Magyar-Olasz Bank titkári hivatala ujra visszakerül az elnöki ügyosztályba, amelynek élén Salamon Andor igazgató áll, akinek az ügyvezetésben Kovács Mihály cégjegyző-titkár és Smolka János titkár állnak rendelkezésére.

Fizetésrendezés a Leszámitolóbanknál. A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál serényen dolgoznak a mult évi mérleg elkészitésén, amelylyel már annyira előrehaladtak, hogy még csak az utolsó simitások vannak hátra. A mérlegmegállapitó igazgatósági ülést ennélfogva május első napjaiban fogják megtartani. Ez az ülés fogja szankcionálni a tisztviselők nagyarányu fizetésrendezését is, amelyen Neugebauer Kornél igazgató már hetek óta nagy gonddal dolgozik és azt az intézet összes alkalmazottaira kiterjedő figyelmességgel állitotta össze.

Uj kétszázmilliós pénzintézet. A Kereskedelmi Takarékpénztár nagyarányu terjeszkedése az alaptőke tekintélyes szaporitását teszi szükségessé. Szegő Lajos vezérigazgató különböző külföldi pénzcsoportokkal már régebben folytat tárgyalásokat, amelyek most eredményre vezettek. Értesülésünk szerint az intézet május elején rendkivüli közgyülést tart, amelyen az alaptőkét 200 millió koronára fogják fölemelni.

Válságban a bőripar. A Wolfner-gyár, amely nemrégiben még tizezer munkást foglalkoztatott, üzemét csaknem teljesen beszüntette és a hatalmas gyártelepen ma már alig 500—600 munkás dolgozik. Wolfner József, a gyár szenior-főnöke, aki jelenleg Balatonfüreden üdül, munkatársunk előtt kijelentette, hogy a bőripar sulyos válságban szenved és a mai szük keretek közé szoritott üzemet is csak nagy anyagi áldozatok árán tudják fentartani.

Kreutzer Jenő ügyvezető igazgató. A Hazai Bank igazgatósága Kreutzer Jenőt, az intézet tőzsdeosztályának érdemes igazgatóját ügyvezető igazgatónak nevezte ki. Igazgatói cimet kapott Székler Mór aligazgató, aki a Hazai Bank devizaosztályát vezeti.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank osztaléka és tőkeemelése. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósága közli: A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósága legutóbb megtartott ülésén megállapitotta az 1920. üzletév mérlegét, amely a tavalyi 32.9 millió koronával szemben 46,020.225.77 korona tiszta nyereséggel zárult. Az igazgatóság a május 12-én d. u. 6 órára egybehivott közgyülésnek javasolni fogja az 1920. üzletévi szelvényeknek 20%-okal, azaz 200 koronával való beváltását, a tartalékalapoknak 6.8 millió koronával, a nyugdijalapnak 6,890.000 koronával való javadalmazását, végre fölhatalmazást kér az igazgatóság arra, hogy az alaptőkét alkalmas időpontban akár egyszerre, akár részletekben 100 millióról 150 millió koronára emelhesse föl.

Budáról Pestre helyezik a Délivasut igazgatóságát. Jelentettük már, hogy a Kassa-Oderbergi Vasut budapesti vezérigazgatósága megszünik, miáltal felszabadulnak azok a hivatali helyiségek, amelyek a Rudolf-rakparti és a Széchenyi-utcai palotákban vannak elhelyezve. A két ház közül a Rudolf-rakparti az államé, ebben egyelőre tovább székel a vasut likvidációs hivatala, a Széchenyi-utcai házra azonban, amely a Ksod. tulajdona, a Délivasut igazgatósága vetett szemet, tárgyalásba bocsátkozott a Bodenkreditanstalt elnökével, Sieghardttal, akivel megállapodtak a vételárban. Gordon Róbert vezérigazgató a Délivasut részére tizmillió koronáért megvásárolta a házat, ahová a budai igazgatóság rövidesen be fog költözni, csak előbb a hivatali helyiségeket megfelelően átalakitják. Szenzációs ujitása lesz a Délivasut uj igazgatósági palotájának az az amerikai telefonhálózat, amelyen a budapesti központból a vasut minden állomásával beszélni lehet. Az átalakitási és berendezési munkálatok tiz millió koronába fognak kerülni.

Megszünik a Cunard Line monopóliuma. 1904-ben, amikor életbelépett a magyar kivándorlási törvény, a tengerhajózási vállalatok minden diplomáciai összeköttetésüket sorompóba léptették, hogy a magyar vér lecsapolásából származó dús jövedelemben részesülhessenek. A hirhedt Missler hamburgi cég, a Norddeutscher Lloyd, a Hapag, a Read Star és a többi oceánjáró hajóvállalatok minden követ megmozgattak, hogy megtörjék az Adriával szövetkezett Cunard Line monopóliumát, amely eleinte kizárólagosan Fiumén keresztül bonyolitotta le a magyar kivándorlást. A hajóvállalatoknak ez a törekedése részben sikerült is, mert a magyar kormány megengedte, hogy a kivándorlás lebonyolitásával más hajóvállalatok is foglalkozzanak. Az engedélyezett vállalatok között volt a triesztí Austro-Amerikana is, amelynek magyarországi képviselője Zerkovitz Emil volt. A jól jövedelmező üzlet zavartalanul folyt egész a háboru kitöréseig, amikor megszünt a tengereken folyó szabadhajózás és a Cunard Line, amely addig magyar lobogó alatt bonyolitotta le az emberhus-kereskedelmet, elsőnek tüzte ki az angol lobogót és ellenségeink szolgálatába szegődött. Elmult a háboru és a Cunard Line ujra jelentkezett a magyar kormánynál, amely egy nemes gesztussal ismét felruházta az előbb élvezett monopóliummal. Most Cherbourg kikötőjéből indulnak magyar véreinkkel a Cunard-hajók, amelyek bizonyára nagy profittal dolgoznak, ha a budapesti iroda vezetője, báró Bornemissza Lipót egymagában egymillió korona évi fizetésben részesül, a tantiémen és egyéb haszonrészesedésen kivül. Valószinüleg a jó üzletre fáj ismét a többi hajóvállalat foga, akik szintén ostromolják a kormányt, hogy ossza meg velük a Cunard által élvezett monopóliumot. Értesülésünk szerint a kormányban meg is van erre a hajlandóság és legközelebb az Austro-Americana is kap a Cunardéhoz hasonló engedélyt. Az Austro-Americana magyarországi képviselője ismét Zerkovitz Emil min. tanácsos lesz, aki már a jövő hónapban hazaérkezik Amerikából.

Szünetel a Flóra-gyár. A Hitelbank ipari érdekeltségéhez tartozó Flóra-gyár teljesen beszüntette az üzemet. A gyár vezérigazgatója, Ambrus Károly megrendült egészségi állapotának gyógykezeltetése végett a balatonfüredi szanatóriumban tartózkodik.

Kinevezések a Moktárnál. A Magyar Országos Központi Takarékpénztár igazgatósága Angerer Imre helyettes igazgatót igazgatóvá, Bienerth Gusztáv főtisztviselőt cégvezetővé, Förster Jenő főtisztviselőt fiókpénztári főnökké nevezte ki.

A Hazai Bank részvénytársaság igazgatósága elhatározta, hogy a f. hó 30-án megtartandó rendes közgyülésnek az 1920. üzletévre 20 korona osztaléknak kifizetését fogja javasolni.

A Wörner J. és Társa Gépgyár r.-t. tőkeemelése. A Wörner J. és Társa Gépgyár r.-t. f. hó 22-én dr. Kenéz Béla alelnök vezetése alatt tartott rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy a vállalat alaptőkéjét 40.000 darab 500 korona névértékre szóló uj részvény kibocsátása utján 20 millió koronával összesen 45 millió koronára emeli. A közgyülés határozata értelmében minden két részvény után a tulajdonos egy uj részvényre bir jogosultsággal; az átvételi árfolyam 600 korona, amihez még az illeték és bélyeg járul. Az uj részvényeknek fenmaradó részét egy ezen célra alakult szindikátus vette át. A tőkeemelés a vállalat telepeinek nagyobbitásával függ össze, melyet nagy nyomda- és malomgépmegrendelések, valamint a szedőgépek előállitásának fölvétele a gyártás körébe tettek szükségessé. Az elővételi jog mától fogva május 7-ig bezárólag Budapesten a Strasser és Társa bankháznál (V., Nádor-utca 11), Bécsben ezen bankház ottani pénztáránál (Renngasse 12 és Graben 17) gyakorolható.

A Gschwindt-gyár osztaléka. A Gschwindt-féle szesz-, élesztő-, likör- és rumgyár részvénytársaság f. hó 23-án Gschwindt Ernő elnöklete alatt tartott közgyülése a lefolyt esztendő osztalékát részvényenkint 100 koronában állapitotta meg, mely f. hó 25-étől kezdődőleg a Magyar Országos Központi Takarékpénztárnál kerül kifizetésre. Az igazgatóságba a régi tagok, a felügyelő-bizottságba pedig uj tagul Wamberg Henrik választattak meg.

Az Egyesült Fa- és Ipar r.-t. kibocsátandó uj részvényeire az átvételi előjog április 25-től május 4-ig bezárólag a Magyar Általános Takarékpénztár r.-t. főpénztáránál gyakorolható.

Az Első Magyar Papiripar r.-t. 1919. évi mérlegét 10 millió korona alaptőke és 4,931.103 korona nyers jövedelem mellett 1,671.663 korona tiszta nyereséggel zárja.

Az Északmagyarországi egyesitett köszénbánya- és iparvállalat r.-t. 1920. évi mérlege 10 millió K alaptőke és 4,271.241 K bruttó jövedelem mellett 3,571.241 K tiszta nyereséget tüntet fel.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7 órakor
NAGY ELŐADÁS
Csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután 1/4 órakor
családi- és gyermekelőadás
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

REVÜ SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77.
Minden este 1/2 7 órakor
Honthy Hanna, Báthory Elza és Galetta Ferenc felléptével
LUXENBURG GRÓFJA
operett 3 felv. Irta: Welner és Bodánszky, zenéjét szerzé: Lehár Ferenc
Vasárnap május 1-én délután 1/2 3 órakor mérsékelt helyárakkal
A VARÁZSKERINGŐ
Rákosi Szidi sziniiskolájának vizsgálati előadása.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
BÜN ÁRNYÉKÁBAN
amerikai kalandorregény Mae Murray-val és
NŐVÉREK
eimü amerikai dráma
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: 5, 7, 9. Vasár- és ünnepnap 1/2 4, 1/4 6, 7, 9

FŐVÁROSI ORFEUM
Kezdete este 7 órakor.
Csortos Gyula vendégjátéka az Itélet előtt c. francia szketcsben és az áprilisi rekord-müsor.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 7 órakor
RÓZSAHEGYI KÁLMÁN felléptével:
MINT A MEZŐ VIRÁGAI
Életkép. Irta: Móricz Zsigmond
A MEGBOLDOGULT ALAJOS
Szomaházy István vigjátéka
VAN MÉG SZEBB IS . . . !
Énekes játék. Irta: Török Rezső
Zenéjét szerezte: Váradi Aladár
Berky Lili, Szöllősi Rózsi, Mihályi Vilcsi, Pál Piroska és Békeffy László uj magánszámokkal

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 7 órakor. Tel.: József 121—68.
Züllöttek klubja és a szenzációs uj áprilisi müsor.

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. május 4-én — 19. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Ki felelős

azért, ami a városházán történik? Ki az, akinek kemény akarattal, izmos mellel kell odaállani, ha tisztviselőket bántanak? Mi azt hiszszük, hogy ez a polgármester kötelessége. Legalább így láttuk ezt a régi, sokat ócsárolt rezsimekben, amikor a Bárczyak, Bódyak és egyéb szegénylegények bitorolták a polgármesteri széket. Volt ebben a szokásban valami becsületes, valami elismernivalóan igazságos, hiszen a parancsra cselekvő tisztviselőért máshol is az felel, akit a politika szeszélye parancsolónak ültetett a feje fölé.

Éppen ezért megdöbbenve és megütközve láttunk a minap a *Szózat* cimü ujságban egy nyilatkozatot, amelynek aláirása ez volt: *Liber Endre főjegyző.* Szerintünk ezt a nyilatkozatot igy kellett volna aláirni: *Sipöcz Jenő polgármester.* És kiméletlen szóval kellett volna visszautasitani a támadást, amely egy a főváros közgyülésének többsége által megválasztott, szeplőtlen multu tisztviselőt ért olyan müködése közben, *amelynek elvégzését a polgármester bizta rá.* A *Közérdekü Élelmezési Részvénytársaságot* sulyos támadások érték, miután pedig a főváros összes népkonyháit és népétkezőit ingyenes bérletként adták oda, *a polgármester nyilván és joggal kivánesi lehetett,* mit cselekszik — óh nem a közérdekü! — hanem az a bizonyos *Göre* József ur, akinek vaj-szive kitünő üzletet látott a tisztviselők olcsó ebédjében? A dolgok megvizsgálására a polgármester *Liber* Endre főjegyzőt küldte ki, akit ebben a tevékenységében illetett sulyos vádakkal a *Szózat.* A lap másnap korrektül közölte a szükséges rektifikációt, de éppen ez a bökkenő: a helyreigazitó sorokat nem a polgármester, hanem maga Liber Endre irta alá, akinek az lenne a dolga, hogy minden támadás ellen biztos védelmet tudva maga előtt, nyugodtan végezhette volna munkáját.

Az történt tehát, hogy egy városi tisztviselőnek magának kellett kiállani az ellene emelt vádak kivédésére, mert *a polgármester nem védte meg.* Nem adunk a szállongó pletykákra, hogy a hadjáratot, amely immár rendszerré lett Liber ellen, politikai „hatalmasságok" iniciálnák; de *tiltakoznunk kell az ellen, hogy a polgármester kiszolgáltasson tisztviselőket az ilyen támadásoknak.* Ha Libert megbizhatatlannak tartotta e feladat elvégzésére, ne bizta volna meg, ha igazaknak találta volna az ellene emelt ujságvádakat, vette volna el tőle a megbizatást, ha hütlen volt, indittatott volna ellene fegyelmi eljárást. De tovább a helyén hagyni, a támadások ellen meg nem védeni és tápot adni a további támadásoknak: engedelmet kérünk — a polgármester ur valaha egy elrejtett folyosó egyik szobájában végzett igen fontos munkát, ő nem tudhatja, de mi tudjuk — *ez a rendszer sohasem volt szokásban a városházán.* Ám jó, kidobálták a tisztviselőket, akiknek nem tetszett az orra, de azt mégsem lehet megengedni, hogy a megválasztott tisztviselők ne részesüljenek *hivatalos védelemben.* Ha az egyes tisztviselők becsületét ilyen könnyedén teszik ki ma a városházán közprédának, akkor ne bizzanak tisztviselőkre kényes és vagyoni kérdésekkel összefüggő ügyeket, mert ilyen körülmények között ma egy politikus, holnap meg egy érdekelt üzletember fogja a vizsgálatvezető tisztviselőt elgáncsolni.

Botrányba fullad a tisztviselők élelmezési akciója

Göre József, az altruista büffé-bérlő — Liber Endre főjegyző lemondott a vizsgálat vezetéséről

A *Közérdekü Élelmezési Részvénytársaság* körül tovább kavarognak a botrány-felhők. Eddig az történt, hogy több lap igen sulyos természetü vádjai alapján *megindult a vizsgálat.* A vizsgálat két irányu. Egyrészt a főváros akarta tisztán látni, hogy a részvénytársaság működése megfelel-e az alapitási tervezetben foglaltaknak. Ennek a vizsgálatnak vezetését a polgármester *Liber* Endre főjegyzőre bizta. Másrészről a részvénytársaság végrehajtó bizottsága sem tudta, hogy tulajdonképen hányadán áll, mert minden hatalom, minden üzlet *Göre* József büffébérlő kezében fut össze. Meg akart tehát győződni a végrehajtó-bizottság is, hogy *a részvénytársaság jövedelmezősége és további működése biztositható-e,* hogy bár altruista célok érdekében, de nem fizetnek-e rá, amig a bérlő kitünő üzletet csinál? Mind a két vizsgálattal *Liber* Endre főjegyzőt bizták meg. Az ő kezébe adta az ügyet a polgármester is és a részvénytársaság végrehajtó-bizottsága is. A vizsgálat adatait eddig nem hozták nyilvánosságra, de *világot vethet az állapotokra az a körülmény, hogy Liber még be sem fejezte a vizsgálatot, amikor egyszerre politikai hajsza indult meg ellene* és mindent elkövettek, hogy ezt a kenénykezü tisztviselőt félreállitsák.

A *Közérdekü* érdekében óriási mentőakció indult meg. Maga *Wolff* Károly, a keresztény községi párt vezére is védelmébe veszi őket, majd a kurzus-lapok egész sora száll síkra *Göre* József, a kikeresztelkedett zsidó, üzletének védelmében. A *Virradat* hasábjain *Schnetzer* Ferenc tábornok vonul fel és védi a Közérdekü nemes célját, ami ellen senkinek egy pillanatra sem volt kifogása. Az *Igazság,* amely lap *elsőnek kezdte ki a Közérdekütt és vádolta meg a fővárost, hogy milliós ajándékokat ad egy üzleti vállalkozásnak,* most édeskésen állapitja meg, hogy az állam 15 és az O. K. H. 9 milliója mellé *Göre* József is *jegyzett* egy milliót. De megállapitja azt is, miután *Wolff* Károly nyilatkozatát is közli, hogy a támadások szubjektivek és „a Közérdekün át személyeket, *elsősorban a községi kereszténypárt vezérét akarják kompromittálni".* A nóta vége természetesen, hogy *Liber összeférhetetlen,* mert a főváros hat milliót fizetett rá „a népélelmező kirendeltség" tevékenységére. Hasonlóképen a *Szózat,* amely azzal gyanusitja meg Libert, hogy Wolffon akar bosszut állani, amikor a Közérdeküt nem is ő, hanem a sajtó támadja.

A *Fővárosi Hirlap* konstatálja, hogy teljes lelkesedéssel állott az altruista terv mellé már akkor, amikor a keresztény községi pártnak tudomása sem volt róla, amikor tehát *politikai momentumok nem is játszódhattak közre.* Ma sem ismerünk politikát ebben a kérdésben, de tudjuk, hogy *az állam pénzéről, a főváros vagyonáról és a tisztviselők ebédjéről van szó.* Ez a fontos, a többi nem jelent semmit. Eddig csak azt tettük szóvá, hogy *Göre* József ur a Közérdekü étkező-helyiségeiből magánérdekü csapszékeket csinált és fölállitotta a normát, hogy az ebédhez ital is jár. Most azonban már látjuk, hogy *amilyen szerény jótétemény ez az ebédakció a tisztviselőkkel szemben, olyan kellemes foglalkozás Göre József számára.* Az altruista intézményen ő keres egyedül, *maga a Közérdekü részvénytársaság sulyosabban rátizet, sokkal sulyosabban, mint a főváros fizetett rá a Népélelmezési Kirendeltség munkájára.*

Ez az, amit mi állitunk. És *szeretnénk látni azt az embert, aki erre azt merné mondani, hogy ez politika.* Vagy ezzel is *Schnetzer* tábornok nemes intencióit támadjuk, vagy *Wolff* Károlyt, akinek tudomásunk szerint se a Közérdekühöz nincs semmi köze, se a fővárosi konyhák ingyenes átengedésében nincsen bűne. *A konyhákat mi magunk is átengedtük volna, amikor még csak a célokat ismertük, de sejtelmünk sem volt a végrehajtás módjáról.* Wolff Károly helyében mi is ugy cselekedtünk volna, ahogy ő cselekedett; de most az ő helyén, amikor már látjuk, hogy az altruista intézmény a csőd felé közeleg, egy pillanatig sem hagynánk Göre ur kezében a konyhákat.

Liber Endre lemondott mindkét megbizatásáról

Ennek a közérdekü affernak legszomorubb része az, hogy megint sikerült elkedvetleniteni a főváros egyik legkiválóbb tisztviselőjét, Liber Endre főjegyzőt. A Liber ellen intézett támadások lényege az, hogy neki nincs joga a Közérdekü ellen vizsgálatot vezetni, amikor az ő vezetése alatt a Népélelmezési Kirendeltség hatmilliós deficitet ért el. Ezzel a váddal szemben áll az, hogy Liber Endrének édeskevés köze volt a Népélelmezési Kirendeltséghez, legfeljebb annyi, hogy amikor kezébe vette annak ügyeit, sikerült ott rendet teremtenie. Tény az, hogy a kirendeltség egész működéséből kifolyólag, főként a forradalmi időkből és a kommunizmus idejéből összesen hatmillió deficit merült föl. Liber az ügyosztály vezetését csak a kommün bukása után vette át és ekkor mindent megtett, hogy a kirendeltség deficit nélküli munkáját biztositsa, ami sikerült is, mert a főváros a kirendeltség működésére 1920 jan. elejétől fogva alig valamit, 1920 márciustól fogva pedig semmit sem fizetett rá.

A másik vád volt, hogy miután a tanácsnoki állásra Wolffék nem választották meg Libert, most Liber „a Közérdekü ellen inditott akciója" révén akarta visszaadni a kölcsönt Wolff Károlynak. Ez azután a legnevetségesebb vád. Liber sem a Közérdeküvel, sem Wolffal nem állhatott szemben ebben az ügyben. Wolffnak, tudomásunk szerint, nincs más köze a Közérdekühöz, mint hogy a népkonyhák ingyenes bérlete körül támogatta az altruista intézményt, amelyről csak később derült ki, hogy tulajdonképen Göre József fejőstehene. De hiszen a Közérdeküt Liber is támogatta, annyira, hogy ő inditványozta a Népélelmezési Kirendeltség megszüntetését is. Sőt a Közérdekünek ma is bizalmi embere Liber, amikor a polgármesteren kivül a részvénytársaság is őt bizta meg az ügyek vitelének megvizsgálásával. Hol van tehát itt a politika? Hogy lehet ezt Wolff Károly és Liber Endre személyes ügyének megtenni? Hiszen Liber erélyes, behatóvizsgálata érdeke volt mindenkinek: elsősorban a fővárosnak, másodsorban a Közérdekünek. De érdeke volt Wolff Károlynak, Schnetzer Ferencnek és minden jóhiszemü embernek.

És kinek volt kellemetlen? Egyedül Göre Józsefnek.

A többi „vád" csupa naivság. Nem érdemes a papirost pazarolni miattuk. Itt még csak azt konstatáljuk nagy szomorusággal, hogy az igaztalan támadások, de még inkább az, hogy Sipöcz Jenő polgármester nem sietett védelmére, teljesen elkedvetlenitették Liber Endre főjegyzőt. A napokban két lemondó levelet küldött el. Az egyikben Sipöcz Jenő polgármesternek, a másikban a Közérdekü végrehajtó bizottságának jelenti be, hogy a vizsgálat vezetésére adott megbizatást tovább nem vállalhatja.

Öt hónap alatt kétmilliós deficitje volt a Közérdekünek

Liber Endre a főváros és a részvénytársaság megbizásából igen komoly vizsgálatot tartott a Közérdekü vagyonkezelése és jövedelmezősége körül. Kétségtelen, hogy ez a vizsgálat, bár még befejezve nincsen, máris rávezetett a bajok kutforrására, ami valószinüleg nem mindenkinek kellemes. A Fővárosi Hirlap kérdést intézett Liber Endre főjegyzőhöz a vizsgálat eddigi eredményeire vonatkozólag, de a főjegyző határozottan megtagadta a választ:

— A vizsgálat adataiból nem közölhetnék semmit még akkor sem, ha tovább is én folytatnám a vizsgálatot. Annál kevésbé tehetem azonban ezt, mert éppen most irtam meg lemondó leveleimet, amelyekben kijelentem, hogy az engem ért támadások után a megbizatást tovább nem vállalhatom.

A főjegyző elzárkózása dacára is sikerült megtudnunk az érdekeltek részéről azt, hogy ma már határozottan meg lehet állapitani, hogy a Közérdekü Élelmezési Részvénytársaság öthónapos működése alatt üzemére két milliót fizetett rá. A vád tehát, amit a Népélelmezési Kirendeltség ellen emelnek, hogy esztendők alatt, beleértve a kommünt és forradalmakat, hatmilliós deficitet mutatott fel, eltörpül emellett a gazdálkodás mellett, amely egy altruista, de ráfizetésekkel nem számoló részvénytársaságnál mutatkozik. Hiába adta oda a főváros ingyen a konyhákat és az étkező-helyiségeket, öt hónap alatt mégis sikerült kétmilliós deficitet produkálni. Ezzel szemben aligha szenvedhet kétséget, hogy Göre József vezérigazgató, akinek büfféi is bele vannak vonva az akcióba, egy fillért sem fizetett rá az üzletre. Akárki következzék Liber után, akárki folytassa majd a vizsgálatot, meg fogja állapitani, hogy a Közérdekü működése — a jószándéku alapitók hibáján kivül — nem felel meg az alapitási tervezetben foglaltaknak, a részvénytársaság deficittel dolgozik és további működése nehezen biztositható.

Nem szabad megkötni a szerződést

Wolff Károly egyik most megjelent nyilatkozatában azt mondja, hogy a pénzügyi bizottságban és a közgyülésen vita nélkül keresztül ment a fővárosnak a Közérdeküvel kötött *ideiglenes* szerződése. Örömmel kell megállapitani, hogy *a szerződés a mai napig sincs megkötve.* És az elmondottak után azt hisszük, hogy nem is fogják megkötni soha. A közgyülés tagjainak módjában lesz ennek az ügynek a mélyére hatolni. Majd meg fogják akkor látni, hogy *a Közérdekü tulajdonképen maga Göre József,* aki az egészet kieszelte, a maga szolgálatába állitotta a fővárost, az államot, az O. K. H.-t. A nemes célokat megcsillogtatta a jólelkü emberek szeme előtt, órákig tartó előadásokban ünnepelte a maga önzetlenségét: és célt ért. Ha Göre nélkül meg lehet menteni a Közérdekütt, akkor minden rendben lenne; de mi ebben nem tudunk hinni. Nincs más mód tehát, mint az olcsó ebéd-akciót vegye ismét kezébe a város, meg a miniszteriumok, ott is adtak olyan ebédet, mint Göre ur adott és még sem fizettek rá normális időkben hónapok alatt milliókat. A viszonyok különben változóban vannak, a korona javul, az élet olcsóbb lesz, talán megérik még a szegény magyar tisztviselők is, hogy az otthonukban ebédelhetnek és nem kell a Görék „jótékonyságához" folyamodniok.

Az uj városi adók

Fejenkint 630 korona

A főváros pénzügyi bizottsága már két hét óta tanácskozik a lakásadó-javaslaton és még mindig nem tudott megállapodni a lakásadó kulcsán. Ugy látszik, most már kezdik belátni a városatya urak is, hogy ezt a sok uj adót nem birja a budapesti ember jövedelme és hogy nem elég uj adókat kreálni és régi adókat fölemelni: valamelyest tekintettel kell lenni az adóalanyok adózóképességére is.

Körülbelül husz-huszonkét uj adót, vagy adószerü bevételt kreált és régi adót és adószerü jövedelmi forrást emelt föl, vagy a közel jövőben fog fölemelni a főváros törvényhatósági bizottsága. Akárhogy is itéljük meg ezeket az uj adókat, nem titkolhatjuk el aggodalmunkat a nagy adógyár működése láttán. Ki fogja megfizetni ezt a rengeteg pénzt, amelyet a közgyülés kivet? Meg fogja-e keresni tudni ennek a sokat szenvedett, meggyötört nagyvárosnak a népe, most, a haldokló ipar és a tönkretett kereskedelem évadján, a gazdasági válságok idején, amelyet oda kell adnia az államnak és a fővárosnak?

Az adók, a vámok, illetékek és mindama jövedelmek, amelyeket a főváros költségvetése a községi közszolgáltatások közös cim alá könyvel el, 1918-ban összesen 55 millió koronát hajtott a fővárosnak. 1920-ban már 162 millió 567 ezer K-t, azaz 105.5 millió K-val többet, mint 1918-ban. Ez is óriási emelését mutatja a mindenféle adóknak és óriási megterhelését Budapest dolgozó közönségének. De mi ez ahhoz képest, amivel 1921-ben akarja megterhelni a főváros adófizetőit. 1920-ban „a községi közszolgáltatások" fejezetben mindössze csak tizennyolcféle adó, vám, dij és illeték szerepel. Ezeket az idén kivétel nélkül fölemelte a tisztelt közgyülés és ezen kivül még egész sereg uj adót kreált. A községi adópótlék kulcsát felemelte 45 százalékról 60 százalékra. Mivel pedig a községi pótlékolás alá eső egyenes adók egyik-másikát az állam szintén jócskán fölemelte, ezenkivül a házbért is 90 százalékkal emelték időközben, tehát mivel emelkedett a megpótlékolható adóalap, jelentékenyen emelkedik a főváros adópótléka is; ugy hogy a főváros községi adójövedelmét, amely 1918-ban 26 millió koronára, 1920-ban 53 millióra volt preliminálva, könnyen becsülhetjük 1921-ben 100 millió koronára. A házbérkrajcár a házbérek 60 százalékos emelkedésével 7-ről 12 millió koronára emelkedik. A telekértékadó a telkek sokszoros értékemelkedésével legalább 35 millió koronára emelkedik. A telekátirási dij 5-ről 8 millióra; a fogyasztási adópótlék (bor, hus, szesz és sör) 4.5 millióról 50 millióra; a városi vám, mely 1918-ban még csak 4.4 milliót hozott, 85 millióra, a helypénzek, vásárdijak 14 millióról 40 millióra; a hirdetési dijak 3 millióra, a közlekedési adó 17 millióról 24 millióra emelkedett. Ezekhez aztán jöttek az idén uj adók, amelyeket ugyan egyelőre még nem hagyott jóvá a kormány, de bármikor jóváhagyhatja. Ilyen

az állami jövedelmi adó 33 százalékos pótléka	33	millió
az állami házbéradó átengedése	26	„
részesedés az állami fényüzési adóból	75	„
lakás- és üzlet-adó	32	„
szállás-adó	10	„
szálloda-, penzió- és szanatórium-adó	50	„
vigalmi adó	30	„
pezsgőbor-adó	5	„
a bélyeg- és jogilleték	12	„

Ha tehát összeadjuk, hogy a községi közszolgáltatásokból mit remélnek a városházán 1921-re, kiderül, hogy 630 millió koronát remélnek a mult esztendei 162.5 millió koronával szemben. Szóval, ha Budapest népességét kereken egy millióra taksáljuk, akkor kiderül, hogy mig 1920-ban a főváros adószerü terheiből minden halandóra 162 és fél korona esett, addig az idén 630 korona.

Hiszen lehet, sőt nagyon valószinü, hogy a városházán nagyon optimisztikusan számitanak, ha azt hiszik, hogy az a sok adó-millió, amit kifundáltak: az mind készpénz. Nem. Először azért nem, mert az uj adók egy részét a kormány nem hagyja jóvá; másodszor pedig azért nem, mert a lakosság jövedelme és adózó képessége nem birja meg ezt a sok adómilliót, amit a városházán követelnek tőle. A nagyszerü konjunktúráknak végük szakadt. Itt az olcsósági hullám, amelyet valószinüleg nagyon kellemetlenül fog tapasztalni a főváros adókigondoló ügyosztálya is.

Stiglerék monopoliumot akarnak

A liftkezelést a fővárosnak árlejtésen kell vállalatba adni

Budapesten egy hét óta sulyos lift-csaták folynak. A Tomcsányi-féle lakásrendeletnek ez a legveszedelmesebb pontja, mert ez az, amelyben a jóhiszemü lakót teljesen kiszolgáltatja a kapzsi háziurnak. Természetesen akad a háziurak között is jóindulatu ember, aki szó szerint veszi a rendelet ama passzusát, hogy a lift költségeire a lakók és háztulajdonosok szabadon állapodnak meg. Sajnos, vajmi kevés az a ház, ahol ez a szabad megegyezés sikerül, a legtöbb helyen azt akarja a háztulajdonos, hogy a lakók fizessék mindazokat a számlákat, amelyeket az elektromos-művek, a liftjavitók benyujtanak. A régi, rozzant, a szolgálatot minden pillanatban felmondó liftek karbantartási költségeit nem vállalják. Végre is a liftet és a házat nem ők, hanem a háziur épittette — hitelbe. Ismét más háziurak viszont olyan költséget kivánnak fölszámitani a liftért, hogy a szegény partáj ezért a pénzért akár automobilon járhatna föl az ötödik emeletre.

Valami megoldáson gondolkozik tehát az egész város. Csak két helyen nem törődnek a számtalan zavarral. Az egyik hely: az igazságügyminiszterium, ahol azt hiszik, a világ legszebb alkotását teremtették meg a lakásrendelettel, amelyen már javitani sem lehet. A másik hely, ahol a pesti polgárok ügyével-bajával nem törődnek: a városháza, ahol az igazságügyminiszterium remekművében nem találtak kivetnivalót, amikor az előttük feküdt.

Annál többet törődnek a lift-harcokkal azok, akiknek ereiben üzleti vér folyik. Már kommüniké-ket is jelentek meg, amelyek szerint a Stigler-felvonógyár meglehetősen türelmetlennek mutatkozik, ami kitetszik abból, hogy a kommüniké igy végződik: „igazán kivánatos volna már az ügy békés elintézése." No igen, természetesen a Stigler-gyár már szeretne benne ülni a jó meleg üzletecskében, amely szerint Stiglerék karbantartanák Budapest összes liftjeit és szállitanák a pasasokat, bennlakókat egy, vendégeket két korona dijazás ellenében.

Az üzletre nem lehet ráfizetni, viszont az ötlet olyan, amire Stigleréken kivül ötvenezer pesti ember jött rá velük egyidőben, de a kommüniké-közlés az ő egyetlen érdemük. A kommüniké azonban még nem ad privilégiumot és kétségkivül mindenkinek, aki vállalkozni kiván, joga van megtenni a maga ajánlatát. Nem kételkedünk benne, hogy az ajánlatok hosszu sorozata lesz olcsóbb, mint Stigleréké, akik monopoliumuk biztos tudatában szédületesen magas árat szabtak.

Igazán vaknak kell lennie Budapest székesfővárosnak, ha még ebből sem látja, hogy közbe kell lépnie. Tanulják meg végre a városházán, amit eddig nem tudtak és amire mi már számtalanszor utaltunk, hogy egy nagyváros életében a lift csaknem olyan fontos, mint maga a villamos. Ezt a lift-kérdést a háztulajdonosokkal és lakókkal való megegyezés alapján a fővárosnak kell kezébe venni és a karbantartást, valamint az üzembentartást vállalatba adni, de — a legtöbbet igérőnek. Ebből monopoliumot csinálni nem lehet, hanem csak nyilvános versenytárgyaláson szabad a liftügyet elintézni, mert az még igy, ebben a formában is óriási üzlet; mig sok-sok ezer budapesti lakosnak keserves garasaiba kerülne a könnyelmü elintézés.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 7 órakor. Tel.: József 121—68.
Uj müsor! **Utazás a föld körül** (Parasztkomédia) és a nagyszerü májusi varieté-müsor.

Szelvénybeváltás

Részvényeink 35. sz. szelvénye f. évi május 3-tól kezdve beváltatik Budapesten a Pesti Magyar Keresk. Banknál és Wienben a Niederösterreichische Escompte-Gesellschaftnál

40 magyar korona

értékben.
Konszignációkat a kifizetési helyek adnak ki.

Az Északmagyarországi Egyesitett Kőszénbánya és Iparvállalat R.-T.

A Schneider & Comp. cég a Hitelbankkal együtt építi a kikötőt

Schneiderék tizmillió arany-koronát fektetnek be — A főváros tiltakozik

A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában megemlékeztünk arról a lehetetlen helyzetről, hogy a kormány a *Schneider & Comp.* francia cégnek adott opcióval tulajdonképen *kizárja a magyar ipart a csepeli kikötő építéséből.* Amit legutóbb irott cikkünkben feltételeztünk, azt most határozottan megerősitjük és ez az, hogy *sem a főváros tanácsa, sem a főváros közgyülési többségi pártja nem tudott erről a tervről, az illetékes miniszterium a fővárost még csak értesiteni és megkérdezni is fölöslegesnek tartotta.* Annál komolyabb hatással volt a *Fővárosi Hirlap* leleplezése és az a felhivása, hogy ezzel a merénylettel szemben valamit cselekedni kell; ma már kész az elhatározás, hogy

a főváros felir a kormányhoz, tájékoztassák a fővárost is a kikötő körül történt dolgokról,

mert azokról a városházának hivatalos tudomása éppenséggel nincs.

A *Fővárosi Hirlap* ujabb információi szerint a *Schneider & Comp.* cégnek adott opcióról kétféle verziót emlegetnek. Az egyik az, hogy a franciák tulajdonképen csak két nagy medence épitésére kaptak opciót a *Duna jobbpartján,* ahol az átmeneti forgalom céljaira épitenek ugynevezett *szabad-kikötőt.* A *másik* verzió szerint a csepeli helyi-kikötő épitését is a franciák kapnák.

Amennyire sérelmes az első terv, olyan abszurd a másik;

nevezetesen az első terv azt jelenti, hogy *a főváros megépiti a maga kikötőjét nagy költséggel, sok és komoly táradozással a soroksári Dunaágban* és egyszer azon veszi észre magát, hogy a várvavárt jövedelmek csak megint el fognak maradni. *Egyszer csak a nyakán látja a külföldi tőkével megépült uj kikötőt, amely óriási mértékben fog konkurrálni a főváros szerénvebb kikötőjével.* Ez tehát méltánytalan és rosszindulatu lenne a fővárossal szemben, de a másik megoldás, hogy a soroksári Dunaágban levő kikötőt is a franciák fogják befejezni, *ez a gondolat teljesen abszurd.* Ha a kereskedelmi miniszterium erre adott opciót Leon *Daudet* urnak, a *Schneider & Comp.* cég képviselőjének, akkor *Daudet ur ezt az opció-levelet berámáztathatja, a Duna balpartjára be nem teheti a lábát, mert az a fővárosé.*

Az érdekeltség azonban

nem pusztán Schneiderékből áll, hanem érdekelve van a Magyar Általános Hitelbank is,

szóval nemcsak a francziák, de a magyar banktőke is odaáll, hogy kicsavarja a főváros kezéből ezt a kincset és egy magyar bank is segitőkezet nyujt ahhoz, hogy *a magyar ipar helyett megint a külföldi ipar keressen.* Ugy tudjuk, az óriási terjedelmü munkálatokhoz a *Schneider & Comp.* cég és a francia érdekeltség *tiz millió arany-koronát ad, mig a többi felmerülő költség nyilván a Hitelbankot terheli.*

A pör azonban még nem dőlt el. Nem igaz azonban az az elterjedt hir, hogy a kikötő elkótyavetyélése ellen a Közmunkatanács felemelte volna tiltakozó szavát. A Közmunkatanács nem is foglalkozott még a kérdéssel, s ha valaki tiltakozott, az valószinüleg *Zielinszky* Szilárd, a Közmunkatanács elnöke volt, aki előtt semmi esetre sem lehet szimpatikus ez a megoldás, amelyből csak az az egy világos, hogy

az állam ki akar ugrani a kikötő-épitkezésből,

ami mindenesetre kevés üzleti érzékről tesz tanuságot. Hiszen ma már mindenki előtt világosnak kell lennie, hogy a dunai forgalom a jövőben, *ha jó kikötőnk lesz,* nemcsak Budapestnek, de az országnak is egyik legkiválóbb keresetforrása lesz. De ha idegeneknek adják a kikötő hasznát? Ez az ötlet semmi esetre sem vall valami komoly üzleti érzékre.

nem töltik be ezt az öt helyet, vagy ha ők is — mint mi — fölösleges intézménynek tartják a Közmunkatanácsot, miért nem tesznek lépéseket, hogy szüntessék meg?

Városi bélyegek. A városi bélyegek uj szerephez jutnak a főváros közigazgatásában. Csupor József tanácsnok, a pénzügyi osztály vezetője, a városi bélyegekből és illetékekből is az eddiginél nagyobb jövedelmet akar biztositani a főváros kasszájának. Éppen azért a lakás-, üzlet- és szállás-adó letárgyalása után Csupor tanácsnok javaslatot terjeszt a törvényhatósági bizottság elé a jogilletékek szedésének kiterjesztéséről. Ez a javaslat azt proponálja, hogy a jövőben minden okmány, beadvány, mely a főváros közigazgatásán fut keresztül, városi bélyegköteles. Eddig ezekre az okiratokra tudvalevően csak állami okmánybélyeget kellett ragasztani, a jövőben azonban a városi bélyegilletéket is le kell róni, mert a főváros közigazgatása olyan óriási költséggel jár, hogy a főváros többé nem engedheti meg magának azt a fényüzést, hogy a publikum kis és nagy ügyeit ingyen adminisztrálja. Az előterjesztés másik része meg fogja szabni részint azt, hogy az egyes beadványok, szerződések, kérvények és tárgyalási jegyzőkönyvek után mennyi bélyegilleték fizetendő, továbbá azt, hogy bizonyos értékes jogok engedélyezése — ilyen a gyógyszertár, kávéház stb. nyitásának a joga — milyen összegü illeték fizetésével jár. Ezeknek a jogilletékeknek az összege — ugy látszik — nem is lesz tulságosan szerény.

Városi elektromobilok. Szakembertől kapjuk ezeket az érdekes sorokat: Már a háboru előtt való utolsó esztendőkben Európa kisebb-nagyobb városai foglalkoztak a városi fuvar-üzemeknek automobilra való átalakitásának gondolatával. A különféle városok városatyái véleményüket láthatóan és rendszerint attól tették függővé, hogy milyen lesz az automobilüzem rentabilitása. Gyakorlati kisérletek nélkül a viszonyok sokfélesége között a rentabilitást azonban nagyon nehéz volt kiszámitani. Ennek a következménye az volt, hogy automobil-teherkocsikat csak egyes városok és azok is csak kisebb mennyiségben állitottak be, ugy hogy alig egy-két esetben történt meg, hogy egy város a lóüzemet teljesen abbahagyta és egész kocsiparkját automobilokra cserélte volna ki. Berlinben, Schönebergben és Düsseldorfban — amint Budapesten is — csak tüzoltókocsik és utcaöntöző-kocsik vannak motoros kocsival ellátva, Altonában, Dortmundban és Neumünsterben szeméthordó automobilokkal, más városokban pedig autós seprőmasinákkal, betegszállitókkal és teherkocsikkal találkozunk. A háboru alatt nem fejlődhetett a városi üzemeknek automobillal való ellátása, mert hiszen a gyárak minden munkáját a katonaság foglalta le. Most azonban a legtöbb európai város ugy kezd megint gondolkozni, hogy — különös tekintettel az igen magas lóárakra — a városi fuvartelepek automobilizálása előnyösnek mutatkozik. Ma szinte már csak az a nyilt kérdés, hogy az égő motornak, vagy az elektromobilnak van-e több előnye. Az eddigi kisérletek azt mutatják, hogy az elektromobilok előnye leginkább éjszakai munkánál ismerhető fel. A szagtalanság és zajtalanság különösen éjszaka fontos. A kövezett utcák házai akkor sem rázkódnak meg, ha nem tulságos sebesjáratu kocsikat szerez be a város. Az elektromobilok kormányozhatósága és mozgékonysága összehasonlithatatlanul jobb. A tüzveszedelem lényegesen kisebb, személyek és az idegen tulajdon veszélyeztetése is csekélyebb, mert a vezetés kevésbbé ügyes vezetővel is sikerül. Ezeknek a közlekedési eszközöknek tisztántartása és karbantartása egyszerübb és a személyzet számára könnyebb. Az utcák rontása és a gummikerekek kopása is jelentékenyen kisebb.

Az Égisz Szt. Lukácsfürdői „Terrasz-Caffé-Restaurant"-ja szerdán, május hó 4-én megnyilik. Naponta délután és este szimfónikus hangverseny.

Ruha, szőrme, szőnyeg, stb. molykár elleni megóvását elismert legjobb módszer szerint jótállás mellett vállalja a Katzer-féle R.-T., Ó-utca 44. Telefon 21—98 és 124—83. Dijtalan el- és hazaszállitás.

Budai Szinkör e heti müsora: Szerda: Lili bárónő. Csütörtök d. u.: A gyimesi vadvirág; este: A drótostót. Péntek: Lili bárónő. Szombat: Török László házassága (bemutató). Vasárnap d. u.: Bob herceg; este: Az erénycsősz.

A Corsoban hétfőtől kezdve a szezon elején oly nagy sikert aratott Gyermekszív cimü Star-film kerül repris előadásra. Balogh Béla főrendező zseniális munkáját és Pakots József kitünő tollát dicsérő filmregény főszerepeit Szécsi Ferkó és

Események

A főváros forgalmi adója

Hegedüs Lóránt pénzügyminiszter — mint ismeretes — meg akarja szüntetni a luxus-adót, hogy a forgalmi adót hozza be helyette. A főváros törvényhatósági bizottsága ebből az alkalomból arra kérte a pénzügyminisztert, hogy a Budapest területén beszedett forgalmi adóból részeltesse a fővárost is. A pénzügyminiszter a forgalmi adójavaslatot most megküldte a fővárosnak, amiből a városházán arra következtetnek, hogy a pénzügyminiszterben meg van rá a hajlandóság, hogy az állami forgalmi adóbevétel egy részét átengedje a fővárosnak. Folkusházy Lajos alpolgármester most ankétet hivott össze, amelyen meg fogják beszélni részint azt, hogy mekkora részesedést kérjenek az államtól, másrészt azt, hogy ezért a részesedésért milyen rekompenzációt követel az állam. A dolog ugyanis ugy áll, hogy a pénzügyminiszter nem adná ingyen a részesedést, hanem rekompenzációképpen a fővárosnak magára kellene vállalnia Budapest területén a forgalmi adó behajtását. Annak idején, amikor a főváros közgyülése az állami jövedelmi adó pótlékolására vonatkozó javaslatot tárgyalta: Hann Arnold h. államtitkár, adófelügyelő célzott is erre és már annak idején figyelmeztette a főváros vezetőségét, hogy ha az állami jövedelmekből részesedni akar a főváros: kivánságát ugy érheti el leghamarabb, ha az uj állami adók behajtását magára vállalja. Az állami luxus-adóbevétel Budapest területén január hónapban 22 millió volt. Január óta ez a bevétel alig csökkent. Nyilvánvaló tehát, hogy tisztára ebből az egy adóból csupán Budapesten évi 250—260 millió bevétele van a fővárosnak. A forgalmi adó nem más, mint a luxus-adó jelentékeny kiterjesztése és hatványozása. A forgalmi adó alacsonyabb adókulcsokkal operál ugyan, mint a luxus-adó, de sokkalta szaporább, mint amaz, mert minden adás-vevés tárgyát képező fogyasztási cikket, még a szellemi produktumot, az ügyvédi és orvosi honoráriumot is megadóztatja — megdézsmálja — még pedig annyiszor, ahány kézen keresztül megy az adás-vevés forgalmában a megadóztatandó cikk, mig a termelőtől a fogyasztóig jut. Ez az uj adó óriási jövedelmet igér az államnak, de természetesen óriási költséget fog megenni ennek az adónak az adminisztrációja és behajtása is. Ugy látszik, hogy a fővárosnak az adminisztrációt és az adminisztráció költségeit magára kell vállalnia, ha részesedni akar az állam jövedelméből. A főváros valószinüleg vállalni fogja a behajtást, nemcsak a várható jövedelem reményében, hanem azért is, mert az uj adót behajtó és ellenőrző szervezetben egy sereg emberét helyezheti el a keresztény községi párt: kenyeret adván egy sereg kenyér nélkül való embernek. Kell ez a sok ember, az adó-detektivek, spionok nagy serege, mert az uj adótörvény nagyon szigoru büntetést igér az adóeltitkolóknak. Nemcsak pénzbüntetés lesz, hanem szabadságvesztés is és a szabadságvesztés maximuma egészen három évi börtönig terjed. Az uj adóval együtt megszületik egy uj exisztencia: az adókémek és az agent provokatőrök exisztenciája.

A főváros nincs képviselve a Közmunkatanácsban. A Közmunkatanács sóhivatali természetéhez a multban sem fért sok szó, de annál inkább kezd ez ráilleni ma, amikor még a Margit-szigettől is szabadulni akar. Pedig amikor Polónyi Géza memorandumot irt gróf Károlyi Mihály miniszterelnökhöz, az volt az egyetlen komolyan megálló érve a Közmunkatanács fentartása mellett, hogy vigyáznia kell a Margit-szigetre. De ha már van Közmunkatanács, akkor abban a fővárosnak is képviselve kellene lenni. Ma tudniillik szavazó tagokkal nincs képviselve, csak két tanácsnok van benne a Közmunkatanácsban, de csak tanácskozó joggal. Benn ülnek azonban Szabó József, Steinhardt Antal és Rózsavölgyi Gyula, akiket még a régi közgyülés választott meg. Ezek teljes joggal képviselik mandátumuk lejártáig Budapest lakosságát, de nem a mai városházát. Pedig a városnak módjában lenne képviseltetni magát, mert öt hely áll üresen. Nem lehet megállapitani, hogy miért

Mattyasovszky Ilona játszák. Ezenkivül Douglas Fairbank főszereplésével a Vadember amerikai vigjáték szerepel a müsoron.

Hogy kell férjet fogni? Az utószezón nagy filmszenzációja az a hasonlithatatlanul kedves és szellemes, vidám amerikai film, amely a Royal-Apollo jövő heti müsorán szerepel. Egy igézően bájos amerikai színésznő, Constance Talmadge játsza a főszerepét a filmnek, amelynek Hogy kell férjet fogni? a cime. Megelőzi ezt két kacagtató Zigoto-burleszk. Az előadások egyformán 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

Hogy kell férjet fogni? A legujabb amerikai filmstar, Constance Talmadge, végtelenül kedves filmen mutatkozott be e héten az Omniában. Elejétől végig hallatlanul mulatságos a film, melynek Hogy kell férjet fogni? a cime. Megelőzi ezt egy olasz kalandor-dráma. Az erő királya, melynek cimszerepét A. D. Trouchet, a kitünő olasz szinmüvész alakitja. Az előadások köznapokon 5, 7 és 9 órakor, vasárnap és ünnepnap 4, 3/46, 1/28 és 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

„Az erö királya" a Tivoliban. A kalandorfilmek nagy sorozatában méltán illeti meg az első helyet az a hatalmas olasz kalandorfilm, mely e héten „Az erő királya" cimen a Tivoli müsorán van. A főszerepet A. D. Trouchet játsza, egy atlétatermetü olasz színész, aki nálunk ebben a darabban kétségtelenül ugy mutatkozik be, hogy minden további fellépése is fölöttébb érdekelje a publikumot. A darabot kacagtató burleszkek előzik meg. Az előadások köznapokon 5, 3/47 és 1/29 órakor, vasárnap és ünnepnap 4, 3/46, 1/28 és 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

A Fővárosi Cirkusz előadásai napról-napra zsufolt házak előtt folynak le és a közönség elragadtatással bámulja a 3 Hartleins, a 2 Lenkins, a Merkel-csoport és a 3 Schröder csodálatos mutatványait, a kitünő bohócok és Augusztok mókáit, valamint az iskola- és mülovaglók remeklését.

A TŐKE

...

A főváros és a bankok

Megvalljuk, a főváros pénzügyei meglehetősen misztikus szinben állanak előttünk, de még misztikusabbak lesznek, ha elmondjuk, hogy mi történt a főváros egy régebbi kölcsöne és egy uj kölcsön-terve körül. Mint a *Fővárosi Hirlap* olvasói előtt ismeretes, a fővárosnak a budapesti bankoknál volt egy huszmilliós ugynevezett fakölcsöne, amelynek hivatása volt, hogy abból tüzelőanyagról gondoskodjanak. Ezt a kölcsönt most kellett volna visszafizetni, de — ugy látszik — momentán nem volt miből. Dr. *Sipöcz* Jenő polgármester és *Folkusházy* Lajos alpolgármester elmentek tehát *Hegedüs* Loránt pénzügyminiszterhez, mint a főváros régi barátjához és kértek tőle a Postatakarék utján — husz vagy harminc, az már mindegy — harmincmillió koronát. A pénzügyminiszter meg is igért minden jót, de az utolsó pillanatban kisült, hogy a Postatakarék, szabályai értelmében, nem adhat városoknak kölcsön pénzt. Alapszabály, alapszabály, — nem lehetett sokat vitatkozni. Nem volt tehát más mód, mint ujból a budapesti bankokhoz folyamodni, amelyektől most már *ötven milliót kértek,* hogy a husz millió kifizetése után még mindig maradjon harminc millió zsebpénzecske. A bankok — mi türés tagadás benne — nem nagy örömmámorral fogadták az ötletet. Hosszas tanácskozásokba bocsátkoztak a bankok egymás között. A tanácskozáson az a vélemény alakult ki, hogy pénzügyi körökben nincsenek valami tulságosan elragadtatva a város mai pénzügyi politikájától. Kimondták ugyanis, hogy: *a fővárosnak a kért ötvenmilliós kölcsönt nem adják meg, de a fennálló és most lejárt huszmilliós függő-kölcsönt prolongálják, de csak abban az esetben, ha a főváros bebizonyitja, hogy csakugyan tüzelőszert vásárolt rajta és a huszmillió értékü tüzelőszer tényleg feltalálható a főváros raktáraiban.* Vitatkozni sem lehet róla, a bankoknak ez a kijelentése sulyosan sértő volt a fővárosra nézve. A tanács azonban feltétlenül férfiasan viselkedett: *még a határozat közlését követő napon visszafizette a bankoknak a kérdéses huszmilliót.*

A hontalan fakirály. Fónagy Aladár, a bolygó fakirály néhány nap óta Budapesten tartózkodik. Mióta állás nélkül van, — szegény, alig 3—400 miliócska vagyonából kénytelen most tengődni — sehol sem talál nyugalmas otthonra. Bécsből elűzi az unalom, Budapesten pedig csak fájó emlékek, hajdani nagyságának árnyai riogatják. Naphosszant elbolyong a Nádor-utca környékén, betekint a Fabankhoz, megjelenik az Olasz bank előszobájában, felnéz az Országos Fatermelőhöz, beköszönt a Lloyd-bankhoz, egy kis tereferére felkeresi Hartensteint, aztán tovább megy, szomorúan róija a pesti utcákat. A trónját vesztett király bánata kiséri, nincsen hely számára, ahol szeretettel várnák, nincsen senki, aki számkivetettségében sorsának osztályosává szegődnék.

Megindul a Just-gyár üzeme. A Dr. Just-féle izzólámpa- és villamossági gyár r.-t. ujpesti gyártelepe elkészült és üzemét május hó folyamán izzólámpák gyártásával megkezdi. A laboratóriumban készült kisérleti izzólámpák kitünően sikerültek és az uj magyar iparvállalatnak külföldön is versenyképességet biztositanak. Óriási, 50 méter hosszu, 12 méter széles és 6 méter magas munkatermek állanak az üzem rendelkezésére. A gyár kezdetben 400—500, de a jövő év folyamán már ezernél több munkást fog foglalkoztatni. Az első három havi termelést kizárólag a hazai szükségletnek bocsájtják rendelkezésére, még pedig — kartellen kivül állván — a jelenlegi belföldi áraknál jóval olcsóbban.

A Magyar-Lengyel Kamara Bécsben. A Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamarának legutóbb megtartott rendkivüli közgyülésén Tolloczkó Julian, a varsói Lengyel-Magyar Kereskedelmi Kamara elnöke, közölte a magyar érdekeltséggel, hogy a varsói Lengyel-Magyar Kereskedelmi Kamara Bécsben expositurát állit fel és javasolta, hogy ez az expositura egyben a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara bécsi képviseletével is megbizassék. Tolloczkó Julian javaslatát a Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara rendkivüli közgyülése tudomásul vette és elhatározta, hogy a varsói Kamarával közösen szervezi meg a Kamara bécsi exposituráját. A bécsi expositura elnökéül a budapesti és a varsói Kamarák dr. Guttmann Sándort, az ismert lengyel iparost és nagykereskedőt nevezték ki. A bécsi expositura megszervezése érdekében Drozdovszky Henrik, a varsói Lengyel-Magyar Kereskedelmi Kamara ügyvezető igazgatója és Paál Jób, a budapesti Magyar-Lengyel Kereskedelmi Kamara ügyvezető igazgatója a közeli napokban Bécsbe utaznak, ahol a szükséges tárgyalásokat lefolytatják.

A Magyar Kereskedelmi Hitelbank R.-T. közgyülése jóváhagyta a dr. Schreyer Endre vezérigazgató által előterjesztett mérleget és elhatározta, hogy az elért 5,798.241.68 K tiszta nyereségből 25 K, azaz 12½ százalék osztalékot fizet ki a tavalyi 14 K, azaz 7 százalékkal szemben, 5.000.000 koronát a tartalékalap és 500.000 koronát a nyugdijalap gyarapitására fordit.

Az Első Magyar Papiripar r.-t. f. évi április 30-án megtartott közgyülése elhatározta, hogy az 1919. év 3,171.663.61 korona kimutatott nyereségéből megfelelő tartalékolások után részvényenkinti 24 korona (12 százalék) osztalékot fizet.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat igazgatósága a f. évi május 12-ére egybehivandó rendkivüli közgyülésnek inditványozni fogja, hogy emelje a társulat jelenleg 33,000.000 koronát tevő alaptőkéjét 82.500 darab 200 korona névértékü uj részvény kibocsátása által 49,500.000 koronára, fizessel meg az uj részvények névértékét a tartalékalapból, adjon minden két (2) részvény után egy (1) teljesen befizetett uj részvényt a részvényeseknek. Az uj részvényesek már a folyó év üzleteredményében részesednek. Az igazgatóság ezen inditvánnyal beváltja az április 5-iki rendes közgyülésen tett azon igéretét, hogy a zsilvölgyi bányák eladása által nyert előnyökben a részvényesek részeltessenek és meg van győződve arról, hogy a felemelt alaptőke kellő kamatoztatása biztositva van.

A Brassói Cellulóza-gyár R.-t. az 1919—20. évre 100 korona osztalékot fizet. A május 21-ére összehivott közgyülés az alaptőkének 15 millióra való emelését fogja elhatározni.

A Király Automobil r.-t. április 30-án tartotta meg Láng József gazdasági főtanácsos elnöklete alatt évi közgyülését. A vállalat bérfuvarozásával, benzin- és gummi-üzleteivel, valamint a mühelyeiben végzett javitómunkálatok révén K 2,258.824 tiszta nyereséget ért el, amelyből bőséges tartalékolások után részvényenként 40 K (20 százalék) osztalékot fizet. Szelnár Aladár részvényes inditványára a közgyülés Váradi és Steinitz ügyvezető igazgatóknak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. Az igazgatóságba beválasztották: Dr. Vértessy Sándor pénzügyminiszteri államtitkárt, dr. Pilasanovits Antal miniszteri osztálytanácsost és Rédlich Kornél tőzsdebizományost.

Kassa-oderbergi vasut. A folyó évi március hó 4-én tartott közgyülésen hozott határozatokhoz képest a kassa-oderbergi vasut összes, eddig még ki nem sorsolt elsőbbségi kötvényei oly módon sorsoltattak ki, hogy azok folyó évi julius, illetőleg szeptember hó 1-étől kezdődőleg magyar koronákban fognak visszafizettetni. Jogában áll azonban a kisorsolt kötvények tulajdonosainak, hogy a visszafizetésről lemondjanak és hogy részletkötvényeiket cseh-szlovák értékre konvertálhassák. Az erre vonatkozó részletes feltételek, valamint a konvertálási helyek a „Budapesti Közlöny" folyó évi május hó 1-i számában közzétett hirdetményben olvashatók, mely a konvertálással megbizott pénzintézeteknél is rendelkezésre áll.

A Vasvármegyei elektromos müvek r.-t. április 27-én tartotta huszonötödik évi rendes közgyülését. A zárszámadások szerint kimutatott 1,265.457 K nyereségből részvényenként 30 K, vagyis 15 százalék (tavaly 24 K) osztalék fizettetik Budapesten a Magyar általános hitelbanknál.

Az Industria bank r.-t. 1920-ban 5 millió K alaptőke, amelyet még tavaly 30 millió K-ra emeltek föl, és 4 millió K kimutatott tartalék mellett 4,728.338 K nyers hasznot ért el. Ebből a passziv kamatok, költségek és 126.200 K leirások levonása után a tiszta nyereség 1,563.031 K. Az igazgatóság a május 12-re összehivott közgyülésnek 16 K = 8% osztalék fizetését fogja ajánlani.

Az Országos állatforgalmi és bizományi r.-t. (a Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank vállalata) 1920. évi mérlegét 5 millió K alaptőke és 1,964.770 K nyers jövedelem mellett 389.794 K tiszta nyereséggel zárja.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Uj müsor!
Naponta este 7 órakor
NAGY ELŐADÁS
Csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután 1/24 órakor
családi- és gyermekelőadás
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
Szivek királynője
CONSTANCE TALMADGE-vel a főszerepben
Pénztár: d. e. 1/29-től 1/21-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: 5, 7, 9. Vasár- és ünnepnap 1/24, 1/46, 7, 9

FŐVÁROSI ORFEUM
Kezdete este 7 órakor.
„AZ UTOLSÓ SZIMFÓNIA"
c. nagy látványos REVÜ

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 7 órakor
KÓZSAHEGYI KÁLMÁN felléptével:
MINT A MEZŐ VIRÁGAI
Életkép. Irta: Móricz Zsigmond
A MEGBOLDOGULT ALAJOS
Szomaházy István vigjátéka
VAN MÉG SZEBB IS . . . !
Énekes játék. Irta: Török Rezső
Zenéjét szerezte: Váradi Aladár
Berky Lili, Szőllősi Rózsi, Mihályi Vilcsi, Pál Piroska és Békeffy László uj magánszámokkal

Uj és használt
ZSÁKOK és PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likör-, rum- és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

LEGOLCSÓBB és LEGSZEBB BÉRAUTÓT
a Király Automobil Részvénytársaságnál kaphat
Éjjel-nappali szolgálat.
Telefonok: 157—00, 106—08. éjjel is hivhatók J. 124—01., J. 124—02., J. 124—03. Garageok: VII., Király-utca 11. V., Csáky-utca 45/47. sz.
Eladó automobilok mintaraktára.
VI. Teréz-körut 1/c. szám. Sürgönycim: KIRÁLYAUTÓ.

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. május 11-én — 20. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Kritikát mondani

a fővárosról nem igen ajánlatos máma, mert hamarosan ráfogják az emberre, hogy nemcsak a kurzusnak, a kurzusban szereplő igen gyenge, igen jelentéktelen embereknek ellensége, de ellensége a keresztény és a nemzeti gondolatnak is. Ha az embernek az a véleménye, hogy a polgármesteri székbe nagy elődök után, szintelen, óriási feladatok elvégzésére képtelen ember került, akkor hazaárulást követ el. A sajtó azonban kemény anyagból van gyurva, nem vagyunk hisztériás asszonyok, hogy bárkinek a beteges érzékenysége meghasson bennünket és hogy a hatalmon levők könnyen sebezhetősége szánalmat keltsen bennünk.

Mégis jól esik ma, hogy nem mi mondunk kritikát, hanem elvégezték azt előbb a bankok, amelyek megtagadták az ötvenmilliós kölcsönt a fővárostól és még inkább elvégezte a *Pesti Hazai Takarékpénztár*, amely *megadta* a kivánt kölcsönt. De hogyan adta meg! Vajjon Budapest odajutott volna, hogy azokat a szégyenletes, megalázó feltételeket, amelyekhez a takarékpénztár a kölcsönt kötötte, kénytelen elfogadni? És ha ide jutott, ki juttatta ide? De ne mondják az urak, hogy Bárczy, vagy Bódy, mert a bankok hamarosan megcáfolnák ezt a vakmerő állitást. Mert ha Bárczy, vagy Bódy visszaülne a polgármesteri székbe, ma folyósitanának sokkal nagyobb összegeket, mint amilyenekre most *zálogot* követelnek a fővárostól.

Tekintsünk csak bele ezekbe a feltételekbe, amelyeket a Hazai Takarék Sipöczéknek szabott és amelyeket a pénzügyi bizottság már akceptált is. Ime: a kölcsön teljes összegét csak tüzelőanyag beszerzésére szabad használni és a visszafizetésnek 1922 április végéig meg kell történnie. A főváros a mindenkori hivatalos kamatlábnál egy százalékkal magasabb kamatot fizet, a kamatozás azonban 5½%-nál alacsonyabb nem lehet és ezenkivül negyedévenként egy ezrelék forgalmi jutalékot is számit a bank. *A beszerzendő tüzőanyag teljes egészére zálogjoga van a takaréknak, amely azonnal felmondhatja a kölcsönt, ha a főváros birtokában levő tüzőanyagkészletek értéke nem fedezi teljesen a most felvett kölcsönt.* Hát bocsánatot kérünk, de ez nem kölcsön. Ez nem méltó a fővároshoz, ez valami olyasmi, mint mikor a szegény ember az utolsó cókmókját viszi a zálogba. Ha egy kilo szén hiányzik, akkor rögtön vissza kell fizetni az ötvenmilliót; ilyen feltételeket valaha a pusztuló zsentrinek szabtak, amikor megindult a lába alatt a föld, amikor többé nem biztak a fizetőképességében.

Vajjon mit kellett volna cselekedni? Hadd mondjuk el egyszer a kurzus nyelvén. Azt kellett volna mondani: „Tudjuk, a zsidó bankok meg akarják ölni a kurzust, tehát azt mondják, hogy a városházi rezsim nem jó nekik rongyos ötven millióra. Ebbe a megaláztatásba mi nem megyünk bele. Ott van a mi bankunk, a Nemzeti Hitelintézet, az tudja, hogy Wolff Károly a legkimagaslóbb magyar államférfi, Sipöcz Jenő az elképzelhető legnagyobb polgármester. A Nemzeti Hitelintézet él-hal a mi városházi rezsimünkért, ad az nekünk százmilliót is akár kamat nélkül."

Ezt kellett volna mondani! És mi csak arra vagyunk kiváncsiak, hogy *miért nem mondták ezt?*

Körséta a városházán

A pénzügyi csőd — Csupor tanácsnok martiromsága — A pénzügyi bizottság keservei

Amikor *Apponyi, Teleki, Hegedüs, Praznovszky,* meg a többiek hazajöttek Párisból, egyszerre divatossá lett egy szó: a *mentalitás.* Az entente mentalitása, amely meg fog változni. Éppen igy a városházát is megejtette most egy szó: az *adó.* Ahova lép az ember, akivel beszél, mindenhol egy uj adó-ötletbe botlik bele. Az entente mentalitás-változása nem sok hasznot hozott nekünk eddig és a legtöbben azon a véleményen vannak, hogy az adóterveknek az a mérhetetlen halmaza, amelyet most garmadába lökött a közgyülés, szintén nem nagy haszonnal lesznek. Általában kezdik belátni, ami miatt a *Fővárosi Hirlap* keserüen kifakadt, hogy az államban, vagy ha ugy tetszik, a pénzügyminiszterben bizni nem lehet. Ahány uj pénzügyminiszter jelent meg a fórumon, mindegyikben hitt a főváros, hogy majd jobb szivü lesz. És mindegyikben csalatkozott. Nem igen értjük, miért lenne jobb szivü *Hegedüs* Loránt, aki mint a kérlelhetetlen adókivetés és adóbehajtás, a korlátokat nem ismerő pénzszerzés arkangyala jött. Tény az, hogy

Hegedüs Loránt még egyetlen városi adót nem hagyott helyben,

pedig ott fekszik már előtte hét darab: a jövedelmi adópótlék, a házadó átengedése, a fényüzési adóban való részesedés, az általános forgalmi adóban való részesedés, a fogyasztási adók felemelése, az ingatlan-átruházási illeték emelése. A miniszter azt akarja, hogy az állam keressen, az állam jöjjön rendbe és ne a főváros. Naiv hitnek kezdi mindenki tartani, hogy a főváros adójavaslataival menekülhetne ki bajaiból. Kétségtelen, hogy ez szomoru, de feltétlenül igy van. A közgyülés tagjaival együtt igen nagy tisztelettel néztük

Csupor József tanácsnok martiriumát,

aki valóban nagy munkát végzett, átment a vergődés minden fajtáján és mindenesetre izlése és szive ellenére csinált olyan antiszociális adókat, amilyenekkel igazán kevéssel találkozhatunk. Neki azonban nem volt módjában más, mint az adópréshez odaállani és nyomni, nyomni, ameddig — óh nem ameddig *lehet!* — hanem ameddig *kell.* Csak a végén fog kisülni, hogy ez is igen nagy részben hiábavaló volt, mert mikor már a közgyülésből is kinyomta az uj adókat, a pénzügyminiszter egy tollvonással keresztülhuzza azokat. Most aztán szegény *Csupor* tanácsnokot, aki szorgalma és tehetsége révén is jobb sorsra érdemes, uj katasztrófák érik. Most egyszerüen bojkottálja őt a pénzügyi bizottság, amely, elüismerjük, sok joggal, szeretne menekülni a felelősség rettenetes sulya alól. A pénzügyi bizottság szombati ülését nem lehetett megtartani és kétségtelen, hogy a tépelődő lelkek, akik nem szivesen vállalják a felelősséget, azt gondolják, hogy ha a pénzügyi bizottság nem ülésezik, akkor már meg van oldva a pénzügyi válság.

Pedig az messze jár az igazsághoz. Egyszer mégis csak össze kell ülni és mi csendesen elárulhatunk egy édes titkot és ez az, hogy

a pénzügyi bizottság, anélkül, hogy erről tudomása lenne, máris megszavazta a hirhedt lakásadót;

a pénzügyi bizottság legutóbbi ülésein, amikor még kettőnél többen jelentek meg, olyan kaosz uralkodott, hogy ennek a szenzációs eseménynek a megtörténtét nem is vették észre. A rossz nyelvek azt mondják, hogy szombaton azért tündököltek annyian távollétükkel, mert nem akartak résztvenni ennek az antiszociális adónak a megszavazásában. Most azonban leleplezték, hogy tudtukon kivül megszavazták, elő lehet nyugodtan bujni a rejtekhelyekről.

Most azután Csupor tanácsnok, aki buzog a vágytól, hogy a főváros szénáját rendbe tudja hozni és persze vele a tekintetes tanács a legnagyobb lelkesedéssel vetik magukat arra az adónemre, amely azután igazán a *legantiszociálisabb.* Ez az általános forgalmi adó, amelyből részesedni akar a főváros az adó beszedése és ellenőrzése fejében. A fővárost nem lehet megvádolni azzal, hogy ezt az adónemet ő találta ki és igy a fővárosra nem is esik semmi felelősség ezért, hiszen csak a beszedéssel akar üzletet csinálni. Hiszen ha a főváros be nem szedné, beszedné az állam, aminthogy még az sem bizonyos, hogy Hegedüs miniszter ezt az üzletet is megköti-e Csupor tanácsnokkal? Óvatos emberek a pénzügyminiszterek. Az állam végre is százmilliókkal tartozik a fővárosnak, hátha egyszer eszébe jutna a derék Csupornak ezt az összeget levonni a forgalmi adóból?

A városházán különben nagy a csend és legföllebb *Zilahi Kiss* Jenő tanácsnok betegségéről beszélgetnek. A betegség — mint mondják — veszedelmes a fővárosra, amelyet megfoszthat egy nagy agyvelőtől; de nem életveszélyes a kiváló tanácsnokra.

Biztositva van a főváros kenyérszükséglete

Az amerikai lisztet Budapesten osztják ki

— Nem marad liszt nélkül Budapest népe — mondotta Vajna Ede tanácsnok, a főváros közélelmezési osztályának vezetője. — Egyre tárgyalunk a közélelmezési miniszteriummal és az ellátatlanok élelmezésére vásárolt amerikai buzából első sorban a főváros lakosságának lisztszükségletét fogják fedezni.

A kormány, mint ismeretes, 500 vaggon amerikai lisztet vásárolt. Ez a lisztmennyiség — ugy értesülünk — már utban is van Magyarország felé. Ujig Csonka-Magyarország ellátatlanainak kilencezer vaggon a lisztszükséglete. Ebből kukoricában, rozsban és árpában hatezer vaggon készlet fölött rendelkezik a közélelmezési kormány, ugy hogy háromezer vaggon az, amit még be kell szerezni. Ha aztán ezt a háromezer vaggon buzalisztet is összevásárolta a kormány, akkor összekeverik az egész mennyiséget és ezt a kevert lisztet fogják szétosztani az ellátatlanok között. Igy érthető aztán, hogy abból az ötszáz vaggon buzalisztből, amelyet a kormány külföldön vásárolt: a keverés után 1200 vaggon liszt lesz.

A kormánynak az a terve, hogy a további buzalisztszükségletét a helyi piacon fogja beszerezni. Már most csak az a kérdés, hogy milyen áron szerzi be. A felszabaditott forgalmu gabona elérte a legmagasabb árnivót, elérte az 1300 koronás árat. Mivel azonban a legutóbbi csikágói jegyzés szerint magyar koronában kifejezve, ab Budapest már 1200 korona körül lehet buzát kapni, kétségtelen, hogy a magyar buzaárak lefelé menő tendenciát kell, hogy mutassanak, mert a külföldi buza napról-napra erő-

sebb konkurrenciát csinál a magyar buzának. A jugoszláv buza ára még az amerikai buzaáraknak is mögöttük marad, ugy hogy a külföldi árak kétségtelenül arra fogják ösztönözni a magyar gazdákat, hogy mielőbb tuladjanak buzakészleteiken.

A gabonaforgalom felszabaditásának tehát — ugy látszik — az lesz az első hatása, hogy leszállnak a buzaárak: olcsóbb lesz a liszt és olcsóbb lesz a kenyér. A magyar korona vásárló erejének fokozatos javulása mellett a gazda is megtalálja számadását az olcsóbb buzaárak mellett is.

Küzdelem a por ellen

Üzemben a Mackensen-autók

Februárban és márciusban — mint emlékezetes — állandó porfelhőbe burkolódzott Budapest; a főváros népe köhögött és köpködött; a közgyülés termében pedig locsoló után kiabáltak a városatyák. Szakemberek és nem szakemberek rövidebb-hosszabb nyilatkozatban számoltak be a por-járvány okairól. Ettől azonban a por nem ijedt meg. A sok szakvélemény nem tudta megtisztitani a rettenetes portól a főváros levegőjét. A főbaj, ugy látszik, az volt, hogy a vizművek nem tudtak annyi vizet produkálni, amennyit az utca el nem nyelt volna. A hihetetlen és szokatlan szárazság teljesen fölkavarta a régi rendet és tisztaságot Budapesten.

Áprilisban aztán megeredt az eső és most már ismét rend van; tiszta a levegő, tiszták az utcák és nagyszerüen müködik a köztisztasági hivatal is. Balló Alfréd, a Köztisztasági hivatal igazgatója ezeket mondotta a köztisztasági állapotokról:

— Körülbelül hat millió négyszögméter az a terület, amelyet öntöznünk kell. Más időkben ennek a hatalmas területnek egy harmadrészét locsoltuk, egy harmadrészét öntöztük és egy harmadrészét pedig olajoztuk. Az olajozást abba kellett hagyni, mert nincs olaj; a kézi-öntözést beszüntettük, mert sok vizet pazarol; most tehát az egész hat millió négyszögölnyi terület öntözése a lovas-öntözőkocsik feladata lett. Ennek pedig nem tudott kifogástalanul megfelelni az a nyolcvan lovas-öntözőkocsi, amelylyel a főváros rendelkezett. Nem tudott kifogástalanul megfelelni, mert váratlanul olyan kánikulai szárazság köszöntött Budapestre, amilyenre alig volt eddig példa. Ehhez járult, hogy a porképződés lehetőségei megsokasodtak. Rossz az utburkolat és ezenkivül a homokfogó fa- és erdőövezeteket a tél alatt kivagdosták és feltüzelték a didergő pestiek.

— Az áprilisi kiadós eső azonban segitségünkre volt a por ellen való küzdelemben. Most már ismét rend van. Nincs por. Tiszták az utcák. Az öntözésben kapóra jött egy ötletem megvalósitása. Arról van szó, hogy a köztisztasági intézménynek van négy kocsira szerelt hatalmas kazánja. Annak idejében ezekben a kazánokban szállitottuk az olajat. Ezeket az olajszállitó kazánokat öntözőkészülékkel láttuk el és átszereltük azokra a hatalmas teherautókra, amelyeket még a Mackensen-féle hagyatékból vásároltunk Nagyváradon. Nos, a kisérlet nagyszerüen bevált. Egy-egy ilyen Mackensen-kocsinak a teljesitménye akkora, mint 8 lovas-öntözőkocsié. Szóval a négy Mackensen-kocsi tulajdonképen harminckét lovas-öntözőkocsinak felel meg. Mivel pedig a 4 Mackensen-autón kivül a 80 lovaskocsi is müködik, tehát ezek összesen 112 lovas-öntözőkocsi teljesitményét végzik.

— Most azon dolgozunk, hogy a Mackensen-autók teljesitményét tökéletesitsük. Fáradozásunknak már eddig is meg van a sikere. A hivatal mérnöke például az autók öntözőcsövét ugy konstruálta meg, hogy egy-egy ilyen öntözőcső egyszerre husz méternyi szélességben öntözi az utcát. Természetesen ennek a találmánynak — mondjuk az Andrássy-uton — nem nagy hasznát vennénk, mert mindenkit összefecskendezne egy ilyen forgalmas utcán. Ellenben a külső területeken és a széles körutakon már eddig is kitünően beváltak a Mackensen-autók, amelyhez még azt kell megjegyeznem, hogy az átalakitás és felszerelés, tehát az öntözők üzemképessé tétele, saját müheiyünkben, házilag készült, a legminimálisabb költséggel.

Fullánkok

Zilahi Kiss

tanácsnok ur — mint ismerni méltóztatik a dolgokat — hiven ápolta nemcsak az ellenforradalmi, de a forradalmi szellemet is. Ez a kettő igy együtt legalább is szemet szur az embernek. Szemet is szurt a demokrata városatyáknak, akik csak akkor voltak meglepetve, amikor látták, hogy a Keresztény Községi Párt különbséget tesz előtte szimpatikus és neki antipatikus forradalmárok között. Zilahi Kisst a szimpatikus forradalmárok közé sorozták és ezzel látszólag el is volt intézve a dolog. Most azonban merész fordulat történt: Zilahi Kiss tanácsnok a minap eltünt a városházáról. Az ujságirók kerestek, kutattak, szimatoltak, hova lett a sajtó kedvence: eredményt azonban nem értek el. A polgármester mindössze annyit mondott, hogy a tanácsnok ur szabadságot nem kért, ellenben tudja a polgármester, hogy az orrával van valami baja, valószinüleg azt gyógykezeli odahaza. A polgármester azt állitja tehát, hogy Zilahi Kiss Jenő tanácsnok urnak rossz az orra. Szó sincs róla. Mi éppen ellenkezőleg kijelentjük, hogy nagyon is jó orra van. És mert jó orra van, megérezte, hogy szerencsecsillaga hanyatlóban van . . .

A pénzügyi bizottság

tagjának lenni valaha, nem is olyan régen, igen nagy kitüntetés volt a városházán. Ez volt a legtöbb, amit egy városatya elérhetett, de el kell ismerni, hogy meg is becsülték ezt a megtiszteltetést. Vajjon megmaradt-e az uj rezsimben is ez a tradició? Ugy látszik igen, mert a mult hetekben egy vérmes városatya cudarul megvédte a Fővárosi Hirlap kritikájával szemben a pénzügyi bizottság méltóságát. Mi a magunk részéről tiszteletben is tartjuk a pénzügyi bizottság méltóságát és csupán a kritikánkat fogjuk ezentul is elmondani ugyanolyan hangon és ugyanolyan meggyőződéssel, mint eddig. A méltóság azonban nemcsak tőlünk függ, hanem alighanem legelsősorban a bizottság tagjaitól. A bizottság tagjaitól, akik közül szombaton délelőtt összesen ketten jelentek meg, hogy a lakás- és üzlet-adót tárgyalják. Hova lett a pénzügyi bizottság vonzóereje, hova lett a kitüntető jelleg, amelylyel ilyen bizottsági tagságot fogadtak az emberek? Hát igen: hova lett a pénzügyi bizottság tekintélye, amelyet nem a Fővárosi Hirlap kritikája járatott le, hanem egészen más . . .

Dr. Vasek Ernő

városatya urról azt voltunk kénytelenek a mult hetekben irni, hogy nem tudjuk kicsoda. Most tiszteletteljesen bocsánatot kérünk tőle és beismerjük, hogy tájékozatlan emberek vagyunk. Mert most már tisztában vagyunk vele, hogy ki is az a Vasek Ernő. Elolvastuk azokat a gazdag életrajzi adatokat, amelyek az Uj Budapestben, a Keresztény Községi Pártnak (amelyhez Vaseknek is tartozni szerencséje van) hivatalos lapjában jelentek meg. Ezek az adatok tüneményes pályafutást rajzolnak elénk. „Vasek Ernő dr. — mondja az életrajziró — nagy kaliberü államférfiu: rosszul billiárdozik, de kitünően tarokkozik.“ Majd elmondja, hogy főispán is volt, majd elnöke lett „a zöldségüzemi tojásellenőrök jótékonysági egyletének.“ Sőt megtudjuk, hogy igaz az is, amiben eddig kételkedtünk: igenis, ujságiró is volt. Hiszen „három verse is jelent meg a Tanulók Lapjában.“ Le a kalapot ez előtt a nagyság előtt!

FŐVÁROSI ORFEUM
Kezdete este 7 órakor.
„AZ UTOLSÓ SZIMFÓNIA“ c. nagy látványos REVÜ

Gróf Apponyi Albert

a Duna hivatásáról és jövőjéről

Pénteken a nemzetgyülésen Apponyi Albert beszélt. Roskadásig megtelt karzatok, zsufolt ülésterem hallgatták végig a nagy államférfiu gondolatokban duskáló, bölcsességével az egész országnak imponáló szónoki remeket. Miután a külpolitikai kérdésekkel végzett, átsiklott a gazdasági problémákra. Az iparról és kereskedelemről beszélt, majd igy folytatta:

— Mi Budapesten élünk, Budapesten járkálunk, sétálunk. Ha itt a nemzetgyülés épületének ablakából kinézünk, itt látjuk ezt a Dunát. Nem kell egyéb, csak egy kis gondolkozás, hogy megállapithassuk, hogy Magyarországon az ország gazdagodásának, világpoziciójának egyik alapja az, hogy Budapest legyen Kelet-Európa kereskedelmének központja.

Amikor Apponyi ezt a mondatot befejezte, az ujságirók páholyában valaki félhangon ennyit mondott?

— A Fővárosi Hirlap.

A „közbeszóló“ kolléga ezzel a megjegyzésével arra a hatalmas agitatorikus munkára utalt, amelyet a Fővárosi Hirlap esztendőkön át végzett és amelynek eredményei már is sok tekintetben láthatók. Ha az állami szervek rövidlátása mostanában jobban és jobban bebizonyosodik, kétségtelen, hogy a társadalomban, a nemzetmentés nagy problémái iránt érdeklődők körében mindenesetre sikerült felhivnunk a figyelmet a Dunára és az ezzel összefüggő kérdések egész komplexumára. A Fővárosi Hirlap akkor kezdte a Duna-kérdést bolygatni, amikor pár lelkes emberen kivül — köztük Hoszpotzky Alajos, Kvassay Jenő és Gonda Béla miniszteri tanácsosok — még alig gondolt rá valaki. Legnagyobb büszkeségünk az, hogy a városházát meg tudtuk mozditani, még mielőtt Bárczy István polgármester a háboru második évében megkapta Bleyer József regensburgi polgármester emlékezetes sürgönyét, amelyben a budapesti Duna-konferencia gondolatát veti föl.

Bárczynál gyorsabban nem értett még meg vezető állásban levő férfiu uj ideákat. Vele együtt dolgoztak a nagy ideáért Bódy Tivadar, Déri Ferenc, Fock Ede és Vita Emil. Nekik köszönhető, hogy a Duna-kérdés állandóan napirenden maradt és hogy az állam nagy nehezen szintén rászánta magát, ha csak ideiglenesen is, a kikötőépitésre. Megszületett a Garami-féle egyezség a főváros és az állam között, amelyet, ha a bürokraták rövidlátása fel nem borit, feltétlenül biztositva lenne a kikötő. Most pedig, amikor gróf Apponyi Albert nemes szavait hallottuk a kikötő fontosságáról, éppen most folyik az alkudozás a francia céggel, amely arra lesz majd hivatott, hogy a magyar ipart zárja ki a kikötőépitésből.

Vajjon tudja-e azt is gróf Apponyi Albert, hogy amig a városházán még most is átérzik a kikötőépités fontosságát, addig a miniszteriumok, állami intézmények esztendőkön át nem tettek egyebet, mint gáncsot vetettek a főváros nemes és okos törekvésének.

Hányszor, de hányszor elmondtuk mi is, de most hallja meg mindenki, aki eddig akadékoskodott, gróf Apponyi Albert szavaival, hogy mit jelent az ő szüklátókörü munkájuk:

— Periculum in mora! — mondta Apponyi. — Bécs óriási erőfeszitéseket tesz. A csehek óriási erőfeszitéseket tesznek, hogy Pozsonyból egy ilyen központot csináljanak.

— Budapesten kell a nagy kereskedelmi kikötőnek lenni. Budapesten kell a Kelet kereskedelmét összpontositani. Budapest az a hely, ahol a hajóról a vonatra mennek át az áruk. Budapest a természet által predesztinálva van arra, hogy Kelet-Európának közgazdasági metropolisa legyen. Csak a mi hibánk, a mi hozzá nem értésünk, vagy energiahiányunk az oka annak, hogy azzá nem válik.

De főként: periculum in mora! Apponyi mondta.

Enyhitések az épitési szabályzaton

A Közmunkatanács módositásai

Zielinszky Szilárd, a Közmunkatanács uj elnöke, azzal jött, hogy ideiglenesen, amig ismét vissza tudunk jutni a normális viszonyok közé, meg kell enyhiteni az épitési szabályzatot. Rendkivüli idők rendkivüli szükségleteit kell megenyhiteni, hogy ezen az uton is segedelmet lehessen nyujtani a bajból való kiláboláshoz. Kétségtelen, hogy az épitési szabályzaton való enyhitések nem lehetnek olyan nagyjelentőségüek, hogy ezek egyedül rá tudják birni a magántőkét a vállalkozásra, az épitkezésre; de tény az, hogy a vállalkozás lehetőségének utjából minden akadályt el kell háritani. Ha más jelentősége nincs is, de ennyivel mindenesetre számolni kellett azoknak a módositásoknak, amelyek ideiglenesen — 1925 december végéig — lesznek érvényben a budapesti épitkezések terén.

A könnyitések ugy a lakóházakra, mint a házrészekre vonatkoznak. Az ideiglenesen módositott szabályzat szerint a lakóhelyül, illetve állandó tartózkodásul szolgáló helyiségek az eddig előirt 3.20 méternél alacsonyabb, 2.60 méter, illetve padlásürben elhelyezett lakásnál 2.40 méter is lehetnek. Ez mindenesetre igen fontos intézkedés, mert ezen a réven az esztétikai szempontok némi feláldozásával a vállalkozó tőke jelentékeny összeget megtakaritható.

A meglevő házak kihasználására igen fontos az a könnyités, hogy lakás, iroda, műterem és műhely céljaira, ha tüzbiztonsági szempontból nem veszedelmes, a régi házak padlásürje is kihasználható. Ha a pincehelyiség mennyezete legalább másfél méterre kiemelkedik a gyalogjáró fölé, műhely, konyha, bolt vagy vendéglő céljaira a pince is felhasználható.

A lépcsőt ezentul ideiglenesen az eddigi előirásnál keskenyebbre is szabad épiteni. Sőt még nagyobb koncessziót is tesznek. Eddig csak régi francia és német városokban láttunk falépcsőt, most ez a módositás megengedi azt is, hogy Budapesten is épülhessen az uj házakban puhafa-lépcső, de természetesen azzal a szigoru megszoritással, hogy az ilyen puhafa-lépcsőt a tüzveszélyességet enyhitő boritással kell ellátni.

Fontosak végül az ideiglenes épitési szabályzatnak a födélszerkezet terhelésére, az épitőanyagok minőségére, a tégla- és betonfalaknak megengedhető legnagyobb nyomó-igénybevételekre és a faszerkezetekre vonatkozó szakszerü és részletes határozatok, amelyek szintén lényegesen olcsóbbá teszik az épitkezést.

Mindezek a könnyitések a Közmunkatanács által 1914-ben készitett uj épitési szabályzatra vonatkoznak.

Hogy lehet megélni napi 5·26 K-ból

Az iparostanonc-iskolai tanitók tömeges lemondása

Az iparostanonc-iskolák tanitószemélyzetének sorában az utóbbi időben *különös jelenségek voltak tapasztalhatók.* Ma, amikor mindenki kapaszkodik a falat kenyérkéje után, amikor az eldobott falat helyett nem lehet másikat szerezni, *az iparostanonc-iskolák tanitói tömegesen mondtak le állásukról.* Oka ennek az, hogy az iparostanonc-iskolai tanitóknak szinte olyan szégyenletesen kis óradijaik voltak, hogy pirul a toll, amely leirja.

Lássuk a nyomornak ezt a szinte elképzelhetetlen fokát. A legkedvezőbb esetet véve is, vagyis *ha egy tanitó egy osztálynak összes tanitványait ellátja,* azaz heti tiz órát tanit, hat elméleti és négy szakrajzórában, akkor is *az évi dijazása mindössze 1920 koronát tesz ki.* Ez a legjobban dotált tanitó az iparostanonc-iskolában. Ez a tanitó, ha sohasem eszik egy falatot sem, akkor *három esztendő alatt vehet magának egy öltözet ruhát, de csak a Petőfi-utcában.* Ennek a *legjobban dotált* tanitónak egy napra esik 5 korona 26 fillérje, amiből vehet minden nap két zsemlyét és 26 fillért betehet a takarékpénztárba, miután a városházán ugy látszik azt képzelik, hogy két zsemlyéből fenn lehet tartani egy felnőtt ember nyomoruságos életét és lakni is lehet a ligeti padon, ruházni pedig majd felruházza az iparostanonc-iskolai tanitókat is az, aki a mezők liliomainak kosztümöt juttat.

És ilyen rettenetes sorsban is milyen szerények ezek az emberek! A tanitói kar a mostani fizetéseknek, illetve óradijaknak az ötszörösét kéri, amely szerint *a mostani 4, 5 és 6 koronás óradijak* helyett 20, 25 és 30 koronát kapnának. Ezt a kivánságot a városházán már akceptálták is, sőt nem fognak megtorlással élni azokkal szemben sem, akik a csekély fizetés miatt lemondottak. Ezeket is visszafogadják, ami mindenesetre méltányos is, mert amig a tanitó állandóan az emberi méltóságot hirdeti, addig nem birhat ki olyan megalázkodást, amely napi munkájának értékét öt koronában szabja meg.

A fizetésrendezés, amely most van végrehajtás alatt, kiterjed a fiu- és leány-iparostanonc-iskolai igazgatókra és fiu-iparostanonc-iskolai tanitókra. A leány-iparostanonc-iskolai tanitóknak az iparostanonc-iskolai alkalmuk a *főfoglalkozásuk,* ők a főváros állandósitott alkalmazottjai és igy rájuk az óradijemelés nem vonatkozik.

Az óradijemelés a fővárosnak igy is jelentékeny összegbe kerül, mert a többlet 2,151.480 koronát tesz ki. Amennyiben erre az iparigazolvány, iparengedély és végeladási dijak, továbbá az összes papirkihágásokból befolyó pénzbüntetések nem nyujtanának elegendő fedezetet, az ipartörvény alapján *a Budapesten fizetett egyenes adó kormányengedélylyel felemelhető.* Államsegélyt csak akkor lehet kérni, ha a kiadásokat mindezek a források nem fedezik.

Az óvatos Wertheimer és a ravasz Unio

Van-e, vagy nincs szinházi konjunktura

A főváros szerdai közgyülése tárgyalta a tanács előterjesztésében a Wertheimer-Orfeum és az Unio Szinházüzemi és Szinházépitő r.-t. közös kérelmét a Revü-Szinház szinháznyitási engedélye ügyében. A közgyülés aggodalmait mindenesetre eloszlatta a tanács, amikor kifejtette, hogy a szinháznyitási engedélyt nem a Wertheimer-Orfeum R.-T., hanem a Beöthy László „művészi vezetése alatt álló“ Unio Szinházüzemi és Szinházépitő r.-t. kapja. Ez mindenesetre olyan argumentum volt, amelyre nem lehetett tagadó választ adni és a Szerecsen-utcai szinházban nemsokára megkezdődhetnek Beöthy László „művészi vezetése“ alatt az operettlizés, ha egy kis baj nem akadt volna. A bajnak oka mindenesetre — röviden kifejezve — a konjunktura körül való véleményeltérés lehet. Az óvatos Wertheimer R.-T. és a ravasz Unio R.-T. között természetesen külön szerződés is van.

A szerződés tizenöteszendős. A feltételek szerint az Unio bérli Wertheimeréktől a Revü-Szinházat. Bérli, de egyben meg is vásárolja. Bér- és vételártörlesztésként fizet Beöthy a Wertheimer R.-T.-nak negyedévenkint 168.000 koronát. Ez a szerződés a mult évben jött létre és az első fizetések a legnagyobb pontossággal meg is történtek. Most legutóbb február 15-ikén déli 12 óráig kellett volna az ujabb 168.000 koronás fizetésnek megtörténnie. Wertheimerék nézték az órát, a nagymutató merészen átlépte a XII-t, de se Beöthy, se a pénz nem jött.

Az eset kezdett gyanus lenni, annál is inkább, mert fel sem tételezték, hogy az Unio fizetésképtelen lenne. Mégis szinte örültek az Unio feledékenységének, hanyagságának, vagy minek, mert a szinházak februárban nagyszerüen mentek. Olyan szinházi konjunktura volt, hogy szinte hullottak a bankók a szegény szinházigazgatók ölébe. Wertheimerék tehát a közjegyzőhöz rohantak és megtették óvásukat, hogy megindithassák az eljárást a szerződés felbontása érdekében.

Amikor Beöthyék megkapták az óvásról szóló értesitést, siettek az összeget birói letétbe helyezni, amiről viszont most Wertheimerék kaptak végzést. Időközben azonban vége lett a szinházi konjunkturának. Az összes szinházak nézőtere üresen ásitozik és ez a körülmény az óvatos Wertheimer R.-T.-ot is felvilágositotta egy kicsit a helyzetről. Hogy Wertheimerék mostani bölcselkedése helyes-e, vagy nincs is komoly tárgyi alapja, nem tartozik a dologra, de ők most mindenesetre abban a meggyőződésben élnek, hogy a ravasz Unioék szándékosan mulasztották el a bér-, illetve annuitás-összeg fizetését, mert a jószemü Beöthy már akkor látta a rossz szinházi konjunktura felhőit sötétleni a távoli égboltozaton. Hogy a 168.000 koronát mégis birói letétbe helyezték? Istenem, Beöthy is tévedhet jóslataiban és igy az Unio minden eshetőséggel szemben biztositani kivánta magát.

Most itt van a kezükben a szinháznyitási engedély is, mit kell most vajjon csinálni? Az óvatos Wertheimerék kétségbeesetten figyelik a ravasz Unio minden lépését. Nem tudják, mit csináljanak. Perelni kell, de nem lenne-e jobb kiegyezni? Nagy probléma ez, különösen akkor, ha nem tudja az ember, hogy mi következik. Lesz-e szinházi konjunktura, vagy tovább is üresen állanak a nézőterek. Vajjon hogy lehetne valahogy belelátni, ha már nem is a jövőbe, de mindenesetre az Unioék kártyáiba?

Események

Felfüggesztik a telekértékadó beszedését. A keresztény községi párt egy része fel van háborodva a telekértékadó ellen. Azt mondják, hogy ez az adó teszi tönkre a fővárosi ingatlantulajdonost. A lakásadót, a szállásadót, az üzletadót, a szálloda- és a szanatórium-adót még csak megszavazták, de a telekértékadóról tudni sem akarnak. Dr. Csupor József tanácsnok, a pénzügyi osztály vezetője már hónapok óta hallgatja a vádakat, az érveket a szerencsétlen, elpusztitásra kijelölt adó ellen és a tanácsnok mégsem tud amugy egyszerüen lemondani erről az adóról, mert ez az adó évi 17 millió koronát jelent a fővárosra nézve. Tizenhét millió pedig a mai pénzszükében már elég csinos összeg, amelyre a fővárosnak égető szüksége van. Igy aztán Csupor tanácsnok tárgyalásokat kezdett a telekértékadó-ellenes városatyákkal és abban állapodtak meg, hogy ugyan nem szüntetik meg a telekérték-adót, de felfüggesztik a beszedését.

A Lukácsfürdő uj terrasza és a Kristályterem. Meghivott, előkelő közönség előtt, amelynek soraiban a városi tanács számos tagja, törvényhatósági bizottsági tagok, előkelő orvosok és a sajtó képviselői voltak jelen, hétfőn délután mutatták be a Kristály-kutvállalat uj munkatermét és a Szt. Lukács-fürdő ugyancsak aznap megnyilt hatalmas dunai terraszát. A vendégeket megszokott és lekötelező modorában dr. Márkus Jenő min. tanácsos, az Egisz vezérigazgatója, dr. Igali Kálmán, a kutvállalat igazgatója és dr. Gerő, a Lukács-fürdő főorvosa fogadták és adták meg a kellő fölvilágositásokat. A Kristály-kutvállalat uj, automatikus gépekkel fölszerelt óriási munkatermében lázasan folyik a munka. Minden gépnek megvan a hivatása: az egyik szénsavval preparálja a forrásból szivattyuzott gyógyvizet, a másik az üvegeket mossa, töltő, dugaszoló gépeken megy keresztül a palack, mig elérkezik a fehérkötős cimkeragasztó lányokhoz. Hasonló berendezkedéssel csak a Giesshübli-vizet állitják elő. Naponként harmincezer kristály-palackot töltenek, amelyre a raktárépület előtt, a pesti utcákról már jól ismert, sárgára festett és „Kristályviz“ felirásu sárga kocsik hosszu sora vár, hogy széthordja a kereskedőkhöz, a vendéglősökhöz és ládákba csomagolva a vasuthoz. És mig a munkatermekben zakatolnak a gépek és folyik a nagy üzem, addig alig egy kőhajitásnyira a Dunától, nagy, kavicsos téren, amelyet már a kora délutáni órákban beárnyékol a Lukács-fürdő izlésesen restaurált dunai frontja, fehér abroszokkal leteritett asztalok sorakoznak és körötte frakkos pincérek sürögnek. Középen, a frissen festett pavillonban katonabanda játszik. A Strausz-keringő édesen zengő muzsikája tölti be az üditő tavaszi levegőt és a terrasz közönségét a visszaemlékezés és a jövő vágya szinte költői hangulatba ringatja: igy volt, mikor még béke volt, talán igy marad ezentul is...

Házasság. Possel László, a Kőszénbánya- és Téglagyár-Társulat titkára és dr. Reichenthal Rózsi orvos május 2-án házasságot kötöttek.

LEGOLCSÓBB és LEGSZEBB **BÉRAUTÓT**
a Király Automobil Részvénytársaságnál kaphat
Éjjel-nappali szolgálat.
Telefonok: 157—00, 106—08. éjjel is hivhatók J. 124—01., J. 124—02., J. 124—03. Garageok: VII., Király-utca 11. V., Csáky-utca 45/47. sz.
Eladó automobilok mintaraktára.
VI., Teréz-körut 1/c. szám. Sürgönycim: KIRÁLYAUTÓ.

Sirnak a kávéházi kertek. A kávéházak már kirakták a kertet, de a kerteknek gyászuk van. Keservesen siratják a dicsőséges, hatalmas multat, amikor még szabadon terpeszkedhettek a köruton és a gyalogjáróknak minden kávéház előtt tisztelettel lelkesen le kellett kerülnie a lovak utjára. Most a kegyetlen Zielinszky, a Közmunkatanács uj elnöke, kíméletlenül körülmetéltette a kávéházi kerteket és körülbelül egy méterrel adott vissza többet az utcából eredeti hivatásának. Sirnak azonban a kávésok is, akik azt mondják, hogy egész csomó asztal elveszett hü adófizetőik, a közönség számára. Alaposan emelkedett azonban a járdafoglalási dij is. A kávés a teraszon járdafoglalási dij cimén ma egy négyzetméternyi területért tizszer annyit fizet, mint amennyi bérrel tartozik ugyanezért a négyzetméterért bent a kávéházban.

Kettős névadományozás. Szilágyi Miklóst, a Magyar Lap- és Könyvkiadó R.-T. ügyvezető elnökét apósa, aki Jókai Mór nevelt fia, örökbe fogadta, amit a kormány tudomásul vett. Szilágyi ezentul tehát a Jókay-Szilágyi kettős nevet használja.

A Corso uj műsora, a Charentoni kutya, mely minden előadáson nagy sikert aratott. A film eredeti ötletei, izgalmasan érdekes jelenetei messze fölülmulják a hasonló zsánerü detektivtörténetek legjobbjait is. A főszerepet Lya Mara, a közkedvelt, szép német művésznő kreálja. Előadások 5, háromnegyed 7 és háromnegyed 9 órakor.

Budai Szinkör e heti műsora. Szerda: Török László házassága. Csütörtök délután: Piroska és a farkas (Gyermekelőadás); este: A drótostót. Péntek: A kis szökevény. Szombat: Az iglói diákok. Vasárnap délután: A falu rossza; este: Tul a nagy Kriván on. Hétfő délután: A drótostót; este: A kis szökevény.

„A könnyelmü Éva" a Royal-Apollóban. Ismét uj amerikai filmstar mutatkozik be a jövő héten a Royal-Apollóban A könnyelmü Éva cimü filmen. Dorothy Philipps, egy fiatal, szőke szépség, akit Amerika legkitünőbb drámai szendéi között emlegetnek. A darabot két fenomenális amerikai burleszk előzi meg. Az előadások köznapokon és vasárnapon egyformán 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

„Gróf Mefisztó" az Omniában és a Tivoliban. A főváros két előkelő premier-mozgójában, az Omniában és a Tivoliban e héten egyszerre került szinre az eseménydús magyar film, a „Gróf Mefisztó", amelyet Garamszeghy Sándor, a Nemzeti Szinház művésze irt, rendezett és ő is alakitja a vezető szerepet. A főszerepeket a szerzőn kivül Muzsnay Béci, Pilinszky Zsigmond, Szemere Árpád és Horváth Zoltán alakitják. Megelőzi ezt egy kétfelvonásos amerikai életkép: Harc az aranyért cimen. Az Omnia előadásai köznapokon 5, 7 és 9 órakor, vasárnapokon 4, háromnegyed 6, fél 8 és 9 órakor, mig a Tivoli előadásai köznapokon 5, háromnegyed 7 és fél 9 órakor, vasárnap 4, háromnegyed 6, fél 8 és 9 órakor kezdődnek. Omnia jegyei Bárdnál is.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7 órakor csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a
szenzációs májusi rekord műsor!
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
NÁSZHAJÓ
P. Menichelli legujabb szenzációs alakitása
FEL A KEZEKKEL!
A szezon legérdekfeszitőbb amerikai filmje
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: 5, 7, 9. Vasár- és ünnepnap 1/2 4, 1/4 6, 7, 9

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 7 órakor. Tel.: József 121—68.
Uj műsor! **Utazás a föld körül** (Parasztkomédia) és a nagyszerü májusi varieté-műsor.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj műsor! Kezdete fél 7 órakor
RÓZSAHEGYI KÁLMÁN felléptével:
MINT A MEZŐ VIRÁGAI
Életkép. Irta: Móricz Zsigmond
A MEGBOLDOGULT ALAJOS
Szomaházy István vigjátéka
VAN MÉG SZEBB IS . . . !
Énekes játék. Irta: Török Rezső
Zenéjét szerezte: Váradi Aladár
Berky Lili, Szöllősi Rózsi, Mihályi Vilcsi, Pál Piroska és Békeffy László uj magánszámokkal

A TŐKE

...

Nincs jövője a Futurának

A kormányzás tényezői azzal már régen tisztában vannak, hogy a szabadforgalmat minden megkötöttség alól föl kell szabaditani és állami gondozásra legfeljebb csak az ellátatlanok számithatnak. A szabadforgalom visszaállitásának azzal kell megindulni, hogy a forgalmat korlátozó monopóliumok, a kiváltságokat élvező mezőgazdasági, kereskedelmi és ipari intézmények megszünjenek. A Futurára keresztelt Áruforgalmi is ama szervek közé tartozik, amelyek elvesztették a létjogosultságukat. A háborus gazdálkodás egyik mintaszerü, kiváló intézménye a Haditermény volt. A kivételes törvények annakidején szinte napok alatt életre keltették ezt a kitünő szervezetet, amely a legsulyosabb viszonyok között szinte csodásan felelt meg a hivatásának, minden magára vállalt feladatot példásan teljesitett és az állam háztartására nemhogy terheket rótt volna, hanem ellenkezőleg, számottevő jövedelmet hajtott. A Haditermény azonban magasabb államérdekből meg kellett szüntetni, ami felett senki sem sajnálkozott, mert hisz bármily tökéletes volt is a H. T., mégis csak a szabadforgalom korlátozásával működött. A H. T. elmulását tehát nem fájlaltuk volna, ha örökébe nem az Áruforgalmi lép, amelynek a kormány még amazénál is szélesebb terjedelmü monopoliumot biztositott. Ma már minden animozitás nélkül meg lehet állapitani, hogy a Loósy vezérigazgató vezetése alatt álló intézmény még megközelitőleg sem felelt meg a hozzáfüzött várakozásoknak és legfeljebb az adminisztrációs kiadások terén mutat föl rekordot. A Futuráról a minap azt irták a lapok, hogy a gabona-kormánybiztosságnak ez a kereskedelmi szerve mintegy háromnegyed milliós kiadással dolgozott egy év alatt. A gabonagyüjtés országos kormánybiztossága és a Futura erre a hiradásra azt válaszolta, hogy a költségek megközelitően sem rugnak ekkora összegre. A kormánybiztosság összes költségei a nyilatkozat szerint ebben az évben mintegy 53 millió koronára fognak rugni, amiből 13.5 korona esik a katonai karhatalom költségeire, mintegy 15 millió a gabona igénybevételével felmerült közigazgatási költségekre, 25 millió pedig a vámok ellenőrzésével felmerült költségekre, vagyis egy métermázsa vámgabonára kb. 20—21 korona adminisztrációs költség jut. A Futura költségei pedig mintegy 94 millió koronát tesznek. Hát jól van: a Futura csak száz milliót megközelitő költséget emésztett föl. De hát megokolt-e ez a kiadás? Nem volna-e célszerübb a szabadforgalom visszaállitása és az igy megtakaritott 100 milliót az ellátatlanok részére beszerzendő gabona körül felmerülő árkülönbözetre forditani? A költségvetési vita során Szterényi József nagyszabásu előadást tartott arról, hogy nemzetgazdasági szempontból milyen káros hatásuak a még ma is fennálló forgalmi korlátozások. Szét kell tépni ezeket a bilincseket, magánérdekeltségek ne élvezzenek tovább káros hatásu monopoliumokat: államérdekből csakis állami és az állam által kezelt monopoliumoknak van jogosultságuk.

A Gyosz. megegyezett a biztositó kartellel. A Fővárosi Hirlap több alkalommal megemlékezett azokról a tárgyalásokról, amelyeket a Gyáriparosok Országos Szövetsége folytatott a tüzkárbiztositó kartellel a tarifák mérséklése tekintetében. A kartel eleinte hallani sem akart a dijak leszállitásáról és a Gyosz. már komolyan foglalkozott a tervvel, hogy a kebelébe tartozó gyárak érdekében saját tüzbiztositó szövetkezetet létesit. A szándék csaknem a megvalósulás stádiumába lépett, amit az is elősegitett, hogy a Gyosz.-nak sikerült oly külföldi összeköttetést szerezni, amely igen méltányos viszontbiztositási feltételekkel érdekeltséget vállalt volna a tüzkárbiztositó szövetkezetnél. A Gyosz. már a tárgyalásokat is beszüntette, amire a kartel végre beadta a derekát, ujra alkudozni kezdett, amely végre eredményre vezetett. E szerint a Gyosz. kötelékébe tartozó összes gyárvállalatok — kivéve a malmokat és a faipari vállalatokat — 40 százalék engedményt kapnak a rendes dijtételekből. Ez a tarifa visszamenőleg április 1-étől lép életbe. Érdekes megemliteni, hogy a dijmérséklés a kartellirozott 18 biztositó társaságnak évenkint mintegy 100 millió koronájába kerül.

A kormányzó a Keleti Vásár megnyitásán. A Keleti Vásárt e hó 14-én, délelőtt 10 órakor nyitják meg. Horthy kormányzó a vásár küldöttségének, amelyet Hegyeshalmy kereskedelmi miniszter vezetett, megigérte, hogy a megnyitáson személyesen megjelenik. A kormányzó örömének adott kifejezést, hogy ismét alkalma lesz a magyar ipar hatalmas fejlődéséről személyesen meggyőződni.

A Magyar Általános Hitelbank igazgatósága megállapitotta az 1920. évi mérleget, mely 63,427.505 korona 05 fillér tiszta nyereséget tüntet fel és elhatározta, hogy a folyó hó 23-án tartandó közgyülésnek inditványozni fogja, hogy az intézet a 280 millió korona alaptőke után 16 százalék, vagyis részvényenként 64 K osztalékot fizessen, 8,500.000 K-t a rendes tartalékalap javadalmazására forditson, miáltal ez 600 millió koronára emelkedik, 1,000.000 K-t hadi közjótékonysági célokra, 3,000.000 K-t a nyugdijalap erősbitésére juttasson és 1,384.109 K 02 f-t uj számlára vigyen át. Az üzleteredmény-számlán a következő nyereségek mutatkoznak és pedig kamatokon 62.6 millió, jutalékokon 33.7 millió, társasüzleteken 11.3 millió, értékpapirokon 13 millió, devizákon és valutákon 17.7 millió és árúkon 3.2 millió korona, mivel szemben a tiszti fizetések és személyzeti kiadások 42 millió, a költségek 17 millió, az adók 18 millió és a jótékonycélu adományok 2.3 millió koronát tesznek. A bank összforgalma 1920-ban 127 milliárd korona volt.

A Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank igazgatósága megállapitotta a bank 1920. évi mérlegét, amely 20,139.347.91 korona nyereséggel zárul. Az igazgatóság a május hó 20-ra összehivott közgyülésnek javasolni fogja, hogy a bank részvényenként 40 korona osztalékot fizessen.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank 1920. évi zárszámadásának főbb adatai a következők: Nyereség kamatszámlán: 59,534.758.74 K; jelzálog- és községi kölcsönüzleten: 2,709.971.14 K; különféle jutalékokon, konzorciális és értékpapirüzleten és külföldi értékeken: 37,671.473.16 K; fiókok és kommanditek nyeresége: 7,008.174.97 K, a megszállott területen levő fiókok és kommanditek eredménye nélkül. Az alkalmazottak fizetése 31,926.297.29 koronára, mig a költségek és adók 30,653.991.55 koronára emelkedtek. A bank által kezelt idegen pénzek összege 3.3 milliárd koronára rug és cimleteinek forgalma 613.5 millió korona volt. A mérleg a bank értékpénztáránál az érdeklődők rendelkezésére áll.

A Magyar-Olasz Bank közli, hogy a részvényeiről kiállitott ideiglenes elismervények (scripsek) f. hó 6-ától kezdődőleg az intézet pénztáránál (V., Nádor-utca 16. sz.) végleges részvényekre cseréltetnek ki.

A Gyufaárusitó r.-t. 1920. évi mérlegét 300.000 K alaptőke mellett 42.845 K tiszta nyereséggel zárja.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likör-, rum- és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

AUTOTAXI
bármely időpontban bárhova
telefonon rendelhető,
mert utcai telefonberendezésünk utján a legközelebbi állomásról azonnal küldhetünk autotaxit. Hatósági viteldijszabás.
Telefon: AUTOTAXI

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. május 18-án — 21. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Nem bucsuzunk

Sipöcz Jenőtől. Nem gondolunk ugyan arra, hogy ez a bucsuzás meghasitaná a város szivét; de nem bucsuzunk tőle, mert — *hátha marad.* Láttunk mi már ilyet. Hiszen meglehet az is, hogy pártja kivánná csak a főpolgármesteri diszes stallumban látni, annál is inkább, mert ebben az esetben potensebb, alkotó erőben kiválóbb egyéniség kerülhet a polgármesteri székbe. Végeredményben még sem bucsuzunk tőle, hiszen — hála adassék érette a Mindenhatónak — a főpolgármesteri székben is a mienk marad.

Nem bucsuzunk ugyan, de próbálunk megbarátkozni a lesujtó hirrel, amely azzal foglalkozott, hogy Sipöczöt a kormány egyedül és kizárólag a magáénak akarja vallani, valóságos főpolgármesterré nevezvén ki őt. Ezt a hirt nem cáfolták meg. Lenni kell tehát benne valaminek és mi igyekszünk megnyugtatni Budapest népét, amikor elvesziteni készül népszerü polgármesterét, akinek gépkocsiját, ha végigrobogott a városon, virággal szórta tele a nép. A város rajonghatott érte, de mi szigoru kritikusai voltunk. Az alkotások tengerében, amelylyel Budapestet megajándékozta, nem volt egy, amelyet mi szolgai dicsérettel illettünk volna. Szónoki sikereiből, amelyektől annyiszor visszhangzott a közgyülési terem, a magyar Lueger bontakozott ki. A tapintat, a pártatlanság és az önállóság, amelylyel Wolff Károly ruházta föl, ragyogó ékességei voltak. Csak egytől félünk, hogy ha tényleg át akar menni a Váczi-utcába, a tisztviselők között lázadás tör ki, vagy elkeseredésükben önkezükkel oltják ki életüket, amely Sipöcz nélkül zord és céltalan.

Mindezt javára irjuk az esetleg távozó polgármesternek. Szemérehányni ebben az elérzékenyedettségben és őszinte pillanatban nem tudunk semmit. Nem vethetjük szemére, hogy megindította volna az épitkezést, sőt ha kivánja, mentségére irjuk, hogy nem is érdeklődött ez iránt a probléma iránt. Nem rójuk bünéül, hogy rendbehozta volna a főváros pénzügyeit, legalább abban az értelemben nem, hogy a közszükségleti cikkek megdrágitása nélkül próbálta volna ezt elintézni. Nem vádoljuk szociális alkotásokkal, nem vádoljuk, hogy törpe elődjeit, Bárczyt, Bódyt szolgai módon utánozta volna. Gerinces, kemény magyar temperamentumával mondott vetot, ha bárki befolyásolni akarta volna és teremtő ötletei gazdag garmadájára ugy szálltak a külföldi kommunitások tanulni vágyó vezetői, mint galambok a tiszta buzára.

Nem hisszük, hogy elmegy, de ha mégis elmulhatatlan lenne tőlünk a keserü pohár, mi lesz akkor? Ismét világitó elme nélkül marad a főváros, amelynek végre mégis csak hozzá kell fogni a romok eltakaritásához. Kiszámithatatlan az emberi sors: ime meddő korszakok után alig virradt ránk a gyümölcsöző alkotások, a szociális fellélegzés gyönyörü napja, máris uj felhők gyülekeznek.

Keserü daccal, fájdalmas felhördüléssel szegezzük szembe érzelmeinket a jó sorssal, amely a nagy férfiu utját a magasba irányitja és mélyen lesujtva sóhajtjuk: mi lesz ebből a városból Sipöcz nélkül?

Fullánkok

A kurzus bünének

rójják fel Jókai Mór esetét, hogy ezt a szellemóriást a kietlen és alsóbbrendü Liszt Ferenc-térre helyezték szinte fedezéknek László Ferenc iparvállalata elé. Azt mondják, hogy Jókai protestáns volt és öregségére zsidó leányt vett feleségül: ezért lenne a büntetés. Mondanunk sem kell, hogy ez tényleg aljas rágalom. A Jókai-szobor elhelyezése nagyon régen megtörtént és pedig a Berzeviczy Albert elnöklése alatt döntött igy a szoborbizottság. Berzeviczy pedig nem akarhatott bosszut állani a halott költőn, aki talán aggságában meggondolatlanul cselekedett. A fővárosnak az egész dologhoz más köze nem volt, mint hogy felajánlta azt a helyet, amelyet a szoborbizottság kért és határozottan megjelölt. Ezzel szemben azonban most a főváros a térből, ahol a szobor áll, Jókai-teret akar csinálni, amivel szemben viszont Liszt Ferencet akarja megfosztani attól, hogy néhány négyszögméter területet Budapesten az ő nevéről nevezzenek el. Mintha olyan sok lenne a nemzeti nagyságunk, hogy az egyiknek ne lehetne megadni az illő kegyeletet anélkül, hogy a másikat meg ne sértenénk.

Sablon

szokott lenni tulajdonképen a belügyminiszter leirata, amelyben jóváhagyja a főváros költségvetését, de „nyomatékosan" felszólitja a takarékosságra. Kérdezzük azonban, hogy sablon-e ez most is? Most, amikor nemcsak a költségvetést hagyja jóvá a miniszter, hanem a pótadónak 60 százalékra szóló felemelését is. Furcsán hangzik, de mi félünk, hogy a főváros ezuttal kint van a sablonból.

A vendéglősökről

alighanem jelenik meg a Fővárosi Hirlapban a legközelebbi jövőben egy kis tanulmány. Mert nem lehet néhány szurós szóval elintézni azt a kapzsiságot, amelylyel ezek az emberek a fogyasztó közönséget kezelik. Még az olcsósági hullámot is háborus konjunkturának nézik és egy adag sültet ma annyiért adnak, amennyibe nekik egy egész kilogramm hus kerül. Az Árvizsgáló Bizottság, amely utolsó óráit éli, ugy halljuk, beszedte a vendéglői étlapokat és remélhetőleg hattyudalában a vendéglői uzsorát fogja kiénekelni. A vendéglős urak sörforradalmat csináltak, a vendégekkel obulusokat adattak le az ellenállási alapra és a végén csak az ő számukra lett olcsóbb a sör. A sör, amelyből Münchenben tizszer különbet adnak félliterenként a mi három koronánkért, mint idehaza tizenhárom és félért. Vagy a boruzsora. A termelő negyven koronáról tizre ment le, de a vendéglőben még mindig hetven korona az a bor, amelyet valaha potom áron vásárolt. Hiába, szépek a vendéglős-erkölcsök, amelyeknek sem a kurzus, sem a szabadforgalom, de még az olcsósági hullám sem használt.

Ingyen-telkek az épitőknek

Orczy Gyula tanácsnok terve

Mostanában temérdek beszédet hall az ember az épitkezés megindításáról. Hallani érdekes beszédet is, meg olyant is, ami nem érdekes. Ettől a sok beszédtől azonban az épitkezés nem indul meg. Ugy látszik, hogy a beszéd egymagában véve nem elegendő rá, hogy az épitkezést megindítsa. És éppen azért, mert a szónoklat egymaga nem viszi előbbre a dolgokat: Orczy Gyula tanácsnok, az épitési osztály vezetője, azt javasolta a tanácsnak, hogy ha másképpen nem megy, lenditsen a kátyuba került épitőiparon a főváros. A fővárosnak temérdek az üres telke. De ezenfelül is nagy kiterjedésü területek vannak a főváros birtokában, amelyek ugyan ma még mint „rétek és szántók" vannak a vagyonleltárban elkönyvelve, de amelyekre a városépitési osztály már rég elkészitette a szabályozási tervet. Ezek a területek egy-kettőre beépülnének, megnépesülnének bérpalotákkal, ha a főváros a telkeket az épitkezés kötelezettségével kilencven esztendőre ingyen adná oda az épiteni szándékozóknak. Abban csakugyan igaza is van Orczy Gyula tanácsnoknak, hogy a fővárosnak temérdek az üres telke, rétje és szántóföldje. Ezek a telkek annak idején nagy szerepet játszottak Bárczy István polgármester programmjában. Bárczy Istvánnak az volt a terve, hogy olcsón összevásárolja a külső perifériák nagy telekkomplexumait és ezeken a hatalmas területeken fogja fölépiteni az uj Budapestet. Igy került a főváros birtokába a 228 hold Angyalföld (a Krausz Mayer telkei); az alsó-rákosi rétek (94 hold); a Nagy Szugló (126 hold); a régi Lóversenytér (300 hold); Ligettelek (181 hold); Gubacs (180 hold), hogy csak a nagyobbakat emlitsük. Bárczy István és nagyszerü munkatársai: Harrer Ferenc akkori tanácsnok és Warga László műszaki tanácsos, a zseniális városrendező, azt tervezték, hogy az alsó-rákosi réteken egy uj várost épitenek, egy nagyszerü, modern várost, amelynek házai hatszázezer ember számára adnak otthont. A Tabán viskóit is összevásárolta a város és a Tabánból is uj, nagyszerü városrészt akartak épiteni Bárczyék. A Tabán és a Kelenföld szabályozási tervét már akceptálta is a Közmunkatanács; elkészült az alsó-rákosi rétek szabályozó-terve is, amikor egy napon kiütött a háboru és megakasztott mindent. A rákosi rétek, amelyekre egy uj, nagyszerü várost álmodtunk, megmaradt továbbra is rétnek; és még az is elkopott, lerongyolódott, amit a háboru előtt megépitettünk.

Mégis több, mint háromezer holdnyi „rétje és szántója" van most a fővárosnak. Ezek a jövendő Budapestjének a háztelkei. Ezek ma hihetetlen értéket képviselnek. Ezeket az értékeket jó ma számon tartani, amikor olyan temérdek a város adóssága és kiadása.

Nos, Orczy Gyula tanácsnok ezeket a telkeket, ezeket a vagyonokat akarja odaadni most ingyen, kilencven esztendőre, épitő spekulánsoknak. Ugy gondoljuk, hogy a főváros tanácsa nem tenné helyesen, ha szót fogadna Orczy Gyula tanácsnok urnak. Az épitkezésnél nem a telek játssza a főszerepet. A telken kivül még nagyon sok minden kell ahhoz, hogy épithessünk, hogy az épitési kedv megindulhasson. Viszont könnyen megeshetik, hogy Orczy Gyula tanácsnok akciójának az lesz az egyetlen következése, hogy az épitkezés ugyan nem indul meg, a főváros telkei azonban lassacskán mégis elherdálódnak. Szóval, nagy óvatossággal és kritikával kell kezelni Orczy Gyula tanácsnok ur ötletét.

Mindent az idegenforgalomért!

Szálló-iparosok a beszállásolások ellen

Hajdan virágzó ipara volt a fővárosnak a szálloda-üzlet, néhány év óta azonban a szálloda-tulajdonosok csak küzködéssel és áldozatok árán tudják régi jóhirüket még ideig-óráig fentartani. Pedig soha nagyobb hivatás erre az iparágra még nem hárult, mint most, amikor a szállodák élő szervként kapcsolódnak be idegenforgalmunk megteremtésébe, emelésébe és istápolásába. A szállodások kálváriája a háborual kezdődött, amikor a katonai beszállásolások szinte teljesen megbénitották az idegenforgalom szolgálatában álló üzemüket, majd sulyos csapást mértek rájuk a forradalmak, a zsiványdiktatura, a román megszállás, amelyek a szállókat mind külön-külön végpusztulással fenyegették, minden elemelhető ingóságaiktól megfosztották. Most kezdenek megdermedtségükből magukhoz térni a szállodások, hogy ujra betölthessék fontos hivatásukat, de az intéző körök megértése még mindig nem szegődik melléjük. Csak nemrégiben irtuk meg, hogy a főváros elviselhetetlen szálloda-adót szándékozik életbeléptetni és ugyancsak most fordult a szállodások ipartestülete a kormány illetékes tagjaihoz, hogy mentesitse iparukat végre a sulyos terheket reájuk rovó tiszti beszállásolások alól, amelyek csak bénitólag hatnak a különben is mérsékelt számu szállodák üzemére és ennek következtében az idegenforgalom követelményeire.

A felterjesztésről és annak kényszeritő okairól *Várady* Gyula igazgató, a Budapesti szállodások ipartestületének elnöke, lapunk munkatársa előtt a következőképen nyilatkozott:

— A budapesti szállodások és vendéglősök ipartestülete, valamint a magyar vendéglősök és szállodások szövetsége indittatva érezte magát május hó 12-én felterjesztésben ugy a miniszterelnök urat, mint a honvédelmi és kereskedelemügyi minisztert urakat felkérni, hogy a szállodákat a 20 hónap óta terhelő tiszti beszállásolás és menekülti beutalás alól mentesitsék és a beszállásolásra nézve az 1879. évi XXXVI. törvény rendelkezéseit léptessék életbe. Erre az ujabb lépésre — mely már a harmadik ez ügyben — az a körülmény késztette az ipartestület vezetőségét, hogy minden előző igéret dacára

a szállodák még mindig szobáik 20 százaléka erejéig tiszti beszállásolásra, 5 százaléka erejéig menekültek elhelyezésére vannak igénybe véve

és képtelenek a növekvő idegenforgalom mellett — mely a béke ratifikálása után még bizonyára fokozódik — rendeltetésüknek megfelelni.

— Ez pedig ugy a főváros, mint az ország idegenforgalma szempontjából, tehát közérdekü szempontból egyike a legfontosabb körülményeknek, melynek kihatása hazánk közgazdaságára kiszámithatatlan értékü és kell, hogy ezért az összes intéző tényezők legmelegebb támogatását megnyerje. A külügyminiszterium a budapesti kereskedelmi és iparkamarához e hó 7-én 4925/921. sz. a. intézett átiratában, mely válaszképp iródott a kamara felterjesztésére a külföldi missziónak szállodákban való elhelyezése tárgyában, „teljes terjedelmükben helyesli a kamara felterjesztésében foglaltakat" és kamaránk kisérő iratában is kifejezésre juttatja, hogy az „idegenforgalom érdekében megfelelő szállások magánházakban kivánatosak." Evvel szemben azt tapasztaljuk, hogy a főváros beszállásolási osztálya csak a szállodákra háritja a beszállásolást, figyelmen kivül hagyva az 1879. évi törvény ama sarkalatos intézkedését, hogy a beszállásolás csak átmeneti jellegü lehet (20 hónap óta tart már) és hogy az sorrendben a polgárság összességére kiterjedőleg kivettessék. Emellett a város pénzügyileg is sulyos terhet visel, mert a tiszt által fizetendő napi 70 fillér ellenében havi 600 koronát térit meg a szállodásnak, kit ennek dacára megnyomorit a beszállásolás tényével és a szállodát elvonja a maga hivatásától. Ugyanez a helyzet a menekülti beutalás körül. 1919 október óta veszi igénybe a Menekültügyi Hivatal a szállók szobáinak 5 százalékát. A felajánlás a szállodások részéről önkéntes volt arra a miniszteri biztosi igéretre, hogy átmeneti elhelyezésről van szó, mely a tavaszig végleges rendezést nyer. Azóta a második tavasz is mulóban van, de az igért rendezés, illetve kihelyezés a szállókból csak jámbor óhaj maradt, hogy mennyire hátrányára a szállók rendeltetésének, azt a Menekültügyi Hivatal segélyezési főosztályához intézett panasziratok dokumentálják legjobban. Szó kell hogy essen még arról a közönyről, melylyel a főváros beszállásolási osztálya a törvényt végrehajtja és kényelemszeretetből nem a „férőhelyek kipuhatolás és sorrend szerinti elszállásolás" alapján, ahogy a törvény előirja, oldja meg a feladatot, hanem a szállodákra összezsugoritólag és a „Lakáshivatal"-ra háritja a magánlakásokban történendő beszállásolást.

— Iparunk védelmében nekünk tovább kell folytatnunk a küzdelmet; elég sajnos, hogy azok ellen, kiknek hivatása lenne az ipar istápolása. A létért folyik a harc, ahelyett, hogy a haladás zászlaja alatt munkálkodhatnánk és csak már a jobb jövőbe vetett remény és a szolidaritás tart fenn bennünket, kiknek együttérzése ma erősebb, mint valaha. Ennek tudatában álljuk a továbbiakat lankadatlanul, kitartással igazunk és az eredmény elmaradhatatlan bekövetkezte tudatában.

Nincs pénz, nincs vigalom

Csökken a főváros luxusadó-jövedelme

A börzekrach, a pénzinség, az olcsósági hullám lassacskán beteszi az ajtót a vigalomnak is. A kávéházak és vendéglők félig, a barok meg egészen üresek. A mozik forgalmában szemmel látható a visszaesés. A szinigazgatók pedig szintén panaszkodnak. A moziforgalom redukciója már februárban elkezdődött, a szinházbajárók csökkenése pedig március derekán, a tőzsdekrach kezdetén indult meg. Az áprilisi kitartó esőzés valamelyest lenditett ugyan a mozikon, de ugyanez a kitartó eső alaposan tönkretette a ligeti üzletesek gseftjét. Budapest 81 mozija, 2 cirkusza, 4 orfeumja és 24 szinháza igy érzi meg az olcsósági hullámot. Most — azt mondják — már minden olcsó, vagy legalább is olcsóbb, de most már az olcsó is drága. Minden drága, mert nincs pénz. A tiz főszinházba és a 4 orfeumba 24.000 ember járt naponta, a mozikba 33.000. Ez összesen ötvenhétezer ember. A mult esztendő második felében ez az ötvenhétezer ember mindennap mulatott és szórakozott, az idén bizony már kávéházba sem mindenkinek telik. Vannak, akik nem tudják megfizetni a drága szinházjegyet és vannak, akiknek nem telik a szintén drága kávéházra. Sőt a kártyaszenvedély is lehiggadt, vagy hogy hivatalos frazeológiával éljünk: „a kártya visszafejlődött". És ez a nagy apadás, ez a lehiggadás mind visszatükröződik a vigalmi adó statisztikájában. Hogy egyebet ne mondjunk, tavaly a főváros legnagyobb 33 kaszinójában tizennégy millió korona pinkapénzt szedtek be, ami azt jelenti, hogy hétszáz millió korona volt ezekben a kaszinókban a kártyapénz-forgalom. Szakértők azonban kiszámitották, hogy ez a kártyapénz-forgalom nem 700, hanem másfél milliárd korona. Tavaly óta azonban kártyára is kevesebb a pénz; a kávéházak kártya-partijai alaposan megfogytak, amit nemcsak a főpincérek igazolnak, de amit meg lehet állapitani az eladott kártyacsomagok számából is. Érdekes képet mutat ebben az esztendőben a vigalmiadó-statisztika is. Januárban 4,520.662 korona, februárban 4,186.065 korona volt a főváros vigalmiadó-bevétele.

Márciusban 5,004.983 koronára rugott ugyan a vigalmiadó-bevétel, de ebből a summából voltaképen csak 3.8 millió korona volt a tulajdonképeni vigalmi-adó; áprilisban 4,919.065 koronára rugott az adó, azonban ebből csak 3 millió korona a tulajdonképeni vigalmi-adó, mert 2 millió a kaszinók progressziv adója.

Ime igy fest az olcsósági hullám a szórakozások és vigalmak birodalmában. A rövid farsang után ugy látszik a hosszu böjt következik, aminek nem tulságosan örülnek a városházán, ahol azt hitték, hogy a mások mulatós és pazarló hajlandósága páratlan jövedelmet biztosit majd a fővárosnak. A mult esztendőben 16 millió koronát hajtott a vigalmi. Kétségtelen, hogy az idei eredmény jóval fölülmulja a tavalyit, ami abból is kitetszik, hogy mig tavaly az egész esztendő alatt csak 16 millió koronát tett ki a vigalmiadó-bevétel, addig az idén már az év első négy hónapja alatt 18.6 millió volt a bevétel. Azonban kétségtelen, hogy a pénzszükére való tekintettel a mulatók kénytelenek lesznek leszállitani a magasra emelt belépődijakat és igy a főváros adójövedelme is kisebb lesz, mint ahogy várták. Egyébként csökkenő tendenciát mutat a pezsgőfogyasztás is. Tavaly, amikor még kisebb volt a pezsgőadó és a pezsgőfogyasztás után nem kellett luxusadót fizetni, körülbelül százezer üveg pezsgő fogyott Budapesten. Az idén jóval kevesebb fog elfogyni.

Jubilál a vásárcsarnok

Huszonöt esztendő Budapest közélelmezéséből

Huszonöt esztendővel ezelőtt már javában épült a Központi Vásárcsarnok, mignem annak ünnepélyes, gróf Bánffy Dezső miniszterelnök és Márkus József polgármester jelenlétében történt megnyitása 1897 február 16-ikán történt meg. A vásárcsarnokok tehát közelednek az első jubileumhoz, sajnos anélkül, hogy huszonöt esztendő alatt eljutottak volna a fejlődés ama fokára, amelyen a külföld hasonló intézményei ma állanak. Ennek is egyik legfőbb oka a háboru volt, amely megakadályozta a fővárost régebbi elhatározásában, hogy a vásárcsarnokokat kibővitteti, mert azok a Batthyány-téri kivételével mind tulzsufoltak.

Budapest első öt vásárcsarnoka annak idején tizenhárom millióból épült fel, de ebben benne foglaltatnak azok a jelentős összegek is, amelyeket a szükséges kisajátitásokra áldoztak, mert a közutereket — igen helyesen — meg akarták menteni. A vásárcsarnokok épitésének gondolata tulajdonképpen Matuska Alajos alpolgármestertől eredt. A dolog nem ment könnyen, a bizottságokban harcokat vivtak a gondolat ellen, majd meg pénz sem volt. Előbb kölcsönt kellett szerezni, hogy ki lehessen irni a nemzetközi pályázatot.

Érdekes, hogy mielőtt a vásárcsarnokokat megalkották volna, mintegy 10.000 házaló kereskedett élelmiszerrel, akik a hust kivéve, mindent árusitottak. A vásárcsarnok kiirtotta a házalókat, de egyben megszüntette a bizonytalan árhullámzást is, ami az elszórt, egymással összeköttetésben nem levő piacoknál természetes volt. De fontos volt a vásárcsarnok egészségi okokból is, mert az elszórt piacokon, a házalóknál mérő képtelenség volt az élelmiszereket lelkiismeretesen ellenőrizni.

A nemzetközi pályázaton csupa magyar épitész győzött, pedig nem lehet panaszkodni, hogy külföldiek valami kis számban vettek volna részt a nemes versenyben. A Központi Vásárcsarnok terveit Pecz Samu müépitész, müegyetemi tanár, a Hunyadi-téri és Hold-utcai csarnok terveit Cziegler Győző müegyetemi tanár és a Rákóczi-téri, Klauzál-téri, valamint a Batthyány-téri vásárcsarnokok terveit pedig a Fővárosi Mérnöki Hivatal készitette.

El kell még mondani azonban azt is, hogy a vásárcsarnok gondolatával huszonöt esztendő előtt nemcsak a városatyák, de maga a nagyközönség sem volt megbékélve. Nagy ellenzenvvel fogadták a városban mindenhol a fedett vásár gondolatát. A csarnok népszerüsége azonban hamarosan emelkedni kezdett és ma már teljesnek mondható.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7 órakor csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a
szenzációs májusi rekord müsor!
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

AMBRA
EGYESÜLT LIKŐRGYÁRAK ÉS GYÜMÖLCSLEPÁRÓLÓ R.T.
BUDAPEST
VII. ILKA-UTCA 25-27.
TELEFON:
JÓZSEF 22-44.

Monstre-választás a fővárosnál

339 állásra 2116 pályázó

Fekete lista készült a meg nem választhatókról

Idestova egy esztedeje, hogy megkezdődött a fővárosnál a nagy tisztujitás, amelyet az uj törvény értelmében *negyven nap alatt* kellett volna megejteni. Temérdek kinnal-bajjal most — egy év után! — jutottak el végre odáig, hogy az állások zöme, *háromszázharminckilenc állás,* még pedig azok az állások, amelyek *a tanács választása* alá esnek, betöltésre kerülnek. Régi tisztviselők *egy éve várnak immár* jogos előléptetésükre és a mai nehéz viszonyok között fizetésüknek azóta elmaradt többletével *ők fizetik meg a keserves árát* annak a sok veszekedésnek, személyi herce-hurcának, ami a közgyülési választásokat valóságos akadályversenyként elhuzta ugy, hogy csak most kerülhet sor a tanácsi választásokra. *Kétezeregyszáztizenhat fővárosi tisztviselő* van hónapok óta lázban s nem gondol egyáltalában másra, mint arra, hozzájut-e végre ahhoz a kis előléptetéshez, amelyért évek óta bőjtöl. Az állandó izgalom természetesen az adminisztrációs munka rovására ment s az izgalmat fokozza most az a hir, hogy ezuttal *a községi keresztény párt beleszól a tanácsi választásokba is,* amelyek eddig mégis többé-kevésbé az érdem és igazság jegyében folytak le.

Győzött a pártfegyelem

Mint minden téren, ugy a most betöltésre váró háromszázharminckilenc állásnál is, *a többségi párt vezérei azt követelik, hogy politikai szempontok legyenek az irányadók* s ezekre a tisztán adminisztrativ állásokra, amelyek legnagyobbrészt annyira jelentéktelenek, hogy igazán kivül állnak minden politikán, csak *a szerintük megbizható elemek* juthassának, vagyis olyanok, *akik közvetlenül, vagy összeköttetésük révén valamilyen nexusba tudtak jutni a községi keresztény párttal.* A tisztviselők százai, amint azelőtt, nyakra-főre bujták a különböző kerületi köröket és klikkvezéreket, ugy *antisambriroznak most már hónapok óta a keresztény községi párt portáján* s boldog az, ki az uj kurzus valamelyik alvezérét megkörnyékezhette s igy sikerült biztositania magának, hogy pályázata eredménnyel járjon.

Fekete lista és besugás

A tanács egyideig vitézül ellenállott annak, hogy függetlenségét és önállóságát a tanácsi választások megejtésénél feladja, most azonban ugy halljuk, mégis

győzedelmeskedett a többségi párt vezéreinek kérlelhetetlen parancsa és a tanács tagjai, akik egy-kettőnek kivételével maguk is a községi keresztény párt kötelékébe léptek, alávetették magukat a pártfegyelemnek, mely ha nem is irta elő nékik, hogy a megüresedett állásokra kiket válasszanak, de igenis előirta azt, hogy kiket nem szabad semmiesetre sem megválasztani. A keresztény községi párt vezetősége ugyanis fekete listát készitett azokról a tisztviselőkről, akik a betöltésre váró állásokra semmiesetre sem választhatók meg.

A fekete lista egybeállitásánál csak *egy elv* érvényesült következetesen, *a felekezetiség elve.* Egyébként szabad tere volt *a titkos besugásoknak,* tisztességtelen konkurenciának, amelyre a keserves kenyérharc számos tisztviselőt ráfanyalitott, akik érdemesebb vetélytársuktól ugy iparkodtak megszabadulni, hogy „destruktiv elemek" gyanánt sugták be őket. *A fekete lista legtöbb neve ilyen besugásoknak az eredménye.*

Ez a hátmögötti harc okozta, hogy a tanácsi választások kitüzése hetekkel elhuzódott. *Már a mult hónapban kellett volna* megtartani a választást és április végére elkészült az elnöki ügyosztály pontosan egybeállitott *kimutatása.* Az állásra pályázó tisztviselők erősen remélték, hogy május 1-ére meglesz a választás s igy már akkorra megkapják *a nagyobb fizetést s a velejáró nagyobb lakbérilletéket. De a fekete lista ekkor még nem volt készen s a tanács a választást elhalasztotta.* Most végre *e héten* mégis meglesz a választás, *pénteken vagy szombaton rendkivüli tanácsülés* fog dönteni a 339 megüresedett állás betöltéséről.

Állások és pályázók

Ide iktatjuk azoknak az állásoknak a jegyzékét, amelyek most betöltésre kerülnek s mindenütt jelezzük, hogy hányan pályáznak rájuk.

26	tanácsi fogalmazói állásra	91	pályázó,
6	árvaszéki „	29	„
1	ügyészi „	15	„
4	főmérnöki	19	„
13	mérnöki	29	„
2	műszaki főtiszti	27	„
1	műszaki tiszti	24	„
1	fertőtlenitő intézeti igazgatói	2	„
2	fertőtlenitő intézeti aligazgatói	2	„
3	osztályos fővegyészi	5	„
3	fővegyészi	6	„
3	vegyészi	6	„
1	könyvtári igazgatói	3	„
2	főkönyvtárosi	9	„
2	könyvtárosi	16	„
2	könyvtári felügyelői	13	„
7	könyvtári főtiszti	16	„
3	könyvtári tiszti	29	„
1	statisztikai fogalmazói	5	„
1	levéltári főtiszti	4	„
1	levéltári tiszti	6	„
2	közélelmezési főfelügyelői	18	„
4	közélelmez. felügyelői	24	„
23	közélelmezési tiszti	91	„
1	helyettes főszámvevői	12	„
2	számvevőségi főszámtanácsosi	31	„
7	számvevőségi számtanácsosi	51	„
13	számvevőségi főtiszti	41	„
17	számvevőségi tiszti	107	„
1	adóhivatali számtanácsosi	23	„
6	adóhivatali főtiszti	27	„
9	adóhivatali tiszti	69	„
2	végrehajtói főfelügyelői	15	„
5	végrehajtó felügyelői	34	„
6	végrehajtó főtiszti	26	„
9	végrehajtó tiszti	71	„
1	pénztári igazgatói	2	„
2	pénztári aligazgatói	9	„
2	főpénztárosi	11	„
5	pénztárosi	13	„
8	pénztári tiszti	58	„
1	tüzoltó segédtiszti	6	„
1	köztisztasági főtiszti	5	„
3	köztisztasági tiszti	23	„
1	gazdasági főtiszti	21	„
7	segédhiv. főigazgatói	59	„
10	segédhiv. igazgatói	144	„
23	kezelőfőtiszti	145	„
40	kezelőtiszti	299	„
3	kezelőnői	150	„
2	nyomdai főfelügyelői	6	„
2	nyomdai felügyelői	8	„
3	nyomdai főtiszti	18	„
3	nyomdai tiszti	24	„
17	gépészi	48	„
1	kórházi főfelügyelői	7	„
1	kórházi felügyelői	15	„
8	kórházi főtiszti	20	„
3	kórházi tiszti	29	„
összesen *339*	*állásra*	*2116*	*pályázó.*

Protekciós tisztviselők

Ezenkivül üresedésben van már *egy ujabb tanácsjegyzői* állás is *Bunyitay* Sándor tanácsjegyző elhalálozása folytán, de ez már ismét csak a közgyülés utján kerülhet betöltésre. A fogalmazók körében már most is elkeseredéssel tárgyalják, hogy *ehhez a tanácsjegyzői álláshoz sem fognak hozzájutni a soronlevő* fogalmazók, akik közül *Rimanóczy, Homolyay, Morvay, Remete és Bódy* fogalmazók állnak elsőhelyen, hanem ismét *két protekciós tisztviselő* nyomult előtérbe, *Nyékhegyi* István és dr. *Kégl* Elemér, akik még csak ideiglenes fogalmazók, de családi összeköttetésük révén számithatnak az egész fogalmazói kar elmellőzésével a kivételes előléptetésre. Ez azonban, mint emlitettük, ma még nem aktuális, mert most a tanácsi választások vannak soron.

A hivatalos rangsor mellőzése

A huszonhat tanácsi fogalmazói állásra, mint a fenti jegyzékből kitünik, kilencvenegy fővárosi tisztviselő pályázik. Az érdekeltek körében aggodalommal várják, *miként fog érvényesülni a fekete lista és miként fogja a választás feldulni a hivatalos rangsort,* melynek élén dr. *Turcsányi* Elek áll tiz évi szolgálattal. Érdekes, hogy a kilencvenegy pályázó között mindössze öt zsidó van, akik mind hét évnél hosszabb szolgálati idővel rendelkeznek.

Erős harc folyik a *könyvtári igazgatói* állás betöltése körül. Három pályázó van. Dr. *Kremmer* Dezső főkönyvtáros, aki most a könyvtár tényleges vezetője és 12 év óta szolgál. Vele szemben azonban magas *protekció alapján dr. Krisztics Sándor könyvtáros megválasztásáról van komolyan szó,* akinek csak 8 év a szolgálati ideje. Pályázik még a könyvtári igazgatói állásra dr. *Dézsi* Lajos kolozsvári egyetemi rendes tanár is.

Általában megjegyezzük, hogy az egyes állásokra *igen sok az idegen pályázó,* akik *javarészt a menekült tisztviselők köréből* kerülnek ki.

A nagyobb állások között szerepel még *a fertőtlenitő intézeti igazgató* állásának betöltése, amelyre valószinüleg a mai ideiglenes vezetőt, dr. *Hammer* Dezső tisztiorvost fogják megválasztani.

Betöltésre vár *a helyettes főszámvevői* állás, amely körül *nagy marakodás* folyik a főszámtanácsosok között. Itt is *az fog győzni, aki jobb összeköttetésekkel* rendelkezik. Érdekes, hogy *Kornay* István számtanácsos, aki a kurzus egyik kegyeltje és *a főszámvevői állásra is komoly jelöltként szerepelt,* nem pályázott a helyettesi állásra, hanem *csupán egy főszámtanácsosi* állásra adta be pályázatát.

A *pénztári igazgatói* állásra *Dingha* Árpád és *Kauser* Róbert aligazgatók pályáztak. Mind a kettő érdemes, régi tisztviselő. Mig *a két pénztári aligazgatói* állás pályázói között szerepel *Pogány* Zsigmond főpénztáros, aki *csak tavaly lett* főpénztáros, de akinek az az érdeme, hogy *titkára a keresztény községi pártnak* s *igy az egyik aligazgatói állásra neki van a legtöbb sánsza.* Eleinte népjóléti központi igazgatónak akarták megtenni, de amikor kitünt, hogy erre az állásra nincs meg a törvényes minősitése és hogy ez az állás különben sem valami kényelmes sinecura, áthelyeztette magát a lóhusüzemhez, hogy most aztán „a többségi párt körül szerzett érdemei elismeréseül" a pénztári aligazgatói állásba beevezzen.

3 kezelőnői állásra 150 pályázó

A mostani monstreválasztás erősen megmozgatta a *városházi női tisztviselői kart. Három kezelőnői állás* kerül betöltésre és *150 városházi hölgy pályázik rá,* mindegyik állásra jut tehát 50 pályázó. Itt folyik a legerősebb munka és természetesen, nőkről lévén szó, itt zajlik legerősebben az izgalom is, a titkos és nem titkos besugásoknak és pártfogásoknak itt van a legnagyobb keletje.

A nemzeti szövetség kudarca

Jellemző *a fővárosi alkalmazottak nemzeti szövetségének szerepe* a választások körül. Jellemző azért, mert a nemzeti szövetségnek *egyáltalán semmi szerepe* nincs bennük. Amig nagy állásokról, tanácsnoki, főjegyzői, jegyzői állásokról volt szó, a nemzeti szövetség bezzeg erősen igyekezett érvényesiteni testületi erejét, természetesen *azoknak az érdekében, akik a szövetség élére tolták fel magukat és akik a kistisztviselők ezreivel igyekeztek a maguk sulytalan egyéniségének sulyt és jelentőséget biztositani.* Most azonban, hogy a szövetség vezetői elérték azt, amit elérhettek, — *Lobmayer* Jenő dr. tanácsnok lett, egyik titkára pedig tanácsjegyző, — a kurzusnak ezek a korifeusai *visszavonultak* már a szövetség éléről és *nem törődnek a kistisztviselők választási harcával.*

De a szövetség tagjai is ugylátszik észretértek, belátták, hogy ők csak arra jók, hogy a vezetők az ő hátukon érvényesüljenek, — igy

aztán *a szövetség tagjai körében is meglehetős szertezüllés* mutatkozik, *a kari érdekek egységét semmiféle összetartás nem szolgálja,* ennek pedig az az eredménye, hogy *a választásoknál bátran lehet követni* az igazság és érdem rovására *a politikai szempontok* szolgálatát, *nyugodtan lehet készíteni fekete listákat; — senki sincs, aki a szegény tisztviselők igazát, a kari összetartás és a testületi elv alapján megvédelmezze. Legkevésbé várható ez a nemzeti szövetségtől,* amelynek erre *se ereje, se hatalma, de még szándéka sincs,* hiszen *a tagok körében annyira elfajult már az elégületlenség, hogy* míg a régi vezetők még játszva érvényesültek a többiek hátán, addig *a mostani vezető, Márkus József tanácsjegyző maga is a kíméletlen konkurrenciának egyik támadottja,* annyira, hogy elkedvetlenedve, az elnöki ügyosztályból már valami nyugalmas anyakönyvvezetői állásba kívánkozik.

Átkutatják a régiség-kereskedéseket

Hamisitott Benczur-, Mednyánszky- és Munkácsy-képek kerültek forgalomba — Hetven feljelentés a főkapitányságon

A budapesti főkapitányság hetek óta nagyszabásu bűnügyben nyomoz, amelynek részletei szigoruan fogják érinteni a főváros egyik kereskedő csoportját, a régiség-, kép- és műkereskedőket. Az első feljelentés, amely a bűnügyet megindította, Bécsből származik, ahol egy A. *Wilheim* nevü bécsi cég feljelentést tett a bécsi rendőrfőnökségen és panaszában azt mondta, hogy hét magyar hires képet vásárolt, három Mednyánszkyt, két Paál-t, két Munkácsy-skizzet és ezeket a képeket részint bécsi, részint külföldi vevőinek adta tovább. A képekről néhány hónap mulva kiderült, hogy azok egytől-egyig hamisitványok, másolatok és a művészek hamisitott kézjegyeivel vannak ellátva. Egy állitólagos képügynök, akinek azóta nem tudott nyomára akadni a bécsi kereskedő, azzal hozta hozzá a hamisitványokat, hogy azok egy előkelő magyar arisztokrata gyüjteményéből származnak, aki pénzügyi zavarokkal küzd és azért kénytelen a képeken, ha kell, potom áron is tuladni.

Ennek a feljelentésnek alapján a bécsi rendőrség a nyomozás lefolytatására a budapesti rendőrséget kérte meg, ahová az utóbbi hetekben rengeteg hasonló feljelentés érkezett képekkel és egyéb állitólagos antik értékekkel való csalásokkal kapcsolatban.

A feljelentéseket dr. *Hegyi* rendőrkapitányra szignálták, aki *Munkácsi* Arthur detektivfőfelügyelővel kezdte meg a nyomozást a nagyarányu kép- és régiség-hamisitási ügyben.

A nyomozás eddigi folyamán már megállapitották azt, hogy nagyon sok régiségkereskedőcég raktárában rengeteg ilyen hamisitvány van összezsufolva amelyeknek a származását akarja előbb a rendőrség megállapitani, mert ezzel egyszerre tisztázódni fog a hamisitványok forgalomba kerülésének egész története.

Hetven esetben történt feljelentés, hogy hamisitványokat leginkább házaló ügynököktől vásároltak előkelő budapesti műgyüjtők és mind a hetven esetben a bécsihez hasonló mese volt az ügynök rábeszélése. Volt olyan, aki az Eszterházy-hercegek titkos gyüjteményének kiárusitásáról beszélt, volt, aki a Széchenyi-grófok műkincseként tüntette fel az eladott képet és műtárgyakat, de legalább 15 visszaélést követtek el azon a cimen, hogy Károlyi Mihály hozzátartozói adják el a képeket, mert a birtokok zár alá vétele miatt más uton nem tudnak pénzt juttatni Károlyi Mihálynénak. A vásárlók és igy egyben a feljelentők is leginkább kereskedők, tőzsdések, de akad közöttük néhány műgyüjtő is, akiket ugy látszik az állandóan emlegetett előkelő nevek tévesztettek meg. A képek között több Munkácsynak tulajdonitott rajz és vázlat van, amelyeknek eredetije tényleg Munkácsyé, de ezek csak silány másolatok az eredeti vázlatokról. Van két Benczur-hamisitvány is, amelyeknek ügyében a vizsgálat folyik. Az egyik egy politikus portréja, a másik pedig a hires, Erzsébet királyné képéhez készült vázlat. Mind a kettőről megállapitást nyert, hogy szintén csak gyenge másolataik az eredetieknek. Az egész másolaton a legjobban Benczur aláirása sikerült.

Hogy a rendőrség nyomozása minél előbb eredményesen befejeződhessék, információink szerint egy bizottság szakértőkkel együtt végig fogja járni Budapest valamennyi műkereskedőjének üzletét. Ha a műkereskedőknél ilyen hamisitványokat találnak, informálódni fognak, ki honnan és kitől szerezte a hamisitványokat és igy remélik, hogy sikerülni fog a valószinüleg szervezetten dolgozó hamisitóbandának a nyomára akadni.

Értesülésünk szerint külön érdekessége a rendőri nyomozásnak, hogy nemcsak magánosokat csaptak be a hamisitványok ügynökei, hanem a feljelentők között szerepel néhány fővárosi közintézmény is, továbbá két nagyon előkelő budapesti klub. Az egyiknek egy skót, 14. századbeli — természetesen hamis vitrinát, a másiknak pedig egy Szinnyei-Merse képet adtak el, amely szintén hamisitvány.

Azt azonban, hogy a főváros közintézményei közül melyeket csapták be a hamisitványokkal, a rendőri nyomozás a legszigorubban titkolja.

Események

Tovább emelnek rendületlenül. Puceráról, vizdijról, lakásrendeletről és hasonló témákról vitatkoztak a legutóbbi közgyülésen. Amint tehát látható, csupa zsebbe vágó kérdésről tanácskoztak. Legnagyobb vitát provokált és legnagyobb türelmetlenséget váltott ki a vizdijemelés. Arról volt szó, hogy a szén megdrágult, a vizmüvek számadásában 75 millió korona deficit támadt, mire a tanács gondolt merészet és nagyot és azt proponálta, hogy a közgyülés az üzemek vizfogyasztását drágitsa meg háromszáz percenttel. Ez pedig azt jelenti, hogy egy köbméter viz, amely ma két koronába kerül, ha gyár, üzem, kávéház, bolt fogyasztja, akkor nem két koronába kerül, hanem nyolcba. Két városatya: Fayer Sándor és dr. Fábián Béla figyelmeztette a közgyülést, hogy ez az emelés, amely csupán csak az ipart és a kereskedelmet sujtja: egyrészt igazságtalan, másrészt pedig nagyon alkalmas rá, hogy még jobban tönkretegye az ipart és kereskedelmet. Fayer Sándor igen helyesen rámutatott arra, hogy ez a kis árdrágitás, ez a kis vizdijemelés egy közepes mosódában százezer koronát tesz ki évenkint. Egy gyárüzemben, vegyi üzemben, vagy téglagyárban pedig egy millió koronára rug egy esztendőben a felemelt vizdij. Az Egyesült Tégla- és Cementgyár Részvénytársaság például kikalkulálta, hogy a mérlegét kerek egy millió koronával terhelné meg a felemelt vizdij. Ezzel szemben a vizvezetéki ügyosztály előterjesztésében azt állitja, hogy a 8 koronára felemelt vizdij nem is olyan veszedelmes, mint látszik. A szálloda-szobáknál például 3 fillértől 1 korona 20 fillérig, a szikviz 2 fillértől 8 fillérig, a kávéház vendégenkint 3—4 fillérrel, a vendéglő 10—17 fillérrel drágul. A mosódáknál a vizdij megdrágitása — mondja az előterjesztés — egyáltalában nem játszik szerepet, mert egy gallérmosásért 3 koronát, egy pár kézelő mosásáért 5 koronát és egy ingért 20 koronát fizettetnek és igy nem számit a vizdij emelése. Fayer Sándor csak azt nem érti, hogy ha igy áll a dolog, akkor miért csak 8 koronára és miért nem 80 koronára emelik a vizdijat? Joanovich Pál Fayer Sándor okfejtésére azt feleli, hogy ha a 2 koronás vizdijból egy gallérra 5 fillér esik, akkor a 8 koronás vizdijból 20 fillér fog esni és ezt a 20 fillért a gallér 3 koronás pucolási költsége még mindig nagyszerüen megbirja. És ha egy fehérnemütisztitó intézet évi vizdijkiadása százezer korona, akkor annak a puceráinak olyan nagy a forgalma, hogy elbirja a százezer koronás vizdijat. Girem-gorem, a vége az lett a vitának, hogy a közgyülés elhatározta, hogy az üzemi viz diját két koronáról nyolc koronára emeli föl. Ezután parázs vita következett a lakásrendeletről; a vitából azonban nem támadt semmi épületes dolog. A lakáskérdéssel egyáltalában nincs szerencséje a főváros közgyülésének. Mindig megkésik. Most is megkésett. A városházán akkor kezdtek foglalkozni a házbéremeléssel, amikor a belügyminiszterium rég elkészült a házbéremelő rendelettel. A háziurak azóta már föl is emelték a házbért, de azért a közgyülés termében még máig is vitatkoznak, még pedig arról vitatkoznak, hogy „ki az oka, hogy elkéstek". A publikum, amelynek a magasabb házbért, a magasabb közüzemi pótlékot, a magasabb liftüzemi járulékot stb. kell fizetnie, meg lesz nyugtatva, ha megtudja, hogy „ki az oka?"

Uj felső leányiskola. Szekeres Margit, az Andrássy-uti leányiskola kiváló tanárnője, V., Kálmán-utca 22. szám alatt felső leányiskolát nyit. Minthogy az állami, községi és felekezeti leány-középiskolák az odaforduló tanulók nagy száma miatt kivétel nélkül tulzsufoltak, az uj magánintézet a közérdeket szolgálja, különösen akkor, ha annak vezetése Szekeres Margit, a jeles pedagógus kezében van. Beiratkozásra jelentkezhetnek oly tanulók, akik az elemi iskola IV. osztályát, vagy a leány-középiskola, polgári iskola I., II., III. osztályát végzik. Az intézetben a tanulók iskolai feladatukat délutánonként szakszerü felügyelet mellett végezhetik, magántanulók pedig a gimnázium V. osztályu vizsgálatára kiváló tanárok vezetése mellett előkészülhetnek. A tanulók felvételére nézve tájékoztatással szolgál minden hétfőn, csütörtökön, szombaton délután 3-tól 6 óráig Honvéd-utca 16., IV. emelet, 12. sz. a. lakásán Szekeres Margit, az intézet tulajdonosa.

Elhunyt ujságiró. Hajnal István, a Ferenc József-rend lovagkeresztjének tulajdonosa, a Fővárosi Közlöny cimü hivatalos lap megalapitója és volt felelős szerkesztője, a Magyar Földhitelintézet ny. főtisztviselője 68 éves korában elhunyt. Hajnal István nesztora volt a kommunális laptudósitóknak, mintaképe a lelkiismeretes, becsületes ujságirónak. Legutóbb az „Alkotmány"-nál dolgozott.

Bazalt- és trachit-zuzottkő szállitása. Budapest tanácsa nyilvános versenytárgyalást hirdet a főváros részére 1921. évben szükséges 1800 m³ bazalt zuzottkő, 200 m³ bazalt zuzalék, 8800 m³ trachit-zuzottkő és 900 m³ zuzott mészkő szállitására. A szabályszerüen kiállitott ajánlatokat 1921 május 27-én délelőtt 11 óráig kell a tanácsi II. ügyosztályba (Központi városház II. em. 297. sz.) benyujtani.

A Corso-mozgóban Gunnar Tolnaes parádés alakitásában, a „Prometheus"-ban gyönyörködhet a közönség. Egész héten mindkét rész egy előadás keretében kerül bemutatásra.

Budai Szinkör e heti műsora. Szerda: Leányvásár. Csütörtök: Hejehuja báró. Péntek: A vasgyáros. Szombat: Tatárjárás. Vasárnap délután: Debrecenbe kéne menni; este: Pillangó főhadnagy.

„Big-Bill-Barry" a Royal-Apollóban és az Omniában. Az utóévad eddigi legnagyobb filmeseménye, a „Big-Bill-Barry" került e héten szinre a Royal-Apollóban és az Omniában. Három héten át az izgalmas és hajmeresztő artistabravurok, lovaskalandok és ismeretlen trükkök kifogyhatatlan sorozata lesz a film cselekménye és a főszerepekben két utolérhetetlenül ügyes artista, Edith Johnson és William Duncan (utóbbit már jól ismeri a közönség) excellál. Az első résznek „Az arany menyasszony" a cime. Megelőzi a darabot egy pompás amerikai burleszk. Az előadások egyformán, ugy a Royal-Apollóban, mint az Omniában 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

„A fehér páva" az Omniában és a Tivoliban. Németország idei filmtermelésének egyik legnagyobb sikert elért darabja, „A fehér páva", amelyet E. A. Dupont rendezett és amelynek főszerepeit a kitünő Hans Mierendorf és a népszerü Brit Hegesa, a berlini Hofoper prima-balerinája játszák. Az Omniában a „Big-Bill-Barry" előtt kerül szinre a film, a Tivoliban pedig elsőrangu burleszkek egészitik ki a kitünő német drámát. Az előadások a Tivoliban köznapokon 5, ¾7 és ½9 órakor, vasárnapon és ünnepnapokon 4, ¾6, ½8 és 9 órakor kezdődnek.

Mozgókép-Otthon. A Mozgókép-Otthon uj nagy amerikai müsora pünkösdi premiérjén két nagyszerü ujdonságot hozott. „A vadmacskában" (5 felv.) a szépségéről és müvészetéről egyaránt hires Priscilla Dean nagyszerü alakitásával, azután a „Fehér dáma" (5 felv.) cimü amerikai erkölcsregény a bájos Louise Lovely főszereplésével és érdekfeszitő tartalmával ragadta el a közönséget. (5, 7, 9.)

AUTOTAXI
bármely időpontban bárhova
telefonon rendelhető,
mert utcai telefonberendezésünk utján a legközelebbi állomásról azonnal küldhetünk autotaxit. Hatósági viteldijszabás.
Telefon: AUTOTAXI

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

A magyar ipar ünnepe

A Budapesti Keleti Vásár sikere

Néhány nap előtt Horthy Miklós kormányzó jelenlétében nagy ünnepségek között nyilt meg a Keleti Vásár ezidei tárlata, amely a kiállitók mintegy nyolcszázra szaporodott számával és a kiállitott ipari termékek gazdagságával messze túlszárnyalja az előző évi kiállitásokat. A megnyitás óta nagy tömegekben zarándokol a közönség az árumintavásárra, amely tanusága a szomszédos államok fölött aratott kulturfölényünknek, amiről különben teljes elismeréssel nyilatkoznak az idegen követségek és azok a külföldi érdekkörök, akik a kiállitást váratlanul nagy számban látogatják. Bizvást állithatjuk és ezt már a rövid néhány nap alatt is tapasztalhattuk, hogy a kiállitásnak páratlan erkölcsi sikere van, amelynek gazdasági kihatása a jövőre szinte felbecsülhetetlen előnyt biztosit a magyar iparnak. És ennél a sikernél teljes elismeréssel kell adóznunk a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara vezetőségének, élén Belatiny Artur elnökkel, akik teljes odaadással fáradoztak a nagy mű létrehozásán, de különösen ki kell emelnünk Kármán Aladár igazgató ügybuzgóságát, nagyszerü agilitását és kiváló szaktudását, amely méltóan tükröződik vissza a kiállitás pompás rendezésén és óriási arányaiban.

Lapunk keretei nem engedik meg, hogy az összes kiállitókról részletesen beszámoljunk, néhány kiválóbb tárlatról azonban mégis szükségesnek tartjuk alább megemlékezni:

A Különleges Épitési és Faipari Részvénytársaság, miként az őszi vásáron, ugy az idén is kellemes feltünést keltett sokoldalu üzemének pompás gyártmányaival. A bemutatott saját gyorsrendszerében készült mintaház szerint három hét alatt készithetők lakóházak, barakkok, gazdasági épületek stb. Az ország egyik legtökéletesebben berendezett famegmunkáló, épületasztalos-, tömegbutor- és műbutorüzeméből a kiállitott pompás minták szerint valóban kifogástalan gyártmányok kerülnek forgalomba. Ugyanez mondható a kiválóan izléses és gondos kivitelben készült Stiller Arthur-féle jégszekrényekre, ugyszintén a különböző tipusu baromfikeltetőgépekre is, melyeket Magyarországon egyedül készit. A vasüzem gondos és preciz munkájáról tanuságot tesz a „Corvin Mozgóképszinház" vasszerkezetének modellje, melynek minden egyes alkatrésze teljesen fedi a pontosan tizszer nagyobb kiviteli szerkezetet. A kormányzó ur Őfőméltósága legmagasabb megelégedését fejezte ki a látottak felett és megszólitásával tüntette ki Szentgáli és Eötvös igazgatókat.

A Ganz és Társa Danubius cég, mely tavaly iskolát csinált „Plain air" kiállitásával, most még impozánsabban mutatja be gyártmányainak egy részét. Üzemben látunk itt egyet a világhirü hengerszékekből, tetőcserépgyártó gépet, szállitható kötörőt, cséplőgépet, bolgár kertöntöző- és egyéb szivattyukat, faapritógépet, továbbá egy kis pavillonban elhelyezett villamtelepet, benzinmotorral hajtva. A fedett csarnokban levő csinos hajógép, továbbá a turbinaszivattyuk és szerelvények, valamint a fényképekben bemutatott hajók, daruk, automobilok, vasuti kocsik és a szabadban kiállitott négyüléses regatta csónak, némi tájékozást nyujtanak eme kiváló gyárunk óriási teljesitőképességéről.

A Neuschlosz-Lichtig Repülőgépgyár és Faipar R.-T. ismét tanuságot tett arra törekvéséről, hogy mindennemü faáru-cikkekben fölöslegessé tegye a behozatalt. Gyártmányainak minősége és formái versenyeznek a forgalomban levő hasonnemü termékekkel. Ez tette lehetővé a vállalatnak, hogy gyártmányaival a világpiacon jelentős szerepet biztositson magának.

Kraszner József cementárugyár r.-t. (Kerepesi-út 67. Telefon: József 52-72) általános feltünést keltett üveggel bélelt kicsinyitett méretü vasbetonhordók kiállitásával, amelyeket a gyár vezetett be Magyarországon és az első volt, aki gyártásukkal itthon foglalkozott. Főként vidéken folynak a cég ilynemü épitkezései, melyek a külföldiekkel minden tekintetben versenyeznek. A kormányzó a vásáron végzett körsétája során a Kraszner-cég kiállitását is megtekintette és különösen a cég cementcserepei, csövei és más elsőrangu cementárugyártmányai nyerték meg tetszését. A Keleti Vásár közönsége és a szakértők is nagy érdeklődéssel látogatják a gyár kiállitását, mely a magyar iparnak ujból csak barátot fog szerezni ugy otthon, mint külföldön.

A Magyar Általános Gépgyár r.-t., hazánknak legnagyobb, kizárólag autók és gyorsjárásu benzinmotorok gyártására berendezett gyárvállalata, egy 10 HP kis autót, egy 6 HP motorszerelvényt, mely által mindenféle mezei vasut motorikus üzemre átalakitható és egy csónakmotort állit ki. A gyár a világhirü Austro-Daimler és Puch koncernnel szoros müszaki kapcsolatban áll és ezen közösség alapján nevezett gyáraknak igen érdekes gyártmányait is kiállitja, ugymint a kiváló 25 HP Austro-Daimler és Puch typusokat, valamint az ismert Puch-Excelsior motorekét, kerékpárokat, stb.

Első Magyar Acél- és Szerszámárugyár (Bartusek Károly, V., Berzenczey-utca 30). Ez az 1859-ben alapitott cég, amely nemrég költözött uj gyárhelyiségébe, minden faipari szerszámot: gyalukéseket, furókat, marókat, keret- és körfürészeket, valamint fémipari szerszámokat, lemezolló-késeket, körkéseket és fém-, fa-, papir-, dohány- és husipari-késeket gyárt legtökéletesebb kivitelben. Gyártmányai, amelyek évtizedek óta minőségük és kivitelüknél fogva első helyet foglalnak el, már régen nemcsak hazánkban, hanem a külföldön is nagy keresletnek örvendenek. A Keleti Árumintavásáron a kormányzó nagy érdeklődéssel hallgatta Bartusek Károlynak, a gyár tulajdonosának szakszerü magyarázatait.

A Keleti Vásár élelmiszerosztályán a legnagyobb sikert aratta az **Excelsior Csemege-Konzervgyár** izléses kiállitása. A gyár, mely eddig kizárólag külföldön képviselte a magyar ipart és ott nagy közkedveltségnek is örvend, csak dicsőséget szerzett a magyar névnek. Az Excelsior csemege-konzervek nagy sikerének titka, hogy kizárólag tiszta nyersanyagból készülnek. Cikkei: Libamájpástétom, krém, hus- és vadkonzervek, valamint gyümölcs-jam, marmelade és kompótok. Készitményeinek kiváló minőségével, valamint izléses kiállitásával a legnagyobb sikert aratta. A sátrat diszitő zászlók azon országokat jelképezik, ahova a még aránylag fiatal cég már is exportálja kiváló gyártmányait és mindenütt dicsőséget szerez a magyar iparnak.

A Lori Művészeti Játékárugyár R.-T. a vásáron meglepte a közönséget gyönyörü kivitelü szabadalmazott játékszereivel, melyekkel még a külföld sem veheti föl a versenyt, oly bámulatosan és izlésesen vannak elkészitve. A kormányzó ur őfőméltósága a cég igazgatójának, Laszgallner Oszkár tanárnak teljes elismerését fejezte ki a látottak fölött.

Hirmann Ferenc fémöntőde és rézárugyár (VI., Váci-ut 117—119) ugy mint eddig minden kiállitáson, a Keleti Árumintavásáron is feltünést kelt tökéletes munkát képviselő gyártmányaival. A Hirmann fémöntőde és rézárugyár, mely főleg viz-, gőz- és légszesz-, valamint fürdő- és egyéb egészségügyi berendezéseket és mindenfajta fém- és rézgyártmányokat állit elő, évek sora óta nemcsak a belföldi, de a külföldi piacon is nevet vivott ki magának és gyártmányai a legkeresettebbek.

Az autószindikátus a raktáron levő különféle kocsitipusokból egy Fiat IV. teherautót és egy Ford-személykocsit állitott ki, amelyek a magyar nagy- és kisipari autójavitó-mühelyek és a magyar autófelszerelési ipar kitünő munkáját dicsérik és mint ilyenek általános tetszést keltettek.

Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyár r.-t. (Ujpest) gyönyörü, gazdag gyüjteményt állitott ki az általa gyártott föld — szépitett — vegyifestékekből és ólomfehérből. Kiállitotta azonkivül világhirü, nem mérgező fertőtlenitő szerét, a Lysoformot. A társaság megalapitóját, vezérigazgatóját, dr. Keleti Kornélt a kormányzó megszólitásával tüntette ki és megelégedését fejezte ki.

Az **Első Magyar Katonai Fémárugyár r.-t.** (VIII., Futó-utca 15. Alapitva 1816.) speciális szerszám-, katonai, polgári, egyházi, ipari, gazdasági fémárugyártmányai és az országos Apponyi-ünnepélyre készült művészi Apponyi-jelvényei feltünést keltettek. A kormányzó Morvay Zsigmond dr. ny. főispán, elnöknek és Pártos Szilárd dr. vezérigazgatónak meleg elismerését nyilvánitotta.

Azon kevés külföldi cég között, akik a Keleti Vásáron áruikat bemutatták, csaknem első helyet foglal el **Hobé, Damase és Tsa R.-T.** (VI., Lomb-utca 11.) francia cégnek kiállitása. Amint ismeretes, a cég francia módszer szerint gyártja Budapesten a legkülönfélébb és a legizletesebb likőröket és ma, amidőn ugyszólván teljesen el vagyunk zárva a külföldről érkező likőrgyártmányok elől, örömmel látta a kiállitást látogató közönség, hogy a Hobé-gyártmányok Magyarországon mily változatos és elsőrangu minőségben szerepelnek a kiállitáson.

Klein és Fia finom pipereszappan- és illatszergyár (Budapest, VII., Dob-utca 13) fehér diszsátorban állitotta ki régi hirnevü gyártmányait, finom piperecikkeit, melyek még békeminőségüek. Kozmetikai szerei, gyógyszappanai és parfümjei ugy belföldön, mint külföldön legjobb bevezetett márkák gyanánt szerepelnek. A kormányzó teljes elismerését fejezte ki a cégnek.

Kappelmayer József vegyi gyárak berendezése (X., Hölgy-utca 3) által kiállitott gépeket a bizottság nagy érdeklődéssel tekintette meg. A cég gyártmányai: az e szakmába vágó teljes gyárak berendezése, továbbá vacuum és vacuum-lepároló készülékek, parfüm, illóolaj, esszenciák, likőrök lepárolására. Saját szerkesztése szerint való átalakitásokat a legmodernebb és legtartósabb gőzüzemre vállal el.

A The Baeder's Parfumery Co. Limited Ujpest (Erzsébet-utca 2—4) gyártmányainak kiállitása valóban meglepő. A cég kiváló illatszer és kozmetikai, valamint pipereszappan-készitményei minőség és adjusztálás tekintetében ugy a belföldön, mint a külföldön is nagy kelendőségnek örvendenek.

Haverland Antal felvonógépgyára Budapest, VIII., Nap-utca 22. Telefon: József 29-66. Az árumintavásár keretében bemutatott egy kombinált univerzális gombkormányzásu „Express" liftet és ennek tartozékait elsőrangu kivitelben. A gyár, mely 1898-ban alapittatott, eddig már több ezer különféle rendszerü felvonót szállitott, melyek állandóan zavartalanul müködnek. A kormányzó ur őfőméltósága nagy megelégedésének adott kifejezést a látottakon.

Általános feltünést keltettek **Fleischmann Gyula** mérnök, budapesti gyáros (központi iroda Budapest, VII., István-út 7) által kiállitott főzelék- és gyümölcskonzervgyártás céljait szolgáló megmunkáló berendezések. Olyan közszükségleti cikkek, melyek nemcsak konzervgyárakban, hanem nagyobb gazdaságokban és háztartásokban is feltétlenül szükségesek. Egyszerü és könnyen kezelhető, kifogástalan szerkezetük teszi legjobban érthetővé azon tényt, hogy a külföldi hasongyártmányokkal szemben is e cég készitményeit előnyben részesitik. Különösen feltünést keltettek a legujabb paszirozógépek, közöttük ama „Flesula" pótrészek, amelyek segélyével minden husvágógép átalakitható paszirozógéppé. Ezen ötletes gép a konyhafölszerelések terén régen várt és a gazdaaszonyok részéről örömmel fogadott, minden jobb háztartásban nélkülözhetetlen segédeszköz, amely állandóan szükséges. Rendkivül ötletes volt még a „Flesula" védőpánt, amely kétszárnyu ajtókat betörés ellen biztosit. Őfőméltósága élénk érdeklődéssel kisérte Fleischmann Gyula mérnök, cégfőnök magyarázatát, kinek elismerését fejezte ki.

A TŐKE

Fónagy, Stead, Schiffer

Külföldre vándorló milliárdok

A toll remeg a kezünkben, amikor leirjuk a végzetes szavakat: Fónagy Aladár levelét megirta, amelyben lemond a Magyar-Olasz Bank alelnöki állásáról, sőt kilép a bank igazgatóságából is. Mély gyásza az a magyar közgazdasági életnek, amelynek rettenetes kihatásai csak a jövőben fognak ólomsulylyal reánk nehezedni. Borzalmas még csak elképzelni is, hogy ezentul nélkülözni fogjuk Fónagy Aladár világitó szellemét, hatalmas teremtő erejét, utólérhetetlen ötletességét, páratlan pénzügyi és kereskedelmi szaktudását. A nagy csapást megadással kell elviselnünk, bár a most már megváltoztathatatlan eseményért szemrehányás is illethet bennünket. Mert ha csak kevéssé is előrelátók lettünk volna, Fónagy Aladárt sohse veszitjük el. Igaz ugyan, hogy Fónagy remekbe készült alkotása, a Foresta révén milliárdok vándoroltak ki az országból, de ha a milliárdok már elusztak, arra kellett volna törekednünk, hogy legalább a nagy mű alkotóját megmentsük a hazai közgazdaság számára. Késői bánat, amely most megrezgeti szivünket, de bátran állitjuk, hogy Fónagy Aladárt sikerült volna tovább is odaláncolni a magyar közgazdasághoz, amelyhez már csak merész ivben felszárnyaló pályafutásának az emlékei füzik. Kaleidoszkopszerüen elvonul előttünk a Fabank tizéves multja, egy millióról hetven millióra gyarapodott alaptőkéje, papirjainak a börzét irányitó árfolyamhullámzása, érdekeltsége harmincnál több vállalatnál és betetőzése e szép karriérnek: az utolsó közgyülés, amelyen Fónagy oldalán Castiglioni elnökölt, aki nemes egyszerüséggel állapitotta meg: „Kein Widerspruch — angenommen!" Vagyis a közgyülés részvényeseinek nem lévén ellenvetésük, a Fabank beolvadt a Forestába, amely aztán elvitte hires Majland városába a magyar milliárdokat. E remek tranzakció körül Fónagy Aladár érdemeit elvitatni nem lehet és bünös könnyelmüség, hogy nem nyujtottunk neki további alkalmat sikeres müködésének folytatására. Némi kisérlet ugyan történt ezirányban, amikor az Országos Fatermelő részvénytársaság alelnökké választotta. A hatás szinte pillanatok alatt megnyilvánult és a Fónagy név varázsa leginkább a vállalat papirjainak kurzusán ütközött ki, amelyek rövid néhány nap alatt 3500 koronáról 900 (kilencszáz) koronára szöktek föl. De hát miért nem ragadták meg az alkalmat a többi vállalatok is, hogy e nagy férfiu zsenialitását a maguk részére lekössék. Az utóbbi hetekben álladóan itt járt közöttünk, Hartenstein Jenőnek, az uj Fabanknak, a Lloydbanknak csak a kezüket kellett volna kinyujtani és Fónagy Aladár örökre a mienk marad. Most vége! Elment és utána pótolhatatlan ür támadt. Fónagy Aladárral 500 millió magyar korona telepedik le Bécs városában, félmilliárd magyar korona, amely vagyonváltság helyett függ mutat Hegedüs Loránt felé. A magyar koronák a Neue Wiener Bankot gyarapitják, amelynek Fónagy Aladár főrészvényese és elnöke lett.

Mint Missa hajóskapitány nyilatkozatából olvasni méltóztatott, Stead ezredes ur nem mindig rajongott a magyar trikolorért. Sőt egyidőben kutyakorbáccsal suhintott végig azon a szerencsétlen magyar emberen, akire az a gyászos kötelesség hárult, hogy hajóját Belgrádban átadja a győztes ántántnak. Missa kapitány e szomoru aktusnál vérző szivét nem tüzhette a sapkája mellé, de odaillesztett egy darabka nemzeti szallagot. A hajót Stead ezredes ur vette át, akit a nemzeti szallag látása végtelenül felbőszitett, amire aztán az emlitett inzultus következett. Azóta évek multak el, sok minden feledésbe merült és Stead ezredes ur érzelmei is megváltoztak. Mert a nemes colonel nemcsak bátor katona, hanem kitünő üzletember is. Amit lent a Balkánon látott, arra a meggyőződésre vezette, hogy ott nem sok business terem a számára. De feljebb nyugaton, a naiv lelkü magyaroknál, ott még lehet szines üveggyöngyökkel cserekereskedést üzni. Aztán itt az élet is vidámabb, az asszonyok is szemrevalóbbak. Ez a hely az, amelyért Stead ezredes ur annyi véres csatát vivott meg, ez a hely az, ahol most kipiheni fáradalmait. De nemcsak pihenni jött körünkbe, hanem nagy szerencsétlenségünkben, mint a hatalmas angol nemzet fia, segitséget is akar nyujtani. Az angol-magyar üzleti kapcsolatok kiépitésén fáradhatatlanul dolgozik. Legujabb müve: az Angol-Magyar Filmszinház Részvénytársaság megalapitása. Egyszerü és nemek gondolat volt ez. Mindössze csak az a csekélység kellett hozzá, hogy öt mozit elvegyenek a régi tulajdonosoktól és odaadják Steadéknak. Ez meg is történt. Most az Angol-Magyar Filmszinház már megkezdheti az előadásait. A belépődijak magyar koronákban fognak beözönleni, amelyeket aztán Stead ezredes ur bevált fontokra és viszi ki Londonba. Egyszerü és zseniális finánc-müvelet és reméljük, hogy Stead ezredes ur tarsolyában még sok ilyen fényes ötletet tartogat.

*

Schiffer Miksa, akiről megirtuk már, hogy a Margitsziget bérlőtársaság részvényeinek megszerzésével harminc esztendőre szőröstül-bőröstül az egész szigetet is magához váltotta, most nagyszabásu terveken dolgozik. Első nemes gondolata az volt, hogy a belépődijakat fölemeli négy koronára. Ez az ötlete fényesen bevált: vasár- és ünnepnap átlag százezer koronát vesz be belépődijakból, de rongyos néhány tizezer koronákért hétköznap sem kell a szomszédba fáradnia. Elkészült a strandfürdő is. A belépődijak még nincsenek megállapitva, de a napi százezer koronácska majd csak itt is becsurog. Aztán most épül a nagy termál-fürdő a szabadban. A befektetés csekély 100%-os kamatját bizonyára ez is meghozza. Aztán ott van a kertészet, a sporttér, a vendéglők és szállodák bérlete, a fürdők, mindezek a jövedelmek egész biztosan amortizálják a befektetett 60—70 milliós tőkét. De valójában nem is ez a fontos Schifferéknek. Külföldi tőkepénzeseknél első tárgyalási alapul jó az ilyen mérleget is bemutatni. Schifferék azonban egészen más irányban tárgyalnak azokkal a francia tőkésekkel, akik a sziget bérletére reflektálnak. A lényeg akörül forog, hogy lesz-e játékbarlang a szigetből, vagy sem. Schifferék azt mondják, hogy lesz és az üzlet megkötése most ennek a lehetőségétől van függővé téve. Ha ezt a koncessziót sikerül megszerezniök — Schifferéknek pedig eddig minden sikerült — akkor a vételárnál néhány száz millió nem játszik szerepet. Mindezt pedig azért mondjuk most el, mert ugy értesülünk, hogy a Margitsziget bérletének külföldi tőkések kezére való átjátszása aktuálissá vált. Jó lesz tehát figyelni a dolgok menetére azoknak, akiknek gondjaikra van bizva a Margitsziget.

A kivándorlás uj szabályozása. Néhány hét előtt szóvá tettük azokat a tulzott kedvezéseket, amelyeket a magyar kivándorlás lebonyolitása céljából a belügyminiszter a Cunard-társulatnak adott. Ennek a vállalatnak a melengetése annál feltünőbb, mert a háboru alatt elsőnek szegődött ellenségeink sorába, holott a háboru előtt monopoliumot élvezett a magyar kormánytól. Értesüléseink szerint a Hamburg-Amerika Line, a Norddeutscher Lloyd és a Cosulich (Austro-Americana) társulatok ujabban ismét tárgyalást kezdtek a magyar kormánnyal és ezeknek a kedvező befejezése küszöbön áll.

Tőkét emel a Schwartzer. A Fővárosi Hirlap elsőnek jelentette, hogy a Schwartzer-féle szanatórium részvénytársaságnak a legmodernebbül berendezett svábhegyi üdülőtelepe még az idei szezonban üzembe kerül. A telep most már teljesen elkészült, de jelentékeny befektetéseket igényelt és igy a részvénytársaság igazgatósága az alaptőke szaporitását határozta el, amelyet az e hó 29-i közgyülésen fognak elhatározni. A részvénytársaság ugyancsak most tette közzé mérlegét, amely 575.844 K nyereséget tüntet ki.

Pártos Szilárd dr. kinevezése. Kitünő kollégánk, Pártos Szilárd dr., a jónevü közgazdasági iró, aki legutóbb az Élestár r.-t. igazgatója volt, állásáról lemondott és belépett az Első magyar katonai fémárugyár r.-t.-hoz, ahol vezérigazgatóvá nevezték ki.

Kinevezés. A Hitelbanknál legutóbb tudvalevőleg több főtisztviselőt léptettek elő. Tőzsdekörökben különösen *Hetényi* Jenőnek *cégvezetővé* való kinevezését fogadták nagy szimpátiával, mert ez az érdemes főtisztviselő a tőzsdén már régóta népszerü. *Herzog* dr.-nak *tőzsdeintézővé* való előléptetése is megelégedést keltett.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank e hó 12-én tartotta közgyülését Weiss Fülöp elnöklete alatt, aki ezuttal emlékbeszédet mondott Lánczy Leóról, a bank elhunyt, nagynevü elnökéről. A közgyülés elhatározta, hogy az előrevitelezett nyereségből a folyó esztendőben jótékonycélra adott összegen felül további 400.000 koronát adományoz a hadifoglyok hazaszállitásának céljaira. Az igazgatóság inditványára elhatározta a közgyülés, hogy az igazgatóságot megillető jutalék 11 százalékról 8 százalékra szállittassék le. Az igy nyert három százalékból 2 százalék a tisztviselők jutalomdijához csatoltatik mig 1 százalék a tisztviselők és szolgák nyugdijalapjának jut. Ezután az igazgatóság uj tagjaiul dr. Gratz Gusztávot és ifjabb Chorin Ferencet választották meg. Végül a közgyülés felhatalmazást adott az igazgatóságnak, hogy a bank alaptőkéjét az igazgatóság által megállapitandó időpontban és részletekben 100,000.000-ról 150,000.000-ra emelje föl.

A Magyar-Cseh Iparbank R.-T. igazgatósága Novotny János, a Böhmische Industrial-Bank vezérigazgatója, a prágai tőzsde elnökének vezetése alatt a napokban megtartott ülésében elhatározta, hogy az idei rendes közgyülést e hó 25-én tartja meg és azon inditványozni fogja, hogy a 6,185.490 K tiszta nyereségből a részvényeseknek 12 százalékos osztalék fizettessék.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat rendkivüli közgyülése 82.500 uj részvény kibocsátását, ezek névértékének a tartalékalapból való fedezését és az igy teljesen befizetett részvényeknek a részvényesek között részvényeik arányában történő elosztását határozta el. A kibocsájtás időpontjának és módozatainak megállapitásával a közgyülés az igazgatóságot bizta meg.

Az Industria Bank R.-T. május 12-én tartott rendes közgyülésén 8 százalék, részvényenként 16 korona osztalék kifizetését határozta el. Az igazgatóságba Jasztrabszky-Lónyay Sándort a felügyelő-bizottságba Lónyay Istvánt választották be.

A Nemzeti Hitelintézet Részvénytársaság (Budapest, VI., Vilmos császár-ut 25) első (csonka) évi rendes közgyülése a 120 millió korona befizetett alaptőke 240 millió koronára való felemelését határozta el. Az erre vonatkozó részvénykibocsátási hirdetmény már meg is jelent. Az eddigi részvényeseknek joguk van minden darab régi részvény után egy uj részvényt, elővételi jog alapján, az eddigi 200 K névérték és 20 K kibocsátási költség mellett, összesen 220 K árban átvenni. Uj részvényesek 230 K árfolyami érték és 20 K kibocsátási költség mellett, összesen 250 K áron jegyezhetnek részvényt. Tekintettel az intézet kedvező mérlegére, mely szerint 6%-os osztalékot juttat részvényeseinek, a felemelt alaptőke mielőbbi elhelyezésére a kilátások igen biztatóak.

Zerkowitz Emil amerikai bankvállalkozása. Amint Newyorkból értesülünk, *Zerkowitz* Emil, aki ott hónapok óta azon fáradozik, hogy a magyar-amerikai kereskedelmi és pénzügyi összeköttetések ujrafelvételét előkészitse, Newyork, 165, Broadway-n bankot létesitett. Zerkowitz, bankján keresztül, a magyar ipartermékek, kereskedelmi, közlekedési és épitési vállalkozások iránt kivánja az amerikai tőke érdeklődését megnyerni, azonkivül, hogy a magyar pénzintézetek és a nagy publikum mostanában oly nagy fontosságu u. n. „amerikai bankügyeit" bonyolitja le. A newyorki vállalkozással egyidejüleg üzembe helyeztetett a magyarországi telep is (VII., Thökölyut 2) *Zerkowitz Emil és Társai Budapest—Wien—Newyork* cég alatt. Vezetői a cég budapesti beltagjai: *Balog* A. Armand. és *Martinek* Ferenc, a hasonhangzásu bankcég tulajdonosai.

Az országos fatermelő r.-t. az 1920. évi kibocsátásu részvényutalványait (scrips) f. hó 17-től kezdődőleg f. hó 28-ig váltja be saját pénztáránál: V., Sas-u. 1. I. em.

A Zabolai Faipar r.-t. közli, hogy rendes közgyülése az 1920 április 1-től december 31-ig terjedő csonka üzletévre 2,921.975 K tiszta nyereség mellett 24 K osztalék fizetését határozta el.

A Kőszénbánya- s Téglagyár-Társulat Pesten e hó 31-én tartja évi rendes közgyülését, amelynek napirendjén az alaptőke szaporitása is szerepel.

Az Első pesti spódium- és enyvgyár r.-t. (az Angol-magyar bank érdekeltsége) 1920. évi mérlege 10 millió K alaptőke mellett 1,922.611 K tiszta nyereséggel zárul, melyből 30 K = 15 százalék osztalékot fizet.

A Magyar fém- és lámpaárugyár r.-t. (a Magyar általános hitelbank vállalata) 1920. évi mérlegét 4 millió K alaptőke mellett 2,680.406 K tiszta nyereséggel zárja, melyből 60 K = 30 százalék osztalékot fizet.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest. V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

A VADMACSKA
Priscillia Dean főszereplésével

A FEHÉR DÁMA
Louse Lovely, a nagyszerü amerikai filmstarral

Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától). Előadások kezdete hétköznap: 5, 7, 9. Vasár- és ünnepnap 1/2 4, 1/4 6, 7, 9

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 7 órakor. Tel.: József 121—68.
Uj müsor! **Utazás a föld körül** (Parasztkomédia) és a nagyszerü májusi varieté-müsor.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 8 órakor
P. MÁRKUS EMILIA vendégfelléptével
VIOLANTE ÉS A BIRÓ
Irta: Herczeg Ferencz
ZOZÓ operette egy felvonásban, irta: Mihályi István, zenéje: Vincze Zsigmondtól.
A SZINÉSZ NEM EMBER
énekes vigjáték, irta: Harsányi Zsolt.
Berky Lili, Szőllősi Rózsi, Mihályi Vilcsi, Pál Piroska és Békeffy László uj magánszámokkal

FŐVÁROSI ORFEUM
Kezdete este 7 órakor.
„AZ UTOLSÓ SZIMFÓNIA" c. nagy látványos **REVÜ**

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

LEGOLCSÓBB és LEGSZEBB **BÉRAUTÓT** a Király Automobil Részvénytársaságnál kaphat
Éjjel-nappali szolgálat.
Telefonok: 157—00, 106—08. éjjel is hivhatók J. 124—01., J. 124—02., J. 124—03. Garageok: VII., Király-utca 11. V., Csáky-utca 45/47. sz.
Eladó automobilok mintaraktára.
VI. Teréz-körut 1/c. szám. Sürgönycim: KIRÁLYAUTÓ.

Uj és használt
ZSÁKOK és PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likör-, rum- és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

JUTA- ÉS KENDERIPAR R.-T.
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-U. 26/28.
Sürgönycim: VULPES-BUDAPEST. TELEFON 34-13.
Zsákkölcsönző vállalatot
létesitett, mely **erzsébetfalvai gyárában készült** békebeli minőségü zsákokat bocsájt az érdeklődő közönség rendelkezésére a legelőnyösebb feltételek mellett. - Egyuttal
ajánl megvételre is zsákokat, kévekötéleket,
szalmazsákokat, zsákzsineget és minden egyéb jutagyártmányt eredeti gyári árakon.

Tizedik évfolyam *Budapest, 1921. május 25-én* *22. szám.*

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

A vendéglősök

bölcs és derüs filozófusok. Ők félrevonulnak az élet zajától, csöndben, nyugodtan és mindenesetre nagyon jól élnek. Idegeiket épen akarják megőrizni kellemes öregségük számára. Hogy kint zajlik az élet, hogy a piacon esnek, vagy emelkednek az árak, mit törődnek ők azzal?

Azaz hogy törődnek. Tudniillik azzal, ha emelkednek az árak. Valami nagyszerüen berendezett látókészülékkel rendelkeznek, amely pompásan megmutatja nekik az árak emelkedését, de finoman, diszkréten, figyelmesen, gyengéden eltitkolja előlük még a legszédületesebb árzuhanásokat is. Mi rendkivül tiszteljük azokat az embereket, akiknek látását nem zavarja meg a napi politika, akik felülemelkednek a mindennapiságon: de bocsánatot kérünk, semmit se látni, semmit se észrevenni, ez mégis sok. A vendéglős urak ezt olyan makacs következetességgel viszik keresztül, hogy, ha a dolog olyan szomoru és olyan labilis erkölcsi alappal biró nem lenne, mint a milyen tényleg, akkor bizony imponálna nekünk.

Ha az ember összehasonlitja a vendéglő étlapját a piaci árakkal, bizony megdöbben. Hiszen egy adag sült árából ma egy kilogramm hust lehet venni a mészárszékben. Ne is szóljunk a borról, amelyet 6—10 koronás árban dobál a termelő az után is, akinek szándéka sincs vásárolni. A vendéglős urak azonban még ma is 50—70 koronát merészelnek elkérni egy liter igen silány borocskáért. Az ember elámul: mi ez? A közönség hülye-e, az Árvizsgáló Bizottság szünt-e meg, vagy a vendéglős urak privilégiumot kaptak az államtól a szabad rablásra? A világkonjunkturának az a kutyába sem vétele, amelyet ezek az urak produkálnak, egyenesen felháborító. Vagy *Hegedüs* Loránt egyedül az ő számukra nem emelte fel a korona zürichi kurzusát?

Külön eset a sör. Mert a közönségnek sör utján való képtelen megnyuzásában a vendéglősök és sörgyárosok egyaránt bünrészesek. Mi itt Budapesten félliter szerény barna söröcskéért tizenhárom és fél koronát fizetünk, mig Münchenben a mai valutakurzus mellett hasonlithatatlanul jobb sör félliterjének az ára legfeljebb három korona. Vagyis *a differencia csekély tiz korona.* Hát ha ez sem elképesztő és ha az Árvizsgáló Bizottságnak, amely tudomásunk szerint végóráit éli, ehhez sincs szava, ha a mi közönségünk ezt is türi, akkor igaza van a vendéglősöknek. Sörbojkottot tudtak a *vendéglősök* rendezni, miért nem tud a *közönség* is? A husbojkottra is alaposan felkészültek és bizonyos, hogy ez alkalommal szintén kitünően ki tudták volna használni ezt a szerencsétlen türelmü publikumot; de az is bizonyos, hogy a husbojkott áldásait is ők aratták volna le a közönség elől, amint azt a sörnél hihetetlen flegmával megcselekedték. Vajjon meddig tart ennek a gyámoltalan közönségnek a türelme? Vajjon képesek vagyunk még majd akkor is 40—50 koronát fizetni egy adag sült husért, ha majd ezen az áron egy egész borjut lehet venni? Meglehet.

Fullánkok

A közszállitásoknál

úgy látszik egészen határozottan, rendszeresen szakitani akarnak az eddigi „elavult" rendszerrel, amely elég balek volt a munkát a legolcsóbb ajánlattevőnek odaadni. Nem türhető ez az állapot, mert ha türik, akkor „azok az elemek jutnak megint munkához, amelyek nem állanak keresztény és nemzeti alapon, mert az erősebb tőke legyőzi a gyengét." Jöjjön tehát itt is az „uj" levegő, jöjjön a nagyszerü felszabadulás, amely nem köt ahhoz, hogy mi olcsóbb és mi drágább, hanem hogy kinek milyen görbe az orra, de leginkább, hogy milyen a politikai állásfoglalása. A kezdeményezés dicsősége ezen a téren is természetesen a fővárost illeti meg, itt mondták ki legelőbb ezt a nagy elvet nyiltan, kertelés nélkül. Hiszen ennek a dúsgazdag, pénzben tobzódó fővárosnak olyan mindegy, hogy mit milyen árban fizet...

A Margitszigettel

a Közmunkatanács igen intenziven kezd foglalkozni. Immár pályázatot is irtak ki a sziget általános rendezési és fejlesztési programmjának kidolgozására. Villamos vasutat, kikötőket, uj fürdőt, uj szállodát, szanatóriumot, gyógyudvart, termálfürdőt és szinházat akarnak épiteni. Boldogan várjuk, hogy tényleg történjék már valami a szigettel, amely kezd már elátkozott hely lenni. Eddig még akárki vette a kezébe, nem történt vele semmi és ennek a gyönyörüséges isten-áldásának ma is olyan Hamupipőkének kell lennie, mint volt tiz esztendő előtt. Pedig ha azt a töméntelen természeti szépséget, amelyet a sziget elénk tár, felruházzuk a technika vivmányaival, az emberi kéz alkotásaival, akkor alig lehet benne kétség, hogy ország-világ csodájára fog járni. De ki csinálja: állam, főros, Közmunkatanács, vagy vállalkozó? Csak éppen ebben az egy mérhetetlenül fontos kérdésben nem történt eddig döntés. Nekünk pedig, bár a főváros lenne a legkedvesebb, mégis mindegy, hogy ki teszi világvárosivá a Margitszigetet. Akárki legyen az, de fogjon már hozzá.

Az Unio R.-T.

megkapta a Revü-szinházra az engedélyt, de „jóváhagyás végett" tartozik majd bejelenteni a tanácsnak, hogy ki lesz a müvészeti igazgatója. Az Unio szinházi tröszt nek megkülönböztetett tisztelői közé igazán nem tartozunk és nem hajtunk fejet az előtt, hogy minden szintiszta müvészet lenne, amit Beöthyék csinálnak. Engedelmet kérünk azonban, mi köze a tekintetes tanácsnak ahhoz, hogy ki lesz a müvészeti igazgató. A tanács szedje be a 100.000 koronás szinházny itási dijat, azután vigyázzon rá, hogy elég nemzeti-e a szinház munkája: de hogy ki igazgatja a szinházat, ahhoz még soha semmiféle városnak köze nem volt. Ha ez igy megy, legközelebb már a karhölgyek szerződését is a tanács fogja jóváhagyni. Ami nem is utolsó dolog.

Győzött a tej szabadságharca

Októberre fölszabaditják a tejforgalmat

A héten igen fontos értekezlet volt a közélelmezési miniszteriumban, ahol a tejtermelők és a főváros képviselői mérték össze fegyvereiket. Végül győzött a tejnek egy esztendő óta vivott szabadságharca: Mayer János közélelmezési miniszter a tej forgalmának felszabaditása mellett döntött. Erre vonatkozólag a következő felvilágositást kapta a Fővárosi Hirlap:

— *A közélelmezési miniszter legkésőbb október elejére fel fogja szabaditani a tejforgalmat* és az erre vonatkozó rendelkezés már legközelebb a nyilvánosság elé kerül. Ez kétségkivül a tejtermelők győzelme, a mivel szemben a főváros álláspontja érvényesült abban a tekintetben, hogy Budapestre nézve az eddig fennállott *közegészségi rendelkezések* a maguk teljességében megmaradnak. A beérkezett tejet *bizonyos korlátozással* tovább is a Központi Tejhivatal osztja szét.

Ezzel, ugy látszik, véget ért egy szégyenletesen hazug állapot, amely abban állott, hogy legalább egy esztendő óta a tejforgalom minden megkötöttsége mellett 18—20 koronás tejet, tizszer annyit adtak el, mint amennyi a Központi Tejhivatal kezén átment és amely maximált áron került a közönséghez. Természetesen ennek a hazug állapotnak elsősorban egészségügyi szempontokból voltak hátrányai, mert ezt a töméntelen mennyiségü tejet minden egészségügyi vizsgálat nélkül fogyasztotta el Budapest lakossága.

A főváros álláspontja

A főváros volt az egyetlen ellenzője a tejforgalom szabaddátételének. Vajna Ede tanácsnokot igen tiszteletreméltó okok késztették és tartották meg makacsul emez álláspont mellett, de mégsem tudunk neki igazat adni mi, akik látjuk, hogy az egész megkötöttség nyilt hazugság, mert mindennap olyan tejözön zudul Budapestre, hogy szinte még a kutyák is tejet ihatnának. A tej árának horribilis emelkedését jósolta a főváros a forgalom felszabaditásának esetére. Ez tökéletesen igaz, mert a maximális árat ma is erőszakkal lehet csak fentartani, de le fog szállni a nyiltan „csempészett" tej husz koronás ára, aminek bizonyitéka az, hogy Csonka-Magyarország tejtermelésének csak tizedrészét tudja Budapest elfogyasztani és igy aligha lehet kétség benne, hogy szabadforgalom esetén a termelők között jótékony konkurrencia fog kifejlődni. A szegény beteg gyermekeken pedig, akiknek mulhatatlanul szükséges a tej és akik nem tudják megfizetni, tessék más módon, esetleg a társadalmi jótékonyság utján gondoskodni. Maradna a kórházak ellátására szükséges tej magasabb ára miatt való aggodalom, ami azonban szintén nem állhat meg, mert a főváros anyagi érdekeinek megóvása cimén ma már a szabadforgalmat senkinek sem lehet joga megakadályozni. Természetesen a legnagyobb elismeréssel kell honorálnunk Szabó Sándor dr. tiszti-főorvos véleményét, hogy egyetlen csepp tej se kerüljön a közönség közé egészségügyi vizsgálat nélkül. De kérdezzük, miért jutott a tej most hónapokon át minden ellenőrzés nélkül hozzánk? Azt a visszás állapotot, hogy a tejforgalom megkötöttsége mellett mindenki horribilis áron bár, de annyi tejhez jutott, amennyi belefért, — ismételjük — ezt a visszás állapotot olyan szemérmesen kezelték, hogy még az egészségügyi szempontok sem

oldották fel a hatóságokat a diszkrét szemhunyás alól? Az a másik kikötése azonban a tiszti-főorvosnak, hogy a tejforgalom felszabadulása esetén is a Központi Tejhivatal rendelkezzék a tej elosztása felett, egyáltalán nem állhat meg. Ha elég volt a tejforgalom megkötöttségéből, akkor százszorosan elég volt a tejhivatal omnipotenciájából és impotenciájából. A hivatalos tejcsőszökre igazán nincs szükség, de fokozott szigorral, erélylyel vissza kell állitani azt az egészségügyi ellenőrzést, amely a békében is megvolt. De ha mindez nem elég, akkor jöjjön — ami a németeknél régen megvan — a Milchgesetz.

Van elég tej

A Budapestre szállitott tejmennyiségről a következő igen érdekes statisztikát van módunkban közölni. Budapestre napi átlagban érkezett:

1914-ben	304.000 liter
1916-ban	164.000 liter
1917-ben	109.000 liter
1918-ban	91.000 liter
1919-ben	49.000 liter
1920-ban	78.000 liter

Budapest „hivatalos" tej-felhozatala tehát már tavaly tulhaladta a hatósági szétosztásra szorulók számára szükséges mennyiséget, mert Budapesten az aggoknak, csecsemőknek, fertőző betegeknek és kórházaknak mindössze 62.000 liter tejre van szükségük. A minimál tejszükséglet Budapesten 130.000 liter, amelynél ma (persze a nyiltan „csempészett" tejjel együtt) lényegesen több fogy el, de a mai szegénységben a békebeli 304.000 liter szükségletről szó sem lehet. Bár ezt is bőségesen meg lehetne szerezni, mert Magyarországnak ma legalább egymillió tehene van és igy a napi tejtermelést negyedfél millió literre lehet tenni.

A verseny lenyomja az árakat

A tej felszabaditásának kérdésében kikértük a szakértők véleményét is és ezen a réven rendkivül fontos adatokhoz jutottunk. A tej kérdésével tudományosan foglalkozó szakemberek feltétlen hivei a tej szabad forgalmának. A szabad versenynél a termelőnek érdeke lesz, hogy versenyképes, tiszta, jó tejet hozzon Budapestre, hiszen emlékezni kell csak arra, hogy békében a tejcsarnokok azonnal figyelmeztették a tejet szállitó uradalmakat, ha savanyu tejet szállitottak. Átmeneti-leg a tej ára magasabb lesz a mainál (de nem a zugkereskedelembelinél), később azonban a verseny lenyomja az árakat. Ez annál inkább remélhető, mert ma nagyobb a tehén-állományunk, mint békében volt. A kereskedők azon sirnak, hogy az uradalmak a tejtermelésnél nem találták meg a számitásukat és elfordultak ettől a termelési ágtól. Régebben akadt a nagy uradalmak között, amely 10.000 liter tejet is szállitott, ma a legnagyobb quantum 300 liter. Ennek természetesen a megkötöttség az oka, amely mellett nem találták meg a számitásukat. A ma „magánforgalomban" levő tejet leginkább két-három-tehenes gazdák családtagjai hozzák be Pestre, mert 20 koronáért nagyon érdemes és ráadásul az utiköltséget is bőven behozza a tejbeöntött viz.

Milliós lopások a dunai hajókról

Letartóztatták a bünszövetkezet tagjait — A tolvajok matrózok — Lefülelték az orgazdákat is

A főkapitányság épületébe szinte naponként szállitanak milliókat és milliókat érő értékeket és hoznak be olyan bünszövetkezetek tagjait, akik milliós lopásokkal részint a kincstárt, részint egyes társulatokat kárositanak meg. Csak nemrégen adtunk hirt arról, hogy a fővárost és a főváros szegényeit lelkiismeretlen tisztviselők hogyan kárositották meg, majd részletesen beszámoltunk a Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezeténél leleplezett nagyarányu fosztogató társaságról, mig most a dunai hajóstársaságok alkalmazottai közül fogott le a rendőrség egy hatalmas társaságot, akik néhány hivatali személylyel összejátszva, rendszeresen fosztogatták a Pesten keresztül szállitott szerb, román és horvát hajóstársaságok hajóit.

A nagyarányu fosztogatási ügyben az első vizsgálatot a budai pénzügyőrség inditotta.

A hajóállomásokra kirendelt pénzügyőri különitmény parancsnoka egy éjszaka ellenőrzési szemlét tartott és megdöbbenve látta, hogy az egyik szerb hajóról egymásután osonnak ki az éjszaka sötétjébe különféle alakok, akik hatalmas zsákokat cipelnek.

Az egyik ilyen embert követte éjszakai utjára a pénzügyőri főfelügyelő és megállapitotta, hogy a zsákkal a hajós-ruhába öltözött férfi a Hársfa-utca egy ismert lebujának ajtaján tünik el és pár perc mulva a zsák nélkül ismét megjelenik és mint aki jól végezte a dolgát, visszatér a hajóra. A nyomon elindulva, megkezdődött a nyomozás és a következő éjszakán már egész pénzügyőri szakasz figyelte a hajóról kisurranó emberek rajét. Megállapitották, hogy a szerb hajóstársaság egyik alkalmazottja, névszerint Klenovits Gergely a vezérük és valamennyien a Hársfa-utcai pálinkás-butikban rejtik el a hajóról elhordott zsákokat.

Még az első megfigyelés alkalmával detektiveket kértek és május 2-án este a Hársfa-utcai korcsmában rajtaütöttek az egész társaságon éppen akkor, amikor pénzosztozkodás után egy jelentősebb pezsgős mulatsághoz készültek.

A korcsmárossal együtt közrefogták a detektivek és pénzügyőrök a hajóstársaságok alkalmazottait és Lencsés detektivfőfelügyelő vezetésével 9 embert előállitottak a főkapitányság épületébe.

A főkapitányságon megállapitották, hogy valamennyien a „Kral Petar" nevü szerb, négy uszállyal uszó hajó alkalmazottai és alig pár héttel előbb benzint, cukrot és gyapjut szállitva Belgrádból Cseh-Szlovákiába — Pozsony állomásra indultak. A négy uszály rakománya, magyar pénzérték szerint, körülbelül 30 millió K-t érhetett.

Bevallották a lefogott hajósok, hogy összejátszottak az éjszakai őrszemélyzettel és pesti tartózkodásuk második napja óta egyre-másra hordtak el a hajóról benzint, cukrot és gyapjut, eleinte csak kisebb kvantumokat, később azonban, mikor már négyöt nap után zavartalanul „dolgozhattak", kocsit és kézitaligát szereztek és nagy tételekben szállitották el az árut. A korcsmáros szerzett nekik mindjárt olyan kereskedőket, akik az árút megvásárolták.

Klenovits vallomása után a többiek is beismerték, hogy ez a munkájuk már nem első hajódézsmálás itt Budapesten.

Legutóbb, mikor román hajókkal gépeket és autóalkatrészeket szállitottak Németországból Bukarestbe, a lopott autóalkatrészekre és gépekre is találtak vevőket.

A korcsmáros — Weismayer Mihály — kihallgatása közben elmondotta, hogy a Hársfa-utcai lebuj régi tanyája a csempészéssel és hajódézsmálással foglalkozó hajósoknak. Mindig talált olyan környékbeli kereskedőket, akik szivesen kaptak az olcsó árun, de ha olyan portéka volt, amit a környék kereskedői nem tudtak használni, nagykereskedőknek és Teleky-téri árusoknak juttatták el az idegen hajókról származó portékát.

A legutóbbi lopásoknál a Hársfa-utcai korcsma tulajdonosa

három millió korona értékü lopott benzint, cukrot és gyapjut adott el az orgazdáknak, — mindössze egynegyed millió koronáért, de ebből a pénzből a hajósok csak 90 ezer koronát kaptak kézhez.

A kilenc előállitott embert letartóztatták, majd a vallomások alapján megkezdődött a nyomozás az orgazdák után is és két nappal ezelőtt 6 budapesti kereskedőt állitottak elő orgazdasággal vádolva és mindannyiukat őrizetbe vették.

A kereskedők szinte egyhanguan azt jelentik ki, hogy nem volt tudomásuk az áru bünös származásáról és tiltakoztak őrizetbe vételük ellen. A rendőrségen még eddig nem állapitották meg a kereskedők bünösségét, azért a hat lefogott embert egyelőre még csak őrizetben tartják, mig a 8 tolvajt és a korcsmárost letartóztatásuk után, már át is kisérték az ügyészség fogházába.

A rendőrség most külön is megkereséssel fordult a Budapesten átvonuló idegen dunai hajóstársaságok ellenőrzőihez, hogy vizsgálják át a hajórakományokat, mert valószinü, hogy még több lopás is történt és a rendőrség valamennyi lopásban el akar járni, amig a hajók itt Budapesten tárolnak, hogy a nyomozást azonnal meg lehessen inditani és az esetleg működő ilyen társaságokat még itt Budapesten le lehessen leplezni.

Olcsóbb lesz a konflis

Az autotaxi bére egyelőre nem változik — Harminckoronás benzin-árnál megindul az autobusz — Till Antal tanácsnok nyilatkozata

Az olcsósági hullám, ugy látszik, érintetlenül hagyta a konflisokat és az autotaxikat. A legrövidebb utért is ötven koronát kell az embernek még ma is fizetni a konflisért, ma, amikor ezért az ötven koronáért sok mindenféléből lehet kétszerannyit kapni, mint egy hónappal ezelőtt. Megkérdeztük az autotaxik és bérkocsik tarifáinak dolgában Till Antal tanácsnokot, aki a következő felvilágositásokat volt szives adni a Fővárosi Hirlap részére:

— Az autotaxiknál *az üzemiköltségek háromnegyedrészét a benzin költsége teszi ki.* A benzin ára azonban jelenleg igen lényegtelenül csökkent, amennyiben ma 50 korona helyett 44 koronáért kapható. Ez nem olyan különbség, hogy ennek alapján követelni lehetne a fuvarbérek leszállitását. De van ennek még egy másik akadálya is. Az tudniillik, hogy a vállalat természetszerüleg igyekezett a maga számára meglehetős benzinmennyiséget biztositani a régi, magasabb áron. Ebből a drágább benzinből még mintegy tizenkétezer liter készlete van a vállalatnak. Mire ez elfogy, remélhetőleg ismét esnek az árak és akkor elérkezik az ideje a tarifa-reviziónak is. Egyébként mihelyt a benzin ára 30 koronáig száll le, beállitjuk az autobuszokat is, amelyek a harminckoronás benzin-árak mellett szintén ráfizetés nélkül közlekedhetnek.

— Ami a bérkocsikat illeti, itt különösen a takarmányárak azok, amelyek egyelőre megokolják a huszszoros taksa fenntartását. Emellett a lóárak sem estek olyan mértékben, mint azt általában hiszik. A lóárak hatvanezer koronáról előbb harmincezer koronára estek, majd ujból negyvenezer koronára emelkedtek fel. A lóárak most általában negyvenezer korona körül mozognak. A bérkocsisok különben mintegy hat hét előtt a taksa emelését kérték. Erről természetesen ma már szó sem lehet, de maguk a bérkocsisok sem forszirozzák ezt többé. Ezzel szemben mi teljesitjük a közgyülés által adott megbizatásunkat és állandóan figyelemmel kisérjük a viszonyt, amely a takarmányárak és fuvarbérek között fennáll. Mihelyt itt lényegesebb változást látunk, azonnal követelni fogjuk a fuvarbérek leszállitását. Természetesen minden a takarmányáraktól függ, amelyek jó termés esetén, amiben reménykedünk, feltétlenül esni fognak. És ha ez megtörténik, én remélem, *szeptemberre leszállithatjuk a bérkocsik viteldijait.*

Nem titok már

hogy a legideálisabb háziszer, mely nélkül senki sem tud hosszabb ideig meglenni, a valódi **Diana-sósborszesz.** Ugy bedörzsölésre, mint belső használatnál egy pohár vizbe vagy cukorra cseppentve, biztos eredménnyel használható fájdalomcsillapitóul, frissitőszerül.

Egy kis üveg ára ... ... **24 korona**
Egy közép üveg ára ... **65 korona**
Egy nagy üveg ára ...**130 korona**

Mindenütt kapható!

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.

Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

Telefon: 101—04.

A Közuti ragaszkodik a helyiérdekü vasutakhoz

Bódy tárgyal a fővárossal — Összeül a tizenkettes bizottság

A Közutiról kiadott kormányrendelet következtében Budapest villamosközlekedésének megoldása ismét az érdeklődés előterébe került. A rendeletet természetesen a Közuti sulyos jogsérelemnek tekinti, hiszen *az állami kezelés deficitje* most teljesen a részvényesek nyakába szakad. Ugyanakkor a rendelet közkereseti társasággá alakitja át a két részvénytársaságot olyanformán, hogy ennek a társaságnak az ügyeit hét-tagu bizottság intézné és pedig *a két részvénytársaság csak egy-egy tagot delegálhatna, mig a többi ötöt a kereskedelmi miniszter nevezné ki.* Ez tehát tulajdonképen azt jelenti, hogy a Közuti, miután az állami deficitet kifizette, átadja az intézkedés jogát egy bizottságnak, amelybe neki, a vasut tulajdonosának is joga van *egyetlen* tagot delegálni.

Mindennek dacára — ugy látszik —

a Közutinak tervei vannak és igy igyekszik a legkiválóbb módon berendezkedni,

amit leginkább bizonyit az, hogy *Bódy* Tivadar volt polgármestert sikerült megnyerni a Közuti ügyvezető igazgatójául. Bódy óriási nyereséget jelent a Közutinak, nemcsak tekintélyt és kivételes tehetséget vitt magával az igazgatói székbe, de azt is mindenki megállapitja, hogy igazi közlekedési szakember került az ő személyében a vállalat élére. És ha a Közutinak tervei vannak, az tulajdonképen azt jelenti, hogy Bódy programmját — mellyel állását elfoglalta — meg fogják valósitani.

Legelső teendő ma a helyzetnek a fővárossal való tisztázása. Nemcsak mi látjuk ugy, de a főváros vezető köreiben is az a meggyőződés, hogy

Bódynak a vállalat élére való kerülése rendkivüli módon megkönnyiti a főváros és a Közuti között fennforgó probléma megoldását.

Legelsősorban is Bódy az a férfiu, aki ebben a pillanatban *a legjobban ismeri ezt a kérdést ugy a főváros, mint a Közuti szempontjából.* Senkinek az ismeretei az ő tapasztalatainak nyomába sem jöhetnek. Emellett a főváros maga is tudja, hogy Bódy a megbeszélések, alkudozások során *a legteljesebb mértékben fog a tárgyilagos igazságra törekedni.* Maga a volt polgármester a napokban, mint a Közuti igazgatója, meglátogatta *Till* Antal tanácsnokot, a közlekedési ügyosztály vezetőjét, akinek kijelentette, hogy mint Budapest fia, mint a városért rajongó polgár, de ugy is mint a legmagasabb polcig eljutott főtisztviselő elképzelhetetlennek tartja, hogy a tárgyalások során Budapest jogait a legkisebb mértékben is sérteni szándékoznék. Ezt az igazságra való törekvést nagy örömmel fogadták a városházán és ma már biztosra veszik, hogy *a Közutival folytatandó tárgyalások simán és gyorsan jó eredményre fognak vezetni.*

A főváros közgyülése által a Közuti megváltásának kérdésében kiküldött tizenkettes bizottság különben szombaton összeül, hogy a kormányrendelet által előállott uj helyzetet megbeszélje. Till tanácsnok most dolgozik az előterjesztésen, amelyet a szombati ülésen elő fog terjeszteni.

Igen fontos körülmény, hogy

a Közuti semmi esetre sem hajlandó lemondani a helyiérdekü vasutakról.

Ismeretes, hogy a főváros közgyülése e tekintetben is hozott annak idején, amikor a Közuti megváltását elhatározta, határozatot. A tizenkettes bizottságnak tehát utasitása van arra is, hogy ebben az irányban is tárgyaljon a Közutival. A Közuti egész uj berendezkedése, amely éppen a kormányrendelet megjelenése után kezdődött meg, arra vall, hogy *a helyiérdekü vasutakat nemcsak megtartani, de nagymértékben fejleszteni is kivánja.* És *Bódy* nagykoncepcióju tervei is erre vonatkoznak. Ha pedig ezek a tervek megvalósulnak, akkor nemcsak a Közuti csinál jó üzletet, de Budapest lakosságának élelmezése is annyira megkönnyebbül, hogy igazán hálásak lehetünk majd *Bódy* Tivadarnak. Ha az ő tervei megvalósulnak, akkor Bódy egy magánvállalat igazgatói székében is többet cselekszik Budapestért, mint cselekszenek azok, akik ezt a várost ujra jólétbe emelni lennének hivatottak.

A főváros különben természetesen el fogja ismerni a Közutinak azt a jogát, hogy a helyiérdekü vasutakat megtartsa. Ez a jog kétségbevonhatatlan és ha a közgyülés mégis ezeknek a megváltása mellett is döntött, az nem jelent és nem jelenthet egyebet, csak a hajlandóságot, amely azonban tárgytalanná lett abban a pillanatban, amikor a Közuti meg akarja tartani a helyiérdekü vasutakat.

Inditvány a zöldségtermelésről

Szakszerü előadás arról, hogy mivé lesznek a városatyák haláluk után

Az a téma, amelyet Elek Mór bizottsági tag a szerdai közgyülésen maga elé tüzött, nem igen tartozik a szónokok kedveltebb témái közé. Mindenesetre bátorság kell hozzá, hogy valaki ezzel a témával olyan behatóan, olyan köntörfalazás nélkül foglalkozzék. De hát Elek Mór dr. már nem egy izben bizonyitotta be a főváros közgyülésén, hogy bátor ember, akit nem izgat az, ha a hallgatósága megunja kissé hosszura eresztett rapszodikus beszédét, nem hozza ki a sodrából, ha egyszer-másszor megmosolyogják; őt nem zavarja a mások másvéleménye, a mások idegessége. Szóviharban, hangkhaoszban bár, de Elek Mór még mindig elmondta a maga mondókáját. Ezuttal, — hogy is mondjuk csak — az emberi hulladékról tartott megszivlelésre méltó, de kissé rapszódikus előadást. Beszédének a magva az volt, hogy azzal a bizonyos emberi hulladékkal kellene megtrágyázni a homokos, terméketlen földeket a főváros környékén és ilyenmódon ezek a ma még értéktelen és terméketlen földek megteremnék Budapest egész zöldségszükségletét.

Mikor az elnök felhivta Elek Mórt, hogy a zöldségtermelés előmozditása tárgyában adja elő inditványát: halk moraj futott végig a közgyülés aranycirádás termén.

— Tisztelt közgyülés! — kezdte Elek Mór. — Én, midőn eziránt terjesztettem inditványt, azt hittem, hogy azt fogják mondani: várjuk, milyen zöldség fog ebből kijönni. (Derültség.) Ezt már én megszoktam . . .

Azután egy merész fordulattal rátért a trágyázási kérdésre és azzal az érdekes mondattüzéssel, amelyről boldogult Cholnoky Viktor azt mondta volna, hogy „nem nyeregbiztos a magyar nyelvvel", szónokunk igy folytatta:

— A trágyázási kérdést fogom Önöknek felvetni akkor, amidőn rámutatok, hogy Budapest sok száz milliót szerezhetne magának, ha evvel a trágyázással többet foglalkoznék, mint ezt teszik Berlin, Páris, Manchester és egyéb városok . . . Ezen trágyák közül — naturalia non sunt turpia, végtére por és hamu vagyunk, mint ezt már az egyik halotti beszéd is mondotta — elsőrendü és legfontosabb szerepet játszik — mondjuk igy — az emberi hulladék. (Mozgás.) Hogy ez milyen fontos, abból fogják látni, hogy például egy jobb szállodából, ahol az emberek jobban étkeznek, az innen való trágya egész más termékenyitő erővel bir, mint például valamely hadikórház trágyája.

Nagy István: Honnan tudja? (Derültség.)

Dr. Elek Mór: Mert bizonyitva van. Berlinben ezt a trágyát nem engedik elkallódni. De ne tessék gondolni, hogy csak az emberi hulladék a fontos. Itt van a zöldség-hulladék. Párisban mütrágyát készitenek belőle és ez Párisnak egy milliárd franknyi jövedelmet hoz, Manchesterben pedig a fejlődő gázokat világitás céljára felhasználják. (Derültség.)

Elek Mór tüzbe jött. Egyre emeltebb hangon magyarázta a tisztelt közgyülésnek, hogy a csatornákon keresztül milyen mérhetlen kincs folyik bele a Dunába. A hallgatóság egyre erőteljesebben derült, csak a törvényhatósági bizottság női tagjai, a városanyák voltak zavarban. Hintellenében nem tudták, hogy illik-e mosolyogni Elek Móron. Elek Mórt azonban efféle apróságok nem zavarták. Folytatta rendületlenül. Kalkulált. Számitásokat csinált. Elmondta, hogy mekkorát drágult a mütrágya azzal, hogy mütrágyagyártásunk megszünt.

— Ma egy vaggon mütrágya 75 ezer koronába kerül — mondta szónokunk. — Ezzel szemben tudni kell, hogy csak személyenkint — egy millió embert véve és egyenkint csak 20 dekagrammot számitva — hány vaggonnal kerül ki abból, melyet mi felhasználva (Derültség — kérem, ez igy van — amelyet felhasználva és dezinficiálva . . .

Szakmándy János: Elvezheti, ha akarja. (Állandó derültség).

Dr. Elek Mór: A praktikus angolok, a németek, a franciák ezt nem nevetségesnek fogták fel és a praktikus gazdász, aki elmegy abba az istállóba, jól tudja, hogy nemcsak az a fontos, hogy mit ad az ökrének enni, hanem az is, hogy mit kap attól vissza.

A kitünő szónok fejtegetéseit egyre erősebb hahota-hullámok szakitották meg, ami Elek Mórunkat egy haragosabb megjegyzés megtételére késztette. „Vastag tudatlanságot" látott benne, hogy nem akarják megérteni.

— Én csak gazdagitom azt a tételt, mely azt mondja, hogy amit tőlem elveszesz, azt nekem add vissza — mondta Elek.

Itt ismét egetverő derültségbe fulladt szónokunk hangja. Mikor lecsillapodott a nevetés, Elek Mór dühösen jegyezte meg:

— Nevethetnek, trágyává lesznek azok a bizottsági tagurak mind, ha meghalnak, (Állandó derültség) ha tudják azt, nevethetnek, azonban haláluk után három nap mulva csak mint trágyaanyagok szerepelnek. Nekem ez az elégtételem meg van. (Derültség.)

Ebben a tempóban és ebben a tenorban folytatta Elek Mór még vagy 20 percig. Aztán azzal az érzéssel fejezte be a mondókáját, hogy ebben a teremben ő a legbölcsebb ember és hogy ennek a közgyülésnek nem érdemes beszélni.

Események

A deficit. *Ács* Ferenc főszámvevő elkészült az 1919. évi zárszámadással és mint halljuk: *a deficit jóval meghaladja a száz milliót.* Ez a zárószámadás mutatja meg, hogy mibe került Budapestnek a két forradalom és a kommunizmus. Különösen a kommunizmus mutatkozik költségesnek, mert a proletárdiktatura négy hónapos uralma alatt tudvalevően megszünt az adófizetés és az az adó, amely akkor nem folyt be a főváros pénztárába: örökre elveszett a főváros háztartása számára. A zárszámadást különben a főszámvevő e napokban mutatja be a tanácsnak és valószinüleg a jövő hét folyamán fogja tárgyalni a pénzügyi bizottság.

Az Országos Iparegyesület megfelelebbezte a vizdijak felemelését. Az Országos Iparegyesület már akkor, amikor a nyolc koronás vizárakra vonatkozó terv felmerült, kéréssel fordult a főváros tanácsához, hogy az iparra nézve rendkivül sérelmes intézkedést ne léptesse életbe. Hiába volt minden, hiába pártolta ezt a kivánságot a kereskedelmi miniszter is, a tanács az előterjesztést a közgyülés elé vitte és a közgyülés elfogadta. Most a közgyülésnek ezt a határozatát az Országos Iparegyesület megfelebbezte.

Megnyilik egy uj üdülő Sanatorium. A budai hegyek alján, gyönyörü szép vadregényes tájon egy uj üdülő szanatorium nyilik meg junius hó 1-én. A cime: „Siesta" budai szanatorium, amely dr. Blum Ödön miniszteri tanácsos, közegészségi főfelügyelő vezetése mellett üdülő betegeknek valóságos gyógyulást szerez. Dietás kurák, vizgyógymód, elektro- és hydrotherapia, köztük Bergonié Bordeaux-i orvostanár hires találmánya, amely bármely testrész lesoványitását majdnem biztos hatással idézi elő. Napfürdők. Tennis-pályák. A „Siesta" szanatorium közvetlenül a Déli-vasuti villamos megálló közelében van 14 hold területen, nagy erdőség kellős közepében. Az üdülő betegeket teljes csönd, madárdal, pazar jó levegő környezi és kitünő ellátásuk lakással és gyógykezeléssel együtt naponta 300—400 koronánál nem kerül többe. A szanatorium bejárata I., Ráth György-utca 5. szám alatt van. Telefon: 113—87.

A Gellért-Szálló kibővitése. A *Fővárosi Hirlap* már hetek előtt megirta, hogy a Gellért-Szállót 80 szobával kibővitik. A tanács most felhatalmazta a városgazdasági ügyosztályt, hogy a szálló kibővitése iránt tegye meg a szükséges előintézkedéseket. Értesülésünk szerint az átalakitási munkálatokat már a napokban megkezdik és az uj szállodarész már az ősszel megnyilik. Az uj szobák butorberendezésére az ügyosztály nyilvános pályázatot fog kiirni.

A Kőbányai Polgári Serfőző r.-t. és leányvállalatának, a Szent István Tápszerművek r.-t.-nak impozáns kiállitását a Keleti Vásáron Horthy kormányzó különös figyelmére méltatta és a serfőzde gyártmányát megizlelvén, annak kitünő minősége felett legmagasabb megelégedését fejezte ki.

A Posta-, Távirda- és Telefon-Üzemi Tisztviselők Országos Egyesülete a vasárnap tartott közgyülésén elnökké egyhangulag Varga István főellenőrt, a 72. sz. posta főnökhelyettesét, a hirlaposztály vezetőjét választotta meg. A vezérigazgatóság részéről Eberhardt János főigazgató, a budapesti igazgatóság részéről pedig Kocsis János tanácsosok jelentek meg. A közgyülésen lelkesen ünnepelték Varga István elnököt és a kiküldötteket.

Uszodamegnyitás. A Szt. Lukácsfürdő férfi és női uszodái nap- és homokfürdővel kiegészitve megnyiltak.

A Leányasszony a legsikerültebb Star-produkciók egyike, egész héten át bemutatásra kerül a Corsóban. A Décsy Alfréd rendezésében készült filmsláger főszerepeit Hollay Kamilla, Dán Norbert és Margittay Gyula játszák. A műsor másik száma Tüz van, eredeti amerikai fimlburleszk Charlov Chaplinnal a főszerepben.

Budai Szinkör e heti műsora: Szerda: Szép Heléna. Csütörtök délután: Leányvásár; este: Szép Heléna. Péntek: A korhelygrófi (először). Szombat délután: A tolvaj; este: A korhelygrófi. Vasárnap délután: Lili bárónő; este: A korhelygrófi.

„Hegyen-völgyön, tüzön-vizen". Ez a cime a Big-Bill-Barry második részének, amely e héten a Royal-Apollo müsorán van. Edith Johnson és William Duncan a darab két főszereplője, az ujabb kalandok során sohasem látott grandiózus artistamutatványokkal tartják ébren a közönség érdeklődését. Megelőzi a darabot az első angol hetirevünek, a London News-nek bemutatása. Az előadások naponta 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

„Big-Bill-Barry" és „Világvárosi éjszakák". Az utószezon legnagyobb filmeseménye, a Big-Bill-Barry második része került szinre e héten az Omniában. A második résznek „Hegyen-völgyön, tüzön-vizen" a cime. Megelőzi a darabot egy grandiózus olasz kalandorfilm, a „Világvárosi éjszakák", amelynek főszerepét Ria Bruna, egy szépségdijat nyert nagyszerü filmmüvésznő alakitja. Az előadások naponta 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

„Világvárosi éjszakák" a Tivoliban. Szenzációsan érdekes kalandorregény került szinre e héten a Tivoliban. A cime: „Világvárosi éjszakák" s regényalakban egyike volt az olasz könyvpiac ezidei legkapósabb müvének. A filmen a kettős főszerepet Ria Bruna, egy szépségdijat nyert olasz filmmüvésznő alakitja. Megelőzi ezt egy frappánsul ható amerikai dráma: „A bronzvőlegény". Az előadások köznapokon 5, 3/47 és 1/29 órakor, vasárnapon 4, 3/46, 1/28 és 9 órakor kezdődnek.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7 órakor csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a
szenzációs májusi rekord müsor!
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
ZIGOTTO A VARIETÉBEN
szenzációs kalandortörténet 6 felv.
MODERN HERCULES
amerikai burleszk 2 felv.
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától). Előadások kezdete hétköznap: 5, 7, 9. Vasár- és ünnepnap 1/2 4, 1/4 6, 7, 9

AMBRA
EGYESÜLT LIKŐRGYÁRAK ÉS GYÜMÖLCSLEPÁROLÓ R.T.
BUDAPEST
VII. ILKA-UTCA 25-27.
TELEFON: JÓZSEF 22-44.

A TŐKE

Korányi és az OKH. vezérigazgatói állása. Az Országos Központi Hitelszövetkezet első vezérigazgatója Seidl Ambrus volt, aki azonban, főleg korára való tekintettel, nyugalomba vonult és utódja báró Korányi Frigyes lett, aki ezt az állását tudvalevően pénzügyminiszterré történt kinevezéséig megtartotta. Emlékezetes még, hogy Korányi nem könnyen vált meg az OKH-tól és csak pártjának kifejezett óhajtására fogadta el a miniszteri állást. Igy is az volt a kikötése, hogy majdan visszatér az OKH-hoz és az illetékes körök között szinte megállapodás volt, hogy Seidl Ambrust reaktiválják a szövetkezethez, de köteles lesz nyomban átengedni állását, mihelyt Korányi lemond pénzügyminiszteri méltóságáról. Azóta már félév is elmult, de Seidl még mindig az OKH. vezérigazgatója és ugy látszik, semmi hajlandóságot sem mutat arra, hogy Korányi kedvéért megváljon hivatalától. Értesülésünk szerint a junius 2-án megtartandó közgyülésen szóvá teszik ezt a körülményt és minthogy Korányi Frigyesnek a szövetkezet intéző köreiben erős pártja van, követelni fogják, hogy Korányi ujra visszanyerje az őt megillető vezérigazgatói állást.

A Magyar Általános Hitelbank közgyülése jóváhagyta a 63.4 millió korona tiszta nyereséggel záruló 1920. évi mérleget és elhatározta, hogy a 30. sz. osztalékszelvény folyó évi junius 1-étől kezdve 64 koronával váltassék be, végül pedig Domony Móric dr. miniszteri tanácsost az igazgatóságba uj tagként beválasztotta.

Kinevezések a Leszámitoló banknál. A Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank folyó hó 20-án tartott igazgatósági ülésén kinevezte igazgató-helyettesekké: Beck Gusztáv, Bognár Ernő, Déry Jenő, Eisner Sándor, László Béla, Lédig Sándor, Molnár Nándor és dr. Reményi-Schneller Lajos urakat; cégvezetőkké: dr. Holländer Józsi urat müszaki igazgatói cimmel, dr. Auer Zoltán, Behek Ernő, Dávid Sándor, Farkas Mihály, dr. Fellegi Ödön, Péteri Lajos, Réczei Béla, Róna Bernát, Tárczy Jenő és Tolnai Richárd urakat; fiókigazgatókká: Csáky Elek, Párniczky Elemér és Schwartz Imre urakat; váltóüzleti-főnökké: Breitner Ödön urat; titkárrá: Stromi Árpád urat.

A Magyar-Olasz Bank Részvénytársaság igazgatósága Camillo Castiglioni elnöklete alatt f. hó 23-án tartott ülésében megállapitotta az 1920. üzletévre vonatkozó — 8 hónapot felölelő — mérleget, amely 38,197.894 korona 60 fillér tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság a f. évi junius hó 8-án megtartandó I. rendes közgyülésnek javasolni fogja, hogy ebből a tiszta nyereségből 7 és fél százalékos osztalék fejében részvényenként 15 korona — összesen 26,250.000 korona — fizettessék ki, a tartalékalap dotálására 4,500.000 korona használtassék föl, ami által a rendes tartalékalap 248,433.076 korona 43 fillérre emelkedik, 2,000.000 korona pedig a nyugdijalap erősitésére fordittassék, 2,878.105 korona 14 fillér a jövő üzletévre vitetik át.

A Magyar Agrár- és Járadékbank Részvénytársaság igazgatósága által folyó hó 23-iki ülésében megállapitott 1920. évi mérleg szerint a tiszta nyereség 7,018.494 korona 44 fillért tesz ki. Az igazgatóság javaslata szerint részvényenként 30 korona, összesen 4,500.000 korona fizettetik osztalék fejében.

A Magyar Város- és Községfejlesztési Részvénytársaság igazgatósága megállapitotta az 1920. év mérlegét, mely szerint a 32,000.000 koronás régi alaptőke után 5,959.666 korona nyereséget értek el. Az igazgatóság a junius 2-ának déli 12 óráiára összehivandó közgyülésnek 40 korona (10 százalék) osztalék fizetését, az alapszabályok módositását és a cégnek „Magyar Városi Bank R.-T."-ra való megváltoztatását fogja javasolni.

A Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank közgyülése megállapitotta az 1920. évi mérleget. A kimutatott 20,139.347.91 korona tiszta nyereségből az 1920. üzletévi 51. számu szelvény 40.— koronával kerül folyó hó 21-től kezdve beváltásra, mig 1,000.000.— korona a tartalékalaphoz, 2,000.000.— korona az alkalmazottak nyugdijalapjához és 200.000.— korona az alkalmazottak segélyalapjához csatoltatott és a fenmaradó 1,794.916.86 korona a folyó üzletév számlájára vitetett elő.

A Hungária bank r.-t. 1920. évi mérlegét 30 millió K alaptőke és az előző évről áthozott 142.341 K betudásával 8,066.667 K-t kitevő nyers jövedelem mellett 3,378.196 K tiszta nyereséggel zárja.

Részvénytársaság villamos és közlekedési vállalatok számára. E társaság ez évi junius hónap 7-ére egybehivandó közgyülése határozni fog az 5,148.806.01 koronányi 1920. évi nyereségből az igazgatóság által javasolt 18 százalékos, vagyis 36 koronás osztalékának kifizetése és az alkalmas időben végrehajtandó tőkeemelés iránt.

Osztalékok. A Felsőmagyarországi bánya- és kohóművek rtg. igazgatósága megállapitotta az 1920-ik évi zárószámadást és elhatározta, hogy a közgyülésnek részvényenkint 100 K osztalék kifizetését javasolja. — A „Kőszénbánya s téglagyár-társulat Pesten" (Drasche) igazgatósága megállapitotta az 1920-ik évi mérleget és elhatározta, hogy a május 31-iki közgyülésnek azt javasolja, hogy az 1918. és 1919-ik évi 25—25 K osztalék ellenében az idén részvényenkint 60 K = 30 százalék osztalékot fizessenek.

A Láng L. gépgyári r.-t. igazgatósága a junius 4-ére összehivott közgyülésnek az 1920. évre 15 százalék osztalék kifizetését fogja javasolni. A vállalat a vagyonváltságot készpénzben fogja leróni.

A „Pesti Tőzsde", Kallós János közgazdasági és tőzsdei szaklapja, legközelebb megjelenik. Kallós János megvált a Magyar Tőzsdétől, amelynek ő volt egyik megalapitója.

A Magyar Forgalmi Bank r.-t. megtartotta ezévi közgyülését, amely elhatározta, hogy az 5,846.767 K-t kitevő tiszta nyereségből osztalék fejében 14 százalékot fizet. Az 1920. üzletévi szelvény tehát 28 koronával kerül beváltásra.

Iparvállalatok élelmező üzeme r.-t. alakult Budapesten (VIII., Gólya-utca 8.) 2 és fél millió K alaptőkével (12.500 drb. 200 K-s részvény). Az igazgatóság tagjai: Bárczi József, Biró Sándor, Bársony Ernő, Bauer Jenő, Dőri Elek, Ehrenfeld Mór, Németh Ferenc, Pór Ervin és Weisz Lajos.

A Budapesti mészárosok és hentesek csontfeldolgozógyára r.-t. (az Angol-magyar bank vállalata) 1920. évi mérlegét 2.5 millió K alaptőke mellett 614.563 K tiszta nyereséggel zárja.

A Ligetszanatórium r.-t. 1920. évi mérlege 6 millió K alaptőke és 2,395.437 K nyers jövedelem mellett 1,352.526 K tiszta nyereséget tüntet föl.

A Mezőgazdasági ipar r.-t. (a Magyar általános hitelbank vállalata) 1920. évi mérlegét 9 millió K alaptőke és 25,843.093 K nyers jövedelem mellett, az előző évről áthozott 176.062 K betudásával 3,873.244 K tiszta nyereséggel zárja.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 7 órakor. Tel.: József 121—68.
Uj müsor! Utazás a föld körül (Parasztkomédia) és a nagyszerü májusi variété-müsor.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 8 órakor
P. MÁRKUS EMILIA vendégfelléptével
VIOLANTE ÉS A BIRÓ
Irta: Herczeg Ferencz
ZOZÓ operette egy felvonásban, irta: Mihályi István, zenéje: Vincze Zsigmondtól.
A SZINÉSZ NEM EMBER
énekes vigjáték, irta: Harsányi Zsolt.
Berky Lili, Szöllősi Rózsi, Mihályi Vilcsi, Pál Piroska és Békeffy László uj magánszámokkal

FŐVÁROSI ORFEUM
Kezdete este 7 órakor.
„AZ UTOLSÓ SZIMFÓNIA" c. nagy látványos REVÜ

Uj és használt
ZSÁKOK ÉS PONYVÁK
vétele és eladása
KLEIN SÁNDOR
Telefon: 81-18. VI., Eötvös-utca 8.

LEGOLCSÓBB ÉS LEGSZEBB BÉRAUTÓT
a Király Automobil Részvénytársaságnál kaphat
Éjjel-nappali szolgálat. Telefonok: 157—00, 106—08. éjjel is hivhatók J. 124—01., J. 124—02., J. 124—03. Garageok: VII., Király-utca 11. V., Csáky-utca 45/47. sz.
Eladó automobilok mintaraktára.
VI., Teréz-körut 1/c. szám. Sürgönycim: KIRÁLYAUTÓ.

JUTA- ÉS KENDERIPAR R.-T.
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-U. 26/28.
Sürgönycim: VULPES-BUDAPEST. TELEFON 34-13.
Zsákkölcsönző vállalatot
létesitett, mely erzsébetfalvai gyárában készült békebeli minőségü zsákokat bocsájt az érdeklődő közönség rendelkezésére a legelőnyösebb feltételek mellett. - Egyuttal
ajánl megvételre is
zsákokat, kéveköteleket,
szalmazsákokat, szákzsineget és minden egyéb jutagyártmányt eredeti gyári árakon.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. junius 1-én — 23. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Választott a tanács

és ez a munka, amelyet a választás körül kifejtett, *fizikailag* igen tiszteletreméltó volt. Őszintén szólva, szeretnénk ideállani és lángoló betükkel a tanács szeme elé állitani minden igazságtalanságot, amelyet elkövetett, mert sokkal jobban tul vagyunk már a forradalmi időkön — legalább lépten-nyomon ezt halljuk — hogy még ma sem lehetne visszatérni a rendhez, az unalmas, szürke, néha igazságtalan, de mindig megnyugtató szokványokhoz. Nem tehetünk róla, de nem tudjuk letagadni a *rendkivüli* izét annak a cselekedetnek, amely kilencven pályázó közül rangsorban a nyolcvanadikat rángatja elő. Hiszen ez a cselekedet csak egyetlen embert, a nyolcvanadikat, tesz elégedetté, hetvenkilencet — mondjuk ki az igaz szót — elkeserit. Normális időkben, amelyeket a tanácsnak is feltétlenül szándékában van minden erővel visszahozni, nem szokás a nyolcvanadik helyen levőket felfedezni.

De normális időkben az sem volt befolyással a tanácsi választásokra, hogy ki *melyik* lapba ir novellákat. Tehát nem politikai cikkeket, hanem szépirodalmi alkotásokat. Az idén valaki valamivé lett, mert novellákat ir, egy más valaki *nem* lett valamivé, mert szintén novellákat ir. El kell ismerni, hogy aki elbukott és akit megválasztottak, mindegyik komoly becsü irodalmi alkotásokkal szerepel. Sok, sok panaszt, sok sérelmet kellene elmondani itt, de fölöslegesnek tartjuk, hiszen a tanács — mint emlitettük — sulyos fizikai munkát végzett, késő éjszakáig választott, tehát ideje és módja lehetett meggondolni a meggondolnivalókat. Ami történt, nem hebehurgya elhatározások, hanem mély megfontolások eredménye. Ezt följegyeztük, nehogy valaha valaki azt mondhassa, hogy Budapest tanácsa ezeket a dolgokat csak ugy félvállról, kutyafuttában intézte el.

Följegyzik a napilapok, hogy ez alkalommal egy zsidó tisztviselőt is megválasztottak. Bármennyire liberálisnak is érezzük magunkat, ennek az egyetlen, bizonyára nagyon érdemes zsidó tisztviselőnek a nevét nem irjuk a zászlónkra. A mi liberalizmusunk ennél sokkal mélyebben szánt. Mi nem nézzük meg, hány zsidó vallásu tisztviselő lett volna soron; hanem azt mondjuk, hogy mindenkit, aki soron volt — kivéve az etikai szempontból komolyan kifogás elá eső ket — meg kellett volna választani. Meg kellett volna választani, mert ma már nincs forradalom.

Egyetlen enyhitő körülménye, bár nem mentsége, lehet a tanácsnak és ez az, ha a választásoknak ilyetén való megejtésére utasitást kapott. Vagy csak nem merhetjük feltételezni, hogy olyan protekciók érvényesültek, amelyek a nyolcvanadik helyről tudtak embereket első helyre emelni? Nem, ez lehetetlen, mi ismerünk ott olyan embert, aki ennek láttára az aszcsapott volna. Vagy talán csapott is?...

Fullánkok

•••

Az általános forgalmi adó

ugy jött a főváros pénzügyi politikájának, mint mikor az embert a vérpadra cipelik, semmiképen sem lehet — bár mindent megkiséreltek, — kiszabaditani, de az utolsó pillanatban kiderül, hogy nem ő ölte meg az őrgrófot, hanem ellenkezőleg, annak a törvényes örököse. Negyedmilliárdot, tehát az egész évi budget egy negyedét kapja ajándékul a főváros. Azaz, hogy nem is ajándékba, hanem adószedési jutalékba. Hát ezért kellett kieszelni a sok-sok putriadót, ezért kellett ötleteket izzadni, ezért kellett bizottságokban csatázni? Egyszer jön Hegedüs és minden eddig való izzadságos munka rombadől. Furcsa ember ez a Hegedüs, borravalónak többet tud adni, mint amennyit a főváros egész évi ötlet-termeléséből remélt. Csak remélt.

*

Krizs Árpád

főtisztelendő városatyáról esik mostanában sok szó, akit mint „sztrájkvezért" emlegetnek és azt suttogják, hogy ez inkompatibilis a városatyasággal. Bocsánatot kérünk, de próbáljunk meg tárgyilagosak lenni, mert talán mégsem minden elitélni való, ami a tulsó oldalon történik. Hogy mit cselekedett, mit nem cselekedett Krizs Árpád, majd ki fog derülni, az inkompatibilitás dolgában is mások fognak dönteni. Lehet — vitassák meg az urak maguk között — hogy Krizs Árpádnak, a városatyának, nem volt joga eljárni a munkások érdekében a fővárosnál. Az lehet, hogy ez igy van; de ha százszor igaz is, ha százszor szeretjük is a fővárost, még akkor is boldogan köszöntjük azt, aki a munkások érdekeit a szivén viseli. Tessék elhinni, nagyon, de nagyon kevesen vannak ma, akik a munkásokkal törődnek. Hogy Krizs Árpád politikából csinálta, amit csinált. Jó, az se baj. Akkor is sok-sok száz munkás kapott ezen a réven nagyobb karaj kenyeret.

*

Angorát,

ahol Musztafa Kemal pasa ellenkormánya székel, Anatolia székesfővárosává teszik. A munkálatok vezetésével egy magyar mérnököt biztak meg, aki a várost teljesen Budapest képére kivánja felépiteni. Az ambiciózus magyar mérnök Angorának Pestet és Budát ajándékoz, kifaragja a Gellérthegyet és a budai vár képére épiti meg a kormányzósági palotát. Két év mulva — mint a hir mondja — készen fog állani Anatolia Budapestje. És mi eltöprengünk rajta, hogy fölépitik-e a távol Kelet Budapestjének a városházát is? És ha felépitik, vajjon mit irigyelnek meg a mienkből?

Tanférfiak a tanügyi tanácsnokokról

Objektiv kritika Rózsavölgyiről, Bárczyról, Dériről, Várossyról, Buzáthról és Zilahi Kissről

Hosszu esztendőkön át, ahányszor fővárosi tanítóval találkoztam, mindig a Czóbel-féle felvonulás jutott az eszembe. Nem kell elfelejteni, a legszegényebbje, a legszánalmasabbja csatlakozott ehhez a szörnyü demagoghoz. A férfiakon kifényesedett kabátok, kitérdesedett nadrágok, a nőkön szinehagyott, fakó ruhácskák, félretaposott cipők. Hát hogyne mentek volna deputációba! De tehetnek-e arról, hogy a „vezérük" durva és szemérmetlen volt? Lehet-e őket azért felelősségre vonni, mert éheztek és szerettek volna nem éhezni? Akkor nem volt elég tekintély *Déri* Ferenc az alpolgármester és *Várossy* Gyula a tanácsnok, egyenesen *Bódy* Tivadarhoz, a polgármesterhez mentek. És benne kemény legényre találtak. Akkor legalább vakmerőségnek tetszett, amit Bódy oda mert vágni Czóbel szemébe:

— Vigyázzanak, mert *a botnak is két vége van.*

Hát ugy-e *ma* ez igen egyszerü mondat, *ma* talán nem is foglal magában elegendő erélyt. De akkor! Akkor Bódyt a kétvégü bot után mindenki elveszett embernek tartotta, Czóbel pedig ugy állitotta be, mint aki megérett az akasztófára. Nagy átkot hordott akkor *Bódy* Tivadar a feje fölött! Vajjon azok közül, akik nem tartották őt elég „megbizható"-nak, hányan mertek igy szembeszállani az akkori idők eme hatalmasságával, ezzel a Czóbellel, aki a tanácsteremben minden tanácsülésen ott ütötte az asztalt és ott hadonászott a tanácstagok orra alatt?

*

Fehér asztal mellett jól öltözött, jól táplált, előkelő urakkal ülök. A zsakettjük kifogástalan szabásu, a nadrágjuk tökéletesen vasalt és virág ékeskedik a gomblyukukban. Fővárosi iskolaigazgatók. Régi alkalmazottai a városnak, feltétlen hivei a mai politikának, de igazságos itéletük, tisztánlátásuk nem homályosodott el. Ezek nem deputációztak Czóbellel, de nem is itélik el azokat kivétel nélkül, akik megtévedtek.

Pedagógiai kérdésekről folyik a szó, majd a városházára terelődik a beszéd.

— Vajjon mi lesz *Zilahi Kissel?*

A vélemények igen különbözők és érdekes, hogy abban mindenki megegyezik, hogy kár lenne, ha a jelenlegi tanügyi tanácsnok nyakát törné forradalmi levele miatt, Zilahi Kiss Jenőt olyan embernek tartják, akivel a tanitóság szépen együtt tud működni. Nem igaz az, mintha vérbiró lenne és a megtévelyedett apró exisztenciáknak — mint mondják — kéjjel törné ki a nyakát. Hiszen fegyelmi ügyekben nem is ő itélkezik.

Fölvetődik azonban a kérdés, hogy mi a sulyosabb, az a forradalmi levél-e, amelyet *Zilahi Kiss* Jenő irt, vagy az a körlevél, amelyet *Várossy* Gyula bocsátott ki. Ezen azután alig lehet vitatkozni. Zilahi Kiss önként, kényszer nélkül vetette papirra a *saját gondolatait*, amelyek abban az időben szinte még senki által ilyen precizen nem formulázott bolseviki tantételek voltak, *Várossy* pedig kénytelen volt aláirni

(vagy ha tetszik: megfogalmazni) azt a körlevelet, amelyet akkor a szocialisták, a Czóbelek *diktáltak* a városházán.

— Várossy vissza fog még jönni *hozzánk* — mondja az egyik; — nála különb tanügyi tanácsnokot keresve sem lehet találni.

Ezt mindnyájan elismerik és valaki még hozzáteszi:

— Nem mi fogjuk kérni, hanem maga a közgyülés fogja belátni, hogy ezt a helyet ma ő tudja legjobban betölteni.

Sorra vesszük a régi tanácsnokokat. Nagy szeretettel emlékeznek meg — ha a kurzus indexre tette is — *Déry* Ferencről, de *Rózsavölgyi* Gyuláról is. Az utóbbiról azonban azt mondja valaki:

— Kiváló ember volt, de a tanügyi tanácsnok hatásköre, munkája akkor még csak egyötöde volt annak, ami ma.

Pár hónapig volt az ügyosztály élén *Buzáth* János, de ez alatt a pár hónap alatt megtanulták tisztelni, becsülni ezt a határtalan őszinteségü, nyilt jellemü, nagytehetségü férfiut. Egy jellemző apróságot mondanak el róla. Amikor az ügyosztály élére állott, azt mondta: nagy seprést fogok végezni. Amikor elment, azt mondta: nincs erre a posztra hivatottabb, kitünőbb ember, mint Várossy Gyula és én mindent el fogok követni, hogy ujra idekerüljön. Ez Buzáth.

A tanügyi tanácsnokok között azonban a legnagyobb mégis *Bárczy* István volt.

Ezek az urak, akik minden izében ismerik Budapest közoktatásügyét, azt mondják, hogy e tekintetben klasszikus magaslaton állunk. Iskolaépületeinket a világ bármely világvárosa megirigyelhetné...

Hiába, Bárczy... Bárczy... Bárczy...

(p. b.)

Hamisitják az amerikai csekkeket

Becsapott bankok — Rendőri hajsza a csekkhamisitók után

Körülbelül két hónappal ezelőtt feljelentést tett a rendőrségen a Wiener Bankverein, hogy főintézeténél amerikai csekkeket váltottak be, amelyekről kiderült, hogy hamisitványok. Alig pár nappal a Wiener Bankverein följelentése után a bécsi, majd zágrábi bankok tettek följelentést, hogy egy magát báró Ende Ottónénak nevező hölgy két darab ezerdolláros csekket váltott be, amelyekről utólag szintén kiderült, hogy hamisitványok.

A feljelentésekhez még több budapesti bank följelentése is csatlakozott, ugy hogy a főkapitányságon egy egész külön detektiv-csoportot kellett megbizni a hamisitott amerikai csekkek hamisitóinak a kinyomozásával. Hetek multak el a rendőrség nagyarányu nyomozásának megindítása óta. A Munkácsy-, Kállay-, Reich-, Kritzler-detektivcsoportok foglalkoztak a komoly arányokat öltött bünügygyel, de pozitiv eredményt csak két esetben tudtak elérni.

Az első eset az volt, amidőn Kaposváron elfogtak egy Fazekas Zoltán nevü fiatalembert, aki 175 ezer koronát vett föl a Wiener Bankvereinnál egy ilyen hamisitott csekkre. Fazekas Zoltán azonban igazolta, hogy a hamis csekket ő tőzsdei forgalomban jóhiszeműen vásárolta, tehát ezen a nyomon nem lehetett közelebb jutni a hamisitók személyéhez.

A második esetben a Zágrábban és Bécsben elkövetett csekkcsalások tettese került a rendőrség kezére, az ismert nevü Ende Ottóné bárónő.

Ende Ottóné különféle meséket adott elő a csekkek származására vonatkozólag, de a rendőrség nem ült föl a meséknek és alapos nyomozást indított, hogy a Newyorki National Bankra kiállított ezer-ezer dolláros csekkek honnan kerültek ki, mert az is megállapitást nyert, hogy a csekkeken nemcsak a név van hamisitva, de

hamisitott maga a csekklap is, sőt az amerikai bélyegzők és a National Bank pecsétje is mind vagy Bécsben, vagy Magyarországon készült hamisitvány.

Az Ende-ügygyel kapcsolatban a rendőrség megállapitotta, hogy az amerikai csekkek hamisitása Bécsben történt, — de a bélyegzőket itt Budapesten rendelték és innen csempészték ki Ausztriába. A nyomdát és a cinkografust nem sikerült kinyomozni, de komoly bizonyitékok vannak a rendőrség kezén, hogy

a bécsi kommunista propaganda alkalmazottai rendelték a csekkeket és végezték a hamisitásokat.

Alig hogy ezek a csekkhamisitási ügyek a nyomozás sikertelensége miatt elaludtak, egy ujabb, budapesti hamisitás keltett élénk izgalmat és tett ujabb nyomozati eljárást szükségessé.

Pár nappal ezelőtt a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank ügyvédje utján bejelentette a főkapitányságon, hogy 1920 október 5-én egy Klein Ignác nevü ember 500 dollárról szóló csekket váltott be, erről a csekkről csak most, közel 10 hónap után derült ki, hogy hamisitvány.

Az 500 dolláros amerikai csekk az American Express Company nevére volt kiállitva.

Klein Ignác, Budapest Szondy-utca 53. szám alatti lakos váltotta be és a bank jóhiszeműen ki is fizette akkor, mert semmi oka nem volt a csekk valódiságában kételkedni, hiszen minden bélyegzővel, irással, pecséttel el volt látva.

A Leszámitolóbank a kapott csekket Amerikába, a National City Bank of Newyorkhoz küldte el inkasszálás végett és alig pár nappal ezelőtt megérkezett a válasz: a csekk hamis. Az American Express Company soha ilyen csekket ki nem adott és igy csak Európában hamisithatták a csekket.

Két nappal ezelőtt érkezett a válasz és a Leszámitoló azonnal megtette a feljelentést.

Detektivek mentek ki a Szondy-utcába az állitólag 53. szám alatt lakó Klein Ignáchoz, ahol — mint az várható is volt — kiderült, hogy a házban soha ilyen nevü ember nem lakott.

Ilyen hosszu idő után a bank pénztáránál nem emlékeztek már az állitólagos Klein Ignác személyleirására, ugy hogy a rendőrség a hamis csekk forgalomba hozója után minden pozitiv adat nélkül kénytelen nyomozni.

Természetesen az ujabb hamisitási ügygyel kapcsolatosan pozitiv eredményeket a rendőrség mindeddig nem állapitott meg és most csak azt kutatják, hogy az American Express Company nevében hol helyeztek el még csekkeket, mert a tettes, aki a csekket csináltatta, valószinüleg nemcsak azt az egyetlen darabot hozta forgalomba.

Szakértők véleménye szerint a kitünő kiállitásu hamis csekklap Budapesten készült — valószinüleg cinkografikus uton, de hogy a csekkeket aztán hol nyomatták, arra vonatkozólag bár adat van a rendőrség kezében, a nyomozás érdekében minden felvilágositást megtagadnak.

A rendőrségnek az a feltevése, hogy egy jól szervezett hamisitó társaság közös munkája a csekk hamisitása és forgalomba hozása.

Kellett, hogy egy fotográfus, egy cinkográfus, egy nyomdász és egy bankember közösen összedolgozzanak, mert különben lehetetlen lett volna ilyen kitünő munkát készíteniök.

Az ujabb csekkhamisitási ügygyel két detektivcsoport is foglalkozik és az eddigi adatok alapján valószinü, hogy néhány napon belül a hamisitás minden részlete tisztázott lesz a rendőrség előtt és végül kézrekerül az a társaság, amely a hamis amerikai csekkeket forgalomba hozta.

Hol az az ember?

aki még nem ismeri a valódi **Diana-sósborszeszt** és annak utolérhetetlen hatását. Ha van még ilyen az országban, az siessen és győződjék meg személyesen arról, hogy saját magának volt eddig ellensége.

Egy kis üveg ára ... ... **24 korona**
Egy közép üveg ára ... **65 korona**
Egy nagy üveg ára ... **130 korona**

Mindenütt kapható!

Hegedüs Loránt, a főváros reménysége

A városok, mint az állam adószedői — Mit jövedelmez az általános forgalmi adó?

Néhány nap óta a főváros nagy pénzügyi bajában *Hegedüs* Lorántot tiszteli egyetlen reménységeképen. Történt ugyanis, hogy az ötletes pénzügyminiszter szive megesett a szegény magyar városokon, amelyek megkoptak, lerongyolódtak, eladósodtak. Különösen megesett a szive pedig Budapest székesfővároson, amely már csak azért is szánalmas volt, mert nap-nap után a legszánalmasabb adóötletekkel állott elő. Ekkor azután Hegedüs Loránt jött egyetlen ötlettel, amely — ma legalább ugy mondják — negyedmilliárdot hoz a fővárosnak. Ez az ötlet, ez a segedelem azonban nemcsak Budapestre, hanem az összes magyar városokra vonatkozik. A miniszter ugyanis ugy gondolkozott, dolgozzanak a városok, szolgálják meg a pénzt, egyszóval keressenek. Szedjék be ők a forgalmi adót és ezért igen előkelő jutalékot kapnak: odaadja nekik a forgalmi adó egész bevételének egyharmadát. Már tudniillik, amit ők hajtanak be.

Ezzel a városok és elsősorban Budapest az állam adószedőivé lettek. A városházán ugy számitják, hogy Budapesten általános forgalmi adó cimén évi 750 millió koronát lehet beszedni, amiből tehát jutalékképen az előbb emlitett kulcs szerint 250 millió jutna a fővárosnak. A budget ezzel az összeggel talán ki is heverné sulyos nyavalyáját, a kérdés most már csak az, hogy mit emésztenek fel ebből a negyedmilliárdból az adó beszedésének, behajtásának és legfőként kikémlelésének a költségei?

Hegedüs pénzügyminiszter a nemzetgyülés hétfői ülésén nyujtotta be „az ellátatlanok ellátásának biztositására szolgáló őrlési és forgalmi adóról" szóló törvényjavaslatot. Ebben a javaslatban még nincsen emlités sem arról, hogy az adót a városok szedik be jutalék ellenében. Ez a gondolat később, a javaslat megalkotása után merült fel és igy azt majd csak a végrehajtási utasitásban fogja a miniszter preciziroz-ni. E tekintetben a miniszter hétfőn hosszabb tanácskozást folytatott *Folkusházy* Lajos alpolgármesterrel, aki e célból a nemzetgyülés épületében jelent meg. Lehet azonban, hogy a miniszter e tekintetben a törvény utján intézkedik és talán már annak bizottsági tárgyalása alkalmával nyujt be módositást éppen ugy, mint az általános forgalmi adónak a kulcsát is ezen a módon fogja egy százalékról másfél százalékra felemelni. A főváros negyedmilliárdos jutaléka már ezen a másfél százalékos alapon van kiszámitva.

A negyedmilliárd azonban nem hullik munka nélkül és érintetlen állapotban a főváros ölébe. Az általános forgalmi adó a legbonyolultabb adó, kivetése és beszedése a legnagyobb nehézségekbe ütközik és a fővárosnak óriási apparátussal kell hozzáfogni a munkához, mert különben az „adóalapok" igen könnyen kisiklanak a kezéből. Az általános forgalmi adó alá eső adózókról minden hónapelőtt összeirást kell készíteni és azt állandóan kiegészíteni és helyesbiteni. Külön munka a külföldi keresetüzők nyilvántartása. A forgalmi adó bizonyos nemeit „forgalmi adóbélyegek"-kel kell majd leróni, amivel szintén a fővárosnak, mint adókezelőnek lesz dolga. Gondoskodni tartozik a főváros a kivetésről, beszedésről, az adónak esetleg előre való biztositásáról, a bevallások felülvizsgálásáról; vannak esetek, amikor az adókivetést becslés utján kell majd megejteni, dolga lesz az adóhelyesbitésekkel, adóvisszatéritésekkel és a jogorvoslatokkal. Hatalmas könyvvezetésre lesz majd szükség és igen sok költséget fog fölemészteni az ellenőrzés és az adatszolgáltatás és különösen sokba kerül az a hatalmas kémszervezet, amelyet fenn kell tartani, hogy az adózókat meg lehessen fogni. Egyszóval a negyedmilliárd alaposan meg fog csappanni, mire az adminisztráció költségeit kifizetik. A pénzügyminiszter káprázatos ajándékából csak éppen hogy jut is, marad is.

Fosztogatják a főváros fürdőit

Százezreket érő lepedőket és fürdő-ruhákat loptak el a Széchenyi- és Gellért-fürdőkből

Néhány esztendővel ezelőtt nagy feltünést keltettek azok a sorozatos lopások, amelyeket a *Széchenyi-, Rudas-, Császár-* és *Lukács*-fürdőkben követtek el és amelyeknél a fővárost, valamint a két magánfürdőt milliós károk érték. Még máig is ismeretlen tettesek lepedőket, törülközőket, fürdőruhákat vittek el, sok esetben kifosztották a fürdőkabinokat és megtörtént, hogy metszett tükröket, amik már akkor is jelentős értéket képviseltek, szállitottak el a *„fürdőzők"* az egyes fürdőépületekből.

Ezek a nagyarányu lopások okozták később, hogy a fürdőszemélyzet csak a legszükségesebb fehérnemükkel látta el a közönséget és vigyázott mindenkire, nehogy hasonló esetek fordulhassanak elő.

Pár hónappal ezelőtt, amikor minden téren megindult a konszolidáció, a hires budapesti fürdőket is konszolidálták. Elsősorban 50—80—100 %-al felemelték a fürdőtarifákat, de, hogy a horribilis beléptidijakért bizonyos ellenszolgáltatásokat is nyujtsanak, vadonatuj fürdőköpenyekkel és lepedőkkel lepték meg a szakadozott fürdőruhához szokott pesti közönséget.

A főváros fürdői, különösen a *Gellért-* és *Széchenyi*-fürdő milliós befektetéseket eszközöltek és vásároltak uj fürdő-felszereléseket.

Alig multak el hetek a milliós befektetések után, a személyzet megdöbbenve tapasztalta, hogy *napról-napra apad a fürdőruhák száma.*

Figyelni kezdték a vendégeket, de a tolvajlások tettesére nem sikerült ráakadni, végre, amikor már a százezres tételek felé közeledtek az eltünt fürdőruhák értékei, a fürdőigazgatóságok a rendőrséghez fordultak.

A főkapitányságról a *Csupor* detektiv-csoportot bizták meg a fürdőtolvajok kézrekeritésével. Két heti figyelés után két fiatalembert vettek észre a detektivek, akik óvatosan lezárt fülkékbe nyitnak be a Széchenyi-fürdő helyiségeiben. Azonnal lefogták a két ifjut, behozták a főkapitányságra, vallatóra fogták és a két fiatalkoru rövid vallatás után beismerte, hogy azóta fosztogatják a fürdőt és a fürdőző közönséget, amióta az uj fürdőruhákat kiadták használatra.

Eleinte csak egy-két lepedőt loptak el, olyanokat, amelyeket fürdőruhául kaptak. Ruháik alá felcsavarták a lepedőket és a törülközőket, de elvitték a pamlagok frottir-takaróit is, ugy, hogy egy-egy fürdés után a Teleky-téren 3—4 ezer koronát árultak ki a lopott értékekből.

Később már merészebbek voltak és óvatlan pillanatokban a ruharaktárakból emeltek ki nagyobb készleteket és *kofferokat, táskákat vittek magukkal, hogy a lopott holmit minél könnyebben elszállithassák.*

A két fiatalembernél házkutatást tartottak és

több százezer korona értékü fehérnemüt találtak lakásukon, természetesen minden fehérnemüben a főváros fürdőinek monogramja.

A két fiatalkorut letartóztatták és átadták őket a fiatalkoruak biróságának, de a nyomozást tovább folytatják, mert valószinü, hogy hasonló módon még többen dézsmálták a frissen vásárolt, uj fürdőruhákat.

A lóversenyek alkonya

A 20 és fél százalékos adó veszedelme

A Fővárosi Hirlap mindenkor küzdött az ellen az erkölcstelenség ellen, amely a lóversenyfogadások nyomán fakad. Sohasem tagadtuk meg azonban azt, hogy a budapesti lóversenyeknek befolyása van és még nagyobb befolyása lehetne az idegenforgalomra, nem is szólva — a kommunális szempontokat nem érintő — lótenyésztési célokról. A lóversenyfogadások szabályozása, a könnyelmüségnek telhető eszközökkel való meggátlása azonban még nem jelentheti a lóversenyek megszüntetését, vagy tönkretételét. Pedig ebben a pillanatban azon a ponton vagyunk, hogy a budapesti lóversenyek alkonyához érkeztünk el, mert Hegedüs Loránt pénzügyminiszter olyan sulyos adóval rótta meg a lóversenyfogadásokat, hogy azok szinte illuzóriussá teszik a lóversenyjátékot. Igaz viszont, hogy az állam több nemes célra sulyos pénzeket kap ezen a réven. Igy például testnevelési célokra az eddigi totalizatőr-adóból évi tiz millió helyett negyven millió fog jutni.

Az előző indemnitási javaslat ugyanis az eddig 14 százalékos adót 20 és fél százalékra emelte fel. Az 1894. évi XXIX. t.-c. értelmében a lóversenyfogadásokból levonandó volt: 6 százalék a versenyt rendező pénztár javára, 4 és fél százalék az állampénztár javára és 1 és fél százalék jótékony célra. Ez összesen 12 százalék. Az 1913. évi XIII. t.-c. ezt a levonást fellemelte 2 százalékkal, amely nagyrészt testnevelési célokra jutott. Hegedüs indemnitási törvénye szerint ezeket a levonásokat 20 és fél százalékra emelték. Az elosztás szerint testnevelési célokra ezentul 2 százalék helyett 8 százalék és jótékony célokra 1 és fél százalék helyett 2 százalék fog jutni. A többi változatlan marad.

Jogosultsága pedig az ilyen percentuális adóemelésnek nincs, mert ez nem egyedül a pénzértékek változását fejezi ki.

De még ennél is fontosabb az, hogy Budapestnek igen nagy kára származhatik ebből az emelésből. Hiszen illuzórius az olyan fogadás, amelynek ötödrészét veszi el az állam. Ha pedig nincs lóversenyfogadás, nincs lóverseny sem, ami pedig igen nagy ártalmára van az idegenforgalomnak. Hiszen ha nem lesz Budapesten lóverseny, akkor nemcsak az idegenek nem jönnek hozzánk, de a budapestiek is oda fognak menni, ahol lóverseny van. Egyben pedig az az igen nagy veszedelem ólálkodik az ajtónk előtt, hogy a nagy levonások elől való menekülés hihetetlenül fel fogja virágoztatni a zugbookmaker-intézményt, amelynél erkölcstelenebbet, hitványabbat szinte elképzelni is nehéz. Egészen aprólékos kifogás, de jellemző az is, hogy amig a lóversenyadóból ma már 8 százalék jut testnevelési célokra, addig a lóverseny eredeti hivatására, a lótenyésztési célokra tovább is csak 4 és fél százalék, vagyis amannak csak fele jut.

A Városi Galéria

Eladják-e a főváros modern képgyüjteményét?

A tanács megbizta Csánky Dénest, a Városi Muzeum vezetőjét, hogy készitsen leltárt a főváros tulajdonában levő festményekről és szobrokról. Egyidejüleg állapitsa meg, hogy ezeket a képeket és szobrokat annakidején mennyiért vásárolta a főváros és mennyit érnek most?

A főváros tulajdonában rengeteg kép és szobor van. A főváros a képzőművészettől sohasem sajnálta a garast. A tárlatokon a tanács mindig eleget tett annak a kötelezettségének, amellyel Budapest a képzőművészetnek és az iparművészetnek tartozik. Még Halmos János takarékossági érájában is bőkezü volt. Bárczy István tizenkét esztendős polgármestersége alatt pedig igazán nem panaszkodhattak sem a festők, sem a szobrászok. A művészi érzékü és a művészet iránt lelkesedő polgármester évről-évre jelentékeny összegeket állitott be a költségvetésbe a képzőművészet támogatására. Bárczy István polgármester és Wildner Ödön tanácsnok művészeti politikájának aztán az lett az eredménye, hogy Budapest ma nagyszerü képgyüjtemény fölött rendelkezik és ez a képgyüjtemény most jelentékeny vagyont reprezentál. A modern magyar képzőművészet legkitünőbb képviselői egy-egy értékes képpel vagy szoborral szerepelnek ebben a gyüjteményben. Van Munkácsyja, Páll Lászlója. Mészölyje a fővárosnak, hogy a fiatalokról és a legfiatalabbakról ne is beszéljünk.

Eleinte a Városi Muzeumba helyezték el az ujonnan vásárolt képeket, de hamarosan belátták, hogy a Városi Muzeum mai helyiségei jóformán arra is kicsinyek, hogy a főváros multjára vonatkozó reliquiákat befogadják. A város vezetősége tehát ugy segitett a problémán, hogy ideiglenesen, amig az uj Városi Muzeumot felépithetik, a képek egy részét a városháza hivatali szobáiban helyezik el. A polgármesterek fogadó szobái például teli vannak szebbnélszebb és értékesnél-értékesebb képekkel. De a képekből bőven jutott a tanácsnokok és a főtisztviselők szobái számára is.

A mult évben aztán, amikor egyre sulyosabb terhek nehezedtek a főváros háztartására: az az eszme vetődött föl, hogy leghelyesebb lenne, ha a főváros eladná modern képeit. A mult év végén és ennek az esztendőnek az első hónapjaiban a képeknek jelentékenyen megnőtt az áruk. Hogy példát is említsünk, Munkácsy egyik 60 cm. széles festményeért, amelyet a város valamikor négyezer koronáért vásárolt, igen szivesen adtak volna a gyüjtők és a kereskedők kétszázezer koronát; sőt többet is. Ilyenformán a főváros, ha értékesiteni akarta volna a modern képeit, jó pár millió koronát kapott volna értük. Azok, akik a képek értékesitésének ideáját fölvetették, azzal érveltek, hogy a főváros eleget tett kötelességének, amikor a képeket megvásárolta a művészektől. Ezzel támogatta a művészeket és támogatta a képzőművészetet is. Az azonban nem lehet hivatása a fővárosnak, hogy képeket gyüjtsön, pláne akkor, mikor sem megfelelő helyiségei nincsenek a gyüjteshez, de pénze sincs hozzá. A főváros, — mondták az urak — akkor, amikor háztartása nagy válsággal küzd, annyira, hogy olykor kénytelen lemondani a legégetőbb kiadások teljesitéséről, ilyen viszonyok között a főváros nem engedheti meg magának azt a költséges passziót, hogy gyümölcsözetlenül hagyja azt a jelentékeny vagyont, amely modern képekbe van invesztálva. Az efféle igazságokat azonban könnyebb kigondolni, mint megvalósitani. A városházán féltek tőle, hogy a tanács éles támadásoknak teszi ki magát, ha azzal a propozicióval áll elő, hogy adják el a főváros modern képeit. Igy aztán a képvásárlás nagy konjunktúrája elmult, a főváros képei pedig megmaradtak.

Most egyelőre leltározzák és megbecsülik a képeket. Ha ezzel elkészülnek, akkor uj helyiségeket keresnek a képek számára. Az a terv, hogy a modern képekből csinálnak egy uj galériát, amelynek aztán Csánky Dénes, a Városi Muzeum mostani vezetője lenne az igazgatója; a Városi Muzeum élére pedig Schoen Arnold mütörténetiró kerülne.

Szó van arról is, hogy a Szépművészeti Muzeum átengedné a Városi Galéria számára a tisztára Budapestre vonatkozó képeket és a főváros cserébe modern képeket adna. Egyébként ez az idea sem uj, mert a kultuszminiszter már évekkel ezelőtt vetette föl azt a gondolatot, hogy a Szépművészeti Muzeum képek dolgában lépjen cseréviszonyba a Városi Muzeummal.

Események

A főváros poloskát irt. Ez nem humor, ez nem guny, ez komoly valóság és pedig igen fontos, okos és életrevaló terv. Eddig többé-kevésbbé megbizható, vagy megbizhatatlan vállalatok foglalkoztak csak féregirtással. Akárhányszor ezek a vállalatok nem alkalmaztak egyebet, mint az ördögüzés babonáit, amelyekre természetszerüen a poloskák nem reagáltak. Most — amint a Fővárosi Hirlap értesül — a főváros veszi a kezébe a poloska és egyéb férgek irtásának kérdését. Szégyen bevallani, de igaz, hogy a férgek elszaporodása tekintetében a nyugati nagyvárosok között Budapest vezet. Ugy tudjuk, Hammer Dezső, a fertőtlenitő-intézet most megválasztott igazgatójától származik a kitünő ötlet, hogy a fertőtlenitő-intézetben féregirtásra is berendezkedik, amit, ismerve ennek az intézménynek elsőrendü voltát, bizonyára sulyos aggodalommal vesznek tudomásul a budapesti poloskák. Az intézetnek minden szükséges eszköz rendelkezésére áll és nemcsak ezt a szenvedő várost szabaditják meg kinzóitól, hanem az üzleten még a főváros is jelentékeny összeget kereshet, mert a vállalat feltétlenül virágzónak igérkezik. A közegészségi ügyosztály most dolgozza ki az előterjesztést, amely az uj vállalkozást a legcsekélyebb költséggel odja meg, de egyben a legnagyobb hasznot reméli biztositani. Mi ehhez az előterjesztéshez egy olyan inditványt szeretnénk tenni, amiről aligha lesz benne szó, nevezetesen: amely lakás poloskában bünösnek találtatik, ott hatósági kényszer-irtás alkalmazandó.

A zárszámadás közszemlére bocsátása. Multheti számunkban megirtuk, hogy az 1919. évi zárszámadás elkészült és a deficit jóval meghaladja a százmilliót. A tanács most az 1872: XXXVI. t.-c. 90. §-a rendelkezésének megfelelőleg, hivatalos hirdetésben közli, hogy a zárszámadást május 31-től junius 14-ig nyilvános közszemlére tette ki és az Ács Ferenc főszámvevő hivatalos helyiségében megtekinthető. Erre a szemlére minden adózó polgárnak joga van, esetleges észrevételeit irásba foglalva e hó 14-ig megteheti és a tanácshoz benyujthatja.

Botbüntetést a virágok és a fák ellenségeire. Laptársunk, a Budai Napló irja: „Kárba vész minden hirdetmény, minden rendelet, mely tiltja a sétányok rongálását. Badál Ede előljáró hiába dörgi a fegyelmezetlen közönség fülébe, hogy a legszigorubban bünteti a rongálókat, Lampel Vilmos hiába interpellál a városházán, — ez a telstileg-lelkileg lerongyolt lakosság folytatja a háborut a virágok, fák, padok és korlátok ellen, amig erre is ki nem terjesztik a botbüntetést, amit a helyszinén kellene ráverni a bünösökre. A Bástya-sétányhoz felvezető ösvények mentén csak most állittatott uj korlátokat a város és már is ellopták.“ A hatóságok kötelessége volna végét vetni a vandalizmusnak.

Uj zsákkölcsönző vállalat. A zsákkölcsönzés intézményének, mely a békevilágban is fontos tényezője volt a gabona- és terményforgalom lebonyolitásának, a még mindig magas zsákárak folytán napjainkban különös jelentősége van. A kérdés nagy hordereje és aktualitása arra az elhatározásra birta a Juta- és Kenderipar r.-t. vezetőségét, hogy ilyen zsákkölcsönző vállalatot létesitsen, mely hivatva legyen tartós, megbizható minőségü áruval ellátni a kölcsönzsákokra szoruló feleket. A fenti cég erzsébetfalvai nagyszabásu gyára teljesen békebeli minőségü, a legerősebb igénybevételt is számitásba vevő zsákokat állit elő a zsákkölcsönzés céljaira. A kiköllcsönzés üzleti részét (a felekkel való levelezést, elszámolást, stb.) a cég központi irodája, Budapesten, V., Falk Miksa-utca 26—28. sz. a. fogja végezni.

Budai Szinkör e heti műsora: Szerda: Korhelygrófi. Csütörtök: Gyurkovics-lányok. Péntek: Korhelygrófi. Szombati délután: Koldus és királyfi (gyermekelőadás); este: Gyurkovics-lányok. Vasárnap délután: Drótostót; este: Peleskei nótárius.

„Big-Bill-Barry“ és a „Madame X“ az Omniában. Az idei évad legszenzációsabb mozgófénykép-drámájának, a „Big-Bill-Barry“-nak harmadik és befejező része kerül e héten az Omnia műsorára „Győz az igazság“ cimen. Ezenkivül szinrehozza a szinház a „Madame X“ (Fekete kéz) cimü nagyszabásu kalandordrámát, amelynek főszereplői Emmy Sturm és Fred Nay játszák. Az előadások naponta 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

A „Madame X“ a Tivoliban. Szövegkönyve és rendezése szerint egyaránt elsőrangu kalandorfilm kerül e héten a Tivoli vásznára, cime „Madame X“ (A fekete kéz). Igazi mestermü a darab a maga műfajában s a két főszereplő, Emmy Sturm és Fred Nay, olyan alakitást produkálnak, aminőt csak az igazán elsőrangu kalandorfilmeken látott eddig a közönség. Megelőzi ezt egy kacagtató burleszk „Charlie a sarkon“ cimen. Az előadások naponta 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

„Győz az igazság“ és a kisgazdafilm a Royal-Apollóban. Szezonzáró előadásait tartja ezen a héten a Royal-Apolló, a főváros legelőkelőbb mozgószinháza. Az utolsó héten a „Big-Bill-Barry“ harmadik és befejező része kerül bemutatásra „Győz az igazság“ cimen. Megelőzi ezt egy tarka szinpompáju aktuális felvétel a minap Budapesten lezajlott kisgazda-ünnepségről. A lelkes és felemelő ünnep legérdekesebb mozzanatait örökiti meg a pompásan sikerült mozgófénykép. Az előadások naponta 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

AZ "ÉGISZ"
SZT. LUKÁCSFÜRDŐI TERRASZA
állandóan nyitva. Délután és este
Szimfónikus hangverseny
Szegho Sándor karnagy vezetése alatt.

AMBRA
EGYESÜLT LIKŐRGYÁRAK ÉS GYÜMÖLCSLEPÁROLÓ R.T.
BUDAPEST
VII. ILKA-UTCA 25-27.
TELEFON: JÓZSEF 22-44.

A TŐKE

A Városi banknak nem kell a Nemzeti Mozgó. Értesülésünk szerint a Nemzeti Mozgó épitkezését beszüntették. A sok port felvert mozgószinház finanszirozója, a Városfejlesztő (uj nevén: Magyar városi bank r.-t.) ugyanis kilépett a konzorciumból, az engedményeseknek tehát nem áll tőke rendelkezésükre, hogy az épitkezést folytathassák. Minthogy komoly tőke nem is igen fog akadni, amely a Nemzeti Mozgót tető alá segitené, a Nemzeti Szinház telke valószinüleg felszabadul, hogy majdan hivatásának megfelelően, szinház épüljön rajta.

Uj magyar hajósvállalat. Az Ancora hajózási vállalat, amelynek megalakulásáról alant külön hirben számolunk be, egyelőre szerény keretek között már rövidesen megkezdi müködését. A vállalatnak jelenleg csak két szállitóuszálya van, amelyeknek hordképessége néhány száz tonnára rug. A szállitást egyelőre bérelt vontatógőzösök fogják lebonyolitani, de a vállalat máris több gőzös megvételéről tárgyal és uj hajókat is épittet, mert a Dunán és a Tiszán rendszeres áru- és személyszállitási járatokat akar fönntartani. A szép jövővel biztató magyar vállalat létesitése körül különösen Mindszenthy Árpád volt haditengerészeti tiszt buzgólkodott, aki különben az uj vállalat ügyvezető-titkári állását tölti be.

A Kereskedelmi Takarékpénztár tőkeszaporitása. A Fővárosi Hirlap már jelentette, hogy a Kereskedelmi Takarékpénztár R.-T. alaptőkéjét 200 millió koronára emeli föl. Értesüléseink szerint a tranzakcióra vonatkozó tárgyalások már befejezést nyertek és az intézet még e hó folyamán rendkivüli közgyülést tart, amely az igazgatóság megállapodásait szankcionálni fogja. A tőkeszaporitással kapcsolatos pénzügyi müveletet a Kereskedelmi Takarékpénztár patronusa, a Fabank hajtja végre.

Előléptetések a Ganz-Danubius-gyárban. A Ganz és Társa-Danubius Gép-, Vaggon- és Hajógyár r.-t. igazgatósága május 27-én tartott ülésében Vámossy Károly h. igazgatót és Klein Ferencet cégjegyzési joggal ruházta fel, továbbá kinevezte főfelügyelővé: Ferdinánd Lajost, Pachl Jenőt, Summerecker Alfrédet és Zámor Ferencet, felügyelővé: Bagossy Bélát, Görög Jenőt, Gyárfás Hugót, Hábori Györgyöt, Pappenheim Miksát, Péchy Pált, Popela Jánost, Ritter Mór dr.-t és Waldmann Kálmánt, főmérnökké: Csipkay Henriket, Gruber Románt, Kelemen Simont, Surber Mátyást, Szemkő Istvánt és Zwab Viktort és titkárrá: Csupor Miklóst.

A Hungária Bank Részvénytársaság ez évi május 30-án tartotta rendes évi közgyülését; az 1920. évi nyereség 3,378.196.54 K összeget tesz ki, amelyből osztalék cimén részvényenként 28 korona (7 százalék a tavalyi 6 százalékkal szemben) kerül kifizetésre.

A Magyar-cseh iparbank r.-t. május 25-én tartott közgyülésén elhatározták, hogy 24 K = 12 százalék osztalékot fizetnek és hogy a tartalékalapra 2 millió K-t forditanak. Elhatározta a közgyülés továbbá, hogy az intézet alaptőkéjét 100 millió K-ra emelik föl. Az uj részvényeket junius havában fogják kibocsátani, azok elhelyezése biztositva van.

A Mercur Váltóüzleti Részvénytársaság Brettauer Jenő dr. elnöklése alatt tartott XXV. jubiláris közgyülésén jóváhagyta az 5,188.999 korona 46 fillér tiszta nyereséggel záruló 1920. évi mérleget és elhatározta, hogy a 25. sz. osztalékszelvény ez évi junius hónap 1-től kezdve 20 koronával váltassék be, a tartalékalapra 700.000 korona fordittassék és az intézet negyedszázados fennállásának alkalmából a tisztviselők és altisztek felállitandó nyugdijintézete részére 500.000 koronát adományozott. — A megejtett választások során az eddigi igazgatóságot ismét megválasztották, a felügyelőbizottság uj tagjaivá választották Többr-éthei Nagy Géza báró b. titkos tanácsos, nyug. kabinetirodai osztályfőnököt és Fürst Leó igazgatót.

Az Első Magyar Általános Biztositó Társaság május 27-én tartotta közgyülését, amely megállapitotta az 1920. évi mérleget. A kimutatott 7,925.615.63 korona tiszta nyereségből az 1920. évi szelvény 800.— koronával kerül beváltásra.

A Felsőmagyar Bánya és Kohó osztaléka. A Felsőmagyarországi Bánya- és Kohómüvek r.-t. május 31-én tartott közgyülése részvényenként 100 korona osztalék kifizetését határozta el.

Az „Ancora“ Tengerészek Hajózási Vállalata R.-T. — mely a Fabank R.-T. támogatásával tulnyomórészt leszerelt tengerésztisztek részvételével mai napon megalakult — a folyam- és tengerhajózást vette fel programmjába. A vállalat alaptőkéje egyelőre 15 millió korona. Az igazgatóság elnökségét dr. Lukács László v. b. t. t., a Fabank R.-T. elnöke vállalta. Az igazgatóságba a következők választattak be: galánthai Hild Gyula fregattkapitány, Budai-Lajos, Kompolthy Jób, Radán Alfréd, Salamon János, Schreiner Károly tengerészkapitányok, Bauer Jenő, dr. Hilb Jenő, dr. Mautner Dezső, dr. Véghelyi Viktor.

A Hazai Általános Biztositó Részvénytársaság május 30-án tartotta rendes közgyülését. A tiszta nyereség 552.078 korona 03 fillér. Osztalék részvényenként 20 korona (10 százalék).

Az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Köszénbánya R.-T. most teszi közzé december 31-én lezárt mérlegét. A mérleg a 20 millió korona részvénytőke mellett 14,893.824 korona tiszta nyereséget tüntet fel és látható tartalékai 24,405.124 koronát tesznek ki. Mult évben szén- és üzemszámla-bevételei 12,729.616 koronára rugtak. Összes beruházását (bányák, telepek, épületek, stb.) a mérleg 38,242.761 koronára értékeli és december 31-én készletét 55,693.510 koronára becsülte.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7 órakor csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a
szenzációs juniusi rekord müsor!
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Juniusi müsor. Tel.: József 121—68.
Pallay Anna az európai hirü táncprimadonna. — Dénes Oszkár vendégfelléptével BEN KOLUMBUSZ kinemaszkecs 2 szinpadi és 3 filmrészben, irta: Bus Fekete László és a nagyszerü varieté-müsor. — Kezdete fél 8 órakor.

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 8 órakor
P. MÁRKUS EMILIA vendégfelléptével
VIOLANTE ÉS A BIRÓ
Irta: Herczeg Ferencz
ZOZÓ operette egy felvonásban, irta: Mihályi István, zenéje: Vincze Zsigmondtól.
A SZINÉSZ NEM EMBER
énekes vigjáték, irta: Harsányi Zsolt.
Berky Lili, Szöllősi Rózsi, Mihályi Vilcsi, Pál Piroska és Békeffy László uj magánszámokkal

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

LEGOLCSÓBB és LEGSZEBB BÉRAUTÓT
a Király Automobil Részvénytársaságnál kaphat
Éjjel-nappali szolgálat.
Telefonok: 157—00, 106—08. éjjel is hivhatók J. 124—01., J. 124—02., J. 124—03. Garageok: VII., Király-utca 11. V., Csáky-utca 45/47. sz.
Eladó automobilok mintaraktára.
VI. Teréz-körut 1/c. szám. Sürgönycim: KIRÁLYAUTÓ.

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likör-, rum- és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

JUTA- ÉS KENDERIPAR R.-T.
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-U. 26/28.
Sürgönycim: VULPES-BUDAPEST. TELEFON 34-13.
Zsákkölcsönző vállalatot
létesitett, mely erzsébetfalvai gyárában készült békebeli minőségü zsákokat bocsájt az érdeklődő közönség rendelkezésére a legelőnyösebb feltételek mellett. - Egyuttal
ajánl megvételre is
zsákokat, kévekötelet,
szalmazsákokat, zsákzsineget és minden egyéb jutagyártmányt eredeti gyári árakon.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

Tizedik évfolyam Budapest, 1921. junius 8-án 24. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Ereky Károly

a politikus, lehet, hogy távol áll tőlünk, de ezeken a hasábokon mi legfeljebb annyiban szoktunk politizálni, hogy üldözünk minden olyan törekvést, amely Budapest kormányzásába politikát akar belevinni. Ezt azonban megint nem tegnap kezdtük, hanem tiz esztendővel ezelőtt, amikor először bocsátottuk utjára a *Fővárosi Hirlapot*. Ez az erőnk, erényünk, a büszkeségünk, mert várost igazgatni, várost épiteni, a lakosságnak ételt és kulturát adni, népjóléti szerveket, szociális alkotásokat teremteni, csatornát épiteni, vizet, gázt, villanyt szolgáltatni politikai szempontok szerint a mi szemünkben halálos bün. Ma még tombol a politika a közgyülési teremben, ma még a politikusok befolyása érvényesül, amikor a tanács segédfogalmazókat választ, de vannak már vigasztaló jelenségek. Itt van éppen az Ereky Károly példája, aki a Közuti kérdésében feszes geringcel mondott vétót a politikának.

Egy kicsit — bevalljuk — jól is esik megmondani, hogy amikor ez a közgyülés összeült és amikor Ereky Károly, a legszélsőbb politikai frakció képviselője, került be a közgyülési terembe, mi a politikuson kivül egy más embert is megláttunk benne. Meg akartuk irni és meg is irtuk, hogy ki ez az Ereky Károly és abból a kis portréból, amelyet akkor rajzoltunk róla, ma hosszu idő után semmit sem vonunk vissza. Fölkerestük annak idején a volt közélelmezési minisztert és egy hosszu, beható, emlékezetes eszmecsere után próbáltuk őt gyenge tollunkkal ábrázolni. És akkor a kommunizmus által felzaklatott lelkü politikuson kivül egy derültebb, tisztultabb, tiszteletreméltóbb valakit, egy nagy tudással felszerelt, a gazdasági kérdéseket komoly szakszerüséggel kezelő férfiut is felfedeztünk benne. Ime nem csalódtunk. Amikor szőnyegre került az első hatalmas, a város életét mélyen érintő kérdés, Ereky lelkében megindul a nemes küzdelem, legyőzi a politikust és büszke öntudattal elénk áll a komolyan mérlegelő közgazdász és a jogok védője.

Igazán nincsen okunk arra, hogy Ereky Károly kegyeit keressük, de jólesik *különösen ma*, ha olyan embereket látunk, akik megszegik a politika adta parancsokat, hogy engedelmeskedjenek a lelkiismeret szavának. Ereky pedig a kereskedelmi miniszternek a Közuti dolgában kiadott rendelete dolgában igen erélyesen hallatta szavát ugy a főváros tizenkettes ad hoc bizottságában, mint magával a miniszterrel szemben. Van az ismereteknek, a tudásnak, a szakszerüségnek egy foka, amelynek sokkal nagyobb az ereje, mint a politikának. A tudásnak ez a foka nem képes megalkudni. Ez szembeszáll minden akadálylyal. És Ereky Károlynál ezzel az esettel állunk szemben. Tudásának, lelkiismeretének szavára hallgatott, bár sokan és sikeresen utánoznák, akkor még lehetne segiteni a mi ragyogó lendülettel indult, de mélyre sülyedt Budapestünkön.

Budapest a nemzetgyülésen

Világfürdő játékbankkal — A budapestieknek és a magyaroknak nem szabad játszani — A kereskedelmi kikötő épitése csődbejutott

Jármy József és Szabóky Jenő nemzetgyülési képviselők nyilatkozata

A nemzetgyülésen ezen a héten két izben is behatóan foglalkoztak Budapest sorsával. Némileg keserü szájizzel állapitjuk meg, hogy *ez eddig első izben történt meg*. Eddig mindenki szidta Budapestet, most végre akadt két jóhiszemü ember, aki segiteni akar rajta. *Jármy* József gondolata, hogy világfürdőt kell csinálni Budapestből, a *Fővárosi Hirlap* hasábjain nem egyszer szerepelt és lelkes agitátorai leszünk a jövőben is ennek a célkitüzésnek. Kevésbé vagyunk elragadtatva a játékbank ötletétől, amely még machiavellisztikus szemmel nézve is immorális valami és veszedelmes még akkor is, ha a budapestieket eltiltják a játéktól.

Még ennél is fontosabb volt *Szabóky* Jenő képviselőnek a beszéde, aki a budapesti kereskedelmi kikötő épitéséhez teljhatalmu kormánybiztos kiküldését követeli. Mind a két képviselő bővebben fejti ki alább a *Fővárosi Hirlap* olvasói számára a gondolatot, amelyet a nemzetgyülésen is érintettek felszólalásukban. *Szabóky* Jenő érdekes fejtegetéseivel azonban igen sok pontban nem értünk egyet. Mindenek előtt nem tartjuk kivánatosnak, sőt egyenes veszedelemnek látjuk, ha a kormány a kereskedelmi kikötőt a francia érdekeltségnek kiszolgáltatná. Amit a bürokráciáról mond a képviselő ur, abban igazat adunk — általánosságban. Amikor azonban arra hivatkozik, hogy a bürokrácia diadalaként a kikötő ügyét a földmüvelési minisztériumból átteszik a kereskedelmi minisztériumba, akkor kénytelenek vagyunk megjegyezni, hogy a földmüvelési minisztérium bürokrácia tekintetében semmi szemrehányást nem tehet a kereskedelmi minisztériumnak. Az érdekes két nyilatkozatot a következőkben adjuk:

Jármy József képviselő a játékbankról

Jármy József képviselő a következőkben volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársának nyilatkozni:

— Budapest főváros fejlesztésére pénzügyi szempontból igen nagy figyelmet kellene forditani. Tévedés, hogy ezt a nagy fővárost nem birja el az ország. Igenis elbirja, *ha mi a fővárost elsőrendü idegenforgalmi helynek rendezzük be azáltal, hogy a természeti erőket, hőforrásainkat fölhasználjuk arra, hogy ebből a Budapestből egy világfürdőhelyet teremtsünk.* Ebben az esetben óriási idegenforgalmat tudnánk biztositani és elsősorban ez az idegenforgalom még jobban felvirágoztatná Budapestet, *mint ahogy eddig felvirágzott és ahogy felvirágoztatta közvetve magát az országot.*

— Én magam abszolute nem játszom és igy tehettem, hogy egy olyan témát penditettem meg, amelylyel a parlament a világháboru előtt már foglalkozott. Az osztrákoknak azonban sikerült ezt a tervet itt valósággal lehetetlenné tenni. Utalok a kis Monacora, amelylyel most már szinte kezet foghatunk, mert szintén kis ország lettünk. Ebben a kis Monacoban van Monte-Carloban egy játékbank, amely fizeti az összes állami kiadásokat, a fejedelem nagy civillistájával együtt. Még a világháboru előtt volt szó róla, hogy Budapest óriási forgalmi helylyé lenne átalakitható, ha *itt egy nagy fürdőteleppel kapcsolatosan egy játékbank is engedélyeztetnék.* Nekünk nem lenne szabad ott játszanunk, aminthogy a monacoiaknak sem szabad a játékbankban játszaniok. Éppen ezért a következő határozati javaslatot nyujtottam be a Házban: „Utasitsa a nemzetgyülés a kormányt, hogy Budapest felvirágoztatása érdekében hőforrásaink értékesitését szem előtt tartva, a világforgalomhoz mért elsőrendü nagy fürdőtelep létesitéséhez koncesszió adassék olyan vállalatnak, amely azt a montecarloihoz hasonló játékbank engedélyezése mellett záros határidőn belül a fővároshoz benyujtandó tervezet szerint kiegészitse és forgalomba hozza."

Szabóky Jenő képviselő kormánybiztost kiván a kikötő épitéséhez

Szabóky Jenő képviselőnek a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt tett nyilatkozata igy hangzik:

— A *kereskedelmi kikötő* épitése igen nagy fontosságu kérdés, amelylyel foglalkozni kell. Hogy ez mit jelent, azt már gróf Apponyi Albert is elmondotta a nemzetgyülésen. Ugyancsak a kereskedelmi miniszter is kijelentette, hogy meg kell tennünk mindent *az átmeneti kereskedelemnek Budapesten való koncentrálódása érdekében s ennek előmozditását fogja szolgálni a kereskedelmi kikötő.* Ha a nemzetgyülésen ilyen előkelő nyilatkozatok hangzanak el erről a kérdésről, akkor igazán csodálkozni kell afelett, hogy *a kereskedelmi kikötőnek épitése még nem haladt abban a mederben, amint azt az ügy fontossága megkövetelné.* A mi közlekedési politikánknak ugyis az volt a hibája a multban, hogy a vasutakat nem hozta összefüggésbe a hajózással. Nem létesitettek a vasutról a hajóra és viszont irányuló forgalom céljaira modern fölszerelésü kikötőket. Ez a politika nem látta be, hogy a vasuti forgalom nem birja el a nagy tömegü áruk szállitását és szükség van a viziforgalomra is. Ez az elszigeteltség az oka annak, hogy a mi szépséges Dunánk nem tudott arra a jelentőségre fejlődni, amely már régen megillette volna.

— A magyar hajózható viziutak hossza 1913-ban 2900 kilométer volt, a vizen szállitott áruk mennyisége 5,800.000 tonna, vagyis a viziutak hosszához viszonyitva kilométerenkint 2000 tonna. Vasutaink hossza 1913-ban 21,806 kilométer volt, a lebonyolitott forgalom pedig 87,000.000 tonnát tett ki, tehát vasutaink hosszához mérten a vasuton lebonyolitott forgalom kétszer annyi volt, mint a viziutak forgalma. Ez az arányszám azonban az évek folyamán rosszabbodott, ugy, hogy amig vasutaink forgalma 7%-kal csökkent, ugyanakkor a viziutaink forgalma csak 2%-kal emelkedett. A viziutak jelentőségét nem kell méltatni. Ez már a háboru előtt is óriási fontosságu volt, ma azonban, amidőn a környező ellenséges államok az ő ta-

rifa-politikájukkal teljesen tönkretehetnek, *egyetlen lélegző-szervünk a Duna,* amelyen keresztül akár Passaunak, akár a Fekete-tengerig hajózhatunk. De felismerték a Duna fontosságát ellenségeink is, mert a szerbek Belgrádban, a csehek Pozsonyban és az osztrákok Bécsben a legnagyobb erőfeszitéseket teszik, hogy az átmeneti kereskedelmet magukhoz ragadják és lekössék. *Ha ez sikerül nekik, akkor Budapest másodrendü várossá sülyed és létérdekünk veszélyeztetve van. Pedig egyetlen egy városnak sincs Európában kikötőépitésre annyira alkalmas telke, mint nekünk a Csepelsziget felső csucsán,* egyetlen egy államnak sincs annyira kész tervezete, mint nekünk és egyetlen egy államnak sincs annyira kész és kiváló szakértőkből álló szervezete a kikötő épitéséhez, mint nekünk. *És ennek daczára a kikötő épitése még sem halad ugy, ahogy kellene.*

— A kikötő-épités munkálatai az 1904. évi XIV. t.-c. alapján indultak meg. Ez a törvény a soroksári Dunaág szabályozását és hajózhatóvá tételét teszi kötelességévé a törvényhozásnak és erre a célra öt millió korona meg is szavaztatott. A munkálatok 1911-ben megkezdődtek, de a háboru alatt — sajnos — abbahagyattak és csak a háboru után, 1919-ben indultak meg ujból. Ekkor aztán egyesitették a két munkát, a soroksári Dunaág szabályozásának és a kereskedelmi kikötő épitésének munkálatait. Ezek a munkálatok akkor olyan erővel indultak meg, hogy csakhamar 1300 munkás dolgozott, *most pedig csaknem stagnálnak.* Ennek a stagnálásnak három oka van. Az egyik, hogy *az előző kormányunk állitólag opciót adott egy idegen érdekeltségnek, amely érdekeltséggel helyzetünk a mai napig tisztázva sincs.* Azt beszélik, hogy ez a francia érdekeltség az ugynevezett 1. számu ipari medencét és a mellette tervezett petroleum-kikötőt akarja megépiteni. Nincs okom ezt helyteleniteni és örülnék, ha az idegen tőke vállalkoznék rá, hogy előmozditsa a kereskedelmi kikötő megépitését, de *ezek a tárgyalások már hónapok óta huzódnak* és ezeknek a következménye volt az, hogy a mi két ugynevezett balparti kikötő-medencénknek épitését félbe kellett hagyni annak ellenére, hogy a földkiemelési munkálatok már megtörténtek. Ha akar jönni az a francia érdekeltség, hát jöjjön minél előbb, de ha nem jön, ugy számot kell vetnünk ezzel és azonnal bele kell fogni a két medence megépitésébe.

— A munkálatok stagnálásának másik oka *a mi szomoru közgazdasági és pénzügyi viszonyunk együttesen.* A pénzügyminiszter ur ugyan teljes megértéssel kiutal havonta bizonyos összeget a kereskedelmi kikötő épitésére, de könnyen megérthető, hogy amikor nem áll nagyobb összeg rendelkezésre, nem is lehet egységes, hónapokra szóló munkaprogrammot összeállitani, hanem *csak vegetálni lehet.*

— A munkálatok stagnálásának harmadik oka az, hogy *a bürokrácia ismét felütötte fejét e nagyfontosságu munkálat elvégzésénél.* Arról van szó, hogy a kikötő-épitési munkálatokat esetleg a kereskedelmi minisztérium kebelébe utalják akkor, amikor ez a munka nem választható el a vizi müszaki szolgálat munkálataitól, mert hiszen a kereskedelmi kikötő épitése maga után vonja a Duna bizonyos szakaszának szabályozását is. Ha tehát ennek a munkálatnak két gazdát kell adnunk, akkor el fog veszni a gyermek és a kereskedelmi kikötő épitése helytelen irányba terelődik.

— A kikötő-épitő bizottság támogatására van egy szerv rendelve, ez az ugynevezett *végrehajtó-bizottság,* amely bizonyos hatáskörrel rendelkezik. De van itt — bocsánat a kifejezésért — egy bürokratikus csodabogár is, amelyet *véleményező és tervező kikötőbizottságnak* hivnak. Ennek a bizottságnak semmiféle hatalma nincs, többnyire nem is szakemberekből áll, hogy miért van ez és mire kell, azt véges eszemmel megérteni nem tudom. Ezeken az anomáliákon tehát segiteni kell.

— Ezeknek az anomáliáknak megszüntetése érdekében nagyon kivánatos volna, hogy elsősorban is a francia érdekeltséggel tárgyaltassék le az ügy. Kivánatos volna továbbá a pénzügyi kérdésnek megoldása olyan értelemben, hogy a jövő évi költségvetésbe nagyobb tétel vétessék fel erre a célra. *Ez a tétel szerintem legkevesebb negyedrésze kell hogy legyen annak az összegnek, amely összeggel a kikötőépités munkálatai előmozdithatók.* Ez ugy tudom 300 millió, tehát *egynegyedrésze 75 millió korona.* Ezt az 1921/22. évre okvetlen elő kell irányozni. Harmadsorban kivánatosnak vélem, hogy az ugynevezett csodabogár, az a véleményező és tervező kikötőbizottság azonnal megszüntettessék és a kereskedelmi kikötő épitése a rendes mederben haladjon. Fogadja el a kormány a Mérnök- és Épitészegylet propozicióját, *állitson egy kiváló szakembert a kikötőépités élére, mint kormánybiztost, ruházza fel a kellő hatalommal és bocsássa rendelkezésére a szükséges összegeket.* Ha ezt nem tesszük, igaza lesz gróf *Apponyi* Albertnek, aki azt mondta, hogy „periculum in mora." Ha elkésünk, akkor másodrangu várossá sülyedünk s akkor megelőznek bennünket akár a csehek, akár az osztrákok, akár a szerbek.

Ereky Károly a villamos-rendeletről

Joga van-e a kormánynak beleavatkozni a magánvállalatok sorsába? — A területhasználati dijak problémája — Tiltakozik a főváros a kormányrendelet ellen

Ereky Károly volt közélelmezési miniszter, nemzetgyülési képviselő, a főváros tizenkettes ad hoc bizottságában nagyfontosságu álláspontot foglalt el Hegyeshalmy Lajos kereskedelmi miniszternek az Egyesült Városi Villamos Vasutat likvidáló rendeletével szemben. A bizottság zárt ajtók mögött tárgyal és igy az ott tartott beszéd nem került nyilvánosságra. Ereky őexcellenciája azonban szives volt a rendelettel szemben elfoglalt álláspontját kérésünkre a következőkben ismertetni a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— A rendeletet két szempontból tartom meg nem engedhetőnek és *a kivételes hatalom sem ad engedélyt a kormánynak, hogy a részvénytársaságok és a magánvállalatok sorsába beavatkozzék.*

— A Budapest székesfőváros területén közlekedő villamosokat a forradalom alatt egyesitették és az egyesitett vasutakat a forradalmak alatt, mint államvagyont kezelték. A kommunizmus bukása után a kormány nem döntött véglegesen a villamosok sorsáról, hanem az üzemet folytatta. A Hegyeshalmy-féle rendelet az első intézkedés, amely szerint a kormány az üzemvezetéstől szabadulni akar. Fájdalom azonban, a kormány nem mérlegeli eléggé a magyar kereskedelmi törvénybe lefektetett alapelveket és tévesen magyarázza a kivételes törvényben biztositott jogait, amikor *ezzel a rendelettel beavatkozik a magánjogba és a kereskedelmi jogba.*

— Az első hiba, hogy az *Egyesült Városi Villamos Vasut* üzletvezetését nem véglegesen számoltatja fel, hanem kinevez egy felszámolóbizottságot és ugyanezt a bizottságot megbizza, hogy az üzemet vigye tovább. *Ebben az egy intézkedésben két elvi hiba rejtőzik,* az egyik az, hogy a magyar kereskedelmi törvény szerint a felszámoló-bizottság tartozik minden a felszámolás alá eső vagyont pénzzé tenni és ekkép kielégiteni az összes hitelezőket. Ezzel szemben *ez a rendelet felszámoló-bizottságnak nevez el egy tulajdonképen vagyonkezelésről elszámoló és vagyonátadó-bizottságot.* A másik hiba pedig az, hogy egy közkereseti társaságot alapit és *kinevezi annak igazgatóságát, holott a kereskedelmi törvény szerint a közkereseti társaság maga választja meg igazgatóságát.* A kettős hibát a rendelet ugy kerülhette volna el, hogy felszámoló-bizottságot delegált volna, amely ellenőrzi az *Egyesült Városi Villamos Vasutak* kezelését az idő alatt, amig az nem volt a magántársaságok birtokában, majd felülvizsgálja és átadja az uj közkereseti társaságnak. Ez függetlenül dolgozott volna a mai üzemkezeléstől. Az volna a helyes, ha a részvénytársaságokból alakuló közkereseti társaság maga választja meg az igazgatóságát a törvényben előirt módon, *nem pedig a kormány delegál számára igazgatóságot.* Ebbe azután delegálhatná a kormány is ellenőrző tiszttel a maga megbizottját, de *a részvénytársaságokból megalakitott közkereseti társaság igazgatóságát kinevezni nincs joga.*

— A másik szempont, amely miatt a rendeletet nem tartom megengedhetőnek, a következő: A főváros azoktól a vállalatoktól, amelyek a főváros területén villamost stb. épitettek, a bruttojövedelem után százalékszerüen megállapitott területhasználati dijat szedett. A társaságnak, amikor a jegyek árát megállapitja, épp ugy bele kell kalkulálni a területhasználati dij fejében fizetendő összeget, mint a szenet, vagy az ásványolajat, egyszóval mint minden egyéb üzemi kiadást. Abban a pillanatban, amikor a kormány az összes kalkulativ tényezők közül egyet kiragad és engedményeket tesz ennek rovására, tulajdonképen jogtalanul jár el, mert a társaságoknak minden üzemi kiadásukat be kell kalkulálniok. Ugyanezen az alapon, amint a kormány a területhasználati dijakra vonatkozólag intézkedik, azt is kimondhatná, hogy a bankoknál levő adósságokat sem tartoznak fizetni, vagy amennyiben nem tudnának megegyezni, a kormány bizottságot küld ki, hogy az döntse el a vitás kérdést. *Lehetetlen, hogy a kormány az egyik hitelezőt, ebben az esetben éppen a fővárost, egyszerüen kikapcsolja, elvegye szerződéses jogait és ügyének elintézését kivegye az illetékes biróság kezéből.* A kormány azon a cimen nyul bele az *Egyesült Városi Villamos Vasut* üzletvitelébe, mert a vállalat száznegyven millió adósságot csinált. *Ezen az alapon azonban a kormány tulajdonképen minden bank vezetését is átvehetné.* Hiszen a kommun alatt a bankok is állami intézményekké tétettek, kifizetéseket eszközöltek az állam nevében és százmilliós adósságokat csináltak. Ezen az alapon tehát a kormány a bankokat is átvehetné.

— Én a magam részéről *nem egyezhetek bele, hogy a főváros ezeket a törvénynyel szemben álló intézkedéseket ellenmondás és a jogi igazság fixirozása nélkül elfogadja. Az erőszaknak természetesen engedni fogunk, de le kell szögezni, hogy a törvénynyel ellenkező rendelkezésekkel állunk szemben.*

Külföldön nyaralnak a pestiek

A magyar nyaralótelepek lelketlen uzsorája

Budapest a fürdők városa, — mondták a külföldiek és a vidékiek, ha egyszer elérkeztek a magyar fővárosba. A háboru hat esztendeje erősen elcsufitotta ezt az epiteton ornanst és Budapestről a fürdőkkel kapcsolatban legföljebb ha ezt lehetne mondani:

— Budapest a fürdetlenek városa.

A halálosan bágyadt és halálosan drága Budapestről aki csak teheti, igyekszik a nyárra eltávozni. A lateiner ember, a fixhez kötött exisztencia aligha mozdulhat el a még drágább fürdőhelyekre, de az az élet-standard, amely a szinházak közönségét, a konflisok utasait, a cukrászdák fagylaltozóit adja, minden módot kikeres arra, hogy a pokolian forró aszfaltot és a tropikusan kánikulai utcákat egy-két-három hónapra elhagyja.

„A nyarat — mondják a menni készülők — nem lehet Pesten tölteni."

A Hüvösvölgy, a Zugliget, a Rózsadomb csak annak nyaralás, akinek villája vagy nyári házikója van. Bérbe ha kapni is villát közvetlen Pest környékén, horribilis árakat követelnek. Például a Svábhegyen, a volt Jókai-villa közelében,

egy kétszobás nyári lakásért 44 ezer koronát kért szeptemberig

— tehát 3 hónapra — a tulajdonos.

Hasonló horribilis árakat kérnek a Duna mellett — Veröcén, Gödön, Leányfalun, Maroson, sőt Rákosligeten és Rákoscsabán is. Gödöllőn 25 ezer koronán alul nem kapni még parasztházban sem ugynevezett családi szállást.

A magyar fürdők árai csaknem azonosak a Budapest-környéki árakkal, mert a legolcsóbb balatoni panzió sem ad havi 15 ezer koronán alul ellátást egyetlenegy személynek. Természetes, hogy a lellei, földvári, tihanyi, boglári bennlakók uzsora-hajlama sok esetben egészen megdöbbentő, mert szállásokat — egy-két szobás lakást — csak több tizezer koronáért hajlandók bérbeadni. Mind olyan lakást, ahol a villany, vizvezeték és a higienia legelemibb szükségletei abszolute ismeretlenek. Ez csak a lakásbér, — de ezután jön az ismert és határtalan élelmiszer-uzsora.

Ugy látszik, ezeknek a tapasztalatoknak az alapos mérlegelése adta az impulzust a budapesti fürdőre készülőknek, hogy az idei nyarat Csonka-Magyarország határain tul fürdőzze és pihenje át. Az ország mai gazdasági helyzetében nem kellemes és jóleső tudat az, ha a magyar pénzt, ahelyett, hogy bent az országban forgatnánk, külföldre visszük elkölteni — de a külföldre készülés miatt csak az illetékesek vessenek magukra, hogy előbb nem tették lehetővé a pihenni akaró publikumnak, hogy az uzsorától védetten, magyar üdülőhelyeken tölthesse nyári szabad hónapjait.

Mert a közönség és elsősorban Budapest fürdőző közönsége — nem sikk-ből vagy flancból — de az idei nyarat külföldön fogja tölteni.

Legalább ez az Államrendőrség Útlevél-hivatalának a véleménye, ahová néhány nappal ezelőtt érdeklődési célzattal fordult a Fővárosi Hirlap tudósitója.

— Eddig Budapestről

33 ezren kértek utlevelet részint Cseh-, részint Német-, Olasz- és Franciaországba, — de legfőképpen Ausztriába,

mindannyian „üdülés" indokolással.

Ennek a fürdőző publikumnak kétharmada azelőtt Magyarországon töltötte a nyarat, de most valamennyien külföldi fürdőkbe készülnek. Sok esetben magyarázható ez valutánk szitárdulásával, az osztrák valuta leromlásával — de legtöbb esetben mégis a hallatlan uzsorával kell magyarázni a külföldre készülést, mert azért a pénzért, amiért itt egy balatonmelléki paraszt-viskót adnak bérbe, azért az osztrák fürdőkön — átszámitva a valuta-differenciát — kényelmes uri penziót kaphatni.

És valamennyi konzulátus, követség palotája előtt hasonló kép fogad, mint az útlevél-hivatalnál.

Az Akadémia- és Zoltán-utca sarkán százával várakoznak az emberek az osztrák vizumra, a Kun-utcában tumultuózus jelenetek ismétlődnek meg cseh vizumért és a Váci-utcában emberkígyó sorakozik a német utlevél-osztály előtt.

Valóságos roham egy-egy követség épülete ellen a nyaralók felvonulása. Csak a francia és belga követségek hivatalai gyéren látogatottak, mert ide csak azok jönnek vizumért — akiknek még Siófok sem drága.

Salgó-Tarjáni Kőszénbánya Részvény-Társulat

Hirdetmény.

A Salgó-Tarjáni kőszénbánya részvénytársulat részvényeseinek 1921 május hó 12-én tartott rendkivüli közgyülése az alaptőkének **82.500,** egyenként **200 korona** névértékü, bemutatóra szóló részvény kibocsátása által **16.5 millióval 49·5 millió koronára** való felemelését, — az uj részvények névértékének a tartalékalapból történő fedezését és a teljesen befizetett uj részvényeknek a részvényesek között való felosztását határozta el ugy, hogy **két** (2) **régi részvényre egy** (1) **uj részvény** essék. **Törtrészvények nem adatnak ki.**

Egyebekben az uj részvények kibocsátási módozatainak megállapitását az igazgatóságra bizta. Ezen meghatalmazás alapján felhivjuk társulatunk azon t. c. részvényeseit, kik a nekik felajánlott uj részvényeket át akarják venni, hogy részvényeiket számsoros jegyzék kiséretében vagy

Budapesten, társulatunk központi pénztáránál (V., Arany János-utca 25.) vagy

Wienben, az Allg. österr. Boden-Credit-Anstaltnál (I., Teinfaltstrasse 8)

1921 junius 6-tól bezárólag junius 30-ig

hétköznapokon délelőtt 9—12 óra között mutassák be és a bemutatással egyidejüleg bélyegilleték és költség cimén minden átveendő uj részvény után **20** magyar koronát fizessenek meg. A pénztár a benyujtott részvényeket azonnal lebélyegzi, azokat visszaadja, a megtörtént bemutatásról és fizetésről elismervényt ad, melynek ellenében az uj részvényeket **f. évi j szeptember hó 15-től** kezdve szolgáltatjuk ki.

Az uj részvények **1921. évtől kezdve** az üzleti eredményben részesednek.

Aki folyó évi junius hó 30-ig a részvényeket be nem mutatja, vagy a költségeket meg nem fizeti, igényét az uj részvényekre elveszti.

Budapesten, 1921 május hó 12-én.

AZ IGAZGATÓSÁG.

NEMZETI ROYAL ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Juniusi müsor. Tel.: József 121—68.

Pallay Anna az európai hirü táncprimadonna. — **Dénes Oszkár** vendégfelléptével **BEN KOLUMBUSZ** kinemaszkecs 2 szinpadi és 3 filmrészben, irta: **Bus Fekete László** és a nagyszerü varieté-müsor. — Kezdete fél 8 órakor.

Beszámoló az elköltött milliókról

Budapest háztartása a kommunizmus évében

Ács Ferenc főszámvevő most terjesztette a tanács elé a főváros 1919. évi zárószámadásait és vagyonleltárát. Minek tagadjuk: nagy érdeklődéssel vártuk ezt a zárószámadást, amely a proletárdiktatura esztendejének gazdálkodására van hivatva világot vetni és minek tagadjuk, az eredmény, amelyet ezek a zárószámadások elénk tárnak, meglepnek bennünket. Meglepnek különösen azért, mert ezek a számadások a háztartási deficitet sokkalta kisebbnek mutatják, mint amennyire egy olyan viharos esztendő után, mint amilyen az 1919. évi volt, számitani lehetett. Hogy ne sokat kerülgessük a dolgot:

az 1919. év háztartási deficitje az előző, háborus esztendők háztartási hiánya nélkül mindössze 67,776.798 korona,

11.96 millióval kevesebb még az előirányzatnál is.

Az 1919. évi zárószámadás különben a következő mérleget mutatja:

Rendes bevétel	195,141.045 K
Rendkivüli bevétel	52,723.174 K
Összes bevétel	247,864.219 K
Rendes kiadás	251,976.219 K
Rendkivüli kiadás	63,664.798 K
Összes kiadás	315,641.017 K

A deficit tehát 67,776.798 korona.

Ha azonban ehhez a 67.7 millió koronás háztartási hiányhoz hozzáadjuk az előző, háborus esztendők eddig még szintén nem fedezett deficitjeit: akkor a főszámvevő a hiányt 231,860.381 koronában, szóval csaknem akkora összegben kénytelen megállapitani, amekkora a főváros háztartásának 1919. évi egész bevétele volt.

Érdekesnek tartjuk ideiktatni, hogy a zárószámadások szerint a kommunizmus évében melyek voltak azok a bevételi és kiadási tételek, melyek az előirányzattal szemben lényeges emelkedést mutatnak. A bevételeknél az előirányzattal szemben emelkedés mutatkozik:

a vizműveknél	8,757.811 K
a nyilvános területek használatánál	6,473.026 K
a községi adópótléknál	6,170.396 K
a villamos müveknél	5,090.138 K
a házinyomdánál	4,497.468 K
a vigalmi adónál	4,373.295 K
a marhavágóhidnál	4,168.141 K
a gázművek szolgáltatásánál	2,773.132 K
a lakáshivatal költségtérítésénél	2,628.896 K
az erdőgazdaságnál	2,153.052 K

A bevételeknél az előirányzattal szemben lényegesebb csökkenés mutatkozik:

a közlekedési adónál	3,997.259 K
a városi vámnál	2,498.086 K
a gázműveknél	1,501.449 K

A kiadásoknál az előirányzattal szemben mutatkozó lényegesebb emelkedések ezek:

a vizműveknél	30,869.783 K
a hamisitott pénzjegyek értékveszt.	19,312.082 K
az utcák tisztogatásánál	12,184.719 K
a szemét kihordásánál	7,355.704 K
a közvilágitásnál	7,279.710 K
a kölcsönkamatoknál	5,853.794 K
a kövezetjavitásnál	5,422.904 K
a fertőtlenitő intézetnél	4,821.855 K
a szemétfeldolgozásnál	4,260.398 K
a szegényalapnál	3,147.349 K
a makadam-utak fentartásánál	3,004.497 K
az épületek karbantartásánál	2,935.468 K
a lakáshivatalnál	2,716.656 K
a nyilvános parkok fentartásánál	2,575.628 K
a munkásbiztositásnál	2,155.717 K

Ezek a számok körülbelül számot adnak róla, hogy 1919-ben a főváros háztartásának deficitje miért csak akkora, amekkora?!

Az egyik ok a proletárdiktatura különös és centrális gazdálkodásában keresendő. A diktatura idejében, ha a városházának pénzre volt szüksége: egyszerüen föltelefonált a belügyi népbiztossághoz és a kivánt mennyiségü pénzt — leküldték. Igaz ugyan, hogy „fehér pénzben" küldték le, dehát akkor jó volt ez a fehér pénz is, amelyből — mint emlékezetes — annyit nyomtak, mint amennyire épp szükség volt.

A diktatura bukása után egyszerre megváltozott a helyzet. A főváros háztartásának ismét önmagának kellett gondoskodnia kiadásainak fedezetéről. Pedig pénz, az minél kevesebb volt a város kasszájában. Erre a város apróbb kölcsönökkel segitett magán. Egy darabig kölcsönpénzből fizették a tisztviselőket; kölcsönpénzből élt az egész adminisztráció. Hogy a folyó kiadások és a függő kölcsönök fedezésére pénzt szerezzen a tanács: fölemelte mindennek az árát. Drágább lett a viz, a nyilvános területek használata, a gáz stb. Mivel mindenki előre tudta, hogy devalválni fogják a fehér pénzt: a bankok és a kereskedők szokatlan vehemenciával kezdték befizetni, természetesen fehér pénzben, az adót; ugy hogy ezen a réven is jelentékeny jövedelemhez jutott a főváros. A bevételi források felsrófolása aztán annyiraamennyire fedezte a kiadások emelkedésével támadt többletet. Mindenesetre jellemző, hogy amig a bevételek 1918-ban 199.75 millió koronát tettek ki, addig 1919-ben már 247.86 milliót; és amig a kiadások 1918-ban 200.55 millió koronára rugtak, addig 1919-ben 315.64 millió koronára. Szóval, a bevételek huszonöt százalékkal emelkedtek, a kiadások pedig ötven százalékkal. Most azonban itt van az uj, az 1921-es költségvetés és még mindig bizonytalan, hogy ebben az 1921-es költségvetésben miképpen fogja elszámolni a tanács a háborus évek deficitjét. A terv az, hogy

a 231.8 millió koronás deficitet több esztendőre felosztva fogják beállitani a költségvetésbe.

A főszámvevő terve szerint tiz esztendőre felosztva, a pénzügyi osztály szerint 30 esztendőre felosztva állitanák be. Eszerint a háborus deficit évenkint mindössze 23.2 millió koronával terhelné tiz esztendőn keresztül a költségvetést. Ha pedig ebből a háborus deficitből közben a fővárosnak sikerülne valamicskét az államon behajtani: ez a főváros háztartásának váratlan bevétele lenne.

Fullánkok

•••

Az olcsósági hullám

nem érkezett el a városházára, hiába olvastuk nagy örömmel az ujsághirek cimét, hogy „le akarják szállitani a gáz árát". Nem a konyhákban, nem a szobákban, hanem csak az ipari mühelyekben. Ez azonban nem vivmány. Egy cseppet sem az. Nem vivmány, hanem kényszer. Mert milyen árban kell eladni a készitményeit annak az iparosnak, aki tizennegyedfélkoronás egységárban fizeti a gázt? Talán az még nem fájt volna nagyon a városházán, hogy az ipar, amely ugyis csak tengődik, egy szép napon végleg tönkremegy. De az már döntő argumentum volt a tanács számára, hogy az iparosok ilyen árak mellett kezdtek hütlenek lenni a gázhoz és motorüzemeiket egymásután alakitották át más hajtóerőre. Ennek már fele sem tréfa és a tanács most nyugodtan adhatja a szolid, sőt nagylelkü kereskedőt, aki siet az olcsósági hullámot üzletébe bebocsátani. No, mert ha nem bocsátaná be, becsukhatná a boltot.

*

A boltok zárórája

manapság igen nagy probléma. A kereskedők, az alkalmazottak este hatkor — azaz hogy tizennyolc órakor — akarnak bezárni. De vajjon mit akar a közönség? Sajnos, erre a kérdésre igen keserüen lehet válaszolni: a közönség tudniillik egyáltalán nem akar vásárolni. Ez persze baj, de azért a munkásoktól és a tisztviselőktől még sem lehet megvonni azt a lehetőséget, hogy este hat után, amikor munkájukat végzik, valamit vehessenek. A takarékosság is szép, fontos is, de képtelenség lemondani arról, hogy mi igenis nagyváros vagyunk, s ha ez igaz, akkor a boltok villanylámpái nem mehetnek aludni a tyukokkal.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

Események

Fosztogatják a telefon- és villanyhálózat huzalát. Néhány nappal ezelőtt a rendőrség egy szokatlan munkakörben dolgozó tolvajtársaságot keritett kézre. Az ugynevezett Tripolisban elfogtak egy állásnélküli villanyszerelősegédet: Kozma Adorjánt, akinek a lakásán hatalmas „rolnikba" felgöngyölve, nagyon sok telefon- és villanyhuzalt találtak. Kozma Adorján azt vallotta a közel 80.000 korona értékü huzalról, hogy üzletet akart nyitni és a Garai-téren vásárolta őszeresektől a huzalokat. A detektivek azonnal kivitték Kozmát a Garai-térre, ahol azonban nem tudta megmutatni azt az őszerest, akitől vásárolta a dróthuzalt. Gyanusan hazudott összevissza a huzalok származásáról, ezért a detektivek bevitték a főkapitányságra és vallatóra fogták. Rövid vallatás után kiderült, hogy Kozma Adorján hét társával a külső perifériák telefon- és villamos-huzaljait szerelte le és a lopott holmit részint a Teleki-, részben a Garai-téren értékesitette. Ugy a telefon-igazgatóságnál, mint a villamostársaságnál már hónapok óta észrevették, hogy a főváros külterületein egyik éjszakáról a másikra ismeretlen emberek leszerelnek egy jelentékeny utvonalon huzalokat, s lehetetlenné teszik ezzel napokra a környék telefonmunkáját és világitását. Sőt megtörtént, hogy a keleti pályaudvaron tul az ellopott huzalok helyére szerelt friss drótokat már a felszerelés után következő napon ismét lelopták és hónapokon át százezres károkat okoztak a társaságoknak. Hiába volt a rendőrségi följelentés, hiába állitottak vigyázó közegeket, a vakmerő és szakértelemmel elkövetett lopások más kerületekben csak megismétlődtek. A rendőri nyomozás nem hozott eredményt, mig egy véletlen a tolvajtársaság nyomára vezetett és Kozma Adorján, valamint hét társa a rendőrség kezére került. Mindannyian bevallották, hogy a fosztogató bandából három szerelő végezte a „leszerelés" munkáját, mig a többiek a felgöngyölés, elszállitás és eladás teendőit látták el. Potom áron a két őszeres-piacon adták el a lopás utáni reggel a huzalokat és a kapott pénzen egyenlő arányban osztozkodtak. Bevallásuk szerint eddig 70 ezer koronát harácsoltak össze ezzel a munkával, de az eladott huzalok értékét többre becsülik félmilliónál. Különösen Erzsébetfalva, Ujpest, Gödöllő-Cinkota felé „dolgoztak", mert erre háborgatták munkájukban őket a legkevésbé. Érdekes megemliteni, hogy a lefogott 8 tolvaj közül 6 kiskoru, sőt egyikük még a 15-ik esztendejét sem töltötte be.

Uj felső leányiskola. Szekeres Margit, az Andrássy-uti áll. felső leányiskola és leánygimnázium tanára, az 1921—22. iskolai év elején felső leányiskolát nyit (V., Kálmán-utca 22. sz. alatt). Az uj felső leányiskola az I—IV. osztállyal kezdi meg müködését. Gondoskodik azonban arról is, hogy a leánygimnázium V. osztályát magántanulókép végző növendékek a vizsgálatra kitünő, szakszerü vezetés mellett készülhessenek el. Idegen nyelvü, gyakorlati, művészi tanfolyamokat is szervez. Az állami iskolai rendtartás és tanitásterv alapján müködik s államérvényes bizonyitványokat ad ki. Szekeres Margit, aki a legkiválóbb pedagógusok közé tartozik, nagy gondossággal és hivatottsággal végzi a szervezés munkáját, hogy az intézet a közérdek követelményeinek minden tekintetben megfeleljen.

Becsey Antal felolvasása. Becsey Antal mérnök, fővárosi bizottsági tag, tudvalevőleg hosszabb ideig közgazdasági tanulmányuton volt Amerikában. Tapasztalatairól junius 10-én este, a Magyar Mérnök- és Épitész-Egyesület nagytermében felolvasást tart.

Budai Szinkör e heti müsora: Szerda: Hamlet Csütörtök: Gül Baba. Péntek: Traviata. Szombat: A vereshaju. Vasárnap délután: Peleskei nótárius; este: A vereshaju.

A Fővárosi Cirkusz juniusi müsora oly nagyarányu, hogy minden eddig látottat felülmul. Kizárólag Budapesten teljesen uj külföldi attrakciók lépnek fel. Előadás után villamos közlekedés van a város minden irányában, ugy hogy a legtávolabb lakók is elláthogathatnak a cirkuszba.

„A repülő fátum", ez a cime a „Brixtoni keselyü" első részének, amely hétfőtől kezdve három héten át lesz az Omnia és a Tivoli müsorán. Kétségtelen, hogy a nyári meleg dacára az Omnia és a Tivoli kellemesen hütött helyiségeiben zsufolt házak fogják végignézni a „Brixtoni keselyü"-t, melyben uj fotografiai és artistatrükkök ejtik csodálatba a publikumot. Az előadások mindkét szinházban egyformán 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

A tőke

Az Égisz házakat vásárol. Az Égisz r.-t. a rózsa-utcai székházával szomszédos szegfü-utcai földszintes házat és ennek folytatásaképpen a Szegfü-utca és Sziv-utca sarkán álló háromemeletes hatalmas bérházat, amely a Strobentz testvérek tulajdona, megvásárolta. A most már összefüggő telektömbön épült három házat az Égisz, mihelyt az épitési lehetőségek megjayulnak, átépittetni szándékozik, sőt azt is tervbe vette, hogy kedvező körülmények között még a Sziv-utca 20 és az Andrássy-uton, a Sziv- és Rózsa-utcák között álló két háromemeletes házat is megveszi és ekkor egy hatalmas négyszögü telektömb felett fog rendelkezni, amelyre a kontinens leghatalmasabb szállodáját, mintegy 1200 szobával, akarja föléptittetni. Mindezek persze még csak a távol jövő tervei, amelyek azonban dr. Márkus Jenő vezérigazgató nagyarányu koncepciójának jeleit mutatják.

Korányi az OKH. élén. A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában megemlitette, hogy Seidl Ambrus még mindig az Országos Központi Hitelszövetkezet elnöki székében ül, dacára annak, hogy erre a tisztségre csak átmenetileg választották meg, mig báró Korányi Frigyes a pénzügyminiszteri állásról lemond és ujra elfoglalhatja az OKH. elnöki tisztségét. Értesülésünk szerint Seidl, ha nem is szivesen, de végre belátta, hogy Korányinak, eltekintve az intézetnél szerzett érdemeitől, elsőbbségi jogait is tiszteletben kell tartania és a folyó hó 2-án tartott közgyülésen bejelentette, hogy állásáról lemond. Most aztán báró Korányi visszatér az OKH.-hoz, ahol örömmel várják.

A Hitelbanktól az Iparbankhoz. Bán Tibor, a Magyar Általános Hitelbank volt cégvezető-titkára, aki a legképzettebb banktisztviselők sorába tartozik, mintegy félévvel ezelőtt önállósitotta magát és tőzsdebizományi üzletet nyitott. Vállalkozását pénzügyi körökben bizalommal fogadták és az uj cég rövid idő alatt elég tekintélyes klientéla fölött rendelkezett. Ennek dacára Bán Tibor most visszatér a hivatalnoki pályára: az Első Magyar Iparbank aligazgatói cimmel és igen előnyös feltételekkel bankosztálya élére szerződtette. Állását a legközelebbi napokban elfoglalja.

A Földhitelbank r.-t. 1920. évi mérlege az ezen évre osztalékjogosult 30 millió K alaptőke és az előző évről áthozott 294.205 K betudásával 22,533.742 K-t kitevő nyers bevétel mellett 11,630.177 K tiszta nyereséggel zárul, melyből részvényenként 60 K = 30 százalék osztalékot fizet.

A Wiener Bankverein közli, hogy az 1920. évi mérleg 76,774.589 korona tiszta nyereséget tüntet fel, amelyből részvényenként 48 korona (12 százalék) osztalékot fizetnek. Az igazgatóság a közgyülésen javasolni fogja, hogy az alaptőkét 300 millió koronáról 500 millió koronára emeljék fel.

A Magyar Város- és Községfejlesztési R.-T. 1920. évre szóló osztalékszelvényei a mai naptól kezdve az intézet és a Magyar Jelzáloghitelbank pénztárainál darabonként 40 koronával váltatnak be.

A „Neue Wiener Bankgesellschaft" — mint Bécsből közlik velünk — száz millió korona alaptőkével megalakult és Wien IX., Maria Theresienstrasse 11. alatt megkezdte a müködését. Az igazgatóság elnöke Mauthner István, társelnök Fónagy Aladár, az intézet vezérigazgatója König Vilmos, az Angol-Osztrák Bank volt igazgatója.

Az Első Magyar Iparbank közli, hogy az igazgatóság megállapitotta az 1920. évi mérleget, amely 6,359.408.20 K tiszta nyereséggel zárult. Az igazgatóság a junius hó 14-ére összehivandó közgyülésen javasolni fogja, hogy a tartalékalapot egymillió koronával, a nyugdijalapot 253.275 koronával gyarapitsák és osztalékul részvényenkint 30 koronát (10 százalék) fizessenek ki.

A Magyar Élelmiszerszállitó és Árukereskedelmi R.-T. f. hó 2-án tartotta meg rendes közgyülését, mely alkalommal az igazgatóság javaslata alapján elhatározta, hogy az 1920. üzletévre 8 százalék osztalékot fizet a tavalyi 6 százalékkal szemben.

Az Ujlaki Tégla- és Mészégető r.-t. rendkivüli közgyülése az alaptőkének kilenc millió koronáról tizenkétmillió koronára való felemelését határozta el. Három régi részvény alapján egy darab uj részvény vehető át, darabonkint 950 koronáért junius 3-tól 10-ig bezárólag az Anogl-Magyar Banknál. Tört részvényt nem adnak ki. Az uj részvény 1921-től kezdve osztalékjogosult.

A Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat e hónap 6-án tartotta XXIX. évi rendes közgyülését Berzeviczy Albert dr. titkos tanácsos elnöklésével. Vida Jenő vezérigazgató előterjesztette az évi jelentést, melyet a közgyülés egyhangulag elfogadott. A javasolt tőkeemelést a közgyülés egyhangulag elhatározta és felhatalmazta az igazgatóságot annak végrehajtására. A 90 koronában megállapitott osztalékot e hónap 8-ától kezdődően fogják kifizetni a szokásos helyeken. Az igazgatóságba beválasztattak: René Monod (uj) (Genf) és Ranzinger Vince; a felügyelő-bizottságba: Günter Ferenc, Davidsohn Horace, Szájbély Kálmán és Szász János dr. A közgyülést követő igazgatósági ülésen elnökké Berzeviczy Albert dr.-t, alelnökökké Bisteghi Rudolfot és Ullmann Adolf bárót választották meg.

Az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság folyó hó 6-án Ullmann Adolf báró elnöklete alatt megtartott rendes közgyülése elhatározta, hogy az 1920. üzletévi osztalék fejében 40 százalék, vagyis részvényenként 80 korona fog a 30. számu szelvény beszolgáltatása ellenében folyó hó 8-ától kezdve kifizetésre kerülni.

A Vásárpénztár tőkeemelése. A Budapesti Takarék- és Vásárpéztár r.-t. junius 12-én délelőtt 11 órakor tartja a Központi városházán II. emelet 196. szám alatt levő üléstermében XII. évi rendes közgyülését, amely határozni fog az alaptőkének 10 millióról 20 millió koronára való fölemeléséről is. Minthogy a Vásárpénztár főrészvényese a főváros, a tanács már hozzájárult, hogy a részvényeseket megillető uj kibocsátásu részvényeket (egy régi után egy ujat) átvegyék. A részvénytársaság különben elég jól sáfárkodik, amiről a most közzétett multévi mérleg tanuskodik. A tiszta nyereség (10 millió részvénytőke után) 3,752.241 K volt.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7½ órakor csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a
szenzációs juniusi rekord müsor!
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 8 órakor
P. MÁRKUS EMILIA vendégfelléptével
VIOLANTE ÉS A BIRÓ
Irta: Herczeg Ferencz
ZOZÓ operette egy felvonásban, irta: Mihályi István, zenéje: Vincze Zsigmondtól.
A SZINÉSZ NEM EMBER
énekes vigjáték, irta: Harsányi Zsolt.
Berky Lili, Szőllősi Rózsi, Mihályi Vilcsi, Pál Piroska és Békeffy László uj magánszámokkal

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

JUTA- ÉS KENDERIPAR R.-T.
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-U. 26/28.
Sürgönycim: VULPES-BUDAPEST. TELEFON 34-13.
Zsákkölcsönző vállalatot
létesitett, mely **erzsébetfalvai gyárában készült** békebeli minőségü zsákokat bocsájt az érdeklődő közönség rendelkezésére a legelőnyösebb feltételek mellett. - Egyuttal
ajánl megvételre is zsákokat, kévekötelet,
szalmazsákokat, zsákzsineget és minden egyéb jutagyártmányt eredeti gyári árakon.

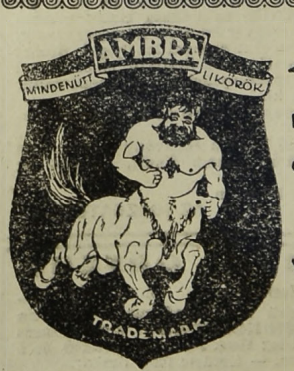

AMBRA
EGYESÜLT LIKŐRGYÁRAK ÉS GYÜMÖLCSLEPÁROLÓ R.T.
BUDAPEST
VII. ILKA-UTCA 25-27.
TELEFON: JÓZSEF 22-44.

Tizedik évfolyam *Budapest, 1921. junius 15-én* *25. szám.*

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Apponyi,

ennek a hazának legnagyobb fia, akinek neve mellett meghunyászkodik a pártoskodás, akinek káprázatos nagysága az ország legbiztosabb reménységévé lett, helyet kapott a főváros közgyülésében. Ez a magyar óriás a maga egyetemes nagyságával soha sem feledkezett meg Budapestről és ha a város életében nem is vett részt még soha, a városatyaság nem fogja megoldhatatlan problémák elé állitani. Ahogy nem tudott nemes szive soha senkit gyülölni, ugy szerette mindig Budapestet is, tisztában volt mindig ennek a városnak óriási jelentőségével és amikor részese volt az államhatalomnak, cselekedett is érte.

Bármikor rendkivüli megtiszteltetés lett volna Budapest törvényhatósági bizottsága számára, ha Apponyit tagjai között tisztelhette volna; de mégis *ma* a legnagyobb megtiszteltetés ez, ma, amikor Apponyi már nem egy párté, hanem az egész nemzeté. És ahogyan mi Apponyit ismerjük, meg is fog jelenni a közgyülésen, részt fog venni annak munkájában, rendelkezésre bocsátja egészen kivételes zsenijét és páratlan tekintélyének latbavetésével kétségkivül hozzákezd a gyógyitáshoz, a melyre talán sehol sincsen ma már olyan igen nagy szükség, mint a városházán.

Élénken emlékezünk még arra a hangulatra, amikor a nemzetgyülés összeült. Szenvedésekben, üldöztetésekben és gonoszságok sorozatában beteggé lett kedélyek viharzása mindennapos volt. Az időn kivül a beteg kedélyek legragyogóbb orvosa Apponyi volt itt is. Ki felejtette volna el első hatalmas operációs beavatkozását: a párisi levelet. Amikor Simonyi-Semadam Sándor miniszterelnök felolvasta ezt a ma már történelmi dokumentummá lett irást, amely tele volt fájdalommal és aggodalommal, haragosan, elkeseredetten csillantak fel a szemek és csattantak ki a szitkos szavak. A legnagyobb magyar szív aggodalmait, fájdalmait ellenszenvvel, gyanuval fogadták. Mert még betegek voltak a lelkek, de közben észre sem vették, hogy ugyanakkor a történelmi levél gyógyitó erejét mégis, akaratlanul is magukba szivták. És lassan-lassan megbékéltek az orvossal, akit annál nagyobbnak tartottak, minél inkább gyógyultak ők maguk. Ma már a nemzetgyülésen Apponyi minden szavát ünneplik és minden beszédére minden szív ráköti a maga hálájának bokrétáját.

Nyiltan valljuk, hogy a városházán, a közgyülési teremben szükség van Apponyi nagy szellemére, csodatévő szava gyógyitó-erejére. Valaha majd nagy hálával lesz iránta mindenki, akit meggyógyit, akinek lelke egyensulyát helyreállitja, de mindenekfölött Budapest polgárságának osztatlan, koszorus háláját fogja kiérdemelni. Hiszünk benne, hogy Apponyi ki tudja üzni a szivekből a politika mérgét, meg tudja értetni mindenkivel, amiért mi küzdünk elejétől fogva, hogy nem lehet egy világvárost politikai alapon kormányozni. Hiba ez Bécsben, ahol a szociáldemokraták uralkodnak önkényesen, hiba ez Berlinben, ahol a független szocialisták garázdálkodnak, de nem egészséges az az állapot sem, amelyet Wolff Károly teremtett akár jóhiszemüen, akár gyülölködve.

Apponyi nem áll oda pártvezérnek a városházán sem, aminthogy a politikában is bölcsen óvakodik attól. Arról a magas piedesztálról, amelyre káprázatos élete, tökéletes jelleme, páratlan bölcsessége és zsenije állitották, többet tud ő használni egyedül, mint a legszebb szándékokkal induló és dolgozó pártok. Apponyi egyszerü megjelenése a közgyülési teremben uj levegőt, uj termékenységet, uj egészséget kell hogy hozzon. Budapest polgársága ebben reménykedik törhetetlen hittel.

Ripka Ferenc, a gázgyár vezérigazgatója nyilatkozik

a párisi kokszról, az osztrák akadékoskodásról és a vagyonosok téli tüzelőbeszerzéséről

Ma még ugy érzi az ember, hogy a kánikula nagyobbik fele még hátra van és a nyári hőségből még csak kóstolót kaptunk; de a télre máris gondol az ember. Valaha a budapesti polgár csak akkor kezdett ezekkel a gondokkal birkózni, amikor tüzet kellett rakni a kályhában. A gond is csak annyi volt, hogy a két korona huszfilléres, amiből egy félmázsás zsák szén kitelik, helyén van-e a zsebben? Azóta nemcsak a szén ára emelkedett fel, de elmult maga a szén is és Rau Gottlob szénkormánybiztos a megmondhatója, hogy a budapesti ember esztendők óta milyen küzdelmet folytat a fütenivalójáért.

A jelek azonban azt mutatják, hogy az idei lesz az első tél, amely némi enyhülést fog mutatni a tüzelőanyag nyomora terén. Mindenekelőtt fa meglehetősen nagy mennyiség érkezik Budapestre, ami egymagában is megnyugtató jelenség. Remélni lehet, hogy a pécsi bányák is felszabadulnak legközelebb és bár Jugoszláviának csaknem a széntermelés felét ki kell szolgáltatnunk, mégis a hazai széntermelésünkben is jelentékeny emelkedést várhatunk. Ehhez járul az is, hogy külföldön is gondoskodni igyekszünk tüzelőanyagot, szenet és kokszot, szerezni. Ha ez az akció sikerül, akkor téli tüzelőnk biztositva van és akkor Vass József közoktatási miniszter is joggal mondhatta a minap a nemzetgyülésen:

— szénszünet pedig az iskolákban nem lesz.

A külföldi szén és koksz beszerzésével Ripka Ferenc, a gázgyár vezérigazgatója, foglalkozik nagy gonddal és kecsegtető sikerrel. Erről az akciójáról

dr. Ripka Ferenc vezérigazgató

a következőket volt szives elmondani a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Tény az, hogy a fővárosnak sikerült ötezer vaggon párisi gázgyári kokszot lekötnie. A párisi kokszot természetesen ki is próbáltuk. A mult hét folyamán érkezett meg Budapestre egy próbavonat koksz, amelynek minőségét elsőrendünek találtuk. A többi lekötött koksz szállitása körül azonban most akadályok merültek fel. Eredetileg naponta egy zárt vonatnak kellett volna Párisból indulnia és igy két hónap alatt mind az ötezer vaggon Budapestre érkezett volna. Az államvasutak értesitett, hogy Ausztria részéről akadályokat támasztanak a szállitás körül. Magam tárgyaltam az osztrákokkal, akik technikai nehézségekről panaszkodtak, amiben azonban nehéz hinni. Nekem az az impresszióm, hogy inkább politikai okok játszanak közre és emiatt nem hajlandók a párisi kokszot átengedni. Én, miután ilyennek láttam a helyzetet, jelentést tettem a kormánynál, amely — ugy tudom — meg is inditotta már a szükséges tárgyalásokat. Remélem, hogy ezek a tárgyalások *rövidesen* meg is hozzák a várt eredményt, mert ha ez nem történik meg, akkor igen szomoru helyzetnek nézünk elébe. Hangsulyoznom kell azonban azt is, hogy *a szállitásnak hamarosan meg kell kezdődnie, mert augusztusig idehaza kell lennie az egész francia kokszmennyiségnek.* Ennek oka az, hogy a kokszot Párisból francia vaggonokban küldik. Ezeknek a vaggonoknak most ráérő idejük van, de augusztusban megkezdődik a gabonaszállitás, majd később a gyümölcs-, répa- és bor-szállitás. Augusztustól kezdve tehát nincs mód arra, hogy a kokszot francia vaggonokban szállithassuk.

— A párisi koksz házhoz szállitva körülbelül mázsánként 350 koronába fog kerülni. *Ezt a kokszot a közönség ama részének szántuk, amelynek anyagi eszközei ma is megvannak ahhoz, hogy téli tüzelőanyagját beszerezze.* Elsősorban azokra az intézményekre gondolok, amelyeknek nagy kvantumban van szükségük tüzelőanyagra. Ezeket levél utján is figyelmeztettem, hogy szerezzék be most szükségleteiket, mert később ez lehetetlenné fog válni számukra. Kérem a *Fővárosi Hirlapot* is, *hangsulyozza ujból, hogy azoknak,*

akik nagyobb kvantumra tartanak igényt, vagy akiknek megvannak az anyagi lehetőségeik arra, hogy most gondoskodjanak téli tüzelőjükről, azoknak csak most lesz módjukban ezt megtenni, mert vagyonos embernek én az ősszel egy gramm tüzelőt sem fogok adni.

— De ne reménykedjenek, ne számitsanak ezek az urak az olcsósági hullámra se. *Az olcsósági hullám megszünt. Vége van.* A tüzelőanyagban beállott kedvező konjunkturának véget vetett az angol bányász-sztrájk és a felső-sziléziai zavarok. Különösen az angol bányász-sztrájk volt e tekintetben katasztrofális jellegü. Hat hétig tartott és ez alatt természetesen felemésztett minden tartalékot. Hogy most megkezdődött ujra a termelés, legelsősorban a tartalékokat kivánják pótolni, ami bizony igen sok időt vesz igénybe. Olyan a helyzet ma tüzelőanyag dolgában, hogy *Párisban lényegesen brutálisabb korlátozásokhoz kellett nyulni, mint amilyeneket mi alkalmazunk.* Ennek a szénhiánynak természetesen befolyása van a szén árára is. Ezért mondottam, hogy az olcsósági hullámmal nem szabad többé számolni, ennek vége van. Legfeljebb abban reménykedhetünk, hogy az őszig a magyar korona értéke lényegesen emelkedik. Szerencse különben az is, hogy amint tapasztalom, a budapesti közönség bőségesen igyekszik ellátni magát fával.

— Az a koksz, amelyet mi itt a gázgyárban termelünk, arra a célra fog szolgálni, hogy ebből a tél folyamán a kisebb háztartásokat lássuk el. Ebből a kokszból semmi esetre sem fognak kapni azok, akiknek módjukban lett volna a nyár folyamán beszerezni szükségleteiket.

Megkérdeztük még a vezérigazgatót, hogy a gázgyár ammoniák előállitásának tervével foglalkozik?

— Erről a kérdésről még nem nyilatkozhatom, mert e tekintetben még bizonyos tanács-

kozások folynak. Remélem azonban, hogy legközelebb már kommünikét adhatunk ki erről a készülő eseményről.

*

Megemlitjük még, hogy *Ripka* vezérigazgató értesülésünk szerint *gáz-szén* dolgában is folytat tárgyalásokat, amelyek azonban még nem fejeződtek be. Két francia és angol érdekeltséggel is folynak megbeszélések.

Fullánkok

...

40,000 korona

hatósági dijat tartozik fizetni csütörtöktől kezdve az a külföldi honos, aki áruk vételével, vagy közvetitésével kiván foglalkozni. Negyvenezer korona nem tudom jut-e két esztendő alatt egy törvényszéki birónak, de ma már egy kereskedő embernek sem olyan összeg, amit a mellényzsebéből kifizethet. Ha pedig ez igy van, akkor egészen nyugodtan elmondhatjuk, hogy ez megint egyike a főváros kereskedelemellenes intézkedéseinek, amelyeknek egyszer már véget vethetne a józanság szava. Hiszen nekünk a kereskedelemből kell majd megélnünk. Ezzel azonban éppenséggel nem azt akarjuk mondani, hogy minden jöttment idegent, — ha ugy tetszik — minden galiciánert, vagy bolsevista agitátort a keblünkre öleljünk. Nem, erről szó sincs. Ellenkezőleg, ezekből nem negyvenezer, de negyven millióért sem szabad budapesti polgárt csinálni. De kereskedelmet, ipart ölni sem szabad, mert akkor felkopik az állunk. Az egész szabályrendelet különben megint élénken politikai szinezetü, akinek a kezében a gyeplő, annak a hatalmát bástyázza körül. A „megbizható elemek" feloldást kaphatnak a 40.000 korona fizetése alól. Itt nem is a 40.000 korona a fontos, hanem a feloldás. Mi pedig azt gondoljuk, hogy nem kellene 40.000 koronát senkitől szedni, akinek munkája hasznára van Budapestnek és akkor nem lehetne a „feloldást" hatalmi célokra kihasználni. A megbizhatatlanok pedig, már tudniillik akik tiszta, politika-mentes nemzeti szempontból megbizhatatlanok, azokat a világ minden kincséért se engedjék be Budapestre. Ne, egy félórára se!

Uraságoktól levetett

ócska atobuszokat vesz a főváros. Nem tudjuk, hogy Bécs miért adja el az autobuszokat. Egészen bizonyos azonban, hogy nem azért, mert redukálni akarja a közlekedését. Kevés koláusabb várost láttunk még a mai Bécsnél, de ami igaz, az igaz. Ez a koldus-Bécs is olyan figyelmet fordit a közlekedésére, annyit áldoz rá, hogy meg kell irigyelnünk az ottani közlekedési állapotokat. Mi pedig azzal takarékoskodunk, hogy uraságoktól levetett autókat veszünk. Hát takarékosság ez?

Az Árvizsgáló Bizottság

átszervezéséről szóló törvényjavaslat most van készülőben és az OKÁB ezt az időpontot rendkivül alkalmasnak tartja arra, hogy életjelt adjon magáról. És ez az életjel nem különbözik egy cseppet sem attól a többitől, amelyekkel eddig találkoztunk. Tudniillik megint emelte a vendéglői árakat és ezzel beigazolta a vendéglősöknek elég sürün jelentkező árdrágitási vágyát. Ezek után tényleg mindent szabad. Az áremelés ugyan tulajdonképen a fényüzési adónak az árakba való bekalkulálását jelenti, de mindez csak ujabb lökést ad arra, hogy a vendéglősök fittyet hányjanak az ugynevezett olcsósági hullámnak. Az OKÁB eddig az olcsósági hullámot, amely tényleg van, egyáltalában nem vette figyelembe. Azért pedig, hogy a 12 koronás főzelékhez hozzászámitsák a „luxus-adót", igazán nincs szükség Árvizsgáló Bizottságra. Ezt minden főpincér el tudja végezni.

Milliárdos költségvetés

Nincs deficit

Végre megjelent a főváros háztartásának 1921. évre vonatkozó költségvetése. A fáma nem hazudott, a városházán immár csakugyan milliárdos költségvetéssel operálnak az idén, de ami még ennél is meglepőbb, ennél is csodálatosabb: nincs deficit. A bevételek az utolsó fillérig fedezik a kiadásokat. Az idei költségvetés mérlege, összehasonlitva a tavalyival, ez:

	Bevétel	Kiadás
1920-ban	420,101.515 K	473,421.002 K,
1921-ben	1.035,214.005 K	1.035,214.005 K,
Az 1921. évi többlet	615,112.490 K	561,793.003 K.

Amint látható, a kiadások egy fél esztendő alatt jócskán, közel 562 millió koronával emelkedtek. Ebből egyedül a fütőanyag-szükséglet 222 millió. Ezzel szemben a bevételek 615 millió koronával emelkedtek. Ez a 615 millió korona jelzi, hogy az adók és illetékek mennyivel emelkedtek; milyen nagy volt a stajgerolás. Azonban ha jól sejtjük: az uj adóbevételek jóval nagyobb summát tesznek ki a valóságban, mint amekkora a budgetbe be van állitva, de a pénzügyi osztály „ismert szerénysége" nem engedte, hogy a kelleténél nagyobb összeget állitson be.

Érdekes, hogy a költségvetés tizenkét főcsoportja közül mindössze háromnál mutatkozik fölösleg; a többi kilenc csoport mérlege deficites.

A közegészségügyi csoport	117.6	milliós,
a vallásügyi	3.7	„
a közoktatásé	92.8	„
a népjóléti	44.1	„
a közművelődésé	8.4	„
a városépités és közüzemeké	62.9	„
a különféle intézmények	51.3	„
az általános igazgatásé	67.2	„
a hitelügyé	65.7	„

deficitet mutat.

Ezzel szemben 55.6 milliós fölöslege van az ingatlan- és ingóvagyon csoportjának; 16.9 millió koronás fölöslege van a közélelmezés csoportjának és 441.4 millió koronás fölöslege van a közszolgáltatások tételének, ez az a tétel ugyanis, amelyben a régi és az uj adók vannak elraktározva.

Van a költségvetésnek néhány számadata, melyből következtetni lehet rá, hogy tulajdonképpen mi az oka, hogy a főváros háztartásának kiadásai 473 millióról egyszerre 1.035 millió koronára szöktek. Az utcák és terek tisztogatása 62.3 millió koronát eszik meg; a kórházak 1919. évi kezelési hiánya 52 milliót; az elemi népiskolák 46.5 milliót; a közvilágitás 42.3 milliót; az utak karbantartása 37.5 milliót; az előre nem látottak rendkivüli szükséglete 30 milliót; a szegényházak 26.9 milliót; a polgári iskolák 19.9 milliót; a közigazgatási alkalmazottak 18.4 milliót; a hivatali épületek és helyiségek 14.9 milliót; irodai szükségletek 13 milliót; utak épitése 12.5 milliót; tüzőrség 11.8 milliót; a fertőtlenitő-intézet 17.5 millió koronát fogyaszt.

Külön érdekessége a költségvetésnek, hogy a „közszolgáltatások" fejezete, amely 595.2 millió fölösleget mutat: milyen tételekből áll. Ime néhány tétel mutatónak:

Részesedés a forgalmi adóból	130	millió,
községi adópótlék	100	„
városi vám	82	„
közterületek használata	52.7	„
elektromos müvek	34	„
vigalmi adó	30	„
gázmüvek	24	„
közlekedési adó	17	„
telekértékadó	16.6	„
szállodaadó	16	„
vásárdijak	16.4	„
követelések	12	„
marhaközvágóhid	28.9	„
házbérkrajcár	9	„
telekátirási dij	8	„
fogyasztási adópótlék	6.8	„
vásárcsarnokok	16.4	„

Ezenkivül az öt milliónál kisebb bevételi tételekből még szintén 33.9 millió koronára számit a város. Igy aztán nem csoda, ha deficitmentesen állitja össze a költségvetését.

A költségvetésnek különben van még néhány szépséghibája. Az egyik: hogy a külföldi adósságok törlesztési részletei a valuta-differenciák magasságára való tekintettel hiányoznak a budgetből. A másik: hogy az 1919. év végéig zárszámadásilag megállapitott 231 milliót meghaladó háztartási hiányból csak 31 millió van beállitva az idei költségvetésbe. A legnagyobb szépséghibája azonban az, hogy a bevételek között szereplő több adótétel még nincs belügyminiszterileg jóváhagyva, sőt az sem bizonyos, de inkább valószinütlen, hogy ezek az adók ne kerülnének alapos rostálás alá.

Egyébként a milliárdos költségvetéssel a pénzügyi bizottság már a közel jövőben foglalkozik.

Hegedüs, Ráday és a városházi gazdálkodás

Igazat irt-e a Fővárosi Hirlap?

Hogy Hegedüs Loránt pénzügyminiszter eléggé financ-kapacitás-e a főváros egynémely financ-zsenije előtt, azt nem tudjuk; azzal azonban kétségkivül tisztában vagyunk, hogy Hegedüs Loránt akarata fog érvényesülni a főváros pénzügyi politikájában is, aminthogy elejétől fogva azon az állásponton voltunk, hogy az az adópolitika, amelyet az uj rezsim a városházán inaugurált, meg nem állhat. Ezt nem egyszer érthetően meg is irtuk és ez volt az oka annak, hogy egy bizottsági tag nekirontott a pénzügyi bizottság ülésén a Fővárosi Hirlap-nak. Az igazságos és jogos kritika mellett az bántotta a derék városatyát, akinek — ugy látszik — az egész rezsim szive a keblében dobog, hogy mi információkat közöltünk arról, mely adókhoz nem lesz hajlandó hozzájárulni a pénzügyi kormány.

Annak idején szivünk szerint megadtuk a választ erre a gyengécske támadásra (a nyil ugyan méregbe volt mártva, de gyenge volt a kar, amely elrepitette); most azonban mégis jólesik igazolni a magunk igazát. Nem kell utalnunk egyébre, mint a belügyminiszter költségvetést „jóváhagyó" leiratára és a pénzügyminiszternek immár nyilvánosságra került szándékaira. Hegedüs Loránt pénzügyminiszter nagyon csuffá tette ugyanis a városi adminisztráció ötlet-szegénységét. A városházán ugyanis addig válogattak az adóötletekben, mint tót a vadkörtében, mig Hegedüs az egész cók-mókot, amit eddig összegyüjtöttek, összehatároztak, kilökte az ablakon és egyetlen talpraesett ötletével mindazt pótolta, amit a főváros adminisztrációja a legveszedelmesebb, leggazdaságtalanabb és legantiszociálisabb adónemek után vélt behozni. Az egy-percentes általános forgalmi adónak $1^1/_2$ %-ra való felemelése ez a gondolat, amely segiteni kiván a főváros sulyosan elhibázott adópolitikáján.

Igenis, bebizonyosodott, amit mi irtunk, hogy a főváros által már megszavazott uj adók egész tömegét fogja Hegedüs Loránt visszautasitani, amint azt már dr. Sipöcz Jenő polgármester is szerény, de egyszerü szavakkal bevallja, mondván: „a forgalmi adó révén a főváros abba a szerencsés helyzetbe jut, hogy lemondhat a további uj adókról: igy irattárba tesszük a lakásadóra, az üzletadóra és a szállásadóra vonatkozó tervezeteket, amelyeknek megvalósitása nem lesz szükséges." Mi megnyugszunk a polgármester ilyetén megállapitásában is, ámbár precizebben a mondat utolsó része igy hangzott volna: „.. amelyeknek megvalósitása nem volt lehetséges..."

De mindegy. A fontos az, hogy megtörtént a döntő lépés abban a pénzügyi politikában, amelynek orditó egészségtelenségét talán csak dr. Vasek nem látta, amely antiszociális, kereskedelem- és iparellenes volt. Nem számolt tehát semmivel, amiből a jövőben ez a város élni fog. Mert Budapest jövedelmi forrásait a jövőben is az ipar és kereskedelem fogják szolgáltatni, nem pedig Vasek ur ügyvédi irodája.

Most kérdezzük azután az elfogulatlan olvasótól, most miután elhangzott Hegedüs Loránt kritikája is, előttünk van a polgármester beismerő nyilatkozata is, most kérdezzük: jogtalan, igazságtalan, vagy szükséges és hasznos volt-e az a kritika, amelyet a Fővárosi Hirlap a városházi gyámoltalan és katasztrofális adópolitikával szemben gyakorolt? Egyben pedig kérdezzük: helyesek, pontosak, tökéletesek voltak-e azok

az információk, amelyeket csekély hat hét előtt voltunk bátrak közölni? Vasek dr. akkor nagyon kikelt az ellen, hogy mi a „putri-adót" támadtuk, tessék elhinni, nem ok, nem jog és hála Istennek nem eredmény nélkül. Hegedüs Loránt bölcsességéből megmentünk attól a szégyentől, hogy adót kelljen fizetnünk nemcsak a betevő falatért, hanem az éjszakai álmunkért is. Április 20-ikán jelent meg a Fővárosi Hirlap-nak az a száma, amelyben jeleztük, hogy „Hegedüs nagy gyomlálást végez a főváros adóötleteiben." Szó szerint benne volt ebben a cikkünkben, hogy az antiszociális adókat, mint például a lakásadó, Hegedüs Loránt szó nélkül vissza fogja dobni." A polgármester máris bejelenti, hogy irattárba helyezi az egész tervet. Megjósoltuk az üzlet- és szállodaadó bukását és minden bekövetkezett. Nem jóstehetségünkkel kérkedünk, csak igazoljuk információnk — amely akkor olyan fájdalmas volt — helyességét.

De van még egy bűnünk: kikeltünk az ellen, hogy a városházán éppenséggel nem vitték ad absurdum a takarékosság fennen hirdetett elvét. Itt is igazat mondtunk. Ezt nem a levegőből, hanem a belügyminiszternek a főváros közönségéhez intézett leirataiból állapitjuk meg. Ime igy ir a belügyminiszter:

„Ezuttal inkább — mondja — csak általánosságban mutatok rá arra, hogy ez a *költségvetés realitás szempontjából kifogásolható,* mert nem számol mindig az anyagárak és a munkabérek emelkedésével; a külföldi kölcsönök törlesztésére és kamatokra előirányzott összegekben árfolyamkülönbözetre semmit sem vett fel; az 1918. évi költségvetésben szereplő létszámmal szemben *a személyzeti kiadások* ugy a közoktatásnál, mint az intézményeknél és vállalatoknál *ismét megszaporodtak;* a bevételi források nincsenek kellőképen kihasználva és *egyáltalában a takarékosságra való törekvés sem érvényesül olyan mértékben, ahogy azt a nyomasztó pénzügyi helyzet és a főváros érdekei megkivánják.*"

Mi ráértünk hat hétig várni, amig megállapitásaink minden sora, értesüléseink minden betüje a legtökéletesebb beigazolást nyert. Arról viszont nem tehetünk, hogy ezek az értesülések nem voltak olyanok, amelyeknek örömére ki lehetett volna világitani a városházát.

720 millió korona lesz

a pesti bérházak vagyonváltsága

Hegedüs Loránt pénzügyminiszter junius 20-án nyujtja be a nemzetgyülésnek a vagyonváltságokról szóló törvényjavaslat-tervezetet. Hazudnánk, ha azt mondanánk, hogy az érdekeltek már repesve várják a törvényjavaslat benyujtásának nagy pillanatát. A törvényjavaslatért nem lelkesedik sem a gazda, sem a kereskedő, sem az iparos. De nem lelkesedik érte a háztulajdonos sem, melyet pedig — adószakértők véleménye szerint — legkevésbbé sujt az uj törvényjavaslat.

A háztulajdon váltságánál különbséget tesz a törvénytervezet a házbéradó és a házosztályadó alá eső házak között. A házbéradó alá eső ház vagyonváltsága az 1920-ban elért nyers házbérjövedelem háromszorosa. Ehhez a házbérjövedelemhez azonban nem számitható hozzá az augusztusi házbéremelés következtében kapott bértöbblet.

A házosztályadó alá eső épület vagyonváltsága az 1921-re kivetett házosztályadó huszonötszöröse. Az igy kivetett vagyonváltságból le lehet vonni a házakra bekebelezett adósság egy évi kamatát és törlesztési tételét. Ez a levonható összeg azonban legfeljebb a vagyonváltság 20 százaléka lehet. A ház vagyonváltsága felerészben a saját jegyzésü nosztrifikált hadikölcsönökkel fizethető, amikor a hadikölcsönöket névértékükben fogadják el. Ezenfelül fizethető a vagyonváltság készpénzzel vagy záloglevelekkel. A záloglevelek minőségét és átvételi árfolyamát a pénzügyminisztérium állapitja meg. Bekebelezhető végül a vagyonváltság teljes összege a megváltás alá kerülő házra. Ez esetben 6½ százalék késedelmi kamatot fizet. Ez a teher mindaddig marad a házon, amig azt élők közötti ügylettel el nem idegenitik. Ez esetben a vételár 15 százaléka az államé.

Ime rövidre fogva, igy rendelkezik a törvénytervezet a házak vagyonváltságáról. Mekkora vagyonváltságot fizetnek tehát Budapest bérházai?! Ha a nemzetgyülés változatlanul fogadja el Hegedüs Loránt tervezetét, abban az esetben Budapest bérházai mindössze hétszázhusz millió korona vagyonváltságot fizetnének. Azonban kérdés, hogy a nemzetgyülésnek nem lesz-e ugyanaz a kifogása a tervezet ellen, ami az érdekképviseletek kifogása volt, hogy tudniillik a bérházak vagyonváltságának a mértéke nincs arányban az ipar és a kereskedelem által fizetett vagyonváltság mértékével. A kereskedők vagyonváltságának az alapja az áruraktár értékének kétharmadrésze. Az igy nyert alap tiz százaléka adja a kereskedő vagyonváltságának az összegét. Az érdekképviseletek delegáltjai azt mondják, hogy az igy kiszámitott vagyonváltság mértéke jóval meghaladja a házvagyonváltság-tervezet mértékét. Az érdekképviseletek azt ajánlották a pénzügyminiszternek, hogy emelje föl a háztulajdon vagyonváltságának a mértékét, mert a mai tervezet szerint a ház mindössze csak 5 százalékos váltságot fizetne; mig ha arányba akarnák hozni a többi váltsággal, akkor az 1920-as béreknek nem háromszorosát, hanem ötszörösét, vagy pláne hatszorosát kellene fizetniök vagyonváltságképen a háziuraknak. Ha a nemzetgyülés ezt a propoziciót fogadná és a bérházak vagyonváltságát az 1920-as bérek ötszörösében állapitaná meg, abban az esetben Budapest bérházai 1200 millió korona vagyonváltságot fizetnének.

Események

•••

Kormánybiztost a csepeli kikötő-épitkezéshez!

Ismeretes, *Hegyeshalmy* kereskedelmi miniszter jelentette be a nemzetgyülés pénzügyi bizottságában, hogy a kormány a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő megépitésére opciót adott a párisi *Schneider-Creuzot* cégnek, amely Leon *Daudet* mérnök utján folytatta le budapesti tárgyalásait. A *Schneider-Creusot* cég junius végéig köteles nyilatkozni, hogy vállalja-e a munkát vagy sem? Ez a terminus veszedelmesen közeledik. Eddig azonban hirt sem lehet hallani a francia cég hajlandóságairól. Ennek okát abban keresik, hogy az irigy és bennünket minden rendelkezésre álló, elnyomni igyekvő szomszédállamok megkörnyékezték a Schneider-Creuzot céget, hogy opció-jogát ne gyakorolja, hanem ha kikötőt akar épiteni, épitse azt meg Pozsonyban, hogy ezáltal a tranzitó-forgalom székhelye oda terelődjék át. A *Fővárosi Hirlap* álláspontja ebben a kérdésben — amint ismeretes — az volt, hogy nekünk vannak olyan gyáraink, nekünk vannak olyan mérnökeink, mint amilyenekkel a Schneider-Creuzot gyár itt munkához fogna. Végeredményben magyar kéz munkája, magyar verejték teremtené meg akkor is a csepeli kikötőt, nehány vezető ember kivételével magyar mérnökök végeznék el akkor is a munka terhesebb részét. Az idegen cég pedig csak a tejfelt szedné le. Ha tehát Schneider-Creuzoték most Pozsonyt akarják Budapest helyett a maguk gyarmatává tenni, ezt mi nem igen tudjuk a szivünkre venni, mert *ha Budapesten gyorsan megépitjük a kikötőt, akkor a cseheknek fölösleges minden igyekezetük,* mert Budapest központi fekvésével a kikötő számára utolérhetetlenül alkalmas terepével versenyezni nem lehet. Ennek azonban egyetlen feltétele van, hogy gyorsan kell cselekedni. *Szabóky* Jenő nemzetgyülési képviselőnek mult héten tett nyilatkozatából kiderül, hogy a kikötő körül tulajdonképen semmi más nem történik, minthogy a miniszteriumok hatásköri vitákat bonyolitanak le egymással. Valóban *nem marad egyéb hátra, minthogy egy erőskezü, hozzáértő embert sürgősen kormánybiztossá nevezzenek ki* azzal a leghatározottabb utasitással, hogy a kikötőnek előbb fel kell épülnie, mint Schneider-Creuzot-ék rágondolják magukat, hogy épitsenek-e Pozsonyban, vagy sem? Ki kell nevezni a kikötőépités kormánybiztosát lehetőleg *Fock* Ede székesfővárosi tanácsnok személyében, aki egymaga többet tett ebben a kérdésben, mint az összes állami szervek. És pénzt, sok pénzt kell neki adni, hogy a munka egy pillanatra fenn ne akadhasson. Természetesen, elő-kerülnek majd az aggodalmak, hogy honnan vegyünk pénzt. Egészen mindegy, hogy honnan, *erre a célra kell pénzt teremteni,* mert ettől az épitkezéstől függ, hogy Budapestet az országnak kell-e eltartani, vagy, hogy Budapest lesz az ország egyik legjobb kenyérkeresője?

A bismarki magyar borbély a budapesti szegényekért. Érdekes levél érkezett Amerikából a budapesti fodrász ipartestülethez. Rothschiller Jakab borbélymester Bismark városából irja a levelet, amelyben elmondja, hogy 1893-ban eladta a Budapesten, Hold-utca 23. szám alatti borbély-mühelyét és kivándorolt Amerikába. Értesült a magyarországi inséges állapotokról és segiteni kiván honfitársai nyomorán. Az a gondolata támadt, hogy egy hajórakomány tehenet küld Budapestre az itteni szegények, különösen pedig az árva gyermekek tejjel való ellátása céljából. A lelkes borbélymester kéri az ipartestületet, hogy tervét tudassák Horthy kormányzóval, vagy ahogyan ő nevezi, „President Horthy"-val és Budapest ezidőszerinti polgármesterével, akinek nevét nem tudja. A budapesti fodrász ipartestület a derék kolléga levelét megküldötte Sipöcz polgármesternek, aki az illetékes ügyosztály utján válaszol az idegenbe szakadt nemeslelkü honfitársnak. A szép és dicséretreméltó ajánlat azonban ilyenformán alig lesz keresztülvihető, mert igen kockázatos dolog élő állatokat a hosszu ut fáradalmainak kitenni. Az ügyosztály célszerübbnek tartja, ha Rothschiller mester a gyüjtött dollárokon Európában vásároltat teheneket és innen szállittatja hozzánk. Remélhetőleg ennek sem lesz akadálya és a kövér tehénkék nemsokára tiszta és élvezhető tejet adnak a főváros szegényeinek.

Budai Szinkör e heti müsora: Szerda: Faust. Csütörtök: A Gyurkovics-lányok. Péntek: A korhelygróf. Szombat: Rigoletto. Vasárnap délután: A cigányprimás; sete Stambul rózsája.

A hét eseménye: „A texasi kincsesbánya". Szédületes amerikai tempó jellemzi azt a nagyszabásu kalandorfilmet, amelyet a „Brixtoni keselyü" cimen a mult hét óta teli házak előtt mutat be az Omnia és a Tivoli. E héten a második rész: „A texasi kincsesbánya" kerül szinre. Az attrakciót mindkét szinházban kacagtató burleszk előzi meg. Az előadások egyformán 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Juniusi müsor. Tel.: József 121—68.
Pallay Anna az európai hirü táncprimadonna. — **Dénes Oszkár** vendégfelléptével **BEN KOLUMBUS** 2 kinemaszkecs 2 szinpadi és filmrészben, irta: **Bus Fekete László** és a nagyszerü varieté-müsor. — Kezdete fél 8 órakor.

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

AMBRA
EGYESÜLT LIKŐRGYÁRAK ÉS GYÜMÖLCSLEPÁROLÓ R.T.
BUDAPEST
VII. ILKA-UTCA 25-27.
TELEFON: JÓZSEF 22-44.

Csak egy ut vezet
az erőhöz, egészséghez és friss életkedvhez: a valódi, páratlan hatásu
Diana-sósborszesz, melynek állandó használata felüditi a fáradt testet, megacélozza az ernyedt izmokat, megszünteti a legkülönbözőbb testi fájdalmakat és csillapitólag hat a kimerült idegekre.
Kis palack ára ... ... **24 korona**
Közép palack ára ... ... **65 korona**
Nagy palack ára ... ... **130 korona**
Mindenütt kapható!

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

A TŐKE

•••

Fónagyot Budapestre idézték. Nemrégiben megirtuk, hogy Fónagy Aladár, a levitézlett fakirály, magyar közgazdasági tevékenységét az Országos Fatermelőnél végrehajtott „nagysikerü“ tranzakciójával végleg befejezte és miután e vállalat könnyekig meghatott részvényeseit a faképnél hagyta, vagyonkája romjaival, alig néhány százmillió koronával, átevezett a Lajtán és kikötött Bécsben, ahol a magyar emigránsok kis, de merész táborát szaporitja. Ezek után bucsut is vehetünk Fónagy Aladártól, akit mi már elbocsátanánk további boldogulásának utjára, ha ez csupán csak rajtunk mulna. De Fónagy Aladárt némely gyengéd szálak még idecsatoljak, magyar közgazdasági tevékenységének szinterához. Ezek a kapcsolatok azok, amelyek most is sürgősen Budapestre szólitották a nagy férfiut. A Magyar-Olasz Bank első üzleti évének lezárásánál ugyanis különféle adatok merültek fel arra nézve, hogy Fónagy a régi Fabank vagyoni státuszát, amelynek alapján a fuzió annakidején létesült, nem éppen kifogástalan jóhiszemüséggel és tárgyilagossággal tárta fel. Hát ezekre a kényes dolgokra most utólagosan kérnek felvilágositást és ez okból időzik most Fónagy, ha nem is jószántából és saját akaratából, Budapesten.

Megalakul a szeszszindikátus. A szeszpiacon beállott katasztrofális helyzetet az érdekelt körök mindenképpen orvosolni szeretnék és keresik a módokat, hogy miként lehetne annak főleg a mezőgazdaságra, de az ipari szesztermelésre is kiható kártevő hatását megszüntetni. A pénzügyminisztérium és a gazdasági érdekképviseletek már huzamosabb ideje foglalkoznak a kérdés helyes megoldásával és értesüléseink szerint legujabban az a megállapodás történt, hogy az ország összes szesztermelő vállalatai, tehát ugy az ipari, mint a mezőgazdasági szeszgyárak szindikátusba tömörülnek és érdekeiket egyöntetü és közös eljárás alapján fogják megvédelmezni. A jövőben szeszkontingenst, amelyet minden valószinüség szerint redukálni fognak, csakis szindikátusi tagok kapnak, a szesz értékesitését pedig a szindikátus központi szerve intézi. A pénzügyminisztérium kiküldöttjei utján már is összeköttetést keres a külföldi piacokkal, hogy az exportálás lehetőségét megkönnyitsék, amelyet kiviteli prémiumokkal is elősegiteni szándékoznak. Az érdekelt gazdáknak egy küldöttsége Mándy Samu vezetése alatt a napokban eljárt a pénzügyminisztériumban és az illetékes tényezőket megkeresték, hogy miheztartás végett a jövő évi szeszrendeletet mielőbb bocsássák ki. A kérelemre a küldöttség megnyugtató választ kapott.

Foresta. Hosszu évtizedek fognak elmulni, mig a magyar közgazdaság kiheveri azt a serény tevékenységet, amelyet Fónagy Aladár a magyar erdők elkótyavetyélése körül kifejtett. Harminc egynéhány faipari vállalatot süritett be a Forestába, amely e több milliárdos vagyonnal elköltözött Milanóba. Vigasztalásul és ellenértékül csak Fónagyot hagyták meg nekünk, akire az alapitáskor a vezérigazgatói állást ruházták. Persze Milanóban gyorsan észbekaptak és a zseniális vezetőtől sürgősen megszabadulni igyekeztek. De a hiba már megtörtént: Foresta telivér Fónagy zsokéjával a nyeregben, rosszul indult el a starttól. Ezt a csorbát most már kiköszörülni nem lehet és ennek tulajdonitható, hogy a Foresta-részvények a magánforgalomban a névértéken alul sem találnak vevőkre. És a Foresta üzleti érdekeltsége most még s abban mesterkedik, hogy a részvények hivatalos lajstromozását is kierőszakolja. Ehhez azonban a tőzsde tanácsa bizonyára nem fog hozzájárulni. Van már elég rossz papir a pesti tőzsdén, egyáltalán nem kiánatos, hogy a Foresta-részvényekkel még nagyobb mennyiségben árasszák el a magyar piacot. Ha már a magyar erdők vagyona kicsuszott a magyar közgazdaság vérkeringéséből, akkor az a bizonyos üzleti érdekeltség ne akarjon nagymennyiségü Foresta-részvények elhelyezésével még tovább is eret vágni rajtunk.

Bankpalotát épit a Lloyd Bank. A Lloyd Bank tudvalevően kibérelte a Haditerménynek a Nádor- és Zrinyi-utcák sarkán levő épületét, amelynek átalakitására az államtól ugyancsak engedélyt kapott. A bank Kovács Frigyes és Román Miklós épitészeket szólitotta eddig fel az átalakitási tervek elkészitésére, amelyeknek végrehajtására az uj berendezéssel együtt 15 millió koronát irányoztak elő. Az épitkezés vállalatba adása iránt az igazgatóság rövidesen dönteni fog.

Megalakul a Hitel- és Közvetitőbank. A Kereskedelmi Takarékpénztár készülőben levő nagyarányu tranzakciójával már ismételten foglalkoztunk. Ujabb információink szerint a tárgyalások szombaton befejezést nyertek. A megállapodások szerint a takarékpénztár a Fabank és a bécsi Credit- und Vermittlungsbank közremüködésével alaptőkéjét 150 millió koronára emeli föl és cégét Hitel- és Közvetitőbank-ra változtatja, helyiségeit pedig a Bank-utcából a Nádor-utcába helyezi át. Az igazgatóságba beválasztják a bécsi bank delegáltjait, Auer és Rosenbaum igazgatókat. A tranzakció keresztülvitelére vonatkozó közgyülést még e hó folyamán megtartják.

Érdekközösség a Salgó és a Rima között. A Salgó-Tarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat és a Rimamurány—Salgó-Tarjáni Vasmü Részvénytársaság között évtizedek óta fönnálló barátságos üzleti viszony az utóbbi időben mind szorosabbá vált és több közös vállalkozásban jutott kifejezésre. A vas és szén egymásra utaltsága külföldön sok bánya- és kohóvállalatot hozott egymással kapcsolatba, mely tömörülés az érdekelt vállalatok mindegyikére jelentékeny előnyökkel járt. Ennek helyes fölismerése érlelte meg mindkét vállalat igazgatóságában azt az elhatározást, hogy a két társulat egymással érdekközösségbe lépjen. Ennek folytán mindkét társulat igazgatósága folyó évi junius hó 23-ára rendkivüli közgyülést hiv egybe, melynek a Salgó-Tarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat igazgatósága inditványozni fogja az alaptőkének 75.000, egyenként 200 korona névértékü részvény kibocsátása által 49.5 millióról 64.5 millió koronára és a Rimamurány—Salgó-Tarjáni Vasmü Részvénytársaság igazgatósága 120.000, egyenként 200 korona névértékü részvény kibocsátása által 100 millióról 124 millió koronára való emelését. A kibocsátandó, folyó évi julius 1-étől kezdve osztalékjogosult részvényeket a két vállalat kölcsönösen kicseréli és tárcájában állandóan lekötve tartja. A gazdasági érdekeken kivül a transzakció létesitésénél fontos szempontul szolgál az is, hogy ily módon gát állittassék azzal a sok helyütt mutatkozó törekvéssel szemben, hogy hazai vállalatok külföldi befolyás alá kerüljenek. A vállalatok vezetőségei meg vannak győződve arról, hogy a létesitendő szoros együttmüködés ugy a hazai közgazdaságra, mint az érdekelt társulatokra jótékony hatással lesz. A megegyezés, amely két legnagyobb és legrégibb iparvállalatunk között szoros érdekkapcsolatot létesit, természetesen több személyi változással is jár. Igy a Rima elnöki állását Chorin Ferenc, főrendiházi tag, a Salgó elnöke, foglalja el, továbbá Biró Pál dr.-t, a Rima vezérigazgatóját, a Salgó igazgatóságába és ifj. Chorin Ferenc dr.-t, a Salgó vezérigazgatóját, a Rima igazgatóságába fogják beválasztani. Szó van arról is, hogy dr. Gratz Gusztávot, mint a Kereskedelmi bank képviselőjét, mindkét vállalat beválasztja az igazgatóságba.

A Magyar-Olasz Bank junius 8-án megtartott első rendes közgyülésén elfogadta az igazgatóság által előterjesztett és 38,197.894.60 korona nyereséget felmutató mérleget. Az osztalék részvényenként 15 korona (7½ százalék), mely junius 10-től kezdve folyósittatik.

A Magyar Agrár- és Járadékbank R.-T. junius 8-án megtartott évi rendes közgyülésén elfogadta az igazgatóság által előterjesztett és 7,018.494.44 korona nyereséget felmutató mérleget. Az osztalék részvényenként 30 korona (7½ százalék), mely junius hó 10-től kezdve folyósittatik.

A Budapesti Takarék- és Vásárpénztár r.-t., valamint a Budapesti Huskereskedelmi r.-t., mind a két intézet a főváros alapitása, e hó 12-én tartotta meg a rendes közgyülését, amely alkalommal az igazgatóság javaslata alapján elhatározták, hogy az 1920. üzletévre a Vásárpénztár részvényenként 30 korona, a Huskereskedelmi r.-t. pedig 12 korona osztalékot fizet. A Budapesti Takarék- és Vásárpénztár r.-t. közgyülése ez alkalommal elhatározta az alaptőkének 10 millióról 20 millióra való felemelését és felhatalmazta az igazgatóságot annak végrehajtására.

A Dunagőzhajózási Társaság igazgatósági tanácsa ülésén előterjesztett zárszámadások szerint az 1918. évben 1,067.057.92 K nyereséget, 1919-ben pedig 5,770.547.24 K veszteséget mutat ki. Az 1920-ban elért nyereséget a veszteségek fedezésére használják fel. A társaság az 1918. és 1919. évekre nem fizet osztalékot. Az 1920-ra megállapitott osztalék 210 K részvényenként, mig az élvezeti jegy birtokosai járadék-részenként 14.70 K-t kapnak. A közgyülést junius 30-án tartják meg Wienben.

Tőkét emel a Klotild. A „Klotild“ első magyar vegyipar r.-t. e hó 25-én a Magyar-Olasz Bank helyiségeiben rendkivüli közgyülést tart. A napirend szerint az alaptőkét 10 millióról 25 millió koronára fogják fölemelni.

Az Első Magyar Iparbank közgyülése részvényenként 30 K (10 százalék) osztalék fizetését határozta el.

Ganz és Társa—Danubius gép-, vagon- és hajógyár r.-t. Ullmann Adolf báró elnöklésével e hónap 14-én tartotta ezidei közgyülését. Osztalék fejében e hónap 15-étől részvényenként 300 korona fog kifizetésre kerülni. A közgyülés a m. kir. erdészeti és bányászati főiskola céljaira 500.000 koronát szavazott meg.

A Drasche tőkeemelése. A Kőszénbánya s Téglagyár Társulat Pesten (Drasche) alaptőkéjét ötmillió koronáról hatmillió koronára emeli fel. Öt régi részvényre egy uj részvény bocsáttatik ki, 1650 koronás áron. Az elővételi jog folyó hó 11-étől folyó hó 18-áig bezárólag a Magyar Általános Hitelbanknál gyakorolandó.

A Foncière Biztositó igazgatósága 15 százalék osztalék fizetését javasolja 1920-ra.

A Magyar asphalt r.-t. 1920. évi mérlege 6 millió K alaptőke és 3,882.611 K bruttó jövedelem mellett 995.976 K tiszta nyereséggel zárul.

A „Részvénytársaság Villamos és Közlekedési Vállalatok Számára“ közgyülése jóváhagyta az 1920. évi mérleget és elhatározta, hogy a 3. számu osztalékszelvény folyó évi junius 8-tól kezdve 36 K-val = 18%, váltassék be a Magyar Általános Hitelbanknál. Egyuttal felhatalmazta az igazgatóságot arra, hogy az alaptőkének 16 millió koronáról 40 millió koronára való felemelését alkalmas időben hajtsa végre.

A Wiener Kommerzialbank 1920. évi mérlege 100 millió K alaptőke és 98,229.647 K nyers bevétel mellett 35,628.475 K tiszta nyereséggel zárul, melyből részvényenként 40 K = 10 százalék osztalékot fizet, 18 millió K-t a tartalékalap gyarapitására fordit, 4 millió K-t tartalékol a létesitendő tisztviselői nyugdijalapra, 200.000 K-t fordit a tisztviselői segélyalapra és az igazgatósági jutalékok levonása után fenmaradó 991.500 K-t uj számlára viszi át.

Az Olajművek r.-t. Kohn Adolf és tsa (Győr) alaptőkéjét legközelebb 20 millióról 40 millió K-ra fogja fölemelni és az uj részvényeket ingyen fogja 1:1 arányban 200 K drbkénti költségmegtérités ellenében kibocsátani.

A Kaszab-féle csavar- és vasárugyár r.-t. junius 18-iki közgyülésén az igazgatóság inditványozni fogja a 3 millió K alaptőkének 6 millió K-ra való felemelését. A vállalat 1920. évi mérlege 10,516.282 K nyers-jövedelem mellett 1,760.639 K tiszta nyereséget tüntet fel.

A Schwartzer tőkeemelése. A Schwartzer-Szanatórium R.-T. május 29-én megtartott rendes közgyülésén elhatározta, hogy alaptőkéjét 4 millióról 5,600.000 koronára emeli fel 8000 darab 200 koronás névértékü részvény kibocsátása utján. Az uj részvényekből 2500 darabot a régi részvényesek vehetnek át, minden 8 régi részvényre 1 uj részvényt 700 koronáért. A fenmaradó 500 uj részvényt fentartja az igazgatóság az esetleges vagyonváltságra.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest. V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7½ órakor csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a
szenzációs juniusi rekord müsor!
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

APOLLO KABARÉ
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Kezdete fél 8 órakor
P. MÁRKUS EMILIA vendégfelléptével
VIOLANTE ÉS A BIRÓ
Irta: Herczeg Ferenc
ZOZÓ operette egy felvonásban, irta: Mihályi István, zenéje: Vincze Zsigmondtól.
A SZINÉSZ NEM EMBER
énekes vigjáték, irta: Harsányi Zsolt.
Berky Lili, Szöllősi Rózsi, Mihályi Vilcsi, Pál Piroska és Békeffy László uj magánszámokkal

JUTA- ÉS KENDERIPAR R.-T.
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-U. 26/28.
Sürgönycim: VULPES-BUDAPEST. TELEFON 34-13.
Zsákkölcsönző vállalatot
létesitett, mely **erzsébetfalvai gyárában készült** békebeli minőségü zsákokat bocsájt az érdeklődő közönség rendelkezésére a legelőnyösebb feltételek mellett. - Egyuttal
ajánl megvételre is zsákokat, kéveköteleket,
szalmazsákokat, zsákzsineget és minden egyéb jutagyártmányt eredeti gyári árakon.

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. junius 22-én — 26. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

A villamos autobuszok

sorsa aggasztja ma Budapestet. A helyzet, amelybe ezekkel a járművekkel ha csak egy pillanatra is jutottunk, egészen komikus. Az történt ugyanis, hogy a kormány részéről akadályokat gördítettek a behozatali engedély kiadása elé, azzal a gondolattal, hogy a főváros okosabban tenné, ha Bécs uraságoktól levetett autobuszainak megvétele helyett mégis inkább a magyar iparnak juttatna valamit. Ez nem volt kifejezett megrovása a kormánynak, de ugy látszik, a gondolat tényleg ott lappangott a háttérben. Készségesen elismerjük, hogy — ha ez igy van — ebben az esetben nem volt igaza a kormánynak, mert ha nem veszünk is uraságoktól levetett autobuszokat, akkor sem adhatunk munkát a magyar iparnak, mert hiszen tiz darab gázzal fütött autobuszunk ott porosodik a garázsban.

Nem arról akarunk azonban szólani, hogy az adott esetben igaza volt-e az illetékes kormány-forumnak vagy sem. De igenis arra gondolunk, hogy az ujabb időben nem most történik először, hogy megfokozódik a kormánygyámkodás a fővárossal szemben. Jóelőre kijelentjük azt is, hogy ez nemcsak joga a kormánynak, de az adott esetben kötelessége is. Kötelessége, mert a főváros mai vezetésének indadozó, járatlan volta nem nyujthat kellő garanciát. Ez okolja meg, hogy gróf *Ráday* Gedeon belügyminiszternek olyan leiratot kellett küldeni a fővároshoz a takarékosság tárgyáról, amelyet még belügyminisztertől soha sem kaptunk. Hasonlóképen jellemző az a másik eset, hogy *Hegedüs* pénzügyminiszternek kellett kigondolni, miként lehet a főváros pénzügyi válságát megoldani, sőt neki kellett megmondani azt is, hogy hogyan nem szabad pénzt csinálni. A pénzügyminiszter egyetlen lehelletére összeomlott a szomoru kis kártyavár, amelynek épitgetésével hónapokon át szórakoztak a városházán és amikor a fejünkhöz kaptunk, hogy „de uraim, ne játszadozzanak, itt életről és halálról van szó", akkor nagyon elcsodálkoztak. Hevesen tiltakoztak, hogy a kártyavár nem játék, mert a kártyavárból fakad a jólét. Szállásadó nélkül nem lehet kormányozni.

Nem hizelgő ez a nagy érdeklődés, amelyet a főváros ügyeivel szemben a kormány mutat. Hiszen ez azt tanusitja, hogy igenis vigyázni kell a támolygó, bizonytalan lépésekre, amelyekkel a főváros haladni akar. De ha nem hizelgő is ez az ellenőrzés, ez a támogatás, mindenesetre nagyon hasznos. Szinte jó, szinte életmentő körülmény, hogy ha már olyan tanácsunk és közgyülésünk van, amelyek a mai nehéz viszonyok között a mult intéző faktorainak a nyomába sem léphetnek, legalább kormányunk van, amely becsületes érdeklődést tanusit Budapest ügyei iránt. Szerencse a szerencsétlenségben. Azoknak a komolyan gondolkozó többségi vezéreknek azonban, akik nem meztelen hatalmi célokkal ülnek helyükön, hanem Budapestet tényleg boldogitani akarják, meg kell fontolniok ezeket a jelenségeket. Mert ha momentán hasznos is, de nem méltó Budapesthez, hogy ennyi önállótlanságot mutasson. Emberek kellenek a gátra. Mi nem bánjuk, akárkik lesznek azok, de emberek, talpig férfiak, alkotó erőben levők, tettrekészek, invenciozusak, dolgosok legyenek.

Budapestre vagy Pozsonyba utazik-e Leon Daudet?

A budapesti kereskedelmi és ipari kikötő sorsa — A kamara állásfoglalása — Az autonóm bizottság reaktiválását követelik

A kereskedelmi és ipari kikötő fontosságára egymásután eszmélnek fel az emberek. Sajnos, ha még nincsen is későn, de mindenesetre előbb kellett volna a dolognak megtörténnie. Ha ma már kikötőnk lenne, akkor a Bécsbe áttolódott kereskedelmi forgalmat mind módunkban lenne még visszahóditani magunkhoz. De sulyos hiba, hogy nemcsak a hivatalos köreink késlekedtek, de aludtak a képviseletek is, amelyeknek szinte *egyéni* érdekük is lett volna a sürgetés. Most megszólal a kereskedelmi és iparkamara, foglalkozván a kikötő épitési munkálatainak szünetelésével. *Szécsi* Hugó felszólalása után a kamara közlekedési szakcsoportja ugyanis szombaton javaslatot fogadott el, amelyben *aggodalmát fejezi ki a Schneider-Creusot cégnek a kikötőépités tárgyában adott opció miatt,*

sürgeti az autonóm kikötő-bizottság reaktiválását

és az épitésnek gyors és *a magyar érdekeknek megfelelő módon való folytatását.*

Legelsősorban döntő fontossága lenne annak, hogy a kikötő ügye kikerüljön a bürokrácia utvesztőjéből és egy autonom, teljhatalmu szerv kezébe menne át az intézkedés joga. Hiszen nem ujság, hogy minél több hatóságnak van valamibe beleszólása, annál biztosabban elsenyved a hatásköri viszálykodásokban. Ezért kellene jönni a kormánybiztosnak, akit a *Fővárosi Hirlap* emlitett, vagy az 1918-ban felállitott és azóta oktalanul megszüntetett autonom bizottságnak, amelyet a kereskedelmi és iparkamara közlekedési szakosztálya kiván.

Ott tartunk már, hogy

a harminc esztendeig divatban volt marakodás a hatóságok között megint felüti a fejét

és a kikötőre megint igényt tart a főváros, a kereskedelmi és földmivelési miniszterium, amelyek harminc éven át lesték a másik szándékait és cselekedeteit. Ezeket a széthuzó érdekeket hozta össze az autonom bizottság, amely egyuttal az egyoldalu hivatalnoki apparátust *a külső érdekeltség bevonásával is feltrissitette.* Ennek a bizottságnak — mint emlékezetes — miniszteriális hatalma, teljesen autonom jogköre volt, teljes felelősséggel tartozott, szabad volt mindenféle felterjesztési és engedélykérési kényszertől. Meg kell emliteni, hogy ezt a bizottságot annak idején az angol-amerikai „commission"-ok kitünő mintájára *Méhely* Kálmán államtitkár csinálta meg.

Soha olyan lendületet nem vett a kikötő ügye, mint ama pár hónap alatt, amig ez a bizottság szabadon és zavartalanul dolgozhatott. Gyors egymásutánban peregtek le az összes előzetes tárgyalások és a szabályzatok, munkatervek elkészitése után az épitőbizottság látott munkához. Ma azonban megint felborult minden, mert ez által az autonom bizottság által létesitett

minden régi megállapodást megszüntettek.

Pedig bölcs megoldás volt az, a bün azonban valószinüleg csak az volt, hogy egy forradalmi kormány államtitkára csinálta. A miniszteriumokban azonban nem tudják az egészséges önzést annyira fejleszteni, hogy ha valaki jót alkot, azt el kell fogadni még akkor is, ha az alkotó maga az ördög volt. A Méhely-féle berendezkedés kitünőnek bizonyult tehát, hiszen az egésznek alapja igen egyszerü, de minden igényt kielégitő volt. Az volt az alapja az egésznek, hogy az összes költségeket ezentul paritásosan viseli az állam és a főváros, másrészt viszont az épitőbizottságba meghivták egyenlő képviselettel a két miniszteriumot, a fővárost és a külső érdekeltségek leghivatottabb képviselőit (kereskedőket, szállitmányozókat, mérnököket stb.) A szükebb végrehajtóbizottság valósággal permanenciában dolgozott.

Azáltal, hogy igy minden hatóság és érdekeltség a leghivatottabb szakemberei révén közvetlenül részt vett a munkában, ugy, hogy az összes tényezők ebben a központi bizottságban egyesültek, megszünt minden huzavona és illetékességi széthuzás, a bizottság bemutatta a programmját, megkapta a költségfedezetet és teljes autonomiával dolgozott páratlan lendülettel és okos takarékossággal. Hat hét mulva már 1600 munkás dolgozott és ma már nagyon, de nagyon messze tartanánk.

Rettenetes sülyedés az, ahova most jutott a kikötő kérdése. Mi szinte elképzelhetetlennek tartjuk, hogy mindent egy kockára tettek fel és ez az egy kocka az, hogy

megérkezik-e Leon Daudet ur, a Schneider & Creuzot cég képviselője a hónap végéig, vagy Pozsonyba utazik?

A kormánynak az elhatározása, hogy külföldi cégnek a kikötő épitésére és üzemben tartására opciót adott, a fővárosnál is nagy konsternációt keltett. A főváros tanácsa még május havában meglehetősen erős hangu felterjesztést intézett a földmivelésügyi miniszterhez, amelyben nyomatékosan kérte, hogy a külföldi érdekcsoporttal folytatott tárgyalások eddigi anyagát, különösen pedig a tényleges megállapodásokra vonatkozó iratokat közölje sürgősen a főváros közönségével miheztartás végett és engedje meg, hogy a főváros az iratokra rövid uton betekinthessen. Kéri továbbá a tanács, hogy a fővárost, mint közvetlenül érdekelt felet, a tárgyalásokba bevonják.

A főváros sürgős felterjesztésére azonban mai napig nem érkezett válasz, ahogyan nem volt eredménye a Mérnök- és Épitészegylet hasonló irányu felterjesztésének sem.

A tanács most a közgyülés elé viszi ezt az odlózus ügyet.

rámutatván azokra a sulyos következményekre, amelyek a kikötő ügy rendezetlenségéből, az állami munkálatok szüneteléséből és a külföldi érdekcsoporttal leendő megállapodásból az ország és a főváros közgazdasági életét érni fogják. A *tanács előterjesztésében megdöbbenéssel állapitja meg, hogy a kormány a kikötő megépitését külföldi érdekcsoportra bizza és hogy ez az érdekcsoport fogja a kikötőt üzemben tartani és hasznositani.* Megállapitja az előterjesztés azt a sajnálatos tényt is, hogy a külföldi érdekcsoporttal folytatott tárgyalásokra a főváros közönségét, amelynek létérdekei legközvetlenebbül érintve vannak, nem hivták meg.

Mindenképpen azonban halogatás nélkül cselekedni kell valamit. Visszaállitani az autonom szervet, vagy kormánybiztost kinevezni; mindegy akármelyiket, de cselekedni kell. Ki kell csavarni a kikötő ügyét a bürokraták kezéből, ahol az leszárad, elsenyved. Mert ez a kikötő nem poros akta, ez az élet, ez Budapest egyik kitünő megélhetési forrása, amely kenyeret fog adni majd azoknak a copfos bürokratáknak is, akik most akadékoskodnak.

Bécs kétemeletes autobuszokat épit

Miért kellett megvennünk az uraságoktól levetett autobuszokat?

Nagy port vert fel a fővárosnak az a szándéka, amely szerint öt használt bécsi villamos autobuszt akart megvenni hatodfélmillió osztrák koronáért. Ez a terv erős kritikát váltott ki a közgyülésen is; szakemberek állitották, hogy az uraságoktól levetett autobuszok nem olcsók, nem praktikusak, legföllebb — szagtalanok. Most aztán fordulat állott be a dologban, mert dacára, hogy a közgyülés hozzájárult a vételhez, ettől valószinüleg kénytelenek lesznek elállani, mert a kormány vonakodik az autobuszokra behozatali engedélyt adni, a vámot pedig semmi szin alatt sem engedi el, pedig ez a vám kitesz vagy 200 000 koronát.

Megeshetik tehát, hogy a sokat vitatott autobuszok Marienbadnak, vagy Franzensbadnak jutnak, amely városok igen szeretnének hozzájutni, mert az ő garázsukban aligha áll tiz benzines autobusz, mint a mienkben.

Bennünket, őszintén szólva, ebben a bonyodalmas és akadályokkal küzdő vétel kérdésében leginkább az érdekelt, hogy ma, amikor a nagyvárosok minden erejükkel igyekeznek megszabadulni közlekedési mizériáiktól, vajjon ma miért ad el Bécs városa öt autobuszt?

Kétféle megokolást kaptunk. Az egyik, a melyet hivatalos köreink szereztek be, igy hangzik:

— Bécs városa az autobuszokat azért ajánlotta fel vételre, mert ezeket az autobuszjáratokat is luxusjáratoknak minősitették és ezekre is alkalmazták a 18.5 koronás villany-árat. Bécs város közuti vasuti vezérigazgatója jelentette ki a budapesti városi megbizottak előtt, hogy ott forditott a helyzet, mint minálunk, mert a bécsieknek sikerült a lengyel rekompenzációs tárgyalások folytán 20—25 koronás benzinre szert tenni, mig a villamos áramért tényleg 18.5 korona egységárat kénytelenek fizetni. Ezért kénytelen Bécs városa a villamos autobuszokat üzemen kivül helyezni.

Ezzel szemben a másik megokolás igy hangzik:

— A hivatalos információval szemben áll az a tény, hogy Bécs városa a villamos autobuszjáratot nem fogja beszüntetni. Ezt az értesülést feltétlenül kompetens helyen is megerősitik. Egészen más a dolog lényege. Bécs városa ugyanis azzal a tervvel foglalkozik, hogy uj tipusu autobuszokat épit Zängler igazgató szabadalma alapján. Ez a szabadalom nagyon értékes, mert az autobuszokat jobban kihasználhatóvá teszi, amennyiben több férőhelylyel szereli fel. Ezek az uj kocsik tulajonképen két emeletes autobuszok lesznek. Csakis ez vezetheti Bécs városát, hogy ezeket a kisebb férőhelylyel biró kocsikat most áruba bocsássa.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7½ órakor csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a
szenzációs juniusi rekord müsor!
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

Fullánkok

Apponyi

bizonyára megtiszteltetésnek fogja venni, hogy mint a Szent-István-Akadémia elnöke, egyszersmind városatya is lett. Mi azt hittük, hogy a közgyülés minden tagja, politikai, felekezeti és ha ugy tetszik, faji különbség nélkül, nagyon boldog lesz, hogy Magyarország legnagyobb fiával együtt lehet városatya. Azt olvassuk azonban, hogy egy Verebélyi Jenő nevü bizottsági tag ur nem örül Apponyinak. Ő neki garanciákra van szüksége, hogy elég jó keresztény-e Apponyi és szinte szerencse, hogy nem kivánja igazoltatni, nem volt-e véletlenül bolsevista. Ez eddig nem hiba, mert hiszen Verebélyi Jenő ur magánember — nyilván kitünő ember is — és igy nem volt köteles előzetesen tudomást szerezni róla, hogy ki az az Apponyi? Ha azonban megtörtént az, hogy a többségi párt ugy döntött, hogy az elnök keressen érintkezést Apponyival és szerezzen meggyőződést politikai hitvallásáról, mert csak ebben az esetben hajlandók ünnepelni: nos, ha ez megtörtént, ez már öreg hiba. Nem merjük elhinni, de olvastuk és megcátolva nem láttuk, mégis foglalkozni kell vele. Kizártnak tartjuk, hogy akadnának ennyire elfogult, beteges gondolkozásu, tapintatlan emberek. Ez lehetetlen, de ha mégis lennének ilyenek, akkor gondoljanak ezek arra, hogy hol voltak ők, mit csináltak ők akkor, amikor Apponyit már Szüz Máriás lobogóval választották meg Szentendrén követnek... De persze, ma megvették a zsidók...

Meghalni sem érdemes

ma már, amikor a temetésnek olyan ára van, hogy ezerkétszáz koronán alul nincsen is az embernek módjában a föld alá bujni. Most teszi közzé ugyanis az uj temetkezési tarifákat a községi temetkezési intézet. Eszerint el kell ismerni, ha másban nem, de a temetésben óriási választékkal rendelkezünk. Progresszió is látszik az árakban és mégis panaszkodunk, mert nem tartjuk elégnek ezt a progressziót. Mert 1200 korona rengeteg pénz egy szegény embernek, aki semmit se akar, csak elbujni a föld alá. De tizenkétezer korona semmi a nevető örökösöknek, akik halottjuknak nem is luxus-temetést, de ennek fokozását, a disztemetést kivánják.

A FANSz-ban

megint bizonyos nyugtalanság volt észlelhető az elmult napokban a „zsidó fajhoz tartozó szövetségi tagok"-at illetőleg. Kérdést intéztek az elnökséghez, mi az álláspontja ebben a dologban. És az elnökség nekiül, izzad, tanácskozik, fogalmaz, végre megszületik egy válasz, amely óvatosabb, mint egy diplomáciai jegyzék. Az elnökség kijelenti, hogy még „a fajvédelmi harcban sem térhet le a törvényes alapról". Végül pedig annak a pár zsidó tisztviselőnek, aki még a városházán ül, megveregeti a vállát, mondván: „állásukban meghagyott zsidó tisztviselőtársaink ugy a forradalom, mint a proletárdiktatura alatt velünk együtt éreztek és tartottak". Nos, hát mi tisztelettel kérdezzük, hogy hát Déry Ferenc, Vita Emil, Kemény Géza talán kommunisták voltak? Ez a kérdés azonban egyelőre a multé. Aktuális csak az, hogy ma, amikor mint pelyvát a szélben, ugy szórták ki az utcára a szorgalmas, lelkiismeretes, tehetséges és kifogástalan zsidó tisztviselőket, mit akarnak még mindig a zsidóktól? A zsidótlanitott városházának ma csak egy dolga lehet: a munka. Vagy a FANSz-ban ugy gondolják, hogy a tisztviselők szociális kérdései helyett az ő dolguk még mindig a politizálás? Vagy a tisztviselői kar megélhetését talán olyan kitünővé tette a zsidótlanitás, hogy ennek a szociális egyesülésnek erre többé már nincs is gondja. Hála Istennek.

Bernolák miniszter rendbehozza a kórházügyet

Ankét lesz a népjóléti miniszteriumban

Budapest kórházügye már a kommün kitörése előtt katasztrofális helyzetbe jutott. Esztendők tanácstalansága és hiábavaló erőfeszitései után azonban most mégis mintha kilátás lenne arra, hogy a fővárosnak ezt a gondját, amely tulajdonképen nem is Budapestet illeti, le fogják csökkenteni. Egyetlen garancia erre *Bernolák* Nándor miniszter személye, aki több izben megmutatta már, hogy pártszempontoktól mentesen, igazságosan tud elintézni nagy közérdekeket képviselő ügyeket. Most *Bernolák* Nándor miniszter nagy koncepcióju munkába fog. Az ország kórházügyeit veszi a kezébe és komoly reform utján hivatása magaslatára kivánja állitani a közegészségügy egyik legfontosabb tényezőjét: a magyar kórházat. Ennek a hatalmas, méreteiben is tekintélyes akciónak egy része lesz a budapesti kórházügy is. Budapest székesfőváros példátlan áldozatok árán évtizedek alatt mintaszerü kórházakat teremtett, amelyek büszkeségei lehetnek az egész országnak. Ezen a téren nincs is megoldani való probléma, annál inkább fontos azonban, hogy Budapest kórházi kiadásainak ügye rendezhető legyen.

A kórházprobléma megoldása körül egy izben már csaknem egyenes vonalba kerültünk és ez akkor történt, amikor rövid ideig *Csilléry* András volt a kommün után a népjóléti miniszter. Csilléry akkor igen melegen érdeklődött a dolog iránt és a főváros vezetőségének határozottan az volt az impressziója, hogy cselekedni is akar. Nem juthatott el azonban eddig a pontig, mert közben megszünt miniszter lenni. *Payer* Károly rövid minisztersége után *Benárd* Ágoston került a népjóléti miniszterium élére, akinek minisztersége alatt az egész kórházügy mozdulatlanságba merült. Most azután uj fázis elé jutottunk.

Bernolák miniszter jóakaratában nincs okunk kételkedni, ő minden telhetőt meg fog tenni, ehhez azonban szükség van arra, hogy Budapest nemzetgyülési képviselői és a főváros közgyülése is teljes mértékben támogassák törekvéseiben. Ma is a kórházügy a főváros legsulyosabb terhe, hiszen a legujabb költségvetésben is 117.6 millió a deficitje a közegészségügynek. Hogy ez az összeg indokolatlanul terheli a fővárost, annak legjobb bizonyitéka, hogy ha ma már nem is teszik a vidékiek a kórházi ápoltak 80%-át, mégis igen tekintélyes számban vannak. Hiába van ugyanis kicirkalmazott, finoman kifésült költségvetése a fővárosnak, Budapest financiáit mindaddig nem lehet komolyan rendezni, amig az állam és a főváros között való pénzügyi elszámolás elintézve nincs, különösen amig az állam meg nem fizeti azokat az adósságait, amelyek a budapesti kórházakkal szemben változatlanul fennállanak. A helyzet, bármennyire burkoljuk is a szomoru valóságot jóindulatu számokba, hogy ha az állam nem fizet, Budapest kórházai, ennek a városnak féltett, drága intézményei, katasztrófa előtt állanak.

Bernolák miniszter meg fogja érteni, mit jelentenek Budapestnek ezek a kórházak és általában mit jelent mintaszerü közegészségügyünk. Azt, hogy amig a három város egyesitésekor évenkint 1000 ember közül 43 halt meg, addig Budapest negyvenéves jubileumának esztendejében 1000 ember közül már csak 19 pusztult el. Budapest nemcsak kórházakat épitett az emberhalandóság ellen, hanem a közegészségügy céljait szolgálják az előzetes óvintézkedések, igy a fertőtlenitő-intézet megalapitása, a csatornahálózat kifejlesztése, a vizvezeték megépitése és kiterjesztése, a gyermekvédelmi és iskolai egészségügyi intézkedések tökéletesitése. Mindez milliárdokba került, Budapest irtózatos pénzt áldozott a halálozási percent lecsökkentésére és arra a mérhetetlen biztonságra, amelylyel mindenkor szembe tud nézni a legkegyetlenebb járványokkal is. Ennek megtartásáról kell most gondoskodni.

A népjóléti miniszter most megalakitandó bizottságába a főváros a következőket delegálta: *Folkusházy* Lajos, *Rényi* Dezső alpolgármeste-

rek, *Csupor* József, *Édes* Endre, *Purebl* Győző és *Vajna* Ede tanácsnokok, *Wenhardt* János központi kórházi főigazgató, *Sereghy* Árpád főszámtanácsos és *Hertl* Géza számtanácsos.

Csupor tanácsnok uj szimfóniája

Szinházak, gyógyszertárak és találkahelyek engedélydija

Csupor Józsefnek, a főváros pénzügyi diktátorának, legfrissebb szimfóniája a régi illetékek fölemelése és uj illetékek kreálása. Az uj illetékekre vonatkozó javaslattal most készült el a pénzügyi osztály. Az előterjesztést a tanács már le is tárgyalta, jónak, helyesnek találta és elfogadta. A községi illetékekből mindössze 12—15 millió korona uj bevételre számitanak a városházán. Ennek a javaslatnak az az alapgondolata, hogy minden, amihez a fővárosnak valamelyes köze van: pénzbe kerül. A kiadványok és beadványok, a tárgyalási jegyzőkönyvek, okmányok, bizonyitványok, engedélyek, iparjogositványok, hitelesitések, másolatok kiadása mindmind pénzbe kerül. Az egyik többe, a másik kevesebbe. Van ugy, hogy városi bélyegben rójja le az ember az illetéket; ha pedig nagy az illeték: akkor készpénzben. A főváros közigazgatása rengetegbe kerül. A városházán tehát ugy okoskodnak, hogy azok, akiknek az érdekében dolgozik ez az adminisztráció, az valamelyest járuljon hozzá az adminisztráció költségeihez.

„Dijjal rovassanak meg mindama ténykedések, melyeknél 1. magánérdekből hatósági szolgáltatás vétetik igénybe; 2. melynél hatósági cselekményből a kérelmező félre jogi előny származik; 3. melynél a hatósági engedélyből az engedélyezett foglalkozás korlátolt voltánál fogva, vagyoni értéket képviselő előny származik, vagy a hatósági engedély folytán luxusigények kielégitésére szolgáló kereset keletkezik, vagy hatósági engedély folytán tömegeladás történik és végül hatósági engedéllyel közterületi nem bérletszerüen vétetik igénybe; 4. melynél a székesfővárosi közigazgatási hatóságok hitelesitett könyvekben vagyoni nyilvántartást vezetnek."

Rövidre fogva, ezek azok a „ténykedések", amelyekből a főváros pénzt akar csinálni. Ennek a javaslattervezetnek természetesen legérdekesebb része a szabályrendelethez csatolt dijjegyzék. Ebből a dijjegyzékből megtudjuk, hogy mi mibe kerül, ha majd megadja a közgyülés a placetumot.

Lássuk csak: 5 koronás dij fizetendő a székesfőváros hatóságaihoz és hivatalaihoz magánfelek által benyujtott minden beadvány, vagy szóbeli kérelemre felvett jegyzőkönyv után, amennyiben azok az állami bélyeg- és jogilleték alól nem mentesek.

Erkölcsi bizonyitvány 10 koronába, iparigazolvány 20 koronába; iparengedély 40 koronába, házalási könyvek láttamozása 10 koronába kerül.

Anyakönyvi kivonatok: a) ha a fél a bejegyzés évét megjelöli 10 korona; b) ha a fél a bejegyzés évét megjelölni nem tudja, vagy helytelenül jelöli meg 20 korona; c) családi értesitő 40 korona; d) a fél megbizásából a családi értesitő kiállitása iránt az illetékes anyakönyvvezetőhöz intézett megkeresés 20 korona.

Hullaszállitó és kisérőlevél 50 korona; irattári és levéltári másolat az első oldalért 10 korona; minden további oldalért 5 korona; házbérbevallási iv másolata oldalankint 10 korona.

Természetesen külön tarifája van a tervbirálatoknak és a müszaki eljárásoknak. Ide tartoznak a hordójelzések és hitelesitések.

Külön fejezet illeti a közjogi természetü jogositványokat. A községi kötelékbe való fölvétel például 500 korona és 40,000 korona közt váltakozik. Ellenben a budapesti illetőség megállapitása, annál a magyar állampolgárnál, aki illetőségét az 1886. évi XXII. t.-c. 10. §-a alapján szerzi meg: 200 korona. Külföldi honosok lakhatási engedélye 100 korona; külföldi honosok lakásváltoztatásának bejelentése 20 korona; házassági kihirdetés alól való felmentés 50 korona.

Ipardijak: a) kézmüves, illetve a kisipar keretét meg nem haladó üzleteknél a kért iparigazolvány kiadásakor, ahol az illető személyes tevékenysége az üzlet alapja: 200 korona; b) oly üzleteknél, vagy vállalatnál a kért iparigazolvány kiadásakor, amely számbavehető tőkebefektetés nélkül nem indulhat meg (pl. nyilt üzlet, gyár), 500 korona; c) személyes tevékenységre alapitott kisterjedelmü vállalatnál a kért iparengedély kiadásakor (kávémérés, zsibáruskodás, kéményseprés), 400 korona; d) oly vállalatnál a kért iparengedély kiadásakor, ahol a tőke szerepe a tulnyomó (pl. fogadó, kávéház, drogéria), 1000 korona.

Kétségen kivül legnagyobb érdeklődésre tarthat számot a dijjegyzék ama része, amely az engedélydijakról szól. A gyógyszertárak, dohányárudák, cselédszerző-intézetek, kéményseprővállalat és rendes járatu, időhöz kötött személyszállitás tizévenkint fizeti az engedélydijat, még pedig a vállalat tizévi bérének 15 százalékát.

A szinház, kabaré, mozi, orfeum, cirkusz, lovarda, állatsereglet, vagy hasonló természetü üzlet, vagy előadás, hangverseny, mutatvány vagy táncmulatság ugyancsak tizévenkint fizeti az engedélydijat, még pedig a tizévi bérösszeg 15 százalékát. Az előadások, vagy előadássorozatok, ha engedélyük tiz évnél rövidebb időre szól, az engedélyezett időre eső bér 15 százalékát fizetik. Ha a felsorolt vállalkozások saját ingatlanukon müködnek, vagy bért nem fizetnek, illetve a fizetett bér bármely oknál fogva a szokásos béreknek meg nem felel, a dij kiszabásának alapjául a helyi viszonyoknak és a vállalat természetének megfelelő bér veendő. Meg kell állapitanunk, hogy egy-egy uj szinház engedélydija a négyszázezer koronát is elérheti. Viszont a szabályrendelet megállapitja, hogy állandó jellegü kulturintézményeknél a közgyülés, egyes kulturelőadásoknál pedig a tanács különös méltánylást érdemlő esetekben a hatósági dijat részben vagy egészben elengedheti.

A bordélyház, találkahely és engedélyezett kéjnőlakás szintén fizet engedélydijat, szintén tizévenkint fizeti, akár csak a szinház, vagy a gyógyszertár és ugyancsak a tizévi bér 15 százalékát fizeti engedélydij gyanánt.

A vendéglő, kávéház, bar, szálloda, az antik mütárgyakkal való kereskedés, a luxus-személyfuvarozás (számozatlan bérkocsik és bérautók), valamint a hatósági rendelkezés alatt álló vizek igénybevételével vizjogi engedéllyel létesitett vállalatok, kivéve az öntözés és a házi vizszükséglet ellátása céljából létesitett müvek, tizévenkint az egyévi bér 10 százalékát fizetik engedélydij gyanánt.

Illetéket kell fizetni — 200 koronát — az árverések hatósági engedélyezéséért; egy-koronás bélyegilletéket kell ragasztani minden utcai plakátra és kövezetdijat fizetnek minden év első napján a bérkocsik és a bérautók. Végül illetéket kell fizetni a sorsjegyek részletfizetésre történő eladásáról vezetett üzleti könyvek és magánzálogházak üzleti könyveinek hitelesitéséért.

Ime, körülbelül ez Csupor József tanácsnok uj szimfóniája.

A roszvarter kibicel

Kép az uccáról

Andris lóápoló a bérkocsiállomáson. Ez magyarul van mondva, de ha helyesen akarjuk megfogalmazni ezt a mondatot, pesti nyelven igy kell mondani: Andris roszvarter a konflisstandon. Most már megérti az Andris, hogy róla fogunk beszélni. Andrisról, aki napsütéskor, vagy viharban ott őgyeleg a pihenő konflislovak körül és maszatosan, elnyütt gunyában vigyáz a stand rendjére. Szép időben, ha pasas érkezik a standra, a bakon ülő kocsis udvariasan felszólitja:

— Tessék beülni, nagyságos ur! — Aztán leüti a piros taksa-zászlót és rákiált Andrisra:

— Vegye le az abrakos-tarisznyát!

Andris lassu cammogással a lóhoz ballag és végtelen nyugalommal leoldja a ló fejéről a tarisznyát, összecsomagolja és átadja a kocsisnak, aztán visszamegy a lóhoz és szép lassan fölkantározza. Közben a taksa-óra halad és a pasas türelmetlenkedik:

— Menjünk már!

— Mindjárt, — szól hátra a kocsis. — Andris, itasson!

Most Andris veszi a rocskát és csoszogva elindul a stand vizcsapjához. Megtelik a rocska, Andris a ló orra alá tartja és rászól:

— Vedelj görhes!

— Megőszülök, menjünk, — türelmetlenkedik a pasas, amire Andris mérgesen rámordul:

— A lúnak is köll innyi!

Negyedóra mulva végre rácsap a kocsis a lóra: gyite! Elindulnak. Nyári napsütéskor. Ha azonban szakad a zápor, a kocsik akkor is a standon állnak, de kocsis egyiken sincs. Jön az utas, körülnéz és meglátja Andrist, aki a nagy szemetes ládára támaszkodik. A fején valami rongyos zsákféle, a viz csurog róla:

— Szabad a kocsi? — kérdi tőle.

— Nincs itt a gazdája, — felel egykedvüen Andris.

— Szólitsa elő, — mondja a pasas.

— Most nem lehet, etetünk.

— De hisz nincs abrakos-tarisznya a lovon.

— Hát ilyen itéletidőben nem is lehet etetni, majd ha elál az eső.

— Akkor hivja a gazdát, addig csinálhat egy fuvart.

— Nem gyühet, bent van a sankban, neki is köll valamit harapni.

A pasas csatakosan odébb áll, elmegy a másik standra, ahol szintén sorban állnak a konflisok, ott sem lát kocsist, csak a roszvartert mondja:

— Nem lehet elmenni, etetni köll!

*

Vasárnap délután szabadnapos Andris. A standon magához veszi a cók-mókját, a rongyos zsákot, amellyel az eső ellen védekezik és egy ujságpapirba csavarva a kenyeret hóna alá szoritja. Aztán bemegy a sankba, az ünnepnap örömére állva lehajt egy-két spriccert és elindul az Angyalföld irányába. A boroczka jókedvre hangolta Andrist és mikor mendegélve elért a Sziv-utca sarkára, meglátta, amint a kávéház ablak-asztalánál két ur sakkozik. Andris odaállt és nézte a játékot. Néha morgott valamit, a két játékos rámosolygott és aztán tovább huzogatták a figurákat.

Egyszer csak megkopogtatja Andris az ablakot, éppen mikor a fekete-figurás ur huzni akart:

— Mit csinál? — mordul rá Andris, — vigye el a királynővel a parasztot!

A sakkosok mulattak a szurtos utcai kibicen, aki most már meg volt elégedve a játék menetével, mert a fejével helybenhagyóan bólintgatott. De ni csak, ugy látszik, valami nagy ügyetlenséget akar elkövetni az egyik játékos, mert Andris dühösen felemelte a karját, megfenyegette, majd mérgesen megdörömbölte az üvegtáblát és rákiáltott:

— Azt a kutyafáját! Rögtön betöröm az ablakot: a toronnyal a parasztot vigye el!

Bizonyára ugy történt, ahogy Andris akarta, mert egy-két pillanatig még rábámult a sakktáblára, aztán mosolyogva bucsut intett a játékosoknak és támolyogva tovább ment.

*

Vasárnap délután volt. Az emberek ünnepi ruhában sétálgattak az utcán és senkinek sem tünt fel, hogy a kopott, rongyos roszvarter sakkozik, két ur bent a kávéházban, Andris kintről az ablakon keresztül.

Események

***

Megügyelések a közgyülésen. Ugy volt, hogy négy interpellációt és kilenc inditványt kell végighallgatni a mult szerdai közgyülésen, de csoda történt: a napirend elfogta az időt az inditványoktól és az interpellációktól. Pedig az inditványokra sokan vártak a karzaton. Gyászba öltözött nők; fiatalok és öregek várakoztak türelmesen, amig az ő ügyükre kerül a sor. A városatya urak sokáig tanakodtak, hogy mit akar ez a sok gyászruhás nő. Végre kiderült, hogy élő halottakat: orosz fogságban sinylődő hozzátartozóikat gyászolják. Ki az urát, ki a fiát; és azért jöttek el a főváros közgyülésére, hogy meghallgassák dr. Fábián Béla interpellációját, aki az oroszországi magyar hadifoglyok hazaszállitását akarja megsürgetni. De Fábiánra nem került a sor, sem a hadifoglyokra. Szegény gyászoló nők szomoruan, csalódottan hagyták ott a közgyülést. Sokan voltak kiváncsiak dr. Hegedüs József inditványára is, aki a telefon-kényszerkölcsön ügyét akarta megbolygatni és azt akarta inditványozni, hogy a kétezerkoronás telefon-kényszerkölcsönt részletekben is lehessen fizetni, mert ezt a kétezer koronát nem mindenki tudja kirázni a mellényzsebéből. Sajnos, erre az okos és sürgős inditványra sem kerülhetett sor. Ellenben csinos szóharc támadt öt öreg villamos-autóbusz körül. Ezt az öt öreg autóbuszt Bécs városa Budapest nyakába szeretné sózni. Az udvarias Budapest pedig persze meg akarja venni az öreg járműveket, de két fránya demokrata mindenáron le akarta beszélni a közgyülést a szándéká-

ról. Persze nem sikerült lebeszélnie. Hiába szónokoltak, hiába argumentáltak: nem használt semmit. A többség ilyesmiben nem érti a tréfát; megszavazta az öt autóbuszt. Igaz ugyan, hogy most egy kis baj van az autóbuszok körül, mert a kereskedelmi miniszter nem akar belemenni abba, hogy a magyar gyáripar megkerülésével a főváros régi autóbuszokat vásároljon, de hát mindegy. A közgyülés megtette a magáét. A másik hosszu vita egy kereskedelmi miniszteri rendelet körül forgott, mely rendelettel a miniszter — mint mondta — tisztázni akarta a villamos vasutak jogviszonyát. Ezzel a rendelettel aztán végleg meg van tisztázva az a jogviszony. A vitában különben az volt a legérdekesebb, hogy egy kövér, szőke demokrata városatya, Bedő Mór nevezetü, ezt a rendeletet használta föl rá, hogy jelmondja szüzbeszédét. Eddig ugyanis csak közbeszólásaival excellált. De mint szónok is megállotta a sarat, sőt megesett vele, ami nem minden demokratával esik meg: a kereszténypárt elfogadta az egyik inditványát. Azután Gáspár Fülöp, a kitünő gőzfavágó, védte meg a publikumot a fatolvajokkal szemben. Gáspárnak nagy sikere volt, mert meghallgatták; ami Gáspárnál eredményszámba megy. Mindazonáltal azonban leszavazták a nagy faszónokot.

Lendl Adolf és a főváros. Nem ismerjük azokat az okokat, amelyek a főváros tanácsát arra birták, hogy egy olyan férfiut, aki Budapest egyik legszebb, európai hirnévre szert tett intézményét megalkotta, egyszerüen minden kárpótlás nélkül elbocsássa szolgálatából és felbontsa szerződését. Lendl Adolf dr.-ról van szó, aki megteremtette dr. Márkus Jenő tanácsnoksága idején a budapesti állatkertet, amelynek megalkotása után Buenos-Ayres városa is kérte a tudóst, hogy az ő állatkertjüket is tervezze meg, ami meg is történt. Most Lendlre, ennek a csodálatosan szép, bámulatosan kedves, rengeteg tudást tükröző intézménynek megalkotójára nincs szüksége többé a fővárosnak. Ismételjük, nem ismerjük a vádakat, még kevésbé a bizonyitékokat, de józan ésszel el sem tudjuk képzelni, hogy dr. Lendl Adolf, akit Buda társadalma ma is szeretettel dédelget, szinte tüntetően kényeztet, bolsevista, vagy mi lett volna. Lendl maga azt mondja, hogy ő minden ellene intézett támadást kivédett, minden vádat megcáfolt és mi ezt el is hisszük neki; de akkor is, ha talán föltéve, de meg nem engedve, a nagy vörös őrületben, exisztenciája oltalmazásában, mint annyi sokan, akik ma is magas polcokat töltenek be, ő is megszédült volna egy kicsit, dr. Lendl Adolfot akkor is más elbánásban kellett volna részesiteni. Az állatkert tiz esztendő óta szemefénye ennek a városnak és most éppen amikor a jubileum felé közeledünk, most lökik ki bucsuszó nélkül annak megteremtőjét. De ha a főváros hálaérzése olyan rövid, hogy azt nem lehet tiz esztendőre visszanyujtani, akkor is tekintsenek rá a tanácsbeli urak a tegnapra és a mára. Nézzenek körül a mai állatkerten és gondoljanak vissza arra, amikor még dr. Lendl Adolf tudása és lelkiismerete őrködött a kincsek fölött, amelyek az állatkertben vannak. Mi nem vagyunk természettudósok, de látjuk, hogy a különbség óriási és tudjuk, hogy Lendl természettudós, akinek helyét ezen a poszton nagyon nehéz pótolni. Mindezt nem vette figyelembe a tanács és lehet-e csodálkozni azon, ha dr. Lendl Adolf keserü érzésekkel távozik a főváros szolgálatából és ma már semmi sem tarthatja vissza attól, hogy magánjogi igényeit a biróság előtt érvényesitse, amely valószinüleg még a főváros tanácsánál is igazságosabb lesz az állatkert megteremtőjével szemben. Akkor pedig megint lesz mit fizetnie a fővárosnak, mert Lendl 224.000 koronára és tizezer korona évi nyugdijra pörli a fővárost. Ezért a pénzért pedig megkaphatnák dr. Lendl Adolf értékes munkáját és kiváló tudását is.

A Városi Szinház bérleti ügye. A Városi Szinház bérleti ügyében beállott fordulat foglalkoztatja most a városi köröket. Általában az a vélemény, hogy a főváros autonómiáján sulyos sérelem esett és a pályázat körül folyt béka-egérharc arculcsapása a törvényhatóság önkormányzatának és önrendelkezési jogának. Példátlan eset a városok történetében, ami a fővárossal történt, hogy egy nyilvános pályázat utján kiadott bérlet fölött, nem a tulajdonos főváros, hanem az állam diszponál. A legveszedelmesebb precedenssel állunk szemben, mert a főváros ezek után nem rendelkezhetik a saját vagyona fölött ugy, ahogy azt jónak és a maga szempontjából helyesnek tartja. Szóval nem ura a saját vagyonának és a mostani eset illuzóriussá tesz minden nyilvános árlejtést, mert ugyanigy járhat a főváros bármely más bérleti ügynél. A vigadói bérletet, amely legközelebb aktuális lesz, szintén annak adhatja majd az állam, akinek akarja. Ilyen körülmények között a leghelyesebb intézkedés az volna, ha a pályázatokat egyenesen a minisztériumhoz juttatnák. Tudvalevő dolog, hogy az állam a maga sulyával ugyszólván ráfeküdt a Városi Szinház bérletére. Hiába helyezkedett ugy a népszinházi bizottság, mint a törvényhatósági közgyülés arra az érthető álláspontra, hogy nem adja a szinházat állami kezelésbe és egy komoly, művészi és anyagi szempontokból egyaránt megbizható művészemberre bizza ennek a kulturintézménynek a vezetését. Hiába volt minden erőlködés, mert a minisztérium akaratával és parancsával szemben a főváros gyöngének bizonyult. A fővárosnak most szabály szerint uj pályázatot kellene kiirnia, hogy ezzel is dokumentálja azt, hogy a főváros jól felfogott érdekeit tartotta szem előtt, amikor Ábrányinak itélte oda a Városi Szinházat és nem személyi kultuszból cselekedett. Azonkivül a közönségnek a nyilvános pályázatokba vetett bizalma is kötelezi a törvényhatóságot arra, hogy ezt az immár ominózus ügyet ujabb pályázat utján vigye dülőre. Ha ezt a főváros nem teszi, ugy példát ad majd arra, milyen komoly alapja van a nyilvános árlejtésnek és milyen humoros helyzetbe állithatják a fővárost, ha például két egymással szemben álló pályázó szinleg késhegyig menő harcot folytat egy objektum elnyeréséért és végül egymással megegyeznek. Ilyen játékot üzni a fővárossal nem szabad. Elvégre közvagyonról, az adófizetők pénzéről van szó. A polgármester különben rövidesen összehivja a népszinházi bizottságot, hogy megvitathassák a Városi Szinház bérletének példátlanul furcsa esetét.

Budai Szinkör e heti műsora: Szerda: Rigoletto. Csütörtök: Hatalmak (először). Péntek: Hatalmak. Szombat: A tánckirály (először). Vasárnap délután: A vereshaju; este: A tánckirály.

„Le az álarccal" az Omniában és a Tivoliban. Az Omniában és a Tivoliban az évad egyik legnagyobbszabásu kalandorfilmjének, a nagysikerü Brixtoni Keselyü-nek harmadik és befejező része került szinre e héten „Le az álarccal" cimen. Mindkét szinházban pompás kisérőmüsor előzi meg a nagy film bemutatását. Az előadások egyformán 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

A TŐKE

...

Paupera—Zala—Walder. A Földhitelbank e hó 20-án tartott közgyülése az intézet tizéves fennállása alkalmából egyhangu lelkesedéssel Paupera Ferencz dr. vezérigazgatót, ebbeli állásának érintetlenül hagyásával az intézet alelnökévé, Zala Lajos és Walder Béla igazgatókat pedig az igazgatóság tagjaivá választotta meg. Hivatalos hiradás szerint, a közgyülés ezzel kivánta elismerését kifejezni azért az eredményes munkáért, amelyet Paupera vezérigazgató és munkatársai: Zala és Walder igazgatók az intézet megalapozása és fölvirágoztatása körül kifejtettek. Ezt a hiradást avval toldhatjuk meg, hogy az elismerés nemcsak az intézetük érdekét mindig szivükön hordó bankvezetőket érte, hanem az ő személyükben egyuttal három derék magyar ember kitüntetését is jelenti, akik megmutatták, hogy a tőke hazafias szellemben is irányitható. A szerencsétlen trianoni békekötés következtében ugyanis a Földhitelbank összes vállalkozásai külföldre kerültek, Paupera—Zala—Walder ennek dacára megmutatták, hogy az intézet irányitását és vagyonának kezelését nem kell okvetlen a magyar közgazdaság vérkeringéséből kikapcsolni és nacionalizálás cimén a vagyont külföldre áttolni, mint ahogy hasonló helyzetben a többi pénzintézetek tették. A Földhitelbank továbbra is magyar pénzintézet maradt, ezt jóleső érzéssel állapitjuk meg és ezért a három bankvezért külön elismerés is megilleti.

Százhuszmillió lesz a Hitel és Közvetitőbank alaptőkéje. Mint előző számunkban már jelentettük, a Kereskedelmi Takarékpénztár tranzakciójára vonatkozó tárgyalások befejezést nyertek. A takarékpénztár e hó 25-én rendkivüli közgyülést tart, amelyen alaptőkéjét 120 millió koronára emeli föl és cégét Hitel és Közvetitőbank R.-T.-ra változtatja. Minthogy az intézet a Fabank érdekkörébe került, az igazgatóságba bekerülnek a Fabank delegáltjai, előreláthatólag dr. Hilb Jenő, Bauer Jenő, Kral Gyula és Ehrenfeld Mór igazgatók, a bécsi érdekeltségből Kola Arthur bankár, Gerngross Hugó, Duschnitz Jakab és még mások. A bank vezérigazgatója Szegő Lajos marad, ügyvezető igazgatók dr. Szilágyi Dezső és Schlanger Mór lesznek. A bécsi intézetet Auer Róbert, dr. Rosenbaum Árpád és Weiszberger Alfréd fogják vezetni.

A Pénzintézeti Központ Schmidt József b. t. t. elnöklésével tartott közgyülése, az 1920-as mérleg megállapitása után elhatározta, hogy az „A"-sorozatu üzletrészek után 6% osztalékot fizet. A Lánczy Leó halálával megüresedett választmányi tagsági helyre Weisz Fülöpöt, a Serly Gusztáv lemondásával megüresedett igazgatósági tagsági helyre Visnya Ernőt választotta meg, a felügyelőbizottságot Schreyer Endre dr.-ral egészitette ki.

A Földhitelbank Részvénytársaság e hó 20-án tartotta meg tizedik rendes közgyülését, amelyen Paupera Ferenc dr. vezérigazgató terjesztette elő az igazgatóság jelentését és az évi mérleget. Az elmult üzletév 11,630.177 korona tiszta nyereséggel zárult. A közgyülés részvényenként 60 korona osztalék kifizetését határozta el. Az osztalék junius 21-től kerül kifizetésre.

Az Idegenforgalmi és Utazási Vállalat R.-T. (Menetjegyiroda, az Angol-magyar bank vállalata) e hó 28-án tartja ezidei közgyülését. A közzétett mérleg szerint az egymillió koronás vállalat az 1919. évi veszteség leirása és bő tartalékolás után 219.684 K. tiszta nyereséget tüntet föl.

A Dietrich és Gottschlig r.-t. tőkeemelése. A Dietrich és Gottschlig Részvénytársaság, a Földhitelbank alapitása, e hó 28-án tartandó rendes közgyülésén fellemeli 3 milliós alaptőkéjét. A tőkeemelést a vállalat nagyszabásu fejlődése teszi szükségessé. Mérlege 416.744 korona tiszta nyereséggel zárult, bár 198.517 korona leirást eszközöltek.

A Royal-nagyszálloda r.-t. az 1920. évben 1,200.000 K alaptőke és 9,403.593 K nyers jövedelem mellett 819.138 K tiszta nyereséget ért el.

A Magyar országos biztositó intézet r.-t. (a Phőnix biztositó társaság és a Münchener Rückversicherungsgesellschaft alapitása) 5 millió K névleges és 2 millió K befizetett alaptőke és 6,947.873 K brutto dijbevétel mellett 103.000 K tiszta nyereséggel zárul, az előző évről áthozott 55.084 K felesleg betudásával.

A Pannonia kender- és lenipar r.-t. (a Magyar általános hitelbank vállalata) 1920-ban 18 millió K alaptőke mellett, az előző évről áthozott 24.402 K felesleg betudásával, 2,022.470 K tiszta nyereséget ért el.

A Magyar hollandi biztositóintézet r.-t. 1920. évi mérlege 5 millió K alaptőke (melyből 1,400.000 K van befizetve) és 7,774.851 K bruttó dijbevétel mellett 90.000 K tiszta nyereséget tüntet fel.

A Magyar fém- és lámpaárugyár r.-t. (a Magyar általános hitelbank vállalata) junius 30-iki közgyülésén az igazgatóság javasolni fogja a 4 millió K alaptőkének 8 millió K-ra való fölemelését.

A Magnezit ipar r.-t. (a Magyar általános hitelbank vállalata) 1920. évi mérlegét 4½ millió K alaptőke és 4,476.225 K nyers jövedelem mellett 1,325.422 K tiszta nyereséggel zárja.

A Magyar-Olasz Bank siófoki kirendeltsége. A Magyar-Olasz Bank siófoki kirendeltsége müködését folyó hó 15-én ujból megkezdte. A kirendeltséget Schück Emil, a bank főtisztviselője vezeti, akit a közönség már multévi müködéséből előnyösen ismer.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Juniusi müsor. Tel.: József 121—68.
Pallay Anna az európai hirü táncprimadonna. — **Dénes Oszkár** vendégfelléptével **BEN KOLUMBUS** - kinemaszkecs 2 szinpadi és filmrészben, irta: **Bus Fekete László** és a nagyszerü variete-müsor. — Kezdete fél 8 órakor.

AUTOTAXI
bármely időpontban bárhova
telefonon rendelhető,
mert utcai telefonberendezésünk utján a legközelebbi állomásról azonnal küldhetünk autotaxit. Hatósági viteldijszabás.
Telefon: AUTOTAXI

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG
RÉSZVÉNY- TÁRSASÁG
likőr-, rum- és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM.

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. junius 29-én — 27. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

A jogrend sáncairól

mondott nagy beszédet a pénzügyi bizottság költségvetési vitája során a többségi párt vezére. Sietünk azonban konstatálni, hogy Budapest polgárságának épenséggel nincsenek kifogásai a jogrend sáncai ellen. Ez a polgárság igenis vágyott e sáncok közé és ha ma már tényleg ott van, akkor jól is érzi ott magát, aminthogy mióta ez a város — város, a forradalmakig senki sem bolygatta a pesti embert a jogrend sáncai között. De hogy a jogrend csak arra való lenne, hogy „annak sáncain belül kacagjon ránk a mult“: ez csak téves megállapitás lehet, mert mi ugy érezzük, hogy a mult elmult, itt csak a jelen számit és akiknek kifogásaik vannak, azoknak nem kell a markukba nevetniök, itt van a küzdelem porondja, szálljanak szembe. Ha pedig a multnak tényleg bünei vannak, a multtal is le kell számolnia — természetesen a jogrend sáncai között, aminthogy *Wolff* Károly, a magasrangu biró, nem is gondolhat másra.

Mi azonban csak attól óvjuk a pártvezéreket, akiknek jóhiszemüségében, bölcsességében nem kételkedünk, hogy ne kenjenek mindent a multra. Ha ma sanyaru helyzetben van a város, ha ma hibák történnek, ne igyekezzenek minden felelősségtől ezen az uton menekülni, mert mi ismerjük a tömegek lélektanát, amely nem szereti ezeket a módszereket. Ne tegyenek ugy, mintha itt nem lett volna háboru, nem lett volna forradalom, kommunizmus, román megszállás és ők egyenesen, közvetlenül Vázsonyi, Bárczy és Bódy után következtek volna. Hiszen ha a közbeeső események nem lettek volna, akkor ma is ugyanazok lennének az urak a városházán, akik a háboru előtt voltak. Akkor nem látna a nép ma mást, mint azt a sok szépet, amit a mult emberei alkottak és akkor nem kellene ma Wolff Károlytól várni, hogy talpraállitsa ezt az elesett várost.

De ne csodálkozzék a vezér azon se, hogy „a Tanácsban is erősen küzd a mult a jelennel“. A tanácsbeli urak kereszténységében és nacionalizmusában senkinek sincs oka és joga kételkedni, de ha szemük néha mégis elrévedez a multban, akkor annak igazi oka csak az lehet, hogy ott a saját igen kiváló alkotásaikat keresik, amelyeket ma az idők mostohasága miatt nem folytathatnak, nem tetőzhetnek be. Nem lehet és nem szabad ezt tőlük rossznéven venni, mert ez a mult — bármennyire élt is annak idején ez az akkor is ellenzéki ujság a kritika jogával — nem volt kárhozatos, sőt épitett, teremtett, produkált. Ami pedig „a konjunkturásokat“ illeti, ugy látszik, Wolff Károly a maga magas erkölcsi felfogása szerint nem ismeri. Egy magasrangu biró nem is ismerheti. A konjunkturásoknak kár azt üzenni, hogy a természeti erők ellen ne küzdjenek. *Azok nem küzdeni, hanem támogatni szoktak. Támogatni mindent.* Támogatni *Vázsonyit* és támogatni *Wolffot*. Azok nem harcolnak senki ellen. Azok aratni szoktak. Ha egyszer a politikai váltógazdaság érvényesülni fog és mások kerülnek ismét a hatalomba, akkor fog csak nagyot csalódni a vezér, mert sok olyan embert fog az uj lobogó alatt látni, akiknek elvhüségét ő maga naiv hite szerint tulsokra becsülte.

Hogy viszont „a mult emberei még kritizálni mernek“: ezt sem szabad zokon venni, mert őket választóik azért küldték a közgyülési terembe, hogy kritizáljanak. Wolff Károly különben is sok idealizmustól fütve lépett a fórumra, amikor megérlelődött benne a gondolat, hogy ő rá ott nagy szükség van és igy nem is igen tudhatja, hogy egészségesen, okosan nem is lehet kormányozni, csak ha ebben a becsületes, jószándéku kritika segiti, utakat mutat, pláne ha a kritikusok maguk is megjárták már azt az utat, amelyen most kritikájuk alanya jár. Vagy szabad-e Wolff Károly elfogulatlanságáról feltételezni azt, hogy nemcsak önbizalma van, de tökéletesnek is képzeli magát?

Teljesen egyetértünk viszont Wolff Károlyval akkor és minden demokratikus érzésü, elfogulatlan embernek egyet kell vele érteni, amikor azt mondja, hogy „nem lehet embereket odadobni a tőke kihasználásának“. Az elnyomottak, vagy a kisexisztenciák *elfogulatlan, nem egyoldalu védelmében* az egész város józan polgársága együtt küzd; de engedje meg a vezér azt is, hogy nála sokkal előbb megmondották már azt, hogy „a kapitalizmus tulhajtott érvényesülése döntötte fel Európa mérlegét“. Ez igy van és ennek le kell vonni a tanulságait, de szintén nem egyoldaluan és küzdeni kell a minden néven nevezendő kapitalizmusnak a tulkapásai és *csakis tulkapásai* ellen. Aki azonban a demokratikus és szociális gondolatokkal igy telitve van, annak nem szabad megvetnie a jogrend sáncait, nem szabad „diktaturát“ emlegetni, még ha az csak pénzügyi is, és nem szabad szerződéseket vogelfrei-oknak mondani és nem szabad senkit jogtalanul „sétálni küldeni“. Ha Wolff Károly összeegyezteti egyszer a gondolatait, ha logikus kapcsolatokat fog felállitani az egymást követő mondatai között: meg fogja érezni a mi véleményünknek igazságát.

Gyüjtés a fővárosi iskolákban

A Magyar Jövő és az ifjusági nap — A kultuszminiszter akciója — A Városi Szinház ifjusági előadása

Jó néhány évvel ezelőtt, amikor a jótékonyság vámszedői nagyon erősen garázdálkodni kezdtek, a főváros igen üdvös rendeletet hozott: kimondották, hogy

az iskola kapui minden kéregetés elől zárva maradnak és a tanuló ifjuság között bármiféle célra gyüjtést engedélyezni tilos.

Azóta ezt a tilalmat még sohasem szegték meg, eleve elutasitottak minden kisérletet azzal, hogy minden szülő köteles a gyermekét az osztályok padjaira ültetni és ha a vagyonosabbak oda tudják adni adományaikat, a fiatal lelkekben nagyon hamarosan ki fognak élesedni a vagyoni ellentétek.

Ezzel az általános szabállyal szakitott most a főváros tanácsa. Egyik legutolsó ülésén megengedte, hogy az összes iskolákban Magyar Jövő ifjusági napot tartsanak, s ennek keretében a Magyar Jövő irodalmi társaság javára gyüjtést rendezzenek. Az ifjusági nap rendezésének kérdését Zilahi Kiss Jenő tanácsnok vállalta magára, bizalmas körrendeletben oktatta ki az iskolák igazgatóit az irodalmi társaság céljairól és utasitást adott a műsorok összeállitására.

Az ifjusági napot már sok helyen meg is tartották, néhány iskola pedig az évzáró ünnepéllyel együtt fogja az uj ünnepélyt műsorra tüzni. Minden alkalommal meghivták a gyerekek szülőit és a tanitók, valamint a tanárok nagyon buzgólkodtak, hogy szép összeget tudjanak felmutatni, mert a gyüjtés eredményéről a tanácsnoknak be kell számolni.

Az utasitás szerint a hazafias szavallatokon és énekeken kivül az oktatószemélyzet egy tagjának ismertetni kell a társaság célját. Hangsulyozni kell, hogy a nemzeti lélek egységét kell megteremteni. Akié az ifjuság, azé a jövő. Az ifjuságba a nemzeti lélek tisztaságát kell beoltani. A multat tisztelő, a mult tanulságain okuló, fegyelmezett, bátor, a romokon való épitéstől vissza nem riadó, munkás, becsületes, keresztény erkölcsü ifjuságot kell nevelni. Erre alakult a Magyar Jövő társaság, amely a következő lapok kiadásával akar célt elérni: a Zászlónk, a Nagyasszonyunk, a Kis Pajtás és az Az Erő. Ezek már régi lapok, ujabban ezek a vállalatai indultak meg: a Zászlónk diák-könyvtára, a Magyar Jövő könyvtára, Magyar Tavasz ifjusági lap és az Ifjusági Irodalmi Értesitő. Ezeknek az irodalmi vállalatoknak szellemi anyagát a legkiválóbb irókból alakult Magyar Ifjusági Társaság tagjai szolgáltatják. A szünidőben különben szülői értekezleteket és kirándulásokat fognak rendezni.

A tanácsnok bizalmas rendelete végén még megjegyzi, hogy az összegyüjtött pénzt a Pesti Hazai Első Takarékpénztárba a Magyar Jövő vezetősége csekkszámlájára kell beküldeni, de az egész akcióról két jelentést kér. Az egyik jelentést ő akarja elolvasni, a másik jelentést erre a cimre kell eljuttatni: Magyar Jövő társaság, Damjanich-utca 50.

Nehogy bárki is félreérthesse a cikk intencióját, senkinek sincs kifogása a Magyar Jövő programmja ellen, sőt szeretnénk, ha ideáiért minél szélesebb körben harcolhatna, de azt hisszük, hogy senki se helyesli, hogy az anyagi eszközök elérésének helyét az iskolába teszi. Az iskolát nem szabad kortes-lármának kitenni, különösen most nem, amikor minden ilyen irányu beavatkozás hátrányait a közelmultban olyan erősen éreztük. A főváros illetékes ügyosztályához fordultunk, ahol osztották véleményünket:

— Kérem, ugyanezen az alapon áll a főváros tanácsa is — mondották. — Kénytelenek voltunk mégis elfogadni, mert a *rendeletet tulajdonképpen a külügyminiszter adta ki.* Jól tudjuk, hogy ez résütés volt az eddigi szigoru renden, de *igyekezni fogunk, hogy többé elő ne forduljon.* Annyira elővigyázatos volt ilyen tekintetben a főváros, hogy *még egyes vallásfelekezetek gyüjtését is eltiltotta,* pedig ez a hittantanitás előmozditását jelentette volna. *A főváros inkább hitoktatási segélyeket adott, de minden gyüjtést szigoruan eltiltott.*

A gyüjtés elrendelése különösen az oktatószemélyzetben keltett nagy visszatetszést és mozgalmat akarnak inditani a kezdeményezés ellen. Talán, ha meghallják, hogy a gyüjtés megengedése csak egy esetre vonatkozott, elállanak szándékuktól. Még egy másik eset miatt is panaszkodnak, amelynek különösen anyagi része érinti őket sulyosan.

A tanács ifjusági ünnepélyt rendezett a Városi

Szinházban. Minden elemi iskolának 8—10, minden polgári iskolának 40 darab tizkoronás jegyet és több páholyt 150 koronával kellett megváltani. A mai nehéz anyagi viszonyok között a jegyek elhelyezése nagy gondot okozott és külön sérelem volt az is, hogy az oktatószemélyzet nehezen megszerzett garasaiból kellett megváltani a kisérőjegyet.

Azokat, akik anyagi áldozatokat hoztak, csak az vigasztalta, hogy a pénz a költségek levonása után a szegény gyermekek felruházására fog fordittatni és az előadás nagyon nivós volt.

Vitanapok a költségvetésről

A pénzügyi bizottság sorozatos ülései

Hir szerint julius negyedikére, hétfőre hivja össze a polgármester a budget-tárgyaló közgyülést. Nagyon érdekesnek igérkezik ez a közgyülés, mert tudvalevően hosszu idő után ez lesz az első, amelyen a liberális párt, vagy amint ők magukat nevezik: „a községi polgári párt" testületileg részt vesz. A hivatalos szónok: az adókérdések hires specialistája, dr. *Glücksthal* Samu lesz. Rajta kivül azonban előreláthatólag résztvesznek a vitában báró *Szterényi* József, *Éber* Antal, *Bárczy* István, *Balkányi* Kálmán és *Méhely* Kálmán. A demokrata-párt részéről — ugy halljuk — dr. *Feleki* Béla fog birálatot mondani a párt nevében. Mindenesetre érdekes szellemi tornára van kilátás, amelyre előreláthatólag a keresztény községi párt is készül. Eddig a pénzügyi bizottság ülésén az általános budgetvita során a vezéren, *Wolff* Károlyon kivül *Ernst* Sándor, *Platthy* György, *Vasek* Ernő, *Joanovich* Pál, *Jaczkó* Pál és *Buday* Dezső mondtak kritikát a költségvetésről. A felszólalások közül természetesen ugy érdekesség, suly és kvalitás tekintetében magasan kiemelkedik *Wolff* Károly beszéde, aki azt mondta, hogy ezt a költségvetést a keresztény községi párt még nem vállalhatja teljes egészében, mert erre a költségvetésre még tulságos mértékben ránehezedett a mult rezsim hatása. Egyébként, mondta Wolff, a keresztény párt nagy föladatra vállalkozott: a lelkek fölszabaditására. És ezt az akcióját az egész vonalon, a gazdasági és pénzügyi reformokkal éppen ugy, mint más reformokkal, harmóniába akarja hozni. Beszédének többi része tulajdonképen ennek az alaptételnek a magyarázata és kibővitése. Ugy hogy Wolff maga is adós maradt a pénzügyi programmal, amelyet a keresztény párt hihetőleg majd csak a közgyülés budget-vitája alkalmával fog nyilvánosságra hozni.

Egyébként ahhoz, hogy a költségvetés rengeteg számtengerével érdem szerint foglalkozhassunk, nem elég átböngészni a számoszlopokat, hanem el kell olvasni azokat a jelentéseket is, amelyeket részint a pénzügyi osztály, részint a tanács mellékelt kiséret és magyarázat gyanánt a költségvetéshez. A tanács elmondja, hogy mit mivelt a mult esztendőben; a pénzügyi osztály pedig megmagyarázza, hogy a költségvetés miért olyan, mint amilyen. Ime a pénzügyi osztály jelentésének néhány számadata:

A székesfőváros költségvetésszerü kiadásai ezuttal első izben haladják meg az egy milliárdot — mondja a főváros pénzügyi bizottsága az 1921. évi költségvetést kisérő jelentésében. 1.035,214.005 koronát tesznek ki a kiadások, pedig ebben a hatalmas összegben még nincs is minden, aminek benne kellene lennie. Nincsen benne például a külföldi adósságok, a háboru alatt nem fizetett annuitások árfolyam-differenciája. Ez egymaga meghaladja az 1·7 milliárdot. A 231 millió koronára rugó háborus deficitből mindössze csak 31 millió van beállitva a költségvetésbe és hiányoznak a költségvetésből a városi alkalmazottak fizetésrendezéséhez szükséges milliók, amit szintén 30—40 millió koronára becsülünk. A kiadási tételek összege az előző évi kiadások összegéhez képest 561·7 millió korona emelkedést mutat, pedig — mint a pénzügyi osztály jelentése mondja — „a kiadásoknak ez az emelkedése korántsem jelenti a szükségleteknek kellő kielégitését. A tervezet az összes intézményeknél, az épületfenntartásoknál, a közmunkáknál, a tüzelőanyagbeszerzésnél és egyéb dologi szükségleteknél, nemkülönben a személyi kiadásoknál is csak lényegesen redukált igényekkel számolt. Bizonyságául szolgálhat ennek az is, hogy mig az utolsó békeévnek normális szükséglete (2—5—6 koronás napszámbérek, q-kint 4·8 koronás szénárak; q-kint 2·7 koronás tüzifaárak, napi 9—14 koronás fuvarbérek mellett) 82,388.361 koronát igényelt, a tervezet (60—90 koronás napszámbérek, q-kint 180 koronás szénárak, q-kint 230 koronás tüzifaárak, napi 650 koronás fuvarbérek) a rendes szükségletet csak 914,368.957 koronában irányozza elő. A személyi kiadások a mult évi 138,986.636 koronáról 234,484.759 koronára emelkednek ugyan, az előálló többlet tulnyomó részét azonban a napszámbéremelések kötik le."

A pénzügyi osztály maga is elismeri, hogy takarékosságra szükség van. Éppen ezért szükségesnek tartja az iskolák gazdaságosabb kihasználását. Mert ha egy-egy elemi osztályba átlag nem 26, hanem 40—45 gyereket tanitanak, akkor az elemi iskoláknál 40%-kal csökkenne a szénszükséglet. A közigazgatási személyzet létszáma is jelentékenyen csökkenthető lenne, — mondja a jelentés, — ha a kormány a hatósági feladatok özönét nem zuditaná a községi közigazgatásra.

Panaszkodik a jelentés, hogy a városi házakra 4.9 millió koronát fizet rá a főváros és a földterületek alig hoznak 2%-ot. A kölcsöntörlesztésnek évi 46 milliós brutto-terhéből mindössze csak 11—12 millió térül meg jövedelmező beruházásokból. Az elavult régi állami adórendszer ellen is sok kifogása van a pénzügyi osztálynak, mert ez a rendszer szinte kerékkötője a városi adószerü jövedelmek fejleszthetőségének. Az állam minden jövedelmi forrásra ráteszi a kezét és a fővárosnak alig marad valami.

Külön fejezetben emlékezik meg a jelentés a kórházi alapról, mely állandó és óriási deficittel küzd. „Sulyos milliókat igényel — mondja a jelentés — az az állandó kamatveszteség, mely a székesfővárost a beruházott tőkék és a kórházfentartási előlegek révén éri, amely utóbbi veszteség kizáróan annak következménye, hogy az ápolási dijak körülményes és késedelmes behajthatásuknál fogva a költségvetési évben csak igen csekély részben szolgálnak valóságos fedezetéül a tényleg felmerülő kiadásoknak. És ebből nemcsak kamatveszteség éri a székesfővárost, hanem ez a helyzet még fizetőképességét is aláássa. „A kórházak különben most negyedmilliárdos budgettel operálnak.

Szóval, a pénzügyi osztálynak sok panaszolni valója van. *Wolff* Károly azt ajánlja, hogy a közgyülés *Csupor* József tanácsnoknak, a pénzügyi osztály vezetőjének adja meg a diktátori hatáskört, hátha akkor jobb lesz a budget.

Apponyi, a városatya

Nagy emberek a város parlamentjében

Öreg napjaira gróf Apponyi Albert is megérte, hogy városatya lett. Örül-e neki, szórakoztatja-e, hogy bekerült ő is a főváros törvényhatósági bizottságába, ez a hetvenötesztendős fejes és fiatal öreg ur, akivel népszerüségben nem versenyezhetik ma senki sem Budapesten, sem Csonka-Magyarországon? Mint a Szent István-Akadémia elnökét illeti meg a törvényhatósági bizottsági tagság. Nem tartozik egyik párthoz sem. Apponyi egyedül áll, egymaga egy programm; mögötte nem állnak klubok, nem állnak frakciók, de mögötte áll az egész ország. Büszkék vagyunk rá mindnyájan és örülünk, hogy olykor-olykor ellátogat a főváros közgyülésébe és hirdetni fogja a többinek, a fiataloknak a gyönyörü hármas programmot; hirdetni fogja a hazaszeretetet, a békét és a konszolidációt.

A mult szerda délutánján látogatott el első izben a főváros közgyülésére. Váratlanul jött. Nem hitte senki, hogy ennyire komolyan veszi megbizatását. Mikor hatalmas alakja megjelent a közgyülés pipázójának az ajtajában: alig néhány városatya várta a — négy órát, amikor a közgyülés megkezdődik. Apponyi sorra bemutatkozott az uraknak, mintha akadna ebben az országban valaki, aki ne ismerné Apponyi Albert grófot.

Bevezették a hatalmas, aranydiszes közgyülési terembe. Apponyi a jobb oldalon foglalt helyet az első pad szélén, ott, ahonnan valamikor Királyi Pál, a Sasok hajdani vezére, dirigálta az ellenzéki vitákat. Sipöcz Jenő polgármester épp beteg volt, Folkusházy Lajos alpolgármester elnökölt helyette; neki jutott az a szerencse, hogy a legfiatalabb városatyát üdvözölhesse.

— Mikor gróf Apponyi Albert első izben vesz részt tanácskozásainkon, — mondotta Folkusházy, — felhasználom az alkalmat, hogy ugy a magam, mint az egész törvényhatósági bizottság nevében melegen köszöntsem hazánk büszkeségét, és arra kérjem, hogy támogasson munkánkban...

Mikor az alpolgármester beszéde során Apponyi nevéhez ért: az egész közgyülés felemelkedett helyéről és percekig ünnepelte a nagy államférfit, aki a Trianonban egyetlen védelmezője volt ennek a szegény összetört nemzetnek akkor, amikor az egész világ elhagyott bennünket.

Meghatóan kedves, bensőségteljesen őszinte volt ez az ünnep. Örökké emlékezetes marad mindazok számára, akik tanui voltak.

*

Érdekes, hogy Apponyi Albert immár az ötödik kultuszminiszter, aki a főváros törvényhatósági bizottságában helyet foglal. Az első kultuszminiszter-városatya báró Eötvös József volt, a második Berzeviczy Albert, a Tudományos Akedémia jelenlegi elnöke. Apponyin és Berzeviczyn kivül ma is tagja a főváros törvényhatósági bizottságának a másik két kultuszminiszter: Vass József és Haller István. Természetesen báró Eötvös Józseftől Haller Istvánig nagy idő telt el és nagy változásokat ért meg a magyar közoktatás is. Ami a két név közé esik, az csupa fejlődés, csupa evolució. Eötvös József volt a liberális eszmék zászlóbontója és Haller István a keresztény kurzusé. Az élő kultuszminiszterek közül most csak Apponyi jár a közgyülésre. Berzeviczy Albert elment egyszer-kétszer, de ugy látszik, nem jól érezte ott magát. Vass József nem jár a közgyülésre, mert nem ér rá; ő aktiv kultuszminiszter. Haller István sem jár el, mert hát mit tanulhat egy volt kultuszminiszter a főváros közgyülésén. Amit ott tanulhatna, azt már ő rég tudja. Apponyi Albert... Apponyi eljár. Ugy gondolja, hogy ő még elég fiatal ahhoz, hogy tanulni tudjon; aztán meg — hátha egyszer ugy fordul, hogy még a főváros közgyülésének is szüksége lesz Apponyira...

*

A városatyaság tulajdonképpen a magas politika előkészitő iskolája. A főváros közgyülési termeből is nem egy ember került a parlamentbe, akit aztán országos hirüvé tett a nagy politika. Apponyi akkor lett városatya, amikor már mindent elért, ami elérhető; hirt, dicsőséget, elismerést; az egész ország szeretete és hálája virraszt fölötte. Most már csak ő nyujthat nekünk...

*

Egyébként a főváros törvényhatósági bizottságában Apponyinak voltak nagyszerü elődjei. Széchenyi István is, Deák Ferenc is tagja volt a főváros törvényhatósági bizottságának. De rajtuk kivül is volt néhány városatya, akikre büszke lehet a Kommunitás. Eötvös Józsefet már emlitettük; de városatya volt Vörösmarty Mihály is, a Szózat költője; városatya volt Teleky László gróf, az ünnepelt politikus; Lónyay Menyhért pénzügyminiszter; Szalay László, a történetiró; Pulszky Ferenc, a nagy tudós; Kemény Zsigmond, a regényiró és publicista; Jókai Mór, a nagy mesemondó; Hild József, a hires épitőmüvész; Reményi Ede, a hegedüvirtuóz; Gorove István, a politikus; Xantus János, a tudós; Clark Ádám, a Lánchid épitője; Bajza József, Csengery Antal, Tóth Lőrinc, Nyáry Pál. Csak igazságügyminiszter hét volt városatya. Az első, a legnagyobb természetesen a haza bölcse volt: Deák Ferenc; aztán városatya volt Fabinyi Teofil is. Városatya volt a nagy Szilágyi Dezső is, még pedig szorgalmas városatya, aki nemcsak hogy eljárt a közgyülésekre, de igen gyakran fel is szólalt. Az öregebbek még emlékeznek érdekes alakjára és érdekes beszédeire. Ő is a jobb oldalon ült, mint politikai barátja, Apponyi. Az ő helye a jobb közepen volt, ott, ahol mostanában Müller Kálmán, a kedves orvosprofesszor szokott ülni. A közgyülés teréből lettek igazságügyminiszterek Polónyi Géza, Vázsonyi Vilmos, Bárczy István és Grecsák Károly.

Micsoda névsor, milyen érdekes névsor. Most, hogy igy egymás mellett látjuk ezeket a neveket: emlékezetünkben feltámad a mult és feltámadnak a közgyülési harcok. Ott, ahol most Apponyi ül, a Sasok vezére: Polónyi Géza onnan szónokolt és dörgött. És ahol most Wolff Károly ül: Vázsonyi Vilmos, a demokraták vezére onnan riposztozott. Eötvös Károly szintén a demokrata oldalról, a bal oldal első padjának a közepéről beszélt aranyos humorral, ha „Perl öcsém" egyszer-másszor elosalta a közgyülésre. Akkor még Hock János is a keresztény községi párt mostani padjaiból szónokolt. Heltai Ferenc pedig...

De minek folytassuk?! **Pápaszem.**

Fullánkok

•••

Száva János igazgató ur

esete bennünket nem lep meg. Láttunk mi már olyan feledékeny embereket, mint ő, aki elfelejti önmagáról ugyanazt, amit másoknak később bünül ró fel. Egyébként Száva János igen derék ember és nagyon hasonlatos amaz I. Miksa bajor királyhoz, akiről a történelem feljegyezte nagy jótékonyságát. Veszteségnek tekintette az olyan napot, amelyen nem tett jót valakivel. Egy este, amikor komornyikja levetkőztette, parancsot adott neki, nézzen utána, nincs-e valaki, aki segélyre várakozik. Amikor a komornyik jelentette, hogy már nincs senki az előszobában, a király keserüen monáta:

— Akkor ma már nem tehetek jót senkivel.

Ha majd Száva igazgató ur is kiszórta az összes zsidó és szabadkőmüves kollégáit az utcára, ő is keserüen sóhajthat föl, amikor komornyikja jelenteni fogja, hogy nincs már se zsidó, se szabadkőmüves:

— Akkor ma már nem dobhatok ki senkit. Vannak még nemesszivü emberek.

Tudtuk mi a liftről

mindig, hogy különleges intézmény és hogy nagy ellensége az emberiségnek. De amióta a Tomcsányi-féle lakbérrendelet megjelent, azóta igen nagy ur lett. Különösen vannak házak, ahol a liftnek igen nagy szabadságai vannak. Egyes házakban valóságos kis vagyont szednek be pausáléképen a lift után, vannak ismét házak, hol esztendős nyári szabadságra ment a derék lift. Legjobban mulattunk azonban a derék, jószivü Rau szénkormánybiztoson, aki most adott ki egy rendeletet, hogy a lift 4—6-ig is járhat. Persze a kormánybiztos nem is tudja, hogy a lifteknek Pesten rendes órarendjük van és háromszorannyit nem járnak, mint amennyit járnak. De kedves az is, hogy ma, mikor már a jegyrendszer csökevényeit is kiirtják, amikor egy-egy jegyre ugy vadásznak, mint a bölényre, jönnek a közismert Palatinusék, akik a stajgerolásnál sem szoktak késlekedni és egyetlen lift-utért (az első vagy az ötödik emeletre — az mindegy), két koronát számitanak. Az ember nem is tudja, minek ezeknek a Palatinuséknak a házak, amikor a csupasz liftjeikből is megélhetnének?

Az első fecske

talán Rassay Károly volt, de a második fecske mindenesetre Kazay László lett, aki — ugy látszik — igen használható ember volt odabent a többségi pártban. Nem tudja — mondja — elviselni a pártfegyelem bilincseit. De mond még valamit: „ebben az esetben is lehetek éppen olyan jó keresztény és jó magyar, mint ők". Itt a tévedése a derék Kazay Lászlónak. Mert nem lehet olyan jó keresztény és olyan jó magyar, már legalább arról az oldalról, ahonnan most ő érkezett, állandóan ezt mondják. Abban viszont nekünk ad igazat, mert azt meg mindig mi mondottuk, hogy a gazdasági politika többet használ a fővárosnak, mint a pártpolitika. Ebben is igaza van, mindenben igaza van; de ezért akárki meglássa, egészen biztosan szabesz-goj lesz belőle is.

DIANA
sósborszesz
hüsit
frissit
csillapit

Lesz mit a tejbe apritani

Javulni fog Budapest élelmezése — Hivatalos adatok a kenyér- és tej-problémáról

A héten a főváros közgyülésén az egyik interpellálónak, *Zilahi Kiss* Lajosnak felelt *Vajna* Ede közélelmezési tanácsnok és kifejtette, hogy garanciákat kapott a közélelmezési miniszteriumtól a Budapest polgárságának adandó liszt minőségének megjavitására vonatkozólag. A közélelmezési miniszteriumot most kezdik likvidálni, talán ez az oka annak, hogy *Zilahi Kiss* Lajos nem volt hajlandó vakon hinni az igéreteknek és keserü fenyegetésként kijelentette, hogy ha a liszt minősége rövidesen meg nem javul, akkor ő ismét fel fog szólalni. Méltányolni kell a bizottsági tag tiszteletreméltó intencióit, de nem igen merjénk elhinni, hogy ez a fenyegetés hatni fog, ha csak a miniszterium önmaga is be nem látja, hogy — mint a bizottsági tag ur mondta — „lehetetlenség a fővárosi embernek olyan rosszminőségü lisztet adni, *a pesti polgárságot ilyen zagyvalékkal ellátni, amikor a vidéken buzával etetik a jószágot*".

A kenyér- és lisztkérdés megoldása felé azonban a közeli napokban két igen nevezetes esemény járul. Az egyik, mire ezek a sorok megjelennek, itt lesz Péter-Pál napja, a dus kalászerdőkben megpendül a kasza és hull az áldás. Jön az uj kenyér. A másik esemény, hogy julius 5-ikével felszabadul a gabonaforgalom, amely körülmény egyrészt a társadalmat — ha módja van hozzá — felszabaditja a fejadag kényszere alól, másrészt viszont a budapesti polgárság nagyrészét felszabaditja, vagy elüti a jegyre való lisztvásárlás, a hatósági ellátástól.

Az átmenet az egyik rendszerről a másikra nagy munkát igényel. A liszthivataloknak ujból kell csoportositani azokat, akik a jövőben, az uj rendelet értelmében is ellátatlanok maradnak. Ez a munka a *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint még nem kezdődött meg, mert

a főváros még két hónapon át ugyanazoknak szolgáltatja ki a lisztjegyeket, akik eddig is kaptak,

s csak szeptemberre lehet számitani arra, hogy az ellátatlanok uj csoportositása megtörténik, helyesebben a nagy redukció megtörténik. A két hónap alatt, amig a régimódi lisztellátás még életben lesz, valószinüleg nem kerül még forgalomba az uj liszt, ami azonban nem is baj, hiszen a közélelmezési miniszteriumnak még van elegendő tartaléka.

A legizgatóbb kérdés, hogy *a szabadforgalomban miként fog a liszt ára kialakulni?* Ez ma még erősen vitás kérdés és nagyon kétséges, hogy a világforgalmi árakból a mi termelőink is levonják-e a konzekvenciát. A hivatalos vélemény nálunk e tekintetben megoszlik. A főváros és a pékek azt hiszik, hogy a liszt ára emelkedni fog, amivel szemben

a közélelmezési miniszterium véleménye szerint a finomabb liszt ára a szabadforgalomban sem lesz drágább mint ma;

sajnos azonban, ezt a véleményét nem mondja a miniszterium *a kenyérlisztre* is. Aki ugyanis nem fog hatósági ellátásban részesülni, a kenyérlisztért valószinüleg kénytelen lesz majd tiz koronát fizetni és a pékek is kénytelenek lesznek majd a mai árakat felemelni, de remélhetőleg ezen a réven egyszersmind jobb kenyeret is adni. Általában vigasztaló az, hogy *meg fog jelenni a szabad kereskedelem áldásos következménye, a konkurrencia, amely sokkal biztosabban és radikálisabban fogja szabályozni az árakat, mint a világ minden Árvizsgáló Bizottsága.*

A szabadforgalom áldásai mutatkoznak *a tejfelhozatal körül is.* E tekintetben ugyan a hatóságok sem a multban, sem a jelenben nem látnak egészen tisztán, mert az ő kezükben levő statisztikai adatok teljességgel megbizhatatlanok, miután *a hatóságok megkerülésével is sok ezer liter tej kerül be Budapestre.* Hiábavaló a vámoknak és vasutállomásoknak fegyveres őrzése — hogy *a pancsolt tej behozatalát megakadályozzák* — a hamisitott tej mégis csak beszökik.

Mégis érdekesek a hivatalos adatok, amelyek szerint

Budapest tejforgalma a forgalom felszabadulása óta duplájára emelkedett,

aminek egy nagyváros élelmezése tekintetében komoly jelentősége van. Esztendők óta nem lehetett az igényjogosultakat sem ellátni a szükséges tejjel, mert erre napi 65.000 liter kellett volna, a felhozatal pedig az utóbbi időben az ötvenezer liter körül mozgott. Ezzel szemben ma a jegyek stb. kielégitése után mintegy 40.000 liter tej marad fölöslegnek. Remélhetőleg a tej minősége is meg fog javulni, helyesebben megszünik a hamisitás, mert e tekintetben *a főváros igen szigoru rendszabályokat kiván életbeléptetni.* Ma mindenkinek joga van tejet behozni Budapestre és joga van azt a szabadkereskedelem utján, ahogyan akarja és annak, akinek akarja, eladni. Egy feltétel van: be kell jelentenie a főváros tanácsának, hogy tejet akar Budapestre szállitani. A tanács jogositványnyal látja el és ha ez a jogositványa megvan, ha a kellő egészségügyi ellenőrzésnek aláveti magát és ha nem hamisitja a tejet: akkor zavartalanul árusithatja a portékáját. A városházán egyébként a tejfelhozatal lényeges emelkedésének azt a konzekvenciáját várják, hogy *legközelebb a tej árának is csökkennie kell.*

Enyhitették a szállodák terheit

A honvédelmi miniszter rendelete

Budapest egyik legvirágzóbb ipara a szálloda-ipar volt. Büszkesége ennek a városnak ez iparág multja. Most azonban a régi kimagasló iparnak csak a roncsait látjuk. A szállodások kálváriája a háboruval kezdődött, amikor a mozgósitás, a katonai beszállásolások szinte teljesen lefoglalták a szobákat. Minden csapás azonban, amely ezután következett el az országra, szintén valamennyi elsősorban a szállodákat vette elő. Sajnos, még ma sem ocsudtak fel teljesen az aléltságukból.

Legutóbb is igen sulyos kérésük volt a szállodásoknak a kormányhoz. Ezt még május elején illetékes helyre juttatták. Azt kérték memorandumukban, hogy a szállodákat 20 hónap óta terhelő *tiszti beszállásolás és menekülti beutalás* alól mentesitsék és a beszállásolásra nézve az 1879. évi XXXVI. t.-c. rendelkezéseit léptessék érvénybe.

Belitska Sándor honvédelmi miniszter most azután rendeletet adott ki a tiszti beszállásolásokról. Ez a rendelet, bár még nem oldja föl teljesen a szállodák terheit, többek között ezeket mondja:

„Minden tiszt és egyéb katonai havidijas, aki valamely katonai állomáshelyen állandó jellegü szolgálati beosztás avagy tartós vezénylés folytán tartózkodik, ha ott lakása nincsen, mindaddig, amig részére lakás ki nem utaltatott, az illető község (város) által *az ideiglenes beszállásolásra nézve fennálló törvényes rendelkezések szerint szállásolandó el.* A községek (városok) azonban kötelesek az ily tisztek lakásigényét, utalással az 1879. évi XXXVI. t.-c. 25. §-ára, haladéktalanul a lakáshivatallal közölni, ezeket az ügyeket nyilvántartani és *elintézésüket a maguk részéről is szorgalmazni.* Mindazon esetben, amidőn ilyen értelemben utaltatik ki szállás, nem az ideiglenes beszállásolásra vonatkozólag megállapitott térítések fizetendők, hanem a *beszállásolt köteles a szállásadónak a rendelkezésre bocsátott lakrész után esedékes tiszti lakbér-hányadot és butorbért a helyben szokásos bérfizetési időben és módon megfizetni.* Az egyes illetékes lakások lakbérét, illetőleg a lakrészre eső egységhányad után fizetendő lak- és butorbérhányadot a katonai körletparancsnokságok fogják a községi elöljáróságokkal (polgármesterekkel) közölni. A fütés és világitás szolgáltatása a szállásadótól az 1879. évi XXXVI. t.-c. *E)* kimutatása értelmében *csak a beszállásolás első nyolc napján követelhető.* Az előirt butorzatnak, tiszta ágyneműnek, mosóedénynek és ivópohárnak szolgáltatása azonban a beszállásolás egész időtartama alatt kötelező. Ha a szállás szállodában jelöltetett ki, a *beszállásolt a beszállásolás egész tartamára igényt tarthat a fütés és világitás szolgáltatására az átengedett helyiségekre eső önköltségek megtérítése ellenében.* Ha a szállás oly magánlakásban jelöltetett ki, ahol központi fütés, illetőleg gázvagy villanyvilágitás van, a beszállásolt a beszállásolás egész tartamára követelheti a fütés, illetőleg a világitás szolgáltatását az átengedett helyiségekre, illetőleg az azokben levő fütő- és világitótestekre eső fütőanyag, illetőleg *áramfogyasztási költségek megtérítése ellenében.* Vitás esetekben az 1921 : LXVIII. t.-c. 31. §-a alapján a közigazgatási hatóságok határoznak. E rendelet rendelkezései az ideiglenes vezénylés és szolgálati utazások alatt követelhető beszállásolásra nem alkalmazhatók. A szállások kiválasztása a községek (városok) által olyképen történjék, hogy a beszállásolás terhe a lakosság közt a szolgáltatási képesség mértékének figyelembevételével arányosan megosztassék. *A szállodák csak a többi lakóházak nélkülözhető lakrészeivel arányosan terhelhetők meg.* A községeknek a szállodákkal a tiszti beszállásolás átvállalása tárgyában kötött szerződéseit azonban ez a rendelkezés nem érinti."

A halál — teveháton

Megfigyelések az elmult közgyülésen

A mult közgyülés olyan volt, mint egy gyászünnep. A karzati publikum: fiatal és öreg, feketébe öltözött nők voltak. Akiket ők gyászolnak, azok még élnek, ha ugyan életnek lehet nevezni az orosz börtönökben, orosz rabságban sinylődő és halódó magyar hadifoglyok életét. Lenti a közgyülési teremben halálos csendben ezekről a szegény, szenvedő magyarokról beszélt Petrovácz Gyula és dr. Fábián Béla. Fábián Béla már két héttel ezelőtt bejelentette, hogy interpellálni akar az oroszországi magyar hadifoglyok érdekében, de az idő annyira előrehaladt, hogy nem jutott szóhoz. A gyászruhás asszonyok és lányok akkor is ott voltak a karzaton, hogy végig hallgassák a beszédet. Mikor aztán látták, hogy ugyis hiába várnak, szomoruan elvonultak. A mult szerdán aztán Fábián Béla mégis csak elmondhatta beszédét. Előzőleg azonban Petrovácz Gyula beszélt a hadifoglyok sorsáról. Voltak, akiknek disszonánsnak tetszett, hogy a különböző pártok szónokai igy versengenek akkor, amikor olyan halálosan komoly témáról van szó, mint az Oroszországban sinylődő magyar hadifoglyok hazahozatala. De végeredményben nem baj, ha minél többen beszélnek erről a nagyon-nagyon szomoru témáról. Hátha igy mégis lesz valami eredménye a sok szónak, a sok beszédnek és egyszer mégis csak hazahozzák a szerencsétlen oroszországi magyarokat.

Petrovácz Gyula nagyon szomoru képet festett a hadifoglyok helyzetéről és elmondta azt is, hogy a kormány mit tett eddig a szerencsétlenek hazaszállitása érdekében. Megemlitette a többi között, hogy a revali tárgyalások csak nehezen haladnak előre, mert az orosz bolsevisták megbizottja nagyon követelődző. Petrovácz azt ajánlotta, hogy a főváros intézzen körtáviratot a világ összes nagyvárosaihoz és kérje meg őket is, hogy segitsenek hozzá bennünket, hogy végre valahára eredménye legyen a revali és rigai tárgyalásoknak.

Fábián Béla, aki maga is végigélte az orosz sanyaruságokat, figyelmébe ajánlotta a közgyülésnek, hogy sietni kell a foglyok hazaszállitásával, ha még látni akarjuk őket. Sietni kell, mert különben sohasem látjuk őket viszont. Ez nem pártkérdés, — mondotta Fábián — ez a becsület dolga. És nagyon igaza volt. Beszéde során nagyon megható dolgot mondott el arról, hogy a sok szenvedéstől és sok családástól agyongyötört magyar hadifoglyok miképpen gondolkoznak arról, hogy mikor fogják őket hazahozni. Valamelyik fogolytáborban a magyar fiúk emléket akartak állitani azoknak a magyar bajtársaknak, akik meghaltak, tehát nem láthatják többé hazájukat. Egy fogoly magyar szobrász készitette el a siremlék tervét. Lovon ülő kaszás halált ábrázolt az emlék.

— Ne lovon üljön a halál — mondta a foglyok elnöke, egy ismert nevü, hősiességéről sokat emlegetett százados. — Fiuk, ne lovon üljön a halál, hanem tevén. A ló hamar kidől. A teve jobban birja az utat és a szenvedést. Átgázol sivatagon, homoktengeren és talán mégis inkább eljut az igéret földjére: — haza. Ez az emlék nem honfitársaink sirját akarja megjelölni, hanem szimboluma akar lenni a mi hazautazásunknak is. És ez a hazautazás még nagyon messze van. Hogy mikor visznek bennünket haza: az még nagyon bizonytalan. Azért mondom, hogy a végeláthatatlan türelemnek, az apatikus vándorlásnak találóbb szimboluma a teve, mely a kaszás halált viszi a hátán...

Folkusházy Lajos alpolgármester megigérte, hogy még a nyári szünet előtt a közgyülés elé hozza a tanács azoknak a tárgyalásoknak a beszámolóját, amelyet a kormány megbizásából Revalban és másutt folytatnak a hadifoglyok hazaszállitása érdekében.

— Legyenek türelemmel, — mondta Folkusházy — mindent el fogunk követni, hogy fogolytesvéreinket hazahozzák.

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

Események

...

A Menetjegyiroda bérlete. A városgazdasági ügyosztály a Vigadó bérletére julius 5-i lejárattal versenytárgyalást hirdetett. Ismeretes dolog, hogy a Vigadó földszinti helyiségeit részben az *Idegenforgalmi- és Utazási Vállalat Részvénytársaság* (a Menetjegyiroda) bérli. Értesülésünk szerint a városgazdasági ügyosztály felszólitotta a Menetjegyirodát, hogy helyiségeinek uj bérmegállapitása iránt lépjen érintkezésbe az ügyosztállyal. Mindenekelőtt meg kell állapitani, hogy a Menetjegyiroda ma már nem magánvállalat, hanem felerészben állami intézmény, minthogy a részvénytársaság részvényeinek a fele a Máv. tulajdonába ment át. Az ügyosztály felhivása folytán a bérleti tárgyalások lefolytatására a Máv. egyik főtisztviselőjét, a Menetjegyiroda pedig *Gálos* Kálmán vezérigazgató helyett, aki fővárosi bizottsági tag, egy másik igazgatóját delegálta. A tárgyalások folyamatban vannak és a napokban befejezést nyernek.

Győzött a fogyasztók sztrájkja. Azt az eseményt, hogy a gázmüvek vezérigazgatója a világitási bizottság ülésén őszinte képet volt kénytelen adni a helyzetről és az ipari gáz árának leszállitását volt kénytelen javasolni, a fogyasztók sztrájkja eredményezte. Ez a sztrájk küzdelmesen végződött. *Ripka* Ferenc vezérigazgatót mi sokkal kiválóbb szakembernek ismerjük, mintsem megvádolnánk azzal, hogy ő kezdeményezte volna az ipari gázszolgáltatásnak ilyen arányu emelését. A *Fővárosi Hirlap* annak idején is rámutatott arra, hogy *ezek az árak vagy a gázgyárat, vagy a gázra rászorult magyar ipart juttatják a csőd szélére. Ripka* Ferenc éppen olyan jól látta ezt, mint mi magunk, de akkor az volt a tendencia, hogy az üzemek jövedelmezőségét bármilyen áron is, de emelni kell olyan mértékben, hogy ezen a réven ki lehessen egyenliteni talán a háboru és bolsevizmus terheit is. Ez naivság volt, ezt ma, amikor már nemcsak a kávéházak és vendéglők tértek át uj hajtóerőre, hanem a nyomdák is élénken fenyegetnek ezzel, be kellett látni. Győzött tehát a fogyasztók sztrájkja. Ezek a fogyasztók azonban, sajnos, csak a kapitalista körök. A középosztály, amely nem tartozik az állami és fővárosi tisztviselők kedvezményes csoportjába, nem kap se olcsóbb gázt, se olcsóbb villanyt. Ezek azok a fogyasztók, akik nem tudnak sztrájkolni, mert egy- és kétszobás lakásaikba nem tudnak beállitani motorokat. A főváros tanácsában és közgyülésében azonban mindenesetre meglesz a szükséges szociális érzék, hogy a lehetőség első pillanatában ezek is árleszállitásban részesüljenek. Ha a korona árfolyama javulni fog és az import-szén, amelyre a gázgyárnak szüksége van, olcsóbb lesz, a hatóságok bizonyára ezen a téren is ismerni fogják kötelességüket.

A helyiérdekü vasutak visszaadása. Azok a tárgyalások amelyek a legjobb előjelek között indultak meg, a helyiérdekü vasutak visszaadása körül, — értesülésünk szerint — befejeződtek és arra az eredményre vezettek hogy azokat az *Egyesitett Városi Vasutak* komplexumából máris kiveszik és julius hó elsejével visszaadják régi gazdájuknak és már a jövő hónaptól kezdve a részvénytársaság fog velük ujból rendelkezni.

Budai Szinkör e heti müsora. Egész héten minden este: *A tánckirály*. Szerda délután: *Orfeusz a pokolban*. Szombat délután: *Heidlbergi diákélet*. Vasárnap délután: *Tul a nagy Krivánon*.

A TŐKE

...

Terjeszkedő pénzintézet. A *Magyar Hitelintézet Részvénytársaság*, amely tavaly alakult egy millió korona alaptőkével, német érdekeltség bevonásával 20 millió koronára emeli föl alaptőkéjét és érdekközösségbe lép a *Continental export Unio részvénytársasággal*, amely dr. *Mihályi* Imre és *Schuller* József igazgatók ügyes vezetése alatt máris jelentékeny exportot bonyolitott le Németországgal, főleg magyar nyersterményekben. A tranzakció, amelyet *Szántó* Lajos, a Hitelintézet vezérigazgatója vezet, befejezés előtt áll.

A Dozzi-gyár részvénytársasággá alakul. Az *Első Magyar Iparbank* a Dozzi-féle szalámigyárnak mintegy 50 millió korona kölcsönt nyujtott, amelyet a gyár szalámigyártásra használt föl. Minthogy a szalámiban immobilizált tőke a roszra fordult konjunktura következtében egyelőre nem likvidálható, a bank és a gyár között tárgyalások indultak meg, amelynek eredménye, hogy az Iparbank a Dozzi-gyárat érdekeltségébe vonja és részvénytársasággá alakitja át.

Magyar—lengyel kereskedelem. A Magyar Kereskedelmi Csarnok textiláru szakosztályának felkérésére Pál Jób, a Magyar—Lengyel Kereskedelmi Kamara ügyvezető igazgatója vasárnap a Kereskedelmi Csarnok nagytermében előadást tartott a lodzi textilipar helyzetéről; az előadó, akinek közel egy hónapig a helyszinén volt alkalma arra, hogy a világ második helyen álló textiliparát tanulmányozza, a lengyel ipar történelmének ismertetése után a lodzi textilipar mai helyzetével foglalkozott.

A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü Részvény-Társaság rendkivüli közgyülése egyhangulag elhatározta a társulat alaptőkéjének *100 millió koronáról 124 millió koronára való felemelését és azt, hogy az uj részvényeket* a Salgótarjáni Kőszénbánya részvénytársulatnak adja át 75.000 darab Salgótarjáni Kőszénbánya részvénytársulati részvény átvétele ellenében. *Heinrich* Dezső dr. részvényes meleg szavakkal méltatta a tranzakció közgazdasági kihatásait. — Az igazgatóság uj tagjaiul megválasztották id. *Chorin* Ferenc dr.-t, *Gratz* Gusztáv dr.-t, *Reimann* Lázárt és ifj. *Chorin* Ferenc dr.-t. — A közgyülést követő igazgatósági ülésén az igazgatóság elnökévé id. *Chorin* Ferenc dr.-t, alelnökké pedig *Popper-Artberg* Bernátot és *Weiss* Fülöpöt választotta meg.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat rendkivüli közgyülése *Zelovich* Kornélnak a tranzakció nagy jelentőségét méltató felszólalása után egyhangulag elfogadta az igazgatóságnak a *Rimamurány-Salgótarjáni vasmü részvénytársasággal létesitendő érdekközösségre vonatkozó javaslatait* és igazgatósági tagokul megválasztotta *Popper-Artberg* Bernátot és *Biró* Pál dr.-t.

A Klotild tőkeemelése. *A Klotild Első Vegyipar Részvénytársaság* e hó 25-én tartott rendkivüli közgyülésében elhatározta alaptőkéjének 10 millió koronáról 25 millió koronára való felemelését, az uj részvények 4·3 arányban 250 korona árfolyamon — hozzáadva 25 korona illeték és költség — bocsáttatnak a régi részvényesek rendelkezésére.

A Wiener Bankverein osztaléka és részvénytőkeszaporitása. A *Wiener Bankverein* f. hó 21-én Bécsben tartott közgyülésén elhatározta, hogy részvényenkint 12% = 48 K osztalék fizettessék. Az alaptőkét 300,000.000 koronáról 500,000.000 koronára emelték föl.

Az Atlantika osztaléka. Az *„Atlantika" Tengerhajózási Részvénytársaság* folyó hó 20-án igazgatósági ülést tartott, melyen elnökének, tiszasülyi *Polnay* Jenő, volt közlekedésügyi miniszter inditványának megfelelően, elhatározta, hogy a folyó évi julius hó 7-én tartandó közgyülésnek részvényenként 100 K osztalék fizetését fogja javasolni.

A Foncière Általános Biztositó Intézet *Széchenyi* Bertalan gróf elnök vezetésével megtartott közgyülésén bemutatta az 1920. évi üzletjelentést. Az intézet összes dijbevételei az 1919-ik évi 53,951.342·36 koronával szemben, 1920-ban 125 millió 531.952·11 koronára, a dij- és egyéb tartalékok 85,1485.96.60 koronáról 107,874.573·25 koronára emelkedtek. Az intézet a mult évi nyereségből 15% (30 K) osztalékot fizet.

A Pesti Tőzsde. *Kallós* János hirlapiró kitünően szerkesztett közgazdasági hetilapjának uj száma igen érdekes tartalommal jelent meg. Kapható a tőzsdékben és az ujságárusoknál.

A Magyar élet- és járadékbiztositó intézet m. sz. 1920. évi mérlegét 685.500 korona részjegytőke és 6,927.632 korona bruttó dijbevétel mellett 61.848 korona tiszta nyereséggel zárja.

A Magyar Cukorgyárosok Országos Egyesülete *Tornyai* Rezső báró elnöklésével tartotta közgyülését. Az elnök megnyitó beszédében hangsulyozta a Csonka-Magyarországon megmaradt cukorgyárak összetartásának szükségességét. *Bosányi* Endre királyi tanácsos ismertette a cukoripar helyzetét a háboru előtt, a háboru alatt és után. A közgyülés 6 évre megválasztotta elnöknek *Tornyai* Rezső bárót, alelnököknek *Patzenhofer* Konrádot és *Maier* Emil udvari tanácsost.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-05
Naponta este 7½ órakor csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a
szenzációs juliusi rekord müsor!
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. A szezon utolsó előadásai. Tel.: József 121—68.
Pallay Anna az európai hirü táncprimadonna. — **Dénes Oszkár** vendégfelléptével **BEN KOLUMBUS** kinemaszkecs 2 szinpadi és 3 filmrészben, irta: **Bus Fekete László** és a nagyszerü variété-müsor. — Kezdete fél 8 órakor.

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likőr-, rum- és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

Tizedik évfolyam | Budapest, 1921. julius 6-án | 28. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Tudomásul vettük

a polgármester programmját, amelyet a költségvetéssel kapcsolatban adott. *Tudomásul vettük:* ez a legtöbb, amit róla mondhatunk, mert zavartan áll meg a toll, amelynek a középszerüség ilyen klasszikus példáját méltatnia kellene. Láttunk mi már más polgármestert is ebben a legszebb magyar székben, amely szebb, mint a miniszterelnöké, szebb mint bármely méltóságé, láttunk olyan polgármestert, akit szintén nem előzött meg a sallangos hirnév. Ott volt *Bárczy* István, aki ismeretlenként lépett elő és hetek alatt belenőtt nagy elődök köntösébe és hamarosan ő kezdett szint és méltóságot adni a széknek, amelyet elfoglalt. Amikor *Sipöcz* Jenő jött, tőle is ezt vártuk, annál is inkább, mert népszerüségről nem kellett gondoskodnia. Olyan korszakban jött, amikor egy-két varázslatos szót megjegyzett magának és azt ügyesen használta, diadalmasan sétálhatott az emberek engedelmes vállán. Ma mintha engedne a mámor és azt kell látnunk a realitások nappali fényében, hogy a programm, amelyben már a nagyság utjának lendülő polgármestert szerettük volna látni, vérszegény középszerüség, amely szerényen bocsánatot kér, hogy teremteni ugyan nem tud, tervei ugyan nincsenek, de majd megpróbálja kidobálni a tanitók közül azokat, akik... No hiszen méltóztatik tudni, kiket kell a polgármesternek kidobálnia.

Szelid, jó szándéku embernek látjuk messziről, ahonnan figyeljük, Sipöcz Jenőt. Azt hittük, hogy keresztényi szeretettel siet majd a maga szerzetesi, aszkétaszerü alázatosságával felemelni az elesetteket és atyai szóval vonja félre azokat, akik rugdalták őket. Fáj, hogy ebben csalódunk. Sokszor a jó sziv, a keresztényi szeretetben tündöklő emberiesség többet ér, mint a klasszikus nagyság. Őszintén hittünk benne, hogy Sipöcz Jenő nem kivánja majd a maga törékeny mivoltában az oroszlánszivü *Wolff* Károlyt utánozni. Ennek a középkori lovagokra emlékeztető zord jellemnek jól állnak a harci eszközök, de Sipöcz lányos temperamentumától azt vártuk, hogy félénk szavával a viharok elcsendesedéséért, a tenger háborgásának megszünéséért fog halk imákat mondani. Valahogy a kegyetlen bárány szerepét nem szántuk volna neki, aki ime most a kormányhoz akar szaladni — a programmbeszédben legelőbb ezt mondta — hogy „akiket a tanács *egy bizonyos időre tiltott el a tanitástól, ezeket végleg el lehessen tiltani*". Ez — engedjen meg a polgármester ur — a vérengző bárányt juttatja eszünkbe, mert az oroszlán az elesetteket többé nem méltatja figyelemre. De kimondta azt is igen pregnans szóval, hogy más elemek is vannak, amelyektől „meg akar szabadulni". Nem kommunisták, nem is zsidók, csak a kurzusnak nem kedvenc gyermekei.

Ha ez elegendő egy polgármesteri programmtól, akkor Sipöcz Jenő ebben az irányban mindent elkövetett. Sőt felajánlotta azt is, hogy ha kell, hát legyen, *ő feláldozza a népszerüségét is.* Mi megszeppenve, kétségbeesve kérjük Budapest népszerü polgármesterét, akinek kocsijába minden ablakból rózsákat szórnak, ne tegye ezt. Inkább dobjon ki még száz zsidó tanitót és tanitónőt, de a népszerüségét — az Isten szerelméért — föl ne áldozza.

A főváros költségvetése és pénzügyi politikája

Elmondja dr. Feleki Béla, főv. bizottsági tag

Az 1921. évi *költségvetés mérlege* a tanács jelentése szerint *hiány nélkül záródik,* noha az 1920. évi 473,421.002 korona kiadással szemben 1,035.214.005 korona *szükséglet* fedezendő, tehát 615,112.490 koronával *több* mint az 1920. évben.

Normális gazdasági viszonyok között egy ily nagy szükséglet-emelkedés és annak hiány nélkül való fedezése nagy fellendülést jelentene egy város gazdasági és kulturális életében. Budapest lakossága azonban azt a sajnos tapasztalást teszi, hogy nemcsak hogy fellendülés nincsen, hanem minden téren nagy visszaesés állott be. A város lakossága elszegényedett, ipara, kereskedelme pang, a mult szociális intézményei visszafejlődést mutatnak, az oktatás ügye fokról-fokra sülyed, a tanitás szénhiány miatt hónapokon át szünetel, közuti közlekedésünk leromlott. A drágaság a valutánk javulása dacára nem enyhült, köztisztviselőink ellátása oly szegényes, hogy fizetésükből az elsőrendü életszükségleteiket sem tudják fedezni, ötvenezret meghalad a tanköteles gyermekek száma, akik oktatásban nem részesültek, a lakásinség továbbra is fennáll, ez és a köztisztaság leromlása folytán az egészségügyi viszonyok visszafejlődést mutatnak, ugy, hogy a gyermekhalandóság tekintetében Oroszország mellé kerültünk.

Lássunk munkához!

A lakosság pedig az óriási közterhek sulya alatt nyög. Egy ránk kényszeritett háboru, két forradalom, ellenséges megszállás és egy gonosztevők csoportjából megalakult rémuralom gyilkosságai és pusztitásai juttatták romlásba az országot és ezzel fővárosunkat. A nemzet legjobbjainak kell összefogniok, hogy félretéve minden kishitüséget, az alkotó munkához fogjunk. Akik közülünk a legkiválóbbak, vegyék át a vezetést és irányitsák fővárosunkat.

Nézzük, mikép felel meg ennek a nehéz feladatnak fővárosunk vezetősége. Abból a helyes szempontból indul ki, hogy a pénzügyi egyensuly helyreállitása képezi azt a biztos alapot, amelyen épiteni lehet. Költségvetési javaslatában ezért helyreállitja az egyensulyt.

Egyszerü megoldás

Ezt a nehéz problémát szinte bámulatos egyszerüséggel oldja meg. Felemeli a közszolgáltatásokat és az adókat közel *340 millió koronával és uj adók behozatalával* és a meglévő adók emelésével, *megdrágitja a vizet, gázt, villamost közel 200 millióval, a közélelmezést 30 millióval s igy tovább* és helyre van állitva az egyensuly. Ezeket az irtóztató összegeket pedig mire forditja, miért a kiadások oly horribilis emelkedése: a közüzemeknél, amelynek teljesitőképessége lesülyedt 123%-kal, a közoktatásnál, amely leromlott és feladatának meg nem felel, 98%-kal, a közegészségnél 142%-kal emel, stb. Ezt a munkát a közgyülés előzetesen hozott adóemeléseivel végezte el. Produktiv munka lenne még ez is, ha egy oly állapotot teremtene, amely a főváros lakosságának megadná az alapot, hogy békés munkáját eredménnyel folytassa, hogy ipar, kereskedelem fejlődhessék és felvirágozhassék, hogy a tudás, a kultura ismét tért foglalhasson és hogy megadassék a lehetőség a nagy terhek elviselésére.

Elviselhetetlen adóterhek

De sem a tanács, sem a pénzügyi osztály előterjesztésében nincs egy gondolat, amely utmutatóul szolgálhatna, mikép lehetne leromlott gazdasági és kulturális állapotainkon segiteni. Ezeknek helyreállitása nélkül a lakosság azokat a nagy adózási és egyéb terheket, amelyeket az állam és a főváros rá rak, elviselni képtelen lesz és a gazdasági összeomlás elkerülhetetlen.

Az üzemekről

A tanács előterjesztését a pénzügyi bizottság több ülésen tárgyalta és csak a hirlapok közleményeiből értesültünk a tárgyalásokról. Több felszóláló is tárgyalta az üzemek kérdését és különböző elveket állitott fel azok megtartása, fejlesztése és egyes üzemek beszüntetésére nézve. Rég megvitatott kérdés s a tudomány és a gyakorlat már megállapodásra jutott arra nézve, mily üzemeket lehet és kell a városnak, eltekintve a pénzügyi szempontól, fenntartani. Elsősorban azokat az üzemeket, amelyek monopoliumot képeznek, vagy közérdek szempontjából egységesen vezetendők. Ilyen a vizszolgáltatás, világitási, gáz- (háztartási és enerzsia-szolgáltatási) és közlekedési üzemek. Nem lehet és nem szabad egyeseknek az ily üzemek kihasználását átadni, mert ezeknél szociális szempontok követelik a nép szélesebb rétegeinek olcsóbb ellátását és mert ily üzemek által magánosok a városok igazgatásában tulságos befolyást nyernek. Sulyos pénzügyi helyzetekben, mint a minőbe mi jutottunk, az ilyen üzemek jövedelmét nem nélkülözheti a községi háztartás. Természetes azonban, hogy ezen üzemek helyesen és gazdaságosan kezelendők és azok produktumai oly árban juttatandók a közönség és ipar kezébe, hogy az tulterhelést ne képezzen és az ipar és kereskedelem versenyképességét ne akadályozzák. Ezek mellett a hatóság elsőrendü életszükségleteknek a nép szélesebb rétegeihez való olcsóbb juttatása céljából is fenntarthat üzemeket, mint a kenyérgyárat és *közbelépni tartozik gazdasági tevékenységével akkor, ha egyik vagy másik iparágban összebeszélés, illetve kartell, vagy* más okból a közönség kiuzsoráztatik. Nem szabad azonban a város gazdasági tevékenységének odairányulni, hogy ez által saját lakosságának versenyt okozzon. Ezeket a tudomány és gyakorlat által elismert elveket variálták anélkül, hogy a bizottságban ily gondolatot csak megpendittettek volna is, mely gondolatok pedig a főváros jövedelmét nemcsak az adóprés alkalmazásával fokoznák, de uj adóforrásokat is teremtenének. Pedig uj erőforrásokhoz kell folyamodnunk, mert a közterhek nemcsak hogy emelhetők nem lesznek, hanem azok tetemes apasztása nélkül a gazdasági válság elkerülhetetlen lesz.

Kik az adóalanyok?

A város polgárainak az adózásából meriti jövedelmét. Ez a jövedelem annál nagyobb és kiadósabb, minél fejlettebb a város gyár- és kézmüipara, valamint kereskedelme. Oda kell tehát a városnak hatni, hogy az ipar fejlődés- és

versenyképes legyen. *Meg kell tehát teremteni az ipar fejlődhetésének az alapját.* Ez a kötelesség a mi szomoru helyzetünkben fokozott mértékben terhel bennünket. A világháboru teremtette ujabb alakulások szinte predesztinálják hazánkat arra, hogy iparunk termékeivel a Keletet ellássuk és hogy kereskedelmünk közvetitő legyen a Nyugat és a Kelet országai között. Gyáriparunk részére meg kell tehát teremtenünk a fejlődés alapfeltételeit.

Meg kell könnyiteni a gyáralapitásokat

Az éveken át sürgetett végleges városszabályozási terv még nincs meg és isten a megmondhatója, hogy ez mikor készül el. Ez azonban nem lehet akadálya annak, hogy a város a 24-ik órában végre állapitsa meg azt a területet, ahova a munka megkezdésével gyárat épiteni lehetséges. Már a háboru előtt is ugy állott a helyzet, hogy a kül- és belföldi tőke egyaránt kénytelen volt oly tervet, hogy Budapesten gyárat felépit, feladni, mert a megfelelő telek rendelkezésre nem állott. A gyáralapitók vidékre mentek: Pozsonyba, Temesvárra, Kassára, stb., szóval oly helyekre, amelyeket, fájdalom, tőlünk elszakitottak és a magyar gazdasági életből kikapcsolódtak. Iparunkat pedig az államnak és a városnak akkép kell támogatnia és előfeltételeit megteremtenie, hogy az versenyképes legyen, s hogy a belföldi szükségletet kielégithesse és kivitel által mérlegünket és valutánkat javitsa. Az igy virágoztatásra jutott ipar uj jövedelmi forrásává lesz a fővárosnak.

Erősitsük kereskedelmünket

Kereskedelmünket erőssé kell tenni, hogy a feladatát képező áruközvetitést behozatal és kivitel által versenyképesen végezhesse és hogy fővárosunk kereskedelme a Nyugat és Kelet áruinak közvetitésénél és a tranzito-kereskedelemben vezető szerepet játszon. A virágzó kereskedelem a lakosság számos osztályának keresetet nyujt, idegenforgalmat teremt, áruiknak fogyasztókat és a köznek bőséges jövedelemforrást ad.

Belterjes gazdálkodás a környéken

Fővárosunk környéke mezőgazdaságilag elhanyagolt, mint egyik miniszter még a háboru előtt mondta, valóságos Szahara-sivatag. A főváros feladata: lakosságának jobb és olcsóbb élelmezése és jövedelemszerzés céljából is a környéken intenziv gazdasági munkálkodást kell elősegiteni. Ilyenek a tejgazdaság, állattenyésztés, főzelék- és gyümölcstermesztés, szóval a mezőgazdaság és állattenyésztés különböző ágazatainak müvelése.

A költségvetés nem kevésbé fontos része a kiadások tételei. Erről egy legközelebbi alkalommal.

Vizet sajtolnak a lakókból

A partájok ujabb megterhelése

A pénzügyi bizottság hosszas vita után elhatározta, hogy ezután a lakó tartozik a vizvezetéki berendezések karbantartásáról is gondoskodni. Ha folyik a vizcsap, azt a lakó csináltatja meg; ha pedig nem csináltatja meg, akkor addig büntetik, mig meg nem csináltatja. Magyarán és rövidre fogva ez az, amelyet a pénzügyi bizottság elhatározott és emellett a határozat mellett már csak nagyon sovány vigasztalás az a pótlás, hogy ez a határozat csak átmeneti időre, illetve addigra szól, amig a lakásügyi rendelet érvényben marad.

Mint érdekesen szomoru jelenséget kell megállapitanunk, hogy ebben a vitában valamennyi felszólaló a háziurak pártján volt, csupán Szabó Imre tiszti főügyész volt az egyetlen, aki szót emelt a lakók védelmére. Ez a határozat a lakók ujabb sulyos megterhelését jelenti. Eddig ugyanis — mint ismeretes — a vizvezetéki berendezések karbantartási költsége a háziur kötelessége volt épp ugy, mint a vizdij fizetése. A közgyülés mindkét terhet átháritotta a lakókra; mert igaz ugyan, hogy a vizdijat ma is a háziur fizeti, de ezt a vizdijat a lakó megtériti a háziurnak az 52%-os üzemi pótlékkal.

Kajlinger Mihály a vizpocsékolásról.

Azt hisszük, hogy nem árt egy kissé a szemébe nézni, hogy tulajdonképpen mekkora terhet vesz a nyakába a főváros nem háztulajdonos népessége, hogy a jövőben nemcsak a vizdijat, hanem a vizvezetéki berendezések karbantartási költségeit is a lakó fizeti. Ott kell kezdenünk a dolgot, hogy Kajlinger Mihály, a vizművek vezérigazgatója, már régóta panaszkodik, hogy a vizművek által termelt viznek legalább a harmadrésze haszontalanul folyik el a rossz vizvezetéki csöveken, amelyeket a háziuraknak kellett volna megcsináltatni, de nem csináltatták meg. A háziurak a rossz vizvezetéki csöveket nem reparáltatták meg már a béke éveiben sem, a háborus esztendőkben pedig pláne nem csináltatták meg. Igy aztán csakugyan el kell hinnünk Kajlinger Mihálynak, hogy a vizművek termelésének harmadrésze haszontalanul folyik el. A tanács ugy állott bosszut a háziurakon, hogy folyton emelte a vizdijat; köbméterét 16 fillérről előbb egy koronára, azután két koronára. Január elseje óta pedig a haszonhajtó célu üzemek és üzletek által igénybevett viz árát köbméterenkint 8 koronára emelte a tanács. A lakót a vizdijemelés sokáig csak annyiból érdekelte, hogy a háziur ha tudta, a vizdijat megfizettette a lakóval a fölemelt házbérben. Most azonban már közelről is kezdi a lakót érdekelni a dolog, mert az uj lakásrendelet szerint a házbérek 90%-kal emelkedtek, a vizdijért pedig közüzemi pótlék cimen a lakásbér 52%-át fizeti a lakó. Szóval azért, mert a háziur 1910 óta máig nem reparáltatta a vizvezetéki berendezéseket: most a lakót büntetik. Büntetés már az 52%-os közüzemi pótlék is; a karbantartási költség pedig ennek a közüzemi pótléknak a pótléka.

A háziurak mulasztását a lakók fizetik.

Most kereken 75 millió köbméter viz fogy el évenkint. A 75 millió köbméter vizért 194,815.218 koronát vesz be a város. Ha Kajlinger Mihály nem téved, akkor a 75 millió köbméter viz harmadrésze haszontalanul folyik el. Ha nem folyna el haszontalanul, ha a háziurak idejében megreparáltatták volna az elromlott vezetékeket, akkor egy harmadával olcsóbb lenne a viz, szóval 64.9 millió koronával kevesebb vizdijat kellene fizetnie a publikumnak, mint amennyit fizet. Hogy jönnek ahhoz a lakók, hogy a háziurak mulasztásáért évi 65 millió korona büntetéspénzt fizessenek. Fizessenek azok, akik a mulasztást elkövették.

Bünhődnek a vizpazarlók.

De van ennek a kérdésnek más bibije is. Lássuk csak. 1919-ben még 240 millió koronát tett ki a budapesti házak nyers bérjövedelme. Azóta 90%-kal emelkedtek a bérek, szóval augusztustól kezdve a nyers házbérjövedelem már 456 millió korona lesz. Ennek pedig az 52%-os üzemi pótléka — amelyet a háziur vizdij-kiadásainak a fedezéseképpen fizetnek a lakók — 237.12 millió. Ennél a pontnál álljunk meg egy pillanatra. Az idei költségvetés szerint a vizműveknek a vizszolgáltatásból 191.79 millió korona a jövedelme. Ezzel szemben a lakók üzemi pótlék cimen 237.12 millió koronát, tehát 45.33 millió koronával többet fizetnek a háziuraknak, mint amennyit a háziurak fizetnek a városnak vizdij gyanánt. Szóval a szegény lakók alaposan ráfizetnek erre az üzletre. Ha pedig ehhez a 45.33 millió koronához hozzáadjuk azt a 64.9 millió koronát is, amit csupán azért fizetünk, mert a háziurak indolensek voltak, nem csináltatták meg a rossz vezetékeket és emiatt a termelt vizvezetéki viz harmadrésze haszontalanul folyik el, szóval, ha ezt is hozzáadjuk, akkor kiderül, hogy a lakók mindössze 110.23 millió koronát fizetnek rá a vizvezetéki vizre.

Mennyi vizet fogyasztunk?

De menjünk tovább! Meg kell vizsgálni, hogy vajjon csakugyan nem téved-e Kajlinger Mihály abban, hogy ez a szerencsétlen Budapest telisteli van vizpazarlóval és a vizművek azért nem tudnak prosperálni, mert itt mindenki vizgyilkos. A költségvetés kimutatása szerint Budapest vizfogyasztása volt

1920-ban 74.92 millió köbméter,
1910-ben 73.35 millió köbméter.

1920-ban 930.247 lakója volt Budapestnek, 1910-ben ellenben 880.371. Tavaly tehát ötvenezerrel (5.6%) volt nagyobb a főváros lakossága, mint tiz esztendővel ezelőtt, ellenben a vizfogyasztás 1.57 millió köbméterrel (2.14%-kal) nőtt. Az emelkedés tehát nem mondható abnormisnak, sőt ellenkezőleg. Ebből nem nagyon derül ki, hogy a pesti ember annyira pazarolja a vizet. Már akkor meglepőbb dolog az, hogy például 1916-ban 80.31 millió köbméter volt a vizfogyasztás. No de ennek is megvan a maga magyarázata. 1916-ban háboru volt és a háborus üzemek, de maga az államvasut is nagyon sok vizet használt el. Különben Kajlinger Mihály most vizmérő-órával látja el Budapest huszezer házát. A vizmérők aztán majd pontosan lemérik, hogy mennyi vizet fogyaszt Budapest.

Fulgánkor

...

Programmot

ad a többségi párt, amit mindenesetre üdvös dolognak tartunk, csak azt nem értjük, hogy minek most egyszerre az a programm, amikor már több mint egy esztendeje minden akadály nélkül, eleveneken és holtakon keresztülgázolva megvalósitották... Mit is? ... No igen, a programmjukat. Mondhatnánk, egészen megalkuvás nélkül valósitották meg, bár ez a programm pár rövid szóban kifejezhető volt. Hogy a kurta programmon kivül más nem igen történt a városházán, hogy nem épitettek lakásokat, nem javitották meg a vizvezetéket, nem alkottak semmit, azon igazán nem lehet csodálkozni. Ha továbbra is csak a kurta és pregnans programmot akarják higabb lére ereszteni, akkor fölösleges most összeülni és szép körmondatokba költeni azt, amit eddig csinos, kicsiny, de frappáns antiszemita jelszavakban fejeztek ki. Egyszerübb, cikornyátlanabb, őszintébb volt ez igy, ahogy eddig volt. Ehhez nem kell programm. De ha igazán alkotni akarnak végre, akkor csak tessék minél bővebb és minél gazdagabb programmot adni és a programm megvalósitásában ott lesz Budapest minden polgára.

A gyermek játékának

szentnek kell lennie a felnőttek előtt. Akiben van tisztelet a gyermek szüzi lelke, tisztasága iránt, az lábujjhegyen jár ott, ahol a gyermekek játszanak. A háta borzong meg az embernek, amikor azt olvassa, hogy akadt a főváros közoktatási bizottságában valaki, aki a maga Pestallozzi nagyképüségével kijelentette, hogy „az iskolában való játékszellemet összefüggésben látja a letünt liberális korszakkal". Rettenetes! Hát mit akarnak a gyermekektől az urak? Azt, hogy hat esztendős korukban ránczos homlokkal üljenek a padban és logaritmust számitsanak, vagy filozófiát magoljanak. Vagy netán azt akarják, hogy a kis diákok álljanak fel és amikor a tanitó játékórára vezényli őket, jelentsék ki, hogy a játéknak nevezett destrukciót az átkos Vázsonyi-Bárczy rezsim találta ki, az akarta megrontani az ifjuság nemes szivét és igy a tanár ur destruktiv felhivását kereken visszautasitják. Ki tudja, a napokban már ez is megtörténhetik.

Megkapta az obsitot

a közélelmezési miniszterium is és mi, őszintén szólva, nem tudunk egyetlen könnyet sem ejteni utána. Szükséges rossz volt, amely azonban a legtöbbször becsületesen, jól végezte a munkáját. Hogy elmultán nem tüzünk gyászfátyolt a kalapunkhoz, sőt kurjantunk egyet örömünkben, annak igen egyszerü oka, hogy ezzel megint eltávolodtunk egy kicsit a rosszemlékü háborutól. Addig azonban, amig nem lehetett másként operálni, minthogy az embereknek lemért falattal kellett megelégedni, ezt a munkát jól végezte a miniszterium. Sőt akadt nehány közélelmezési miniszter, akinek emlékezete kellemesen marad meg a budapesti polgárok memóriájában, mert ezek enyhitették a nyomor, a szükség napjait. Siratnivalónk azonban, amikor étvágyunk éveken át volt parancsnokát temetjük, igazán nincsen.

Az Apolló-kabaré sorsa

A főváros, a Projektograf és a Kaszelik-alapitvány

Az Apolló-kabaré sorsa — egészen különös módon — szoros összefüggésben van a trianoni békeszerződéssel és annak ratifikálásával. Az Apolló művészgárdájának, sok-sok alkalmazottjának exisztenciája — sajnos — szintén ebbe kapcsolódik be. Egy izben már kétségbeejtő helyzetbe jutottak ezek az emberek és magának ennek a magas nivón álló intézménynek a sorsa bizonytalanná vált; akkor rövid időre eliminálódott a sulyos probléma, mignem most ismét az aktualitás előterébe jutott. Ezuttal azonban kedvezőbb viszonyok között indulnak a müvészi intézmény és alkalmazottai a küzdelembe, mert most maga a Kaszelik-alapitvány, amely jótékony célokat szolgál, is az Apolló mellé állott és igy a fővárosnak ezuttal nagyon meg kell fontolnia, hogy tulajdonképen milyen lelkiismeretlenség lenne tönkretenni egy kulturintézményt, az utcára szórni müvészeket és alkalmazottakat és megfosztani jelentékeny bevételétől egy jótékony alapot.

Az Apolló-kabarét — mint ismeretes — a Projektograf részvénytársaság épitette, a telket pedig a *Kaszelik*-féle alapitványtól vette bérbe. A szerződés ugy szól, hogy a Projektograf csak ideiglenes épületet emelhet a telken, az épitési engedélyt három esztendőre kapta, amit időközönkint mindig megujitottak. Az utolsó megujitás alkalmával azonban kikötötték, hogy *a békekötést követő három hónapon belül le kell bontani az épületet.* Tekintettel arra, hogy a három nagyhatalom ratifikálása már csak rövid idő kérdése, *bekövetkezett az az időpont, amikor ezt az épületet le kellene bontani.*

A főváros középitési bizottsága már foglalkozott ezzel a kérdéssel és akkor nem vette figyelembe sem a kulturális célt, sem a müvészek és egyéb alkalmazottak sorsát. Kimondta ellenben a bizottság, hogy *az épületet más nemesebb célra kell felhasználni.* Ez a határozat azonban sulyos tévedésen alapszik, mert az *épület* felett senki más nem rendelkezik, csak a *Projektograf r.-t.*, amely azt épitette és amely annak kizárólagos jogos tulajdonosa. A telek tényleg a Kaszelik-alapé, de a Projektograf r.-t. aligha lesz abban a helyzetben, hogy amikor őt létalapjától fosztják meg, egy nagylelkü gesztussal felajánlja az épületet. Természetesen ütőkártyának használja fel ezt a körülményt és azt mondja, hogy ha az épitkezési engedélyt megvonták tőle, akkor viszont ő egészen egyszerüen *lebontja az épületet.*

Ilyen körülmények között a Kaszelik-alap is abba a helyzetbe került, hogy *nem igen volt más választani valója, minthogy a Projektograf mellé álljon.* Az alap megbizottja megjelent tehát a városházán, ahol kérvényt adott be arról, hogy a főváros hosszabbitsa meg a Projektograf épitési engedélyét, mert a mai viszonyok között a jótékony célt szolgáló alap azt a telket jobban értékesiteni nem tudja. A Kaszelik-féle alap a saját hibájukon kivül rossz sorsba jutott középosztály fölsegitésére szolgál és igy a középitési bizottságnak, amely e kérdésben dönteni fog, alaposan meg kell fontolni, hogy mit cselekszik.

Körséta a városházán

A gyorsforraló tanács — Az Existencia existenciája — A távollevő Zilahi-Kiss

Szerdán lesz a főváros közgyülése és a pénzügyi bizottság még mindig tárgyalja a költségvetést. Csodálatos gyorsasággal forszirozza az ügyek letárgyalását a tanács és alig ad módot a bizottsági tagoknak arra, hogy kellően tanulmányozzák az óriási anyagot. A hivatalos lap vaskos kötet, amely alapos tanulmányozást igényel. Nem értjük, miért oly sürgős a tanácsnak, hogy ilyen szédületesen gyors tempóban tüzi ki a nagy anyag közgyülési tárgyalását. Vagy azt gondolják, hogy a gyorsforralás szisztémájával fátyol borul azokra a kérdésekre, amelyeknek feszegetését nem tartják kivánatosnak?...

o

Existencia ipari és kereskedelmi szövetkezet hangzatos cime van annak az üzleti vállalkozásnak, amelynek a pénzügyi bizottság — a XIV. ügyosztály nagylelkü javaslata alapján — 100.000 koronát szavazott meg. A Fővárosi Hirlap már megemlékezett erről az intézményről, amelynek élén Balázs báró, egy derék, jóhiszemü generális áll, de ugy hisszük, hogy a százezer koronát még az ő kedvéért sem szavazták volna meg, ha a szövetkezet kérelmét a szociálpolitikai bizottságban annakidején nem Csillér y András pártolta volna. Csillér y közben már kilépett az Existencia igazgatóságából, de Zilahi-Kiss Lajos törvényhatósági bizottsági tag még ma is tagja. Hogy kik vannak még az Existencia vezetőségében, azt nem tudjuk, de sejtjük, hogy még több befolyásos tagja is van. Értesülésünk szerint a részvényjegyzési alapon megszavazott segélyügyet szóváteszik a közgyülésen is, mint ahogyan azt Joanovich Pál már a pénzügyi bizottságban is kifogásolta. Mi ugyan nem kételkedünk az Existencia vezetőségének jóhiszemü szándékában, de ugy gondoljuk, hogy nemes célját, a leszegényedett középosztály talpraállitását bajosan tudja majd megvalósitani. Joanovich Pálnak az álláspontja az, hogy a főváros sanyaru pénzügyi helyzete az ilyen nagylelkü adományozásokat nem engedheti meg magának és áldozatkészségét ott kell tanusitani, ahol a segély föltétlenül hatékonynak bizonyulna. A tüdőbajosok és a venereás betegek csak garasokat kaptak, pedig a fővárosnak itt nem szabadna szükmarkunak lenni. Az Existenciának sok sikert kivánunk müködéséhez, de Joanovich igazának megállapitásától mi sem tudunk elzárkózni.

o

A költségvetés pénzügyi bizottsági tárgyalásánál az ügyosztályvezető tanácsnokok jelenléte természetes követelmény. Ott is volt minden ügyosztály vezetője, kivéve Lobmayer Jenő tanácsnokot, aki most jól megérdemelt nyári szabadságát élvezi és helyette Karányi főjegyző adott felvilágositásokat. De hiányzott a szombati tárgyaláson Zilahi-Kiss Jenő tanácsnok is, akinek állitólag egyéb elfoglaltsága volt és az ügyosztályt a terjedelmes külsejü Malaky mester képviselte. Pedig a bizottsági tagok több esetben közvetlen az ügyosztályt vezető tanácsnoktól szerettek volna választ kapni, de távollétében Buzáth alpolgármesternek jutott a megtisztelő szerencse, hogy helytálljon a közoktatási ügyosztály vezetőjének ténykedéseiért. Szinte példátlan eset, hogy költségvetési tárgyalás alkalmával az ügyosztályvezető tanácsnokot számvevőségi ember — legyen az bármilyen kitünő tisztviselő is — helyettesitse.

Szabadulás az orosz pokolból

52.072 koronába kerül egy hadifogoly hazaszállitása

A minap, amikor Fábián Béla és Petrovácz Gyula a főváros közgyülésén megsürgették az Oroszországban raboskodó magyar hadifoglyok hazaszállitását: Folkusházy Lajos megigérte, hogy a tanács még a nyári szünet előtt a közgyülés elé hozza a magyar hadifoglyok hazaszállitásának az ügyét és jelentést tesz arról, hogy mi történt eddig ebben az ügyben, és mit szándékozik tenni a jövőben. Folkusházy szavának állott, mert az utolsó közgyülés programmján csakugyan ott szerepel a hadifoglyok dolga. A jelentés megállapitja, hogy az eddigi jelentések szerint ezer budapesti hadifogoly sinylődik Oroszországban, ellenben a honvédelmi minisztérium számitása szerint összesen hatvanezerre tehető az Oroszországban raboskodó magyar hadifoglyok száma. Elmondja a jelentés, hogy a hadifoglyok hazaszállitására nézve két utirány áll rendelkezésre. Az első utirányban egy-egy hadifogoly szállitási költsége a következő:

Tengeri ut Triesztig (200 dollár)	50.600 K
Triesztől szárazföldön Tarvisig (29 lira 25 cent)	369 „
Tarvistól osztrák területen a magyar határig (272 osztr. kor.)	103 „
Összesen	51.072 K

A második utirányban:

Tengeri ut Németországig (200 dollár)	50.600 K
Szárazföldi ut Németországon át Passauig (600 márka)	2.160 „
Passautól Bécsig hajóut (160 osztr. kor.)	61 „
Összesen	52.821 K

Tehát az előnyösebb szállitási irányt véve alapul, egy-egy hadifogoly hazaszállitása mintegy 51.072 korona, az összes künnlévőké tehát 3 milliárd 66 millió korona költséget igényel. A hadifoglyok hazaszállitására ezidőszerint rendelkezésre áll:

a Move gyüjtése	13 mill. kor.
a honvédelmi miniszteriumban	5 „ „
a bélyegakcióból	4 „ „
a kormány által felajánlott	30 „ „
Összesen	52 mill. kor.

A már rendelkezésre álló összegen felül tehát szükség lenne még 3 milliárd és 14 millió koronára. Ez bizony csinos kis összeg, mert ha csak az ezer budapesti hadifoglyot akarnák hazaszállitani, az egymaga 51 millió koronába kerülne. A főváros éppen azért a hazaszállitás költségeire 2 millió koronát akar megszavazni. Ezenkivül a tanács azt proponálja a közgyülésnek, hogy forduljon a kormányhoz felirattal, melyben kéri, hogy a hadifoglyok hazaszállitásának ügyét haladék nélkül vigye dülőre, most az utolsó órában, minden rendelkezésére álló eszközzel és minden anyagi áldozat kimélése nélkül mozditsa elő, esetleg a társadalom erőinek igénybevételével, vagy e célra szolgáló külön adó kivetése utján is, de haladék nélkül. Minthogy nyilvánvaló, hogy a hazaszállitás elé az orosz kormány akadályokat állit, valamennyi kulturnemzet kormányát kérje meg, hogy tegyék lehetővé a hazaszállitást esetleg olyan irányban, hogy az illető kulturkormányok által az orosz szovjetkormánnyal megkötendő nemzetközi szerződésekbe, mint feltétel, vagy kivánalom foglaltassék be a magyar hadifoglyoknak azonnal való szabadonbocsátása. Ugyanennek a kérelemnek a hathatós támogatása érdekében forduljon a magyar kormány valamennyi kulturnemzet törvényhozó testületeihez és fővárosaihoz.

Megnyomoritják az „adóalany"-okat

A főváros uj üzeme

A városházán napok óta tárgyalják az 1921. évi költségvetést és emlékezet óta nem beszéltek annyit a főváros üzemeiről, mint most. Ki mellette, ki ellene prelegált. Voltak olyanok is a budget-kritikusok között, akik azt mondták, hogy a nem prosperáló üzemeken tul kell adni. Ernst Sándor prelátus, aki elsőnek vetette föl azt az ideát, hogy a nem jövedelmező üzemektől szabadulni kell: egyuttal

erélyesen védelmére kelt a magániparnak, különösen a kisiparnak

és kifejtette, hgy nem lehet a kommunitás feladata, hogy konkurrenciát csináljon a kisiparnak. Wolff Károly és Platthy György is védelmére kelt ugyan a „házi kezelésnek", de szerintük csak jövedelmező üzemet szabad a fővárosnak házi kezelésbe vennie, vagy pedig olyant, amelynek a megváltását és házilagos kezelését szociális érdekek követelik. Hogy a főváros községi kezelésbe vette a vizszolgáltatást, a kórházakat, a világitási üzemeket és például a közvágóhidakat, ezért igazán nem érheti a fővárost gáncs, még abban az esetben sem, ha ezekre az üzemekre ráfizetne. De nem is fizet rá, mert ezek az üzemek, a kórházakat kivéve, monopolisztikus üzemek, a gáznak, a viznek, az elektromos áramnak az árát a főváros maga szabja meg és ugy szabja meg, hogy rá ne fizessen. Ha átmenetileg egyik-másik üzem mérlege deficittel végződik is, a tanács, mihelyt észreveszi, hogy valamelyik közüzem deficittel dolgozik, addig emeli a produktumok árát, amig nemcsak a deficit tünik el, de jelentékeny fölösleg támad.

A nagy üzemek városi kezelése ellen tehát nekünk sem lehet szavunk. Annál inkább furcsáljuk azonban, hogy a tanács egyre-másra kreálja az aprócseprő üzemeket. A legujabb városi üzem — hogy egyebet ne emlitsünk — a villanyfelszerelő üzem, amelyet most csinál a főváros épitési osztálya (XIII. ügyoszály) és ezzel a reformjával a kisipar körében meglehetősen nagy felzudulást vált ki. Tulajdonképen arról van szó, hogy a XIII. ügyosztály a villanyfelszerelési, gázszerelési, fütési, felvonóépitési és egyéb hasonló munkákat saját kezelésben akarja elvégezni. Nem kell hosszasan magyarázni, hogy ez az ujitás sérelmes a kisiparra, mert segit elszedni abból a kevés munkaalkalomból, amelyre a kisipar sohasem volt annyira rászorulva, mint a mai nehéz időkben, amikor pang az ipar, szünetel az épitkezés, amely sok-sok ezer embernek adott más időben kenyeret. Természetesen a városházán nem látják olyan sérelmesnek a dolgot. Illetékes helyen a következőket mondták nekünk a főváros uj üzeméről:

— Tényleg igaz, hogy a XIII. ügyosztály egy üzemet rendez be, amely villanyfelszereléseket, gázszereléseket, fütési berendezéseket,

Háztartások és beszerzési csoportok
kiváló jó minőségü **lisztel való ellátását vállaljuk**
házhoz szállitva, augusztus 1-től a jelentkezés sorrendjében.
Megrendelése-ket elfogad a **Budapestvidéki Műmalom R.-T.** V. Széchenyi-utca 5. szám.

felvonókat és javitó munkákat fog végezni. Tény az is, hogy a felszerelő mühely már épül is a Kis-Rókus udvarán és rövid időn belül meg is kezdi müködését. A fővárosnak ez az üzeme azonban sem nem uj, sem nem olyan veszedelmes, mint amilyennek a kisiparosok egy része hiszi. Nem uj ez az üzem, mert hiszen a kórházak müszerüzeme annak idején szintén berendezett és üzemben tartott egy felszerelő és javitó mühelyt. A XIII. ügyosztály most ezt a mühelyt vette át a müszerüzemtől; ezt bővíti ki és rendezi be a Kis-Rókus udvarán. Mikor az érdekeltség meghallotta, hogy mit tervezünk, csakugyan hangzottak panaszok. Akkor mi ankétra hivtuk össze az érdekelteket és megmagyaráztuk, hogy sérelem őket nem éri, nemcsak azért, mert a város tulajdonképpen csak egy régi üzemét bővíti ki, hanem azért sem, mert a községi szerelő üzem tulajdonképpen csak a főváros épületeinek a szerelő munkálatait akarja és fogja elvégezni.

Az uj üzem első beruházó költségeire a főváros épitkezési ügyosztálya négyszázezer korona forgótőkét kér a közgyülestől. A törvényhatósági bizottság szintén a legközelebbi közgyülésén dönt arról, hogy megadja-e vagy sem a pénzt.

Események

Városi alkalmazottak vallás szerint. *Hilbert* Vilmos bizottsági tag kiváncsiságát is kielégitette végre a tanács, amely most készitette el annak a kimutatását, hogy a főváros alkalmazottjai közül mennyi a keresztény, hány a zsidó és mennyi a kikeresztelkedettek száma. Ime a nevezetes statisztika: 8211 *közigazgatási alkalmazott közül* 7798 a keresztény vallásu, tehát 94·98 százalék, 325 a zsidó vallásu, tehát 3·95 százalék és 83 a kikeresztelkedettek száma, tehát 1·01 százalék. Felekezetnélküli 5 van, a mely szám 0·06 %-nak felel meg. A *közoktatási személyzetnél* az összlétszám 6835. Ebből a keresztény vallásu 5913 (86·50%), zsidó vallásu 815 (11·93%), kikeresztelkedett 102 (1·49%), felekezetnélküli 5 (0·08%). Az *üzemi alkalmazottak* létszáma 7559, ebből 7188 (95·10%) a keresztény vallásu, 347 (4·59%) a zsidó vallásu, 20 (0·26%) a kikeresztelkedett és 4 (0·05%) a felekezetnélküli. A hitelesség kedveért megállapitjuk a kimutatásból még azt is, hogy a városházi gondnoki hivatalban van egy *nazarénus* és az ásványüzemnél egy *mohamedán*.

Elhunyt üzemi igazgató. *Szánthó* István, a főváros hirdető vállalatának igazgatója, hosszas betegeskedés után, 62 éves korában elhunyt. Szánthó akkor lépett a főváros szolgálatába, amikor a főváros Emmerlingéknek fölmondta a bérleti szerződést és a hirdetési vállalatot házi kezelésbe vette. Derék, szorgalmas tisztviselő volt, aki a hirdetési vállalatot a város egyik jövedelmező üzemévé fejlesztette. Betegeskedése idején *Hevesi* József aligazgató helyettesitette, aki most a hirdetési vállalat végleges vezetését veszi át.

Utban a bécsi elektrobuszok. Spengler, a bécsi közlekedési vállalat igazgatója megszabadult elektrobuszaitól és uszályon elszállittatta Budapestre. E héten megérkeznek ezek a finom járművek, amelyeket szépen kimázolva, nemsokára utjukra bocsátja majd a közlekedési ügyosztály. Julius közepén már az Andrássy-utat rójják a császárváros kiselejtezett elektrobuszai. Még kimondani is nehéz, hát még fenntartani.

Eladták a Baross-kávéházat. A főváros egyik legelőkelőbb és legkedveltebb kávéháza, a József-köruti Baross-kávéház gazdát cserélt. A régi tulajdonos Szepesi Frigyes volt, akitől 1.300.000 koronáért megvette Gellért Zsigmond, a jóhirnevü kávés, aki előbb a Széchenyi-kávéháznak, majd az utóbbi években az Erzsébet-köruti Berger-kávéháznak volt a tulajdonosa. Szepesi a fővárosra igen kedvező föltételekkel a Vigadó összbérletére pályázik.

A városatyák ingyen-jegyet kérnek a villamosra. Villamos vasuti szabadjegyet követelt a közlekedési bizottság egyik ülésén Mettelka Frigyes bizottsági tag a városatyák részére. Azt mondta, hogy tudomása szerint a kerületi választmányi tagoknak kedvezményes köztisztviselői jegyük van a villamoson. Ha ez igy van, akkor a törvényhatósági bizottsági tagok is igényt tarthatnak szabadjegyre vagy legalább is kedvezményes áru villamosjegyre. Az ügyet kiadták az elnöki osztálynak, amely fölvilágositásért a villamos vasutak igazgatóságához fordult, hogy megállapitsa, vajjon tényleg élvezik-e ezt a kedvezményt a választmányi tagok. Ha igen, ugy majd gondolkoznak a probléma megoldásán. Szokatlan kivánság ez a város történetében, amely ha valóra válnék, bizony megingatná a törvényhatósági bizottsági tagok függetlenségébe vetett hitet.

Budai Szinkör e heti müsora. Egész héten minden este: *Tánckirály*. Szerda délután: *A kaméliás hölgy*. Szombat délután: *Ocskay brigadéros*. Vasárnap délután: *A tolonc*.

A TŐKE

Korányi ismét elnöke az OKH-nak. *A Fővárosi Hirlap* a sajtóban elsőnek emlékezett meg róla, hogy báró *Korányi* Frigyest, noha féléve is elmult hogy lemondott pénzügyminiszteri állásáról, még mindig nem helyezték vissza az OKH elnöki székébe, amely tisztségéről pedig csak miniszteresége idejére mondott le. A kinevezés, mint az alábbi hivatalos közlés jelenti, most végre megtörtént. A kormányzó a pénzügyminiszter előterjesztésére ugyanis *Seidl* Ambrust, az Országos Középponti Hitelszövetkezet igazgatóságának elnökét állásától, saját kérelmére, a szövetkezeti ügy terén kifejtett sok évi munkásságának elismerése mellett fölmentette és helyébe *Korányi* Frigyes br. nyug. pénzügyminisztert nevezte ki.

A Tápszermüvek büfféi és egyéb üzletei. A Tószögi-Freund család hitbizománya, a Kőbányai polgári serfőző részvénytársaság néhány év előtt megfiadzott és az ujszülöttet Szent István Tápszermüvek Részvénytársaság névre keresztelték. Ez a csodaszülött még ki sem nőtt a gyerekcipőkből, profit-éhségét máris falánk telhetetlenségi vágyakkal akarta kielégiteni. A háboru alatt a magyar ipar örök szégyenére valami hadikávé nevü gyomorgyilkos szert készitett és a vérförgeteges szörnyüségek terhét még evvel is elviselhetetlenebbé tette számunkra. Ez a monopoliumos üzletág megszámlálhatatlan milliókat jövedelmezett a Tápszermüvek részvénytulajdonosának, a Polgári serfőzőnek, illetve a Freund-családnak. Hogy a Tápszermüvek mérlegkészitő müvészei hogyan és hol számolták el ezeket a milliókat, e talánynak a megfejtését Hegedüs Loránt kitünő számfejtőire bizzuk, akik a hadinyereségek fölkutatása iránt több találékonysággal rendelkeznek, mint mi. Bizonyára őket is érdekelni fogják, hogy a 8 millió (a napokban 16 millióra fölemelt) alaptőkéjü vállalat, milyen pénzforrásból hálózta be a fővárost, a kis korcsmárosokat és vendéglősöket agyonnyomoritó büféivel és miből fedezte a balatonfüredi szanatóriumba fektetett legalább 50 millióra rugó összeget? Mi nem vagyunk számművészek, épp ezért nem is tudjuk, hogy 8 millióból hogyan lehet szzázmilliónál is többet kiadni.

Spitalski bankját bojkottálni kell. Az Országos Iparbank most tette közzé mérlegét, amelyből kitünik, hogy az ötmillió alaptőke bőséges leirások és tartalékolások után csaknem egymillió korona tiszta jövedelmet hajtott. Ezt a hasznot magyar tisztviselők kiváló munkája szerezte a cseh alapitásu pénzintézetnek. Kinos feltünést keltett tehát Somogyi István nemzetgyülési képviselőnek a Házban elmondott leleplezése, hogy Spitalskiék 15 derék magyar tisztviselőjüket el akarják bocsátani, hogy helyükbe szedett-vedett cseh beamtereket ültessenek. Erre a szemérmetlenségre a pénzintézet magyar üzletfelei csak bojkottal felelhetnek, az ilyen elbizakodott magyar üldözést magyar földön türni nem szabad.

Előléptetés a Délivasutnál. A Délivasut felügyelőjét, *Molnár* Vilmost, a menetjegy-osztály vezetőjét, a bécsi vezérigazgatóság, *Gordon* Róbert magyarországi vezérigazgató előterjesztésére *főfelügyelővé* nevezte ki.

A Hitel- és Közvetitő Bank és a Kereskedelmi Takarék fuziója. A *Hitel- és Közvetitő Bank R.-T.* alaptőkéjét 75 millió koronára emelte föl és magábaolvasztotta a *Kereskedelmi Takarékpénztárt*. Az intézet Budapesten Bank-utca 7 és Wienben Wipplingerstrasse 23. sz. alatt müködését már felvette.

A Magyar Fém- és Lámpaárugyár Részvénytársaság junius 30-án tartott közgyülésén 4 millió korona alaptőkéjének 20.000 darab 200 K névértékü uj részvény kibocsátása által 8,000.000 koronára való fölemelését határozta el. Minden régi részvényre egy, 1921 január 1-től osztalékjogosult uj részvény igényelhető 1500 K tel-quel átvételi áron. Az elővételi jog ez év julius 9-ig gyakorolható a Magyar Általános Hitelbank pénztáránál.

A Baróti Szeszfinomitó osztaléka. *A Baróti Szeszfinomitó Részvénytársaság* közli, hogy e hó 4-én tartotta hetedik közgyülését, melynek határozata alapján az 1919—20. *üzletévre 28 korona* (140%) osztalékot fizet e hó 5-étől Budapesten a *Magyar-Olasz Bank Részvénytársaságnál*, Bécsben az *Allgemeine Depositenbank* főpénztáránál.

A Magyar Országos Biztositó Intézet R.-T. igazgatóságának közlése szerint az 1920. évről szóló zárszámadás 103.990·60 K nyereséggel zárult. A dijbevétel 7 millióra, dijtartalékai 39 millión felüli összegre emelkedtek. Az intézet az életbiztositáson kivül az összes ágazatokat bevonta müködési körébe.

Wiener Kommerzial-Bank. Az intézet junius 30-án Wienben megtartott rendes évi közgyülésén a 35,628.475 n. o. koronát kitevő tiszta nyereségből részvényenként 40 n. o. korona osztalék (10 százalék) kifizetését határozta el.

A Kronberger-féle Faipar R.-T. e hó 16-án tartja közgyülését, amelyen az alaptőkét 10 millióról 15 millióra emelik föl. A vállalat mult évi tiszta nyeresége 2,082.534 korona.

A Magyar Vasuti Forgalmi R.-T. legutóbbi igazgatósági ülésében *Stögermayer* Károlyt, a Wiener Bankverein alelnökét, a társaság első alelnökévé, *Urbán* Adolf udvari tanácsost pedig második alelnökké választotta meg. A társaság eddigi alapszabályszerü szervezetében és az ügyvezetésében ezáltal semmi változás nem állott be, nevezetesen a társaság ügyvezetését, ugy mint eddig, *Gergely* Vilmos, a társaság igazgatója látja el.

Az Ergon Ipari és Kereskedelmi R.-T.-nak junius 30-án volt a rendes közgyülése, amely megállapitotta az 1920. évi december 31-én lezárt üzleti év mérlegét és a vagyonváltságnak váltságrészvények utján való lerovását és pedig olyan módon, hogy az alaptőkét 15%-kal leszállitják és aztán megfelelően fölemelik. Elhatározta továbbá a közgyülés, hogy az alaptőkéjét 30,000.240 K-ra emelik föl. Majd megválasztották az igazgatóságba uj tagként *Rudnyánszky* Györgyöt, a felügyelő-bizottságba *Okolicsányi* Zoltánt.

A „Magyar-Hollandi Biztositó Részvénytársaság“ *Nagy* Ferenc v. b. t. t. elnöklete alatt junius hó 30-án, tartotta ezidei rendes közgyülését. A közgyülés örömmel állapitotta meg az üzlet nagyarányu fejlődését. Összes biztositási állomány 1920 december 31-én 168,590.186 K 23 f tőkebiztositás volt. Dij- és kamatbevétel 8,876.593 K 46 f. A dijtartalék 26,158.224 K 18 f-re emelkedett. A mérleg az 1920. üzletév nyereségül 90.000 koronát tüntet fel. A társaság, mely eddig kizárólag az élet- és járadékbiztositás nagyarányu müvelésével foglalkozott, elhatározta, hogy a kárbiztositásokat: a tüz, baleset, betörés és szavatossági ágazatokat is felveszi üzletkörébe. A közgyülést megelőző igazgatósági ülésen kinevezték *Halász* Mórt a Magyar-Hollandi vezértitkárává. *Stein* Márton igazgatósági titkárrá, mindkettőt cégjegyzői jogosultsággal, *Hauer* Barnát cégvezetővé és *Bande* Bélát az Országos Vezérügynökség cégvezetőjévé.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7½ órakor csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a
szenzációs juliusi rekord müsor!
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

MAGY. KIR. FOLYAM- ÉS TENGERHAJÓZÁSI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
SZEMÉLYHAJÓJÁRATOK A DUNÁN:
1. **Budapest-Pozsony-Wien között,** heti három járat mindkét irányban, kényelmes termesgőzösökkel (indulás Budapest Eötvös-térről hétfő, csütörtök és szombaton 18 órakor, Wienből Reichsbrücke kedd, csütörtök és szombaton 7·30 órakor).
2. **Budapest-Fadd-Tolna között,** heti három járatban, közvetlen csatlakozással a Budapest-Wien közötti járatokhoz (indulás Budapest Eötvös-tér kedd, csütörtök és szombat 23 órakor, indulás Fadd-Tolnáról szerda, péntek és vasárnap 17 órakor).
3. **Budapest-Visegrád-Dömös-Esztergom között,** naponként több járatban (Budapest Eötvös-térről ind. naponta 8·30, 11 és 14·20 órakor).
Hajófülkék és hálóhelyek előjegyezhetők a társaság központi jegypénztáránál (V., Maria Valéria-utca 11. félemelet 36.) menetjegyek pedig válthatók ugyanitt és az összes személyállomásokon.
T-HE FORGALOM
Teljes uszályrakományok az egész Dunán és hajózható mellékfolyóin, darabáru-forgalom Regensburg-Passau-Linz-Wien-Ujpest-Budapest között.
Mindennemü felvilágositással az igazgatóság szolgál:
Budapest, V., Mária Valéria-utca 11.

RADIO A LEGJOBB TERPENTINES CIPŐKRÉM

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. julius 20-án — 29—30. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Gróf Apponyi Albert megvédi a fővárost

Utóhangok a keszthelyi Helikon-ünnepről

A főváros egyik multheti közgyülésén maga *Wolff* Károly, a Keresztény Községi Párt vezére küldött hangos segélykiáltást a falu felé. *Nagyatádi Szabó* István hazafiasságára apellált és arra kérte, hogy végre omoljanak már le a válaszfalak a nagyváros és a vidék között.

Ez a segélykiáltás sok mindent megmagyaráz. Nem is olyan régen mindenfelől megindult az akció a főváros ellen és majd két esztendeig azzal foglalkoztak a hivatalos és nem hivatalos szónokok, hogy Budapestre sárt dobáltak. Ami kín ránkszakadt, ami szenvedés megbolygatta a lelkünket, annak okát mindenki Budapestben kereste. Budapesttől megtagadták még magyarságát is, odadobták ennek a városnak a presztizsét a szenvedélyek viharának. És az agitáció sikerrel járt. Minden bizakodó tekintet a föld felé irányul, az a frázis, hogy *Budapest nem Magyarország,* olyan általános, hogy már alig lehet védekezni ellene.

A rágalmazási hadjáratnak megvannak az eredményei, legfeljebb ma még egy kissé bajos a vádak gyökeréig nyulni. A falu már gabonát is csak nehezen akar a városnak adni és a külföldhöz kellett fordulni, hogy az ellátatlanok lisztmennyisége biztositva legyen. A falu ridegen tekint a főváros felé és hajlandó ezt a várost pőrére vetköztetni, amelyről több mint két éve csak rosszat, kegyetlent hallott.

A felelős tényezők végre jónak látják, hogy a rohanó áradat elé vessék magukat. Itt van a tél és még egy olyan borzalmas telet, mint a tavalyi volt, átélni nem lehet. *Egyszerre visszaakarják forditani a muzsikát és azt akarják, hogy a nótát visszafelé dudolják el.* Hogy ez sikerülni fog-e, ma még nagy kérdés.

Annyi bizonyos, hogy azok, akik vidékre leruccannak, olyan jelenségeket látnak, amely nagyon lehangolja az aggodalmaskodókat és kétségessé teszi azt a reményt, hogy egy front-átcsoportositással még mindent helyre lehet hozni. Nemrégen *Keszthelyen* jártam, ahol a helikoni ünnepségek százados évfordulóját ünnepelték. Irodalmi ünnep, ahol az ország minden részéből összegyülekeztek azok, akik a hivatalos magyar irodalom képviselői. A beszédek áradatában szót kért magának *egy fiatalember, aki állitólag az egész Dunántul ifjuságának hangulatát akarta visszatükrözni.* A fiatalember szónoklata érdemes egy kis figyelemre.

Azzal kezdte, hogy háromezer egyetemi diák és más tanuló nevében beszél, akik ott nyomorognak a kietlen, szivtelen, gőgös Budapesten. Minden napjuk ujabb és ujabb gyötrelem. Háromezer fiatal lélek idegenül áll a város forgatagában és csak arra gondol, mikor hagyhatja már el a megutált várost. Egy nagy titkot is elárult. Valamennyien megfogadták, hogy csak addig maradnak Budapesten, amig a tudást magukba szivják és akkor visszatérnek a falukra, odasimulnak a hazai röghöz. Akkor kezdődik meg az ő hivatásuk. Budapest nem Magyarország, a főváros nem az ország, a vidéknek semmi köze ehhez a megfertőzött városhoz. Az itéletet végre fogják hajtani. *Budapest nem maradhat — hódolattal köszöntheti nagy barátját.* (p. ö.)

az ország szive. Az ország szive a Balaton hullámaiban dobban s a magyar lélek számkivetve száguld az Alföld szélrohamaiban. *A központ szét fog robbanni.* Az irodalmi központ Keszthelyre kerül, Szombathely lesz a kereskedelmi gócpont, Kaposvárból gyárvárost csinál és igy tovább. Az egy Budapest helyett lesz egy csomó kis *Budapest és ez az átkos város lassan-lassan el fog pusztulni.*

Ez volt a gondolatmenete és hogy nemcsak az ő agyában született meg ez a gondolat, hanem a gyujtogatás sok agyat lángba boritott, *mutatta a felharsanó lelkes tetszésnyilvánitás.* Az emberek helyeseltek, a főváros lerombolásának eszméjéhez gratuláltak annak a háromezer most fejlődő akaratnak, amely mégis csak köszönhet valamit ennek a sokat ócsárolt háztengernek. Nem régen olvastam egy kimutatást arról, hogy Budapest a vidéki bevándorlók városa és egyszerre olyan idegenül éreztem magam az előkelő közönség között. Még véletlenül sem akadtam *egy budapesti bennszülöttre,* senkit sem füzött a tradició ehhez a nekem mégis drága városhoz.

És akkor szólásra emelkedett

gróf Apponyi Albert.

Abban a pillanatban éreztem, hogy *mégis csak akadni fog valaki, aki megvédi ezt a várost.* Lassan, megfontoltan beszélt. Mintha nem is érintette volna a felmerült témát, a *kiengesztelődésről kezdett beszélni.* Nagy vonásokban érintette az ország fájó sebeit, majd hirtelen rátért a város és a falu között levő nagy ellentétre. Az öreg bölcs higgadtságával nyult ehhez a kényes témához. Egy mondatával összezuzta a felmerült ellenérveket. Nem a várost kell faluvá sülyeszteni, de

a falut kell felemelni a városhoz.

A város kulturája legyen a magyar föld éltető eleme, a nyers erő a kulturában kristályosodjon meg és ragyogjon fényesen. A várost nem szabad halálra itélni muló szerencsétlenségekért, *a főváros teljesiteni tudja nagy feladatát.* Azután e gondolat köré épitette fel koncepcióját, amely előtt mindenkinek meg kellett hajolnia.

Az első elismerést *Horthy* Miklós kormányzó nyujtotta át az ország agg bölcsének. A kormányzó ritkán szokott tapsolni, de a *beszéd során többször feltünően tüntetett Apponyi Albert személye mellett.* A felzuduló taps-orkán elsöpörte azt a tetszésnyilvánitást, amely előbb hódolt a pusztitás gondolatának.

Azóta Apponyi Albert megjelent a főváros közgyülési termében is és *puszta megjelenése komolyságot teremtett.* Ha azóta volt vihar, mindig az ő távollétében történt. Apponyi Albert nemcsak az ország, de a főváros büszkesége is. Ezt senki se vonja kétségbe, de mégis el kellett mondani, hogy milyen gyorsan és őszintén állott a mi védelmünkre akkor, a mikor a gyülölet napja sütött ránk. *Budapest csak*

Hegedüs Loránt házirendőrsége

Az adóivek adatait husz detektiv és két rendőrtiszt fogja ellenőrizni

Hegedüs Loránt ötletei és szimfóniái között foglal helyet az az uj rendőri szerv is, amely csak két-három nap mulva alakul komoly testületté és rendőrmunkáját teljesen a pénzügyminiszter szolgálatába állitja. Az uj rendőrségi alakulat egy husz tagból álló detektivcsoport, amelyet a főkapitányságí és a belügyminiszteriumi nyomozó-osztály legkitünőbb embereiből állitották össze.

Két hónappal ezelőtt, a Hegedüs-féle adójavaslatok napvilágra kerülése idejéből datálódik az uj rendőri szerv megalakitásának ötlete és megszervezése igénybe is vette ezt a két hónapot. Májusban ugyanis a belügyminisztérium a pénzügyminisztérium megkeresésére elrendelte, hogy a detektivtestületekből husz olyan embert válogassanak ki, akik adóügyekben segitségére lehetnének a pénzügyminiszternek. A válogatás megkezdődött és két hónap alatt összeállitottak egy kitünő detektivcsoportot, mind olyan emberekből, akiknek valami gyakorlati tudásuk van az adóügyek terén, vagy valaha adóügyekkel foglalkozó testületeknél müködtek.

A husztagu csoport vezetőjévé Kern Ferenc államrendőrségi detektivfőfelügyelőt nevezték ki és a kinevezéssel egyidőben közölték az uj alakulattal, hogy munkájukra körülbelül julius végén vagy augusztus első napjaiban fog sor kerülni.

Ugyancsak a szervezés befejezésének utolsó napjaiban — julius elején — nyilvánosságra került az a programm is, amelyre az uj rendőri szervet megalakitották.

Az a terv, hogy ez a testület fogja ellenőrizni az adóbevallások hitelességét, gyanus esetekben lefolytatni fogja a nyomozást és főleg majd a lakás- és berendezési adó labilis területén fogja igazi hivatását betölteni.

Miután jelenleg csak az adókivetések tartanak, a munka még nem vette kezdetét, de a megszervezett testület már készen áll és várja a pénzügyminiszter rendelkezéseit a munka megkezdésére.

Már eddig is rengeteg névtelen feljelentés érkezett az adóbevallásokkal kapcsolatban, de elképzelhető a feljelentések óriási anyaga, ami a hadiadó bevallásával és kivetésével kapcsolatban a jövőben még érkezni fog. Igy munka tekintetében a husz detektivvel és két vezető rendőrtisztviselővel dolgozó testület éppen nem lesz irigylésre méltó.

Minden feljelentésnek utána fognak járni, de terv az is, hogy abban az esetben, ha hamis adatok lesznek, a feljelentők ellen, a névtelen vádaskodók kinyomozásáról is gondoskodni fog ez a testület, hogy az ilyen névtelenek megérdemelt büntetésüktől, a hatóság félrevezetése és rosszakaratu vádaskodásuk miatt meg ne szabaduljanak.

Nagyon sok a feljelentés és a pénzügyminisztérium adatai szerint igen számos a nyomozni való a luxusadó terén elkövetett visszaéléseknél, ugy, hogy a husztagu testület munkabirását a sokfelé ágazó és bonyolult nyomozási terület eléggé igénybe fogja venni.

A testület tagjai a nyomozás lefolytatására a pénzügyminisztériumtól fognak igazolványokat kapni, hogy minden eljárásuknál eljáró minőségüket is igazolhassák. Hivatalos helyiségük a Vámház palotájában lesz.

Rávilágitás a milliárdos költségvetésre

Szakadatlan ülésezés három héten keresztül — Bródy Ernő szenzációs birálata

A főváros 1921. évi költségvetése, amelyről a polgármester expozéjában nem minden dicsekvés nélkül mondta el, hogy évek hosszu sora óta az első deficitmentes költségvetés: ime ott fekszik kiteritve a boncoló-asztalon. A pénzügyi bizottság és a közgyülés három héten keresztül tépázta, piszkálta, operálta, forgatta Budapest első költségvetését, melyben a város költségvetésszerü kiadásai meghaladják az egymilliárdot. A három hét alatt temérdek birálatot, jó és rossz, hosszu és rövid beszédet hallottunk. A sok számtól, a sok kijelentéstől és leszögezéstől kóvályog a fejünk és végül azt látjuk, hogy három heti kemény budget-vita után a költségvetés ott van, ahol a mádi sziriai: a bevételek most is 1035 millió koronát tesznek ki, éppen ugy, mint a kiadások; nincs sem fölösleg, sem deficit, éppen ugy, mint három héttel ezelőtt. Pedig ezalatt a három hét alatt hányszor és hányan mondták el hol nyiltan, hol burkoltan, hogy ez a költségvetés nem reális. Elmondták és megszavazták a budgetet. Pedig kétségtelen, hogy ennek a költségvetésnek sok titka, sok furcsasága van, de hát a többségi párt is olyanformán volt ezekkel a titkokkal, mint az egyszeri ember a siffonérba bujtatott huszárral: nem mert rátalálni.

Mi azért nagyon élveztük a beszédeket; nivósnak tartjuk a vitát, de mégis az jutott eszünkbe, hogy mennyivel másabb lett volna ez a budget-vita, ha a sok érdekes vagy unalmas szónoklat, a sok jó és gyönge kritika után egyszerre csak fölállott volna *Csupor* József, a főváros pénzügyi diktátora; vagy felállott volna *Ács* Ferenc a főszámvevő és *Sebők* Béla főszámtanácsos, a városi pénzügyi kamarilla tagjai, ők, akik a zárószámadást és a költségvetést megfabrikálták és felépitették, akik tehát nagyon jól tudják, hogy hol, melyik fejezetben van az a bizonyos kutya eltemetve; szóval Csupor József, Ács Ferenc, Sebők Béla mondtak volna objektiv, vagy maliciózus birálatot a költségvetésről és a zárszámadásról. Az a kritika lett volna aztán érdekes.

De ők hallgattak és hagyták a vezért: *Wolff* Károlyt beszélni, aki bebizonyitotta, hogy ha nem lenne az udvarnagyi biróság elnöke: kitünő védőügyvéd vált volna belőle. Nem dicsérte ő a költségvetést, sőt egész őszintén megvallotta, hogy ez még nem az igazi; nem is lehet az, mert amit az előző rezsim 75 esztendő alatt petrifikált, azt nem lehet egy esztendő alatt eltüntetni. De azért a beszédének olyan hatása volt, hogy a keresztény községi párt szinte változtatás nélkül fogadta el a költségvetést.

A zárszámadás titkai

A nagy elvi kijelentések után Bródy Ernő volt az első, aki nemcsak az elveket, nemcsak az igazságokat, hanem a számokat is megpiszkálta egy kissé. Bródy Ernő volt az első, aki megállapitotta, hogy ez a deficitmentes költségvetés tulajdonképpen nem is — deficitmentes.

Az 1919. évi záró-számadás 231 millió korona deficitet mutat ki. Ezt a deficitet a fővárosi törvény értelmében be kellett volna állitani a költségvetésbe. De nem állitották be. Viszont az, hogy nem állitották be, az még nem bizonyitja azt, hogy ez a 231 millió koronás deficit nincs, — mondta Bródy. Ez a deficit van, tehát foglalkozni kell vele. És mindjárt el is kezdte a foglalkozást. Azzal kezdte, hogy ez a 231 millió koronás deficit tulajdonképpen nem is 231 millió, hanem sokkal kevesebb; még pedig azért kevesebb, mert a főszámvevő néhány nagy tételt, amely követelés, a kiadás-oldalon számolt el. Ezekkel a tételekkel természetesen kisebbedik a deficit. A kórházak künnlevősége 41.47 millió korona, — mondja Bródy. Ezzel a nagy summával az országos betegápolási alap, szóval az állam tartozik a főváros kórházainak. Ez tehát jó pénz, amit a kórházak kell, hogy megkapjanak. A főváros háztartása, mely az állam helyett előlegezte ezt az összeget a kórházi alapnak: szintén kell, hogy megkapja a pénzét. Ezt tehát kár volt a kiadási tételek között elszámolni, aminthogy nem lehet kiadásnak mondani azt a 43.65 millió koronás tételt sem, melynek fedezete részben anyagban (vizvezetéki raktáranyag-készlet, házi-nyomda, papiros-készlet) és jó követelésekben van meg. Ezenkivül 19.31 millió koronát számol el a főszámvevő a deficitek között fehérpénz értékvesztesége cimén. Ez az értékveszteség föltétlenül az államot terheli. Ilyenformán a következő tételeket lehetne összeállitani, amelyeknek összegét a 231 milliós deficitből le kell vonni:

kórházak künnlevősége	41·47	millió korona
anyagkészlet és követelések	43·65	„ „
fehér pénz értékvesztesége	19·31	„ „
állami intézmények gáz- és villanytartozása	4·00	„ „
katonai fertőtlenitések megtéritése	6·00	„ „
állami szinházak vigalmi adó hátraléka	0·40	„ „
	114·83	millió korona

Ez csak néhány kiragadott tétel, de amint látható, már ez is csaknem 115 millió, amelyet ha levonunk a 231 millió deficitből, akkor 116 millió koronára csökken a deficit.

Deficit, mely kamatozik

Bródy Ernő azonban itt nem állott meg a boncolás terén. Tovább ment és a másik érdekességére mutatott rá a városházi finánctudománynak. Az, amiről beszélni akarunk, tulajdonképen nem is érdekesség, hanem felfedezés: találmány, amelyre bátran patentet válthatna a főváros. A kamatozó deficitről van szó. Mi, a mi hiányos közgazdasági tudásunkkal eddig csak azt tudtuk, hogy kamatot hajt az a tőke, ami van; de hogy kamatot hajt az a tőke is, ami nincs: ezt a városházán fedezték föl.

Nos, megmagyarázzuk a dolgot. A városházán a 231 millió koronás deficitet ugy akarták eltüntetni, hogy részletekben akarják beállitani a költségvetésbe. Igy aztán harminc esztendő alatt szerencsésen letörlesztődne az egész deficit. Ez még rendén lenne. A városházán azonban 4½%-os kamatot akarnak szedni a deficit után, ugy, hogy a 30 esztendő alatt a város 231 millió korona deficit után 200 millió kamatot fizetne. Bródy ezt furcsának találta és nem helyeselte, és azt mondta, hogy ha már a főváros kamatot szed a deficit után, akkor állitsa be ezt a költségvetésbe, mint bevételt.

A városházán ugy magyarázzák a dolgot, hogy a főváros a deficit fedezésére azt a 200 millió koronás kölcsönt forditotta, amelyet 1920-ban vett föl 4½% kamatozás mellett. A pénzügyi előterjesztés tehát, mikor a deficitet törleszti: tulajdonképpen a kétszázmillió koronás kölcsönt törleszti, azért kell beállitani a költségvetésbe a kamatot is. Ez mind rendén lenne, csakhogy a főváros a kamatot dupláu állitja be. Beállitja ott, ahol a deficit-részletet elszámolja és beállitja külön is, ott, ahol a 200 millió koronás kölcsön törlesztését számolja el. Azután meg van a dolognak egy másik bibije is. A polgármester ugyanis expozéjában azt mondta, hogy a 200 millió koronás kölcsönből kifizette a tisztviselőfizetésekre kiadott 60 millió koronás függőkölcsönt; 32 millió koronát beruházásokra forditott és 14.5 millió korona kötvény még ma is beváltatlan. Szóval, ha ezt a kölcsönt a városházán csakugyan a 231 millió koronás kölcsön fedezésére forditották, akkor legföljebb száz millió koronát fordithattak rá, mert a többi, mint a polgármester beszédéből kiderül: egyébre ment el.

Szóval itt valami hiba van és mi már aligha fogjuk megtudni, hogy mi az a hiba, mert a közgyülés ugy fogadta el a költségvetést, ahogy a tanács proponálta. Sipöcz Jenő polgármester ugyan reflektált ugy nagyjából az elhangzott kritikai megjegyzésekre, de ezek inkább afféle udvariassági megjegyzések voltak.

A költségvetés realitása

Pedig nagy kár, hogy nem a polgármesternél erősebb budgetista felelt meg a kritikai megjegyzésekre. Igy aztán nem csoda, ha azt a tételt, amely a budgetvita során felvetődött, hogy tudniillik a költségvetés nem egészen reális, nem cáfolta meg senki. Hisz a budget kritikusai, nemcsak demokraták, hanem a keresztény-pártiak is, folyton feszegették bizonyos tételeket, amelyekre nézve ma sem látunk tisztán. Igy Hegedüs József dr. sok meggyőzőnek látszó érvvel bizonyitotta, hogy a szemétfeldolgozó telep költségvetésében a kimutatott egy millió deficiten kivül nagy rejtett deficitnek kell lennie, amelyet a tanács csak ugy tudott palástolni, hogy a szemétkoksz eladásából olyan nagy összeget vár és állit be a költségvetésbe, mintha az a szemétkoksz nem is szemétkoksz, hanem porosz szén lenne.

Ugy látszik: a tüzelőszerraktár számadásaiban is vannak elkönyvelve remények, amelyek nem realizálhatók. A tüzelőszerraktár budgetjében a tanács 330.000 korona fölösleget mutat ki. Ezt a fölösleget azonban csak ugy tudja kimutatni, ha a 2850 vaggon tüzifa métermázsáját 230 koronával tudja eladni. Gáspár Fülöp azonban, akinek gőzfavágója van és aki ezekben a dolgokban szakértő, azt mondja, hogy már most bárki 180 koronáért adja a tüzifa métermázsáját, tehát a tanács számitása tulzott. Ha Gáspár Fülöpnek igaza van, aminthogy igaza van, akkor a tüzelőszerraktár a 2850 vaggon tüzifáért nem 65,550.000 koronát fog bevenni, hanem 14,250.000 koronával kevesebbet, tehát csak 51,300.000 koronát. Ha pedig nem 65,550.000 koronát vesz be, akkor a tüzelőszerraktárnak 1921-ben nem 330.000 korona fölöslege lesz, mint ahogy a tanács költségvetése mutatja, hanem 13,920.000 korona deficitje.

De különben, ami a költségvetés realitását illeti: Bródy Ernő nagyon klasszikus esetet emlit. Azt mondja: A fuvartelep bevételként felszámit a háziszemét kifuvarozásáért 16 millió koronát. Ezzel szemben a budget 148. oldalán a háziszemét kifuvarozására előirányoznak 23 milliót. Itt tehát egy 6,520.000 koronás különbség van. Az utcai szemétfuvarozásnál megint van 6,480.000 korona beállitva. Ezzel szemben a köztisztasági hivatalnál utcai szemétfuvarozásra kilenc millió van előirányozva. Itt a többlet 2,520.000 korona. Azonkivül itt van az uttestek pormentesitésére előállitott fogatok fuvarozására 6,800.000 korona. Ezzel szemben a köztisztasági hivatalnál öntözési fogatokra megint előirányoztak 7,400.000 koronát, 619.000 koronával többet. Ugy, hogy magában a fuvartelepi előirányzatban a különbség 9,630.000 koronát, tehát majdnem tizmillió koronát tész ki. Máig is titok, hogy ezek a tételek miért nem korrespondeálnak. Ezekből az aprócseprő dolgokból 55 millió koronát hozott össze Bródy Ernő és ezt az összeget fölajánlotta, hogy ezzel is csökkentsék a deficitet. Erre a nobilis ajánlatra a közgyülés tagjai közül sokan megijedtek, hogy akkor majd nem marad deficit, ha Bródy lassacskán az egész 231 milliót lekvitteli. Azonban — mint később kiderült — a dolog nem volt olyan veszedelmes, mint amilyennek az első pillanatban látszott, mert a polgármester és vele a Keresztény Községi Párt egyetlen propozicióját sem fogadta el Bródynak, ugy hogy a 231 millió koronás deficit megmaradt olyannak, amilyennek a jó Isten és Ács Ferenc főszámvevő megteremtette.

Ellenőrzést kérünk!

De azért nem mondanánk igazat, ha azt állitanánk, hogy ennek a költségvetési vitának az élvezeten kivül más haszna nem lenne. A vita során egyre többször és egyre erősebben hallatszott a követelés, hogy nagyobb, sőt sokkalta nagyobb ellenőrzésre van szükség az eddiginél. Kell egy városi számszékszerü hivatal, mely független pártoktól és tanácstól. Egy ilyen független szerv kezébe kell adni az üzemek és az adminisztráció számszerü, illetve anyagi ellenőrzését.

Azután szükség van egy központi anyagbeszerzőre, mert lehetetlen, hogy minden csipp-csupp üzem külön vásárolja a maga anyagszükségletét. Hogy ezen a téren milyen nagy differenciák állhatnak elő: mutatja az a körülmény, hogy például a szénszükségletet egymagában 222 milliót eszik meg a milliárdos budgetből, szóval az egész budget ötödét. Ebből is látható tehát, hogy a beszerzési ár egészen másképen alakul, ha egy erősen ellenőrizett egyetlen kéz szerzi be az egész főváros, az összes üzemek szükségletét.

Hangulatok és egyebek

Amit elmondtunk, az körülbelül a számokban is kifejezhető és meghatározható része és anyaga volt a budgetvitának. Az elmondottakon kivül beszéltek még az iskolákról, a városházak kezeléséről, deficites és deficitmentes üzemekről; budget-fölöslegekről és fölösleges emberekről. Ez a rész azonban inkább a városházi magas

politika határait érinti. Elfogadták *Wolff* Károly inditványát, hogy a tisztviselőket két csoportra kell osztani, A és B csoportra, elsőrendü és másodrendü, nélkülözhetetlen és fölösleges tisztviselőkre, mert csak igy lehet megépiteni azt a jövőt, amelyet Wolff Károly beigért a közgyülésnek.

Hitelezési csalással vádolt nagykereskedők

Tizenhét eljárás van folyamatban

A tőzsdei krach hihetetlen módon fölszaporitotta a rendőri akták számát és alig mult el nap, hogy Marinovich Jenő főkapitányhelyettes, a bünügyi osztály vezetője és Kiss István rendőrtanácsos, az intellektuális csoport főnöke. 8—10 tőzsdekracchal kapcsolatos följelentést ne kaptak volna kézhez és ne adtak volna ki nyomozásra a detektivtestületnek. A Kritzler, Reich, András, Nemes, Munkácsy detektivcsoportok közel kétszáz esetben folytattak le nyomozást az utóbbi négy hónapban 200.000—8-10 milliós tőzsdecsalási ügyekkel kapcsolatban és a legtöbb esetben a följelentés tőzsdebizományosok ellen szólott, mert a két utolsó esztendőben a tőzsdebizományosi pálya volt az, ahová valósággal tódultak a konjunktura kisérletezői.

Jóllehet, 20—25% arányában megállapitotta a rendőrség, hogy tényleg csalások és sikkasztások történtek, de a legtöbb esetben mégis polgári per utjára kellett terelni a bünvádi feljelentéseket, mert bizonyitást nyert, hogy az ügyfelek veszteségét nem a bizományosok, vagy ügynökök csalásai, de a bekövetkezett tőzsdei fekete-hetek sorozata okozta.

És egyszerre a rossz tőzsdei konjunktura után következő hetekben elapadt a tőzsdei csalásokra vonatkozó bejelentések száma. Annyira ment az apadás, hogy most hetek telnek el, amig egy-egy nagyobb arányu tőzsdei feljelentés érkezik, igy az utóbbi napokban csak Hegedüs Arthur Fehérvári-uti bizományos volt az egyetlen, aki ellen egy 2 milliós tőzsdei sikkasztással kapcsolatban nyomozott a rendőrség.

Azonban a tőzsdei feljelentések apadásával nem apadt a rendőrség intellektuális csoportjának a munkája, mert a tőzsde teréről a kereskedelem terére csoportosult a bünügyi aktusok sorozata.

Az olcsósági hullámmal megérkezett a csőd árnyéka a kereskedelembe és a csődbejelentéseken kivül megindult az „olcsósági hullám" bünügyi folyamata. Eleinte kisérletek történtek az egyezkedésekre, de amikor a kereskedelem mind válságosabb helyzetbe jutott,

Budapesten gyorsan megjelent az 1914 óta ritkán látott hitelezési csalás vádja.

Előkelő fővárosi cégek ellen egymásután jött a bünvádi följelentés, hogy a bejelentett csőddel kapcsolatban hitelezési csalásokat követtek el.

A rendőrségen a legdiszkrétebben kezelték ezeket a hitelezési csalási feljelentéseket, de sikerült megállapitanunk, hogy eddig

17 fővárosi cég ellen érkezett ilyen feljelentés.

A följelentések ügyében megindult a nyomozás és több cégnél már bünügyi zárlatot is rendeltek el. A feljelentések 50—60 ezer koronás összegektől 18—20 milliós csalásokig variálnak és letartóztatás mindeddig azért nem történt, mert a följelentett kereskedők az utolsó pillanatban már a főkapitányságon egyezséget kötnek, és igy a följelentés tárgytalanná válik.

Az utolsó napokban azonban néhány olyan sulyos milliós hitelezési csalási feljelentés érkezett, amelyekben aligha lesz egyezség a felek között és igy a nyilvánosság elé több előkelő cég rendőri katasztrófája kerül megdöbbentően érdekes letartóztatásokkal.

Az egyik ilyen feljelentett cég 17 millió koronás tétellel szerepel, mig egy másik kézműáru-nagykereskedő cég összeomlását még jelentősebb hitelezési csalási összeggel kolportálják.

Egyelőre ez a bűnügyi följelentési ág csak szórványos terrénum, de néhány nagy cég bűnügyi aktussal kisért összeomlása a kis cégek egész sorát fogja a rendőri krónika lapjaira terelni.

Lezüllött a főváros szegényügye

A törvényhatósági bizottság egyik hölgytagja a közgyámi szervezet helyreállitásáért

Abban a napokig elhuzódó szóvitában, ami a főváros költségvetésének számtengerét szinte magába fullasztotta, *egyetlen árva felszólalás* hangzott el arról, ami legközelebbről érinti a főváros nyomorgó tömegeinek sorsát: — *a szegényügyről.* Egy asszony, a törvényhatósági bizottság egyik hölgytagja: *Bienski* Lipótné emelt szót a mult szerdai közgyülésen ez ügyben s bizony — pusztába kiáltó szó maradt a szózata, szinte észre se vették, a napilapok sem vettek tudomást róla.

Pedig ami Bienski Lipótnénak fáj: az husába vág, szivébe markol a szegények, a nyomorgók tizezreinek: *a főváros szegényügye lezüllött teljesen.*

Valamikor — *Bárczy* István idejében — *népjólétről, szociális gondozásról* álmodoztak a ma kárhoztatott *„régiek"*. Az álmodozás már-már kezdett reális keretekbe illeszkedni akkor, alakot, valóságot ölteni, — most meg annyira elaludt minden e téren, hogy a mély alvást még álom sem zavarja; ami pedig valóság volt, ugy elpárolgott, mintha álom sem lett volna.

Mi volt a közgyámi szervezet?

Szinte szószerint kellene közölnünk itten, amit ez a lelkes, meglátó és a szivéből panaszkodó asszony, Bienski Lipótné mondott. Csak néhány mondatát iktatjuk ide, egy megértő nőnek feljajdulását, amint látnia kell, hogy még törődni se adnak módot a szegényekkel azoknak, akik akarnak törődni velük.

Ezeket mondotta:

— Mikor a háboru kitört, 1914-ben, az akkori polgármester (Bárczy volt!) felhivta a társadalmi osztályokat, legyenek segitségére a háboruban sujtottak megmentésére és beállitotta a közgyámi rendszert. Ez a közgyámi intézmény nagyon szép dolog volt. Minden kerületben 100—150 közgyám jelentkezett, hogy a lehetőséghez képest segitsenek. Ház- és utcarendszereket alkottunk és minden háznak, minden utcának megvolt a maga megbizottja, közgyámja, aki tudomást vett arról, hogy hol és milyen bajok vannak, hogy és mikép lehetne ezen segiteni.

— A tüdőgondozó észrevette, hogy a közgyámok mit tudnak véghezvinni, maga kérte tehát a közgyámokat, hogy segitségére legyenek. A közgyám elment minden házba és bejelentette annak a tüdőgondozónak, hol és milyen bajok vannak és hogy lehetne azon segiteni.

— Amikor 1917-ben ujra revizió alá vették a hadisegélyeket, ez olyan borzasztó felfordulást keltett, hogy fájdalom volt nézni a kerületben azokat a szegény embereket, akiktől a segélyt megvonták. Mi közérdekből beálltunk az előljáróság hivatalába, reggeltől estig dolgoztunk és feldolgoztuk azt az anyagot, ami ott volt, hogy ezek a szegény emberek mielőbb megkaphassák a segélyt.

Felbomlik a közgyámi szervezet

A következőkben aztán Bienski Lipótné rátért arra: hogyan bomlott fel ez a szépen, nemesen és hivatottan működő közgyámi szervezet. Ime, miket mondott erről:

— Mindez 1917-ig szépen működött. Megvoltak a körzetek, a körzetek elnökei. Akkor, hogy miért, miért nem, átszervezték ezt a közgyámi szervezetet és mint népjóléti megbizottakat akarták ujra beállitani. Az akkori polgármester megválasztotta az elnököket, ideiglenes hatállyal ki is nevezte és felkérte az előljáróságokat, hogy a népjóléti megbizottakat jelentsék be. Ez nem történt meg, mert a kerületi előljáróságok, egyáltalán a hivatalok, nem szimpatizáltak soha ezzel az intézménnyel, mert ez bizony nekik munkát adott. Mert ha az a közgyám jó volt, hiába mondta a hivatalnok, hogy az aktája nincs itt, az addig onnan el nem ment, mig az aktát meg nem szerezte. Ehhez a munkához sziv kellett és érzés, akiben ez nem volt meg, az nem felelhetett meg.

— Ez megvolt, mondom, 1917-ig. Mikor a legnagyobb szükség lett volna, akkor ez megszünt. Én állithatom, hogy ha a kommunizmus ilyen erővel tört ki, az nagyon sok részben annak a következménye, hogy akkor már közgyámok nem voltak. Mert ha a közgyám ott állhatott volna mindegyik pártfogoltja mellett, megtudta volna győzni azt az embert, hogy ne hallgasson a tévtanokra.

Mit mondott Pedlow?

Rátért ezután Bienskiné arra is, miként állunk ma a jótékonysággal? — és igen megszivlelendő dolgokat mondott erről:

— Hogy állunk ma egyáltalán a jótékonysággal? Soha ennyi pénzt, ennyi anyagot, ennyi élelmet, mint amennyit ma kiosztanak, nem adtak. De anynyira rendszertelenül megy a dolog, hogy mindenki, aki élelmes, kap, aki pedig rá van szorulva, nem kap. Az igazi szegénynek nincs oryosa, nincs gyógyszere, nincs semmije.

— Pedlow kapitány a multkorában, mikor fent voltam nála, azt mondta: Kérem, hát hány egyesületük van? Mutasson egy központot, hogy tudjam, hogy mi kell maguknak, mennyi? Minden percben innen is, onnan is, amonnan is jönnek: hogy tudom, hogy ugyanaz nem kapott-e már tizszer?

Mit javasol Bienskiné?

Végül javaslatait a következőkben foglalta össze Bienski Lipótné:

„Inditványozom, hogy a Tanács *léptesse ujra életbe a közgyámi intézményt* és e célból *kérje fel a népjóléti minisztert,* hogy rendelje el a hatáskörébe tartozó országos népjóléti intézményeknek — ugymint: Országos Gyermekvédő Liga, Gyermekmenhely, Stefánia Anya- és Csecsemővédő, a kórházak, a tüdőgondozók, stb. intézeteknek a közgyámi intézményekbe való belekapcsolódását. — Inditványozom, hogy a polgármester szólitsa fel *az összes budapesti jótékony intézményeket,* hogy munkatársaikat mint *közgyámokat* a Tanács támogatására bocsátani sziveskedjenek. — Végül kérem, méltóztassék *Hanvai* Sándor urat *a közgyámi rendszer megszervezésében* való közreműködésre, *kiváló szaktekintélyénél fogva felkérni.* — Ugyszintén figyelembe venni *Krém* Margit tanitónő tervezetét, melyben az iskolai gyermekvédelmet a közgyámi intézménnyel szoros kapcsolatba hozza."

Ezt mondotta el Bienski Lipótné és ezt javasolta a multkori közgyülésen. — Inditványát kiadták a tanácsnak, amely egyizben hasonló inditványt már a kerületi előljárók értekezletének adott ki véleményezésre, hogy milyen eredménynyel: az kitünik Bienskiné itt idézett beszédéből.

A bomlás okai és a további teendők

Kérdéssel fordultunk ebben az ügyben a főváros szegényügyének ésszutbadobott népjóléti reformjának egyik hivatott szakemberéhez, aki a következő információkkal szolgált:

— Amit Bienskiné a közgyülésen elmondott, minden tekintetben megfelel a tényeknek. A közgyámi szervezet biztatóan induló intézmény volt, mely a főváros szegénygondozásába a háboru alatt valóban szivet és lelket öntött. A kerületi előljárók — kevés kivétellel — csakugyan nem jó szemmel nézték a szervezet müködését, melynek tulajdonképen a régi szabályrendeletben jogi alapja nem volt. Ezért alkotta meg Bárczy a népjóléti igazgatás szervezéséről szóló uj szabályrendeletet, mely törvényes alapot és hatáskört adott a közgyámoknak. A „népjóléti megbizott" elnevezést a belügyminiszterium kivánságára kellett a szövegben a „közgyám" helyébe iktatni, mivel a „közgyám" elnevezést a régi törvény már más hivatásra fogta le.

— Ami a közgyámi szervezetnek az uj szabályrendelet alapján való átszervezését illeti, azt is megkezdte Bárczy, de sajnos, már nem hajthatta végre, mert 1918 elején ő főpolgármester lett s helyét a polgármesteri székben Bódy foglalta el. A gyakorlati tapasztalatokból ekkor már kitünt, hogy a közgyámi szervezetet helyesebb volna kivenni az előljáróságok hatásköréből s közvetlenül a Népjóléti Központhoz füzni. Az uj polgármester nem foglalkozhatott rögtön az erre vonatkozó javaslatokkal, hanem kiadta őket Harrer Ferenc akkori alpolgármesternek, akit viszont gyöngyösi kormánybiztossága foglalt le akkor. Mégis 1918 őszére az előzetes tárgyalások arra az eredményre vezettek, hogy a Népjóléti Központ népjóléti hivatallá szervezendő át, melynek minden kerületben megvolnának a fiókjai s az egész közgyámi szervezet ebbe a hivatalba kon-

centráltatnék. E tárgyalások alatt azonban csakugyan a szervezet átreformálása ügyében nem történt semmi és a kerületi közgyámok szervezete kezdett bomladozni, több helyütt felbomlott egészen. A forradalom kitörése azután betetőzte a bomlás művét.

— A Népjóléti Központ iránt a Károlyi-kormány népjóléti minisztériuma bizalmatlansággal viseltetett, annyira, hogy az állami dotáció kiutalása is függőben maradt s végre is csak egy negyedrésze utaltatott ki. Minden tervszerü továbbfejlesztés lehetetlenné vált, a kommün pedig elpusztitotta még azt is, ami a közgyámi szervezetből megmaradt.

— A jogrend helyreálltával ismét a főváros uj vezetősége nézte rossz szemmel a Népjóléti Központot, vezetőjét eltették helyéről s azóta szerencsésen a Népjóléti Központ is a közgyámi szervezet sorsára jutott: leromlott teljesen és érdemleges szociális működést egyáltalán ma már ki sem fejthet.

— Nagyon helyes volna, ha a közgyámi szervezet helyreállitásának munkáját Hanvai Sándor nyugalmazott kerületi előljáró kezébe tennék. Hanvai ugyszólván uttörője a főváros modern szegénygyének, mely mostanában visszasülyedt oda, ahol félszázaddal ezelőtt tengődött. Lelket és életet a hatósági szegénygondozásba csak a társadalom közreműködőinek munkája hozhat. De ezeket is ki kell képezni előbb erre a munkára. A Népjóléti Központ annak idején ezt is megkezdte. Ma ezzel sem törődik senki. De előteremtette annak idején a Népjóléti Központ a segités eszközeit is. Képes volna-e erre mostani helyzetében? — erre nagyon kétséges a válasz.

Események

...

Olvasóinkhoz. A törvényhatóság közgyülésének nyári szünete alatt, julius és augusztus hónapokban, közös elhatározással kéthetenkint, tehát minden második szerdán jelenünk meg.

Fővárosi Hirlap
Független Budapest **Uj Budapest**

A Wesselényi-utcai telek sorsa. A főváros még 1889-ben ingyenes örökhasználatul átengedte a pesti izr. hitközségnek templom-épités céljaira az V. ker, Markó- és Kohary-utcák sarkán fekvő 396·48 és a Kohary-utca és Szalay-utcák sarkán fekvő 396·14 négyszögöles telket. 1893-ban azt a két telket megtoldották még 4 telekkel, hogy azokon monumentális jellegü templom épülhessen. Közben a hitközség elejtette a monumentális templom épitésének eszméjét és visszabocsájtotta a főváros rendelkezésére a kapott hat telket. A hitközség ezek helyett a Dohány-utcai templom mellett fekvő telket kérte, hogy ott a leányiskolát kibővitse és hitközségi épületet emelhessen. A közgyülés a telket átengedte és kötelezte a hitközséget, hogy az épületeket 3 év alatt felépitse és a telket parkirozza. Időközben azonban a lebontásra került Károly-körut 3. sz. alatti Huszár-féle ház üzlettulajdonosai kérték a fővárost, hogy ott ideiglenes bódékban üzleteiket elhelyezhessék. Ez meg is történt, de a közben kiütött háboru lehetetlenné tette a hitközségnek az épitkezést. Ezért halasztást kért és kapott a hitközség 1917. évig. Mikor ez a terminus lejárt, ujabb kérelem folytán 1918. évig kapott halasztást a hitközség. De jött aztán a forradalom és proletárdiktatura, amikor természetesen megint nem lehetett szó arról, hogy épitkezhessenek. Most a kisajátitó és pénzügyi bizottság, valamint a tanács foglalkozott az ügygyel és elfogadták a kisajátitó bizottságnak azt a javaslatát, hogy a pesti izr. hitközség használati joga megszünt. Kimondták továbbá, hogy a főváros a telkeket azonnal birtokába visszaveszi. A szombati közgyülés a tanács előterjesztését elfogadta.

A telekértékadó. Antiszociálisnak és nemzetellenesnek mondta Wolff Károly a telekértékadót. Nem tudjuk megérteni, hogy mennyiben antiszociális és nemzetellenes dolog az, ha a Közuti vasut részvénytársaság, vagy a Lindenbaum-család üres telkeit megadóztatják. A telekértékadó szabályrendeletét még 1917-ben hozták meg. A forradalom és kommunizmus azonban erősen késleltette a kivetési munkákat, ugy, hogy csak 1920. évi junius hónapban tette közzé a telekértéknyilvántartó hivatal az 1919. évi kivetéseket. A telekértékadót 1919. évi augusztus óta szedi be a főváros és az évi kivetés 16 millió koronát tesz ki. Lehet szó róla, hogy a főváros speciális területi viszonyaira való tekintettel a telekértékadó mai formájában helytelen, de semmiképen sem engedheti meg magának mostani pénzügyi helyzete mellett a főváros, hogy egyszerüen lemondjon a 16 milliós jövedelemről. És a szombati közgyülés mégis ugy határozott, hogy a telekértékadóra vonatkozó szabályrendeletet hatályon kivül helyezi és az 1922—24-re vonatkozó adókivetési munkálatokat elejti. A közgyülés utasitja a tanácsot, hogy a telekértékadóra vonatkozó szabályrendeletet a pénzügyi bizottságban elhangzott ideák figyelembevételével dolgozza át és ősszel terjessze a közgyülés elé. Ugy értesülünk egyébként, hogy a telekértékadó megszüntetésére vonatkozó közgyülési határozatot megfelebbezik és igy végső fokon még Hegedüs Lorántnak is lesz hozzászólása a dologhoz.

Tisztviselők választása. A tanács pályázatot hirdet az üresedésben levő és ezeknek betöltése folytán fokozatosan megüresedhető következő állásokra: 5 müszaki főtanácsosi (IV. fizetési osztály), 11 müszaki tanácsosi (V. fizetési osztály), 11 főmérnöki (VII. fizetési osztály), 11 közélelmezési tiszti (X. fizetési osztály), 1 adóhivatali tiszti (X. fizetési osztály), 3 végrehajtó II. oszt. tiszti (XI. fizetési osztály), 1 segédhivatali főigazgatói (VI. fizetési osztály), 1 segédhivatali igazgatói (VII. fizetési osztály), 1 II. oszt. kezelőfőtiszti (IX. fizetési osztály), 1 kezelőtiszti (XI. fizetési osztály), 5 gépészi (IX. fizetési osztály), 3 gépészi (X. fizetési osztály), 9 gépészi (XI. fizetési osztály) állásra. A most felsorolt állásokba az üresedésben levő állásoknak fokozatos előléptetése utján való betöltése esetén megüresedő alsóbb állások is beleszámittatnak. A pályázati kérvényeket *1921. évi augusztus 16-án délután 2 óráig* kell a központi tanácsi segédhivatalban benyujtani.

A főlépcső nem „ilem hej". A Deák Ferenc-utca 15. számu ház főlépcsőjénél szembetünő helyen szigoru házmesteri ukáz van kifüggesztve, amely igy hangzik:

Figyelmeztetés

a főlépcsőn járó kelőket, hogy a tisztaságra tesék figyelni mert a mit az *ilem hejen* kéne el végezni azt a főlépcsőn teszik én a kit teten érek hatóságilag vele intézkedek vagy magam sem tudom mire leszek képes vele. *Házfelügyelő.*

A házfelügyelő ur nem tudja, hogy mire lesz képes? A „teten értekkel" irassa le büntetésből százszor a figyelmeztetést az összes ortografiai hibákkal együtt.

Budai Szinkör e heti müsora. Kedd: *Tánckirály.* Szerda: *Tul a nagy Kivánon.* Csütörtök: *Tosca.* Péntek: *Tánckirály.* Szombat: *Orfeusz a pokolban.* Vasárnap d. u.: *A sárga csikó,* este: *Debrecenbe kéne menni.*

A Fővárosi Cirkusz remek juliusi müsora olyan látogatottságot szerzett ennek a legelőkelőbb nyári szórakozóhelynek, hogy a jegyek már napokkal előre elkelnek. Minthogy ez a Budapesten még sohsem látott remek müsor már csak tiz napig látható, ajánlatos, hogy mindenki idejekorán gondoskodjék a jegyek megvételéről.

A TŐKE

...

Elek Sándor emléke. Egy évvel ezelőtt tragikus szerencsétlenség áldozata lett dr. *Elek* Sándor, a Magyar-Olasz Bank korán sirba szállt vezérigazgató-helyettese. Halála évfordulóján az intézet igazgatósága, barátai, tisztelői és volt kartársai kegyeletesen áldoztak nemes emlékenek. Dr. *Halmi* Miklós és dr. *Lányi* Mór ügyvezető igazgatókkal az élén egy küldöttség, amelynek tagjai voltak dr. *Karátson* Antal, *Meer* Artur és *Greiner* Béla igazgatók, *Kovács* Miksa cégvezető-titkár, továbbá dr. *Bálint* József és dr. *Elek* Kálmán igazgatók, felkeresték az elhunyt sirját és azt kegyeletesen megkoszoruzták.

A Turul versenye a kartel-biztositókkal. A *Turul biztositó-társaság,* amely kartelen kivül áll és kizárólag magyar alapitás, a napokban számoltevő biztositást kötött le a fővárossal, amelynek élelmiszerüzemét 120 millió koronára biztositásba vette. A biztositási összegből a Turul részesedést adott a *Gazdák Biztositó Szövetkezetének* és a *Hungária biztositónak is.*

A Tápszerművek vidéki vendégszereplése. A *Szent István Tápszermüvek r.-t.* vagyontrejtő politikájáról legutóbbi számunkban már elmondtuk a véleményünket. Akkor még azt tudtuk csak, hogy a tószegi *Freund*-családnak ez a virgonc üzeme büffé-hálózatával csak a fővárost boldogitja. Most arról értesülünk, hogy a Tápszermüvek csápjai a vidékre is kinyulnak. Beküldték szerkesztőségünknek a *Kőszeg és Vidéke* cimü lapot, amelyben az alábbi nyilatkozat olvasható:

„Dr. Szovják Hugó kőszegi ügyvéd urnak, aki a sörgyári ügyben 2 hét előtt a közönségnek adott vészjelünkkel találva érezte magát, a Kőszeg és Vidéke mult heti számában közölt nyilatkozatára két megjegyzésem van: a „*Szent István Tápszermüvek r.-t.*" budapesti és a vele egyhuron pendülő „Nyugatmagyarországi Serfőzde és Malátagyár r.-t." soproni cég nem keresztény cégek, nyiltan hangoztatott céljuk: az egyelőre még a kőszegi polgárság kezében lévő sörgyárat azok kezéből kicsavarni, a kellemetlen konkurrenciát leszerelni. Saját s városa és faja érdekei ellen vét tehát, aki nekik részvényt juttat. Hogy a Kőszegi Sörgyár nem került a Nagykanizsai Sörgyár kezére, az tényleg dr. Lévy Béla — tudtunkkal nem dr. Szovják Hugó — et consortes „érdeme", de azt csak nem állitja dr. Szovják Hugó, hogy Lévyék ezt önzetlenül — talán a kőszegiek érdekében cselekedték?! A tény az, hogy a soproni fajmagyar cég a nemkevésbé fajmagyartól elütötte az üzletet, hogy azt magának megkaparinthassa. Szóval az egyik tizenkilenc, a másik meg egyhiján husz. Ceterum censeo — ujból felhivom sokak nevében a közönség figyelmét: vigyázat! Dr. *Stúr* Lajos."

Mi is azt mondjuk tehát: vigyázat! És különösen *Hegedüs* Loránt pénzügyminiszter figyelmébe ajánljuk, hogy hol mindenfelé találhatja meg a Tápszerművéknek és anyaintézetének, a Polgári Sörfőzőnek a rejtett tartalékjait.

A Lámpagyár vizmérőórákat szállit. A Magyar Fém- és Lámpaárugyár már évekkel ezelőtt szállitott a vizműveknek vizmérőórákat, amelyek kifogástalanul beváltak. Most, hogy a főváros a vizmérőórák használatát kötelezővé tette, ismét a Lámpagyárral kötött szerződést az órák szállitására. Egyelőre 5500 darabot rendelt, körülbelül tiz millió korona értékben.

A Földbérlők Kereskedelmi Részvénytársaságának igazgatója. A napokban husz millió korona alaptőkével és a Magyar Kender- és Lenipar R.-T. részvételével megalakult a *Földbérlők Kereskedelmi Részvénytársasága.* Az uj vállalat már megkezdte működését és ügyvezető igazgatónak *Zánkay* Viktort szerződtette, aki előbb a Magyar-Olasz Bank igazgatója volt.

A Magyar Cukoripar r.-t. az 1920/21-re 300 K osztalékot fizet. Minden 1200 K névértékü részvényt 2 drb 600 K névértékü részvényre cseréli ki, az alaptőkéjét pedig 12 millióról 18 millió K-ra emeli. Az ujonnan kibocsátandó részvényekből 6000 drb a régi részvényeseknek ajánltatik fel. Az elővételi jog minden 5 régi, illetve 10 kicserélt részvény után 3 uj részvényre, részvényenként 1500 K lefizetése ellenében f. hó 30-ig gyakorolható.

Az „Atlantica" Tengerhajózási Részvénytársaság folyó hó 7-én tartotta meg tiszasülyi *Polnay* Jenő volt közélelmezési miniszter elnöklésével évi rendes közgyülését. A közgyülés az igazgatóság inditványának megfelelőleg részvényenként 100 korona osztalék (50%) fizetését határozta el.

A Magyar-francia biztositó r.-t.-nak junius 30-ikán volt a rendes évi közgyülése, mely elhatározta, hogy az 1920-ik üzletévre részvényenkint 30 K = 15% osztalékot fizetnek.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7½ órakor csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a
szenzációs juliusi rekord müsor!
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likőr-, rum- és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

AUTOTAXI
bármely időpontban bárhova
telefonon rendelhető,
mert utcai telefonberendezésünk utján a legközelebbi állomásról azonnal küldhetünk autotaxit. Hatósági viteldijszabás.
Telefon: AUTOTAXI

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. augusztus 3-án — 31—32. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 160 K. Félévre 80 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Megkérdeznénk

mindenkit, ha mi lennénk a polgármester, hogy mit tart Budapest jövőjéről? Megkérdeznénk mindenkit, hogy mit kell cselekednünk ujból való talpraállásunk érdekében? Mondja el véleményét a polgár, a munkás, a paraszt és dolgozzék mindegyik ennek a városnak az érdekében, amelyre, ha vétkezett is, nagy szükség van, mert nem lehet meggyógyitani egy országot ugy, hogy az ember levágja a fejét. A koldus Ausztria abból él, hogy van egy Bécse, amely ma még talán csak koldul az elvánnyadt test, az ország számára, de holnap talán már más uton-módon is tud majd keresni, mert ha nullára pofozza is le a koronája értékét, de nem engedi meg, hogy egyetlen gyárának a kéményéből kimaradjon a füst és életét-halálát adja a kereskedelméért, amely táplálja és eltartja ezt a monumentális várost.

Valahogy ennek kellene a főváros urainak szeme előtt lebegnie, amikor — ha ugyan jut idejük a „nagy tisztogatás" mellett — Budapest jövőjére is gondolnak. Mert hiába, egy világváros léte, egy mesebeli kincs, *mérhetetlen nemzeti vagyon* forog kockán, ha a város iránt való szeretet nem lépi tul a betevő falatról való gondoskodás és a hatalmi vágyak kielégülésének határát. Lám, amig a városháza urai óriási buzgalommal, izzadságos vesződséggel hónapokon át kovácsolnak, esztergályoznak, mázolnak egy „deficitmentes" költségvetést, amely aligha juttat fazekunkba vasárnapi tyukot: addig egy agrárius-vezér, a várossal szemben elfogult *Gaál* Gaszton tisztán, komolyan, okosan és célszerüen jelöli meg az utakat, amelyeken Budapest nyerhet, gyarapodhat, dicsőséget szerezhet az országnak. Kezdődik az ő igazsága ott, hogy Csonka-Magyarország Budapestet eltartani nem tudja; de mi ehhez még azt is mondjuk, hogy Budapestnek szégyenlenie kellene magát, ha olyan gyámoltalan lenne, vagy ha olyan törpék állanának a kormányrudnál, ha ez az életrevaló, munkára termett város az ország kegyelemkenyerére szorulna. Erre nincs is szükség, de szükség van a másik gondolatra, hogy Budapestnek az ország határán tul kell megkeresnie létfeltételeit. Ennek minden lehetősége adva van, egyedül *az akarat hiányzik.* Budapest kifelé való érvényesülésének olyan gátjai vannak, amelyeket fölösleges ujra felsorolni, de amelyeknek fentartását ma balgán hatalmi kérdésnek tekintik. Budapestnek a külkereskedelemből kell megélnie — mondja Gaál Gaszton és mondjuk mi hosszu esztendők óta és ugyanakkor a legnemesebb eszmék palástja alatt burjánzik a kereskedelemellenes tendencia. A politika jelszavaiból egy város nem élhet meg, a hivatalok munkája — bármily szükséges is — csak fogyaszt, de nem termel, a városház udvarán sem nőnek dollártermő exotikus fák: marad az ipar és marad mindenekfelett a kereskedelem, minden nagyváros teremtő ereje és Budapestnek egyetlen reménye. Az ember szinte a fejéhez kap a rémülettől, amikor arra gondol, hogyan elmélkednek ezek az urak, akik a nagy város igazi életerét akarják mindenáron betömni. A kereskedelmet megölni, annyit jelent, mint halálraitélni Budapestet; a kereskedelemtől elvenni a levegőt, annyi, mint lassu kinzással halálra gyötörni ezt a várost. Pedig a kereskedelemtől félni oktalanság, mert a kereskedelem nem politizál, a kereskedelem nem bölcselkedik és nem válogat, a kereskedelem annak a kasszáját tömi meg mindinkább javuló pénzzel, aki neki életet, szabadságot biztosit. Ha a mai rezsim hatalmát, uralmát a fővárosban meg akarja erősiteni, segitségül kell hivnia a kereskedelmet, az ipart, amely nem kiván tőlük semmit, de semmit, csak azt, hogy szabadon, becsületesen dolgozhassék.

Az egész Balkán kereskedelmének itt volna a helye. Tettek-e lépést a bürokrata-fejedelmek ebben az irányban? — kérdi az agrárius-vezér. És mi fájdalmasan állapitjuk meg, hogy Budapest tanácsa, amelynek van egy egész csomó régi tagja, akik más szellemben és más, igazi alkotó-erők között más eredményeket is mutattak már és ezek a különben jószándéku emberek sem tudják jobbik belátásukat érvényesiteni azokkal szemben, akik oktalan gyülölettükkel a kereskedelem iránt lassu elvérzésre itélik Budapestet. Kikötő, idegenforgalom, közlekedés, az üzleti szellem istápolása nem találnak itt egyetlen egész embert, aki igaz lelkesedéssel adna mindezeknek komoly lendületet. Mi szégyeljük, hogy ezt a beszédet, amely ilyen tisztán és világosan látja Budapest jövőjét, életének lehetőségét, egy agrár-vezérnek kellett elmondani, ahelyett, hogy a városi párt valamelyik koszorus vezére harsogta volna bele pártja álmodozó hiveinek fülébe.

Helyes, prédikáljanak az urak takarékosságot, de Budapestnek mégsem szabad egy pillanatra sem szegényszagunak, Hamupipőkének lennie. Vonzóvá, széppé, nagyszerüvé kell tenni ezt a várost, amelynek az a hivatása, hogy *egy nagy világ-bolt legyen belőle.* Igenis, a parádés portále, a diszes kirakat, sőt, ha kell, a kiáltó reklám — valamennyi szükséges: ha élni és virágzani akarunk. Tudja ezt ennek a városnak minden tisztafejü polgára, csak éppen azok nem tudják, vagy nem akarják tudni, akiknek cselekedniök kellene. Pedig az okosság diktálja, hogy jó lesz messze dobni maguktól az élhetetlenség politikáját, mert a budapesti ipar és kereskedelem elég élelmes lesz ahhoz, hogy az efemer politikától emancipálja magát, de virágtalan és gyümölcstelen az a politika, amely nem igyekszik a teremtő és termelő erőket a maga szolgálatába állitani.

Hausse a tőzsdén — baisse a rendőrségen

A korona zuhanása miatt egyre-másra vonják vissza a feljelentéseket

Lapunk legutóbbi számában részletes tudósitásban számoltunk be arról, hogy a rendőrségen egymásután jelentkeznek olyan károsultak, akik előkelő budapesti cégek ellen hitelezési csalások miatt tesznek feljelentést. A hitelezési csalással vádolt cégek ellen a legerélyesebb nyomozás indult meg a rendőrségen, azonban a legtöbb esetben kiderült az, hogy nem hitelezési csalásról, hanem csak jelentéktelen polgári perről, polgári per utján való követelésről van szó. Tizenhét olyan eset volt azonban, amelyeknél az eljáró rendőrtisztviselők megállapitották azt, hogy az már nem tartozik a polgári per keretei közé, hanem tényleg bünvádi eljárást igényelnek, mert megállapitható a komoly hitelezési csalás.

Ezekben az ügyekben az eljárás közel két hét óta tartott, amikor egyszerre megérkezett a korona nem várt zuhanása és amit ügyvédeknek, rendőrtisztviselőknek és közbenjáróknak elérniök nem sikerült, elérte a korona értékének a csökkenése, mert a hitelezési csalások ügyében egymásután vonják vissza a feljelentéseket, napról-napra ujabb és ujabb megegyezések történnek a feljelentő és feljelentett között.

A tizenhét feljelentés között a legjelentősebb *Weinberger* nevü budapesti kereskedő ellen tett hitelezési csalási feljelentés, amelyben Weinbergert egy hamburgi cég azzal vádolja meg, hogy hétmillió koronával csapta be bőr és nyersanyag szállitásánál. A bünvádi eljárás megindítását, a Weinberger-cég budapesti raktárának lefoglalását és Weinbergerék minden ingó és ingatlan vagyonának zár alá vételét követelték a hamburgiak és semmiféle egyezkedési tárgyalásokra nem voltak hajlandók. A Weinberger-cég a hamburgi feljelentésre azzal felelt, hogy viszont ő a hamburgiakat vádolta meg, szintén a rendőrség előtt, olyan visszaélésekkel, amelyek ugyancsak bünvádi eljárást vonnak maguk után. A harc napról-napra elkeseredettebb és elmérgesedettebb volt. Szó sem lehetett kiegyezésről. Már mind a két fél elutasitotta a kiegyezés lehetőségét és ekkor váratlanul megérkezett a korona esése. A hamburgi cég hirtelen sürgette Hamburgban az áruk kiadását, mert a korona alacsony árfolyama miatt olyan magasra szökött fel a nyersbőr és nyersbőrkellékek ára, hogy a hétmillió koronás állitólagos csalás egyszerre csak eltünt. A Weinberger-céghez Hamburgból egy megbizott érkezett és megkezdte az egyezkedést, amely eredményre is vezetett és ugy Weinberger, mint a hamburgi cég visszavonta a feljelentését és a zárlat alá vett, már Hamburgba szállitott két vaggon áru feloldását kérték a hamburgi rendőrhatóságoktól.

Ugyancsak egy másik jelentős hitelezési csalás foglalkoztatta dr. *Horváth* rendőrfogalmazót heteken keresztül. Ebben *Lusztig* A. terménykereskedő cég szerepelt és egy berlini feljelentés hárommilliós csalással vádolta meg Lusztig cégét. Itt sem volt egyezkedés, mig a korona hanyatlása be nem következett. Néhány nappal ezelőtt a berlini cég Lusztig ellen tett feljelentését visszavonta, mert a korona értékvesztesége itt is csodát művelt, a csalásként feltüntetett differenciák itt is teljesen rendeződtek.

Függetlenül a koronától azonban, pár nappal ezelőtt sulyosabb hitelezési csalásban is érkezett feljelentés a főkapitánysághoz, még pedig a *Katona és társa* tőzsdebizományos-cég tett feljelentést *Wendauer* Vilmos császár-uti festékkereskedő ellen. A tőzsdebizományos azzal vádolja meg a Wendauer-céget, hogy 200.000 koronával csalta meg a festékkereskedő. A csalás ugy történt, hogy egynegyedmillió koronát adtak át Wendauernek azzal, hogy árut vásároljon, azonban Wendauer csak 50.000 koronáért vásárolt árut, a 200.000 koronával pedig nem számolt el. Az eladásra vásárlandó árut a Katona és társa cég nem kapta meg és dacára, hogy Wendauer azzal védekezett, hogy az áru raktárában van, amikor a raktárt megszemlélték, itt sem tudtak az áru nyomára akadni. Igy keletkezett a feljelentés, amelynek ügyében dr. *Bartha* rendőrtanácsos, az intellektuális osztály vezetője, a vizsgálatot elrendelte. A hitelezési csalási ügy-

ben megkezdődtek a rendőrségi kihallgatások, de még mindeddig rendőri lépés a kihallgatások alapján nem indult meg a hitelezési csalással vádolt cég ellen, mert Wendauerék azzal védekeznek, hogy az áremelkedésben tulmagasra felszökött az áru forgalmi ára és egy ujabb esésnél csak jelentékeny veszteség származott volna, ha a rendelkezésre bocsátott pénzből bevásárlásokat eszközölnek.

Ugyancsak hitelezési csalás miatt tettek feljelentést *Gaertner és társa* faárugyár cég ellen, de ezt a hitelezési csalási feljelentést éppen a korona zuhanásával kapcsolatban már vissza is vonták.

Megállapitható, hogy nemcsak a hitelezési csalási ügyekben, hanem általában a tőzsdések ellen tett feljelentések ügyében is bizonyos stagnáció jelentkezik a rendőrségi feljelentéseknél, mert a tőzsdén, a hausseval kapcsolatban az ügyfelek állandóan nyernek. És nyerés idején nincs bünvádi feljelentés. Amikor a tőzsdeügynök nyer az ügyfélnek, akkor az ügyfél nem törődik azzal, hogy megbizásból, vagy megbizás nélkül adta el a papirokat, csak akkor lát sikkasztást és csalást, ha a tőzsdebizományos olyankor adja el a papirt, amikor baisse van és az üzletre ráfizet.

Nagyon érdekes és nagyon jellemző erre a következő rendőri esemény:

A napokban egy *Schwartz* Ármin nevü bádogosáru-üzlet tulajdonosa feljelentést adott be egy ismert nevü tőzsdebizományos ellen, hogy a papirjaival engedélye nélkül játszott és 150.000 koronát veszitett a bizományos Schwartz kárára. Kérte Schwartz a rendőrségtől, hogy a tőzsdebizományosnál lévő papirjait, amelyeket még nem adott el, azonnal foglalják le, nehogy tovább is játszhassék a tőzsdebizományos, mint mondotta, további csalásokat kövessen el, a papirjait elsikkassza és még nagyobb károkat okozzon. A rendőri eljárás megindult. Kiment egy detektiv, hogy lefoglalja a tőzsdebizományosnál a még el nem adott, Schwartz tulajdonát képező papirosokat. A tőzsdebizományos kijelentette, hogy a nagy hausseban már tuladott a papirokon és 250.000 koronát nyert Schwartznak a megbizás nélküli üzleten. Schwartz Ármin ezt hallva, hogy nemcsak a 150.000 korona kára térült meg, de még külön jelentős haszna is van a megbizás nélküli üzletből, már nem kifogásolta többé, hogy megbizása nélkül játszott a tőzsdebizományos, hanem azonnal visszavonta a feljelentést.

Ebből megállapitható, hogy amikor hausse van a tőzsdén, akkor — feljelentésekben baisse van a rendőrségen. — De amikor majd ismét megjön a baisse, a tőzsdén és környékén ugyancsak tizesével és huszasával fognak megérkezni az ujabb feljelentések, „csaló és sikkasztó bankbizományosok“ ellen.

A főváros háztartásának félévi mérlege

Váratlan emelkedés az adóbevételeknél

Szerencsére tul vagyunk már a költségvetési vitákon, sőt tul vagyunk már az esztendő nagyobbik felén is és a félévi kimutatások érdekes perspektivát mutatnak arról, hogy bizonyos bevételi források tekintetében miképpen realizálódnak a tanács reményei. A *Fővárosi Hirlap* budgetkritikájában azt a véleményt kockáztatta meg, hogy az 1921. évi költségvetés-előirányzat bevételi tételei mintha tulságosan peszimisztikusan, a kiadások pedig optimisztikusan lennének beállitva a budgetbe. Az 1921 év első hat hónapjának adószerű bevételeiről készitett kimutatás egyelőre nekünk ad igazat. Lássuk csak:

	Előirányzat	Tényleg befolyt
1. Községi adó	100.000.000	78,284.956.85
2. Házbérkrajcár	9,000.000	23,210.314.92
3. Telekértékadó	16,600.000	28,391.684.54
4. Telekátirási dij	8,000.000	7,000.336.97
5. Pezsgő-adó	4,000.000	5,955.447.90
6. Vigalmi adó	30,000.000	27,419.649.15
7. Közlekedési adó	17,000.000	9,238.781.22
Összesen K	184,600.000	179,521.171.55

Szóval a főváros adószerű bevételei hat hónap alatt csaknem akkora összeget tettek ki, mint amennyit a városházán tizenkét hónapra vártak. Ebből pedig az következik, hogy ha a főváros egyéb bevételei a valóságban szintén ennyire meghazudtolják a preliminárét, akkor a zárószámadásban soha nem remélt nagyságu fölösleghez lesz szerencsénk. A száz millió koronára előirányzott községi adóból már az első hat hónap alatt 78.2 millió korona folyt be. Kétségtelen, hogy a következő hat hónapban, ha nem is lesz másik 78 millió bevétele a fővárosnak, de 40 millió koronás bevételre föltétlenül számithatunk. Házbérkrajcárból az első hat hónapban 23.2 millió folyt be; két és fél akkora összeg, mint amennyire a városházán 12 hónap alatt számitottak. Az első hat hónap telekértékadó-bevétele 28.3 millió, pedig tudvalevően csak 16.6 millió bevételre számitottak 12 hónap alatt. Azonban nem szabad elfelejteni, hogy ebben a 28.3 millió koronában a mult esztendei hátralék is benne van, szóval kétségtelen nyolc millió koronás ujabb bevételre föltétlenül számithatunk az év második felében. A nyolcz millió koronára preliminált telekátirási dijakból már eddig több mint 7 millió korona folyt be, a pezsgő-adóból 4 millió korona helyett már eddig csaknem 6 millió korona a bevétel; a 30 millió koronára kitervelt vigalmi adóból az első hat hónapban 27.4 millió koronát hozott és a 17 millió koronára preliminált közlekedési adó az első hat hónap alatt 9.2 millió koronát hozott. Ha tehát azt a szerencsés helyzetet vesszük, hogy a hátralevő hat hónap alatt az eddigi bevételek felét veszi be a főváros az adószerű bevételekből, akkor is csaknem kilencven millió korona olyan bevételre számithat a pénzügyi osztály, amelyre nem számitott. De mi csak hét tételt vettünk kalkulációba, pedig a költségvetésnek egész sereg bevételi tétele van még, amely föltétlenül többet fog hozni, mint amennyit a költségvetés-előirányzat vár.

Folkusházy alpolgármester a destrukcióról

A városok mentesitést kérnek a vagyonváltság alól

A nemzetgyülés pénzügyi és földmivelésügyi bizottsága az ingatlanok vagyonváltságáról szóló törvény-tervezeten olyan módositást javasol, mely szerint a törvényhatóságok és községek földterületeik után vagyonváltságot tartoznak fizetni és e váltság alól csak a közlegelőket, valamint a beltelkeket mentesitenék. Ez a terv nagy megdöbbenést keltett a budapesti városházán is, másutt is és ennek volt a következménye, hogy Budapest polgármestere tiltakozó gyülésre hivta össze a Magyar Városok Kongresszusát. Az egyetemes gyülés el is határozta, hogy tiltakozik a terv ellen, melynek megvalósitása sulyos válságba kergetné a magyar városokat. A határozati javaslat, amelyet felirat alakjában elküldtek a nemzetgyülésnek, de elküldtek a kormánynak és a pártoknak is: kifejtette, hogy az államnak nem lehet célja, hogy közvagyonból vegyen váltságot. A városok és községek rendkivüli közgyüléseket fognak tartani és külön-külön felhivja minden törvényhatóság a maga nemzetgyülési képviselőit, hogy a polgárság egyetemének ezt az igazságos ügyét: támogassák. A kongresszus deputációban kereste föl Hegedüs Loránt pénzügyminisztert és Bethlen grófi miniszterelnököt, akik meg is nyugtatták a deputációt, hogy ha csak lehetséges, el fognak állani a törvényhatóságok és községek vagyonváltság fizetésétől.

Már most az a kérdés, hogy az a „ha csak lehet“: mit jelent tulajdonképpen és hogy a nemzetgyülés milyen álláspontra fog helyezkedni a törvényhatóságok és községek föltétlenül jogos kivánságával szemben. Annyi kétségtelen, hogy a fővárost különösen sulyosan érintené, ha földterületei után vagyonváltságot kellene fizetni, mert a főváros földterületei körülbelül két milliárdot érnek és a vagyonváltság fizetése azt jelentené, hogy a főváros vagyonából körülbelül kétszázmilliót kénytelen lenne odaadni az államnak. Mikor a városok vagyonváltság fizetésének a dolgával első izben foglalkoztak a városházán: fölmerült az az idea is, hogy a főváros abban az esetben, ha a vagyonváltság fizetése elől semmiképpen ki nem térhet: kérje a kormánytól, engedje meg, hogy az államnak fizetendő vagyonváltság összegéből a főváros levonhassa azt az összeget, amellyel az állam a fővárosnak különböző cimen tartozik.

A Magyar Városok Kongresszusának a vagyonváltsággal foglalkozó egyetemes gyülésének külön érdekessége volt Folkusházy Lajos alpolgármester elnöki beszéde.

— A Magyar Városok Országos Kongresszusa — mondta Folkusházy — 1917 május 18-án tartotta utolsó rendes egyetemes ülését. Akkor még javában folyt a világháboru, másfélévre rá a destruktiv sajtó és a radikális irányzat eladdig céltudatosan folyt aknamunkája kikezdették állami életünk pilléreit, meglazitották a fegyelmet a hadseregben, bujtogattak idehaza és ezzel összeomlasztották a katonai erőt s az állami és társadalmi rendet, ami végül a háboru végzetes befejezéséhez s a rend teljes felboritásához vezetett.

— Az 1918-iki ősz meghozta a Károlyi-forradalmat, amit szeretnek a városi elem forradalmának mondani, holott a városok vezetői és hatóságai teljesen távol tartották magukat az egész forradalomtól. Annyira nem volt részük benne, hogy még csak ülésre sem jött össze a kongresszus bizottsága, hogy ezzel is demonstrálja a Károlyi-féle uralomtól való tartózkodását.

Ez volt a bevezetése Folkusházy beszédének és ezeket a kétségenkivül érdekes és szubjektiv politikai megállapitásokat el fogják rakni a jövendő idők történetirói számára, akik majd a sok-sok ellentétes nyilatkozatból és memoárból — ha az idők engedik — le fogják szürni az objektiv igazságot és majd véglegesen fogják megállapitani, hogy tulajdonképpen miért vesztettük el a háborut; továbbá, hogy kik és mik voltak az okai annak, hogy száznegyven város közül csak negyvennégy városunk maradt, kilencvenhat városunk pedig ellenséges megszállás alatt szenved.

A földváltság a rendkivüli közgyülésen

Szombat délelőtt a főváros törvényhatósági bizottsága a földváltság dolgában rendkivüli közgyülést tartott, melyen Buzsáky Rudolf főjegyző ismertette a kérdést. Elmondta, hogy a városok szövetségének küldöttsége kereste föl Folkusházy Lajos alpolgármester vezetésével a miniszterelnököt és a pénzügyminisztert és a miniszterelnök megnyugtatta a küldöttség tagjait, hogy a városoknak nem kell földváltságot fizetni, ha a városok a földbirtokreformba bele tudnak illeszkedni. A tanács azt javasolja, hogy a főváros nemzetgyülési képviselői jelenjenek meg ennek a fontos kérdésnek a tárgyalásánál és támogassák a főváros érdekeit.

Wolff Károly szólalt föl ezután és felszólalásában három érdekes kijelentést tett. Azt mondta, hogy a magyar városoknak nemcsak ebben az esetben, hanem mindig egységes várospolitikát kell csinálniok és erre már ő föl is szólitotta az egész vidék keresztény milliőit.

Fölszólalásának másik érdekes pontja, hogy a vagyonváltság tulajdonképpen nem Budapestet, hanem a nagy vidéki városokat: Szegedet, Debrecent stb. érintené sulyosabban, de a főváros mégis élére állott a vagyonváltság-ellenes mozgalomnak, hogy a vidék lássa, hogy érette a főváros mindent megtesz. Viszont a főváros is elvárja a vidéktől, hogy segitse, ha élelmezési zavarok közé jut. A nagy szárazság valószinüvé teszi, hogy a télen nehéz élelmezési bajok lesznek, nehezebbek, mint ahogy gondoltuk. A vidéknek nem szabad cserbenhagynia a fővárost.

Azután áttért a vagyonváltság kérdésére és kifejtette, hogy miért lenne igazságtalan és céltalan, ha a kormány a törvényhatóságokat és községeket is kötelezné a földváltság megfizetésére. Ha azonban a nemzetgyülés mégis ugy találná jónak, hogy a vagyonváltság fizetésére a városokat is kötelezné, abban az esetben a városok a lakosságra lennének kénytelenek átháritani a terhet, szóval a lakosság kétszeresen adózna.

Wolff Károly beszéde után a rendkivüli közgyülés véget ért.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7½ órakor csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a
kitünő augusztusi rekord müsor!
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

A nyári Budapest

A régi tanács tagjai az uj korszak szolgálatában

— Kánikulai csevegés —

A porról, a viztelenségről, a tikkasztó hőségről essék szó talán e cikkben? — Mit érnénk vele?! — A főváros nyaral. Polgármestere nyaral, alpolgármesterei pedig félig szabadságon, félig a mulhatatlan ügyvezetésre korlátozva működésüket, igazán nem sokat törődnek vele, hogy a nyár égető problemáit megoldásra segitsék.

A polgármester nyaral. Állitólag Párisba utazott. Állitólag városi költségen, tehát remélhetően városi érdekben is. Páristól csakugyan sokat lehet tanulni és Sipöcz polgármester van még olyan fiatal — embernek is, polgármesternek is — hogy tanulhasson egyet-mást. Párisban kétségtelenül más világ van, mint Budapesten s a polgármester ott más levegőt szivhat magába, ha egyáltalán levegőt akar szivni, — levegőt, amit hovatovább a többségi párt szigoru uralma szinte teljesen kiszivattyuz a főváros életéből.

Annyi bizonyos, hogy olyan nyomott hangulat azelőtt régen aligha mutatkozott a főváros életében, mint mostanában. Az a bizonyos konszolidáció, melyet a józan politika annyira áhitana, a főváros életében sem alakitja ki még biztató konturjait. Sem a programmok tervszerüségében, sem a pénzügyek realitásában.

Találkoztunk a multban a pénzügyi javaslatok egész sorozatával. És a megszavazott javaslatok egész légiója az, amely belügyminiszteri jóváhagyás hiján még ma sem öltheteti végleges valóságot. Ilyformán költségvetés realitásáról és tervszerü programm pénzügyi realitásáról beszélni is: merő képtelenség.

Hiába fundálta ki Csupor tanácsnok a legszebb fővárosi uj adókat, — kezdve a szállodai adón és végezve a lakásadón, — kárbaveszett a pénzügyek minden költői leleménye és ihlete, mert a kormányhatósági jóváhagyás mind e mai napig nem emelte jogerőre a pénzügyi javaslatoknak azt a hosszu sorozatát, amely körül bizottsági üléseken, közgyüléseken annyi jobb sorsra érdemes szócsatározás zengedezett.

Valamikor mégis másként ment minden. Amikor még Folkusházy alpolgármesternek Vázsonyi volt a Wolff Károlya, — mintha több koncepció jutott volna érvényre. Folkusházyban van-e a hiba, vagy Wolff Károlyban-e? — nem merjük eldönteni, — csak azt vagyunk kénytelenek megállapitani, hogy a főváros ügyei nem mennek olyan rendben, mint ahogy maga a kurzus is szeretné; igazolja ezt a helyzet-diagnózist az is, hogy a kurzus az, mely legkevésbé van megelégedve a városházi kurzussal.

Sipöcz polgármester távollétében ugyanis Folkusházy alpolgármester a főváros irányitó vezetője. És ahogy azelőtt az alpolgármester úr hűségesen megjelent a Demokrata-kör szombat-esti összejövetelein, — hiába jár el most még hűségesebben a keresztény községi párt összejöveteleire: — valahogy még sem alakul ki koncepciózusabban a főváros vezetése.

A régi „rossz" időben Folkusházy alpolgármester akárhányszor még külön „vasárnapi iskolába" is eljárt Vázsonyihoz. Talán ilyesmit kellene rendszeresiteni Wolff Károlynak is Folkusházy javára, mert hiába, ha valaki olyan sokáig és olyan hűségesen „más" iskolába járt, több alkalmat kell nyujtani neki, hogy az uj tanok szolgálatába sikeresebben beleilleszkedhessék.

Már Buzáth alpolgármesternek sokkal könnyebb a sorja. Ő régen is annak adta magát, ami ma. S az ellenzék talán azért becsüli őt annyira, mert régi keresztény gondolkodása azelőtt is ismeretes volt, hiszen nyiltan hirdette, és ma sem hirdeti elveit tulzóbban, mint annakelőtte. Ez a gerinces és meggyőződéses tisztviselő azért is birja a mai kisebbséggé törpült régi többség becsülését annyira, mint annakelőtte. Amig Folkusházynak régi barátai csaknem mind ellenfeleivé lettek, addig Buzáth alpolgármester barátaiként tartotta meg régi ellenfeleit is, akik benne ma is azt az egyenes, nyilt jellemü és nyilt szavu férfit látják, aki azelőtt volt és aki régi keresztény gondolkodásával messze lemaradt az uj keresztény vezető egyéniségek mögött, anélkül, hogy megszünt volna „keresztény"-nek lenni.

Rényi alpolgármester is csalódást hozott a „régiek"-nek. Rényiről az a köztudat járta, hogy „ur", aki inkább nem pályázik alpolgármesteri rangra, csakhogy uri mivoltából mitse kelljen engednie. Róla is megállapitják a korrajzolók, hogy bezzeg sok mindenből engedett, amióta alpolgármester lett s a közgyülés elnöki székében éppen uri gondolkodásánál fogva érezheti nem egyszer roszszul magát, amikor nem szolgálja azt a pártatlan igazságot, amelyet pedig lelke mélyéből szolgálni szeretne. Régi barátai, akik ma sem ellenségei, sokszor nézik sajnálkozva vergődését az elnöki székben és megbocsátanak neki, ha le is tér olykor arról az utról, melyet uri gondolkodásával bizonyára szivesebben követne.

A régi tanácstagok közül Bukovszky Viktor alakja rikit ki a legmarkánsabbul. Ez a tetőtől-talpig férfi, aki a kurzus ellenére került be ismét a tanácsba, osztatlanul élvezi régi barátainak barátságát és az uj többségi pártnak megbecsülését, amelyre mással, mint a város érdekeinek hüséges szolgálatával, nem pályázik. Ez az a férfi, aki Wolff Károlyban is csak azt nézi, helyes-e az, amit kiván és ha helyes, követi az irányát, noha nem az ő irányát jelzi. De tőle lehet a többségi vezér még olyan hatalmas diktátora a fővárosnak, ő a derékát meggyőződése ellenére senki igájába nem hajtja. Érdekes, hogy ma — a kurzus virágzása teljében — Bukovszkyban látja mindenki a főváros konszolidációs jövőjének azt az alpolgármesterét, akinek még mai ellenfelei is meg fognak hódolni.

A régiekről szólván, Csupor tanácsnok mellett még Berczel tanácsnokról eshetnék szó. Berczel Jenő nagy kinnal került bele az uj tanácsba és a választás viszontagságai valahogy szordinót nyomnak ma is a hangjára. Nem is igen beszél. Dolgozik, — szakszerüen munkálkodik resszortjában és ebben merül ki minden politikája.

Nagyon csöndes ember lett a régiek közül Városssy Gyula tanácsnok is. Igaz, hogy a jogügyi osztály nem sok alkalmat nyujt korszakalkotó reformokra, de Városssy valahogy maga is kerüli az exponálódást, mintha okult volna a közelmultból, mikor ugyancsak nem keresve, mégis annyira exponálódott, hogy még ma is belenyög néha.

A régiek közül még Sallay és Édes tanácsnokok léteznek ma. Sallay csodálatosképen az uj többség szimpátiáját épp ugy élvezi, mint a régiét, Édes pedig megmaradt a régi egyenes, dolgos tisztviselőnek az uj érában is, — nem provokálván az ujak közül sem senkinek a haragját.

Valami nagy összhang azért nem tombol a mai tanácsban. És Budapest mostani nyári csöndjében meg lehet állapitani, hogy mintha ez az egész összeállitás valami nyári ideiglenesség jellegét viselné magán. A száraz, sorvasztó nyárét, melyet követ a gyümölcstermő ősz, amikorra lehull a férgese, de megmarad a romlatlan, ép, egészséges érték, hogy tápláljon és erősitsen bennünket a munkásabb és eredményesebb jövőre.

Nemzetközi repülőtelep Budapesten

Gócpont-állomás épül, hangárokkal és szerelő-mühelyekkel

Néhány hónappal ezelőtt a kormány megengedte, hogy a Magyar Aeroforgalmi Részvénytársaság Szeged—Szombathely—Miskolcz irányában repülőgépjáratokat szervezzen és ezeken a repülőgépjáratokon csomagárut és levélszállitásokat eszközöljön. Az *utas-szállitást* költséges volta miatt még nem kultiválják a kellő arányokban, de egyébként sem áll elegendő gép rendelkezésre. A viszonyok javulásával, a repőlégépgyártás lehetőségeinek arányosabb fokozhatásával valószinüleg a közlekedési üzem is gyorsulni fog, éppen ugy, mint ahogyan elfogadott és beteljesedett közlekedési mód lett nyugaton a repülés kérdése. *Franciaország, Olaszország, Svájc, Belgium, Hollandia* a repülőgépek észszerü kihasználásával komoly versenytársat adott az expressvonatoknak — de főképp az autóközlekedésnek és a technikai készség fokozásával ez a versenykészség egyre emelkedik.

Budapest kicsit irigykedve és kicsit megdöbbenve kell hogy olvassa azokat az érdekes külföldi jelentéseket, melyek a repülés fejlődéséről számolnak be, de — a *Matin* jelentése szerint, — a közeljövőben Budapestet is erősebben fogja érinteni a repülőgépek közlekedési akcióképessége. *A nemzetközi repülőforgalomba ugyanis a legközelebbi jövőben Budapest is intenzivebben bekapcsolódik.* Információink szerint Kelet felé Francia- és Olaszországból jelentősebb légi közlekedést terveznek és

a Balkán felé irányuló közlekedés gócpontjául Budapestet szemelték ki.

Érdeklődtünk az érdekes terv aktualitásával kapcsolatban *illetékes helyen*, ahol a következő érdekes felvilágositásokat kaptuk:

— A Franciaországban és Olaszországban megalakult több Aeroforgalmi társaság tényleg komolyan foglalkozik a tervvel, hogy egy személy- és csomagszállitással rendszeresitett nemzetközi légi közlekedést teremtsen. A légi közlekedés céljaira Olaszországban hatalmas 14—18 üléses *aerobuszokat* épitenek, sőt van egy nagyarányu francia találmány, jelentősebb teherszállitások lebonyolitására. A repülés programmját különösen Kelet felé akarják jelentősebben kultiválni, mert a Balkán és Kelet-Európa irányába nincs erős vasuti hálózat. Igy került be a programmba Budapest is.

— Az a terv ugyanis, hogy a Kelet felé irányuló *nemzetközi légi utvonalon Budapest legyen a Kelet gócpontja*, mert kedvező fekvése erősen predesztinálja erre a szerepre. Budapest volna a tervek szerint

a Bukarest, Konstantinápoly, Odessza, Varsó, Lemberg vonalak javitó, pihenő és szerelő állomása.

— A külföldi Aeró-társaságok ebben az irányban már folytattak megbeszéléseket itt Budapesten és tudomásunk szerint már történtek lépések arra vonatkozólag, hogy egy nemzetközi repülőállomás épüljön s valószinüleg közösen, vagy bekapcsolódva a magyar társaság munkájába. Hangártelepeket, szerelő-állomásokat és ezzel kapcsolatban *gépjavitó és alkatrészgyártó mühelyeket is akarnak itt felállitani Budapesten*, amivel a nemzetközi viszonylatba jelentősen bekapcsolódnék a magyar főváros és jelentősen segitené a nemzetközi munka a magyar akció sikerét.

— Sok milliós befektetés szükséges ezekhez a munkálatokhoz, ami csak a magyar ipar komoly és értékes haszna volna. Remélhető, hogy a kapcsolat minél előbb létrejön.

Szüretlen viz külön vezetékkel

A megyeri vizműtelep kibővitése

A vizvezetéket utolérte szokásos nyári betegsége: olykor-olykor eláll a lélekzete; nem ad vizet. Szuszog, sir, sóhajt, panaszkodik a vizcsap, csakhogy épp meg nem szólal és bocsánatot nem kér, hogy nem adhat vizet, mert magának sincsen. A vizművek igazgatósága — mely mindenre talál magyarázatot — a szárazsággal, az alacsony talajvizzel, a kánikulával, a fokozott vizfogyasztással, meg hasonlókkal hozza kapcsolatba ezt a különös, de nem szimpatikus jelenséget. Mivel azonban a publikumnak viz kell, nem magyarázat, ennélfogva a vizművek igazgatósága is próbál megoldást találni a vizmizériák ellen. A legcélirányosabb megoldás az lenne, ha a vizműveket kibővitenék. A kibővitésre nem most, hanem már régesrégóta szükség lett volna, sőt a kibővitési munkák egy részének a terve már 1914-ben készen is volt de a kivitel megkezdését a világháboru megakasztotta. Természetesen nagyobbszabásu épitési munkálatok végrehajtására a mai idő sem alkalmas, mert ha a szükséges anyagok kellő mennyiségben és minőségben való beszerzése biztositható lenne is. — mondja a vizművek igazgatósága — a kivitellel járó költségek nagysága minden ilyen törekvést lehetetlenné tesz. Valószinü, hogy a káposztásmegyeri vizmü 8.2 millió koronával előirányzott továbbfejlesztési munkálatai csak százmillió koronás költséggel lennének végrehajthatók, mivel szemben a vizművek összes beruházási költségei eddig mindössze 48,096.660 koronára rugnak.

No dehát ezek mind tervek csupán, amelyek végeredményben nem adnak vizet. Már pedig a viz szükség egyre fokozódik. A főváros pedig ahelyett, hogy a vizműveket bővitené ki, hogy a szükségletet kielégitse, ehelyett korlátozó intézkedéseket eszelt ki, amelyekkel csökkenti a vizfogyasztást. Minden házban vizmérő órát állittat be a tanács, hogy pontosan ellenőrizhesse: ki a vizpazarló; éjjel elzárja a fővezetéket és végül az ipari célokra használt viz köbméterjét 8 koronára emelte föl. Mindössze ezek

azok a reformok, amelyek segélyével a vizművek igazgatósága le akarja szoktatni a publikumot a viz tulságos fogyasztásáról. Ezekhez a reformokhoz csatlakozott legujabban a főváros törvényhatósági bizottságának az a praktikus határozata, hogy a jövőben az elkopott, a háboru éveiben egyáltalában nem reparált vizvezetéki berendezések javitási költségeit ezután a háziur helyett szintén a lakónak kell megfizetnie.

Azonban ezek a nagyszerü reformok egyelőre még mindig nem szoktatták le a publikumot a vizivásról, a mosdásról és a fürdésről; a publikum viszszükséglete — hála a kánikulának — nemcsak hogy nem csökken, hanem folyton emelkedik, ugy hogy valami uj dolgot kellett kitalálni. A vizművek igazgatósága már ki is találta. Elkésziti az igazgatóság a káposztásmegyeri vizmü kibővitési munkálatait és — mint mondja — azon lesz, hogy arra alkalmas időben és viszonyok között hozzálásson a kibővitési munkálatokhoz. Ezenkivül meg akarja **épiteni az** igazgatóság

a szüretlen viz vezetékét,

mely különösen a pályaudvarokat és a nagy parkokat és közkerteket látná el a szükséges vizzel. A vizmüigazgatóság ennek az uj vizvezetéknek a tervét már bemutatta. Eszerint a Hungária-ut vonalát követő műnek a létesitése 27 millióba kerülne. E mű létesitésének a kérdése azonban — mondja az igazgatóság — igen óvatos kezelést igényel, mert a kettős vezetékrendszerek egyáltalában nem válnak be.

— Ha a hatóság — mondja az igazgatóság — mégis elhatározná egy ilyen műnek létesitését, akkor is várni kell ezzel addig, mig a műnek gyors és biztos megépitésére a lehetőség is meglesz. Semmiesetre sem szabad azonban ezzel a megyeri vizmütelep kibővitési munkáit egyetlenegy nappal sem hátráltatni, mert az épitkezések remélt nagyobb arányu fellendülése, főleg az eddigieknél magasabb emeletsorok engedélyezése következtében vizműveink képtelenek lesznek a lakosság ivóvizszükségletének fedezésére. Már pedig a vizműveknek mégis ez a legelső és legfontosabb hivatása.

Események

•••

Az uj telekértékadó

A budgetvitának kétségtelenül egyik legértékesebb témája volt a telekértékadó. A telekértékadó körül nagy vita támadt; és minden felszólaló azzal végezte beszédét, amivel Cato Maior: „Ceterum censeo Carthaginem esse delendam"; ami ez esetben magyarra forditva azt jelentené, hogy a telekértékadót pedig meg kell szüntetni. Ki is mondta a közgyülés, hogy megszünteti ezt a „tendenciózus és nemzetellenes célokat szolgáló" adót. Az érdekes vitának Wolff Károly tette föl a koronáját, aki, miután kijelentette, hogy ő „a telekértékadót olyan agyvelő munkájának tartja, mely agyvelő munkáját nincsenek hivatva semmi körülmények között fentartani és támogatni, tehát föltétlenül a telekértékadó eltörlése mellett van."

Volt azonban Wolff Károly felszólalásában néhány mondat, amelybe ügyesen kapaszkodott bele Csupor József, a városi pénzügyek diktátora, hogy a veszett fejszének legalább a nyelét megmentse.

— Én különbséget teszek — mondta Wolff Károly — a spekuláció és különbséget teszek azok között a telkek között, amelyek hivatva vannak kis családi otthonokat létesiteni és egy család küzdelmeinek végső stádiumát jelentik. Ezeket a telkeket mentesiteni szeretném minden egyes tehertől. De azokat a telkeket, amelyek spekulációt vannak hivatva szolgálni, másként akarnám megfogni. Én koncedálom, hogy erről lehet pénzügyi szempontból beszélni, mert az méltányos, hogy aki a telkeket spekuláció céljára összevásárolja és az a célja, hogy a nagy konjunktúrát kihasználva, adja tovább és ezen konjunktura előidézési rideg tendenciát követve, negligálja a népesedési érdekeket és a lakásviszonyok kérdését: itt a pénzügyi osztály találjon utat és módot ennek a konjunkturális vagyonnak a megadóztatására. Ezt kétségtelenül aláirom és helyeslem és meg vagyok róla győződve, hogy a keresztény községi párt is helyeselni fogja azt, hogy ez a konjunkturális, tehát voltaképpen a munkával arányban nem álló, meg nem érdemelt vagyontöbblet bizonyos méltányos adózás alapjául szolgáljon.

A közgyülés ennek a fejtegetésnek az alapján mondta ki 105 szóval, hogy a telekértékadót a mai formájában megszünteti és fölhivja a tanácsot, hogy őszre terjesszen a közgyülés elé uj javaslatot. Mint érdekességet emlitjük meg, hogy a szavazásban nem vett részt sem Csupor József tanácsnok, a pénzügyi osztály vezetője, sem pedig Szabó Imre főügyész. De nem vettek részt a szavazásban a demokrattapárt tagjai sem. (A liberális párt tagjai pláne el sem jöttek a közgyülésre.)

Már most az a kérdés, hogy mi következik ezután?! Csupor József tanácsnok elmondta, hogy szeptemberben uj adójavaslattal jön a közgyülés elé. Ez az adójavaslat, amely arra van hivatva, hogy a telekértékadót pótolja, a következő elvek szemmeltartásával készül:

A kis telkek, családi házak (bizonyos megállapitott értékig) föltétlenül mentesek az uj adó alól; ellenben progressziv adó alá esnek a nagy telekkomplexumok és a kimutathatóan spekulativ célzattal összevásárolt telkek. Őszig azonban elhallgat a csattazaj. Mert, hogy ősszel ismét elkezdődik a vita és hogy a telektulajdonosok amugy hallgatagon nem vesznek a nyakukba egy uj telekértékadót, az egészen bizonyos.

A Margitsziget feltöltése. A Margitsziget rendezési és feltöltési munkálatait már régen elhatározta a Közmunkák Tanácsa, de annak kivitelét részben a háboru, majd az utána következő forradalmak, a kommün és a román megszállás mindeddig megakadályozták. Most azonban a terv a megvalósulás stádiumába lépett. A Közmunkák Tanácsa ugyanis a napokban Fleischmann Antal gőzhajó- és dunakotró-vállalatának kiadta a munkálatok végrehajtását. A költségekre a pénzügyminiszter 6 millió koronát bocsátott a fővárosi pénzalap rendelkezésére, de az összesen szükséges tizenhétmillió korona további folyósitása is kilátásban van. A körülbelül 500.000 köbméteres feltöltési munka már megindult, a kotrók, elevátorok, kavicsszállitó hajóknak a munkahelyre való szállitása már meg is kezdődött. A feltöltési és partvédelmi munka befejezése 1922 őszére várható.

A Nemzeti Mozgó vajudása. A Nemzeti Mozgó ügye ujra napirendre kerül. Ugy látszik, hogy az engedélyesek sehogy sem tudnak boldogulni és alig találnak pénzembert, aki az ötesztendei koncessziót finanszirozná. Ugy volt, hogy már szeptemberben elkészül az épület, de erre kevés kilátás van, mert most ujabb módositott terveket nyujtottak be a fővároshoz. A középitési bizottság legközelebb foglalkozik ezekkel az ujabb tervekkel.

Mi lesz a Piarista-épülettel? Nagy titokzatossággal kezelik a városgazdasági ügyosztályban a Piarista-épület ügyét. Most folynak az előkészületek a bérházakban levő egyes hivataloknak az odahelyezéséről. Hogy mit mondott a népjóléti miniszter a főváros erélyes felterjesztésére, azt nem igen lehet megtudni, de reméljük, hogy nemsokára mégis csak nyilvánosságra kerül és kiderül a nagy titok. A városházán mindenesetre sokan kiváncsiak arra, hogy ebben a kérdésben ki marad felül: a népjóléti miniszter-e, vagy a főváros. Ugy érezzük, hogy a két fél ötven percentre kiegyezik, akárcsak a munkácsi kereskedő.

Versenytárgyalások. A főváros tanácsa nyilvános irásbeli árlejtést hirdet a VIII. ker., Főherceg Sándor-utca kocsiutja faburkolatának kicserélési munkáira. Az ajánlatokat 1921. évi augusztus 23-án délelőtt 11 óráig kell a tanácsi II. ügyosztály vezetőjének átadni. A munkálatra vonatkozó részletes feltételeket is ott lehet megtudni. — Ugyancsak nyilvános irásbeli versenytárgyalást hirdet a tanács a III. ker. Zöldmáli-utnak az 5910. hrsz. ingatlantól az 5850. hrsz. ingatlanig terjedő szakaszának rendezési munkáira. Az ajánlatokat augusztus 23-ig kell beadni a II. ügyosztályhoz, ahol a részletes feltételeket lehet megtudni. — Mindkét munkálat versenytárgyalása 1921. évi augusztus 23-án, kedden délelőtt 11 órakor lesz a Központi Városházán, II. em. 266. ajtószám alatt.

A kölcsönkért feleség zsufolt házai. Maurice de Vallier—Szántó—Zsoldos nagy sikert aratott operettjének minden eddigi előadását utolsó helyig eladott nézőtér tapsolta végig. A mulatságos helyzetekben bővelkedő, gyönyörü zenéjü operett e héten szerdán, csütörtökön és szombaton kerül szinre a Budai Szinkörben.

A Budai Szinkör e heti müsora: Szerda és csütörtök: A kölcsönkért feleség. Péntek: A tánckirály. Szombat: A kölcsönkért feleség. Vasárnap d. u.: Korhelygrófi; este: Orfeusz a pokolban.

A Fővárosi Cirkusz augusztusi programmját a legkiválóbb számokból állitotta össze és ezzel bizonyságát nyujtja az igazgatóság áldozatkészségének. A cirkusz látogatottsága olyan nagyarányu, hogy ajánlatos a belépőjegyekről idejekorán és lehetőleg 1—2 nappal előre gondoskodni.

Tanuló ifjuság részére működvelő-hangszerek nagyon alkalmasak, melyek nagy választékban **Wágner** magyar hangszeráruházában kaphatók. Budapest, csakis: József-körut 15. Árjegyzéket ingyen küld.

A TŐKE

•••

A külügyminiszter birtokvásárlása. Gróf Bánffy Miklós külügyminiszter 15 millió koronáért megvásárolta Püspökladány közelében a puszta-szerepi uradalmat. Ez a nagybirtok eredetileg gatályi Gross tulajdona volt, tőle a Földhitelbank vásárolta meg, amelytől négy év előtt három és fél millió koronáért a Weisskopf és Társa gazdálkodók vették meg. A külügyminiszter ez utóbbi tulajdonostól szerezte meg a birtokot.

A Magyar-Olasz Bank Amerikában. A milanói Banca Commerciale Italiana, amely szoros kapcsolatban áll a Magyar-Olasz Bankkal, New-Yorkban a William-Streeten már régebben önálló fiókot nyitott, amelyet most magyar osztállyal bővitett ki. Az uj osztály élére Lányi Miklóst, Lányi Mórnak, a Magyar-Olasz Bank ügyvezető-igazgatójának fiát nevezték ki, aki állását New-Yorkban már el is foglalta. A magyar osztály az amerikai magyarok pénzügyleteit intézi, felvilágositásokat ad és elősegiti az óhazába történő pénzátutalások gyors és pontos lebonyolitását. Az amerikai pénzátutalások a Magyar-Olasz Bankhoz történnek.

A Trieszti Általános Biztositó Társulat (Assicurazioni Generali) 1920-as üzletéről szóló mérlege megjelent, mely ezuttal is az intézet hatalmas arányu fejlődéséről számol be. Az intézetnek, mely erős kötelékekkel kapcsolódik bele a magyar közgazdasági életbe, bruttó dijbevétele a 272 millió lirát meghaladta és az üzletév 6,457.876.78 lira tiszta nyereséggel zárult, melyből részvényenként 640 lira osztalék kerül felosztásra. A társulat biztositéki alapjai a mérleg szerint 505,853.094.26 lirára rugnak.

A Hungária Egyesült Gőzmalmok r.-t.-nak Klein Gyula elnöklésével megtartott közgyülése elhatározta, hogy az 1920. évi részvényszelvényeket egyenkint 35 koronával váltja be a Magyar Általános Hitelbank utján.

Az Első Magyar Papiripar Részvénytársaság ez év julius 30-án tartotta meg 1920. évi rendes közgyülését. A társaság mérlege az értékcsökkenési számlának 1,600.000 koronával és a nyugdijalapnak 1,000.000 koronával való dotálása után 3,526.125.66 korona nyereséget mutat föl, melyből részvényenként 36 korona (18 százalék) osztalék (a tavalyi 24 koronával szemben) kerül kifizetésre.

A Kőbányai Polgári Serfőző R.-T. julius 30-án tartott közgyülése részvényenkint 40 K osztalék kifizetését határozta el.

Vas- és gépipari kiállitás Budapesten. Az Országos Vaskereskedelmi és Vasipari Szövetség augusztus 19-től szeptember 30-ig országos vas- és gépipari kiállitást rendez Budapesten a városligeti Iparcsarnokban. A kiállitás védnökségét Horthy Miklós kormányzó és Hegyeshalmy Lajos kereskedelemügyi miniszter vállalták el.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

DIETRICH ÉS GOTTSCHLIG
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
likör-, rum- és cognac-gyár, teanagykereskedés
Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, X., FÜZÉR-UTCA 30.
Városi üzlet: IV., VÁCI-UTCA 11.

AUTOTAXI
bármely időpontban bárhova
telefonon rendelhető,
mert utcai telefonberendezésünk utján a legközelebbi állomásról azonnal küldhetünk autotaxit. Hatósági viteldijszabás.
Telefon: AUTOTAXI

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. szeptember 21-én — 39. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 240 K. Félévre 120 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Léket üt az idő

azon a nagy városi párton, amelyet a kommün után elkövetkezett nagy láz összekovácsolt és amely akkor szivta magába a bomlás csiráját, amikor *Wolff* Károlyt tette meg vezérének. Ez a város másfél esztendő alatt sokat sülyedt, amiért innen-onnan népszerü dolog lesz *Wolff* Károlyt felelőssé tenni. Sohasem hajhásztuk a népszerüséget és igy most sem megyünk bele ebbe az elméletbe, bár a keresztény politika igazi vezérét mi másutt kerestük. Nem is csináltunk titkot belőle, hogy kiket láttunk a városházi keresztény kurzus hivatott vezéreinek. Aki előkeresi a *Fővárosi Hirlap*-nak ebben az időben megjelent számait, láthatja, hogyan gondolkodtunk mi akkor és láthatja, hogy nem vetettünk gáncsot a kurzusnak, sőt ha a mi tanácsaink, tapasztalataink és józan eszünk szavára hallgatnak, akkor nemcsak a kurzus idejét hosszabbitják meg, de egyben kellemesebbé, népszerübbé teszik az uralmat, amely Budapest népének igenis reneszanszot, jólétet, boldogságot hozhatott volna, aminthogy mindezt a végeredményben elvette tőle.

Azok a tiszteletreméltó urak azonban, akik most a Wolff-féle városházi diktaturát megelégelték, sulyosan hibáztak akkor, amikor — bár nagyon jól ismerték emberüket, annak kvalitások nélkül való nekiszabadult indulatait és szivtelen, nyers akaratát — meg nem akadályozták uralomra jutását. A hibát azonban elkövették és mi koronatanui vagyunk annak, hogy engedékenységüket, jóhiszemü behódolásukat azóta százszor megbánták. Cáfolhat már Wolff Károly és *egyelőre* megcáfolhatnak bennünket az események; *az ő bomlasztó egyénisége igenis halálra itélte a Keresztény Községi Pártot,* amelynek tagjai ezzel a makacs, ellentmondást nem türő, napoleoni allürökben tobzódó vezérrel szemben soha sem voltak és *soha sem lehettek* őszinték. Ma vagy holnap üt-e a lázadás órája, azt nem tudjuk; ma, vagy holnap hagyja-e el *Wolff* Károlyt hadseregének legkomolyabb, legértékesebb része, ezt még lehet találgatni; de hogy az idő léket ütött a hatalmas párton, azon már nem lehet vitatkozni. A végzet sötét lobogóját akkor tüzték ki a városházára, amikor Wolff Károlyt küldték oda vezérnek, aki azonban diktátorrá magasztositotta fel önmagát.

Wolff Károly ma még rövid időre az erkölcsi terror eszközével élhet és ha ezt cselekszi, talán sikerül akár a szabadságért lelkesedők egyéb csoportját, akár annak egyes részeit leszerelni; de menteni a menthetetlent nem tudja. A keresztény kurzus hivatott vezéreit elgáncsolták, pedig ezek a vezérek magukhoz tudták volna édesgetni a maguk hamisitatlan elvhüségükkel a tulzókat is; ehelyett a tulzók legtulzóbbját szerelték fel a városok életében eddig nem ismert *diktátori hatalommal,* persze mindezt a *demokrácia* szent nevében. Az ilyen vezér, ez a vezér *nekivezette hadseregét a biztos halálnak.*

Lehet, hogy a párt egyelőre még a veszélyeztetett pozició fenyegető hatása alatt rövid időre magához tér, de hosszu életü nem lehet. S ha ez igy van, ne Wolff Károlyt okolják, hanem azokat, akik ezt az embert ráerőszakolták a pártra, amelynek többsége mindig katasztrófának tartotta az ő érvényesülését. Hiába ereszti le ma az összeomlás óráiban kulisszahasogató hangját a vezérek vezére, akit Attila ostorának szántak, ebben a városban mindenki tudja, hogy a tragédiának ő a hőse. *Nem a keresztény és nemzeti gondolat esett el, hanem Wolff Károly* és ezt mindenki tudja már ma, csak egyedül ő maga nem, aki még mindig Napoleonnak érzi magát és nem tudja, hogy amig ő a közgyülési teremben harsog, addig hivei más politika és más vezér után kutatnak. Ha ezt nem tudná, ime tudja meg most és lássa be, hogy kritikánkban, ellenszegülésünkben, keserü vádjainkban őszinték voltunk hozzá és most is azok vagyunk, amikor megmondjuk: halkabban a vezérszóval, mert minél hangosabban kiabál, annál kevesebben maradnak háta mögött.

Negyvennyolc kiválás készül

Wolffot visszavonulásra akarják birni — A keresztény-párt elveszti többségét?

Hosszu, kinos vajudás után, sok nyelés, még több elfojtott bosszuság után végre megmozdult valami a községi keresztény-pártban, amelynek konglomerátum-szerü egységét ezideig is csak a Wolffék által gyakorolt, ugynevezett erkölcsi terror tudta megmenteni. Hiszen ha valaki keresztény és nemzeti gondolkodásu létére távozni akart a pártból, azt igen egyszerüen és igen természetesen zsidóbérencnek és bolsevikinek keresztelték. Meg kell azonban állapitani, hogy ezuttal aligha fog sikerülni bármilyen eszközzel is utját vágni a kilépéseknek, mert az elhatározás érett megfontolás után jött létre. Bevalljuk, hogy egyes napilapoknak a szecesszió megindulásáról irott közleményei kissé korán jelentek meg és ha a dolgok eltolódnak, vagy egyelőre csak részben sikerülnek, annak egyedül és kizárólag ez az elsietés lehet az oka.

Wolff Károly tábora sohasem volt egységes és nem lesz az akkor sem, ha a kiválások megtörténnek. *Ezidő szerint* — mint a *Fővárosi Hirlap* értesül — *negyvennyolc városatya készül arra, hogy a keresztény községi pártból kivonuljon,* ami — alig kell bizonyitani — Wolffék számára kivédhetetlen csapás lesz és azt jelenti, hogy a városházán *Wolff* Károly megszünik egyeduralkodó lenni. Amikor ezeket a dolgokat hirül adjuk, a mi arcunkon nem játszik a káröröm vigyorgása, mert sokkal szomorubbnak, kártékonyabbnak, katasztrofálisabbnak tartottuk a Wolff-rezsimet, semhogy a lejtőn való megindulását egyszerü kárörömmel intézhetnénk el. Az ő és embereinek működését egyrészről majd a törvénykezés, ahova például az elbocsátott tanerők ügye kerül, másrészről a főváros választó közönsége fogja elbirálni. Jól esik azonban mégis, hogy már a közel jövő számára is perspektiva nyilik, ahol az egyeduralomnak némi gátjai adódnak abban, hogy — ha a kiválások megtörténnek — *Wolff Károlynak nem lesz többé egy szolgai engedelmességü, hatalmas többsége.*

Amig Wolff beszélt . . .

A főváros szerdai közgyülésén történt. Wolff Károly, a vezér, éppen dörgedelmes beszédet mondott bent a közgyülési teremben, majd hangiogót kezdett használni és kijelentette, hogy nem folyamodik a demagógia eszközeihez. Ezenközben pedig — ez is egy jele a demoralizációnak — pártjának tagjai elég merészek voltak elhagyni az üléstermet és a buffetben, meg a pipázóban beszélgettek. A sors iróniája, hogy éppen Wolff Károly beszéde alatt indultak meg a külső helyiségekben azok a nagyfontosságu tárgyalások, amelyeknek eredménye valószinüleg az lesz, hogy negyvennyolc városatya elhagyja a községi keresztény-pártot.

Korántsem szabad azonban azt hinni, hogy ez a mozgalom az elmult szerdán született meg. Csirái már régen megvoltak és csak az események alakulását kellett megvárni. A pártfegyelemmel üzött játék, Wolff Károly akaratának a pártra való ránehezedése, az ugynevezett intranzigenseknek a pártban való grasszálása már régen elvette a kedvét a komolyabb elemeknek. Ezek a közgyülés munkájában vagy egyáltalán nem vettek részt, vagy ellenzéki beszédeket mondtak. Hogy kik ezek? Neveket ma igazán nem szabad még emlegetni, de azt ugyis mindenki tudja, hogy Joanovich Pál, Jaczkó Pál és Kazay László állanak a mozgalom élén. Ezek az urak legutóbb — mint a Fővárosi Hirlap értesül — érintkezésbe léptek a pártból már régebben kilépett Rassay Károly volt államtitkárral is, hogy az eljövendő közgyülési kampányban ő is vegyen részt és hatalmas tehetségét igyekezzék az árván maradt főváros javára is kihasználni. Rassay erre készségesen igéretet tett, ha a szecesszió tényleg komoly méreteket ölt és ha meglesz a lehetősége annak, hogy szép beszédeken kivül egyéb eredményeket is el lehet majd érni Wolffékkal szemben.

Amig bent az ülésteremben Wolff Károly menydörgött, odakint megszervezkedtek a pártütők, akiknek sikerült egy olyan hatalmas harcos energiát, mint Rassay Károly is, a maguk szolgálatába állitani.

A bomlás oka elsősorban a kegyetlen pártdiktatura, amely már senkinek sem tetszett. A másik ok, hogy a városházán nem mennek ugy a dolgok, mint azt komoly és lelkiismeretes emberek szeretnék. A harmadik és talán közvetlen bomlást okozó ok az a jogtalanság, amit ujabban követtek el a tanerőkkel szemben és amit, ugy látszik, tovább is folytatni kivánnak. Adva volt azonban a bomlás legfőbb feltétele is, az, hogy a községi keresztény-párt tulajdonképpen sohasem volt egységes, mert abban több frakció volt képviselve és meglehetősen kényszeredetten összeházasitva.

Itt volt elsősorban az ugynevezett intranzigens Friedrich-párti csoport Csilléry András vezetésével, a Wolff-féle intranzigensek, a keresztényszocialisták, a régi városatyákból rekrutálódott csoport, amely körött a mérsékeltek is gyülekeztek. De vannak még a párt keretein belül egyéb elhatárolódások is, amelyek talán kisebb jelentőségüek, de amelyek mindenesetre erős zálogai voltak a szétesésnek. Ez a szétesés most megkezdődött, de még be nem fejeződött. Befejeződni csak akkor fog, ha majd Wolff Károly mint pártnélküli pártvezér fog szerepelni.

Lesz-e uj pártalakulás?

Hogy lesz-e uj pártalakulás, erre a kérdésre ebben a pillanatban még nehéz lenne a felelet még abban az esetben is, ha a szecesszió tényleg rövidesen

megtörténnék is. Mindenesetre vannak a keresztény-pártból kilépni akarók között olyanok, akik uj pártot szeretnének alakitani, olyan pártot, amelynek tetszetős, az idők változásának és belső meggyőződésüknek megfelelő programmot adnának, olyan programmot, amely az uj pártot a város közönsége, a választók előtt is posszibilissé tenné. Ez a kérdés nem másodrendü kérdés, de ma még mindenesetre olyan távolfekvő, hogy azok, akik a mozgalmat megindították, csak később kivánnak vele foglalkozni. Vannak olyanok is, akik pártalakulás nélkül is biztositva látnák, hogy a városházi konszolidáció érdekében lelkesen és eredményesen tudnának dolgozni. Ma még csak az látszik bizonyosnak, hogy ha a kilépni szándékozók tényleg ki is lépnek, középen foglalnak helyet, közvetitő, középutat követő politikát folytatnak, agresszivitás és bombavetés nélkül, szelid eszközökkel, a józan ész szava szerint dolgoznának a város érdekeiért.

Hol lesz a többség?

Ez a legfontosabb kérdése a pártbomlásnak és ez az oka annak, hogy *Wolff Károly és vezérkara minden eszközzel megkisérli megakadályozni a szecessziót.* Mert a Keresztény Községi Párt bomlása azt jelentené, hogy *Wolff* Károly kezéből teljesen kicsuszik a hatalom. Ebben a pillanatban nincsenek pontos számadatok a kezünkben a közgyülési erőviszonyokról, de sokat nem változtak a számarányok a választások óta. Akkor pedig a Keresztény Községi Párt 167, a liberális pártok pedig 73 mandátummal voltak képviselve. Ha a szecesszió teljes erővel megy végbe, akkor a számarány ez lesz:

a Keresztény Községi Párt	119
liberális ellenzék	73
középpárt	48.

Az eredmény tehát az lesz, hogy *az uralom a 48 tagu középpárt kezébe csuszik át,* mert *a városháza két nagy csoportja közül annak az akarata fog érvényesülni, amelyik mellé a középpárt odaáll, minden előterjesztés, minden inditvány csak akkor számithat győzelemre, vagy elfogadásra, ha a disszidenseket sikerül megnyerni az ügy számára.* Ha egy inditvány, vagy előterjesztés ellen az ellenzék és a disszidensek összefognak, annak meg kell buknia, mert ez a két csoport, a keresztény párt 119 voksával szemben 122 szavazatot tud felvonultatni. Természetesen döntő fontosságu, hogy Wolffék mennyiben tartják nyeregben a tanács tagjait és hogy a hivataluknál fogva bizottsági tagok közül mennyien állanak mellettük. Az is bizonyos azonban, hogy e tekintetben sem állanak valami rózsásan.

Wolff visszavonul?

Ilyen körülmények között *Wolff* Károly valószinüleg méltóságán alulinak fogja tartani, hogy tovább is vezér maradjon. Ő egyeduralomhoz szokott és az ő temperamentumának nem felel meg a kompromisszumos politika, amelyet a szecesszió esetén nem lehet majd kikerülni. Ez már egymagában is elegendő lenne arra, hogy *Wolff* Károly visszavonuljon serege éléről. *Megindult azonban egy kiegyenlitő mozgalom, amelynek vezetői azt mondják, hogy a párt egységének megóvása a legfontosabb és a pártegység megmentéséért mindent fel kell áldozni, ha kell, magát Wolff Károlyt is.* Ezek azt remélik, hogy ha Wolff Károly visszavonul a vezérlettől, akkor a szecesszionálni akarókat még talán meg lehet tartani a párt számára.

Hogy igazuk lesz-e ezeknek, ebben a pillanatban még nem lehet tudni, de bizonyos, hogy a többségi pártban megindult mozgalmak döntő jelentőségüek lesznek a városi politika további alakulására nézve.

Bejelentik Wolff Károly visszavonulását

Mindazt, amit eddig cikkünkben elmondottunk teljes erővel bizonyitja az az eldugott, apró közlemény, amely a *Wolff* Károlyhoz nagyon közel álló *Uj Nemzedék* cimü lapban jelent meg és a következőképpen hangzik:

„A keresztény községi párt. A sajtó egy része félreérthetetlen célzásokat röppent szélnek, hogy a keresztény községi pártban a bomlás jelei mutatkoznak. A párt elnöke, Wolff Károly, a tegnap megjelent lapokban már rámutatott arra, hogy a százhatvan főből álló pártnak 8—10 tagja keres uj orientációt, ami csak elenyésző töredék leválásának tekinthető, nem pedig pártbomlásnak. Ami a pártvezér személyét illeti, az a meggyőződésünk, hogy Wolff Károly, mint egyszerü harcos is hűségesen szolgálná pártjának programmját és készségesen lemond az elnökségről, ha akadna valaki, aki jobban, megfelelőbben vezeti a főváros keresztény restaurációjának munkáját".

Ezek a sorok a leghatározottabban bejelentik *Wolff* Károly visszavonulását a párt éléről. Annyi tapasztalata a legnaivabb embernek is van, hogy hasonló kommünikét nem szoktak kiadni, csak akkor, amikor a visszavonulásnak már csak a formalitásai vannak hátra. A kérdés most már csak az, hogy ez a mindenesetre sulyosan latbaeső elhatározás meg tudja-e akadályozni a Keresztény Községi Párt bomlását. Ez aligha hihető, mert az egyik pártfrakció részéről — értesülésünk szerint — *sokkal messzebbmenő elhatározások történtek, semhogy mindent meg nem történtté lehetne tenni.*

Apponyi az uj községi-párt élén?

Az az uj párt, amely a szecesszió esetén megalakulna, a maga müködését, a liberalizmus felé hajló programmjával is mindenesetre hóditó utra indithatná. Azok a férfiak azonban, akik a középpárt megalakulásán fáradoznak, sokkal önzetlenebbek, semhogy egyedül uralkodó vezéreknek tekintenék magukat, vagy hogy diktátori szerepre vágynának. Éppen ezért azt szeretnék, ha a párt vezetésével kimagasló alakot tudnának megnyerni. *A Fővárosi Hirlap* értesülése szerint leghőbb vágyuk az lenne, hogy gróf *Apponyi* Albertet nyerjék meg a párt vezéréül, ami egymagában is garanciája lenne annak, hogy a *városházán uj rendszer következnék,* komoly, alkotó, teremtő éra kezdődnék meg, *vége lenne az általános demagógiának* és talán erre a sokat szenvedett Budapestre is jobb napok következnének.

Természetesen ma még kétséges, hogy gróf *Apponyi* Albert hajlandó lenne-e vállalni a vezérséget, bár csak az az egyetlen ellenvetése lehetne, hogy soha sem foglalkozott intenzivebben a főváros ügyeivel. Azok a férfiak azonban, akik őt erre a feladatra meg akarják nyerni, mindent el fognak követni, hogy megnyerjék őt és rábirják az aktivitásba lépésre. Ha gróf *Apponyi* Albert rászánná magát, kétségtelen, hogy a ma negyvennyolc főre tehető, kilépni vágyó csoport jelentékenyen meggyarapodnék és vezető párt lehetne a városházán és egy jobb, vagy baloldali koalicióban megkezdhetné a teremtő munkát. Apponyin áll most, hogy meg akarja-e menteni a városházát, vagy szerényen visszahuzódik ettől a megtiszteltetéstől, amely a főváros számára ma szinte életkérdés.

Polgármester-válság a láthatáron

Akár rezsimválság lesz a városházán, akár csak *Wolff* Károly teszi le a marschall-botot: *mindkét esemény polgármester-válságot is hoz.* Dr. *Sipőcz* Jenő, a jelenlegi polgármester, annyira összeforrott a Wolff-érával, annyira előzékeny és hajlékony volt *Wolff* Károly ellentmondást nem türő egyeduralmával, hogy *exponáltságának következményeit le kell majd vonnia.* Ma még valószinünek tartják, hogy dr. *Sipőcz* Jenő megmarad főpolgármesternek és ebben a nyugalmasabb pozicióban müködik tovább. Ha azonban az országos politikában is mélyrehatóbb változás állana be, amire most számitanak, akkor egy olyan kormány, amely dr. *Sipőcz* Jenő elveit nem hajlandó magáévá tenni, esetleg a főpolgármesteri állásától is fel fogja menteni, s akkor a polgármester *másfélesztendős tevékeny, fáradságos és rendkivüli érdemeket szerzett müködés után nyugalomba vonul.*

Arról, hogy ki lesz Sipőcz utóda, ki tudja majd méltóan betölteni az ő örökét, ma még természetesen nincsenek kombinációk.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este fél 8 ó. Tel.: József 121—68.
Pallay Anna, Sarkadi Aladár, Dénes Oszkár
és a fényes megnyitó müsor.

Fullánkok

...

Az már nem antiszemitizmus,

ha a zsidók kiirtása után a keresztényekre is rákerül a sor. Az az ürügy, hogy valaki szabadkőmüves volt, igazán nem tekinthető másnak, mint politikai tendenciának. Szolgálta légyen az az iskola-igazgató a legbecsületesebben a hazát, a keresztény gondolatot, a fővárost és a magyar kulturát, vagy kiszórják az utcára őket, vagy degradálják és megérdemelt, hatalmas, lelkes munkájukkal megszerzett diszes poziciójukból elrakják őket az Isten-háta mögé. Mindezt miért? Hogy a kurzus csattogó agyarakkal járó hivei, akik valószinüleg jobb politikusok és jobb könyöklők, mint amilyen tanitók, helyet kapjanak. Egyelőre még csak szállongó hirek alapján mondjuk el a véleményünket erről az esetről, amely hirek szerint nyolc igazgatót, kiváló pedagógusokat, csupa kereszténveket, két hónapra szabadságolni akarnak, hogy ez idő alatt megindithassák ellenük a vizsgálatot, mert szabadkőmüvesek voltak. Mi azonban tudunk szabadkőmüveseket, akik ellen vizsgálatot sem inditanak, mert ezek behódoltak a kurzusnak, amely ellen emezek is aligha vétenek, csak nem találják üdomosnak, hogy kurjongassanak érette. Mégis csak igazuk van azoknak a városatyáknak, akik elérkezettnek tartják az időt, hogy meneküljenek a Wolff Károly táborából. A zsidók kidobálásában még csak résztvettek, de a keresztény üldözésnél nem akarnak ott lenni.

Nem szoktunk

kotnyeleskedni a politikában, aminthogy annak is csak a külső szine politika, amiről most akarunk beszélni. Drágul minden, az utcán „Éhezünk" plakátok kiabálnak teljes joggal. Ugyanakkor pedig a politikus urak között is, mintha derengene valami. Mintha kezdenének rájönni, hogy az agráriusok követei, legyenek azok csizmások, vagy pláne lakkcipősök, nem kivánhatják soha ugyanazt, amit azoknak a képviselő uraknak követelniök kell, akiket mi, városi polgárok küldtünk a parlamentbe. Oly szép az egyetértés, szép minden, ami politika, ha az emberek gyomra tele van. És az is hiábavaló, hogy plakátok jelenjenek meg és hogy verik a zsidókat az utcán, mert az utcai polonok mellett kis- és nagy-gazdauraiméknak is kellene szólani egy jó szót: ők se hajtsák az égig az árakat.

Amikor az asztalos-mester liberális...

Amiért a Baross-Szövetség tiltakozik — Deputáció a polgármesternél

Vajon ki érezte meg jobban az idők intő jelét: Szilágyi György asztalos-mester-e, vagy a Baross-Szövetség? Mi azt hisszük, hogy mikor Wolff Károly uralma recseg-ropog, mégis alighanem Szilágyi Györgynek, az egyszerü asztalos-mesternek volt igaza, aki különben nem ujdonsült liberális és demokrata. Neki volt igaza, amikor odaállott Ugron Gábor, Polónyi Dezső, Bársony Elemér és Pakots József mellé és tiltakozott az emberi érzés, a jog és az igazság nevében az ellen, amit a fővárosi tantestület közbecsülésben és tiszteletben álló munkás, kiváló tagjaival szemben elkövettek.

Wolffiéknak azonban, ugy látszik, nem az fáj, amit egy Ugron, egy Polónyi mondanak, hanem az fáj, hogy a derék asztalos-mestereket sem lehet megtéveszteni, hogy ezek józan ésszel, hideg fejjel álltak a kurzus forró hullámaiban és állanak most is, amikor Wolff Károly már némileg mégis rákényszerült meglangyosodni. Deputációt toboroztak tehát, hogy tiltakozzanak Szilágyi György igazsága ellen. Bevallják, nem látták a deputációt, de látta dr. Sipőcz Jenő polgármester és a kurzus köréből származó információk szerint a deputátusok százan voltak, de ha több

embert tudtak volna toborozni, bizonyára mind felvonultatták volna Szilágyi György ellen, aki olyan szelid ember, hogy nem akar a világon semmi mást, csak az igazságot.

A deputáció a Baross-Szövetségből és a Keresztény Iparosok Országos Szövetségből került ki és vajjon ki vezethette volna őket a polgármester elé, ha nem Müller Antal városatya? Müllernek, aki szónokolt, természetesen az volt a véleménye, hogy a keresztény iparosok nevében senki más nem nyilatkozhatik, csak ő. Nem tudjuk, mondta-e, amint az ilyenkor már bevett szokás, hogy Szilágyi György zsidó bérenc. Ha nem mondta volna, tiszteletteljük, hogy ezt nem szabad máskor kihagynia. A küldöttség természetesen biztositotta bizalmáról és örök hálájáról a polgármestert, akit a legtöbben a deputánsok közül csak ma látták először; de lenyügöző megjelenése az első pillanatra meghóditotta a szíveket. Végül követelni valójuk is volt. Követelték, hogy a keresztény iparosság gyermekeinek megbizható keresztény és nemzeti szellemben való nevelése feltétlenül biztositassék.

A polgármester panasszal kezdte válaszát és ezzel egyszersmind gyorsan be is fejezte, lévén a rövid, de magvas válaszoknak tántorithatatlan hive. Kijelentette ugyanis, hogy ma, amidőn a tanácsot és a polgármestereket erélyes keresztény működésükért egyre sürübben támadják, a keresztény iparosság bizalmának megnyilvánulása a főváros vezetőségének különösen jól esik.

Mi is és valószinüleg Szilágyi György is nagy örömet érzünk, hogy ime, a polgármesternek ezekben a szomoru napokban jut legalább egy kis vigasztalás.

A Mult és Jelen

Érdekes találkozás a Gundelben

A Mult destruktiv volt és Wolff Károly hetvenhét átokkal sujtotta. Budapest népe azonban szeretettel, boldogan emlékezik erre a multra, amely alkotott, teremtett, szépet akart és a sok nemes, nagy akarásnak gyönyörü emlékei ékesitik mindenfelé a várost. Nem véletlenül, nem tapasztalatok nélkül mondjuk, de láttuk, éreztük, hogy Budapest népe, ahol csak megjelenik, ünneplő szeretettel fogadja azt a Bárczy Istvánt, aki nagygyá, a többi világvárossal hasonlatossá tette Budapestet. Hálátlan örökösök is lennénk, ha nem igy lenne, hiszen ma is abból élünk, amit Budapest eme nagyszerü, kvalitásokban utólérhetetlen polgármestere ajándékozott nekünk.

...Péntek este volt. A városligeti Gundel-vendéglő jóléttől dagadó kertjében a vidám zene hangjai mellett előkelő társaságok fogyasztották az izletes vacsorát. A zsufolt asztalok között fürge pincérek cikkáztak boldog terhükkel. Az egyiknek karján malacpecsenye viritott, a kezében székely-gulyás gőzölgött és mellette még néhány adag illatos káposztás-rétest is cipelt. Az „italos" nehéz söröskorsókat cipelt, aranyszinü rizlingeket és „plébánosokat" rakott a vendégek elé.

Az egyik asztalnál előkelő urak ültek. Talán az egész Gundelben a legelőkelőbbek. Jókedvüek voltak, elmésen csevegtek, szellemi kiválóságuk kiviritott az egész kert közönsége fölött. Csupa ismerős fej, csupa országos név, csupa reménysége — a jövőnek. Az asztalfőn szelid, mosolygós tekintetével, a tehetség tisztafényü szemével, a nyugodt lelkiismeret pihenésével ült Bárczy István, Budapest volt polgármestere. Bárczy beszélt és áhitattal hallgatták. A szomszédasztalok közönsége tisztelettel tekintett az asztal felé, mintha ma is az lenne — a Jövendő.

A zenekar Carment játszotta. A bejáratnál autó állott meg és egy alacsony, meg egy magas-termetü ur szállottak ki belőle. Az alacsony ment elől, mögötte, mint egy őszi estén megnyult árnyék, a hosszu sétált öles léptekkel. Látszott rajtuk, hogy nem keresnek senkit, csak egy üres asztal iránt érdeklődnek, ahol jól megérdemelt vacsorájukat elköltheti. Amint mentek, mentek előre, a fiatalabb, de alacsonyabb ur arca felvillant, mert Bárczy Istvánt és asztaltársaságát pillantotta meg. Sietve és előzékenyen sietett oda. A hosszu követte. Bárczy István szokott kedves előzékenységével fogadta őket. Melegen kezet szoritottak és bemutatta őket a társaság tagjainak. A két ur leült és jóizüen vacsorához láttak.

A szomszéd-asztaltól nem lehetett hallani a társalgást, de látni lehetett, mint derül fel a jövevények arca. Kétségtelen, hogy nagyon jól érezték magukat a kellemes, előkelő társaságban és az arcukra volt irva, hogy nem mindennap jut nekik osztályrészül ilyen élvezetes este.

A szomszéd-asztalnál megszólalt egy ur:

— Né, hogy hasonlit az a hosszu a Folkus-házyhoz!

— Az is az, te! — mondta a másik.

— És ki az a fiatal?

— Biz' isten nem ismerem, pedig én Pesten, aki valamit számit, mindenkit ismerek.

Megbizták a pincért, kutassa ki a hercegi megjelenésü ifju kilétét. A pincér félóra mulva tért vissza és jelentette, hogy az előkelő idegen senki más, mint Sipöcz Jenő, Budapest jelenlegi, kiváló polgármestere.

Az asztaltársak összenéztek. Végre nagyvártatva megszólalt az egyik:

— És mi lenne, ha most véletlenül betoppanna Wolff Károly?

Az indiszkrét kérdésre nem kapott feleletet.

Százmillió a kisiparnak

Az Üllői-uton és a Madarász-utcában megkezdődött az épitkezés

Az állami közmunkák már megindultak és ilyenformán aktuálissá lett az a kérdés, mi módon fog részesedni ezekben a közmunkákban az a kisipar, amely talán legtöbbet szenvedett és amelynek talpraállitása a legkomolyabb nemzeti érdekek közé tartozik. A kisipar természetesen leginkább az állami lakásépitő akcióban találhatja meg érvényesülésének területét. Hogyan áll ebben a pillanatban a kislakás-akció ügye, amelynek legfőbb hadvezére *Zielinszky* Szilárd, a közmunkatanács elnöke? Konstatálnunk kell, hogy bár Zielinszkynek annyi a foglalkozása, hogy az ember szinte a két kezén sem tudja felsorolni, a lakásépités kérdésében példás munkával, lelkes odaadással dolgozik.

Mindenekelőtt a Madarász-utcai telep szükséglakásait emlitjük, amelynek munkálatai már ki is vannak adva. Itt 120 kétszobás lakás, 40 egyszobás lakás, ovoda, fürdő, stb. épül. Ugyancsak ki vannak adva már az Üllői-uti szükséglakás-telep épitkezései. Itt 32 kétszobás, 20 egyszobás lakást, egy sorozat diákszobát, üzlethelyiségeket stb. épitenek. A lakáshiány megoldásául jelentékeny szerepet fog játszani a Kispest—Szentlőrinc-i raktáraknak ötszáz kislakássá való átalakitása. Legközelebb kiirásra kerülnek a Pongrác-utcai és Juranics-utcai kislakásos bérházak épitkezései.

Érdeklődtünk a munkálatokra előterjesztett összegek iránt és a következő összeállitást van módunkban közölni:

a Madarász-utcai épitkezések	15	millió	K-ba
az Üllői-uti „	4½	„	„
a Pongrác-utcai „	43	„	„
a Juranics-utcai „	30	„	„
összesen	92½	millió	K-ba

kerülnek. Ebből az összeállitásból azonban hiányzik a pest-szent-lőrinci átalakitások költsége, amelyről még ma hozzávetőlegesen sem lehet tudni, mibe fog kerülni.

Hir szerint a kisiparosoknak nem lesz panaszra okuk, mert az állami közmunkákra előirányzott összegből *a kisiparosok több mint százmilliót kapnak* és hogy mindez nemcsak hitegetés, bizonyitja az is, hogy a két eddig már kiadott kislakás-telepi munkálatoknál, a Madarász-utcában és az Üllői-uton, kizárólag kisiparosok jöttek figyelembe. Hasonlóképpen fog ez történni a többi épitkezéseknél is. Az előbb emlitett két épitkezés, a Madarász-utcai és az Üllői-uti máris folyamatban vannak és a többiek is hamarosan meg fognak kezdődni.

Események

Bezárják az ajtókat a sajtó elől. *Wolff* urék düledező rezsimjüket a legradikálisabb eszközzel akarják megmenteni: *be akarják zárni a hivatalos szobák ajtait a sajtó előtt.* Azt olvassuk legalább egy ujságban, hogy hivatalos könyomatost akarnak kiadni, amely *egyedül* lenne hivatott a sajtót informálni. Bevalljuk, hogy ezt a módszert már ismerjük és nem akarjuk megmondani, hogy a magyar történelem melyik korszakából. De nagyon jól beleillik azoknak a szabadságoknak a sorozatába is, amelyek Wolffék nevéhez füződnek. Ha az ellenzéket kirekesztették a bizottságokból, vajjon miért legyenek kedvesebbek, előzékenyebbek — a sajtóhoz, amely sokkal kellemetlenebb nekik, mint a nagyrészt udvarias, szelid ellenzék? Belátjuk, hogy igazuk lesz, ha ezt megcsinálják, de megüzenjük, hogy nekünk ez sem árt. Előttünk a városháza kapuját is bezárhatják, amint azt *Vasek* bizottsági tag ur már egyszer volt szives javasolni a *Fővárosi Hirlap*-pal szemben. Sőt megsughatjuk azt is, hogy most sem sokat alkalmatlankodunk a városházán, nem koptatjuk a polgármester ur kilincsét: eljönnek hozzánk a mi informátoraink, akik mindig többen és többen lesznek és mindig nagyobb és nagyobb elkeseredéssel beszélnek a rezsimről. Az ember kétségbeesik ezen a vakságon: *vajjon még mindig nem tudnák, hogy a Wolffizmus alatt már remeg a föld?*

Miért bukott meg Bódy Tivadar? A minap egy társaságban arról volt szó, hogy azok a városatyák, akik a Wolff-pártot el akarják hagyni, tulajdonképen ugyanazok, akik annakidején Bódy Tivadart akarták megtartani a polgármesteri székben.

— Hát akkor — kérdezte valaki — tulajdonképen miért bukott meg Bódy, hiszen a demokrata és liberális szavazatokkal megmaradhatott volna a főváros élén?

Erre a kérdésre beszélte el azután a társaság egyik tagja, hogy Bódy egyszer maga adta magyarázatát távozásának. A Lipótvárosi Polgári Körben történt azon vacsorán, amelyen az ujonnan megválasztott elnököt, Sándor Pált és az uj titkárt, Kemény Gézát ünnepelték. Ekkor mondta egy tószt keretében Bódy Tivadar:

— Nekem meg kellett buknom, mert nem tudok antiszemita lenni.

Föl kell ezt jegyezni, hogy volt Magyarországon egy korszak, amikor Budapest polgármestere egyedül azért bukott meg, mert nem tudott antiszemita lenni.

Interpelláció. Az „Iparos Ujság" szeptember 18-iki számában az alábbi interpellációt intézi Hegyeshalmy Lajos kereskedelemügyi miniszterhez: „Van-e tudomása a kereskedelmi miniszter urnak arról, hogy a Budapesti X. kerületi kéményseprő-kerület hónapok óta betöltetlen? Van-e tudomása arról, hogy erre az állásra számtalan menekült kéményseprő-mester és öreg kéményseprősegéd pályázott? Van-e tudomása a kereskedelmi miniszter urnak arról, hogy erre az állásra állitólag egy fiatal kéményseprő-mester van kiszemelve, akinek legfőbb kvalifikációja az, hogy Nagyméltóságod szakácsnőjének a férje?"

Dr. Lendl Adolf nyilt levele. Dr. Lendl Adolf nyilt levelet intézett Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának tagjaihoz, amelyben az ellene inditott és a Fővárosi Hirlapban többször ismertetett eljárást ismerteti. „Senki sem vádolhat engem — irja levelében — türelmetlenséggel: két év óta szótlanul türtem azt a méltatlan hivatalos eljárást és a vele járó hajszát, amelyet a székesfővárosi tanács egy-két tagja ellenem inditott. Ismerteti azután a proletárdiktatura bukása után elkövetkezett felfüggesztésének okait. Elsősorban dr. Bódy Tivadar volt polgármester ellen emel azután keserü vádakat dr. Lendl Adolf, akinek panaszai vannak dr. Berczeli Jenő tanácsnok ellen is. Védekező-iratát, amely tulajdonképpen vádirat a tanács egyes tagjaival és Bódy volt polgármesterrel szemben, igy fejezi be: „A Tekintetes Közgyülésre és ennek utján a nagy nyilvánosságra bizom ügyem igazságos megitélését: mert ez a legigazibb biró és az a fórum, amelytől elégtételt kérhetek. Kérem a székesfőváros törvényhatósági bi-

zottságának tisztelt tagjait, méltóztassanak állitásaim helyességéről meggyőződni és ennek alapján igazságot tenni. Ennek reményében a polgári pert egyelőre még nem inditottam meg; hiszen én nem akarok per segitségével gyarapodni, hanem inkább a magam helyén munkámmal óhajtok ezentul is a köz érdekében érvényesülni. Ez az én etikai felfogásomnak egyik tényezője, amely bizony eltér a székesfővárosi Tanács egyes tagjainak felfogásától."

Nyilatkozat. A sajtóban vállalatunkkal kapcsolatban megjelent téves közlemények folytán kötelességünknek tartjuk a közvéleményt a következőkben tájékoztatni: Összes ügyleteink a mindenkori politikai irányzattól teljesen függetlenek. Közhatóságokkal és számos magángazdasági szervvel megalakulásunk óta állunk üzleti összeköttetésben, ugy a bel- mint a külföldi legszámottevőbb exportcégeivel dolgozunk és 2,000,000 koronás alaptőkénk mellett több mint 25 millió korona külföldi tőkét szereztünk állandó kommandittőke alakjában társaságunk üzleti céljaira. Telepeink és szerves képviseleteink vannak Magyarországon kívül Romániában, Csehországban, Ausztriában, Németországban s igy természetesen a világpiac lehetőségeit intenzivebben érvényesithetjük mindenkor a magyar közgazdaság előnyére. Ami a most szóbanforgó ügyleteket illeti, kijelentjük, hogy azok a legteljesebb nyilvánosságot minden tekintetben kibirják. Azok megindításában, létrejövetelében semmiféle illegális befolyás nem érvényesült és azok a lekötés időpontjaiban az államra nézve hasznot hozó, a köz érdekeit mindenben szem előtt tartó üzletek voltak. Az üzleteket a lekötést követőleg rögtön a rendes kereskedő gondosságával realizáltuk és teljesen alaptalan azon állitás, hogy az üzleteken azok méreteit, illetve a rendes polgári hasznot meghaladó nyereségre tettünk szert. Nem áll tehát az sem, hogy a 700 vaggonos buzaüzletnél 60.000,000 koronát kerestünk, még kevésbbé az, hogy a haszonból párt- vagy egyéb célokra egy fillért is adtunk volna. A szóbanforgó buzaüzletnél kg.-ként 2 korona bruttó nyereséget értünk el, melyből azonban fedezendők: az összes pénzügyi tranzakciók költségei, a szállitási és a lebonyolitással kapcsolatos összes költségek és kiadások, az elkerülhetetlen mankókból előálló károk; a fennmaradó tiszta haszonból elsősorban kielégitendők külföldi kommandit-tőkének biztositott részesedése. Csak az ezek levonása után megmaradó esetleges haszon jut társaságunk birtokába, mely összeg társaságunk alaptőkéivel arányban áll. Ami az egyik estilap által emlitett 500 vaggonos rozsliszt-üzletet illeti, kijelentjük, hogy azt nem az ellátatlanok lisztjéből kaptuk, hanem ellenkezőleg, mi hoztuk az államot azon helyzetbe, hogy a kisebb felhasználhatóságu és sokkal drágább rozslisztet napiáron felül értékesithette s az általunk ehelyett szállitott buzával az ellátatlanok lisztjét gyarapitotta. Ezen üzletre is áll az, hogy az elért haszon még csak a normális haszon mértékét sem ütötte meg. Annak ismétlése mellett, hogy üzleteink kezdeményezésénél, lekötésénél és lebonyolitásánál soha semmiféle illegitim befolyás nem érvényesült és annak határozott hangsulyozása mellett, hogy üzleteink hasznából soha senkit semmiféle cimen nem részesitettünk, kijelentjük, hogy szállitásainkat bármely hatósággal, vagy a közvélemény vezetésére vagy felvilágositására hivatott bármely tényezővel szemben bármikor készek vagyunk igazolni. Tisztelettel Mezőgazdasági Szesztermelési és Kereskedelmi Részvénytársaság.

Erdélyi csillagok a cime annak az akadémiai diszéretet nyert történelmi drámának, melyet Sebestyén Géza szintársulata nagy gonddal és ambicióval készit elő. A darab Báthory Zsigmond korát viszi szinpadra. Az irónak, Börsy Juliának, jó csengésü neve van az irodalomban. A bemutató előadás okt. 4-én lesz a Városi Szinházban, melyet az igazgatóság erre az alkalomra rendelkezésre bocsájtott.

A Vigszinház műsora. Szerda: A falu rossza. Csütörtök: A piros bugyelláris. Péntek: A falu rossza. Szombat: A tündérlaki lányok. Vasárnap délután: Taifun, este: A falu rossza. Hétfő: A falu rossza.

A Budai Szinkör műsora. Szerda: Beszélő hamvak. (Először.) Csütörtök: Beszélő hamvak. Péntek: A kis kadét. Szombat délután: Jótékonycélu művészdélután, este: Éva. Vasárnap délután: A tolonc, este: Éva.

Helene Makowska a Tivoliban. A Terézváros legnépszerübb mozgóképszinházában, a Tivoliban, e héten páratlan érdekességü társadalmi szinmü szerepel a műsoron, a Leszámolás, amelynek főszerepét a szépséges olasz filmprimadonna, Helena Makowska, alakitja. Lebilincselően izgalmas e téma, egytől-egyig kiváló szinjátszó talentum, aki a nagy művésznő játékát segiti. Megelőzi a drámát egy kacagtató amerikai burleszk, Fogat fogért cimen. Az előadások köznapokon és vasárnap öt, háromnegyed hét és háromnegyed kilenckor kezdődnek.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
KINCSEK A HÓ ALATT
Alaskai kalandortörténet 6 felv.
MOZGALMAS ÉJSZAKA
Vig amerikai regény, 5 felv.
ANGOL HIRADÓ
Előadások: 5, 7 és 9. Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig és d. u. 1/2 4-től.

A TŐKE

...

Ismét mozognak a szalámigyárosok. A szalámidzsungelben ujra hangos kuruttyolás hallatszik. Még élénk emlékezetünkben van a tavalyi szalámigyártás idényének végzetes befolyása a sertés- és zsirárak alakulására. A szalámigyárosok akkor 20.000 darab sertés feldolgozására és bevásárlására kaptak kontingenst, azzal a kötelezettséggel, hogy a köztisztviselők részére bizonyos kvantum zsirt olcsóbb áron átengednek. Ez a csekély ellenszolgáltatás a sertés- és zsirárak általános drágulására vezetett, mert a szalámibárók — Perlesz nagyvágóék, Herzék, Dozziék — az élősertések bevásárlásainál egymásra licitáltak és ezzel fölhajtották az árakat. Tehették, mert hisz a szalámi kilóját 700 koronáért szállitották külföldre. Ezt a manővert a szalámigyárosok az idén megismételni akarják. Most szabadon vásárolhatnak sertést, kontingensre nincs szükségük, sőt még a köztisztviselőkkel szemben sincs kötelezettségük. Közérdekből azonban mégis ajánlatos volna a szalámigyártást betiltani. A szalámi luxuscikk, anélkül megélünk, ellenben ha a szalámigyárosok ujból megjelennek a sertésvásáron, még jobban felhajtják majd a zsirsertések árát, amely pedig máris csaknem megfizethetetlen.

Fónagy, a karmester. A tőzsdén megindult nagyarányu hausse-irányzat lassu tempóban az Ofát is magával ragadta. Hétfőn már 1400 koronán felül tömeges pénzkinálat jelentkezett, ami ugyan még nagyon messze esik a mult decemberi 3500 koronás kurzustól, de lényeges javulást jelent a juliusi 800 koronás árfolyammal szemben. A bizakodók abban reménykednek, hogy az Ofa fölfelé törő irányzata igazi formáját még csak ezután fogja kifutni, a pesszimisták viszont azt tartják, hogy ez a papir olyan hangszer a játékosok kezében, amelyen egyszer a lágyan zengő szoprán, máskor a mélyen borongós basszus hangzik föl. Figyelni kell, hogy ki és honnan dirigálja az orkésztert. Egy izben Fónagy Aladár kezében volt a karnagyi pálca. Az ő által vezényelt gyászindulóra a tőzsde közönsége még hosszu időkig vissza fog emlékezni. Azóta az Ofa rajongói óvatosan kémlelik, hogy Fónagy nem mutatkozik-e a láthatáron. Hétfőig tiszta volt a horizont, azonban kedden megérkezett Fónagy Aladár Budapestre. Ezuttal talán nem kivánkozik a karnagyi babérokra, de a multak szomoru tapasztalatai minden Ofa-játékost óvatosságra intenek.

Bevezetik a Pannonia-sört. A Pannonia-sör részvényeit az utóbbi napokban lázasan keresték a magánforgalomban, aminek az lett a következménye, hogy e papirok rövid néhány nap alatt 1900 koronáról 3000 korona fölé emelkedtek. A nagy keresletnek az a magyarázata, hogy a Pannonia-sör részvényei tőzsdei bevezetés előtt állanak. A bevezetés műveletét a Hazai Bank intézi, melynek ipari érdekeltségéhez tartozik a sörgyár.

Weisz Fülöp sajtópöre Ereky Károly ellen. Weisz Fülöp, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank elnöke, Ereky Károly ellen a bécsi „Die Börse" cimü lap 36. számában közzétett cikkében foglalt sértő kitételek miatt a büntető feljelentést megtette.

Átcserélik a Nasici részvényeket. A Nasici közgyülését október közepén tartják meg. A részvényeket még a közgyülés előtt szeptember végén, de legkésőbb október első napjaiban cserélik be. Minden Nasici részvényért két darab 100 svájci frank értékü uj részvényt kapnak a részvényesek.

Uj papir a tőzsdén. A Magyar Kender- és Lenipar r.-t. részvényeit, értesüléseink szerint legközelebb bevezetik a tőzsdére. A vállalatnál legujabban a Magyar-Olasz Bank vállalt érdekeltséget. A bevezetés műveleteit is az Olasz Bank fogja intézni.

A Király-Autó tőkeemelése. A Király-Automobil R.-T. október 5-én alaptőkeemelő közgyülést tart. A vállalat részvényeit, amelyek a magánforgalomban igen kapósak, legközelebb bevezetik a tőzsdére.

A Dr. Just-féle izzólámpa és villamossági gyár r.-t. Kenéz Béla dr. udv. tan. elnöklete alatt tartott közgyülése az alaptőkét 12½ millió koronával felemelte és felhatalmazta az igazgatóságot, hogy az alaptőkét megfelelő későbbi időpontban további 12½ millió K-val felemelje.

Az Österreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe, Wien, alaptőkéjét 400 millióról 600 millió koronára emeli fel. Az 1921 julius 1-től osztalékjogosult uj részvények a régi részvényeseknek ajánltatnak fel 2 : 1 arányban darabonkint 1500 osztrák korona áron, hozzáadva f. évi julius 1-től számitott 4 százalék kamatot, töredékek nem vétetnek tekintetbe. Az elővételi jog Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál, az ellenérték egyidejü kiegyenlitése mellett október 1-ig bezárólag gyakorolható.

A „Szikra" Magyar Gyujtógyárak Részvénytársaság alaptőkéjét 20 millió koronára emeli fel. Öt régi alapján 3 uj részvény vehető át darabonként 600 K-ért szeptember 28-ig az Angol-Magyar Banknál.

A Magyar Általános Fatermelő Rt. minden 25 drb. részvénye f. é. október hó 15-ig dijtalanul becserélhető a *Magyar Általános Hitelbanknál* Budapesten, a Zürichben alakult *Lignum Trust A.-G.* 10 drb. egyenkint 100 svájci fr. névértékü részvényéről szóló ideiglenes elismervényre. A svájci részvények f. hó 27-től kezdve a budapesti tőzsdén jegyeztetni fognak.

A Foresta igazgatósága annak közlésére kér fel bennünket, hogy a vállalat részvényeiről kiállitott elismervényeket e hónap 21-től kezdve a Magyar-Olasz Banknál végleges részvényekre cserélik ki. Ugyanezen időponttól kezdve történik a végleges cimletek alapján az 1920. évi osztalék kifizetése és pedig első kibocsátásu részvényeknél részvényenkint 8 lira, a második kibocsátásu szelvényeknél, amelyek csak a második félév üzleti eredményében részesednek, részvényenkint 4 lira, amely összegből levonásba kerül a 15 százalékos olasz részvényadó.

A Részvénytársaság Villamos és Közlekedési Vállalatok Részére (Tröszt) igazgatósága junius hó 7-én elhatározott tőkeszaporitást végrehajtja és a társulat részvénytőkéjét 16 millióról 40 millió koronára emeli. Az elővételi jog 80.000 régi részvényre 1 : 1 arányban szeptember 19-től szeptember 27-ig a Magyar Általános Hitelbanknál gyakorolható. A régi részvényesek az uj kibocsátásokat darabonkint 630 K-ért kapják.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

APOLLO-SZINPAD
(APOLLO-KABARÉ)
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Szeptemberi megnyitó müsor
A rubikon vigjáték. Irta: Liptai Imre.
Lilla operett. Irta: Harmath Imre. Zenéjét szerzette: Losonczi Dezső.
Szőllősi Rózsi, Boross Géza, Kondor Ibolya és Áldori Sándor uj magánszámokkal.
Kezdete 8 órakor. Pénztárnyitás: 11-től 1-ig. d. u. 4-től 6-ig.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7½ órakor csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a
Idényzáró szeptemberi müsor.
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

BÉRAUTÓK ÉJJEL-NAPPAL
BENZIN, OLAJ, PNEUMATIK, SZERSZÁMOK
JÓZSEF 124-01, 124-02, 124-03 ÉJJEL-NAPPAL
KIRÁLY-AUTOMOBIL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
TERÉZ 157-00, 106-08 CSAK NAPPAL

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

AMBRA
MINDENÜTT AMBRA LIKŐRÖK
TRADE MARK
EGYESÜLT LIKŐRGYÁRAK ÉS GYÜMÖLCSLEPÁROLÓ R.T.
BUDAPEST VII. ILKA-UTCA 25-27.
TELEFON: JÓZSEF 22-44.

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. szeptember 28-án — 40. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 240 K. Félévre 120 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Ránkszabadult

megint a drágaság fenevadja és marcangolja a torkunk, tépi le rólunk a ruhánk és szedi el tőlünk azokat a kis értékeket, amiket a háboru előtt lassan, szerényen összekuporgattunk. Közben pedig árad a szitok, süvölt a gyanusitás, egetverő kiáltása hangzik a megsanyargatottaknak, mindazoknak, akik munkájuk, termelésük értékét nem tudják összhangba hozni azokkal a kiadásokkal, amelyekkel csak éppen legfontosabb életszükségletüket fedezhetik. Ezek előtt a szerencsétlen emberek előtt nincsen senki, aki gyanus ne lenne. A termelő, az iparos, a kereskedő egy szálig árdrágító a szemükben. Egészen különös, de egészen természetes is ez, bármennyire is igazságtalan legyen a vád. Az éhező gyomor, a kiáltó nyomor nem válogatós, annak szemében mindenki bünös, aki a drága kenyeret, a drága élelmet, a drága ruházatot feléje nyujtja. A nyomor csak egyetemleges felelősséget ismer és nem tudja kiválogatni az okokat. Pedig ma igazán nem nagyon kellene kutatni, a pénzügyi válság, amelybe jutottunk, mindent megmagyaráz és ha ehhez hozzávesszük még, hogy a termelő nem igen hajlandó a fogyasztó érdekeit fiyelembe venni, akkor tisztában vagyunk vele, hogy a keresztényszocialisták jó helyen tapogatódznak, csak éppen ott mondja fel tárgyilagosságát az itéletük, amikor az iparról és kereskedelemről van szó. A régi jelszavakat nem tudják elhagyni, ducára annak, hogy jól tudhatják, hogy az ipar és a kereskedelem tengődik, élet és halál között lebeg és a háboruus kinövések már ezen a téren teljesen eltüntek.

Az ok kutatása különben, amikor a drágaságról van szó, akadémikus jelentőségü. A fontos, hogy segiteni lehessen. El kell ismerni, hogy a kormány, az állam mindent kész megcselekedni, már amennyire a termelők erős, hatalmon levő keze engedi. De hol van a főváros vezetősége? Nem az ügyosztályoknak teszünk szemrehányást, hanem azt szeretnénk valahogy kikutatni, hol vannak azok a koncepciózus férfiak, akik a város élén állanak? Hol vannak a teremtő elmék, hol vannak az ötletes fejek, hol az ügyes kezek? Vagy folytatódik ennek a városnak háborun, kommünön és megszálláson át való szerencsétlensége abban is, hogy nem tud egyetlen nagy embert felvetni, nem tud egy férfit mutatni, aki mindnyájunknál magasabb lenne egy fejjel. Nem vádolunk mi senkit azzal, hogy ártani akar, tudjuk, hogy a rombolás munkáját is meg tudja tenni konstruktiv munkának az, aki a ferdénlátást teszi meg uralkodó akaratnak. Elhisszük, mert türelmesek és jóindulatuak vagyunk, hogy senki sem akar ártani, de mutassák meg végre azt az embert, aki *használni tud.*

Szerencsétlen város, amely tele van lüktető erővel, tele van talentummal, tele van munkára hivatott erős kezekkel, csak mindezekből oda nem jut, ahova legjobban kellene. Nem véletlen tehát, hogy kitört a válság, amely a többségi sorokat ingatja meg és nem véletlen az sem, hogy éppen most tört ki. Nehéz idők szakadtak ránk, amikor nem elegendők a szónoklatok, nem elegendők a pompás jelszavak, amikor a demagógia csak átok, amikor férfiak, termékenyek, akarók, kemények, gyakorlatiak és az egész város bizalmát birók kellenek a front élére. A szónoklatokból talán még van raktáron bőségesen, a vádak, az ócsárlások, a gyülölködések arzenálja talán még nem merült ki; de nem élünk többé olyan időket, hogy szónoklatokkal lehetne megtölteni a gyomrokat, nem élünk többé olyan időket, hogy a mások ellen emelt vád, vagy bot elfeledtetné a magunk nyomorát. Férfiakat, embereket, akik valakik, tevékenyek, erősek, tehetségesek, akik keveset beszélnek és sokat dolgoznak: ilyeneket akarunk a város élén látni. A szónokok ideje lejárt, a szónokok most nyugalomba vonulhatnak és magukkal vihetik azokat is, akik parancsaikat szolgai módon teljesitették. Önálló és teremtő férfiak kellenek, lépjenek elő akárhonnan és ez a város, amelyet legutóbb a szavak árvize sanyargatott, boldogan követ mindenkit, akárkit, aki megmentésére siet.

Joanovich, Jaczkó és Kazay, a községi középpárt vezérei

Sipöcz polgármester nem mer lemondani — A Wolff-diktatura bukása

Az elmult hét látszólagos csöndje nem hozott javulást abban a tekintetben, hogy a községi keresztény párt egységét meg lehetett volna menteni; sőt ellenkezőleg, minden kisérlet és minden próbálkozás dacára, a Wolff-diktatura sebes léptekkel halad bukása felé. Tény az, hogy az utolsó napokban történtek beavatkozások, hoztak igéreteket a párt-diktatura és a pártbeli diktatura enyhitésére, mindez azonban már megkésve érkezett. A szecessziós mozgalomnak rendkivüli sikere van, a kiválásra kész értékes elemek száma mindinkább gyarapszik, annyira, hogy a mult héten mi még arról szólottunk, hogy mintegy 48 városatya hagyja el az anyapártot és helyezkedik el középen a régi keresztény párt és a demokraták között; ezzel szemben *a kiválni készülők száma a héten hatvanra emelkedett, sőt vannak, akik hetvenre is számitanak.* Ebben az esetben fokozottan állani fog az, amit a *Fővárosi Hirlap*-ban elmondottunk, hogy tudnillik *az uj keresztény középpárt lesz az ura a helyzetnek a városházán és a közgyülési teremben.*

A helyzetről annak egyik legkiválóbb ismerője a következőket mondta el a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— A községi keresztény párt szét fog menni. Ma már ott tartunk, hogy nincs segedelem, de szerintünk nincs is rá szükség, hogy a mai állapotok ezer hibájukkal fönnmaradjanak, mert ami most következik, mindenesetre egészségesebb helyzetet fog teremteni, mint amilyenhez a Wolff-diktatura idején szerencsénk volt. Általában el merem mondani én, aki a keresztény irányzatnak lelkes hive voltam és vagyok, hogy a pártot Wolff Károly vitte neki a falnak. Miután pedig már fejjel nekimentünk a falnak, nincsen mód arra, hogy akár a bukott vezér visszavonulásával, akár ujabb, demokratikusabb párt-berendezkedéssel megmentsük a pártot a bomlástól. De különben is ennek a pártnak az összetétele is olyan volt és olyan ma is, hogy az elejétől fogva magában hordta a bomlás csiráját. Olyan elemekkel kellett egy pártban ülnünk, közös célokért harcolnunk, akiknek gondolkodása mértföldekre esik a mienktől.

— Meg vagyok róla győződve, hogy amit nem sikerült a párt kebelében belül elérni, azt el tudjuk majd érni akkor, ha kivül leszünk, mert meg fogjuk fékezni tudni a szélsőséges elemeket. Sajnos, a pártban ezek uralkodtak, ezek nyomták rá egyéni bélyegzőjüket mindenre, ami a pártban, a közgyülésen és általában a fővárosnál történt. Ezeknek a politikátlan politikája sok olyasmit hozott ránk, amit mi magunk el tudtunk volna kerülni; de bent a pártban olyan volt a helyzet, hogy a mi akaratunk, a mi temperálásunk nem sikerülhetett. Meddő küzdelem, szélmalomharc volt minden, amit bent csináltunk és kijelentem, hogy a mi számunkra nincsenek garanciák, amelyek bennünket a párt számára megtarthatnának, mert többé nincs módunkban ezekben a garanciákban bizni.

— Ostobaság lenne bennünket azzal vádolni, hogy mi hatalomra törünk, hogy a hatalmat ki akarjuk csavarni Wolff Károly és vezérkara kezéből. Nem, erről szó sincs. Csak kormányozzanak ők, akik máris viselik a sulyos felelősséget mindazért, amit eddig csináltak vagy nem csináltak. Sőt ellenkezőleg, nemcsak nem gondolunk a liberálisokkal és demokratákkal való koalicióra, hanem ellenkezőleg, hajlandók vagyunk minden okos és bölcs, becsületes és jó dologban a községi keresztény pártot támogatni; de ha a másik oldalról jönne olyan gondolat, amely a város üdvét fogja szolgálni, akkor a másik oldal fog maga mellett látni bennünket. Ha pedig mi magunk fogunk ideákkal jönni, nekünk az is mindegy lesz, hogy ki fogja azt támogatni, a fontos csak az, hogy a város érdeke győzzön minden, de minden kérdésben.

— Kétségtelennek tartom, hogy ez a mi lépésünk Budapest lakosságát, de legelső sorban a főváros tanácsának komoly, mérsékelt gondolkozásu tagjait lidércnyomástól szabaditja fel. Őszintén beszélek: én magam sem szivesen lettem volna a mai viszonyok között a főváros alkalmazottja, mert ezek a szerencsétlen emberek ma már egy pillanatig sem tudják, hogy egy-egy hatalmasság beavatkozására melyik napon lesznek földönfutókká. Nem voltunk barátjai annak a törekvésnek sem, amely a fővárost ok és cél nélkül zsidótlanitani akarta, de ma már ott tartunk, hogy a kereszténveket dobálják ki, mert szabadkőmüvesek stb. voltak. A szabadkőmüves-kérdést a tanács megválasztásánál mi megoldottuk. Igen határozottan juttattuk akkor kifejezésre, hogy nem tartunk mindenkit nemzetárulónak, aki szabadkőmüves volt és legkevésbé azoknak az uraknak az uszitására, akik maguk is szabadkőmüvesek voltak. Ismétlem, meg akarjuk szabaditani a fővárosi alkalmazottakat, a lakosságot a lidércnyomástól, amelyet a Wolff-féle pártdiktatura okozott.

— Általában nem tudom megérteni, milyen módon akarták elkerülni a pártbomlást, amikor látva a mi mozgolódásunkat, siettek degradálni a keresztény-vallásu, szabadkőmüves iskolaigazgatókat. Hát ime, ezek azok a garanciák, amelyek mellett bennünket meg akarnak tartani a pártban. Tessék elhinni, hogy komoly lépés nem történt a pártegység megőrzésére, ma pedig már minden késő, mert a Wolff-féle pártdiktatura beledőlt saját kardjába.

Az uj vezérek

Az uj párt vezérei semmi esetre sem fognak olyan magasan trónolni, mint *Wolff* Károly,

akihez még vezértársai sem igen láthattak fel. Az uj párt demokratikus kormányzat alatt fog állani, vezető egyéniségek azonban itt is lesznek és pedig — ma már nem akaszthatjuk meg a dolgok fejlődését, ha eláruljuk — *Joanovich* Pál, *Jaczkó* Pál és *Kazay* László lesznek. A közgyülés és a város közönsége mindhármukat nagyon jól ismeri és mindhármuk müködését, mérsékelt, okos politikáját méltányolja. Ők lesznek azok, akik az elsősorban fognak járni. Nem valószinütlen azonban ma sem az, amit legutóbbi számunkban megemlitettünk, hogy sikerülni fog a párt látható fejévé megnyerni gróf *Apponyi* Albertet és az sem lehetetlen, hogy az uj, középen álló párthoz fog csatlakozni *Rassay* Károly volt államtitkár is, akinek pompás tehetsége nagyszerüen fog érvényesülni a közgyülési teremben is. Eddig párt hiányában nem igen volt módjában a városi ügyekbe beleavatkozni és szembeszállni azzal a párttal, amelyet már egy esztendőnél régebben elhagyott.

Sipöcz és a főpolgármesteri szék

A héten a napilapokban hirek jelentek meg arról, amit mi már mult számunkban megirtunk, hogy tudniillik dr. *Sipöcz* Jenő polgármester helyzete *a pártszakadással teljesen lehetetlenné vált.* Sipöcz annyira összeforrott a Wolff-érával, annyira előzékeny és hajlékony volt Wolff ellentmondást nem türő egyeduralmával szemben, hogy exponáltságának következményeit le kell majd vonnia. Sipöcz Jenő jelenleg nincs idehaza, az a mérhetetlen munka, amelyet polgármestersége alatt végzett, éppen most meritette ki annyira, hogy amikor a városházának tele kellene lenni gonddal, amikor pártja törikszakadozik, akkor ő őszi nyaralását végzi. Mindez azonban csak bizonyitéka annak, hogy távozása a polgármesteri székből, amelyben Wolff teljhatalma nélkül megülni képtelen, befejezett dolog.

Baj van azonban. *Sipöcz* Jenő polgármester, bár látja, hogy a helyzet lehetetlenné lett, vagy lesz a számára, *nem mer lemondani,* mert még nincsen tisztában azzal, hogy a közgyülés, amelynek jövendőbeli erőviszonyai még nem teljesen ismertek, mit szólna az ő főpolgármesterségéhez. A közép-párt, a demokratáktól és liberálisoktól függene ugyancsak az is, hogy meg lehetne-e Sipöcz Jenőt főpolgármesterré választani. Két szék közé pad alá esni ugyanis nem szeretne, bár ha megmarad polgármesternek, ez még sokkal kellemetlenebb helyzet lenne a számára Wolff Károly egyeduralma nélkül, mint bármi más. Igen valószinü azonban, hogy ha arra kerül a sor, hogy Sipöcz hajlandó a polgármesteri székből távozni, ha főpolgármesterré választják, meglehet ezt a kompromisszumot csinálni.

Az uj polgármester

Hogy ki lesz az uj polgármester, ma még erről elmélkedni, igazán tulságosan messzemenő kombináció lenne. Mégis, a kombinációk egymást érik. Polgármester-jelölt gyanánt emlegetik a három alpolgármestert: *Folkusházy* Lajost, *Rényi* Dezsőt és *Buzáth* Jánost, a tanácsnokok közül: *Csupor* Józsefet és nyilvánvaló gunyos célzatal *Zilahi-Kiss* Jenőt, akinek szerencse-csillaga *Wolff* Károlyéval együtt áldozik le. Nem szivesen irjuk le, mert kiváló képességü férfiunak tartjuk, de tény, hogy *Folkusházy* Lajos sánszai nagyon meggyengültek, mert egyik oldal sem látja benne azt az embert, akit egészen, fentartás nélkül magáénak vallhatna. *Buzáth* János őszintesége, kemény férfiassága sokkal jobban imponál. De nem lehetetlen az sem, hogy *kivülről* fognak polgármestert hozni. Itt azután megint seregestül akad kombináció. Legérdekesebb az, hogy *különösen a megalakulandó uj párt körében igen komolyan, igen határozottan kezdenek beszélni arról, hogy nincs más mód a főváros szénájának rendbehozatalára, minthogy vissza kell hozni a polgármesteri székbe dr. Bódy Tivadart.* Az uj párt erőteljesen hivatkozik arra, hogy éppen ők voltak azok, akik annakidején makacsul kitartottak Bódy mellett, akit a demokraták és liberálisok segedelmével éppen ugy meg tudtak volna választani, mint ahogy *Bukovszky* és *Városy* tanácsnokokat fényes győzelemmel megválasztották Wolff Károly határozott akarata ellen. *Bódy* Tivadar akkor visszavonult, mert nem akart ugy kormányozni, hogy a többségi párt vezére álljon vele szemben, noha magában a többségi pártban több hive lett volna, mint a vezérnek. A surlódásokat és csetepatékat akarta tehát elkerülni, amikor a biztos megválasztás elől visszavonult. *Most elérkezett az ő ideje* és ha vállalja, minden akadály nélkül visszatérhet a polgármesteri székbe, ahol ma nagy feladatok várnak rá, tőle függ, hogy a város nyugalmát ujra megszerezze.

Fullánkok

...

A koksz árát felemelik

és aki a hivatalos kommünikék hieroglifái között olvasni tud, az biztos benne, hogy a kokszot nyomon követi a gáz is, lévén mindkettő ugyanannak a saarvidéki szénnek a terméke. Hogy ugy mondjuk, gáz és koksz egy anyaméhből születnek. A kokszáremelés tehát csak előrevetett árnyéka tulajdonképpen a gáz áremelésnek, amit ismerve a dolgok természetes sorrendjét — nyilván a villany árának stajgerolása fog követni. Nem vagyunk vakok és nem vagyunk rosszindulatuak és igy tudjuk és meg is állapitjuk, hogy mindezért valutánk értékének csökkenését kell felelőssé tenni. Segiteni azonban lehetett volna a dolgon és mi hónapokon át tényleg abban a balga hitben éltünk, hogy ez a segités meg is történt. Hiszen dr. Sipöcz polgármester ur és Ripka vezérigazgató ur a nyáron Párisban jártak, szenet és kokszot vásároltak. Akkor tették ezt, amikor a valutánk a legmagasabban állott. Ugynevezett kitünő vásárt csináltak. Ha azonban ez igy van, mi jogon emelik most a koksz árát, mi jogon fogják majd a gáz árát is stajgerolni. Vagy netalán nem volt pénze a fővárosnak akkoron, hogy kifizesse vásárlását? Ha igy van ez, ha nincs igy, eszünkbe kell jutni annak, hogy a főváros mai vezetőségének szinte borzong a háta, ha arra gondol, hogy valami üzletet kölcsönpénzen kell lebonyolitani. Pedig aligha van igaza, mert jólnevelt fiucskákat ugyan az atyai háznál óva intik az adósságcsinálástól és a polgármester is valószinüleg részesült ebben az intelemben. Egy város életében azonban másként megy ez a dolog. Van eset, amikor jobb üzletet lehet kölcsönpénzen kötni, mintha az ember megvárja, amig a maga pénzén kötheti meg. Csak éppen tudni kell, hogy mikor van itt az ideje emennek és mikor amannak?

Blaha Lujza

nevét ma már egy szinház felirata is hirdeti. Mi szeretnénk, ha ez a szinház becsületes munkát végezne, jó előadásokat tartana és mindenképen méltó lenne a diadalmas névre, amelyet visel. De igazán fájna, ha valami okból Blaha Lujza nevéhez a veszedelem fogalma füződnék. Laikus szemmel látjuk a dolgot, de a komissziónak is észre kellett vennie, hogy ez a szinház szük sikátorban, házak közé beékelve épült fel. Olyan hely ez, ahol veszedelem esetén még a tüzoltóság sem mozoghat szabadon, még a mentés munkája is akadályokba ütközik. Szeretnénk az uj szinházat másként köszönteni, de a legmegfelelőbb üdvözlet, hogy: Isten óvja a szinházlátogatókat a veszedelemtől.

Minden tőzsdejátékosnak nélkülözhetetlen kézikönyv a

Budapesti Tőzsde-Almanach

(1920—21. kiadás, X-ik évfolyam).

Szerkesztették: *dr. Pór* Aladár és *dr. Kende* Ernő tőzsdetitkárok közreműködésével *Róna* Lajos, *A Pénzvilág* felelős szerkesztője és *Dacsó* Emil, a *Fővárosi Hirlap* felelős szerkesztője.

Kapható a kiadóhivatalban: IX., Boráros-tér 6 és minden könyvkereskedésben. Telefon József 67. és 137—15.

A forró kása

Megfigyelések a multheti közgyülésen

Mint a nyájas olvasó igen helyesen sejti, a következő sorokban csakugyan nem annyira a forró kásáról, mint inkább a villamos vasuti tarifák felemeléséről lesz szó. Abban azonban már teljesen téved a nyájas olvasó, mintha ennek az igénytelen fejtegetésnek csupán azért adtuk volna „a forró kása“ titulust, hogy a kérdést nehezebben lehessen megfejteni. Most, hogy a kereskedelmi miniszter a belügyminiszterrel egyetértőleg október elsejétől kezdődőleg ugyis fölemelte a villamosjegy árát: nem csinálunk belőle titkot, hogy ez a tarifaemelési probléma tényleg forró kásája volt a mult szerdai közgyülésnek, melyet a főváros törvényhatósági bizottságának összes macskái megkerültek, kiki a maga pártállása szerint. A legnehezebb volt a helyzete Wolff Károly pártjának. Az uralkodó pártnak föltétlenül meg kellett szavaznia a tarifaemelést, mert

1. ha meg nem szavazzák, akkor megharagusznak, esetleg elpártolnak a keresztény-szocialista villamos-kalauzok és kocsivezetők, akiknek a tarifaemeléstől függ az 50 százalékos fizetésemelésük;

2. meg kellett szavazni, mert ha meg nem szavazzák, akkor a villamos-alkalmazottak fizetésemelése, mint deficit fog jelentkezni az Egyesitett Városi Vasutak mérlegében és ezt a deficitet végeredményben mégis csak a fővárosnak — mint a vasutak várományosának — kell egyszer majd megfizetni.

A problémát csupán az tette kissé kényessé és kényelmetlenné, hogy az Egyesitett Városi Vasutaknak legfeljebb 12.000 fizetésemelésre váró alkalmazottjuk van. Ezek sem valamennyien keresztényszocialisták; viszont a tarifaemelésnél körülbelül egy negyedmillió ember van érdekelve, zsidók és keresztények; választók és nem választók vegyesen. És ezekre való tekintettel, nem látszott célirányosnak, hogy a keresztény községi párt teljesen őszintén és minden takargatás nélkül megszavazza a tarifaemelést. Azért — valljuk meg — a keresztény-párt nagyon kényes helyzetbe került, mert meg is akarta szavazni a tarifaemelést, meg nem is. És a zseniális Till tanácsnoknak minden diplomata-tudományát össze kellett szednie, hogy olyan javaslatot produkáljon, mely „ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes.“ Aki Till Antalban bizik, nem is csalatkozik. Meg kell adni, megtette a magáét. Azt proponálta: mondja ki a közgyülés, hogy belátja, hogy a tarifaemelés elől kitérni nem lehet, de a rendelkezésre álló idő rövidsége miatt nem tud határozni arra nézve, hogy milyen mérvü legyen az emelés.

Ennek a ravasz, de népszerütlen javaslatnak a védelmére aztán magát a vezért: Wolff Károlyt küldték tüzbe. Gondolták, hogy Wolff Károlynak akkora a népszerüsége, hogy ha le is cibál belőle Till Antal, még akkor is jut is, marad is. Nagy és nehéz dologra vállalkozott a vezér, de megállotta a helyét. Pedig micsoda koncentrált tüzelést rögtönöztek a demokrata-hadak, akiknek segitségére siettek a disszidens kereszténypártiak is. Baracs Marcell olyan kézibombákkal hajigált, hogy no. Baracs nagyon ügyesen kihasználta Wolffék szorult helyzetét és rámutatott arra, hogy akkor, amikor keresztényszocialista villamos-kalauzokkal népgyülésdit tartatnak, népgyülés után pedig tanulmányutra küldik őket a Teleki-térre: akkor ezeket a villamoskalauzokat lehetetlen meg nem jutalmazni. Ezek kérnek és adni kell nekik — a publikum zsebéből. Az örök-szőke Bedő Mór jogi érveket lövellt a keresztény-oldal felé, Horváth IV. Károly és Ilovszky János pedig, a keresztény községi párt e két agilis tagja ügyesen kontrázott — Baracsnak. Szabó József, a keresztényszocialisták titkára tiltakozott az ellen, hogy a keresztényszocialistákat összetévesszék mindenféle rendbontó elemek garázdálkodásával és hogy az általuk bevert fejeket folytonosan a keresztényszocialisták számlájára irják.

— Mi ezeket a magánakciókat a legmélységesebben elitéljük! — mondta Szabó József.

Mint mindig: most is nagyon figyelemreméltó volt a Fayer Sándor fölszólalása, aki nagyon életrevaló ötletet ajánlott a közgyülés figyelmébe. Azt mondta, hogy ne emeljék a tarifát, ellenben próbaképpen járassanak külön első osztályu kocsikat. Az első osztályu kocsin aztán dupla viteldijat fizetne az, akinek a zsebe az első osztály luxusát megbirja.

Az első osztályu kocsik többlet-jövedelmét forditsák a vasuti alkalmazottak fizetésemelésére.

Finálénak volt egy apró botrány is, mert hát enélkül nincs is közgyülés. Ezuttal egy fénymázoló és pénzbeszedő-mester (a nevét nem sikerült kikutatnunk) akasztotta össze a lőcsöt az örökké jókedvü Fóthi Vilmossal, aki különben a tarifaemelési vita során nagyon komoly és figyelemreméltó beszédet mondott. Miután az affért a mázolómester bocsánatkérésével a lovagiasság szabályai szerint befejezték, szerencsésen, baj nélkül befejeződött a közgyülés is.

Több milliós csalás hamisitott lisztjegyekkel

Budapest környékén tizennégy lisztjegyhamisitó iroda müködött

A budapesti főkapitányság négyheti szorgos és erélyes nyomozás után egy szokatlanul érdekes munkáju szélhámos-társaságot leplezett le, olyan embereket, akik milliókkal próbálták megkárositani a fővárost.

A budapesti közellátási hivatal vezetője négy héttel ezelőtt bizalmasan bejelentette a rendőrségen, hogy a közellátási hivatalból rengeteg liszt- és élelmiszerjegy hiányzik. A közellátási hivatal váratlan reviziót tartott és ekkor rájöttek, hogy különösen olyan lisztjegyek hiányzanak, amelyek a közvetlen környék ellátatlanjainak készleteire szólnak. Hogyan és mikor tüntek el ezek a lisztjegyek, arra vonatkozólag semmi adatot sem talált a revizió.

Aznap, amikor a bizalmas bejelentés megérkezett a rendőrségre, a déli órákban megjelent egy jól öltözött fiatalember a hivatalban és Kispest hivatalos levelén félvaggon lisztre a jegyek kiutalását kérte.

A jegyeket át is adták, de alig telt el tiz perc, másik, idősebb ur jött a liszthivatalhoz és 8 ezer kilogramm lisztre kért jegyet, szintén Kispest részére.

— Itt valami tévedés lesz, — mondták az idősebb urnak a közellátási hivatalban, — mert Kispestnek éppen most adtuk ki a teljes szükségletét.

— Lehetetlen, — tiltakozott a kispesti megbizott — én az ottani közellátási hivatal vezetője vagyok és senkinek nem adtam megbizást a jegyek átvételére.

Pár perccel később átvizsgálták a kispesti irást és kiderült, hogy a félvaggonos jegykérés hamisitvány, az elegánsan öltözött fiatalember szélhámos és vakmerő csalását már éppen ötödször ismételte meg. Igy hamarosan megállapitást nyert az is, hogy a hiányzó jegyeket nemcsak Kispest, de Ujpest hamis leveleivel is kicsalták a főváros közellátási hivatalától és összesen 4 és fél vaggonra szóló lisztjegyet vittek el, természetesen a jegyek alapján a lisztet ki is váltották a főváros raktáraiból.

A rendőrség a nagyarányu szélhámosságnál csak két pozitiv nyomot kapott. Az egyik az elegánsan öltözött fiatalember személyleirása volt, a másik a hamis bélyegzők és a kispesti és ujpesti pecsétek másolata. A jól öltözött fiatalembert a főváros éjszakai mulatóhelyein, lebujaiban és barjaiban kezdték keresni, majd a bélyegzők és pecsétek másolataival is végigjárták az összes budapesti cinkografusokat, hogy megtudják, ki rendelte a hamis bélyegzőket.

A fiatalemberrel előbb volt szerencséjük a detektiveknek, mint a bélyegzőkkel. A kapott személyleirás alapján már a második éjszaka elfogtak egy jól öltözött urat az egyik bár-helyiségben, aki határozottan hasonlitott a hamis kispesti és ujpesti levelekkel jelentkezett és 4 és fél vaggonra szóló lisztjegyet kicsalt szélhámoshoz. Természetesen a fiatalember erélyesen tiltakozott a gyanusitás ellen, a detektivek azonban előállitották a főkapitányságra, ahol Ferenczy József magánhivatalnoknak mondotta magát és ismételten erélyesen kikelt „a rendőri brutalitás és okvetetlenkedés ellen.“ De egy éjszakai rendőri őrizet után nagyon megváltozott Ferenczy József és különösen akkor tett le a nagyhanguságról, amikor egymás után szemébe mondták a főváros közellátási hivatalának alkalmazottai, hogy igenis ő az, aki a hamis levelekkel jelentkezett.

Négyheti nyomozás után a detektivek rengeteg anyagot gyüjtöttek össze az állitólagos Ferenczy József ellen, akiről közben kiderült, hogy még a neve is hamis, mert Jankó Jánosnak hivják és nem magánhivatalnok, hanem facér fényképész-segéd. A rendőri adatok láttán megtört Ferenczy-Jankó János és bevallotta, hogy

másfél hónap óta 14 társával, tizennégy hamisitó-irodát tartott fenn a főváros környékén és már eddig is másfél millió korona értékü lisztet csalt ki a fővárostól.

Segitőtársai közül eddig csak három nevet adott ki: Wachtler Sándor nyomdai gépmestert, Vámos Lajos villanyszerelő-segédet és Bencze József élelmiszerkereskedőt, akiknek segitségével a kiváltott lisztmennyiségeket értékesitette.

De elmondotta szokatlanul nagyarányu csalásának keresztülvitelét és előkészitését is. Körülbelül két hónappal ezelőtt néhány üres levélpapiroshoz jutott, amelyen Kispest és Ujpest városok cimkéje volt. Ezeken a levélpapirokon öt budapesti bélyegzőgyárosnál ujpesti és kispesti bélyegzőket és pecséteket rendelt, majd hetekig figyelte, hogy hogyan történik a jegyek kiutalása és a jegyekre a készletek kiszolgáltatása. Amikor már teljesen ismerte a kiszolgáltatás módjait, először csak két emberrel szövetkezett és csak 10 métermázsa lisztre szerzett jegyet, amikor azonban látta, hogy ügyes manővereire nem jönnek rá, 14 helyen szervezett a kicsalt lisztre raktárt és irodát és 14 beavatott társával folytatta a szélhámosságokat.

A közellátási hivatalban most rovancsolás folyik, hogy megállapittassék: mennyi az a tényleges kár, amit a letartóztatott Jankó János és 14 társa okozott a fővárosnak. Már az eddigi vizsgálat bizonyossá teszi, hogy a kár mindenesetre több, mint másfél millió.

Tessék gondolkodni a tanács helyett

A 12.000 koronás jutalom, meg a földbirtokreform

Egészen mulatságos lenne a dolog, ha nem volna olyan tragikusan szomoru. Az ember szinte kacagni szeretne rajta, hogy ennek a fővárosnak van tanácsa, van közgyülése, vannak teljhatalmu vezérei, sőt polgármesterei is és kiállitja önmagáról, kiállitja mindezekről a hatalmasságokról a szegénységi bizonyitványt, hogy nincs ötletük a tej, a vaj, a baromfi stb. ellátásra vonatkozólag. Hogyan, ki látott már olyat, hogy előálljon egy város tanácsa és az olyan kérdések megoldására, amelyek az ő legsajátabb feladatai lennének, pályázatot hirdetnek. Tizenkétezer korona jutalom annak, aki gondolkodik a tekintetes tanács, a hatalmas vezér, a közgyülés és a polgármester urak helyett. Mert a fizetésért, a méltóságért nem elég az, ha a zsidó tanitókat az utcára szórják, ha kiváló pedagógus igazgatókat, akik mellesleg szabdkőmüvesek, vagy mik voltak, degradálnak. Gondolkozni gondolkozzék más valaki illő honorárium mellett.

Eltekintve mindezektől, megvan természetesen a véleményünk az ötlettermelés eme módjáról is, amely a nagyközönségtől kér tanácsot. Egészen naiv dolog az is, hogy a pályázat október végén jár le, birálás, dijkiosztás stb., stb. mind időt vesz igénybe és alig valószinü, hogy ezekből az ötletekből már a jövő esztendőben tej, zöldség vagy baromfi fakadna. Pedig az inség most a legfenyegetőbb és a segedelemnek momentán kellene jönni, ha egyáltalán jönni akar.

Ha nagy, átfogó tervet akarnak, amely a jövő számára biztositja Budapest közélelmezését, akkor minek mennek tanácsot kérni 12.000 koronáért? Hiszen ott ül a közgyülési teremben dr. Feleki Béla, aki már hosszu esztendők óta magyarázza, hogy mit kell cselekedni Budapest közélelmezésének rendszeres ellátása céljából. Persze Feleki az ellenzéki padokon ül, a tisztelt többségnek derogál hozzáfordulni tanácsért, inkább nélkülözzünk tovább, inkább hirdessünk 12.000 koronás pályázatokat, de az ellenzék tanácsaiból nem kérünk; még utóbb is ugy látszanék a dolog, hogy a demokraták mentették meg Budapestet. Ezt a szégyent pedig nem lehetne tulélni.

Budapest székesfőváros tanácsa és közgyülése ugyanis megfeledkezett most, amikor a legaktuálisabb lett volna, egy igen fontos feladatról: Budapest környékének kihasználásáról. A földirtokreform megvalósitásánál ugyanis meg lett volna a mód és az idő, ahogyan és amikor ezt a gondolatot meg lehetett volna valósitani. A törvény minden kisközségről gondoskodik, mindegyiknek legelőt juttat, közcélra szolgáló területet ad nekik, de Budapestről, az ország fővárosáról nincsen benne szó. Budapest tanácsa és vezérei nem tartották érdemesnek, hogy a kormánynál annak idején, amikor könnyü lett volna a segedelem, utána járjanak a dolognak. Most persze késő és igy nem csoda, ha ötletek hiján 12.000 koronás ötletek után koldulnak.

Még gróf Serényi Béla földmivelésügyi miniszter megmondta, hogy Budapest egész környéke Szahara. A fővárosnak a vidéktől való függetlenitése, élelmezésének javitása és olcsóbbá tétele csak ugy képzelhető el, ha Budapest megkapta volna ezt a Szaharát, ha itt konyhakertészetet, marha-, sertés- és baromfitenyésztést, tejgazdaságot stb. létesitett volna. Ezekért a területekért eddigi tulajdonosaik horribilis árakat kértek, amiket a főváros meg nem adhatott. Most azonban meg lett volna a mód, hogy a törvény jogot adjon a fővárosnak ezeknek a területeknek normális áron való megszerzésére. Csak annyi jogra lett volna szüksége az ország fővárosának, amennyit az utolsó zsellérnek is biztosit a törvény. Ezen a területen virágzó gazdaságot lehetett volna teremteni, ami nemcsak Budapest, de a környék lakosságának is nagy hasznára lett volna, mert állandó munkaalkalmat nyujtott volna. Ha ezt a tanácsot, amelyet Feleki Béla igenis elmondott akkor, követték volna, ma nem kellene átkozni a falut, szidni a kereskedőt; akkor nem lenne megint aktuális a falu és város harca, mert a legelemibb szükségletek ki lennének elégitve és a falu boldog lenne, ha a portékáját mégis el tudná adni normális áron Budapesten.

Vajjon kit terhel a felelősség, hogy ezt a tervet nem valósitotta meg?

Események

A költő-tanácsnok. Amikor megválasztották, azt hitték, hogy mindössze egy szorgalmas, kitünő tisztviselőt állitanak az ügyek élére és most kiderül, hogy nemcsak kiváló vezető-egyéniség, de költő is. Sajnos, Sántha Dénes tanácsnok ur költeményeit még nem ismerjük, de eláruljuk, hogy méltó türelmetlenséggel várjuk annak a verseskönyvnek a megjelenését, amelynek cimlapján Sántha Dénes tanácsnok nevét fogjuk ünnepelhetni és amely kötet nemsokára megjelenik Singer és Wolfneréknél. Soha ilyen nagy időket, amikor a közszereplő egyéniségek egész soráról derül ki, hogy egyben a muzsákkal is barátkoznak. Patacsy Dénes, Budaváry László és Szava János után most Sántha Dénes is. És mondja még valaki, hogy nem boldog a magyar . . .

Ha Bódy pályázott volna... Tisztelt szerkesztő ur! B. lapja legutóbbi számában érdeklődéssel olvastam azt a közleményt, amely Bódy polgármesterségével foglalkozik és amely odakonkludál, hogy Bódy azért nem lett ujra polgármester, mert „nem tudott eléggé antiszemita lenni.“ Engedje meg, hogy ezt a ténybeli tévedést rektifikáljam. Bódy csak azért nem lett ujra polgármester, mert a pályázattól visszalépett. Meg vagyok arról győződve, hogy azok a bizottsági tagok, akik a többség akarata ellenére Bukovszkyt, Városyt és Édest tanácsnokokká behozták, Bódy megválasztását is képesek lettek volna biztositani. Vagy nem? Tisztelettel: Egy bizottsági tag.

Az előljárók bepanaszolják a fővárosi hirdető-vállalatot. A kerületi előljáróknak panaszuk van a fővárosi hirdető-vállalat ellen és ezt a panaszukat most a tanács elé juttatják. Elmondják az előljárók, hogy az üzlettulajdonosok és egyéb vállalatok napról-napra helyeznek el ujabb reklámtáblákat és lámpákat, illetve a régieket kicserélik, vagy eltávolitják. Ezeket a munkákat a legtöbbször engedély nélkül hajtják végre és igy figyelmen kivül maradnak a reklámtáblákról és lámpákról szóló, szabályzatba foglalt szépészeti, biztonsági és területfoglalási dijfizetési kikötések. A szabályellenességeknek az engedélyező hirdetési vállalat utján való megszüntetése egyáltalán nem jár a kellő eredménnyel. Ezenfelül a hirdető-vállalat az utóbbi időben egyáltalában nem értesiti a kerületi előljáróságokat az ujonnan kiadott vagy meghosszabbitott engedélyekről és igy a kerületi mérnökök ezeket a munkákat nem ellenőrizhetik és a reklámtáblákról,

meg a lámpákról nem tudnak rendes nyilvántartást vezetni. A legutóbb megtartott reklámtábla-revizió alkalmával kiderült, hogy a kifüggesztett táblák és lámpák ötven százaléka olyan, amelyek után a tulajdonos évek óta nem fizetett díjat és erre fel sem szólították. Ez mindenesetre jelentős anyagi kár a fővárosnak, de sokkal sulyosabb baj az, hogy a kellő ellenőrzés hiján elhelyezett reklámtáblák és lámpák a járókelők testi épségét is nagymértékben veszélyeztetik.

Tej jegy nélkül. A Budapesti Általános Tejcsarnok Rt. közli, hogy fiókjaiban ugy tej, mint mindennemü tejtermék jegy nélkül rendszeresen kapható.

A Vigszinház műsora. Szerda: Piros bugyelláris. Csütörtök: Falu rossza. Szombat: Taifun. Vasárnap délután: A tündérlaki lányok, este: Falu rossza.

Budai Szinkör műsora. Szerda: Hunyadi László. Csütörtök: Csitri. Péntek: Kis grófi. Szombat: Dolovai nábob leánya. Vasárnap délután: Piros bugyelláris, este: Kis grófi.

A Kamara mozgóképszinház megnyitását a főváros művészetkedvelő közönsége nagy érdeklődéssel várja. A megnyitó diszelőadás programmja, melv a Kamara mozgóképszinház első hetének műsorán szerepel, általános meglepetést fog kelteni.

Szerzőavatás a Tivoliban. E héten nagy filmesemény keretében mutatkozott be a nagy publikum előtt. Upton Singlair és Jack London mellett a legnépszerübb amerikai regényiró: Zane Grey. Megfilmesitett nagy regénye Tornádo cimen kerül szinre a Tivoliban. A regény cselekményének ezernyi érdekességét pompásan aknázva ki a jobbnál-jobb közreműködő szinészek. Megelőzi ezt egy dubajos amerikai életkép: „A szerelem Á-B-C-je", a főszerepben Mary Murell-el, amely ugyancsak egyike lesz az évad maradandó emlékü filmjeinek. Az előadások hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor, vasárnapon 4, háromnegyed 6, fél 8 és kilenc órakor kezdődnek.

A TŐKE

300 korona egy métermázsa fa. Beálltak a borus őszi napok, amelyek már előrevetik árnyékukat a didergős téli időjárásnak. Ilyenkor a szegényebb sorban élő emberek, már előre fázva gondolnak arra, hogy miként fogják otthonukat a fagyos tél szenvedéseitől megóvni. A jómódúak még a nyár folyamán megrakták fával, szénnel pincéiket. De hogyan oldja meg ezt a sulyos problémát a középosztály, a kishivatalnok, a munkásnép? Hát nem kell busulni, a fakereskedők majd gondoskodnak róluk. Már összeültek és tárgyalnak, sőt meg is állapodtak, hogy kartelbe tömörülnek és — fölemelik a fa métermázsájának árát 300 koronára. Hazai és importfát egyaránt. És nem azért teszik, mintha faszükében volnánk Budapesten és csak ezután akarnák a fát ideszállitani. Korántsem. A fővárosban olyan hatalmas fakészletek vannak fölhalmozva, hogy a téli szükséglet máris fedezve van. Ez a fa pedig még akkor halmozódott föl, amikor a korona vásárlóképessége sokkal nagyobb volt és a tüzifakereskedők a 180 koronás faárak mellett is tisztességes polgári haszonra tettek szert. Hát szabad-e ilyen körülmények között a szegény emberek szorult helyzetét illetéktelen haszonszerzésre fölhasználni? Vajjon létezik-e még az Árvizsgáló Bizottság és ha létezik, megengedheti-e, hogy a fővárosban már régebben fölhalmozott fa árát csupán profit-éhségből mintegy 40 százalékkal fölemeljék? Értesülésünk szerint a fadrágitó kartel, amelynek élén a Hangya áll, már a napokban megalakul és a Magyar általános fatermelőn és a Hazai fatermelőn kivül tagjai lesznek az összes jelentékeny tüzifakereskedők és gőzfavágók.

Miért nem emelkedik az Ofa? Az Országos fatermelő részvényei, vagy tőzsdei keresztnevén az Ofa, a hamar lezajlott hausse napjaiban az 1800 koronát is átlépte. Azok a szerencsétlenek, akik annakidején még 3400 koronán szerezték meg ezt a kitünő faanyagot, már reménykedni kezdtek: az Ofa-részvények talán a sulyos ballasztot, Fónagy Aladárt is elbirják és most emelkedni fognak. De hát, akik Fónagy Aladárban biztak, most is csalódtak. Elég volt, hogy ez a kétbalkezes férfiu megjelenjék Budapesten és az Ofa-részvények máris zuhantak lefelé. A Fónagyhoz közelálló körök hiába doppingolták, de nem használtak a világgá kürtölt hirek sem, hogy az Országos fatermelőnél érdekeltséget vállalt a Kereskedelmi Bank, Weisz Fülöpöt és Stein Emilt beválasztják az igazgatóságba, a Magyar Bank és az Olasz Bank megvásároltak 45.000 darab Ofa-részvényt... A hangulatkeltő hirek teljesen céltalanok maradtak: az Ofa árfolyama mindegyre sülyed. Pedig milyen egyszerü volna a kurzust megjavitani. Tegyék közzé hivatalosan, hogy Fónagy Aladár lemondott az Országos fatermelőnél viselt alelnöki állásáról. Ez volna a leghatásosabb propaganda az Ofa kurzusának az emelésére.

Ököljog a tőzsdeteremben. Az egyik hétfőn reggel megjelenő ujság kritikát irt Hoffmann Gusztáv tőzsdeügynök üzleti működéséről. Vajjon több volt-e a jogos kritikánál ez a közlemény: nem olvastuk, nem tudjuk. Mi csak annál a birálatnál voltunk jelen, amelyet válaszképen Hoffmann Gusztáv gyakorolt a tőzsdeteremben, a hivatalos üzletidő alatt. Ennél az aktusnál aztán megállapithatjuk, hogy Hoffmann Gusztáv tulságos merészséggel átlépte azt a határt, amelyen belül a jogos kritikának mozogni szabad. Először durván megtámadta, majd hangosan szidalmazta és végül tettlegesen is bántalmazta az emlitett hétfői ujság alkalmazottját. A skandalózus jelenet rövid időre a tőzsdei forgalmat is megzavarta, többen közbevetették magukat és szétválasztották a tülekedőket. Hoffmann még azután is sokáig szidalmazta ellenfelét, aki az ő állitása szerint visszaélt a — vendégjoggal. Evvel nyilván arra célzott, hogy a bántalmazott cikkiró ujságirói jegygyel van jelen a tőzsdeteremben. E beállitás ellen azonban minden hivatásos ujságirónak tiltakoznia kell, mert mi nem szórakozni járunk a tőzsdére, hanem ott a hivatásunkat teljesitjük. Nyilvános ellenőrzést gyakorolunk és nem vendégek vagyunk, hanem többek között arra is vigyázunk, hogy a tőzsdeteremben az ököljog uralomra ne kerülhessen. Hoffmann urnak felháborodásában nincs joga ahhoz, hogy rövid uton elégtételt szerezzen magának. Ha Hoffmann ur kifogásolja az ellene intézett sajtótámadást, Magyarországon jogrend van, tessék neki a birósághoz fordulni. Nem kételkedünk benne, hogy a mi felfogásunkat a tőzsde tanácsa is osztja, és szigoru példát fog statuálni, hogy a hétfőn lezajlott skandalózus eset a tőzsdeteremben egyhamar meg ne ismétlődjék.

Megalakul a Brit-Osztrák Bank. Értesülésünk szerint a Brit-Osztrák Bank megalapitására vonatkozó tárgyalások befejezésükhöz közelednek és az alakuló közgyülés előkészitésére Krausz Simon alelnök és Fényes Artur igazgató Bécsbe utaztak. A bank alaptőkéje 350 millió korona lesz és a közgyülést október első napjaiban tartják meg.

Népszerü füzet a forgalmiadótörvényről. Az Iparoskáté külön füzet formájában jelent meg most egy kommentár, mely egészen népszerü modorban foglalja össze a forgalmiadó joganyagát, az iparosok és kereskedők használatára. A füzet dr. Dóczi Sámuel munkája, ára 10 korona. Kapható minden könyvkereskedőnél és a kiadónál, IV., Ferenciek-tere 3., II. 6.

Az Atlantica Trust R.-T. megalakulása. A Fővárosi Hirlap augusztus 31-iki számában már megemlékezett azokról a nagyszabásu tranzakciókról, amelyeket tiszasülyi Polnay Jenő, volt közélelmezési miniszter, az Atlantica tengerhajózási rt. elnök-vezérigazgatója részben Amerikában, részben Londonban az Atlantica átalakitására előkészitett. Ezekről a tárgyalásokról most az alábbi hivatalos kommünikét kaptuk:

Az „Atlantica" Tengerhajózási R.-t. f. hó 21-én tartott igazgatósági ülésén tiszasülyi Polnay Jenő elnök-vezérigazgató, volt közélelmezési miniszter, előterjesztést tett, hogy a társaság „Atlantica" Trust R.-T.gá alakittassék át s a vállalat alaptőkéje 11.000,000 koronáról 100,000.000 koronára emeltessék olyképen, hogy a mostani alaptőke 40.000,000 koronára egészittessék ki és ezen első részlet befizetése után a második részlet 1922. junius hó 1-vel, a harmadik részlet pedig hat hónappal később fizettessék be. Előterjesztésében utalt az „Atlantica" munkakörének nagyarányu kiépitésére, mely különösen négy főirányban a hajózás, kereskedelem, ipar és finanszirozás terén szolgálná Magyarország fontos gazdasági érdekeit. Mindezek tekintetében alapvető elvként tüzhető ki, hogy a termelésbe a hazai nyersanyagok feldolgozása által fog bekapcsolódni és ezt a munkát egészíti ki majd a társaság nagyobb arányokban fejlesztendő folyam- és tengerhajózási, valamint külkereskedelmi üzletet. Az igy tervezett fejlődést nemcsak részletesen kidolgozott tervek, hanem konkrét alkotások is biztositani fogják. Az igazgatóság egyhangu örömmel fogadta az elnök-vezérigazgató javaslatait s egyuttal elhatározta, hogy a részvények mozgási szabadságának elősegitése céljából javaslatot tesznek a közgyülésen az alapitójegyek megváltására nézve.

Megalakult a szeszkartell. Az 1921. évi 41. tc. 11. §-a alapján a szesztermelő érdekeltségek szept. 23-án megalakitották az Országos szeszértékesitő rt.-ot. A részvénytársaság részéről kidolgozott ügyrendet a kormány némi módositással elfogadta. Szept. 19-én a pénzügyminiszteriumban ankét volt, melyen megvitatták azt a rendelet-tervezetet, amely a kormány ellenőrzési jogáról és a pénzügyőrségek számára adandó utasitásokról szól.

Ingyen részvényt ad a Villányi. A Villányi pezsgőgyár rt. alaptőkéjét legközelebb felemeli. A tranzakció módozatai azonban még megállapitva nincsenek. A vállalat részvényei iránt nagy a kereslet, mivel a forgalomban levő hirek szerint ingyen részvények kibocsájtásáról van szó.

A Baróti tőkét emel. A Baróti szeszfinomitó, cognac- és likőrgyár rt. (a Magyar-olasz bank és a Depositenbank érdekeltsége) okt. 1-én tartandó rendkivüli közgyülésen alaptőkéjét felemeli. A tőkeemelés egy Erdélyben felállitandó finom likőrgyár céljaira szolgálna.

A Magyar Unio-Bank Részvénytársaság e hónap 26-án tartotta meg rendes közgyülését, amelyen 40 millió korona alaptőke mellett az 1920. év üzletered-ményenként5.156.913.23 korona tiszta nyereség állapittatott meg és részvényenként ezen nyereségből 32 korona osztalék utaltatott ki a részvényeseknek. A közgyülés uj igazgatósági tagokul beválasztotta a Nemzeti Hitelintézet rt. delegáltjait, miután a Nemzeti Hitelintézet rt. nagyobb részvényérdekeltséget vállalt a Magyar Unio-Bank rt.-nál, mely intézet kebelében kivánja összes ipari érdekeltségeit koncentrálni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este fel 8 ó. Tel.: József 121—68.
A szeptemberi fényes műsor utolsó hete

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
AZ ASSZONYBECSÜLET
Amerikai szinmü 7 felv.
A KEDVENC
Amerikai burleszk 2 felv.
ANGOL HIRADÓ
Előadások: 5, 7 és 9. Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig és d. u. 1/2 4-től.

APOLLO-SZINPAD
(APOLLO-KABARÉ)
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Szeptemberi megnyitó műsor
A rubikon vigjáték. Irta: Liptai Imre.
Lilla operett. Irta: Harmath Imre. Zenéjét szerzette: Losonczi Dezső.
Szőllősi Rózsi, Boross Géza, Kondor Ibolya és Aldori Sándor uj magánszámokkal.
Kezdete 8 órakor. Pénztárnyitás: 11-től 1-ig. d. u. 4-től 6-ig.

FŐVÁROSI CIRKUS VÁROSLIGET
Telefon-szám: 55-55
Naponta este 7 1/2 órakor csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a
Idényzáró szeptemberi műsor
Pénztárnyitás délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától

BÉRAUTÓK ÉJJEL-NAPPAL
BENZIN, OLAJ, PNEUMATIK, SZERSZÁMOK
JÓZSEF 124-01, 124-02, 124-03 ÉJJEL-NAPPAL
KIRÁLY-AUTOMOBIL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
TERÉZ 157-00, 106-08 CSAK NAPPAL

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.
Telefon: 101—04.

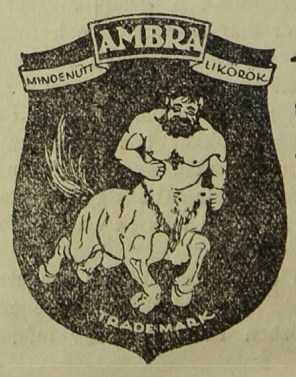

AMBRA
EGYESÜLT LIKŐRGYÁRAK ÉS GYÜMÖLCSLEPÁROLÓ R.T.
BUDAPEST
VII. ILKA-UTCA 25-27.
TELEFON: JÓZSEF 22-44.

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. október 5-én — 41. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 240 K. Félévre 120 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Az ujságirók

ellen emel vádat *Wolff* Károly, mert hogy — azt mondja — az ő portáján minden csendes, ott minden rendben van, onnan senki, de senki nem vágyódik más utakra, mint amelyeket ő jelöl ki, ha kissé barátságtalan energiával is. Meg is mondja, hogy a válsághireket az ujságirók végső kétségbeesésükben találták ki, ebből a végső kétségbeesésből származik az a hir, hogy Wolff Károly pártja repedezik, töredezik és hogy Sipöcz polgármester fölfelé való bukása utban volna. Mindez miért? Azt mondja a vezér, hogy az ujságirók érzékenységét sérti a *Fővárosi Közlöny*-nél beállott változás, továbbá *a keresztény könyomatos* terve.

Igazán csak mosolyogni lehet ezen a feltevésen, amely csak naivságból eredhet. Wolff Károlyról nehéz elhinni, hogy naiv ember lenne, ebben az esetben mégsem mondhatunk róla egyebet. Aki ezt mondja, az nem tudja, mi a Fővárosi Közlöny, sejtelme sincs a könyomatos tudósító mivoltáról, az ujságiró pszichéjét pedig éppen ugy nem ismeri, mint példának okáért a karmelita-cseppek gyártási módját. Nem is szállunk emiatt perbe vele, nem vitatkozunk, mert ugy sem éteménk meg soha egymást, amire aligha is van szükségünk. De elbeszélgethetünk egy kicsit a könyomatos históriáról. *Wolff Károly* ugyanis alighanem abban a hitben él, hogy ez lesz az a korbács, amelynek megsuhogtatása után az egész sajtó, az összes ujságirók meg fognak lapulni és az ő napoleoni lába előtt hever majd az egész sajtó. Nem kivánjuk, hogy higyjen nekünk Wolff Károly és nem is célunk, hogy megkiméljük őt legközelebbi nagy csalódásától; mégis felvilágositjuk arról, hogy a könyomatos soha egyéb nem lehet, mint a sajtó, az ujságiró — cselédje. Ha jó a könyomatos, akkor segiti a munkánkat, akkor megbecsüljük és megfizetjük. Ha nem jó, akkor kilökjük, vagy be sem eresztjük az iróasztalunkra. Ez a könyomatos és semmi más. Semmi esetre sem korbács, spanyol csizma, vagy egyéb inkvizíciós eszköz, amelyeknek áldásaiban a galamblelkü Wolff Károly a sajtót szeretné részesiteni. Ha tehát cselédségünket akarja szaporitani, csinálja meg a könyomatost, de ha azt akarja, hogy a sajtó hit és meggyőződés nélkül tömjénezze őt és káros rendszerét, akkor megszületése előtt disztemetést rendezhet balga ötletének.

Aki egy milliós város vezére akar lenni, annak mindenesetre érdemes lenne egy kicsit betekintemi a sajtó lelkébe. Ha ezt Wolff Károly megcselekedte volna, akkor tudná, hogy könyomatos ötlete csak jóizü mosolygást csalhat ajakunkra, tudná, hogy a sajtó előtt akár a városház kapuit is bezárhatja, vagy akár kinai falakat huzhat a Károlykaszárnya köré. Mi akkor is többet fogunk tudni, nekünk akkor is jobb értesüléseink lesznek, mint az ő könyomatosának, bennünket akkor is olvasni fognak, a könyomatos pedig, szegényke, hamarosan jobblétre szenderül.

Jó szándékkal, tiszta szivvel mondtuk el ezeket. Hiszen nekünk kárunk a Wolff-féle tervekből nem lehet, mi csak jóizüt nevetnénk az ügyetlen próbálkozáson; de sokkal jobban szeretjük Budapestet, semhogy a város ezidő szerint való vezérét nevetséges szerepben kivánnánk látni. Hogy pedig a sajtó miért nem hajlandó őt tömjénezni: ha befelé néz, ha szemlét tart „alkotásain", igen könnyen megtudhatja. Azaz hogy ha nem tartaná kellemesnek ezt a seregszemlét, akkor is meg fogja ismerni a fájdalmas tényeket. Megismerteti vele majd az a sajtó, amely egy pillanatig sem lesz felelős Budapestnek a lejtőn való megindulásáért, megismerteti az ellenzék is, de leginkább majd azok a párthivei, akik már a kilincsen tartják a kezüket, hogy elbucsuzzanak tőle, mert lelkiismeretük nem vállalhatja többé a felelősséget. Nehéz pillanatok ezek és mi nem tudjuk, alkalmasak-e ezek a percek a korbácsos kéz hadonászására, a szeretetnélküli gondolatok orgiájára, a gyülölködő száj kitöréseire. Ezek számára, e rekvizitumok számára mintha alkonyodnék. Nekünk legalább azok mondják ezt, akikre jó lett volna a vezérnek hallgatnia, de akik hiába beszéltek. Vannak olyan vagyonok, amelyek a kisebb veszteségeket elbirják; de a legnagyobb vagyon tulajdonosának is gondolkodóba kell esni, változtatni kell az életmódján, ha itt is, amott is értékes darabjai hullanak le a vagyonnak. A lavina megindult és ha ennek — amint Wolff Károly mondja — mi vagyunk az okai, *ezért* gondolkodás nélkül vállaljuk a felelősséget Budapest polgársága előtt, mert bármi következik, csak jobb idők jöhetnek erre a sokat szenvedett városra.

Küzdelem a hatalom megtartásáért

Wolffék kapacitálják a kilépni akarókat — Nem lehet megakadályozni a pártbomlást — A keresztény-szocialisták is elégedetlenek

A keresztény községi párt kritikus napjait éli. Amikor ezeket a sorokat irjuk, olyan a helyzet, hogy minden pillanatban kirobbanhat, de a pártválság el is huzódhatik ideig-óráig. Mindenesetre izgalmas napok, amelyeknek csucspontjaként emelkedik ki a keddi este, amikor is a többségi párt értekezletet tart. Az a jelentékeny pártcsoport azonban, amely már legközelebb ki akar szabadulni *Wolff* Károly deszpotikus uralma alól, *erre a napra semmit sem tervez;* azt, hogy mikor fognak kilépni, nem engedik maguknak előirni és a szakadást *ezen a napon* csak az idézheti fel, ha a Wolff-hű elemek aggressziv módon lépnének fel. Ez azonban aligha várható, mert a keddi esténck a célja főként a párttól eltávolodók kapacitálása arra, hogy álljanak el ettől a lépésüktől. Általában a vezérkar izzadságos munkában van, mert nagyon jól tudják, hogy nem egyszerüen bizonyos számu városatyával való megfogyatkozásról, hanem *a lepregnansabb hatalmi kérdésről van szó.* Wolffék ismerik a helyzetet, tudják, hogy ha ez a szecesszió nagyobb arányban sikerül, akkor kicsuszik a hatalom a kezükből.

Általában azok, akik a városházi konszolidáció lelkes hivei, kissé optimisztikusan látják a dolgokat. Az eseményeknek jönniök kell, mert elmaradhatatlanságuk mindinkább beigazolódik és el fognak jönni akkor is, ha Wolffék a legmesszebbmenő engedményeket tennék is, amint az ma határozottan szándékukban van. Maga Wolff Károly nem az az egyéniség, aki áldozatokra lenne hajlandó és aki a hatalmat tartósan, vagy állandóan nélkülözni tudná, ha annak megtartására megvannak a lehetőségek. A sajtóban azonban sok hir jelent meg, amelyet a mozgalom vezetői időelőttinek tekintenek és igy különösen a kiválni szándékozók számáról nincsenek pontos információk, mert — amint ez ilyenkor lenni szokott — az utolsó pillanatokban is érnek még vélemények. A nagyobb kiválások mindig több embert szoktak magukkal rántani, mint amennyire számitottak, viszont az utolsó pillanatok hangulata sok embert le is szerel. Objektiv felvilágositásaink szerint ebben a pillanatban *a mozgalom semmi esetre sincs még annyira, hogy már számokról lehetne beszélni;* de ha a dolog megérik, Wolffék csodálkozni fognak, mert lényegesen többen lépnek majd ki, mint akiket ők már ma indexen tartanak. Az egyik lapban a héten információk jelentek meg arról, hogy *a párt vezérei* kiknek távozásáról tudnak. Ezek a következők lennének: *Jaczkó* Pál, *Kazay* László, *Joanovics* Pál, Bibiti *Horváth* János, *Alpár* Ignác, *Kozma* Jenő, *Horváth* Károly (IV. ker.), *Pálffy* József, valamint a kinevezettek közül *Marinovich* Jenő, *Czájlik* Lajos és Hann Arnold. Mondanunk sem kell, hogy ez a számitás vakon optimista, de vannak benne egyéb tévedések is, igy például, hogy *Jaczkó* Pál is a kilépők között lenne, holott ő már *egy esztendő előtt elhagyta a keresztény községi pártot és a pártsajtó részéről elhangzott minden hirésztelléssel szemben sem lépett oda eddig vissza.* És mondani sem kell, hogy erre a lépésre nem is vágyódik.

A szecesszióra készülők között különben rossz hatást keltett dr. *Baracs* Marcelnak egy elhamarkodott nyilatkozata, amely — amint ők mondják — csak a szélső pártfrakciónak használt, azoknak a kezébe adott igen jól használható fegyvert.

A keddi estét Wolffék arra akarják felhasználni, hogy nagyarányu kapacitálást inditanak meg és különösen *a pártprogramm revizióját* fogják majd kilátásba helyezni, hogy ezzel port hintsenek a naivak szemébe. Meglehet, sőt mi egyenesen arra számitunk, hogy kedden még össze tudják foltozni a mindenkorra megrepedt pártegységet; de ez a foltozás csak rövid ideig tarthatja egyben az össze nem tartozó elemeket. Taktikai okokból is bölcsebb lenne ez igy, mert ha a robbanás ezen a napon mégis bekövetkeznék, akkor a kivonulás nem történhetnék meg azzal az erővel, mintha az egy későbbi, alkalmas időpontra marad. Ha pedig Wolffék mégis erőltetnék a szakadást, akkor ez az ő taktikájuk lenne, mert tudatában vannak annak, hogy a kilépők még nincsenek véglegesen megszervezve és igy egész csomó embert vélnek vezéreiktől elszakitani. Föltéve, hogy sikerülni fog ez a puccs, ez sem jelent sokat, mert az igy kilépőket igen hamarosan követnék tömegesen is azok a városatyák, akik megelégelték a szélsőséges városi politikát. Ilyenek pedig nagyon sokan vannak, sokkal, de sokkal többen, mint amennyire Wolffék számitanak.

De a mindenképpen megmaradók között is hatalmas repedés állott be az utóbbi időben. A keresztény-szocialista városatyák is tele vannak sérelemmel és ők is mindinkább eltávolodnak Wolff vezértől és arra törekszenek, hogy akár az ő akarata ellenére is érvényesitsék a maguk akaratát.

A teljes felbomlás folyamata tehát megkez-

dődött. Egy darabig még talán lehet mesterkedni és taktikázni, de a folyamatot megállitani nem lehet. Sok ember, akiket csak a kommün után feltört hangulat vitt a többségi párt táborába, szakitani akar a jelszavak üres politikájával és azzal a rendszerrel is, amely kenyértelenné tett, érdemes, munkás emberek helyével politikai érdemeket akar jutalmazni. Nem tagadják azonban a kiválók azt sem, hogy *Wolff* Károly uralma kibirhatatlan a pártban a számukra és észrevették azt is, hogy a főváros mind jobban és jobban csuszik lefelé a lejtőn.

A bonyodalom legpregnansabb jelenségei közé tartozik dr. *Buzáth* János alpolgármester legutóbbi elhatározása, amelyet a többség tanügyi politikája érlelt meg benne. *Buzáth* János jelleme, kemény gerince, sajnos, szinte egyedülálló a tanácsban, de az alpolgármester elhatározása ebben a válságos pillanatban olyan nagyjelentőségünek látszik, hogy ha a lavina meg nem indult volna, ez az esemény mindenesetre megindítaná. A közeli napok eseményei elé mindenki várakozással tekint és tisztában kell vele lennünk, hogy igen rövidesen a városházán más is fog történni, mint hogy könyomatos laptudósitókat alapitanak.

Bangha és Wolff

A keresztény sajtó változása és a pesti városház frontja

A legutóbbi napokban jelentős változás ment végbe a keresztény sajtó tónusában. A kurzus fő esti és reggeli lapja szinte programmszerüen jelenti be ezt a változást, mely nyomatékosabbá válik azzal is, hogy uj szerkesztők kerültek a lapok élére és a régi, intranzigens hangu munkatársak elkerültek onnan. Köztudomásu dolog, hogy e változás irányitója és végrehajtója *Bangha* páter volt, aki a Központi Sajtóvállalatnak is szellemi vezére, de egyébként az egész keresztény kurzus vezérkarának egyik legsulyosabb, legtekintélyesebb egyénisége. A közvélemény legnagyobb figyelmére tarthat tehát számot, hogy Bangha páter most végre maga is megsokallotta a gyülölködés tobzódását lapjaiban s uj emberekkel kereszténybb hangokat óhajt megütni, megbékélést, megértést, harmóniát próbál szolgálni ott, ahol eddig csak a gyülölködő üldözés jutott szóhoz.

A kurzus egyik intranzigens bástyája, a sajtó tehát fehér zászlót tüz ki. Most aztán érdeklődve kell nézni a kurzus másik bástyája, a *főváros* felé, ahol *Wolff* Károly a kapitány és ahol a gyülölködés, az üldözés még kegyetlenebbül — mert nemcsak szóban, hanem tettekben is — tobzódott eddig.

Megindul-e vajjon Wolff Károly is lelki vezérének, Bangha páternak példáján s kitüzi-e ő is az engesztelődés, a szelidülés fehér zászlóját a fővárosra? Vezéri szavával véget vet-e a heppheppezésnek, mely a közgyülés tónusát adja és az intranzigens reakció helyében enged-e érvényesülést a pártpolitikától mentes irányzatnak a főváros közigazgatásában? — Nem merünk bizni benne, mert könnyü volt Bangha páternek, — neki csak egy-két embert kellett eltávolitania lapjától, Wolff Károlynak azonban önmagát kellene eltávolitania a vezéri székből, már pedig ebben a vezéri székben mindent láttunk tőle, csak a józan önkritikát vagy önmegtagadást nem.

De Wolff Károlynál is sulyosabb akadálya a főváros irányváltozásának: a főváros tanácsa. Nem *Sipöcz* polgármesterről szólunk, akinek egész polgármestersége sokkal jelentéktelenebb, semhogy neve osztana vagy szorozna valamit. A polgármester ur hiába sietett a hagyományoknak eleget téve, arcképeivel elárasztani a hivatali szobákat, azért a legegyszerübb hivatalszolga is tudja, hogy a városházán nem Sipöcz az ur. A polgármesteri székben is az a jelentéktelen szürke tiszti ügyészecske maradt ő, aki volt a kommün előtt, vagy az a számügyi előadó, aki volt a kommün alatt, amikor neki is „a proletárérdekekre“ kellett ügyelnie, amint most buzgón és hiven ügyel arra, hogy Wolff Károlynak mi a kivánsága.

Ám sulyos zavarban volnának irányváltozás esetén a régi tanács ujjávedlett tagjai, élükön *Folkusházy* alpolgármesterrel. Ez a Folkusházy megtehette, hogy — miután éveken át *Ehrlich* G. Gusztávot tisztelte és az ifju *Hüvös* Iván tekintélyét elismerte — megtagadja *Ehrlichet* meg *Hüvöst*, sőt *Vázsonyinak még köszönni is szégyeljen*, (— hiszen elvégre erre a szégyenre oka is van —). De ha már annyira, de annyira megfordult, ha egyszer már olyan, de olyan reakciós lett, hogy egész joggal hirdetik Sipöcz közeli távozását és Folkusházy polgármesterségét: hogyan tehesse meg ez a Folkusházy, hogy akár csak félig visszaszelidüljön azzá, aminek valamikor mutatta magát? — Nem. — Ez elképzelhetetlen. Wolff Károly még megváltozhatik. Nem hiszünk ugyan benne, de csodák is történhetnek. Folkusházy azonban nem változhatik többé soha.

Kurzus-szelidülés a fővárosban... Hiszen csak mint eshetőségről beszélünk róla a kurzussajtó megszelidülése alapján. De az ilyen szelidülés a fővárosban is más embereket követelne, épp ugy, mint ahogy a kurzus-sajtó felelős helyeire is másoknak kellett kerülniök. Vagy várható-e Zilahi *Kiss* Jenőtől, hogy akiket ártatlanul elüzött állásukból, azokat ő hozza vissza? És a tanács többi uj kisdedje meg régi „nagyja“? Bch furcsán éreznék magukat, ha hirtelen ismét szelidebb szelek hullámain kellene evezniök, amikor már ugy megszokták a Wolffokkal való — danolást. Alig nehányan vannak a tekintetes Tanácsban, akik gerincüket keményen, hajlithatatlanul tartották a gyülölködés tobzódása közepett, és kurzus ide, kurzus oda: — azt szolgálták csak, amit lelkiismeretük parancsol.

Nemzeti Mozgó helyett üzlethelyiségek

Kilátástalanná vált a nagy üzlet
A Gschwindt-féle telken sem épitik fel a Korvin-gyár moziját

A *Nemzeti Mozgó* Budapest egyik legérdekesebb mozija lett volna, ha felépül, mert a tervet, amelyet sok üzleti érzékkel eszeltek ki, sok vihar verte. Eleinte panama-vádak röpködtek a levegőbe, majd meg a főváros különböző bizottságaiban ostromolták meg a *Városfejlesztő* ötletét és üzleti terveit. Hónapokon át hányódott a Nemzeti Mozgó ügye a főváros bizottságainak zátonyai között és nem igen volt még ügy a városházán, amely körül olyan bő áradatban ömlöttek volna a kurzusos jelszavak. Végre nagynehezen átcsuszott az ügy a bizottságok rostáján, megkezdték az épitkezéseket is; közben azonban a Városfejlesztő rájött, hogy az üzlet nem is olyan jó, amilyennek hónapok előtt látszott. Mindenekelőtt megcsappant a mozi-konjunktura, az épitkezés pedig rendkivüli összegekbe került volna és igy revizió alá kellett venni a terveket.

Ennek a terv-reviziónak az lett az eredménye, hogy *a mozit meg sem épitik, hanem csak a tervezett üzlethelyiségeket állitják elő, amelyek kétségkivül jól fognak jövedelmezni.* Tizenkét ilyen üzlethelyiség épül, mert csak ezek fizetődnek ki és *egyben elmaradnak azok a lakásépitések is,* amelyekre a kultuszkormány kötelezte a vállalkozókat.

Beszéltünk szakemberekkel, akik a következőket mondották:

— Meg tudjuk érteni, ha a vállalkozók ma csak üzlethelyiségeket épitenek. Pedig *Lechner* Jenő műépitész, aki a terveket készitette, igen szép munkát végzett. A Nemzeti Mozgó ékessége lett volna ennek a helynek, de el kell ismerni, hogy ha csak az üzlethelyiségek épülnek is fel, ezek sem hivják ki maguk ellen az izlés kritikáját. Mai formájában marad meg a sarkon az az ideiglenes épület, amelyben ma is üzlethelyiségek vannak elhelyezve. Az uj 12 boltot magában foglaló épület ehhez fog csatlakozni a Rákóczi-uti fronton. Közvetlenül a saroképület mellett négy üzlethelyiség foglal majd helyet, ezután egy árkádos rész következik, s az árkádon belül ujabb négy bolt nyer elhelyezést, mig a Pannonia-épületig terjedve, ujabb négy üzlethelyiség következik árkád nélkül, szimmetrikusan elhelyezve az első négygyel. Azt hisszük, ideiglenesen mindenesetre jobb lesz ez, mint az üres telek, amely évek óta éktelenkedik Budapest egyik legforgalmasabb helyén.

Érdeklődtünk a városházán is, hogy a fővárosnak nincs-e kifogása az engedélyezett épitkezés ilyetén módositása ellen? Ezt a választ kaptuk:

— A főváros megadta az épitkezési engedélyt. Ennél *kevesebbet* épiteni a vállalkozóknak joguk van. Ez ellen nekünk semmi kifogásunk nem lehet. Nekünk az ellen sincs jogunk szólani, hogy a tervezett lakásokat nem szándékoznak megépiteni. Ha valakinek jogában van a kérdőrevonás, ez csak a kultuszminiszter lehet, akivel szerződtek. Magánértesülésünk arról szól, hogy a vállalkozók a mozit nem épitik meg, hanem ehelyett *kert-mozit terveznek.*

Itt emlitjük meg, hogy nem épitik fel a Gschwindt-féle telken sem a *Korvin*-filmgyár moziját, sem pedig a négy bérházat, amelyet ezen a telken terveztek.

A villamos megdrágitása után

200 millió többlet-bevétel — A főváros részesedése 32 millió

Október elsejétől kezdve tehát 5 korona a villamosjegy ára és természetesen drágábbak lettek a bérletjegyek is. Ha az Egyesitett Városi Vasutak kalkulátorainak a számitása helyes, akkor a drágitás után a villamos-utazás 802 millió bruttó bevételt hajt a vasutvállalatnak, körülbelül 175 millió koronával többet, mint azelőtt. Ennek a 175 millió koronányi többlet-bevételnek ezer helye van, mondják a villamosvasutnál. Kell, hogy ki lehessen elégiteni az alkalmazottak bérkövetelését; kell, hogy ki lehessen javitani, meg lehessen ujitani a lerongyolt vasutat. Kell, hogy törleszteni lehessen valamicskét abból a 170 millió koronát is meghaladó adósságból, amelyet lassacskán az állam előlegezett az örökös pénzzavarokkal bibelődő vasutnak. És most, mikor már olyan nagyszerüen keresztülverekedte a vállalat vezetősége a tarifaemelést: ime, egyszerre csak megjelenik a főváros is. Ő is részt kér a jövedelem-többletből, a főváros is osztozkodni akar. A főváros eddig kapott pénzt az Egyesitett Vasutaktól; kapott közlekedési adót, ami tavaly még évi 24 millió koronát tett. A vállalat vezetősége aztán megsokalta, hogy havonta 2 millió koronát adjon le adóban a fővárosnak és a közlekedési adó kulcsát havi 2 millió koronáról leszállitotta havi 1.2 millió koronára. Most tehát évi 15.4 millió koronát kap a főváros közlekedési adóban a villamosvasutaktól, de a fővárosnak ez nem elég. A város területhasználati részesedést is követel, még pedig nemcsak a jövendő időkre követeli ezt a területhasználati részesedést, hanem a multra is. A multra 51 millió koronát követel a város. Erről azonban a villamosvasutak vezetősége hallani sem akar. A kereskedelmi miniszternek kellett közbelépnie és a kereskedelmi miniszter abból az alkalomból, hogy a tarifaemelést jóváhagyta, utasitotta a vasutvállalat vezetőségét, hogy a területhasználati részesedés dolgában tárgyaljon a fővárossal.

A tárgyalások megindultak, de hamar meg is szakadtak. A főváros sokat kért, a vasutvállalat pedig nem akart adni semmit. Különösen a tisztifőügyész ragaszkodott tulságosan a területhasználati szerződés betüihez, már pedig ha a területhasználati szerződés szerint kellene az Egyesitett Vasutaknak megfizetni a területhasználati dijat, akkor ez a fizetség nehezen futná 90 millió koronából. Hiszen tudjuk, hogy ebben a tekintetben különösen a „Közuti“ szerződése sulyos nagyon. A Közuti szerződése szerint ugyanis területhasználati részesedés cimen a bruttó forgalmi bevételből 9 millió koronáig 510.000 koronát; azonfelül pedig a forgalmi bevétel 16 százalékát kell fizetni részesedés gyanánt. A felemelt tarifa mellett körülbelül 600 millió koronára, vagy még többre lehet becsülni a Közuti vonalainak a személyforgalomból eredő bevételét, ugy, hogy egyedül a Közuti vasuti vonalak forgalmi bevételei után 96 millió területhasználati részesedés járna a fővárosnak. Arra a városházán is rájöttek, hogy ez szinte példátlanul nagy követelés lenne. Ugy segitettek tehát a dolgon a városházán, hogy az egész forgalomra nézve készitettek egy egységes részesedési kulcsot. Erre azért volt szükség, mert a Közuti részesedési kulcsa, amint emlitettük, 16 százalék; a Városi Villamosé és a Bur vasuté 4—4 százalék; a földalattié pedig 1 százalék. Ezek helyett tehát a város egységesen 8 százalékot kért,

de a vasut azt is sokallotta. A 802 millió koronás személyforgalmi bevétel után kereken 64 millió korona lett a területhasználati részesedés. Most elölről kezdődnek a kalkulációk és a tárgyalások. Ugy halljuk, hogy az uj részesedési kulcs már nem 8, hanem csak 4 százalék, a főváros részesedése tehát csak 32 millió lenne. Ebbe a vasut alighanem bele is fog menni, ugy, hogy a főváros az egyesitett villamosvasutakból mégis majdnem 50 millió koronát kap évenként.

A vasutnak a tarifaemelés következtében mintegy 200 millió koronára tehető többlet-bevételét pedig igy használja föl az Egyesitett Vasutak:

Rekonstrukció	50 millió korona,
25 százalék fizetésemelés .	65 millió korona,
a főváros részesedése . .	32 millió korona,
állami kölcsön-törlesztés .	50 millió korona.
Összesen .	197 millió korona.

Három millió korona esetleg még meg is marad a vállalatnak.

Fülzínkor

Az otthonát

megvédeni mindenkinek nemcsak joga, de kötelessége is. És ime már hosszu, hosszu esztendők óta folyik a küzdelem az otthon körül. Mert ha jogos az, hogy akinek lakása nincsen, fedél alá jusson, éppen olyan jogos az, hogy akinek lakása van, abból egy sarkot se lehessen elvenni. Csak az agráriusokra utalunk, akik ha ezer vaggon gabonájuk termett is, ha ezer vaggon gabonájuk van is a magtárban, akkor is lázadoznak a gondolat ellen, hogy egy kilogrammot is elrekviráljanak tőlük. Mennyivel szentebb, mennyivel jogosabb, mennyivel emberibb az, ha valaki az otthonát védi. Csak pár hét előtt mondta a nemzetgyülésen nagyatádi Szabó István földmivelési miniszter, hogy ha még egyszer gabonát akarnának rekviráltni, az kétségtelenül polgárháborut hozna az országba. Szó szerint ezt mondta a földmivelési miniszter és mi igen jámboran csak annyit kérdezünk, hogy amikor a fölösleges gabona elvétele miatt a falu legexponáltabb képviselője polgárháboruval fenyegetődzik, akkor a városi lakosságnak szótlanul kell eltürnie a Bernolák miniszter ur ötleteit? Ám elismerjük, hogy a menekülteket el kell helyezni, nehogy a télen fedél nélkül legyenek: de viszont bünéül kell felrónunk mindenkinek, akit illet, hogy eddig nem helyezték el őket. A mulasztás nem mai, nem tegnapi, hanem tegnapelőtti. Már régen az uj házak sorának kellene állania: de mióta a terveket Bárczy, Wildner, meg a többiek megcsinálták, semmi sem történt. Mert még sem volt minden bün, amit a régi rezsim csinált.

A demokratáknak

— amint olvassuk — nagy problémájuk akadt. Az egyik leghiresebb kurzus-tanácsnokról ugyanis megállapitást nyert, hogy két esztendeje állandóan „elfelejt" tagsági dijat fizetni. A jámborlelkü demokraták valószinüleg megkegyelmeznek a kurzus aranyifjujának, nem fogják beperelni, nem fogják egzekválni; de nem is ez a kérdés érdekel bennünket tulajdonképpen. Mi leginkább az iránt érdeklődünk, hogyan az ördögbe került a tanácsnok ur a demokraták közé? Hiszen a demokrata-körben nem szoktak zsidókat früstökölni, ott nem huzatják az Erger-Bergert, sőt a demokrata-körben bolsevista eszméket sem hirdettek, akkor sem, amikor az másfelé divatban volt. Értesüléseink szerint egyébként a demokrata-pártnak és klubnak zsidó tagjai is vannak. Hát hogy kerülhetett ebbe a társaságba egy jólnevelt antiszemita? Majd elfeledkeztünk. róla, hogy volt idő, amikor a demokraták képtelen terrort fejtettek ki, tüzes vassal kényszeritették a tisztviselőket a klubba való belépésre. Egészen bizonyos, hogy a kiváló kurzus-tanácsnok is igy került bele a dicstelen névsorba. De miért nem lépett ki két esztendő alatt? Miért? Istenem, az ember soha sem tudja, mire lehet jó egy kis tagdijhátralék.

Százmilliós szanatórium-épités Budapesten

Svájci pénzen csodapalotát emelnek — A terveket a legkiválóbb magyar épitészek egyike készitette

Budapesten teljesen áll minden néven nevezendő épitkezés. Sem a magántevékenység nem mozdul, mert a magyar tőkének nem is lehet módjában, hogy ma épitővállalkozásba fogjon, sem pedig az állami lakásépitési akció nem olyan mértékü, amelyet nagy örömmel lehetne ünnepelni. Szakemberek véleménye szerint az épitőtevékenységet csak külföldi vállalkozók tudnák megindítani, akiknek számára — különösen ha hasznothajtó intézmények és vállalkozások számára emelnének épületeket — jó üzlet lenne a magyar korona mai alacsony kurzusa mellett az épitkezés. Ha nemesvalutáju országok tőkései Budapesten kivánnák pénzüket befektetni és hajlandók lennének kivárni, amig itt a tőke gyümölcsözővé lesz, a maguk viszonyaihoz mérten igen jelentéktelen összegekkel rendkivüli értékeket biztositanának a maguk számára.

Sajnos, a külföldi tőke még nem érezte meg ezt a konjunkturát és a budapesti épitészek és a szakmához tartozó gyárosok, iparosok és kereskedők nem is látják a helyzetet optimisztikusan. Mégis örvendetes eseményként kell feljegyeznünk egy hirt, amelyet épitészkörökből kapunk, de amelynek részletei ma még nem hozhatók nyilvánosságra. Arról van szó, hogy egy nagy svájci pénzcsoport rendkivüli épitkezést fog Budapesten eszközölni és ennek az épitkezésnek valószinüleg a főváros idegenforgalmára is igen nagy hatása lesz.

A svájci terv egy nagyszabásu szanatórium épitése. *Egyedül a pompás épület megalkotására százmillió magyar koronát szántak rá,* amiből már kétségkivül kiválót lehet teremteni. A svájciak magyar épitészekkel, magyar iparosokkal, magyar munkával fognak dolgozni és *a nagyszabásu szanatórium terveit máris elkészittették egyik legkiválóbb magyar épitőművészszel.* Akiknek ezeket a terveket módjukban volt látni, a legteljesebb elragadtatás hangján beszélnek róla és azt mondják, hogy ha a szanatórium felépül, egyike lesz Budapest legklaszszikusabb szépségü épületeinek, művészi alkotásainak, amelynek csodájára fognak járni nemcsak a müértők, a művészet élvezői, de a külföldi szakemberek is.

A munkálatokat hamarosan meg fogják kezdeni, ami annál is valószinübb, mert értesülésünk szerint a hatóságok minden épitkezésnél a legnagyobb előzékenységgel, a leggyorsabban adják meg a szükséges engedélyeket. Érdeklődtünk az illetékes hatóságoknál, de ezideig a svájciak még sem épitési engedélyt nem kértek, sem pedig más irányban nem tették meg a szükséges lépéseket; de máris előre bizonyosnak látszik, hogy — mint minden épitési szándékot — ezt is a legnagyobb örömmel fogják üdvözölni. Ilyenformán valószinü, hogy a legrövidebb idő alatt publikussá lesznek a tervek, amelyek a meglepetés, a szenzáció erejével fognak hatni.

Miért fizetünk öt koronát a villamoson?

A villamos-alkalmazottak elégedetlensége

— Öt korona? — álmélkodtak szombaton reggel az utasok.

— Igenis öt — erősitgette a kalauz.

— De tegnap még három... — dadogott az utas.

— Kérem, háromba' van nekem, nyerni is kell rajta valamit — humorizált a kalauz, akinek azonban, mint később kiderült, korántsem volt olyan jó kedve, mint amilyent mutatott. Hamarosan lógni kezdett szegénynek az orra.

Kikérdeztük elszontyolodásának oka felől és kiderült, hogy azért olyan szomoru, mert fölemelték a fizetését. Gyorsan és elkeseredetten beszélt, csak annyit tudtam kivenni a szavaiból, hogy kéthetenkint eddig is hétszázegynéhány koronát kapott, most is annyit kap a fizetésjavitás után, de mégis talán husz-harminc koronával kevesebbet, mint előbb. Szegénynek beszüntették valamiféle járulékát, amivel szemben jött az uj jogcim: végeredményben azonban kevesebbet kap, mint kapott a fizetésrendezés előtt.

Hát ezért kell a közönségnek ötkoronás villamosjegyet fizetni. Az imént emlitett kalauz azonban nyilván speciális eset, amelynek szórványossága nem lehet alapja a fizetésrendezés kritikájának. Érdeklődtünk tehát aziránt, hogy az Egyesitett Városi Vasutak miként teljesitették azt a kötelező igéretüket, amelyet nemcsak a villamos-alkalmazottaknak, de a nagyközönségnek is tettek, amikor az ötkoronás viteldijakat megállapitották. A következő felvilágositást kaptuk:

— Az alkalmazottak egészen elenyésző fizetésjavitást kaptak, olyan csekélyet, hogy ezzel a villamostársaságnak egyáltalán nincsen joga megokolni az ötkoronás viteldijakat. A fizetésrendezés csak ürügy volt a viteldijak felemelésének megokolására, hogy a közönség vagy méltányolja ezt a szociális célt, vagy pedig amennyiben a viteldijemelés antipátiákat váltana ki, ennek éle az alkalmazottak ellen irányuljon. Az egész fizetésrendezés egészen elenyésző százalékát teszi ki annak az összegnek, amelyet a felemelt viteldijból szednek be, a megmaradó sulyos milliók pedig megmaradnak a vállalat pénztárában.

— Külön elégedetlenséget vált ki az alkalmazottak között a javitás szétosztásának miképtvalósága. Sem a szociális igazság, sem egyáltalán valamiféle rendszer nem jutott szerephez ennél a jutalmazásnál. Sem a szolgálati időt, sem a munkabeosztást, sem a szorgalmat, rátermettséget nem vették figyelembe, a fizetésrendezés a szó legszorosabb értelmében ötletszerüen történt. Akadtak alkalmazottak, akik heti 100—120 korona javitást kaptak, általánosságban azonban a javitás nem tesz ki heti 15—20 koronánál többet. Vannak azonban igen sokan, akik egyetlen fillér javitásban sem részesültek, sőt tényleg nem lehetetlen az sem, hogy akadt, aki a javitásra ráfizetett.

— Általában el lehet mondani, hogy annak a fizetésjavitásnak, amellyel most a társaság ki akarja szurni az alkalmazottak szemét, gyakorlati jelentősége egyáltalán nincsen, mert heti husz korona javitást a drágasági hullám nekivadult emelkedése idején igazán nem lehet észrevenni még egy villamoskalauz budgetjében sem.

Ez mindenesetre rendkivül szomoru eredmény és ebben az esetben a nagyközönségnek is joga van hangosan tiltakozni a villamos-társaság eljárása ellen. Amit ugyanis a társaság az alkalmazottakkal most cselekedett, az a társaságnak és alkalmazottainak nem belső családi ügye, mert ezt a „fizetésjavitást" a közönség fizeti, ezt a fizetésjavitást a villamos-társaság a közönségtől kérte azzal a kimondott céllal, hogy a viteldijak emeléséből származó összeget az alkalmazottaknak juttatja. Jogunk és kötelességünk tehát megkritizálni azt, hogy mit csinál a társaság az ötkoronás viteldijakból befolyó pénzzel, mert ne felejtsük el egy pillanatra se, hogy mi a mi szánalmas, mizerábilis villamosközlekedésünkért éppen a duplájáit fizetjük annak, amit a bécsiek fizetnek a maguk tökéletes, kényelmes, zavartalan villamosközlekedésükért. És azt sem szabad elfelejteni, hogy a villamos-alkalmazottaknak ott jobb fizetésük van, mint nálunk a miniszereknek.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este fél 8 ó. Tel.: József 121—68.
Sarkadi Aladár felléptével A 28-as Bus Fekete László és Zerkovitz Béla uj operettje és a nagyszerü októberi uj müsor.

hordjunk
Palma
sarkot

Események

Hogyan cáfol Zilahi-Kiss tanácsnok ur? Hogy Zilahi-Kiss Jenő tanácsnok ur cáfolni tud, azt megmutatta akkor, amikor az Uj Nemzedékbeli forradalmi levele késő esztendők után, amikor az ilyesminek éppenséggel nem volt már talaja, ujból a nyilvánosság elé került. Bebizonyosodott akkor, hogy gondolatok, amelyek egy más légkörben fakadtak, nem ültethetők át olyan időkbe, amelyeknek mások az ideáljai és mások a jelszavai. Zilahi-Kiss tanácsnok ur tehát, amikor cáfolnia kellett, ugy cáfolt, hogy azok, akik meg tudták őt védeni az állásában, hittek neki; ha pedig az ellenzék véletlenül nem tartotta volna elegendőnek ezt a cáfolatot, hát igazán érthetetlen lenne, ha az ilyen ellenzéki akadékoskodással valaki törődnék. Most legujabban megint egy igen érdekes cáfolatával találkozunk a tanácsnok urnak és talán a konstruktiv ujságirói akadémia valamelyik tudós professzora majd, amikor a vakmerő cáfolatról tart előadást, ezt példának állithatja oda hallgatói elé. Az egyik ujság ugyanis azt irta a tanácsnok urról, hogy a hivatalos szobájába uj butorokat állitott be, amelyek 160.000 koronás kiadást jelentenek a fővárosnak. Ilyen kiadások pedig ma, enyhén szólva, feleslegesek. Ezeket az állitásokat cáfolja meg most a tőle megszokott könnyedséggel Zilahi-Kiss tanácsnok ur. Azt mondja, hogy Schöberl és Vadon tanácsjegyzők szobájába butor kellett, odaadta nekik tehát az övét, „Az igy előállott hiány pótlására az ipar-rajziskolából hozattam be egy ott készült irodai butorberendezést, amely berendezés már évek óta ott állott raktári kezelés alatt.“ Szerintünk tehát a tanácsnok urnak igenis uj butora van. A mi itéletünk szerint az a butor látatlanban is, testvérek között is megérhet 160.000 koronát, még ha régen készült is. Hogy a raktárban állott? Akkor is megéri a 160.000 koronát. Próbálták volna meg az értékesitést, meglátta volna a tanácsnok ur, hogy lényegesen többet kapott volna érte a főváros, mint „a beszállitási költségeket, amelyen kivül egy fillérjébe se került az ügyosztálynak“. Mindezek után konstatáljuk, hogy nekünk semmi kifogásunk az uj butor ellen nincsen, pláne, ha a butor, amint az valószinü, művészi kiállitásu. Végre is egy tanügyi tanácsnoknak kötelessége, hogy a saját esztétikai érzékét is fejlessze. Nem is emiatt emeltünk szót, pusztán csak meg akartuk mutatni, hogyan tud cáfolni Zilahi-Kiss tanácsnok ur. Mert ehhez azután ért.

A tüzifa áremelése. Vettük az alábbi levelet: Becses lapjának 40. számában „300 korona egy métermázsa fa“ cim alatt egy cikk jelent meg, melyre vonatkozólag kérném a következő megjegyzéseimnek helyet adni: Nem számitom ugyan cégemet a „jelentékeny“ firmák sorozatába, de 25 éves multja cégemnek mégis kötelez arra, hogy kijelentsem, miszerint sem a „Hangyával“, sem pedig a „Hazai fatermelővel“, de senkivel még szóba sem állottam kartelezés, vagy bármilyen más okból, mely alkalmas lenne arra, hogy az amugy is agyonnyomorgatott fogyasztóközönség tüzifáját egy fillérrel is megdrágitsa. Ellenkezőleg. Elkövetek mindent, hogy ilyen irányu törekvéseket, ugy mint eddig is, amennyiben erőmtől függ, meghiusitsak. Ilyen eléggé el nem itélhető utakon sem eddig, de ezután sem kivánok egy fillér anyagi előnyhöz sem hozzájutni, de abbeli minőségem, hogy „városatya“ is vagyok, ezidőszerint egyenesen kötelez is arra, hogy épp az ellenkezőjét tegyem és teszem is annak, ami az Ön cikkében foglaltatik. A rettenetes valuta-eltolódások üzememben is, sajnos, áreltolódásokat idéztek elő, de egy fuvar fa még mindig 1—2000 koronával olcsóbban kerül forgalomba, mint azt a cikk kommentálja. Ez aztán meg is magyarázza fenti állitásaimat. Gáspár Fülöp.

A fenti nyilatkozatnak szivesen adtunk helyet, de meg kell állapitanunk, hogy egy fecske még nem csinál nyarat. Ha Gáspár Fülöp, kijelentése szerint, nem vett részt a fadrágitó-kartel megalakitásában, ez még nem jelenti azt, hogy a tüzifakereskedők nem szervezkedtek az árdrágitásra. Legfeljebb arról lehet szó, hogy Gáspár Fülöp nem jár a többi kollégáival egy csapáson. De amit irtunk, az szószerint ugy van: a nyár óta Budapesten fölhalmozott tüzifa ma 260 korona, tehát 80 koronával drágább, mint két hét előtt. A régen beszerzett tüzifa áremelése tehát nem „valuta-eltolódás“, hanem profit-éhség miatt történt. Tudomásul vesszük, hogy Gáspár Fülöp ebben nem ludas.

A Vigszinház műsora. Szerda: A falu rossza. Csütörtök: A falu rossza. Péntek: A falu rossza. Szombat: Hazatérés. (Először.) Vasárnap délután: A hattyu; este: Hazatérés. Hétfő: Hazatérés.

A Budai Szinkör műsora. Szerda: Trilby. Csütörtök: Kapisztrán. (Először.) Péntek: Lili bárónő. Szombat: Kapisztrán. Vasárnap délután: A falu rossza; este: A kis kadét. Hétfő: Művészest. (Bucsuelőadás.)

A Kamara-Mozgóképszinház szombaton induló előadásainak sorozatában az első hetet *Loth*- és *Lenkeffy*-filmek uralják. A várva-várt Star-film, a *Sugárka, Balogh* Béla kitünő rendezésében és *Loth* IIa csodálatos játékában egész héten át gyönyörködtetni fogja a közönséget. Ugyanezen müsorban azonban a bőkezü *Kamara-Szinház* egy nagy *Lenkeffy* képet is megjelentet, a *Joe May* rendezésében készült *Angela örökségét.*

Huszár Puli fellép a Tivoliban. A Tivolinak, a Terézváros legnépszerübb mozgószinházának, e héten érdekes eseménye van. Egy nagyszabásu német filmműben, Egy filmszinésznő naplója-ban fellép Huszár Károly, a pesti közönség kedvence. Lia Marával ő játsza az érdekfeszitő cselekményü darab főszerepeit. Megelőzi ezt egy kacagtató Chaplin-burleszk. Az előadások köznapon 5, 7 és 9 órakor, vasárnapon 4, 3/46, 1/28 és 9 órakor kezdődnek.

A TŐKE

A Kereskedelmi Bank tőkeemelése. A magyar közgazdasági élet leghatalmasabb tőkekoncentrációja, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, amely bár első helyen áll vezető pénzintézeteink között, alapos és hónapokig tartó megfontolás után utolsónak határozta el, hogy fölemeli alaptőkéjét 100 millióról 140 millió koronára. Ezt az elhatározását a banknak az ügyforgalom óriási fellendülése, az érdekeltségéhez tartozó iparvállalatok állandó terjeszkedése és az ennek következtében beállott pénzigények folytonos emelkedése tették szükségessé. Mig azonban többi nagy pénzintézeteink csaknem kivétel nélkül a külföldi tőke felé orientálódtak és részben olasz, részben francia, vagy angol tőkék érdekeltségét vonták magukhoz, addig a Kereskedelmi Bank tőkeszaporitásánál tisztán a hazai erőforrásokhoz fordult és evvel a tradicionális eljárásával is bizonyságát nyujtotta, hogy uj elnöke, Weisz Fülöp vezetése alatt is az marad, amire büszke multja predesztinálta: — a legmagyarabb pénzintézet. A tranzakcióról a bank az alábbi hivatalos közleményt adta ki:

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatóságának Weisz Fülöp elnöklete alatt megtartott ülése a legutóbbi közgyülés fölhatalmazása alapján elhatározta 40.000 darab uj részvény kibocsátását. Minden öt régi részvény alapján két uj részvényre gyakorolható az elővételi jog szeptember 29-től október 7-ig 5000 korona áron. E részvénykibocsátás után a bank teljesen befizetett tőkéje 140 millió, mérlegszerü tartalékalapjai 380 millió koronára fognak rugni. A „Budapesti Közlöny“-ben közzétett, a részletes föltételeket tartalmazó nyomtatvány a bank értékpapirpénztáránál és fiókjainál kapható. A korábbi fölhatalmazás alapján fönmaradó 10.000 darab részvény kibocsátása későbbre tartatik fönn.

A Kender és a Juta bevezetése. A Juta- és kenderipar és a Magyar kender- és lenipar részvényeit szerdán bevezették a tőzsdére. Maga az a körülmény, hogy a bevezetés technikai részének intézését a magyar pénzpiac legelső magán-bankcége, Munk és Davidsohn vállalták, már előre biztositották e papirok tőzsdei pályafutásának sikerét, amely a papirok bonitásába helyezett bizalomnál fogva folyton fokozódik.

Uj részvények a tőzsdén. A tőzsdetanács szombaton tartott ülésén a következő uj részvények jegyzését rendelte el: Foresta, Vármegyei mezőgazdasági és iparfejlesztési r.-t. (Szolnok), Klein és fia pipereszappangyár r.-t., Fővárosi serfőző r.-t., Juta- és Kenderipar r.-t. és Magyar kender- és lenipar r.-t. A Foresta-részvényeket Goldfinger Oszkár, a Vármegyei mezőgazdasági r.-t.-ot a Leszámitolóbank, a Klein-szappangyárat a Városfejlesztő r.-t., a Fővárosi serfőzőt a Hazai bank fogja bevezetni.

Az Industria Bank fuziója a Magyar-Német Bankkal. Az Industria Bank szeptember hó 30-iki közgyülésén a Magyar-Német Bankkal való fuzióját elhatározta.

Az Első Pesti Spódium- és Enyvgyár R.-T. és az érdekkörébe tartozó leányvállalatok nagyarányu fejlődése, valamint a Spódiumgyár által legutóbb 5 millió korona részvénytőkével megalapitott Pannonia Bőrgyár R.-T. oly nagy tőkéket igényelnek, hogy a Spódiumgyár igazgatósága október hónap 10-ére rendkivüli közgyülést hivott össze, a vállalat alaptőkéjének a jelenlegi 25.3 millió koronáról 35 millió koronára való felemelését elhatározandó. A kibocsátásra kerülő uj részvények 5:1 arányban a régi részvényeseknek fognak kedvező feltételek mellett felajánltatni, mig a fenmaradó részvénymennyiséget az igazgatóság egy nagyrészt külföldi tőkére támaszkodó pénzcsoportnál, a vállalatra nézve előnyös feltételek mellett helyezi el.

A Baróti Szeszfinomitó R.-T. alaptőkeemelése. A Baróti Szeszfinomitó R.-T. rendkivüli közgyülése az alaptőke 24,000.260 koronára való felemelését határozta el. Minden régi két darab részvény egy ujnak átvételére jogosit 580 korona árfolyam és 50 korona költség megtéritése mellett. Az elővételi jog f. é. október hó 3-ától f. é. október hó 12-ig gyakorolható Budapesten a Magyar-Olasz Bank, Wienben az Allgemeine Depositenbank főpénztáránál. A részvény-utalványok eredeti részvényekre 1922. február hó 1-től kezdődőleg ugyanott becserélhetők.

Az Ocean Magyar Konzervgyár és Kereskedelmi R.-T. 1920—21. évi mérlege 2,017.120.63 korona nyereséget mutat ki, szemben az előző évi 550.081.63 koronával. Az október 8-ára egybehivott közgyülésen az igazgatóság 60 korona osztalék fizetését fogja javasolni.

A Borsod-miskolci és debreceni István-gőzmalom r.-t. 1920. évi mérlege 72 millió K alap- és 18.3 millió K tartaléktőke mellett 5,839.893 K tiszta nyereséggel zárult, melyből az október 10-én tartandó közgyülésnek az igazgatóság előreláthatólag 60 K = 7 és fél százalék osztalék kifizetését fogja javasolni.

Az Urikány-zsilvölgyi magyar köszénbánya r.-t. (a Magyar általános hitelbank érdekeltsége) a zsilvölgyi bányáknak önálló részvénytársulattá való átalakitása ügyében okt. 17-én közgyülést tart.

A Mercator kereskedelmi r.-t. 10,000.080 K alaptőkéjét 29.412 darab 340 K n. é. uj részvény kibocsátásával 20,000.160 K-ra emeli.

A Rézbányai erdőipar r.-t. alaptőkéjét 6 millió K-ról 9 millió K-ra emeli föl. A társaság evégből október 8-án közgyülést tart.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.
Telefon: 145—06.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
A HÉT ÉJSZAKA, nagy amerikai erkölcsregény 7 felv.
CIRKUSZ-MENYASSZONY 1 felv.
KALAND A PENSIOBAN 1 felv.
(Exotikus kalandok)
ANGOL HIRADÓ
Előadások: 5, 7 és 9. Pénztár: d. e. 1/211-től 1/21-ig és d. u. 1/24-től.

APOLLO-SZINPAD
(APOLLO-KABARÉ)
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Szeptemberi megnyitó müsor
A rubikon vigjáték. Irta: Liptai Imre.
Lilla operett. Irta: Harmath Imre. Zenéjét szerzette: Losonczi Dezső.
Szőllősi Rózsi, Boross Géza, Kondor Ibolya és Áldori Sándor uj magánszámokkal.
Kezdete 8 órakor. Pénztárnyitás: 11-től 1-ig. d. u. 4-től 6-ig.

BÉRAUTÓK ÉJJEL-NAPPAL
BENZIN, OLAJ, PNEUMATIK, SZERSZÁMOK
JÓZSEF 124-01, 124-02, 124-03 ÉJJEL-NAPPAL
KIRÁLY-AUTOMOBIL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
TERÉZ 157-00, 106-08 CSAK NAPPAL

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

AMBRA
EGYESÜLT LIKŐRGYÁRAK ÉS GYÜMÖLCSLEPÁROLÓ R.T.
BUDAPEST
VII. ILKA-UTCA 25-27.
TELEFON: JÓZSEF 22-44.

Tizedik évfolyam — *Budapest, 1921. október 12-én* — *42. szám.*

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 240 K. Félévre 120 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Diadalt ült-e

kedden a többségi párt, vagy csak ideig-óráig kovácsolódott még egyszer össze és a legelső kis szellőre összefog-e dőlni a kártyavár, amelynek felvonóhidjai gyorsan a levegőbe emelkednek és elzárják az utat, mihelyt valaki egy kis szabadságra, egy kis őszinteségre vágyik? Nem tartjuk fontosnak, hogy ma ezekre a kérdésekre megadjuk a feleleteket, mert azokat az időnek kell magával hoznia. Nem szabad türelmetlennek lenni, mert a türelmetlenség soha sem hasznos, de egyben vigyázni kell arra is, hogy a feszültség ne dagadjon tulnagyra, a keserüséget ne szoritsák tulságosan össze, mert a robbanást nem szabad megéreznie ennek a városnak, amely máris eleget szenvedett. Talán maga Wolff Károly sem merné azt mondani a maga végeláthatatlan, tulfütött — mondjuk — optimizmusával, hogy nincs válság, hogy pártja egységesen áll mögötte, hogy sikerült hidakat épiteni, amelyek a sok-sok különböző életfelfogásu embert megbonthatatlan falanxba szoritották. Nem, erről igazán szó sincs, a többségi párt egén ma is egymástól elkülönült csillagzatok ragyognak, amelyekre a szelid tekintetü holdnak, Wolff Károlynak, nincs meg többé a régi vonzó-ereje. Sőt ami már nagyon sajnos, az egyik bizottsági ülésen egyes hölgyek nyiltszivüsége azt is dokumentálta, hogy a fővárosi kormányzás berkeiben a legfélelmetesebb háborunak, a kulturharcnak sötét virágai is kezdenek kiviritani. És ez az, amiről tulajdonképpen szólani akarunk.

Igenis, változást szeretnénk látni a főváros vezetésében. Tudjuk is, hogy az az emberevő „kereszténység", amelyet ma gyakorolnak egyesek, nem maradhat uralmon, hiszen ez az, ami most minden vonalon a lejtőre került és sülyedőben van. Az államfő bölcs nyilatkozatától kezdve egészen egyes sajtóorgánumok megfinomult hangmodoráig ezer jelenség látszik ezt bizonyitani. De az Isten mentsen meg bennünket attól, hogy ezt a nemes célt kulturharc árán érjük el. Nem kell példálóznunk, nem kell tetemre hivnunk a történelmet, mert mindenki tisztában van azzal, hogy a felekezeti harcok, amelynek mérgezett tőrei a városházán most kezdenek villogni, csak átkot, csak katasztrófát hoztak a küzdőkre és azokra is, akiknek érdekeiért talán nemes indokokkal küzdöttek. A politikának, a hatalmi törekvéseknek talán hasznos lenne a felekezeti harc, amelynek zavarosában vidáman szokott halászni a harmadik.

Mégis azt kell mondani, hogy a felekezetek, a jelen esetben a keresztény felekezetek között való küzdelemnek nem szabad kitörnie. Voltak a közelmultban olyan pillanatok, amikor félni kellett ettől; ma azonban a kulturharc miazmáitól megtisztult az egész magyar levegő; csak egyedül a városházán fenyeget még a veszedelem. Igazi villámháritó pedig csak egyetlen egy van és ez az, hogy tömörülniök kell a liberális elemeknek, amelyeknek egyszerü léte megóv ettől a minden borzalmaknál nagyobb borzalomtól. Nagy kötelesség hárul pedig azokra, akik eddig talán nem azt a tógát viselték a fórumon, amelyet belső meggyőződésük kiván. A kommunizmus után következett nagy földomlás idején, amikor égő fáklyákkal szaladgáltak az emberek, nagyon sokan olyan ruhát kaptak magukra, amilyet soha sem viseltek és amilyen nem is felel meg belső életüknek. Ezeket a nagy föleszmélés pillanatában hevenyészett köntösöket egymás után rakják le a közéletben szereplők, miért ne tennék meg ugyanezt azok a férfiak is, akiknek tribünje a főváros közgyülése? Számolni kell végre a változó idővel, a rohanó eseményekkel, a közérdekkel, amely mind-mind azt kivánja, hogy nincs szükség tovább álarcokra. Kezd kisütni az őszinteség napja, kezdenek megnyilni a lelkek rejtett szépségei: nagy felelősség terhe nyomja mindenkinek a vállát, aki ma kételkedik, vagy gyáván megbuvik. A megértés, a kiengesztelődés, a társadalmi béke utjait kell végre őszintén, becsületesen, erős lélekkel keresni és ha mi őszintén örülünk annak, hogy egy csoport a közgyülési terem közepén akar elhelyezkedni, annak oka nem az, hogy hatalmi vágyakat akarunk szolgálni, hanem az, hogy Budapest egész lakossága érdekében a csönd, a béke, az alkotó teremtő munka után áhitozunk. Jogunk van ehhez, mert ez az ujság soha sem szolgált más érdekeket, mint az összességét, jogunk van hozzá, mert rövid életünk alatt nem támogattunk egyetlen irányt sem, amely nem ezt akarta és jogunk van hozzá, mert amikor a legélesebb ellenzéki harcot vivtuk, akkor sem feledkeztünk el az elismerés pálmáját átnyujtani azoknak, akik jót akartak, vagy érdemeset alkottak. A mai többségi párt munkáját sem kritizáltuk soha igazságtalanul, de nem titkoljuk ma sem, hogy politikájuk megbukott, mert mincsenek látható és hasznos eredményei. Uj városi politikának kell jönnie és ha egyesek káros reményei ellent is mondanak a mi próféciáinknak, állitjuk, hogy az uj városi politika máris türelmetlenül kopogtat az ajtón.

Válópör után próbaházasság

A keddi pártértekezlet eredményei — Wolff Károly mindent megigért — Az elégedetlenek és az ellenzék megbékéltetése

A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában megjósolta, hogy mi fog történni a községi keresztény-párt értekezletén. „A keddi estét Wolffék — irtuk akkor — arra akarják felhasználni, hogy nagyarányu kapacitálást inditsanak meg és különösen a pártprogramm revizióját fogják majd kilátásba helyezni, hogy ezzel *port hintsenek a naivak szemébe.* Meglehet, sőt *mi egyenesen arra számitunk, hogy kedden még össze tudják foltozni a mindenkorra megrepedt pártegységet;* de ez a foltozás csak rövid ideig tarthatja egyben az össze nem tartozó elemeket." Bebizonyosodott az is, hisz a vezérkar izzadtságos munkája bizonyitéka annak, hogy többé nem egyszerüen bizonyos számu városatyával való megfogyatkozásról, hanem *a legpregnansabb hatalmi kérdésről van szó.* Megválnának ők szives örömmel *Joannovich* Páltól, *Kazay* Lászlótól, meg a többiektől, ha nem tudnák, hogy ezek, ha távoznak a pártból, a hatalmat is magukkal viszik.

Naivság tehát *Wolffék* részéről, vagy ha nem naivság, akkor tudatos elkendőzése a dolgoknak, ha a mult keddi értekezletet döntő jelentőségünek állitják be és hirdetik, hogy megtörtént a nagy kibékülés, hogy *Wolff* Károlyt véresre tapsolt kezekkel ünnepelték, hogy a párt most már egységes és tovább is változatlanul fogja a kurzus a városházán tovább folytatni deszpotikus uralmát. Ezzel szemben mi ugy tudjuk, hogy *a keddi pártértekezleten a világon semmi sem történt.* Wolffék fogadkoztak, igértek, kapacitáltak, amit a belső ellenzék egyszerüen tudomásul vett. A válópör megindult — legföllebb válópör közben még egy kis próbaházasságra szánták rá magukat az urak; de nem nehéz megjósolni, hogy a próbaházasság sem végződhetik jól és nem tarthat sokáig.

Wolff beszéde

Hogy mi történt a keddi értekezleten, azt megirták a napilapok, mi magunk pedig igen röviden annyit mondhatunk, hogy Wolff Károly beszédén kivül semmi sem történt. Ez a beszéd azonban rendkivül érdekes volt, mert nemcsak azt állapitotta meg, hogy a párt soha egységesebb nem volt, mint ma és hogy ha a nyugatmagyarországi kérdést sikerül megoldani, ebben nagy része lesz az ő politikájának is.

— Ez nagyon bölcs megállapitás volt — mondotta nekünk Wolff Károlynak egy feltétlen tisztelője — mert amint a politikának le kell szerelnie a kormány ellen való támadásokat ezekben a nehéz órákban, amelyekben Nyugatmagyarország sorsa dől el, azonképpen Wolff Károlylyal szemben is el kell némulnia egyidőre minden kritikának. Vajjon ki vállalná a sulyos vádat, hogy Nyugatmagyarország azért veszett el, mert Joannovich Pál nincs megelégedve Wolff Károly kommunális politikájával?

De ebben nem merült ki Wolff beszéde, amint azt a Fővárosi Hirlap előre bejelentette, magasan lobogtatta azt az interjut, amelyet Baracs Marcell tett és amelyben kifejtette, hogy a demokrata párt nem vállalhat és soha nem is fog vállalni közösséget a keresztény pártból kilépőkkel, illetőleg az uj községi keresztény párttal.

— Baracs Marcell nyilatkozata — mondották nekünk azon a részen, ahol a Wolfftól való eltávolodás a programm — végtelenül óvatatlan volt és mindenképpen megforditottja volt annak, amit közönségesen taktikának szoktak nevezni. Azt kell hinnem, hogy Baracs éppen taktikázni akart és azt akarta mutatni, hogy őket az egész dolog nem érdekli, nehogy Wolffék az ő örömükre hivatkozva, zsidóbarátsággal és mi egymás mai kedveskedéssel traktálja a kiválni akarókat. A fegyver azonban visszafelé sült el, mert Wolff kihasználta a maga céljaira az interjut és szomoru képet festett a szecesszió gondolatával foglalkozók elé, hogy milyen árvák, milyen egyedülállók, milyen kitagadottak lesznek, ha még Baracséknak sem kellenek. Mondanom sem kell, hogy senkit sem hatott meg ez a fenyegetés, senki sem riadt meg a sötétre festett képtől; de mégis azt kell mondanom, kár volt Baracs Marcellnak ilyen fegyvert adni Wolff Károly kezébe. Általában legjobb, ha az ilyen alkalommal hallgat az ember. Nem beszélni, hanem cselekedni kell.

Kirohanás a tanács ellen

Hogy Wolff Károly a hatalom egy részét szinleg kiadta a kezéből ebben a beszédében, azt igen élénken megmagyarázza szorongatott helyzete. Mint egy uj Széchenyi István állott ott és kijelentette, hogy a reformok elől, „amelyek kivánatosak", nem zárkózik el, s a maga részéről semmi kifogása az ellen, hogy a tavasszal megválasztott intéző-bizottság akcióba lépjen. Ez az intéző-

bizottság lássa el a párt belső adminisztrációját, a közgyülési viták rendezését és a tanács ellenőrzését. Mondta Wolff Károly és sürgősen átalakult intéző-bizottsággá és átvette a tanács ellenőrzését. Ez az ellenőrzés pedig tüzes és keserü szavakban tört ki. Az ellágyulás eme pillanatában ugyanis ugy megmosdatta Wolff Károly, aki ujra a régi kemény deszpota volt, a tekintetes tanácsot, hogy az akár egy hétig vakarózhatik utána. Kijelentette többek között, hogy ez a tanács heterogén elemekből áll, akiknek ilyenformán a munkájuk sem lehet egyöntetü. A tanács tagjai között sok a konjunktura-ember, akik amerikáznak.

Őszintén szólva, nem egészen osztjuk a vezérnek eme magasröptü gondolatait, ám mindenesetre elismerjük, hogy a tanács tényleg heterogén elemekből áll, csak ugy mint maga a többségi párt, amely ezt a tanácsot ilyen szépen összeválogatta. De hogy a tanács konjunkturás tagjai miért amerikáznának, azt nehéz megérteni. Akiket nem a tehetségük, hanem a konjunktura sodort a tanácsnoki székbe, azok igazán hálásak lehetnek a kurzusnak is, meg a vezérnek is, akik olyan konjunkturát csináltak, amilyenhez még sohasem volt szerencsénk. Ha nem csalódunk azonban, nem a kurzus édesgyermekeinek szólott ez a kitörés, hanem annak a néhány régi embernek, akiket Wolff Károly minden ok nélkül még mindig indigénáknak tart a maga rezsimjében. Sőt talán egyenesen Buzáth János alpolgármester cimére volt adresszálva az üzenet. Nem is csoda. Ki látott már olyat, hogy ez a goromba ember nem akar a Zilahi Kiss Jenő tanácsnok ur főnöke lenni. Hát ez menthetetlen eljárás.

Nincs kompromisszium

A nevezetes értekezletet követő napokon azután az a hir terjedt el, hogy Wolff Károly és a kiválni akaró, elégedetlen, belső ellenzék között valamelyes kompromisszum jött létre. A kompromisszum értelmében minden esetben, ha valamilyen különös intézkedésről van szó, előbb meghallgatják a párt három-négy frakciójának vezetőit és ezeknek a véleménye alapján fognak dönteni. Alkalmunk volt a Wolffal szemben álló oldalról hiteles információkat szerezni, amelyek igy szólanak:

— Szó sincs róla, nincs kompromisszum, csak várakozási idő van, vagy ha ugy tetszik, nem tartanánk illomosnak, hogy miután Wolff Károly elénk sietett, koncessziókat, igéreteket tett, sőt a visszavonulás trombitáját is megfujta: mi éppen ebben a pillanatban hagynánk el a pártot. Mi éppen ugy tudjuk, hogy az a városi politika, amelyet a vezérkar csinál, tulontul veszedelmes és ha meg nem állitjuk őket ezen az uton, amelyen elindultak, akkor nem tudjuk, hova jutunk. Bevalljuk, nem tudunk hinni azokban az igéretekben, amelyeket kaptunk. Wolff Károlyt fanatikus, de tiszta jellemü embernek ismerjük, aki állni szokta a szavát, de zsarnoki hajlandóságát a jövőben sem tudja majd megfékezni és alig fordul egyet-kettőt az idő kereke, ismét a régi deszpota fog előttünk állani — anélkül, hogy ő maga észrevenné. Hiszen arról sincs sejtelme, hogy ezideig is zsarnoki módon kezelte a kezébe jutott hatalmat és meg van győződve, hogy ő a legdemokratikusabb pártvezér, akit valaha látott a világ.

— Ismétlem, hogy kompromisszum nincs, csak igéretek vannak, amelyeknek betartását mi igen szigoruan fogjuk ellenőrizni. Ha a pártegység fenntartása érdekében a vezérek és a szélsőséges elemek hajlandók velünk együtt jobbra kanyarodni, akkor természetszerüen nem fogjuk elhagyni a pártot, hanem a párton belül fogjuk érvényesiteni akaratunkat, amely — meg vagyunk győződve róla — teljesen egyezik Budapest lakosságának akaratával. De ha az igéretek csak igéretek maradnak, ha az átalakulás, a hatalom zsarnoki kezelésének leszerelése csak szinleges, ha a szélsőségesek uralkodnak tovább is és ha olyan politikát csinálnak, amelyet az Ébredő Magyarok Egyesülete is megirigyelhet, akkor nincs módunkban a pártban való megmaradás, akkor megyünk a magunk utján. Kompromisszumot azonban nem kötöttünk: csak várakozunk.

Az ellenzék a bizottságokban

Wolff Károly leszerelése, *amelynek egy pillanatig sem szabad jelentőséget tulajdonitani,* állitólag egy a főváros számára igen örvendetes eseményt is hozna, amely a városházi konszolidációt erősen előmozditaná. Hir szerint ugyanis állitólag kijelentette, hogy ő sem helyesli az ellenzéknek a bizottságokból való kihagyását. Az a pártvezéri szerénység, az a martiriumig menő lemondás, amellyel Wolff Károly eddig a hatalmat gyakorolta, dokumentálja, hogy ő elkeseredetten küzdött a dolgok elején azért, hogy egy bizottságban ülhessen *Fayer* Sándorral, *Fábián* Bélával és *Gáspár* Fülöppel. Csupán a pártfegyelem hóhérkötele birta rá arra, hogy ebben a kérdésben a párt többségének akarata előtt deferáljon. Most azonban arról regél a fáma, hogy hamarosan keresni fogják a módot, *miképpen vonják be az ellenzéket a rendes munkába.* Érdeklődtünk az ellenzék oldalán, hogy mit szólnak a keresztény községi párt e szándékaihoz. Ezt a választ kaptuk:

— Mi még nem tudunk semmit és ismerve a multat, nem is igen hiszünk az ilyen igéretekben, amelyek nem is származnak felelős helyről. Azt hiszem, még igen messze van, amikor az ellenzéki pártok mint pártok foglalkozzanak azzal a kérdéssel, hogy bemenjenek-e a bizottságokba és milyen feltételek mellett. Az én *magánvéleményem* az, hogy ha tényleg belátják, hogy az ellenzékre a bizottságokban szükségük van, nekünk vállalni kell ezt a munkát, természetesen annak leszögezésével, hogy semmiért, ami eddig történt, nem vállaljuk velük együtt a felelősséget. Ha segiteni akarnak azon a méltánytalan és eddig nem látott sérelmen, hogy az ellenzéket kizárták a bizottságokból, igazán nem lesz nehéz. Tessék lemondatni azokat a bizottsági tagokat, akik ma ott az ellenzék helyét foglalják el és *a bizottsági tagsági helyek egyharmadát felajánlani az ellenzéknek,* amint az a közgyülés számarányának megfelel. Ebben az esetben, azt hiszem, meg lehet kezdeni a békés, a normális munkát. Másképpen nehéz lesz és a felelősséget továbbra is teljes mértékben a többség lesz kénytelen viselni.

Az ingyen-vasut

A „Közuti" megváltásáért a főváros egy árva fillért sem akar fizetni

Az ingyen-vasut, amelyről alább szó lesz: a Közuti vasut, amelyről a főváros törvényhatósági bizottsága tudvalevően kimondta, hogy megváltja és 1923 január elsején birtokba veszi. A közlekedési dolgok intézésére kiküldött ugynevezett tizenkettes bizottság mostanában fogja megtárgyalni, hogy miképpen is csinálja azt a megváltást, hogy a főváros rá ne fizessen a tranzakcióra. Aki ismeri a vasuti kérdésekben a főváros hangulatát, az előtt nem árulunk el titkot, amikor elmondjuk, hogy a tizenkettes bizottságnak az a célja, hogy minél olcsóbban,

lehetőleg ingyen kapja meg a Közuti vasutat.

Ez a nizus a főváros törvényhatósági bizottságában már akkor is meg volt, amikor 1923 január elsejére felmondta a Budapesti Közuti Vaspálya-Társaságnak a területhasználati szerződést. Akkoriban azonban még ugy állott a dolog, hogy az olcsón, sőt lehetőleg ingyen megváltott villamos vasutat a fővárosra nézve igen előnyös szerződés mellett bérbe lehet adni valami pénzes, lehetőleg külföldi tőkés csoportnak, mely mig egyrészről ismét talpraállitja a lerongyolódott vasutat, másrészt lehetőleg külföldi valutában olyan bért fog fizetni a fővárosnak, hogy a főváros ezzel a bérjövedelemmel ismét életet önt elalélt háztartásába. Sajnos azonban, egyelőre az a helyzet, hogy a külföldi tőkés csoportok egyáltalában nem tulságosan verekszenek a vasut bérleteért, ugy, hogy könnyen megeshetik, hogy a főváros kénytelen lesz a szó igazi értelmében házikezelésbe venni a vasutat, ami a mai valutáris viszonyok mellett nem valami biztató kilátás.

Ez lévén a helyzet, a főváros közgyülése ugy okoskodik, hogy ha már kiszámithatlan rizikót vesz a város nyakába, akkor legalább ingyen akarja megkapni a vasutat. A haditerv kalkulációja ez:

A területhasználati szerződés értelmében a főváros a vasuttal együtt köteles átvenni a vasut terheit is. A megváltás után tehát egészen a koncessziós idő lejártáig a főváros fogja törleszteni a részvénytársaság odáig törlesztetlen részvény- és kötvény-tőkéjét. Ezenkivül fizeti a kötvények után a kamatokat, a ki nem sorsolt részvények után pedig az átlag-osztalékot, a kisorsolt részvények után pedig a felül-osztalékot. A városházi kalkulátorok szerint az átlag-osztalék részvényenkint nem sokkal fogja meghaladni a 14 koronát. Eszerint a részvény- és kötvény-törlesztés kereken 75 és fél millió koronába kerülne; az osztalékok pedig a koncessziós idő lejártáig 63.5 millió koronát tennének ki. Ez összesen 139 millió koronát tenne ki. Ha azonban a főváros egyszerre akarná kifizetni az adósságát, amihez a területhasználati szerződés értelmében joga van, akkor huszonöt esztendő kamatját megtakaritja, ugy, hogy 139 millió korona helyett mindössze csak 90 millió koronát kell fizetnie. Ez alapjában véve nem lenne nagy összeg, ha meggondoljuk, hogy a részvényesek komoly milliókat invesztáltak a vasutba és nem szimfóniás milliókat. Ha tehát a főváros ma 90 millió korona megváltási dijat fizet, az jóval kevesebb, mintha a fővárosnak teszem őt esztendővel ezelőtt kellett volna ezt a 90 millió koronát lefizetni.

Azonban a városházán még ezt a 90 milliót is sokallják és nem akarnak fizetni semmit. Nemcsak hogy nem akarnak fizetni, hanem azt mondják, hogy joggal nem fizetnek, mert a területhasználati szerződés világosan kimondja, hogy a vasutat jókarban és üzemképes állapotban kell átadni a városnak; már pedig a vasut, amikor a részvénytársaságtól 1918 november 5-én elkommunizálták, sem jókarban, sem üzemképes állapotban nem volt. Mivel pedig nem volt, tehát a főváros a helyreállitás költségeit le akarja vonni a megváltás árából. A helyreállitás költségét 70 millió koronában állapitották meg a főváros szakértői, ugy hogy a főváros szerint a Közuti részvényeseinek mindössze csak husz millió korona jár.

Ha a főváros a Közuti részvényeseinek husz millió koronát fizet megváltásképpen, emellett az összeg mellett a tiszti főügyész véleménye szerint a város még nem köteles átvenni a vasut alkalmazottait, mert a vállalatnak nincs nyugdijalapja. Ha tehát a részvényesek azt akarják, hogy az alkalmazottakat is átvegye a főváros, abban az esetben a nyugdijalap kiegészitésére legalább 20 millió koronát követel a főváros a részvényesektől. Szóval

a részvényesek egy árva fillért sem kapnának a vasutjukért.

De nem hogy nem kapnának, de rá is fizetnének a vasutra, mert az elkommunizált és egyesitett vasutakat most tudvalevően egy állami szerv kezeli és ez a „szerv" deficittel dolgozik. A deficitet pedig majd arányosan fel fogják osztani az egyesitett vasutak részvényesei között. Nem lehetne azt mondani, hogy a Közuti részvényesei jó arcot csinálnának a rossz játékhoz, sőt ellenkezőleg. A Közuti részvényeseinek egyáltalában nem tetszik ez a játék és pörölnek. Szóval, egy végtelen pörre van kilátás. Hogy aztán mi lesz a pör vége? Ki tudná azt megmondani?

Körséta a városházán

Bernolák miniszter kosara — Keresztény-szocialista vezérek és keresztény-szocialista munkások — Kazay meg az asszonyok

Amióta a polgármester megérkezett nyári-utói üdüléséről, természetesen minden rendben van a városházán. Nincs egy csavar a gépezetben, amely helyén ne lenne, nincs egy ember, aki ne merülne el az alkotó munka gyönyörében, a pompázó tervek özöne árad ki a tanácsteremből, ahol lángoló agyvelők korszakalkotó tevékenységet folytatnak. Hatalmas megnyilatkozása volt ennek az a tény is, hogy az utolsó zsidó vallásu tanitónőt is, aki mint ideiglenes erő zsákmányolta ki a magyar társadalmat, elkergették. *Zilahi-Kiss* Jenő tanácsnok ezzel rátette a koronát nagy művére, és ha ugyan közben uj klasszikus ötlete nem támad, akkor átadja magát a meditációnak, hogy kifizesse-e azt a szerény kis adósságot, amivel tagdijak cimén a demokrata-pénztárnak tartozik?

Majdnem ilyen nagy gond az a másik is, hogy

a kormány nem akar segiteni a fővároson,

amely kifizetetlenül kapta vissza a számlát, amit benyujtott a népjóléti miniszternek. Két-

százmillión felül volt ez az összeg, de hát a fővárosnak hagyományos a balszerencséje minden kormánynál, bármilyen politikai csoportokból álljon is az. *Bernolák* Nándor népjóléti miniszter azonban tultesz mindazon kormányférfiakon, akik eddig kosarat adtak a fővárosnak, mert ő nemcsak hogy nem fizet, de még „követel.“ Mint jó kereskedő, ugyanis értesitette a fővárost, hogy „könyvei áttekintése után“ nem neki van adóssága a fővárosnál, hanem ellenkezőleg, a főváros tartozik neki. Azt mondják, hogy *Csupor* tanácsnok nagyon elcsodálkozott ezen a miniszteri megállapitáson, amely alaposan rácáfolt ő rá, akinek pedig duplán szokott fogni a krétája, ha a főváros követeléseit feljegyzi. Most aztán a baj az, hogy a licitáció nem megy tovább, mert ott, ahol az adós egyszerüen kinevezi magát hitelezőnek, ott az igazi hitelezőnek nem sok reménysége lehet. Mindegy, a fontos az, hogy a polgármester meg van elégedve a főváros pénzügyeivel, amelyek — azt kell hinnünk — soha olyan fényesek nem voltak, mint ma.

Annyira azonban mégsem megy jól a fővárosnak, hogy

a közüzemi alkalmazottak követeléseit teljesiteni tudná,

pedig ezek az alkalmazottak legnagyobbrészt keresztény-szocialisták, tehát választói a városatyáknak, akiknek gondjaira bizattak. A keresztény-szocialista városatyáknak tehát meglehetősen kényes obligójuk van ezekkel a munkásokkal és ezeknek a követeléseivel szemben. Érdekes, hogy ezt az obligót milyen kedvesen, ötletesen intézték el. Először is, miután a közüzemi alkalmazottak 50%-os béremelést követeltek, elvegyültek közéjük és megmagyarázták, hogy az ötven százalék sok lesz, elégedjenek meg harminccal. Hiszen a munkás is csak azért szokott 50%-ot kérni, hogy 30%-ot tényleg kapjon; természetesen belementek ebbe az alkuba annál inkább, mert *ezt a 30%-ot aztán igazán biztosra vették, miután keresztény-szocialista vezéreikkel, akik egyben városatyák is, egyeztek meg ebben.* Összeült azonban a munkaügyi bizottság, amely a hires Rothschild-vicc logikájával élve, nem engedte meg, hogy a saját szive szakadjon meg, *a munkások elintézését a tekintetes tanácsra bizta.* Előbb azonban — legyen negyedszáz! kiáltással — 25%-ra szállitotta le a 30%-ot és igy a tanácsnak már összesen csak 10%-ot kellett leütnie, hogy a munkások mind a 15%-os béremelést megkapják, amit nekik szántak.

Általában kezdenek egészen kedves, érdekes helyek lenni a bizottságok, nem lesz csoda, ha az ellenzéki városatyák, feltéve, hogy tényleg bebocsáttatnak, két kézzel fognak kapni a bizottsági helyek után. Kétségtelen ugyanis, hogy

a legpikánsabb dolgok a bizottsági üléseken történnek,

amiről például a közoktatási bizottságban *Zilahi-Kiss* tanácsnok, *Kontra* Aladár, meg a többiek szoktak gondoskodni. De még érdekesebb dolgok történnek a közjótékonysági bizottságban, ahol igen sok a hölgy és megesett például a minap, hogy alaposan kiszapulták a kerületi előljárókat, akik nem bocsátottak a népjóléti megbizottak rendelkezésére inspekciós szobákat. Még *Szepessyt*, a X. kerületi előljárót is *Valnicsek* Béla plebánosnak kellett megvédenie. Annál szomorubb sorsa volt azonban *Kazay* Lászlónak, akit ugy széjjelszedtek az asszonyok, mint egy kócbabát. No csak menjen ellenzékbe: nem szeretnénk a bőrében lenni...

Zilahi-Kiss és az aradi vértanuk

A kormánybiztos kisgazda-orientációja, vagy Rassay Károly „büne“

Zilahi-Kiss Jenő tanácsnok ur dolgaival a Fővárosi Hirlap nem igen szokott foglalkozni. Nem véletlenül történik ez, hanem azért, mert a tanácsnok urat nem tekintjük másnak, mint a politikai időjárás egyik rendkivül finom szeizmográfjának. Az ilyen emberek eljárását, cselekedeteit és szavait nem igen szoktuk rigorozusan kezelni, mert nem a maguk akaratából, nem a maguk invenciója szerint cselekszenek, hanem ugy, ahogy a kor diktál. Zilahi-Kiss Jenő tanácsnok urnak is a kor diktálta, hogy meg kell irni az Uj Nemzedék-ben napvilágot látott, nem kissé forradalmi izü levelet és a kor diktálta neki, hogy a zsidó tanerőket kemény szivvel ki kell szórni az utcára.

Nem is kifogásoljuk ezt mi nála, de mégis jóindulattal figyelmeztetnünk kell rá, hogy nézzen utána, nem történt-e valami baj az eddig kitünően bevált szeizmográffal, amely még nincs értesülve a magyar közélet legujabb jelenségeiről? Az Isten szent szerelméért, tanácsnok ur, itt valami baj van. Bangha páter, akire igazán nem lehet ráfogni, hogy megvették a zsidók, szordinót tett az ujságjai hangjára, Wolff Károly, aki szintén van olyan intranzigens, mint a tanácsnok ur, az ellenzéket is be akarja állitani az „alkotó“ munkába és Ön, tanácsnok ur, még mindig ugyanazt a nótát fujja? Hiszen szép, szép az az antiszemitizmus, elragadóak azok a humánus gondolatok, amelyek eddig belőle sarjadtak, de az aradi vértanuk emlékünnepe talán mégsem alkalmas arra, hogy a tanárok, a szülők és a gyermekek hátborzongató tanokat halljanak a közoktatásügyi tanácsnok szájából. Egy hét óta sugdosva beszélnek az emberek erről a szónoki műről, amelylyel Zilahi-Kiss Jenő tanácsnok az aradi vértanuk emlékét megünnepelte és igen konstruktiv emberektől hallottuk azt a véleményt, hogy ezt talán még sem lett volna szabad megcselekedni. Az aradi vértanuk nem az antiszemitizmusért, hanem a magyar szabadságért adták oda nemes életüket. És pedig minden magyar szabadságáért. Nemcsak Wolff Károlyéért, meg a tanácsnok uréért, de az enyémért is, sőt a zsidókéért is.

Változván az idők, kétségbe kellene esni, hogy Zilahi-Kiss Jenő tanácsnok ur nem változik. De nyugodtak vagyunk, mert ami késik, nem mulik. A tanácsnok ur a kommunizmus bukása után kormánybiztos volt. A keresztény nemzeti egyesülés pártja és egy jó barátja segitette a nyeregbe. Odakint a vármegyében azonban erősen kisgazdapárti volt a hangulat és a kormánybiztos ur őméltósága is ugy kezdte érezni, hogy ez a kisgazdapárti hangulat a jövő zenéje. Erről az érzéséről azonban — hogyan, hogyan nem — hamarosan tudomást szerzett a keresztény nemzeti egyesülés pártja is, ahol egy este igen haragosan tárgyalták az esetet és akkor nem voltak valami nagyon jó véleménnyel a tanácsnok urról. Kifakadások hangzottak el, s a kifakadásokat nyomon követte Zilahi-Kiss Jenőnek a kormánybiztosi méltóságtól való felmentése.

Ekkor sulyos dilemma elé került Zilahi-Kiss Jenő. Hogy ő most visszamenjen városi fogalmazónak? Ugy-e ez mégsem lehetséges? Elsősorban Rassay Károlynak a büne, hogy nem ment vissza. Rassay volt az ugyanis, aki Zilahi-Kiss Jenő kérésére végigjárta a városatyákat, felejtsék el, amit a kormánybiztos cselekedett és válasszák meg tanácsnoknak. Eleget bánja ma már Rassay Károly, hogy intervenciójára sikerült Zilahi-Kiss Jenőt nagynehezen a tanácsnoki székbe segiteni, de szolgáljon mentségére, hogy protezsáltját atyai intelmekkel bocsátotta utjára. Megmondta neki, hogy most azután maradjon békességben, dolgozzék csöndben, ne politizáljon, ne legyen szolgája senkinek, hanem végezze kötelességét a köz javára. Az atyai intelmek nem használtak, bár nem tudjuk, hogy most emlékezetébe idézve a mult emlékeit, nem tér-e vissza Zilahi-Kiss tanácsnok ur derék protezsálójához, Rassay Károlyhoz. Nincs lehetetlen a nap alatt. Pláne nála.

Pogány Béla.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este fél 8 ó. Tel.: József 121—68.
Sarkadi Aladár felléptével **A 28-as** Bus Fekete László és Zerkovitz Béla uj operettje és a nagyszerü októberi uj müsor.

Fullánkok

A lakásrendelet ellen

olyan küzdelem folyt le, olyan egyöntetü volt ez a harc, hogy Bernolák Nándor népjóléti miniszter szinte egyedül állott a maga makacs, megmásithatatlan elhatározásával. Bevalljuk ma, amikor a lakásrendelet már a nyilvánosság előtt áll, hogy nekünk imponált a miniszter kemény elhatározása és ha ez a kiválóan tudós agyvelő és becsületes szociális érzésü lélek nem engedett azoknak, akik jogászi argumentációval állottak elő, annak nagy okának kellett lennie. A jogászi argumentációnak igazán nagymestere Bernolák Nándor, aki ha mégis ragaszkodott rendeletéhez, amely igenis módot ad mindnyájunk jogaiba való belenyulásra, akkor valahogy meg kell hajolni az elhatározása előtt. Nem ismételgetjük az unalomig, amit mindenki érez, hogy valakinek felelősnek kell lennie azért, hogy csak most, a tél eljövetelével kezdenek gondolkodni a lakáskérdés megoldásáról, ahelyett, hogy a nyáron épitettek volna; de éreznünk kell, hogy az utolsó pillanatban mégis segiteni kell, ha azon a módon is, amelyen Bernolák kivánja ezt tenni. Mert a rendet még ezen az áron is meg kell menteni. A miniszter különben nagyon biztat, hogy nem is olyan fekete az ördög, mint amilyenre festik. Az ő rendelete sem olyan kegyetlen, mint amilyennek mondják, csak bölcsen, józanul és nemes lélekkel kell értelmezni. Éppen csak azt nem mondja meg a miniszter, hogy gondoskodott-e angyalokról, akik végrehajtják?

Zilahi Kiss II.

ahogyan mostanság a kis budai ujság szerkesztőjét titulálják, valahogy az érdeklődés középpontjába került. A mészáros-ügyekben való szakértelem, ugy látszik, jó ajánlólevél arra, hogy az embernek a neve közismertté legyen. Viszont méltatlan a korhoz, hogy a csarnoki mészárosok szabadságharcának sajtóorgánumát nem becsüli meg kellőképen. „A tanács még mindig heterogén elemekből áll, amelyek amerikáznak“, mert különben már régen gondoskodott volna róla, hogy Zilahi Kiss II. ujságjára az összes zsidó mészárosok előfizessenek. Igaza van Wolff Károlynak, az ilyen tanácscsal nem lehet dolgozni...

Események

A szinházi tüzvizsgálat uj rendje. A városépitési ügyosztály a szinházak, mozik stb. tüzvizsgálatának uj rendjét állapitotta meg, amely szerint ezentul nemcsak a szinházi szezon megnyitása előtt, de a szinházi szezon berekesztése alkalmával is tüzvizsgálatot kell tartani. Illetékes helyen ennek az intézkedésnek az okait a következőkben ismertették a Fővárosi Hirlap-pal:

— A szinházakban, mozikban stb. a multban csak szezon-nyitás előtt tartottunk tüzvizsgálatot. Ez a rendszer azonban helytelennek, elégtelennek bizonyult, mert akárhányszor megtörtént, hogy a bizottság a tüzbiztonság érdekében átalakitásokat, javitásokat rendelt el. Ezeket az átalakitásokat azonban igen sok esetben nem lehetett végrehajtani a szezon alatt. Most ezeket az anomáliákat — azt hiszem — egy csapásra meg lehet szüntetni, mert ezentul nemcsak a szezon kezdetén, de a szezon végén is tartunk majd tüzvizsgálatot. *A szezonvégi tüzvizsgálat meg fogja állapitani, milyen javitásokra, átalakitásokra van szükség, megállapitja a hiányokat és előirja, mit kell az illető intézetnek a szünet alatt a tüzbiztonság érdekében csinálni?* A szezon elején megtartandó ujabb tüzvizsgálat azután *ellenőrzi majd, hogy a szezon végén a szinháznak kötelességévé tett átalakitások, javitások megtörténtek-e, vagy sem?* Ilyenformán nem

lesz majd semmiféle kibuvó, mindazt, amit a bizottság jónak lát, meg kell valósitani a nyári szünet alatt.

A közgyülés és a zsidó ünnepek. A főváros közgyülésének szerdán ülést kellett volna tartania, miután azonban szerdán zsidó ünnep van, dr. Sipöcz Jenő polgármester ugy döntött, hogy a közgyülést elhalasztják és azt vagy pénteken, vagy szerdához egy hétre tartják meg. Nem állitjuk be ezt az esetet ugy, mintha ez az előretörő liberalizmus egyik jelensége lenne, sem pedig azt a tanulságot nem vonjuk le belőle, hogy ime, a kurzus engedett intranzigenciájából. Ennek a ténynek egyetlen magyarázata van és ez az, hogy azok a férfiak, akik a maguk vallási meggyőződésük által irányittatják politikájukat, mások vallásos meggyőződését is megbecsülik. Vonatkozik ez ugy Wolff Károlyra, mint dr. Sipöcz Jenő polgármesterre, akik ezzel az elhatározásukkal azonban semmiképpen sem jutottak ellentétbe politikai elveikkel.

A főváros, a MOVE és a M. L. Sz. A MOVE és a Magyar Labdarugó Szövetség között az utóbbi időben éles küzdelem folyik, amelybe ujabban a főváros is beleavatkozott, hogy a két testület között a jogviszonyt rendezni lehessen. A versengés tulajdonképpen hatalmi kérdés és mint mondják, a M. L. Sz. és MOVE-affér nem olyan egyszerü, mint azt hiszik. Nem arról van ugyanis szó, hogy az egymás mellett való müködés alapján a M. L. Sz. és a MOVE kartellszerü megállapodást létesitsenek egymással; hanem arról, hogy a MOVE belekapcsolódva a M. L. Sz. szervezetébe, a maga football-sportot üző, nagy taglétszámu egyesületével tényleges irányitója és vezetője legyen a magyar labdarugó-sportnak, amivel szemben természetesen a M. L. Sz. minden módjában álló eszközzel védekezik. A MOVE ebben az ügyben legutóbb nyolcnapos ultimátumot intézett a M. L. Sz.-hez, hogy rendezze a közte és a MOVE között fennálló jogviszonyt. Ennek az ultimátumnak a határideje most járt le és igy élénk érdeklődéssel kisérik sportkörökben, hogy mi fog történni? Ugyanekkor a főváros is beleavatkozik a dologba és halasztást nem türő felszólitást intézett a M. L. Sz.-hez, hogy az ügyet azonnal intézzék el és az elintézésről haladék nélkül tegyenek jelentést.

A Siesta-szanatórium uj orvosi vezetéssel, ideg-, bel- és üdülőbetegek részére, központi fütéssel téli üzemre berendezve, rendelkezésre áll. Vezető-főorvos: dr. Stockinger János. A belgyógyászati és diétás osztály vezetője: dr. Radó Vilmos. Vegyi- és Röntgen-laboratórium, vizgyógy-, elektromos gyógyosztály és géptorna, valamint Bergonie-soványitókezelés bejárók részére is. Napi árak teljes ellátással 500—600 korona. I., Ráth György-utca 5. Telefon 113-87. Délivasuttól 2 perc.

A Vigszinház műsora. Szerda: Hazatérés. Csütörtök: A falu rossza. Péntek: Hazatérés. Szombat délután: Taifun; este: A falu rossza. Vasárnap délután: A piros bugyelláris; este: Hazatérés.

A Kamara mozgóképszinház, amely a szombati nagysikerü megnyitó diszelőadás után most Sugárka cimü Loth Ila, és Angéla öröksége cimü Lenkeffy Ica darabbal arat ujabb diadalokat, már berendezésével és strukturájával is meglepetésként hatott. Novák Imre, a zseniális müépitész, tökéleteset produkált. A bejárat a Dohány-utca és Nyár-utca sarkán, oszlopaival és impozáns marquise-ával kiválóan sikerült. A pénztárcsarnok, buffet, ruhatár, stb., az ovális üvegtetővel biró, márvánnyal burkolt, pilléres váróterem köré csoportosulnak. Külön kell felemlitenünk a villamos erőre járó hatalmas tetőt, mely ugy a szellőzés kérdését, mint a meleg hónapokban tartandó előadásokat idealisan oldja meg, amennyiben teljesen széttolható. Ilyen pazar környezetben fognak leperegni a világ legmüvészibb és leghatásosabb filmjei. Előadások 1/25, 3/47 és 9 órakor kezdődnek, jegyek a pénztárnál egész hétre elővételben kaphatók, elővételi dij nélkül.

Mozit avat Budapest előkelő világa. Szombaton, október 15-én intim ünnepe lesz Budapest előkelő társadalmának. Közéletü és társadalmi notabilitásaink részvételével ezen a napon avatják föl a Helikont, az Eötvös baronesszek eskü-téri moziját, amely — mint az előjelek mutatják — klubszerü találkozóhelye lesz a high life-nek. Elsőrangu projektograf-filmek, müvészi zenekiséret, a nézőtéren kényelmes zsöllyék, finom buffet, elegáns várócsarnok áll a közönség rendelkezésére.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
A HÉT ÉJSZAKA, nagy amerikai erkölcsregény 7 felv.
CIRKUSZ-MENYASSZONY 1 felv.
KALAND A PENSIOBAN 1 felv.
(Exotikus kalandok)
ANGOL HIRADÓ
Előadások: 5, 7 és 9. Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig és d. u. 1/2 4-től.

A TŐKE

...

Fónagy Aladár, a gyorstalpaló. Amig az öreg Duim Amsterdamban a csiszoló-korongon fényesre vikszolta az afrikai gyémántköveket, azalatt az ifju hollandus magához kaparintott néhány brilliánst és elrobogott vele a szédelgők Eldorádójába, a hajdan szolidságáról világhires Kaiserstadtba. Az ifju Duim itt gyorsan nevezetessége lett a tivornyázó éjjeli életnek, ahol a szikrákat hányó brilliánsgyürüknek és a vakitó fényt szóró nyakkendőtüknek nagy becsülete van. A fiatal hollandus hamar tudatára ébredt, hogy a démonok világában elért népszerüségét közgazdasági téren is érvényesitheti. Ahogy elgondolta, meg is cselekedte. Először tőzsdetagságért folyamodott. Felvételre az Unio-Bank ajánlotta avval a megjegyzéssel, hogy a bécsi tőzsde büszke lehet rá, ha tagjai között ily előkelő férfiu is szerepel. Persze hogy felvették, de hogy büszkék-e rá, azt bajosan hisszük, most, amikor a milliárdos sikkasztás kiderült. A finom, az előkelő hollandus ellépett, de szomoru emlékül visszahagyta a kicsalt milliárdok fedezetlen kontóját. Azt mondják, hogy Ausztriában ez meg se kottyan, majd nyomnak helyébe duplán uj bankókat. Csak egy pénzintézetnek volt szomoru tanulság örületes hiszékenysége: a Neue Wiener Bank-nak 100 millióját, az egész alaptőkéjét emelte el egy gnaciózus kézmozdulattal a bécsiek előkelő idegenje. A Duim-csalásnak ez a része azért érdekli közelebbről a magyar pénzpiacot, mert itt magyar eredetü pénzek is elusztak. Ennek a pénzintézetnek ugyanis nemrég Fónagy Aladár, az emigrált fakirály lett az elnöke és főrészvényese, aki bécsi befektetéseit csakis a magyar közgazdaság vérkeringéséből kivont tőkéjéből eszközölhette. A fiatal Duim tehát Fónagyon keresztül, bizonyára szándéka ellenére, a magyar pénzpiacot is megrövidítette. Duplán kárositotta meg, mert nemcsak a 100 milliót emelte el, de Fónagyék kijelentették, hogy a bank kárát a sajátjukból megtérítették. A Neue Wiener Bank alaptőkéjét tehát Fónagy Aladár kétszer fizette be — magyar eredetü pénzből. Fónagy azonban rossz üzletember volna, ha bécsi kudarcait és veszteségeit nem igyekeznék minél előbb pótolni, természetesen ismét magyar pénzen. Hir szerint most nagyszabásu épitkezési akciót akar Budapesten megindítani. Valami uj rendszerü épitőanyaggal néhány hét alatt több ezer lakást akar felépiteni. „Patent Fónagy" a neve az uj épitkezésnek, amely hasonlatos a gyorstalpaláshoz, egy-kettőre elkészülnek a házak épitésével. Csak — tekintettel Fónagy ismert szerencséjére — össze ne dülljenek a beköltözés előtt.

Nemzeti ajándék a szalámigyárosoknak. A szalámigyárosok, akik ugy tudnak sirni, mint a méhecskék, addig deputációztak és memorandumoztak, mig ujra sikerült nekik az illetékes fórumok szivét meglágyitaniok. Keresztülvitték, hogy a külföldre e hó végéig illetékmentesen szállithatják a téli szalámit. Ezt az óriási kedvezményt a pénzügyminiszter épp akkor engedélyezte nekik, amikor financiális érdekből a liszt kiviteli diját pont a duplájára emelte föl. Igazán nem értjük, hogy milyen érdekből volt szükséges a szalámit a kiviteli illeték fizetése alól feloldani, amikor a szalámi luxuscikk, amelyért a külföldi vásárlók kilogrammonként 600—700 koronákat fizetnek, amely árhoz a 24 korona kiviteli dijat a szalámigyárosok játszi könnyedséggel belekalkulálhatnák. Ez a 24 korona természetesen csak a szalámigyárosok profitját szaporitja és hozzájárul a sertéshus- és zsirárak emeléséhez, mert az élősertések vásárlásánál a szalámigyárosok mindenkinél magasabb árakon vásárolhatnak, hisz árujukat illetékmentesen szállithatják a külföldre. Igazán nem közgazdasági érdek, hogy a szalámigyárosok továbbra is élvezzék ezt a nemzeti ajándékot és a pénzügyminiszter november 1-étől a szalámi kiviteli diját bizonyára ismét életbe lépteti.

A Fabank tranzakciója. A Fabank Részvénytársaság igazgatósága az okt. 11-én megtartott rendkivüli közgyülésnek bejelentette, hogy az 1921. márc. 14-iki közgyülés felhatalmazása alapján eddig még ki nem bocsátott részvények *Krausz és Bettelheim* cég utján elhelyezést nyertek és igy *az intézet alaptőkéjének 60 millióról 200 millió koronára való felemelése teljes sikerrel befejeztetett.* Bejelentette továbbá az igazgatóság, hogy az intézet további fejlődésének érdekében *az Angol-Magyar bankkal szorosabb kapcsolatba lépett* és ennek folyományaképpen a közgyülés az Angol-Magyar Bank ügyvivő-igazgatóját, *Kálmán* Henriket az igazgatóságba, aligazgatóját, *Déri* Vilmost pedig a felügyelő-bizottságba beválasztotta.

A Salgótarjáni Kőszénbánya tőkeemelése. A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat igazgatósága e hónap 18-ának délelőtti 11 órájára rendkivüli közgyülést hivott egybe, hogy a társulat ez év május hó 12-ikén és junius hó 23-án megtartott rendkivüli közgyülései által elhatározott alaptőkefelemelések kapcsán szükségesnek mutatkozó alapszabálymódositásokat és határozatokat meghozza.

Az Unió Bányászati és Ipari R.-T. e hónap 5-én megtartott rendes közgyülésén elhatározta, hogy az 1920. üzletévre részvényeseinek 10 százalékot, azaz darabonként 20 korona osztalékot fizet. A társaság részvényeinek 1920. évre szóló első számu szelvényei f. hó 6-tól kezdve a Magyar-Olasz Bank R.-T. értékpapirpénztáránál (V., Nádor-utca 16. sz. alatt) válthatók be.

A Neuschloss-Lichtig tőkeemelése. A Neuschloss-Lichtig repülőgépgyár és faipar r.-t. tervbevette üzemeinek uj gyártási ágakkal való kibővitését és ez okból e hónap 10-iki rendkivüli közgyülésében az alaptőkének 57,500.000 koronáról 85,000.000 koronára való felemelését határozta el. A régi részvényesek 3:1 arányban gyakorolhatják elővételi jogukat, darabonként 638 korona lefizetése mellett, amely összegből 38 korona költségek, illetékek és kamat fejében fizetendő. Az elővételi jog e hónap 14-től 22-ig gyakorolható a Magyar-Olasz Bank R.-T. főpénztáránál.

Az Első Pesti Spódium- és Enyvgyár R.-T. tőkeemelése alkalmából az uj részvények 5:1 arányban darabonként 800 K árban október 12-től 22-ig bezárólag vehetők át az Angol-Magyar Bank főpénztáránál.

A Hitelbank fiókja — cseh intézet. Szlovák általános hitelbank cég alatt 50 millió cseh korona alaptőkével a Magyar Általános Hitelbank több cseh pénzintézettel és magánérdekeltséggel együtt Pozsonyban uj pénzintézetet alapitott. Az uj bank átveszi a Magyar Általános Hitelbank pozsonyi és kassai fiókjait, valamint ezek affiliációs érdekeltségeit.

A Vármegyei Mezőgazdasági és Iparfejlesztő Részvénytársaság e hónap 5-én tartott rendkivüli közgyülése az alaptőkének 60.000 darab 1921. évre osztalékjogosult, egyenkint 400 koronás névértékü részvény kibocsátása utján 30,000.000 koronára való felemelését határozta el. Ezen uj részvények átvétele a Magyar Város- és Községfejlesztési Részvénytársaság pénztáránál (V., Zrinyi-utca 7.) e hónap 7-től 17-ig gyakorolható.

Tőkét emel a Wiener Bankverein. A Wiener Bankverein legközelebb 150 millió korona névértékü uj részvényt bocsájt ki. A tőkeszaporitás részben belga tőke közreműködésével történik.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

APOLLO-SZINPAD
(APOLLO-KABARÉ)
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Szeptemberi megnyitó müsor
A rubikon vigjáték. Irta: Liptai Imre.
Lilla operett. Irta: Harmath Imre. Zenéjét szerzette: Losonczi Dezső.
Szőllősi Rózsi, Boross Géza, Kondor Ibolya és Áldori Sándor uj magánszámokkal.
Kezdete 8 órakor. Pénztárnyitás: 11-től 1-ig. d u. 4-től 6-ig.

BÉRAUTÓK ÉJJEL-NAPPAL
BENZIN, OLAJ, PNEUMATIK, SZERSZÁMOK
JÓZSEF 124-01, 124-02, 124-03 ÉJJEL-NAPPAL
KIRÁLY-AUTOMOBIL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
TERÉZ 157-00, 106-08 CSAK NAPPAL

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSD ÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

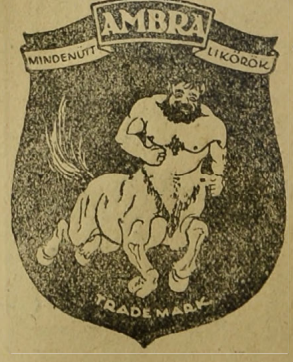

AMBRA
EGYESÜLT LIKŐRGYÁRAK ÉS GYÜMÖLCSLEPÁROLÓ R.T.
BUDAPEST VII. ILKA-UTCA 25-27.
TELEFON: JÓZSEF 22-44.

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. október 19-én — 43. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 240 K. Félévre 120 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Budapesten megszünik, Bécsben erősbödik a külföldiek jótékonysági akciója

Ausztriában 500,000 gyermekről gondoskodnak — Dr. Nobel Ödön, az amerikai segélyző akció osztrák főbiztosa nyilatkozik a Fővárosi „Hirlap"-nak

Budapest számára szomoru szenzációja volt a hétnek az a hir, hogy a genfi Vöröskereszt-misszió meg akarja szüntetni magyarországi segélyakcióját és távozni akarnak a többi külföldi segitőbizottságok is. A hivatalos megokolás ma, amikor soha nem látott téli nyomoruság elé nézünk, az volt, hogy mi már a külföld segitségére nem szorulunk. Ez azonban — s ezt Budapest minden polgára érzi — *végzetes tévedés,* mert a külföldi jótékonyságra soha olyan nagy szükségünk nem volt, mint most. Maguk a külföldi missziók vezetői is látják ezt és igy megvan a reménység arra, hogy sikerül a genfi határozatot megváltoztatni. Olvastunk olyan kombinációkat, amelyek azt mondják, hogy *Wolff* Károly és *Zilahi-Kiss* Jenő nyilatkozatai lettek volna azok az okok, amelyek a genfi szomoru lépést eredményezték. Nem hivatásunk ezeknek az uraknak a megvédelmezése, mégis azt kell mondanunk, hogy a genfi Vöröskeresztnek tudomása sincs az ő létezésükről, még kevésbbé „politikai megnyilatkozásaikról", amelyeket Isten mentsen, hogy valaki az ország közvéleményével tévesszen össze. Nem igen lehet másról szó, minthogy a külföld nem ismeri a mi nyomoruságos helyzetünket, mert mi nem tudunk organizált sirással tüntetni és nyomoruságunkat nem hordjuk körül véres kardként a világban. Ma minden szánalmat Oroszország és Ausztria foglalnak le a maguk részére és igy ők is kapják a legtetemesebb segitséget. De el kell mondanunk itt azt is, hogy Ausztria nemcsak a segélyek megszerzését, de annak szétosztását is pompásan organizálta meg. Odaát e tekintetben csodákat műveltek és nálunk is bizonyosan másképpen történik a dolog, ha *Bárczy* István nagyszerü alkotása, a *Népjóléti Központ* nincsen utjában *Wolff* Károly jó szivének. Nem vádolunk senkit, mert tudjuk, hogy akit odaállitottak a jószivü külföldi adakozók segitésére, azok becsületesen, szorgalmasan elvégezték a munkájukat és el is értek annyi eredményt, amennyit a rendelkezésükre bocsátott eszközökkel el lehetett érni. Szerintünk azonban ez még sem volt egyéb szorgalmas, skatulyázó, bürokratikus tevékenységnél; ugyanakkor pedig Bécs hatalmas intézménnyel gazdagodott, amelyet, ha egyszer az amerikaiak elhagyják az osztrák fővárost, az állam vesz majd kezébe. *A nyomoruság és a jószivüség tehát Bécsben örökéletü, nagyszerü intézményt teremtett,* nálunk pedig a pártpolitika és a rövidlátás lerombolta azt a Népjóléti Központot, amelyből a Bécsinél is nagyobbszerüt lehetett volna fejleszteni és pedig sokkal kisebb áldozatok árán és sokkal jelentéktelenebb eszközökkel.

A bécsi akció magyar vezetője

Ez a szomoru helyzet alkalmat adott arra, hogy megismerkedjünk a bécsi amerikai gyermeksegitő-akcióval, amelynek élén magyar ember, dr. Nobel Ödön egyetemi magántanár, a bécsi egyetemi gyermekklinika első asszisztense, az amerikai gyermeksegitő-akció főbiztosa áll. Dr. Nobel, aki mindössze csak 36 éves, középiskoláit Magyarországon végezte és csak az egyetemre került Bécsbe, ma is kitünően beszél magyarul és büszkén vallja magát magyarnak. Nemcsak mint gyermekorvos kiváló és szakmájában európai hirü tudós, de egyben zseniális adminisztrátornak is bizonyult. Alkalmunk volt dr. Nobel Ödönnel hosszan beszélgetni és módunkban van a Fővárosi Hirlap olvasóival előadását a következőkben röviden ismertetni:

— A háboru előtt nálunk teljesen ismeretlen volt a táplálkozásról való szisztematikus gondoskodás, de erre nem is volt semmi különösebb szükség. Az egyetlen ilyen természetü akció a háboru alatt is a bécsi gyermekeknek vidéki nyaraltatása volt, amely az elgyengült városi gyermekeket akarta erősiteni. A táplálásról való szisztematikus gondoskodás grandiózus, most kiépitett művének kezdete 1918-ra, a szerencsétlen háboru utolsó nyarára tehető, amikor a „Károly király nyaraltatási akció" keretében Magyarországra mintegy 64.000 osztrák gyermek került, hogy ott többhetes üdülés alatt erősödjenek. Már akkor orvosi kiválasztás alá kerültek a rosszul táplált gyermekek. Amikor azután két esztendő előtt az amerikai gyermeksegitő-akció Német-Ausztriában megkezdte tevékenységét, akkor már nemcsak a kiválasztása volt lehetséges azoknak a gyermekeknek, akik különleges táplálékra szorultak, de ekkor már lehetséges volt a szükséges pótlásokat mennyiségileg is szabályozni és ezzel le volt rakva a táplálásról való szisztematikus gondoskodás alapköve, amelynek kifejlesztését az amerikai gyermeksegitő-akciónak és a Pirquet-féle táplálási rendszernek köszönhetjük.

— Tudományos vizsgálatokból és megfigyelésekből, amelyek a bécsi gyermekklinikán történtek, tudjuk, hogy azokat a károkat, amelyeket a gyermek rossz táplálkozása okozott, megfelelő táplálkozással eliminálni lehet. Ha a rossz tápláltság időben nem tartott tulsoká, akkor a testi fejlődés igen jelentékeny hátramaradottságát is meg lehet javitani.

A Pirquet-féle szisztéma

— Nem tudok elég dicséretet mondani az ugynevezett Ernährungsfürsorgerin-ek szerepéről, akiknek hivatása eddig teljesen ismeretlen volt. Melléttük azonban a munkatársak egész serege, férfiak és nők minden társadalmi osztályból működik közre az ujfajta szociális munkában. Ezeket mind szakszerüen képezik ki, állandó érintkezésben vannak a gyermekklinikával és a saját utánpótlásuk kiképzéséről önmaguk gondoskodnak. Ez a személyzet ma meghaladja az 1200 főt.

— A Pirquet-féle szisztéma szerint a gyermek tápláltsági állapotát, a testnagyság és a suly között levő számszerü viszonyból deritjük ki. Maga a testsuly nem elegendő a táplálkozási állapot meghatározására, hanem azt össze kell vetni egy más testi mértékkel. Pirquet ezt a másik mértéket az ülőmagasságban találta meg. Pirquet tanár tervét remélhetőleg akkor is meg tudjuk majd valósitani, ha a magunk erejére támaszkodva kell az iskolai konyhákat fentartanunk és ha majd az amerikai segedelem megszünik. Arra a megállapodásra jutottunk, hogy rosszultáplált gyermekeinket nemcsak kegyelemkenyér formájában fogjuk segiteni, hanem tervszerü és céltudatos eszközökkel, amelyek bizonyigen jelentős terheket jelentenek.

A ruhaakció

— A gyermekeknek az étkező-helyekre való felvétele orvosi vizsgálat alapján történik és ezek a vizsgálatok az iskolákban mennek végbe és fél nap alatt 400—500 gyermek megy át a sorozáson. Ezenkivül félesztendőről-félesztendőre ujabb vizsgálat következik, amikor is a táplálás eredményeit állapitják meg.

— De nemcsak az éhségtől szenved a bécsi gyermek, hanem, fájdalom, ruhában is nélkülöz. Ezen a nyomoron is idejében segitett a jószivü Amerika.

1920 ujévkor	47,322	pár bőrcipőt,
„ „	45,972	„ gyapjuharisnyát,
„ novemberben	48,666	télikabátot,
„ karácsonykor	49,923	pár bőrcipőt,
„ „	48,508	„ harisnyát,
1921 februárban	68,846	drb fiu-inget,
„ „	47,333	„ fiu-alsónadrágot,
„ „	47,150	„ leány-inget,
„ „	36,425	„ leány-alsónadrágot

osztottak ki.

Étkezők a Burgban, Belvedereben és Schönbrunnban

— Az étkező-helyek belső organizációját már 1919 nyarán megcsináltuk. Minden nyilvános étkező élén egy felelős pedagógus-vezető, egy gazdaasszony és a szükséges felügyelő- és segédszemélyzet áll. Az étkezés alatt valamennyiüknek jelen kell lenniök. Minden gyermeknek „résztvevő-kártyája" van, amelyre személyi adatain és az étkező-helyiség megnevezésén kivül ott vannak az összes orvosi vizsgálatok eredményei. 1919 augusztusában az amerikai gyermeksegitő-akció étkező-helyiségeiben 105 pedagógus volt elfoglalva, azóta azonban ezeknek száma 1242-re emelkedett. Ma naponta 130.000 rosszultáplált 4—18 éves gyermek étkezik az amerikai akciónál. Az étkező-helyiségek palotákban, kaszárnyákban és barakkokban vannak elhelyezve, de mindenhol óriási gonddal ügyelnek arra, hogy a helyiségek tökéletesen megfeleljenek az egészségügyi követelményeknek. Érdekes megemliteni, hogy a volt császári palotákban naponta 26.000 adag ételt szolgáltatnak ki, igy étkező-helyek vannak az uj Burgban, a Belvedereben és a schönbrunni várban. A központi élelmiszerraktár az egykori császári Hofburgban van elhelyezve, ugyancsak itt van a ruhadepot is.

A Fürstenberg-palota

— A jelen helyzet az, hogy ma mintegy 500.000 rosszul táplált gyermeket élelmezünk egész Ausztria területén, amiben természetesen vezető szerepük van a bécsi kerületeknek, ahol legtöbb a visszamaradt fejlettségü gyermek.

— A nyilvántartása a gondjaink alatt levő gyermekeknek igen nagy apparátussal történik. Ez az apparátus pedig a központi hivatal, amely herceg Max Egon Fürstenbergnek a palotájában van elhelyezve a volt Gizella-utcában, a mostani Bösendorferstrasse 13. szám alatt. A grandiózus, barokstilben épült pompás palotát a tulajdonos herceg önként ajánlotta fel a nemes célra. Hogy mi történik tulajdonképpen ebben a hatalmas palotában, amely zsufolásig van hivatalokkal? Egész Ausztria kerületekre van beosztva, s minden ilyen általunk létesitett kerületnek megvan a maga biztosa. Ezek a biztosok a maguk tisztviselő-karával itt székelnek és innen irányitják a kerületükben levő gyermekek táplálását. Az egész nagy hálózatnak az agyvelője

tulajdonképpen a Fürstenberg-palota, ahonnan a rendelkezések indulnak ki és jutnak el a végrehajtó szervekhez. Itt irják elő az adagokat, itt állapitják meg a heti étlapot, innen indul ki minden adminisztrativ intézkedés, itt történik a könyvelés, itt vannak a pénztárak, stb. A hivatalos helyiségek két emeletet foglalnak le és a maguk tizenkét főcsoportjával egy modernül organizált üzemnek a képét adják.

— Jellemző arra, hogy a mi szervezetünket mennyire megbecsülik és milyen fontosnak tartják az amerikaiak azt a munkájukat, amit Bécsben végeznek, hogy innen a Fürstenberg-palotából mi minden pillanatban saját távirda-huzalunkon közvetlenül érintkezhetünk az akció Párisban székelő európai központjával.

Raktárak a Burgban

— Az amerikai élelmiszer külön hajókon érkezik Hamburgba, ahonnan azután hajón hozzák tovább a Rajnán egészen az osztrák határig. Itt történik azután az elosztás. A küldemény egy része vonatra, más része megint hajóra, harmadik része pedig autókra kerül aszerint, amint a rendeltetési hely egyik vagy másik közlekedési eszközzel gyorsabban és jobban megközelithető, vagy ahogy az egyes vidéki központokra való szállitás gazdaságosabb.

— A bécsi élelmiszer-raktár, amint már emlitettem, a „Burg"-ban van. Ezt a raktárat az akció kezdetén, 1919 májusában rendezték be és az árukat a régi svájci-traktuson helyezték el, de egy hét mulva az amerikai akció már szolgálatába állitotta a Josefsplatzon levő raktárt is, amelyben 120—150 tonna élelmiszer fér el.

— A „Burg"-beli raktárakba beraktározott árukat ugy az átvételnél, mint a beraktározásnál megmérik és ugy helyezik el, hogy minden pillanatban áttekinthető legyen a rendelkezésre álló anyag. Az anyagot az egyes étkező-helyek számára a központi iroda utalványára adják ki. Az árukat rendeltetési helyükön ujra lemérik, ami által a kiutalt áruk tényleges átvétele történik meg. Teherautóval viszik az árukat a következő, Bécs közelében levő étkeztető-helyekre: a Ferenc József-vasutvonalra egészen Tullnig, a nyugati vasutvonalra Neulengbachig, a déli vasutvonalra Baden-Berndorfig és a helyi vasutvonalra Hainburgig. Vasuton viszik az árut a következő, távolabb fekvő gyüjtő-kerületekbe: Eggenburg — Schwarzenau — Gmünd — Wr.-Neustadt — Neunkirchen és Payerbach.

Látogatás Schönbrunnban

Csak kicsi, halaványképe mindez annak a széles, átfogó rajznak, amelyet dr. Nobel Ödön főbiztos adott a hatalmas organizációról, a gyönyörü szamaritánus-munkáról. Érezni kellett, hogy ez az ember a lelke az egész alkotásnak és a katonás rendnek, amelyet bizonyára a frontról hozott, ahol az egész háborut töltötte. Ott a háboru szerencsétlenjeinek egyik felét, emitt a másik, talán még szánalmasabb részét istápolja szeretettel, rengeteg munkával, közben pedig megalkotja Európa egyik legnagyszerübb intézményét, amelynek állandósitásáról, örök életéről hamarosan törvény fog gondoskodni, amelyet, értesülésünk szerint, az osztrák kormány még az ősszel be fog nyujtani.

Beszélgetésünk végén dr. Nobel Ödön volt szives elkalauzolni bennünket Schönbrunnba, ahol a volt császári kastélyban van elhelyezve az egyik kerületi konyha, amelyen mintegy tizenötezer gyermek kap naponta ennivalót. Az étkezés fél tizenkettőkor kezdődik, amikor rajokban tódulnak a palota felé az éhes, a közeli jóllakás reményében boldog és jókedvü gyermekek. Fél tizenkettőtől négyig hangos a kastély környéke, viháncoló, jókedvü, rakoncátlan gyerekek lepik el az egykor méltóságos kerti utakat és félóránkint százas turnusokban jutnak el a kicsinyek az ebédlő-asztalhoz. A bejáratnál komoly képet kell ölteni, mert itt folyik az igazoltatás. A kis kosztos előveszi könyvecskéjét, amibe az ajtónál ülő tanitó jelet tesz, hogy a mai ebédet megkapta. A jelzett könyvecskével azután az ételkiosztóhoz megy, ahol a kiosztó-hölgyek mindenkinek az előirt és orvosilag megállapitott adagot adják, amelyet nem lehet elvinni, hanem ott helyben kell megenni. Délután négykor az utolsó turnus készülődik hazafelé. Jóllakott, derüs arcok indulnak utra, ezekről sikerült már elháritani a legszörnyübb nyomort és sikerült megakadályozni, hogy ványadt testecskéjük tovább romoljon. Vajjon ki gondol igy a sok szegény pesti magyar gyerekre?

Felemelik a hazai szén árát

Purébl Győző tanácsnok nyilatkozata a főváros tüzelőszer-ellátásáról

Észre sem vesszük, és nyakunkon a tél. Hogy mennyire közeledik, az bizonyitja legjobban, hogy néhány napon belül ismét megdrágul a szén. A napokban a szén-árak ujból való megállapitása dolgában az érdekeltek bevonásával ankét volt. A szénkereskedők amellett harcoltak, hogy a hazai szén árát a magánfogyasztásban az eddigi árnál hatvan koronával magasabb árban állapitsa meg az ármegállapitó bizottság. Hosszas vita után azonban az értekezlet mégis a főváros képviselőjének a propozicióját fogadta el, aki métermázsánkint 20 koronás emelést ajánlott. A főváros közgazdasági osztálya ezt a propoziciót terjeszti a csütörtöki tanácsülés elé és a tanács kétségtelenül el is fogadja a közgazdasági osztály javaslatát.

A közeledő télre való tekintettel, megkérdeztük Purébl Győző tanácsnokot, hogy a tüzelő-szükséglet fedezése tekintetében milyen reményekkel megyünk neki a télnek? Purébl tanácsnok ezeket mondta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Mindent elkövettünk, hogy a főváros a következő télre el legyen látva tüzelővel. Törekvéseinknek meg van az eredménye, mert ha valami közbe nem jön, akkor az idén baj nélkül usszuk meg a telet. Először is az idén nem lesz tüzelő-szünet az iskolákban. Eddig négyszáz vaggon francia koksz van elraktározva az iskolák pincéiben, ehhez kapunk még rövidesen száz vaggonnal. Azonkivül kapunk másik négyszáz vaggon szenet és fát ugyancsak az iskolák részére.

— Ami a tüzelőfa-ellátást illeti, ebben a tekintetben is sokkalta előnyösebb helyzetben vagyunk, mint tavaly voltunk. Tavaly mindössze 41.000 vaggon fa érkezett a fővárosba, az idén pedig már eddig 55.600 vaggon hazai és import-fa került Budapestre. Ez a mennyiség legalább 65—70.000 vaggonra fog emelkedni az év végéig. Ez a kvantum ugy látszik teljesen fedezni fogja a szükségletet; azonban természetesen csak akkor fogja fedezni, ha a szén-felhozatalnál nem lesznek kalamitások, mert a mult szomoru tapasztalatai bebizonyitották, hogy a magánháztartásokban a szenet tüzifával *teljesen* fedezni nem lehet.

— Érdekes, hogy normális időkben 20.000 vaggon fa teljesen fedezte egész Budapest szükségletét. Csakhogy normális időkben annyi porosz szén állott rendelkezésre, amennyi kellett. Ezenkivül nem okozott nagy fejtörést az sem, hogy honnan szerezzük be a tüzifát, mert hiszen egész Nagy-Magyarország tüzifatermelése rendelkezésre állott. Ma, sajnos, egészen más a helyzet. Csonka-Magyarország tüzifatermelése Nagy-Magyarország tüzifatermelésének csak 14%-át teszi. Igy aztán nem csoda, hogy például 1919-ben, amikor tisztán csak a hazai termelésre voltunk utalva: mindössze csak 15.000 vaggon volt a tüzifa-felhozatal. 1920-ban, amikor már a megszállott területekről is kaptunk fát, a tüzifa-felhozatal 41.000 vaggonra emelkedett.

— Tavaly a jugoszláv megszállott területről semmi, a román megszállott területről 50 vaggon, a cseh megszállott területről pedig 9839 vaggon tüzifa érkezett Csonka-Magyarországba. Az ország nagyon megapadt erdőségeit kellett tehát nagyobb mértékben igénybe venni és csak igy lehetett a szükségletet némiképpen kielégiteni. A szénhiányt azonban fával pótolni nem lehetett, annál kevésbé, mert szén hiányában a gyárak is fával tüzeltek. 1920. november 9-én rendkivüli közgyülésén feltártuk a bajokat, és ennek a következménye, hogy a fakormánybiztosság mintegy százezer ürköbméter tüzifát bocsátott a főváros fogyasztóközönségének a rendelkezésére. Ma már, mint emlitettük, a helyzet sokkalta türhetőbb. Tüzifa lesz, sőt reméljük, hogy a szén dolgában sem fogunk szükölködni. Nemcsak a gázgyár által forgalomba hozott magas kalóriáju francia koksz, de fütőszén is lesz a hazai szénfajtákon kivül; és mi valósággal agitálva, buzditjuk a publikumot, hogy minél előbb lássa el magát tüzelővel, hogy a tél beálltával ne legyenek bajok. Hogyha agitációnknak nincs meg az a hatása, melyet szeretnénk, hogy meglegyen, annak az az oka, hogy a publikumnak, különösen a középosztálynak, nincs pénze. A gázgyári koksz árát a gázművek igazgatósága 475 koronáról 570 koronára volt kénytelen felemelni két héttel ezelőtt. Ennek a nagy kalóriáju tüzelőanyagnak az árát tehát szegény ember zsebe meg nem birja. És nem lesz tulságosan olcsó az a porosz szén sem, amelyet kereskedőink importálnak Budapestre. A tüzifa, amely tavaly áprilisban még csak 170 korona volt métermázsánkint, ma már 240—270 korona. A közalkalmazottak még ugy ahogy el vannak és el lesznek látva, mert az állam nagyon kedvezményes áron bocsát a családosoknak 10—10 métermázsát, a nőtleneknek 5—5 métermázsa tüzifát. Azonban Budapesten nagyon sok az olyan kis pénzü és kis jövedelmü ember, aki mögött nincs se állam, sem valami nagy részvénytársaság. És ezek is megérzik a hideget, és nincs pénzük tüzelőre.

Fullánkok

A bérkocsisok

nem is lennének bérkocsisok, az autotaxik nem lennének autotaxik, ha meg nem ragadnának minden megragadható alkalmat a taxa emelésére. Valóban el kell azonban most ismerni, hogy az emelésnek, ha van jogosultsága, a mai időpontban igazán tagadhatatlan az a tény, hogy a megváltozott valutaviszonyok, a tomboló drágaság és a rossz takarmánytermés miatt sulyos helyzetbe kerültek a bérkocsisok és az általános drágulás folytán drágább lett a benzin is és többe kerül a soffőr is. Mindez igaz, de ki állithatja azt, hogy egy bérkocsi-tulajdonosnak, aki legnagyobbrészt nagyvállalkozó, nem kell viselnie a rizikót, amit a világ minden vállalkozója türelmesen, odaadóan, sokszor a martiriumig visel. A bérkocsisnak, az autotaxisnak azonban joga van a drágulás első félórájában a városházára rohanni, hogy az istenért uraim, siessenek, emeljék fel a taxáinkat. Ezek az urak üzlethez kezdtek, éppen ugy, mint a boltos, aki kartont árul és amikor kedvez a konjunktura, akkor tőkét rak össze, hogy esetleg, ha az idők ugy követelik, módjában legyen akár ráfizetni is. A bérkocsis és autotaxis urak tehát csak ostromolják a városházát, az emelést; mi a hatóságokhoz szólunk, hogy ne olyan sietve, uraim! Nem olyan sürgős a dolog, aki vállalkozik, ne csak a jó konjunkturára vadászszon, hanem bőjtölje keresztül a nehéz időket is. Nem azt mondjuk, hogy nem kell megadni a jogos tarifaemelést, hanem azt, hogy a dolog nem olyan sürgős.

A városházi hölgyek

nagy akaraterővel sürgetik a közgyámi intézmény visszaállitását és mindebből a lázból meg kell állapitani, hogy valamit mégis és tényleg cselekedni kell. De mit? A Népjóléti Központot, amelyet Bárczy István meleg szive alkotott meg, amelyet áldottak a budapesti szegények, és lemásoltak, megcsodáltak a külföldiek, a kurzus botorul lerombolta, sóhivatallá avatta. A külföldi missziók meg távozni készülnek. Most hát e két klaszszikus intézmény helyére akarják odaállitani a soha sem funkcionált közgyámi intézményt, amely az azóta müködött nagy jótékonysági orchesterek mellett ugy fest, mint egy rozoga verkli. De csinálják meg és meg fogják látni ők maguk is a különbséget, amely a bünös mult és a dicsőséges kurzus között minden tisztalátásu embernek olyan régen szembetünő.

BÉRAUTÓK ÉJJEL-NAPPAL
BENZIN, OLAJ, PNEUMATIK, SZERSZÁMOK
JÓZSEF 124-01, 124-02, 124-03 ÉJJEL-NAPPAL
KIRÁLY-AUTOMOBIL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
TERÉZ 157-00, 106-08 CSAK NAPPAL

A piarista-ház, Bernolák miniszter, meg a főváros kasszája

Hogy szerzett Berczel tanácsnok ötvenmillió előleget? — Közélelmezés után népjólét — A hivatalok egész tömegét kell még kitelepiteni

Röviden olvastuk a napilapokban már, hogy az ódon piarista-épületbe ujból egy miniszterium, a *Bernolák* Nándor népjóléti miniszter hivatalai, kerülnek. A főváros és a népjóléti miniszterium között létrejött megegyezésnek azonban érdekes előzményei vannak, de nemkülönben érdeklődésre tarthatnak számot a megegyezés részletei is.

A főváros, mint ismeretes, a piarista-házat annak idején kisajátitási célokra vette tulajdonába. A kisajátitási egyezmény szerint a főváros a vételáron kivül pompás közterületet is engedett át a piaristáknak, akik azon már fel is épitették uj rendházukat. Amig a főváros belekezdhet nagyszabásu városrendező terveinek megvalósitásába, a piarista-épületet arra szánta, hogy ott majd elhelyezi megszaporodott hivatalait. Erre azonban nem kerülhetett sor, mert a háboru alatt volt sulyos közélelmezési viszonyok között székházra volt szüksége a közélelmezési miniszteriumnak. Amikor erre a célra a piarista-házat kérték, a főváros nem mondhatott nemet, hiszen a közélelmezési miniszterium zavartalan müködése legelsősorban a főváros közönségének volt az érdeke.

Hivatlan vendégek

A közélelmezési miniszteriummal jó barátságban meg is volt mindvégig a főváros. A miniszterium rendesen fizette a haszonbért, amely évi 105.000 korona volt, de amely mellett az adókat a főváros fizette. De más áldozatot is hozott az állam, amikor az épület renoválási és átalakitási költségeit is magára vállalta. Ezen a cimen mintegy félmillió koronát adtak ki, ami abban az időben még igen jelentékeny összeg volt.

Idővel azonban hivatlan vendégeket is kapott a főváros a piarista-épületbe. Minden bejelentés nélkül beköltöztek ugyanis oda a *Gabonagyüjtő Országos Kormánybiztosság*, a földmivelési miniszterium egy ügyosztálya és mindenek felett még egy miniszterium: *a nemzeti kisebbségek miniszteriuma.* Ezek sem be nem jelentették a fővárosnak érkezésüket, se külön bért nem fizettek és amikor a főváros tiltakozni próbált, még ők csodálkoztak. Volt is emiatt egy kis csetepaté, amely azonban, amikor ma megvan a megegyezés, nem érdemel sok szó-vesztegetést.

Ötvenmillió előleg

Hogy most a közélelmezési miniszterium fölszámol, szemet vetett az épületre a népjóléti miniszterium, amelynek helyiségei eddig a királyi palotában szoronkodtak. A miniszter meghivására dr. *Berczel* Jenő, tanácsnok, jelent meg a főváros nevében és két órás tárgyalás után létrejött a megegyezés, amely szerint a népjóléti miniszterium az objektum bérlete fejében *évi 200,000 koronát fizet és vállalja az épület karbantartását, valamint az állami és községi adók fizetését, ami az évi bérnek mintegy 40%-át teszi.* A szerződés, amely két esztendőre szól, ilyenformán elég előnyös, különösen ha figyelembe vesszük, hogy a közélelmezési miniszter csak évi 105,000 koronát fizetett és *az adók a fővárost terhelték.*

Amikor igy megvolt az egyezség, *Berczel* tanácsnok egy „kis kéréssel" fordult a miniszterhez a főváros nevében. Elmondta, hogy ime a főváros a legteljesebb előzékenységgel viseltetett ebben az ügyben a kormánnyal szemben, most *Bernolák* miniszteren van a sor, hogy jóindulatát kimutassa. A fővárosnak kórházi ápolási dijak fejében 262 millió korona követelése van a népjóléti miniszteriumon, amelyeket éppen most fog vizsgálat alá venni egy vegyes bizottság. Lehet arról vitatkozni, hogy megállanak-e egyes tételek, vagy sem: az azonban kétségtelen, hogy a kormánynak kötelezettségei vannak a fővárossal szemben. *Jóindulatát kimutatandó, adjon a miniszter ötven millió előleget erre a követelésre a fővárosnak,* amelynek sulyos financiális helyzetében jelentős segitség lenne ez az összeg.

Bernolák Nándor népjóléti miniszter készségesen azonnal teljesitette Berczel tanácsnok kivánságát. A tanácsnok pedig boldogan tért haza a városházára, mert nem is remélt eredményt ért el. A piarista-házat akarta bérbeadni és ötvenmillió előleget is hozott.

A népjóléti miniszterium számára még pénteken átvette az épületet *Domokos* Andor, az elnöki ügyosztály vezetője és *Egyed* titkár. És *még ugyanabban az órában megérkezett a városházára a miniszter leirata, amelyben tudatja, hogy az ötvenmilliós összeg kifizetését elhatározta.*

Félmillió értékü barakk-épület, mint ajándék

Még a közélelmezési miniszterium épittetett a piarista-ház udvarán egy huszonkét szobából álló barakk-épületet. A most kötött megegyezés értelmében ezt a huszonkét szobát a kétéves szerződés értelmében a főváros a maga céljaira használhatja. Értesülésünk szerint ez a huszonkét szoba lesz *a tüzifaelosztó végleges helyisége.* Egyben pedig *Bernolák* miniszter azt is megigérte, hogy *magának a barakk-épületnek tulajdonjogát is átengedi a fővárosnak,* de ehhez előbb még a minisztertanács hozzájárulását kell megnyernie. Ez az ajándék a legenyhébb számitás szerint is megér félmillió koronát.

Még egy sulyos feladat hárul azonban a népjóléti miniszterre, aki elvállalta, hogy kitelepiti a piarista-épületből mindazokat a hivatalokat, amelyekkel a fővárosnak semmiféle szerződése nincs és amelyeknek helyiségeire a népjóléti miniszteriumnak amugy is szüksége van. Ezek a hivatalok pedig a következők: a *Gabonagyüjtő Országos Kormánybiztosság (GOK.), a nemzeti kisebbségek miniszteriuma, a földmivelési miniszterium IV. ügyosztálya és a közélelmezési miniszterium felszámoló osztálya.*

Ötszáz vaggon burgonyát vesz a főváros huszonöt millióért

A krumpli-front és a főváros — Berczel tanácsnok nyilatkozata

Ezer gondunk között is a legelsők közé tartozik Budapest lakosságának „legolcsóbb" és a kenyér után legnélkülözhetetlenebb élelmiszeréről, a burgonyáról való gondoskodás. A szabolcsi események révén, amelyekbe természetesen budapesti körök is belejátszottak, legendás gyümölcs lett a jó öreg krumpliból, amely ma drágább Budapesten, mint hajdanában a legfinomabb ananász-eper volt az első tavaszi napokban.

A krumpli-fronton egyébként valami nevezetes ujság nincsen, egészen közönséges állóharc folyik, a csatárok jól kiépitett fedezékekből lövik egymásra a gyanusitás, a panama-vád és az árdrágitás srapnelljeit, közben pedig arat a szabolcsi gazda. Beszélnek megint a szabolcsi burgonya zár alá vételéről, vannak hirek burgonya-kormánybiztos kiküldéséről, hallunk tiltakozásokat ezek ellen a tervek ellen: amivel szemben a fővárosnak nem lehet egyéb gondja, mint hogy Budapest lakosságának burgonyaszükségletét minél olcsóbban biztositsa.

A főváros vezetőségével szemben is lehet bizonyos elégedetlen hangokat hallani, amelyek közül talán leginkább az a vád talál hiszékeny fülekre, hogy még mindig nem biztositotta a télre szükséges krumpli-mennyiségeket. Megkérdeztük erre vonatkozólag dr. Berczel Jenő tanácsnokot, aki a Fővárosi Hirlap munkatársának a következő választ adta:

— Azt a vádat, hogy lekésünk a burgonyavásárlással, csak olyanok emelhetik ellenünk, akiknek nincs kellő szakismeretük. Igenis, *most* van ideje a télre való burgonya beszerzésének, csak *most* érkezett el annak az ideje, mert az augusztusi és szeptemberi burgonya nem áll el, ha ezt a burgonyát akarjuk eltenni télre, az két hét alatt folyni fog. Nekünk az októberi szedésü, *teljesen beérett burgonyára van szükségünk* és máris megtörtént az intézkedés, hogy ebből kellő mennyiség álljon a télen rendelkezésre. Ez a burgonya az egyedüli, amely raktározásra való és még ezt is át kell majd a télen válogatni. Ezt előbb a legnagyobb előrelátással sem lehetett beszerezni. Ügynökeink azonban már kint vannak Szabolcsban, ahol *ügyosztályom egyik tanácsjegyzőjének vezetése alatt már folynak a bevásárlások.* Meg vagyok róla győződve, hogy a megfelelő készletek rendelkezésre fognak állani, mert *több száz vaggon burgonyát kivánunk beszerezni.*

A Fővárosi Hirlap értesülése szerint a főváros a bevásárlóknak azt az utasitást adta, hogy ötszáz vaggon burgonyáról gondoskodjanak. Miután Szabolcsban helyben öt korona egy kiló burgonya, az 500 vaggonért a fővárosnak helyben való átvétel mellett is huszonöt millió koronát kell majd kifizetnie. Ehhez járul még majd a szállitási költség és ha a természetes romlás utján való károsodást is beleszámitjuk, alig valószinü, hogy 7—8 koronánál olcsóbb hatósági burgonyához juthatunk a télen. A szükséges hatalmas összeget a városgazdasági ügyosztály részben meglevő rezerváiból adja, részben azonban kölcsönt lesz kénytelen kérni a községi alapból. Az a burgonya, amelynek mázsáját a főváros békében két koronájával vette, ma 500 koronába kerül és 6—8 fillér helyett majd 7—8 koronájával kerül kilónkint a pesti ember konyhájára.

Buzáth alpolgármester és az utolsó zsidó tanitónő

Folkusházy és Zilahi-Kiss szerepe

Nincs értelme, hogy tovább takargassuk Buzáth János alpolgármesternek a nevét. Tudjuk, hogy nem szereti az ünneplést, de viszont szegény ember, akinek félnivalója van attól, ha a kurzus ráuszitja inkvizitorait, s mit tudja az ember, itt marad ő is kenyér nélkül, mint már annyi sokan azok közül, akik vallásuknál fogva nem lehettek, vagy akik gerincük miatt nem tudtak a párt-terror alázatos szolgáivá lenni. De mégsem lehet Buzáthnak a nevét takargatni, mert ha nem irják is ki az ujságok, nagyon jól tudják cselekedeteit azok, akik a pártzsarnokság végrehajtó közegei, de meg Buzáth János sokkal inkább egész férfi, semhogy a saját lelkiismeretén kivül bárkitől félne. És bizonyosak vagyunk abban is, hogy az egész férfi, a kemény gerinc odaát, a tulsó oldalon is imponál és a kis-exisztenciák hóhérai gyávák lesznek majd hozzányulni ahhoz a férfiuhoz, akit, mint kemény tölgyet, csak fejszecsapásokkal lehet kidönteni.

Ezeknek a soroknak az irója nem most, nem a kurzusban fedezte fel Buzáth János tiszta, makulátlan jellemét, kemény, minden jogtalansággal és minden igazságtalansággal dacoló, egészséges akaratát; de voltak szavai akkor is, amikor Buzáth János más emberekkel szemben is ugyanezzel a keménységgel, ugyanezzel a megingathatatlansággal állott. Nem a kommunizmusról és nem is a forradalomról beszélek, ahol nyakas volt a végletekig; de szólok arról az időről, amikor olyan ember ült a polgármesteri székben, aki egyik legszebb ékszereként viselhette Buzáth János tiszteletét és szeretetét. És ezzel a férfiuval is szembeszállott, ahányszor ugy érezte, hogy neki van igaza. Ez a kemény legény ne tudna megállani akkor, amikor a tanács egynémely, alázatosságban nevelkedett tagja a pártpolitika csatlósaként jogtalanságokat és méltánytalanságokat követel? Buzáth János ne merné összemérni fegyverét Folkusházyval és kedvencével, Zilahi-Kissel? De Buzáth Jánosnak joga is van hozzá, mert még sohasem volt senkinek a cselédje, sohasem változtatta köntösét és szineit aszerint, amint forradalmat, kurzust, vagy kisgazda-rezsimet látott valahol a horizont távoli pontján közeledni.

Nos, Buzáth János alpolgármester volt az, aki a tanácsülésen az utolsó tanitónő, Feisner Margit ügye tárgyalásakor felszólitotta Zilahi-Kisst, hogy olvassa fel azt az okmányt, amely bizonyitja, hogy kollégái milyen elismeréssel és szeretettel beszélnek erről a Feisner Margitról. Zilahi-Kiss előbb egy másik ilyen aktát olvasott fel, nem azt, amelyre Buzáth gondolt, de ez is nagyszerü bizonyitéka volt

Feisner Margit tudásának és tehetségének. Buzáth ezzel nem elégedett meg, s követelte Feisner igazgatónőjének, Gebhardtné Zigány Jolán levelének a felolvasását is. Zilahi-Kissnek kénytelen-kelletlen, meg kellett tennie és a tanács jobbérzésü tagjai szemtől-szembe láthatták, hogy milyen hóhérmunkát végeznek ők és Folkusházy alpolgármester szóval is megmondta, hogy ezt a hóhérmunkát a párt végezteti velük, engedelmes cselédjeivel. Folkusházy megmondta és ezeket a nemes, férfias szavakat kőbe kellene vésetni a városházán, hogy: „a főváros tanácsának kötelességei vannak a keresztény községi párttal szemben és ezeket a kötelességeket honorálni kell."

Meg kell állapitani, hogy Buzáth János ezt a klasszikus kijelentést nem hagyta szó nélkül, de meg kell állapitani azt is, hogy mielőtt, mi ezeket a sorokat láttuk, Buzáth János már régen indexre került a kurzusnál és igy nincs akadálya annak, hogy nyomtatott betüben hódoljunk az ő férfiasságának, mely csak a lelkiismerete szavára hallgat, de senkinek szolgájává nem sülyedt soha és nem is fog soha se sülyedni. Ha pedig ő lesz az, akivel az immár keresztényüldözéssé fajult zsidóüldözés sorát bezárják, akkor is emelt fővel fog távozni, de csak rövid időre, amint az egyszer már megtörtént vele. Csak rövid időre, mert az igazságtalanság mindig gyorsan mullik ki, de az egész férfiak becsületét, meggyőződését sohasem lehet elvenni. (p. b.)

Események

Egy kettes — egy hármas. Ez a különösen hangzó számtani képlet tulajdonképpen kell, hogy kellemesen csengjen a budapesti ember fülébe, mert ez a villamosközlekedés javulását jelzi. No, nem mindenhol, de legalább a körúton, ahol ma már minden két-kocsis villamos után egy három-kocsis következik; szóval ugy járnak a villamosok, hogy egy kettes után egy hármas jön mindig. Aki az utóbbi napokban megfigyelte a körúti közlekedést, határozottan megállapithatta, hogy a torlódás megszünt és ha a kettes kocsiról le is marad néhány utas, ha ezeken némelykor szoronganak is az emberek, mindig meg lehet várni a következő hármas kocsit, amelyen igen könnyen és igen kényelmesen el lehet helyezkedni. A szomoru csak az, hogy erre a három-kocsis rendszerre csak most jöttek rá nálunk. Ebben nem utánozták Bécs példáját, pedig az egész akadály az volt, hogy a vezető-kocsikban levő motorok nem voltak elég erősek a három kocsi vontatására, de amint a példa igazolja, ezen sem nehéz segiteni, mert csak erősebb motort kell alkalmazni. A villamos körül való tervek közül érdekes az is, hogy az összes kocsikat fokozatosan sárgára fogják átfesteni és igy a Közuti ismert barna kocsijai eltünnek a pesti utcáról. Persze a dolog nem megy gyorsan, mert a mulatság drága, kerülvén egy kocsinak az átfestése kerek 25.000 koronába.

A Vigszinház müsora: Szerda: Hazatérés. Csütörtök: A falu rossza. Péntek: Hazatérés. Szombat délután: A hattyu; este: A falu rossza. Vasárnap délután: A piros bugyelláris; este: Hazatérés. Hétfő: Hazatérés.

Kamara Mozgóképszinház. Andrée Brabantnak, az Álom főszereplőjének neve fogalom Budapesten. Mig az amerikai starok az életerőt, vidámságot jelentik, addig az ő nemes müvészete hangulatokat, fájdalmakat, a naiv bizalmában megrenditő hitet testesiti életté. A piros bugyellárisban viszont magyar bánatot, magyar örömet szólaltat meg Mattyasovszky Ilona és Medgyaszay Jenő, akik minden előadásban személyesen is fellépnek. (1/25, 3/47, 9.)

A főváros legujabb bemutató-mozija az Eskü-téri Helikon lesz, amely szombaton nyitja meg kapuit Budapest müvészet- és irodalomkedvelő közönsége számára. Minden müsor két legelsőrangu attrakciót hoz, igy az első héten Schiller filmre transzponált remekét, a Génu hercegé-t és Jack Londonnak, a legnépszerübb amerikai regényirónak uj szinművét, a Mister Jóreggelt-et. A társalgóban ötórai teát szerviroznak. Jegyek szerdától kezdve Bárdnál és a szinházi pénztárnál.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este fél 8 ó. Tel.: József 121—68.
Sarkadi Aladár felléptével A 28-as Bus Fekete László és Zerkovitz Béla uj operettje és a nagyszerü októberi uj müsor.

A TŐKE

Leon Daudet ismét tárgyal a csepeli kikötő épitéséről. A Fővárosi Hirlap annak idején részletesen ismertette azt a megállapodást, amelyet a Schneider-Creuzot francia gyár kötött a kereskedelmi miniszteriummal a csepeli kikötő épitésére vonatkozólag. A megállapodás értelmében a francia gyár tulajdonképpen csak julius végéig terjedő opciót szerzett az épitkezésekre, de az opció gyakorlása esetére a kötelezettségek részletesen fel voltak sorolva. Ezek között szerepeltek a befektetési összeg nagysága (több milliárd korona) és az épitkezés befejezésének határideje. Az opció terminusa azonban letelt, anélkül, hogy a francia gyár nyilatkozott volna, ami politikai körülményekre vezethető vissza, mert a csehek mindent elkövettek, hogy a franciák Csepel mellőzésével a pozsonyi kikötő kiépitésénél vállaljanak érdekeltséget. Most azonban, ugy látszik, fordulat állott be, mert Schneider-Creuzoték igazgatója, Leon Daudet a napokban Budapestre érkezett és tárgyalást kezdett az illetékes körökkel, hogy a csepeli kikötő épitésére vonatkozó opciót a tavaszig meghosszabbitsa.

A Vasutforgalmi vaggonjai. A Magyar vasuti forgalmi r.-t. vaggonjai a háboru alatt hadiszolgálatban állottak és igy a vállalat kocsiparkjának egy jelentékeny része a nagy összeomlás idején részben ellenséges területeken, Romániában, Jugoszláviában és Csehországban rekedt. A hágai egyezmény 53. paragrafusa azonban kimondta, hogy a magántulajdont képező vasuti kocsik nem zsákmányolhatók el, minélfogva a részvénytársaság tárgyalásokba bocsátkozott az utódállamokkal, amelyek a vállalat jogos érdekeit elismerték. A Vasutforgalmi tehát visszakapta a vaggonjait, de ebből Csonka-Magyarország közgazdasága nem fog előnyt élvezni, mert bár nálunk is nagy a vaggon-szükséglet, a vállalat vaggonjait nem fogja hazahozni, hanem bérbe adja azoknak az államoknak, amelyeknek a területén ma is vannak. A Vasutforgalminál az üzlet, ugy látszik, a hazafias érzést legyürte.

A Kereskedelmi Bank lengyel és amerikai érdekeltségei. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank a Krakóban és Varsóban müködő Bank Malopolskinál, Lengyelország egyik legnagyobb pénzintézeténél érdekeltséget vállalt. A bank képviseletében Stein Emil dr. igazgatót választották az igazgatóságba. — Kiss Emil, Newyork, az Egyesült-Államokban müködő egyik első és legrégibb magyar bankár a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank érdekkörébe lépett és a bank képviseletét az Északamerikai Egyesült-Államokban Kiss Emilre ruházta.

A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü mérlege. A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü Részvénytársaság igazgatósági ülésén az 1920/21. üzleti év mérlege előterjesztetett s jóváhagyást nyert. A zárlat 20,463.912 korona 46 fillér tiszta nyereséget mutat fel s az előző zárszámadás 2,268.657 korona 83 fillér áthozatalával együtt 22,732.570 korona 29 fillér áll rendelkezésre. Az igazgatóság a közgyülésnek az osztalékjogosult 100 millió korona alaptőke után részvényenként 30 korona osztalék kifizetését fogja javasolni. Az igazgatóság Mátyás Jenőt igazgatóhelyettessé, Haselböck Józsefet, Orbán László dr.-t és Sivó Jenőt cégvezetőkké nevezte ki és Földiák István igazgatóhelyettest az igazgatói, Dullien Ferenc cégvezetőt az igazgatóhelyettesi cimmel ruházta fel. A közgyülés ez év október hónap 26-ára fog egybehivatni.

A Mezőgazdasági, Szesztermelési R.-T. tőkeemelése. A *Mezőgazdasági, Szesztermelési és Kereskedelmi Részvénytársaság* f. hó 18-án megtartott rendes közgyülésén az alaptőkének 20 millió koronára való felemelését határozta el. A régi részvényesek 1:1 arányban gyakorolhatják elővételi jogaikat. Az uj részvények kibocsátási ára 220 korona, melyből 20 korona a rendes tartalékalap javára fordittatik.

Az Angol-Osztrák Bank osztaléka. Az Angol-Osztrák Bank főtanácsa folyó hó 13-iki ülésén elhatározta, hogy az október 31-re egybehivott közgyülésén, melly a banknak ángol intézetté való átalakulása tárgyában is határoz, javasolni fogja, miszerint az 55,633.640.70 koronányi tiszta nyereségből, mely az előző évit 31,171.845.81 K-val haladja meg, 10%, azaz részvényenként n. o. 24 korona osztalék fizettessék ki. Ugyanezen az ülésen Engel Pál és dr. Simon János igazgatók a főtanácsba beválasztattak.

Az Első Magyar Részvény-Serfőződe e hó 20-án rendkivüli közgyülést tart, amelyen az alaptőke felemelése szerepel. Az erre vonatkozó előterjesztés a következő: az eddigi 4100 darab 600 korona n. é. részvénynek 12.300 darab 200 korona n. é. részvényre való kicserélése; továbbá az alaptőke felemelése 2,460.000 koronáról 7,380.000 koronára 24.600 darab 200 korona n. é. uj részvény kibocsátása; végül az igazgatóságnak adandó felhatalmazás, az alaptőkének 12,000.000 koronára való felemelésére az igazgatóság belátása szerint esetleg kibocsátandó további 23.100 darab 200 korona n. é. uj részvény kibocsátása.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

VI., Terézkörut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
Okt. 21-től
minden idők legcsodásabb filmalkotása
A STAMBULI SZŰZ
Priscilla Dean a főszerepben
Előadások: 5, 7 és 9. Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig és d. u. 3-tól.

APOLLO-SZINPAD
(APOLLO-KABARÉ)
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! Uj müsor!
A VÉSZKIJÁRAT vigjáték egy felv. Irta: Liptai Imre.
Rózsahegyi Kálmán felléptével KACAGJ BAJAZZO...! Harmath Imre dramolettje.
Boross Géza, Szőllősi Rózsi, Kondor Iholya, Sándor József, Saásdy Alice és Áldori László uj magánszámokkal.
Kezdete 8 órakor. Pénztárnyitás: 11-től 1-ig, d. u. 4-től 6-ig.

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEI ÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.
Telefon: 101—04.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

IMPORT TÜZIFÁT és
RETORTA BÜKKFASZENET
vaggontételekben azonnal szállit:
GÁSPÁR FÜLÖP, Hungária-körut 72. sz. Telefon: 4-68 és 39-60.

Autotaxi bármikor bárhová kapható
Telefon: AUTOTAXI (szám helyett)

AMBRA
EGYESÜLT LIKŐRGYÁRAK ÉS GYÜMÖLCSLEPÁROLÓ R.T.
BUDAPEST
VII. ILKA-UTCA 25-27.
TELEFON: JÓZSEF 22-44.

ezt hordjad!

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. november 2-án — 44. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 240 K. Félévre 120 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Az utolsó ötezer koronát

osztotta ki a héten Bukovszky Viktor tanácsnok Budapest szegényei között. Szives olvasó, akinek kulturigényei odáig terjednek, hogy külön ujságból olvasod a főváros politikájáról, gazdálkodásáról szóló kritikát, neked ez az ötezer korona legföllebb egy hétre lenne elegendő konyhapénznek. Most azután elképzelheted, hogy Bukovszky tanácsnok még ha az uj kánai menyegzőt tudná is elővarázsolni, akkor sem lenne képes ötezer koronából a budapesti nyomor kinjait csak percekre is elaltatni. Pedig éppen Bukovszky tanácsnok az a férfiu, akinek lelki nemességét, szive melegségét, gondolkodása fennköltségét nemcsak mi ismerjük, hanem nagyon jól ismerik azok is, akik divatos okokból, hangzatos jelszavakkal, sok más nemes értékkel együtt őt is szerették volna elejteni. Ennek a férfiunak igaz és őszinte fájdalma lehetett az, amikor az utolsó ötezer koronát kellett mozgósitania és amikor véres betükkel jelent meg lelki szemei előtt a türelmetlen, fenyegető kérdés: *mi lesz azután?*

Sulyos, veszedelmes lenne ez a feleletet nem kapó kérdés akkor is, ha a nyár perzselő melegében vetődnék fel. Hiszen a szegények gyomra nyáron is táplálékot kiván. De ezerszer szörnyübb, hogy október végén állhat elő a helyzet, hogy egy milliós város tanácsnoka tehetetlenül, hitevesztetten kénytelen az üres pénzszekrény előtt állani, a főváros nem tudja teljesiteni legnemesebb, legkötelezőbb, semmivel ki nem védhető kötelességét, a saját szegényeinek istápolását. A budgetben előirányzott összeg elfogyott, a közönséget annyira megterhelik a polgári és társadalmi kötelezettségek, hogy jótékonyságra nincs pénze, a külföldi missziók csomagolnak, a nyomor pedig növekszik, keserü panaszával betölti a levegőt: félelmetes a kép, amelyet látunk és amely valószinüleg minden tisztánlátó ember előtt megjelenik. Már nem első eset, hogy félénken, tapogatódzva indulunk neki a télnek, mert a háboru által tönkresujtott országokban mind bizonytalanabb, mind küzdelmesebb lesz az emberi lét. A sötét felhők, a láthatár komor fátylai azonban még soha sem voltak olyan sötétek, mint az idén, amikor egyes-egyedül, magunkra hagyatva leszünk kénytelenek megküzdeni a magunk nyomoruságával. Az idegen missziók, amelyek eddig áldásos munkát végeztek, amelyek rendkivüli segedelmünkre voltak, csomagolnak, hogy itt hagyjanak bennünket fájdalmas nagy szegénységünkben. Mintha az egész világon egy szél rohant volna végig, amely megdermesztette a sziveket, mert azt alig lehet elképzelni, hogy a gazdagok, a bőpénzüek fajtája fogyott volna ki. Magyarországon is mintha kiapadt volna a jótékonyság forrása. Ezt azonban mi tévedésnek tartjuk. A magyar vagyonos közönség tisztában van azzal, hogy itt segiteni kell, ad is jószivvel; de ma nincs megszervezve az adakozás, a jótékonyság ebek harmincadjára került. Tessék csak megnézni, hogy adakoztak az emberek, amikor Bárczy István azt mondta, hogy meg kell nyilniok az erszényeknek; de csak a legközelebbi multig menyünk vissza, amikor Huszár Károly akkori miniszterelnök vészkiáltására pompás munkát végzett a magyar jótékonyság. És ma?...

Szégyeljük leirni azt a nevetséges kis összeget, amelyet a főváros költségvetése a népsegitésre, a nyomor enyhitésére előirányzott. Nem akarunk cinikusak lenni ebben a nagyon komoly, nagyon sulyos pillanatban; de ez az összeg tényleg zsebkendőre sem lett volna elég, amivel a könnyeket le lehet törölni; nemhogy esztendőszám élelemmel lehetett volna megtölteni a korgó gyomrokat és be lehetett volna takarni a didergő testek ezreit. Mi szégyeljük, hogy az a város, amelynek élén mindenkor! melegszivü, szociális érzésü vezetők állottak, akik többet vártak a szegények néma hálájától, mint a gazdagok zajos tapsaitól, ez a város most megtagadta ezt a nemes, büszke multat. Soha, de soha nem ment el a főváros portájáról szegény ember anélkül, hogy meg ne segitették volna. A népsegités igazi megszervezése azonban arra az időre esik, amikor a mai nyomoruság, a mai szenvedések magjait vetették el a háboru megindításával. A háboru alatt pattantak ki a budapesti tömeg-nyomor sötét virágai; de ugyanakkor szinte varázslatos gyorsasággal, soha meg nem hálálható odaadással, a jólelküség, a szánalmas-szivüség ragyogó példájával épitette ki Bárczy István a környörület egész várrendszerét. És ennek a várrendszernek erős falain mindmáig megtört a követelő, a sikoltó nyomor minden elkeseredett támadása.

Ez a várrendszer nincs többé, pedig talán soha olyan nagy szükség nem volt rá, mint éppen ma. Nem Bárczy Istvánnak, hanem a társadalomnak a védelmére valók voltak ezek a bástyák, amelyek minden excesszusnak, minden a magánvagyon ellen intézett merényletnek meghiusitói voltak. De mi véd meg bennünket a télen, ha majd a nyomor nemcsak sirni, de kiáltani is fog? Ám mondják az urak, hogy Bárczy István destruktiv volt, mondják, hogy rossz városi politikát csinált, hogy az alkotásai humbugok voltak, mondhatják azt is, hogy tönkretette a várost iskolák és kórházak épitésével, hogy lopott, hogy rabolt, hogy milliárdokat harácsolt: de *miért rombolták le azokat a várfalakat, amelyek önöket is engedelmesen megvédték volna a nyomor ostroma elől, miért rombolták le a környörület palotáját, amelynek barátságos falai között többé nem a Bárczy „destrukciója", de az önök keresztényi szeretete simitotta volna el a nyomorultak homlokának redőit?*

Ime itt van az önök pénzügyi politikájának sirva-kacagó humora, az önök *deficitmentes* költségvetése és annak égbekiáltó szégyene, hogy október utolsó hetében, a szörnyüséges tél küszöbén ötezer koronánk van a nyomor leküzdésére. Ide jutottunk.

Bernolák Nándor népjóléti miniszter nyilatkozik a „Fővárosi Hirlap"-nak

a főváros kórházi követeléseiről, a vegyes bizottság munkájáról, az ötvenmilliós előlegről és a közegészségügy országos rendezéséről

Budapest közegészségügye ennek a városnak mindenkor igazi és méltó büszkesége volt. Sok milliót épitett bele ez a város a modern hygiénia minden vivmányával berendezett nagyszerü kórházépületekbe és ezek az értékek ma milliárdokat és milliárdokat képviselnek. Ugyanakkor pedig ezek a kórházak tárt kapukkal vártak minden beteget, volt légyen az Budapest székesfőváros polgára, vagy vidéki, akár külföldi és igy alakult ki a helyzet, hogy Budapest székesfőváros polgárainak áldozatkészségéből fentartott kórházakban mindig aránytalanul nagy percentben feküdtek a nem budapesti illetőségü betegek és nyertek itt kiváló ápolást. Állami feladatokat teljesitettek tehát a fővárosi kórházak és az államnak hosszu időn át jól esett az az önzetlenség és áldozatkészség, amellyel Budapest a közegészségügyet kezeli. Jött azután a háboru, amikor a főváros kénytelen volt kórházaiban még több és még sulyosabb anyagi áldozatokat követelő állami feladatot teljesiteni. Még ezt is elviselte volna a főváros, ha közben maga is le nem romlik anyagilag, ha a háboru, a kommün, a román megszállás és pénzünk elértéktelenedése meg nem állitja abban az áldozatkészségben, amelyet akkor is vállalt, ha ez nem volt kötelessége. Igy keletkezett az a követelése a fővárosnak, amelyet 262 millió koronában számitott fel a magyar kormánynak háborus és egyéb kiadásai cimén, amelyeket az állam helyett adott ki, részben pedig mint ki nem egyenlitett ápolási dijak szerepelnek.

Aktuálissá lett ezzel az egész kórházügy rendezése és Bernolák Nándor népjóléti miniszter ama megértő és mély szociális érzésü emberek közé tartozik, akik az ily természetü kérdéseknek az adott körülmények között való legjobb megoldása elől nem zárkózik el. Bernolák Nándor dr. népjóléti miniszter a fővárosi kórházak ügyére vonatkozólag a következő nagybecsü nyilatkozatot tette a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Annak a követelésnek, amelyet a főváros a közegészségügyi kiadásai cimén az állammal szemben támasztott, de egyben az egész fővárosi közegészségügynek rendezését egy vegyes bizottságra ruháztam. A vegyes bizottság tagjait felerészben én neveztem meg, felerészben pedig a főváros küldötte ki. Sajnos, nagy elfoglaltságom miatt nincs módomban, hogy a vegyes bizottság tárgyalásait személyesen vezessem, hiszen itt igen terjedelmes, minden részletbe behatoló munkáról és vizsgálatról van szó, amivel ha magam akarnék foglalkozni, nem jutna időm más kérdések intézésére. A bizottság *Holzwarth* miniszteri tanácsos vezetésével dolgozik és már be is fejezi működését, *rövidesen elém kerül a jelentés, amelynek alapján meghozom döntésemet.*

— Értesülésünk szerint, kegyelmes uram ötvenmillió előleget adott a fővárosnak a 262 milliós követelésére?

— Ez igaz. *Az ötvenmilliót a főváros már megkapta. Az államnak ugyan a fővárossal szemben nincsenek kötelezettségei,* mégis szivesen adtam ezt az összeget, hiszen az egészségügyi célokat fog szolgálni. *Adtam volna ötvenmilliónál többet is,* sajnos azonban, nekünk sincs pénzünk és *ezt az összeget is a vagyonváltságból kellett elvenni.* A fővárosnak az egészségügy terén kifejtett tevékenységét feltétlenül méltányolom annál is inkább, mert a főváros nemcsak a maga betegeit gyógyitja és helyezi el kórházaiban, hanem a vidéki illetőségü betegeket is.

— Van-e szó, kegyelmes uram, a főváros kórházainak államositásáról?

— A fővárosi kórházak államositásáról nem tárgyalunk, ellenben tervbe vettem az egész magyar közegészségügy gyökeres rendezését

és ebben természetszerüen beletartozik a főváros közegészségügye is.

Bernolák Nándor népjóléti miniszternek ez a nyilatkozata, amelynek legfőbb jelentőségét a főváros iránt érzett jóindulatában látjuk, mindenesetre megnyugtató hatással lesz. A főváros közegészségügye az utóbbi időben lejtőre került. Nem vádoljuk az uj rezsimet azzal, hogy a lejtőn való megindulást okozta volna, de bizonyos, hogy a háborus és kommünbeli lerongyolódás pótlására nem sokat tettek. Fel sem tételezhetjük, hogy a város mai vezetőségének mostoha gyermeke lenne a közegészségügy, amelyben Budapest mindig vezetett nemcsak itthon, de a külföldön is; most azonban, ha a népjóléti miniszter jóindulata és támogatása is segitségül jön, itt az ideje, hogy meginduljunk az ujjáépités felé.

Tulzónkor ...

Báró Biberegg

a Vöröskereszt budapesti megbizottja nemes, tiszteletreméltó és becsületes munkát végez szegényeink, nyomorultjaink érdekében. Most is, hogy Genfben nem látják eléggé tisztán a mi helyzetünket, amikor talán nehány óvakodás nélkül való nyilatkozatot félremagyaráztak és gazdagabbnak vélnek bennünket, mint amilyen szegények vagyunk, báró Biberegg Genfben termett és megadta a szükséges információkat. Elérni, sajnos, nem tudott egyebet, minthogy hitelt adtak a szavainak és ma már ott kint is tudják, amivel mi keserüen, fájdalmasan számolni vagyunk kénytelenek és ez az, hogy talán soha sem voltunk olyan szánalmas helyzetben, mint ahogyan most megyünk a tél elé. Ez azonban csekély vigasztalás, mert ma már a nemzetközi jótékonyságnak sincs pénze. Bezáródtak az erszények, lakat alatt vannak a zsebek. Minden divat mulandó.

Egy fecske

nem csinál nyarat és hogy Sándor Béla városatya kilépett a többségi pártból, nem akarunk, nem tudunk öröm-tüzeket gyujtani. Hiszen ha ez a többség más többség lenne, amely gondolkodóba esik minden apró, de komoly jelenség láttára, akkor másként kellene kommentálnunk ezt az eseményt. Mit törődik azonban ez a többség azzal, hogy egy fejjel kevesebben vannak a tömött sorokban? Mit törődik vele, hogy kemény igazságokat mondanak a szemébe? Mennek makacsul, kitartóan a maguk utján s ki tudja, talán a saját vesztükbe. Minekünk azonban fontos Sándor Bélának nem annyira a kilépése, mint a becsületes tanuságtétele, mert ime, az ő soraikban élt ember erősiti meg azt, amit mi mindig mondunk, hogy annak a városnak, amely iparából és kereskedelméből él, vezetői halálos ellenségei ennek a kenyéradó iparnak és kereskedelemnek.

Kicsit sok

az autóknak és kétfogatu kocsiknak a száma, amelyeket a főváros még mindig potentátjainak fuvarozására tentart. Szó sincs róla, hogy normális körülmények között irigyelnénk, vagy kárhoztatnánk, ha a város nagyjai méltóképpen reprezentálnák Budapestet. Az utolsó időkben azonban igen nagy fogadkozásokat hallottunk a takarékosság tekintetében. A takarékosságot pedig az autóknál és a kocsiknál kell kezdeni még akkor is, bárha a szerencsétlen Hegedüs Lóránt ezzel is felsült. Ő is fogadkozott, hogy majd ezt, majd meg amazt szállitja ki a puha ülésből. Persze édeskevés volt azoknak a száma, akiknél ez a kiszállitás tényleg sikerült is. És csakugyan, az a néhány autó-spórolás nem mentette meg az országot és nem fogja megmenteni a fővárost sem. Mindössze szépnek és üdomosnak tartanánk, hogy amikor a szegényeket segitő pénztárakban az egerek és pókok ütnek tanyát, a város nagyjai is végeznének néha-napján egy kis gyalogsétát, ami még ráadásul az egészségnek sem ártalmas.

Mi a „büne" az elmozditott iskolaigazgatóknak?

Két év előtt megjelentek egy tanitó-gyülésen — Föl sem szólaltak — Jelen volt Jankovics kultuszminiszter képviselője is ...

Az állásukból elmozditott igazgatók — amint a napilapok megirták — megföllebbezték a közgyüléshez a tanács határozatát, amely őket megfosztja érdemes életük tiszteletreméltó eredményétől. A nagyközönség tulajdonképpen ma még nem ismeri a maga egészében ezt a kérdést és csak annyit lát, hogy a zsidó tanerők után most már a kereszténységre is rákerül a sor és hogy a Wolff—Sipöcz—Zilahi-Kiss kormányzat nemcsak a proletárdiktatura bünöseit üldözi, hanem azokat is, akik *egy évtizeddel ezelőtt*, az akkori rezsim gondolkodása szerint teljes joggal, liberálisan gondolkodtak. Valóban mind a nyolc iskolaigazgató, *Cavalloni* Pál, *Ember* Jenő, *Ember* Sándor, *Gergely* István, *Háda* József, *Nagy* Ede, *Pusztai* Károly és *Szervei* György egytől-egyig keresztények és ha liberális gondolkodásuak voltak a multban, ez talán nem lenne olyan hiba, ha közben „megtértek" volna, mint annyian mások, akiknek még a kommunbeli büneikre is volt bünbocsánat. Ezek az igazgatók azonban talpig férfiak és ma — *férfiakra nincs szükség.*

„A közszolgálat érdekében"

Tulajdonképpen két tanácsi határozat van, mind a kettő 1921. év október 10-én kelt és mind a kettőt Sipöcz polgármester maga irta alá. Az első határozat igy kezdődik:

„A tanács a közszolgálat érdekében Cavalloni Pál stb. elemi iskolai igazgatókat, illetményeik meghagyása mellett, az elemi iskolák vezetése alól felmenti és őket további intézkedésig szolgálattételre be nem osztja."

A határozat azután intézkedik az ilyenformán megüresedett igazgatói székek betöltéséről és egyéb intézkedéseket tartalmaz. Az érdekes az, hogy a tekintetes tanácsnak összes megokolása, amikor nyolc érdemes férfiut, akik ugyan közéleti szereplésükben nem tudtak olyan mulhatatlan érdemeket szerezni, mint például egy Zilahi-Kiss Jenő, kitesz állásából, nem terjed tovább, mint erre a két sablonos szóra: „a közszolgálat érdekében." Ez is megfelelő jutalom évtizedekig tartó becsületes és kvalitásos munka után.

... „beérkezett jelentések szerint" ...

Nem érdektelen a másik tanácsi határozat sem. Ez igy kezdődik:

„Minthogy a közoktatási ügyosztályhoz beérkezett jelentések szerint Cavalloni Pál stb. elemi iskolai igazgatók a proletárdiktaturát megelőző időkben résztvettek azokban a mozgalmakban, amelyek az iskolai vallásoktatás kiküszöbölésére irányultak, ennélfogva a tanács a megnevezett igazgatók ellen vizsgálat elrendelését tartja szükségesnek."

Apróbb, szokványos intézkedések vannak még ebben a határozatban, amelynek disze, gyöngye mindenesetre az a kedves kifejezés, hogy a közoktatási ügyosztályba „beérkezett jelentések" alapján inditják meg a vizsgálatot. Vajjon honnan érkezhettek be ezek a jelentések?

„Nemcsak a mi sérelmeink"

A sulyosan sértett igazgatók föllebbezésükben kijelentik, hogy a tanácsnak ezt a két határozatát „igazságtalannak, sérelmesnek, a tételes törvényekbe ütközőknek, jogtalanoknak" tartják és kérik, hogy ezeket a határozatokat a közgyülés helyezze hatályon kivül és biztositsa számukra a törvényes védelmet. Elmondják azután, hogy a tanács őket iskolaigazgatóknak választotta meg, mint ilyenek esküt tettek és igy ők életfogytiglan megválasztott igazgatók, más munkakört nem tölthetnek be, a hatóság őket másra nem kötelezheti, mint amelyre törvényesen megválasztotta őket. „A főváros tekintetes tanácsa — mondják azután — a szabályrendelet félre nem magyarázható intézkedése ellenére felment az igazgatói teendők ellátása alól, s állásunkat ugyanazon rendelet szerint be is tölti. E határozat nemcsak a mi egyéni sérelmünk, hanem a törvényerővel biró szabályrendelet, sőt a törvény nyilt sérelme is. E határozatok nemcsak a mi sérelmeink, hanem a főváros közönségének is sérelme, mert a törvényhatósági bizottság által megállapitott költségvetés kereteit azoknak pénzügyi határai megdöntik."

A tanács elmulasztott a közgyüléstől pénzügyi felhatalmazásokat kérni és igy az ominózus határozatnak meghozatalára már csak emiatt sem volt joga. De megfeledkezett a tanács az 1920. évi XII. t.-c.-ről is, amely a közalkalmazottak kinevezését és előléptetését szoritja meg.

A békésmegyei határozat

Megmondják azonban a föllebbezésben azt is, hogy mik az ő „büneik?" A tekintetes tanácsot ugyanis rutul félrevezették a „beérkezett" jelentések.

— Mi — mondják az igazgatók — a vallásoktatás kiküszöbölése érdekében folyó mozgalomban soha részt nem vettünk, ilyen mozgalomról nem is tudunk. Tudtunkkal ilyen mozgalmat sem a társadalom, sem a kormány, sem a törvényhozás nem indított, tehát abban részt nem is vehettünk. Nagyon jól emlékszünk, hogy 1914-ben, tehát hét évvel ezelőtt a Békésvármegyei Tanitóegyesület a következő határozati javaslatot terjesztette a Magyarországi Tanitóegyesületek Országos Szövetségéhez: „Egyedüli iskolafentartó az állam. A vallásoktatás utaltassék az egyházak körébe és a tanitóképzés is államositandó. Akadémikusan állapitsa meg ezt az Országos Szövetség, mint a tanitóság óhaját, s terjessze azt a közoktatási kormány elé. Az Országos Szövetség a határozati javaslatot beküldötte alapszabályszerüen a tagegyesületekhez véleményezésre és állásfoglalásra." Igy került a javaslat a Budapesti Tanitótestülethez is, amely 72 tagnak irásban beadott kérelmére kénytelen volt rendkivüli közgyülést tartani ez ügyben 1914 április 2-ikán. Elismerjük, hogy Jankovics Béla akkori közoktatásügyi miniszter politikai kérdésnek minősitette a kérdést, de nem egyház- vagy vallás-ellenesnek és a tárgyalásokból való törlést rendelte el; azonban a testület elnöke, Gergely István, feliratban kérte, hogy engedje meg a miniszter pedagógiai szempontból, eszmei magaslaton tárgyalni a kérdést. A közgyülést tényleg megtartották és azon elejétől végig jelen volt a közoktatási kormány képviselője, Mosdóssy Imre min. tan., kir. tanfelügyelő, aki sem óvást, sem észrevételt nem tett. Gergely István elnök igazoló jelentésével kapcsolatban annak idején felküldötte a kultuszminiszterhez az egész gyülésről felvett jegyzőkönyvet és gyorsirói jegyzeteket is, amit Jankovics miniszter tudomásul is vett.

— Ha mi megérdemeljük azért a bizonyos mozgalomért a vizsgálatot, akkor 1800 tanitó ellen kell azt elrendelni, mert nekünk sem volt abban több szerepünk, mint a többieknek, ott voltunk a közgyülésen, de mi fel sem szólaltunk, amint az a gyorsirói jegyzetekből pontosan megállapitható.

Ezek után igazán nem kell többet ideiktatnunk, mint az 1920. évi XII. t.-c. 4. §-át, mely igy hangzik:

Felhatalmaztatik a m. kir. minisztérium, hogy a tényleges szolgálat kötelékéből elbocsáthassa azokat az állami, államvasuti és vármegyei tisztviselőket és egyéb alkalmazottakat, akik az 1918. évi október hó 31-től a jelen törvény hatálybalépéséig (1920 junius 27.) terjedő időben beigazoltan hazafiatlan, társadalomellenes vagy a közerkölcsbe ütköző magatartást tanusitottak, akiknek ez a magatartása nem esett olyan sulyos megitélés alá, amely az illetőnek a szolgálatból való elbocsátását vonta volna maga után.

Ez a legszigorubb törvényes intézkedés, amelyet közalkalmazottakra alkalmazni lehet. De „bünöket" kiásni 1914-ből? Erre senki sem adott felhatalmazást. Akkor Jankovics Béla volt a kultuszminiszter, neki kellett volna Gergely Istvánék felett itélkeznie, ha ugyan a hazafiatlanságnak, a társadalom-ellenességnek csak az árnyéka is vetődött volna rájuk. De hét esztendő után törvénytelenül zaklatni békés, munkás embereket — ez nem méltó a rezsimhez, amely kereszténynek nevezi magát.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este fél 8 ó. Tel.: József 121—68.
Novemberi uj müsor!

Tiz-százalékos tűzkárbiztositási járulék

A biztositó társulatok ellenállása

Leégett a Lujza-malom és a rettenetes tüzben elégett két tüzoltó. A főváros tüzoltósága igazán halált megvető bátorsággal dolgozott, hogy a tüzet lokalizálja, hogy megmentse, ami megmenthető. A tüzoltók munkája ezzel véget is ért; a fővárosé is. A hatóság is, a tüzoltóság is megtette kötelességét, de a gyáraktól, vagy a biztositó intézetektől, akiknek az érdekeit védi, akiknek a vagyonáért dolgozik: a tüzoltóság semmit nem kap. A főváros most azt akarja, hogy a biztositó társaságok az 1917 óta Budapest területén való tüzbiztositásuk után 10 százalékot fizessenek a fővárosnak a tüzoltó-intézmény fenntartási költségeihez. Hogy mennyire igazságos ez az adó, mutatja, hogy a fővárosnak az idei költségvetés szerint több mint tizenegy millió koronájába kerül évenkint a tüzoltó-intézmény és ezzel a kiadással szemben a bevétel csak 780.000 korona. Ebben a 780.000 koronás bevételben azonban egy fillérrel sem szerepelnek a biztositó társaságok.

Az idén mult ötven esztendeje annak a küzdelemnek, amellyel a főváros el akarta érni, hogy a tüzkárbiztositó intézetek is járuljanak hozzá valamicskével a főváros tüzoltó-intézményének a fenntartásához. Ez a küzdelem azonban mindmáig meddő maradt. A főváros községi tüzbiztositó intézetet akart felállitani, az egymást sürün váltogató kormányok azonban ezt sem engedték meg. Mivel látták a városházán, hogy a községi tüzkárbiztositót a kormány nem fogja megengedni: odamódositotta terveit a főváros pénzügyi osztálya, hogy 1917-ben szabályrendeletet készitett a községi tüzoltási járulékról, mely tervezet szerint a tüzkárbiztositó intézetek a brutto dijaknak 10%-át fizessék járulék cimen. A főváros közgyülése ezt a tervezetet el is fogadta. A közgyülési határozatot azonban az *Első Magyar Általános Biztositó Társaság* és a *Foncière Biztositó Társaság* a belügyminiszternél megföllebbezték. Azóta a tervezet ott fekszik a belügyminisztériumban. A közgyülés a legközelebbi közgyülésen ismét foglalkozni fog a tüzkárbiztositási járulék dolgával és ismételten felir a kormánynak, hogy a tervezetet most már sürgősen hagyja jóvá. A közgyülés különben a még 1917-ben készült tervezetet ugy akarja módositani, hogy a szabályrendelet életbeléptetését visszamenőleg 1920 január 1-re tegye. A szabályrendelet hatálya kiterjed mindama tüzkárbiztositásokra nézve, amelyek 1917 julius 1-óta köttettek. Azonban nem terjed ki a szabályrendelet hatálya azokra a tüzkárbiztositásokra nézve, amelyek az 1917. junius 1-ét megelőzőleg több évre, de évenkinti dijfizetés mellett kötött tüzkárbiztositási szerződésből származnak.

Az ingatlan-átirási dij

A pénzügyminiszter jóváhagyta a szabályrendeletet

Egy esztendővel ezelőtt, amikor a főváros felemelte az összes adóit, hogy a folyton emelkedő kiadásokat fedezhesse, 1%-ról 1½%-ra emelte fel az ingatlan-átirási dijat is. Ezt a felemelést a pénzügyminiszter most bizonyos feltételek mellett jóváhagyta, ami azt jelenti, hogy a főváros bevételei néhány millióval fognak emelkedni. Ha azonban az ingatlanforgalom erősebb lendületet vesz, akkor ez az adó-bevétel a mai magas ingatlan-árak mellett esetleg 20—25 millióra is felemelkedhetik. Tavaly az ingatlanforgalom 700 milliót tett ki. 25 milliós adóbevételnek tehát 1½%-os kulcs mellett körülbelül 1700 millió koronás ingatlanforgalom felel meg.

A fővárosnak régi vágya volt, hogy az ingatlan-átirási dijat a pénzügyi kormánynál keresztül forszirozza és a telek-spekulációból nagyobb jövedelmet biztositson háztartása számára, a pénzügyi kormányzat azonban az átirási illeték kulcsának felemelésébe soha nem akart belemenni, mert mint mondta, az átirási illeték felemelése az ingatlan-árak felverésére vezetne, a magas ingatlan-árak pedig tulságos mértékben megdrágitanák a lakásbéreket. A valószinüség az, hogy a pénzügyi kormányzat a maga számára akarta lefoglalni teljes mértékben a telekspekulációt, mint adóforrást. Most azonban, mikor az ingatlan-árak a korona értékének leromlása folytán, szinte máról-holnapra és horribilis mértékben emelkednek, most a kormány sem gördithetett többé akadályokat az ellen, hogy a főváros is részesedjék az ingatlanforgalom nagy hasznaiból. Hogy mit jelent a főváros számára az ingatlan-átirási dijnak 50%-kal való felemelése, az attól függ, hogy miképpen fejlődik a jövőben Budapest; milyen mértékben indul meg az épitkezés és hogy el jön-e a közel jövőben az az idő, mikor a lakásforgalom szabaddá válik? Ma az a helyzet, hogy egy kész három emeletes házat 2—3 millió koronáért meg lehet szerezni, mig ha ugyanazt a házat ujonnan akarná az ember felépiteni, 20—22 millióba kerülne az épitkezés. Mig az arány az épitési költségek és a kész épületek árai között ilyen hallatlanul nagy, addig természetes, hogy a kész házak forgalmi ára folyton-folyvást emelkedni fog és amig a korona értéke csökkenő tendenciát mutat, addig természetesen a kereslet az ingatlan-placon folyton nagyobb lesz a kinálatnál, mert a pénztulajdonosok azt hiszik, hogy vagyonukat legjobban konzerválják, ha ingatlanba invesztálják.

A főváros törvényhatósági bizottsága különben legközelebbi közgyülésén akar foglalkozni a pénzügyminiszter leiratával és kétségtelenül minden kritika nélkül akceptálni fogja a pénzügyminiszter kikötéseit.

Csak mint érdekességet akarjuk még megemliteni, hogy a főváros tanácsa az idei költségvetésbe a telek-átirási dij bevételét nyolc millió koronával állitotta be és a legutóbb közzétett adókimutatás szerint már az év első kilenc hónapjában a 9·77 millió koronát meghaladta a telek-átirási dibevétel. Egyébként, hogy az ingatlan piac milyen változásokon ment keresztül, arra legjellemzőbb, hogy:

1916-ban	. .	2,483.000 korona
1917-ben	. .	5,428.000 „
1918-ban	. .	7,054.000 „
1920-ban	. .	6,000.000 „

volt a bevétel, az idén pedig már az év első kilenc hónapjában csaknem 10 millió korona.

Kijavitanak 180 megrokkant pótkocsit

A villamos ujabb több-milliós beruházása

Az Egyesült Városi Villamos tarifapolitikáját, gazdálkodását több izben kritika tárgyává tette már a Fővárosi Hirlap, aminthogy nehéz is megokolni az ötkoronás viteldijakat, amikor Bécsben 15 osztrák koronát fizetnek ma is, amikor egy magyar koronáért hat osztrákot adnak. Ezzel szemben azonban teljes elismeréssel kell lennünk az E. V. V. iránt, amikor azt látjuk, hogy komoly igyekezettel, szép lendülettel állott neki Budapest közuti közlekedésének megjavitásához. A villamos-kocsik száma állandóan emelkedik, csinos, uj kocsik közlekednek, a régieket megjavitják. Legnagyobb és legjelentősebb esemény azonban a közlekedés megjavitásában a hármas vonatok járatása, amelyek ma már nem mutatványszámokként jelennek meg a körutakon, hanem minden második villamos, amely előttünk elhalad, három vaggonból van összeállitva.

És a beruházások terén — ugy látszik — mindig tovább és tovább kiván haladni az igazgatóság. Mint értesülünk, legujabban 180 darab, a lógásokban megrokkant pótkocsi renoválását határozták el és ezekhez a munkálatokhoz igen rövidesen hozzáfognak. Ezek a pótkocsik határozottan a háboru után, a kommün alatt, sőt még a legutóbbi időben is divatban volt „lógás"-nak az áldozatai. A lépcsőn lógók szokatlan terhe megrokkantotta ezeket a kocsikat, amelyeknek igen jelentékeny reparaturára van szükségük, de ha kijavitásuk megtörtént, vadonatuj kocsik benyomását fogják majd kelteni. Ennek a 180 pótkocsinak egy része már régen betegállományban van és vesztegel, egy részük azonban ma is forgalmat bonyolit le. Ha a kijavitás megtörténik, ez a közlekedési viszonyok ujabb jelentékeny javulását fogja eredményezni.

A villamos igazgatósága több nagy vaggongyárat szólitott fel ajánlattételre, igy a Schlick-gyárat, a Ganz-Danubiust és a Kistarcsai gyárat, amelyek valamennyien meg is tették ajánlataikat, amelyek fölött hamarosan meg fog történni a döntés. A 180 pótkocsi kijavitását szukcesszive fogják elvégezni és egy esztendő alatt valamennyi ujból beállhat a forgalom lebonyolitásának munkájába. Ez a legujabb beruházás is több millió koronát fog igénybe venni.

Események

A szálloda-adó áldozatai. A szálloda-adó igen sulyosan érinti a szállodák régi törzsvendégeit, akik kisebb szoba-béreket fizetnek a szállodások méltányosságából, mint a hatósági megállapitás, a szálloda-adó azonban a hatóságilag megállapitott bér után jár, ha valaki kedvezményben részesül is. Igy előáll az a helyzet akárhányszor, hogy egyesek éppen olyan összeget fizetnek adóban, mint amilyet a szállodásnak. Stoll Károly, a Király-szinház főrendezője a napokban egy a szállodai törzslakókból alakult deputációt vezetett Csupor József pénzügyi tanácsnokhoz, akinek előadta, hogy ezek a szegény szálloda-lakók az adónak valóságos áldozatai, hiszen még csak az a vigasztalásuk sincsen meg, hogy kiköltözhetnének és valahol hónapos-szobát bérelhetnének, vagy lakást rendezhetnének be maguknak. A törzsvendégek azonban Csupor tanácsnoktól sem hallottak sok vigasztalót, mert az ő álláspontja az, hogy ha az adó tekintetében kedvezményeket adnának, akkor egyik visszaélés a másikat követné és a szállodások az ötszáz K-s szobát „barátságból" napi 20 koronáért adnák bérbe, tekintettel arra, hogy a huszkoronás szoba már nem is esik adó alá. Csak az a mód lehetséges, hogy a szállodások méltányos esetekben kérjék a szoba hatósági árának leszállitását.

Az antialkoholista — kávéház. Ezt a furcsa valamit tömegesen produkálja az az akció, amely az italmérési jogok revizióval megindult és amelynek szempontjai mindenki előtt élénken ismeretesek. Szóval, az italmérések revizióia során ma már a budapesti kávéházaknál tartunk és egyiktől a másik után veszik el az italmérési jogot és csinálják az antialkoholista-kávéházat. Ma már mintegy negyvenre lehet tenni az italmérési jogától megfosztott kávések számát, ami talán még nem lenne valami tulzott baj, bár éppen a kávéház volt az a hely, ahol az intelligensebb közönség, mértékletesebben és finomabb italokat fogyasztott. De egészen különös helyzetek jönnek ki ebből, mert például meg fog történni az, hogy a kávéházban a teához nem ihatunk pár csepp rumot, ami esetleg nemcsak a közönségnek lesz kellemetlen, de magát a kávéházat is válságba döntheti.

Tanácsi választások a fővárosnál. A székesfőváros tanácsa szombati ülésében a következő választásokat eszközölte: Müszaki főtanácsosokká: Hegedüs Ármint, Zboray Jánost, Molnár Lászlót, Pokomándy Istvánt, Kölber Jánost; müszaki tanácsosokká: Spányi Jánost, Bánlaky Gézát, Molnár Aladárt, Schön Győzőt, Wossala Sándort, Lipkai Gyulát, Király Kálmánt, Pappert Rezsőt, Kós Gábort, Ozoray Károlyt, Lauber Dezsőt. Főmérnökökké: Gál Gyulát, Kazinczy Gábort, Schuber Gyulát, Albert Gyulát, Malkoldy Józsefet, Frischfeld Edét, Rózsás Pált, Csizmadia Bélát, Almási Dezsőt, Demeter Dezsőt, Hlatky Józsefet, Nánási Oláh Aladárt; közélelmezési tisztekké: Becker Sándort, Dietrich Gusztávot, Nemessányi Lőrincet, Drechsler Aladárt, Zsiga Imrét, Walkó Andrást, Csernoch Jánost, Guba Alajost, Malatinszky Lászlót; segédhivatali főigazgatókká: Arany Sándort és Édes Imrét nevezte ki. Ezenkivül számos kezelő-főtiszti, kezelőtiszti és gépészi állást töltöttek be. Az ujonnan kinevezettek hétfőn délben egy órakor tettek esküt.

J. Mac. Whirter Budapesten. John Mac. Whirter, a Cunard Line kontinentális igazgatója Budapestre érkezett a társaság itteni irodájának megtekintésére. Ez alkalommal átadta az iroda vezetőségének az angol király elismerő okiratának másolatát, amelyet a Cunard Line nyolcvanéves fennállásának jubileuma alkalmából intézett a társasághoz, s amelyben köszönetét fejezi ki a hajóstársaság működése fölött, megállapitván, hogy fennállása alatt — a háboru előtt és után — soha egyetlen emberéletben vagy postaszállitmányban nem esett kár a Cunard Line hajóin.

Uj bizottsági tag. Lajta Henrik nagyiparos elhalálozásával a főváros törvényhatósági bizottságában is megüresedett egy hely, ahová a polgármester a soron levő póttagot hivta meg Heltai Béla igazgató személyében.

Távozó főtitkár. Vidos Gyula, aki a Budapesti közuti vaspálya-társaságnál és a Hév. vasutaknál előbb Sándor Pál, ujabban pedig dr. Bódy Tivadar vezérigazgató mellett főtitkár volt, a napokban lemondott állásáról és másoldalu elfoglaltsága miatt a vállalattól megvált. Az igazgatóság sajnálattal vette tudomásul a vállalat érdekeit lelkiismeretesen szolgáló, derék főtisztviselő távozását.

Uj utcanevek. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa értesülésünk szerint a legközelebb Pósa Lajos és Hermann Ottó nevéről utcákat kiván elnevezni és pedig valószinüleg Budán, ahol mind a ketten laktak. A Hollós Mátyás Társaság azt kérte a Közmunkatanácstól, hogy Konkoly-Thege Miklósnak, a kiváló csillagásznak is, adjanak egy utcát. A Közmunkatanács azonban ugy döntött, hogy Konkoly-Thege Miklósról nem utcát nevez el, hanem a kiváló csillagász érdemeit emléktáblán örökiti meg és az emléktáblát az Országos Meteorologiai Intézetben állittatja fel.

A Vigszinház müsora: Szerda: Hazatérés. Csütörtök: Az ördög (kétszázadszor). Péntek: Hazatérés. Szombat: Naplemente (először). Vasárnap délután: Trilby; este: Naplemente.

Pygmalion és a Fejnélküli lovas, a Kamarában. Viola Dám a legbájosabb mozistartok egyike, kinek felejthetetlen alakitása Az aranyos gazember-ben már tavaly elragadott bennünket, kreálja az amerikai gyártmányu Pygmalionnák főszerepét. Ezt a müvészi eseményként ható brilliáns technikáju Bernhard Shaw darabja nyomán készült képet a Kamara mutatja be, Harry Piel kalandortörténetével, a Fejnélküli lovassal együtt. Előadások ½5, ¾7 és 9 órakor.

A Helikonban Jack London, az amerikaiak uj Upton Sinclair-jének legujabb filmremeke, a tengerek romantikus világában lejátszódó „Oceania" kerül szinre, egy pattanásig idegfeszitő dráma, amelyet a newyorki Capitolban egyfolytában négy hétig játszottak. Felülmulhatatlan szépségek dus tárháza ez a film, amelyet egy kacagtató burleszk „Chaplin a háremben" és a legfrissebb London News (világesemények) előz meg. Az előadások egyformán 5, 7, és 9 órakor kezdődnek. Jegyek Bárdnál is.

A TŐKE

...

Győztek a szalámi-bárók. A magyar közélelmezés kedvenc gyermekei, a szalámi-bárók megint diadalt arattak és ennek a diadalnak a nyomán csak a főváros lakosságának a nyomora növekedhetik, jólehet az már ma is igen sulyos méreteket kezd ölteni. A szalámi-bárók elérték céljukat: korlátozás nélkül gyárthatnak az idén szalámit, vagyis feldolgozhatják azt a 250 vaggon, tehát 80.000 darab sertést, amelyet erre a célra szántak. A sertéshus és a sertészsir ára ezekután kétségkivül nekiszaladva vágtat majd fölfelé, hiszen nincs semmi korlát, amelyet eléje állitanának. A szalámigyáros urak akkor is százmilliókat fognak keresni kitünő valutákban, ha észnélküli és lelkiismeretlen árakat fognak — szokás szerint — a termelőknek fizetni. Hogyne tennék, amikor egy kiló szalámiért annyit kapnak, mint egy félmázsa buzáért? Hogyne tennék, amikor november 1-éig még a 24 koronás kiviteli illetéket is elengedték nekik. És hogyne tennék, amikor az állami járulékot, talán tekintettel pénzünk értékének sulyos esésére, mindössze 10 koronában állapitották meg egy olyan árunál, amely a legtipikusabb luxuscikkek közé tartozik és amelyekért a külföld annyit fizet, amennyit Herzék, Dozziék és Péri-(Perlesz)-ék kivánnak. Ilyen körülmények között azután a lehető legkevesebb követelésének annak kellene lennie az államnak, hogy a 80.000 darab sertésnek a zsirját a főváros közönsége számára kell biztositani. A főváros tanácsa igen nyomatékosan kifejezte ezt a kivánságát, ami feltétlenül méltányos akkor, amikor a zsir, de egyben a hus árának emelkedését is kizárólag a szalámigyárak vásárlásai idézik elő. Ezek az urak milliárdos üzleteket csinálnak, olyan üzleteket, hogy igazán kötelességük legalább azt a különbözetet kiegyenliteni, amit a zsir árának emelkedésénél egyedül az ő rovásukra kell irni. Sajnos, a földmivelési minisztérium másként gondolkodik és ugy kiván intézkedni, hogy minden korlátozás nélkül meg akarja engedni a szalámigyártást és azt kivánja, hogy eltérően a tavalyi rendelettől, nem zsirban, illetve szalámiban adják le az állami járulékot, hanem pénzben. Reméljük, hogy a Közélelmezési Tanács élni fog vétójogával a földmivelési miniszteriumnak a szalámi-bárókért dobogó lágy szive ellen. Véget kell vetni egyszer és mindenkorra azoknak az érthetetlen kedvezéseknek, amelyekkel a szalámigyárosokat állandóan tömik, holott a gyártmányuk nem közszükségleti cikk és az ő milliárdos üzletük sem országos érdek. Nem lehet országos érdek különösen akkor, amikor ők ugyan minden árat megadnak a termelőnek, de egyben felidézik a drágaság ujabb fellendülését, amely olyan nyomort hoz, amelyért sem a földmivelési minisztérium, sem pedig a szalámi-bárók nem vállalhatnak felelősséget.

Fónagy és a csodaház. A Szalay-utcában hétfőtől szombatig fölépitettek egy földszintes házat. A vállalkozók a sajtóban nagy reklámmal vezették be a modern épitkezés szenzációs eseményét és a kiváncsi embereknek valóságos karaván jára rándokolt az ujkori csoda megbámulására. Hétfőtől szombatig épült a ház és szombattól hétfőig nem dőlt össze. Ez a körülmény már maga is a szenzáció erejével hatott, mert beavatott szakkörökben tudták, hogy a vállalkozó Épületgyár r.-t. tizenöt centiméteres betonfalai mögött a balsikereiről közismert Fónagy Aladár és annak fivére huzódnak meg szerényen. A csodaház tehát Fónagy Aladár dacára sem dőlt össze, ám csoda lenne, ha az épitkezés körül egyéb kalamitások nem történtek volna. De történtek. Kiderült, hogy a betonház épitkezése körül szabadalombitorlás esete forog fenn. Pollák Lipót épitésvállalkozó ugyanis a budapesti járásbiróságon büntető feljelentést tett és előadta, hogy 1919 októberében bejelentette a szabadalmi biróságnál a szigetelő betonfalak és betonfödési uj eljárás utján való előállitására vonatkozó találmányát, amely teljesen azonos a Szalay-utcai épitkezéssel, minélfogva az ott épült betonház lefoglalását kérte. Ebben az ügyben dr. Thót büntetőbiró már megtartotta a tárgyalást. Itéletet egyelőre nem hozott, hanem az ügyet felülbirálás végett, áttette a szabadalmi birósághoz. Fölépült tehát a csoda-ház, de nem járult hozzá a lakásinség apasztásához, mert — Fónagy Aladár a háziur. Egyszer akart a közérdeknek szolgálatot tenni, akkor is utolérte hagyományos balsorsa, amely mindenhová elkiséri, mint napsütésben az árnyék.

Elhunyt szerkesztő, uj szerkesztő. A magyar ujságirás egyik kiváló munkása, Kormos Pál, a Magyar Kereskedők Lapja és a Magyar Pénzügy főszerkesztője és kiadója a napokban elhunyt. Halála az ujságiró-társadalomban, valamint pénzügyi és gazdasági körökben mély részvétet keltett. Utóda a kiváló ujságiró, a magyar közgazdasági irodalom legképzettebb müvelője, dr. Bari Ágost lett, aki a legutóbb megjelent „M. K. L."-on és „M. P."-ön már mint felelős szerkesztő szerepel.

Gazdát cserélt a szeredi cukorgyár. A Szeredi cukorgyár r.-t. részvényeinek mintegy 45 százaléka eddig a Leszámitolóbank birtokában volt, a napokban azonban ezt a részvénymennyiséget Szold József felsőszeli földbirtokos, aki a részvények 55 százalékát birta, százmillió koronáért megvette. A vétellel a cukorgyár most már Szold magántulajdonába ment át.

A Nasici tőkeemelése. Értesülésünk szerint a Nasici tanningyár legközelebb fölemeli az alaptőkéjét. A vállalat sváici főtelepén a tranzakció keresztülvitelének részleteire vonatkozólag most folynak a tárgyalások. A részvénytársaság Magyarországon egy nagyszabásu famegmunkáló-telepet is szándékozik fölállitani, ennek a tervei azonban még nincsenek véglegesen megállapitva.

Tőkét emel a Wiener Commerzial-bank. A Wiener Commerzial-bank november 7-iki rendkivüli közgyülésén alaptőkéjét 200 millió koronáról 300 millió koronára fogja fölemelni.

A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü Részvénytársaság id. Chorin Ferenc dr., főrendiházi tag elnöklésével tartott rendes évi közgyülésén az 1920/21. üzletév zárszámadásai és az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó javaslatai előterjesztést és egyhangu elfogadást nyertek. A részvényenkénti 30 korona osztalék folyó évi november hó 1-én kerül kifizetésre. — Az igazgatóság uj tagjaiul Hegedüs Loránt dr., Korányi Frigyes báró és Petschek Ferenc uraknt, a felügyelő-bizottság uj tagjává Gergely Hugó urat választották meg.

A Gschwindt-féle Szesz-, Élesztő-, Likőr- és Rumgyár R.-T. tőkeszaporitása. A Gschwindt-féle Szesz-, Élesztő-, Likőr- és Rumgyár Részvénytársaság igazgatósága e hó 19-én tartott ülésében elhatározta a társaság eddig 400 koronáról szóló részvényeinek 200 koronás cimletekre való becserélését és egyidejüleg a részvénytársaság alaptőkéjének az eddigi 6.000.000 koronáról 12.000.000 koronára való fölemelését. Ebből a célból ez évi november hó 9-ére rendkivüli közgyülést hivatott egybe.

A Villányi pezsgőgyár tőkeemelése. A Villányi Pezsgőgyár és Borpince Részvénytársaság közgyülése a 400.— K névértékü részvényeknek 200.— K részvényekre való megosztását és az alaptőkének 18.000.000.— K-ra való felemelését határozta el akként, hogy minden régi részvényre 2 darab 200.— K névértékü uj részvény vehető át egyenként 520.— K-ért. Az elővételi jog a Magyar-Olasz Bank R.-T. főpénztáránál folyó évi november 3—8 között gyakorolható; ugyanakkor fizettetik régi részvényenként 60.— K = 15% osztalék is.

A dr. Just-féle izzólámpa- és villamossági gyár r.-t. régebben elhatározott folytatólagos tőkeemelését 12½ millió K-val most hajtja végre. Az elővételi jog 5 : 1 arányban f. évi november 15-ig gyakorolható, darabonként 200 K-val a Strasser és Társa bankháznál (Nádor-u. 11.). — Mint értesülünk, az Izzólámpagyár mellett nagyszabásu üveggyár létesül, melynek részvényeit a Just-gyár r.-t. vette át.

A grófi Csáky László prakfalvi vas- és acélgyár r.-t. közgyülése az 1920/21. üzletévre 24 korona osztalék kifizetését határozta el. Az esedékes szelvények folyó évi november 2-tól a Budapest-Lipótvárosi takarékpénztárnál válthatók be.

A Gizella Gőzmalom R.-T. az 1920. üzletévre megállapitott 1,914.426 korona tiszta nyereségből 32 korona — 16% osztalékot fizet, amely összeg október 21-től a Leszámitoló-banknál kerül kifizetésre.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat. Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

minden idők legesodásabb filmalkotása.

A STAMBULI SZŰZ

Priscilla Dean a főszerepben

Előadások: 5, 7 és 9. Pénztár: d. e. ½11-től ½1-ig és d. u. 3-tól. Jegypénztári telefon: 182—82.

APOLLO-SZINPAD

(APOLLO-KABARÉ)

Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.

Uj müsor! Uj müsor!

A VÉSZKIJÁRAT vigjáték egy felv. Irta: Liptai Imre.

Rózsahegyi Kálmán felléptével: **KACAGJ BAJAZZO...!** Harmath Imre dramolettje.

Boross Géza, Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Sándor József, Saásdy Alice és Áldori László uj magánszámokkal.

Kezdete 8 órakor. Pénztárnyitás: 11-től 1-ig, d. u. 4-től 6-ig.

LUKÁCS VILMOS és FIA

TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BIZOMÁNYI IRODA

BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCA 3.

Telefon: 101—04.

Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

BÉRAUTÓK ÉJJEL-NAPPAL

BENZIN, OLAJ, PNEUMATIK, SZERSZÁMOK

JÓZSEF 124-01, 124-02, 124-03 ÉJJEL-NAPPAL

KIRÁLY-AUTOMOBIL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

TERÉZ 157-00, 106-08 CSAK NAPPAL

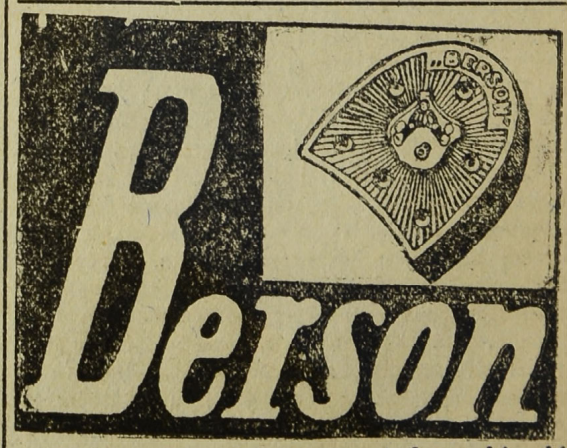

ezt hordjad!

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. november 9-én — 45. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 240 K. Félévre 120 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Süket fület

a fővárosnak mi már nagyon jól ismerjük, sőt tudjuk azt is, hogy nem igen lehet rajta segiteni. Mert nem süket-e az a fül, amely az ellenvéleményt nem akarja hallani. Sőt a főváros nemcsak a fülét, de az ajtót is becsukja, nem eresztvén be az ellenzéket még a bizottsági ülésekre sem. A sajtóból is csak a tömjénfüstöt élvezi, a becsületes kritika nem kedves neki. Ezt mi is nagyon jól tudtuk, de egészen uj, egészen különös jelenség, ha azt kell látnunk, hogy maga a belügyminiszter is keserüen panaszkodik a főváros süket fülei miatt. Mi tudjuk azt, hogy a kritika is tévedhet, tulozhat, lehetetlent kivánhat, még akkor is, ha ez a kritika magától a belügyminisztertől származik. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a fővárosnak szabadsága lenne vattát tenni a fülébe. A rosszszándéku kritikát kivéve, józan és jótörekvésü ember minden kritikát figyelemre méltat, mérlegel, kiválasztja belőle a teljesithető jótanácsot és amit nem tesz magáévá, az elől *kellő megokolás után* kitér. Vajjon csak nem mondhatja a főváros, hogy a belügyminiszter kritikája rosszindulatu volt?

Nehéz időket élünk, sulyos napok nehezednek legyöngült vállainkra és ha a főváros tanácsa ma értékeset, vagy csak kielégitőt is akarna produkálni, bizony kemény fába vágná a fejszéjét. Fájdalmasan állapitjuk meg, hogy nem ez az a tanács, amely barátja lenne a merész vállalkozásoknak, a kényelmetlen ujitásoknak, a fejtörést okozó eredeti ötleteknek és a mindent átfogó nagy terveknek. Ez a tanács derék munkásemberekből áll, kifogást talán senki ellen sem tudnánk emelni, sőt egy-két kiváló férfiu is akad közöttük; de maga a tanács, amikor egységet képvisel, elszürkül és a béke napjainak szelid taposómalmába kivánkozik. Látunk a tanácstagok között lázban gyötrődő ifjut, akinek láza azonban nem alkotásokban, hanem harcias szónoklatokban ég ki, és látunk komoly férfiut, aki bölcs tapasztalatainak érvényesitését abban meriti ki, hogy olyan aktákat ir alá, amelyeknek aláirása ellen pár év előtt még egész lélekkel tiltakozott volna. Akik pedig mégis akadnának, hogy egész emberek legyenek, némaságra vannak kárhoztatva. Ez az a tanács, amely befogja fülét a kritika előtt, származzék az bár magától a belügyminisztertől.

Ez a legtipikusabb strucc-politika, amely homokba dugja a fejét, hogy ne hallja a kellemetlen szót, amely deficitmentes költségvetést produkál, hogy oktalan módon leplezze a legsulyosabb pénzügyi bajokat, amelyeket a napról-napra való élés könnyelmüsége jellemez legjobban. Mi enyhébb kritikusai vagyunk a fővárosnak, mint a belügyminiszter, mi nem találunk annyi hibát a tanács gazdálkodásában, mint a többségi párt ujabban ébredező kritikusai, mégis igen sulyosnak tartjuk a helyzetet, amelyet az ötletszegénység, a hétköznapi kormányzás, a középszerüség és szürkeség eredményeztek. Mi nem vádoljuk a tanácsot pazarlással, nem teszünk szemrehányást autókért és kocsikért, mi nem kivánjuk, hogy Budapest polgármestere konflison baktasson, mi nem kételkedünk abban, hogy az urak becsülettel sáfárkodtak, nem tékozoltak: de *a mi vádunk mindezeknél sulyosabb és ez az, hogy semmit, de semmit sem alkottak.* Inkább járnának a tanácsjegyzők is automobilon, kaviáros vajas zsemlyét falatoznának a szolgák is: de csak akkor, ha a tanács meg tudná teremteni az ehhez szükséges költségeket. Büszkék lennénk Sipöcz polgármesterre, ha épitett volna egy uj várost, ahol elhelyezte volna az összes lakástalanokat, ha épitett volna iskolákat, kórházakat, ha esténkint fényárban usznának Budapest utcái, sőt mit bánnánk mi, ha ez a pazarlás odáig menne, hogy Budapest minden lakásában, a nap minden órájában, ki lehetne préselni a vizvezetékből egy pohárnyi vizet.

Ha ebben az értelemben folynék a pazarlás, mi lennénk az elsők, akik odaállanánk a polgármester mellé és legjobb tudásunkkal, őszinte becsülésünkkel védenénk meg a belügyminiszteri támadással szemben. Sajnos, a bajok éppen az ellenkező oldalon vannak. Ott, ahol a főváros jövedelmi forrásait nem tudják kihasználni, ott, ahol a vagyont nem tudják kamatozásra birni, ott, ahol a közszolgáltatásokat drágitják a végletekig és amikor mindezt megcselekedték, lehulló kezekkel tétlenül ülnek. Bevalljuk őszintén, mi nagyon szeretjük a pazarló polgármestereket, mi szeretnénk, ha Sipöcz az lenne Budapestnek, aki II. Lajos király volt Münchennek, milyen lelkesedéssel tudnánk őt védeni, ha ilyen pazarlás miatt akarnák gondnokság alá helyezni. Pedig az utak, a melyek Budapest naggyátétele felé vezetnek, nem is egészen járatlanok: csak meg kell indulni bátran, ha kell, vakmerően, de mindig lobogó lelkesedéssel és nagy-nagy szeretettel a város iránt. De ez az, ami nem akar sehogyse sikerülni.

Megtörtént az első lépés a lakásépités érdekében

A magánépitkezést adómentességgel buzditják — A városok segitséget és kötvénykölcsönt kapnak — Kiket illet adómentesség — Illetékes forrás kommentárjai gróf Bethlen István törvényjavaslatához

Gróf *Bethlen* István miniszterelnök a nemzetgyülés vasárnapi ülésén nagyfontosságu törvényjavaslatot terjesztett be *a lakásépités előmozditásáról*. A törvényjavaslat tulajdonképpen két kérdést szeretne megoldani:

a városi kislakások épitését és
a magánépitő-tevékenység megindítását.

Kétséget sem szenved, hogy Budapest székesfőváros lakossága szempontjából mind a két kérdés megoldása rendkivüli fontosságu lenne. Fájdalom, azt kell hinnünk, hogy a főváros mai vezetőségét nemcsak sulyos, igazán nagyon sulyos anyagi viszonyai akadályozzák meg abban, hogy eredményes kislakás-épitési hatósági akciót fejtsen ki, de egyben sulyos akadály ebben *az igazi szociális érzék hiánya is.* Pedig ez a javaslat igen komoly előnyöket biztosit a hatósági épitkezések számára elsősorban azáltal, hogy állami segélyt biztosit, másodsorban azáltal, hogy *a városok által fedezendő kiadások tekintetében kötvénykölcsönök kibocsátását teszi lehetővé.* A fővárosnak tehát a törvényjavaslat értelmében tulajdonképpen csak a telket kellene adnia és emellett garantálnia kellene a kötvénykölcsönt olyan eszközökkel, amelyek a fővárosnak bőséggel állanak rendelkezésére. Ismerve azonban a fővárosnál ma uralkodó állapotokat, mi *a lakásépités előmozditásáról* szóló javaslat igazi eredményét ott keressük, ahol az a magánépitkezés fellendítését célozza. Sajnos, *a javaslatnak ez a gyengébb része, mert a lakásépitők számára semmi egyebet nem tud biztositani, csak a harminc évig terjedhető adómentességet.*

A *Fővárosi Hirlap* munkatársának alkalma volt *olyan forrással beszélgetni, amelynek joga van a törvényjavaslatot interpretálni és magyarázni.* Ez a forrás a következő információkat volt szives lapunk számára adni:

Az államsegély körforgása

— Mindenekelőtt a városi kislakások épitéséről szóljunk. A javaslat felhatalmazza a kereskedelmi minisztert, hogy a 300 milliós hitelből városi kislakások épitéséhez is hozzájáruljon. Meg kell állapitani, hogy ez az összeg — éppen a magánépitkezések elmaradása következtében — egyáltalán nem elégséges arra, hogy a vaggonlakók, az ideiglenesen elhelyezettek és általában a megfelelő lakás nélkül szükölködők elhelyezhetők legyenek. Ezért kellett bevonni az akcióba a városokat, hogy a kormánynak erre a célra ujabb hitelt ne kelljen a törvényhozástól kieszközölnie. Ebből a célból a 300 millió koronának állami hozzájárulás fejében szétosztott része az ezt igénybevevő városok által az igénybevett összegnek évi 2 és fél százalékban visszatérítendő lesz, amely azután ujabb állami hozzájárulásokra lesz forditandó, a városok részéről felvett kötvénykölcsönöknek visszafizetett része pedig a kibocsátó szindikátus részéről ujból elhelyezhető lesz.

— Az Országos Lakásépitési Tanács megállapitása szerint a városok (községek) által épitendő kislakások épitési költségeihez az állam általában 50 százalékkal járul hozzá. A törvényjavaslat ezt nem mondja ki, de vonatkozik ez Budapest székesfővárosra is. Lássuk most, mik a kötelezettségei a kislakásépitő városoknak? Ezek a kötelezettségek: az épitéshez szükséges terület és a közművek ellenszolgáltatás nélkül való rendelkezésre bocsátása és az állami hozzájárulás összege után 25 éven át évenkint 2 és fél százalék térités fizetése. Ennek ellenében az állam lemond a kislakások tulajdonjogáról, azok haszonélvezetéről és rendkivüli kedvezéseket is biztosit, igy a városok közmunkát rendelhetnek ki az épitéshez és kisajátitási jogot kapnak.

Kötvénykölcsön a városoknak

— A kislakások épitésére szükséges összegnek hitelmüvelet utján biztositandó része kötvénykibocsátás utján lenne beszerzendő. A törvény tehát felhatalmazza a pénzügyminisztert, hogy a városok által viselendő költségek fedezésére kötvényeket bocsásson ki, vagy az ilyen kötvények kibocsátásával egy elsőrendü belföldi intézetek által alakitott, az 1875: XXXVII. t.-c. 62. §-a alá eső szindikátust bizzon meg, mindkét esetben azzal a feltétellel, hogy a városok a kötvények alapjául szolgáló követelés biztositására lekötik azt az ingatlant, amelyen a kislakások állanak, valamint a lakások bérjövedelmét és a

városnak az általános forgalmi adóból befolyó összes bevételeit.

Budapest nem részesül előnyben az adómentességnél

— A lakásinség megszüntetése céljából a magánépitkezési tevékenység előmozditásának hathatós eszköze a rendkivüli adómentességek megadása. Sajnos, a törvényjavaslat ezen tul nem tudott elmenni azokban az eszközökben, amelyek a magánépitkezési kedvet felfokoznák.

— A házadóról szóló 1909. évi VI. t.-c.-nek az adómentességeket tárgyaló IV. fejezete — eltekintve az állandó adómentesség eseteitől — 15, 12, 10 és 8 évig tartó ideiglenes házadómentességet biztosit az uj épitkezéseknek. Kétségtelen, hogy ilyen tartamu házadómentesség a mai viszonyok között az épitési kedv fokozására nem elégséges. Hosszabb tartamu mentességet kell tehát kilátásba helyezni, amire különben a magyar törvényhozásban már sokszor volt eset.

— Különösen Budapest székesfőváros területén kellett a rendesnél jóval hosszabb tartamu adómentességet adni és pedig mindig egyes területekre korlátozva, nevezetesen olyanokra, amelyeken épitkezési tevékenység gyorsabb megindítására, vagy erős fokozására volt szükség. Volt adómentesség Szegeden az 1897-iki árviz, Zágrábban az 1880-iki földrengés után. Ezuttal azonban a rendkivüli adómentességet egyformán meg kell adni ugy Budapest fővárosra, mint a vidékre vonatkozólag, miután a lakásinség az ország területén egyformán elviselhetetlen.

Figyelembe veszik az átalakitásokat is

— A rendkivüli adómentességet a törvényhozás legfeljebb harminc esztendőben szabta meg. A kormány most sem találta megokoltnak, hogy ezt a felső határt kitolja, sőt ezt az adómentességet sem kivánja minden uj épitkezésnek megadni, hanem különbséget kiván tenni az uj épitkezések minősége között, s aszerint megszabni a rendkivüli adómentesség tartamát, amint azt különben a házadókról szóló 1909. évi VI. t.-c. IV. fejezete is teszi a rendes tartamu ideiglenes házadómentesség megadásakor. Viszont azonban — tekintettel arra, hogy a lakásinség megszüntetését mindenképpen lehetővé kell tenni — ezuttal az adómentesség eseteinek körén az eddigi elvekkel szemben tágitanunk kell, igy ki kell terjesztenünk az adómentességet az átalakitásokra is, de csak azokra, amelyek következtében lakásokká alakittatnak át olyan helyiségek, amelyek közvetlenül az átalakitást megelőzőleg nem lakás céljaira szolgáltak. Ugy a köz-, mint a magánosok által épitendő lakóházakra háromféle tartamu és pedig 30, 20 és 15 évi rendkivüli adómentesség lenne adandó.

Budapesten az adómentesség kérdésében a Közmunkatanács dönt

— A teljesen uj házakat Budapesten ugy, mint a vidéken, 30 évi adómentesség illeti meg és pedig tekintet nélkül arra, hogy olyan helyen épültek-e, ahol előbb épület volt, vagy sem. A toldalék-épitkezésnél 30 évi adómentesség illeti meg azokat, amelyek előbb be nem épitett területen történnek, mig 20 évi adómentesség illeti meg azokat, amelyek valamely épületen emelet ráépitésével keletkeznek. Ez a ráépités történhetik ugy is, hogy a meglevő tetőzet megbolygatása nélkül a padlásür épittetik be és alakittatik át lakásokká, vagyis 20 évi adómentességben részesülnek az ugynevezett mansard-épitkezések is.

— Az átalakitások közül 15 évi adómentesség illeti meg azokat, amelyek következtében lakásokká alakittatnak át olyan helyiségek, melyek közvetlenül az átalakitást megelőzőleg nem szolgáltak lakás céljaira és abban az esetben, ha az átalakitott épület, vagy épületrész egy köbméterére eső átalakitási költségek legalább hatszorosát teszik annak az összegnek, amelybe a háborut közvetlenül megelőző időben ugyanolyan épület, vagy épületrész egy köbméterének épitése került. Ebbe a hatszoros összegbe azonban a luxus-teljesitmények és felszerelések csak a normális átlagárakkal számithatók be.

— Az adómentesség nem engedélyezhető olyan helyiségek után, amelyek közvetlenül az átalakitást megelőző időben is lakás céljaira használtattak és nem adható meg akkor sem, ha szállodák alakittatnak át bérlakásokká. Viszont megadandók az adómentességek azokra a volt lakásokra, amelyek hivatalos megállapitás szerint lakhatatlanokká nyilvánittattak, s ez alkalommal ujból lakhatókká tétettek. Azt a körülményt, hogy a mentesség megadásának feltételei fenforognak-e a befektetett átalakitási költség tekintetében, Budapesten a Fővárosi Közmunkák Tanácsa, vidéken pedig az államépitészeti hivatalok állapitják meg.

Mi a luxus?

— Az átalakitások emlitett csoportjának megadandó adómentesség feltételéül az átalakitási költségeknek legalább hatszoros összegét köti ki a törvényjavaslat. Ebbe a hatszoros összegbe csak a rendes átlagárban lehet beszámitani az olyan létesitményeket és felszereléseket, amelyek fényüzési célokat szolgálnak. Ilyeneknek tekintendők a gipsz- és famennyezetek, lambériák, szobánkint 4—5000 koronánál drágább kárpitozások vagy festések, 1.70 méternél magasabb csempézések, táblaparketták, a rendes bérháznál előforduló mázolástól eltérő különleges mázolások, bádogkádaknál drágább kádak, konzum-, szén-, vagy gázfürdő-kályhánál drágább vizmelegitő-készülék, a konzolokra szerelt egyes mosdó-asztalnál drágább felszerelések, különleges gáz- vagy villanyos-vizmelegitők, nagyobb és komplikáltabb takaréktüzhelyek, mint amelyek egy polgári lakásban szükségesek, beépitett rostok és nyársak, bádog-mosogatónál drágább mosogatók, szobánkint egy mennyezetvilágitásnál és kétdugaszos érintkezőnél nagyobb számu villanyvezeték, egy világitási módnál több világitási mód, a sima vászonredőnyöknél drágább redőnyök, közönséges konzum-kályháknál drágább kályhák, mindenféle kandallók és effekt fütések, a rendes konzum-asztalosmunkánál drágább ajtók és ablakok, ezeknek faragása, vagy faragott diszprémmel való felszerelése, ajtó-feltétel alkalmazása, intern-telefon a lakásban stb. A törvényjavaslat igy, taxative nem sorolja fel, hogy mit kell luxusnak tekinteni, a Fővárosi Hirlap olvasóit azonban érdekelni fogja, hogy a törvényt alkalmazó hatóságoknak majd milyen szabályokhoz kell magukat tartani.

— Ha valamely emelet ráépitése következtében az épület régebbi legfelső szintjének födését teljesen ujból kell elkészíteni, méltányos az ekként szükségképpen teljesitendő tetemes többkiadás, valamint az átalakitás ideje alatt elmaradt haszon kárpótlásául azoknak a helyiségeknek is, amelyek ezen az előbbi legfelső szinten vannak, külön adómentességet adni. Ez az adómentesség 15 évre terjedne. Az adómentesség nemcsak a ház-adóra, hanem a községi pótadóra is kiterjed, ellenben nem mentesit az általános jövedelmi pótadóra, a kincstári részesedésre és a közüzemi pótlékokra, aminthogy az előbbi adómentességek sem terjedtek ki soha másra, csak a ház-adóra.

A már megkezdett épitkezések is kedvezményt kapnak

— Miután a rendkivüli adómentesség megadását a jelenlegi nagyfoku lakásinség enyhitésére irányuló épitési tevékenység fokozása céljából tervezik, természetesen ki kell mondani a törvényben, hogy a rendkivüli adómentességben részesitendő épitkezéseket minél előbb be kell fejezni, aminthogy a törvényhozás máskor is mindig határidőhöz kötötte az adómentességben részesülő épitkezések befejezését. Viszont nem kell kimondani azt, hogy e rendkivüli adómentességben részesitendő épitkezésekhez mikor kell hozzáfogni. Ennek kimondása nélkül ugyanis a rendkivüli adómentességben részesithetők lesznek azok az épitkezések is, amelyeket még a most benyujtott törvényjavaslatnak törvényerőre emelkedése előtt kezdtek meg, de még be nem fejeztek, illetőleg amelyek még nem voltak lakható állapotba helyezhetők.

Fülünkre

Nagy patáliát

csapott a minapában a közélelmezési bizottság. Zuhogtak a panaszok, sisteregtek a vádak, félelmetesen izzó volt a levegő és Vajna tanácsnoknak, a jó tüzoltónak, sokszor kellett hideg adatokkal lelocsolni a forró kifakadásokat. Nem lehet tagadni, hogy az ilyen napokban, amikor ezt a hatalmas várost gyilkos elszántsággal fenyegeti a nyomoruság, meg lehet érteni a panaszokat, a kitöréseket és a nagy felelősségre vonásokat. A közélelmezési bizottság tagjai azonban uj emberek a városházán, ők nem látták azt a munkát, amit a közélelmezési ügyosztály a háboru alatt végzett. Akkor mi voltunk olyan hevesek, mint most ők, de azóta mi már számtalanszor bevallottuk, hogy fölöslegesen aggályoskodtunk, mert ez az ügyosztály kitünően oldotta meg feladatát. Ha pedig ma mégis bajok volnának, nézzenek utána az urak, hogy rendelkezésére állanak-e az ügyosztálynak azok az eszközök, elsősorban financiális eszközök, amelyekre szüksége van? Mert mi attól félünk, hogy nem a közélelmezési ügyosztályban van a hiba, hanem tulságosan nagy az a veszedelem, amelynek elébe nézünk.

Az Állatkertről

olvastunk a napokban igen sulyos kritikát olyan ujságban, amely nagyon közel áll a többségi párthoz. Nagy felsorolása történik ebben a cikkben mindannak, ami az állatkertben elpusztult. Becsukták a kigyóházat, rendetlen a madárház, a vizimadarak és az alkalmazottak éheznek, elpusztultak a struccok, túzokok, gólyák. A lácánház és sasház között élénk forgalomban közlekednek a patkányok, a kényesebb állatok mind elpusztultak, eltünt az utolsó csimpánc, orángutáng, a csőrös állat, a kenguru, hirük sincs a tapiroknak, zergéknek, elpusztult a vörös szalontai disznó, nincs hiuz, vadmacska, vidra, sőt a Tanagra-színház is. Aggódva kérdezzük, hogy mi van tehát az Állatkertben? Ismerjük a védekezést, hogy most nem lehet a hiányokat pótolni. Azt kell azonban hinni, hogy az Állatkertből nemcsak az állatok, de a szakértelem is kipusztult. Pedig kár ezért az igazán büszkeséges intézményért. Nem okoljuk az ügyosztályt, de kivánjuk, hogy kerüljön végre az Állatkert élére valaki — akárki, mert mi nem korteskedni akarunk — aki ért a dolgokhoz. Mert ha ez igy megy tovább, akkor hamarosan vissza kell térni a domboru és homoru tükrök korszakához, amikor az emberek nem állatokat, hanem önmagukat nézni jöttek ide...

Unalmas már

egy kicsit, hogy az embernek minden második hónapban a nyomtatott betü erejével kell tiltakoznia a bérkocsisok étvágya ellen. És még unalmasabb, hogy mindig hiába tiltakozunk. Egyszer egy nagyváradi ujságiró jubileumán Nagy Endre mondott üdvözlő beszédet. Azt fejtegette, hogy könnyü dolga van a pesti ujságirónak, aki minden nap friss és változatos témáról irhat, de nehéz a váradi szerkesztőnek, akinek minden héten — husz éven át — vezércikket kell irnia a Pecepatak beboltozásáról. Nos, a mi Pece-patakunk a derék bérkocsisok. Nem tudom, hogy áll-ma ez az ügy, de bizonyos, hogy a Pecepatak régen be lesz boltozva, amikor a mi kedvenceink még mindig taxa-emelésért fognak haába szállani. Vajjon mikor sikerül már a mi Pece-patakunkat végleg beboltozni?

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
Pénteken, november 11-től:
AZ UTCA LÁNYA
amerikai szinmü 5 felvonásban, Priscilla Deannal
A férjnélküli feleség
amerikai vigjáték 5 felvonásban, Carmell Myers
Előadások: 5, 7 és 9. Pénztár: d. e. ½11-től ½1-ig és d. u. 3-tól.
Jegypénztári telefon: 182—82.

A többségi párt a tanács ellen

Ellenzéki akciók a kormánypárti padokon — A pénzügyi és közélelmezési bajok fokozzák a hangulatot — Akik fölfalják saját gyermekeiket

A pártegységet a keresztény községi pártban ideig-óráig sikerült összekovácsolni, most azonban ujra nagy bajok vannak és pedig nem lehet tudni, nem olyan nagyok-e ezek a bajok, hogy *Wolff* Károly, a vezér, szivesebben látná békében hiveit az ellenzéki padokban, mint igy a háta mögött, amint egy nagy orchester összjátéka helyett mindenki azt fujja, ami neki tetszik. Ráadásul még mindenki ellenzéki hangszeren akar játszani. Ellenzéki hangszeren versenyeznek, hogy ki milyen élesen tud a tanács ellen kitörni. A lavina, amely megindult, a sirok halottak-napi kivilágitásának problémájával kezdődött meg és amelynek közvetlen folytatása a szerdai közgyülésen lesz, amikor *Horváth* Károly fog kitörni a hitetlen, pogány tanács ellen, amelynek bizalmatlanságot kiván szavazni. Hogy milyen lesz az eredménye annak az akciónak, azt nem tudjuk, de tisztában vagyunk azzal, hogy a

párt részéről, amely saját képére teremtette a tanácsot, bizalmatlansági inditvány még nem hangzott el,

vagy akik az ilyen inditványt megteszik, azok már az ellenzéki padokról kezdik meg a tüzelést. Most a többségi párt tüzel a saját tanácsára, mint ahogy a háboruban is nem egyszer megtörtént, amikor a tüzérség a saját gyalogságát lőtte.

A középitési bizottságban dr. *Verebély* Jenő többségi-párti városatya támadta a tanácsot az Apolló-kabaré ügyében. Elmondta, hogy a bizottság még tavaly határozta el, hogy 1921. febr. 15-ikéig lebontatja az Apollót, de ez máig sem történt meg. A hatóságok intézkedésének szigoru keresztülvitele különösen ma feltétlenül szükséges a hatóságok tekintélyének fenntartása érdekében. Amikor

a tanács nem hajtotta végre a középitési bizottság határozatát,

ez ellen az elv ellen vétett. Végül sikerült megnyugtatni az ellenzéki szerepben fellépett városatyát, mert tudomására hozták, hogy a közmunkatanács, mint felsőbb fórum, nem járult hozzá a bizottság döntéséhez, közben pedig közbelépett *Csernoch* János hercegprimás is és kérte az Apolló engedélyének meghosszabbitását, mert a Kasselik-alapitvány ma a maga jótékony céljára senkitől sem kap annyi bért, mint az Apollótól. A felvilágositások után Verebély még egyszer kijelentette, hogy csak azért szólalt fel, mert *a hatóságok tekintélyének helyreállitását* akarta sürgetni.

Mindezt azonban szerény, játékos csetepaténak tartjuk, vannak azonban a pártban olyan áramlatok is, amelyeket már igen komoly jelenségeknek kell tartanunk. Ezek a komolyabb jelenségek ott kezdenek felszinre vetődni, ahol

a keresztény községi párt tagjai a tanács pénzügyi politikájának sikertelenségét kritizálják,

amelyről mi is elmondjuk mai számunk vezércikkében szerény véleményünket. *A mi kritikánk ellenzékisége azonban eltörpül azok mellett a hangok mellett, amelyek a pénzügyi politika ellen a többségi párt berkeiből hangzanak.* Igaz, hogy ennek az oka viszont az, hogy a többségi pártnak *éreznie kell a felelősséget,* amelyet a tanács tanácstalanságáért ő is viselni tartozik. Apró vitákkal azonban elintézni a dolgot nem lehet, aminthogy sulyosan téves az az álláspont is, amely a költségvetésben való játékos bogarászással, vagy a tanácsellenes kis kirohanásokkal akarja a helyzetet megmenteni. *Nagy átfogó pénzügyi politika, komoly célokkal, nagyarányu utmegjelölésekkel szükséges ide, amelyet ez a tanács nem tud megcsinálni, különösen, ha a törvényhatósági bizottságban sem állanak mellettük koncepciózus nagy egyéniségek.* Mindezek az eredmények aligha kovácsolják össze a pártot, amelynek kapcsai amugy is meglazultak és *igen hamarosan ujból életre fog kapni a kiválási gondolat, de ezuttal már aligha állanak meg a kiválók a középen, hanem az ellenzéki padokig igyekeznek majd előnyomulni.*

Mindezek tetejébe pedig

a tanácsesal szemben való támadási felület az utolsó napokban megnövekedett a közélelmezési kérdésekkel

és bár azokat a panaszokat, amelyekkel a közélelmezési ügyosztályt legutóbb támadták, mi még nem látjuk bizonyitottaknak, mégis konstatálnunk kell, hogy *ez ujabb jelensége a tanácsellenes hangulatnak.* Ezzel a hangulattal számolni kell, mert ez él és *nap-nap után jobban kivirágzik.* A közélelmezési bizottságban lefolyt küzdelem főcsatárja *Vasek* Ernő volt, aki azzal fenyegetődzött, hogy lemond bizottsági tagságáról. A hallgatóság szemébe könnyek gyültek, ez azonban nem másitotta meg a tényt, hogy itt is megnövekedett az ellenzéki hangulat.

Hogy mi lesz az eredménye annak a különös szituációnak, hogy a többségi párt mind hevesebb és hevesebb ellenzéki támadásokat intéz a saját képére teremtett tanács ellen: ezt mi nem tudjuk, bár nem tagadjuk, hogy nagyon kiváncsiak vagyunk rá. *Az egész tanács indexen van, talán maga Sipöcz Jenő dr. polgármester is és azok, akikkel még a legintranzigensebbek is meg vannak elégedve, legfeljebb csak hárman lehetnek: Folkusházy alpolgármester, Purébl Győző tanácsnok és nagyon természetesen Zilahi-Kiss Jenő.* Az ő jövőjük biztositva is van — *a mai rezsimnél.*

Őszintén szólva, mi nagy megelégedéssel látjuk ezt a tanácsesal való elégedetlenséget. Hiszen mi voltunk azok, akik elkeseredett harcot inditottunk az ellen, hogy törvénybe lehessen iktatni választások megejtését, mielőtt a régi tanács mandátuma lejárt volna. Elmondtuk számtalanszor, hogy az uj városatyáknak sejtelmük sem lehet arról, kiket fognak megválasztani. Ha a régi tanács mandátumának törvényes lejártáig a türelmetlen étvágy várni tudott volna, akkor a választások valószinüleg másként ütöttek volna ki. Ám a többségi párt most a saját főztjét eszi, a saját tanácsát buktatja, a maga gyermekeit falja föl, amihez végre is joga van.

A huszti góbé

Elégtétel Liber Endrének

Göre József vezérigazgató nevétől hangos ma a napisajtó. Szenzációs cimek verik egymást, licitálnak egymásra. Kisül, hogy a jeles férfiu, aki esztendőkön át ugy viselkedett, mintha ő maga lenne a keresztény-kurzus, a Grünfeldék fia Husztról, sőt kiderül az is, hogy kilenc milliót kaparintott magához „a köpcös, rövidnyaku, gyorsjárásu, hadarvá beszélő, vastag ajku, tömpe orru, elálló, nagyfülü" vezérigazgató. Huszt nemes szülötte, aki kegyelmes és méltóságos barátaival dicsekedve, rendületlenül a székely góbét adta, bennünket már tulságosan nem érdekel. Mi elmondtuk a véleményünket róla és üzelmeiről a Fővárosi Hirlap május 4-én megjelent számában, már akkor figyelmeztettük a fővárost és személy szerint dr. Sipöcz Jenő polgármestert is, hogy jó lesz vigyázni erre az emberre, akinek kezére rábizták a főváros óriási értékeit. Akkor a kurzus-lapok és maga a Közérdekü nagynevü vezetői vették pártfogásukba Görét és biztositottak neki még ujabb nyugodt hónapokat, amely alatt ujabb milliókat harácsolhatott. Májusban még azt mondták, hogy nincs igaza a Fővárosi Hirlap-nak és megvádoltak egy tiszta jellemü, a főváros vagyonát féltékenyen őrző férfiut, Lieber Endre főjegyzőt, aki elég vakmerő volt torkonragadni Göre vezérigazgató urat már akkor, amikor az még virágjában volt, amikor még kegyelmes és méltóságos urak megdönthetetlen barátságával dicsekedhetett.

Igen, mi már akkor végeztünk Göre urral, ma azonban nem sietnek elégtételt adni Liber Endrének azok az urak, akik akkor csunyán, méltatlanul megbántották csak azért, mert Göre vezérigazgató urnak a körmére mert nézni. Megirtuk akkor azt, ami ma már a történtek után egészen világos és ez az, hogy „Liber még be sem fejezte a vizsgálatot, amikor egyszerre politikai hajsza indult meg ellene és mindent elkövettek, hogy ezt a keménykezü tisztviselőt félreállitsák." Ezt irtuk akkor és a következmények megmutatták, hogy igazunk volt, mert ez a kalandor ideig-óráig győzött... Májustól novemberig tovább szélhámoskodott, milliókat lophatott.

A helyzetet akkor igy jellemezte a Fővárosi Hirlap: „A Közérdekü érdekében óriási mentőakció indult meg. Maga Wolff Károly, a keresztény községi párt vezére is védelmébe veszi őket, majd a kurzus-lapok egész sora száll sikra Göre József, a kikeresztelkedett zsidó, üzletének védelmében. A Virradat hasábjain Schnetzer Ferenc tábornok vonul fel és védi a Közérdekü nemes céljait, ami ellen semmi kifogásunk sincs." Az egyik lap annyira ment például Göre védelmében, hogy megállapitotta: „a Közérdekün át személyeket, elsősorban a keresztény községi párt vezérét akarják kompromittálni." És megindult a tüzelés Liber Endre ellen, aki belenyult a darázsfészekbe. Összeférhetetlennek nyilvánitották, azt mondták, hogy „Wolffon akar bosszut állani" stb. Mindez Görének, a huszti góbának a müve volt, aki tovább is hatalmában maradt, tovább is orruknál fogva vezetett jóhiszemü embereket, méltóságokat, tekintélyeket.

Pedig amikor mi felhivtuk a figyelmet Göre József üzelmeire, már akkor öt hónap alatt kétmilliós deficitje volt a Közérdekünek. Azóta ez a szélhámos tönkretett mindent, de teleszivta magát pénzzel és odébbállt. Némi elégtétellel, de sok keserüséggel állapitjuk meg mindezt. Nem vindikálunk magunknak semmi érdemet, mert felszólalásunknak, a dolgok, a gazságok őszinte megvilágitásának, amellyel fel akartuk nyitni a polgármester, Wolff Károly és Schnetzer tábornok szemét, semmi eredménye nem volt. Hittünk és hiszünk ezeknek az uraknak a jóhiszeműségében; de rájuk is nagy feladat vár most. Elégtételt kell adniok, méltó elégtételt a sulyosan megbántott Liber Endre főjegyzőnek.

Kirabolták az amerikai misszió raktárát

Egy millió a kár

Alig néhány héttel ezelőtt elsőnek adtunk hirt arról, hogy az amerikai misszió küldeményeit ismeretlen tettesek megdézsmálták, sőt egy hamisitott katonai szolgálati jeggyel három láda nagyértékü szövött- és pamutanyagot csaltak ki az amerikai raktár vezetőjétől. Megirtuk azt a nagyarányu szélhámosságot is, amelyet a főváros munkásainak küldött munkás-kabátokkal követett el két hütlen tisztviselője a fővárosnak, ugy, hogy ez a két kellemetlen eset közel hárommillió kárt okozott a főváros közönségének, mert hisz az összes ajándékokat nem a raktárak részére, hanem a főváros közönségének küldték Amerikából.

Már akkoriban sürgettük a főváros tanácsánál, hogy az amerikai ajándékok körüli visszaéléseknél a lehető legszigorubb vizsgálatot rendelje el és számüzzön az amerikai küldemények szétosztásától és ellenőrzésétől minden olyan embert, akinek csak a legkisebb köze is lehet a szeretetadományok elsikkasztásához. Hogy ez a kivánságunk nem teljesült, azt maguk a bekövetkező események mutatták be, mert most ismét egy szégyenletes esetről kell beszámolnunk az amerikai ajándékokkal kapcsolatban.

Az amerikai jótékony akciónak fővárosi raktárhelyisége az Elnök-utcában van és innen intézik az elosztás minden adminisztrativ munkáját. Különleges fajta ruha- és kabátszövet az, amely most, tél idején, kiosztásra került volna. Váratlanul azonban nagy meglepetés érte a vezetőséget. Rájöttek ugyanis, hogy milliós értékek hiányzanak a raktárból, éppen ezekből a speciális anyagokból.

Azonnal rovancsolást rendeltek el, de a rovancsolás még be sem fejeződött, amikor már bizalmas jelentés érkezett a főkapitányságra Kern Ferenc detektivfőfelügyelőhöz és dr. Csizmadia rendőrkapitányhoz, hogy a Garai-téri piacon és a Telekitéren ismeretlen emberek olyan uj szövetanyagokat árusitanak, amelyek valószinüleg csak valami lopásból származhatnak. A rendőrségen a gyanus árucikkek után azonnal nyomozni kezdtek és már másnap, két nappal ezelőtt megállapitották, hogy a lopott anyagok az amerikai misszió raktárából, a főváros közönségének szánt szeretetadományokból származnak. Ugyancsak két nappal ezelőtt a rovan-

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este fél 8 ó. Tel.: József 121—68.
A 28-as és a novemberi uj müsor!

csolást is befejezték és nagyarányu lopás miatt ismeretlen tettesek ellen feljelentést tettek a főkapitányságot, ahol máris eredménnyel járt a rendőrség nyomozása.

Mindenekelőtt megállapitották a detektivek, hogy ládákban összecsomagolva, tehát nagy apparátussal dolgozva, ismeretlen emberek naponta fosztogatták az amerikai szeretetadományok raktárát és munkájukban oly szemérmetlenek voltak, hogy még a szállitásokhoz rendelkezésre álló kis kézikocsit is igénybevették a fosztogatásokhoz. A legutóbbi időkben

a legértékesebb szövetárukból, ládákba csomagolva, egymillió korona értéket vittek el

és az ellopott árukat részint a zsibvásárokon, részint pedig egyes kisebb posztókereskedőknél próbálták elhelyezni.

Majd csakhamar megállapitást nyert a vakmerő tolvajok személyleirása is és ennek alapján két embert előállitottak a rendőrség elé, ahol bevallották, hogy egy állitólagos Szives nevü fiatalember segitségével követték el a nagyarányu lopásokat.

Előállitották a rendőrségre ezt a Szives nevü embert is; ő is bevallotta, hogy részes a lopásokban, melyeket a rendőrség által már lefogott két társával, két egészen fiatal emberrel követtek el.

Körülbelül négyszázezer koronát szedtek össze a milliós lopott árukért és ezen a pénzen megosztozkodtak; a pénz legnagyobb részét öltözködésre forditották. A rendőrségen mind a három embert letartóztatták és az amerikai adományokat szétosztó bizottságokat értesitették, hogy bár a milliós amerikai ajándék nincs is meg, de legalább a három tettes a rendőrség kezén van.

Események

* * *

Márkus Jenő bankár lett. Dr. Márkus Jenő ny. székesfővárosi tanácsnok, miniszteri tanácsos a napokban elhagyta az Égisz-nél viselt igazgatói állását és beltagként belépett a Keszthelyi és társai (betéti társaság) cégbe, amelynek tagjai Keszthelyi Ernő, a Hazai Bank volt igazgatója, a Kohner Adolf és fiai cég és most legujabban dr. Márkus Jenő miniszteri tanácsos. Munkatársunknak alkalma volt beszélni dr. Márkus Jenővel, aki élete uj fázisáról ezeket mondotta:

— Kiléptem az Égisztől, mert bármily jól éreztem ott magamat, a jelen pillanatban nem találhattam meg azt a termékeny munkát, amely nekem életszükségem. Az Égisznél teljesen elkészültünk a jövő programmjával, készen várják a megvalósulást a nagyszerü épitkezési és egyéb beruházási tervek, amelyek azonban ezidő szerint kivihetetlenek. Én egész életemben a munka embere voltam, ezuttal sem akartam tétlenségbe sülyedni. Módom és alkalmam nyilik most az ipar és kereskedelem dolgaival, amelyeket mindig tiszteletben tartottam, gyakorlatban is megismerkedni és ebben az irányban is kiképezni magamat. Örömmel ragadtam meg a baráti kézzel nyujtott alkalmat és léptem be a budapesti piacon oly előkelő szerepet játszó cégbe.

Dr. Márkus Jenő érdekes és minden mozzanatában értékes pályafutása ezzel uj stációhoz érkezett: bankár lett belőle és nem lehet benne kétség, hogy itt is kiválóan fog érvényesülni fényes tehetsége és fáradatlan munkálkodása.

Hus helyett koporsó. A héten szóvátették azt az anomáliát, hogy a főváros bérbeadja a Huskereskedelmi R.-t. fiókjait és pedig olyanformán, hogy a bérlő a Huskereskedelmi cégérét tovább használhatja és igy jogot és módot ad a közönség megtévesztésére. A Garay-téri bódéban ma a Fuchs és Kvek cég árusitja a hust, de továbbra is ott diszlik — a szerződés értelmében jogosan — a főváros cimere és a Huskereskedelmi R.-t. óriási cégtáblája, amelyek azt a hitet keltik a vásárlóközönségben, hogy a főváros vállalatának olcsóhusakciójáról van szó. Tartani lehet attól — mondják — hogy ez rendszerré válik és a Huskereskedelmi R.-t. abból fog élni, hogy mások milliókat gyüjtenek az ő cégére alatt. Pedig a piaci árak szabályozása, a drágaságnak hatósági árukkal való viszszaszoritása elsőrendü feladata a fővárosnak és a főváros alapitásában működő Huskereskedelminek. Ezzel azonban a főváros mai vezetősége nem törődik, hadd garázdálkodjanak a piac hienái, ahogy akarnak. Ugyanakkor pedig ötmilliós költséggel koporsógyárat csinál a Huskereskedelmi, mintha semmi a világon sürgősebb nem lenne annál, hogy a főváros egy csomó kisiparosnak a kezéből csavarja ki a kenyeret. Ahelyett, hogy hust árulnának a főváros üzleteiben, koporsót fognak adni a népnek. Végre ez is valami.

„Uj Otthon" cimmel Ambrus Zoltán főszerkesztésében és Sáros Pál szerkesztésében uj folyóirat jelent meg. Novellák, versek, irodalmi, művészeti és esztétikai tanulmányok teszik változatossá a meglepően szép kiállitásu folyóiratot, amely tiznaponként jelenik meg. Előfizetési ára negyedévre 200 korona. Kiadóhivatal: Ügynök-utca 8.

A Vigszinház műsora. Szerda: Naplemente. Csütörtök: A falu rossza. Péntek: Naplemente. Szombat délután: Az ördög; este: Hazatérés. Vasárnap délután: A falu rossza; este: Naplemente. Hétfő: Naplemente.

Művészet — Kamara — mestermű, ez a három fogalom egybeforrott. A fejnélküli lovas II. merész küzdelemsorozata és a Jim bünének amerikai bája kiegészitik egymást. Előadások naponta 1/2 5, 3/4 7 és 9 órakor.

Pánik a városban, az eskü-téri Helikon szenzációja. Az a monumentális kalandorfilm, amelyet „Pánik a városban" cimen a jövő héten az eskü-téri Helikon mutat be, méltán viseli a „felülmulhatatlan" jelzőt. Ezt még Amerika sem produkálta eddig. Vértgerjesztő artistabravurok másfélórás láncolata a film, egy pazarul érdekes és izgalmas történet folyamán. A Helikon mutatja be azonkivül először a Királypuccs történelmi jelentőségü film fölvételeit. Még egy kacagtató vigjáték egészíti ki a műsort, amely naponként 5, 7 és 9 órakor kezdődik.

A TŐKE

* * *

A Foresta bevezetése a tőzsdén. Hosszu halogatás és sok huza-vona után, mint értesülünk, a Forestát a legközelebbi napokban mégis bevezetik a budapesti tőzsdére. Ennek a műveletnek a keresztülvitelére egy öt tagból álló bank-konzorcium alakult, élén a Magyar-Olasz bankkal, amely pénzintézet a bevezetéssel kapcsolatos technikai teendőket is végezni fogja. A bevezetés nyomban megtörténik, mihelyt dr. Goldfinger, a Foresta magyarországi és romániai igazgatója, bukaresti utjáról, lehet, hogy még e hét folyamán, hazaérkezik. Érdekelt körökben egyébként arra is számitanak, hogy a mostani hausse-mozgalomban a Foresta árfolyama a magánforgalomban eléri, vagy legalább megközelíti a részvények 100 lirás névértékének a paritását.

Megfenyitett tőzsdeügynök. Az elmult pénteken a napi árfolyamjegyző ülésen Hornig Samu tőzsdeügynök összeszólalkozott az elnöklő Bing Gyula tőzsdetanácsossal. A tőzsdetanács Hornig Samut, minthogy nem viselte magát a fegyelmi szabályoknak megfelelően, a tőzsdéről négy napi kizárásra itélte. Minthogy azonban közben Hornig Bing tanácsost megkövette, a büntetést felfüggesztették és igy Hornig hétfőn már ismét megjelent a tőzsdeteremben.

Uj részvény-bevezetések. Kedden vezették be a Szombathelyi magyar motor- és gépgyár részvényeit 1000 koronás árfolyamon a tőzsdére. A bevezetést a Magyar-Olasz Bank intézte, a részvények már az első pillanatokban az érdeklődés központjába jutottak és árfolyamuk 1450 koronáig szökött fel. — A napokban fogják kotirozni a Király-autó-részvényeket. A bevezetés műveletét a Bondy és Tarján cég fogja végezni. — A Városi Bank szerdán vezeti be a Klein és fia pipereszappangyár részvényeit, amelyek a magánforgalomban régóta élénk keresletnek örvendenek. — Rövidesen ugyancsak kotirozásra kerülnek: a Villányi pezsgőgyár (bevezeti a Magyar-Olasz Bank), a Fiumei cserzőanyaggyár (bevezetik a Krausz és Bettelheim cég), továbbá a Keglevich cognacgyár (bevezeti a Kereskedelmi Bank.)

A forniergyár és keményfatermelő r.-t. Budapest, mely a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank érdekköréhez tartozik, immár egyesitette magában a „Magyar forniergyár r.-t." és a „Keményfatermelő r.-t." összes üzemeit. Az ilyetén képen kiterjedt alapon működő vállalat fejlődése állandóan igen kedvező, olyannyira, hogy már a folyó üzletévre 25%-os, tehát ötven korona osztalékot helyez részvényeseinek kilátásba. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank a részvényeknek egy részét a majoritás megtartásával eladta egy csoportnak, mely a Nemzeti takarékpénztár és bank r.-t.-ból, a Stux Gyula és Hugó, Keszthelyi és társai, és Politzer, Rosenberg és társai bankcégekből áll. Ez a csoport a részvényeket a budapesti tőzsdén kedden vezette be nagy érdeklődés mellett.

Az „Atlantica" Tengerhajózási R.-T. közli, hogy Polnay Jenő elnöklete alatt tartott rendkivüli közgyülése egyhanguan elfogadta az igazgatóság előterjesztéseit és kimondta az alaptőkének 100 millió koronára való fölemelését. Az egyelőre kibocsátandó 131.500 uj részvényre az elővételi jog 5:8 arányban részvényenként 500 korona ellenében november 7—15-ike között gyakorolható.

A Magyar Vadkiviteli Vállalat Részvénytársaságnak (a Magyar élelmiszer- és árukereskedelmi r.-t. érdekeltsége) most jelent meg az 1920—21. évről szóló zárszámadása, amely 111.782 K tiszta nyereséget tüntet ki.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

AZ
ERNST-MUZEUM AUKCIÓI
XVII.
Főuri és különböző más magánbirtokból származó műtárgyak
Elsőrangu régi és modern festmények
Barabás, Benczur, Bihari, Hamilton, Janssens, Lampi, Lotz, Mányoky, Munkácsy, Netscher, Ridinger, Rugendas, Zichy.
Nagyértékü iparművészeti tárgyak: arany, ezüst, porcellán, bronz, szőnyegek, butorok stb.
KIÁLLITÁS:
1921 nov. 10—13-ig, 9 órától 5 óráig.
AUKCIÓ:
1921 nov. 14-től naponként d. u. 3 órától
Illusztrált katalógus 100 korona

APOLLO-SZINPAD
(APOLLO-KABARÉ)
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
Uj müsor! **Uj müsor!**
A VÉSZKIJÁRAT vigjáték egy felv. Irta: Liptai Imre.
Rózsahegyi Kálmán fellépésével: **KACAGJ BAJAZZO...!** Harmath Imre dramolettje.
Boross Géza, Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Sándor József, Saásdy Alice és Áldori László uj magánszámokkal.
Kezdete 8 órakor. Pénztárnyitás: 11-től 1-ig, d. u. 4-től 6-ig

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BANKBIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-U. 3.
Tőzsdeidő alatt telefon: 158-82.
TELEFON: 101-04 és 39-11.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

BÉRAUTÓK ÉJJEL-NAPPAL
BENZIN, OLAJ, PNEUMATIK, SZERSZÁMOK
JÓZSEF 124-01, 124-02, 124-03 ÉJJEL-NAPPAL
KIRÁLY-AUTOMOBIL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
TERÉZ 157-00, 106-08 CSAK NAPPAL

A szervezett munkások takarékpénztára
„TÖREKVÉS"
TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZV.-TÁRS.
VII., RÁKÓCZI-UT 42.
Telefon: József 75—71. sz.
Alaptőke 10,000.000 korona.
Elfogad betéteket takarékpénztári könyvre és folyószámlára. Mindenféle bankszerü ügyleteket lebonyolit.

Tizedik évfolyam | Budapest, 1921. november 16-án | 46. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 240 K. Félévre 120 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Sziv-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Tengeri kigyóvá

válik immár a villamosalkalmazottak ügye. Minden társadalmi csoport, minden foglalkozásbeli ember sokkal alantasabb nivón él ma, mint amilyet keze, vagy agyveleje munkájával megérdemel; de izgatottabb, idegesebb hangok, mint a villamos vasuti alkalmazottak köréből hallatszik, sehol sem észlelhető. Fel kell tételezni tehát, hogy ők azok, akikkel a sors, vagy az igazgatóság a legmostohábban bánik. Amikor különben bármely foglalkozási ág, tisztviselő, vagy munkás helyzetének javitását kivánja, minden épérzékü embernek melléje kell állani, mert ma senki sincs olyan dusan ellátva, hogy meg is tudjon belőle élni. Nem akarunk tehát himet varrni a villamosalkalmazottak ruhájára, hogy egyedül ők az az érdemes társadalmi osztály, amelynek jogaiért külön is harcolni kell. Mi tudunk még ennél a rendnél is érdemesebbet, sőt tudunk éhesebbet is, de a villamosalkalmazottak mozgalma különleges jogokban gyökerezik.

Mi tudjuk, hogy a főváros előkelő sorban levő tisztviselői, ha valami aprósággal a kulturigényeiket ki akarják elégiteni, épp ugy krumplit és babot kénytelenek enni, mint ahogy valószinüleg azt esznek a villamoskalauzok is, akiknek nincs valami tüneményes mellékfoglalkozásuk. Az ország, a főváros ujjáépitése érdekében is többet cselekedett és cselekszik talán egy városi főjegyző, mint egy villamoskalauz. Mégis azt kell mondanunk, hogy a villamoskalauzok *momentán* több joggal és több reménnyel követelik helyzetük megjavitását, mintha ugyanezt cselekednék a főváros tisztviselői. Ennek egyetlen oka és alapja pedig az, hogy *a villamos vasutaknak módja és bizonyos erkölcsi kötelezettsége van arra, hogy alkalmazottainak felmerült igényeit kielégitse.* Augusztus elseje óta a villamos vasut kétszer emelte a viteldijakat és pedig igen jelentékeny összeggel, csaknem száz százalékkal. A megokolása ennek az emelésnek egyedül és kizárólag az alkalmazottak helyzetének javitása volt. Akkor még anyagár-drágulásról nem igen lehetett beszélni, a korona is valamelyest tartotta magát és szinte ugy tetszett, hogy bár nem magasan, de stabilizálódni fog. Ilyen körülmények között nem is tudta volna megokolni a villamos a tarifaemelést mással, minthogy az alkalmazottainak jelentős emelést ad. A közönséget, amelynek zsebéből igen nagy összeget vesz ki az ötkoronás tarifa, nem is lehetett volna mással megnyugtatni, mint a szociális kivánalmak rendezésének igéretével.

Az igéret azonban csak igéret maradt. Az alkalmazottaknak csak morzsákat dobtak oda és az ilyen tessék-lássék elintézéssel szociális lelkiismeretüket kielégiteni vélik az urak. Hamarosan be kell azonban látni, hogy ez nem igaz és igéreteit megszegni még a villamos vasutak vezetőségének sincs joga. Ha az alkalmazottak most erősebb hangon követelnek, mi meg tudjuk ezt is érteni, hiszen annyit hallottak az ötven százalékos javitás paradicsomáról, hogy nem tudják többé belátni, miért kellene megmaradniok a tizenkét százalékos könyöradomány mellett. Hogy időközben a korona süllyedt, hogy az anyagárak emelkedtek és igy a villamos vasutakat talán uj válság fenyegeti, — valószinüleg ezek lesznek most az argumentumok — nem lehet azonban kételkedni abban sem, hogy a villamos vasutak igazgatósága is tudja: a korona a villamosalkalmazottaknak is süllyedt és az árak nekik is emelkedtek. Egy okkal több, hogy a megigért ötven százalékos emelést meg kell adni.

Budapest közuti közlekedése elég rossz. Az elmult napokban, amióta egy kis hó fehéritette be az utcákat, még sokkal rosszabb lett a villamosközlekedés. Ami most van, az már egyenesen szégyenletes. Kezdődik az ácsorgás, a verekedés, a tülekedés — és büntetés ide, büntetés oda — megkezdődött már a lógás is. Egészen szépen haladtunk már, de most megint teljesen visszasüllyedtünk. Nem tudjuk, része van-e már ebben a züllésben az alkalmazottak elégedetlenségének; de ha ma még nincs is része, a jövőben mindenesetre lesz. Nagyon ajánlatosnak tartjuk, hogy ezt a veszedelmet idejekorán meg lehessen akadályozni.

Ujra kitörőben a kikötő-viszály

A fővárosnak követelnie kell a pénzügyi egyezmény megkötését — Mit csinál a kormánybiztos? — A főváros mulasztása a betterment körül — Az állam nem tud elkészülni a szigetcsúcson megkezdett munkálatokkal — Ujabb tizmilliós hitel — Rakpartért jelentkeznek a vállalatok

Valami megint történik a kereskedelmi kikötő körül, amelyért a fővárosnak olyan küzdelmet kell folytatnia, mint folytatott a kormány Nyugat-Magyarországért. Fájdalom, az ellenfél ebben a kérdésben a magyar állam, amelynek egyes magasrangu tisztviselői nem tudnak a fővárossal szemben felemelkedni a méltányosság álláspontjára, hanem állandóan csunya és sekélyes harcba bonyolódnak. A jelekből következtetve, azt kell megállapitani, hogy *a furcsa harcnak uj fázisához jutottunk el.* Erre enged következtetni az a tény is, hogy *a főváros frontján defenzivára készülődnek.*

A kikötő egyébként ujabb áldozatokat követel a fővárostól, ugy, hogy

az erre az évre megszavazott 16 millió mellé még az idén tiz ujabb milliót kell mozgósitani, hogy a partfal-épitést be lehessen fejezni.

Ennek az oka pedig a rendkivüli drágaság, amely az anyagárakat ujból hallatlan mértékben emelte. Amig *a békében egy folyóméter partfal-épitésre 1600 koronát irányoztak elő, addig ma a partfal folyóméterenkint 30.000 koronába kerül,* ami egészen természetes akkor, amikor a békében 70 koronás vasat ma 2000 koronájával veszik mázsánkint. A partfal különben a tavasszal készen lesz és *a jövő évi további munkálatokra harminc milliót fog a főváros megszavazni.*

A főváros tehát megtesz mindent, ami szerény anyagi erejétől telik, ellenben attól tartunk, hogy nincs elegendő ereje fellépni a kormányhatóságok ujabb, jóindulat nélkül szüklködő müködésével szemben. A kikötőépités egyelőre mindenesetre kapott kormánybiztost *Zielinszky* Szilárdnak, a Közmunkatanács elnökének, személyében. Itt állott azonban elő a legujabb tarthatatlan helyzet, mert *a kormánybiztos ellenőrzi ugyan azt, amit a főváros cselekszik és teremt, de egyáltalán nincs meghatározva, hogy miként és milyen mértékben fogja segiteni a fővárost ebben a tevékenységben?* A fővárosnak sarkára kell tehát állani és

ki kell csikarni a kormánytól a sokat emlegetett pénzügyi egyezményt, amely nélkül az állam és a főváros között állandósul a viszálykodás.

Ennek a pénzügyi egyezménynek meg kell állapitani mindenekfelett, hogy *a helyi kikötő kizárólag a fővárosé.* Ebben a kérdésben a kormány magasrangu képviselői ellenkeznek, ennek dacára kötelessége a fővárosnak, hogy teljes eréllyel lépjen fel és ezen a téren *tiszta helyzetet teremtsen.* Személy szerint is meg kell neveznünk *Fock* Ede tanácsnokot, akire ez a hivatás vár, mert *Déri* Ferenc alpolgármester és *Vita* Emil tanácsnok, akikkel együtt hosszu küzdelmet folytatott, nincsenek többé és igy egyedül *Fock* tanácsnok az, aki a vivmányoknak egyedüli őrzője, a további küzdelemnek vezetője lehet. Hiszünk benne, hogy sikerül a kormányt meggyőznie arról, hogy a pénzügyi egyezmény megkötése és a fővárosnak előnyökben való részesitése *elsőrendü államérdek is.* Nem szabad azonban tovább folytatni a titkolódzás politikáját. A minisztériumok bürokratáinak kicsinyes gáncsvetéseit kiméletlenül a nyilvánosság levegőjén kell megmutatni a maguk valóságában. Mi hibául rójjuk fel *Fock* tanácsnoknak, hogy a maga előkelő harcmodorának megfelelően ezt eddig nem tette meg. Be kell azonban végre látnia, hogy a copffal és az alacsony gondolkozással szemben nem tartozik regarddal viseltetni.

A pénzügyi bizottság legutóbbi ülésén egyébként *Platthy* Györgynek is voltak panaszai a tanács ellen,

mulasztással vádolta a fővárost és az államot is, hogy a kikötöépitéssel kapcsolatban a bettermentet nem aknázták ki

és abból a körülményből, hogy *az épülő kikötő körül fekvő telkek értéke rendkivüli módon emelkedett, a főváros a maga számára nem biztositotta az őt jogosan megillető hasznot.* De nem biztositotta a maga számára az ott még megszerezhető telkeket sem. *A főváros elmulasztott szabályrendeletet alkotni, amely az ő számára biztositotta volna az értékemelkedéseket.* De szemrehányást tett *Platthy* György a kormánynak is, hogy miért nem tesz lépéseket *a kisajátitási törvény kitágitása érdekében?*

Fock Ede tanácsnok védekezésében arra szoritkozott, hogy *a fővárosnak nem volt pénze,* amivel kisajátithatta volna a telkeket, egyben pedig elismerte, hogy *ha a főváros mozgósitani tudta volna a szükséges összegeket, óriási értékeket biztositható volna a maga számára.*

Fock tanácsnoknak ezt a védekezését feltétlenül gyengének kell mondanunk és *ha a felelősséget ezzel akarná magától elháritani, ez nem sikerült neki.* A józan ész diktálja azonban, hogy *a felelősség ebben a tekintetben nem egy müszaki ügyosztály élén álló tanácsnokot, hanem magát a főváros kormányzatát, a tanácsot és*

speciálisan a pénzügyi ügyosztályt és annak akkori vezetőjét terheli.

Vigasztaló a kikötő-épitès dolgában az, hogy

a főváros a maga épitkezésével és munkálataival lényegesen előbbre van, mint az állam, amely képtelen elkészülni a szigetcsucson elkezdett munkálataival,

s ez a körülmény *a fővárosnak óriási erkölcsi előnyt biztosit.* Rendkivül fontos ez ma, amikor *a vállalatok már egyre-másra jelentkeznek partbérletekért.* Ez is mutatja, hogy *itt az ideje, amikor végre tiszta helyzetet kell teremteni és az állami urak jogosulatlan féltékenységét vissza kell szoritani* és inkább adja vissza a főváros az államnak azokat az anyagi segedelmeket, amelyeket eddig elég szükkeblüen nyujtott, semhogy a főváros által elért eredményeket a legkisebb mértékben is vitássá lehessen tenni.

A Közérdekü ötödfélmilliót fizet rá az „üzlet"-re

Lobmayer tanácsnokot bizták meg a vizsgálattal

Göre vezérigazgató ur ellen kiadták az elfogatási parancsot és ő valahol biztos révben költi a milliókat, amelyeket a közérdek szent nevében elharácsolt. Általában el kell ismerni erről a Göréről, hogy nem közönséges fajta szélhámos, aki nyeregbe tudta kapni, akit akart. Egyetlen embertől félt és ez Liber Endre főjegyző volt, aki körül sikerült olyan kavarodást okozni, sikerült a politika zavaros vizét ugy felkavarni, hogy Liber önérzetesen lemondott megbizatásáról, amelylyel a főváros és a Közérdekü vezetősége ruházta fel. Göre talán mindent elviselt volna, de Liber igen kellemetlen embernek bizonyult. Megtörtént ugyanis, hogy a főjegyző kijelentette: egy altruista célokat valló intézménynél ő nem hajlandó Göre igazgató urnak 400.000 koronás fizetést kiutalni, még ha ez a szerződésében áll is. Akkor 1920-ban a 400.000 korona töméntelen pénz volt és ilyen összegeket közkereseti társaságok sem fizettek, nemhogy altruista intézményeknél ez erkölcsös és egyáltalán lehetséges lett volna. Ez rettenetesen bántotta Görét, hatalmas pártfogóit mozgatta meg, de minden hiába való volt, mert Liber hajthatatlan maradt. Valószinü ugyan, hogy amikor Liber méltatlankodva az őt ért támadások miatt, amelyekkel szemben a polgármester elfelejtette őt megvédeni, visszaadta megbizatását; akkor mégis kiutalta Göre urnak a 400.000 koronás fizetést, amihez még 9—10 milliót sikkasztani igazán gyermekjáték volt.

A Közérdekü válsága azonban nem áll meg annál a méla akkordnál, hogy Göre vezérigazgató ur eladta és ellopta, ami eladható és ellopható volt. Értesülésünk szerint ugyanis a Közérdekü egész jövőjét krizis fenyegeti. A járókelők maguk is láthatják, hogy az „altruista intézmény" az egyik helyiségét a másik után adta fel, ami fiókja pedig még van, az állandóan tátong az ürességtől. Ilyenformán nem lehet azon csodálkozni, hogy deficit is akad. Ugy tudjuk, hogy a Közérdekü 25 milliós alaptőkéjének 70%-át fizették be, amiből 4½ millió a ráfizetés, ugy, hogy a befizetett alaptőkének negyedrésze elveszett.

A főváros tanácsa Lobmayer Jenő tanácsnokot bizta meg a vizsgálattal. Ennek a vizsgálatnak két eredménye lehet. Vagy az, hogy a főváros megköti a Közérdeküvel a szerződést, amelynek megkötését már régóta tervezik, vagy pedig visszaveszik mindazt, amit rájuk biztak, azt az óriási vagyont, amelyet a konyhák és étkező helyiségek stb. reprezentálnak. Nem tudjuk, mi fog történni. Mi, amióta az uj rezsim bölcsessége uralkodik a városházán, megszoktuk a csodákat is és igy nem esnénk ámulatba akkor sem, ha azt mondanák, hogy ime ez a Közérdekü, amely annyi jelét adta életképességének, igazán méltó arra, hogy megkössük vele a szerződést. De ha beteljesednék a váratlan valami, ha a főváros mégis hálátlan lenne a nagyszerü Közérdeküvel szemben, akkor csak egy kivánságunk van: az, hogy gyorsan, de nagyon gyorsan kell cselekedni. Nemcsak azért, mert a jó Göre még meggondolja magát, visszajön egy kicsit, megvádolja Lobmayer tanácsnokot, hogy őt politikai okokból üldözi és közben ellopja még a főváros termoforjait is; de sürgős, mód felett sürgős a döntés azért is, mert, ha a kalendáriumban utánanéznek a város urai, megtudhatják, hogy itt a tél. Itt a tél végzetesen komolyan, a főváros élelmiszerraktárai üresek, a Közérdekü még üresebbek és ezen a rettenetesnek igérkező télen mégis csak kell valamit cselekedni Budapest éhező tömegei érdekében. Ha ugyanis nem kötik meg a szerződést a Közérdeküvel, akkor a népélelmezési üzemek megint a népélelmező kirendeltségnek kell a kezébe venniе. De hogyan tegye ezt meg, ha nem sietnek a dologgal ma sem, amikor már napok óta esik a hó és hónapok óta növekszik a nyomoruság.

Fullánkok

Kikérjük magunknak,

hogy bennünket olyan nyelven sértegessenek, amely nyelven mi nem értünk, kikérjük magunknak, hogy a destruktiv elemek, még ha a konstrukció álköpenyébe bujnak is, negligálják a szent magyar nyelvet és idegen szavak leple alatt azt mondjanak nekünk, ami nekik tetszik. A mindenféle Horváth Károlyok talán már azt hiszik, hogyha a mi szinmagyar, Árpádtól eredő Sipöczünk, bár undorral szivében, átlépte a gyülölt Páris kapuit, ez nekik jogot ad, hogy a közgyülési teremben szembehelyezkedjenek a nemzeti akarattal és olyan nyelven beszéljenek, amilyenen nekik tetszik. Kikérjük magunknak, hogy bárki kételkedjék a mi magas müveltségünkben, de igazán nem kivánhatja tőlünk senki, hogy azt a nyelvet, amelyet tegnapi ellenségeink beszélnek, tegnapról mára megtanuljuk. Elég szégyen, hogy akadnak emberek, akik az ilyen ebugatásszerü beszéddel bepiszkolják a szájukat, mi nem fogjuk őket ezen az uton követni. Esküszünk... esküszünk... rabok tovább nem leszünk...

Körbe mennek

a dolgok és igy van ez jól. Azt mondják, hogy nincsen szükség a Királyi Pál-utcai könyvtárra, vagy legalább ott nincsen rá szükség. Sokkal jobb helye lesz annak a Sándor-utcai házban, ahol a Népjóléti Központ ásitozik tétlenségében ma, amikor olyan nyomoruság van Budapesten, aminő még sohasem volt. Egy szóval: nem kell könyvtár ma, amikor a kulturátlanság orgiáit üli, nem kell Népjóléti Központ ma, amikor lassankint éhen esnek majd össze az utcán az emberek. Mindez nem kell: a pártklubra azonban szükség van. Nem élhetünk pártklub nélkül, amely mindent pótol, élelmet, tüzelőanyagot, ruházatot és mindenek felett kulturát. Istenem, ha a Királyi Pál-utcába Jókai, Eötvös, Széchenyi, Petőfi, Arany és a szedett-vedett külföldiek helyett a községi párt nagy szellemei vonulnak be, akkor végre igazán boldog lehet a magyar!

A lepedő

ügye talán mégis a legfontosabb ma. A főváros, amint hiradások jelentik, sürgősen százmilliós kölcsönt, lepedő-kölcsönt vesz fel a bankoknál, hogy a kórházak hiányos felszerelését pótolni tudja legalább némileg. Egy kicsit csodálkozunk rajta, hogy erre csak most gondolnak. De még jobban csodálkozunk valami máson. Történt ugyanis, hogy egy nappal előbb, mint a százmilliós lepedő-kölcsönt a tanács elhatározta, Fábián Béla bizottsági tagot, aki lelfedte a titkot, hogy a kórházakban nincs lepedő, ellenben van poloska, nagyon leintette Sipöcz polgármester, hogy ez nem tartozik a tárgyra. Hát ha tegnap nem volt szabad Fábiánnak erről beszélni, akkor miért szalad ma a tanács százmilliós kölcsönért? Lám, ha ez a kellemetlenkedő ellenzéki városatya fel nem fedezi a dolgokat, ezt a százmilliót ki tudja meddig meg lehetett volna takaritani!

Miért maradtak itt a külföldi missziók?

Bukovszky tanácsnok és Liber főjegyző memoranduma

Megrázó hir volt, amikor a téli nyomor elé néző Budapest értesült róla, hogy a nemes munkát végző külföldi missziók itt akarnak bennünket hagyni, mert a külföldön az a téves hit vált közkeletüvé, hogy Magyarországon többé nincs nyomor, mi itt már jólétben élünk és mindenkinek megvan a betevő falatja, a legszükségesebb ruházata. A missziók itteni vezetői akcióba léptek, hogy megcáfolják ezeket a hireket, amelyek végtelen messzeségben állanak az igazságtól. Hogy ezt megtehessék, pontos, csalhatatlan adatokra volt szükségük. Meg is kapták gyors, világos munkában mindazt, amire szükségük volt és amikor a központok értesültek a való állapotokról, *nem volt, nem lehetett többé kifogásuk az ellen, hogy a missziók tovább folytathassák Budapesten nemes munkájukat.* A memorandumot, amelynek meggyőző ereje a sikert meghozta, *Bukovszky* Viktor tanácsnok, a közjótékonysági ügyosztály vezetője és *Liber* Endre főjegyző alkották. Ez az irásmü tele van szivettépő adatokkal, a budapesti nyomornak fájdalmas megismerése, egy megdöbbentő korkép tárul elénk a sötéten felvonuló fejezetekből. A memorandumot a missziók vezetői magyar, francia és angol nyelven kapták meg és vitték ki külföldre, ahol — mint az eredmények mutatják — nem tévesztette el hatását.

A boldog tizezrek

A felületesen szemlélődő idegen — mondja a memorandum — aki Budapestre érkezik és itt utcahosszant látja az árukkal megrakott kirakatokat, a fényesen kivilágitott kávéházakat és a zsufolt mulatóhelyeket, nem is gondol arra, hogy az ilyen fényes külszin alatt milyen nagy a lakosság nélkülözése és nyomora. A középosztály, amely régebben a nagyforgalmu üzletekben szerezte be mindennapi szükségletét, ma nem tud vásárolni és az a középosztály, amely régebben kulturális szükségleteinek kielégitése céljából járt szinházakba, ma már évek hosszu sora óta kénytelen megvonni magától ezt a szórakozást. Egy milliós város lakosságából csupán tizezrek vannak itt, akik részint idegenek, külföldről, vagy megszállott területről jöttek és a valuta-differenciák mellett igen könnyen találják meg a maguk számadásait, részint pedig a gazdasági viszonyok konjunktúráinak szerencsés kihasználása folytán kerültek ama tizezrek közé, akik jó anyagi helyzetüknél fogva a legválságosabb gazdasági viszonyok között is megőrizték régi standardjukat. Ezekkel szemben azonban ott állnak a százezrek, akik kezük és agyuk munkájával keresik kenyerüket, s akiknek létfeltételeit végzetesen megingatta a korona katasztrófális sülyedése.

Pusztulnak a gyermekek

A katasztrófát leginkább mutatja a népesedési statisztika. 1909-ben a születések száma meghaladta a 22.000-et, amivel szemben a halálozások száma 16.000 volt, tehát a szaporulat 6000-et tett ki. A mult évben 999-cel volt nagyobb a halálozások száma, mint a születéseké. Az idei esztendőről nem lehet még itéletet mondani, hiszen a sulyosabbik része az évnek hátra van és ha tekintetbe vesszük a vörheny-járványt, igen szomoru statisztikát várhatunk. Annyi máris bizonyos, hogy az idei év első nyolc hónapjában már több mint 2000-rel alul maradtak a születések, mint tavaly ugyanezen idő alatt. Legnagyobb a halandóság az egy éven aluli gyermekek között, aminek az az oka, hogy csecsemővédő-egyesületeink nélkülözik a szükséges eszközöket. Rettenetes számadat az, amely azt mondja, hogy ennek az évnek első hat hónapjában élve született 13.199 gyermek közül 2146 elpusztult.

Nyolcadfélezer korona

Miután a memorandum elpanaszolja a lakáskérdés nyomoruságait, a villamos-viteldijak, a világitási egységárak kibirhatatlan emelkedését, áttér az élelmezési nehézségekre. Majd szól a tejről. 21.060 egy éven aluli gyermek között

csak 11.725 liter tejet lehet kiosztani, bár minimálisan egy liter lenne a napi szükséglet fejenkint. A 19.488 egy-két év közötti gyermeknek összesen 9775 liter tejet szolgáltattak csak ki. A szegény gyermekektől 23.558 liter tejet vontak el, részint mert a szülők nem tudják a tulmagas árakat megfizetni, részint mert a szükséges mennyiség nem érkezett be a fővárosba. A tüzelőellátás jobb, de a tüzelőanyag ára megfizethetetlenül emelkedett. Hogy a ruhaárak mint emelkednek, igazán nem kell a memorandumból reprodukálni; de annál fájdalmasabb az a fejezet, amely *a kereseti viszonyokat* tárja fel. Kimutatják, hogy egy négytagu — apa, anya, két iskolás gyermekből álló — család számára *— föltéve a lehetetlent, hogy mindent hatósági áron tudnak beszerezni* — csak élelmiszerre 4503 korona 96 fillér kellene, ha volna. Ugyanennek a családnak lakásra, világitásra, fütőanyagra, ruhajavitásra — *minden kulturigény kielégitése nélkül* — ujabb 2965 koronára volna szüksége. Havi kiadása tehát ennek a családnak 7468 korona 96 fillér volna, amiben azonban — hogy az étkezés minemüségét is jelezzük — havonkint összesen *8 kiló hust számitottak.* Nem felel meg a memorandum arra, hogy *hány olyan család van Budapesten, amely csak ezeket a minimális kiadásokat is biztositani tudja a maga számára?*

Lepedőkről, amelyek nincsenek és poloskákról, amelyek vannak

— Közgyülési képek. —

Szerdán volt az első őszi közgyülés, és a városatya urak mindjárt ki is próbálták, vajjon megvan-e még a közgyülési terem akusztikája. Hát nincsen meg. Ezt az akusztikát ugyan nem fránya kommunisták sikkasztották el, sem nem a románok vitték el; az akusztika nincs meg, mert nem is volt. Ellenben — mint a tapasztalat bizonyitja — a városatya urak a vakáció alatt nem vesztették el a hangjukat. Sőt egyik-másik városatya az első őszi közgyülésen még a szokottnál is csengőbb, pihentebb hangon gyakorolta közbeszólási jogát.

A tulajdonképpeni vita a marhavásártéri vendéglő bérletével kezdődött. Ez a vita a csöndesebbek közé tartozott. Itt mindössze annyi történt, hogy Platthy György rászólott a tüchtig Vasekre, hogy „Hallgasson az ur!“ Tudniillik azért szólott rá, mert a mindig fürge Vasek éppen akkor gyakorolta közbeszólási jogát, mikor Platthy beszélt. A dologból azonban nem lett baj, a gavallér Platthy bocsánatot kért. Vasekkel különben Horváth (IV.) Károlynak is volt egy kis nézeteltérése, azonban ezt az affért is békésen intézték el. Sokkal érdekesebb volt azonban a párviadal, mikor Csilléry András akasztotta össze a lőcsöt Fábián Bélával. A keresztény párt alvezére a demokraták szónokával. A Zita-kórház körül támadt a bonyodalom. Arról vitatkoztak, hogy becsukják-e hát a Zita-kórházat, vagy sem? Mindkét kitünő férfiu bölcsen megegyezett abban, hogy a kórházat nem szabad becsukni, mert a kórházra szükség van. A két párt mégis összekapott és ugy a demokratákra, mint a keresztényekre ugy hullott a — tisztesség ne essék mondván — a cifrábbnál cifrább közbeszólás, mint a záporeső. A vihart az idézte elő, hogy Fábián Béla azokról a kórházi lepedőkről kezdett beszélni, amelyek nincsenek; és azokat a poloskákat kezdte firtatni, amiből a kórházakban sokkal több van a kelleténél. Azt mondta Fábián, hogy „valamennyi kórház tele van féreggel, poloskával, ruszlival, olyannyira, hogy mikor az egyik beteg valamelyik ágyból felkél, akkor a poloskákkal annyi történik, hogy a rugót kiveszik az ágyból és porolóval végigverik és kihull vagy 240 poloska...“

— Ezt tárgyalja le Dietrichsteinnal! — mondja az elmés Bohn Ferenc.

— Látta maga személyesen? Visszautasitom a vádakat! — mondta szigoruan Paulheim Ferenc ismert egyéni dialektusában.

Fábián azonban nem zavartatta magát Paulheim bácsi megjegyzéseitől. Folytatta tovább:

— A betegek a puszta matrácokon feküsznek, mert a matrácokon nincs lepedő. Ellenben lyukak vannak a matrácokon...

— Ez nem tartozik a tárgyhoz! — idegeskedett Csilléry.

— Igaza van! — mondta Éber Antal. — Ide csak korcsmabérletek tartoznak.

— A főváros közkórházaiból az asszonyokat és a csecsemőket ujságpapirba pakkolva viszik ki! — folytatta Fábián. — A kórházakban azt mondják, hogy azért nem lehet tojást adni a betegeknek, mert a tojást maga a főváros 10 koronáért számolja el.

— Mert kiviszik a zsidók! — replikázott Csilléry.

— De ki adja a kiviteli engedélyeket? — kiváncsiskodott Freund Dezső.

Ez a párbeszéd igy ment jó órán keresztül. Csilléry már akkor is haragudott, amikor Fábián a lepedőket emlegette. Mikor aztán Fábián a poloskákat kezdte piszkálni, ez az ellenszenves állat végleg kihozta a sodrából az exkegyelmes urat. Csilléry szó-bombákat kezdett áthajigálni a demokrata oldalra. Azok meg vissza. Néhány pillanat alatt teljes lett a zürzavar.

— A mélyen tisztelt nagybankok nem nyulnak a zsebükbe, — kiáltotta Éber felé Csilléry — hogy jótékony ajándékukkal...

— Többet adtam én, mint ön! — replikázott Éber Antal.

— Mi van a hollandi misszió fehérneműjével? Arról beszéljen! — kiváncsiskodott Fábián.

— Majd beszélek róla! — adta vissza a szót Csilléry.

Isten csodája, hogy az indokolatlanul hosszura nyult vita egy órai heves pozició-harc után szerencsére véget ért és a közgyülés a tanács javaslatával szemben elhatározta, hogy a Zita-kórházat nem csukja be.

Ehhez a vitához fogható ezen a közgyülésen több már nem is volt. Legfeljebb Folkusházy Lajos kissé hosszura nyult beszédét lehetne megemliteni, mint nevezetességet. Ebben a beszédben az alpolgármester végigvezette a hallgatóságot a drágaság minden lépcsőjén és igen helyesen kifejtette, hogy a buzát a termelők, a bankok és a börze drágitja. Az alpolgármester megállapitotta, hogy a főváros azért nem gondoskodott a főváros egész lakosságának liszt szükségletéről akkor, amikor a buza ára még csak 600 korona volt, mert a fővárosnak akkoriban nem volt pénze; most pedig azért nem gondoskodik, mert most még kevesebb pénze van a fővárosnak, mint a nyáron volt.

A főváros szerencsétlen financiális helyzetéről folyt a vita még a pénteki folytatólagos közgyülésen is. Horváth Károly (IV. ker.) vitte a szót és szemrehányást tett a tanácsnak, hogy nem igyekszik egy kis konszolidációt belevinni a háztartás számadásaiba.

— A polgármester — ugymond — a nyáron Párisban járt tanulmányuton, hogy pénzügyi tapasztalatokkal megrakodva fogjon hozzá összel a pénzügyi konszolidáció munkájához. Azonban a polgármester Párisból nem hozott mást, mint két táncot...

— Micsodát? — kiáltottak ijedten a kereszténypártiak.

A szemérmetes polgármester fülig pirult. Azt hitte, hogy most jönnek a pikáns leleplezések a párisi kalandokról.

— Ne beszéljen ilyeneket! — szólt közbe egy tulerkölcsös városatya — nem hallgatjuk.

— Kinek mi köze a polgármester privát dolgaihoz? — fortyant föl a podeszta egy hivatlan védelmezője.

A lárma egyre erőteljesebb kezdett lenni.

— Igenis, csak két táncot hozott haza Párisból a polgármester — mondta titokzatos mosollyal Horváth Károly — két táncot, a pas d'argent-t és a pas de credite-t.

Horváth itt megállott; várta a hatást.

— Valami disznóságot mondott? — kérdezték jobbról is, balról is.

— Nem is disznóságot, hanem egy francia szójátékot mondott, — magyarázta valaki, aki franciául is tudott.

— A „pas“ a franciában táncot is jelent, meg nincstelenséget is és Horváth szerint az a két tánc, amit a polgármester Párisból haza hozott: a pénztelenség és a hitelnélküliség.

Sokan még most sem értették. Ez a közgyülés nem érti a tréfát. Kár, pedig a pénteki közgyülésnek ez a tréfa volt a csattanója.

Események

Decsényi Miklós halála

Decsényi Miklós innen távozott el attól az asztaltól, ahol a Fővárosi Hirlap megszületik. Évtizedeken át való barátság füzte ennek az ujságnak a szellemi vezetőihez és nemcsak egy tökéletes jóbarátot tiszteltünk benne, hanem valakit, aki egészen más vizeken evezett, mint mi, de akinek bölcs, hatalmas távlatokat felölelő gondolkodása mindenkor sokat jelentett a mi számunkra. Hogy véletlenül, amikor Miskolcon letette a gimnáziumi érettségit, rövid időre belecsöppent itt Pesten az ujságirásba, éppenséggel nem ez a rövid vendégszereplés sodorta őt közénk, sokkal mélyebb, baráti gyökerei voltak annak a ténynek, hogy még akkor is, amikor már régen jelentős szerepet játszott a tőzsdén, amikor irigyelten tekintettek feléje komoly üzleti érzéke miatt a tőzsde legszerencsésebb kezü matadorjai is, ő boldog örömmel töltött el néhány gondtalan, kedves órát ujságirók között, akiknek talán csak annyi pénzük volt, amennyivel a pohár sörüket kifizethették. A tőzsdén annál rigorózusabb volt a társaságával szemben. Nem tartozott a mondvacsinált Napoleonok közé, de komolyan, becsületesen, sugárzóan tisztán fogta fel a hivatását. Csak egy volt, ami szentebb volt előtte, mint a barátai, csak egy volt, ami fontosabb volt, mint a hivatása: a családja. Tökéletes családapának ismertük és ma nehéz lenne leirni nekünk, öregedő családapáknak, hogy tiszteltük ezt az érzését, hogy irigyeltük azt a mindent, amit a családjáért tett.

A sok-sok kedves, szép és nemes emlék között bogarászva, most, hogy elment, a legkedvesebbre emlékezünk, arra, amikor a kommunizmus alatt valósággal közénk menekült, azokkal a reménységekkel fütötte, csüggedni készülő lelkét, amit közöttünk szivott magába. Hires ellenforradalmi fészek volt akkoriban a városházán a sajtóiroda. Sok-sok kiválóság, akik ma a városházán grasszálnak, csöndes legények voltak akkoriban. Kiirták az ajtajukra, hogy „vörös katona“, ontották az aktákat, hogy „proletárérdekből“ meg kell szüntetni az ügyet. A városházi sajtóiroda azonban immunis volt a vörös bacillusoktól, ide szökdöstek be déltájban az elcsapott tanácsnokok egy kis reményt szivni a jövőre. A legtöbbjét szegények közül kiszórta, mint a polyvát, az utcára az ellenforradalmi szél, amelynek keletkezésében nekik több részük volt, mint — igenis állitjuk! — mint Wolff Károlynak.

Egyszer azután itt, ebben az ellenforradalmi fészekben elhelyezkedett Decsényi Miklós is, akinél elkeseredettebb ellenforradalmár aligha akadhatott Budapesten. Ahogy a Ferenciek temploma elütötte a delet, megjelent az ajtóban, belső zsebében a Neue Freie Presse legujabb száma, amiből élénk magyarázatokkal olvasta fel a legfrissebb ellenforradalmi hireket és a „rote Karneval“ halódásának bulletinjeit. Aztán jöttek a nagy fogadkozások, hogy „de ha egyszer vége lesz...“ Hát ha egyszer vége lesz — szokta ilyenkor mondani — pezsgőt ebédelünk! Meg is tartotta a szavát. A mult nyáron, egy vasárnap délben a Gundel-vendéglőben találkozott az egész ellenforradalmi társaság és akik egykor együtt álmodoztak egy falat pecsenyéről, dus lakomán köszöntötték egymást.

Amikor azonban az óra ½2-őt mutatott, Decsényi Miklós szegény, fölkerekedett, elbucsuzott illendően, hogy mulassanak csak az urak tovább is kedvükre, de neki haza kell menni. Nem mondta meg, hogy ő a példás családapa, még soha sem költötte el az ebédét máshol, mint a családi asztal mellett. És hogy ápolta, hogy gondozta azt a családi asztalt! Már a háboru alatt megkezdődött izgalmas munkája, az élelmiszerhajszolás. A kommün alatt pedig az életét verejtékezte el egy-egy jobb falatért, amit a családjának adhatott. Mi ennek a harcnak, amely az ő számára élet-halálküzdelem volt, mind tanui voltunk és a családja valószinüleg semmit sem tudott róla, hogy ez a jó ember mit cselekszik értük. Mi láttuk, hogy loholt a Laudon-utcába, ahol egy greizlerosnál kitünő lengyel gombát fedezett fel és milyen boldog zsákmányként hozott Szobról sajtot, amit csehek csempésztek át. A családja, a barátai, az ujságirók szellemi arisztokráciája, meg a hivatása: ezek között

telt el nemes, tiszta, jósággal ékes élete és ma ezek siratják korai halálát őszinte, megható fájdalommal.

Az ellentálló-erő. Tanácsülés volt, amelyen a vörhenyjárványról is szó esett. Az ujságirók természetesen körülfogták a tanácsteremből távozó dr. Szabó Sándor tiszti főorvost, aki — amint az ő szeretetreméltóságából következik — csupa vigasztaló dolgot mondott. Hogy nem is olyan veszedelmes a dolog, de még ha veszedelmes lenne is, majd ott leszünk mi és majd lecsökkentjük, majd kiirtjuk a veszedelmet, amint az eddig még mindig sikerült. Az egyik ujságiró azonban aggodalmaskodott:

— De a lakosság legyengült ellentálló ereje, méltóságos uram?

Dr. Szabó Sándornak nem volt ideje felelni, a legfeketébb máju ujságiró kolléga már kész volt a válasszal:

— Ugyan kérem, ha ezt a tanácsot, akkor nincs baj az ellentálló-képessége körül.

A főorvos sietve távozott. Nem hallott semmit.

Ujabb felmondások a vásárcsarnokban. Még el sem ült az izgalom amiatt a méltatlan elbánás miatt, amellyel a főváros a csarnoki mészárosokat kiszórta az utcára, máris ujabb eseményeket produkálnak a csarnokban. Legujabban Löbl és fiának, valamint Leszlauer A Gyulának mondták fel csarnoki üzlethelyiségét. Ez a két cég évtizedek óta bérli mészáros-üzlete számára a mai bódéját és hosszu idő óta ugy ismerik őket, mint a legnagyobb ármérsékléket. November 1-re szólott a felmondás, de meghosszabbitották e hó 20-áig, amikor is kiméletlenül ki fogják őket lakoltatni.

A villamos-alkalmazottak ujból mozgolódnak. A villamos-alkalmazottak ujabb megmozdulásáról kell hirt adnunk és pedig olyan nyomatékkal, hogy mindenkinek tisztában kell lennie a közlekedés ujabb romlásának okaival. Elégedetlen személyzettel, különösen jogosan elégedetlennel közlekedési üzemet tengetni lehet, de komolyan, jól lebonyolitani lehetetlen. A villamos-alkalmazottak — mint értesülünk — nem akarnak mást, minthogy az igazgatóság adja meg azt, amit annakidején a tarifaemelés alkalmával megigért. Akkor ötvenszázalékos emelésről volt szó, amiből azonban csak 12—30% lett. Azóta az idők csak sulyosabbak, a megélhetés nehezebb minden vonalon. Nem lehet tehát csodálkozni azon, ha a villamos-alkalmazottak most ujból kivánságokkal lépnek fel és kiváják az ötvenszázalékot, amelyhez, mint mondják, az igazgatóság igérete révén akkor is jogai lenne, ha történetesen nem drágult volna meg időközben a megélhetés. Az alkalmazottak követelései között akad még egy és más olyan, ami a szolgálati viszonyokra vonatkozik, ezek azonban csak másodrendüek akkor, amikor igen komoly anyagi kivánságaik vannak.

A Vigszinház műsora. Szerda: Naplemente. Csütörtök: Liliom. Péntek: Naplemente. Szombat délután: Taifun, este: Hazatérés. Vasárnap délután: A piros bugyelláris, este: Naplemente. Hétfő: Naplemente.

Küzdelem a Fantommal (a Fejnélküli lovas befejezése) Harry Piellel és Tolsztoj világhirü regényének a Háboru és Békének meglepő, lenyügöző filmváltozata szerepelnek a Kamara e heti műsorán.

Ötmilliárd a Helikonban szinrekerülő fenomenális vigjáték, az „Ötmilliárdos menyasszony" hozománya. Izgalmas kalandor-film ez, telisteli a legfrappánsabb fordulatokkal. Külön szenzáció az első Fatty-burleszk Magyarországon, a kétfelvonásos „Fatty a garázsban." Az előadások köznapokon 5, 7 és 9 órakor, vasárnapon 4, 3/46, 1/28 és 9 órakor kezdődnek.

HUNGÁRIA-FÜRDŐ
GŐZFÜRDŐJE ÉS KÁDFÜRDŐJE
NOVEMBER VÉGÉN
ismét megnyilik.
Budapest, Dohány-utca 44. sz.

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BANKBIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-U. 3.
Tőzsdeidő alatt telefon: 158-32.
TELEFON: 101-04 és 39-11.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

A TŐKE

A Hazai fatermelő mérlege. A Hazai fatermelő r.-t. 1920. évi mérlegét a napokban hozta nyilvánosságra, amire a vállalat mérleg-készitő művészei csak sulyos fejtörések és alapos meggondolások után szánhatták el magukat, mert az üzleti év lezárása óta csaknem egy egész év mult el, mig elhatározták, hogy műremekiket közszemlére bocsátják. A mérleg egyes adatait nincs szándékunkban boncolgatni, csak egy tételt ragadunk ki, amely talán az egész mérleget a kellő világitásba fogja helyezni. Az 1918—19-iki mérlegben az „intézeti ház 6,653.130 koronával" szerepelt; ugyanez a tétel most 12,468.933 koronával van beállitva. Igaz, hogy azóta furtak, faragtak, meszeltek a házon és e munkálatoknak a költségei tán 5—6 millióra is rugnak. De mióta szokás a meszelést a mérlegben mint aktivumot szerepeltetni? Vajjon a „Gőzfürészek, vasutak és egyéb befektetések" tétele is ilyen módon szaporodott az 1918—19. év 3,348.110 koronájáról a jelenlegi 25,393.675 koronára? A november 18-iki közgyülésen az alaptőkét 30 millióról 40 millióra vizezik föl, mielőtt azonban ezt megszavaznák, kivánatos volna, ha akadna részvényes, hisz játékpapirról van szó, aki az igazgatóságtól a fenti és hasonló mérlegtételekről fölvilágositást kérne. Hartenstein Jenő vezérigazgató ügyes taktikus, aki célszerünek látja, hogy most Nyugat felé oriontálódjék, de csónakjának biztos irányitása a fodormentes vizeken a részvényeseket még nem elégiti ki. A részvényes nemcsak osztalékot, hanem föltétlenül megbizható mérleget is kiván, mert csak ez adhatja meg a részvény belértékét.

A Lipótvárosi takarék terjeszkedése. A Budapesti Lipótvárosi Takarékpénztár világitó szelleme, Beer Béla igazgató, a bank üzleti tevékenységét állandóan terjeszteni iparkodik. Az év elején megirtuk, hogy a takarékpénztár érdekeltséget vállalt az Angol-park finanszirozásánál, amidőn azt négy millió korona alaptőkével részvénytársasággá alakitotta át. Ugyanez alkalommal a takarék is fölemelte alaptőkéjét és az Angol-park tulajdonosainak egyik tagját, a Londonban élő Meinhardtot beválasztotta az igazgatóságba. Ez a Meinhardt átvette az uj kibocsátásu részvények egy részét és ez volt az a bizonyos angol tőke, amely a közzétett hirlapi közlemények szerint a takarékhoz bevonult. Az utóbbi napokban Meinhardt Kurt, az Angol-park tulajdonosa megvette az Erzsébet-körúton a Patria kávéházat és ugyancsak kibérelte az Égisztől a Lukács-fürdő szállodáját és éttermét. Ezek a tranzakciók természetesen növelik a Lipótvárosi takaréknak az Angol-parknál vállalt érdekeltségét, amelyet még más szállodai és kávéházi vételekkel és bérletekkel is kibőviteni szándékoznak. Többek között tárgyalások folynak a Kristályviz üzemének kibérlésére is, amelynek perfektuálása esetén a Kristályviz vállalatának igazgatója, Igaly Kálmán, aki megválasztott és szabadságolt főjegyző, visszatér a városhoz.

Defektust kaptak a motor-részvények. A Szombathelyi Motorgyár r.-t. részvényeit az elmult héten vezették be a tőzsdén 1000—1500 koronáig terjedő kezdő árfolyamon, minthogy a patronizáló Olaszbank minden piacra került részvényt 1500 koronáig felvett. A következő napokon azonban már ezt az árfolyamot nem tudták fentartani és a részvények kurzusa lassan, de következetesen morzsolódott lefelé, dacára a hivatalosan is kiadott jelentésnek, hogy a vállalat 5 millióról 10 millióra emeli föl alaptőkéjét, a részvényesekre kedvező föltételek mellett. A budapesti tőzsdén az ujonnan bevezetett részvények nem nagy karriernek néznek elébe, ami érthető is, ha figyelembe vesszük, hogy a közönség csaknem azonos áron mégis inkább Láng-részvényt vásárol, mint Motort, amelyet jóformán még alig ismer.

Uj bevezetések a tőzsdén. Az Angol-Magyar Bank az elmult napokban bevezette az érdekeltségéhez tartozó Globus nyomdai műintézetet és a Nagybátonyi szénbánya részvényeit. Az uj részvényeket — amelyeknek bevezetési árfolyamuk a belértéknek lényegesen alatta állottak — a tőzsdén kedvezően fogadták és tartós kereslet mellett jelentékeny tételek folyton emelkedő kurzusok mellett cseréltek gazdát.

Hajdu Miklós a Magyar Tudakozódó Egylet vezérigazgatója. A Magyar Tudakozódó Egylet, a magyar hiteléletnek ez a régi kiválóan bevált szerve, uj vezérigazgatót kapott dr. Hajdu Miklós személyében. Dr. Hajdu Miklósnak az ujságirásban szerzett tiszteletreméltó nevén kivül ajánlólevele, hogy a magyar hitelügygyel is tudományos alapon foglalkozott. Hajdu éles esze, rendkivüli tehetsége, buzgósága és hatalmas munkaereje garanciája annak, hogy uj poziciójában is kiválót fog produkálni.

Verő Arnold a valutapiacon. Verő Arnold, eltekintve apró, de mindig félelmetes kirándulásaitól a korlátpiacra, állandóan a kulisszban dolgozik. Most azonban már kicsiny neki Macedónia és amint értesülünk, rövidesen megkezdi működését a valuta- és deviza-piacon is. Ez a nyugtalan vérü börzianer uj működési terén is bizonyára jelentékeny tevékenységet fog kifejteni.

Az Óvadékbank bank- és váltóüzletet nyit. Az Általános Óvadékbank R.-T., amely holland tőkével alakult, bécsi fiókintézetét feloszlatja és ennek kimondása céljából e hó 29-én rendkivüli közgyülést tart. Ez alkalommal a közgyülés aziránt is határozni fog, hogy üzletkörébe az általános bankszerü tevékenységet is fölveszi.

A Wiener Kommerzialbank fiókjának magyar igazgatósága. A Wiener Kommerzialbank budapesti fiókja részére külön igazgatóságot létesitett, melynek tagjai: báró Gutmann Arthur nagyiparos, dr. Latzkó Vilmos bankár, Mauthner Ödön nagykereskedő, Schmidt József malomtulajdonos, Ugron Gábor v. b. t. t. és Urbán Adolf udv. tanácsos, valamint a budapesti fiók vezetői: Sebestyén Richárd igazgató-tanácsos és Baron Ottó igazgató. Az intézet legközelebb alaptőkéjét 200-ról 300 millió koronára emeli fel.

A Borsod-Miskolci és a Debreceni István-Gőzmalom tőkeemelése. A Borsod-Miskolci és Debreceni István-Gőzmalom r.-t. alaptőkéjét 100.000.000 koronára emeli fel. Minden régi részvény alapján egy uj részvény vehető át 2000 koronáért folyó hó 11-től bezárólag a Hazai Bank r.-t.-nál Budapesten, vagy a vállalat pénztárainál Miskolcon és Debrecenben.

A Pannonia Sörfőző Részvénytársaság Pécsett alaptőkéjét 10.000.000 koronára emeli fel. Minden két régi részvény alapján egy uj részvény vehető át 520 koronáért e hónap 16-tól e hónap 24-ig bezáróan a Hazai Bank r.-t.-nál. Ugyanott kerül kifizetésre a három utolsó üzletév osztaléka fejében 78 korona.

A Gschwindt tőkeemelése. A Gschwindt féle szesz-, élesztő-, likőr- és rumgyár r.-t. e hó 9-én tartott közgyülésén elhatározta az alaptőkének 6.000.000 koronával való felemelését. Az elővételi jog 2:1 arányban 845 korona árban gyakorolható f. hó 11—17 között a társaság pénztáránál.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este fél 8 ó. Tel.: József 121—68.
A 28-as és a novemberi uj müsor!

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
Pénteken, november 18-tól:
NEWYORKI „EXPRESS-KABEL"
A Corvin filmgyár kitünő kalandorfilmje
Főszerepben: Z. MOLNÁR L.
Előadások: 5, 7 és 9. Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig és d. u. 3-tól.
Jegypénztári telefon: 182—82.

APOLLO-SZINPAD
(APOLLO-KABARÉ)
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
A VÉSZKIJÁRAT vigjáték egy felv. Irta: Liptai Imre.
Rózsahegyi Kálmán felléptével: **KACAGJ BAJAZZO...!** Harmath Imre dramolettje.
Boross Géza, Szőllősi Rózsi, Kondor Ibolya, Sándor József, Saásdy Alice és Áldori László uj magánszámokkal.
Kezdete 8 órakor. Pénztárnyitás: 11-től 1-ig, d. u. 4-től 6-ig.

BÉRAUTÓK ÉJJEL-NAPPAL
BENZIN, OLAJ, PNEUMATIK, SZERSZÁMOK
JÓZSEF 124-01, 124-02, 124-03 ÉJJEL-NAPPAL
KIRÁLY-AUTOMOBIL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
TERÉZ 157-00, 106-08 CSAK NAPPAL

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. november 23-án — 47. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 240 K. Félévre 120 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Van-e kibontakozás a pénzügyi válságból?

Dr. Feleki Béla nyilatkozata a „Fővárosi Hirlap" számára

Költségvetés még nincs, de máris emlegetik, hogy majd ha lesz, megduplázódik a tavalyi egymilliárdos kiadás és a főváros kiadásai kétmilliárdra emelkednek, amivel szemben azonban sejteni sem lehet ma még, hogy mennyi lesz a bevétel. Természetesen nem tarthatjuk kizártnak a főváros pénzügyi helyzetének szanálását, ennek azonban legelső feltétele, hogy ezzel a kérdéssel komolyan foglalkozzanak és ne az legyen a főtörekvés, miként lehetne parádés, deficitmentesre kifrizurázott költségvetést csinálni. Budapest székesfőváros háztartásának egyik legkiválóbb ismerőjéhez, dr. Feleki Béla törvényhatósági bizottsági taghoz fordultunk és megkértük, jelölje meg az utakat és módokat, amelyeken haladva, a főváros még megtalálhatná a pénzügyi kibontakozás módját. Alább közöljük dr. Feleki Béla nagybecsü, mindent felölelő nyilatkozatát, közöljük pedig azzal a meggyőződéssel, hogy ha az abban megnyilvánuló bölcsesség szavát fontolóra vennék a többségi oldalon, komoly eredményeket tudnának elérni.

Dr. Feleki Béla nyilatkozata egyébként a következőképpen hangzik:

A legkiméletlenebb takarékosság

— A főváros pénzügyi helyzetének megjavitása szoros összefüggésben van a főváros gazdasági életének helyes mederbe való terelésével. Elsősorban azonban magukat a szükségleteket kell helyesen megállapitani, mert a több, vagy kevesebb szükséglet adja alapját a jobb, vagy rosszabb pénzügyi helyzetnek. A legutolsó költségvetésben a főváros tanácsa csak a formai beosztás tekintetében tért el a mult évek költségvetésétől; a szükségletek mértékének megállapitásában azonban egészen az előző évek mintájához ragaszkodott és nem vette figyelembe, hogy a változott viszonyok uj, ezeknek a viszonyoknak megfelelő költségvetés megszerkesztését követelték volna. *Már nem a gazdag, hanem az elszegényedett, a kipusztitott, vagyoni erőben és kereseti viszonyokban leromlott város költségvetését kellett volna felépiteni.*

— *A legkiméletlenebb takarékosságnak kellett volna a legfőbb elvként érvényesülnie.* Ezt a takarékosságot három irányban kellett volna keresztülvinni. Elsősorban minden felesleges kiadást és költséget, amely jobb viszonyok között a főváros diszének emelését, vagy reprezentativ szükségleteit szolgálta, *kiméletlenül törölni kellett volna.* Törölni, vagy a kellő mértékben leszállitani kellett volna nyomban ugy a személyi, mint a dologi kiadásoknál mindazokat, amelyek nem okvetlenül szükségesek a közigazgatás rendes vezetéséhez. *A szegény Budapestnek nem szabad hivatalnoki tultengésben szenvednie,* s azokat az állásokat, amelyek a városnak nem szorosabb értelemben vett közigazgatását, hanem reprezentativ célokra, a többi nagy városokkal való érintkezésre és hasonló természetü feladatok teljesitésére, mint külön berendezések szolgáltak, meg kellene szüntetni, vagy egy és ugyanazon hivatal tevékenységi körébe kellene utalni.

A tisztviselők és az üzemek

— A személyzet létszámának leszállitása, munkaerejének kellő módon való kihasználása lett volna a második feladat, amelyet sürgősen keresztül kellett volna vinni. *Szigoru vizsgálatot kell inditani, hogy a központban és az előljáróságokon milyen hivatalnoki karra van szükség.* Óriási megtakaritással járna, ha a sok hivatalnok helyett az arra képesek és arra hivatottak munkaerejét jobban kihasználnák és ezeknek jobb dijazását tartanák szem előtt, *ami által megjavulna az adminisztráció,* amellett a meg nem felelő hivatalnokok rossz munkájától megszabadulnánk és helyesebb, gyorsabb adminisztrációt érnénk el.

— *A városi üzemek ugyancsak szakemberek által volnának megvizsgálandók,* hogy a jövedelmező fokoztassék egyrészt a helyes kereskedelmi vezetés, másrészt az anyagbeszerzések és egyéb téren elérhető megtakaritások által és igy a főváros háztartását fokozott mértékben táplálhatnák.

A kórházakat és az iskolákat vegye át az állam

— A megtakaritások bőséges része *a fővárosi kórházak adminisztrációjának és fentartásának reformja által volna elérhető.* A fővárosi kórházak fentartása *még a törvény értelmében is állami feladat,* mert az ott ápolt betegek körülbelül 80 százaléka idegen illetőségü. Az a rendszer, amely ma a betegápolási dijak kivetése és beszedése körül fennáll, óriási hivatalnoki kart vesz igénybe, amely tetemes költségbe kerül, hogy a meghatározott célt elérhetné. Gyökeres reformra van tehát szükség, amelynek leghelyesebb és az államra nézve is legmegfelelőbb megoldása az, hogy *a főváros rendelkezésére bocsátja az államnak a kórházi épitményeket,* amelyek óriási vagyont tesznek ki és *a kórházak fentartását az államnak engedné át,* mert nem jogos követelés az, hogy a főváros viselje elsősorban a kórházi épitkezési költségeket és ráadásul még *őt terhelje az a nagy deficit is, amely 50—60 millióra tehető* és amely a betegápolási költségek késedelmes behajtása, vagy elvesztése révén szintén a főváros nyakába szakad.

— *Iskoláink az utolsó években a tanitás eredményét tekintve, óriási visszaesést mutatnak, mert az iskolák megszünték kizárólag tanitási célokat szolgálni és mert a tanitói kartól megkivánták, hogy politikai pártnak eszközévé is váljanak. Emellett a rosszabb tanitási eredmény mellett azonban az oktatási költségek évről-évre mérhetetlenül szaporodnak.* A főváros mai pénzügyi helyzete mellett nem vállalhat olyan feladatokat, amelyek bármilyen szép és jó szolgálatot tesznek a kulturának, *nem az ő, hanem az állam hatáskörébe tartoznak.* A középiskolák, a felső ipariskolák és a kereskedelmi iskolák fentartása mind állami feladat. Miután pedig az állam nem hajlandó arra, hogy a költségekhez kellő mértékben hozzájáruljon, *fel kell ajánlani neki az iskolák átadását azzal, hogy a főváros lemond a tanerők kinevezéséről és fel kell ajánlani a rengeteg vagyont érő épületek használatát azzal, hogy az épületek karbantartását az állam vállalja.*

Százezrek egyéni hiuságok legyezgetésére

— *A tanácsi ügyosztályok tulságos szaporitása* már a multban is hiba volt. Külön pénzügyi és városgazdasági ügyosztály, külön szociálpolitikai és közjótékonysági ügyosztály, külön köz- és magánépitkezési ügyosztály stb.: mind olyan költséget jelent, amelyet egy gazdag, erős fejlődésnek indult városnál menteni lehetett volna; de a főváros mostani helyzetében tulságos terhet jelentenek, mert minden ügyosztályban nemcsak egy vezető tanácsnok, hanem külön hivatalnoki kar is szaporitja a főváros kiadásait.

— *Mérhetetlen költség és pazarlás folyik a fővárosi nyomtatványok és az irodai szükségleteknél is.* Csak végig kell nézni a *Fővárosi Közlöny* egy-egy számát és meg kell látni, milyen fölösleges közlemények vannak benne. Hogy egyes bizottsági ülésekről milyen fölösleges tudósitások jelennek meg, arra jellemző példa, hogy hasábokat olvashatunk a vitáról, hogy fa- vagy vas-keritést kell-e egyes helyeken alkalmazni, vagy hogy a temetők müemlékeit milyen módon tartsák fenn? *Ezek a tudósitások, eltekintve nem épületes tartalmuktól, százezrekbe kerülnek a fővárosnak anélkül, hogy az egyes felszólalók egyéni hiuságának legyezgetésén kivül bármi hasznuk lenne.* Ezeket a közleményeket a lehető legrövidebbre kellene szabni. A zárszámadás és költségvetés kinyomatásánál és összeállitásánál is csak a legszükségesebb mértékre kellene szoritkozni, hiszen az állam és a társadalom is a legnagyobb mérvü takarékosságig ment el a nyomtatványok tekintetében. Ezzel szemben *a főváros nyomtatványai egészségtelen tultengésben szenvednek.*

A rezsim kedvencei és áldozatai

— *A gazdasági szükségletek beszerzésénél nem pártpolitikai célokat, hanem a főváros érdekeit kell szem előtt tartani. Intézményileg állapitotta meg a főváros közgyülése, hogy nem a közszállitási szabályzat intézkedései szerint kell a városi munkákat kiadni, az anyagot beszerezni, bérleteket kiadni, hanem minden szabálytól eltérően a munkálatokat, bérleteket és áruszállitásokat azoknak kell juttatni, akik a politikai irány izlésének megfelelnek. Számszerüen meg sem lehet állapitani, hogy milyen hátrányos ez a fővárosra nézve. A versenytől elriasztja mindazokat, akik nem a mostani irány kedvelti és konkurrencia nélkül áll a szállitók, bérlők kiválasztott csoportja. Hogy ezek nem a főváros, hanem a saját érdekeit tartják szem előtt, az természetes és hogy milyen kára van ebből a fővárosnak, azt számszerüen megállapitani nem is lehet.*

— Törődni kellene a tanácsnak és a közgyülésnek ennek a gazdaságilag annyira lesülyedt városi lakosságnak anyagi érdekeivel is. Komoly tanulmány tárgyává kellene tenni, hogy *ipar és kereskedelem miért sülyed nap-nap után, miért veszitjük el piacainkat, miért emelkednek Bécs, Belgrád és a szomszédos államok többi városai kereskedelmi emporiumokká és miért szorul a mi iparunk és kereskedelmünk mindinkább ennek a megcsonkitott országnak területére?* Hiszen alaptétel, hogy csakis virágzó ipar és kereskedelem mellett kapunk olyan adóalanyokat, amelyek el tudják a megnövekedett terheket viselni.

J

Nem kell Közmunkatanács

— *A Közmunkák Tanácsának és a fővárosnak egymáshoz való viszonya* tekintetében is itt az ideje, hogy valami rendezés történjék, olyan, ami a mai időknek megfelel és amelynek eredményeképen *a főváros középitési ügyosztálya a Közmunkatanáccsal egyesittessék.* Számtalanszor megállapitott tény, hogy a Közmunkatanács az egyesitett fővárosban elvesztette hivatását. Mégis a Közmunkatanács fentartására számos, a fővárost illető jövedelmet, mint a külföldi részvénytársaságok községi adóját, az utadó egy részét, a terjedékek értékét, stb. lefoglalnak *anélkül, hogy a főváros ennek az intézménynek bármily hasznát látná.* Itt is jövedelemhez juthatna a város és helyesebben kezelhetné ama a Közmunkatanács ügykörébe tartozó teendőket.

— *Társulatok és egyesületek segélyezése dolgában is mértéket kellene tartani* és szabályként állitani fel, hogy csakis *az általános érdekeket* szolgáló egyesületek támogathatók és azok is csak abban az arányban és abban az esetben, ha azok a főváros támogatására tényleg rászorultak. Amikor a főváros szociális tevékenységét ugyszólván teljesen beszüntette, nem engedheti meg magának azt a fényüzést, hogy egyes, *külön célokat szolgáló és a főváros ellenőrzését nélkülöző egyesületeket* támogasson.

Közélelmezés helyett plakát

— Végtelen sorozatát lehetne még elmondani azoknak a tételeknek, amelyeknek kiküszöbölése vagy leszoritása által *apasztani lehetne a kiadásokat.* Mert ha áll is az a tétel, hogy a városnak is, miként az államnak, először a szükségleteket kell megállapitania és a fedezetről gondoskodnia, *mostani leromlottságunk mellett ezt a szabályt fentartani nem lehet; mert a fedezetek beszerzése oly óriási károkat okozhat, amelyek a lakosság teherviselő képességét teljesen aláássák és olyan végeredményt érlelhetnek meg, hogy az elsőrendü szükségletek fedezésére sem állanak majd eszközök rendelkezésre.*

— A *közélelmezés* a fővárosnak legérzékenyebb és leginkább elhanyagolt kérdése. Az állami rendelkezések szerint a főváros lakossága a közhivatalnokok kivételével az ugynevezett ellátatlanok csoportjába tartoznak. A háboru folyama alatt a korábbi rezsim a főváros közélelmezését ugy vezette, hogy kellő előrelátással gondoskodott a lakosság szükségletéről és *ez a háboru alatti vezetés büszkén hivatkozhatik arra, hogy Budapest volt a háboru alatt a legjobban ellátott főváros.* Ennek a titka pedig abban állott, hogy az élelmicikkek legnagyobb részét, amelyek az elsőrendü szükségletek fogalma alá tartoznak, — a főváros beszerezte és a lakosságnak rendelkezésére bocsátotta. Kétségtelenül szakértelem kell ahhoz, hogy mit mikor kell beszerezni, melyek a legjobb bevásárlási források és mikép kell a beszerzett élelmiszereket a lakosság között szétosztani. *Az élelmezés kérdésében a főváros az utolsó két esztendőben teljes nemtörődömséget tanusitott.* Hoztak ugyan határozatot, amelyben kivánságokat fejeztek ki és *a nyomdaipar fejlesztése céljából azokat ki is plakatirozták,* de azután mindössze ennyiből is állott a főváros tevékenysége a közélelmezés terén.

— Hogy milyen *drágaság* következett be ennek folytán a fővárosban és hogy ez a drágaság miként döntötte halomra az intézkedéseket, amelyeket a tisztviselők fizetésjavitása tekintetében és az alsóbb néposztályok helyzetének javitására nézve a főváros hozott, az köztudomásu. Pedig a háborus években a helyes közélelmezési intézkedések és a főváros önálló belenyulása a lakosság élelmezési dolgaiba nemcsak türhető állapotot teremtettek, hanem *a főváros pénztárának is tekintélyes jövedelmet hoztak.* Szakértők bevonásával kell tehát sürgősen intézkedni az iránt, hogy ez a drágaság révén beállott kalamitás enyhithető legyen és a jövőben a főváros lakosságának élelemmel való ellátása *a köz- és a magán-tevékenység harmóniába hozatalával* helyreállitható legyen.

— Évek előtt számos terv merült fel, amely *a főváros közvetlen környezetét kivánta a főváros élelmezési kérdésének megoldására bevonni* és egy *állat- és terménygazdaság* megteremtése által függetleniteni óhajtotta attól a kizsarolástól, amelynek a főváros kétségtelenül ki van téve. A gazdálkodás e részének átvétele és helyes kezelése egyuttal segedelem lenne a főváros pénzügyi terheinek enyhitése tekintetében is. Többször volt már alkalmam erről külön is megemlékezni és ma is *kardinális pontnak tekintem az ebben a reszortban kifejtendő tevékenységet a főváros helyreállitásának programmjában.*

Megfelelő emberek és megfelelő akarat nélkül . . .

— A főváros *közlekedésének* kérdése is holtpontra jutott. Kimondotta a város, hogy a közuti üzemet saját kezelésébe veszi a jövő évben anélkül, hogy távolról is látnánk csak egy gondolatot is, amely a főváros tanácsában felmerült volna az elviselhető közlekedés megteremtésére vonatkozólag, amiből pedig azelőtt a fővárosnak bő jövedelme is volt. De nem látunk gondoskodást azoknak az anyagi eszközöknek a beszerzéséről sem, amelyek a kérdés megoldásához elengedhetetlenül szükségesek.

— Katasztrofális helyzetünkben, amikor tulajdonképen Budapest ujjáteremtését kellene tervbevenni, azt látjuk, hogy mi sem történik és *sem a megfelelő emberek, sem a megfelelő akarat nincs meg,* hogy programmot kaphatnánk, amely megvalósitható és amely ennek a városnak megmentését eredményezhetné. Helyes pénzügyi politikát pedig csak akkor fogunk követhetni, ha meglesz az a tervezet, amelynek alapján a rekonstrukció munkáját végezni akarják.

— Hogy pénzügyeinket rendezhessük, tisztában kellene lenni először azzal, mik a főváros azon adósságai, amelyeknek kamatszükségleteiről és törlesztéséről gondoskodni kell? Erről az utolsó költségvetésben csak annyi volt emlitve, hogy a külföldi adósságokat az államnak kell rendezni. Ezzel azonban *ez a kérdés egy lépéssel sem halad előre és az eddigi tapasztalatok szerint kevés a remény, hogy az állam a főváros adósságainak rendezését magára vállalná.*

Külföldi tőkére lesz szükség . . .

— Legyünk tisztában azzal, hogy rendes bevételeinkből nem leszünk képesek még a mindennapi adminisztráció terén felmerülő szükségleteinket sem kielégiteni. Utcáink, utaink követe leromlott, berendezkedéseink elhasználódtak, *a régi nivó helyreállitása is óriási áldozatokat fog követelni és ezen felül itt lesznek az uj feladatok, amelyek hivatva lesznek Budapestnek az őt az uj államalakulásokban kétségtelen megillető fontos szerepét szolgálni, amihez azonban nagy tőkebefektetés, uj programm, az ipar és kereskedelem támogatása, felvirágoztatása, kereskedelmi kikötő, közlekedési eszközeink kiépitése* és amit utoljára emlitek, de ami a sorban az első, *a lakáskérdésnek alapos megoldása lesz szükséges.*

— Nem tudom, gondolt-e már valaki a főváros tanácsában arra, hogy *külföldi tőkére lesz szükségünk e nagy feladatok megoldásához,* hogy mikép kivánja ezt a tőkét érdekeltetni, hogy az bennünket felkeressen és együttes munkával segitsen feladataink megvalósitásában. Kétségtelenül a tőkére nézve gyümölcsöző befektetésekről lesz szó, de *erre nézve biztonságot kell szerezni a külföldi tőkének, hogy az nyugodtan léphessen velünk üzleti összeköttetésbe és garanciát kell kapnia a főváros gazdálkodásában, hogy a város életképessége és munkája minden esetleges aggodalmát eloszlassa.* Ez pedig csak ugy lehetséges, ha a külföld arra a meggyőződésre fog jutni, hogy a szerencsétlen háboru, a két forradalom és az ezt követő sulyos idők láza után *végre a nyugodt munka terére léptünk, hogy nem politikát, hanem gazdálkodást folytatunk, hogy terheinket munkabiró emberek nyugdijbaküldése és sétáltatása által nem emeljük, hogy a takarékosságot minden vonalon megvalósitjuk, hogy közmunkáink nem politikai szolgálatok jutalmazására, hanem a város valódi érdekeinek ellátására szolgálnak és hogy szükségleteinket nem mérhetetlen adózásokkal fedezzük, amelyek a polgárság teherviselő-képességét meghaladva, azok exisztenciáját tönkreteszik, hanem helyes gazdasági tevékenységgel, amelyből a fővárosnak jutó részt kizárólag annak szükségleteire forditjuk.* Csak ilyen munka után lehet szó pénzügyi regenerációról, hitelképességről és uj gazdasági életről, amely a köznek és az egyeseknek egyaránt szolgál. De ha a könnyebb végét fogjuk a dolognak és megint azon törjük a fejünket, hol lehetne ujabb adóval a lakosságot megterhelni, ugy ideig-óráig, amig a lakosság elbirja, ismét előteremtődik egy évi szükséglet, de *megszünik majd az élet és sulyosan bosszulódik meg ez a politika már a legközelebbi években.*

Kedvező jelentés a főváros szénellátásáról

Sok ezer gondunk között sem nem a legkisebb, sem nem a legutolsó, hogy lesz-e elég szenünk a télen. Az eddigi hivatalos és nem hivatalos nyilatkozatok némiképpen megnyugtatnak bennünket, mert ha a mai szénfelhozatal ugy mennyiségben mint ár tekintetében nagyon messze esik a békebeli széntől, dehát az idei tél — ugy látszik — mégis jobb lesz a tavalyinál. A helyzet az, hogy az idén is, éppen ugy, mint tavaly, tüzifával leszünk kénytelenek pótolni azt, ami szénszükségletünkből hiányzik. Tüzifa pedig van elég, csak az a baj, hogy kissé drága, kissé talán tulságosan drága, mig pénz az nincs elég; legalább is nincs mindenkinek. Tüzifát szeptember végéig körülbelül ötvenötezer vaggonnal hoztak Budapestre. Ez a kvantum az év végéig előreláthatólag 60—70 ezer vaggonra fog növekedni. Ezzel szemben normális években 20 ezer vaggon volt Budapest évi tüzifaszükséglete. Az a negyvenezer vaggon tüzifa tehát, amellyel az idén többet fogyaszt Budapest közönsége: pótolja azt a szénmennyiséget, amellyel normális időkben több érkezett Budapestre, mint az idén. De lássuk, mennyi szenet kapott az idén Budapest háztartási és tüzelés céljára? A főváros közgazdasági osztálya terjedelmes jelentést készitett a tanács számára az idei szénellátásról és ez a jelentés érdekes és elég megnyugtató.

A jelentésből megtudjuk, hogy május 10-től szeptember végéig a szénbizottság 201.786 drb. egész és 10426 pót szén- és fajegyet adott ki, ami azt jelenti, hogy körülbelül 21 ezer háztartás vette igénybe a szénbizottság szénjegyeit. 1921-ben, január 1-től szeptember végéig 12.278 vaggon hazai szén érkezett Budapestre a háztartási és fütési szükséglet biztositására. Nagyon érdekes, hogy a háztartási szén fogyasztásának a napi átlaga miképpen változott hónaponkint:

	Érkezett vaggon	Napi átl. fogy. vaggon
Januárban	1993	79
Februárban	1804	72
Márciusban	1466	58
Áprilisban	948	38
Májusban	1061	42
Juniusban	1209	48
Juliusban	1077	43
Augusztusban	1066	40
Szeptemberben	1714	68

Ebben a szénfelhozatalban bennfoglaltatik a hazai bányáknak, harmadrendü barnaszén-termelése is, amennyiben háztartási, illetve fütési célra alkalmas. Ugyancsak itt szerepel a közszolgálati alkalmazottak szénellátására és egyes nagyobb budapesti gyárak munkásainak szénjegyek ellenében rendelkezésre bocsátott hazai szénmennyiség is.

A hazai széntermelésen felül külföldi szén is állott rendelkezésre és pedig január 1-től szeptember végéig háztartási és fütési szükség fedezésére a szénbizottság 1831 vaggon porosz szenet hozott. Ezenkivül a kereskedők hoztak még 354 vaggon cseh szenet és 574 vaggon handlovai (nyitrabányai) szenet. A 2759 vaggon külföldi szénen kivül kaptunk az év első kilenc hónapjában 112 vaggon porosz, 520 vaggon cseh és 1350 vaggon francia kokszot ugyancsak fütési célokra. Az 1350 vaggon francia kokszban az iskolák részére vásárolt koksz nincs benne.

A saar-vidéki bányákban lekötött az állam a közalkalmazottak ellátására 6000 vaggon szenet. Ennek a mennyiségnek a fele szeptember végéig szintén befutott Budapestre; és az állami gondoskodás körülbelül negyvenezer háztartást juttatott kitünő minőségü, nagyon olcsó (métermázsánkint 22 korona) szénhez. Ezenkivül a szénbizottság még külön 1600 vaggon porosz sziléziai szenet kötött le, ugyancsak a közalkalmazottak részére.

A főváros az iskolák és kórházak részére 800 vaggon külföldi kokszot, 350 vaggon tatai kokszbrikettet és 350 vaggon felsősziléziai szenet szállitott. Ezenkivül különböző városi intézet és intézmény részére szállitott 1364 vaggon, 19 millió értékü magyar szenet és 2163 vaggon, 40 millió korona értékü tüzifát. Ezenkivül még kiosztott a főváros az

alkalmazottak között 308 vaggon, a hivatalok és üzemek között pedig 386 vaggon Cséry-kokszot. Végül a központi fűtéses iskolák számára 160 vaggon, 5 millió korona értékü brikettet szállitott.

Ime, a közgazdasági osztály jelentése szerint igy fest az idén Budapest tüzelővel való ellátása.

*

Itt emlitjük meg, hogy a közgazdasági ügyosztály javaslatára a szénkormánybiztosság hozzájárult, hogy a szénjegyekre gyöngyösvidéki lignit-et szolgáltassanak ki. Ez a lignit állitólag 3000 kaloriás. Nem ismerjük ugyan a hiteles vegyelemzést, de kétségbevonjuk ezt a kaloria-magasságot, mert ennél nagyobb kaloriája az ajkai és a várpalotai barnaszeneknek is, amelyek szintén a gyengébb minőségek közé tartoznak, de sokkal értékesebbek a lignitnél. A gyöngyösvidéki lignit hőfokánál fogva elsőrangu nyári szén, de háztartási fütésre télen azért sem használható, mert a lignit-tüzeléshez külön rostélyszerkezet kell, azt pedig még Purébl tanácsnok ur sem képzeli, hogy éppen a legszegényebb néposztály fogja átalakittatni a fütőszerkezetét csak azért, hogy gyöngyösi lignitet tüzelhessen.

Apage satanas

Az ördögűző Purébl tanácsnok meg a cirkli

Valami őszinte, valami becsületes sajnálkozással, valami megérdemelt szánalommal irjuk le ezt a kis históriát, amelynek hőse Purébl Győző székesfővárosi tanácsnok, aki a liberális, sőt demokrata érában majdnem olyan jónevü volt, mint ma a „keresztény kurzus“ alatt. Nem gáncsvetésként mondjuk ezt, hiszen tudjuk, hogy megingathatatlan pozíciót vivott ki magának az uj és nagynevü vezérek szivében ugyanakkor, amikor a demokrata rezsim hálátlan vezérei talán már meg is feledkeztek róla. Pedig nem érdemli meg ezt a feledékenységet, s ennek bizonyitására igazán nem kell mást a hálátlan utókor emlékezetébe idézni, mint hogy hüséges és elvhü titkára volt az egykoron oly népszerü „Macesz-klub“-nak.

Maceszék lecsusztak, de felemelkedett Purébl Győző tanácsnok ur, aki már a Macesz-klubban is természetesen lelkes hirdetője volt azoknak az emberszerető gondolatoknak, amelyeket ma Wolffék meg nem szünnek áhitatos szelidséggel terjeszteni. Megelőzte ő is a korát, mint annyi mások. Ez a következetességében tündöklő lélek most ujabb hőstettével ajándékozott meg bennünket, olyan hőstettel, amely — ha epizódszerüen is — de benne fog foglaltatni a históriában. Ezt a cselekményét azonban nemcsak a hősiesség, de a vesékig látó éles szem is jellemzi, amely előtt nem maradhatott titok, hogy jámbornak tetsző emblémák is alkalmasak arra, hogy az átkos destrukciónak tápot adjanak.

Purébl tanácsnok puritán egyszerüsége azonban nem engedi meg, hogy tovább menjünk ezekben a szivünknek oly jól eső magasztalásokban. Jobban illik hozzá, ha száraz, szintelen mondatokban irjuk le, ami történt. Szégyenkezve valljuk be, hogy Budapest székesfővárosnak egy időben voltak „sziriai eredetü“ tanácsnokai is. Köztük egy Vita Emil nevezetü. Tagadhatatlan, hogy ez az ur magán viselte fajának jó tulajdonságait, eszes volt, munkás volt, konstruktiv volt, hogy destruáljon. Végeredményben azonban még az is mindegy, hogy alkotott a főváros számára; a fontos, a megbocsáthatatlan, hogy sziriainak született, sőt makacsul az is maradt. Bár erkölcsteleneknek fognak bennünket tartani, de be kell vallanunk, hogy ez a Vita Emil egyebek között igen talpraesett dolgot csinált Kisiparosok Hitelszövetkezete cimen a Rákóczi-uton. Ez a Hitelszövetkezet egy altruista intézmény, amely sok jót tett a budapesti, hadból visszatért iparosokkal. Miután a háboruban a zsidók tudvalevőleg egyáltalán nem vettek részt, a Kisiparosok Hitelszövetkezetének — minden zsidó eredete dacára — keresztény célokat kellett szolgálnia.

Hogy ezt az intézményt nem Purébl tanácsnok ur alapitotta, annak mindössze az volt az oka, hogy Magyarországon a zsidó uralom tovább tartott, mint kellett volna. Igy tehát csak annak ujjáteremtése jutott feladatául. Az ujjáteremtés máris megindult. Vita tanácsnok annak idején a hitelszövetkezet részvényeire különféle, a különböző iparágakban használatos jelvényeket nyomatott rá. Rajta volt a gyalu, a vonalzó, a fejsze, a balta, a fürész, az esztergapad, mit tudom én még mi mindenféle. De rajta volt — tisztesség ne essék szólván — a cirkli is. Igen, uraim, a cirkli, ez az istentelen valami is. Vita tanácsnok fajának megfelelő könnyelmüséggel ezeket az emblémákat csak a hitelszövetkezeti részvényekre nyomatta rá. Purébl tanácsnok azonban a maga fegyelmezett agyával rájött arra, hogy ezeknek a jelképeknek a Hitelszövetkezet helyiségének falán is ott kell lennie. Hadd lássa mindenki, aki belép, a gyalut, a fejszét, az esztergapadot...

Nyájas olvasó, kinek mentalitását évtizedeken át megfertőzte az átkos liberalizmus, nem is gondolsz arra, ami Purébl tanácsnok előtt az első pillanatban világos volt... Te nyilván jámboran odafestetted volna — Uram bocsáss! — a cirklit is... De Purébl tanácsnok ezt nem tette, mert nagyon jól tudta, talán még a Macesz-klubban értesült róla, hogy a cirkli magának az ördögnek az eszköze, a szabadkőmüvesek szörnyüséges jelvénye. Megmentette tehát a fővárost, a kisiparosokat attól a szégyentől, hogy ez az ördögi portéka a falon diszelegjen. Ez a hőstett, hogy a cirklit, amely szur és keringel, mint a bolondóra, kitagadta a többi nemes szimbólumok közül, bizvást méltó elismerést hoz majd számára. No még csak az kellett volna, hogy a szabadkőmüvesek igy megcsufolták volna a „kurzust“. Szerencsére azonban Purébl tanácsnoknak helyén van a szive, a szeme és az agya. Elháritotta a legnagyobb szégyent, hogy a cirkli világ csufjára felkerült volna a főváros falára.

Egyénileg is hálás köszönetet mondok a tanácsnok urnak, mert egész őszintén szólva, mostanáig sem tudtam, hogy a szegény cirkli, amellyel valaha jámbor köröket rajzoltam, ilyen átkozott valami. Most már tudom, hogy ha ezentul cirklis embert látok, azt messziről el kell kerülnöm, mert az — szabadkőmüves. (p. b.)

Odescalchi-műkincsek a zsibvásáron

Meglopták a hercegi családot

Pár héttel ezelőtt alaposan megkárositották az Odescalchi hercegi családot. Ismeretlen tettesek ékszereket, ezüstneműeket és egyéb értékeket vittek el a hercegi család kastélyából és hiába volt minden nyomozás, sem a csendőrség, sem pedig a rendőrség nem tudott és nem tud a tettesek nyomára jutni.

Maga a fosztogatás érdekes körülmények között történt. A hercegi család nőtagjai innen Budapestről egy varrónőt vitettek le fehérmegyei kastélyukba, ahol a varrónő napokig a legteljesebb megelégedésre dolgozott. Alig volt azonban pár napig odalent a leány, kezdték észrevenni, hogy különféle értéktárgyak, asztalon felejtett ékszerek, tárcák, ruhaneműek, sőt a szekrények tartalmából is jelentősebb értéktárgyak eltünnek. Az előkelő családban, ahol ilyen házi tolvajlás nem szokott előfordulni, hihetetlennek tartották ezeket az apróbb lopásokat, keresni kezdték a tárgyakat, már a cselédeket gyanusitották, de hiába való volt minden keresés, minden gyanu: a lassanként 100—150 ezer korona értéket meghaladó lopások tettesére nem tudtak ráakadni.

Közvetlen az előtt, mielőtt a varrónő elhagyta volna a kastélyt, észrevették, hogy most már komolyabb értékek, képek, sőt kisebb szőnyegek, nippek, antik himzések hiányzanak és csak az utóbbi napok károsszege

több százezer korona.

A leányt azonban nem gyanusitották a lopásokkal, mig el nem költözött vissza Pestre és itt véletlenül meg nem tudták a hercegi család barátai, hogy a régiségkereskedőknél és ékszerészeknél gyanus származásu értékes ékszereket és antik tárgyakat, nippeket, valódi sévresi porcellánokat kinál eladásra a szegény varróleány. Figyeltetni kezdték és megállapitották, hogy tényleg a hercegi család fehérmegyei kastélyából származó értékeket kinálják az antik-kereskedőknél.

Megállapitást nyert, hogy a leány közel háromnegyed milliót kapott a lopott értékekért. Ennyit sikerült megállapitani a leány lopásairól, maga a tolvaj azonban nyomtalanul eltünt.

Griffith:
A szent bálvány táncosa
ESKÜ-TÉRI HELIKON

A városháza pacsirtája

Lira és epika a katonai ügyosztályban

A Fővárosi Hirlap jóelőre bejelentette az irodalmi eseményt, amely ime most beteljesedett: megjelentek a Singer és Wolfner-cég kiadásában, azaz hogy „könyvkereskedésében“ (amint a könyvön — nem tudni, mely finom distinkció okából — nyomva van) Sántha Dénes versei. A név kissé idegenül hangzik, bár mintha már hallottuk volna. Szorgos utánjárás után sikerült kideritenünk, hogy a költő tulajdonképpen nem is költő, hanem fővárosi tanácsnok, a katonai és illetőségi ügyosztály kiváló vezetője. Dicséretére legyen mondva, a katonai ügyosztályban nem csinált háborut, sőt még csak sok vizet se zavart. Sajnos, olyan időket élünk, amikor nemcsak a katonai ügyosztály vezetőjétől, de még a villamoskalauztól is szivesen vennénk, ha nem lenne harcias természet.

Magukon a verseken sem igen látszik meg a katonai ügyosztály pecsétje. Azt hiszem, Pető hadnagy szomoru históriáján kivül harcászati dolgokkal az egész kötetben csak a hirneves Fazék Sára foglalkozik, aki is abból az alkalomból, hogy falujából az ország székesfővárosába (ahol Sántha Dénes tanácsnoki tisztet visel) való távozását kissé erőteljesebb hangon bejelentette, mint a költő mondja: „baka-nótát dalolt hozzá.“ A második strófa már inkább a közegészségügyi ügyosztály ügykörébe tartozik (Bakács-téri klinika), mert „ahogy megjött szüretre“, „kis porontyát szorongatta, csak azt mondta: Isten bocsá'! S baba-nótát dudolt hozzá.“

Sokkal intenzivebben bolygatja meg azonban Sántha Dénes az illetőségi ügyeket a Jut-e eszébe? cimü költeményében. A költőt igazságérzete háboritja fel, amikor látva a szociális nyomort, felkiált: „Ön, drága nagysád, nem volt balga, — van fodros ruhája, ékszere.“ Ez a szociális igazságtalanság inditja arra, hogy önagysága illetőségi kérdését is megbolygatja. A községet, amelynek a „drága nagysád“ szülötte és amely egyben illetőségi helye is, megható szinekkel irja le a költő, illetve illetőségi tanácsnok. Az akácia, az odvas fa, a fürge mókus, a pajkos madárka nemcsak közhelyek, de önagysága illetőségi helyének szimbólumai is, amelyek a rimek szuronyerdejében azért vonulnak fel, hogy a tanácsnok bebizonyitsa önagyságának, hogy semmi helye nincs „a nagyvárosnak mámoros ölén.“ Nem mertem végigolvasni a verset, mert félek a tragikus befejezésektől és itt az eddigi tényállásból következtetve, csak a toloncházban végződhetik ez a ballada, amelyben kiderült, hogy „gyönyörért gyönyört kiván a lét“, amivel azután önagysága egyenesen a rendőrség erkölcsrendészeti osztályának karjaiba vetette magát.

Ugyancsak egy Maris névre hallgató hölgy illetőségi ügyét bolygatja meg a rendkivül lelkiismeretes tanácsnok, amikor a következőket irja:

Azt se tudtam, hogy ki voltál?
Ki volt apád és anyád?
Szerettelek, imádtalak,
Mint az égnek angyalát.

Ha eszembe jutott volna:
Nemcsak ég van: pokol is, —
Megkérdeztem volna töled,
Honnan jöttél te, Maris?

A költő meleg érzésekről, viszont a tanácsnok némi hanyagságról tesz tanulságot ebben a költeményben. Kijelenti ugyanis, hogy elfeledte megkérdezni ő, az illetőségi ügyek tanácsnoka, hogy a Maris nevü hölgy honnan érkezett a székesfőváros területére? Enyhitő körülményként hozzuk fel, hogy a költő-tanácsnok a verskötet előző oldalán még igen sulyos lelkiállapotban volt, ugy hogy a Maris nevü hölgynek kellett az életét is megmenteni, amit igy énekel meg: „S kicsiny kezeddel visszavontál a szakadéktól, barna lány!“ Kétségtelen, hogy a szakadék előtt tartózkodó tanácsnokot a sulyos kimenetelünek igérkező balesettől a „barna lány“ kifejezéssel illetett Maris mentette meg.

Hogy a szakadék elé mi juttatta a költőt? (és itt rövid időre kikapcsoljuk a tanácsnokot.) Nagyon éles szinekkel bizonyitják ezt a versek, amelyekből több hölgyről derül ki bizonyos materialista felfogás. Az egyik például ugy találja, hogy „a kétszerkettő a helyes alap“, amivel szemben azonban a költő csak „pőrén kinálja a szivét.“ Vagy a másik esetben:

A te szerelmed kerti disz-virág volt. —
Csodálva nézte széles, nagy világ:
Igértek rája — s mert ez jobban birta:
Övé lett hát a kerti disz-virág.

Eleven vád ez különben Fock Ede tanácsnok, az ut- és csatornaépitési ügyosztály vezetője ellen is, akinek hatáskörébe tartoznak a budapesti közkertek is, ahol a virágokra csak ugy „ráigérnek" és elviszik köztiszteletben álló tanácsnok-társa elől. Sulyos vád különben ellene az is, hogy „sáros az ut, mert sirtak az angyalok..." Az angyalok sirhatnak, amennyi nekik jól esik, de az utak karbantartása emiatt nem szenvedhet hiányt. Végül nem tudjuk, mit szóljunk Berczel tanácsnok hires állat- és növénykertjéről, amikor egyik tanácsnoktársa ezeket mondja a pálmakertben uralkodó állapotokról: „Üvegházban nevelt virág szerelmünk, — nincs illata, bár szemre még ragyog." Értesülésünk szerint Sántha tanácsnok a legközelebbi tanácsülésen elmondja szüzbeszédét és szóváteszi az illattalan pálmakerti virágok dolgát.

Nem feledkezik meg a költő azonban arról sem, hogy ma olyan kisgazda-világot élünk. A kisgazda éleslátása tünik ki, amikor a Széles országuton... cimü versben észreveszi a lovak kedvetlenségét. „Immel-ámmal, lassan lép a fakó s szürke"... Nem is csoda, hiszen a tanácsnok ur babáját viszik a főváros felé, ahol is más ügyosztály gondozása alá kerül „a barna szemü lányka", miután a cselédügyek megfejthetetlenül a közjótékonysági ügyosztály ügykörébe tartoznak, holott sokkal jobban illenének a katonai ügyosztályba.

Babámé a láda,
Öt viszik el másnak, —
Cifra pesti néphez
Uri szobalánynak.

Hát kérem, ez a legszintisztább cselédügy. Tanácsi IX. ügyosztály. Ám lehet, hogy csalódom, az azonban bizonyos, hogy Almády Géza öméltósága idejében még odatartozott. És ő mindenesetre jobban vigyázott volna a kisasszonyra. Nem ment volna haza világ csufjára ugy, hogy: „Selyem a szoknyája, kalap van a fején, s egy kitömött madár a kalap tetején." Az a kitömött madár is biztosan az Állatkertben döglött meg . . .

—gány —la.

Események

Dr. Éber Antal kritikája. Dr. Éber Antal, a Magyar-Olasz Bank kiváló vezérigazgatója, aki a főváros közgyülésein örvendetesen intenziven kezd foglalkozni a kommunális ügyekkel, az elmult héten egy ujságnyilatkozatban lesujtó kritikát mondott a főváros pénzügyi politikájáról, helyesen az átfogó, céltudatos pénzügyi politika teljes hiányáról. Szóváteszi, hogy még ma sincsen költségvetésünk, hogy nincs megmozdulás a külföldi kölcsönök dolgában való megegyezés kérdésében és végül kemény megrovásban részesiti azt a tényt, hogy a főváros pénztelenségére való hivatkozással elmulasztott az elláttatlan lakosság számára 600-700 koronás gabonát vásárolni. Sokkal sulyosabb vádak ezek, semmint napirendre lehetne fölöttük térni és az elnöki székből való leintésekkel még Éber Antalt is el lehetne intézni. Mi elhisszük Folkusházy alpolgármester urnak és ezt a véleményét honoráljuk is, hogy Éber Antal kemény ellenfél, kemény kritikus, sulyos ellenzék. Az ilyen ellenfeleket nem igen lehet argumentumokkal leteriteni és ha a tekintetes tanácsnak kényelmes volt a többségi pártnak bizottsági egyeduralma, ha kényelmes volt a bizottsági csöndes emésztés és nemes körömápolás, akkor most ne riadjon vissza attól se, ha az ellenzék a plénumban, tehát a fokozott nyilvánosság előtt mondja el azokat a kifogásait, amelyeket elmondott volna a bizottságban még akkor is, amikor ez a mai kritika követhető jó tanács lehetett volna. Talán akkor a tekintetes tanács is belátta volna, hogy Éber Antal tanácsait jó megfogadni, ma azonban, amikor a közgyülésen és a sajtóban már csak mulasztásokat szellőztet, nincs más tenni való, mint a vádakat büszkén visszautasitani és megvádolni a bankokat, amelyek — s ez meglehet — nem hajlandók a mai városházi rezsimet abban a mértékben támogatni, amilyen mértékben az ráférne.

Ötletadásra kitüzött pályadij. A Fővárosi Hirlap annakidején megirta, hogy a tanács 12.000 koronás pályázatot hirdetett oly pályamunkára, amely ötlettel szolgálna arra, hogy a főváros polgárságának élelmiszerrel való ellátását miként lehetne megjavitani, olcsóbbá tenni és termelési üzemeket létesiteni. A pályázati határidő október végére volt kitüzve. Minthogy azonban időközben a tanács bizonyára meggyőződött róla, hogy tanácsokkal bőven el van látva, a főváros lakossága liszttel, burgonyával, zsirral, tejjel és minden elsőrangu élelmicikkel a kelleténél is jobban bővelkedik, jónak látta, hogy a pályamű benyujtási határidejét december 15-éig kitolja. Ezután következik csak a birálás, dijkiosztás, már elmulik majd a borzalmas tél, amelynek szigorát a pályamüben felfedezett ötletek lettek volna hivatva enyhiteni, elérkezik a tavasz, amikor majd megélünk már tanácsok nélkül is. De mert a tanácsnak uj ötletekre állandóan szüksége lesz, jövő év december 15-ére uj pályadijat tüznek ki.

A Vigszinház e heti müsora. Szerda: Hazatérés. Csütörtök: Naplemente. Péntek: Liliom. Szombat délután: A piros bugyelláris, este: Naplemente. Vasárnap délután: A falu rossza, este: Hazatérés. Hétfő: Naplemente.

A Kamarában egész héten a nagyszerü magyar film: „Veszélyben a pokol", Petrovich, Vándory Sugán és Sarkadi Aladárral a főszerepekben, valamint a bájos May-film: a „Kis mama", Eva May és Várkonyi-val a főszerepekben.

Irodalmi szeánsz a Helikon minden előadása ezen a héten. Hans Heinz Evers misztikus regényeinél is különb misztikumot nyujt D. W. Criffith csodafilmje: A szent bálvány táncosa.

A TŐKE

Nevezetes változások az Első magyar biztositónál. Az utóbbi hetekben feltünt a tőzsdén, hogy az Első magyar általános biztositó társaság részvényeit nagy tételekben titokzatos kezek vásárolják. A részvények árfolyama a nagy keresletnek megfelelően hatalmas lendülettel szökött fölfelé, már az 50.000 koronát is jóval meghaladta, de az áruajánlatra mindig bőven akadt pénzkinálat. A tőzsdén e vásárlásokkal kapcsolatban különböző hirek kerültek forgalomba, mig aztán kiderült, hogy a részvényeket a Magyar-Olasz Bank szedi össze és máris számottevő mennyiséggel rendelkezik. A részvénytőkének ez az eltolódása, értesülésünk szerint, már a legközelebbi időben nagyszabásu személyi változtatásokat fog előidézni az Első magyar belső szervezetében. A tavaszi rendes közgyülésen ugyanis dr. Éber Antalt, a Magyar-Olasz Bank vezérigazgatóját beválasztják az Első magyar igazgatóságába és kinevezik alelnöknek. Ugyanez alkalommal Ormódy Vilmos vezérigazgató nyugalomba vonul és helyébe dr. Teleszky János, nyug. pénzügyminiszter lép, akivel az erre vonatkozó tárgyalások eredményes befejezést nyertek. Nyugalomba megy továbbá Balabán Adolf vezérigazgató-helyettes is, akinek állását Gergely Tódor igazgatóval fogják betölteni.

Politikai Hetiszemle. A Politikai Hetiszemle, amely huszonhét esztendős tiszteletreméltó multtal dicsekszik, ezen a héten uj köntösben, finom, előkelő külsővel jelent meg, a modern nyomdatechnika pompázó szépségeit teljesen kimeritve. Az uj köntöst friss, magas szinvonalon álló tartalom tölti be, dicsérve az uj szerkesztőnek, dr. Kósa Miklósnak izlését, tudását és rendkivüli szerkesztői készségét. Dr. Kósa Miklós neve az ujságirásban a legmagasabb klasszist jelenti és most, amikor Székely Sámueltől, a lap kiváló alapitójától, a Politikai Hetiszemle szerkesztését átvette, a legelső nekilendülésnél meg kell látni, hogy ez a kiválóan tehetséges, az ujságiró minden vonzó és teremtő tulajdonságával dusan felszerelt kollégánk, munkája legjavát kivánja adni. Sikerült azonkivül a legkiválóbb erőket maga mellé csoportositani ugy, hogy nagyszerü gárdájával a publicisztika és a közgazdasági ujságirás legelsőrendü produktumait tárja az olvasó elé. Az uj rezsim számában Marczali Henrik, dr. Balkányi Kálmán és Székely Sámuel nevén kivül a tartalmukban kiváló névtelen cikkek egész légióját találjuk.

Szalámi-részvények a tőzsdén. A szalámigyártás, ugy látszik, nem elégiti ki Péri Dezső ur nagyratörő ambicióját, mert elhatározta, hogy a börzén fog ujabb sikereket aratni. Egyes lapokban már megjelentek a Blockner hirdetési iroda által közzétett és soronkint dijazott reklámhirek, hogy a Péri-Perleszcég tulajdonát képező Magyar szalámigyár részvényeit bevezetik a tőzsdére. Péri ur ugyanis önzetlen férfiu, aki nem akarja egyedül élvezni a szalámigyártás dus jövedelmeit, ebben a gyönyörüségben a részvényeseket is részesiteni akarja. Nem biztos azonban, hogy a közönség vásárolni fogja a részvényeket, de szolgálhatunk egy ötlettel, amely föltétlen sikert biztosit: a részvényekbe egy-egy rud szalámit kell becsomagolni és igy azok bizonyára kapósak lesznek, mert hát a játékpapirnak valami belértéket is kell nyujtani.

A tőzsde humora. Az elmult héten a tőzsde tipsterei titokzatos arccal sugták a jóbarátoknak:

— Siessen, vegyen Atheneumot.

Sokan megfogadták a jó tanácsot, tömegesen vásárolták az Atheneumot, amire a jó öreg Atheneum szökdécselt fölfelé, mint a kőszáli zerge a tiroli sziklákra. Két napon keresztül emelkedtek a részvények, harmadnapra azonban lezuhantak a mélységbe. Ez a szomoru aktus még befejezést sem nyert, a fekete májuak epés humora máris megcsillant és az alábbi bonmot viharos derültséget keltett a tőzsdeteremben:

— Tudod-e, hogy melyik az uj befektetési papir?

— Nos?

— Az Atheneum...

— Miért éppen az Atheneum?

— Mert Sacelláry-Halász mindenkit befektet az Atheneumba.

A Mayer és Moller olaj-, gépkenőcs- és vegyipari-gyár részvénytársaság november hó 27-én, délelőtt 10 órakor tartja hetedik rendes közgyülését. A vállalat 615.618 korona 30 fillér tiszta nyereséget mutat ki.

A Biharszilágyi Olajipar R.-t. 1921. ápr. 30-án lezárt mérlegében 4 millió K alaptőke mellett tiszta nyereség gyanánt 2.447.571 koronát mutat ki. Az igazgatóság a nov. 26-ra összehivott közgyülésnek 60 K = 30% osztalék kifizetését fogja javasolni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 7 órakor Tel.: József 121—68.
A 28-as operett Sarkadi Aladárral

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
Pénteken, november 25-től:
MARY PICKFORD:
„SZEGÉNY KIS GAZDAG LEÁNY"
CORINNE GRIFFETER:
„A SZALÓN TITKA"
Előadások: 5, 7 és 9. Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig és d. u. 3-tól.
Jegypénztári telefon: 182—82.

APOLLO-SZINPAD
(APOLLO-KABARÉ)
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
A FEHÉR ELEFÁNT
HARMATH IMRE és VINCZE ZSIGMOND egyfelvonásos operettje
Haraszthy Mici felléptével: A KÉK SZALÓN Liptai Imre vigjátéka
Szőllősi Rózsi, Boross Géza, Saásdy Alice, Sándor József és Áldori László uj magánszámokkal.
Kezdete 8 órakor. Pénztárnyitás: 11-től 1-ig, d. u. 4-től 6-ig.

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BANKBIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-U. 3.
Tőzsdeidő alatt telefon: 158-32.
TELEFON: 101-04 és 39-11.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

BÉRAUTÓK ÉJJEL-NAPPAL
BENZIN, OLAJ, PNEUMATIK, SZERSZÁMOK
JÓZSEF 124-01, 124-02, 124-03 ÉJJEL-NAPPAL
KIRÁLY-AUTOMOBIL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Központi iroda és mintaraktár VI., ANDRÁSSY-UT 8.
TERÉZ 157-00, 106-08 CSAK NAPPAL

Tizedik évfolyam Budapest, 1921. november 30-án 48. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 240 K. Félévre 120 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Közügynek

deklarálta a héten Wolff Károly a drágaságot. Az ellenzék pedig bizonyára „alattvalói hódolattal" vette tudomásul, hogy a drágaságot a többség nem kívánja párttaktikai kérdéssé tenni. Meg kell vallani, hogy meghatottan állunk ez előtt a lekötelező invitálás előtt, amely valószínüleg ugyanazzal a meleg, lelkes érzéssel töltötte el a városházi ellenzéket, mint a háboru kitörésekor a német politikusokat a császár szavai, amelyek harsányan hirdették, hogy az uralkodó nem ismer többé pártokat. Van az ugy néha, hogy a szuverénekben fölülkerekedik a sulyos helyzetben előnyösen alkalmazható demokratikus érzés. Amint a hazát védő hatalommal szemben hazafias kötelességét mindenkinek meg kell tenni, ugy kell a mi véleményünk szerint most a városházi hatalom birtokosainak hívására mindnyájunknak csatasorba állanunk a drágaság leküzdésére. Teljesitettük eddig is és teljesiteni fogjuk ezentul is a kötelességünket. Nem gátolhat azonban meg bennünket a küzdelem egysége abban, hogy meg ne kérdezzük, miért csak a végső veszedelem idején található fel a mélyen tisztelt többségi párt szótárában a *közügy* szó, amely a maga mély értelmével sok, nagyon sok dologra ráillenék.

Példának okáért, miért nem közügy a kórházak dolga? Miért *lázit* az, aki elmondja, hogy a betegek meztelen szalmazsákon hevernek? Miért nem közügy az, hogy a városházán elfelejtettek az ellátatlan lakosság számára 600 koronás buzát venni? Miért nem közügy a külföldi kölcsönök dolga? Miért nem közügy az, hogy Budapest *egész* lakosságának képviselői kit tartanak nemzeti szempontból, erkölcsi szempontból megbizható tanitónak, tanitónőnek? Miért nem közügy annak a kideritése, hogy ki akadályozta meg a fővárosi kórházak reorganizációját? Miért nem közügy az, hogy a főváros pénzügyeinek vezetése, pénzügyi politikája végre egészséges alapokra helyeztessék? Miért nem közügy az, hogy a vállalkozók a fővárosi munkálatok kiadásánál ne „faji" szempontok szerint biráltassanak meg, hanem aszerint, hogy a főváros melyiktől kap olcsóbb és jobb munkát? Miért nem közügy az, hogy végre vége vettessék a kereskedelemellenes, végtelen károkat okozó irányzatnak, amely valósággal elsülyesztette a nagy jövőre predesztinált Budapestet a koldus Bécscsel szemben?

És nem lenne se vége, se hossza a sok *miért*-nek, ha Budapestnek minden baját, minden veszedelmét fel akarnánk sorolni. De minek, amikor a tulsó oldalon éppen olyan jól tisztában vannak mindezzel, mint mi magunk, csak a bukott jelszavakhoz való makacs ragaszkodás kergeti őket a katasztrófa egyenes utján a biztos örvénybe, amelyből nincs feltámadás.

Elfogadja Budapest minden polgára az invitálást, amely a drágaság leküzdésére szól. De még egy kiáltó *miért*-et nem tudunk titokban tartani. És ez az, hogy *miért ilyen későn hivnak bennünket a drágaság leküzdésére?* Csilléry András nagyon jól tudja, hogy apró lyukat sokkal könnyebb betömni, mint egy rothadt fogat kihuzni. Miért kell hát akkor a drágaságot letörni, amikor annak hullámai már összecsapni készülnek a fejünk fölött. A drágaságot kigyomlálni csak akkor lehet, amikor még meg nem erősödött és sokkal könnyebb egy palántát gyökerestől kirántani a földből, mint egy terebélyes fát kifürészelni. Későn tetszett a riadót megfujni, vagy ha meg is fujta a keresztény községi párt egy-egy plakáton, ma már be kellene látni, hogy plakáttal még sohasem sikerült a korona értékét Zürichben feltornázni, plakáttal nem lehet az agrárius étvágyat kielégiteni, sőt plakáttal nem lehetett még egyetlen árdrágitót sem meggyőzni, hogy förtelmes gazság, amit cselekszenek.

Hogy mit kellett volna hát csinálni? Istenem, minek ismételjük a régi verklit, amikor annak a nótáját már odaát is tudják, sőt azzal is tisztában vannak, hogy a verklinek igaza van. Csak ugy odavetőleg mondjuk még egyszer, hogy a *közügyeket* már régen fel kellett volna fedezni és a *közügyek* fogalmát ki kellett volna terjeszteni mindenre, ami tényleg közügy. És ez talán a mi optimista szemünkkel nézve, a mi minden jóért lelkesedő mivoltunkkal vizsgálva — talán még mindig nem késő.

Bárczyék akcióba lépnek

Ujabb repedések a többségi párton — A Baracs-eset hullámai — Felrobban a reakció utolsó bagolyfészke

Az a türelmetlenség, amely a többség padjain az ellenzéki városatyákkal szemben valóságos orgiákat ül és amely akárhányszor nélkülözi a legtermészetesebb békülékenység szellemét is, a közel jövőben — ugy látszik — meg fogja érlelni gyümölcseit. A legujabb lökést ebben az irányban a *Baracs-ügy* adta meg. *Baracs* Marcel kétséget kizárólag imparlamentáris kifejezést használt a többséggel szemben, ami azonban nem jelenti még azt, hogy a világ összes parlamentjeiben ne vágtak volna már az emberek az egymás fejéhez a Baracs Marcellénál sokkal sulyosabb kifejezéseket. Hogy viták és harcok hevében egy-egy inparlamentáris kifejezés kicsuszik a csatasorban állók száján, ez igazán nem ritkaság. És mi szokott a következmény lenni? A tanácskozó testület megkövetése, amit a lovagias ellenfél mindenkor a legteljesebb mértékben akceptál. A Baracs-esetben nem ez történt. Itt a lovagias ellenfél nem volt hajlandó még a legteljesebb elégtételt sem elfogadni. Sokan voltak ugyan a többségi párt soraiban is, akik nem voltak hajlandók az „engesztelhetetlenség" álláspontjára helyezkedni; a többség azonban ismét elnézett a józanok feje fölött, nekihevülve szavazott és ha lehetett volna, nem széksértésért, hanem felségsértésért vonta volna felelősségre Baracs Marcellt. A mérsékeltek ebben a pillanatban semmit sem tehettek a maguk pártjukbeliekkel szemben, akikkel csak nemrég egyeztek meg egyetértő munkára, de a szomoru tapasztalatokat mindenesetre elraktározták maguknak.

Ez a hajthatatlan makacsság az oka annak, hogy a közel jövőben ismét események várhatók a közgyülési pártéletben. Mindenekelőtt — amint ez már az emlékezetes ülésen is látható volt, a többségi pártban nem mutatkozott meg minden részen a kegyetlenség egysége. A párton lévő repedések ismét igen feltünően kezdtek mutatkozni és napok után is az az érzése sok mérsékelt komoly embernek, hogy a szétesés előbb-utóbb meg fog történni, mert ezek a repedések olyanok, amelyeket silány ragasztóanyaggal, de talán vaskapcsokkal sem lehet már eltüntetni. Csak nézni kellett a többségi tábort abban a lovagias pillanatban, amikor a korrekt elégtételt visszautasitotta, látni lehetett, hogy a lovagiasságnak *ez a fajtája* nem mindenkinek tetszik. Mert a heves pillanatokban elszólhatja magát az ember, de a viharok elültével a békességért áldozatokat is szokás hozni, de nemcsak egyoldaluan.

A többségi pártban sok minden máson keresztül ez a lélekemelő jelenet, amikor az ellenfél uri modoru korrigáló törekvését visszalökik, igen sok emberben keltette fel az érzést, hogy immár erkölcsi kötelesség elválni azoktól az emberektől, akik nem tudnak a gyülölködés narkozisából akkor sem felocsudni, amikor már nemcsak az egész főváros, de az egész ország egészen más irányban halad. Sokan vannak, akik *szégyenleni kezdik, hogy a városháza legyen a reakció utolsó bagolyfészke.* Számtalan jele mutatkozik azonban annak is, hogy azok a kommunális politikusok, akik még mindig makacsul elzárkóznak a megértés gondolata elől, kint a közönség előtt mindjobban elvesztik a talajt a lábuk alól. Aki világosan lát, nagyon jól tudja, hogy az a rezsim, amely ma uralmon van, *a budapesti községi választásokon csufos bukásra van predesztinálva.* Mindezek a gondolatok ismét kezdenek a mérsékeltekben ébredezni és ismét gondolnak arra is, hogy amely pillanatban megcsinálják a városi középső pártot, egy komoly, igazi és őszinte keresztényi elvekkel felruházott pártot, *abban a pillanatban ők a helyzet urai, ők kormányozzák a városházát.*

Ezek a kilátások is megnövekedtek, ezenkivül azonban hallottunk más tervekről is. Hallottuk azt, hogy *az ellenzéknek az a része, amely még maig is távoltartja magát a közgyülési teremtől, legközelebb feladja passzivitását és bevonul a közgyülési terembe.* Az országos politikai helyzet is olyan, hogy ez a csoport mindenütt egymás után éri el a legszebb sikereket és igy elérkezettnek látja az időt arra, hogy most már rövidesen aktivitásba lépjen a városi politikában is, ahol az ő nagy tudásukra, harcos készségükre, kritikájuk lesujtó voltára talán legtöbb szükség van. Kilátásaink vannak arra, hogy talán már legközelebb *Bárczy* István, Budapest nagynevü polgármestere, ennek a városnak legjobb ismerője, legnépszerübb férfia, sorolja fel a kurzus vétkeit és hibáit, ő mondja el azt a komoly kritikát, amely valószinüleg halálos sebeket ad ennek a tapasztalatlan, de gőgös és jogtalanságokkal ékes rendszernek. És fel fognak vonulni az ő harcos társai, az olyan vágásu városatyák, mint például egy *Márkus* Jenő. Ki versenyezhet a mai közgyülési teremben az ő tudásukkal és azzal a szeretettel, amelyet ők évtizedes munkával mutattak ki Budapesttel szemben? Hogy ezek a nagyjelentőségü események mikor következnek el, arról még nincsenek információink, de látjuk, észleljük, hogy az a türelem, az a méltóságos nyugalom, amellyel Bárczy István nézte, mint lesz az ő alkotásaiból Csáky szalmája, már nem tarthat soká.

Nem lehet benne kétség, a közgyülési teremben meleg napok elé nézünk. És a meleg napokból csak a mai rezsim bukása származhatik.

Éber ébresztője

Beszámoló a multheti közgyülésről

A szónoki tornának abban a fleuret-harcában, amelyet két közgyülésen keresztül Éber Antal, a liberális párt e vezérlő egyénisége vivott Sipöcz polgármesterrel: megállapithatjuk, hogy ebben a vitézi tornában Éber Antalhoz szegődött a siker. Csak a főváros közgyüléstermében és csak a városatyák számára volt meglepetés, hogy dr. Éber Antal nemcsak mint financier kiváló az elsők között, hanem mint szónok is elsőrangu, mint debatter pedig félelmetes ellenfél. Előadása előkelő és formás. Sikereinek egyik titka, hogy soha sem unalmas. Könnyen kezeli témáját és érdeklődést tud kelteni minden téma iránt. Amellett szeretetreméltó és elmés. Az esprit-k szines, ragyogó drágaköveivel hinti tele orációját és okosságával s elmésségével elkápráztatja hallgatóit. Aki a tudásnak és ötletességnek ilyen ellenállhatatlan fegyvereivel fölkészülten indul harcba: csuda-e, ha győz?

Éber Antal sikere teljes volt. Ezt kénytelenek voltak elismerni még politikai ellenfelei is. Excellens volt, és szellemi tornáját még érdekesebbé tette a milió és a közbeszólásoknak az a példátlan zuhataga, mellyel beszéde alatt a kontra oldaláról elárasztották.

*

Ennek a közgyülésnek különben már az előjátéka is figyelmet érdemel. Arról volt szó, hogy Wolff Károly, a keresztény-párt vezére, „nemes versenyre" szólította fel az „egész" közgyülést. Azt ajánlotta, hogy tartsanak rendkivüli közgyülést a drágaság dolgában és ezen a rendkivüli közgyülésen mindenki mondja el ötleteit. A demokraták nevében Baracs Marcell válaszolt. Elfogadta a kihivást, és kijelentette, hogy a kisebbség el fogja felejteni, hogy a többségi párt őket másfél esztendőn át következetesen kizárta a — nemes versenyből. Ezen aztán ismét összekülönbözött a két párt és nekünk, — akik végighallgattuk a két pártvezér vitáját — önkéntelenül is az a két haragos sziriai jutott eszünkbe, akik ujév napján ki akartak békülni.

— Béküljünk ki! — mondta az egyik a másiknak. — Az uj esztendőre kivánok neked minden jót.

— Én ugyanazokat kivánom neked, amiket te nekem! — adta vissza a szót a másik.

— Már megint kezded?! — szólt indignálódva az első.

*

Ezután galoppban tárgyalták le a napirendet. Közben megválasztották Blieszner Ágostont Hock János utódává, józsefvárosi plébánossá. Fábián Béla pedig egy zajos közbeszólásokkal füszerezett interpelláció keretében ismét előadta, hogy a főváros közkórházaiban több a poloska, mint a lepedő.

A hangulat már meglehetősen paprikás volt, amikor Éber Antal fölállott, hogy kissé megpiszkálja a főváros háztartását és bejelentse, hogy ő a maga részéről a főváros pénzügyi vezetésével szemben bizalommal nem viseltetik. Előbb Folkusházy Lajos népszerüségét tépázta meg. Folkusházytól ugyanis zokon vette Éber, hogy az alpolgármester az ellátatlanok részére nem vásárolt gabonát, amikor a gabona még 600 korona volt. Az alpolgármester után a polgármesterre került a sor. Sipöcz Jenő egy keresztény-párti ujságban közreadott nyilatkozatában azt találta mondani, hogy „a liberális pénzügyi körök bizonyos elfogultsággal viseltetnek a főváros vezetősége iránt." Éber persze ezt a vádat nem hagyta szó nélkül és ráolvasta a keresztény-pártra, hogy ők azok, akik elfogultak. Vagy nem elfogultság-e az, amikor Wolff azt mondja, hogy a mi bankjaink és nagy közgazdasági tényezőink csak a rideg profit szemüvegén át nézik a nemzeti eszme kérdését. Szöke Gyula pláne megvádolja a volt pénzügyminisztert, hogy a nagybankok kivánságára emelte fel a koronát és ugyanakkor Folkusházy szemrehányást tesz a bankoknak, hogy nem segitettek a bužabeszerzésben; Csilléry meg, hogy a bankok nem adnak jótékony célokra.

— Dehát, ha a liberális bankok csak a profit szemüvegén nézik a világot, mondta Éber Antal a kisebbség riadótapsai között, — akkor miért nem fordul a keresztény-párt a kereszténység nagy bankjaihoz támogatásért?

— Azok kicsinyek! — veti ellen Csilléry.

— Ha ezek a bankok kicsinyek, akkor azért kicsinyek, mert azok a milliók, akikre önök mindig hivatkoznak, hogy az önök háta megett állanak, a betéteiket a mi bankjainkba hozzák és nem az önökéibe — mondta Éber, mire ismét fölhangzott a taps.

A keresztény-pártban elritkult a közbeszólás. Rájöttek, hogy ez a bankár veszedelmes debatter, aki minden vágást kipariroz és nyomban visszavág.

— Különben mi békés egyetértésben ülünk együtt a kereszténység nagy bankjainak vezetőivel a takarékpénztárak és bankok egyesületében és mondhatom, hogy nekünk, kárhoztatott liberális bankvezéreknek, még egyetlen egyszer sem volt rá alkalmunk, hogy leszavazzuk ezeknek a keresztény intézeteknek olyan indítványát, mely kevésbbé nézte volna a profit szemüvegén a dolgokat, mint mi! — nyomta meg a szót Éber.

Éber beszédének a hatása szinte percről-percre nőtt. Most már szinte lélekzetvisszafojtva hallgatták mindkét oldalon, nehogy elpasszoljanak egy ötletet, elmulasszanak egy maliciát, amelyei egyébként tele volt hintve Éber beszéde, és szinte vihartaps és derültség fogadta azt a kijelentését, hogy „mi szivünk teljes melegével viszonozzuk a rokonszenvnek amaz érzéseit, amelyeket mi önöktől kapunk."

Wolff, aki eddig szuverén volt a közgyülésen, megdöbbenve látta, hogy Éber szellemessége lassacskán elragadja az egész közgyülést és mikor éber önérzetesen mutatott rá a liberális bankok erejére: dühösen kiáltotta oda Éber felé:

— Keresztények pénze van ott. Önök csak kezelik! Az a nemzet vagyona és nem az önöké!

A keresztény tábor zajosan tapsolt a vezér kijelentésének. Egy pillanatra ugy látszott, mintha Wolff felé fordult volna a hangulat.

— Saját magukat csalják összetévesztik a nemzettel! Önök a nemzet? Demagóg banda! — harsogta bele a fülsiketitő zajba Baracs. Csak a gyorsirók és azok értették, hogy mit mondott, akik Baracs körül állottak. Éber Antal szépen megvárta, mig a lárma elcsöndesül és csak azután, mikor már mindenki kikiabálta magát, adta meg a feleletet Wolffnak:

— Kétségtelenül igaza van Wolff Károly urnak, hogy az a vagyon, amelyet mi kezelünk: a nemzet vagyona; viszont azonban kétségtelen az is, hogy ez a pénz a nemzeti vagyonnak egy olyan része, amelyet a mi kezünkre biztak és nem az önökére...

Erre ismét kitört a taps- és éljen-vihar. A nagy hangkaoszon a keresztény oldalról átsüvitett egy éles hang:

— Maguk kezelik, de meddig?!...

— Mindaddig, mig ki nem veszik a betétet és nem teszik át azokhoz az intézetekhez, amelyeket önök vezetnek! — adta vissza a szót Éber.

Éber épp tovább akarta folytatni érdekes és szellemes fejtegetéseit, amikor a keresztény oldalon hihetetlen lárma tört ki.

— Szót kérünk! Demagóg bandának mondották a keresztény-pártot! — kiáltotta Wolff. A tárgyalás megakadt. Csilléry keresztül ugrott a padon és rohant előre. Megindult az egész keresztény-párt.

— Ki kell dobni! Baracs mondta! kiáltották és egy Jajczay Mihály nevü vendéglős és egy speditör vezetésével megindultak Baracs felé. A helyzet kezdett kritikussá válni. A vihar egyre nőtt. A lárma tombolt. Mindenki kiabált. Az elnök megragadta a csengő nyelét és kétségbeesetten kezdte rázni. A demokraták versenyt orditottak a keresztényekkel és áttörhetetlen testőrséget alkottak Baracs körül. Az elnök felfüggesztette a gyülést. Azután... Azután Baracs megkövette a közgyülést és a keresztény-párt nem vette tudomásul a bocsánatkérést. Baracs ellen széksértési keresetet inditottak és elitélték 200 koronára. Mindössze ennyi történt.

*

Éber csak harmadnap folytathatta megkezdett beszédét. A folytatás épp olyan érdekes, épp olyan szellemes és olyan paprikás volt, mint a kezdet. Éber pénteken délután a külföldi adósságok kamatairól beszélt és az operatör ügyességével boncolta a főváros háztartását. Wolff nem jött el a folytatásra, ő már nem volt kiváncsi a folytatásra, amit utólag bizonyára nagyon fog sajnálni, nem Éberért, hanem Sipöczért, aki Ébernek válaszolt. Ha Wolff eljött volna a főváros pénteki ülésére, gyönyörködhetett volna a polgármester ügyességében, aki szónokolni ugyan még nem tanult meg, de azért kétségtelen, hogy Wolfftól sokat tanult. A fiatal polgármester az Éber maliciáira maliciákkal felelt. Éber azt mondta, hogy a keresztény-párt mit akar a liberális bankoktól és miért nem fordul a keresztény bankokhoz, azok nem a rideg profit szemüvegén nézik a világot? Nosza Sipöcz meg azért támad Éberre mert gunyt üz a keresztény bankokból, gunyt üz a keresztény nemzeti törekvésekből.

— Éber bizottsági tag ur maliciózusan emlékezett meg az én hivatali multamról. Nekem nincs okom eltitkolni a multamat és különben is, mondta, nem minden melankólia nélkül, — különben is nem lehet mindenki — bankigazgató.

Azután azt mondta, hogy Éber rossz szolgálatot tett a főváros hitelének, amikor a valóság ellenére azt állitotta, hogy a főváros háztartásának mérlege passziv. Fejtegetései során oda konkludált a polgármester, hogy néhány uj adóideán kivül Éber beszédében egyetlen városmentő idea sem volt.

Természetesen Folkusházy sem akarta elszalasztani az alkalmat, hogy bebizonyitsa a közgyülésnek, hogy ő mennyivel különb szónok, mint Sipöcz. Igen lendületes és igen hosszu beszédet mondott és bebizonyitotta, hogy ami a gabona-vásárlást illeti: Éber sokkal kényelmesebb helyzetben van, mint Folkusházy. Folkusházy ugyanis a nyáron, amikor még 600 korona volt a buza, csakugyan nem mert gabonát vásárolni, először, mert a városnak nem volt pénze, másodszor azért, mert szentül hitt Hegedüs Loránt igéretében, hogy a korona drágább, a buza pedig még olcsóbb lesz. A korona azonban Hegedüs és várakozás ellenére lecsuszott, a buza pedig megdrágult. Ezt azonban előre nem igen tudhatta senki. Nem tudta Folkusházy, de nem tudhatta Éber sem. De Éber most könnyen mondhatja, hogy Folkusházy rosszul jósolt. De nem szabad elfeledteni, hogy Folkusházy előre jósolt, Éber pedig viszszafelé

— Utólag én is meg tudom mondani, hogy mit kellett volna csinálni — mondta mélabusan Folkusházy.

*

A viharokkal megfüszerezett közgyülést finom akkorddal fejezte be Pakots József, aki szines, lendületes beszédben emlékezett meg arról, hogy a vandálok Pozsonyban összetörték Radnusz gyönyörü alkotását, a Mária Terézia szobrot és faköpönyegbe zárták Petőfi szobrát.

A közgyülés meghatódottan hallgatta a beszédet.

Fülünkkor

...

A bizottságokkal

— hogy a kánya csipje meg őket — már megint baj van és nemcsak a firkászok cikkeiben, hanem a valóságban is. Teszem azt, az a kiváló városatya, aki civilben szobafestő, bizony nem szivesen vállal nyolc bizottságban tagságot és valószinüleg inkább a festészet szelid berkeiben huzódik meg, semhogy a bizottságok szócsépelését hallgassa. Nem kevésbé mulatságos annak az áldozati bárányknak a sorsa sem, akinek — nem tudom, milyen alapon — negyvenhárom bizottság jutott osztályrészül. Vajjon ki felel meg arra a találós kérdésre, hogy mi jut ebből az egyetlen városatyából a negyvenhárom bizottságra. A régi jó vidéki színészet jut az eszünkbe, ahol a kulissza körül olyan ügyesen keringett öthat „római harcos", hogy az egész légió benyomását keltették. De nem és nem, csak azért sem kell a bizottságokba ellenzéki. Sokkal szebb az, ha az urak ugy egyedül vannak és ezt az „egyedül" szót tessék komolyan venni, mert nem egyszer fordult elő, hogy egy-egy városatya egyedül jelenik meg a bizottsági ülésen. De változtatni a pártdiktatuián? Ugyan minek? Olyan szépen mennek a dolgok, olyan nagystilusu alkotó munka folyik, olyan Eldorádó ez a Budapest, amilyen még sohase volt.

Uri hangot

kiván a többségi párt egyik hölgytagja. Amikor ezt olvastuk, azt kellett képzelnünk, hogy a közgyülési tónus ellen van kifogása, amely tekintetben mi is teljesen egyetértünk vele, akár jobbról, akár balról hangzik el a nem uri hang. De bocsánatot kérünk, nem hihetjük el, hogy annak a keresztényi erkölcsben nevelt többségnek, amely sohasem feledkezett meg uri mivoltáról, olyan tagjai is lennének, akik főtisztviselőkkel, vagy akár csak altisztekkel és szolgákkal is gorombáskodnának, modortalankodnának. Hogyan? Hiszen keresztény szülleim, keresztény, sőt papi tanáraim mindig arra oktattak, hogy a cseléddel is csak emberi hangon szabad beszélni. Nem urnak, hanem embernek kell lenni. Már pedig, illenék tudomásul venni, hogy a tisztviselő nem a városatyák cselédje, nem az ő cipőpucolójuk, hanem olyan tiszteletreméltó férfiak, akik önállóan intézik a főváros ügyeit óriási felelősség mellett, meg nem hálálható munkával. Ezeket a tisztviselőket jogukban van a városatyáknak ellenőrizni, de kötelességük minden erejükkel támogatni. És itt nem ismerünk különbséget tisztviselő és tisztviselő között, hivják azt bárhogyan — a köteles tisztelet mindegyiknek kijár. Különösen azok részéről, akik a belejük helyezett bizalom látható jeleként megválasztották őket.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
Péntek, december 2-tól:
HIUSÁG ASSZONYA
amerikai regény 7 felv., főszerepben: Florence Redd
ÁMOR A KORMÁNYON
főszerepben Ossi Oswalda
Előadások: 5, 7 és 9. Pénztár: d. e. ½11-től ½1-ig és d. u. 3-tól.
Jegypénztári telefon: 182—82.

Déri Ferenc a kikötőről és a bettermentről

„Az értékemelkedés megfogása nem késett el" — Tévedés az igeragozásban

A Fővárosi Hirlap legutóbb megemlékezett arról a kitörőben levő viszályról, amely a főváros és a kormány, esetleg a kikötő kormánybiztosa között immár a kirobbanás előtt áll. A pénzügyi egyezményért folytatott harc mellett azonban megemlékeztünk arról is, hogy a pénzügyi bizottságban Platthy György azzal vádolta meg a fővárost, hogy a kikötőépítéssel kapcsolatban a betterment nem aknázta ki és abból a körülményből, hogy az épülő kikötő körül fekvő telkek értéke rendkivüli módon emelkedett, a főváros a maga számára nem biztositotta az őt jogosan megillető hasznot, de nem biztositotta a maga számára az ott még megszerezhető telkeket sem. A főváros mai tanácsa ezt a vádat egyszerüen ad akta tette, nem volt különösebb válaszolni valója rá. Megfelel azonban a vádra Déri Ferenc ny. alpolgármester, aki a Fővárosi Hirlapot tisztelte meg a következő nagybecsü nyilatkozatával:

— A *Fővárosi Hirlap* legutóbb cikket irt a kikötőről és a főváros pénzügyi bizottságának a tárgyalása nyomán azt mondja, hogy *mielőtt az épités megkezdődött, meg kellett volna csinálni a bettermentet.*

— A betterment is olyan kérdés, mint azok a többiek, *amelyek egy negyedszázadon át megakadályozták a kikötő épitését.* És ha akkor, amidőn három esztendei nehéz küzdelem után végre rábirtuk az államot arra, hogy azt mondja: kezdjük meg a kikötő épitését, — azt feleltük volna: igen, de előbb csináljuk meg a bettermentet, *még ma sem volna egy kapavágás sem a kikötő területén.*

— *Az értékemelkedés megfogása különben nem késett el.* Ha van közgyülés, amely megszavazza és van kormány, amely jóváhagyja vagy törvényjavaslat gyanánt előterjeszti, *bármikor meg lehet csinálni.* Azokban az időkben nem volt se országgyülés, se közgyülés. Csak felfordulás volt és rombolás, *s a rombolás közepette talán az egyetlen épités volt a kikötő épitési munkája. Másfél év óta azonban ujból van közgyülés.*

— A betterment kérdésének már van történeti előzménye a fővárosnál. Mint a pénzügyi osztály jegyzőjének, hivatalos előterjesztésben *először nekem volt alkalmam propagálni a betterment elvének az érvényesitését.* Rövid idő mulva elkerültem a pénzügyi osztályból, s az előterjesztés azután *nem ment keresztül a pénzügyi bizottságban.*

— Talán a nehézségekre gondolt a pénzügyi bizottság legutóbbi ülésén elnöklő alpolgármester úr is, amikor azt mondotta, hogy az értékemelkedés megfogása helyesebben az ingatlanok kisajátitása utján történhetik. És azt is mondotta, hogy ha ezt el nem mulasztották volna, még előrelátásnak sem lehetett volna minősiteni, hanem csak szükségnek. *Másfél év óta azonban nemcsak törvényhatósági bizottság van ujból, hanem van ujjáalakitott tanács is.* Valami kis tévedésnek kell lenni az — *igeragozásban is.*

— De *tévedés van másban is.* A soroksári Dunaág balpartján tervezett helyi kikötő céljára a már köztulajdonban levő terület teljesen elegendő és *további kisajátitás nem szükséges.* A környék ingatlanain tudvalevőleg gyárak vannak és *talán csak nem valamely előrelátó közgazdasági politika kivánja, hogy megszüntessük azt a kevés ipartelepet is, amink még van?* Pláne, mikor *a rendelkezésre álló terület tulbőven elegendő.* Mert ha *ennek a területnek aránylag csak igen kis részén felépülnek a tervezett raktárak, azoknak egy csekély hányada is elegendő volna pl. annak a gabonának az elraktározására, amelyet a fővárosnak az idén be kellett volna szereznie.*

— Egy dolog, azt hiszem, bizonyos és ennek a hangoztatása talán még ma sem fölösleges: *ha választani kellene aközött, hogy legyen-e kikötő betterment nélkül, vagy ne legyen se kikötő, se betterment, a választás nem lehet kérdéses azok előtt, akik átérzik a kikötő jelentőségét.*

— Az utolsó közgyülésen *Fáy* államtitkár ur megkisérelte visszautasitani azt az állitásomat, hogy ő az oka annak, hogy az állam olyan nagy összeggel tartozik a fővárosnak. Az államtitkár ur erélyessége dacára is *határozottan megmaradok emellett az álláspontom mellett.* Vajjon, hogy lehet azonban az, hogy azok *az illetékes tényezők, akik személyesen tárgyaltak az államtitkár urral és ismerik az ő merev álláspontját, nem tartották a közöttem és az államtitkár ur között felmerült kontroverzia pillanatát alkalmasnak arra, hogy a közgyülés elé lépjenek és megmondják, mi történt tulajdonképpen az állami tartozások körül?* A főváros a kórházakat az állam mai elzüllésa mellett fentartani nem tudja. A X. ügyosztálynak, amely a kórházak vezetésére hivatott, helyzete rendkivül sulyos, mert *nemcsak egy meg nem értő minisztériummal kell szembehelyezkednie, de a székesfőváros pénzügyi tanácsnoka is minden spórolási tehetségét a kórházügyek terén akarja megmutatni.*

— Bizonyos, hogy ezeknek az állapotoknak meg kell szünniök. Én a magam részéről azzal akarok hozzájárulni a kórházi mizériák megszüntetéséhez, hogy *dacára minden közgyülési tumultusnak, ezt az akciót minden akadályon keresztül tovább viszem.* És éppen ugy, mint a hadifoglyok hazahozatala érdekében megkezdett akciómnál, mindaddig nem nyugodtam, amig ez a kérdés a magyar élet előterébe nem került és azok a faktorok, amelyek azt a kérdést elhanyagolták, nem kezdtek azzal komolyan foglalkozni; hasonlóképpen *az eddig elhanyagolt és agyonhallgatott kórház-kérdés állandó témája lesz a székesfőváros közgyülésének. Nem nyugszunk addig, amig ezek a szerencsétlen állapotok meg nem szünnek.*

Fáy államtitkár és a főváros kórházai

Kik szállitják a lepedőket? — A főváros harca a népjóléti minisztériummal — Spórol a pénzügyi tanácsnok — Dr. Fábián Béla főv. bizottsági tag nyilatkozata

A főváros közgyülésének idegesen türelmetlen, de inicitivákban szegény többsége igen kellemetlen helyzetbe jutott azon a réven, hogy dr. Fábián Béla az ellenzéki oldalon megbolygatta a lepedőügyet és vele vonatkozásban feltárta azt a rettenetes nyomoruságot és sivár állapotot, amelybe Budapest közkórházai jutottak. Azokról a kórházakról van szó, amelyek valaha, nem is olyan régen még büszkeségei voltak a fővárosnak és amelyek ma egyenesen botrányos állapotban vannak. Ezért a lezüllésért nem lehet teljes mértékben a mai rezsimet felelőssé tenni, mert igen nagy része volt abban, hogy ide jutottunk, a háborunak, de magának az államnak is, amely százmilliókkal tartozik a fővárosnak, ellenben nem fizet és igy az anyagi bajokkal küzdő kórházi alapnak nincs meg a módja, hogy pótolja mindazt, ami az idők folyamán tönkrement. A kurzus hibája és pedig igen sulyos hibája az, hogy ha már nem tud a kormánnyal megegyezni, ha nem tudja jogos követelését behajtani, más uton-módon nem intézkedett, hogy a főváros kórházainak botrányos nyomoruságán enyhitsen. Ahogy most Fábián Béla felszólalásai után lehet százmilliós kölcsönt felvenni és lehet tizmilliót azonnal lepedővásárlásra kiutalni, ezt előbb is meg lehetett volna tenni. A nyomoruságon, a kórházak elképesztő állapotain takargatással, hallgatással nem lehet segiteni és ha a többség kezében sem lettek volna alkalmasabb eszközök, mint amilyenekkel az ellenzék rendelkezik, nekik már régen hangos segélykiáltást kellett volna hallatniok, már régen nekik kellett volna leleplezni a botrányos állapotokat.

Most azonban mégis történik valami. Furcsa, de ugy van, hogy amikor az ellenzék részéről megbolygatták a kérdést, rettenetes felfortyanás volt a válasz a többségi padokon; másnap azonban rohanva kezdtek intézkedni, legalább is ugy, mintha tegnap ők maguk álltak volna ki a fórumra és leplezték volna le a tarthatatlan állapotokat.

Kérdést intéztünk Fábián Béla dr., bizottsági taghoz, akciója eddigi eredményéről és annak folytatásáról és tőle a Fővárosi Hirlap számára a következő nyilatkozatot kaptuk:

— Nem tudom, hogyan volt lehetséges az, hogy első felszólalásom alkalmával, amikor rávilágitottam a székesfőváros közkórházainak mai állapotára, *a többség padjairól egyenesen azzal vádoltak meg, hogy lázitok;* az eredmény pedig az lett, hogy a következő napon a tanács előterjesztésem hatása alatt egyhangulag elhatározta *Folkusházy* alpolgármester inditványára, hogy *százmilliós kölcsönt vesz fel a kórházak rendbehozatalára.* Én azonban nem elégedtem meg ezzel az elintézéssel, mert látnom kellett, hogy ebben a kérdésben *a főváros és a népjóléti minisztérium között áldatlan harc folyik.* Napszámban a kórházakat jártam és meggyőződtem, hogy azoknak állapota még szomorubb, mint amilyennek első felszólalásomban azt megrajzoltam. Minél jobban megismertem a helyzetet, annál borzasztóbbnak láttam azt. Arra határoztam el tehát magamat, hogy interpellálni fogok. Amig interpellációm alkalmával a többségi párt részéről ujabb heves támadásokban volt részem, ugyanakkor a tanács elhatározta, hogy a folyó rendkivüli kiadások terhére *azonnal kiutalnak tizmillió koronát, hogy* legalább lepedőket lehessen beszerezni.

— Hallottam, hogy *ezer lepedő szállitására máris pályázatot hirdettek,* egyes cégektől ajánlatot kértek. Remélem azonban, hogy a kórházak lepedőjét *nem egyes, meghatározott cégektől akarják beszerezni, hanem attól, aki a legolcsóbb és legelőnyösebb ajánlatot fogja tenni.* Mert az mégis lehetetlen volna, hogy *a kórházak lepedőszállitásait egyesek felsegitésére használnák fel, hanem arra kell törekedni, hogy a tizmillióért minél több lepedő jusson a kórházaknak.*

Még egy lepedő-ügy

Nagy csata a Népszálló körül — Ágyhuzatot és mozit kapnak a lakók — Megszüntetik a könyvtárat

Egészen különös, de az ujabb tapasztalatok azt mutatják, hogy a főváros csak a drasztikusabb biztatások hatása alatt hajlandó lepedő-vásárlásokba bocsátkozni. Igy volt ez a kórházak lepedőinél, mig az ujabb keletü lepedő-ügy a Népszállóval kapcsolatban pattant ki. Történt ugyanis, hogy a közigazgatási bizottságban Kozma Jenő bizottsági tag azt találta mondani:

— Jó volna, ha a Népszállóban olyan állapotok volnának, mint a börtönökben.

Bizony ez sulyosnak tetsző kijelentés, bár mi azt tartjuk, hogy a börtönökben is emberekhez méltó állapotoknak kell uralkodniok. A — mondjuk — szangvinikus kijelentésnek első eredménye az lett, hogy sürgősen összeült a Népszálló kezelésére felügyelő bizottság, amelyen nagyon megdicsérték a Népszállóban levő állapotokat, de a legtárgyilagosabb mégis dr. Buzáth János, az elnöklő alpolgármester volt, aki igen okosan és igen természetesen kijelentette, hogy a háboru és az azt követő nyomoruságok hatással vannak a mi Népszállónkra is. A fehérneműekben például feltünően nagy a fogyatékosság, nem tudnak lepedőt, párnahuzatot és paplanlepedőt adni.

Ezt mi a tárgyilagosság hangjának nevezzük, de egyben kénytelenek vagyunk konstatálni, hogy megint egy kemény felszólalás volt az, amely ime kibogozta a legujabb lepedő-ügyet. És el kell ismerni azt is, hogy bármilyen agressziv legyen is egy felszólalás, meg kell bocsátani a hangot is, ha az tényleg lepedőt szerez a betegeknek, vagy a Népszálló szegény lakóinak.

Ebben az esetben is igy történt. Felszólalt ugyanis a bizottsági ülésen dr. Némethy Károly tanácsjegyző és ezeket mondta:

Autotaxi
bármikor
bárhová
kapható
Telefon: AUTOTAXI (szám helyett)

— Ma már egy pár hétnél tovább nem birják kitartani anélkül, hogy az összes lakók lepedő, párna- és paplanhuzat nélkül ne maradjanak. Ez szociális és egészségi szempontból is tarthatatlan állapot, a tiszti orvos véleménye szerint a legalkalmasabb járványok terjesztésére. De a város anyagi szempontjából is halaszthatatlan, mert így az ágy belső anyaga tönkremegy. Az ügyosztály javasolja, hogy 1,250.000 korona pót-hitel engedélyezése iránt tegyenek előterjesztést erre a célra. Egyben az engedélyezés esetére a belügyminiszteri jóváhagyás reményében haladéktalanul gondoskodás történjék a beszerzésről.

És ez rendben is van így. Még ha gorombasággal kezdődött volna is az ügy, a fontos az, hogy lepedővel végződik. Nem tudjuk tehát megérteni azt a felháborodást, amely Kozma Jenő nevezetessé vált mondása nyomán kerekedett és nem értjük azokat az urakat, akik Kozmával szemben a másik végletbe estek és olyan kijelentéseket tettek, mintha a Népszálló fényüző módon lenne berendezve.

Itt emlitjük meg, hogy a Népszálló vezetősége a dohányzó-, társalgó- és könyvtár-szobákat mozivá akarja átalakitani 1,300.000 korona költséggel, amely költség azonban három év alatt megtérülne. Ez a terv azonban még — nemcsak közegészségügyi szempontból — igen komoly megfontolást igényel. Amugy is sanyaru sors a Népszállóba jutni, meg kell tehát fontolni, szabad-e a lakóktól azt a kis kényelmet elvenni, amit a dohányzó, meg a társalgó nyujt? Mindenekfelett pedig kulturális szempontból szabad-e egy meglevő könyvtárat megszüntetni akkor, amikor a városházán amugy is kissé barbár módon kezelik a könyveket.

Események

Ki jelöli a tanitókat? Nem csodálkozunk egy cseppet sem, hogy a „megüresedett" fővárosi iskolaigazgatói és tanitói állásokra özönével érkeztek a pályázatok. Nem nagy boldogság ma a főváros kenyerét enni, aminthogy valaha ez volt a vágya és álma mindenkinek; de mégis jobb ma is valami kenyeret enni, mint semmit. Ez magyarázza meg, hogy a megüresitett állásokra a 16 igazgatói állásra több mint százan, a kétszáz tanitói, illetve tanitónői állásra pedig több mint ezren pályáztak. A mi meglepetésünk csak ott kezdődik, ahol azt halljuk, hogy a főváros tanácsa felkérte a Magyar Tanitók Nemzeti Szövetségét, hogy a keresztény nemzeti szellem és a pedagógiai képzettség szempontjainak figyelembevételével jelölési lajstromot állitson össze. Minden tiszteletünk és minden megbecsülésünk a Magyar Tanitók Nemzeti Szövetségéé, de ugy találjuk, hogy a jelölés mégsem az ő dolguk; sőt egyenesen veszedelmesnek tartjuk, ha a tanács ilyen fontos jogokat kiad a kezéből. Csodálkozunk a tanügyi ügyosztály erőskezü, tökéletes jogérzékkel ékes tanácsnokán, Zilahi-Kiss Jenőn, hogy egy társadalmi szervezetet ruház fel ilyen jogokkal. Nem mintha össze akarnánk hasonlitani a Magyar Tanitók Nemzeti Szövetségét a szomoru idők szomoru emlékeként eszünkbe ötlő Vaoszszal, de ahogy meg tudta látni a tanács azt, hogy a jogfeladás mindig veszedelmes, igy ma is, bár a veszedelem sokkal kisebb, tudni kell, hogy a jogokat csak azok gyakorolhatják, akikre azt a törvény ruházza. Ettől ma, amikor a törvénytisztelet helyreállott, amikor mindenki vágyva-vágyik az idők után, amikor törvények és jogok ereje a legteljesebb volt, éppen a fővárosnak nem szabad eltérnie. Ha voltak is megtévelyedett emberek a főváros tanitó-karában, ez a legnagyobb óvatosság mellett is előfordulhatott és előfordulhat akkor is, ha a tanitók szövetsége nemcsak jelölni, de választani is fog. Hiszen ott van a tanügyi ügyosztály élén Zilahi-Kiss Jenő, akiben még a legintranzigensebb keresztények is megbizhatnak és aki már 1918-ban is irásban szögezte le magát a keresztény és nemzeti irányzat mellett. Vagy már az ő személye, az ő tisztult itélete sem elegendő garancia?

Az utca és a programm. Az egyik városatya a napokban szemrehányásokat tett arról, hogy a tanácsnak nem volt az utak épitésére, burkolására és karbantartására megfelelő programmja. A meglehetősen laikus vád szinte magától elesik, mégis, miután a fővárosi adminisztráción éppen ama kevés helyeinek egyikén keres sebezhető pontot, ahol ilyen nincs, illik néhány szóval a helyzetet megvilágitanunk. Ebben a kérdésben ugyanis a fővárosnak mindenkor a legrészletesebben kidolgozott programmja volt, de azt is mindenki tudja, hogy hat esztendő óta az anyaghiány, a hallatlanul magas anyagárak és magas munkabérek megakadályozták a nagyobb tevékenységet. A javitások csak a legszükségesebbre, az égetően sürgős munkákra szoritkozhattak. Most már itt az ideje, hogy minden akadályt leküzdve, rendszeres munkához lássunk.

Vigszinház e heti műsora. Szerda: Naplemente. Csütörtök: Az ördög. Péntek: Naplemente. Szombat délután: Taifun, este: Liliom. Vasárnap délután: A hattyu, este: Naplemente.

A Kamarában viharos kacagást vált ki Pola Negri az Elvarázsolt Fellegvár-ban és könnyekig megindit Henry Krauss a Korzikai nászban. Ily műsora Budapestnek még nem volt s a Kamara minden eddigi programmját felülmulja. A kisérőzenét Fricsay Örnagy, katonai zenefőigazgató vezénylete alatt álló zenekar szolgáltatja.

Ezer lovasbravur. A fergeteg fiai azonkivül a királypuccs felvételei az Eskü-téri Helikonban.

A TŐKE

A Boni tőkét emel. A Boni gyártelep részvényei az utóbbi időben a tőzsdei tipp-papirok sorába lépett elő. Már egy izben a tavasszal rendkivül keresettek voltak a Boni-papirok, ekkor azonban a Leszámitolóbank, a vállalat patrónusa, még elég jókor megtudta, hogy a Spódium-gyár vásároltatja a részvényeket és a megfelelő ellenintézkedések a betörési szándékot meghiusitották. A Boni-részvényeket most azért keresik, mert beavatott körök révén a tőzsdén hire kelt, hogy a vállalat, a régi részvényesekre kedvező föltételekkel, legközelebb fölemeli az alaptőkéjét.

A főváros és a tüzkárbiztositó járulék. A tüzkárbiztositó járulék szedését még 1917-ben elhatározta a főváros közgyülése, kimondván, hogy a tüzkárbiztositó intézetek a Budapest területén levő ingók és ingatlanok tüzkárbiztositása után beszedett bruttó dijak után 10% községi tüzkárbiztositási járulékot tartoznak fizetni a fővárosnak. A közgyülés kimondotta azt is, hogy ez a szabályrendelet a kormányhatósági jóváhagyást követő év január 1-én lép életbe, még pedig mindazon biztositásokra nézve, amelyek 1917. évi junius 1-én, vagy aztán köttettek. Ezt a közgyülési határozatot az Első Magyar Általános Biztositó Társaság és a Foncière Biztositó Társaság megfölebbezték, a belügyminiszter azonban erre a fölebbezésre sem felelt. 1920 március 11-én ismét foglalkozott az üggyel a tanács és a törvényhatósági bizottság közgyülése nevében és helyett a törvényhatósági bizottság utólagos jóváhagyása reményében oda módositotta a tüzkárbiztositási járulékra vonatkozó határozatot, hogy „E szabályrendelet 1920. évi január 1-én lép életbe, még pedig mindazon biztositásokra nézve, amelyek 1917. évi julius 1-e óta köttettek; hatálya azonban nem terjed ki azokra a tüzkárbiztositási dijbevételekre, amelyek az 1917. évi junius 1-ét megelőzőleg több évre, de évenkénti dijfizetés mellett kötött tüzkárbiztositási szerződésből származnak." Már most lássuk, hogy mit jelent az a főváros háztartására nézve, ha életbelépteti a 10%-os tüzkárbiztositási járulékot? A most megjelent 1915. évről szóló statisztikai évkönyv szerint — ujabb adatok nem állnak rendelkezésünkre — Magyarországon 15.990 millió korona biztositás után 49.5 millió korona dij folyt be. Ezzel szemben a biztositó társaságok 19.4 millió korona tüzkárt téritettek meg; szóval átlag ezer korona biztositott összegre 1.2 korona kártérités fizettek. Ez pedig azt jelenti, hogy a befolyt dijak 39.2%-át kártérités gyanánt fizették vissza a vállalatok. A dijbevételből átlag minden ezer korona biztositott összegre 3 korona esik. Szóval ezekből a 3 koronákból akar a főváros 10%-ot. Persze jó lenne tudni, hogy Budapest területén mennyi a tüzkárbiztositás, mert a főváros csak azokat a biztositási üzleteket akarja megadóztatni, amelyeket budapesti ingatlanok és ingókra kötöttek. 1915-ben Jász-Nagykun-Szolnok vármegye területén 183.59 millió korona értékü tüzkárbiztositás volt érvényben, mig Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében 4601 millió. Ha a két számot egymás mellé állitjuk, azonnal kitetszik, hogy a differenciát Budapest teszi, és kétséges, hogy a 4.6 milliárdos biztositási összegből legalább négy milliárd korona, ami abból is kitetszik, hogy a 4.6 milliárdos biztositásból épületekre és ingóságokra esik 3.2 milliárd; gyárakra (felszerelésekkel és készletekkel) csak 1.14 milliárd és a mezőgazdasági általány-biztositás csak 194 millió. Ha tehát azt vesszük, hogy Budapest tüzkárbiztositása 4 milliárd korona, akkor a befolyt dijak 12 millió koronát teszenek ki, ebből tehát a főváros 10% tüzkárbiztositási járuléka 1.2 millió korona lenne. Ma azonban a házak és a gyárak, az ingók és az ingatlanok értékben rendkivül megnövekedtek. Ha tehát 1915-ben négy milliárdra rugott Budapest bebiztositott értéke, akkor ma legalább negyven-ötven milliárdra, sőt ennél is többre kell becsülnünk ezt az értéket. Természetesen aránytalanul megnőtt a biztositási dij is, egyrészt, mert a biztositási dijak kulcsa 10—20 százalékkal emelkedett; másodszor, mert a felemelt dijakat most már a megtízszerezödött és meghuszszorozódott értékbázis után kell számitani. Ha azt vesszük, hogy a biztositási dijak 20%-kal emelkedtek, akkor a dijbevétel a budapesti biztositások után 14.4 millió korona lenne. Ha azt vesszük, hogy a bebiztositott érték is megtízszereződött, hogy a biztositás összege ma már nem 4, hanem 40 milliárd, akkor kétségtelenül a dijbevétel összegét is meg kell szoroznunk tizzel. Az eredmény pedig 144 millió korona lesz. Ennek a száznegyvennégy millió korona dijbevételnek pedig 14.4 millió korona lenne a tüzkárbiztositási járuléka. Az elmult esztendőben a főváros épp tizenegy millió koronát fizetett rá a tüzőrségre. Ha a tüzkárbiztositó járulék szedését életbeléptetnék, akkor nem fizetne rá a tüzoltóira a főváros.

A Földhitelbank R.-T. tőkeemelése. A Földhitelbank Részvénytársaság november 28-án báró dr. Kohner Adolf elnöklete alatt rendkivüli közgyülést tartott, amelyen dr. Paupera Ferenc alelnök javaslatára az alaptőkének 42,000.000 koronáról 56.000.000 koronára való fölemelését határozta el. Az uj részvények 1500 korona árban bocsáttatnak ki és minden 6 darab régi részvény alapján egy uj részvényre december 14-től december 28-ig gyakorolható az elővételi jog.

Magyar Városi Bank. A Magyar Város- és Községfejlesztési r.-t. szombaton tartott közgyülésén tudomásul vette, hogy a cégbiróság a társaság cégének Magyar Városi Bank-ra történt átváltoztatását bejegyezte, mihez képest az intézet ezentul már az uj cég alatt fog működni. Egyidejüleg Korányi Frigyes báró a bank igazgatóságának tagjává és alelnökévé választatott.

A Kronberger-féle Faipari R.-t. tőkeemelése. A Kronberger-féle Faipari R.-t. alaptőkéjét 15 millió koronáról 20 millió koronára emeli fel. A társaság igazgatósága evégből december 5-ére rendkivüli közgyülést hivott össze.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este 7 órakor Tel.: József 121—68.
December 1-től uj műsor.

APOLLO-SZINPAD
(APOLLO KABARÉ)
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
A FEHÉR ELEFÁNT
HARMATH IMRE és VINCZE ZSIGMOND egyfelvonásos operettje
Harasztthy Mici fellép ével: A KÉK SZALON Liptai Imre vigjátéka
Szőllősi Róza, Boross Géza, Saásdy Alice, Sándor József és Ádori László uj magánszámokkal.
Kezdete 8 órakor. Pénztárnyitás: 11-től 1-ig, d. u. 4-től 6-ig.

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BANKBIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-U. 3.
Tőzsdeidő alatt telefon: 158-82.
TELEFON: 101-04 és 39-11.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

BÉRAUTOK ÉJJEL-NAPPAL
BENZIN OLAJ, PNEUMATIK, SZERSZÁMOK
JÓZSEF 124-01, 124-02, 124-03 ÉJJEL-NAPPAL
KIRÁLY-AUTOMOBIL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Központi iroda és mintaraktár VI., ANDRÁSSY-UT 8.
TERÉZ 157-00, 91-57, 106-08 CSAK NAPPAL

A király-puccs
Szenzációs mozifelvételek IV. Károly magyarországi utjáról, egész héten
AZ ESKÜ-TÉRI
HELIKONBAN

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. december 7-én — 49. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 240 K. Félévre 120 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

Egy közbeszólás

hangzott el a közélelmezési bizottság ama döntő fontosságu ülésén, amelynek hivatása volt a főváros nagyarányu akcióját előkésziteni Budapest közélelmezésének megjavitására és a drágaság letörésére. Miután ezen az ülésen ellenzéki városatya nem volt jelen, a közbeszólás a rezsim valamelyik oszlopától eredt. És ez az, amit mi fontosnak tartunk. A szónok ugyanis az iránt érdeklődött, hogy *mi történt a szeptember elején elfogadott drágaság-ellenes intézkedésekkel?* Erre a kérdésre felelt meg a közbeszólás: *Kiplakatirozták őket.* Ezt az ötletet, amely félelmetesen fedi a valóságot, elmondta már a *Fővárosi Hirlap* hasábjain dr. Feleki Béla, aki mindenesetre örömmel veszi tudomásul, hogy gondolatait, sőt ténymegállapitásait a tulsó oldal is forrásnak tekinti. Hiszen ha az ékes plakáton kivül, amelyet a párt irt alá és a főváros nyomtatott ki, más is történt volna, akkor most nem kellene ujabb nagyarányu tanácskozásokat folytatni, nem kellene minden gusztusuk ellenére az ellenzéket együttes munkára invitálni, sőt, ha a plakáton kivül egyéb is történt volna, akkor talán ma egyáltalán nem lenne drágaság.

Egy magán-háztartás, egy családfentartó szegény ördög, ma jogosan vigasztalhatja önmagát azzal, ami tényleg meg is áll, hogy tulajdonképpen nincs is drágaság, csupán a 2.85-ös korona hullott alá jóval az egy centimes alá. Ezzel vigasztalhatja magát a magánember, de nem a főváros, amely elfelejtett a számunkra 600 koronás buzát vásárolni, föladván a háboruban kiválóan bevált Folkusházy-féle pesszimista politikát, amely mindig a fekete oldalát nézte a dolgoknak. A háborus Folkusházy mindig abból a feltevésből indult ki, hogy még nehezebb idők is következhetnek, lesz még nagyobb drágaság is, lesz még kevesebb ennivaló, lesz még ugy is, hogy egyáltalán nem lesz. Ez volt a hires háborus politikája Folkusházy Lajosnak, amiért szidták is eleget, de amely pompásan igazolta őt. Vajjon miért más a kurzus Folkusházyja? Annyira ideálisnak tartja már a helyzetet, a megélhetési viszonyokat, hogy feladta hires pesszimista politikáját? Pedig igazán nem akarunk tulozni, amikor azt mondjuk, hogy a megélhetés soha 1914 óta olyan kritikus, olyan problematikus nem volt, mint ma. Volt már sokkal, de sokkal kevesebb kenyerünk, zsirunk, husunk és mindenünk; azt a keveset azonban meg tudtuk vásárolni, ki tudtuk fizetni. Ma pedig élelmiszerrel árasztanak el bennünket, de csak tizezer ember van Budapesten, aki meg tudja közeliteni azt az életmódot, amelyet béke idején folytatott. A többi? Istenem, a többinek nagyon jól esett volna, ha a hiressé vált plakát csak némiképpen váltotta volna be azokat az igéreteket, amelyeknek kinyomtatásában nem voltak az urak smucigok. Csak ma tudunk igazán örülni annak, hogy ezeket a nagyhangu, a semmiségbe veszett igéreteket nem Budapest székesfővárosa, nem annak törvényhatósági bizottsága, hanem csak egy mulandó párt tette.

Csekély vigasztalás ez akkor, amikor a nyakunkon a veszedelem. Csekély vigasztalás az a józan hang is, amelyet Horváth Károly pendített meg a közélelmezési bizottságban. Hiába állapitja meg, hogy „ha a bankokat tovább is szidni fogják, ugy rájuk nem lehet számitani." Igenis, ez okos és tisztalátásu megállapitás dacára is szidni fogják. És hiába kutatja meglehetős objektiv szemmel Ereky Károly, hogy kinél rekedt meg a gabona, a fontos az, a baj az, hogy ez a gabonamegrekedés nem a főváros magtáraiban történt. Sajnos, hiába kivánja még 150.000 embernek az ellátatlanok közé való felvételét, mikor a Közélelmezési Tanács már lecsapta a sorompót. Ezt is előbb kellett volna cselekedni, korábban kellett volna a fővárosnak a sarkára állani. De akkor még derogált a kereskedelmi alkalmazottakat és magántisztviselőket pártfogásukba venni — lévén ezekben a szakmákban jelentős számu zsidó. De késeinek tartjuk Erekynek azt a jószándéku tanácsát, hogy a fővárosos ötszázmilliós élelmezési kölcsönt vegyen fel a jegykibocsátó banktól. Eltekintve attól az érdekes kérdéstől, hogy mit fog az ötlethez a jegykibocsátó bank szólani, meg kell állapitani, hogy *ma* momentán legfeljebb zsirt vásárolhatna a főváros. A kenyérkérdést már elpasszoltuk, mert kétezernemtudomhányszáz koronás buzát mindenki tud vásárolni, ahhoz nem kell se Folkusházy, se Ereky, se főváros, se a községi keresztény párt.

Megkéstünk bizony jócskán és ha Budapest polgársága nem lenne ma olyan letargikus, a sok szenvedés és izgalom után olyan szenvedélyek nélkül való, alighanem számon kérné a mulasztásokat azoktól, akiket illet. Ami azonban késik, az nem mulik. Ha ma kedvetlen is Budapest polgársága, majd meg fog jönni a kedve akkor, amikor alkalma nyilik majd kicserélni azokat, akik most gondoskodni lettek volna hivatottak róla. Olyan jókedvvel, olyan vidáman és fájdalom nélkül fogjuk kicserélni a plakatirozókat cselekvőkkel, a harsogva szavalókat csendben dolgozókkal, hogy a tekintetes tanácsnak, amely jó példával jár elől a közgyülésnek, megborsódzik a háta majd a mi jókedvünktől. Az ötszázmilliós élelmezési kölcsönből talán kifutja majd az utilapura szükséges összeg is. Mert a különböző nagyságu, de egyforma minőségü utilapu-szükségletet már megrendelte Budapest polgársága.

Rassay Károly és Feleky Béla

a politikának a közgyülési teremből való száműzetését követelik

A városházi ellenzék tömörülése — Elmaradhatatlan a közgyülés munkaképtelensége és csődje — Harc a demokrácia uralmáért

A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában hirt adtunk arról a szándékról, hogy a bizottsági tagok ama csoportja, amely *Bárczy* István mögött áll, szintén hajlandó megkezdeni a közgyülési teremben a munkát és megérdemelt, szakszerü kritikában részesiteni a rezsimet, amely ma még ugy viselkedik, mintha kezében tartaná a hatalmat és igazgatná a várost. Most ujabb, a városházi ellenzék mozgalmában nevezetes eseményről számolhatunk be és ez az, hogy dr. *Rassay* Károly, ez a rendkivüli tehetségü politikus, a demokráciának ez a lelkes harcosa, szintén késznek nyilatkozott résztvenni a munkában, amely a mai rendszer megbuktatását tüzte ki céljául. Szombaton este a *Terézvárosi Polgári Körben* politikai vacsora volt, amelyen a többek között résztvettek: *Bárczy* István, *Ugron* Gábor, *Giesswein* Sándor, *Rassay* Károly, *Éber* Antal, *Méhely* Kálmán, *Feleky* Béla, *Drózdy* Győző és mások. Politikai tartalmu beszédek mellett *Sümegi* Vilmos pohárköszöntőjében szőnyegre vetette a kommunális kérdéseket is és éles kritikában részesitette a városházi állapotokat, köszöntvén *Éber* Antalt, aki legutóbb izekre szedte a főváros kétségbeejtő, a katasztrófa felé haladó pénzügyi politikáját. Sümegi beszédének nyomán elindulva, *Rassay* Károly szintén kitért a városházi állapotokra, mig dr. *Feleky* Béla egész beszédében a főváros mai helyzetével foglalkozott s *mindketten a politikának a közgyülési teremből való számüzetését követelték.* Ez a két beszéd mementó lehet a főváros mai urainak, bár mi nem tartjuk valószinünek, hogy hajlandók lennének megállani a lejtőn, amelyre önnön makacsságuk juttatta őket. A hatalom mai birtokosai nem tudnak felébredni a gyülölködés és elfogultság mérges álmából és nem számolnak azzal, hogyha legközelebb Budapest népe elé kell állaniok, hirmondónak sem kerül vissza közülük senki a közgyülési terembe. Bizonyitja ezt az a tomboló lelkesedés is, amely *Rassay* és *Feleky* felszólalása után a vacsora közönségében kitört.

A közgyülés csődje

Dr. *Feleky* Béla beszédében többek között ezeket mondta:

— Ahányszor a városházán fontos dolgokat kell elintézni, ahányszor olyan kérdések merülnek fel, amelyekért a felelősség sulya nehezedik azokra, akik intézkedni hivatottak, a tuloldal vezére mindig azt szokta mondani, hogy *nem szabad a kérdésből politikát csinálni.* Ezzel szemben az én véleményem az, hogy városi kérdésekből *egyáltalán sohasem* szabad politikát csinálni. A város a politizálásra nem is hivatott, a főváros törvényhatósági bizottságának elég dolgot ad, ha a város gazdasági haladásának kérdésével és a lakosság legfontosabb érdekeivel törődik. Rendkivül fontosnak tartom azonban azt, hogy a liberális elemek együtt müködjenek a közgyülésen és egységes felléppéssel igyekezzenek sikereket elérni, nemes gondolataiknak érvényesülést biztositani. *Fájdalom azonban, a főváros közgyülése ma nem alkalmas arra, hogy ott komoly tárgyalásokat lehessen folytatni, mert a tulsó oldalról az első pillanattól kezdve elmérgesitették a helyzetet, legelső sorban talán az által, hogy az ellenzéket teljesen kizárták a bizottsági munkából.* Ezeknek a bizottságoknak a munkája pedig rendkivüli fontosságu, mert a közgyülés elé kerülő kérdéseket itt készitik elő és *ha a közgyülés elé kellően elő nem készitett kérdések kerülnek, akkor ez a közgyülésnek elmaradhatatlan munkaképtelenségét és csődjét fogja meghozni.* Rendkivüli örömmel üdvözlöm azt a tiszteletreméltó együttmüködést, őszinte összetartást, meleg jóviszonyt, amelyben a polgárság és munkásság képviselőit látom. Biztositéka ez annak a reménynek, hogy *ebből a szövetségből fog kivirágozni Budapest jobb jövendője is. Eb-*

ből a szövetségből születhetik csak meg a produktiv gazdasági tevékenység és ebből eredhet a termelő munka megindulása, amely elháritja Budapest lakosságának feje fölül a ma még megsemmisitéssel fenyegető drágaságot és nyomort.

Rassay a politikával fütött skandalumokról

Később azután nagyszabásu politikai beszédet mondott *Rassay* Károly volt államtitkár, nemzetgyülési képviselő is, aki tudvalevőleg Budapest törvényhatósági bizottságának is tagja. Beszéde végén rátért azokra a gondolatokra, amelyeket dr. *Feleky* Béla és *Sümegi* Vilmos penditettek meg.

— Ugy látom, hogy azok a férfiak, akik Budapest vezetésére hivatottak, sötétnek látják a helyzetet. Ugy látják, hogy ma nem érdemes a főváros közgyülésén komoly munkára vállalkozni, mert a demagógia utját vágja minden magasabbrendü törekvésnek. Én mindazonáltal kijelentem, hogy addig is, amíg ez az áldatlan helyzet megváltozik, *kész vagyok együttmüködni mindazokkal, akik Budapestet ki tudják és ki fogják emelni mai kétségbeejtő helyzetéből és akik biztositani hivatottak az ország fővárosában a demokrácia uralmát.* Ami ma a városházán van, az *minden, csak nem uralom, de legkevésbbé demokrácia.* Hogy ennek a mai rendszernek megdöntésében résztvegyek, arra a legteljesebb mértékben hajlandó vagyok és örömmel dolgozom együtt mindazokkal, akik e cél felé törnek. Ma nem veszek még részt a közgyülés munkájában, mert ott hacsak egyesek szerepelnek, ennek nem sok haszna lehet. *A helyes utat, amelyen haladni kell, Éber Antal mutatta meg, aki legutóbb mondott nagyszabásu beszédeivel kimutatta a mai uralom riasztó hibáit és büneit.* Igaza van tehát Feleky Béla dr.-nak is, aki azt hangoztatta, hogy a városházáról ki kell küszöbölni a politikai kérdéseket is. *A politikai kérdésekkel ők csak az éretlen tömegeket tütik, hogy az tudjon skandalumokat rendezni a közgyülési teremben csak ugy, mint egyebütt.* A tudás és az ügyszeretet azonban nem azon az oldalon van, ahol az embereket politikával fütik és skandalumokra izgatják, hanem ott, ahol az emberek készek a komoly munkára és az alkotó tevékenység felvételéhez szükséges erő és akarat is rendelkezésre áll.

Népesedési mozgalom a fővárosban

Szaporodnak a születések — Bevándorlás — Kivándorlás — A házasságkötések rekordja

A főváros statisztikai hivatala szenzációval kedveskedik. Most közreadott kimutatásában bejelenti, hogy a folyó év első 46 hetében Budapesten a születések száma 3702-vel haladta meg a halálozások számát. Nagy dolog ez, ha meggondoljuk, 1915 óta egészen mostanáig Budapesten állandóan többen haltak meg, mint ahányan születtek, pedig normális viszonyok között a születések száma rendesen meghaladta a huszonháromezret, mig a halálozások száma jóval alatta maradt a tizennyolcezernek. A háboru kitörésének évében: 1914-ben még ez volt az arány; a következő esztendőtől kezdve azonban egyre kevesebb gyermek születik Budapesten és ijesztően sokasodnak a temetések. 1915-ben még csak 3423-mal több a halálozások száma, mint a születéseké; 1916-ban már 5910-el; 1917-ben 9739-el és 1918-ban a hadsereg demobilizáció és az első forradalom évében már több, mint tizenötezerrel nőtte tul a születések számát a halálozások száma. Ha a bevándorló népesség nem pótolta volna a halálozások hatalmas tempóját, akkor Budapest lakosságának jelentékenyen meg kellett volna fogynia. Azonban a bevándorlás egyre erősebb lendületet vett, ugy, hogy — mint a népszámlálás megállapitotta — a háboru kitörése óta kétszázezernél jóval több bevándorló telepedett meg Budapesten. A valóság az, hogy a mult év utolsó napján a népszámlálók csakugyan 202.342 olyan embert olvastak össze a fővárosban, akik csak 1914 óta költöztek Budapestre. Ez azonban nem azt jelenti, mintha a háboru alatt csak kétszázezren vándoroltak volna be a fővárosba. A háborus bevándorlás akkor a háromszázezer főnyit is meghaladta, azonban a bevándorlást nagyarányu kivándorlás ellensulyozta. Csak 1919-ben, jobban mondva 1919 őszén és 1920 elején százezer főnyinél jóval nagyobb népesség hagyta el Budapestet és a népszámlálók a nagy fluktuáció ellenére 1920. utolsó napján mégis kétszázezer főnyi olyan budapestit olvasott össze a fővárosban, aki csak 1914-óta költözött ide. Legnagyobb volt a bevándorlás az Erzsébetvárosban; a VII. kerületnek ugyanis 36.652 bevándorlója; a Terézvárosnak 33.893, a Józsefvárosnak 30.543, az I. kerületnek pedig 24.678 bevándorlója volt. Legkevesebb uj bevándorló telepedett meg Ó-Budán és a Belvárosban.

A nagy bevándorlás dacára csodálatosképpen a születések száma csak alig emelkedett, ugy hogy a mult esztendő első 46 hetében minden ezer lakóra csaknem 8 csökkenés esik, mig az idén már megjavult az arány; az idén már nincs csökkenés, hanem szaporodás; az idén már többen születtek, mint ahányan meghaltak. Ezt az érdekes változást a statisztikai hivatal igy mutatja ki: A születési többlet

1920-ban	7.6‰
1921-ben	1.4‰

Szóval a születések és halálozások mérlege tavaly még deficitet mutat, még pedig ezer lakónkint 7.6 deficitet, mig az idén már plust mutat a mérleg. Ime ez az a „nagy" eredmény, aminek örülnünk kell, mert a statisztikai hivatal furcsa számtani képlete végeredményben azt példázza, hogy valahára vége a háborunak és ha még nem is tartunk a békebeli állapotoknál, de már a háboru utáni állapotoknál tartunk.

Képzeljék el, mi történt volna, ha a születések és halálozások aránya néhány esztendeig ugyanaz marad, mint 1918-ban volt, amikor a születések száma huszonnégyezerről leszállott 14700-ra, a halálozások száma pedig 17000-ről csaknem harmincezerre emelkedett. 1918-ban, — amint emlitettük — több, mint tizenötezer főnyire emelkedett az emberdeficit és ha ez az arány csak tiz esztendeig maradt volna igy, akkor tiz esztendő alatt 150.000-rel, a mai lakosság hetedrészével csökkent volna a főváros népessége. Szerencsére azonban azok helyett, akik meghaltak, azok helyett, akiket elsöpört az élet, akik kidőltek, akik elvándoroltak innen, azok helyébe jöttek az uj bevándorlók. Elfoglalták a régiek helyét a küzdők sorában és elfoglalták a régiek helyét a régiek lakásában is. 1917 áprilisában 961.451 lakója volt Budapestnek, harminchatezerrel több, mint ma. 1919 áprilisában a liszthivatal nyilvántartása szerint már 1,088.794 lakója volt Budapestnek; csaknem százhatvannégyezerrel több, mint ez év január elsején. A halálozások nagy tempóját — ugy látszik — épp ez a kivándorlás lassitotta meg, mert kétségtelen, hogy 1919. óta százhatvannégyezer ember vándorolt el innen, sőt a kivándorlás, a mi számitásunk szerint, még ennél is nagyobb, legalább 240 ezer lehetett, azonban a kivándorlók helyett uj bevándorlók jöttek. Ugyanis mintegy nyolcvanezer „menekült" telepedett meg 1920-ban Budapesten.

Szóval ez a nagy kivándorlás volt az egyik oka, hogy a halálozások száma jelentékenyen lecsökkent. A másik ok pedig az volt, hogy a ragadós betegségek, — bár vigan grasszálnak ma is — de nincs annyi halottjuk, mint 1918-ban volt, amikor csak az influenza négyezer embert pusztitott el. A születések emelkedésének viszont a házasságok példátlan fölszaporodása volt az oka. Mikor az olasz front felbomlott: 1918 november elsejétől december 31-ig körülbelül kétezer házasságot kötöttek Budapesten, 1919-ben pedig több, mint 22 ezren vették nyakukba Hymen láncát. Ez példátlan rekord. Erre példa sem azelőtt, sem azóta nem volt. Normális esztendőben 10—11 ezerre rug Budapesten a házasságkötések száma, viszont 1917-ben ez a szám 6725-re szállott le. Az olasz front felbomlása után azonban, amikor hazaözönlöttek a katonák, a völegények és a völegényjelöltek, egyszerre akarták helyre pótolni az elmulasztott boldogságot. Az anyakönyvvezetők alig győzték a sok uj párt összeadni. Az pedig, hogy 1921-ben a születések száma szinte napról-napra emelkedik és hogy most már odáig jutottunk, hogy Budapesten többen születnek, mint ahányan meghalnak: ennek egyesegyedül a sok uj házasság a természetes oka és magyarázata.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este ½8 órakor. Tel.: József 121—68.
The 4 BLACK DIAMONDS, Amerika leghiresebb kvartettje.
SARKADI ALADÁR vendégfellépésével: A FŐUR

Fullánkok

Bécsből

otrombán, szörnyüséges barbár módon hangzott idáig a nyomor pusztitó duhajsága. Az éhes ember megtört és alázatos, ha bünt követ is el, ha lop is, talán belelé, a lelkében nagyon fájdalmasan érzi azt, hogy le kellett térnie a becsület utjáról. Mert a gyomra ugy parancsolta. De az éhes gyomor nem kegyetlen, az éhes gyomor nem parancsolja a rombolást, nem a szállodák éjjeli-szekrényeit hajigálja ki, hanem kenyér, betevő falat után néz, de nem tekinti, hogy az kié. Tudjuk tehát bizonyosan, hogy ami Bécsben történt, az tulajdonképpen politika volt, a tőlünk kiebrudalt haragos vörös kisértetnek riasztó megjelenése; a bécsi példát azonban Budapestnek sem szabad tanulságok nélkül, üres szemekkel bámulni. Az éhséggel, a nyomorral vigyázni kell, mert már elég volt belőle. Éppen azért cselekedni kell, hogy Budapesten még a rossz szándék, még az alattomos gazság, még a törtelmes törekvések se találjanak gyulékony anyagra. Nekünk távol kell állanunk minden veszedelemtől — mindörökké.

*

Az egyik fővárosi iskolában

történt meg, hogy a tulbuzgó igazgató kitiltotta a szülőket az iskola-épületből. Abból indult ki, hogy a szülők sokszor elbeszélgetnek a tanitókkal, tanitónőkkel, mulik az idő és nem kezdődik az óra, nem tanulnak a gyermekek. Ez a tiszteletreméltó lánckövetkeztetés hozta meg azután a furcsa tilalmat, amely bizony rosszul esik sok embernek és egészen uj bajokat, veszedelmeket hoz, amikre a buzgó igazgató talán nem is gondolt. Mert hát én, mint szülő, ne találhassak módot arra, hogy a gyermekem oktatójával szót váltsak: ez talán mégis csak lehetetlen és nincs a világon olyan kerge Pestalozzi, aki igy gondolkodnék. Elismerjük a tiszteletreméltó szándékot és éppen ezért nem is nevezzük meg az iskolát, csak annyit árulunk el, hogy az igazgató uj ember és egy régi, kipróbált igazgatónak a helyébe ült bele. Hiszen majd beletanul a dolgába és rövidesen valószinüleg életrevalóbb ötletei is lesznek, de egyelőre kérni kell, hogy ne menjen ilyen galopban az ujitások terén és vonja vissza a rendelkezést, amely szerint: szülőknek és kutyáknak az iskolaépületbe lépni tilos. Mert ezt talán mégse lehet.

*

Panasz van

a mélyen tisztelt közönségre, amely nem tartja be az ugynevezett „korlátozó rendszabályok"-at. Ahányszor csak a viz-igazgató, gáz-igazgató, vagy villany-igazgató megszólal, ez a panasz sohasem marad ki nagybecsü fejtegetéseikből. És ha ők mondják, egészen bizonyos, hogy igazuk is van. Nem is akarjuk megvédeni a közönséget, amely tényleg, ahol csak szerét ejtheti, átlépi a tilalmakat, mert biztositani szereti békebeli kényelmét. De ha az urak meggondolják, hogy már ennek a közönségnek is éppen elegendő volt a korlátozó rendszabályokból, akkor be fogják látni, hogy ezen az oldalon is van egy kis igazság. 1914 óta más sincs, csak korlátozás és ezek a korlátozások mindig kellemetlenek, nem csoda tehát, hogy a közönség, amely talán a sok összevissza való intézkedésben ma már nem is tudja, mit szabad és mit nem, átlépi az olyan korlátozásokat, amelyeket észrevétlenül léphet át. Lassan egy évtizede lesz a korlátozásokkal való nagy küzködésnek, biztatni, animálni lehet a közönséget még ma is, de bocsánatot kérünk, mi csodálkozni nem tudunk, ha néhanapján tilosba téved.

Zilahi-Kiss áthelyez

Akit a kommunisták elfogtak és akit a kurzus degradál — Az ellenforradalmár büntetése

Minek mondjuk meg a nevét? Elég az hozzá, hogy ő is kapott egy cédulát, amelyet hivatalos irásnak nehéz nevezni. Szólott pedig ekképpen:

Budapest Székesfőváros Tanácsa.
Közoktatási ügyosztály.

Dr. X. Y. felsőkereskedelmi iskolai tanár urnak
Budapest, stb.

Értesitem, hogy a . . . . utcai polgári iskolához áthelyezem. Felhivom, hogy az iskola igazgatójánál szolgálattételre haladéktalanul jelentkezzék.

Budapest, 1921. aug. 19.

Dr. Zilahi-Kiss Jenő s. k.
tanácsnok.

Kiadmány hiteléül:
Olvashatatlan s. k. (P. H.)
tan. fogalmazó.

A kereskedelmi iskolai tanár természetesen nem hagyta ennyiben a dolgot és ezt a *cédulát* megfellebbezte a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. A föllebbezést, amelyből minden kiderül, dr. *Kollmann* Dezső ügyvéd adta be. Elmondja, hogy a tanács a tanári és tanitói személyzetet az 1872. XXXVI. t.-c. 110. §-a értelmében élethossziglan választja. A tanár, akiről itt szó van, hivatali esküjét is letette. Az ő áthelyezését, vagy lefokozását a fegyelmi szabályok *még büntetésképpen sem* engedik meg, *életfogytiglan* a kereskedelmi iskolai tanári hatáskört van *jogositva és kötelezve* betölteni.

Amikor a tanár a tanügyi ügyosztályban eljárt és érdeklődött áthelyezésének oka iránt, azt a választ kapta:

— *Fölösleges a kereskedelmi iskolánál egy történelem-tanári állás.*

— Hogy lehetek én — felelte a tanár — *fölösleges* addig, amig a kertész-utcai felső kereskedelmiben egy *elemi* iskolai rendes *tanító* és egy *ideiglenes* felső kereskedelmi iskolai tanár, a vas-utcai felső kereskedelmiben pedig egy *polgári* iskolai rendes tanár látják el a történelmi tanszéket?

— *Azt a tanács van hivatva eldönteni* — ez volt a felelet.

Amikor azután a tanár érdeklődni kezdett a *jogi alap* után, felolvastak neki a *Fővárosi Közlöny*-ből egy *pályázati hirdetményt*, amelyben ezek is benne vannak: „Határozottan *kiköti a tanács*, hogy akiket egy alkalommal valamely főreáliskolai, felső kereskedelmi iskolai, felső leányiskolai és gimnáziumi, vagy polgári iskolai tanszékre megválaszt, azok a *szükséghez képest* mindazokat a tárgyakat, amelyekre képesitésük van, kötelesek *a főváros bármely iskolájában* tanitani." Természetesen a tanár tisztában volt azzal, hogy a *bármely iskola* csak *bármely felső kereskedelmi iskolát* jelenthet, annál is inkább, mert *ő a főváros történetében az első tanár*, akivel ezt *megkisérlik*. A sérelem — ezt hangoztatni kell — egyáltalán nem anyagi, mert dr. X. Y. tanárnak a régi fizetése megmaradt, de annál sulyosabban érinti erkölcsiekben. Érte pedig *ez a sulyos erkölcsi sérelem* akkor, amikor *a legkevésbbé sem szolgált rá*. Ugyanaz az eset lenne az, ha a tanács dr. *Zilahi Kiss* Jenő tanácsnok urat *fizetésének érintetlen meghagyásával* beosztaná a katonai ügyosztályba *fogalmazónak*. Végre is a tanácsnok és a fogalmazó minősitése és képesitése teljesen azonos. Sőt a hasonlat csak akkor nem sántitana, ha Zilahi Kisst irodatisztnek tennék meg, amely állás *alacsonyabb képesitést* igényel, mint a tanácsnoki.

Azt mondhatná azonban valaki, hogy a tanár ur ma vogelfrei: hiszen *kommunista volt*. Hát nem. *Nem volt kommunista*. 1919 május 10-ikétől kezdve, amikor vagy negyven ember jelenlétében a Margit-szigeten *letartóztatták a vörös-őrök és Jancsik Ferenc elé hurcolták kémkedés cimén, az iskolából szabadságolták. „Az igazoló eljárás során* — mint a föllebbezés mondja — *a keresztény kollégák részéről hangsulyozták, hogy a történelmi materializmus ellen és a legnagyobb nemzeti érzéssel tanitottam és május 1-én a tantestületben a kommün ellen beszéltem.* A magyar kultura fejlesztésében végzett lelkiismeretes munkálkodásom után nagyon fáj ez a pellengérre állitás, amely *egyedül a törvényellenes lelkezeti tüzelmetlenségben lelheti magyarázatát.*"

Elsirtam ezekben a sorokban egy zsidó vallásu tanárnak a keserü panaszát. Nem csapták el. Nem vették el a kenyerét. Sőt nem is vettek el sokat a kenyeréből. Nem tudták vele megtenni, mert ellenforradalmár volt a kommun alatt. Küzdött még a történelmi materializmus ellen is. *De degradálták, de megszégyenitették, mert zsidó.* El kell hinnem, hogy a kormány igen komolyan veszi a törvények tiszteletét. A magyar törvények között pedig, mint az őszinte liberalizmus becsületes megnyilatkozása szerepel az 1895. XLII. t.-c., amely törvényesen bevett vallásnak nyilvánitja a zsidó vallást. *Mindaddig, amig ezt a nemes törvényt egy tébolyodott reakció meg nem változtatja, ez ellen a törvény ellen véteni még a főváros tanácsának sincs joga.* Sok szomoru eset közül egy igen szomorut mondtam el ezekben a sorokban és kérve nézek fel azokra az emberekre, akikben még ma is beteg lélek öklelőzik, gyógyuljanak meg, legyenek ismét emberséges emberek.

Pogány Béla.

Kis tormás: párja 8 fillér

A főváros élelmiszerüzemének tizéves jubileuma — Egy kis emlékezés a régi jó időkre

Tiz esztendő nagy idő a rendes körülmények között is, hát még ha az embernek módjában van szegény kis életét történelmi időkben lemorzsolni. Nincs ma Magyarországon ember vagy intézmény, aki, vagy amely meg ne érdemelné, hogy az utolsó tiz esztendőt duplán ne számitsák neki. Jog szerint tehát a főváros élelmiszerüzemének is legalább negyedszázados jubileumát kellett volna megülnie most, amikor a városatyák számára a héten a tizéves jubileumi luncsot feltálalta. Az ünneplés azonban legelső sorban Reich Samut, az üzem kiváló igazgatóját illeti. Erről a férfiuról igazán nem kell sokat beszélni, kiállotta a tiz esztendő minden pergőtüzét és kiállotta a kurzus rettenthetetlen ellenőrzését is. Amig egyebütt „fajvédelmi szempontból" rakásszámra szórták ki az utcára az alkalmazottakat, addig ma Reich Samut ünneplik megértő szeretettel. Vajjon miért? Igen egyszerü a dolog. Mert Folkusházy megmagyarázta a fajtisztitás leglelkesebb bajnokainak, hogy ha ezt az embert is kinumerusklauzusozzák a városházáról, akkor összeomlik az üzem, amely ma milliárdnyi értéket képvisel és amelyet 1911 december 2-ikán 500.000 korona befektetéssel inditottak meg.

Reich Samu akkor még Antwerpenben volt, onnan jött hire, hogy milyen kiváló kereskedő és onnan hivták haza az üzem élére, amelyet először bürokratákkal akartak kormányozni, de persze nem sikerült. Bizony—akkor még jó idők voltak, azok a bizonyos „régi jó idők", amelyek után epekedve tekintünk és amelyekben még nyolc fillér volt egy pár finom „kistormás" a városi bódékban. A jubileum alkalmából kedves lesz visszaemlékezni ezekre az időkre. És ha valami jót kivánunk Reich Samunak, az élelmiszerüzemnek és önmagunknak, akkor ez az, hogy mielőbb megint olyan árjegyzéket olvashassunk, mint amilyet 1913 december végén bocsátott közre. Ime:

Hús és kolbászárak (Nyomaték nélkül)	Mérték-egység	Ár fillérben
Juhhus	1 kg.	88
Hizott ürücomb és gerinc	,,	104
Máj, lép, vese, tüdő és szív	,,	48
Juhfej nyelvvel és velővel	1 drb	20
Községi kolbász pározva	1 kg.	180
Párizsi-kolbász	,,	200
Koszoru-kolbász	,,	200
Nyári szalámi	,,	200
Debreceni kolbász	,,	240
Vadászkolbász	,,	240
Disznósajt	,,	160
Véres kolbász	,,	120
Kis tormás	1 pár	8
Nagy tormás	,,	18
Kis vörös kolbász (szafaládé)	1 drb	8
Nagy vörös kolbász (szafaládé)	,,	18

Akkor még 22 darab tojás volt 2 korona. A csirke kilója 2.60, a libáé 1.80, a vajé 3.60, az igazi liptóié 1.60 és 32 fillér a finom fehér kenyéré. Mit siriuk el, hogy 3 korona 80 fillérért akkor még a legpompásabb özgerincet lehetett a városi üzemben kapni? Bár ismét igy lenne, inkább elengednénk, ami ma talán dicsőség, hogy ebben a tizedik esztendőben az élelmiszerüzem október végéig 422 milliót árult a maga ötven elárusitó-helyén. Ez nem is fejezi ki tulajdonképpen azt a hatalmas haladást, amit az élelmiszerüzem tényleg fel tud mutatni. Ezt nem a koronákban, hanem a kilókban kifejezett áruforgalom tünteti ki tisztán. Már pedig az első üzleti év (1911 dec. 2-től 1913 márc. 31-ig) áruforgalma a következő volt:

	drb	kg.
Juh	16.976	272.769
Bárány	8.876	77.915
Nyúl	32.020	
Kolbászáruk		838.588
Tojás	6,949·891	
Baromfi		51.917
Vaj		87.943
Tehéntúró		40.237
Liptói turó		29.231
Sajtfélék		3.775
Községi kenyér		1,081.230

A darabszámban vett árukat is kilogrammra számitva át, ennek az első esztendőnek a forgalma mintegy 2,800.000 kilogrammot tett ki; amivel szemben 1920-ban 12,000.000 kilogramm, 1921-ben pedig október 31-ig 11,000.000 kilogramm portékát adtak el. A 300.000 koronás befektetésből pedig máig legalább egymilliárd értékü raktárai vannak az élelmiszerüzemnek. Ezek azok a jubileumi számok, amelyekhez — azt hisszük — nincsen szükség fellengős jelzőkre . . .

Csalás hamis százlirásokkal

A rendőrség keresi a hamisitókat

Csak alig néhány hét mult el azóta, hogy a rendőrség az Almássy-tér 3. szám alatt egy dollárhamisitó-társaságot leplezett le, egy olyan társaságot, amely huszdollárosok gyártására rendezkedett be, s mikor a rendőrség rájuk akadt, már éppen az első példányokat helyezték el kisebb budapesti bankoknál és a tőzsde előtt. A hamisdollárok felkutatásával és a hamisitók letartóztatásával már azt hitte a rendőrség, hogy egy időre csend következik itt Budapesten a hamisitott külföldi pénzek forgalombahozásában, azonban már néhány nappal később hire terjedt, hogy hamisitott dinárok, leiek és szokolok vannak forgalomban a tőzsde környékén. Kisebb cimletekről volt csak szó és a rendőrség néhány beszolgáltatott hamisitványon kivül egyéb eredményt nem is tudott felmutatni a hamis külföldi bankjegyek forgalombahozásánál. Legujabban azonban már olyan komolyabb pénzhamisitási feljelentés érkezett a rendőrséghez, amely minden körülmények között erélyesebb rendőri akciót kiván, mert könnyen megtörténhetik, hogy ha a tettest idejében kézrekeriteni nem sikerül, száz és száz embert kárositanak meg itt Budapesten és a tőzsdét egy nagyobb cimletü külföldi hamis bankjeggyel elárasztják.

Hétfőn, déli félegy órakor megjelent ugyanis a rendőrségen Pick Sámuel tőzsdebizományos és dr. Czibor Ferenc defektivfőfelügyelőnél feljelentést tett ismeretlen tettes ellen, mert valódi helyett hamis százlirás bankjegyeket adott el neki. Feljelentéséhez mindjárt csatolt is két darab hamisitott százlirás bankjegyet, amelyek oly brilliáns hamisitványok, hogy csak hozzáértő emberek képesek a valódi százlirástól megkülönböztetni. Szinezésükben mindössze annyi az eltérés a hamisitott bankjegyek és a százlirás között, hogy a hamisitott pénznek valamivel világosabb a tónusa, azonban a rajz és teljes klissirozás kitünően sikerült a hamisitványokon. Legjellegzetesebb ismertetőjele a hamis százlirásnak, hogy papirosa sokkal durvább fogásu, valamint az, hogy a felirás szövegében egy ügyetlen sajtóhiba van.

A rendőrségen a tőzsdebizományos elmondotta, hogy több mint ezer lirát hozott százas cimletekben egy fiatalember beváltásra. Ő elfogadta a pénzt és csak akkor jött rá, hogy hamisitás áldozata, amikor egyik nagyobb bankban tovább akarta adni a százlirásokat és itt felfedezték, hogy hamisitvány. A rendőrségen részletes személyleirást adott arról a fiatalemberről, aki a hamis százlirásokat nála elhelyezte, de a rendőrség eddigi nyomozásánál még eredmény nincs.

Nem sokkal azután, hogy Pick Sámuel megtette feljelentését a hamis százlirások ügyében, két ujabb

feljelentő érkezett a főkapitányságra, akiknél ugyanilyen hamis százlirásokat helyeztek el, de ezek teljesen ellentétes személyleirást adtak a százlirások elhelyezőjéről, mint Pick Sámuel és igy valószinü, hogy nemcsak egy ember, hanem egy egész társaság dolgozik a hamisitványok elhelyezésén és a tőzsde hamisitott százlirásokkal való elárasztásán.

Minden valószinüség amellett szól, hogy a hamis százlirások Bécsben készültek, mert munkájuk olyan tökéletes, hogy a magyar cinkografiai ipar aligha volna képes anyaghiány miatt ilyen hamisitványt produkálni.

Események

Ki jelöli a tanitókat? A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában megemlékeztünk arról, hogy a főváros tanácsa felkérte a Magyar Tanitók Nemzeti Szövetségét, hogy a keresztény nemzeti szellem és a pedagógiai képzettség szempontjainak figyelembevételével jelölési lajstromot állitson össze. Elmondottuk, hogy minden tiszteletünk dacára, amelyet a Szövetség iránt érzünk, ehhez a ténykedéshez nincs joga. Ott van a tanügyi ügyosztály élén Zilahi-Kiss Jenő tanácsnok, akiben még a legintranzigensebb keresztények is megbizhatnak. A tanácsnok ur most — nyilván érezvén, hogy igazunk van akkor, amikor azt hirdetjük, hogy se neki, se az ügyosztálynak, se a tanácsnak nem szabad jogokat kiadni a kezéből — megszólal és a főváros adminisztrációjában való félelmetes jártassággal kijelenti, hogy „a tanitói választásnál a törvény intézkedése szerint a hivatalos jelölést a tanács közoktatási ügyosztálya végzi, a kandidálást pedig a közoktatásügyi zottság, a végleges választást pedig ezután a székesfőváros tanácsa ezeknek a jelöléseknek az alapján ejti meg. Az elmondottakból is megállapitható tehát, hogy a Magyar Tanitók Nemzeti Szövetségének a jelöléseknél semmiféle hivatalos szerepe nincsen.“ Ez szó szerint igy van. És ha a valóságban is igy állana a dolog, teljesen meg lennénk elégedve. A tanácsnok ur azonban többet is mond. Azt mondja:

— A Nemzeti Szövetségnek ebben az irányban kifejtett munkássága abból az egyébként tiszteletreméltó nézőpontból fogható föl, hogy a Szövetség táborába tömörült keresztény és nemzeti föliogásu tanitóság erkölcsi kötelességének tartja, hogy a választás alkalmából a tanács illetékes ügyosztályával közölje azok névsorát, akiket nemzeti hüség és keresztény világnézetbeli fölfogásuk alapján a tanitói állások betöltésére alkalmasoknak tart.

Valóban, a tanitó uraknak ez a törekvése és „nézőpontja“ általában is, de „egyébként“ is, egészen tiszteletreméltó, csak éppen nem jogos. Hogy kik alkalmasak akár nemzeti hüségük, akár keresztény világnézetük, akár — horribile dictu! — tehetségük révén, azt nagyon jól kell tudnia a tanácsnok urnak, meg az ügyosztálynak. Semmi befolyásnak érvényesülnie nem szabad. Ha pedig mégis ezt történik, akkor a tanácsnok urnak ezt az intézkedését vigyék el a nagasakii tanügyi kiállitásra, ahova a főváros most kapta meg a meghivót, hadd legyen ott valami, amin nemzetközi különbség nélkül mindenki csodálkozni fog.

A vigszinház műsora. Szerda: Zara (először). Csütörtök délután: A falu rossza, este: Zara. Péntek délután: Az agyafurt köszörüs (gyermekelőadás, először), este: Zaza. Szombat délután: Az agyafurt köszörüs, este: Liliom. Vasárnap délután: Hazatérés, este: Zaza.

Kamara. Aki nem járt még Párisban és nem szédülhetett meg a legendás hirü Montmartre dalos, könnyet leplező életében, az a forgatag kellős közepén találja magát, ha megnézi a Páris éjjel-t a Kamarában. Ezenkivül Dosztojevszkij lebilincselő művének filmváltozata, Az ördöngősök. Kezdete 5, 7, 9 órakor.

Hol látni ma kacagó arcot? 55 percig szakadatlanul kacag, ha megnézi az Eskü-téri Helikonban a legpazarabb amerikai burleszket, A csodababát.

A TŐKE

A külföldi adósságok — a suba alatt

A nagybankok már megegyeztek, a főváros helyett pedig az állam tárgyal

A külföldi adósságok kérdése az utóbbi időben igen élénken foglalkoztatta a városházi köröket, különösen azóta, hogy Éber Antal beledobta ezt a kérdést az aktualitás serpenyőjébe. Ellenzéki körökben az a felfogás a külföldi valuta-kölcsönök igen fontos kérdésében, hogy ha ezeket nem is a főváros mai vezetősége vette fel, de ez a vezetőség tartozik gondoskodni arról, hogy ezeknek olyan rendezése következzék be, amely a főváros vagyoni helyzetét ne fenyegesse pusztulással. Ez az az irány — mondják az ellenzéken — amelyben a főváros vezetősége teljes impotenciát tanusit, mert amig a főváros semmit sem csinál, addig azok a nagybankok, amelyeknek ilyen valuta-adósságaik vannak, részben már véglegesen rendezték ezeket az adósságokat, részben a rendezési tárgyalások igen előhaladott stádiumban vannak.

Kifogásolják, hogy a főváros teljes titokban cselekszik és hogy az egész kérdésnek a rendezését a pénzügyminiszterre bizta. Ez nemcsak flagráns megsértése a főváros autonómiájának, de egyben a fővárosnak nem áll érdekében, hogy a maga ügyét az államával összekapcsolja, aminthogy a bankok egyikének sem jutott eszébe a maga ügyét az államéhoz kapcsolni. Bárhogy érdeklődjék azonban az ember abban az irányban, hogy mi történik ebben az igen fontos kérdésben, a legtitokzatosabb, a legkörmönfontabban semmitmondó válaszokat kapja. A tanács és a többségi párt édes titka, hogy mi történik az olyan adósságok kérdésében, amely adósságoknak a kamatja annyi, mint maga a költségvetés összege.

Minden válaszból, amely illetékes szájból hangzik el, az derül ki, hogy a főváros vezetősége, ez az önállóságában és szaktudásában olyan excellens vezetőség, egyszerüen fait accompli elé fogja állitani Budapest polgárságát — természetesen akkor, amikor már a segedelemről szó sem lehet. Még ebben az előrehaladott órában is az a stereotip válasz, hogy a külföldi adósságok törlesztését illetőleg jelenleg még tárgyalások vannak folyamatban a magyar és a külföldi államok, valamint a főváros megbizottai között. Ezekről a kérdésekről a „tárgyalások befejeztéig időszerütlennek tartanak“ minden nyilatkozatot. Tehát ez nem tartozik Budapest lakosságára.

A magyar állam tárgyal a külföldi államokkal és a főváros megbizottai várakoznak az előszobában. Pedig a főváros ebben a birkózásban sokkal könnyebb sullyal indulhatna, mint az állam, amelynek a békeszerződés sulyos terheléseket rakott a nyakába. Igy azután nehéz valamit elérni, ha a főváros a maga könnyü természetü ügyét ráakasztja az állam szekerére. De hát hogyan tárgyaljon ez a szegény főváros, amikor, istenem, a franciák franciául, az angolok pedig angolul beszélnek? Furcsa, de igy van: a főváros valuta-adósságairól az állam tárgyal és az eredményeket — suba alatt kezelik. Kinek mi köze hozzá? Vagy talán a polgármesternek sem szabad az ilyen intim ügyekbe beleavatkozni?

Távozik a Lloyd-Bank vezérigazgatója. Nagy Béla, a Lloyd-Bank vezérigazgatója hosszabb szabadságra távozott. Beavatottak szerint a vezérigazgató végleg megvált állásától, amelyet ideiglenesen dr. Mándy István ügyvezető igazgató tölt be.

Uj gépgyári részvénytársaság. A Fővárosi Hirlap értesülése szerint a Mátyássy István és Társa cég gépgyára a Hadróá financirozásával részvénytársasággá alakul át. A részvénytársaság vezérigazgatója ifj. Hegyeshalmy Lajos lesz, aki máris nagyobb állami megrendelést szerzett a vállalatnak.

Bevezetik az Óbuda-Ujlaki Takarék részvényeit a tőzsdére. Az utóbbi napokban gyakrabban előfordult, hogy a tőzsdei magánforgalomban „Óbuda-Ujlaki“-t kerestek. Csak kereslet volt, kinálat nem fordult elő és igy az uj papir megjelenése nem váltott ki különösebb érdeklődést. Magunk is csak utánjárással tudtuk megállapitani, hogy az Óbuda-Ujlaki Takarékpénztár részvényéről van szó, amelyet rövidesen bevezetnek a tőzsdén. A takarékpénztár igazgatóságának erre vonatkozó kérvényével a tőzsde tanácsa még e hó folyamán foglalkozni fog. Az Óbuda-Ujlaki Takarékpénztár egyébként a Nemzeti Hitelintézet közremüködésével ezidén emelte föl 20 millió koronára alaptőkéjét, Bartók Béla vezérigazgató ágilis vezetése alatt már csaknem 20 éve müködik és előreláthatólag a folyó évre is 12% osztalékot fog fizetni.

A peches szalámi-cégvezető. A Magyar szalámigyár részvénytársaság — mint jelentettük — egyes hirdetési-irodák utján közzétett közleményben bejelentette, hogy alaptőkéjét 20 millió koronáról 50 millió koronára fölemelte, az uj kibocsátásu részvényeket a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank vette át és ugyancsak a Kereskedelmi Bank intézkedett, hogy a szalámi-részvényeket a Nemzeti Takarékpénztár és Bank utján a tőzsdére is bevezessék. Ezt a közleményt, — mint megállapitást nyert — Péri Dezső ur, a szalámi-gyár főintézőjének intézkedésére helyezték el a lapoknál. Utólag azonban kiderült, hogy a közleményben csak jámbor óhajtások vannak leszögezve: a fölemelt részvénytőke nincs befizetve, a Kereskedelmi Bank nem tagja a részvényeket átvevő szindikátusnak és végül a Nemzeti Takarékpénztár sem vezeti be a részvényeket a tőzsdére, mert nincs szándéka biztos fiaskót szerezni. Minthogy pedig a lapközleményeknek mégis kell, hogy valami hatásuk legyen, Péri ur elcsapta Krausz cégvezetőt, akit a balul sikerült hirlapi reklám miatt bünbakul föláldozott.

A Kronberger-féle faipari r.-t. e hó 5-én tartott közgyülése elhatározta, hogy alaptőkéjét 25,000 darab 200 korona n. é. részvény kibocsátásával 15 millió koronáról 20 millió koronára emeli föl. Az uj részvényeket 3 : 1 arányban 600 koronás árfolyamon bocsájtják a régi részvényesek rendelkezésére. Az elővételi jog e hó 6-tól 15-ig a Wiener Bankverein budapesti fiókjának pénztáránál gyakorolható.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—96.
Péntek, december 9-től
SAKK-MATT kalandorregény 5 felv.
BIEDERMEYER-HÁZASSÁG vigjáték 3 felv.
ANGOL HIRADÓ
Előadások: 5, 7 és 9. Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig és d. u. 3-tól. Jegypénztári telefon: 182—82.

APOLLO-SZINPAD
(APOLLO-KABARÉ)
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
A FEHÉR ELEFÁNT
HARMATH IMRE és VINCZE ZSIGMOND egyfelvonásos operettje
Haraszthy Mici felléptével: A KÉK SZALON Liptai Imre vigjátéka
Szőllősi Rózsi, Boross Géza, Saásdy Alice, Sándor József és Aldori László uj magánszámokkal.
Kezdete 8 órakor. Pénztárnyitás: 11-től 1-ig, d. u. 4-től 6-ig.

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BANKBIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-U. 3.
Tőzsdeidő alatt telefon: 158-32.
TELEFON: 101-94 és 39-11.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

BÉRAUTÓK ÉJJEL-NAPPAL
BENZIN, OLAJ, PNEUMATIK, SZERSZÁMOK
JÓZSEF 124-01, 124-02, 124-03 ÉJJEL-NAPPAL
KIRÁLY-AUTOMOBIL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Központi iroda és mintaraktár VI., ANDRÁSSY-UT 8.
TERÉZ 157-00, 91-57, 106-08 CSAK NAPPAL

55 percig kacag
AZ ESKÜ-TÉRI HELIKONBAN

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. december 14-én — 50. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 240 K. Félévre 120 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

A főváros ki akar békülni a bankokkal

A nyomor és a pénztelenség áttörte a fővárosi kurzus frontját — Két irányban kezdenek tárgyalást egy ötszázmilliós kölcsönről — Tizmillió a szegényeknek és hat millió egyéb célokra — A polgármester bemutatta a bankoknak a szétosztó-bizottság listáját, amely garantálja a pártatlanságot

A városházi kurzus, amely talán a legélesebb volt az egész országban, itt a közgyülési teremben egymást érték a botrányok, amelyek a verekedésekig fokozódtak, mintha elérkezett volna hanyatlásához, mintha a kényszerü józanodás jelei volnának láthatók. A nyomor, de ezzel egyöntetüen — a deficitmentes költségvetés csúfjára — a pénztelenség is áttörte a kurzus frontját. Őszinte fájdalommal, a megalázottság érzésével irjuk le az igazságot, amelyet nem lehet letagadni, és ez az, hogy *Budapest székesfőváros polgármesterének Kanosszát kellett járnia a bankoknál.* Ezért a szomoru tényért Budapest polgársága nem vállalja a felelősséget; de vállalniok kell azoknak, akik a helyzetet idáig vitték, vállalniok kell azoknak, akik még napok előtt a polgármesteri székből nemcsak hogy meg nem védték a magyar gazdasági élet nélkülözhetetlen oszlopait, a bankokat, de az elnöki tekintély magaslatáról rohamot intéztek ellenük és a magyar közgazdasági élet egyik legnagyobb tekintélyének, *Éber* Antalnak, jó tanácsait, éles, de jogos kritikáját nemhogy köszönettel fogadták volna, hanem ellenkezőleg, ezt a kiváló szakembert sulyos invektivákkal illették. Igazán nem fér össze Budapest székesfőváros tekintélyével, méltóságával, amelynek mindenki előtt, a bankok előtt is, megközelithetetlen magasságban kellene állani, hogy *polgármestere tányérozni induljon azokhoz a bankokhoz, amelyeket egy hét előtt ő maga és hü Sancho Panzája, Folkusházy Lajos, a sárba rángattak* — tomboló örömére a jelszavak hőseinek. Vagy a mult héten még nem tudták, hogy a nyomor kinyujtott tenyerébe nem tudnak egy garast sem tenni? A mult héten még nem voltak tiszťában azzal, hogy üres a ládafia, hogy bajok vannak a deficitmentes költségvetéssel és egyszóval, hogy pénzre van szükség? Mert ha mindezt tudták volna, nem hisszük, hogy attakot intéztek volna azok ellen a bankok ellen, amelyekhez a napokban nyájas szóval kopogtatott be dr. *Sipöcz* Jenő polgármester.

Mert ma már nemcsak arról a csekélyke tizmillióról van szó, amelyet a bankok jószivvel adnak a budapesti szegényeknek, hanem *sokkal nagyobb összegről, amelyet a főváros kölcsönként akar fölvenni.* Hiába mondta egy esztendőn át *Wolff* Károlytól *Platthy* Györgyig mindenki, hogy kölcsönt pedig nem vesznek fel, most mégis *elkerülhetetlen az ötszázmilliós kölcsön.* A *Fővárosi Hirlap*nak pedig biztos értesülései vannak arról, hogy *a budapesti bankok nem fogják ezt a jelentékeny nagyságu kölcsönt megtagadni.* Kikötéseik azonban lesznek, amintahogy kikötéseik voltak a tizmilliós adománynál is. És e kikötések olyanok, amelyek valószinüleg le fogják szerelni a fenegyerekeskedést, aminthogy a mi szerény véleményünk szerint nem is lehet erre többé „erkölcsi" alap akkor, amikor szakitottak a fennen hirdetett bojkottal.

Örömmel látjuk, hogy a bankok, amelyeknek most a változott helyzet révén szintén módjukban lett volna lóháton beszélni a fővárossal, okosan viselkednek. Ha kérnek, ők adnak. Ha üzletet kinálnak nekik, ők vállalkoznak. El kell várnunk tőlük, hogy becsületes és méltányos feltételeket állitanak fel. Ha hibáztak a város vezetői, a bankok hivatása nem a bosszuállás; de mi azt várjuk tőlük és Budapest minden polgára azt várja, hogy siessenek a segedelemmel, mert minden okunk megvan feltételezni, hogy ezzel a cselekedetükkel *Budapest társadalmi békéjét fogják biztositani.* A főváros mai vezetői sem lehetnek olyan csökönyösek, hogy be ne látnák, hogy azokkal szemben, akik a nagy megpróbáltatások napjaiban becsületesen teljesitik kötelességüket, nincs módjukban többé ellenségként szerepelni. A főváros ki akar békülni a bankokkal és ugy tudjuk, hogy *ezek a sulyosan inzultált bankok nem fognak elzárkózni a béke elől* és ha elérik a célt, Budapest társadalmi békéjét, akkor meg fogják érdemelni a legnagyobb elismerést.

Mi történt a Tébe ülésén?

Közölték a napilapok, hogy Sipöcz Jenő polgármester felhivásának, amelyben adakozásra hivta fel a közönséget, hogy a nyomort enyhiteni lehessen, nem nagy eredményei vannak. Mindössze 300.000 korona gyült egybe, amely összegből maga a római pápa, Csernoch hercegprimás utján 200.000 koronát adott. Ez a kudarc arra késztette a polgármestert, hogy felkereste Ullmann Adolfot és kérte, hasson oda a bankoknál, hogy Budapest szegényeinek nagyobb összeget juttassanak. De meglátogatta a polgármester a többi nagybank igazgatóját is, igy határozott tudomásunk van róla, hogy Walder Gyulánál is járt. A polgármester maga is el lehetett készülve rá, ami be is következett, hogy ez a körséta valóságos vesszőfutás lesz a számára. És tényleg, a bankdirektorok nem titkolták el a látogatás fölött való csodálkozásukat, de megmondták egyszersmind azt is, hogy a városházi rezsim viselt dolgai után bizony nagyon meg kell fontolni, ha a bankok feladják eddigi rezerváltságukat és magyarán tudomására hozták a polgármesternek azt is, hogy hajlandók momentán is, később is segitségére sietni a fővárosnak, amellyel szemben őszinte és mély kötelességeket éreznek, de változtatni kell a politikán, amely ma már az egész országban csak a budapesti városházán dühöng.

Ezek voltak az előzményei a Tébe ülésének, amelyen báró Ullmann Adolf főrend, igéretéhez képest előterjesztette a főváros kérését és körvonalazta a maga véleményét. A tanácskozás során azután kétfelé választották a kérdést. Azt mondták, a kérdés egyik fele, hogy nyomor van, tehát feltétlenül segiteni kell. A másik az, hogy az a főváros kér, amely ezideig nemcsak a bankokat támadta, de egyben a nyomort is klaszszifikálta. Egészen egyhangu volt a határozat, hogy Budapest szegényeinek tizmilliós segitséget szavaznak meg. De felmerült a kérdés, hogy odaadhatják-e ezt a pénzt a főváros mai vezetőségének, amely a felelkezeti és lelkiismereti üldözések klaszszikus példáit statuálta? Odaadhatják-e azoknak, akik esetleg ennek a nagy összegnek a kiosztását is politikai céljaik érdekében használják ki? És odaadhatják-e azoknak, akiknek ma a szegények támogatására egyetlen fillérjük sincs, akik lerombolták a főváros jótékonyságának szervezeteit, akik megsemmisitették Bárczy István nagyszerü alkotását, a Népjóléti Központot is?

Ezeknek az aggodalmaknak legpregnánsabb kifejezője volt az a felszólalás, amely azt mondotta:

— Igenis, mi adunk, mi segitségére sietünk a főváros szegényeinek; de nem vagyunk hajlandók azt a tizmilliós összeget azoknak kezére adni, akiknek pártatlanságában nagyon sok okunk van nem bizni. Én tehát azt ajánlom, hogy szavazzuk meg a tizmilliót Budapest szegényeinek, de a pénzt mi magunk osztjuk széjjel.

Egyetlenegy fölszólaló volt, aki igen gyenge érvekkel a fővárosi vezetőségnek pártját fogta.

— Nem szabad felekezeti különbségeket néznünk és igy adnunk kell.

Rendkivüli hangulatot váltottak ki ezek a szavak.

— Helyes, ugy van! — hangzott mindenfelől — mi is ezt akarjuk! Azt akarjuk, hogy a főváros ne csináljon felekezeti különbségeket.

Az ellenséges hangulatot, amely általános volt, legyőzte a kötelességtudás. A Tébe egyhangulag hozta meg határozatát, amelyben felajánl a fővárosnak tizmillió koronát a nyomor enyhitésére. Ezenkivül megszavazott a Tébe ezen az ülésen négymilliót a rendőrségnek, 500.000 koronát a derék tüzoltóknak, 500.000 koronát a hazatérő hadifoglyoknak és még több apróbb összeget.

A garanciák

A főváros szegényeinek adott tizmilliót azonban nem szavazták meg minden feltétel nélkül. A döntő garancia ebben a kérdésben az volt, hogy biztositani kell a pénznek pártatlan szétosztását. Erre vonatkozólag Ullmann Adolf bemutatott az ülésnek egy listát, amelyet Sipöcz polgármester adott át neki és amely az adományt szétosztó bizottság névsorát tartalmazta. Ez a bizottság teljhatalommal fog eljárni a segélyezések eszközlésénél. A lista, amelyről bővebb adataink ma még nincsenek, olyan, hogy abban a Tébe teljesen megbizik.

Ez volt a döntő argumentum. Emellett azonban a Tébe az adomány mellé igen fontos levelet is mellékelt dr. Sipöcz Jenő polgármester cimére, s a levelet a polgármester már meg is kapta. Ebben a levélben a bankok igen nyiltan, igen őszintén, de a legteljesebb udvariasság hangján mondják el véleményüket, amely lesujtó a főváros mai vezetőségére nézve, de amelyből mindenesetre lehet tanulni.

Az ötszázmilliós kölcsön

A dolgok fontosabbik része azonban csak most következik, mert a fővárosnak nemcsak a szegények számára szolgáló tizmillióra, de *egy ötszázmilliós kölcsönre is szüksége van.* Minden lerongyolódott, a kórházi lepedőktől kezdve egészen az utca kövezetéig. Beruházásokra van szükség, azonkivül fizetnivalók is vannak, az üzemek dolgát is rendbe kell hozni. De honnan? Talán a deficitmentes költségvetésből. Abból aligha lehet. *Kölcsönre van tehát szükség és pedig égetően gyorsan.* Két irányban is megkezdődött a tárgyalás. Egyrészről eljárnak *Ereky* Károly inditványa értelmében az *Állami Jegybanknál,* hogy adjon kamatmentes kölcsönt. Itt azonban *vajmi kevés a remény.* Hiszen az Állami Jegyintézet az Osztrák-Magyar Bank üzleti szabályzatát vette át és ismerjük a panaszokat, hogy még a legjobb papirosokra sem adnak lombard-kölcsönt. A másik irány, amelyben a

puhatolódzások megindultak, *a budapesti nagybankok felé vezet, amelyektől ötszázmilliós kölcsönt fognak majd kérni.* Tárgyalások ma még nincsenek, összegszerüen sem fejezte ki még a főváros kivánságait, *de dr. Sipöcz Jenő polgármester és Folkusházy Lajos alpolgármester már viziteltek több nagybanknak az igazgatójánál.* A *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint *a kölcsönnek nincs is komoly akadálya,* mert a bankok nagyon jól tudják, hogy Budapestnek ma is szép vagyona van és a mai rezsim sem tehette annyira tönkre, hogy ötszázmilliót kölcsön ne lehetne neki adni. Az a főváros, amelynek gázművei, elektromosművei, Gellért-fürdője, Széchenyi-fürdője, Krausz-Mayer- és egyéb telkei és házai vannak, az ki tudja fizetni külföldi adósságait is, még ha mind dollárban van is. *A polgármester tényleg már meg is kapta a biztatást egyes bankvezérek részéről, hogy a nagyobb kölcsön folyósitása nem lehetetlen.* Amennyiben a kölcsön kérdése végleg aktuális lesz, azt egy bankkonzorcium fogja lebonyolitani. Remélhető, hogy ez ujabb lökést fog adni Budapestnek a társadalmi béke utján való haladáshoz.

A Margitszigeten nem lesz növénykert

Nemzeti ajándék a bérlőknek

A legujabb indemnitási törvényjavaslat rendkivül fontos intézkedést tartalmaz, amely megváltoztatja az 1908. évi XLVIII. t.-c. 6-ik szakaszának rendelkezését és kimondja, hogy a *Margitszigeten nem lesz növénykert.* Az emlitett törvény azt mondja ki, hogy a Margitszigetet területéből 36.000 négyzetöl az *Országos növénykert* céljaira hasitandó ki. Amikor most a kormány ennek a törvényes intézkedésnek a megváltoztatására készül, erre tényleg vannak komoly okok, de egyben azt is meg lehet állapitani, hogy a *bérlő-társaság is nemzeti ajándékban részesül.* Az indemnitásról szóló törvényjavaslat 12. §-a ugyanis a következőképpen intézkedik:

> Az 1908:XLVIII. t.-c. 6. §-ának az a rendelkezése, mely szerint az országos növénykert a Margitszigeten kijelölendő és a magyar államkincstár nevére telekkönyvezendő 36.000 négyzetöl területen helyezendő el, hatályon kivül helyeztetik azzal, hogy a budapesti kir. magy. Pázmány Péter tudományegyetem növénykertjéül szolgálandó megfelelő területet a fővárosi pénzalap köteles 38.000 négyzetöl kiterjedésben rendelkezésre bocsátani. Ennek az Országos növénykert céljaira szolgálandó és a kormány által kijelölendő területnek a tulajdonjogát a magyar államkincstár javára kell telekkönyvileg bekebeleztetni.
>
> Az Országos növénykert létesitésének költségeiről az állami pénzügyi helyzet rendezése után fog gondoskodás történni. A törvényhozás ezirányu intézkedéséig a jelzett célra hitel nem vehető igénybe.

Ez a szakasz mindenekelőtt ad graecas calendas halasztja el a növénykert felállitását. Azonkivül egyszerüen a *fővárosi pénzalap* nyakába sózza, hogy egy másik 38.000 négyszögöles területet biztositson erre a célra, de *fentartja még azt a jogot is a kormánynak, hogy a kormány jelölje ki a megfelelő területet.* Végül pedig egyáltalán nincs megállapitva az, hogy a bérlő-társaság, amelynek szerződésében szó sincs erről a területről, *milyen rekompenzációval tartozik a fővárosi pénzalapnak a megnövekedett bérleti objektum fejében?* Mindez olyan kérdés, amelyeket nagyon meg kell fontolni és nagyon kell vigyázni, hogy a fővárosi pénzalap ebben a komplikált ügyben a rövidebbet ne huzza.

A pénzügyminiszternek, amikor ezt az intézkedést törvénybe kivánja iktattatni, mindenesetre vannak tiszteletreméltó argumentumai is. Tudvalévő, hogy a szigetet 1912-ben bérbeadták, ellenben elmaradt mindmáig a 38.000 négyszögöl területnek *az államkincstár nevére való bekebelezése.* Ez mindenesetre mulasztás, de most kiderül, hogy a kincstár nem is reflektál erre. Közben ugyanis szakértők szálltak ki, akik egyhangulag megállapitották, hogy a *Margitsziget nem alkalmas növénykert létesitésére.* Ennek tudományosan megállapitott oka, hogy a sziget talaja tulságosan nedves és ennélfogva a téli időszakban nagyon hideg. Egyben felhozzák azt is, hogy a sziget az egyetemi oktatás egyéb elhelyezésére való tekintettel tulságosan messze volna. Mindezt méltányolni kell, de némileg erőszakos jellege van annak az intézkedésnek, hogy a kormánynak joga van a fővárosi pénzalap telkei közül más alkalmas területet kijelölni. A másik különös jelenség az a meglepő előzékenység, amellyel a bérlő-társasággal szemben viseltetnek. A bérlők annak tudatában vállalkoztak, hogy *ehhez a 38.000 négyszögöl területhez nekik semmi közük nem lesz.* Most egyszerre arra virradnak, hogy *„a szigetet bérlő részvénytársaság kertészeti berendezkedés nélkül nem tud eleget tenni a szerződésben vállalt kötelezettségének."* Nemzeti ajándékot kell tehát nekik adni: ez egészen természetes.

Meddő kisérletek a drágaság megfékezésére

Beszámoló a multheti közgyülésről

A városházán most ördögüzéssel foglalkoznak — mondta hamiskásan egy maliciózus kereszténypárti városatya — gunyoros célzással azokra a rendkivüli közgyülésekre, amelyeket a drágaság elriasztására rendeztek szerdán és szombaton a városházán. — Ördögüzéssel foglalkoznak és ráolvasással akarják elijeszteni a drágaságot.

Őszintén szólva, nem nagyon hisszük, hogy ezek a rendkivüli közgyülések és rendkivüli szónoklatok valami nagyon sok kárt tegyenek a drágaságban: mégis örülünk neki, mert igy legalább alkalma nyilott a tisztelt közgyülésnek és a tekintetes tanácsnak, hogy meghallgasson olyan két okos embert, mint Ereky Károly és Éber Antal, akik eddig, sajnos, nem igen alkalmatlankodtak a városatya uraknak. Hagyták, hadd szónokoljanak a vezérek és a sakálok.

Hiszen a drágaság ellen valószinüleg az ő beszédük sem fog használni, de mégis volt néhány ideájuk, aminek hasznát lehet venni, volt néhány okos gondolatuk, amiből tanulni lehet. Aztán tanulni lehet tőlük türelmességet, elnézést a mások hibái iránt. Szóval, a két szónokkal — a hatásból itélve — mindkét oldal nagyon meg volt elégedve.

A téma, a drágaság témája — amiről vitáztak — nehéz téma volt. Nehéz téma a drágaság, egyrészt mert nem lehet rajta segiteni. Ugy van vele az ember, mint a száraz köhögéssel. Vagy elmulik magától, vagy beléhal az ember. De másrészt meg azért is nehéz ez a téma, mert nem uj, sőt nagyon régi. A drágaságról már minden kis és nagy ember elmondta a magáét. Mikor városatyává lesz a polgárember, azaz önmagának az atyjává válik: a drágaságon tanul meg szónokolni. A drágaság az a kaszakő, amelyen kiélesiti a nyelvét. Nos, képzelhetik, hogy ilyen előzmények után miként várta hosszu közbeszólásai révén ismert ama cimfestő- és pénzbeszedő-mester Ereky beszédét.

— Mit mondhat még a drágaságról ez az ember, amit én el ne mondtam volna! — dünnyögte be fakó bajuszába a cimfestő.

Ereky azonban erről a kopott témáról tudott uj dolgokat mondani és amit mondott, azt érdekesen tudta beállitani az érdeklődés fókusába.

— Még a tévedései is ujak és eredetiek! — mondta mellettem egy kedves öreg ur, akinek a viccei sokkal jobbak szoktak lenni, mint a cigarettái.

Ereky beszéde — lehet hogy tévedek, de azért kimondom — Ereky beszéde olyan volt, mintha egy pénzügyminiszter-jelölt programmbeszéde lenne. Természetesen ő is a megromlott koronát okolja a drágaságért. Minden felelősséget rákennek a szegény, rossz utra tért koronára. Ereky adóemeléssel akar segiteni. Megeresztení az adóprés gyeplőszárát, hogy ne legyen pénzszüke, ellenben legyen pénze dögivel mindenkinek, ugy hogy a bankkamatláb leszálljon 6 százalékra. Mikor aztán mindenkinek elegendő pénze van: akkor az adókat felemelni 100 százalékkal és az adóprés friss produktumait ismét visszaszippantani az államkasszába. Közben természetesen javitani kell a koronát. Hogy javitsa a szegény ember a koronát: exporttal. Régen is csináltunk exportpolitikát, de rosszul. Kivittünk az országból nyolc milliárd ára lisztet. Ha ezt a lisztet magyar koronáért, még pedig nyolc milliárd ára magyar koronáért adtuk volna el a külföldön, akkor ez a nagy koronavásárlás a zürichi, a berlini, meg a párisi tőzsdén ugy fölverte volna a korona árfolyamát, hogy a korona kurzusa vetekedne a szokollal. De nem magyar koronát vásároltak a lisztért, hanem svájci hotelt, meg francia frankot. No dehát, ami késik: nem mulik. És ha a kormány még egyszer lisztet exportál, akkor bizonyára fel is fogja verni a magyar korona árfolyamát. Akkor pedig mi történik?! Amint mondánk: a jegykibocsátó intézet megereszti a prést és eláraszt felhigitott pénzzel szegényt-gazdagot. Az állam fölemeli az adót és visszaszippantja a pénzt; ez a visszaszippantott pénz azonban akkor már jó pénz lesz, mert az export révén fölverték a kurzusát Zürichben. Igy Ereky.

Mi tagadás, Éber Antal nem volt tulságosan elragadtatva ettől a fervtől. Éber Antal azonban ravaszabb pénzügyminiszter-jelölt, mint Ereky, mert ő nem árulta el, hogy mi módon akar segiteni a valutáris bajokon. Talán igaza is van, ha titkolódzik. Hogyisne; hogy aztán Kállay Tibor elcsinálja előle. Ellenben néhány kritikai megjegyzéséből, amellyel Vajna Ede tanácsnok javaslatait megbolházta, nagyon kitetszik, hogy ugyancsak érti a mesterségét. Igy például Vajna tanácsnok azt követeli a kormánytól, hogy a főváros részére állitson be 50.000 darab sertést. Éber ennek a tervnek ellene van. Ellene van pedig azért, mert a kormánytól hiába kérnek ilyen költséges dolgot, a kormány ugy sem teszi meg. Másodszor sokkal helyesebb, ha a főváros most sertés helyett zsirt vesz, mert a zsir most olcsó, ellenben tavasszal, ha majd a hizlalás elkészül, a zsir drága lesz és talán még rá is fizetnének a hizlalás költséges és rizikós mulatságára.

A főváros községi takarékpénztárt akar felállitani, hogy ha majd megint pénzre lesz szüksége, ne legyen kénytelen szaladgálni egyik banktól a másikhoz pénzért, hanem egyszerüen belenyul a saját községi takarékpénztárának a kasszájába és kiveszi a pénzt. Éber ezt sem ajánlja, mert a községi takarékpénztár mindenkinek adhat kölcsönt, csak éppen a fővárosnak nem. Ha ugyanis a takarékpénztár betevői megtudják, hogy a főváros mind elhordja azt a pénzt, amit ők behordanak és betesznek, akkor a betevők nem fognak többé betenni.

Éber fölhivta a közgyülés figyelmét arra is, hogy vásároljon marhát is, mert most katasztrófálisan olcsó a marha ára. A marha ugyanis a békebeli árakhoz viszonyitva 40-szeresre drágult, mig ellenben a korona értéke a békebeli érték 141-ed részére csökkent le. Ezt a konjunkturát tehát ki kell használni. Vásároljon tehát a főváros zsirt, marhát, korpát és krumplit.

— De miből?! — gondolta magában Vajna tanácsos az előadó-asztal mellett. — miből, mikor a bankok nem adnak pénzt?! — és busan lehajtotta a fejét.

A Schneider és Társa francia cég épiti a csepeli kikötőt

A pénzügyminiszter indemnitási javaslata — A főváros gondoskodjék érdekeinek védelméről

A budapesti kereskedelmi kikötő dolga uj fázisba jutott. *Lapzárlatkor* ugyanis nyilvánosságra került *Kállay* Tibor pénzügyminiszternek a hathónapos indemnitásról szóló törvényjavaslata és annak indokolása. Ez a javaslat sokat árul el abból, amit eddig nem tudtunk és főként megerősiti mindazt az aggodalmunkat, amelynek a *Fővárosi Hirlap* több alkalommal már kifejezést adott. Nem kell ennek bizonyitásához semmi egyéb, csak a javaslat illetékes pontjának és az indokolás idevonatkozó részének szószerint való közlése.

A kikötő kérdésével a javaslat 11. §-a foglalkozik, amely szószerint való szövegében a következő:

> Felhatalmaztatik a kormány, hogy a Csepel-sziget északnyugati részén létesitendő nemzetközi szabad kikötő megépitésére valamely külföldi céggel megállapodásokat létesithessen.
>
> Felhatalmaztatik továbbá a kormány, hogy a nemzetközi szabad kikötő és a soroksári Dunaágban létesitendő zárt kikötő vasuti és közuti berendezését négy év alatt az évi költségvetésekben való előirányzás mellett legfeljebb 500 millió korona, a vagyonváltság terhére elszámolandó, költséggel elkészittesse.
>
> Az emlitett vasuti és közuti berendezések

létesítésének költségeire az említett 500 millió koronából az 1921/22. költségvetési évre 125 millió korona bocsáttatik a kormány rendelkezésére, mely összeg a pénzügyi tárcánál Átmeneti kiadások „vagyonváltság" cím külön tétele alatt számolandó el.

Fenti megállapodás létesítéséről, valamint ezen munkálatok előhaladásáról a törvényhozásnak az évi költségvetések során jelentés teendő.

Ez a szakasz meglehetősen szükszavu. Többet mond már az indokolás, amelyből már autentikusan megtudjuk, hogy a „nemzetközi Dunán" létesitendő szabad kikötő megépitése iránt *Schneider és Társa* francia céggel folynak tárgyalások. A kormány tehát a fent idézett szakaszban arra kér felhatalmazást, hogy *a nevezett céggel* létesithessen megállapodást. Elmondja aztán az indokolás, hogy a *már folyamatban lévő* tárgyalások során, *francia részről kifejezett kivánalomhoz* képest, de a soroksári Dunaág munkálatainak sikeres és gazdaságos keresztülvitele érdekében is kivánatos, hogy a Csepel-sziget északi részén megfelelő vasuti és közuti berendezések létesittessenek, amelyek *négy év alatt volnának elkészitendők.* Eme költségek fedezésére 500 millió koronára van szükség. Az állam máris gondoskodik — valószinüleg a készülő francia szerződés értelmében — ennek az összegnek az előirányzásáról és ezt az összeget *a vagyonváltság terhére kivánja elszámolni.*

Ezen a helyen ebben az elkésett pillanatban nem kivánunk egyebet megjegyezni, csak azt, hogy *itt a legfőbb ideje, hogy a főváros a maga érdekeinek biztositása tekintetében megtegye a legsürgősebb és legerélyesebb lépéseket.*

Fullánkok

Eskütt Lajosról

a főváros közgyülésén is szó esett és a panamák ügyét, amelyek valószinüleg velejárói a drágaságnak, igen vidáman elintézték. Kijelentették, hogy Eskütt az nem ur, s ezzel napirendre is tértek a dolog fölött. Biró elé kell állitani, akik panamáztak — ez volt az ellenzéki vélemény. Nem lehet őket megfogni — volt a mélabus többségi megállapitás. Ekkor dobta fel valaki az Eskütt Lajos nevét, de hamarosan lelőtték a levegőből, mondván: az nem ur. Milyen kedves, milyen joviális elintézése a nagy kérdéseknek! Milyen derüs kedély kell ahhoz, hogy amikor Budapest nyomorának enyhitéséről szóló vita második napján a csirkefogókat, a panamistákat aszerint osztályozzák, hogy ur-e, vagy nem ur? Ez a lelki gazdagság, amely igy szórja aranyait, talán elegendő lenne Budapest nyomorának megszüntetésére is. Ha ezt a sok közgyülési kedélyt mind fel lehetne váltani, talán nem kellett volna a jó Sipöcz polgármesternek a bankok előszobáiban szégyenkeznie.

Panaszom van

a tekintetes vizügyi osztályhoz, amely eddig mindig rám, budapesti polgárra, panaszkodott, hogy eszeveszetten pocsékolom a vizet. Az ember csak hallgatja, hallgatja ezeket a leckéztetéseket, türi a fejmosásokat, amig végre heteken át érzett nagy keserüsége elbődül benne. Addig fojtogatjuk magunkban a fájdalmat, amig egyszer csak kibuggyan, egészen ellentétben a vizzel, amely az én negyedik emeleti lakásomon sohasem hajlandó kibuggyanni. Mert kérem alássan, tekintetes vizügyi szakosztály, én szigoruan betartom a rendszabályokat, amelyek szerint éjszaka nem szabad vizet venni. Sőt tudom ezt a törvényt ugy is formulázni, hogy vizet csak nappal szabad venni. No igen, de mikor nappal meg nem jön? Nem jön egy csepp se. Reggel héttől este tizenegyig folyton — nem jön. A rejtvény megfejtésére ezennel pályázatot hirdetek. Résztvenni azonban csak a tanácsi XII. ügyosztály mélyen tisztelt tagjai és a vizvezetéki tisztviselők jogosultak. A kérdés: éjjel nem szabad, nappal nem jön, hogy szerzek én akkor vizet?

Nagytakaritást rendez a rendőrség

Éjszakai razzia a főváros egész területén

Esztendőkkel ezelőtt, ha nagyon sok büneset sorakozott már egymásután Budapest krónikájában, a rendőrség összes detektivjeivel, 40—50 rendőrtisztviselőjével és párszáz rendőrrel átkutatta egész Budapestet, minden lebujt, minden szállodát, minden zugfogadót átvizsgált és tizével-huszával fogta el az olyan bünösöket, akik a főváros közbiztonságát veszélyeztették. Ilyenkor 4—5 hétre mintha elvágták volna a bünesetek sorát. Egyszerre kevesebb lett a szenzációs esemény s a hirtelen tartott éjszakai razziákon rendszerint 15—20 olyan ember került a rendőrség kezére, akiket gyanusitottak vagy köröztek sok bünesetekkel kapcsolatosan.

A mai Budapesten, a bünesetek számát tekintve, szinte egy ilyen permanens razzia-sorozat lenne szükséges, igy talán elejét vehetné a rendőrség a mindennapos betöréseknek, fosztogatásoknak, utcai támadásoknak és egyéb éjszakai szomoru bünesetekkel. Hogy mennyire szükséges egy ilyen razzia-sorozat, mi sem jellemzi jobban, mint a szombaton tartott általános razzia eredménye, amelyen 98 ember került a rendőrség kezére, javarészt olyanok, akik ellen a legszigorubb elfogatási parancsok vannak kiadva.

A Fővárosi Hirlap munkatársának alkalma volt a nyomortanyákon át, a bünbarlangokon és orgiahelyeken keresztül, ezen az éjszakán belepillantani Budapest életébe és éjszakai tapasztalatairól a következőkben számol be:

Kutyakaparó és 30 csibész.

A Conti-utcai kapitányságon volt a gyülekező. Innét osztották szét a detektiveket és 18 csoportban innen indult a város végigkutatására jól fegyverkezve, mindenre elkészülve a razziázó rendőrcsapat. Első állomásunk a Teleky-tér volt. Éjfél. Csöndes és kihalt a hatalmas tér, sehol egy lélek. A kunyhók, bódék, deszkaüzletek némán szunnyadnak és csak messziről hangzik ide egy-egy kicsapódó korcsmaajtón valami ócska verkli nyöszörgése. A detektivek szétoszlanak, óvatosan, árnyékban lopódznak a bódék közé és alig pár pillanattal később egy éles füttyentés szakitja meg az eddigi végtelen némaságot.

A fütty után rohanó léptek. A sötétben a bódék között két kétségbeesett menekülő ember, mögöttük rendőrök és detektivek rohannak. Most a tér sarkán egy gázlámpához érnek. Egy pillanatra megállnak, de a következő pillanatban már égnek emelik a kezüket, mert előttük lövésre emelt revolverrel rendőrök állanak. Egyenesen a karjaikba üldözte a kutató detektivek csoportja a Teleky-tér két menekülőjét. Éppen ugy, mint hajtóvadászaton a vadat. Kiderül, hogy a sötét, borus éjszakában éppen azon foglalkoztak, hogy az egyik állandó ószeres üzletét felnyissák. Ruhát és kabátot akartak lopni. Alig egy perc és két rendőr megkötözve viszi őket a legközelebbi rendőri őrszobába. A kutató csapat pedig vonul tovább a hatalmas téren, mintha „svarmléniában" menne. Most a Teleky-tér sarkán egy kopott, ócska ház pincéjéhez érnek. Már két hatalmas szál rendőr elállta a kijáratot, négyen rohannak a szomszéd utcába, hogy az oda nyiló kijáratot is elállják, két detektiv átugrik a keritésen és az udvari ajtót állja el felhuzott revolverekkel, 8—10-en pedig egy pillanat alatt benn vagyunk a korcsmában.

Soha nem látott megdöbbentő kép. Mintha Gorkij éjjeli menedékhelyén volnánk, az élet kicsapottjai, kirugottjai mind a vendégek. Fantasztikusan összekombinált rongyok a ruhák, dülledt, dühös szemek, keserü arcok, bozontos hajak, mind-mind züllött emberek, — ezek a hirhedt „Kutyakaparó" pince vendégei. 34 embert talált a pincében a rendőrség. 30 csibész, öreg, kivénült csibészek egymásután kerülnek a rendőri sorfal mögé, négy igazolta, hogy rendes foglalkozása van. Eleinte tiltakoznak, majd könyörögnek és mikor látják, hogy zürzavaros lármájuk mit se használ, mint régi ismerősök állnak be a rendőrök közé. Már viszik is őket a kerületi kapitányságra. Az arcukon látszik, hogy már előre készülnek arra, mit is fognak odabent foglalkozásról, lakásról, munkáról hazudni.

A detektivek kettőt kitünően ismernek a 30 csibész közül. Hetek óta keresik őket, mert az a hirük, hogy Erzsébetfalván betörő-bandát szerveztek és fosztogatják már vagy négy héte a környékbeli elhagyatott házakat, villákat.

40 ember egy szobában.

Záróráig 27 ilyen és hasonló korcsmában, lebujban, zugszállodában fordul meg a razzia. Egész tömegek kerülnek igy egyszerre rendőrkézre. Sorra kerül a Garai-tér, Tisza Kálmán-tér, Népliget, Prátertér, Bérkocsis-, Nap- és József-utca. A Keleti-pályaudvar egész környéke, be csaknem egészen a város szivéig, a Nagy-körutig.

De egy óra már elmult. Az utcák kiürültek, a korcsmák bezártak, a detektivek most már a tömeglakásokat és magánlebujokat keresik fel. Különösen a Kis- és Nagydiófa-, Hársfa- és Szövetség-utca termi ezeket a tömegszállásokat. Alig száz lépésre a fényesen kivilágitott éttermektől és kávéházaktól van olyan lakás, ahol egy-egy szobában 18—20-an huzódnak meg. És itt a nyomorban terem meg a prostitució, innen indul igazi hódító utjára a tüdővész, itt züllik el végleg, akit csak a véletlen sodort az összezsuiolt társaságba.

Legszomorubb kép a Szövetség-utca egyik szobájában tárult elénk: 40 ember feküdt egy akkora szobácskában, amely alig volt 10 lépésnél hosszabb és 12 lépésnél szélesebb. Lemérni az igazi méreteket nem lehetett, mert fejek, karok és testek tömegén kellett volna keresztül gázolni a méréshez. Kétségbeejtő, elszomoritó és elijesztő látvány volt. A képet megirni Dosztojevszkij fantáziája és Zola tolla kellene. A szalmazsákok szemetét és a testek sulyos levegőjét és kevertségét, összevisszaságát nincs toll talán, amely hűen tudná visszaadni.

Ijedten és sietve mentünk innen és most a főváros kellős közepén olyan „gáláns" tanyák meglátogatása következett, ahol Budapest pénzének lefölözői, a siberek és hadigazdagok tanyáznak éjjelente. Itt csak gyéren volt publikum, de a rendőrök leigazoltattak itt is mindenkit, épp ugy, mint a piszkos bünözők, a zsebtolvajok, betörők és fosztogatók társaságában.

Ott, hogy nincs-e közöttük valaki olyan, akit keresnek. Itt, hogy megismerjék őket arra az időre, mikor majd csalások és sikkasztások miatt keresni fogja őket a rendőrség.

Események

Gazdát cseréltek a budapesti hidak. Kevesen tudják, hogy a budapesti dunai hidak röviddel ezelőtt gazdát cseréltek. A hidak fölött eddig a mindenkori pénzügyminiszter uralkodott, miután azonban ma már a hidvámok megszüntek, nincs semmi értelme annak, hogy a hidak tovább is a fináneminiszter gyámolitása alá tartozzanak. Egyszerü eljárással átutalták tehát azokat a kereskedelmi miniszteriumba, amely julius elseje óta kormányozza a budapesti hidakat. Miután pedig minden uj seprő jól szokott seperni, egészen természetesnek kell tartani, ha a hidak most tiszták és csinosak. Komolyra fordítva azonban a dolgot, tény az, hogy a hidak körül az uj gazda tényleg csinál egyet-mást, igen jelentékeny javitási munkálatokat végeztet, ami bizonyára rá is fér a háborus automobilok vaskerekei és szabálytalanes, vad rohanása alatt sokat szenvedett hidakra. Különösen az Erzsébet-hid és a Margit-hid kijavitása körül történnek dolgok és folynak további előkészületek. Igy most van folyamatban az Erzsébet-hid faburkolatának kicserélése, minthogy a fával való burkolás megfizethetetlenül drága lett, itt is az apró kőkockáké a jövő. Körülbelül harmadfélmillióba került ez a munka, de legalább az Erzsébet-hidon ma már megjavult a kocsi-közlekedés lehetősége. A jövő esztendőben már csak az Erzsébet-hid csinositása lesz a feladat, amennyiben a mázolást fogják felfrissiteni. Sajnos, egy általános mázolásról szó sem lehet, mert a festékárak rettenetes magasak és a legszükségesebb javitások meghaladják a négymillió koronát. A hidak burkolásánál egyébként ugyanazok a szükség-intézkedések történnek, amiket a főváros is állandóan csinál az utak és utcák burkolatánál. A kitünő, kényelmes, zajtalan és a közlekedési eszközöket is kimélő faburkolat egyelőre megszünik egész Budapesten, s igy a hidakon is. Se az államnak, se a fővárosnak nincs annyi pénze, hogy az ehhez szükséges óriási áldozatokat meg tudja hozni. Igy történt ez a Margit-hidnál is, amelynek faburkolatát először még csak kijavitották a Lánchidon fölöslegessé vált faanyaggal, de ez is megviselt állapotban került oda és igy már a mult esztendőben felmondta a szolgálatot. A híd közepén félkilométeres területen máris kőkockával kellett a faburkolatot kicserélni, majd következett az egész híd burkolatának kicserélése, amely nem régen ért véget és négymillió koronát emésztett fel. A Margit-hidon egyébként nagyobbszabásu javitási munkálatokkal is számolni kell, ugy hogy a budapesti hidak uj gazdájának, a kereskedelmi miniszternek meglehetősen sok gondja lehet ezzel a szegényes, de drága foldozó-munkával.

Ügyvédi iroda áthelyezése. Dr. Sebeök Dezső ügyvéd, a Zsák-bizottság ügyvezetője, ügyvédi irodáját VI., Lázár-utca 16. sz. alá, néhai dr. Pető Sándor, volt nemzetgyülési képviselő és főv. biz. tag irodahelyiségébe helyezte át.

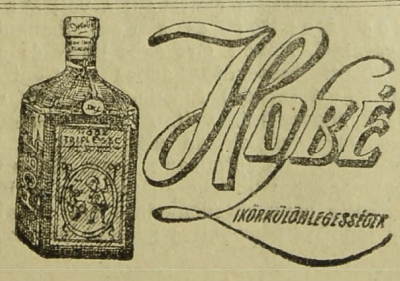

Nyilvános árlejtés a Tisza Kálmán-téri „cirkuszra." Az egyik bizottsági ülésen derült ki nemrégiben az az éppenséggel nem érdektelen dolog, hogy a Tisza Kálmán-téri régi gázgyár területén és az ott levő hyppodrom-szerüen kerek épületet mulatóhely, cirkusz, stb. céljaira bérbe akarja venni egy konzorcium. Az ajánlattevők élén Stankovics Szilárd nyugalmazott fővárosi tanácsnok áll Meinhardt Kurt társaságában. A bérletet tizenöt esztendőre kérik és évi 50.000 korona fix bérösszeget, valamint 5 százalékos bruttó jövedelmet igérnek a fővárosnak. Ettől a „fényes" ajánlattól aligha lehet valaki elragadtatva, hacsak az ajánlattevők nem, akik garasokért akarnak épületet, területet a város kitünően látogatott helyén. Aligha fognak csodálkozni a szükmarku vállalkozók, ha most arról adhatunk hirt, hogy a Tisza Kálmán-téri telek- és gáztartály bérletére Grünfeld és Könyöt Sándor, ismert cirkuszigazgató előnyösebb ajánlatot tettek. Ennek az ajánlatnak megvan még az az előnye is, hogy szakemberektől származik, nem mint Meinhardt Kurt, aki tudvalevőleg a Lipótvárosi Takarékpénztár exponense. Egyébként ugy értesülünk, hogy a bérleti objektumot nyilvános árlejtésen fogják kiadni a legtöbbet igérőnek.

Budapest jubilál. Igen, Budapest jubilál, küszöbén vagyunk a város egyesitésének ötvenéves fordulójának. Gondoltuk, hogy ezt az alkalmat meg fogja ragadni a főváros vezetősége és méltó módon emlékezik meg erről a nevezetes dátumról. Sajnos, semmiféle készülődést nem látunk. Azaz hogy mégis. Eszébe jutott a jubileum az Idegenforgalmi Hivatalnak, amelynek igazgatója, Zilahy Dezső, Budapest történetének népszerü formában való megiratását tervezi az ünnepi alkalomra. Szinte jó, hogy legalább az Idegenforgalmi Hivatalban gondolnak az ilyesmire. Itt emlitjük meg, hogy még egy könyvvel lesz gazdagabb Budapest irodalma. A Gellért-fürdő igazgatósága ugyanis ujabb ismertető füzet kiadását határozta el és felajánlotta a fővárosnak, hogy ebben a füzetben a főváros néhány természeti szépségét feltüntető közleményt és képet is közöljön.

Vigszinház müsora. Szerda: Zaza. Csütörtök délután: Az agyafurt köszörüs, este:: Liliom. Péntek délután: Elnémult harangok (vizsgaelőadás), este: Zaza. Szombat délután: A Tündérlaki lányok, este: Hazatérés. Vasárnap délután: Az ördög, este: Zaza.

A Kamarában egész héten a világtörténelem nagyszerü napjai, a félelmetes francia forradalom és nagy hőse, Danton szerelme, élete.

Egy müsoron két szenzáció szerepel e héten az Eskü-téri Helikonban. Mary Pickford legjobb filmje, Az utcai hercegnő és egy brilliáns Fatty-komédia: Fatty megszökik hazulról.

A Kamarában egész héten Danton. Előadások fél 5, 6, háromnegyed 8 és negyed 10 órakor.

A TŐKE

Az italmérők kálváriája

Az 1921. évi 4. t.-c. az italmérés revizióját rendelte el. Ez a törvény elsőrangu jogi munka, Venczel Gusztáv pénzügyminiszteri tanácsos és dr. Hetényi László osztálytanácsos szakavatott képzettségét dicséri. A politikai viszonyok következtében azonban olyan intézkedések kerültek bele a törvénybe, amelyek az érdekeltség egyes csoportját válságos helyzetbe hozták. A törvény nemzetgyülési tárgyalásán ugyanis szedőszt rájk volt és igy a közfigyelmet elkerülte az a tény, hogy Hegedüs Loránt akkori miniszter kifejezett ellenzésére bevették a törvénybe azt, hogy italmérési engedélyt a jövőben csak az kaphat, sőt visszamenőleg italmérési engedélyt csak az tarthat meg, aki magyar állampolgárságát 1900. december 31-ike előtt szerezte. Az eddigi gyakorlat az volt, hogy magyar állampolgárságát községi illetőségi bizonyitvánnyal bárki igazolhatta; a törvény és annak végrehajtási utasitása ezzel szemben azt kivánja, hogy a magyar állampolgárság igazolására az italmérő állampolgársági bizonyitványt mutasson fel.

Az állampolgárságról rendelkező bizonyitvány világosan kimondja, hogy magyar állampolgároknak tekintendők ellenkező bizonyitékig mindazok, akik a magyar szent korona országai területén születtek. A belügyminiszterium ezzel szemben eltérve a törvény intézkedéseitől, a folyamodóktól azt kivánja, hogy állampolgárságuk igazolásához mutassák be születési anyakönyvi-kivonatukon kivül édesatyjuk születési és házassági anyakönyvi-kivonatát. Bár a törvény ez okiratok bemutatására 6 heti időt engedélyez, mégis a végrehajtásnak merevsége az emberek egzisztenciájának alapjait tisztán illuzóriussá teszi. Köztudomásu ugyanis és itt kapcsolódik be a faj-kérdés, az izraelita felekezet 1848 előtt sehol, 1860 előtt pedig igen ritka esetben vezetett anyakönyvet. Ennek következtében a folyamodók 90 %-a nem tudja beszerezni atyjának születési és házassági anyakönyvi-kivonatát. Annál kevésbé, mert sok esetben a belügyminiszterium a magyar szent korona országainak területén való születést 1830-ig kivánja igazoltatni. Ez az inttézkedés az első, amelyben a szegény italmérő a revizió következtében nemcsak sulyos helyzetbe kerülhet, de egész egzisztenciáját is elveszitheti.

A második intézkedés, amely az italmérőket arra kötelezi, hogy vagy vendéglőkké, vagy korcsmákká alakuljanak át. Vendéglői jogot csak képesitett iparos nyerhet, mig a korcsmáknál az a helyzet, hogy azokra vonatkozó kérelmeket az Árvizsgáló Bizottságnál kell véleményezés végett bemutatni az előljáróságnak. Az Árvizsgáló Bizottságok pedig ez idő szerint „a korcsmák szaporitását" nem tartják indokoltnak, igy tehát itt is veszély fenyegeti az italmérőket.

Ugyancsak sulyos nehézség a székesfővárosban az illetőségi bizonyitvány megszerzése. Tudjuk azt, hogy a székesfővárosi illetőségi ügyosztály az egyik tisztviselőjét hivatalos szabálytalanságok elkövetése miatt állásából eltávolitotta. Az illetőségi ügyosztály most dolgozza fel azt a hatalmas restanciát, amit az illető hivatalnok hátrahagyott és nagy számban idézik be a feleket.

Mindenütt tömegesen tüntek el akták. A községi törvény, amely az illetőségről rendelkezik, 10. §-ában határozottan körülirja az illetőség megszerzése előfeltételeit. Az ügyosztály azonban a törvény szempontjából nem elégszik meg a megkapott erkölcsi bizonyitvánnyal, hanem bürokratikus megterheléssel a főkapitányságot keresi meg véleményezés végett. Igy az ügydarab elintézése megint bizonytalan időre eltolódik. De ez sem elég. Az elutasitó határozatokról nem küldenek a feleknek végzést és igy elütik a feleket attól, hogy felebbezésüket a belügyminiszteriumhoz juttathassák, sőt a szóbeli határozatokra beadott irásbeli felebbezéseket sem terjesztik be a belügyminiszteriumhoz, hanem hónapokig heverni hagyják, elütvén a felet annak lehetőségétől, hogy a törvény alapján megszerzett illetőségük kimondását megállapithassák.

Várjuk, hogy mikor akad fővárosi bizottsági tag, aki az illetőségi ügyosztályban történteket a közgyülésen szóvá teszi és a polgármestert megkérdezi, hogy van-e tudomása a fenti tényekről. Az emberek százai szaladgálnak az illetőségi ügyosztályba, ahol nem a törvény szellemének megfelelően, kedélyes felületességgel intézik ezeket az egzisztenciális dolgokat. (Dr.——eök.)

Vándorló igazgatók. A Fővárosi Hirlap teljesen megbizható forrásból értesül, hogy Král Gyula, a Fabank ügyvezető igazgatója állásától már a legközelebbi napokban megválik és belép a Fabank érdekeltségéhez tartozó Hitel- és Közvetitő bankba, ahol mint dr. Szilágyi Dezső utóda, a vezérigazgató-helyettesi állást foglalje el. Král utóda a Fabanknál Kálmán Sándor lesz, akit mint volt cégvezetőjét, az Angol-Magyar Bank delegálja az intézethez.

Differenciák a hollandiai butor-export körül. Megirtuk annakidején, hogy a Neuschlosz-Lichtig faipari r.-t. nagyszabásu export-üzletet kötött le Hollandiában több száz szoba-butor szállitására. Értesülésünk szerint a szállitás már részben megtörtént, de az átvétel körül bizonyos differenciák merültek fel, amelyeknek elintézésére most Lichtig vezérigazgató kiutazott Hollandiába. Az ellentétek nem sulyos természetüek és megvan minden remény arra, hogy Lichtig vezérigazgató a differenciákat könnyüszerrel kiegyenliti. A vállalat egyébként teljes üzemben van és a vezérigazgató távollétében a vállalatot Havas igazgató vezeti.

A Politikai Hetiszemle részvénytársasággá alakult át. A Politikai Hetiszemle, dr. Kósa Miklós kollégánk kitünően szerkesztett közgazdasági hetilapja Politikai Hetiszemle lap- és könyvkiadó r.-t. cég alatt 300.000 korona alaptőkével részvénytársasággá alakult át. A részvénytársulat igazgatósága a vállalat vezérigazgatójává dr. Kósa Miklóst nevezte ki, aki egyuttal a lap felelős szerkesztői állását is betölti.

Viharok egy kis bank körül. A Centralbank- és kereskedelmi r.-t. a Pénzintézeti Központnál kérelmezte, hogy vegye föl tagjai sorába. A Pénzintézeti Központ ezt megtagadta azzal az indokolással, hogy a bank 20 milliós részvénytőkéje nincs teljesen befizetve. Ennek az elutasitásnak a gyakorlati hátránya az, hogy a bank a betéti üzletággal nem foglalkozhat. Most a Centralbank ugy szeretne e kellemetlen helyzetből kilábolni, hogy alaptőkéjét föl akarja 40 millió koronára emelni és akkor felszabadul a Pénzintézeti Központ felügyeleti hatásköre alól. A tranzakciót ugy akarja végrehajtani, hogy a Fabank mintájára életrekelti a volt Magyar Országos Bankot és a Centralbankot bele akarja olvasztani. A volt Országos Bank és a Centralbank között összekötő kapocs a Centralbank igazgatója, Sivó (Schön) Jusztin, aki előbb az Országos Bank aligazgatója volt. A tárgyalások ebben az irányban már folynak, de erős ellenállást fejt ki Löwy igazgató, a Centralbank egyik főrészvényese, aki egymaga 8 millió koronával van a banknál érdekelve, sőt a bank részvényeinek egy jelentékeny hányadára lombard-kölcsönt is adott. Löwy igazgató legjobban szeretné a bankot likvidálni és annak egyetlen aktivumát, az Andrássy-ut 20. szám alatt levő helyiséget eladni. Már volna is rá komoly reflektáns, aki a helyiségért és annak berendezéséért 12 millió koronát ajánlott föl. Ha a bank igy likvidálna, akkor a részvénytőke teljesen megmenthető volna. Most az a kérdés, hogy a részvényeseknek melyik csoportja az erősebb: ha a Leblang—Sivócsoport győz, akkor megmarad a bank és a cég átváltozik Országos Bankra, ha ellenben Löwy akarata érvényesül, akkor a Centralbank likvidálni fog.

A Magyar Jelzálog Hitelbank folyó hó 28-án közgyülést tart, melyen az igazgatóság, tekintettel arra, hogy az intézet külföldi kötelezettségeire nézve folyamatban levő tárgyalások még nem voltak befejezhetők, azt fogja javasolni, hogy az 1918—1919. egyesitett üzletévben és az 1920. üzletévben elért tiszta nyereség, összesen 18.810.837 korona 07 fillér az 1921. üzleti évre vitessék át.

Az Ingatlanbank tőkeemelése. A Magyar Általános Ingatlanbank R.-t. e hó 19-én rendkivüli közgyülést tart alaptőkéjének 25 millió koronával való felemelése ügyében.

A Bóni Gyártelep Részvénytársaság közli, hogy az alaptőkeemelésre vonatkozólag az elővételi jog minden 10 régi részvény ellenében 3 ujra, uj részvényenként 1000 korona lefizetése mellett a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Banknál és az Angol-Magyar Banknál folyó hó 10-étől 24-éig gyakorolható.

Az Olajmüvek Részvénytársaság Kohn Adolf és Társa, Kohn Ignác kereskedelmi tanácsos elnöklésével megtartott rendes közgyülése az 1920—21-iki üzletévre részvényenként 60 korona osztalék kifizetését és az alaptőkének 40 millió koronára való fölemelését határozta el. Az igazgatóságba uj tagokul Mayer Ernő kir. tanácsos, kir. hercegi jószágigazgató és Szolnoky Dezső, az Eszterházy hercegi uradalomnak ügyvezető-tanácsosa választattak be. A felügyelő-bizottság pedig Klempa Kálmán nyug. m. kir. ezredessel egészittetett ki.

Tőkét emel a Hobé. December 22-ére rendkivüli közgyülést hivott össze a Hobé Damasse és Társa r.-t., amelyen az alaptőkének 10 millióra való fölemelését fogják javasolni. A vállalat nyersjövedelme 1920—21-ben 6.27 millió K volt és Tuchmann igazgató szakszerü vezetése mellett gyártmányait a legkedveltebb áruk egyikévé tette.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil. Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este ½8 órakor. Tel.: József 121—68.
The 4 BLACK DIAMONDS, Amerika leghiresebb kvartettje.
SARKADI ALADÁR vendégfellépésével: A FŐUR

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
Péntek, december 16-tól
A Corvin filmgyár mestermüve:
„HÉTSZÁZÉVES SZERELEM"
6 felv. és kiváló kisérő müsor.
Előadások: 5, 7 és 9. Pénztár: d. e. ½11-től ½1-ig és d. u. 3-tól.
Jegypénztári telefon: 182-82.

APOLLO-SZINPAD
(APOLLO-KABARÉ)
Blaha Lujza tér 2. Telefon: József 13—26.
A FEHÉR ELEFÁNT
HARMATH IMRE és VINCZE ZSIGMOND egyfelvonásos operettje
Harasz'hy Mici fellépésével: **A KÉK SZALON** Liptai Imre vigjátéka
Szőllősi Rózsi, Boross Géza, Saásdy Alice, Sándor József és Áldori László uj magánszámokkal.
Kezdete 8 órakor. Pénztárnyitás: 11-től 1-ig, d. u. 4-től 6-ig.

LUKÁCS VILMOS ÉS FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BANKBIZOMANYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-U. 3.
Tőzsdeidő alatt Telefon: 158-82.
TELEFON: 101-04 és 39-11.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

BÉRAUTOK ÉJJEL-NAPPAL
BENZIN OLAJ, PNEUMATIK, SZERSZÁMOK
JÓZSEF 121-01, 124-02, 124-03 ÉJJEL-NAPPAL
KIRÁLY-AUTOMOBIL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Központi iroda és mintaraktár VI., ANDRÁSSY-UT 8.
TERÉZ 157-00, 91-57, 106-08 CSAK NAPPAL

Tizedik évfolyam — Budapest, 1921. december 24-én — 51—52. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 300 K. Félévre 150 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban

VÁROSI, POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

FELELŐS SZERKESZTŐ DACSÓ EMIL

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. sz. Telefon 137—15. szám.

A karácsony

szelid, finom, örömmel, boldogsággal telt hangját megütni az eldurvult irótollal, megfásult, lesorvadt lélekkel, fenékig kiüritett szivvel — édes Istenem — de nehéz. Ez a gyönyörü nagyváros mi lenne ma, hogy ünnepelne ma, hogy rajzanának ma este a sugárzó arcu, kiáradó szivü emberek a káprázatos fényességü utcákon, ha az ötesztendős öldöklés nem tépte volna le legszebb virágainkat, ha a négyhónapos rablóvilág nem tiporta volna sárba ideáljainkat és a harmadfélesztendős betegség, lábbadozás nem bontotta volna meg sorainkat. Milyen más karácsonyt ülnénk ma, ha a sok-sok keserü pohár elmulott volna az ajkunktól. A Szeretet nagy ünnepén, Krisztus születésének napján, nem akarunk emlékezni, inkább azt szeretnénk sejteni, hogy a karácsonyi jászol meghozza végre a minden szenvedésektől való megváltást. És bocsáttassék meg nekünk, ha a bölcső mellett a Keresztfára emlékezünk. Bocsáttassék meg nekünk, ha ma, a boldog öröm estéjén a szenvedő anyák légiójára gondolunk, akik hét esztendő óta mindig csak veszitenek és százszor átélik a Kereszfa gyötrelmeit. A hősi halottak, a vértanuk, a nyomor áldozatai vonulnak fel előttünk és azt érezzük, hogy megbünhődtünk már mindenért.

Valami más korszaknak kell jönnie és nem lehet hiu reménye a jóknak, a becsületeseknek, hogy megnyilnak végre az utak, ahol a tiszta szivek egymásra találnak. Mi magunkba szállunk ezen a napon, amikor jogunk lenne az örvendezésre, mi szigoruan számot vetünk a lelkiismeretünkkel ma, amikor mindenkinek joga van emelkedett lélekkel dicsérni az Urat. És ez a számvetés tiszta. Ott állunk ma is, ahol hét esztendővel ezelőtt állottunk. Nincs az az inkvizició, amely szeplőt tudna látni a mi gondolkodásunkban, amely azt tudná mondani, hogy a mi lelkünk egyensulya csak egy pillanatra is jobbra, vagy balra billent volna. Mi nem usztunk a vörös áradattal, mi nem temetkeztünk a salakba, mi nem itéltünk meg senkit igazságtalanul, mi nem üldöztünk senkit, de pártfogoltunk mindenkit, aki, ha megtévelyedett is, de nem volt lelkében gonosz. Jó érzés az, szent és felemelő gondolat az, tisztán állani olyankor, amikor a rohanó idők áradata, akarva-nemakarva, az emberek tizezreit mocskolta be.

Ez az, ami erőt ad a mi hangunknak, ez az, ami jogot ad nekünk arra, hogy senki előtt meg ne hajtsuk büszke fejünket, ez az, ami a törpeségek, a nagy és kis bünösök fölé emel bennünket. Ez az, ami jogot ad nekünk arra, hogy a magyar karácsonyfa alatt tisztes helyet biztositsunk magunknak. És itt a karácsonyfa alatt sem hallunk mást, mint a szeretet tiszta hangjait, a megértés, a társadalmi béke zsolozsmáját. Hónapok, sajnos, már évek óta hirdetjük ezt és a magunk meggyőződéses kereszténységét évek óta nem vagyunk hajlandók felcserélni mások konjunkturális kereszténységével. Mert nincsen mód arra, hogy a szeretet, a szelidség, a jóság, a mindenkit keblére ölelő tisztalelküség kereszténysége lebecsülje, lealacsonyitsa magát a kegyetlenségig. Ám feltételezzük és hisszük, hogy mindenki, aki eltért ettől a kereszténységtől, csak a nagy betegségek lábbadozó lázában cselekedte ezt. Ez az egyetlen mentőkörülmény és ez az egyetlen út arra, hogy a fertőző anyag kikerüljön Budapest polgárságának megmérgezett lelkéből. Mi nem politikai céllal olvastuk el hevenyészve a bibliát, nekünk az édesanyánk, a dajkánk, a tanitónk véste a szivünkbe annak minden nemes tanitását. Mi nem tudunk megegyőződéseket váltogatni, mi ugyanazok vagyunk az életben, mint a karácsonyfa alatt. Mi *mindenhol és minden alkalommal* szeretünk és megbocsátunk.

(p. b.)

Bárczy István reformálja meg a fővárosi törvényt

Az 1909. évi tervezet — Reform, amely tizenkét esztendő mulva is haladást jelent

A héten végre ülésezett az a huszas bizottság, amelyet a fővárosi törvény revíziójának előkészitésére küldtek ki. Igaz, hogy csak négyen jelentek meg az ülésen, de legalább fölvetődött az ötlet, hogy ezt a mérhetetlen fontosságu kérdést *nem lehet másként elintézni, mint az ellenzék bevonásával,* hiszen ez az ellenzék az, amelynek hozzájárulásával született meg a *Bárczy-féle* tervezet 1909-ben, amelyet dr. *Sipöcz* Jenő polgármester méltónak talált arra, hogy végre megvalósuljon. Ezen a huszas bizottsági ülésen előterjesztették — nem *Sipöcz* Jenő — hanem ellenkezőleg, *Bárczy* István javaslatát. Mi nem rójjuk fel ezt bünnek, sőt helyeseljük, hogy Budapest megbecsüli végre azt a zseniális, rendkivüli nagyságu polgármesterét, akit két esztendőn át gyaláztak, lekicsinyeltek és bünbaknak állitottak oda. És igen nagy dolognak tartjuk azt, hogy *Bárczy István 1909-ben olyan reformtervezetet tudott alkotni, amely 1921-ben is ki tudja elégiteni a demokratikus igényeket.* Sajnos, dacára annak, hogy igen nagyot fordult az idők kereke, Budapestet még ma is egy régen elavult törvény, az 1872. évi XXXVI. t.-c. alapján kormányozzák. Ezt a régen tulhaladott állapotot végre meg kell szüntetni és mi csak örülni tudunk annak, hogy a revizió tervezetét olyan nagy agyvelő, mint *Bárczy* István, készitette.

Andrássy az uj fővárosi törvényről

Nem 1909-ben, de már 1906-ban is módfelett aktuális volt a fővárosi törvény revíziója, amelyet most elővettek ugyan a városházán, de amely — tekintettel a nemzetgyülés láthatóan rövid élettartamára — rövidesen aligha lesz törvény. Erről a reformról gróf *Andrássy* Gyula, aki 1906-ban belügyminiszter volt, ujesztendőkor félhivatalos nyilatkozatot adott. Az *Andrássy-féle* koncepció ezeket tervezte:

Megszünik a községi- és a képviselőválasztási jog közötti különbség. A javaslat megszünteti a virilizmus intézményét és ennek következményeképen leszállitja a törvényhatósági bizottsági tagok számát. *(Ez az 1920:IX. t.-c. ben megtörtént. A szerk.)* Szó volt a kerületek uj beosztásáról, valamint az összeférhetetlenségnek szigoru intézkedésekkel való megszüntetéséről. Megigérte a belügyminiszter *a főváros pénzügyi támogatását.* A belügyminiszter nem tett igéretet *a környékbeli községeknek Budapesthez való csatolásáról, de Ujpest csatlakozását szükségesnek vélte.*

A harmincas bizottság

A Bárczy-féle tervezetet, amely dr. *Feleki* Béla inditványára készült, 1909 április 30-iki ülésében fogadta el a kiküldött harmincas bizottság. Ennek a harmincas bizottságnak a névsora rendkivül érdekes. Benne voltak: dr. *Bárczy* István polgármester, elnök, dr. *Bródy* Samu, dr. *Darvai* Fülöp, *Ehrlich* G. Gusztáv, *Eötvös* Károly, dr. *Eulenberg* Salamon, dr. *Feleki* Béla, dr. *Hecht* Ernő, dr. *Heltai* Ferenc, ifj. *Holtzspach* Nándor, *Hüvös* József, *Kasics* Péter, *Kollár* Lajos, dr. *Kunz* Jenő, dr. *Leitner* Adolf, *Márkus* József, *Márkus* Miksa, *Máttyus* Arisztid, dr. *Morzsányi* Károly, dr. *Pető* Sándor, dr. *Platthy* György, dr. *Preyer* Hugó, *Radocza* János, *Rupp* Zsigmond, *Sándor* Pál, *Schubert* Sándor, dr. *Springer* Ferenc, dr. *Szalai* Mihály, dr. *Szeheny* Antal, dr. *Tóth* László és dr. *Vázsonyi* Vilmos.

El kell ismerni, hogy egészen előkelő, szép névsor. Aláirták a javaslatot dr. *Bárczy* István polgármester és *Harrer* Ferenc tanácsjegyző. A javaslat elmondja az 1872:XXXVI. t.-c. történetét és rendkivüli tudással ismerteti a külföldi városi szervezeteket.

Magát a javaslatot — a választójogra vonatkozó részek nélkül, mert e tekintetben fennálló uj törvény van — *röviden* a következőkben ismertetjük:

A város hatásköre

a) Általában. A hármas — önkormányzati, átruházott és politikai — hatáskör rendszerét, mely nemcsak a jelenlegi fővárosi, hanem a törvényhatósági törvény rendszere is, fenntarthatónak véljük, épp ugy az önkormányzati hatáskörnek eddigi megállapitását. *b)* Az adóztatási jog. A főváros szükségletei fedezésére egyenes és közvetett adókat, illetékeket, dijakat, járulékokat, vámokat, helypénzeket szedhet. Ha valamely ingatlan városrendezési közmunka folytán értékében lényegesen és tartósan emelkedett, a főváros az igy előállott értékemelkedés (betterment) egy részét értékemelkedési illeték utján igénybe veheti. A főváros az állami egyenes adók után 40%-ig terjedő községi pótadót és a házbér után 5%-ig terjedő házbérkrajcárt külön jóváhagyás nélkül vethet ki. Minden egyéb közszolgáltatás igénybevételéhez a kormány jóváhagyása kell. *c)* Kölcsönvétel. A főváros által felvett kölcsönök bélyeg- és illetékmentességet, valamint óvadékképességet élveznek. A kölcsönök felvételéhez a kormány jóváhagyása kell.

A város szervei

A város szervei: *a)* a képviselőtestület, *b)* a városi választmány és a bizottságok, *c)* a polgármester és az alpolgármesterek, *d)* a tanács, ideértve az összes központi hivatalokat, *e)* a ker. elüljáróságok és a ker. választmányok, *f)* az árvaszék, *g)* a számvizsgáló hivatal.

a) A képviselőtestület. A képviselőtestület tagjainak száma legfeljebb 250 legyen. A póttagok rendszere fenntartandó. A képviselőtestület elnökét és alelnökét maga válassza saját kebeléből. A képviselőtestületi tagság tartamára nézve a mai állapot, vagyis a képviselőtestület felében való megujitása a háromévenként hat évre való választással fenntartandó. Kimondandó azonban, hogy a régi képviselőtestület megbizatása addig tart, mig az uj képviselőtestület meg nem alakult. A határozathozatalnál rendesen a képviselőtestületi tagok egyharmada legyen jelen, kik általános többséggel határozzanak. A képviselőtestület tagjainak fele legyen jelen a következő ügyekben hozandó határozatoknál: közszolgáltatások (adók, illetékek) behozatala vagy meglevők

emelése, leszállitása és megszüntetése, továbbá öt millió koronát meghaladó kölcsön felvétele esetén. (Itt következnének a választásra vonatkozó intézkedések. A szerk.)

b) A városi választmány. A képviselőtestületnek fenn nem tartott és a kerületekhez át nem utalt önkormányzati ügyek intézése a képviselőtestület által alakitandó választmányra volna ruházandó. E választmány, mely a városi választmány nevet viselhetné, állna a polgármesterből, a két alpolgármesterből és harminc tagból, kiket a képviselőtestület három évenként ujjáalakulása alkalmával választ. A városi választmány elnöke a polgármester. A határozatképességhez a tagok több mint felének kell jelen lennie. A városi választmány hatáskörét szabályrendeletben megállapitandó módon al-választmányokban is gyakorolhatja. A szakbizottságokat, mint véleményező testületeket, a városi választmány mellett is meghagyandóknak tartjuk.

c) A polgármester és az alpolgármesterek. A polgármesteri tisztséget, a minősités kikötése nélkül, a képviselőtestület által szabadon választott polgárral kivánjuk betöltetni. A polgármester 6 évre választandó. Az alpolgármesterek, kik a polgármester helyettesei, szintén minősités kikötése nélkül, a képviselőtestület által 6 évre szabadon választandók a polgárok közül. A polgármester és az alpolgármesterek választásánál a képviselőtestület tagjai felének jelen kell lennie.

d) A tanács. A tanács elnöke a polgármester, kit az általa megbizott tanácstag helyettesit; tagjai az alpolgármesterek és a tanácsnokok; az utóbbiak főiskolai minősitésü hivatalnokok. A tanácshoz tartoznak még az összes központi hivatalok.

e) A ker. elüljáróságok és a ker. választmányok. A ker. elüljáróságokra nézve az 1893 : XXIII. t.-c.-ben megállapitott és már megyökeresedett szervezetet nem kivánjuk megváltoztatni. Csak egy módositást tartunk kivánatosnak s ez az, hogy a ker. előljárók a tanácsnokok jogállását nyerjék s következésképp az összes tanácsnokok ugy a központi, mint a kerületi igazgatásban legyenek alkalmazhatók. A ker. választmányok tagjainak száma 24-ről felemelendő 40-re és 10 póttagsági hely szervezendő. Elnökét a ker. választmány maga válassza.

f) Az árvaszék. Az árvaszékre nézve a mai szervezet módositásra nem szorul.

g) A számvizsgáló hivatal. A könyvvitel ellenőrzésére, továbbá a számadások és leltárak vizsgálatára hivatalnokokból számvizsgáló hivatal szervezendő, melynek tagjait a képviselőtestület választja. A számvizsgáló hivatal közvetlenül a képviselőtestület alatt áll s jelentését is ehhez teszi.

A tanács tagjait és a főtisztviselőket a képviselőtestület válassza 6 évre, a többi alkalmazottakat a polgármester nevezze ki élethossziglan.

A főpolgármester

A főpolgármesteri állás megszüntetendő.

A közigazgatási bizottság

A közigazgatási bizottság intézményét fenntartandónak tartjuk, csak a főpolgármesteri állás megszüntetésével elnöki állás szervezésére szorul.

Az állami felügyelet

Az állami felügyelet jogát a belügyminiszter gyakorolja. A belügyminiszter felvilágositást és véleményt kivánhat, felfüggesztheti azokat a határozatokat, melyek nézete szerint a törvényben előirt alaki kellékek betartása nélkül hozattak, vagy amelyek hozatalára az illető szerv hatáskörrel nem birt, vagy amelyek törvénybe vagy rendeletbe ütköznek; a város ügyvitelét s pénzkezelését megvizsgsáltathatja; a fővárosi törvény szerint terhelő kötelezettségeket végső esetben a főváros költségére megtétetheti. A felügyeleti jog gyakorlása érdekében a képviselőtestület jegyzőkönyvei a belügyminiszterhez felküldendők. A szabályrendeleteket tartalmazó, valamint költségvetésre és zárszámadásra vonatkozó határozatok e végből külön is felterjesztendők. Ha a miniszter a felterjesztett szabályrendeletre vonatkozólag 60 nap alatt érdemileg nem nyilatkozik, az hatályba léptethető. A költségvetést a belügyminiszter csak akkor és annyiban függesztheti fel, ha és amennyiben a bevételek közt felvett közszolgáltatások a törvény, illetőleg a szabályrendeletek által megengedett határt meghaladják vagy ha azok a kiadások, melyek törvény vagy szabályrendeletből kifolyólag a fővárost terhelik, a költségvetésbe nem vétettek fel; ha a képviselőtestület valamely kötelező kiadás fedezetéről gondoskodni felszólitás után is vonakodnék, a belügyminiszter annak a költségvetésbe való beállitását elrendelheti; ily elrendelő határozat ellen panasznak van helye a közigazgatási birósághoz. A belügyminiszter a költségvetést 30 napon belül átvizsgálni s az eredményről a fővárost értesiteni tartozik.

A fővárosi közmunkák tanácsa

A fővárosi közmunkák tanácsa intézményét eltörlendőnek tartjuk. Hatásköre átruházandó a fővárosra az épitési ügyekben való felebbviteli s felügyeleti jogkör kivételével; ennek gyakorlására a közigazgatási bizottság kebelében egy müszaki választmány alakitandó, melynek elnökét és 2 tagját saját kebeléből, 2 tagját pedig a gyakorlatot nem folytató szakértők közül a közigazgatási bizottság választ. *A fővárosi közmunkák tanácsának rendelkezése alatt álló jövedelmek és vagyon, legalább amennyiben fővárosi eredetü, a városnak visszabocsátandók.*

Különvélemények

A javaslattal szemben különvélemények is voltak. Dr. *Heltai* Ferenc és *Márkus* József nem járultak hozzá a választójogi tervekhez és *Márkus* József kifogásolta, hogy a kerületi előljárók is a tanácsnokok jogállását nyerjék. Terjedelmes különvéleményt adtak be dr. *Kunz* Jenő és dr. *Platthy* György.

Bródy Ernő

nemzetgyülési képviselő, főv. bizottsági tag

a lakásépitő tevékenység felvételéről

A főváros százmilliós összeggel kiván a közeljövőben kisérletezni abban az irányban, hogy a lakáskérdést megoldja. Nincs az a laikus szem, amely észre ne venné, hogy ez ritka naivitás, mert ezen az uton ragaszthatunk néhány flastromot egy nagyváros krónikus nyavalyájára, de meggyógyitani nem tudjuk azt. Megkértük dr. Bródy Ernő képviselőt és fővárosi bizottsági tagot, aki ennek a kérdésnek kiváló ismerője, mondja el, miben látja a megoldást. A képviselő ur volt szives a Fővárosi Hirlap számára a következő nyilatkozatot tenni:

— A háboru és forradalmak után be kell látnunk, hogy a legfontosabbak a szociális és gazdasági kérdések. Ezek között is elsőrendü fontosságuvá és döntő sulyuvá emelkedtek *a munkáskérdés, a középosztálynak, a hivatalnokoknak a kérdése, a földreform ügye és a lakáskérdés.* Nem dughatjuk homokba a fejünket, az élet itt van előttünk, napról-napra jelentkeznek ezek a problémák és ha előbb hozzáláttunk volna ezeknek megoldásához, akkor *nem nőttek volna a nyakunkra és nem lettek volna katasztrofális jelentőségüvé.* Nem szeretek magamról beszélni, de nem hallgathatom el, hogy már 1917-ben én, a jogász is, előadást tartottam a *Magyar Mérnök- és Épitészegyletben* erről a kérdésről és hangsulyoztam, hogy ha nem történik elegendő intézkedés, akkor meg fognak ismétlődni a francia-német háboru utáni *berlini események.* És mi történt ezek után? *Folyt a lakásrendeletekkel való végnélküli kormányzás, pedig lakásrendelettel, lakáshivatallal, bürokráciával ezt a kérdést elintézni nem lehet.* Nem akarok itt most előhozakodni azzal, hogy amikor lakásokat rekviráltak, akkor legdrágább kincsünkbe, a családi otthonunkba, a magántulajdon maximumába nyultak bele.

— Az állam most az ország városainak lakásépitésére háromszáz milliót ad és ezt a javaslatot, bár ez a 300 millió nevetséges összeg, megszavazta a nemzetgyülés. Ugyanakkor azt halljuk, hogy a főváros százmillióért akar kislakásokat épiteni. Kérdem, hogy megoldás-e ez? Azt hiszem, nincs Budapesten ember, aki azt merné mondani, hogy százmilliós beruházással meg lehet oldani Budapest lakáskérdését. Mindenesetre *nagyon helyesek a most elfogadott törvényjavaslatnak az adómentességre vonatkozó intézkedései.* Amig erről csak rendeletekben volt szó, nem volt meg az a biztonság, miután a rendeletek ki voltak téve a változtatásoknak, hogy a vállalkozási kedvet ez ingerelni tudta volna. *A kérdésnek legfontosabb részei, a pénzügyi, gazdasági részek még mindig megoldatlanok.*

— Az épitkezéshez mindenekelőtt telek, aztán munkaerő, a közlekedési eszközök és tőke kellenek. A *munkaerő* kérdésével már rendben lennénk, sőt attól kell félni, hogyha sokáig igy tart, akkor a munkaerő kivándorol, mert nem talál itt elhelyezkedést. Azt hiszem, *az épitési anyag* kérdése is rendben volna, az épitési anyag előteremthető, *a közlekedési és szállitási nehézségeket* is meg lehet oldani. Még a tőke, a finanáciális helyzet kérdése a legnehezebb, az ugyanis, hogy érdemes legyen házakba a magántőkének a maga vagyonát belefektetni, hogy az rentábilis legyen, másrészt pedig, hogy az állam és a város abban a helyzetben legyen, hogy tudjon közvetlenül épiteni vagy megfelelő módon segitse az épitkezést. Ebben a tekintetben sok idea merült fel. Talán a legérdekesebb az, amely most Németország felől érkezik hozzánk. Hallottam, hogy ott, nehogy megtörténjék az, ami a pénzzel megtörtént, hogy t. i. nem a kitüzött célra fordiják, ugynevezett *„épitőpénzt", Baugeld*-et hoznak forgalomba és tisztán az épitésre alakulnak ugynevezett Baugesellschaftok és Ansiedlungsgenossenschaftok, amelyek összeköttetésben állanak magukkal az intézetekkel. Ezek az épitőpénzek arányba hozatván a forgalomban lévő pénzegységgel, *annak nagy hatványára emeltetnek* és az épitőpénz ezzel a rendeltetéssel teljesiti hivatását, aminek az az előnye is megvan, hogy kamat nélkül történjen ez a müvelet, tisztán magára a tőketörlesztésre forditható a visszafizetés. Ezzel az ötlettel azt hiszem nálunk is érdemes lenne foglalkozni, mert valamit cselekedni kell és pedig minél előbb. Soha se felejtsük el, hogy harmincket iparág sorsa függ az épitőipar megindulásától. Mihelyt az épitőipar megindul, lesz kereskedelem, lesz ipar, lesz élet.

Vass József kultuszminiszter

nyilatkozik a „Fővárosi Hirlap"-nak

a fővárosi iskolák állami segitéséről, az államositás gondolatának meghiusulásáról és a felfüggesztett iskolaigazgatók ügyéről

Budapest székesfőváros legfőbb gondja a kórházak mellett az iskolák fenntartása. A milliós lakosság felé való haladás irgalmatlan terheket ró e tekintetben a főváros háztartására. Igy van ez ma is, amikor pedig nem lehet semmit sem a mult számlájára irni, mert ez a mult páratlan bőkezüséggel gondoskodott a kulturális igényekről, csak ugy, mint a közegészségügyről, annak minden vonatkozásában. Pótolni való nincs, de megsokasodtunk és a drágaság itt is kétségbeejtően megnövelte a terheket. Kitetszik ez abból a nobilis, tisztalátásu és az objektivitás nemes magaslatára emelkedett nyilatkozatból is, amelyet Vass József vallás- és közoktatásügyi miniszter tett a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt. A nyilatkozat ugyan megfosztja a fővárost attól a reménytől, hogy az iskolák államositása révén megmenekülhet sulyos terheitől, de egyben a miniszter ur szavai uj reménységet sugároztatnak felénk.

Vass József kultuszminiszternek a Fővárosi Hirlap számára tett nyilatkozata egyébként a következő:

— *A főváros iskoláinak államositásáról most egyáltalán nincsen szó. Ezt a tervet egyelőre meghiusultnak kell tekinteni.* Az állam mai helyzete nem engedi meg, hogy ilyen hatalmas uj terheket vállaljunk, szegények vagyunk, nincs módunkban terjeszkedni. Az iskolák államositásának terve lekerült a napirendről, bár *bevallom, nagyon szerettem volna, ha a gondolatot meg lehetett volna valósitani.* Bármennyire is a szivemen fekszik ez a kérdés, ma ennek a megoldásnak nincs meg a lehetősége. Különben az iskolák amugy is jó kézben vannak, hiszen a *főváros a multban a kulturáért, az iskolákért páratlanul álló, grandiózus áldozatokat hozott. Ma is dicséretesen gondoskodik a város a maga iskoláiról* és elismeréssel kell kijelentenem, hogy semmi kivánni való ezen a téren nincsen.

— A főváros anyagi helyzete azonban olyan, — mondottuk — hogy alig birja ezeket a sulyos terheket. Nem gondolja excellenciád, hogy az állam könnyebben viselhetné ezeket?

— Sulyos tévedés lenne azt hinni, hogy mi nem hozunk áldozatokat a főváros iskoláiért. Az

állam is becsületesen megteszi a magáét ezen a téren és *én sok tizmilliót adok évenkint a budapesti iskolák céljaira.* A legutóbbi indemnitási törvény ugyanis ezeket a kérdéseket a belügyminiszteriumból hozzánk rendelte. Igy, fejből, nem tudnék összegeket mondani, de minden hónapban milliókat adunk és nem akarok nagyot mondani, de *nem tudom, a főváros, vagy az állam áldoz-e erre a célra többet?* Pedig az állam is szegény, de amikor az ország fővárosának kulturájáról van szó, nem lehet elzárkózni a terhek viselésétől.

— Szabad érdeklődni a felfüggesztett iskolaigazgatók sorsa iránt, akiknek fölebbezése excellenciád kezében van?

— Sajnálom, de e tekintetben *nem tudok kellemes választ adni.* Mélyebben még nem volt módomban az igazgatók ügyének részleteibe behatolni, annyit azonban elárulhatok, hogy *nem áll jól az ügyük. Igazságosan és pártatlanul fogunk azonban dönteni és ez a döntés — azt hiszem — most már igen rövidesen meg fog történni.*

Sajnáljuk, hogy ezzel a szomoru hirrel kell szolgálnunk, de bizni kell abban, hogy a döntés előtt a miniszter, akinek objektivitásában bizalmunk van, még az ügy részleteit is meg fogja ismerni és akkor revizió alá veszi azokat a véleményeket, amelyek alapján ma ugy látja, hogy az igazgatók ügye nem jól áll.

Átszervezik a rendőrséget

Tömeges nyugdijazások — Duplájára emelik a legénység létszámát — Általános fizetésrendezés — Negyven millió többletkiadás

Az ország valamennyi állami intézménye és szerve közül minden megpróbáltatás után a legedzettebb és legkonszolidáltabb testület a budapesti államrendőrség maradt. Ennek a politikával meg nem mételyezett testületnek köszönhető, hogy a főváros izgatott vérkeringése lassan-lassan lecsillapul és nyugalom költözik a felzaklatott ország ideges és izgalmakban gazdag fővárosának életébe. Az államrendőrség becsületes és kitünően organizált intézmény, amely csak jóakaratot, becsülést és szeretetet igényelhet a főváros minden polgárától. A mai idők azonban bizonyos mértékig ezt az organizációt is megtámadták, ugy, hogy bizonyos mértékü reorganizáció szükséges.

A reorganizálás munkáját eddig a politikai viszonyok nem engedték előtérbe kerülni. Ma azonban már annyira rendeződtek a viszonyok, hogy végül szó lehet arról is, hogy a rendőrségen megkezdik az anomáliák rendezését.

Pozitiv információnk szerint január első napjaiban megkezdődik a rendőrség átszervezése.

Az átszervezés munkájának első érdekes megkezdése az, hogy a főtisztviselői karból *15 olyan rendőrfőtanácsost és főkapitányhelyettest nyugdijaznak, akik korban és hivatali években már betöltötték az előirási időt.* Tudniillik az esztendők folyamán valóságos tultengés származott, különösen a főkapitányhelyettesi kinevezéseknél. A jelen pillanatban például 12 aktiv szerepet vivő főkapitányhelyettes van. Ezek a főkapitányságot vezető: *Marinovich* Jenő, ezenkivül *Szeszler* Hugó, *Nagy* Károly, *Stefkovics* Károly, *Bónis* István, *Jeszenszky* Gellért, *Rédey* Miklós, *Arányi, Szirmay, Egri* Péter Pál és *Schreiber* Emil főkapitányhelyettesek.

De ezeken a főtisztviselőkön kivül még nagyon sok főtanácsos van, aki hivatali idejét már régen betöltötte. Ugy a főtanácsosok, mint a főkapitányhelyettesek közül megkezdik a nyugdijazásokat. Ezzel természetesen jelentős előlépési lehetőség nyilik meg a rendőrség érdemes, régi tisztviselői számára. Ezekkel a nyugdijazásokkal együtt jár, hogy az eddigi fogalmazói státust körülbelül *20% ujabb tisztviselővel egészitik ki.*

A detektivtestületnél szintén komoly organikus munka készül. A detektivtestületnek 1918-ban mindössze 150 tagja volt, ma 580 a detektivek száma. Rengeteg embert vettek fel, hogy ezzel a munkatömeget megoszthassák a detektivek között, azonban a sok detektiv alkalmazása nem vált be és bizonyos vizsgaszerü rostálás alapján meg fogják egy kissé apasztani a detektivtestületet, s a jövőben csak olyan tanult embereket vesznek fel, akik a testület nivóját emelni képesek.

Legfontosabb azonban az az átszervezési munka, amelyet a rendőrlegénységnél terveznek.

A hatalmas Budapestnek e pillanatban alig van több rendőre 2800-nál

és ez a létszám nem elegendő a milliós főváros közbiztonságának rendes ellátására. A rendőrök ma olyan sulyos szolgálatot teljesitenek és olyan mérsékelt dijazást kapnak ezért a sulyos szolgálatért, hogy szinte hetenként válnak ki rendőrlegények a szolgálatból és hagyják el a rendőrséget. Hogy a szolgálat terhe megkönnyittessék,

1922 januárjától az eddigi létszámnak a duplájára akarják emelni a rendőrlegénység számát

és legalább 4000 rendőrt akarnak őrszolgálatra alkalmazni.

Természetesen ez az ujabb alkalmazás sulyos anyagi megterheltetéssel jár az államra, mert bizonyos fizetésrendezést is kell 1922 első hónapjában életbe léptetni, éppen a reorganizációval kapcsolatban.

Maga az organizálás, értesülésünk szerint

körülbelül 40 millió korona költséget igényel.

Hogy a reorganizálás munkája mennyiben kezdődik el az ujesztendő első napjaiban, arra vonatkozólag informátoraink minden bővebb felvilágositást megtagadtak és igy valószinü, hogy nem a legsürgősebb teendővel, a rendőrlegénység kiegészitésével, hanem a nyugdijazásokkal fog kezdődni az ujesztendei reform. Főképp talán azért, mert a reorganizálásnak ez a része éppen spórolással és nem mindjárt nagy, milliós kiadásokkal jár.

Sajnos, a rendőrlegénység felszerelését nem kezdhetik még el, mert az aztán olyan sulyos megterheltetéseket jelentene, amiket az állam ma aligha bir el.

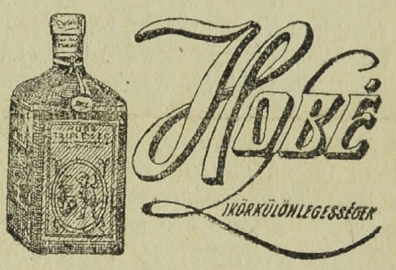

Beöthy Laci

Karácsony hetében az egyik könyvesboltban kihalásztam egy öreg füzetet. Kéték érte tiz koronát, amit boldogan fizettem ki, dacára annak, hogy rá van nyomatva: Ára 40 p. kr. Negyven pengő krajcár nagy pénz volt 1857-ben Pesten, amikor a rózsaszinü könyvecske kikerült Beimel J. és Kozma Vazul nyomdájából. Zsákmányom különben második füzete a Hazai Beszély- és Regénytár-nak, amelyet szerkesztett és kiadott Friebeisz István. Akkoriban ezt a nevet még a Kossuth-nótában énekelték, s „Kossuth Lajos azt üzente" helyett ugy szólt a dal: „Friebeisz István nagy naptára..." És ezt mindenki megértette. A kornak ezer emléke éled fel az ember lelkében, amikor az öreg könyvekkel társalog. Hát még, amikor a névhez eljutok:

Comedia és Tragoedia.
Novella.
Irta: Beöthy László.

Dehogy Beöthy László, csak Laci. Hogy elfelejtették, azaz hogy: hogy elfelejtettük szegényt. Ezt a legkedvesebb, legszimpatikusabb, mert legbohémebb magyar irót. És az irásait, a Puncs-ot, a Nesze semmi fogd meg jól-t, a Lacikonyhá-t, meg a többi jókedvü, aranyos apróságot. A régi Pestnek egyik legbájosabb alakja volt Beöthy Laci, azé a régi Pesté, amelyhez annyi szeretettel, annyi rajongással tudunk ragaszkodni mi, akik a Dunántul, vagy a Tiszántul népvándorlásával sodródtunk ide, ki husz, ki harminc esztendeje. A pesti bennszülöttek nem tudják olyan szeretettel, olyan kegyelettel ápolni a pesti multat, mint mi indigénák, akik valódi pestiekké váltunk, mint maga Beöthy Laci is, a komáromi fiu. Hiszen megirta a Beöthy László mint pesti arszlán-t, a „diszes társalkodót."

Kis diák voltam, amikor a komáromi vármegyeházán megünnepeltük Beöthy Laci emlékezetét és erre az alkalomra megjelent akkor még élő bátyja, Beöthy Zsigmond is, egy komoly, ősz-szakállu ur. Nagy szónoklatok hangzottak el, de senki sem tudta megépiteni ennek a szeretetreméltó bohémnek az igazi alakját. Ködbevesző figurát adtak róla. Pedig felsorolták munkáit a Hölgyfutárban megjelent Miss Fanny-tól kezdve a Kék macská-ig. Elmondták, hogy a szabadságharcban ott volt a schwechati csatában, hogy mint főhadnagy-hadbiró kapitulált Komáromban, hogy szinész is volt és hogy a Romemlékek cimü albumot szerkesztette és hogy harmincegy esztendős korában már meg is halt. Az igazi Beöthy Laciból nem tudtak semmit sem adni a nagy szónoklatok és tudós felolvasások. Az igazi Beöthy Lacit otthon találtam meg a magam kis diák-szobájában, amikor bencés-professzorom, a kitünő Mórocz Emilián — azóta perjel lett valahol — kezembe nyomta a könyveit.

Szives olvasómat pedig elvezetem a városligeti „Páva-sziget"-re, ahol annak idején a magyar irók tanyáztak. Itt volt a „Magyar irók szobája." De Beöthy Laci mindenhol ott van, ahol élet és jókedv uralkodik. Sokat találkozunk vele a Vármegye- és Gránátos-utca sarkán, amint az Arany ökör-be, a hires irodalmi kávéházba siet. Még javában folytak a kivégzések, az elfogatások Pesten, amikor az Arany ökör egy emeleti szobájában elkezdte Szilágyi Sándor az Emléklapok-at szerkeszteni. Beöthy Laci is szorgalmasan hozta a kéziratokat. Az Arany sas-ban viszont ő is énekelte még a Gotterhalte dallamára, hogy „Hetes, nyolcas, kilences, tizes, alsó, felső, disznó — király." Persze nem maradt el a Zrinyiből sem, ahol Kovacsóczy Mihály szerkesztette az Aspaziát, miután előbb a nagyétvágyu szerkesztő egyszer már elköltötte legendás étvágyára a begyült pénzeket. Kazinczy ezt igy jegyezte föl: „Kovacsóczy az előfizetési summákat nagyrészben elpazérolta..." Járt a Parragh-csárdába, a Váci-utcába, amelyről Lisznyai Kálmán irta:

Parragh apó csárdája
A szabadság tanyája.

Hallgatta a Két pisztoly-ban Sárközy bandáját, főalakja volt a Komló-nak, ahol Patikárus muzsikált. Itt ismerkedett meg Offenbach a magyar népdallal és Lisznyai, Sárosy Gyula, Tolnay Lajos és Beöthy Laci Komlóbeli „busulásai" inspirálták Liszt Ferencet a Komlókerti cimboradalok megirására.

Mindenhol ott volt, de talán legjobban szeretett mégis a Páva-szigeten. Mi volt ez a Páva-sziget és mi volt a Magyar irók szobája? A Páva-sziget a Városligetben volt és miután irodalmi klubot legföllebb Protmann rendezett be a „Nájgebájd"-ban, titokzatos, de gyengéd kezek a Páva-szigeti vendéglőben teremtettek egy szobát. A gyöngéd figyelmet gyakorolta pedig valaki, akinek „akkor a Páva-sziget tulajdona volt, s ki irántunk, a Páva-sziget akkori szorgalmas látogatói iránt megkülönböztető vendégszeretetét ilymódon akará kitüntetni, mit sans géne annál inkább elfogadhattunk tőle, mert ő maga is társunk volt Apollóban, amennyiben szintén a muzsáknak áldozott..." Meglepetésként jutottak az irók ehhez a klubhoz, azaz hogy szobához. „Beléptünk. Csinosan butorozott nagy szoba, a falak mellett több iróasztal irószerekkel, pamlagok, székek; a szobaközépen nagy teritett asztal, virágokkal feldiszitve, s izletes tavaszi gyümölcsökkel gazdagon megrakva, s még ágynemüvel ellátott nyoszolyák sem hiányoztak."

Beöthy Laci volt egyike azoknak, akik legszivesebben tartózkodtak ebben a szobában, sőt mi-

Ereky Károly

a fővárosi üzemek részvénytársasági alapra való helyezéséről, az összeférhetetlenségről és az üzemek feladatáról

Amióta Éber Antal a közgyülésen felvetette az ötletet, hogy a főváros üzemeit részvénytársasági alapra kellene helyezni, ez az ötlet a városházi problémák egyik legérdekesebbjévé, legizgatóbbjává vált. Alkalmunk volt ebben a tárgyban kikérni Ereky Károly volt miniszter, nemzetgyülési képviselő véleményét, aki a következőket mondotta a Fővárosi Hirlap számára:

— A fővárosi üzemeknek részvénytársasági alapra való helyezését nem tartom helyesnek, elsősorban azért nem, mert a főváros arra a gondolatra jöhetne, hogy *ezekkel az értékesitésekkel adósságokat fizessen.* Másrészt a részvénytársasági forma azt hozza magával, hogy *az üzemekből kizárólag haszonra dolgozó vállalatok lesznek.* Nem azt mondom ezzel, hogy tulbecsülném az üzemeknek eddigi árnivelláló hatását, sőt ellenkezőleg, ezt kétségbevonom, mert ez az árnivelláló hatás legföllebb $^{10}/_{00}$ arányu lehetett eddig is, ami kevésnek mondható.

— Más kérdés az, hogy ha az üzemeket nem akarjuk részvénytársasági alapra helyezni, *milyen formát adjunk nekik? Nem helyeslem azt a formát sem, hogy az üzemeket maga a főváros, vagy a tanács vezesse.* Szerintem *a fővárosi üzemek számára a gázgyár és az elektromos-művek szervezete lenne a legmegfelelőbb,* a főváros többi vállalatában is ezt a rendszert kellene meghonositani. A részvénytársasági formának eleven példája az *Állatvásárpénztár,* amelynek ügymenetére a fővárosnak semmi ingerenciája nincs.

— Meg kell itt emlitenem, hogy legutóbb *értesitést kaptam, amely szerint a Városi Villamos közgyülése igazgatósági taggá választott meg. Erről a közgyülési határozatról még nem döntöttem és nem tudom, hogy tudomásul veszem-e azt?* Nem tudom ugyanis, hogy *az uj törvény szerint nem inkompatibilis-e a fővárosi bizottsági tagsággal a Városi Villamos igazgatóságában való résztvétel?* Hasonló kérdésben most a közigazgatási biróság előtt van egy hasonló konkrét eset. Azért mondtam ezt el, mert ugyanez a probléma fog felvetődni abban az esetben is, ha a főváros az üzemeit részvénytársasági alapra helyezné. Megeshetik ugyanis az, hogy az uj törvény összeférhetetlenségi szakaszát a közigazgatási biróság ugy értelmezi, hogy a fővárosi bizottsági tagság összeférhetetlen az ilyen részvénytársaságok igazgatóságában való résztvétellel. Ebben az esetben odajutnánk, hogy *a főváros közönségének küldöttei nem vehetnének részt a főváros közönségének tulajdonát képező üzemek ellenőrzésében. A közigazgatási* biróság döntésétől kell tehát legelsősorban függővé tenni azt, hogy van-e lehetősége az üzemek részvénytársasággá való átalakulásának.

— A legjobb formának azt tartom, amely módot ad a főváros törvényhatósági bizottságának arra, hogy a szükséges ellenőrzést az üzemek felett gyakorolhassa. Azt a jogot, hogy a főváros közönsége által választott bizottsági tagok ezekbe a kérdésekbe beavatkozzanak, a főváros nem adhatja ki kezéből. Láthatjuk az Állatvásárpénztárnál, hogy a részvénytársasági alapra való helyezkedés mellett a főváros még felügyeleti jogát is csak nehézkesen gyakorolhatja. Az Állatvásárpénztárnál a főváros tulajdonképpen csak osztalékot kap s még inkább ez lesz a helyzet, ha az összeférhetetlenségre vonatkozó szakaszt a közigazgatási biróság abban az értelemben magyarázza, amint azt az imént már jeleztem.

— Hasonlóképpen véglet lenne a tanácsi vezetés is, ezt sem tartom helyesnek, mert a nehézkes bürokrácia lehetetlenné teszi az üzemek működését. A tanács a bizottságok és a közgyülés nélkül fontosabb kérdésekben nem dönthet, ugy hogy minden ilyen fontosabb kérdésnek négy fórumot kell megjárnia, aminek a vége azután az, hogy a magánüzletek a főváros üzemeit valósággal eltapossák. Nem tartanám helyesnek azt sem, ha az üzemek vezetésébe politikát vinnénk be. Az ideális formának a gázgyárét tartom, amelynek önálló, külön vezetősége van, amely csak a végeredménnyel számol el a közgyülésnek és az igazgatóságba benne vannak a főváros közönségének megbizottai is. Az üzemek főcélja különben sem az árnivellálás, hanem az, hogy becsületes szociálpolitikát csináljanak, fizessék meg tisztességesen a munkásokat, mintaüzem legyenek és legföljebb irányárakat adjanak.

---

után a magyar irónak nem mindig volt fejét hova lehajtani, a páva-szigeti szobában mindig akadt fehér lepedő és puha vánkos. Ő sokszor napokat itt töltött és sok-sok kedves irásának ez volt a szülőháza. De itt láthattuk számtalanszor a legtipikusabb pesti irót, Lisznyai Kálmánt, Tóth Kálmánt, Degré Alajost, Sal Ferencet, aki akkor „süldő poétácska" volt, de később Nagyvárad polgármestere lett, már inkább hasonlitott egy borus őszi, mint tavaszi naphoz, melynek derüje már koránál fogva is inkább megillette volna őt. Okos, kifejezésteljes arcán örökös levertség, tompa, egyhangu fájdalom rajzolódott. Csak vig baráti körben, a vendéglő kerek asztalánál változott meg az arca, a vadságig szilaj humorával rejtette el ilyenkor a belső sirást, a belső fájdalmat. De nem panaszkodott soha. Ha barátai részvéttel közeledtek feléje, hogy megtudják aggodalmas lelkiállapttának okait, ő mindig simán kitért a felvilágositások elől. Páratlanul érzékeny szivét megeste a fájdalom, amelyet ő mindig tizszeresen érzett, ő mindig mélyebb sebeket kapott, mint más. Pedig akkoriban nem igen kellett az embernek egy kis lelki kinért, szenvedésért sokat házalni. Irtózatos csapásként hatott rá fivérének halála. Amikor a hirt megtudta, majd összeroskadt fájdalmában. Este pedig a Komlóban olyan szilaj, széles kedve volt, hogy mindenki el volt ragadtatva tőle, pedig ez a jókedv nem volt más, mint a kétségbeesett gyász leplezése.

Kissé tulságosan bohém is volt talán ez az élet, emellett azonban Beöthy Laci öntötte az irást. Az ujságok tele voltak a nevével, beszélyek, humoreszkek, apró cikkek követték egymást. Amellett önálló füzeteket adott ki, regényt irt, naptárt csinált, albumot szerkesztett. Sokszor hetekre is eltünt és ilyenkor meglehetősen megkinzott állapotban jelent meg ujra. Persze a pénzzel is bajok voltak. A kiadók gyalázatosan fizettek, de nem is kellett sok. Pár forintból lehetett venni vatermördert, meg lakkcipőt, mi kellett más egy pesti gavallérnak? Talán ruha? Minek? A cipő, meg a vatermörder voltak a fontosak.

Egy ilyen eltünése alatt irta a Comedia és Tragoediát is, amelyet idekészitettem az iróasztalomra, karácsonyi olvasmánynak. Ez egyike legjobb irásainak. Amikor a szerkesztőhöz beállitott ennek a novellának a kéziratával, „csunya, szennyes csomag volt a hóna alatt, a csomagban nagyrészt elhasznált étlapok, melyek háta különböző szinü, vagyis inkább szintelen tentával és itt-ott irónnal kegyetlenül be volt szarkalábazva." A szerkesztő csodálkozva nézett rá, s ő szomoruan mosolyogva mondta:

— Mikor e lapokat irtam, nem igen válogathattam a papirosban.

A rendes iróasztalt nem szerette. Nem tudott megmaradni egy szerkesztőségben. Egyszer mégis fölcsapott „ujdondásznak." El is ment a szerkesztőségbe, leült az asztalához és megirta... a levelet, amelyben bejelentette, hogy kilép a szerkesztőségből. Aztán vette a kalapját és elment.

Élete egyik utolsó napját Berecz Károllyal töltötte. Szokatlanul közlékeny volt ezen a napon. Belátta, hogy sokat vétkezett önmaga ellen, az egészsége is megrendült, elmegy a Tátrába, egészségesen él. aztán Komáromba látogat el. van ott egy kislány ... A gesztenyefasorok, a Király-utca nagyrésze már mögöttük maradt, most következett azonban a Kék macska, meg a Fekete macska és Beöthy Laci a járó-kelők hullámában nyomtalanul eltünt Berecz mellől. Harmadnap már halálos-ágyán feküdt. Az arcán szomoru mosoly, az ágy mellett ült tudós orvosa, Balogh Pál.

— No kedves citoyen, — szólt Bereczhez — a sors nem akarja, hogy együtt utazzunk Tátrafüredre, nekem már más utam van...

Pogány Béla.

Fullánkok

Lakásépitésről

zeng az ének. Karácsonyi szenzációként bejelenti a polgármester, hogy szociálpolitikánknak arra kell irányulnia, hogy az épitkezést mindenáron megindítsuk. Az 1922. évi költségvetésbe 100 millió lenne erre a célra felveendő. Megállapitja a polgármester azt is, amit alighanem mindnyájan elég jól tudtunk, hogy a kormány által inditott épitési akció nem bizonyult elegendőnek. A fővárosnak kell tehát áldoznia, amiben soha egy pillanatig sem kételkedtünk. Kételkedünk azonban abban, hogy ennek a ráeszmélésnek csak most kellett bekövetkeznie. Ha ma, karácsony szent napján, okvetetlenkedni akarnánk, azt kérdeznénk a polgármester urtól, hogy ez két esztendő alatt nem jutott eszükbe? Nem jutott eszükbe akkor sem, amikor a vaggonlakók bekvártélyozták magukat a Lipótvárosi Kaszinóba? De ma ne tegyünk szemrehányást. Csak egy kis számtani feladvánnyal próbálkozunk. 1911-ben a főváros tanácsa 376 millió koronát irányzott elő beruházásokra, népjóléti és kulturális intézményekre, városszabályozásra, közlekedési és köztisztasági beruházásokra, közoktatási és egyházi épitkezésekre, közgazdasági és közélelmezési intézményekre, a közegészség fejlesztésére, stb. Ebben az összegben a kislakások huszonnyolc millióval szerepeltek. És itt van a számtani feladvány. Milyen összeget kellene ma kislakásokra előirányozni, hogy az 1911. évi huszonnyolc milliót és az általános előirányzásban a 376 milliót meg lehessen közelitni? Ezt a feladványt tessék karácsony alatt megfejteni.

Pelikánhoz

és kenguruhoz hasonlitották különböző szónokok egyetlen közgyülésen a fővárost. Ezeknek az uraknak szives figyelmükbe ajánljuk, hogy máskor az állatseregleti hasonlatokból ne felejtsék ki a struccot se. Gondolkodjanak csak egy kicsit, vajjon nem találkoznak-e imitt-amott strucc-politikával is? A pelikán- meg a kenguru-hasonlat kissé nehézkesnek tünik fel, de a strucc annál inkább valószinü és népszerü. Sőt valamenynyit természetben is lehetne illusztrálni, ha az állatkertből is ki nem pusztultak volna az állatok.

Tudomásul vesszük

a kitünő Kajlinger Mihály vezérigazgató felvilágositásait, amelyek értelmében: 1. nincs viz; 2. azért nincs, mert a nyáron nagy volt a szárazság; 3. nem lehet viz, mert alacsony a vizállás. Nem vesszük azonban tudomásul azt az elmés mondását, hogy nem a ruha lett kicsi, hanem a gyermek nőtt meg. No hiszen ezt senki sem tagadta, lévén örök igazság, hogy ez mindig igy szokott történni. De tudni kell azt is, hogy a gyerekek mindig megnőnek. Ez a sorsuk. Vagy megnőnek, vagy elpusztulnak. Ha pedig megnőnek, akkor meg kell toldani a ruhácskájukat. Ugyanez az esete a budapesti vizvezetéknek. Nincs más mód, mint a kibővités. Hogy ez egy milliárdba kerülne. Persze, hogy annyiba. De ez talán mégis legelsőrendü szükséglet, amire pénzt kell teremteni. Axiómákkal nem lehet az ügyet elintézni és a vizvezeték vezérigazgatójának uj ruhát kell követelni a fölcseperedett gyermek számára.

Nem titok már,

hogy a legideálisabb háziszer, mely nélkül senki sem tud hosszabb ideig meglenni, a valódi

Diana-sósborszesz

Ugy bedörzsölésre, mint belső használatnál egy pohár vizbe, vagy cukorra cseppentve, biztos eredménnyel használható fájdalomcsillapitóul, frissitőszerül.

Mindenütt kapható!

Események

Előfizetőinkhez!

A FŐVÁROSI HIRLAP mindenkor csak a legsulyosabb kényszer hatása alatt szokott ahhoz az eszközhöz fordulni, hogy előfizetőit megterhelje. Az általános drágulás, minden anyag árának, minden munka bérének rendkivüli emelkedése azonban ezuttal elmaradhatatlanná teszi, hogy a FŐVÁROSI HIRLAP előfizetési árát fölemeljük. Amikor azonban

évi előfizetésünk árát 300 koronában

határozzuk meg, mindenki megállapithatja, hogy ez az emelés korántsem lehet arányban azokkal a hatalmasan megnövekedett kiadásokkal, amelyekkel ma egy lapvállalatnak számolni kell. Előfizetőink elnézését és további szives támogatását kérjük ebben a pillanatban is, amikor a magunk megnövekedett terhének részben való átvállalását kérjük tőlük.

FŐVÁROSI HIRLAP
kiadóhivatala.

Kállay pénzügyminiszter a főváros követeléseiről. Kállay Tibor pénzügyminiszter a nemzetgyülés keddi ülésén mondta el nagyszabásu expozéját. Ennek keretében megemlékezett Budapest székesfővárosról is. Beszédének ez a rövid passzusa a gyorsirói jegyzetek szerint a következőképpen hangzott:

— A törvényhatóságról és községről szólva, természetesen meg kell emlékeznem Budapest székesfővárosról is. Itt azonban a kérdések oly sokfélék, az ügyek annyira komplikáltak, hogy én tisztelettel kérem a várost, hogy halasszuk későbbre ezt a tárgyalást, mert hiszen minél inkább sikerült az államháztartás helyzetét rendbehozni, legalább némileg is, annál könnyebb lesz azután megegyezni.

Mi különös jelentőséget tulajdonitunk ennek a pénzügyminiszteri nyilatkozatnak. Legelsősorban már azért is, mert ez a nyilatkozat megtörtént. Nem akarunk messzebbre visszamenni, de a kommün bukása óta még pénzügyminiszter a Ház nyilt ülésén nem foglalkozott a főváros dolgával. Igaz, kisgazdakurzust élünk, de ez a Budapest mégis az országnak olyan kincse, amelyet elhanyagolni, semmibevenni ma sem szabad. Kállay Tibor eltért ettől a rossz szokástól, beszélt a fővárosról és igen előzékeny formában halasztást kért a tárgyalások megkezdésére. A városházán kétségkivül nagy a pénzhiány és igy a pénzügyminiszter ur halasztó inditványa ott nem fog nagy örömet kelteni, bár meg kell hajolni az előtt az argumentum előtt, hogy ha az állam gazdasági helyzete kedvezőbb lesz, segiteni is inkább tud. Mi a hangsulyt azonban a miniszternek azon a szaván érezzük, hogy megegyezni kiván a fővárossal. Félretette tehát a Hegedüs-féle merev tagadás teljesen igazságtalan álláspontját. Mint régi pénzügyi ember, mint olyan férfiu, aki a pénzügyminiszteriumban egy életet töltött el, nem dobhatja el magától a főváros követelését, mert nagyon jól tudja, hogy a főváros a háboru alatt és után száz-milliókat adott ki az állam helyett. A főváros köszönettel vette Hegedüstől azt, hogy a forgalmi adó bizonyos százalékát átengedte, bár nem minden ellenszolgáltatás nélkül, de ezzel nem lehet az állam tartozását elintézettnek tekinteni. Ha Kállay pénzügyminiszter tárgyalni, megegyezni akar a fővárossal, akkor ez a kijelentés egymagában is a főváros követeléseinek bizonyos foku elismerését jelenti. Csak egy kicsit tulságosan messzeesőnek tartjuk a tárgyalási időpontot. Hiszen éppen arról van szó, hogy a nagy távlatok máris kezdik elhomályositani a főváros követelésének jogosságát. Azt tartanánk fontosnak, ha ezek a megegyezések, amelyeknek birtokában a főváros meg tudná növelni a maga hitelét, minél előbb megtörténnének és a pénzügyminiszternek még mindig módjában lenne a megegyezésbeli összeg lefizetésére moratoriumot kérni addig, amig az államnak módjában lesz könnyebb kézzel pénzt kiadni. Ha a főváros momentán nem is kaphat pénzt, erre a megegyezésre azonban sürgős szüksége van, mert ez maga is segedelmet jelent.

Enyhitsük a nyomort! Dr. Sipöcz Jenő polgármester nyomorenyhitő-akciója komoly és jelentős formát öltött akkor, amikor a budapesti bankok a polgármester kérésére tizmilliót szavaztak meg erre a célra. Az igy tizenegymillióra felszaporodott gyüjtésnek most már igazságos, pártatlan szétosztásáról kellett gondoskodni. Mint a Fővárosi Hirlap megirta, a bankok kellő garanciát láttak e tekintetben abban a bizottsági listában, amelyet dr. Sipöcz polgármester eléjük terjesztett. Ez a bizottság, amely negyven tagból áll, már meg is kezdte működését. A polgármesteri tanácskozó-teremben kedden tartott első ülésen megjelentek: Sipöcz Jenő polgármester, Rényi Dezső alpolgármester, Bukovszky Viktor tanácsnok, Vajna Ede tanácsnok, gróf Apponyi Albertné, Raffay Sándor ev. püspök, Józan Miklós unitárius püspök, Mészáros János érseki helynök, Kirchner Hermann altábornagy neje, Bienski Lipótné föv. biz. tag, Törökné Kovács Hermin föv. biz. tag, Horánszky Dezső, az OKH. igazgatója, dr. Hevesi Simon főrabbi, dr. Baracs Marcell, dr. Feleki Béla, beckói Biró Henrik és más előkelőségek. Sipöcz Jenő dr. polgármester, aki az intézőbizottsági ülésen elnökölt, ismertette a gyüjtés eddigi eredményét. Fölszólaltak többek között Raffay Sándor és Józan Miklós püspökök, gróf Apponyi Albertné, Baracs Marcell és Bienski Lipótné. Beckói Biró Henrik azt hangoztatta, hogy a nyomor ma sokkal sulyosabb, semhogy az eddig összegyült pénz elegendő lenne. A gyüjtést intenzivebbé kell tenni és ezért ajánlja, hogy az intézőbizottság összes tagjainak aláirásával uj plakátot bocsássanak ki. Az összes kereskedőkhöz, iparvállalatokhoz, részvénytársulatokhoz, a főurakhoz, stb. személy szerint kell felszólitást intézni, hogy adakozzanak. Több felszólaló hangsulyozta, hogy a sajtót is kérjék fel a nemes ügy erőteljes támogatására. Horánszky Dezső, az OKH. igazgatója azt kivánta, hogy a falut is vonják be az akcióba, s erre a célra fölajánlotta az OKH. szervezetének munkáját, amely sikeresen fog működni abban az irányban, hogy a falu természetben való ajándékokkal járuljon hozzá a budapesti nyomor enyhitéséhez. Végül Rényi Dezső alpolgármester összegezte a fölmerült ideákat, amelyek alapján a közjótékonysági ügyosztály tervezetet fog kidolgozni, hogy azt az intéző-bizottság legközelebbi ülése elé terjessze. A jótékonysági akciót, amelynek keretében legalább tizezer embert a téli hónapokban ingyen-ebéddel fognak ellátni, a középosztályt minden telhető módon segélyezni fogják, különös sulyt helyeznek a gyermekgondozásra, még ujév előtt megindithják.

Negyvenszeres taksa és egyebek. A főváros törvényhatósági bizottsága karácsony előtt való utolsó szerdán letárgyalt egy sereg restanciát. Fölemelte a bérkocsi és autótaxi viteldijat az alapdij negyvenszeresére. Fölemelte a közraktárak fekbér-dijszabását 100 százalékkal és elfogadta a kórházak költségvetését. Ezenkivül elintézett a közgyülés egy „összekülönbözési" ügyet. Arról van szó, hogy az Erzsébetvárosi Demokrata-kör keddi vacsoráján dr. Fábián Béla alaposan kipakkolt a keresztény községi párt ellen és a keresztény párt nehány vezéréről leleplezéseket mondott el. Vázsonyi Vilmos és Baracs Marcell szintén erős kritikát mondtak a közgyülés többségi pártjáról, amelyet a kereszténypártbeliek nem hagyhattak szó nélkül. Dr. Szőke Gyula utasitotta vissza a keresztény párt részéről a vádakat és többi közt azt mondta a demokratákról, hogy csalódott bennük, mert épp azon mesterkedett, hogy a pártját kibékitse a demokratákkal. Most persze erről a békéről szó sem lehet. Dr. Bródy Ernő erre azt felelte, hogy Fábián is, Baracs is majd megfelelnek Szőkének. Ami pedig a Vázsonyira vonatkozó vádaskodásokat illeti, azokat visszautasitja. Végül dr. Gál Jenő inditványozta, hogy a munkáslakások épitésére kellene szoritani a nagy vállalatokat.

Egymilliós karácsonyi ajándék. Castiglioni Camillo, a Magyar-Olasz Bank r.-t. elnöke a karácsonyi ünnepek alkalmával ötszázezer koronát küldött gróf Apponyi Albertnénak, a Budapesti Kerületi Népkonyhák céljaira, ötszázezer koronát pedig a bank tisztviselőinek gyermekei között való szétosztásra adományozott.

Vigszinház műsora. Szombat délután: Az agyafurt köszörüs, este: Nincs előadás. Vasárnap délután: A piros bugyelláris, este: Zaza. Hétfő délután: A falu rossza, este: Zaza.

A Kamara premierjét, a Sándor Mátyást izgatottan várja Budapest apraja-nagyja. Jules Verne világhirü regényét, a nálunk különösen jól ismert Sándor Mátyást formálta filmre utolérhetetlen művészettel a francia Gaumont. — A három lánglelkü hőssel együtt érezzük nagyszerü életük, küzdelmeik izgalmas napjait. Nem tudjuk, mit csodáljunk a filmen inkább, a francia művészet tökéletességét, avagy az idegfeszitő menekülési és bujdosási jeleneteket, a filmtechnika legbravurosabb teljesitményeit. Sándor Mátyás társai Báthory, Szathmáry és az intrikus Sárkány és Torontál Simon megelevenednek előttünk naponta a fél 4, 5, fél 7, 8 és fél 10 órai előadásokban.

Del-Ka
VII., Erzsébet-körut 28. sz.

Eredeti svéd
hócipők
Svéd és amerikai
sárcipők
versenyenkivüli árakon!

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.

ILYEN AZ ÉLET...!
amerikai életkép 6 felv. Főszerepben: Dorothy Phillips.
AZ AUTOKIRÁLY
szenzációs amerikai sportkép.
Előadások: 5, 7 és 9. Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig és d. u. 3-tól.
Ünnep- és vasárnap: 4, 6/6, 1/2 8 és 1/4 10.
Jegypénztári telefon: 182—82.

APOLLO-SZINPAD
(APOLLO-KABARÉ)
Blaha Lujza-tér 2. Telefon: József 13—26.
A FEHÉR ELEFÁNT
HARMATH IMRE és VINCZE ZSIGMOND egyfelvonásos operettje
Harasztthy Mici felleptével: A KÉK SZALÓN Liptai Imre vigjátéka
Szőllősi Rózsi, Boross Géza, Saásdy Alice, Sándor József és Áldori László uj magánszámokkal.
Kezdete 8 órakor. Pénztárnyitás: 11-től 1-ig, d. u. 4-től 6-ig.

Autotaxi bármikor bárhová kapható
Telefon: AUTOTAXI (szám helyett)

Szent István Tápszerművek
Részvénytársaság
Budapest-Kőbánya
Pótkávégyárában gyárt:
SZIT pótkávét, amely minden más anyag hozzátétele nélkül kellemes izü, üditő és tápláló italt ad.
UHU kávépótlékot (cikória), amely szép sötét szint, kellemes izt és tápértéket ad.
SZENT ISTVÁN malátakávét, mely árpából készül és természetes táperejénél fogva gyengébb idegzetüek, de különösen gyermekek táplálkozására használjak fel.
Szappangyárában a
SZIT szinszappant.
Gyártmányaink jó hirnevét a változatlan jó minőség és a külső csin alapitották meg.

A TŐKE

Az italmérők bizalma

Kállay Tibor pénzügyminiszter ur expozéjában a következőket mondja:

„Ajtóm nyitva áll mindenki számára, aki a vállalkozáson és nem a kincstáron akar keresni". „Ha biztositva van a rend és nyugalom, ha van személyi és vagyonbiztosság, ez által a leghatásosabban biztositjuk a termelést".

A pénzügyminiszter ur e két kijelentését a legnagyobb örömmel veszik tudomásul az italmérők is és az italmérők nevében mély alázattal és a legnagyobb tisztelettel kopogtatok a pénzügyminiszter ur ajtaján, amidőn bejelentem, hogy az italmérők a vállalkozáson akarnak keresni és nem a kincstáron, az italmérők dolgozni akarnak és exisztenciájukat megtartani. A saját munkájukból akarnak élni és nem akarnak egyebet az államtól, mint azt, hogy hagyják meg őket kenyerük zavartalan élvezetében.

Meg vagyok győződve, hogy Kállay Tibor pénzügyminiszter ur a fenti elveket valóra fogja váltani és gondoskodni fog arról, hogy az italmérések revizióját haladéktalanul beszüntessék, hogy az érdekelt emberek nyugodtan tovább dolgozhassanak.

Dr. Sebeök Dezső
a „Bor-, sör- és italmérők egyesületé"-nek ügyész-főtitkára.

Angol—Continental Bank. Hirt adtunk már róla, hogy az Angol-Osztrák Bank főtelepét Bécsből Londonba helyezi át és evvel kapcsolatosan a bank fióktelepeit nacionalizálja. Ez a tranzakció a bank budapesti fióktelepét is érinti, cimét is Angol Continental Bank-ra változtatja, önálló hatáskörrel rendelkező igazgatóságot kap és ezentul mint a magyarországi főtelep fog működni. A bank érdekeltségi hálózatát ez a változás természetesen nem érinti, sőt a financirozott vállalatok sok tekintetben előnyösebb helyzetbe jutnak, mert a budapesti igazgatóság érdekeiket ezentul független hatáskörrel fogja intézni. A budapesti fióktelep vezetői és igazgatói a megváltozott viszonyoknak megfelelően kibővült intézkedési joggal fognak működni.

Terjeszkedik a Törekvés. A Törekvés Takarékpénztár R.-T. — amelynek 10 millió névértékü részvényei az Általános Fogyasztási Szövetkezet tárcájában vannak — ezentul a bankszakma összes üzletágaival foglalkozni kiván és e célból a Fogyasztási Szövetkezet Rákóczi-uti székházában váltóüzletet is nyit, de ugyanoda helyezi át összes irodahelyiségeit is, amelynek befogadására a szövetkezet házának udvarát, amelyet üvegtetővel fednek be, most alakitják át. A Pénzintézeti Központ, ellenkező hiresztelésekkel szemben, már fölvette tagjai sorába a Törekvést, amelynek takarékbetétjei megközelitik a 40 millió koronát. Az igazgatóság az intézet élére bankszakembert óhajt állitani és tárgyalásokat folytat Schlanger Mórral, a Hitel- és Közvetitőbank ágilis igazgatójával, akire a vezérigazgatói hatáskört kivánja ruházni.

Uj papirok a tőzsdén. A tőzsdetanács e hó 19-i ülésén több papir tőzsdei lajstromozását rendelte el. Ezek közül a Villányi Pezsgőgyár és Borpince részvényeit, amelyek a magánforgalomban már évek óta állandó keresletnek örvendenek, január első napjaiban vezeti be a Magyar-Olasz Bank. A Magyar szalámigyár részvényeinek bevezetési határideje még bizonytalan, sőt nem is kivánatos, hogy a tőzsde nonvaleur papirjait evvel a részvénnyel is szaporitsák, ami érdeke lehet Perleszéknek, a vállalat főrészvényeseinek, de semmiesetre a részvényvásárló közönségnek, amely kétes értékü papirosokkal máris tul van terhelve.

Mégis föltámad az Országos Bank. Multheti számunkban részletesen foglalkoztunk a Central bank r.-t. dolgával, amelynek igazgatósága elhatározta, hogy ujra életrekelti a Magyar Országos Bank-ot, amelybe a Centralbankot 25 millió korona alaptőkéjével beolvasztja. Ugy értesülünk, hogy a tárgyalások ebben az ügyben kedvezően befejeződtek. Az Országos Bank 50 millió koronával legközelebb megalakul, Löwe, a Centralbank főrészvényese kilép az igazgatóságból, részvényeit eladta az uj Országos Banknak, amelynek vezérigazgatója Stein Emil lesz, Sivó (Schön) Jusztin igazgató pedig az uj bank könyvelőségének az élére kerül. Az uj banknál jelentékeny részesedést vállalt dr. Jakab László, a Park-szanatórium tulaidonosa is.

Tőkemozgalmak Bécsben. Hosszu vajudás után végre megszületik a Britisch-Oesterreichische Bank. Alakuló közgyülését január 3-án tartja, alaptőkéje 400 millió osztrák korona lesz; elnökké egy előkelő angol pénzügyi tekintélyt fognak megválasztani, alelnökök pedig Krausz Simon és Kola Richard, a Kola bankház főnöke lesznek. — A Wiener Bankverein január 10-i közgyülésén alaptőkéjét 500 millióról 1000 millióra emeli. — Az Österreichische Kreditanstalt szintén egy milliárdra szaporitja az alaptőkéjét. Közgyülése január 9-én lesz. — Milliárdos bank lesz a Depositenbank is. Közgyülését január 10-én tartja. — A Niederoesterreichische Eskompte-Gesellschaft 400 millióra emeli az alaptőkéjét. — A Bodenkreditanstalt december 29-i közgyülésén duplájára, 420 millióra szaporitja a részvénytőkéjét. — A Länderbank december 29-i közgyülésén elhatározza, hogy székhelyét áthelyezi Párisba.

Az Ingatlanbank 50.000 uj részvényt bocsát ki 625 K árban. Háromra egy uj részvény kapható december 23—30-ig a bank pénztáránál, a Magyar Általános Takaréknál és a Leszámitoló banknál. Ez alkalommal bécsi bankcsoport átvett számottevő mennyiséget és a részvényeket a bécsi tőzsdén bevezeti.

A Magyar Ostermelő részvénytársaság alaptőkéjét 50 millió koronára emeli fel. Minden hat régi részvényre egy uj vehető át 600 korona árfolyamon. Az elővételi jog december 23-tól dec. 30-ig bezárólag gyakorolható a Magyar Általános Takarékpénztárnál.

A Zabolai Faipar Részvénytársaság tőkeemelése kapcsán az elővételi jog 4:1 arányban illeti a régi részvényeseket darabonként 1550 K ellenében.

A Gróf Csáky László prakfalvi vas- és acélgyár r.-t. alaptőkéjének 35,000.000 koronára való fölemelését határozta el. Az elővételi jog 5:2 arányban f. hó 23-tól 30-ig 630 K árban a Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár r.-t.-nál lesz gyakorolható.

Az Első Magyar Részvény Serfőződe az 1920—21. üzletévre 300 K osztalék kifizetését határozta el. A szelvények már e hónap 19-től kezdve a Magyar Országos Központi Takarékpénztárnál beválthatók.

A Budapesti ásványolaj r.-t. (a Magyar általános hitelbank érdekeltségében) 1920—21. üzletévben 4 millió K részvénytőke mellett 6,203.840 millió K tiszta nyereséget ért el.

Mercator bank és kereskedelmi r.-t. cégre változtatta cégét a Mercator kereskedelmi r.-t. (IV., Városház-utca 14.) és alaptőkéjét 29.412 drb 340 K n. é. uj részvény kibocsátásával 10,000.080 K-ról 20,000.160 K-ra emelte fel.

Az Oceán Magyar Konzervgyár és Kereskedelmi Részvénytársaság alaptőkéjét 10 millió koronáról 20 millió koronára emeli fel. Minden régi részvényre egy uj részvény adatik 825 koronás árfolyamon. Az elővételi jog Budapesten a Mercur Váltóüzleti Részvénytársaságnál, Debrecenben az Általános Forgalmi Banknál folyó hó 22-ig gyakorolható.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
Révai-Nyomda Budapest, V. ker., Ügynök-utca 8. sz.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Minden este ½8 órakor. Tel.: József 121—68.
The 4 BLACK DIAMONDS, Amerika leghiresebb kvartettje.
SARKADI ALADÁR vendégfelléptével: A FŐUR

LUKÁCS VILMOS és FIA
TŐZSDEÜGYNÖKI ÉS BANKBIZOMÁNYI IRODA
BUDAPEST, V., FALK MIKSA-U. 3.
Tőzsdeidő alatt Telefon: 158-32.
TELEFON: 101-04 és 39-11.
Tőzsdei megbizások: Értékpapirok, valuták és devizák vétele és eladása legelőnyösebb feltételek mellett.

SALGÓTARJÁNI KŐSZÉNBÁNYA
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
MEGRENDELÉSEK KÖZP. IRODÁNKHOZ INTÉZENDŐK
BUDAPEST, V.
ARANY JÁNOS-U. 25.

KŐBÁNYAI POLGÁRI SERFŐZŐ R.-T.
FENNÁLL: 30 ÉV ÓTA.
Központi iroda: X., Maglódi-ut 17.
Telefon rendelések számára: József 58-00.
Városi raktár: VIII., Népszinház-utca 22.
Telefon: József 21-91.
Gyárt és szállit legelsőrendü világos és sötét söröket hordókban és palackokban.
Különlegesség: Dupla malátasör Szent István védjeggyel.

Magyar Élelmiszerszállitó és Árukereskedelmi r.-t.
KÖZPONTI IGAZGATÓSÁG:
V., FÜRDŐ-UTCA 2. SZ.
HÜTŐHÁZ:
IX., TÓTH KÁLMÁN-UTCA 8-10. SZ.
Fiókok a belföld nagyobb városaiban és külföldön.
Export-import.
Nyilvános hütő- és fagyasztó-raktárház 6000 m² rakterülettel.

Első Pesti Spodium- és Enyvgyár r.-t.
Budapest, IX., Csont-utca 2.
Telefon: József 19—02. és 19—18.
Gyártmányaink:
Csontzsir
Csontenyv
Csontliszt
Superfoszfát
(Műtrágya)

KRONBERGER-FÉLE FAIPAR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V., AKADÉMIA-UTCA 5.
Fürésztelep: KŐBÁNYA, GYÖMRŐI-UT 68.
Sürgöny-cim: KRONOS BUDAPEST
A. B. C. Code Used 4-th. Edition.
TELEFON-SZÁM: 36-53. és 58-06.

SCHLICK-NICHOLSON
GÉP-, WAGGON- ÉS HAJÓGYÁR R.-T.
BUDAPEST, VI.
VÁCZI-UT 45-47.
HAJÓGYÁR:
UJPESTEN

BÉRAUTÓK ÉJJEL-NAPPAL
BENZIN, OLAJ, PNEUMATIK, SZERSZÁMOK
JÓZSEF 124-01, 124-02, 124-03 ÉJJEL-NAPPAL
KIRÁLY-AUTOMOBIL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Központi iroda és mintaraktár VI., ANDRÁSSY-UT 8.
TERÉZ 157-00, 91-57, 106-08 CSAK NAPPAL

Szent István Szalámi- és Hentesárugyár R.-T. Győr
ajánlja legjobb minőségü
téli szalámiját